

ฐานข้อมูลวัฒนธรรมเพื่อการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมไทย
Cultural Database Operation for Cultural Heritage Protection
(พื้นที่ภาคกลาง)

ผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ตรีศิลป์ บุญขจร
ผู้ช่วยวิจัย นางสาวรุ่งตะวัน อ่วมอินทร์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๕

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	๑
บทที่ ๒ ฐานข้อมูลวัฒนธรรมภาคกลาง หมวดมุขปาฐะ	๑๕
บทที่ ๓ ฐานข้อมูลวัฒนธรรมภาคกลาง หมวดศิลปะการแสดง	๑๖๓
บทที่ ๔ ฐานข้อมูลวัฒนธรรมภาคกลาง หมวดประเพณีพิธีกรรม	๒๓๘
บทที่ ๕ ฐานข้อมูลวัฒนธรรมภาคกลาง หมวดความรู้ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	๔๐๓
บทที่ ๖ ฐานข้อมูลวัฒนธรรมภาคกลาง หมวดงานช่างพื้นบ้าน	๕๐๓
บทที่ ๗ บทสรุป	๘๒๑
บรรณานุกรม	
ประวัติผู้วิจัย	

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการ การจัดทำฐานข้อมูลวัฒนธรรมเพื่อการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมไทย
พื้นที่ภาคกลาง

ชื่อผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ตรีศิลป์ บุญขจร ผู้วิจัยภาคกลาง
นางสาวรุ่งตะวัน อ่วมอินทร์ ผู้ร่วมวิจัย

ปีงบประมาณ ๒๕๔๕

โครงการวิจัยเรื่อง “การจัดทำฐานข้อมูลวัฒนธรรมเพื่อการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมไทย พื้นที่ภาคกลาง” เป็นโครงการย่อยในโครงการวิจัยแม่บทเรื่อง การจัดทำฐานข้อมูลวัฒนธรรมเพื่อการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมไทย ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทั้ง ๔ ภูมิภาคของประเทศไทย คือ พื้นที่ภาคกลาง พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่ภาคใต้ และพื้นที่ภาคเหนือ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมในหมวดต่างๆ ๕ หมวด ได้แก่ หมวดมุขปาฐะ หมวดศิลปการแสดง หมวดประเพณี พิธีกรรม หมวดความรู้เกี่ยวกับจักรวาลและธรรมชาติ และหมวดงานช่างฝีมือพื้นบ้าน

ในการรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคกลาง ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง ๒๖ จังหวัด ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี สระบุรี ชัยนาท ลพบุรี กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ นครนายก ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ปราจีนบุรี ระยอง จันทบุรี ตราดและสระแก้ว

ผลการวิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมภาคกลางได้ทั้งสิ้น ๒,๔๓๔ ข้อมูล แบ่งเป็นข้อมูลหมวดมุขปาฐะ ๑๒๕ ข้อมูล หมวดศิลปการแสดง ๒๘๐ ข้อมูล หมวดประเพณีพิธีกรรม ๘๗ ข้อมูล หมวดความรู้เกี่ยวกับจักรวาลและธรรมชาติ ๖๔ ข้อมูล และหมวดงานช่างฝีมือพื้นบ้าน ๑,๘๗๘ ข้อมูล

ข้อมูลทางวัฒนธรรมของพื้นที่ภาคกลางมีทั้งที่เป็นลักษณะวัฒนธรรมร่วม กล่าวคือ มีกระจายอยู่ในหลายเขตพื้นที่ของภาคกลาง และข้อมูลวัฒนธรรมที่เป็นข้อมูลเฉพาะถิ่น เฉพาะกลุ่มชนและเชื้อชาติ ข้อมูลวัฒนธรรมมีความเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สืบสานและสร้างสรรค์จากมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย แต่ก็มีข้อมูลวัฒนธรรมบางประเภทที่กำลังจะสูญหาย สมควรได้รับความสนใจให้มีการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือสารสนเทศ เช่น วิกิทัศน์ ฐานข้อมูลทางวัฒนธรรมของภาคกลางจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายยุทธศาสตร์ เพื่อการบริหารจัดการทางวัฒนธรรม การจัดทำแผนที่วัฒนธรรม(GIS) และการศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้วัฒนธรรมสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนและการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

บทที่ ๑

บทนำ

การจัดทำฐานข้อมูลวัฒนธรรมเพื่อการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมไทย

๑. ความเป็นมาของปัญหาในการวิจัย

หลักการและเหตุผล

วัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญงอกงาม อันเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคมและมนุษย์กับธรรมชาติ วัฒนธรรมจำแนกเป็น ๓ ด้าน คือ วัฒนธรรมด้านจิตใจ วัฒนธรรมทางสังคม และวัฒนธรรมทางวัตถุ วัฒนธรรมมีการสั่งสมและการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง หรือไปสู่อีกสังคมหนึ่ง

วัฒนธรรมเป็นมรดกที่มีค่าของชาติ เป็นทุนทางสังคมซึ่งมีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยพัฒนาคน สังคม และประเทศชาติไปสู่ความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน การที่ประเทศจะก้าวไปสู่การพัฒนาอย่างทัดเทียมนานาชาติได้อย่างเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และการไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้นั้น ประเทศไทยต้องพัฒนาความเข้มแข็งทางด้านสังคมและวัฒนธรรม จากรากฐานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของตนเอง ประเทศไทยเป็นประเทศที่ร่ำรวยและหลากหลายด้วย “ทุนทางสังคมวัฒนธรรม” อันเป็นผลรวมของสิ่งที่ฝังงอที่มีอยู่ในสังคมที่เกิดจากการสั่งสม ต่อยอดร่วมกันของคนในสังคม เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิตและภูมิปัญญารวมถึงศิลปะ วรรณคดี และสิ่งก่อสร้างต่างๆ กล่าวได้ว่า มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นอัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นไทยและยังเป็นอัตลักษณ์ของภูมิภาคเอเชียอีกด้วย สังคมไทยเป็นสังคมที่รับความหลากหลายและความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถนำวัฒนธรรมของชาติอื่นมาประยุกต์ใช้ได้อย่างกลมกลืนและเหมาะสมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นับเป็นจุดเด่นของวัฒนธรรมไทย

ด้วยความสำคัญของวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการพัฒนาคน สังคมและประเทศชาติ องค์การสหประชาชาติได้ประกาศ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๒๕ กำหนดให้ปี พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๔๘ เป็นทศวรรษโลกเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อแสดงถึงความสำคัญของงานวัฒนธรรมที่จะต้องเข้ามามีบทบาทอย่างเด่นชัดในการพัฒนาสังคม ในการสร้างสันติภาพ สันติสุข และอิสรภาพให้แก่มวลมนุษย์

ประเภทของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมในปัจจุบันอาจแบ่งได้เป็น ๓ มิติ คือ

๑. **มรดกทางวัฒนธรรม(Cultural Heritage)** หมายถึง ผลงานทั้งหมดทุกแขนงของศิลปิน สถาปนิก นักดนตรี นักเขียน รวมไปถึงผลงานของศิลปินที่ไม่ปรากฏนามทั้งหมด มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้แสดงออกถึงจิตวิญญาณของชนชาติไทย และแสดงถึงแก่นสารทางค่านิยมที่ทำให้ชีวิตมีความหมาย มรดกทางวัฒนธรรมมี ๒ ประเภท คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่สามารถมองเห็นและสัมผัสได้(Tangible Cultural Heritage) และมรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่อาจสัมผัสได้(Intangible Cultural Heritage) ซึ่งเป็นการแสดงออกของชนชาตินั้นโดยผ่านทางภาษา พิธีกรรม ความเชื่อ และศรัทธาซึ่งปรากฏเป็นโบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และผลงานด้านศิลปะวรรณกรรม เอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น จดหมายเหตุและบันทึก รวมทั้งหอสมุด

๒. **วัฒนธรรมวิถีชีวิต(Living Culture)** หมายถึง วัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดพัฒนาปรับปรุงสืบทอดต่อกันมา และปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิตปัจจุบัน เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้านของท้องถิ่น ขนบธรรมเนียม มารยาททางสังคม ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรม

๓. **วัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์(Cultural Creativity)** วัฒนธรรมร่วมสมัยท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ มีพัฒนาการไปตามความต้องการของสังคมสมัยใหม่ เกิดอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม(Cultural Industry) หรืออุตสาหกรรมสื่อบันเทิง(Content Industry)ซึ่งนำคุณค่าและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาประยุกต์ พัฒนาหรือสร้างสรรค์ในมิติเชิงพาณิชย์ เป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการผลิตงานบริการด้านสื่อทุกสาขาได้แก่ ภาพยนตร์ วิทยุ ดนตรี ศิลปะการแสดง การพิมพ์และสำนักพิมพ์(publishing and printing) ซอฟต์แวร์และคอมพิวเตอร์ รายการโทรทัศน์ รายการละครทางโทรทัศน์ วิทยุ สื่อผสม (Multimedia) เช่น การ์ตูน แอนิเมชัน(Animation) เกมคอมพิวเตอร์ วัฒนธรรมเหล่านี้จำเป็นต้องมีการจลลิตีเพื่อคุ้มครองทั้งสิ้น วัฒนธรรมในยุคสมัยปัจจุบันจึงมิได้เป็นเรื่องของชาติใดชาติหนึ่งเท่านั้น กระบวนการทางวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ขยายขอบเขตครอบคลุมไปทั่วทุกส่วนของโลก องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก ซึ่งเป็นองค์กรระดับโลกที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือด้านวัฒนธรรมระหว่างประเทศสมาชิก ๑๙๘ ประเทศ ยูเนสโกจัดการประชุมระดับโลกว่าด้วย “นโยบายวัฒนธรรม” ที่ประเทศเม็กซิโก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยเน้นความสมดุลของวัฒนธรรมทางวัตถุและทางจิตใจเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นสำคัญ

ในส่วนของประเทศไทย กระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดนโยบายด้านการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมโดยยึดหลักและแนวทางตามมาตรการสากลที่กำหนดโดยองค์การยูเนสโก และ

องค์การที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในสาขาต่างๆ อาทิ สภาการจดหมายเหตุระหว่างสภานานาชาติด้วยโบราณสถานและแหล่งโบราณคดี(ICOMOS) สภาการจดหมายเหตุระหว่างประเทศ สหพันธ์หอภาพยนตร์นานาชาติ สภาการพิพิทธภัณฑ์สถานระหว่างชาติ ศูนย์ระหว่างชาติว่าด้วยการศึกษาการอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์มรดกทางวัฒนธรรม สถาบันนานาชาติเพื่ออนุรักษ์ผลงานทางประวัติศาสตร์และศิลปะ สหพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสมาคมและสถาบันห้องสมุด ฯลฯ โดยขอยกตัวอย่างข้อตกลงระหว่างประเทศด้านวัฒนธรรมที่สำคัญ ดังนี้

- **อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติของโลก** โดยกระทรวงวัฒนธรรมดำเนินงานด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของไทยที่มีความสำคัญและมีคุณค่าให้สามารถยกระดับไปสู่การเป็นมรดกโลก

- **อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่อยู่น้ำ(Underwater Cultural heritage)** เพื่อกำหนดมาตรการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมใต้น้ำเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองวัตถุโบราณคดีและประวัติศาสตร์ที่พบในทะเล ในอนุสัญญาองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล(UNCLOS) เพื่อกำหนดให้การปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมใต้น้ำเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับพหุภาคี

- **อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมเชิงนามธรรม(Intangible Cultural Heritage)** ซึ่งกำหนดกลและมาตรการในการพิทักษ์คุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมเชิงนามธรรม ซึ่งเป็นต้นเค้าและรากฐานทางวัฒนธรรมอันหลากหลายของมวลมนุษย และเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องมาจากมรดกดังกล่าวกำลังถูกภัยอันตรายในยุคโลกาภิวัตน์คุกคามให้สูญหายหรือลดความสำคัญ

- **อนุสัญญาว่าด้วยการปกป้องและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรม** มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายในการแสดงออกและการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ความสำคัญของการเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมและการพัฒนาในทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา สร้างความเข้มแข็ง ความร่วมมือและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างประเทศ ให้การรับรองถึงลักษณะเด่นของกิจกรรมทางวัฒนธรรม สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของประเทศที่กำลังพัฒนา ในการคุ้มครองส่งเสริมความหลากหลายในการแสดงออกทางวัฒนธรรม

- **กฎบัตรระหว่างประเทศว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งโบราณคดี (Venice Charter)** ซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์และวิธีการในการอนุรักษ์อาคารประวัติศาสตร์และแหล่งโบราณคดี ยกตัวอย่างเช่น หลักการบูรณะที่จะต้องให้เห็นความแตกต่างของส่วนที่เป็นของดั้งเดิม และส่วนที่สร้างหรือซ่อมแซมขึ้นใหม่ เป็นต้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับเป็นมาตรฐานสากลในงานอนุรักษ์ทางโบราณคดี

- องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property) ก็มีบทบาทสำคัญในการจัดการหาหรือประเทศสมาชิกทั่วโลก เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีทางกฎหมายในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาวัฒนธรรมเชิงนามธรรม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมพื้นบ้าน ภูมิปัญญาดั้งเดิม ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมจะได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการและระบบกฎหมายที่เอื้อต่อการคุ้มครองวัฒนธรรมเชิงนามธรรมของไทยต่อไป

องค์การด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ส่งเสริมให้ประเทศต่างๆ มีการสำรวจ ขึ้นทะเบียนและประกาศเพื่ออนุรักษ์ปกป้อง คุ้มครองมรดกวัฒนธรรมในวิถีชีวิต (Intangible Cultural Heritage) อันได้แก่ วัฒนธรรมมุขปาฐะที่สืบทอดผ่านภาษา วัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง ความรู้เกี่ยวกับจักรวาลและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ความรู้ด้านศิลปะการแสดงและความรู้ด้านช่างฝีมือของชาวบ้าน กระบวนการส่งเสริมการขึ้นทะเบียนมรดกวัฒนธรรมวิถีชีวิตดำเนินการโดยหน่วยบริหารของยูเนสโก ได้จัดการประชุมใหญ่ ณ กรุงปารีส เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ มีสาระสำคัญคือ การรับรองปฏิญญาสากลแห่งยูเนสโกว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีข้อสังเกตที่พึงตระหนักว่า ปัจจุบันมรดกทางวัฒนธรรมในวิถีชีวิตของกลุ่มชนถ่ายทอดข้ามเผ่าพันธุ์ตามลัทธิจักรวรรดินิยมและตามกระบวนการสากลนุวัตอย่างหลากหลาย ตั้งแต่วัฒนธรรมทางการเมืองการปกครอง วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการพักผ่อนหย่อนใจ วัฒนธรรมทางความคิด ฯลฯ วัฒนธรรมของชาติมหาอำนาจแปรสภาพเป็นวัฒนธรรมสากล ทำให้เกิดการครอบงำทางวัฒนธรรม หรือที่เรียกว่าระบบจักรวรรดิทางวัฒนธรรม (Cultural Imperialism) การบริโภคแบบสำเร็จรูปเป็นอาหารหลัก การพกวิทย์ สเตอริโอติดตัว และการร้องคาราโอเกะ เพื่อคลายเครียด เป็นต้น ดังนั้นประเทศญี่ปุ่นไม่เพียงเกินดุลย์ทางเศรษฐกิจเท่านั้น หากยังเกินดุลย์ทางวัฒนธรรมอีกด้วย

สังคมไทยมีลักษณะพิเศษคือมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภารกิจของคนไทยคือการศึกษาความหลากหลายในแต่ละท้องถิ่น เรียนรู้คุณค่าของความหลากหลายเพื่อใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม และแสวงหาสู่ทางพัฒนาความหลากหลายให้คงอยู่ ปัจจุบันความหลากหลายของวัฒนธรรมไทยถูกคุกคามทั้งจากสภาพภายในและภายนอกประเทศ ดินแดนที่เป็นประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านที่เรียกว่าสุวรรณภูมินั้น มีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายอยู่ร่วมกันมาช้านาน ภาคเหนือมีกลุ่มชาติพันธุ์ไม่น้อยกว่าสิบหมู่ โดยชาวลัวะซึ่งอยู่ในกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร อยู่ร่วมกับชาวลื้อและชาวยวนที่พูดภาษาตระกูลไท ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมและกลุ่มที่อพยพเคลื่อนย้ายมาใหม่ มีทั้งวัฒนธรรมไทยลาว ผู้ไท ไทดำ ญ้อ กูย แสก ขอ โส้ เวียดนาม มอญ จีน แต่ละกลุ่มต่างมีจารีตประเพณี มีพิธีกรรมที่สะท้อนความเชื่อดั้งเดิม เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีบายศรีสู่ขวัญ ประเพณีบุญเลี้ยงบ้าน กลุ่มชาติ

พันธุ์ดังกล่าวต่างมีอัตลักษณ์ของตนเองและเคารพในสิทธิของกลุ่มอื่น มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มดั้งเดิมและกลุ่มที่อพยพมาที่หลัง ส่วนภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออก ก็มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเช่นกัน สังคมไทยจึงเป็นสังคมที่มีอัตลักษณ์ในพหุลักษณะ มีทั้งวัฒนธรรมธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีทั้งวัฒนธรรมราษฎร์และวัฒนธรรมหลวง มีทั้งวัฒนธรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมพื้นเมือง

การลดทอนความหลากหลายของวัฒนธรรมไทย เกิดจากการพัฒนาประเทศไทยให้ทันสมัยนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่หนึ่งเป็นต้นมา กล่าวคือในยุคแรกเริ่ม การพัฒนา หมายถึง การทำให้ทันสมัยอย่างสังคมตะวันตกซึ่งมีความแตกต่างจากวัฒนธรรมไทย การเปลี่ยนวิถีการผลิตจากเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรม ทำให้จิตสำนึก ความเชื่อ อุดมการณ์ ประเพณี พิธีกรรม เปลี่ยนแปลงในเขตชุมชนเมืองและเขตเกษตรกรรมแบบก้าวหน้า แท้จริงการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในแต่ละสังคมต่างมีจารีตขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเอง รวมตลอดจนระบบความเชื่อและศรัทธา ระบบคุณค่าบรรทัดฐานทางจริยธรรม วรรณกรรมและศิลปะ พื้นฐานวัฒนธรรม เกิดจากการปะทะกับวัฒนธรรมในประเทศมหาอำนาจสามารถส่งผลกระทบต่อพื้นฐานทางวัฒนธรรมในประเทศอื่นได้ โดยผ่านกลไกการค้าระหว่างประเทศและผ่านโทรทัศน์ระหว่างประเทศ ตลอดจนเครือข่ายข่าวสารสารสนเทศระหว่างประเทศดังเช่น Internet เกิดกระบวนการแปรวัฒนธรรมให้เป็นสินค้า มีการลักลอบถ่ายทอวัฒนธรรมข้ามเผ่าพันธุ์ และมีทั้งการบังคับประเทศที่อ่อนแอกว่า ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา ยุโรปตะวันตกและญี่ปุ่น โดยที่ไม่ได้แบ่งปันผลประโยชน์กลับคืนสู่ผู้เป็นเจ้าของ ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๔๖ กำหนดให้ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีสิทธิ อนุรักษ์ พื้นฟูจารีตประเพณีที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและชาติรวมทั้งมีส่วนร่วมในการรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

จากปัญหาดังกล่าวประเทศไทยทุกภูมิภาค จึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความสำคัญคุ้มครองภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยเบื้องต้นควรสร้างระบบข้อมูล ระบบการขึ้นทะเบียนทั้งในระดับชาติให้สามารถตรวจสอบได้ และสามารถกล่าวอ้างความเป็นเจ้าของได้ เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายอย่างในปัจจุบัน

๒. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทยประกอบด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น เกิดจากการสะสมการเรียนรู้ สะสมประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของชุมชน ปัญหาในการดำรงชีวิต ปัญหาในการประกอบอาชีพ โดยที่ปราชญ์ชาวบ้านได้มีกระบวนการวิเคราะห์มาเป็นเวลายาวนานจนเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไปภูมิปัญญาชาวบ้านมีหลายลักษณะ ได้แก่ ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบการผลิตหรือการประกอบอาชีพที่มุ่งเน้นการพึ่งตนเอง ภูมิปัญญาเหล่านี้เอื้ออำนวยให้คนไทยแก้ปัญหาได้ สามารถดำรงอยู่และสร้างสรรค์อารยธรรมได้อย่างมีคุณภาพกับสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาชาวบ้านไม่ได้เกิดขึ้นเป็นเอกเทศแต่มีการแลกเปลี่ยน เลือกรับและปรับใช้ภูมิปัญญาจากกลุ่มชนต่างๆ ตลอดมา

ความหมายและความสำคัญของมุขปาฐะครอบคลุมทั้งนิทานพื้นบ้าน ตำนาน สำนวน

นิทาน คือ เรื่องที่เล่ากันมาจนถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง เรียกกันว่านิทานพื้นบ้าน นิทานพื้นเมืองบ้าง ลักษณะสำคัญของนิทานพื้นบ้านอยู่ที่ต้องเป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมา ส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าเป็นผู้แต่ง ใครเล่าเป็นคนแรก ทราบแต่ว่าเป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมา อาจถ่ายทอดด้วยปากหรือด้วยการเขียนก็ได้ นิทานพื้นบ้านจำแนกเป็นหลายประเภท เช่น นิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิต นิทานวีรบุรุษ นิทานประจำถิ่น นิทานอธิบายเหตุ ดำเนินปริมาตร นิทานสัตว์ มุขตลก นิทานศาสนา นิทานเรื่องผีและนิทานเข้าแบบ

นิทานมีบทบาทในสังคมหลายประการคือ ในสังคมหลายประการ คือ นิทานให้ความเพลิดเพลิน นิทานสร้างสัมพันธ์ในครอบครัว นิทานให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ นิทานปลูกฝังจริยธรรมและรักษามรดกของสังคม

นิทานมีปรากฏทุกชนชาติ การนำนิทานเล่าสู่กันฟังทำให้นิทานแพร่กระจายไปยังที่ต่างๆ เช่น นิทานอินเดีย นิทานเยอรมัน นิทานยุโรป ผู้ที่นำนิทานจากแหล่งหนึ่งไปสู่แหล่งหนึ่งในสมัยก่อนได้แก่ พ่อค้า กะลาสีเรือ ผู้สอนศาสนา ทหารที่ไปรบ นิทานส่วนใหญ่ เดิมมีลักษณะเป็นมุขปาฐะแล้วมีผู้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร อย่างไรก็ตาม นิทานบางเรื่องอาจเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วมีผู้นำไปเล่าต่อกันไป

ความหมายและความสำคัญของความรู้เรื่องจักรวาล

จักรวาลทัศน์ คือ ปรัชญาหรือสำนึกต่อโลกของมนุษย์ซึ่งสื่อด้วยสัญลักษณ์ภายใต้การพรรณนาเรื่องเล่าเหนือธรรมชาติ จักรวาลทัศน์เสนอความจริงเกี่ยวกับการมีอยู่ของมนุษย์ในจักรวาล การเกิดและการตายของชีวิต การดำรงอยู่และดำเนินไปของโลก

ความรู้เกี่ยวกับจักรวาล เป็นระบบความเชื่อดั้งเดิมหรือศาสนาดั้งเดิมของแต่ละชนเผ่า เป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการของสังคมระยะต้น เนื้อหาของปรัชญาประกอบด้วยความคิดเรื่องต้นกำเนิดของโลกและจักรวาล ความคิดเรื่องวาระสุดท้ายและความพินาศของจักรวาล ความคิดเรื่องกำเนิดโลกใหม่เชิงอุดมคติ ความคิดเรื่องชะตาชีวิตและโชคเคราะห์ ความคิดเรื่องเทพเจ้าในธรรมชาติและเหนือธรรมชาติ ความคิดเรื่องการพัฒนาสังคม หน้าที่ของปรัชญาคืออธิบายธรรมชาติแวดล้อม อธิบายสังคมและวัฒนธรรมผ่านรูปแบบเรื่องเล่า สนับสนุนการดำรงอยู่ของระเบียบและจารีตในสังคม ปลุกฝังอุดมการณ์และสั่งสอนบุคคลถึงวิถีบรรลุดุจดมคติ

ความหมายและความสำคัญของความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ

ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ ที่ประกอบเป็นระบบนิเวศหรือระบบเกษตรในพื้นที่แต่ละแห่ง ความหลากหลายทางชีวภาพมีความสัมพันธ์กับความหลากหลายทางวัฒนธรรม การศึกษาธรรมชาติในมิติทางวัฒนธรรมเป็นการศึกษาระบบนิเวศเกษตร คือ ระบบการผลิตพืช สัตว์ ประมงหรือป่าไม้ ที่มนุษย์ได้กระทำให้เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ เพื่อการแลกเปลี่ยนและเพื่อการค้าขาย โดยมีองค์ประกอบที่เป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ พืชและองค์ประกอบที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศและแสงแดด รวมไปถึงปัจจัยที่มีผลกระทบทั้งการตรงและทางอ้อม ได้แก่ เทคโนโลยี เศรษฐกิจและสังคม ประเพณีและการเมือง ทั้งหมดนี้จะปฏิสัมพันธ์ต่อกันทำให้เกิดเป็นระบบนิเวศเกษตร ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติได้แก่ พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ปศุสัตว์ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์เลื้อยคลาน ระบบนิเวศน้ำจืด ระบบนิเวศน้ำเค็ม แม่น้ำ ลำธาร ทะเลสาบ แหล่งน้ำท่วม อ่างเก็บน้ำ ปากแม่น้ำ ป่าชายเลน แนวปะการัง หาดหินดินทราย การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านในการคิดค้นเทคนิคต่างๆ การศึกษาถึงประโยชน์ที่ชุมชนใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น และความเชื่อมโยงกับความเชื่อประเพณีในสังคม ตลอดจนแบบแผนจัดการระบบนิเวศ

ความหมายและความสำคัญของประเพณีพิธีกรรม

ประเพณีพิธีกรรม คือ กฎเกณฑ์หรือการควบคุมทางสังคม ที่ทำหน้าที่ชี้แนะและควบคุมพฤติกรรมของผู้คนในวัฒนธรรมเดียวกัน มีรากเหง้าเดียวกัน ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีสัมพันธภาพที่ดี ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศาสนาดั้งเดิมของชาวไทยคือความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญาณ เมื่อศาสนาพุทธ

และศาสนาพราหมณ์เข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ จึงผสมผสานกลมกลืนเป็นศาสนาชาวบ้านที่มีความเชื่อถือทั้งผี พราหมณ์ พุทธ ชาวบ้านจะประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา โดยเรียกว่าประเพณีการทำบุญ เช่น ประเพณีการทำบุญเทศน์มหาชาติ ประเพณีอุปสมบท ประเพณีการทำบุญข้าวประดับดินและข้าวสาก ประเพณีบุญสงกรานต์ เป็นต้น ประเพณีไทยโดยทั่วไปมี ๓ ลักษณะ ประเพณีที่สังคมถือว่าใครฝ่าฝืนหรือดื้อเป็นผิดหรือชั่วเรียกว่าจารีตประเพณี ประเพณีที่สังคมถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ ไม่ถือว่าเป็นผิดศีลธรรมเป็นแต่เนียมว่าควรประพฤติ เรียกว่า ธรรมเนียมประเพณีหรือวิถีประชา ในทัศนะของคนภายนอกชุมชนเห็นว่าประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา มีลักษณะที่ดึงดูดความสนใจเช่นแปลกประหลาด ไม่เป็นเหตุเป็นผล ลึกกลับซับซ้อน มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ Max Weber เสนอแนวคิดว่า ประเพณีพิธีกรรมทางศาสนาเป็นเวทีเปิดโอกาสให้หลักการและความเชื่อทางศาสนา แสดงความหมายต่างๆ ออกมาในชีวิตจริงของ ในลักษณะที่ตรงข้ามกับความเป็นจริง

ความหมายและความสำคัญของงานช่าง

ช่างในคติของศิลปะไทย หมายถึง ผู้ทำงานฝีมือ เรียกตามลักษณะของวิธีการทำศิลปะของ วิธีการทำศิลปะแต่ละประเภท ได้แก่ ช่างรัก ช่างถม ช่างทอง ช่างจักสาน ช่างเขียน ช่างไม้ ช่างหล่อ ดังที่มีชื่อเรียกรวมกันว่า ช่างสิบหมู่ อันหมายถึงช่างฝีมือในด้านต่างๆ ที่เป็นช่างหลวง หรือช่างประจำในสังกัดของเจ้านาย การช่างไทยเป็นงานศิลปะที่สร้างด้วยมือด้วยกรรมวิธีต่างๆ เพื่อการใช้สอยและวัตถุประสงค์อื่นๆ ศิลปะหัตถกรรม วิธีการผลิต หรือจำแนกตามสถานภาพของช่าง ได้แก่ ช่างหลวงช่างวัด และช่างชาวบ้าน งานช่างชาวบ้านเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ผลิตภายในครัวเรือน โดยการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญมากกว่าการเรียนรู้ทฤษฎีที่แน่นอน ลักษณะงานที่ทำแสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ วิธีการผลิตมักจะเป็นไปตามธรรมชาติที่เรียบง่ายและมีความประสานกลมกลืน ทำให้เกิดความงามที่มีลักษณะเฉพาะถิ่นที่แตกต่างไปจากสินค้าอุตสาหกรรม งานหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นอาชีพที่ทำควบคู่กับอาชีพที่ผลิตกันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ ผ้าทอ เครื่องปั้นดินเผา งานจักสานหวายและไม้ไผ่ งานโลหะ งานตีเหล็ก ผลิตภัณฑ์ดนตรีพื้นเมือง งานอิฐ และงานแกะสลัก นอกจากนี้ งานช่างไทยรวมถึงสถาปัตยกรรม จิตรกรรมประติมากรรมด้วย เอกลักษณ์ของงานงานช่างไทย คือ รูปแบบกระบวนการผลิตและวัสดุที่ใช้ผลิตปัจจัยทั้งสามประการนี้ ทำให้งานช่างไทยมีลักษณะแตกต่างตามสภาพการดำรงชีวิตและสภาพของสิ่งแวดล้อม

ความหมายและความสำคัญของศิลปะการแสดง

ศิลปะการแสดงในสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตชาวบ้านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ศิลปะการแสดงแบบดั้งเดิมเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่มากระทบกับวิถีชีวิต

ชาวบ้านและเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา เป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อขอพรจากเทพเบื้องบนให้
ประทานความสุขความเจริญและพืชพันธุ์ธัญญาหาร

ศิลปะการแสดงที่มีมหาชนนิยมดูในอดีต ได้แก่ การแสดงในพิธีกรรมและในงานเฉลิม
ฉลองโดยมีเจ้าภาพเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย ชาวบ้านทั่วไปเป็นผู้ดู ปัจจุบันยังมีความนิยมประเพณีการ
แสดงเช่นนี้ เช่น หมอลำ โนรา หนังตะลุง ลิเก ลิเกลูกทุ่ง ลิเกขอละครชาตรี หุ่นกระบอก เป็นต้น
ศิลปะการแสดงที่ชาวบ้านมีส่วนในการสร้างสรรค์ได้แก่ เพลงพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน และฟ้อน
พื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมที่รวมบทร่ายกรองและดนตรีพื้นบ้านเข้าด้วยกัน สืบทอดกัน
มาด้วยปากเปล่า เช่น เพลงสวดศาสนา เพลงประกอบพิธีกรรม เพลงปฏิพากย์ เพลงในเทศกาลและ
เพลงพื้นบ้านที่เป็นมหรสพ

เพลงพื้นบ้านไทยมีส่วนสัมพันธ์กับวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม มีบทบาทหลายด้าน ได้แก่
บทบาทด้านให้ความบันเทิง บทบาทในด้านการสร้างความสามัคคี บทบาทด้านการให้การศึกษา
ปลูกฝังค่านิยม บทบาทในด้านบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ และบทบาทในด้านระบายความคับ
ข้องใจ ปัจจุบันสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงทำให้เพลงพื้นบ้านหมดไปหรือเหลือน้อยลง ส่วนดนตรี
พื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจากประเพณีมุขปาฐะ เรียนรู้จากการฟังและการเล่นตาม
เทศกาลงานบุญ ดนตรีพื้นบ้านแต่งขึ้นฉับพลันตามปฏิญาณของผู้เล่น โดยไม่มีการเขียนโน้ต ซึ่งต่าง
จากดนตรีที่เล่นบรรเลงทั่วไป นอกจากนี้ เครื่องดนตรีพื้นบ้านมีลักษณะงานหัตถกรรมที่ล้ำค่า
ศิลปะการแสดงลีลาการรำเดินล้วนบอกลักษณะนิสัยร่าเริงกระฉับกระเฉงและเด็ดขาด อันนี้เห็นได้
ชัดจากการรำโนราและการเชิดหนังตะลุง

การแสดงพื้นบ้านมีทั้งสิ่งที่รู้จักกันแพร่หลายในบริเวณกว้าง สิ่งที่รู้จักกันเฉพาะท้องถิ่น
และสิ่งที่เป็นการแสดงของชนกลุ่มน้อย เช่น เงาะ ชาไก ไทยมุสลิม ฟ้อนไตใหญ่ ฟ้อนเงี้ยว ฟ้อนภู
ไท แสกเดินสาก กันตรึม เจริงเมริน อาโย กะโนบติงตอง โจลมามั่วด เป็นต้น

ภูมิทัศน์วัฒนธรรมพื้นบ้านไทย

วัฒนธรรมพื้นบ้านไทย คือ แบบแผนชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น ปรากฏในภาคเหนือ
ภาคใต้ ภาคอีสาน ภาคตะวันออก ภาคกลางของประเทศไทย ลักษณะสำคัญคือสังคมเป็นชุมชน
ระดับหมู่บ้าน ประกอบการผลิตแบบเกษตรกรรม มีคติความเชื่อทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว
จิตใจและเป็นแกนกลางของเศรษฐกิจแบบศีลธรรม โดยศาสนธรรมกำหนดความสัมพันธ์ระหว่าง
มนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับระบบนิเวศเกษตร จากการศึกษาเชิงสำรวจพบว่าสถานภาพและ
ศักยภาพภูมิปัญญาไทยมีในภาคกลาง ๒๖ จังหวัด ๒๕๖ อำเภอ ภูมิปัญญาไทยในภาคอีสาน ๑๘

จังหวัด ๓๒๑ อำเภอ ภูมิปัญญาไทยในภาคเหนือ ๑๗ จังหวัด ๑๕๕ อำเภอ ภูมิปัญญาไทยในภาคใต้ ๑๔ จังหวัด ๑๕๑ อำเภอ สิ่งบ่งชี้ศักยภาพภูมิปัญญาไทยคือ แต่ละชุมชนมีทุนมนุษย์ทุนธรรมชาติ ทุนวัฒนธรรม ตั้งแต่ระดับปานกลางไปจนถึงค่อนข้างสูง ระดับสูง และระดับสูงมาก โดยแต่ละท้องถิ่นต่างมีความเป็นชุมชน มีวิถีชุมชนที่พึ่งตนเองได้ตามควรแก่บริบทและสภาพของทรัพยากร สิ่งแวดล้อม แต่ละชุมชนสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ของตนเองได้มีศักยภาพต่างระดับกัน ในภูมิปัญญาไทย ๖ สาขา ได้แก่

๑. สาขาการเกษตร อาหาร และโภชนาการ
๒. สาขาหัตถกรรม อุตสาหกรรมครัวเรือนและผ้าไทย
๓. สาขาแพทย์แผนไทยและสมุนไพร
๔. สาขาเศรษฐกิจชุมชน กองทุนชุมชน องค์กรชุมชน และสวัสดิการชุมชน
๕. สาขาศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี
๖. สาขาการจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๓. แหล่งข้อมูลภูมิปัญญาไทย

จากการวิจัยเชิงสำรวจศักยภาพและสถานภาพของภูมิปัญญาไทย เพื่อสืบสานการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน ข้อมูลจากฐานข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

๑.๑ ข้อมูลเอกสาร เช่น สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ผลผลิตขององค์กรชุมชน และเอกสารวิชาการ บทความ วารสาร

๑.๒ ฐานข้อมูลขององค์กรและหน่วยงานต่างๆ ทั้งที่เป็น IT จาก CD-ROM และ Website Internet ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑.๒.๑ ข้อมูลครูภูมิปัญญาไทย ผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย โดยผู้ทรงภูมิปัญญา ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเกษตรกรรม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณีและด้านโภชนาการ

๑.๒.๒ ข้อมูลศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๔๓ จำนวน ๑๔๓ คน

๑.๒.๓ ข้อมูลคนดีศรีสังคม ปี พ.ศ. ๒๕๓๒-๒๕๔๓ จำนวน ๔๕ คน

๑.๒.๔ ข้อมูลเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไทยพัฒนาชุมชน เป็นผลิตภัณฑ์ดีเด่นจากภูมิภาคและท้องถิ่นต่างๆ ทั้งทุกจังหวัด ซึ่งกรรมการพัฒนาชุมชนได้รวบรวมและเลือกสรรเพื่อพัฒนาด้านการตลาดและยกระดับมาตรฐานการผลิต โดยผสมผสานเทคนิควิธีการสมัยใหม่กับภูมิปัญญาดั้งเดิม

๑.๒.๕ ข้อมูลชุมชนวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ เป็นข้อมูลเชิงลึกที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบและกระบวนการของภูมิปัญญาพื้นบ้านต่อสู้กับกระแสวิกฤติเศรษฐกิจ

๑.๒.๖ ข้อมูลจากโปรแกรมระบบงานฐานข้อมูลสำหรับโครงการวิจัย และพัฒนาระบบข้อมูลและการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลเพื่อชุมชน

๑.๒.๗ ข้อมูลจากระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ผังเครือข่ายขององค์กรชุมชน ๔๗,๑๕๗ องค์กรเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพศักยภาพและปัญหาขององค์กรชุมชนในพื้นที่ทั่วประเทศ จัดทำเพื่อสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนต่างๆ โดยเน้นข้อมูลในลักษณะที่สามารถเชื่อมโยงกับตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ซึ่งจะขยายประสิทธิภาพการเรียนรู้ถึงศักยภาพและปัญหาขององค์กรชุมชน

๑.๒.๘ ข้อมูลจาก <http://www.thaitambon.com/>

๑.๒.๙ ข้อมูลจาก <http://www.sofa.or.th/>

๑.๒.๑๐ ข้อมูลจาก <http://www.tat.or.th/>

๑.๒.๑๑ ข้อมูลจาก <http://www.bma.go.th>

๑.๒.๑๒ ข้อมูลจาก <http://www.cold.moi.go.th/>

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ มีข้อมูลต่างๆ จากแหล่งข้อมูลหลัก

๒.๑ ผู้ทรงคุณวุฒิทางปัญญาไทย

๒.๒ องค์กรพัฒนาในชุมชนและองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นเสมือนเครื่องมือของชุมชน ในการสร้างสรรค์และถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย โดยแต่ละองค์กรมีกิจกรรมมีเป้าหมายที่ระบุว่าเป็น ภูมิปัญญาสาขาใด

๒.๓ ผลิตภัณฑ์ พิธีกรรม วัฒนธรรมชุมชนที่ปรากฏเป็นรูปธรรมในแต่ละชุมชน

๔. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อรวบรวมและจัดระบบข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมเขตภาค กลางเพื่อนำไปสู่การคุ้มครอง

๕. ขอบเขตด้านเนื้อหา

สำรวจสถานภาพการรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมพื้นบ้านไทย ๕ หมวด

๑. หมวดมุขปาฐะนิทานพื้นบ้านและตำนานพื้นบ้าน

๒. หมวดศิลปะการแสดง

๓. หมวดประเพณีพิธีกรรม

๔. หมวดความรู้เรื่องจักรวาลและธรรมชาติ

๕. หมวดงานช่างฝีมือพื้นบ้าน

๖.ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการศึกษาสภาพจากการสำรวจรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมพื้นบ้านไทย จากแหล่งความรู้ดังนี้

- ๖.๑ องค์กรชุมชนและเอกชน
- ๖.๒ หน่วยงานราชการต่างๆ
- ๖.๓ สถาบันการศึกษา
- ๖.๔ สถาบันวิจัยสังคมและวัฒนธรรม
- ๖.๕ ห้องสมุด
- ๖.๖ ศูนย์วัฒนธรรม
- ๖.๗ ศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรม
- ๖.๘ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและวัด
- ๖.๙ โรงพิมพ์และสำนักพิมพ์ท้องถิ่น
- ๖.๑๐ สื่อต่างๆ เช่น เว็บไซต์ ฐานข้อมูลของกระทรวงต่างๆ CD-ROM เป็นต้น

๗.ขอบเขตการวิจัย

โดยมีขอบเขตการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตด้านเนื้อหาและพื้นที่ทางวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค ดังนี้

๗.๑ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมของเขตภาคกลางในงานวิจัยนี้รวม ๒๖ จังหวัด ได้แก่ อุทัยธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี สระบุรี ชัยนาท ลพบุรี กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ นครนายก ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ปราจีนบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด และสระแก้ว

๗.๒ พื้นที่ทางวัฒนธรรม

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาสภาพจากการสำรวจข้อมูลวัฒนธรรมพื้นบ้านไทย ๕ หมวดได้แก่

๗.๒.๑ หมวดมุขปาฐะ ได้แก่ นิทาน ตำนาน ประวัติศาสตร์จากการบอกเล่า ชื่อ บ้านนามเมือง บทสวดในพิธีกรรม สำนวน ภาษิต ผญาเกี้ยว คำอุบ่าวสาว ปริศนาคำทาย และอื่นๆ

๗.๒.๒ หมวดศิลปะการแสดง ได้แก่ ดนตรี ด้านการแสดง ด้านดนตรีและการแสดงในพิธีกรรม เพลงร้องพื้นบ้าน และอื่นๆ

๗.๒.๓ หมวดประเพณี พิธีกรรม และงานฉลอง ได้แก่ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณีพิธีกรรม เช่น การทำมาหากิน การดูแลสุขภาพ การเปลี่ยนผ่านชีวิต ประเพณีในรอบปี (๑๒ เดือน) งานฉลอง และอื่นๆ

๗.๒.๔ หมวดความรู้เกี่ยวกับจักรวาลและธรรมชาติ ได้แก่ การตั้งถิ่น อาหาร การกิน การดูแลสุขภาพ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โหราศาสตร์ ดาราศาสตร์ และอื่นๆ

๗.๒.๕ หมวดงานช่างฝีมือพื้นบ้าน ได้แก่ ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า เครื่องจักสาน เครื่องรัก เครื่องปั้นดินเผา เครื่องโลหะ เครื่องไม้ เครื่องหนัง ภูมิปัญญาและเครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์อื่นๆ งานศิลปกรรมพื้นบ้าน

๘. วิธีดำเนินการวิจัย

๘.๑ ศึกษาเอกสารเรื่องภูมิปัญญาไทยและรายงานประชุมใหญ่รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งสภาพการศึกษาการศึกษาวิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้านทั้งสี่ภาค

๘.๒ ทบทวนความเหมาะสมของแบบสำรวจการรวบรวมและวิจัยเก็บข้อมูลวัฒนธรรมโดยทดลองใช้ แล้วนำมาปรับปรุง

๘.๓ สำรวจภาคสนามเบื้องต้น เพื่อสำรวจการจัดเก็บข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคเอกชนและภาคประชาชน

๘.๔ คัดสรรพื้นที่ทางวัฒนธรรมจากการสำรวจเบื้องต้น เพื่อสำรวจการจัดเก็บข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชน

๘.๕ จัดทำฐานข้อมูลโดยจำแนกประเภทตามขอบเขตของข้อมูล

๘.๖ จัดทำแผนการดำเนินงานที่ดำเนินการในช่วงต่อไปและส่งเอกสารสรุปและรายงานความก้าวหน้าให้ สวช. ตามรายละเอียดในข้อตกลงการรับทุนอุดหนุนการวิจัย และสัญญาฯ การรับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี ๑ (๓ เดือน) และงวดที่ ๒ (๖ เดือน)

๘.๗ จัดประชุมฯ เพื่อเสนอรายงานผลการรวบรวมข้อมูลและระบบการจัดเก็บข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมวิถีชนจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ของพื้นที่ทางวัฒนธรรมทั้ง ๔ ภาค

๘.๘ จัดทำสรุปผลในภาพรวมของการเก็บรวบรวมและระบบการจัดเก็บข้อมูลฯ ของประเทศไทยและ ๔ ภาค เพื่อประกอบการส่งรายงานผลฉบับสมบูรณ์ ฐานข้อมูลระบบดิจิทัลและการสืบค้น ตามรายละเอียดในข้อตกลงการรับทุนอุดหนุนการวิจัย

๙. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

มีฐานข้อมูลการรวบรวมและระบบการจัดเก็บข้อมูลวัฒนธรรมพื้นบ้าน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ลักษณะการคุ้มครองข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมวิถีชน เพื่อเป็นแนวทางหรือหลักฐานให้ความคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมไทยในการอ้างอิงความเป็นเจ้าของ และสามารถระบุที่มาของมรดกทางวัฒนธรรมไทย

๑๐. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑๐.๑ ได้ฐานข้อมูลวัฒนธรรมวิถีชนของพื้นที่ทางวัฒนธรรมของเขตภาคกลาง

๑๐.๒ ลักษณะการคุ้มครองข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมวิถีชน เพื่อเป็นแนวทางหรือหลักฐานการให้ความคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมไทยในการอ้างอิงความเป็นเจ้าของ และสามารถระบุที่มาของมรดกวัฒนธรรมไทย

๑๐.๓ สถานภาพและการเก็บรวบรวมและระบบการจัดเก็บข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมวิถีชนของพื้นที่ทางวัฒนธรรมในเขตภาคกลางของประเทศไทย

บทที่ ๒

ฐานข้อมูลวัฒนธรรม ภาคกลาง หมวดมฺขปาฐะ

ความหมายและความสำคัญของมฺขปาฐะครอบคลุมทั้งนิทานพื้นบ้าน ตำนาน ลำนวน

นิทาน ตำนาน คือ เรื่องที่เล่ากันมาจนถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง เรียกกันว่านิทานพื้นบ้าน นิทานพื้นเมืองบ้าง ลักษณะสำคัญที่สุดของนิทานพื้นบ้านอยู่ที่ต้องเป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมา ส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าเป็นผู้แต่ง ใครเล่าเป็นคนแรก ทราบแต่ว่าเป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมา อาจถ่ายทอดด้วยปากหรือด้วยการเขียนก็ได้ นิทานพื้นบ้านจำแนกเป็นหลายประเภท เช่น นิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิต นิทานวีรบุรุษ นิทานประจําถิ่น นิทานอธิบายเหตุ ตำนานปรัมปรา นิทานสัตว์ มุขตลก นิทานศาสนา นิทานเรื่องผีและนิทานเข้าแบบ

ผู้วิจัยสำรวจและรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมหมวดมฺขปาฐะได้ ๑๒๕ ข้อมูล ประกอบด้วย นิทานพื้นบ้าน ตำนานพื้นบ้าน และลำนวน ดังนี้

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	นิทานเรื่องนางสิบสอง	เป็นนิทานชาวบ้านเล่ากันทั่วไปในภาคกลางและภาคอื่นๆ มีที่มาจากกรณีสชาคในปัญญาสชาค ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีเศรษฐีสามีภรรยาคนหนึ่ง อยู่ด้วยกันมาหลายปีก็ยังไม่มบุตร จึงไปขอกจากเทวดา หลังจากนั้นภรรยาก็ตั้งครรภ์และให้กำเนิดบุตรสาว ๑๒ คน ทำให้ฐานะของเศรษฐียากจนลง ไม่มีจะกินต้องเอาลูกไปปล่อยในป่าลึก นางทั้งสิบสองคนจึงหลงทางจนไปถึงที่อยู่ของนางยักษ์ นางยักษ์เห็นเด็กเดินร้องไห้ก็รัก จึงแปลงร่างเป็นมนุษย์แล้วพานางทั้งสิบสองไปเลี้ยงเป็นบุตรและกำซับบริวารให้แปลงเป็นมนุษย์ มิให้นางสิบสองรู้ว่าอยู่ในเมืองยักษ์ เมื่อถึงกำหนดออกป่าหาอาหาร นางยักษ์จึงบอกนางสิบสองว่าจะไปจำศีล เมื่อนางยักษ์ไม่อยู่ นางสิบสองก็เที่ยวเล่นไปจนกระทั่งไปพบเห็นผู้คนร้อง ครวญคราง คนเหล่านั้นบอกว่าลูกนางยักษ์จับตัวมาขังไว้เพื่อกินเป็นอาหาร นาง	ปรมินทร์ จารูร, “นิทานนางสิบสอง,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๗. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๐๒๐-๓๐๒๑.

		สิบสองจึงคิดหนีจากนางยักษ์ นางสิบสองทำอุบายว่าจะออกไปป่า นางสิบสองหนีมาจนได้เป็นมเหสีของพระเจ้าแผ่นดินเมืองหนึ่ง นางยักษ์รู้ก็แค้นใจ จึงแปลงร่างเป็นสาวสวยนั่งอยู่ริมสระ สาวใช้ที่ตักน้ำเห็นนางยักษ์แปลงมีรูปร่างหน้าตางดงาม จึงไปกราบทูลพระเจ้าแผ่นดิน พระองค์จึงรับนางยักษ์แปลงเข้าไปอยู่ในวัง นางสิบสองรู้เรื่องจึงต่อว่า พระองค์จึงรับสั่งให้ไปประหารเสีย แต่ขณะนั้นนางสิบสองตั้งครรภ์ จึงให้ขังคุกเอาไว้ก่อน ต่อมานางยักษ์สั่งให้ควักดวงตาของนางสิบสองออกทั้งสองข้าง แต่นางคนสุดท้ายควักดวงตาเพียงข้างเดียว นางสิบสองอยู่ในคุกอย่างอดอยาก เมื่อลูกของสิบเอ็ดคนแรกออกมาจึงถูกนางทั้งสิบเอ็ดคนกินเป็นอาหาร แต่ลูกของนางคนที่สิบสองนั้น นางเอาซ่อนไว้ได้ และเลี้ยงจนเติบโตใหญ่ เชื่อว่าพระรถ วันหนึ่งนางยักษ์แปลงรู้ว่ายังเหลือลูกชายของนางสิบสองอยู่อีกคนหนึ่ง จึงต้องการฆ่าเสีย จึงให้พระรถไปเมืองลูกสาวของตน เพื่อนำมะม่วงหาวมะนาวโห่มาให้ นาง แล้วเขียนจดหมายไปถึง นางเมรี ลูกสาวของตนว่าให้ฆ่าพระรถเสีย แต่ระหว่างทางพระรถไปพบพระฤาษี ฤาษีสงสารจึงเปลี่ยนเนื้อความในจดหมายเสียใหม่ว่าส่งพระรถมาให้แต่งงานกับนางเมรี เมื่อพระรถไปถึงเมืองนางยักษ์จึงได้แต่งงานกับนางเมรี วันหนึ่ง พระรถมอมเหล้านางเมรีจนได้ มะม่วงหาวมะนาวโห่ แล้วจึงหนีออกจากเมือง นางเมรีตามมาขอให้พระรถกลับไป แต่พระรถไม่ยอม นางเมรีจึงกลั่นใจตาย พระรถรีบมาพบแม่ เมื่อนางยักษ์เห็นพระรถกลับมา ก็โกรธ และจะฆ่าพระรถ แต่ถูกพระรถฆ่าเสีย ในที่สุดนางสิบสองก็กลับมาเป็นพระมเหสีของพระเจ้าแผ่นดินดังเดิม	

๒. นิทานเรื่องปลาบู่ทอง	ปลาบู่ทองเป็นนิทานที่เล่าอย่างแพร่หลายในภาคกลาง เป็นนิทานประเภทมหัศจรรย์ หรือเทพนิยาย มีเนื้อเรื่องทำนองเดียวกับซินเดอเรลลา(Cinderella) ซึ่งเป็นแบบเรื่องที่แพร่หลายทั่วโลก ในท้องถิ่นล้านนามีนิทานทำนองเดียวกันนี้ ชื่อเรื่องว่า เต่าทองทองคำ มีวัตถุประสงค์จะให้คติธรรมเรื่องความขีดยึดมั่นในการทำ ความดี ตระหนักในกฎแห่งกรรม กาลครั้งหนึ่ง มีชายคนหนึ่งมีภรรยาสองคน มีภรรยาที่เกิดจากภรรยาหลวงหนึ่งคนชื่อ เอื้อย และลูกสาวที่เกิดจากภรรยาน้อย ชื่อ อ้าย ครอบครวนี้หากินโดยการหาปลา วันหนึ่งสามีและภรรยาหลวงออกไปหาปลา ภรรยาหลวงถือท้ายเรือในขณะที่สามีเป็นคนทอดแห วันนั้นตั้งแต่เช้าจนสาย ทอดแหไม่ได้ปลาอื่นเลย นอกจากปลาบู่ ภรรยาหลวงออกปลาวางจะของปลาบู่ไปให้เอื้อยเลี้ยง แต่สามีไม่ยอม เมื่อปลาปลาบู่ไปแล้ว สามีก็ยังคงทอดแหได้แต่ปลาบู่อย่างเดิม สร้างความฉุนเฉียวให้กับสามียิ่งนัก จึงพาลหาเรื่องว่าภรรยาหลวงเป็นคนอิจฉา คบคิดและปลักลงน้ำไป เมื่อภรรยาหลวงตกน้ำตายไปแล้ว สามีก็กลับบ้าน เอื้อยไม่เห็นแม่ของตนกลับมาด้วย จึงถามพ่อ พ่อตอบเลี้ยงไปว่า แม่ไปวังลอย อีกสามวันให้ไปคอยดูแล้วกัน เอื้อยฟังก็รู้ว่าแม่เสียชีวิตแล้วจึงคร่ำครวญร้องไห้ พ่อและแม่เลี้ยงจึงตีเอื้อย ฝ่ายภรรยาหลวง ก่อนจะเสียชีวิต จิตผูกพันกับปลาบู่ จึงไปเกิดเป็นปลาบู่ ด้วยความคิดถึงและเป็นห่วงลูกจึงว่ายน้ำมาที่บ้าน เอื้อยมีหน้าที่อาหารเปิดไถ่วันหนึ่งเมื่อเอื้อยลงไปที่ทำน้ำ ปลาบู่ก็ว่ายน้ำเข้ามาหาและส่งเสียงเรียก ตั้งแต่นั้นมาเอื้อยก็นำข้าวมาเลี้ยงปลาบู่ เมื่อแม่เลี้ยงจับได้จึงจับปลาบู่มาเป็นอาหาร ก้างปลาทำให้สุนัขกิน ส่วนเกล็ดปลาก็กวาดทิ้งลงใต้ถุนบ้าน เป็ดได้คาบเกล็ดปลามาให้เอื้อย เอื้อยนำเกล็ดปลาไปฝัง เกิดเป็นคันมะเขือ แม่เลี้ยงจับได้จึงถอนคันมะเขือทิ้งและ	ประคอง นิมมานเหมินท์, “นิทานปลาบู่ทอง” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๖๑๓-๓๖๑๕.

		เอาผลไม้มาทำอาหาร บังเอิญเปิดพบเม็ดมะเขือก็เก็บไว้ให้เอื้อย เอื้อยนำเม็ดมะเขือไปเพาะปลั้ตาคนอธิษฐานขอให้แม่เกิดเป็นโพธิ์เงินโพธิ์ทอง กษัตริย์องค์หนึ่งเสด็จประพาสป่า พบโพธิ์เงินโพธิ์ทองก็อยากได้ไปไว้ในวัง แต่ใครถอนก็ไม่ขึ้นซักถามเด็กเลี้ยงวัวจึงรู้ว่าเป็นโพธิ์ของเอื้อย จึงขุดต้นโพธิ์จากเอื้อย พร้อมกับรับเอื้อยเป็นมเหสี แม่เลี้ยงริษยาเอื้อยจึงออกอุบายว่าพ่อของเอื้อยเจ็บหนัก คิดอุบายกระดานกลและตั้งกระทะตั้งน้ำจนเดือดไว้ใต้ถุนบ้านเอื้อยกลับไปบ้านเหยียบกระดานกลตกลงในกระทะน้ำเดือดเสียชีวิต และไปเกิดเป็นนกแขกเต้า ส่วนแม่เลี้ยงก็ให้ลูกสาวของตนปลอมตัวเป็นเอื้อยกลับไปเข้าวังเป็นมเหสี วันหนึ่งนกแขกเต้าบินกลับมาที่ต้นโพธิ์แล้วเล่าความจริงให้กษัตริย์ฟัง กษัตริย์จึงสั่งประหารอ้ายและทำเป็นปลาร้าบรรจุใส่ไหกลับไปให้แม่ เมื่อแม่ของอ้ายเห็นแหวนก็ทราบว่าเป็นลูกตน เกิดความเสียใจจนเสียชีวิต ส่วนเอื้อยที่เป็นนกแขกเต้าก็บินเข้าป่า พบฤาษีช่วยชุบชีวิตให้เอื้อยกลับเป็นคนอีกครั้ง กษัตริย์ได้รับเอื้อยเข้าวังและครองเมืองอย่างมีความสุข	
๓.	นิทานเรื่องปู่โสม	เป็นเรื่องเกี่ยวกับผีที่สะท้อนความคิดความเชื่อของคนไทยภาคกลางที่เชื่อว่าในสถานที่ที่มีสมบัติซ่อนอยู่จะมีผีที่เรียกว่า ปู่โสม เฝ้าอยู่ ผู้เล่านิทานเรื่องนี้คือ นายเอนก บำเพ็ญศีล ต. บางบาล อ.บางบาล จ. พระนครศรีอยุธยา ยังมีชายสองคน คนหนึ่งเป็นเขยเล็ก อีกคนเป็นเขยใหญ่ วันหนึ่งเขยเล็กพาเมียไปทอดแห พอถึงวัดร้างด้วยความเมาจึงตะโกนเรียกปู่โสมให้ออกมากินเหล้าและคุยกัน	วิชา ทรวงแสง,” นิทานปู่โสม” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรม

		ปู่โสมรู้ว่าเขยเล็กยังไม่ได้ปลาสักตัวจึงให้ขมิ้นแกเขยเล็ก แต่เขยเล็กไม่ยอมได้ ปู่โสมจะขยับจะขอให้ขมิ้นมาเต็มลำเรือ ครั้นเมื่อถึงบ้านขมิ้นก็กลายเป็นทองคำ ฝ่ายเขยใหญ่และเมียรู้เรื่องจึงพากันไปที่หน้าวัดร้างนั้นบ้าง และตะโกนเรียกปู่โสมบอกว่ากูอยากจนมาก ปู่โสมออกมาให้ขมิ้นแล้วเสือกท้ายเรือออกจากฝั่ง เรือวิ่งไปทิ่มดินฝั่งตรงข้าม จนมิดหายไปทั้งคนทั้งเรือ	วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๖๐๕.
๔.	นิทานเรื่องพิกุลทอง	นิทานเรื่องพิกุลทองเป็นนิทานพื้นบ้านที่เล่ากันทั่วไปในภาคกลาง เรื่องพิกุลทองนี้มีผู้นำมาแต่งเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์หลายรูปแบบ เช่น เป็นกลอนสวด เป็นบทละครนอก เป็นต้น มีเรื่องอยู่ว่ามี แม่มีคนหนึ่งรูปร่างจี๋เห่ ปากร้ายและเห็นแก่ตัว นางมีลูกสาวอยู่ ๒ คน คนโตชื่อพิกุลหน้าตางดงามเหมือนพ่อ ส่วนคนน้องชื่อมะลิหน้าตาจี๋เห่เหมือนแม่ แม่มีรักมะลิมากกว่าเพราะมีนิสัยหน้าตาเหมือนตน ในขณะที่พิกุลเหมือนพ่อที่ตายจากไปนานแล้ว แม่มีจึงใช้ให้พิกุลทำงานอย่างหนัก วันหนึ่งขณะที่พิกุลออกไปตักน้ำในห้วย นางไม้แปลงเป็นหญิงชราขาน้ำกิน พิกุลส่งน้ำให้พร้อมทั้งพูดด้วยวาจาอ่อนหวาน นางไม้จึงชมเชยและกล่าวว่าต่อจากนี้เมื่อพิกุลพูดออกมาคำใดจะมีดอกพิกุลทองร่วงออกมาคำละดอก เมื่อกลับบ้านแม่ก็ตีพิกุลที่กลับบ้านช้า พิกุลอธิบายว่าพบหญิงชรา ดอกพิกุลทองก็ร่วงลงมา แม่มีจึงบังคับให้พิกุลพูดไม่หยุดเพื่อจะได้มีดอกพิกุลทองร่วงมาๆ พิกุลพูดจนเสียงแหบ ดอกพิกุลทองก็ไม่ร่วงลงอีกเลย แม่มีจึงให้มะลิไปรอหญิงชราที่ริมห้วยบ้าง แต่นางไม้แปลงเป็นหญิงสาวมาขาน้ำมะลิเห็นว่าไม่ใช่หญิงชราจึงตวาดและต่อว่าอย่างรุนแรง นางไม้จึงสาปให้เมื่อมะลิพูดของให้ไ้เดือนกึ่งก็ร่วงลงมาเมื่อกลับ	วิชา ทรวงแสง,” นิทานพิกุลทอง” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๖๐๕.

		บ้าน แม่ถามมะลิ ไล่เดือนกิ่งก้อยก็ล่วงลงมา แม่มายและมะลิจึงทุบตีพิกุล พิกุลหนีเข้าไปในป่า พบกับเจ้าชาย เมื่อพิกุลพูดดอกพิกุลทองก็ร่วง เจ้าชายมั่นใจว่าพิกุลเป็นเนื้อคู่ของพระองค์ ทั้งสองไปยังคันไม้ใหญ่และไหว่นางไม้ที่กรุณาให้พระองค์ได้พบพิกุลทอง	
๕.	นิทานเรื่องจิ้งมูกมาก ตูดแหลม สามมือปาม	จิ้งมูกมาก ตูดแหลม สามมือปาม เป็นนิทานประเภทมุขตลกจำขึ้น เป็นที่รู้จักแพร่หลายในภาคกลางเรื่องหนึ่งสำนวนนี้ผู้เล่าคือ นายพื่อน สุขจรูญ ตำบลบางชะนี อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เรื่องมีดังนี้ จิ้งมูกมาก ตูดแหลม สามมือปาม เป็นเพื่อนกันวันหนึ่งได้ชวนกันไปหาปลา ทั้งสามคนตกลงพายเรือไปตามลำคลอง สามมือปามทอดแหได้ปลามาก จึงพักเรือจอดได้ร่มไม้ กินข้าวกินปลาแล้วก็ทอดแหต่อไป ตูดแหลมพูดว่าได้ปลามากแล้วกลับกันหรือยัง สามมือปามยังไม่กลับจึงเกิดโต้เถียงทำให้โกรธกันขึ้นมา ตูดแหลมจึงเอาตุ๊กกระแทกเรือ ทำให้น้ำเข้ามาไม่รู้จะทำอย่างไรดี เจ้าสามมือปามบอกว่า เจ้าจิ้งมูกมากเอาจิ้งมูกอุดกันน้ำซิ จิ้งมูกมากนั่งงงแล้วทำตามเพื่อนบอกแต่เข้าไป ปลาที่หาได้ต่างพากันว่ายน้ำออกไปเสียเกือบหมด จิ้งมูกมากจึงสั่งจิ้งมูกพรวดอุดเต็มรอยรั่ว จากนั้นสามมือปามจึงวิดน้ำออก ทั้งสามพากันหอบด้วยความเหนื่อยและไม่ได้ปลากลับบ้านอีกด้วย	วิชา ทรวงแสง, “จิ้งมูกมาก ตูดแหลม สามมือปาม,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒.
๖.	นิทานเรื่องผีตกน้ำตาย	นิทานเรื่องนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี ซึ่งเป็นความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมไทยทั่วไปน่าสังเกตว่า เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับสถานที่ที่มีคนตาย เพราะอุบัติเหตุ คนไทยมักเชื่อกันว่าผีของคนตายคนก่อน ๆ มักทำให้เกิดอุบัติเหตุมีคนตาย ณ สถานที่เดิมอีก	วิชา ทรวงแสง, “นิทานเรื่องผีตกน้ำตาย,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย

		นิทานเรื่องผีตกน้ำตายนี้ผู้เล่าคือนายสมหมาย ประสบ การ จากตำบลปากจั่น อำเภอนครหลวง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา เนื้อเรื่องมีดังนี้ สมัยก่อนพวกคิดยาผีบอกกันไม่ได้ ก็ต้องคว่ำ ส้อมกุ่มไปส้อม มีชายคนหนึ่งเป็นคนขี้ยาไปส้อมกุ่มพอส้อม เพลิน ๆ อยู่ก็มีคนมาทักว่า เกลือได้ไหมล่ะ ชายขี้ยาก็ บอกว่ายังไม่ได้ ชายคนที่มาใหม่ก็บอกกับคนขี้ยาว่าให้ดู ตะข่องของเขาซิ ได้เยอะเลย และแบ่งกุ่มให้คนขี้ยาเกือบ หมดตะข่อง พอสักครู่ชายขี้ยาหันไปดูอีกทีก็ไม่เจอ จึง เอะใจว่าอยู่ด้วยกันแล้วหายไปไหน แต่ชายขี้ยาคนนี้ กระหายผืน เลยไปขายกุ่มแลกกับผืน พอสูบสบายใจก็ นึกถึงชายคนที่ให้กุ่ม ตื่นมาตอนเช้าชายขี้ยาก็สงสัยว่า ทำไมจึงส้อมกุ่มเก่ง จึงคิดว่าคืนนี้จะต้องไปพบอีก พอมีด ชายขี้ยาก็ไปส้อมกุ่ม และพบชายคนนั้นที่เดิมอีก และชาย คนนี้ก็ให้กุ่มอีกและยังบอกกับเขาว่าพรุ่งนี้จะมีชาย สูงอายุมาข้ามฟาก และจะตกน้ำตายตรงนี้ โดยบอกว่า พอเรือจ้างมารับเขา หมวกเขาก็จะปลิวลงน้ำ แล้วชาย คนนี้ยังบอกอีกว่า กุ่มนี้มีคนตกน้ำตาย และจะต้องมี ตัวแทน พรุ่งนี้ชายคนนี้ก็ไปดูและพบว่า เป็นความ จริง คือมีคนตกน้ำตายแทน ลักษณะท่าทางเหมือนที่ บอกทุกอย่าง เรื่องนี้สะท้อนความเชื่อว่า ถ้ากุ่มใดมีคนตกน้ำตาย ก็จะต้องมีคนตกน้ำตายอีกอย่างนี้ทุกครั้งไป	ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๗๘๖.
๗.	นิทานเรื่องวัวกับ เสือ	นิทานเรื่องวัวกับเสือ มีเรื่องเล่าว่าเดิมวัวกับเสือเป็น เพื่อนกัน วัวชอบอาหารคือหญ้า ฟาง แต่เสือชอบอาหาร จำพวกเนื้อ ต่างฝ่ายต่างมีมิตรจิตมิตรใจหาอาหารให้กัน อยู่เสมอ วัวเคยหลอกกระต่ายว่าถ้าจุดไฟเผาฟางจะทำ ให้กลายเป็นของวิเศษ	สันต์ วงศ์มณี, “วัวและเสือ,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย

		อยู่มาวันหนึ่งเสือกก็หาฟางมาให้วัวเช่นเคย กระต่ายขอโดยสารมาบนหลังเสือกพร้อมสับนุหรือมาด้วย จึงนึกถึงคำที่วัวเคยบอกก็เอาไฟจุดกองฟางจนไหม้ เสือก ตกใจวิ่งเตลิดเข้าป่า วัวแทนที่จะช่วยกลับหัวเราะชอบใจ เสือกทำไฟไหม้ป่ามากมาย ทั้งนี้ทำให้เสือกโกรธและ เกลียดวัวมาก เห็นวัวครั้งใดเป็นต้องจับกินเป็นอาหาร เสมอ	ภาคกลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรม ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๐๖๕.
๘.	นิทานเรื่องหนูกับ แมว	แมวกับหนูอาศัยอยู่ในลำเภาจีนของพ่อค้าคนหนึ่ง ทั้ง สองเป็นเพื่อนกันมีอะไรก็ช่วยเหลือแบ่งปันกันด้วยดี เสมอมา เวลาพ่อค้าลงไปค้าขายเมืองใดจะมีเรือลำเล็กมา รับขึ้นฝั่งเสมอ เพราะทำจอดเรือลำเภาอยู่ห่างจากฝั่ง หนู กับแมวจึงไม่อาจขึ้น ไปบนฝั่งได้ ต้องอยู่ในเรือเป็น เวลานาน ทั้งสองอยากขึ้นฝั่งและไปไหนๆ ได้ตามใจคิด วันหนึ่งพ่อค้าไปค้าขายกลับมาก็ได้ลูกแก้ววิเศษมาลูก หนึ่ง เป็นลูกแก้วสารพัดนึกจะพาเหาะเหินเดินอากาศไป ไหนก็ได้ พ่อค้าได้นำไปซ่อนไว้ในหีบอย่างมิดชิด หนู กับแมวรู้ว่าลูกแก้วจะพาตนเองไปไหนได้ตามใจ ปรารถนา จึงพยายามที่จะโขมยลูกแก้ววิเศษนั้น แต่แมว ตัวโตไม่สามารถเข้าไปในหีบได้ หนูตัวเล็กสามารถจะ เข้าไปทางรูกุญแจได้จึงรับอาสาแล้วว่า ถ้าได้ลูกแก้ว แล้วจะแบ่งกันใช้สอยเพื่อประโยชน์ของสัตว์ทั้งสอง ครั้งเมื่อหนูเข้าไปขโมยลูกแก้วสำเร็จกลับไม่ยอมให้ แมวตามสัญญาไว้ แมวจึงโกรธมากไล่จับหนู หวังจะ แบ่งลูกแก้วมาและฆ่าหนูเป็นอาหาร หนูรู้ตัวก็วิ่งหนีไป ในน้ำพร้อมลูกแก้ว แมวกระโจนตาม หนูตกใจทำ ลูกแก้วพลัดตกน้ำ ทั้งหนูและแมวจึงจมน้ำกลายเป็น เกาะหนู เกาะแมว	สันต์ วงศ์มณี, “หนูกับแมว,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรม ภาค กลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรม ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒.

๕.	นิทานเรื่องหมา เป็นศัตรูกับแมว	นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานอธิบายเหตุเล่าถึงสาเหตุที่หมาเป็นศัตรูกับแมว ผู้เล่าคือ นายจำลอง แมลงภู่ อยู่ตำบลบ้านรุน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื้อเรื่องมีดังนี้ ชายคนหนึ่งได้เลี้ยงแมวกับหมาไว้สองตัว ซึ่งแมวมหาคู่นี้รักกันมากและเจ้าของก็รักมันทั้งคู่มากด้วยนอนกินนอนด้วยกัน กินก็กินอาหารเหมือนกัน อยู่มาวันหนึ่งแมวกับหมาก็ได้ชวนกันไปเที่ยว หมาก็ได้ไปพบแหวนเพชรเม็ดโตเม็ดหนึ่ง ก็ใช้ปากคาบแล้วก็ชวนแมวกลับบ้านเพื่อมอบให้เจ้าของตน ทั้งคู่เดินกลับบ้านแต่ได้มาพบคลองแห่งหนึ่งซึ่งจะต้องข้ามกลับบ้าน หมานั้นว่ายน้ำได้แต่แมวว่ายน้ำไม่ได้ เจ้าหมาจึงบอกกับแมวว่า ให้แมวจี๋หลังหมาไปแล้วคาบเพชรไปด้วยและระวังอย่าให้เพชรร่วงน้ำ เจ้าแมวก็รับปากแล้วทั้งสองก็ว่ายน้ำมาถึงฝั่งตรงข้าม แมวก็ลงจากหลังหมา ส่วนหมานั้นเหนื่อยมากจึงบอกกับแมวว่า ให้แมวไปก่อนแล้วเอาเพชรให้เจ้าของด้วย หมาขอพักผ่อนก่อนสักครู่จะตามไป ให้หายเหนื่อยก่อน ฝ่ายแมวก็นั่งจูงน้ำเพชรไปให้เจ้าของแล้วเล่าความดีความชอบใส่ตัวเองและใส่ร้ายหมา เจ้าของก็เชื่อ จึงได้เลี้ยงอาหารแมวอย่างดี และให้แมวนอนในที่ดี ๆ บนบ้าน ส่วนหมากลับมาก็ถูกเจ้าของเล่นงาน และถูกให้นอนใต้ถุน หมารู้ว่าแมวทรยศตนก็โกรธมาก จึงได้คิดหาโอกาสจะทำร้ายแมว จนถึงปัจจุบันหมากับแมวก็เป็นศัตรูกันมาตลอด หมาเห็นแมวเมื่อไรก็จะไล่กัดวาทันที	วิชา ทรวงแสง, “หมาเป็นศัตรูกับแมว,” สารานุกรม วัฒนธรรม ภาค กลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรม ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๗๐๐๐.
๑๐.	นิทานเรื่อง ศรีธนญชัย	นิทานศรีธนญชัย เป็นนิทานพื้นบ้านเรื่องหนึ่ง ที่มีการเล่าขานถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านานในภาคกลาง และถือได้ว่าเป็นนิทานเก่าแก่เรื่องหนึ่งของไทย ซึ่งมีชื่อตัวละครเอกเช่นเดียวกับชื่อของนิทาน ดัน กำเนิดของนิทาน สมัยที่แต่ง และชื่อผู้แต่งนั้นไม่	กัญญรัตน์ เวช ศาสตร์, “ศรีธนญ ชัย,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย

	ปรากฏหลักฐานแน่ชัด เนื่องด้วยนิทานเรื่องนี้แพร่หลายจากการเล่าด้วยวิธีมุขปาฐะก่อนที่จะมีการนำมาบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ชื่อ "ศรีธนญชัย" ทางสำนวนลายลักษณ์นั้น พบว่ามีการเขียนตัวสะกดได้หลายอย่าง กล่าวคือ เขียนว่า "สีทะนนไชย" "สีทนนไชย" "ศรีทะนนไชย" "ศรีทนนไชย" และ "ศรีธนญไชย" ทั้งนี้เพราะเป็นการเขียนสะกดตามแบบโบราณในปัจจุบันจะนิยมสะกดว่า "ศรีธนญชัย" นิทานแบบเรื่องศรีธนญชัยได้รับความนิยมและแพร่หลายในทุกภาคของประเทศไทย ทางภาคกลางและภาคใต้รู้จักและเรียกชื่อเรื่องและตัวเอกว่า "ศรีธนญชัย" ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ รู้จักและเรียกชื่อเรื่องและตัวเอกว่า "เซียงเมี่ยง" (บางสำนวนสะกดว่า "เซียงเหมี่ยง") เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้แถบประเทศเพื่อนบ้านของไทยก็มีนิทานเรื่องนี้เล่าสู่กันฟัง กล่าวคือ ประเทศกัมพูชาและเวียดนามเรียกชื่อเรื่องว่า "ธน์ญชัย" หรือ "ธเมญชย" (Thmenh Chey) ประเทศลาวเรียกชื่อเรื่องว่า "เซียง-เมี่ยง" อนึ่ง นิทานแบบเรื่องศรีธนญชัยนี้มิได้มีปรากฏแต่เฉพาะในงานประเภทวรรณกรรมเท่านั้น ในงานจิตรกรรมก็พบว่ามีผู้นำเรื่องราวของศรีธนญชัยสำนวนอีสานไปเขียนเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังไว้ที่พระวิหาร วัดปทุมวนาราม กรุงเทพมหานคร ด้วย แต่ไม่ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับผู้วาดและปีที่วาด อย่างไรก็ตาม สันนิษฐานได้ว่าคงจะวาดในสมัยรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นช่วงที่สร้างวัดนี้ (พ.ศ.๒๔๐๐-๒๔๑๐) ศรีธนญชัย เป็นนิทานมุขตลก (Jest) ซึ่งจัดอยู่ในประเภทย่อยที่เรียกว่า "นิทานคนเจ้าปัญญาแบบฉลาดแกมโกง" (Trickster Tale) ทั้งนี้เพราะตัวเอกได้แสดงลักษณะพิเศษของความเป็นคนมีปฏิภาณไหวพริบและมี	ภาคกลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๑๔๕-๖๑๔๙.

เล่นให้เลี่ยมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ผ่านพ้นไปได้โดยไม่
 ไม่มีผู้ใดคาดคิด อย่างไรก็ตาม นิทานประเภทนี้มัก
 ปรากฏว่า แม้ตัวเองจะใช้ปัญญาเอาชนะผู้อื่นได้ แต่ก็
 อาจถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งหรือแกล้งได้เช่นกันซึ่งบางครั้งก็
 อาจทำให้พ่ายแพ้หรือเสียรู้ได้

เรื่องศรีธนญชัยของไทยนั้นมีหลายสำนวน
 สามารถแยกออกได้เป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

๑. ศรีธนญชัยสำนวนของภาคกลาง ได้แก่

สำนวนฉบับสมุดไทย มีทั้งสำนวนที่แต่งเป็น
 กลอนและเป็นกาพย์ สำนวนที่แต่งเป็นกลอนมี ๒
 สำนวนคือ สำนวนที่เป็นสมบัติเดิมของหอสมุด
 แห่งชาติ ๑ เล่มสมุดไทย และสำนวนที่กรมเลขาธิการ
 รัฐมนตรีมอบให้หอสมุดแห่งชาติ จำนวน ๒ เล่มสมุด
 ไทย ส่วนสำนวนที่แต่งเป็นกาพย์มี ๕ สำนวน ได้แก่
 สำนวนที่เป็นสมบัติเดิมของหอสมุดแห่งชาติ สำนวนที่
 เจ้าจอมสมบุญในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัวมอบให้แก่หอสมุดแห่งชาติ สำนวนที่พระ
 มหาอำนาจอิทธิยาโน วัดสามพระยามอบให้หอสมุด
 แห่งชาติ สำนวนที่หอสมุดแห่งชาติซื้อไว้เมื่อ พ.ศ.
 ๒๔๕๓ และสำนวนที่กรมเลขาธิการรัฐมนตรีมอบให้
 หอสมุด (ดูรายละเอียดใน กาพย์เรื่องศรีธนญชัย)

สำนวนที่ตีพิมพ์เผยแพร่ มีหลายสำนวนเช่น
 เสภาศรีธนญไชยเชียงใหม่ ศรีธนญชัยสำนวนกลอน
 ของ "บุษย์" รจนา ศรีธนญชัยจอมปราชญ์ ของ "
 วรวรรณ" ศรีทะนนไชย (สำนวนกาพย์) ศรีธนญชัย
 ฉบับมาตรฐาน ของ ประยูร พิศนาคะ ศรีธนญชัยฉบับ
 สมบูรณ์ ของ พร พิทยา และ Tales of
 Sri Thanonchai : Thailand's Artful Trickster จัดพิมพ์
 โดยบริษัทพัทมิณี จำกัด

๒. ศรีธนญชัยสำนวนของภาคเหนือ ได้แก่ เรื่อง
 เชียงเมี่ยงคำพญา ซึ่งมักจะรวมอยู่ในนิทานมุขตลก

		ชุด "ปู่เสียดำลัวะ กะด่ำป้าคำตุ้และเชียงเมี่ยงคำพญา" นอกจากนี้ ยังมีคำขอเรื่องศรีธนญชัย ของ ท.ไชยวงศ์ ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว ๓. ศรีธนญชัยสำนวนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ สำนวนที่จารลงในใบลาน พบที่หอสมุดแห่งชาติ มีจำนวน ๓ ผูก จารด้วยอักษรธรรมหอสมุดแห่งชาติได้ใบลานเหล่านี้จากวัดธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สำนวนที่ตีพิมพ์เผยแพร่ มี ๒ สำนวน คือ นิทานศรีธนญชัย-เชียงเมี่ยงและนิทานเชียงเมี่ยงเล่ม ๑-๒ ของจินดา ดวงใจ ๔. ศรีธนญชัยสำนวนของภาคใต้ เท่าที่พบมีสำนวนฉบับสมุดไทยเพียง ๑ สำนวน สำนวนนี้พบที่อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน ๑ เล่มสมุดไทย ลักษณะเป็นสมุดไทยขาว ตัวอักษรไทยเส้นหมึก เรื่องศรีธนญชัยสำนวนต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้นมีรายละเอียดของเนื้อเรื่องเหมือนกันและแตกต่างกันมาก บ้างน้อยบ้าง ทั้งนี้ สามารถแยกเรื่องศรีธนญชัยในประเทศไทยได้เป็น ๒ แนว ตามเนื้อเรื่องคือ แนวที่ ๑ ในวัยเด็กพ่อแม่เป็นผู้เลียดคูศรีธนญชัย มีสาระดังต่อไปนี้ กล่าวถึงกำเนิดของศรีธนญชัยและชีวิตในวัยเด็กตอนที่อยู่กับพ่อแม่ ศรีธนญชัยต้องดูแลน้อง ต่อมาพ่อแม่ทำให้เห็นว่ารักน้องมากกว่าตน จึงหาทางกำจัดน้องโดยเอามีดมาฆ่าทิ้งน้องแล้วอาบน้ำทาแป้งและนำไปนอน เมื่อพ่อแม่กลับมาพบเข้า ศรีธนญชัยก็อ้างว่าทำตามคำที่แม่สั่งไว้ ต่อจากนั้นพ่อแม่ได้พาไปบวชเณร แต่ต้องสึกเพราะลวนลามหลานสาวสมภาร พ่อแม่	

ไม่อยากเลี้ยงไว้จึงพาไปขายให้แม่ค้าขายขนม ศรีธนญชัยช่วยขายขนม แต่ก็ทำขนมเสียหายจนแม่ค้าขาดทุน แม่ค้าจึงพาไปฝากลูกชาย (หลวงนาย) ให้ช่วยเลี้ยงไว้แทน เมื่ออยู่กับหลวงนาย ศรีธนญชัยก็ทำให้หลวงนายเสียหน้าและได้รับความเสียหาย เช่น เก็บขยะและมูลสัตว์ลงไปในกลุ่มหมาก ซึ่งการที่ศรีธนญชัยทำเช่นนั้นก็เพราะทำตามที่หลวงนายเคยสั่งไว้ว่า หากทำสิ่งใดตกก็ให้เก็บให้หมด เป็นต้น จนในที่สุด หลวงนายได้นำศรีธนญชัยไปถวายพระเจ้าแผ่นดิน เมื่อศรีธนญชัยเข้ารับราชการแล้วได้มีเหตุการณ์ที่ทำให้ศรีธนญชัยแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งที่ทำให้พระเจ้าแผ่นดินต้องเสียหน้าและมีทั้งการใช้ไหวพริบเอาชนะผู้อื่น รวมทั้งการใช้ปัญญาช่วยชาติบ้านเมืองให้พ้นภัยด้วย ในบั้นปลายชีวิต ศรีธนญชัยได้แพ้ขุนนายเวร (ณร) เรื่อง "สองเดือน" จึงทำให้ล้มป่วยด้วยความตรอมใจ ในที่สุดก็เสียชีวิต

แนวที่ ๒ พระเจ้าแผ่นดินขอศรีธนญชัยไปเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรมตั้งแต่วัยเด็ก มีสาระสังเขปดังนี้

กล่าวถึงศรีธนญชัย (เชียงเหมียง) ว่าเป็นบุตรชาวบ้านซึ่งเกิดวันเดียวกับโอรสของเจ้าเมือง โหรทำนายว่าพระโอรสเลี้ยงยาก ต้องหาเด็กชายที่เกิดในวันเดียวกันมาเลี้ยงดูไว้คู่กัน เมื่อมีการป่าวประกาศ พ่อแม่ของศรีธนญชัยจึงนำบุตรชายไปถวาย เจ้าเมืองรับเลี้ยงศรีธนญชัยในฐานะราชบุตรบุญธรรมโดยให้นางนมเป็นผู้เลี้ยงดู ต่อมานางนมคลอดบุตรหญิงคนหนึ่ง นางนมให้ศรีธนญชัยช่วยดูแลน้องให้ดี แต่น้องก็เสียชีวิตด้วยการถูกศรีธนญชัยฆ่าทิ้ง เมื่อศรีธนญชัยอายุได้ ๗ ปี พ่อเลี้ยง (สามีแม่นม) ก็นำมาถวายตัวกับเจ้าเมืองอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเจ้าเมืองจะสิ้นพระชนม์ก็ได้รับสั่งกับ

		พระโอรสว่า แม้ว่าศรีธนญชัยซึ่งมีฐานะเป็นน้องจะทำผิดสถานใดก็ตาม ก็ขอให้ปล่อยไปอย่าทำโทษให้ถึงตาย ต่อมาศรีธนญชัยได้บวชให้เจ้าเมืองที่สิ้นพระชนม์ ในขณะบวชนี้เอง ศรีธนญชัยเกิดสติปัญญาแก่กล้าขึ้น เพราะได้กินข้ออ้อยที่ได้ทำพิธีแล้ว ต่อจากนั้นศรีธนญชัยได้ลองปัญญาสมภาร และเนื่องจากศรีธนญชัยชนะพนันพวกไท่กลึงเหมียงเรื่อง"ข้ามน้ำ" เมื่อพระโอรสที่ได้ขึ้นครองเมืองขอให้สึก คนทั้งหลายจึงเรียกชื่อศรีธนญชัยว่า "เซียงเหมียง" กันตลอดมา ต่อจากนั้น เซียงเหมียงได้แสดงพฤติกรรมให้เห็นความเจ้าปัญญาเป็นลำดับจนถึงแพ้รู้เณรเรื่องส่งให้ขึ้นฝั่งที่ใดก็ได้ เนื้อเรื่องของศรีธนญชัยแนวที่ ๒ จบลงเพียงนี้ แม้ว่าเรื่องศรีธนญชัยแต่ละสำนวนจะมีรายละเอียดของเนื้อเรื่องแตกต่างกันไปดังกล่าวข้างต้น แต่ด้าน โครงเรื่อง ตัวละคร และแนวคิดนั้นมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ โครงเรื่องเรื่องศรีธนญชัยเป็นเรื่องราวชีวิตของชายผู้หนึ่งซึ่งเป็นคนเจ้าปัญญาฉลาดแกมโกงตั้งแต่เกิดจนตายมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นอันเปิดโอกาสให้ชายผู้นั้นได้แสดงความเป็นคนเจ้าปัญญาตามวัยเป็นลำดับ เหตุการณ์แต่ละตอนนั้นมีลักษณะเป็นเรื่องสั้น ๆ ซึ่งสามารถหยิบยกมาเล่าเป็นตอน ๆ ได้ ดังนั้น ศรีธนญชัยสำนวนต่าง ๆ จึงมีการเรียงลำดับเหตุการณ์หรือตอนต่าง ๆ ไม่ตรงกัน ตัวละคร เรื่องศรีธนญชัยมีตัวเอกคือศรีธนญชัยเป็นแกนของเรื่อง และมีตัวละครอื่นมาเกี่ยวข้อง ตัวละครที่มีความสำคัญรองลงมาจากศรีธนญชัยก็คือ ตัวละครที่เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ในบางสำนวนโดยเฉพาะสำนวนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น พระเจ้าแผ่นดินมีบทบาทคู่กับศรีธนญชัยมา	

ตั้งแต่ต้น ส่วนตัวละครประกอบอื่น ๆ นั้นมีปรากฏอยู่
บางตอน ดังนั้น ตัวละครบางตัวเช่น "หลวงนาย" อาจ
ไม่ปรากฏในศรีธนญชัยบางสำนวนก็ได้ ถ้าสำนวนนั้น
ไม่ได้รวมเหตุการณ์ตอนที่มีหลวงนายไว้

แนวคิดเป็นเรื่องคนเจ้าปัญญาแบบฉลาดแกมโกง
ที่ใช้ปฏิภาณไหวพริบเอาตัวรอดจากเหตุการณ์ต่าง ๆ
ได้อย่างไม่มีใครคาดคิด ซึ่งผู้แต่งมุ่งจะให้เป็นเรื่องตลก
ขบขัน ก่อให้เกิดความสนุกสนานทั้งนี้ ผู้แต่งได้ใช้
วิธีการสร้างอารมณ์ขันให้เกิดแก่ผู้อ่านหลายวิธี เป็นต้น
ว่า วิธีการใช้ภาษาที่เป็นการนำเอาคำกำกวมและ
ความหมายหลายนัยมาเป็นสิ่งที่ทำให้ตัวละครตีความ
หรือเข้าใจไปคนละทาง เช่น ศรีธนญชัยหลอกพระเจ้า
แผ่นดินให้ไปทอดพระเนตรเรือนทอง เมื่อพระเจ้า
แผ่นดินเสด็จไปทอดพระเนตรจริง ๆ กลับพบว่าเป็น
เรือนที่ทำด้วยไม้ทองเหลือง มีโซ่ทำด้วยทองอย่าง
ที่พระองค์ทรงคิด เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังใช้กลวิธีสร้างเหตุการณ์ให้เกิด
ความขบขันตามจินตนาการของผู้แต่ง ซึ่งได้แก่ การ
สร้างเหตุการณ์ที่แปลกขึ้น แล้วคิดวิธีการให้ศรีธนญชัย
เอาตัวรอดไปได้โดยอาศัยปฏิภาณในการพลิกแพลง
เหตุการณ์นั้น ๆ ด้วยวิธีการที่แปลกหรือพลิกความ
คาดหมายของผู้อ่าน เช่น ตอนที่ศรีธนญชัยถูกพระเจ้า
กรุงจีนส่งไปขังในคุกเย็น ศรีธนญชัยแก้ไขเหตุการณ์
โดยเข้าชกต่อยกับพวกนักโทษที่ถูกขังอยู่แล้ว เมื่อได้
ออกแรงเช่นนี้ทำให้ไม่รู้สึกหนาวเย็น ศรีธนญชัยจึง
รอดตายมาได้ กลวิธีในการสร้างอารมณ์ขันอีกอย่าง
หนึ่งก็คือ สร้างเหตุการณ์ขึ้นโดยกล่าวพาดพิงถึงเรื่อง
สัพคนทางเพศหรือกล่าวถึงสิ่งหยาบคายทั้งโดยตรงและ
โดยอ้อมชนิดที่เป็นความหมายสองแง่สองง่าม เช่น

		ตอนศรีธนญชัยลงลามหลานสาวสมภาร และตอน เอากันรับเสด็จพระเจ้าแผ่นดิน เป็นต้น เรื่องศรีธนญชัยดังกล่าวแล้วนี้ไม่ว่าจะเป็น สำนวนใดหรือเล่าเรื่องในแนวใดก็มีลักษณะที่น่าสนใจ และมีลักษณะเด่นเช่นเดียวกัน คือ เป็นนิทานมุขตลกที่ เก่าแก่และมีชื่อเสียงรู้จักกันอย่างแพร่หลาย ในแง่ที่ทำให้ อารมณ์ขันอันเกิดจากการที่ตัวเอกเป็นคนเจ้าปัญญา แบบฉลาดแกมโกง มีปฏิภาณไหวพริบ หรือมีการมคม คายเฉียบแหลมสามารถเห็นสิ่งที่ขัดแย้งกันซึ่งคนทั่วไป ไม่เห็น แล้วนำมาแสดงออกเป็นคำพูดหรือการกระทำ ซึ่งสามารถเอาชนะผู้อื่นและเอาตัวรอด หรือแก้ไข เหตุการณ์ให้ผ่านพ้นไปได้อย่างคาดไม่ถึงทั้งนี้เพราะตัว เอกอาศัยการอ้างเหตุผลในการเล่นแง่ทางภาษาและ สามารถอ้างหลักฐานมาประกอบได้ ตัวเอกของเรื่องนี้ จึงมีความเป็นตัวตลกอยู่ในตัวด้วย ซึ่งคนเจ้าปัญญา หรือมีปฏิภาณไหวพริบในลักษณะดังกล่าวนี้ไม่จำเป็น จะต้องมีความดีเพียบพร้อมเสมอไป อาจมีความเหลวใน แง่อื่น ๆ ได้ ฉะนั้น ความเด่นของตัวเอกในเรื่องนี้ จึง ได้รับการยกย่องในด้านของความเจ้าปัญญาและเจ้า การมากกว่าที่จะได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีศีลธรรม จรรยา อนึ่ง คุณค่าของวรรณกรรมเรื่องนี้มิใช่อาศัยที่ ความสามารถในการสร้างความสนุกสนานในแง่ที่เป็น นิทานมุขตลกเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่า ในทางสติปัญญา เพราะได้แฝงแง่คิดไว้อย่างแยบคาย และให้สาระอื่น ๆ อีกมาก ด้วยเหตุนี้ ศรีธนญชัยจึงเป็น เรื่องที่มีความนิยมและได้รับการสืบทอดมาจนถึง ปัจจุบัน	
๑๑.	นิทานเรื่องหมาให้ คุณ	กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีชายคนหนึ่งมีอาชีพตัด ฟืนหาของป่าไปขาย ชายคนนี้เลี้ยงหมาไว้หนึ่งตัวเป็น	วิชา ทรวงแสง ,” หมาให้คุณ,”

		หามาแม่ลูกอ่อนมีลูก ๔ ตัว มีลูกตัวหนึ่งที่ฉลาดและเก่งที่สุด เวลาเจ้าของออกป้ามักจะนำหมาทั้งหมดไปด้วย ถ้าไปพบอะไรก็ตาม แม่จะไม่สามารถจับได้แต่ลูกตัวที่เก่งที่สุดจะจับได้ อยู่มาวันหนึ่งชายผู้นี้ได้ออกไปตัดฟันตามปกติ และได้พาหมาทั้ง ๔ ตัวของเขาไปด้วย ขณะที่เดินไปตามทางลัดเลาะไปตามริมหนองชายป่า ในขณะนั้นเองเจ้าลูกหมาตัวเก่าก็หยุดชะงักลงทันที เจ้าของก็เกิดความแปลกใจที่ได้ยินเสียงหมาเห่าจึงแหงนดูตามทิศทางนั้น พลันสายตาของชายผู้เป็นเจ้าของหมาก็พบกับกระรอกตัวหนึ่งซึ่งกำลังไต่อยู่บนกิ่งไม้ทางด้านขวาและเห็นรังผึ้งอยู่ที่กิ่งไม้ และก้มลงมองที่ดินก็เห็นมาเหี้ยบหลังเต่าอยู่ ส่วนหางของหมาได้แห่ลงไปในรูป ชายผู้เป็นเจ้าของจึงคิดว่าเจ้าลูกหมาตัวนี้ ฉลาดมีไหวพริบสามารถทำประโยชน์ให้กับตนมากมาย คิดดังนั้นจึงยิงกระรอกตกลงมา และเก็บเต่ากับปูใส่ย่ามแล้วขึ้นไปตีผึ้งและนำสิ่งของทั้งหมดกลับบ้านด้วยความยินดีในความฉลาดของหมา	สารานุกรม วัฒนธรรม ภาค กลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรม ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๗๐๐๑.
๑๒	นิทานเรื่องขายกะดา	นิทานเรื่องขายกะดา เรื่องมีอยู่ว่า กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีขายกะดาปลุกถั่วปลุกงาให้หลานเฝ้าแต่หลานไม่เฝ้า อีกาจึงมาคาบถั่วคาบงาของขายกะดาไปเจ็ดเม็ดเจ็ดทะนาน ขายมายาค่า ตามาตาตีหลานจึงไปหานายพรานเพื่อขอให้ไปช่วยยิงอีกา โดยเล่าให้นายพรานฟังว่า "ขายกะดาปลุกถั่วปลุกงาให้หลานเฝ้า แต่หลานไม่เฝ้า อีกาจึงมาคาบถั่วคาบงาของขายกะดาไปเจ็ดเม็ดเจ็ดทะนาน"	ปรมินท์ จารวร, "ขายกับดา," ใน สารานุกรม วัฒนธรรม ภาค กลาง เล่ม ๑๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรม ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า

	นายพรานฟังแล้วก็พูดว่า "ไม่ใช่ธุระกงการอะไรของข้า" หลานไปหาหนู แล้วเล่าเรื่องให้ฟังเหมือนกับที่เล่าให้นายพรานฟังและเสริมว่า "ให้นายพรานไปยิงอีก้าแต่นายพรานไม่ยอมไปยิง อยากให้หนูไปกีดสายธนูของนายพราน" หนูได้ฟังจึงพูดว่า "ไม่ใช่ธุระกงการอะไรของข้า" หลานไปหาแมว แล้วเล่าเรื่องให้ฟังเหมือนกับที่เล่าให้หนูฟัง และเสริมว่า "ให้หนูไปกีดสายธนูของนายพรานแต่หนูไม่ไปกีด อยากให้แมวไปกีดหนู" แมวได้ฟังจึงพูดว่า "ไม่ใช่ธุระกงการอะไรของข้า" หลานไปหาหมาแล้วเล่าเรื่องให้ฟังเหมือนกับที่เล่าให้แมวฟังและเสริมว่า "ให้แมวไปกีดหนู แต่แมวไม่ไปกีด อยากให้หมาไปกีดแมว" หมาได้ฟังจึงพูดว่า "ไม่ใช่ธุระกงการอะไรของข้า" หลานไปหาไม้ค้อนแล้วเล่าเรื่องให้ฟังเหมือนกับที่เล่าให้หมาฟังและเสริมว่า "ให้หมาไปกีดแมวแต่หมาไม่ไปกีด อยากให้ไม้ค้อนไปขยอนหนูหมา" ไม้ค้อนได้ฟังจึงพูดว่า "ไม่ใช่ธุระกงการอะไรของข้า" หลานไปหาไฟแล้วเล่าเรื่องให้ฟังเหมือนกับที่เล่าให้ไม้ค้อนฟังและเสริมว่า "ให้ไม้ค้อนไปขยอนหนูหมาแต่ไม้ค้อนไม่ยอมไป อยากให้ไฟไปไหม้ไม้ค้อน" ไฟได้ฟังจึงพูดว่า	๕๓๕๖-๕๓๕๗.

		"ไม่ใช่ฐานะการอะไรของข้า" หลานไปหาน้ำแล้วเล่าเรื่องให้น้ำฟังเหมือนกับที่เล่าให้ไฟฟังและเสริมว่า "ให้ไฟไปไหม้ไม้ก้อนแต่ไม้ก้อนไม่ยอมไป อยากให้น้ำไปช่วยดับไฟ" น้ำได้ฟังจึงพูดว่า "ไม่ใช่ฐานะการอะไรของข้า" หลานไปหาดิ่งแล้งเล่าเรื่องราวทั้งหมดให้ต๋ลิงฟัง และขอให้ต๋ลิงช่วยฟังทักน้ำจะได้ไปดับไฟ ไฟจะได้ไปไหม้ไม้ก้อน ไม้ก้อนจะได้ไปยอนหนูหมา หมาจะได้ไปกัดแมว แมวจะได้ไปกัดหนู หนูจะได้ไปกัดสายธนูของนายพราน และนายพรานจะได้ไปยิงอีกา ต๋ลิงได้ฟังดังนั้น ก็สงสารจึงฟังทักแม่น้ำ แม่น้ำกลัวต๋ลิงจะฟังทักจึงรีบดับไฟ ไฟกลัวน้ำจะดับจึงรีบไหม้ไม้ก้อน ไม้ก้อนกลัวไฟจะไหม้จึงรีบยอนหนูหมา หมากลัวไม้ก้อน จะยอนหนูจึงรีบกัดแมว แมวกลัวหมาจะกัดจึงรีบกัดหนู หนูกลัวแมวกัดจึงรีบกัดสายธนูของนายพราน นายพราน กลัวหนูกัดสายธนูจึงรีบคว้าธนูมายิงอีกา อีกากลัวธนูของนายพรานจึงรีบคาบถั่วคาบงาของยายกะตามาคืนให้ตั้งแต่นั้นมา หลานจึงมีความสุขายมายายไม่คำ ตามาตาไม่ดี ไม่ต้องเฝ้าถั่วเฝ้างาของยายกะตาก็ต่อไป	
๑๓. คาสินนัท กับนางเดิม	นิทานประจำถิ่น จ. สุพรรณบุรี นิทานคาสินนัท กับนางเดิม เป็นนิทานประจำถิ่นของชาวสุพรรณบุรี และเป็นนิทานอธิบาย ชื่อสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทอง และนครสวรรค์ เล่ากันเป็น ๑ ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ ๑ เล่าว่า เดิมแต่ครั้งใดไม่ปรากฏ มีนางคนหนึ่งรูปร่าง	บุญครอง คันทรากร, “นิทานคาสินนัทกับนางเดิม,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรม ภาคกลาง เล่ม ๗ . กรุงเทพฯ: มูลนิธิ	

	สวงามชื่อนางพิมสุตาไลย ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เขาเดิมบาง (เขานี้แต่แรกเรียกเขาเดิมนาง ปัจจุบัน อยู่ที่ อำเภอเดิมบางนางบวช) อยู่มามีข่าวว่าพระเจ้าแผ่นดินจะเสด็จขึ้นมา นาง มีความกลัวจึงหลบไปอยู่ที่ บ้านนางลือ (เขตนครสวรรค์) ครั้งได้ข่าวว่าพระเจ้าแผ่นดินไม่เสด็จ นาง จึงกลับมาอยู่ที่เขากำมะเชียร เดิมเขานี้เรียกว่า เขากำมะเชือด นางนั้นตั้งในรักาศิล และทอผ้าด้วยใยบัว ประสงค์จะทำบุญทำทาน มีชายคนหนึ่งชื่อ สิ้นหน้ เป็นโรคเรื้อน วันหนึ่ง ออกไปต่อไก่ที่เขากำมะเชียร (ยังมีหลักศิลาชาวบ้าน เรียก หลักไก่ตาสิ้นหน้ อยู่หน้าโรงเรียนกำมะเชียร) นายสิ้นหน้เห็นนางเข้าก็มีความรักใคร่ ไปเกี่ยวพาน รบกวนนางจนนาง โกรธ นางก็ตัดนมทั้งสองข้างเสียที่ เขานมนาง แล้วหนีไปบวช ตำนานที่ ๒ เล่าว่าบ้านเดิมบางเดิมเรียก บ้านเดิม นาง แต่ชื่อนางไม่ปรากฏ ต่อมานางย้ายไปอยู่บ้าน กำมะเชียร นางทอหูกอยู่บนเขา มีนายสิ้นหน้ไปต่อไก่ เลื่อน พบนางเข้าก็มีความรักใคร่ พุดจาเกี่ยวพาราสินาง ไม่มีความเส่นหาด้วย นางจึงตัดนมของนางทั้งสอง ข้างขว้างไป บังเกิดเป็นเขาขึ้นเรียกกันว่า เขานมนาง สาเหตุที่นางตัดนมนั้นเพื่อประสงค์จะให้สิ้นความสว กระทบนั้นก็ตาม นายสิ้นหน้ก็ยังไปรบกวนอนุ่เสมอ นาง จึงหนีไปบวชชืออยู่บนเขา ซึ่งต่อมาเรียก เขานางบวชมา จนปัจจุบัน นายสิ้นหน้ก็ยังตามไปรบกวอน นางจึงหนี ต่อ ไปจำศีลอยู่ที่ บ้านไผ่จำศีลเขตอ่างทอง) นายสื หน้ก็ยังตามไปรังควานอีกนางจึงหนีไปอยู่ เขาราว เทียน (เขตนครสวรรค์) นายสิ้นหน้ก็ยังตามอยู่ร่ำ ไป ต่อมานางถึงแก่กรรม นายสิ้นหน้ป่วยหนัก ได้ อารธนาสงฆ์ไปเพื่อหาทางภายหน้า แต่พระสงฆ์	สารานุกรม วัฒนธรรม ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒.

รังเกียจไม่ไปเพราะนายสินนทเป็นโรคเรื้อน นายสินนทก็ตายลง นัยว่านายสินนทยังอาฆาต ถ้าสงฆ์รูปใดไปที่เขาราว เทียนแล้ว อาจมีเหตุมรณภาพได้

สำนวนที่ ๓ เล่าว่า

เดิมนางอาศัยอยู่ที่บ้านเดิมนางหรือ เดิมบาง ต่อมาหลบหนีไปอยู่ที่บ้านกำมะเชียร ทอหูก ปลุกก็ บนยอด เขากำมะเชียรถือศีล ไม่คบพาล ทอผ้าหากินมาด้วยปรกติสุข

ดาสินนท เป็นพรานชำนาญป่า มีอาชีพต่อไก่ป่า วันหนึ่งไปต่อไก่แถวเขาใหญ่ได้ยินเสียงไก่ป่าร้องระงม จึงหยุดปักหลักไก่ต่อ เสร็จแล้วเข้าพักได้ร่มไม้ ดาเหลือบไปเห็นนาง รูปสวยน่ารักน่าชม จึงเกิดความรัก ดาสินนทจึงเปลื้องหอกยกนศออกจากกายเสกเป็นงูเห่าคอยลาย ปลอ่ยเข้าหานาง เจ้างูโผล่เข้าหานาง นางปิดป้องแล้วร้องด่าดาสินนท ลอยมีดพับจับกระชากรูของดาสินนทจะตัดให้ขาด ดาสินนทจึงร้องว่าช้าก่อน สาวน้อยนางหักค้ำพร้าด้วยเข่า ขอไว้อีกสักหน่อย ไว้ให้ลูกหลานดู นางจึงพินทุดาสินนทขาดสะบั้น งูดาสินนทก็เลื้อยขึ้นเป็นข้ออ้อย

นางมาคำนึงถึงกรรมที่นางได้ก่อจะติดกายไป นางจึงตัดสินใจไปบวชชีและตัดเด้านมขาดทั้งสองข้าง สถานที่ที่นางพินทุดาสินนทและตัดนมตนเองเชือดได้ชื่อว่า กำมะเชียร ปัจจุบันเรียกกำมะเชียร นมที่ขีว้างไปก็กลายเป็นเขานมนาง

นางก็เดินทางกลับไปจนถึงฝั่งแม่น้ำ ไม่อาจข้ามฝั่งได้ แต่เป็นกุศลผลบันดาลให้มีช้างใหญ่มารับนางข้ามฝั่ง

		ไป บริเวณที่ซ้างข้ามไปนั้น ปัจจุบันเรียกบ้านท่าซ้าง เมื่อนางเดินทางถึงเชิงเขาใหญ่ ก็อธิษฐานขอเทพยดา ช่วยปลงผม ปลงคิ้ว เกิดเป็นศาลเจ้าคิ้วนางขึ้น นางลงเรือไปและขึ้นพักจนสบายใจที่บ้านท่านางเรียง แล้วเดินทางต่อไปบนเขาขึ้น และแปลงเพศบวชเป็นชี เขาขึ้นจึงชื่อว่าเขานางบวชชี หรือ นางบวช	
๑๔.	แก้วหน้าม้า	แก้วหน้าม้า เป็นวรรณกรรมพื้นบ้านภาคกลาง ที่กล่าวถึงเรื่องราวผู้ที่มีหน้าตาอัปลักษณ์ประหลาดเหมือนม้า มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเป็นมเหสีพระปิ่นทอง โอรสท้าวมงคลราช แม้ว่านางจะถูกกลั่นแกล้งด้วยวิธีต่างๆ แต่ด้วยความเฉลียวฉลาด กล้าหาญ และวิริยะอดทน นางสามารถแก้ปัญหาจนประสบความสำเร็จและสมหวังในความรัก วรรณกรรมเรื่องแก้วหน้าม้ามีชื่อเรียกแตกต่างกันเป็นหลายสำนวน ทั้งที่เป็นต้นฉบับตัวเขียนและที่เป็นสมุดฝรั่ง โดยแต่งเป็นร้อยกรอง ร้อยแก้ว และเสนอในประเภทวรรณกรรมแตกต่างกัน คือ ประเภทกลอนสวด ได้แก่ ปิ่นทองกลอนสวด และสัปดนคำกาพย์ฉบับจังหวัดสงขลาและภูเก็ต ประเภทบทละคร ได้แก่ เรื่องพินทอง เรื่องแก้วหน้าม้า เรื่องแก้วหน้าม้ามีโครงเรื่องแบบ “จักรๆ วงศ์” แก้วหน้าม้าเป็นวรรณกรรมของชาวบ้านภาคกลาง เกิดขึ้นในชนบทมาตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยได้รับอิทธิพลของเรื่องสังข์ทอง และแพร่หลายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แล้วแพร่กระจายไปตามภูมิภาคต่างๆ เรื่องแก้วหน้าม้ามีเนื้อเรื่องดังนี้ พระปิ่นทองโอรสของท้าวมงคลราชและนางมณฑาแห่งมิลิธานครออกไปทรมานกับพี่เลี้ยง แล้วทำว่าขาดลอยไปตกยัง	อัครวิทย์ เรืองรอง, “นิทานเรื่องแก้วหน้าม้า,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๔๗๔-๔๗๘.

บ้านดาวย้ายย้ายเมือง นางแก้วหน้าม้าลูกสาวดาวย้ายเก็บ
 ว่าว พระปิ่นทองขอว่าวคืน แต่นางแก้วมีข้อแลกเปลี่ยน
 โดยขอให้พระปิ่นทองรับนางเข้าวังเป็นชายาใน ๗ วัน
 พระปิ่นทองรับปากเพียงเพื่อให้ได้ว่าวคืน เมื่อถึง
 กำหนดก็ไม่มารับนาง นางจึงให้ดาวย้ายไปทวงสัญญา
 ทำให้ท้าวมงคลราชกริ้ว ด่าหนิดาวย้ายและนางแก้วว่าไม่
 เจียมตน จากนั้นก็คิดกำจัดนางแก้วและดาวย้าย โดยให้
 นางไปชะลอเขาพระสุเมรุมาให้ จึงจะได้อภิเษกสมรส
 กับพระปิ่นทอง หากทำไม่สำเร็จจะฆ่าให้ดาวย้าย
 ทั้งหมด นางแก้วเดินทางเข้าป่าไปหาเขาพระสุเมรุก็ไม่
 พบ แล้วได้พบพระฤาษี นางจึงวิงวอนให้พระฤาษี
 ช่วยเหลือ พระฤาษีเห็นว่านางมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว
 ตั้งใจจริง จึงเนรมิตเรือเหาะและชะลอเขาพระสุเมรุให้
 เมื่อนางแก้วนำเขาพระสุเมรุมาได้สำเร็จและทวงสัญญา
 พระปิ่นทองบ้ายเบี่ยงและคิดกำจัดนางอีก โดยบอกกับ
 นางว่าจะไปอภิเษกกับนางทศมาสธิดาเกษัตริย์เมืองโรม
 วิถีให้นางแก้วมีลูกไว้คอย เมื่อตนกลับมาแล้วหากไม่มี
 ลูกนางจะถูกฆ่า นางแก้วติดตามพระปิ่นทองไปเพื่อมี
 ลูก โดยได้รับความช่วยเหลือจากพระฤาษีให้แปลงกาย
 ได้ นางแปลงเป็นนางมณีแล้วไปอาศัยกับดาวย้ายเมือง
 โรมวิถี นางใช้มารยาทหญิงชู้ววนอย่างแบบขลจนมี
 ความสัมพันธ์กับพระปิ่นทอง ทำให้นางตั้งครรภ์ และ
 คลอดลูกชาย ท้าวมงคลราชมีสาสน์ให้พระปิ่นทองกลับ
 เมืองมิดิลา พระปิ่นทองขอให้นางมณีกลับไปพร้อมกับ
 ตน นางมณีบอกว่าจะขอตามไปที่หลัง พระปิ่นทองจึง
 มอบพระธำมรงค์ และและผ้าสไบกบนางมณี แล้ว
 เดินทางกลับเมืองมิดิลา แต่ก่อนกลับนางไปพบพระ
 ฤาษี พระฤาษีบอกนางว่าพระปิ่นทองตกอยู่ในอันตราย
 และขอให้นางตามไปช่วย โดยมอบพริ้วไฉ่ให้นาง นาง
 ใช้พริ้วไฉ่แปลงเป็นมาณพแล้วขึ้นเรือเหาะ ไปช่วยพระ
 ปิ่นทอง ฆ่ายักษ์พาลราช พระปิ่นทองได้นางสร้อย

		สุวรรณ นางจันทร์ ธิดาอัษฎเป็นชายา เมื่อถึงเมืองมิลิตา นางแก้วได้ลูกชายขึ้นถวาย พระปิ่นทองจำห้ามรงค์ที่อยู่กับเด็กได้จึงคิดว่า นางแก้ว ไปขโมยลูกของนางมณีมา นางสร้อยสุวรรณ นาง จันทร์บอกความจริงว่า นางแก้ว นางมณี และมาณพ คือ บุคคลเดียวกัน พระปิ่นทองจึงวางอุบายให้นางแก้วถอด รูป หน้าม้า แล้วนำไปเผาไฟ จากนั้นนอภียะภักให้นางมณี เป็นอัครชายา ความแพร่หลายของเรื่องแก้วหน้าม้า พบว่า ความ สนุกสนานเข้มข้นอันเกิดจากลักษณะเด่น ของเรื่อง ให้ แก้วหน้าม้าเป็นเรื่องที่ได้รับการนิยมนิยมมา โดย แพร่หลายใน ๒ ลักษณะ คือการแต่ง ทั้งรูปแบบละคร นอก ละครชาตรี ลิเก หมอลำ หนังสือ และละคร จักรๆ วงศ์ ส่วนในรูปวรรณกรรมนั้นมีทั้งที่นำเรื่องเดิม มาแต่งใหม่ทั้งเรื่อง จุดเริ่มสำคัญของความแพร่หลายนี้ คือ แก้วหน้าม้าสำนวนนายบุญย ที่แต่งขึ้นในสมัย รัชกาลที่ ๕ โดยนำแก้วหน้าม้าสำนวนกรมหลวงภู วเนตร นรินทรฤทธิ์ มาแต่งขยายใหม่จนถึงรุ่นลูกหลาน ของตัวละคร โดยยังคงตัวละครเอกไว้ ความแพร่หลาย ของสำนวนนี้ทำให้มีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ส่วนที่ แพร่หลายในรูปวรรณกรรมอีกลักษณะหนึ่ง คือ การ แต่งเรื่องเลียนแบบเรื่องแก้วหน้าม้า ทั้งด้านเหตุการณ์ ตัวละคร และของวิเศษ พบ ๓ เรื่อง คือ เทวัญนางกุลา เรื่องอยู่หงิดพิสดาร และเรื่องแก้วสารพัดนึก	
๑๕.	กระต่ายสามขา	เรื่องกระต่ายสามขา เป็นนิทานที่มาจากภานิต “กระต่าย สามขา” ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีเด็กหนุ่มคนหนึ่งชื่อม่วง เป็นลูกศิษย์วัดพุทไธสวรรย์ เป็นเด็กมีความอดทนและ	วิชา ทรวงแสง, “นิทานเรื่อง กระต่ายสามขา ,” ใน สารานุกรม

	มันคงมาก เรายาถึงไคแล้วไม่เปลี่ยนแปลงคำพูดง่ายๆ นายม่วงฝากตัวเป็นศิษย์กับอาจารย์คง วัดพุทไธสวรรย์ เพื่อจะศึกษาวิชาอาคมกับพระอาจารย์ คราวหนึ่ง อาจารย์ต้องการทดสอบความอดทนของศิษย์จึงคิดอุบายให้นายม่วงเอากระต่ายไปอย่างเก็บไว้สำหรับจะเป็นอาหารเพล ในขณะที่กำลังย่างอยู่นั้นกลิ่นกระต่ายย่างหอมหวานชวนกิน นายม่วงอดใจไม่ไหว จึงฉีกเนื้อกระต่ายกินไปหนึ่งขา เมื่ออาจารย์กลับมาพบว่ากระต่ายมีสามขา ก็ชักไชร้จะเอาความผิดกับนายม่วง นายม่วงก็ยื่นกรานว่ากระต่ายมีสามขาอย่างหนักแน่น อาจารย์สงสารจึงยกกระต่ายที่เหลือให้นายม่วงทาน และนิมนต์ให้นายม่วงมีความหนักแน่นมั่นคง อาจารย์จึงถ่ายทอดวิชาอาคมให้ วันหนึ่งนายม่วงอยากจะเข้าพระราชวัง อาจารย์คงจึงเสกก้านพลูให้นายม่วงทัดหู โดยห้ามทำหล่น นายม่วงหายตัวเข้าไปในวังได้แอบขโมยกินของเสวยของพระเจ้าแผ่นดิน จนในที่สุดถูกจับได้ จึงถูกสั่งประหารชีวิต อาจารย์คงทราบข่าวจึงแอบมาช่วยโดยเสกก้านพลูแทนตัวนายม่วง แล้วพากันออกมาแล้วหนีไปทางดอนเหนือ อยู่มาวันหนึ่งนายม่วงขออนุญาตอาจารย์ไปอยุธยา กล่าวว่าจะไปให้คนเคราพทั้งเมือง จึงให้อาจารย์คงเสกเป็นพระพุทธรูปลอยน้ำไป เมื่อลอยไปถึงหน้าพระราชวังจันทร์เกษม ผู้คนก็พากันกล่าวไหว้เนื่องแน่น พระเจ้าแผ่นดินมีพระราชประสงค์อัญเชิญไว้ในกรุง หากมีตาแก่วิชาดีคนหนึ่ง กราบทูลว่าไม่ใช่พระพุทธรูป แต่เป็นคนแก่ลี้้ง ตาแก่จึงอาสาที่จะจัดการกับนางม่วง นายม่วงกลับสู่ร่างปรกติ พระเจ้าแผ่นดินทรงจำได้ว่านายม่วงเป็นคนเดิม จึงสั่งให้ราชมัลฉีดยาและถามความจริง ซึ่งนายม่วงก็ตอบวทวนเช่นเดิม จึงถามตาแก่ว่าควรจัดการกับนายม่วงอย่างไร ตาแก่แนะนำให้ จับใส่ในท่อนซุง แล้วเสกให้ซุงจมน้ำ พระเจ้าแผ่นดินทรงอนุญาต ตาแก่จัดแจงจับนายม่วงเข้า	วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑ . กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๘๑-๘๒.

		ไว้ในโพรงซุง เสกน้ำมันต๋รด ซุงก็จมน้ำและแล่นทวนขึ้นไปถึงหน้าวัดอาจารย์คง อาจารย์คงมาช่วย ตั้งแต่นั้นมา นายม่วงก็อยู่ปรนนิบัติอาจารย์ไม่คิดกลับมาอยุธยาอีกเลย	
๑๖.	ดาวลูกไก่	นิทานเรื่องดาวลูกไก่เป็นนิทานที่อธิบายความเป็นมาของกลุ่มดาวกลุ่มหนึ่ง เรียกกันว่า ดาวลูกไก่ เป็นนิทานที่มีความเชื่อทางพุทธศาสนา นิทานเรื่องนี้แพร่หลายไปทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังเล่ากันในกลุ่มชนชาติไทบางกลุ่ม เช่น ไทลื้อ ไทจีนและลาว เป็นต้น แต่ละสำนวนจะมีโครงเรื่องหลักตรงกัน แตกต่างกันในด้านรายละเอียด สำนวนที่เล่าแพร่หลายมีเนื้อเรื่องดังนี้ ครั้งหนึ่ง มีตาดายสองสามีภรรยาคนหนึ่งปลูกบ้านอยู่ชายป่า วันหนึ่งมีพระพุทธรูปหนึ่งมาปักกลดอยู่ใกล้บ้าน สองตาดายนึกอยากทำอาหารถวายคอนเช้าวันรุ่งขึ้น ค็นนั้นจึงปรึกษากันว่าจะเอาสิ่งใดถวายพระ ทั้งสองขัดสนมาก พักแพงที่ปลูกไว้ก็ตายหมด อาหารอื่นก็ไม่มี ในที่สุดก็ตกลงกันว่าจะฆ่าแม่ไก่ที่มีอยู่ทำเป็นอาหาร แม่ไก่อยู่ในรังในลูกน้อยได้ยินก็รู้สึกเศร้าโศกเสียใจมาก เพราะเป็นห่วงลูกที่ยังเล็ก แต่ก็แน่ใจว่าตนเองจะต้องตาย จึงโอบลูกไว้พาลงอบรมสั่งสอนให้ลูกรู้จักหากินด้วยตนเอง รู้จักระมัดระวังไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของสัตว์ร้าย รู้จักแบ่งปันอาหารที่หาได้ ไม่แก่งแย่งทะเลาะตีกัน แม่ไกร้าพันความรักความห่วงใยที่มีต่อลูก วันรุ่งขึ้นตาดายก็ฆ่าแม่ไก่ถอนขนลนไฟทำอาหาร ลูกไก่ทั้ง ๖ เห็นแม่ถูกจับไปฆ่าก็พากันบินเข้ากองไฟ ตายตามและได้ไปเกิดเป็นดาวลูกไก่ออยู่บนสวรรค์ นอกจากนี้ยังมีอีกสำนวนหนึ่งชื่อว่า กำเนิดดาว	ประคอง นิมมานเหมินท์, “นิทานเรื่องดาวลูกไก่,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๑๐๖.

		แม่ลูกไก่ เล่าเรื่องนี้เกิดขึ้นแต่ครั้งสมัยพุทธกาล ขณะที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จชายป่าเพื่อหาที่ภาวนาสองตายเป็นอาราธนาให้พักค้างกระท่อมของตน ต่อจากนี้เรื่องดำเนินเหมือนสำนวนอื่น คือแม่ไก่ถูกฆ่าและลูกไก่ก็บินเข้ากองไฟตายตามแม่ไก่ แต่ตอนท้ายมีรายละเอียดต่างออกไปคือเล่าว่า คีณนั้นเมื่อพระพุทธองค์ได้ฟังแม่ไกร่าพันความรักที่มีต่อลูกไก่ก็ทรงเวทนายิ่งนัก ครั้นแม่ไก่และลูกไก่อตายไป จึงทรงชี้มือให้แม่ไก่และลูกไก่อไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เป็นดาวแม่ลูกไก่ จะเห็นว่าในสำนวนนี้ ทั้งแม่ไก่และลูกไก่อล้วนได้ไปเกิดเป็นดาว นิทานเรื่องดาวลูกไก่อนี้เนื้อเรื่องเป็นที่ประทับใจของคนไทยทุกภาคมาเป็นเวลานาน นอกจากการเล่านิทานตามปรกติแล้ว ยังมีผู้นำไปแต่งเป็นร้อยกรองแบบต่างๆ และขับเป็นลำนำของท้องถิ่น เช่น ภาคอีสานเป็นบทหมอลำ ภาคเหนือ เป็นบทซอ ส่วนภาคกลางเป็นบทแหล่	
๑๗.	หนีโรคห่า	เรื่องหนีโรคห่า เป็นนิทานเล่าถึงความเป็นมาของการเกิดโรคห่าหรือหิวตโรคในกรุงศรีอยุธยาในสมัยพระเจ้าอู่ทอง ผู้เล่าเรื่องนี้คือ นายช้อน ดอกกุหลาบ อยู่ตำบลบ้านรุน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื้อเรื่องของนิทานมีดังนี้ ชายสองคนเป็นสหายกัน เมื่อเรียนวิชาจากสำนักพระเจ้าดาสำเร็จแล้วก็สัญญากันว่าจะช่วยเหลือกันแม้ชีวิต แล้วจึงเดินทางกลับบ้านเมืองของตน ในระหว่างทางที่มาด้วยกันนั้นบังเอิญไปพบพ่อทองเข้า หลังจากตกลงวิธีการที่จะช่วยเหลือกันแล้วชายผู้หนึ่งก็กระโดดลงไปในบ่อทอง อีกคนหนึ่งก็ช่วยกันดึงขึ้นจากบ่อทองปรากฏว่าชายคนที่อยู่ในบ่อทองมีร่างกายซูบทอง	วิชา ทรวงแสง, “นิทานหนีโรค ห่า,”ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒. ๖๘๘๑.

		สวยงามอร่ามตา แล้วอีกคนหนึ่งอยากจะมีย่างกายสวยงามอย่างเพื่อนบ้าง ก็กระโดดลงไปทันที ชายผู้มีร่างกายเป็นทองแล้วก็คิดว่า ถ้าเพื่อนจะมีร่างกายเหมือนตน คนทั้งหลายเห็นตัวเป็นทองทั้ง ๒ คนก็จะไม่เห็นอสังขาร จึงปล่อยให้เพื่อนจมอยู่ในบ่อทองนั้น ส่วนตัวเขาเมื่อกลับถึงบ้านเมืองก็ได้รับการยกย่องเป็นเจ้าของแผ่นดินชื่อว่า พระเจ้าอุทอง ในทะเลบ่อทองนั้นมีฤๅษีผู้วิเศษองค์หนึ่งเดินมายังบ่อทอง เห็นเป็นฟองผิปรกติจึงตรวจค้นดูก็พบศพชายผู้ถูกเพื่อนทิ้ง ด้วยความสงสารจึงชุบให้มีชีวิตขึ้นมาแล้วถามความเป็นไป พอทราบความจริงอนุญาตให้ขอเป็นอะไรก็ได้เพียงอย่างเดียวตามแต่จะปรารถนา ชายผู้ถูกชุบชีวิตขึ้นมาก็บอกกับฤๅษีด้วยความเคียดแค้นชิงชังว่า ขอเป็นท่าตามล้างเพื่อนให้จงได้ พระฤๅษีจึงเนรมิตให้เป็นท่า แต่มีข้อแม้ว่าให้ติดตามเพื่อนไปได้เพียงวันละก้าวอย่างนกเขาห้าตัวนี้ติดตามด้วยความพยายาม ในที่สุดก็ทันจนได้ จึงเกิดโรคห่าลงเมืองอุทอง จนพระเจ้าอุทองต้องอพยพผู้คนหนีข้ามทุ่งไปสร้างเมืองใหม่ที่อยุธยา จวบจนกลายมาเป็นกรุงศรีอยุธยาด้วยประการฉะนี้	
๑๘.	แมวกับเสือ	นิทานเรื่องนี้ เป็นนิทานอธิบายเหตุ เล่าถึงสาเหตุที่เสือไม่ถูกกับแมว และการที่แมวถ่ายทอดจรรยาแล้วกลับ ผู้เล่าคือ นางสาววิรุณ วัฒนมงคล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เรื่องราวมีดังนี้ ในกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ครั้งที่สัตว์ต่าง ๆ ยังเป็นเพื่อนรักกัน มีสัตว์คู่หนึ่งซึ่งเป็นเพื่อนรักกันมากคือ	วิชา ทรวงแสง, “แมวกับเสือ,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรม ภาค กลาง เล่ม ๑๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม

		แมวกับเสือ แมวนั้นเป็นสัตว์ที่มีความสามารถมากมาย เคนอย่างแผ่วเบาได้ ขึ้นต้นไม้ได้ ตะครุบเหยื่อได้ด้วย ความรวดเร็ว คุณสมบัติเหล่านี้เสือไม่มี ทำให้หาอาหารได้ลำบาก เสือจึงมีความคิดที่จะให้แมวสอนวิชาต่าง ๆ ให้กับตน จึงกล่าวกับเจ้าแมวว่า "แมวเพื่อนรักเพื่อน สอนวิชาต่าง ๆ ของเพื่อนให้กับเราได้บ้างไหม" แมวได้ยินดังนั้นจึงบอกว่า "ได้ซิเพื่อน เราจะสอนวิชาต่าง ๆ ให้กับเจ้า" แล้วแมวก็นสอนวิชาต่าง ๆ ให้กับเสือ จนเสือมีความสามารถเก่งกล้าเท่ากับแมว แต่ก่อนที่แมวจะสอนวิชาให้เสือจนหมดสิ้นทุกอย่าง แมวมาคิดได้ว่า หากตนสอนวิชาให้กับเสือจนหมดสิ้นแล้ว จะทำให้ตนเอาตัวรอดได้ลำบาก เมื่อเสือคิดไม่ซื่อด้วย ส่วนเสือนั้นเมื่อเรียนรู้วิชาจากแมวได้จนเก่งกล้าสามารถ ก็คิดไม่ซื่อกับแมว ทำพาลหาเรื่องกับแมว จึงวิ่งไล่แมว ซึ่งแม่วิ่งขึ้นต้นไม้ได้และเสียวิ่งขึ้นต้นไม้ไม่ได้ แต่เมื่อแมวไต่กิ่งออกไปจากต้นไม้ต้นนี้ไปต้นไม้ต้นนั้นเรื่อย ๆ เสือทำไม่ได้ก็มี ความโกรธและขู่อามาตแมวว่า หากเรากินตัวเจ้าไม่ได้ เราก้จะไม่ลดความอดทน จะติดตามเจ้าไปจนชั่วลูกชั่วหลาน และหากเราเจอแม่แต่จี๊ของเจ้า เราก้จะกินหมด แมวได้ยินดังนั้น จึงมีความกลัวที่เสือขู่อามาต ทุกครั้งที่แมวจี๊แมวจะขุดหลุมแล้วฝังกลบทุกครั้ง เราจะเห็นได้ว่าแมวมียูนิสยี้แล้วกลบมาจนถึงทุกวันนี้	วัฒนธรรม ชนาการไทย พาณิซย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๒๕๕-๕๒๕๖.
๑๕.	ย่าผันคอเหนียง นิทานประจำถิ่น จังหวัด พระนครศรีอยุธยา	ย่าผันคอเหนียง เป็นนิทานคติเรื่องหนึ่ง เล่ากันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้เล่าคือนางสาวศิริพร เรื่องสุรตน์ ดาบลบ้านนา อำเภอมหาราช มีเนื้อเรื่องดังนี้ กาลก่อน ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่งอยู่ในชนบทไกลออกไปจากเมืองหลวง ชาวบ้านมีอาชีพทำไร่ทำนา หา	วิชา ทรวงแสง, “ย่าผันคอเหนียง ,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรม ภาค กลาง เล่ม ๑๑.

		ของป้ามาขาย หมู่บ้านแห่งนี้มีหญิงสาวรูปร่างอภัพผู้หนึ่งชื่อตา นางไม่มีชายหนุ่มผู้ใดไปเที่ยวหาเนื่องจากคอคอยพอกใหญ่โตน่าเกลียด ชาวบ้านเรียกนางว่าอิตาคอเหนียง ทุก ๆ คีนนางจะนั่งปั่นฝ้ายอยู่กลางลานบ้านรอนหนุ่ม ๆ มาเที่ยวแต่ไม่มีใครมาหานางเลย แม้ว่าจะได้ยินเสียงร้องเพลงและเล่นดนตรีของพวกหนุ่ม ๆ ที่ผ่านมานางคิดว่าเขาคงจะแวะมาเที่ยวหาตน แต่ปรากฏว่าหนุ่มเหล่านั้นกลับเลยไปบ้านอื่นเสียทุก ๆ คราว เมื่อเป็นเช่นนี้นางรู้สึกน้อยใจ อยากจะตายเสียให้พ้นความชอกช้ำใจ วันหนึ่งขณะที่นางเห็นปลอดคน จึงจัดการเตรียมเครื่องใช้ ตั้งใจว่าจะเข้าไปตายในป่าเสียให้รู้แล้วรูดไป นางมุ่งหน้าออกเดินเข้าป่าขึ้นเขาไป เป็นเวลานานถึง ๑๕ วัน โดยตั้งใจเด็ดขาดว่าเป็นตายร้ายดีจะไม่ยอมกลับบ้านวันที่ ๑๔ นางบรรลู่ถึงกลางดงลึก ซึ่งนางเลือกกว่าที่นี้นางคงตายอย่างเป็นสุขคงจะไม่มีใครตามมารบกวนนาง เนื่องจากความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า นางล้มพับเป็นลมอยู่กลางดงนั่งเอง ขณะที่นางนอนสลบไสลอยู่ที่นั่นคืนวันนั้นเป็นคืนที่เหล่าผีป่าทั้งหลายเตรียมข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการจัดงานเลี้ยงดูกัน ผีตนหนึ่งเดินมาเห็นคอกพอกของนางสาวตา มันคิดในใจว่าเราอุตส่าห์ขี้มมือแรงแท่ไหน ๆ ก็ไม่ได้เพิ่งมาพบที่นี้ ผีจึงตรงเข้าคว้าเอาคอกพอกของนางไปพร้อมกับพูดว่า แม่ นางขอขี้มมือแรงแทน่อยนะ เสร็จธุระแล้วจะเอาส่งให้ นางสาวตา รู้สึกตัวตื่นขึ้นเอามือคลำคันคอกของตนรู้สึกว่คอกพอกของตนที่เป็นอยู่นั้นขณะนี้หายไปสิ้น นางรู้สึกดีใจยิ่งนักรีบวิ่งบั้งเดินบั้งจนถึงบ้านโดยไม่เหน็ดเหนื่อย พอถึงบ้านก็เล่าเรื่องทั้งหลายให้เพื่อน ๆ ฟัง เพื่อน ๆ ที่ทราบเรื่องคอคอยพอกของนางสาวตาหายต่างพากันมาซักถามจนรู้เรื่องราว ณ ที่นั้นมีหญิงวัยกลางคนผู้หนึ่งชื่อผ่นแก็กคือ	กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๓๖๓-๕๓๖๔. อ้างอิงบุคคล: นางสาวสิริพร เรื่องสุรศักดิ์ ดาบ บ้านนา อำเภ มหาราช

		หอยพอกเหมือนกัน แต่ไม่ได้โตเท่าของนางสาวตา นางผันเองต้องการอยากให้อพอกของคนหาย นางเฝ้าซักไซ้ไล่เลียงจนทราบเรื่องราว นางจึงเดินเข้าป่าไปเป็นเวลาราว ๆ สิบวันจนถึงป่าที่นางสาวตาไปนอนสลบไสลด้วยความเหน็ดเหนื่อยและอ่อนเพลีย นางจึงหยุดพักนอนกลางทางนั่นเอง เมื่อคืนนำหม้อมาคืนมองหาสาวตาไม่พบ เห็นหญิงวัยกลางคนนอนแทนที่ จึงส่งหม้อนั้นคืน พอรุ่งเช้านางผันตื่นขึ้น เขามีโอลูบลำคอของตน แทนที่คอปอกของตนจะหาย กลับโตกว่าเดิมขึ้นอีกมากมาย นางร้องไห้เสียใจที่เสียแรงอุตส่าห์ค้นคืนเข้าป่ามาทั้งที อยากจะให้คอปอกหาย กลับ โตยิ่งกว่าเดิมเสียอีก เมื่อเป็นเช่นนี้ นางไม่รู้จะอย่างไร เมื่อหมดหนทางแก้ ประกอบกับนางคิดได้ว่าวัยของตนก็ล่วงเข้ากลางคนแล้วแม้ว่าคอปอกก็ไม่ใช่อะไร พยายามทำความดีแล้วความดีนั้นคงจะสนองให้นางเป็นสุขใจได้บ้าง กระมัง นับแต่นั้นมา นางผันพยายามประกอบกรรมดีช่วยเหลือกิจกรรมงานของชาวบ้าน โดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย ชาวบ้านทุกคนถึงกับออกปากสรรเสริญคุณงามความดีที่นางได้ปฏิบัติ แม้ว่านางจะตายไปหลายปีแล้วก็ตาม ชาวบ้านยังกล่าวขวัญถึงนางเสมอว่าใจบุญเหมือนย่าผันคอยเฝ้า	

๒๐	ตำนานเรื่องนางหงส์	เป็นตำนานอธิบายถึงความเป็นมาของวัดนางหงส์ ต. ท่าช้าง อ. เมือง จ. นครนายก ผู้เล่าเรื่องคือนางคุ้ม มะลิ อายุ ๘๐ ปี ชาวตำบลเกาะหวาย อ.ปากพลี จ. นครนายก นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานประจำถิ่นตำบลเกาะหวาย อ. ปากพลี จ.	ปริศนา สำนานกิจ, “นิทานนางหงส์,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย

		นกรนายก สองผัวเมียชื่อตาแก้ว ขายถม มีอาชีพหาของป่าไปขาย ทั้งสองมีลูกเล็กอายุ ๑ เดือนอยู่คนหนึ่ง วันหนึ่งขณะที่ตาออกไปหาของป่าที่ภูเขาได้ยินเสียงร้องของสัตว์ดัง “แก็กแก็ก” ตาแก้วสงสัยเดินไปดูก็พบสัตว์ชนิดหนึ่ง คือ ลูกนกหงส์ ซึ่งตกลงมาจากรัง จึงเก็บไปเลี้ยง ขายถมได้เลี้ยงนกหงส์ด้วยน้ำนมของตนเอง สองตายายเลี้ยงนกหงส์ด้วยความรักเหมือนลูกจนเติบโตใหญ่ ลูกนกก็เช่นกัน ไม่ว่าสองตายายไปไหนลูกนกก็จะตามไปทุกที่ อยู่มาวันหนึ่งมีพายุใหญ่พัดเอาลูกหงส์ไปในหมู่บ้าน ชาวบ้านช่วยกันจับและฆ่ากินเป็นอาหาร สองตายายรู้เรื่องก็เสียใจ จึงขอลูกหงส์มาจัดการทำพิธีศพเหมือนคน และอธิษฐานว่าถ้าหากว่าลูกหงส์เป็นลูกของตนจริงขอให้มาเกิดเป็นลูกคนอื่นอีกแล้วตนจะสร้างวัดถวาย ต่อมาขายถมคลอดลูกคนที่สองเป็นผู้หญิงตั้งชื่อว่า “นางหงส์” สองตายายจึงยกที่ดินให้สร้างวัดตามคำอธิษฐาน วัดที่ตาแก้วขายถมสร้างปัจจุบันคือวัดนางหงส์ ต. ท่าช้าง อ. ปากพลี จ. นครนายก	ภาคกลาง เล่ม ๙. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๐๒๐-๓๐๒๑.
๒๑	ตำนานเรื่องบ้านคานหาม	ตำนานอธิบายประจำท้องถิ่น เป็นนิทานหรือตำนานอธิบายถิ่นความเป็นมาของตำบลบ้านคานหาม จ. พระนครศรีอยุธยา ผู้เล่านิทานเรื่องนี้คือ นายสอน เหมวิหค ครั้งหนึ่งในสมัยอยุธยาเป็นราชธานี มีเด็กเลี้ยงโคอยู่ในทุ่งนาแห่งหนึ่ง มีด้วยกันทั้งหมด ๔๗ คน และทุ่งหญ้าแห่งนี้มีจอมปลวกสูงใหญ่ประมาณ ๑ ศอกเศษ พวกเด็กชอบมาเล่นที่จอมปลวกเป็นประจำ มีเด็กอยู่คนหนึ่งชอบตั้งตนเป็นหัวหน้าและขึ้นไปนั่งว่าราชการบนจอมปลวก ส่วนเด็กคนอื่นก็หมอบราบเฝ้าเหมือนข้าราชการบนจอมปลวก ส่วนเด็กคนอื่นก็หมอบราบเฝ้าเหมือนข้าราชการเฝ้าพระเจ้าแผ่นดิน เด็กทั้งหมดได้มาประชุมกันที่จอมปลวก และมีเด็กคนหนึ่งทำผิด เด็กที่ตั้งตนเป็นพระเจ้าแผ่นดินจึงสั่งให้ไปประหารด้วยไม้จี้ดอก เพชฌฆาตนำไปประหารด้วย	วิชา ทรวงแสง, “นิทานนางหงส์,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๙. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๓๐๐-๓๓๐๑. ๒. นายสอน เหม

		ไม้จี้ตอกตามนายสั่ง แต่ปรากฏว่าไม้จี้ตอกนั้นตัดศีรษะได้ขาดจริง จึงได้เรียกตำบลนั้นว่า “บ้านหัวปลวก” แต่นั้นมา ครั้นนั้นแผ่นดินว่างกษัตริย์ พวกขุนนางเสียดเครื่องกษัตริย์กับเรือสุพรรณหงส์ไปตามชลมารค เรือแล่นไปที่หมู่บ้านหัวปลวกที่เด็กเล่นว่าราชการกัน เรือสุพรรณหงส์ก็หยุด เป็นที่อัศจรรย์ใจนัก พวกพราหมณ์ปุโรหิตจึงขึ้นไปสอบถามคนในตำบลนั้น ก็ได้ความว่ามีเด็กทำตัวดูพระเจ้าแผ่นดิน พวกเสนาพิเคราะห์ดูเห็นพ้องต้องกันว่า น่าจะเป็นผู้มีบุญบารมี จึงนำเด็กคนนี้ไปครองราชย์สมบัติ เมื่อได้ครองราชย์สมบัติก็นำเด็กที่เคยเล่นเป็นทหารมาเป็นข้าราชการเป็นอันมาก อยู่มาวันหนึ่ง พระราชาได้เสด็จลงไปทรงน้ำที่ท่าหน้า เห็นลูกสาวมอญพ้อค้าผ้าคนหนึ่ง งามเป็นที่ต้องพระทัย จึงให้มหาดเล็กติดตามว่าบ้านอยู่ที่ใด และคอยสังเกตว่ามีความเป็นอยู่อย่างไร วันหนึ่ง นางสาวมอญผู้นั้นมีระดูโลหิตติดผ้า นางเอาผ้าไปตากก็มีฝูงมาจับ พวกชาวบ้านเห็นเป็นอัศจรรย์มากันมาดู มหาดเล็กก็นำความขึ้นกราบทูลให้ทราบ ครั้นถึงวันศุกร์ขึ้น ๑๑ ค่ำเอาได้ฤกษ์ จึงให้แต่งเรือไปรับและนำคานหามไปรับถึงบ้านนางสาวมอญคนนั้น พวกชาวบ้านจึงเรียกตำบลนี้ว่า “บ้านคานหาม” มาจนบัดนี้	วิหค
๒๒	ตำนานเรื่อง พญาลัททนต์	ตั้งแต่โบราณมา มีชื่อว่าพญาลัททนต์ มีบริวาร ๕,๕๐๐ ตัว พญาลัททนต์ คนนี้ สวคมนตรีทุกชั้นทุกเหล่า พอบริวารและภรรยาของแกลไปหา กินตามหนองตามบึงมีเมียสองคนชื่อ นางสุพัทธากับนาง จุฬพัทธา วันหนึ่งเมื่อจะพาบริวารไปหา กิน ออกไปเจอลูกมะเดื่อกลางทางกำลังสุกแดงรีอ พญาลัททนต์ก็ได้พิจารณาว่ามีมดแดงหรือไม่ ก็หักให้เมียน้อยหนึ่งพวง พอดีพวงที่ให้เมียน้อยมีมดแดงอยู่ในนั้น มดแดงก็เข้ากัดเมียน้อย เมียน้อยก็หาว่าพระยาจักรีทนต์รักเมียไม่เท่ากัน	www.christian.ac.th ข้อมูลจากบุคคล ผู้เล่า นายสังวาล พุ ห้อย

		ลำเอียง เมียน้อยก็กลั่นใจตาย นางจุพสุพัตรตายไปก็ไป เกิดเป็นลูกท้าวพรหมหัตถ์ พอรู้สาวก็นิมนตรฝันว่าได้ นอนแท่นงาช้างใหญ่ ถ้าไม่ได้นอนแท่นงาช้างแล้วจะต้อง ตาย ท้าวพรหมหัตถ์จึงตั้งห้องร้องป่าวว่าถ้าใครเห็นงานช้าง ใหญ่แล้ว ถ้าทำแท่นงาช้างได้ จะให้ทองเท่าลูกฟักหนักเท่า ลูกเฟือง มีพวกพรหมณ์มารับอาสาจะไปเอามาให้ โดยไป รับอาสาท้าวพรหมหัตถ์ โสทรไปหาหมอว่าช้างอยู่ที่ ทิศไหน จะไปถูกหรือไม่ถูกตรงหรือไม่ตรง หมออุกให้ ไปทางทิศเหนือ ให้ตรงไปเลยไปให้คด พวกโสทรก็จัด เครื่องเสบียงไปทุกอย่าง ข้าวปลาอาหาร ขนม ลีว เลื่อย ขวาน ฟัน หาบไปตามที่หมอบูทหาย เจอดันไม้ใหญ่ก็ไปลัก เอาเอาเฉพาะตัวลอดได้ กว่าจะไปถึงที่พญานัททันต์อยู่ก็ ๗ เดือน ๗ วัน เดินทางไปเห็นที่บริเวณกว้างสำหรับช้างที่ จะนอน ช้างที่เป็นบริวารนอน เป็นที่เดียวก็ว่าใช่แน่ พวก โสทรก็ขึ้นดันไม้ใหม่ค้อยดูว่าพญานัททันต์จะนอน ตรงไหน พญานัททันต์ตัวไหน พอเห็นพญานัททันต์ก็พา พวกลูกน้องบริวารมาสวดมนต์จึงเข้านอน กลางคืนก็ นิมนตรฝันว่ามีไฟปามาไหม้วงงาหายหมด จะเล่าให้เมียฟัง ก็กลัวเมียเสียใจ เพราะรู้ว่าไม่ดีและพราหมณ์มากอยจ้อง เอาชีวิต คราวนี้ตื่นมาก็ให้เมียและบริวาร ไปหากินตาม ลำพัง วันนี้ตัวเองจะไม่ไปด้วย โดยสั่งว่าอย่าให้ไปไกล จากที่พักนัก พอบริวารไปแล้วพวกพราหมณ์ก็ลงมาจาก ดันไม้บูคอุโมงค์แล้วเอากระดานเรียบปูไว้ เอาดินมาเกลี่ย ตรงที่พระยาณัททันต์นอน แล้วเอาปิ่นยังพญานัททันต์ พญานัททันต์ถูกปิ่นก็ปวด ร้องครวญคราง ก็เลยเอา นายพรานขึ้นมาถามว่า ใครใช้ให้มายัง นายพรานก็บอกว่า ลูกสาวพรหมหัตถ์ให้มายัง เพราะมีนิมนตรฝันว่าจะได้นอน แท่นงา งานนั้นสามอ้อมเมื่อซักถามแล้วก็คิดตกให้เป็นท่าน แก่พราหมณ์ ถ้าจะตัดก็ให้นุ่งสบงห่มจีวรอย่างพระ นุ่ง เหลืองห่มเหลือง แล้วก็ช่วยพราหมณ์ถือเลื่อยข้างหนึ่ง เลื่อยงา พอยกเสร็จก็ให้อริษฐานว่าให้งานเป็นทานไปไม่	

		คิดปองร้าย ไม่เอาโทษทัณฑ์อะไร กับพราหมณ์ก็ไม่กลัวมี เวรมีกรรม เพราะบอกว่าฆ่าเณรสักร้อยองค์ก็ไม่เท่าฆ่า พระองค์หนึ่ง ฆ่าพระองค์หนึ่งก็ไม่เท่าฆ่าสมภารองค์หนึ่ง ตอนแรกจะไม่เอา ไหนๆ ตั้งใจมาแล้วก็ให้เอาไป พอเสร็จ พราหมณ์ก็เอาไป พอนางเห็นก็ถามว่าได้จากไหน เจ้าของงาช้างอะไร พอพราหมณ์เล่านางก็กลั่นใจตายอีก	
๒๓	ตำนานเรื่องพระ ยาภ พญาพาน	เป็นตำนานประจำถิ่นอธิบายประวัติพระเจดีย์ขนาดใหญ่ ๒ องค์ คือพระปฐมเจดีย์และพระประโทน เจดีย์ในเขต เมืองนครปฐม ชาวบ้านแถบนครปฐมเล่าสืบต่อกันมาแต่โบราณ พญาภเป็นกษัตริย์ครองเมืองนครปฐม โบราณหรือเมือง นครชัยศรี เมื่อพระมเหสีมีประสูติกาลได้เอาพานทองออก รับพระกุมาร แต่บังเอิญพานกระแทกหน้าผากเป็นรอย แผลเป็น จึงตั้งชื่อว่าพญาพาน พญาภให้โหรทำนายดวง ชะตาของพระกุมาร โหรทำนายว่าเมื่อเติบโตใหญ่จะฆ่าพ่อ พญาภจึงให้นำกุมารลอยแพทิ้งน้ำไป แพของพระกุมาร ลอยไปหน้าบ้านยายหอม ยายหอมจึงเก็บมาเลี้ยงไว้เหมือน ลูก เมื่อเติบโตใหญ่ก็ส่งไปเรียนกับชีปะขาวมีวิทยาอาคมเป็น ที่เลื่องลือ วันหนึ่งช้างทรงของพญาราชบุรีตกมันอาละวาด จะหาผู้ใดปราบมิได้ พญาพานบังเอิญผ่านมาจับช้างกดไว้ กับดิน ทำให้ควาญบังคับช้างได้สำเร็จ พญาราชบุรีจึงรับ เป็นบุตรบุญธรรม ต่อมาเกิดศึกระหว่างเมืองราชบุรีกับเมืองนครชัยศรี พญา พานได้ยกทัพมารุกรานพญาภ ทั้งสองทำศึกชนช้างกัน พญาภสู้ไม่ได้ถูกพญาพานประหารจนสวรรคตดังคำ ทำนายของโหร บริเวณที่ทำศึกนี้เรียกว่า ถนนขาด ตาม ธรรมเนียมของการศึกในสมัยโบราณ เมื่อได้ครองครอง เมืองแล้วก็ได้ครอบครองมเหสีด้วย ในขณะที่พญาพาน ไล่ โลมมเหสีอยู่นั้น เทวดาแปลงตัวเป็นสุนัขแม่ลูกอ่อน	สุกัญญา ภัทรชัย, พญาภ-พญาพาน” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๘๒๕- ๓๘๒๘.

		แก๊งทำเป็นคุยกับลูกหมา เตือนสติว่ากำลังทำบาปสำคัญ พญาพานได้ฟังก็นึกฉงน จึงตั้งสัจจาธิษฐานว่า ถ้าเป็นมารดาของตนจริงขอให้มน้ำนมไหลออกมาจากถันของนางทันที ทันใดนั้นน้ำนมก็ไหลออกมดั่งคำอธิษฐาน ฝ่ายพระมหาสีพิศดูแผลเป็นที่หน้าผากก็แน่ใจว่าเป็นลูกของตน พญาพานเสียใจที่ทำปิตุฆาตจนลืมนสติจึงสั่งให้ทหารนำตัวขยายหอมไปประหาร โทษฐานที่ปิดบังความจริง บริเวณที่ประหารขยายหอมคือ โศกขยายหอมในปัจจุบัน ด้วยทำอกุศลกรรมถึงสองครั้งทำให้พญาพานไม่มีความสุข ในที่สุดก็อาราธนาพระอรหันต์มาประชุมปรึกษาบรรเทาโทษ ผู้ทรงศีลแนะนำให้สร้างพระเจดีย์ขนาดใหญ่สูงชันวกเหิน อุทิศให้พ่อ พระเจดีย์องค์นี้คือ พรปฐมเจดีย์ หรือ พระประชม และสร้างพระปรางค์ประโทนอุทิศส่วนกุศลให้ขยายหอม สุนทรภู่ได้กล่าวถึงตำนานพญาหงพญาพานไว้ใน <i>นิราศพระประชม</i>	
๒๔	ตำนานเรื่องสองพี่น้อง อ. สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี	อธิบายเกี่ยวกับ อ. สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี ที่จังหวัดสุพรรณบุรีมีคลองอยู่คลองหนึ่ง เรียกว่า “คลองสองพี่น้อง” ปัจจุบันอยู่ในท้องที่อำเภอสองพี่น้อง เรื่องนี้มีนิทานเล่ากันมาแต่โบราณว่า สมัยหนึ่ง มีชายสองคนพี่น้องอาศัยอยู่ที่คลองนี้ ทั้งสองมีอาชีพทำไร่ทำสวน ฐานะค่อนข้างมีอันจะกิน และรูปร่างหน้าตาก็หล่อเหลาเอาการ เป็นที่หมายปองของสาวในบ้านเดียวกัน แต่ชายหนุ่มทั้งสองหาสนใจไม่ ต่อมาไม่นานทั้งสองได้ข่าวว่ามีสาวงามสองคนอยู่ในตำบลท้องที่อำเภอบางปลาม้า หญิงทั้งสองนี้สวยงามมาก ชายทั้งสองพี่น้องจึงคิดต้องการนางมาเป็นคู่ครอง ทั้งสองคน ต่อมาสองพี่น้องได้จัดเต้าแก่ไปสู่ขอ พ่อแม่ฝ่ายหญิงเมื่อได้ฟังคุณสมบัติของฝ่ายชายก็ไม่รังเกียจ และเห็นว่าลูกสาวของตนอายุสมควรที่จะมีคู่ครองได้	www.school.net.th

แล้วจึงตอบตกลง “เมื่อมาสู่ขอลูกสาวของฉันไปตกไป
แต่งทั้งที ก็ขอให้สมกับหน้าตา ฐานะหน่อยหนึ่งจะได้
ใหม่” พ่อขอฝ่ายหญิงกล่าวกับเจ้าแก้ว ฝ่ายหญิงต้องการ
ให้จัดขบวนขันหมากลงเรือสำเภาให้ใหญ่โต จะได้เป็น
ที่เชิดหน้าชูตาของชาวบ้านแถวนี้

ครั้งถึงวันกำหนดนัด ฝ่ายชายก็จัดเครื่องขันหมากและ
เครื่องใช้ในการแต่งงานลงเรือสำเภา มีมโหรีปี่พาทย์
ครบครัน เมื่อได้ฤกษ์ขบวนขันหมากพร้อมทั้งเจ้าบ่าว
ทั้งสอง ก็เริ่มเคลื่อนที่จากคลองสองพี่น้องออกไปทาง
แม่น้ำสุพรรณขึ้น ไปทางเหนือมุ่งหน้าไปบ้านเจ้าสาว

ขณะที่เรือแล่นไป นักดนตรีก็เล่นดนตรีดังไปตลอด
ทาง จนถึงตำบลหนึ่ง เมื่อนักดนตรีเปลี่ยนเพลงมาเล่น
ขอ ชาวบ้านจึงเรียกที่แห่งนั้นว่า “บางขอ” เพราะนัก
ดนตรีไปเล่นขอที่นั่น เมื่อแล่นไปอีกไม่นานเสียงดนตรี
ก็ยิ่งดังครึกครื้น สนุกสนาน ผู้คนในเรือก็ร้องรำกัน
ไม่ได้หยุดที่แห่งนี้จึงเรียกว่า “บ้านสนุก”

เมื่อเรือขบวนขันหมากเลียบบ้านสี่สนุกไปได้ไม่นาน ก็
เกิดเหตุการณ์อย่างไม่คาดคิดขึ้น คือ เรือสำเภาที่บรรทุก
ทั้งคนทั้งเครื่องใช้ไม้สอยสำหรับงานแต่งงานได้เกิด
อุบัติเหตุอัปปางล่มลง คนที่มาขบวนขันหมาก และ
สิ่งของเครื่องใช้จมหายไปในน้ำหมด ดังนั้น ตรงที่เรือ
สำเภาล่มนั้นปัจจุบันจึงเรียกว่า “สำเภาทลาย” ส่วน
เจ้าบ่าวสองพี่น้องจมน้ำตายทั้งคู่ ฝ่ายเจ้าสาวทั้งสองสม
กับเป็นเจ้าสาวรอขบวนขันหมากด้วยใจระทึก ต่างคนก็
คิดถึงเจ้าบ่าวของตนเองว่าหน้าตาหล่อเหลาแค่ไหน แต่
เมื่อมีคนมาส่งข่าวว่าขบวนเรือขันหมากของสองพี่น้อง
ล่มลงกลางแม่น้ำเสียแล้ว และเจ้าบ่าวของเธอก็จมน้ำ
ตายด้วย หญิงทั้งสองเสียใจมาก เธอร้องไห้คร่ำครวญ

		อย่างน่าเวทนา ต่อมาชาวบ้านจึงเรียกบ้านที่หญิงทั้งสองอยู่ว่า “บ้านแม่หม้าย” ซึ่งปัจจุบันก็ขึ้นอยู่กับอำเภอ บางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี	
๒๕	ตำนานเรื่องวัด ภูเขาทอง อำเภอ พระนครศรีอยุธยา	ตำนานอธิบายท้องถิ่น อธิบายเกี่ยวกับวัดภูเขาทอง ตั้งอยู่ที่ทุ่งภูเขาทอง ด้านเหนือของอำเภอพระนครศรีอยุธยา ห่างจากเกาะเมืองไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๓ กิโลเมตร สร้างขึ้นในสมัยแผ่นดินของสมเด็จพระรามาธิบดี เมื่อ พ.ศ. ๑๕๓๐ แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีชื่อเดิมอย่างไร ต่อมา พ.ศ. ๒๑๑๒ พระเจ้าบุเรงนองยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาได้จึงโปรดให้สร้างเจดีย์องค์ใหญ่แบบมอญขึ้นแทน เพื่อเป็นการประกาศพระบรมเดชานุภาพ แล้วให้เรียกเจดีย์นี้ว่า “เจดีย์ภูเขาทอง” วัดนี้จึงได้ชื่อว่า วัดภูเขาทอง พระเจดีย์ภูเขาทองนี้มีนิทานเล่าเกี่ยวกับการสร้างว่า ครั้งหนึ่งมีชาวพม่าจำนวนหนึ่งมาทำแข่งสร้างเจดีย์กับชาวไทยว่า ภายในระยะเวลา ๑ เดือน ใครจะสร้างเจดีย์ได้เสร็จก่อนและสูงกว่ากัน พระราชาจึงประกาศหาผู้สร้างเจดีย์ฝ่ายไทย ทหารที่รับคำสั่งจึงไปข่าวประกาศร้องหาคนมีฝีมือในเมือง ชาวเมืองได้ฟังดังนั้น ต่างก็ออกความเห็นและคะยั้นคะยอให้เพื่อของตนรับอาสา ศรีธนญชัยเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในเมืองมาช้านาน ชาวเมืองต่างรู้จักมักจี่เขาเป็นอย่างดี แต่ไม่เคยรู้มาก่อนว่าเขามีฝีมือในการก่อสร้างเจดีย์ แต่ทุกคนก็ดีใจที่เขารับอาสา เมื่อถึงวันเริ่มกำหนดสร้าง ทั้งสองฝ่ายพม่าและฝ่ายศรีธนญชัยก็เลือกทำเลที่ใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างเจดีย์ได้แล้ว ชาวพม่าลงมือก่อสร้างทุกวันๆ ไม่มีวันหยุด มองเห็นเป็นรูปร่างเจดีย์ขึ้นทุกขณะ แต่ทางฝ่ายศรีธนญชัยกลับยังไม่ได้เริ่มอะไรเลย เขาไม่ยอมทำอะไรทั้งนั้นได้แต่เฝ้าดูฝ่ายพม่าก่อสร้าง ชาวเมืองต่างวิพากษ์วิจารณ์ว่าฝ่ายไทย	ผจงวาด กมลเสรี รัตน์.นิทาน พื้นบ้านภาคกลาง. กรุงเทพฯ : สุวีริยา สาสน์, ๒๕๔๓.

		ต้องแพ้แน่ จนกระทั่งเหลืออีก๑ วันครบกำหนดหนึ่ง เจดีย์ของฝ่ายพม่าเกือบเสร็จสมบูรณ์ ศรีธนญชัยจึงสั่งให้ช่างหามานมากันบริเวณสถานที่ที่สร้างเจดีย์ แล้วเอาไม้ไผ่มาสานต่อกันเป็นโครงเจดีย์ให้สูงกว่าเจดีย์ของชาวพม่า จากนั้นก็นำผ้าขาวมาล้อมโครงไม้ไผ่นั้นไว้อีกชั้นหนึ่ง ก็เป็นอันเสร็จ ชาวเมืองทั้งหลายเมื่อมองดูจากที่ไกลๆแล้ว ทุกคนก็จะมองเห็นเป็นเจดีย์สูงตระหง่านที่สร้างเสร็จแล้ว ชาวพม่าเองก็คิดเช่นนั้น ดังนั้น ช่างพม่าจึงคิดว่าช่างไทยเก่งกว่าสามารถสร้างเจดีย์ให้เสร็จภายในเวลาอันรวดเร็วได้ แถมยังสูงกว่าเสียอีก จึงตกใจกลัวพากันหนีไปจากเมืองนั้น พระราชาและชาวเมืองต่างก็สรรเสริญศรีธนญชัยว่าเป็นผู้มีปัญญาแท้ ไม่ทำให้ชาวต่างชาติมาดูถูกฝีมือได้ พระราชาจึงตรารางวัลให้แก่ศรีธนญชัยอย่างงาม ปัจจุบัน พระเจดีย์ภูเขาทองนี้อยู่ที่ อ. พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา นับว่าเป็นปูชนียสถานท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดนี้	
๒๖	ตำนานเรื่องพระแม่โพสพ	เป็นนิทานเกี่ยวกับความเป็นมาของข้าวและแม่โพสพหรือเทพประจำต้นข้าว ตำนานนี้เล่าใน จ. พระนครศรีอยุธยา เรียบเรียงจากคำบอกเล่าของนางแพ กิจประสงค์ ชาวบ้าน ต.บ้านโพธิ์ อ. เสนา จ. พระนครศรีอยุธยา แม่พระโพสพเป็นเทพธิดารักษาสวนสวรรค์ เป็นสนมเอกขององค์อมรินทราราช วันหนึ่งเธอได้นำดอกไม้ไปถวายองค์อมรินทราราช พระองค์มองเห็นว่า แม่โพสพซึ่งปรกติมีผิวเนื้อเหมือนดังทองนั้นผิวหม่นลง จึงให้นางเสียดละเนื้อให้แก่ชาวโลก นางก็ลงมา โดยเก็บดอกไม้สวนสวรรค์ลงมาด้วย เพื่อมาหาฤาษีดาไฟ เมื่อพระแม่	วิชา ทรวงแสง, “นิทานแม่พระโพสพ” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒,

		โพสพเข้าไปหาฤาษีนั้น ฤาษีได้กลิ่นดอกไม้จึงลืมตาขึ้น ไฟก็ไหม้พระแม่โพสพลงเป็นเถ้า ฤาษีสงสารจึงชุบขึ้นมา แล้วเธอก็กลายเป็นเมล็ดข้าว พระฤาษีใช้ไม้เท้าตีบนข้าว และอธิษฐาน ข้าวแตกกระจายเป็นแมลงเม่าบินลงมาตกทั่วภาคพื้นดิน มนุษย์จึงเก็บพันธุ์ข้าวไปปลูกให้ลูกหลานกิน ในเดือน ๑๐- ๑๑ ข้าวตั้งท้อง ตะวันจะอ้อมข้าม เพราะเกรงใจพระแม่โพสพที่กำลังตั้งท้อง	หน้า ๔๑๗๑.
๒๗	ตำนานเรื่องเมขลากับรามสูร	ตำนานอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ อธิบายเกี่ยวกับ ไฟแลบ ไฟร้อง ไฟผ่า คนทางประเทศตะวันออก เช่น ประเทศอินเดีย จีน ประเทศในแหลมอินโดจีน รวมทั้งคนไทยมีความเชื่อว่า เมื่อใดที่ฝนตกฟ้าคะนอง ไฟแลบเป็นประกายเจิดจ้าตามด้วยเสียงฟ้าร้องสะท้อนไปทั่วแผ่นดิน และบางครั้งไฟก็ผ่าลงมาดังสนั่นหวั่นไหว ถูกอะไรก็พังพินาศไหม้เป็นจุล ไม่ว่าคนหรือสัตว์ โคนไฟผ่าก็ตายทันที ปรากฏการที่กล่าวมานี้ คนชาวเอเชียเชื่อกันว่า เกิดจากอำนาจแก้ววิเศษของนางฟ้าเมขลา และขวานวิเศษของอสูรเทพรามสูร ดังรายละเอียดของเรื่องว่าไฉฉนี้ เมขลา เป็นเทพธิดาผู้รักษาน้ำ และนางผู้ถือดวงแก้วหล่อให้รามสูรขว้างขวานทำให้เกิดฟ้าแลบและฟ้าร้อง (ดูรามสูรด้วย) นิยายพื้นบ้านของไทยยกเรื่องฟ้าคะนองขึ้นมาเล่าว่า นางเมขลาหรือมณีเมขลามีดวงแก้วประจำตัว รามสูรพอใจในดวงแก้วและความงามของเมขลา จึงเที่ยววิ่งไล่จับนาง เมื่อจับไม่ทันก็ใช้ขวานขว้าง แต่ไม่ถูก เพราะเมขลาใช้แก้วล่อนเป็นฟ้าแลบ แสงแก้วทำให้รามสูรมัวจึงขว้างขวานไม่ถูก เรื่องเมฆารามสูรนี้ในวรรณคดีเก่า ๆ เช่น เฉลิมไตรภพ ว่า มีพระขามังกรการตนหนึ่งจอมแก้วไว้เสมอ จะไปไหนก็เอาดวงแก้วทูนศีรษะไว้ มังกรการได้แปลงเป็น	อุทัย สินธุสาร. สารานุกรมไทย. กรุงเทพฯ:อาศรม แห่งศิลป์และ ศาสตร์,๒๕๒๐.

เทวดาไปสมสู่กับนางฟ้ามีบุตรชื่อ เมขลา เมื่อเจริญวัยขึ้นมีความงามยิ่ง มังกรการได้นำบุตรและดวงแก้วไปมอบแก่พระอิศวร ครั้งหนึ่งเมขลาได้ขโมยดวงแก้ววิเศษนั้นไป ราชผู้มีครึ่งตัวเพราะถูกจักรพระนารายณ์เมื่อครั้งแปลงเป็นเทวดาไปคืบน้ำอมฤต ได้อาสาไปจับเมขลา และได้ชวนรามสูรผู้เพื่อนไปด้วย รามสูรได้ขว้างขวานจนกลายเป็นฟาลันเมขลาช่วยพระชนก

เรื่องรามสูรเมขลาในวรรณคดีสันสกฤตไม่มี แต่ในรามเกียรติ์กล่าวถึงรามสูร (เพี้ยนมาจากปรศุราม) ว่าเป็นอสูรเทพบุตร มีขวานเพชร ในเทศกาลวสันต์ เทวดาและอัปสรเล่นจับระบำกัน รามสูรเข้าไปไขว่คว้านางอัปสร และไล่ตามนางเมขลาไปพบพระอรชุน ได้ทำรบกัน รามสูรจับอรชุนสองขาฟาดเหลี่ยมพระสุเมรุตาย นางเมขลาฝ่ายบวสนั้นว่ามีหน้าที่รักษาน้ำมหาสมุทร คอยช่วยเหลือผู้มีบุญที่ตกน้ำ เช่น ช่วยพระชนกและพระสมุทรโหมษ เมขลาของอินเดียมีคำว่าย่นอยู่ด้วยรวมเป็นมณีเมขลา จึงรวมเป็นองค์เดียวกับเมขลาที่ถือแก้วในนิยายพื้นบ้านไทย

เรื่องฟ้าคะนองนี้มีอีกว่า เป็นเพราะรามสูร เมขลา และพระประขุนมาชุมนุมรื่นเริงกัน พระประขุนคือพระอินทร์ในสมัยพระเวทที่มีหน้าที่ทำให้เกิดพายุฝน พระอินทร์ในหน้าที่นี้เรียกว่า ปรรชันยะ หรือ ปรรชัชนวาท ไทยเรียกเป็นพระประขุน เมื่อมีการชุมนุมรื่นเริงกันของเทพแห่งฝน เมขลาผู้มีดวงแก้วและรามสูรผู้มีขวานจึงทำให้เกิดฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า เป็นเรื่องเอานิยายไทยมาปนกับอินเดีย

รามสูร เป็นยักษ์ถือขวานเป็นอาวุธ เป็นผู้ทำให้ฟ้าร้อง เรื่องรามสูรมักมีคู่กับเมขลา (ดูเมขลา) บางแห่งว่า รามสูรเลื่อนมาจากปรศุราม ในนารายณ์สิบปาง ปางที่ ๖ กล่าวว่าปรศุรามเป็นพราหมณ์ ลูกฤๅษณ์ชมนกกับนางเรณู

		กา มีขวานเป็นอาวุธ ปรศุรามได้บำเพ็ญตบะจนบรรลุวิ ษณผลหลายชั้นเหลือแต่ชั้นสูงสุดคือ ปรพพรหม ปรศุราม โทโสรัยจึงมีฉายาว่า “นัยกษ” แปลว่า ค่ำ เมื่อพบกับ พระรามก็ทำรบแล้วรบแพ้พระราม ๆ ไม่มาด้วยเห็นว่า เป็นพราหมณ์ แต่ให้เลือกว่าจะให้แสดงศรไปทำลายมรรค (ทางดำเนินสู่อริยมุ) หรือ ผล (อริยมุที่จะบรรลุด้วย บำเพ็ญตบะ) ปรศุรามเลือกให้ทำลายผล รามสูรถวายศร ในรามเกียรติ์ว่า รามสูรเป็นอสูรเทพบุตร มีขวานเพชร เป็นอาวุธมีฤทธิ์มาก ในเทศกาลวันสันต์ เทวดาและอัปสร เล่นนักษัตรฤกษ์จับระบำกัน รามสูรเข้าไปไล่จับนาง เมขลาพบพระอรชุน เกิดรบกัน รามสูรจับสองขาอรชุน ฟาดเหลี่ยมเขาพระสุเมรุตาย คราวหนึ่งได้พบพระรามที่ กลับจากอภิเษกสมรส จะไปกรุงอโยธยาเกิดรบกับ พระราม แต่ยอมแพ้เมื่อรู้ว่าเป็นพระนารายณ์ แล้วถวายศร ที่พระอิศวรประทานแก่ยักษ์ตรีเมฆผู้เป็นอัยกาตน นิยายชาวบ้านว่า รามสูรเป็นยักษ์ถือขวานเพชรเป็น อาวุธ เป็นเพื่อนกับพระราหู เมื่อพระราหูไปดื่มน้ำอมฤตที่ พระนารายณ์ชักชวนไปกวน แล้วถูกพระนารายณ์เอาจักร ขว้างตัดร่างขาดครึ่งตัวแต่ไม่ตายเพราะดื่มน้ำทิพย์ รามสูร ก็คิดจะขอพรพระอินทร์ให้พระราหูกลับมีร่างดังเดิม บังเอิญนางเมขลาไปลักดวงแก้วพระอินทร์จึงจะจับนางไป ถวายเพื่อได้ความชอบก่อน แต่เมขลาที่หลบหลีกโยนแก้ว ล่อหลอกรามสูร รามสูรจึงขว้างขวานเพชรไป แต่อำนาจ ดวงแก้ววิเศษคุ้มครองนางเมขลาไว้ ต่างวนเวียนไล่ล่ากัน จนเกิดเป็นฟ้าแลบเพราะแสงแก้วของเมขลา และมีเสียงฟ้า ร้องเพราะรามสูรขว้าง	
๒๘	ตำนานเรื่องแม่ นาก พระโขนง ตำนานเกี่ยวกับ	ตำนานเกี่ยวกับนางนาก พระโขนง วัดมหาบุศย์ กรุงเทพฯ ชาวบ้านพระ โขนงเล่ากันว่า ริมคลองวัดมหาบุศย์ มีสวน ของคหบดีคือผู้ใหญ่อุช ที่ท้ายสวนเป็นทางเกวียนเข้าสู่วัด	www.thaifolk.com

นางนาก พระ โขนง วัดมหาบุศย์ กรุงเทพฯ	มีเรือนหลังเล็กๆอยู่ท้ายสวน ใกล้ผู้คน ผัวเมียคู่นี้จะอาศัย อยู่ที่นั่น ผัวชื่อทิดมาก เป็นคนย่านคลองเตย เมียชื่อแม่นาก เป็นสาวงามย่านพระโขนง แม้จะรับจ้างทำสวนและ ยากจน แต่ทั้งคู่ก็รักกันมาก ขณะที่แม่นากตั้งท้อง ทิดมาก ก็ถูกระคมเข้าเป็นทหาร แรกๆก็มาเยี่ยมเมียได้ แต่ต่อมา ต้องเดินทางไปทางเหนือเป็นเวลาหลายเดือน กว่าจะยกทัพ กลับก็เลยเวลาที่แม่นากจะคลอดลูกไปราว ๒ เดือน เมื่อทิดมากกลับจากไปรบ ถึงพลบค่ำก็รีบขี่เรือจ้างมา ขึ้นทำนน้ำวัดมหาบุศย์มาหาแม่นากทันที คืนนั้นเป็นคืนวัน พระขึ้น ๑๕ ค่ำ แสงจันทร์สว่างนวลพอเห็นทางและบ้าน ขึ้นบ้านเรียกหาเมีย ก็เห็นนั่งอุ้มลูกอยู่ ดีใจจึงรีบไปหา แต่ ก็สะดุ้งเมื่อจับต้องเมียและลูกร่างกายเย็นผิดปกติ ทั้งเมีย และลูกผอม แม่นากอย่างกับรู้ใจ บอกว่าผัวกำลังหิวข้าว ก็ ไปจัดสำรับกับข้าวที่ชอบมาให้กิน พอกินหน้อยหนึ่ง ก็มีลม เย็นพัดมาทำให้หนาว ซ้อนเลขตกลงไปได้ฉุนเรื้อน พลัน แม่นากก็เอามือหย่อนลงไปเอาซ้อนกลับมาให้ได้ เมื่อทิด มากสงสัย แม่นากก็ร้องไห้คร่ำครวญและบอกว่านางตาย ไปแล้ว ลูกได้ขึ้นก็วิ่งออกมาหาแม่ แล้วแสดงกระโดดขึ้น บนข้อให้พ่อดู ทิดมากรู้ว่าเมียและลูกเป็นผี จึงรีบวิ่ง ออกมา พลันตะเกียงก็ดับลง ทิดมากวิ่งไปบ้านพี่สาวที่ชื่อ หวาน แล้วนางนากก็ตามมาร้องเรียก ทิดอ่วมจึงเอา น้ำมันมาประพรม โปรยป้องกันและขอร้องให้นางนาก กลับ เหตุที่ผีแม่นากเขี้ยนหนัก เพราะเธอศพไปฝังไว้ระหว่าง ต้นตะเคียนคู่ ก่อนหน้าที่ทิดมากจะมา ผีนางนากไปร้องขอ ข้าวเณร และขึ้นมือไป เณรเอามีดหมอหลวงดาฟันมือขาด หลวงตาเอาเณรไปไว้ในกุฏิ เอาใบหนาดสวม และนอนเฝ้า แต่ผีนางนากก็มาหักคอเณรจนได้ ผีนางนากกับลูกเที่ยว หลอกชาวบ้านและคนเดินทาง รวมทั้งพระในวัดจนเป็นที่	

		เลื่องลือ แม่หนุ่มๆ ผีนางนาก็แปลงกายเป็นสาวสวยมาหลอกให้หลง พอรู้ว่าเป็นผีก็หนีขวัญหนีดีฝ่อ ทิคมมากเองจะไปไหนก็ไม่ได้ นางนาคคอยติดตาม ในที่สุดต้องหาหมอผีมาเรียกวิญญาณนางนาคและลูกใส่หม้อนำไปถ่วงน้ำ แล้วทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ ผีนางนาก็หายไป แต่ตำนานเรื่องแม่นางพระโขนงก็ยังเล่าสืบกันมา	
๒๕	ตำนานสงกรานต์	ตำนานสงกรานต์ เป็นตำนานที่กล่าวถึงความเป็นมาของประเพณีสงกรานต์ มีเรื่องราว เนื้อมาแต่คติความเชื่อที่มีมาแต่โบราณว่า เมื่อถึงวาระกำหนดโลกสมมติเป็นวันมหาสงกรานต์ นางเทพธิดา๗ นางจะผลัดเวรกันรับหน้าที่เชิญพระเศียรท้าวกบิลพรหม ซึ่งประดิษฐานอยู่ในถ้ำคันธธุลี ณ เขาไกรลาส ออกแห่ไปด้วยกันกับเทพบริวาร โดยทางประตักยิมเวียนรอบเขาพระสุเมรุ ผ่านมนุษยโลก เพื่ออำนวยศิริมงคลแก่ชนทั้งหลาย แล้วก็กลับไปยังเทวโลก คติความเชื่อเรื่องนางสงกรานต์ ที่เข้ามาเป็นประเพณีเนื่องด้วยวันมหาสงกรานต์ดังกล่าวสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายความเป็นมาพอสรุปได้ว่า มีอยู่ในตำนานสงกรานต์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้จารึกลงในแผ่นศิลา ติดไว้ที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ตำนานเรื่องนี้ได้เป็นต้นเค้าที่มีผู้นำเอารูปนางสงกรานต์มาเขียนฉากให้คนดูเมื่อขึ้นปีใหม่ทุก ๆ ปีแต่สมัยก่อน ตัวตำนานสงกรานต์น่าจะเป็นนิทานมอญมีมาเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก แล้วมีมอญที่เป็นคนรู้วิชาโหราศาสตร์ นำนิทานเรื่องนี้ไปประสมเข้ากับตำราโหราศาสตร์เป็นอุบายเพื่อให้คนสามัญในเมืองมอญซึ่งใช้ปฏิทินทางจันทรคติอยู่ก่อนได้รู้ปฏิทินทางสุริยคติขึ้น นิทานเดิมที่มีในจารึกกล่าวแต่ว่ามีนางสงกรานต์ ๗ นาง ทรงเทพศาสตราและพาหนะต่างๆ ผลัดเวรกันมาเชิญพระเศียรท้าวกบิลพรหมออกแห่เท่านั้น	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์, “ตำนานสงกรานต์,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๗. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒.

โหรมอญภายหลังแต่งตำราใหม่เพิ่มอธิบายให้แจ่มแจ้ง
พิสดาร และสมมตินางสงกรานต์ทั้ง ๗ นางเทียบกับวันทั้ง
๗ ในสัปดาห์ ปีไหนพระอาทิตย์ยกขึ้นสู่ราศีเมษ เถลิงศก
ปีใหม่ตามสุริยคติกาลในวันชื้อใด ก็กำหนดว่านาง
สงกรานต์ที่มีชื่อสมมติเข้ากับวันนั้นเป็นเวรเชษฐพระเศียร
ท้าวทนต์พรหมในวันมหาสงกรานต์ ขึ้นปีใหม่นั้น
นางสงกรานต์ทั้ง ๗ นาง ที่ผลัดเวรกันมารับหน้าที่เชษฐ
พระเศียรท้าวทนต์พรหมออกแห่ในวันมหาสงกรานต์ทุก
ๆ ปีดังกล่าว เป็นธิดาของท้าวทนต์พรหม คือ นางทงษ
นางรากษส นางโคราค นางกริณี นางมณฑา นางกิมิทา
นางมโหธร เทพธิดาทั้ง ๗ นางนี้เป็นบาทบริจาริกาของ
พระอินทร์ ภายหลังท้าวทนต์พรหมแพ้พญานาคราช
กุมาร ต้องตัดเศียรออกบูชาธรรมบาลตามสัญญา ท้าว
ทนต์พรหมวิตกว่าพระเศียรของพระองค์จะเกิดเป็น
อันตรายแก่โลกธาตุ จึงสั่งให้นางทงษธิดาคนโตเอพาน
มารับพระเศียร นำไปประดิษฐานไว้ในถ้ำคันธุลี ณ เขา
ไกรลาส ครั้นถึงวาระกำหนดครบ ๓๖๕ วัน โลก
สมมติว่าปีหนึ่ง เป็นวันมหาสงกรานต์ นางเทพธิดาทั้ง ๗
นาง ก็ทรงเทพพาหนะต่าง ๆ ผลัดเวรกันมา เชษฐพระเศียร
ท้าวทนต์พรหมออกแห่ โดยเหตุที่นางเทพธิดาทั้ง ๗ ของ
ท้าวทนต์พรหมปรากฏในวันมหาสงกรานต์เป็นประจำ จึง
มีสมญาว่า นางสงกรานต์เกณฑ์ในการกำหนดว่านาง
สงกรานต์ นางใด ชื้อใด เป็นเวรที่จะเชษฐพระเศียรท้าว
ทนต์พรหมออกแห่มีในตำราดังนี้

ถ้าพระอาทิตย์ยกขึ้นสู่ราศีเมษในวันใด ให้เป็นเวร
ของนางเทพธิดาต่อไปนี้

๑. วันอาทิตย์ นางทงษ ทัดดอก

ทับทิม เครื่องประดับปีทมราค ภักษาหารผลมะเดื่อ หัตถ์
ขวาดือจักร หัตถ์ซ้ายดือสังข์ ครุฑเป็นพาหนะ

		๒. วันจันทร์ นางโคราค ทัดดอกปีป เครื่องประดับมุกดา ภัทษาหรณัมนัน หัตถ์ขวาถือพระ ขรรค์ หัตถ์ซ้ายถือไม้เท้า เสือเป็นพาหนะ ๓. วันอังคาร นางรากษส ทัดดอกบัวหลวง เครื่องประดับโมรา ภัทษาหารโลหิต หัตถ์ขวาถือตรีศูล หัตถ์ซ้ายถือธนู สุกรเป็นพาหนะ ๔. วันพุธ นางมณฑา ทัดดอกจำปา เครื่องประดับ ไพฑูรย์ ภัทษาหารนมเนย หัตถ์ขวาถือเข็ม หัตถ์ซ้ายถือไม้ เท้า ลาเป็นพาหนะ ๕. วันพฤหัสบดี นางกริณี ทัดดอกมณฑา เครื่องประดับมรกต ภัทษาหารถั้วงา หัตถ์ขวาถือขอช้าง หัตถ์ซ้ายถือปิ่น ช้างเป็นพาหนะ ๖. วันศุกร์ นางกิมิทา ทัดดอกจกกลนี เครื่องประดับ บุษราคัม ภัทษาหารกล้วยน้ำ หัตถ์ขวาถือพระขรรค์ หัตถ์ ซ้ายถือพิณ กระบือเป็นพาหนะ ๗. วันเสาร์ นางมโหธร ทัดดอกสามหาว เครื่องประดับนิลรัตน์ ภัทษาหารเนื้อทรายหัตถ์ขวาถือจักร หัตถ์ซ้ายถือตรีศูล นกยูงเป็นพาหนะ อนึ่ง ยังมีคติกำหนดอิริยบถของนางสงกรานต์ที่จะ สถิตมาบนหลังพาหนะในแต่ละปีต่าง ๆ กันโดยอาศัย เกณฑ์ต่อไปนี้ ๑. ถ้าพระอาทิตย์ยกขึ้นสู่ราศีเมษ ระหว่างเวลาอำรุ่งถึง เวลาเที่ยงวัน นางสงกรานต์ขึ้นบนหลังพาหนะ	

		๒. ถ้าพระอาทิตย์ยกขึ้นสู่ราศีเมษ ระหว่างเวลาหลังเที่ยงวันถึงเวลาพลบค่ำ นางสงกรานต์นั่งบนหลังพาดำ ๓. ถ้าพระอาทิตย์ยกขึ้นสู่ราศีเมษ ระหว่างเวลาบ่ายถึงเวลาเที่ยงคืน นางสงกรานต์นอนล้มดาบนหลังพาดำ ๔. ถ้าพระอาทิตย์ยกขึ้นสู่ราศีเมษ ระหว่างเวลาหลังเที่ยงคืน ถึงรุ่งเช้า นางสงกรานต์นอนหลับดาบนหลังพาดำ ตามกำหนดเป็นกฎเกณฑ์ดังกล่าวจะทราบว่าเป็นนางสงกรานต์นางใด จีพาดำทำอะไร อาจรู้ได้ด้วยคำนวณทางโหราศาสตร์ ว่าจะยกขึ้นสู่ราศีเมษวันอะไร และเวลาไหนเท่านั้น เรื่องนางสงกรานต์ ยังมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการพยากรณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นไปในทางดีและทางร้าย ซึ่งจะมีในระหว่างปี ในตำรามหาสงกรานต์ อธิบายไว้ดังนี้ สิทธิการิยะ จงแจ้งเหตุขาน คติโบราณ นับเนื่องสืบมา วันมหาสงกรานต์ ต้องการใดมาจะเกิดผลนา แบบสถานใด จงทราบความชี้ ตามที่เล่าไว้ จงได้ทราบนัย ตามถ้อยบอกความ เพราะผลเกิดมี ปฐพีเขตคาม จักดีเด่นงามหรือแค่สถานกลาง สงกรานต์วันอาทิตย์ ผลผลิตทุกอย่าง ได้แสนโสภางค์ ออกผลมากมาย ของมีสุ้งแกง มีแสงรู้หมาย ตามคำทำนาย บ่งไว้เช่นนี้	

		สงครามด้วันจันทร์ ภู่มั่นเชิงมี ข้าลากมากชี ช่งแพ้ว ท้าวพระยา อีกเสนาบดี เค้นดินักหนาจงทราบกิจจา ช้อ เค้ากล่าวไว้ สงครามด้วันอังคาร ผ่านเข้าเสาร์นัย ระวังเจ็บไข้ ขโมยมากมี แถมพระเพลิงร้อน ห่อนได้หลักหนี เข้าบุก คลุกคลี แก่เหล่าอาณา สงครามด้วันพุธ สุดแสนเปรมปรา ลาภยุคท้าวพระ ยา มาจากต่างเมือง ลูกอ่อนก่อเหตุ อาเพศขุ่นเคือง มักจะ เกิดเรื่อง ให้เร้งระวัง สงครามด้วันพฤหัสบดี เรื่องขัดข้องตั้ง แพ้วท้าว พระยาหวัง ล้วนไม่สู้ดี พระสงฆ์ทรงศีล ถูกปิ่นปายชี เดือคร้อนเหลือที่ ให้ตั้งทางธรรม สงครามด้วันศุกร์ ทุกข์หมดปลดข้า ข้าวปลาเหลือล้ำ อุดมสมบูรณ์ ระวังเจ็บตา ฝนพายุพุนเด็กถ้วนประมูล มาก โทษให้แล เรื่องนางสงครามด้โดยความที่ได้อธิบายมานี้ เป็น ตำนานอย่างปรัมปราคติ ที่คนไทยในภาคกลางรับคติ ความเชื่อผ่านชาวมอญที่อยู่ร่วมในสังคมไทย แล้ว ประสมประสานเข้ากับประเพณีการขึ้นปีใหม่ของ สุริยคติ ที่เรียกว่า มหาสงครามด้ อย่างกลมกลืน และเป็น ที่ยอมรับนับถือว่าเป็นวัฒนธรรมในส่วนประเพณีนิยมสืบ ต่อกันมาจนกระทั่งปัจจุบัน	
๓๐	ตำนานเรื่องบ้าน ขี้งูทลาย ตำนาน ประจำถิ่น	บ้านขี้งูทลาย เป็นชื่อหมู่บ้านอยู่ในอำเภออุทุมพร จังหวัด สุพรรณบุรี เดิมจะมีชื่ออย่างไร ไม่ปรากฏ มีตำนานเล่าถึงที่มาของชื่อดังนี้	บุญครอง คันท ฐาตุร, “ตำนานบ้าน ทลายขี้งู,” ใน

อ. อุ๋ทอง จ. สุพรรณบุรี	มีชายผู้หนึ่งชื่อขุนพุดคาค(อู๋) หรืออีกชื่อหนึ่งว่าตาขุนทอง ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านนี้ เป็นนักเล่นแร่แปรธาตุ มีความสามารถสูงแรรให้ป็นเนื้อเงินบริสุทธิ์ ได้เนื้อเงินมาประมาณวันละ ๔ ห่อ แล้วนำไปเก็บไว้ในขังทุก ๆ วัน การกระทำของตาขุนทองได้พยายามปกปิดไว้เป็นความลับตลอดมา นอกจากลูกสาวเท่านั้นที่ทราบ เมื่อนานวันเข้า ข้าวขังที่เก็บเงินนั้นทาน้ำหนักไม่ไหวก็พังทลายลงจึงได้นามว่า "บ้านขังทลาย" ส่วนบ่อแร่ของตาขุนทองนั้น ปัจจุบันนี้ก็ยังปรากฏอยู่ ชาวบ้านเรียกกันว่า "บ่อแร่" แต่ดินเงินเกือบจะหมดรูปแล้ว ในระหว่างที่ตาขุนทองทำการถลุงแร่อยู่นั้นถึงจะพยายามปกปิดอย่างไร ก็อดเป็นที่สงสัยแปลกใจของลูกเขยของแกไม่ได้ว่าตาขุนทองไปเอาเงินมาจากไหนทุกวัน แต่ลูกเขยก็ไม่กล้าถามตาขุนทองและเลี่ยงไปถามภรรยาของตน แต่ภรรยาก็ไม่สามารถจะบอกความจริงได้ เพราะพ่อได้สั่งห้ามเด็ดขาดว่ามีให้บอกเรื่องนี้กับใครถ้าหากบอกให้ใครรู้จะฆ่าเสีย ส่วนสามีก็เฝ้าถามอยู่เนือง ๆ ในที่สุดภรรยาอดรนทนไม่ได้จึงบอกไปเป็นปริศนาโดยร้องเป็นเพลงกล่อมลูกให้สามีฟังว่า "วัดเหี้ยวัดโบสถ์ มีตาลโตนดอยู่ ๘ ต้น ตาขุนทองไปปล้น ป่านจะนี้ไม่เห็นมา กดข้าวใส่ห่อ ถ่อเรือไปหา เขาล้ำลิ้มมาว่า ตาขุนทองตายแล้ว เหลือแต่กระดูกแก้ว ลูกรักจะไปปลง ฝ่ายขุนศรีถือนัฏฐ ยกกระบัตถ์ถือธง เกาะท้ายเรือหงส์ ว่าจะไปปลงศพตา ขุนทอง" ครั้นตาขุนทองรู้ว่าลูกสาวเปิดเผยความลับของแก	สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม๗. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๓๔๕- ๓๓๔๖.

		ให้ลูกเขยรู้แล้ว แกจึงฆ่าลูกสาวของแกเสียจนแกถูกจับไปลงโทษ ในระหว่างที่ถูกคุมขังอยู่เจ้าหน้าที่ได้พยายามซักถามถึงวิธีดล่งแร่ให้เป็นเงิน ถ้าตาขุนทองบอกความรู้ให้จะปล่อยให้พ้นโทษ แต่ตาขุนทองไม่ยอมบอก จึงถูกประหารชีวิตไป วัดที่ตาขุนทองดล่งแร่นั้นได้นามว่า "วัดโบสถ์" ตามคำกล่อมลูกของลูกสาวตาขุนทอง แต่ชาวบ้านเรียกกันว่า วัดขี้ทลายบ้าง วัดโบสถ์บ้าง ปัจจุบันนี้มีชื่อเต็มว่า "วัดโบสถ์วิทยาการ"	
๓๑	ตำนานการสร้างวัดพระจันทร์ลอย ตั้งอยู่ในอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	มีผู้เล่าต่อ ๆ กันมา สำนวนนี้ผู้เล่าคือ นายสมบัติ อรุณรัตน์ อยู่ตำบลศาลาลอย อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื้อเรื่องมีอยู่ว่า สมัยก่อนอำเภอท่าเรือมีชื่อว่า "อำเภอนครน้อย" มีแม่น้ำป่าสักไหลผ่าน และยังไม่มียี่งพระรามหก ต้นของแม่น้ำป่าสักนี้อยู่ที่เพชรบูรณ์ ซึ่งในสมัยก่อน สภาพธรรมชาติในน้ำมีปลาในนามีข้าว ในฤดูน้ำน้ำไหลหลาก ในฤดูแล้งก็แห้งคนในสมัยก่อนยังไม่นิยมหล่อหรือสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ไว้เคารพบูชากราบไหว้ แต่นิยมนำหินมาศักดิ์เป็นรูปเสมาธรรมจักร เป็นเครื่องแสดงถึงสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา บริเวณใกล้เขาเพชรบูรณ์ ต้นแม่น้ำป่าสักนี้มีหินศิลาชนิดนี้มาก และช่างมีฝีมืออยู่มาก หินที่ศักดิ์กันก็เพื่อจะนำมาจำหน่ายยังเมืองต่าง ๆ แต่ในขณะที่ทำการแกะสลักหรือศักดิ์อยู่นั้น ก็ต้องคอยระวังน้ำป่าที่จะพัดพาเอาหินที่ศักดิ์นั้นลงน้ำไป จึงมักใช้เถาวัลย์ผูกกับไม้ไผ่ที่มัดเป็นแพเอาไว้เพื่อมิให้หินนั้นจมน้ำมีอยู่ครั้งหนึ่ง ได้มีน้ำป่าพัดพาเอาหินเสมาธรรมจักรที่สลักยังไม่เสร็จดี ลอยลงมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งมาถึงบริเวณหน้าวัดศาลาลอย (ปัจจุบัน) เป็นบริเวณแหล่งน้ำวน หินเสมาธรรมจักรที่อยู่บนแพถูกบวบนั้นก็ลอยวนอยู่อย่างนั้น ชาวบ้านจะเอาขึ้นมาก็เอาขึ้นไม่ได้ ยังมีคหบดีท่านหนึ่งคิด	วิชา ทรวงแสง, “ตำนานวัดพระจันทร์ลอย,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรม ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๕๓๕. ข้อมูลบุคคล นายสมบัติ อรุณรัตน์ อยู่ตำบลศาลาลอย อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

		ว่าเป็นนิมิตอันดีที่หินศิลาเสมารธรรมจักรลอยน้ำมา จึงสร้างวัดขึ้นวัดหนึ่ง ชื่อวัดศิลาลอย ต่อมาก็เพี้ยนเป็น วัดศาลาลอยในปัจจุบัน หินศิลานั้นนั้นก็ลอยไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ชาวบ้านก็เอาหนังเชือกไปโยงหินเอาไว้หมายที่จะเอาหินขึ้น โดยผูกติดกับคันโพธิ์ด้วยแรงของน้ำที่ไหลนั้นพัดพาพาไป คันโพธิ์ถึงกับเอน เชือกนั้นก็ขาดลอยไปเรื่อย เขาก็เลยสร้างวัดขึ้นวัดหนึ่งชื่อ "วัดโพธิ์เอน" คำบาลโพธิ์เอน อำเภอนี้ชื่อ ศิลาที่ยังลอยไปจนถึงบริเวณหน้าวัดพระจันทร์ลอยในปัจจุบัน ซึ่งเป็นบริเวณน้ำวน ศิลาที่หมุนวนอยู่อย่างนั้นชาวบ้านเห็นศิลาลอยปริ่ม ๆ น้ำก็ได้พยายามบวงสรวงเทพยดาอารักษ์ขออัญเชิญขึ้นและได้สร้างวัดขึ้นวัดหนึ่งคือวัดพระจันทร์ลอยในปัจจุบัน หินศิลานี้ปัจจุบันก็อยู่ที่วัด ทั้งที่ยังสลักไม่เสร็จสมบูรณ์	
๓๒	เรื่องโก่งกาง หิ้งห้อย ลำพู	นิทานพื้นบ้านเรื่องโก่งกาง หิ้งห้อย ลำพู มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า หมู่บ้านชายทะเลแห่งหนึ่ง ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพจับปลา มีครอบครัวหนึ่งฐานะค่อนข้างดี และลูกสาวสวยชื่อลำพู เป็นที่หมายปองของบรรดาชายหนุ่มทั้งในหมู่บ้านเดียวกันและต่างหมู่บ้าน ในบรรดาชายหนุ่มเหล่านี้มีชายหนุ่มสองคนชื่อโก่งกางและหิ้งห้อย แต่ทั้งสองคนไม่เป็นที่ถูกใจพ่อแม่ของลำพู เพราะทั้งคู่ฐานะไม่ดีเท่าที่ควร วันหนึ่งมีชายหนุ่มมาที่บ้านลำพูหลายคน มีเรื่องทะเลาะและต่อสู้กัน พ่อของลำพูไม่พอใจมาก จึงคิดหาวิธีกำจัดบรรดาชายหนุ่มเหล่านั้น จึงได้ใช้ขวากมาปักไว้รอบบ้าน แล้วประกาศว่า ถ้าใครเข้าถึงตัวลูกสาวได้ก่อน จะยกลูกสาวให้แต่งงานด้วย บรรดาชายหนุ่มทั้งหลายไม่รู้ว่าจะใช้วิธีใดจึงผ่านเข้าไปได้ก็พากันเลิกเล่นความตั้งใจคงเหลือแต่โก่งกางและหิ้งห้อย ทั้งสองจึงทำประลองฝีมือ	www.l.mod.go.th/

		กันว่าใครจะสามารถเข้าบ้านของลำพูได้ก่อน ทั้งคู่จึงเริ่มหาวิธีทำลายขwak โดยหึ่งห้อยลงมือกอบขwakออกทีละอัน แต่ยังเข้าไปไม่ถึงบ้าน ฝ่ายโงกทางคิดหาวิธีที่จะเข้าไปทางหน้าต่างห้องนอนของลำพูโดยหาไม้มาทำสะพานไปจนถึงหน้าต่างห้องได้สำเร็จ พ่อของลำพู ก็กลลำพูให้ตามสัญญา ทั้งสองคนได้อยู่กินกันจนแก่เฒ่ามีลูกหลานสืบตระกูล ส่วนหึ่งห้อยได้แต่ติดตามคู่ด้วยความอิจฉาจนตรอมใจตาย หลังจากที่ทั้งสามคนตายแล้วก็มาเกิดชาติใหม่ โงกทางเกิดเป็นต้น โงกทาง มีสะพาน โค้งคดตัวมา (รากอากาศของต้น โงกทาง) ลำพูเกิดเป็นต้นขwak โผล่จากใต้ดิน (รากแหลมจากพื้นดิน) ส่วนหึ่งห้อยก็มีสัญลักษณ์ของตนเองที่ส่งแสงวับ ๆ บินไปตามต้นลำพูและโงกทาง	
๓๓	ตำนานเขาสามมุขและหาดบางแสน จ.ชลบุรี	สมัยก่อนหาดบางแสนหรือหมู่บ้านอ่างศิลาเป็นที่ตั้งหมู่บ้านที่แสนสงบ มีกำนันฝ่ายปกครอง กำนันฝ่ายมีบุตรชายคนหนึ่งชื่อแสน กำนันฝ่ายต้องการให้แสนแต่งงานกับมะลิ สาวบ้านเดียวกัน แต่แสนก็ผัดผ่อนเรื่อยมา ในหมู่บ้านดังกล่าวมีหญิงชราคนหนึ่งปลูกกระท่อมอยู่ริมทะเลชื่อ “ป่าบาน” มีหลานสาวซึ่งย้ายมาจากบางปลาสร้อยชื่อ “สามมุข” เป็นคนสวยมาก แต่สามมุขไม่ไยดีกับหนุ่มคนใด วันหนึ่งสามมุขไปนั่งเล่นอยู่ที่หน้าผา ขณะนั้นมีว่าวขาดลอยมา สามมุขคว้าสายป่านว่าวได้และได้พบเจ้าของว่าวคือ “แสน” เมื่อแสนพบสามมุขก็เกิดความรักและสัญญาว่าจะแต่งงานกัน แสนถอดแหวนให้สามมุขเพื่อเป็นพยานรัก ต่อมาเมื่อกำนันฝ่ายรู้เรื่องก็คิดกันไม่ให้ลูกชายมาพบสามมุขอีก และบังคับให้แต่งงานกับมะลิขณะที่ทำพิธีแต่งงาน สามมุขได้เข้าไปรดน้ำ และถอดแหวนที่แสน	www1.mod.go.th/

		มอบให้วางไว้ที่มีแสน พอแสนเห็นแหวนก็รู้ว่าสามมุขมา จึงเงยหน้าขึ้นดู ก็เห็นสามมุขหนีไปแล้ว แสนจึงลุกขึ้นวิ่งตามไปจนถึงหน้าผา สามมุขก็กระโดดจากหน้าผาลงไปเบื้องล่าง แสนเลยตัดสินใจกระโดดตามลงไปตายทั้งคู่ ปัจจุบันสถานที่แห่งนี้คือเขาสามมุขและชายหาดบางแสน	
๓๔	ตำนานพื้นบ้านศรีพะโล จ.ชลบุรี	ในสมัยโบราณเมืองศรีพะโลเป็นเมืองท่า มีเรือสำเภาของต่างชาติมาติดต่อค้าขายเป็นประจำ แต่พวกเรือสินค้ามักถูกเศรษฐีเจ้าเมืองใช้อุบายคดโกงเอาสินค้าไป โดยให้คนของตนแอบนำของมีค่าไปซ่อนไว้ในเรือสินค้า แล้วกล่าวหาว่าพ่อค้าขโมยของนั้นไป แล้วขอคืนเรือโดยสัญญาว่า ถ้าค้นพบพ่อค้าต้องถูกริบสินค้าในเรือทั้งหมด วิธีการเช่นนี้ได้ผลเรื่อยมา ทำให้เขาร่ำรวยเป็นมหาเศรษฐี บรรดาเกวียนที่บรรทุกทรัพย์สมบัติของเศรษฐีเดินผ่านเขาพระบาทบางทราย จนกระทั่งเขาขาด ชาวบ้านจึงเรียกสถานที่นั้นว่า คอเขาขาด ความมีเล่ห์เหลี่ยมคดโกงของเศรษฐีดังกล่าวเป็นที่ขึ้นชื่อ จนได้รับสมญานามว่า เศรษฐีพาลพาโล และเมื่อเอ่ยถึงเมืองนี้ก็เรียกว่า เมืองเศรษฐีพาลพาโล ต่อมาได้เรียกให้สั้นเข้าเป็นเมืองเศรษฐีพาโล ในที่สุดเหลือเพียงเมืองศรีพะโล	www1.mod.go.th/
๓๕	ตำนานหนองแซ่แว่น จ.ชลบุรี	มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่า เดิมชนมจีนคนจีนนำมาให้คนไทยหัดทำ ระหว่างที่ทำจะใช้อุปกรณ์ไม่เหมือนกัน จึงไปสอบถามจากคนจีน ได้ความว่า อุปกรณ์การทำประกอบด้วยครก สาก และแว่นสำหรับบีบทำเป็นเส้น โดยที่ครกอยู่แห่งหนึ่ง แว่นอยู่แห่งหนึ่ง และสากก็อยู่อีกแห่งหนึ่ง ครกนั้นอยู่ที่บ้านแห่งหนึ่ง จึงให้ชื่อว่าบ้านหนองครก ในอำเภอนนทบุรี ส่วนสากอยู่บริเวณหนองน้ำแห่งหนึ่ง จึงเรียกว่า หนองสามสาก ต่อมาได้เพี้ยนเป็นหนองซ้าซาก และขั้นตอนการทำงานนมจีนมันต้องเอาข้าวที่	www1.mod.go.th/

		เข้ามาดำ แล้วขยำให้เป็นแป้งที่คั้นแล้วมาห่อผ้า แล้วนำห่อผ้ามาใส่ในแวนที่ทำด้วยทองเหลือง เจาะเป็นรูเล็ก ๆ จากนั้นก็บีบห่อแป้งผ่านแวนทองเหลืองลงในกระทะที่ต้มน้ำเดือด แป้งจะไหลเป็นสายลงมาเป็นเส้นขนมจีน เสร็จแล้วจึงนำแวนไปแช่ไว้ที่หนองน้ำ แล้วให้ซื้อหนองน้ำนี้ว่าหนองแช่แวน เมื่อแช่เสร็จแล้วจึงเอาผ้าและแวนไปตากแดดให้แห้ง ณ บ้านแห่งหนึ่ง จึงได้ชื่อว่า บ้านตากแดด	
๓๖	ตำนานตำบลมบไผ่ จ.ชลบุรี	บริเวณตำบลนี้เดิมเป็นที่ลุ่ม (มบ) มีหนองน้ำ บริเวณโดยรอบมีต้นไม้ขึ้นหนาแน่นโดยเฉพาะต้นไผ่ ผู้คนที่มาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณนี้จึงได้ตัดไม้ไผ่มาจักสานเครื่องใช้ต่าง ๆ จึงเรียกกันว่า บ้านมบไผ่ ต่อมากลายเป็นตำบลก็ใช้ชื่อมบไผ่ ตามหมู่บ้านเดิม	www1.mod.go.th/
๓๗	ตำนานเจ้าพ่อเขาใหญ่ จ.ชลบุรี	เจ้าพ่อเขาใหญ่เกิดจากหินธรรมชาติ จากจารจารึกภาษาจีนโบราณ ซึ่งมีผู้จารึกไว้ในไม้สักเมื่อ ๑๖๐ ปีมาแล้ว และปัจจุบันยังเก็บรักษาไว้ที่ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ปรากฏว่าข้อความเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หนึ่งในสี่ของโลก เป็นรูปเจ้าพ่อในถ้ำบนเขากลางทะเล หันหน้าไปทิศตะวันออก มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า ในสมัยสุโขทัยมีพ่อค้าเรือสำเภาจากเมืองจีนมาค้าขายในแถบนี้ ขณะที่เรือแล่นผ่านเกาะ เรือเกิดรั่วและได้เห็นแสงสว่างที่ปากถ้ำเจ้าพ่อ จึงได้ขึ้นเรือไปสำรวจก็พบรูปเจ้าพ่อ เมื่อได้บนบานศาลกล่าวและเซ่นไหว้ตามประเพณีจีนและขอให้เจ้าพ่อช่วยให้เรือหยุดรั่ว ก็ ปรากฏว่าได้ผลตามที่บนบานทุกประการ จึงกลายเป็นสิ่งที่ชาวจีนที่อพยพมาอยู่เมืองไทยเคารพนับถือกันมา นอกจากชาวจีนในไทยแล้ว ยังมีชาวจีนในมาเลเซีย สิงคโปร์ ฮองกง และจีนแผ่นดินใหญ่เดินทางมากราบไหว้เพิ่มขึ้นทุกปี ชาวเกาะสีชังได้จัดประเพณีเคารพบูชาเจ้าพ่อมาเป็นเวลาเกือบร้อยปีแล้ว โดยมีงานเทศกาลแก้บนเจ้าพ่อในเดือนเก้า ที่ขาดไม่ได้คือ ลิเก และการจุด	www1.mod.go.th/

		ประทัค	
๓๘	ตำนานบ้าน เหมือง จ.ชลบุรี	บ้านเหมืองอยู่ในตำบลเหมือง อำเภอเมือง ฯ สมัยก่อนเรียกว่า ท้องเหมือง ซึ่งหมายถึง ท้องนา คนพื้นเมืองแบ่งบ้านเหมืองออกเป็นสามส่วนคือ บ้านนอก ตอนล่าง และตอนกลาง บ้านนอก คือส่วนของพื้นที่ท้องนาหลังหมู่บ้านเลขออกไปจนถึงเขาปู่เจ้า เขาพู และเขาแร้ง ตอนล่างคือส่วนของพื้นที่ที่ติดถนนสุขุมวิทด้านฝั่งตะวันออกตอนกลาง คือพื้นที่ระหว่างบ้านนอกกับตอนล่าง	www1.mod.go.th/
๓๙	ตำนานหนอง น้ำมนต์ จ.ชลบุรี	ตำนานหนองน้ำมนต์ เมื่อประมาณร้อยปีเศษมาแล้ว พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดชลบุรี ยังเป็นป่าทึบ ชาวบ้านดำรงชีวิตด้วยความยากลำบาก ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งเกิดโรคระบาดร้ายแรงหลายคนเสียชีวิต ได้มีพระพุทธรูปหนึ่ง ได้หลุดเข้าไปพบหนองน้ำแห่งหนึ่ง จึงได้ปักกลดพักอยู่ริมหนองน้ำนั้น ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านนั้น เมื่อชาวบ้านทราบก็พากันมาขอความช่วยเหลือ พระพุทธรูปนี้จึงได้เสกน้ำมนต์ให้ชาวบ้านนำไปรักษาผู้ป่วย ทำให้ผู้ป่วยหาย ชื่อเสียงของท่านจึงเป็นที่เลื่องลือ บรรดาผู้คนในหมู่บ้านใกล้เคียงต่างพากันมาน้ำมนต์จากท่าน จนท่านเสกน้ำมนต์ให้ไม่ทัน ชาวบ้านจึงช่วยกันขุดขยายหนองน้ำให้กว้างใหญ่ขึ้นมีน้ำใสสะอาดแล้วให้ท่านทำน้ำมนต์ลงในหนองน้ำ ชาวบ้านได้นำไปใช้จนในที่สุดโรคภัยไข้เจ็บก็หมดไปจากท้องถิ่นนั้น บริเวณรอบหนองน้ำ ได้มีชาวบ้านอพยพมาอยู่เป็นจำนวนมาก แล้วตั้งชื่อหมู่บ้านว่า หนองน้ำมนต์ ต่อมาได้เรียกกันสั้น ๆ ว่า หนองมน อยู่ในเขตตำบลแสนสุข อำเภอเมือง ฯ	www1.mod.go.th/
๔๐	ตำนานเมืองพระ รถ จ.ชลบุรี	ตำนานเมืองพระรถ พระรถมาจากชื่อพระรถเสน โอรสพระเจ้ารถสิทธิ์แห่งกุตารนคร ที่เกิดจากนางเกาน้องคนสุดท้องในเรื่องนางสิบสอง ตามตำนานเล่าว่า เดิมนางสิบสองเป็นลูกเศรษฐี	www1.mod.go.th/

		แห่งบ้านสมิทธคาม ได้นำลูกสาวทั้งสิบสองคนไปทิ้งไว้ในป่า ลูกทั้งสิบสองได้ระเห่ร่อนไปจนถึงเมืองนางยักษัสมันธมาร จึงได้นำนางสิบสองไปเลี้ยงดูอย่างน้องสาว โดยปิดบังไม่ให้รู้ว่าเป็นยักษ์ ต่อมาเมื่อนางสิบสองรู้เข้าจึงหนีไปจนถึงเมืองกุฏารนคร และได้เป็นนมเหสีของพระเจ้ารณสิทธิ ทั้งสิบสองคน ฝ่ายนางยักษัสมันธมารนางสิบสองมาก จึงได้แปลงกายเป็นหญิงงาม จนได้เป็นนมเหสีของพระเจ้ารณสิทธิ จากนั้นได้หาทางกำจัดนางสิบสอง โดยส่งไปขังไว้ในถ้ำกลางป่า ในขณะที่มีครรภ์แล้ว ส่วนตนเองเกลี้ยทำเป็นป่วยต้องกินลูกตานางสิบสองจึงจะหาย นางสิบสองจึงถูกควักลูกตาทั้งสองข้าง ยกเว้นนางเกาน้องคนสุดท้อง ถูกควักตาเพียงข้างเดียว ด้วยความอดอยากพี่น้องทั้งสิบเอ็ดคน ต้องกินเนื้อลูกตนเองแต่นางเกาเก็บส่วนแบ่งของตนไว้ พอตนเองคลอดลูกก็พยายามเลี้ยงลูกจนโต พอรณเสนโตก็ออกจากถ้ำไปหาอาหารมาเลี้ยงแม่และพี่า โดยการตีไก่พนันเอาข้าวสิบสองห่อ จนชื่อเสียงโด่งดัง ภายหลังเมื่อพ่อลูกพบกัน นางยักษัสมันธมารจึงออกอุบายที่จะฆ่าพระรณเสน โดยแสร้งทำเป็นป่วยต้องได้กินมะม่วงไม่รู้หาว มะนาวไม่รู้โห่ที่เมืองคหระ ให้พระรณเสนไปนำมาพร้อมกับฝากสารไปให้นางกังรี ลูกสาวของตนสั่งให้ฆ่าพระรณเสนเสีย แต่ระหว่างเดินทางพระรณเสนได้พบฤาษีจึงได้ช่วยแปลงสาร เป็นให้รีบแต่งงานกันเสีย พระรณเสนได้อยู่กินกับนางกังรีจนมีผัวต้องมาเตือนให้กลับเมือง จึงได้สละความลับจากนางกังรี แล้วนำดวงตาของนางสิบสองและขารักษาตา แล้วหนีกลับเมือง นางกังรีตามมาแต่โดนยาวิเศษโรยสกัดไว้ นางเสียใจมากจึงกลั่นใจตาย โดยอธิษฐานว่า ชาตินี้ตนตามสามี ชาติหน้าต้องตามตนบ้าง (นางจึงไปเกิดเป็นมโนราห์ ส่วนพระรณเสนไปเกิดเป็น พระสุรน) เมื่อพระรณเสนกลับเมือง นางยักษัสมันธมารแค้นใจจนอก	

		แตกตาย พระรถเสนได้รักษาแม่และป้าหายจากดาบอด และกลับเข้าเมือง ต่อมาพระรถเสนก็ได้ครองเมืองต่อจากพระรถสิทธิ์	
๔๑	ตำนานเมืองพญา แร่ จ.ชลบุรี	ตำนานเมืองพญาแร่ มีเรื่องเล่าว่าเมื่อ ๒๐๒ ปี หลัง พุทธกาล มีพระยาโสกราชมหัตต์ปกครองอินทรีปัตถ์นคร ซึ่งกล่าวกันว่าตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอาณาจักร โคตรบูรณัม ทางฝั่งตะวันออกของอ่าวไทยอยู่ต่ำลงมาจากละโว้และพิมาย เป็นเมืองท่าติดทะเลใกล้กับปากน้ำบางปะกง สันนิษฐานว่าอาจเป็นเมืองพระรถ หรือเมืองศรีพระโร นครอินทรีปัตถ์เริ่มแล้วก็มีมาสร้าง แล้วเริ่มมาสร้างใหม่โดยพระเจ้าสุทนต์ เมื่อประมาณปี พ.ศ.๑๓๐๐ แล้วก็ร้างอีกเพราะน้ำท่วมและถูกมอญรุกราน ซากเมืองชั่วคราวค้นพบอยู่ที่ริมหมู่บ้านคลองหลวง ชุมพศพอายุ ๑,๓๐๐ ปี และพบเมืองพญาแร่ซึ่งเก่าแก่กว่าเมืองพระรถ และเมืองศรีพระโรมาก เมืองพญาแร่ มีซากเมืองอยู่ห่างจากตลาดคอนพนม ประมาณ ๖ กิโลเมตร ตามข้อสันนิษฐานพญาแร่รวบรวมพลเมืองมาสร้างยังไม่ทันเสร็จ ก็เกิดโรคระบาดบ้าง น้ำท่วมบ้าง จึงกลายเป็นเมืองร้างไป	www1.mod.go.th/
๔๒	ตำนานผานาง ร้องไห้ จ.ชลบุรี	ตำนานผานางร้องไห้ ณ ช่องเขาขาด ซึ่งอยู่ทางทิศ ตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะสีชัง ซึ่งชาวเรือมักจะเรียกกันว่า หลังกะ มีหน้าผาสูงชัน หน้าผานี้มีเรื่องเล่ากันมาว่า กาลครั้งหนึ่งมีหนุ่มสาวชาวเกาะคู่หนึ่งรักใคร่กันเมื่อถึงเวลาข้างขึ้นเดือนหงาย หนุ่มสาวคู่นี้จะพากันไปชมพระจันทร์ที่ชายหาดเป็นประจำ ต่อมาฝ่ายชายหนุ่มถูกเกณฑ์ไปรับราชการเป็นทหารเรือ ได้สั่งเสียคนรักว่าหากคิดถึงก็ให้นั่งชมจันทร์ที่ชายหาด เมื่อชายหนุ่มจากไปแล้วฝ่ายหญิงก็ถือปฏิบัติเป็นประจำ เมื่อฝ่ายชายหนุ่มปลดประจำการแล้วก็ไม่มีวีแววว่าจะกลับมา นางเมื่อสอบถามเพื่อนฝูงของชายคนรักก็ได้ความว่า ชายคนรักไปหลงรักกับสาวชาวบ้านศรี	www1.mod.go.th/

		ราชา แต่นางก็ยังคงซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อคนรักไม่เสื่อมคลาย เมื่อเวลาผ่านไปเป็นเดือนเป็นปี ความหวังของนางก็กลายเป็นความชอกช้ำ นางจึงได้ตัดสินใจกระโดดหน้าผาตาย ด้วยเหตุนี้เมื่อถึงยามเช้าขึ้นเดือนหงาย ชาวเกาะสีชังจึงมักจะได้อินเสียงโหยให้คร่ำครวญของหญิงสาวจากหน้าผาเขาขาด ชาวบ้านจึงเรียกหน้าผาแห่งนี้ว่า ผานางร้องไห้	
๔๓	ตำนานประเพณี วิ่งควาย จ. ชลบุรี	ตำนานประเพณีวิ่งควาย ประเพณีนี้มีตำนานเล่าสืบต่อกันมาว่าเกิดจากเปรตใหญ่ ซึ่งเป็นวิญญาณชั่วร้ายที่ชอบหลอกหลอนผู้คนให้หวาดกลัว เพื่อจะได้ทำพิธีเซ่นไหว้เปรตดังกล่าวขออาสาแควดำบางปลาสร้อย กล่าวกันว่าเปรตตนนี้ชอบดูควายวิ่งแข่งกัน ถ้าหากวันใดไม่ได้เห็นควายวิ่งแข่งกัน ตกคืนก็จะออกรบกวนผู้คนให้หวาดกลัว เจ้าเปรตตนนี้ได้ออกปากขอให้ชาวบ้านจัดแข่งควายให้ดูเป็นงานประจำปี มิฉะนั้นจะบันดาลให้เกิดอาเพศภัยต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้จึงมีประเพณีวิ่งควาย เป็นประเพณีสืบต่อกันมาช้านาน	www1.mod.go.th/
๔๔	ตำนานหัว กุกญะ จ.ชลบุรี	ตำนานหัวกุกญะ เมื่อประมาณ ๔๐ ปีมาแล้ว มีหมู่บ้านเล็ก ๆ อยู่บนพื้นที่ราบซึ่งยังเป็นป่า ภายหลังการรถไฟได้เข้ามาสร้างทางรถไฟ เพื่อใช้เป็นเส้นทางบรรทุกขุง และอ้อยไปยังศรีราชา เส้นทางรถไฟนี้ได้ผ่านบริเวณป่าช้า จุดสับเปลี่ยนรางรถไฟอยู่ตรงบริเวณป่าช้า ที่จุดสับเปลี่ยนจะมีเหล็ก ๑ อัน ลักษณะคล้ายกุกญะชาวบ้านที่เข้ามาตั้งรกรากแถบนั้น จึงให้ชื่อว่าหมู่บ้าน หัวกุกญะ ตำนานอำเภอหนองใหญ่ พื้นที่ของอำเภอหนองใหญ่แต่เดิมเป็นป่าโปร่ง มีไม้มีค่าทั้งขนาดใหญ่และขนาดกลางอยู่มาก เป็นป่าสัมปทานของบริษัทศรีมหาราชา จำกัด หลังจากบริษัทใช้ไม้ใหญ่จนเกือบหมดแล้ว ก็มีผู้คนเข้ามาจับจองที่ดิน มีการใช้สิทธิพลใช้อาวุธ เพื่อแย่งกันตัดไม้และแย่งกรรมสิทธิ์ที่ดิน เจ้าของที่ดินรายใหญ่ ๆ มีพื้นที่	www1.mod.go.th/

		เพาะปลูกเป็นพันธุ์ ไร่ ปัจจุบันจึงไม่มีสภาพป่าเหลืออยู่ เมื่อชุมชนใหญ่ขึ้นจากเดิมที่เป็นท้องที่ในอำเภอบ้านบึงกระหวมมหาศไทย จึงประกาศให้เป็นกิ่งอำเภอหนองใหญ่ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๘ เนื่องจากในเขตกิ่งอำเภอมีหนองน้ำขนาดใหญ่อยู่ทางทิศเหนือของตลาด จึงให้ชื่อว่า กิ่งอำเภอหนองใหญ่ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๒๔ ได้ยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอหนองใหญ่	
๔๕	ตำนานอำเภอบางละมุง จ.ชลบุรี	ตำนานอำเภอบางละมุง บางละมุงเดิมมีฐานะเป็นเมือง ต่อมาขุบเป็นอำเภอ เมื่อปี พ.ศ.๒๔๔๑ ตั้งที่ว่าการอำเภออยู่บริเวณริมคลองนกยาง ซึ่งเป็นทำนน้ำสำคัญในขณะนั้น ภายหลังคลองตื้นเขินจึงย้ายที่ว่าการอำเภอไปตั้งริมทะเลในเขตตำบลนาเกลือ มีผู้สันนิษฐานว่า ชื่อบางละมุง น่าจะมาจากภาษาเขมรว่า เขลาละมุง แปลว่า เสือดำ	www1.mod.go.th/
๔๖	ตำนานอำเภอพานทอง จ.ชลบุรี	ตำนานอำเภอพานทอง คำว่าพานทอง มาจากคำว่า พรานทอง กล่าวคือในสมัยก่อนอำเภอนี้เป็นพื้นที่ป่า มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่ชุกชุม ชอบมากินดินโป่งในเวลาเช้ามีด บรรดาพรานต่าง ๆ ก็พากันไปคอยยิงสัตว์ โดยใช้วิธีปลอมตัวให้เป็นพวกเดียวกับสัตว์ เช่น สวมหัวกระโหลกของสัตว์ เช่น หัวล่อ ต่อมาเกิดเหตุขึ้นเพราะพรานเกิดไปยิงพรานด้วยกัน ด้วยความสำคัญผิด หัวล่อที่ใช้สวมนี้ ต่อมาคนถือว่าเป็นสิ่งไม่ดีจึงได้นำไปไว้ที่วัดแห่งหนึ่ง จึงได้ชื่อต่อมาว่า วัดคอนหัวพ่อ และตำบลนั้นก็เรียกว่า ตำบลคอนหัวพ่อ ต่อมาวัดดังกล่าวได้เปลี่ยนชื่อเป็น วัดคอนคำธรรม อีกตำนานหนึ่งกล่าวว่า เดิมอำเภอพานทอง อยู่ที่บ้านท่าตะกูค อำเภอท่าตะกูค ต่อมาเมื่อพรานล่าเนื้อชาวอยุธยาชื่อดาทอง อพยพมาอยู่ที่ครั้งกรุงศรีอยุธยาแตก ดาทองเห็นว่าหมู่บ้านนั้นยังไม่มีวัด จึงได้ร่วมกับชาวบ้านสร้างวัดขึ้นให้ชื่อว่า พรานทอง แต่ต่อมาได้เพี้ยนเป็นพานทอง	www1.mod.go.th/

๔๗	ตำนานเจ้าแม่ แหลมเทียน จ.ชลบุรี	ตำนานเจ้าแม่แหลมเทียน เรื่องมีอยู่ว่า มีพระราชองค์ หนึ่ง ทรงพระนามว่าพระเจ้าอู่ทอง เป็นโอรสพระยาแกรก ได้มา สร้างวังอยู่ที่สตึกวันหนึ่งพระองค์เสด็จประพาส นอกเมือง มียักษ์ตนหนึ่งผ่านมาพบเข้าจึงตรงเข้าจับ พระองค์ตกใจหนีกลับเมืองแล้วเล่าเรื่องให้แม่เหสีฟัง (เจ้า แม่แหลมเทียน) แม่เหสีจึงจุดเทียนเล่มหนึ่งอธิษฐานขอให้ เทพยดาช่วยคุ้มครอง แล้วสร้างหีบเหล็กขนาดใหญ่เจ็ดหีบ ให้พระเจ้าอู่ทองลงไปซ่อนตัวในหีบใบหนึ่ง แล้วนำหีบ ทั้งเจ็ดมาผูกติดกันหย่อนลงทะเลบริเวณเกาะพระ แต่ยักษ์ ได้ตามมาถึงและกักหีบพระเจ้าอู่ทองขึ้นพระชนม์ แม่เหสี ตรอมใจสิ้นพระชนม์ตาม คำว่าแหลมเทียนถือเอามาจาก การที่แม่เหสีจุดเทียนบูชาเทวดา	www1.mod.go.th/
๔๘	ตำนานพระนาง จอมเทียน จ. ชลบุรี	ตำนานพระนางจอมเทียน มีเรื่องเล่าว่า มินครแห่งหนึ่ง กษัตริย์ผู้ปกครองชื่อพระเจ้าเชมรินทร์ มีแม่เหสีชื่อ พระ นางอินทรา มีพระธิดาผู้มีผิวพรรณงดงามเหมือนยอของ เปลวเทียน จึงให้พระนามว่า พระนางจอมเทียน นครนี้มีปู ใหญ่ศักดิ์สิทธิ์เฝ้ารักษาเมือง ที่อยู่ของพญานู เรียกว่า บ่อปู ต่อมาพระนางจอมเทียน ถูกอำมาตย์ใส่ความ ว่า เป็นชู้ราชองครักษ์ พระนางจอมเทียนต้องการให้ราช องครักษ์หนีไป โดยพระนางได้มอบแหวนและสายสร้อย ให้ เพื่อใช้แลกเปลี่ยนเป็นเงินทองในระหว่างทาง เมื่อ กษัตริย์มาพบเข้าก็ให้นำราชองครักษ์ไปประหาร พระนาง จอมเทียนเสียพระทัยจึงได้ประกาศต่อเทวดาอารักษ์ว่า พระนางไม่เคยคิดเรื่องชู้สาวกับราชองครักษ์ ด้วยความ สัจย์นี้พระนางขอสละชีวิตและขอให้พระนามของพระ นางอยู่คู่ฟ้าดินตลอดไป แล้วพระนางก็กลืนพระทัย สิ้นพระชนม์ ณ ชายหาดนั้น เมื่อกษัตริย์มาพบจึงนำพระ ศพไปฝังไว้ พร้อมกับสร้างวัดให้ชื่อว่า วัดจอมเทียน ฯ แล้วให้เอาสมบัติของพระนางใส่ไว้ในบ่อปู จากนั้นได้ย้าย บ้านเมืองไปอยู่ที่เขาหลักแล หาดพระนางจอมเทียน ต่อมา ได้เหลือชื่อเพียง หาดจอมเทียน วัดพระนางจอมเทียน ฯ	www.chachoengsao.go.th/

	คือวัดนาจอมเทียน ในปัจจุบัน สถานที่พำราชของครักษ์ ปัจจุบันชาวบ้านเรียกว่า เกาะเจ้า อยู่ทำวัดนาจอมเทียน ส่วนเขาลับแลเชื่อกันว่าเป็นภูเขายี่สิบในเขตวัดญาณสังวราราม ฯ ส่วนบ่ออยู่ยังคงอยู่บริเวณทำวัดนาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดฉะเชิงเทราหรือที่นิยมเรียกกันว่า "แปดริ้ว" เคยเป็นเมืองหนึ่งที่อยู่ในอำนาจการปกครองของขอมมาก่อนในสมัยอิทธิพลของอาณาจักรลพบุรี (ขอม) เมืองฉะเชิงเทราตั้งอยู่สองฝั่งแม่น้ำบางปะกง เป็นไปได้ว่าชาวเมืองสมัยโบราณอาจจะเรียกชื่อแม่น้ำบางปะกงว่า คลองลึกหรือคลองใหญ่ ตามลักษณะที่มองเห็น แต่ด้วยอิทธิพลเขมรจึงได้เรียกชื่อแม่น้ำ เป็นภาษาเขมรว่า "สตีงตรง หรือ ฉทริงเทรา" ซึ่งแปลว่า คลองลึก นั่นเอง ครั้นเรียกกันไปนาน ๆ เสียงเลยเพี้ยนกลายเป็น "ฉะเชิงเทรา" แต่ก็มีความเห็นอื่นที่แตกต่างออกไปว่าชื่อ "ฉะเชิงเทรา" น่าจะเพี้ยนมาจาก "แสงเซรา" หรือ "แสงเซา" หรือ "แสงเซา" อันเป็นชื่อเมืองที่สมเด็จพระบรมราชาธิราช เสด็จไปตีได้ตามที่พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐกล่าวไว้ มากกว่า ส่วนความเป็นมาของชื่อ "แปดริ้ว" ก็มีเล่าขานกันมาหลายกระแส บ้างก็ว่าได้ชื่อว่าเมืองแปดริ้ว ก็เพราะขนาดอันใหญ่โตของปลาช่อนที่ชุกชุมเมื่อนำมาแล้วจะต้องแลถึงแปดริ้ว หรือไม่ก็ว่ามาจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง "พระรถเมรี" เล่าว่ายักษ์ฆ่านางสิบสองแล้วฆ่าเหล่าศพออกเป็นชิ้น ๆ รวมแปดริ้ว ทั้งลอยไปตามลำน้ำท่าลาด สำหรับข้อสันนิษฐานการตั้งเมืองฉะเชิงเทรา ปรากฏครั้งแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยา ในฐานะหัวเมืองชั้นในหรือเมืองจัตวา ในแผ่นดินของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ.๑๕๔๑-๑๖๑๑) แต่สำหรับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ปรากฏชัดเจนในสมัยพระนเรศวรมหาราช ที่ใช้เมืองฉะเชิงเทราเป็นที่รวบรวมไพร่พล เมื่อ พ.ศ. ๒๑๓๖ ด้วยชัยภูมิของเมืองที่เหมาะสมแก่การทำสงคราม	

		กองโจร ทำให้ละแวกเมืองเป็นเมืองหน้าด่านที่ใช้ป้องกันศัตรู ปกป้องเมืองหลวง จวบจนสู่การปกครองระบบประชาธิปไตยในปี พ.ศ.๒๔๗๕ และในปี พ.ศ.๒๔๗๖ มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาค คำว่าเมืองเปลี่ยนเป็นจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ครองเมือง หลังจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งเป็นปีที่มีการตั้งภาคครั้งสุดท้ายของไทย ละแวกเมืองได้รับเลือกเป็นสถานที่ภาคมีเขตความรับผิดชอบ ๘ จังหวัด ซึ่งนับเป็นบทบาทที่สำคัญทางประวัติศาสตร์การปกครองของจังหวัดละแวกเมือง	
๔๕	ตำนานเรื่องเมืองจันทบุรีโบราณ	ตำนานเรื่องเมืองจันทบุรีโบราณ นานมาแล้วยังมีกษัตริย์ผู้ครองนคร โบราณพระองค์หนึ่งเข้าใจว่านครนั้น คือ เมืองจันทบุรี ที่เชิงเขาสระบาป ทรงพระนามว่าพระเจ้าพรหมทัต พระองค์ทรงสืบราชบัลลังก์มาจากใคร เมื่อใดไม่ทราบทราบแต่ว่า พระองค์มีเอกอัครมเหสี และมีราชโอรสด้วยกันสองพระองค์ องค์โตทรงพระนามว่าเจ้าบริพงษ์องค์น้องทรงพระนามว่าเจ้าวงษ์สุริยมาศ ต่อมา มเหสีสิ้นพระชนม์ พระเจ้าพรหมทัตได้ทรงอภิเษกมเหสีองค์ใหม่ขึ้นอีก ทรงพระนามว่าพระนางกาไว ซึ่งมีพระศิริโฉมงามมาก เป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าพรหมทัตยิ่งนัก และมีพระโอรสด้วยกัน ๑ พระองค์ ทรงพระนามว่าพระไวยทัต พระนางกาไวเป็นผู้มีจิตใจจืดจางริษยาในราชโอรสที่ประสูติจากพระมเหสีองค์เดิมและมักใหญ่ไฝ่สูงหวังจะให้พระไวยทัตราชโอรสครองนคร ตนจะได้มีอำนาจต่อไป หากพระเจ้าพรหมทัตเสด็จสวรรคตแล้ว จึงทรงวางแผนกำจัดเจ้าบริพงษ์ และเจ้าวงษ์สุริยมาศ ซึ่งตามกฎหมายเทียบบาลย่อมมีสิทธิในราชสมบัติมากกว่า เพื่อมิให้เป็นที่ยึดขวางแผนงานของตน ความคิดนี้คงจะทรงคิดมาตั้งแต่แรกที่ได้ทรงเสกสมรส ครั้นเมื่อตนมีพระราชโอรสก็ทรงดำเนินการเพื่อให้ พระเจ้าพรหมทัตซึ่งลุ่มหลงตนเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ลุ่มหลงตนยิ่งขึ้นถึงกับมีการลอบทำเสน่ห์ยาแฝด ให้ทรงเสวยเพื่อให้หลงรัก แต่เพียง	www.l.mod.go.th/

องค์เดียว และเมื่อได้ โอกาสคราวใดก็พยายามเท็จทูลให้
พระเจ้าพรหมทัตกำจัดเจ้าบริพงษ์และเจ้าวงษ์สุริยมาศเสีย
โดยหาเรื่องยุยงว่าลูกเลี้ยงทั้งสองไม่ดีประการใดประการ
หนึ่งอยู่เสมอ พระเจ้าพรหมทัตแม้จะทรงเสนาหาใน
พระนางกาไวเพียงใดก็ยังทรงมีพระสติอยู่ไม่ทำอะไร
รุนแรงแก่ราชโอรส แต่ในที่สุดเพื่อตัดความรำคาญ จึงทรง
เรียกพระราชโอรสทั้งสองมาชี้แจงเหตุผลให้พาไพร่พลไป
สร้างเมืองเองใหม่ทั้งๆ ที่ทรงอาศัยในราชโอรสอยู่ ฝ่ายเจ้า
บริพงษ์และเจ้าวงษ์สุริยมาศแม้จะทรงทราบเบื้องหลังอยู่
แต่ด้วยความเกรงพระทัยในราชบิดา ก็เสด็จพาไพร่พลไป
หาทำเลสร้างเมืองใหม่อยู่ทางเหนือ คือในเขตท้องที่
อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรีในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ใกล้
แดนขอม (เขมร) เรียกกันว่า เมืองสามสิบ เมื่อกลับไปถึง
เมืองสามสิบแล้ว ได้เกลี้ยกล่อมผู้คน รวบรวมช้างศึก ม้า
ศึก ฝักอาวุธ และทำนุบำรุงให้เข้มแข็ง และได้ขอกำลังไป
ยังกษัตริย์ขอม ซึ่งประทับอยู่ที่เมืองนครธมมาช่วยแก้แค้น
โดยให้สัญญาว่าถ้าได้เมืองคืนแล้วจะแบ่งเมืองให้ กษัตริย์
ขอมก็ยกมาช่วย กองทัพที่ยกมาใหม่ครั้งนี้เดินทัพมา
ด้วยความระมัดระวังไม่ประมาทเหมือนคราวที่แล้ว เมื่อ
มาถึงเมืองก็สร้างค่ายคู ประตู หอรบ และตั้งพลับพลา
ประทับเตรียมไว้ต่อสู้ทัพในเมือง ข้างฝ่ายในเมืองคงจะ
ประมาท เพราะเคยชนะมาคราวหนึ่งแล้ว ฉะนั้นแม้ฝ่ายเจ้า
บริพงษ์และเจ้าวงษ์สุริยมาศจะส่งทูตมาเจรจาขอตกลงโดย
ดีก็หาได้ตกลงด้วยแต่อย่างใดไม่ ราชโอรสทั้งสองจึงได้
ยกทัพเข้าโจมตีฝ่ายในเมืองออกต่อสู้แต่ก็พ่ายแพ้เข้าศึกเข้า
เมืองได้พระนางกาไวจึงได้ขนพระราชทรัพย์ขึ้นหลังช้างที่
เพนียด เปิดประตูเมืองที่จะหนีทัพที่จะขนไปไม่ทันก็ทั้ง
สัวม(เวจ) เป็นอันมาก ครั้นจวนตัวจะหนีไม่พ้นจริง ๆ ก็
ให้เอาเครื่องทองออกหวานตามหลังขบวนของตนเพื่อล่อ
ข้าศึกให้ข้าศึกพวงเก็บทรัพย์สินเหล่านั้นนั้น ตนจะได้ลงเรือ
หนีไปได้โดยสะดวก

๕๐	ตำนานอำเภอสด หีบ จ.ชลบุรี	ตำนานอำเภอสดหีบ มีเรื่องเล่าว่า นานมาแล้วมีกษัตริย์องค์หนึ่งชื่อ พระเจ้าอุทอง ได้เสด็จมาในป่าพร้อมมหาดเล็กคนหนึ่ง ได้พบบ่อน้ำสองบ่อ บ่อหนึ่งเป็นน้ำกรด อีกบ่อหนึ่งเป็นน้ำทิพย์ ปรากฏคำอธิบายที่ปากบ่อว่า ผู้ใดลงไปบ่อน้ำกรด เมื่อตายจะมีฟองขึ้นมา เมื่อดักฟองนั้นมาใส่ในบ่อน้ำทิพย์ ผู้นั้นจะกลับมีชีวิตและมีรูปร่างงามกว่าเดิม พระเจ้าอุทองจึงตกลงกับมหาดเล็กที่จะลงไปบ่อน้ำกรดก่อน แล้วให้มหาดเล็กดักฟองไปใส่ในบ่อน้ำทิพย์ ก็ฟื้นคืนชีพกลับเป็นผู้มีรูปร่าง งาม ครั้นเมื่อมหาดเล็กลงไปบ่อน้ำกรดบ้าง พระเจ้าอุทองกลับไม่ช่วยแล้วเดินทางจากไป เมื่อครบเจ็ดวัน ได้มีฤาษีคนหนึ่ง มาพบและดักฟองไปใส่บ่อน้ำทิพย์ มหาดเล็กก็ฟื้นคืนชีพ มหาดเล็กต้องการไปแก้แค้น แม้ฤาษีจะทักท้วงอย่างไรก็ไม่ยอม ฤาษีจึงถามว่าเขอยากเป็นอะไร มหาดเล็กตอบว่า อยากเป็นห่าน ฤาษีจึงบอกว่าถ้าเป็นห่านแล้วจะไม่สามารถกลับเป็นคนได้อีก จากนั้นห่านก็พยายามติดตามพระเจ้าอุทอง พระเจ้าอุทองทราบก็หนีมาถึงสดหีบ นำหีบมาด้วยเจ็ดใบ และเอาเครื่องทรงของกษัตริย์ใส่ลงในหีบหกใบ อีกใบหนึ่งใช้เป็นที่ซ่อนพระองค์ จากนั้นได้มาสร้างเมืองที่แหลมเทียนในปัจจุบัน ส่วนหีบเจ็ดใบนั้นได้บรรทุกมาทางทะเล ห่านพยายามติดตามหาพระเจ้าอุทองจนถึงสดหีบ ก็พบและกินพระเจ้าอุทองได้สำเร็จ	www1.mod.go.th /
๕๑	ตำนานหลวง พ่อบ้านแหลม จ. สมุทรสงคราม	ตำนานหลวงพ่อบ้านแหลม เป็นคำบอกเล่าต่อ ๆ กันมา มีอยู่สองนัยคือ - ตำนานที่หนึ่ง เล่ากันว่า เมื่อปี พ.ศ.๒๔๑๖ เกิดอหิวาตกโรคระบาดในกรุงเทพฯ ฯ และหัวเมืองชายทะเลหลายหัวเมือง ผู้คนล้มตายเป็นอันมาก บ้านเมืองเงียบเหงา คนไม่ออกจากบ้าน ไม่มีใครไปเผาศพใคร ด้วยเข้าใจว่าเป็นโรคห่า พระสนิทสมณคุณ (เนตร) เจ้าอาวาสวัดบ้านแหลมได้ฝันว่า หลวงพ่อบ้านแหลมมาเข้าฝัน บอกคาถา	www.tv5.co.th/service/mod//samutsongkram๔.html

		กันโรคทำให้บทหนึ่ง ให้ไปดูที่พระหัตถ์ของหลวงพ่อบ้านแหลมในโบสถ์จึงให้คนไปดู พบคาถาว่า นะ มะ ะ อะ อยู่ที่หัตถ์ขวา และคาถาว่า นะ เท ะ อะ อยู่ที่หัตถ์ซ้าย จึงจดเอามาทำน้ำมันต์ให้ชาวบ้านไปอาบกิน ปรากฏว่าอหิวตโรคสงบตั้งแต่นั้นมา ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อบ้านแหลม จึงเป็นที่เลื่องลือแต่นั้นมา - ตำนานที่สอง กล่าวว่าหลวงพ่อบ้านแหลมลอยน้ำมา บ้างก็ว่า สององค์พี่น้องคือ หลวงพ่อบ้านแหลมกับหลวงพ่อเขาตะเครา จังหวัดเพชรบุรี บ้างก็ว่าสามองค์พี่น้องคือ หลวงพ่อโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้วย บ้างก็ว่ามีสี่พี่น้องคือ หลวงพ่อบางพลี จังหวัดสมุทรปราการด้วย บ้างก็ว่าห้าองค์พี่น้องคือ มีหลวงพ่อวัดไร่ขิง จังหวัดนครปฐมด้วย พระพุทธรูปทั้งห้าองค์ดังกล่าวล้วนศักดิ์สิทธิ์มีอภินิหารเป็นที่เคารพสักการะของชาวเมืองนั้น ๆ และขจรขยายไปยังจังหวัดอื่นๆ โดยทั่วไปด้วย	
๕๒	ตำนานหลวงพ่อดาวัดเจริญสุขาราม จ.สมุทรสงคราม	ตำนานหลวงพ่อดาวัดเจริญสุขาราม หลวงพ่อโต เป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดเจริญสุขารามวรวิหาร ตามตำนานกล่าวว่าท่านมาเข้าฝัน หลวงพ่อตามืด เจ้าอาวาสวัดเจริญสุขาราม ฯ แจ้งว่าอยากเข้ามาอยู่ที่วัดนี้ให้ไปรับท่านมาอยู่ด้วยและบอกที่อยู่ให้ หลวงพ่อตามืดจึงได้เดินทางไปตามที่ฝันก็พบ จึงได้อัญเชิญมาประดิษฐานเป็นพระประธานในอุโบสถหลังเก่าของวัด เมื่อปี พ.ศ.๒๔๓๗ ต่อมาเมื่อหลังสงครามมหาเอเชียบูรพาสงบลง ได้มีการสร้างพระอุโบสถขึ้นใหม่ และอัญเชิญหลวงพ่อดามาประดิษฐานเป็นพระประธานในพระอุโบสถหลังใหม่มาจนถึงปัจจุบัน ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดาได้มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาในทางอิทธิปาฏิหาริย์มากมายหลายเรื่องด้วยกัน โดยเฉพาะในห้วงเวลาของสงครามมหาเอเชียบูรพาคือระหว่างปี พ.ศ.๒๔๘๔ - ๒๔๘๘ ครั้งนั้นเครื่องบินทิ้ง	www.tv5.co.th/service/

		ระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตรได้มาถึงระเบิดประตูน้ำบาง นกแขวกซึ่งอยู่หน้าวัด แต่ถูกระเบิดด้านซ้ายเป็นส่วนมาก ยังความอัศจรรย์แก่ผู้พบเห็นเหตุการณ์นั้นอย่างมาก	
๕๓	ตำนานเรื่องกุฎี ทอง จ. สมุทรสงคราม	ตำนานเรื่องกุฎีทอง มีเรื่องเล่าสืบต่อมาว่า วัดบางลี่ กุฎีทอง มีสมภารองค์หนึ่งมีความเชี่ยวชาญทางสมถ วิปัสสนา มีฌานแก่กล้า สามารถนั่งทางใน เห็นเหตุการณ์ ในอดีต และอนาคตได้ เรื่องราวดังกล่าวนี้ตรงกับสมัยอยุธยาตอนปลาย มี เศรษฐีตระกูลหนึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่แขวงบางช้างคือ อำเภอ อัมพวาในปัจจุบัน เศรษฐีตระกูลนี้เรียกว่า เศรษฐีบาง ช้าง เป็นที่รู้จักกันทั่วไป บุคคลในตระกูลที่ได้รับ พระราชทานเป็นเจ้าเมืองก็มี เช่น พระแม่กลองบุรี (สร) ต้นตระกูลใหญ่และมั่งคั่งร่ำรวยยิ่งกว่าตระกูลใดในกลุ่ม แม่น้ำแม่กลอง ทั้งสองสามีภรรยาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณหลังวัด จุฬามณี เศรษฐีทั้งสองมีบุตรธิดาหลายคน ธิดาคนหนึ่งชื่อ นาค เป็นหญิงสาวที่สวยงามเป็นที่เลื่องลืออยู่ในลำนานี้ ไปจนถึงกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าแผ่นดินอยุธยาครั้งนั้นจึง โปรดให้เจ้าเมืองราชบุรีไปสู่ขอต่อบิดามารดา สมัยนั้น เมืองสมุทรสงครามเป็นเมืองตรีขึ้นแก่เมืองราชบุรี ซึ่งเป็น เมืองโท เศรษฐีบ้ายเบียงบอกต้องขอลาความสมัครใจ ของบุตรีก่อน แล้วนำความไปหารือกับพระแม่กลองบุรี (เสม) เจ้าเมืองสมุทรสงครามซึ่งเป็นญาติ พระแม่กลองบุรี ได้ถามความสมัครใจของธิดาเศรษฐีและความเห็นของ บิดามารดา ธิดาเศรษฐีไม่สมัครใจไปเป็นสนม ดังนั้น เศรษฐีพร้อมด้วยเจ้าเมืองสมุทรสงครามจึงพากันไปยังกรุง ศรีอยุธยา ไปหารือกับหลวงพิณิจอักษร (ทองดี) เสมียน ตรากระทรวงมหาดไทย หลวงพิณิจอักษรได้คิดว่า นายทองด้วงบุตรชายของ ตนได้บวชเรียนแล้ว แต่ยังไม่มีความรู้จะได้ธิดาเศรษฐีมา	www.tv5.co.th/ser vice/

เป็นคู่ครองก็มีความเหมาะสม ทั้งจะได้เป็นเกราะป้องกันภัย ไม่ให้ธิดาเศรษฐีต้องตกไปเป็นสนม เมื่อคิดได้ดังนั้นแล้วก็บอกอุบายแก่เศรษฐีและเจ้าเมืองสมุทรสงคราม ทั้งสองฝ่ายก็เห็นดีด้วย จึงตกลงให้มีการหมั้นหมายกันไว้ตามประเพณี แล้วหลวงพิณิจอักษรก็มีฎีกากราบทูลขึ้นไปว่า ธิดาเศรษฐีนั้นคนได้คู่ขอหมั้นหมายให้แก่ชายทองด้วยบุตรชายแล้ว กำหนดจะทำพิธีวิวาหมงคลในเร็ว ๆ นี้ พระเจ้าแผ่นดินก็พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตามประสงค์

เมื่อทั้งหมดกลับมาถึงเมืองสมุทรสงครามแล้ว ก็ได้ไปนมัสการสมภารวัดบางตีน้อยขอให้คูโศกชะตาราตีและกำหนดวันวิวาหมงคล สมภารตรวจดูแล้วจึงบอกเศรษฐีว่าธิดาของท่านจะมีบุญวาสนามาก จะได้เป็นนางพญามหากษัตริย์ จะได้เป็นที่พึ่งแก่คนทั้งหลาย เพราะบุญกุศลแต่ชาติปางก่อน เศรษฐีจึงกล่าวว่า ถ้าเป็นเช่นนั้นจริง จะสร้างกุฏิทองให้หลวงพ่อยู่ให้เป็นสุข

ธิดาเศรษฐีก็ได้เข้าพิธีวิวาหมงคลกับนายทองด้วงมหาดเล็ก ต่อมานายทองด้วงก็ได้รับแต่งตั้งเป็นหลวงอรรคมหาเจ้านายกรมการบัตรเมืองราชบุรี และเมืองสมุทรสงคราม แล้วเข้ารับราชการที่กรุงธนบุรี ได้เลื่อนเป็นที่พระราชวรินทร์ เจ้ากรมตำรวจซ้าย ต่อมาได้เลื่อนขึ้นเป็นที่พระยาอภัยรณฤทธิ์ พระยายมราช เจ้าพระยาจักรี และสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก ตามลำดับ และเมื่อพระองค์ได้ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ธิดาเศรษฐีก็ได้เป็นพระอัครมเหสี ได้เป็นที่สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีในรัชกาลที่หนึ่ง แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เศรษฐีทองระลึถึงคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับสมภารวัดบางตีน้อย (หลวงพ่พระปลัดทิม) ว่าจะสร้างกุฏิทองถวาย ดังนั้น ในปี พ.ศ.๒๓๒๕ เศรษฐีทองจึงได้สร้างกุฏิถวายจำนวนสามหลัง วัดบางตีน้อยจึงได้ชื่อใหม่ว่า วัดบาง

		ลี้กฐีทอง ต่อมา ตัววัดถูกน้ำเซาะพังลงไปใต้ม่น้ำ คงเหลือแต่กฐีทองอยู่เพียงหลังเดียว ต่อมา ได้รื้อกฐีดังกล่าวมาปลูกไว้ที่วัดภุมรินทร์ เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. ๒๔๕๖ และเรียกวัดนี้ว่า วัดภุมรินทร์กฐีทอง อยู่มาจนถึงปัจจุบัน	
๕๔	ตำนานบ้านเขยี่สาร จ.สมุทรสงคราม	ตำนานบ้านเขยี่สาร มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า แต่ก่อนมีเรือสำเภาจีนแล่นมาชนเขยี่สาร แล้วเรือแตกจมลง คนจีนสองคนพี่น้องที่มากับเรือจึงได้ขึ้นไปอยู่ที่เขยี่สาร ส่วนลูกเรือคนอื่น ๆ ก็ได้แยกย้ายกันไป จีนสองคนพี่น้องต่อมาได้ชื่อว่า คุณปู่ศุรียาและคุณปู่หั่วละมาน ซึ่งในปัจจุบันเป็นผู้ที่คนเขยี่สาร และละแวกใกล้เคียงเคารพนับถือ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน ตำนานเรื่องนี้สอดคล้องกับชื่อสถานที่คือบริเวณที่สำเภาจมลงเรียกว่า อุตะเภา ซึ่งอยู่บริเวณเชิงเขยี่สาร ทางทิศตะวันตก และเชื่อกันว่าที่อุตะเภาแห่งนี้ ยังมีเสากระโดงเรือสำเภาจมอยู่ด้วย	www.tv5.co.th/service/mod//samutsongkram4.html
๕๕	ตำนานหลวงพ่อปุทธโสธร จ.ฉะเชิงเทรา	ตำนานหลวงพ่อปุทธโสธร มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่าในสมัยล้านช้าง ล้านนา มีเศรษฐีสามพี่น้อง ซึ่งอาศัยอยู่ทางเหนือ มีจิตใจเลื่อมใสศรัทธาจะสร้างพระพุทธรูป เพื่อเสริมสร้างบารมี และเพิ่มพูนผลานิสงฆ์ จึงได้เชิญพราหมณ์มาทำพิธีหล่อพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ตามวันเกิดของตน อันมีปางสมาธิ ปางสะดุ้งมาร และปางอุ้มบาตร แล้วทำพิธีบวงสรวงขุมทุมเทวดา ทำพิธีปลุกเสกแล้วอัญเชิญเข้าสู่วัด ในเวลาต่อมาบ้านเมืองเกิดยุคเจริญ พม่ายกมาตีเมืองแตก พระพุทธรูปทั้งสามองค์ จึงแสดงอภินิหารลอยมาตามแม่น้ำปิง ล่องลงมาทางใต้ตลอด ๗ วัน จนถึงแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณที่ปัจจุบันเรียกว่า สามเสน จึงได้แสดงอภินิหารลอยมาให้ชาวบ้านเห็น ชาวบ้านเป็นจำนวนมากได้ทำการจุดพระพุทธรูปทั้งสามองค์อยู่สามวันสามคืนก็	www.tv5.co.th/service/mod//samutsongkram4.html

		หลุดไม่ขึ้น ค้ำบถนั้นจึงได้ชื่อ ว่าสามแสน และได้กลายเป็นสามแสนในภายหลังพระพุทธรูปทั้งสามองค์ ลอยเข้าสู่พระโขนง ลัดเลาะไปถึงแม่น้ำบางปะกง ผ่านคลองที่ปัจจุบันเรียกว่า คลองชักพระ ก็ได้แสดงอภินิหารลอยขึ้นมาให้ชาวบ้านได้เห็นอีกครั้ง ชาวบ้านเป็นจำนวนมากพยายามชักพระขึ้นจากน้ำแต่ไม่สำเร็จ คลองนี้จึงได้นามว่าคลองชักพระ ต่อมาพระพุทธรูปทั้งสามองค์ได้ลอยทวนน้ำต่อขึ้นไปทางหัววัดอีก สถานที่นั้นจึงเรียกว่า วัดสามพระทวน ต่อมาได้กลายเป็นวัดสัมปทวน พระพุทธรูปทั้งสามองค์ได้ลอยไปตามน้ำบางปะกง เลี้ยวผ่านวัดโสธรไปจนถึงคู้้งน้ำได้วัดโสธร แล้วแสดงอภินิหารให้ชาวบ้านเห็นอีก ชาวบ้านได้ช่วยกันฉุด แต่ก็ไม่สำเร็จ จึงเรียกหมู่บ้านและคลองนั้นว่า บางพระ ต่อจากนั้นก็ลอยทวนน้ำวนจึงเรียกสถานที่นั้นว่า แหลมหัววน และคลองก็ได้ชื่อว่า คลองสองพี่น้อง ต่อจากนั้นพระพุทธรูปองค์ใหญ่ได้แสดงอภินิหารลอยไปถึงแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม ชาวประมงได้ช่วยกันอัญเชิญท่านขึ้นประดิษฐานไว้ ณ วัดบ้านแหลม และได้ชื่อว่า หลวงพ่อบ้านแหลม พระพุทธรูปองค์ต่อมา ได้แสดงปาฏิหาริย์ล่องไปในคลองบางพลี ชาวบ้านได้อัญเชิญขึ้นประดิษฐานที่วัดบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ได้ชื่อว่า หลวงพ่อโตบางพลี ส่วนพระพุทธรูปองค์สุดท้ายคือหลวงพ่พระพุทธรโสธร ได้แสดงอภินิหารลอยมาขึ้นที่หน้าวัดหงส์ ซึ่งเป็นชื่อเดิมของวัด โสธรวรารามวรวิหาร	
๕๖	ตำนานเรื่องเมืองแปดริ้ว จ.ฉะเชิงเทรา	นิทานพื้นบ้านเรื่องพระรถเมรี เป็นเรื่องอันมีที่มาจากปัญญาสชาดก และทำให้เกิดชื่อ แปดริ้ว นิทานพื้นบ้านเรื่องนี้เป็นเรื่องที่คนในท้องที่ อำเภอพนมสารคาม นิยมเล่า และให้ชื่อสถานที่ในท้องถิ่นตามเนื้อเรื่อง เช่น เมืองโบราณที่บ้านคูเมืองในเขตเกาะขนุนก็เรียกว่า เมืองสนาม อันเป็นเมืองของนางหลมาร แม่เลี้ยงของพระรถ	www.tv5.co.th/service/mod//samutsongkram4.html

		ตามท้องเรื่องยักษ์ได้ฆ่านางสิบสอง แล้วลากศพไปยังทำน้ำ บริเวณที่ศพถูกลากจึงเรียกว่าท่าลาด จากนั้นได้ชำแหละศพออกเป็นริ้ว ๆ รวมแปดริ้วด้วยกัน แล้วทิ้งศพให้ลอยไปตามลำน้ำท่าลาด ออกสู่แม่น้ำบางปะกงไปยังเมือง ฉะเชิงเทรา จึงเรียกว่าแปดริ้ว นอกจากนี้ยังมีตำนานไก่พระรถ ถ้านางสิบสองหมอนนาง ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลคงน้อย อำเภอราชสาส์น ซึ่งประวัติความเป็นมาของชื่อ โบราณสถานไปเกี่ยวเนื่องกับนิทานพื้นบ้านเรื่องพระรถเมรี บริเวณใกล้เคียงกันนี้ยังมีถ้ำนางสิบสอง และหมอนนาง ซึ่งมีศิลา ๑๒ ก้อน เป็นหมอนของนางสิบสองในเรื่องพระรถเสน ถ้านางสิบสองเป็นถ้ำดินศิลาแดง ซึ่งนางยักษ์หลมารแม่เลี้ยงของพระรถจับนางสิบสองไปขังไว้ ส่วนบ้านราชสาส์น ในอำเภอราชสาส์น ซึ่งตั้งอยู่ริมลำน้ำท่าลาด ก็มีที่มาว่าเป็นที่ที่พระฤาษีอ่านสาส์นของนางหลมาร แล้วแปลงสารเสียดเพื่อช่วยเหลือพระรถ	
๕๗	ตำนานวัดเขา สรรพยา จ.ชัยนาท	ตำนานวัดเขาสรรพยา ตามตำนานเขาสรรพยาในเรื่องรามเกียรติ์ เชื่อกันว่าคือเขาสรรพยาของเมืองชัยนาทตามเรื่องมีอยู่ว่า เมื่อพระลักษมณ์รบกับกุมภกรรณ และเสียที่ถูกหอก โมกขศักดิ์ของกุมภกรรณพิเภกได้แจ้งให้ทราบถึงยาที่จะใช้แก้ไข หนุมานจึงเหาะไปที่เขาหลวง เพื่อนำเอาสังกรณีตรีชวามารักษา ในระหว่างนั้นได้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมาย เช่น หนุมานได้ทิ้งส่วนหนึ่งของภูเขาลงไปในขณะที่แบกเขาหลวงกลับมา ส่วนที่ทิ้งลงไปกลายเป็นเขาขยายในเขตอำเภอเมือง ฯ ในปัจจุบัน แล้วขณะที่เวะกินน้ำ ได้เฝ้าเขาหลวงลงไปในบึงแล้ววกน้ำกิน บริเวณนั้นจึงลึกกว่าที่อื่น และเขาที่หนุมานวางลงไปได้ยุบลงไปเป็นดินจนดินแน่นยกไม่ขึ้น หนุมานจึงเอาเขาด้านทิศใต้ไป เขาสรรพยาทางด้านนั้นจึงมีลักษณะลาดลงแล้วหนุมานก็สาปไว้ว่าบนเขาแห่งนี้มียารักษาโรคได้ทุกชนิด แต่คนที่นี้ใจ	www.1.mod.go.th/chainat3.html

		จิต ขอน้ำกินก็ไม่ได้ ดังนั้นคนที่เกิดที่นี่จะไม่สามารถใช้ยา นี้รักษาโรคได้แล้วสลัดขนเป็นต้นละมาน เพื่อป้องกันคน ขึ้นไปหาขยาบนภูเขา จากนั้นก็หักขอดอกเขานำเอาขอดไป ด้วยการคอน แล้วนำไปตั้งไว้ ณ ที่ตั้งเขาสมอคอนในเขต เมืองลพบุรีจากการสาปของหนุมานชาวบ้านจึงเรียกเขา นี้ว่าเขาสาปยา ต่อมาจึงกลายเป็นเขาสรพยาส่วนบึงที่หนุ มาณลงมากินน้ำมีชื่อต่อมาว่าบึงอรัมพ	
๕๘	ตำนานตำบลทุ่ง ตะเกา จ.ชัยนาท	ตำนานตำบลทุ่งตะเกา มีเรื่องเล่าสืบกันมาว่า มีพ่อค้าหนุ่มชาวจีนจากกรุง ศรีอยุธยา นำเรือสินค้ามาค้าขายจนถึงเมืองนครสวรรค์ เป็นประจำและได้มาพักแรมที่เมืองมโนรมย์ทุกครั้งทั้งขา ขึ้นและขาล่อง วันหนึ่งได้พบหญิงสาวสวยชาวเมือง มโนรมย์มาซื้อสินค้าทั้งสองคนเกิดชอบพอกัน และสัญญา ว่าจะใช้ชีวิตร่วมกัน ฝ่ายชายจึงจัดผู้ใหญ่มาสู่ขอโดยจัด ขบวนขันหมากมาจากกรุงศรีอยุธยาโดยจัดเรือสำเภาก็เป็น ขบวนขันหมาก เมื่อขบวนเรือมาถึงทุ่งวังน้ำวนอันเกิดจาก การที่แม่น้ำสะแกกรังไหลมาบรรจบแม่น้ำเจ้าพระยาได้ เกิดกระแสลมแรงคลื่นลูกใหญ่ซัดเสาเรือสำเภอล่มลง เจ้าบ่าวและคนทั้งปวงจมลงไปใ้ในกระแสน้ำอันเชี่ยวกราก นั้นเมื่อเจ้าสาวทราบเรื่องก็เสียใจ จึงผูกคอตายตามคนรัก ไป ชาวบ้านจึงตั้งชื่อทุ่งน้ำวนนี้ว่าทุ่งสำเภา	www1.mod.go.th/ chainat3.html
๕๙	ตำนานเมืองสรรค บุรี จ.ชัยนาท	ตำนานเมืองสรรคบุรี ตำนานพื้นบ้านเกี่ยวกับเมืองไตรตรึงส์ หรือเมือง สรรคบุรีมีอยู่ว่า เจ้าเมืองเชียงรายองค์หนึ่งอพยพหนีข้าศึก มาทางลำน้ำแม่พิงค์มาเห็นเมืองแปบร้างอยู่ทางด้านทิศ ตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองกำแพงเพชร จึงสร้างเมืองไตร ตรึงส์ขึ้นเป็นราชธานีครองราชย์สืบมาจนถึงพระเจ้าไตร ตรึงส์องค์ที่สาม มีชายเชื้อใจคนหนึ่งมีปมปมอยู่ทั่วตัวจน เรียกกันว่าแสนปม ทำไร่เลี้ยงชีพอยู่ที่ชายเมือง และได้ใช้	www1.mod.go.th/ chainat3.htm

		น้ำปีศาจจะรดต้นไม้เชื้อในไร่เสมอเมื่อมะเขือออกผลก็ได้ นำไปถวายพระธิดาเจ้าเมืองไตรตรึงส์ เมื่อพระธิดานำไป เสวยแล้วก็ทรงพระครรภ์และต่อมาได้ทรงคลอดบุตรเป็น ชาย เมื่อพระกุมารเจริญวัย พระเจ้าไตรตรึงส์ต้องการ ทราบว่าผู้ใดเป็นบิดาของพระกุมารจึงให้บรรดาผู้ชายหา ของมาถวายพระกุมาร ถ้าพระกุมารรับของจากผู้ใด ผู้นั้นก็ จะเป็นบิดาพระกุมารชายแสนปมได้นำก้อนข้าวเย็นไป ถวาย พระกุมารก็รับไปเสวย พระเจ้าไตรตรึงส์ทราบก็เกิด ความอับอายจึงขับไล่พระธิดา และพระกุมารออกจากเมือง พระอินทร์ทราบเรื่องจึงแปลงร่างเป็นลิงนำกลองมาให้ นายแสนปมใบหนึ่ง บอกว่าถ้าปรารถนาสิ่งใดก็ขอให้ตี กลองใบนั้น และให้ขอได้สามครั้งนายแสนปมตีกลองครั้ง แรกขอให้ปมตามตัวหายไปใน ตีกลองครั้งที่สองขอให้มี บ้านเมืองครองครองและตีกลองครั้งที่สามขอเนรมิตเปล ทองคำให้พระกุมาร เมื่อได้ครบทุกอย่างแล้วนายแสนปม ได้ตั้งตัวเป็นกษัตริย์พระนามว่า พระเจ้าสิริชัยเชียงแสน ครองเมืองเทพนครที่เนรมิตขึ้นมา และพระโอรสทรงพระ นามว่า พระเจ้าอุทองเนื่องจากที่ได้บรรทมบนเปลทอง ต่อมาเมื่อพระเจ้าอุทองขึ้นเป็นเจ้าเมือง ก็ได้ย้ายราชธานีมา ตั้งที่พระนครศรีอยุธยาเมื่อปี พ.ศ. ๑๘๕๔	
๖๐	ตำนานบ้านห้วย กรด จ.ชัยนาท	ตำนานบ้านห้วยกรด มีเรื่องเล่าสืบกันมาว่า นานมาแล้วมีพระภิกษุรูป หนึ่งนำคณะพระธุดงค์เดินทางมาจากทางเหนือเพื่อไป นมัสการพระพุทธบาทสระบุรี ให้ทันก่อนวันเพ็ญเดือน สาม พระธุดงค์คณะนี้ได้มาปักกลดพักอยู่ที่ชายป่าริมทุ่ง ไกลหมู่บ้านแห่งหนึ่งแล้วออกเดินทางต่อ พระธุดงค์ที่เป็น หัวหน้าลี้มกลดเอาไว้จึงกลับไปเอา โศคให้คณะพระธุดงค์ หุ้ยครออยู่ก่อนสถานที่ที่คอยอยู่นั้นต่อมาจึงมีชื่อว่า ศาลา คอยพระสถานที่ที่พระธุดงค์ลี้มกลดไว้ ต่อมาได้ชื่อว่านา กระพุ่ม และหมู่บ้านดังกล่าวก็ได้ชื่อว่าบ้านห้วยกลด และ	www1.mod.go.th//chainat3.htm

		ต่อมาได้กลายเป็นบ้านห้วยกรด อีกตำนานหนึ่งเล่าว่า ณ บริเวณดังกล่าวเดิมเป็นลำห้วย ขาวตลอดแนวที่ตั้งแต่เขตอำเภอเมืองฯ บ้านท้ายเมือง บ้านบางตาด้วน บ้านคลองโป่ง บ้านท่าสะแก แล้วเข้าสู่ห้วยกรดผ่านไปทุ่งละหานอรพิมพ์ แล้วแยกผ่านไปแม่ลา กรือรงในเขต อำเภอนิทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีบริเวณ หมู่บ้านแห่งหนึ่งเต็มไปด้วยพืชน้ำชนิดหนึ่งชื่อว่าต้นกรด ทำให้ยากต่อการเดินทางทางน้ำหมู่บ้านดังกล่าวจึงได้ชื่อว่าบ้านห้วยกรด	
๖๑	ตำนานปราสาทเมืองสิงห์ จ.กาญจนบุรี	ตำนานปราสาทเมืองสิงห์ กล่าวถึงท้าวอุทอง และท้าวเวชสุวรรณโณ เป็นศิษย์ของฤาษี วันหนึ่งทั้งสองคนแอบลงไปในบ่อเงินบ่อทอง ซึ่งฤาษีห้ามไว้ ท้าวอุทองลงไปบ่อเงินบ่อทอง ท้าวเวชสุวรรณโณก็ลุดขึ้นมาได้ ครั้นท้าวเวชสุวรรณโณลงไปบ่อน้ำกรด ท้าวอุทองกลับปล่อยให้น้ำกรดกัดกร่อน ท้าวเวชสุวรรณโณโกรธแค้น จึงไล่ตามฆ่าท้าวอุทอง ท้าวอุทองหนีมาสร้างเมืองยังไม่เสร็จดี ท้าวเวชสุวรรณโณก็ตามมาทัน เมืองที่สร้างค้างไว้คือ เมืองสระสี่มุม เมืองกลอนโค เมืองครุฑ จนกระทั่งถึงเมืองสิงห์ จึงสามารถสร้างได้สำเร็จ ท้าวเวชสุวรรณโณก็ตามมาทันอีก ท้าวอุทองหนีลงหีบ ท้าวเวชสุวรรณโณสะดุดโซ่มัดหีบ เมื่อเปิดออกดูพบอบจับท้าวอุทองกิน	www1.mod.go.th/kanchanaburi4.htm
๖๒	ตำนานอำเภอบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี	ตำนานอำเภอบ่อพลอย มีเรื่องเล่าสืบกันมาว่า พระพิชัยหัวหน้าคนมอญ ได้มาตั้งหมู่บ้านขึ้นเรียกว่าบ้านทุ่งนามอญ มีหน้าที่หาพลอย เพื่อส่งส่วยให้กับเมืองหลวง พระพิชัยจะออกไปหาพลอยขณะฝนตกหนักเมื่อได้พลอยแล้วก็นำไปเก็บไว้ และนำไปส่งครั้งละ ๑ ทะนาน ต่อมาชาวพม่าชื่อหม่องเกยะ ได้เข้ามาขุดพลอยตามบริเวณที่พระยาพิชัยเคยหา ได้พบพลอยขนาดใหญ่ จึงได้นำไปขายในเมือง พอประชาชนทราบข่าวก็พากันไปขุดหาพลอยกันเป็นจำนวนมาก จึงตั้งชื่อบริเวณดังกล่าวว่าบ่อพลอย	www1.mod.go.th/kanchanaburi4.htm

๖๓	ตำนานตำบล ท่าเรือ จ. กาญจนบุรี	ตำนานตำบลท่าเรือ อยู่ในเขตอำเภอท่ามะกา เดิมเรียกว่าเกาะจิก เพราะเป็นเกาะใหญ่ มีต้นจิกใหญ่ขึ้นอยู่ ผู้ที่เดินทางโดยเรือไปนมัสการพระแท่นดงรัง พากันเอาเรือมาจอดใต้ต้นจิกเพื่อขึ้นเดินทางบกต่อ ต่อมาบริเวณนี้จึงได้ชื่อว่า บ้านท่าเรือ	www1.mod.go.th/ kanchanaburi4.htm
๖๔	ตำนานพระแท่น ดงรัง จ. กาญจนบุรี	ตำนานพระแท่นดงรัง อยู่ในเขตอำเภอท่ามะกา มีแท่นหินที่เชื่อกันว่าเป็นพระแท่นที่พระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน ตั้งอยู่ระหว่างดงรัง การเดินทางมานมัสการพระแท่นดงรังต้องมาทางเรือ แล้วจึงขึ้นจากเรือเดินทางบกต่อไป บริเวณที่จอดเรือจึงเรียกว่า ท่าเรือ ซึ่งปัจจุบันเป็นอำเภอในจังหวัดกาญจนบุรี	www1.mod.go.th/ kanchanaburi4.htm
๖๕	ตำนานตำบลท่า ล้อ จ. กาญจนบุรี	ตำนานตำบลท่าล้อ อยู่ในเขตอำเภอม่วงสามสิบมีเรื่องเล่าสืบกันมาว่า ท้าวอุทองหนีโรคหามาพักไพร่พลอยู่ ณ ที่แห่งนี้ การเดินทางในครั้งนั้นใช้เกวียน ต้องมาถอดล้อและซ่อมแซมเกวียน จึงเรียกว่า ท่าล้อ	www1.mod.go.th/ kanchanaburi4.htm
๖๖	ตำนานบ้าน ทวน จ. กาญจนบุรี	ตำนานบ้านทวน อยู่ในเขตอำเภอนมทวน มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาเป็นสองนัย นัยหนึ่งเล่าว่า เพราะแม่น้ำที่ไหลผ่านหมู่บ้านนี้ไหลทวนจากทิศใต้ไปทิศเหนือ ต่างไปจากแม่น้ำสายอื่น ๆ ที่ไหลจากทิศเหนือไปทางทิศใต้	www1.mod.go.th/ kanchanaburi4.htm
๖๗	ตำนานบ้านหนอง ขาว จ. กาญจนบุรี	ตำนานบ้านหนองขาว อยู่ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ ได้กล่าวถึงชาวหมู่บ้านดงสักและบ้านคอนกระเดื่อง ได้ต่อสู้กับทหารพม่าที่เดินทัพผ่านมาเพื่อจะไปตีกรุงศรีอยุธยา ชาวบ้านสู้พม่าไม่ได้จึงหนีมารวมตัวกันอยู่ที่หนองน้ำใหญ่แห่งหนึ่ง มีต้นหญ้าชนิดหนึ่งดอกสีขาว เรียกที่นั่นต่อมาว่า บ้านหนองหญ้าดอกขาว และได้เพี้ยนมาเป็นบ้านหนองหญ้าขาว และบ้านหนองขาวในที่สุด	www1.mod.go.th/ kanchanaburi4.htm

๖๘	ตำนานพระปฐมเจดีย์เรื่องพระยาขาง พระยาพาน จ. นครปฐม	ตำนานพระปฐมเจดีย์เรื่องพระยาขาง พระยาพาน ตำนานพระปฐมเจดีย์กล่าวไว้ว่า พระยาขางได้ครองเมืองศรีวิชัยหรือนครชัยศรีต่อจากท้าวสิการาช พระบิดาที่สวรรคต พระมเหสีประสูติกุมารองค์หนึ่ง โอรสทำนายว่า กุมารมีบุญญาธิการมากแต่จะทำปิตุฆาต พระยาขางจึงให้นำกุมารไปทิ้งเสีย ราชบุรุษก็นำกุมารไปทิ้งไว้ในป่าไผ่ข้างบ้านยายพรหม ยายพรหมพบเข้าก็นำกุมารไปเลี้ยงไว้ ต่อมามอบกุมารให้ครอบครัวยายหอม ซึ่งเป็นญาติแต่ไม่มีบุตรเป็นผู้เลี้ยงดู จนกุมารเติบโตใหญ่ จึงได้ขอลายายหอม ขึ้นไปเมืองเหนือสุโขทัย ไปพบช้างพระเจ้าแผ่นดินสุโขทัย อาละวาดไล่ทำร้ายผู้คน กุมารสามารถจับช้างไว้ได้ ความทราบถึงพระเจ้าแผ่นดินสุโขทัย จึงหุบเลี้ยงกุมารไว้เป็นบุตรบุญธรรม จนกุมารเจริญวัย พอที่จะปกครองเมืองได้ จึงให้กุมารคุมพลไปตั้งที่บ้านเจ็ดเสมียน เมื่อรวบรวมผู้คนได้มากแล้วจึงได้ยกกำลังมาตั้งที่บ้านท่าเสา รวบรวมพลได้ประมาณสี่หมื่นคน ก็ยกมาบ้านยายหอม ตั้งเมืองอยู่ที่ป่าแดง แล้วมีหนังสือไปถึงพระยาขาง ให้ออกมากระทำยุทธหัตถีกัน พระยาขางเสียทีถูกกุมารฟันด้วยของ้าวสั้นพระชนม์ จากนั้นกุมารก็ยกกำลังเข้าไปตั้งในเมือง และต้องการได้พระมเหสีพระยาขาง ซึ่งเป็นมารดาของตนเป็นภรรยา แต่ก็มีเหตุคลอให้ทราบว่าเป็นมารดาเสียก่อน โดยเทวดามาแสดงนิมิตให้ทราบ เมื่อแม่ลูกรู้จักกันแล้ว และทราบว่า พระยาขางที่ตนฆ่าเป็นพระบิดา กุมารก็เสียใจ และโกรธยายหอมที่ไม่บอกให้ตนทราบ จึงได้ไปฆ่ายายหอม เมื่อฆ่าทั้งสองคนแล้ว ก็เกิดความรู้สึกสำนึกผิด จึงได้ทำบุญให้ทานมิได้ขาด ต่อมาเมื่อพระมเหสีของพระองค์ประสูติราชโอรส พระยาพานจึงเกิดความรู้สึกถึงความรักที่พ่อแม่ต่อลูก และสำนึกในสิ่งที่ได้กระทำไป จึง	www1.mod.go.th/nakhonpathom8.htm

		ได้ถามถึงการแก้ไปเรื่องคนทำปิตุมาต จากพระอรหันต์ พระอรหันต์ตอบว่า กรรมที่ทำไปเป็นกรรมหนักต้องตก นรกมหาเวจี มีแต่ทางพ่อนหนักให้เป็นเบาเท่านั้น คือ สร้างพระเจดีย์สูงเท่ากับนกเขาเหิน กรรมอาจจะลดลงได้ สักหนึ่งในสิบส่วน พระยาพานจึงได้สร้างเจดีย์ดังกล่าวคือ สร้างพระเบื้องสูงทำประหม (บรรทม) ทำพระวิหารสี่ทิศ ไว้ ประคองแขนงใหญ่ ปากกว้างสี่ศอกทั้งสี่ทิศ ทำพระ ระเบียงรอบพระวิหาร แล้วบรรจุพระบรมธาตุเจี๋ยแก้วไว้ในเจดีย์ใหญ่	
๖๕	ตำนานพระประ โทณเจดีย์ เรื่อง ท้าวศรีสิทธิชัย พระพรหม เทพ จ. นครปฐม	ตำนานพระประ โทณเจดีย์ เรื่องท้าวศรีสิทธิชัยพระ พรหมเทพ ตำนานเรื่องนี้กล่าวไว้ว่า บริเวณพระประ โทณ เคยเป็นที่อยู่ของพราหมณ์จากอินเดีย ตระกูลโทณ พราหมณ์ ซึ่งพราหมณ์ในตระกูลนี้ได้นำเอาเทวานาทองที่ ใช้ดวงพระบรมสารีริกธาตุมาด้วย โดยได้สร้างเรือนศิลา ไว้สำหรับประดิษฐานเทวานาทองนี้ ต่อมาพระเจ้าศรีสิทธิ ชัย ผู้ปกครองดินแดนบริเวณเมืองนครปฐมโบราณ ได้มา ขอเทวานาทองจากพราหมณ์ตระกูลนี้ แต่พวกพราหมณ์ ไม่ยอมให้ พระเจ้าสิทธิชัยจึงได้ใช้กำลังแย่งชิงเอา เพื่อ นำไปแลกกับพระบรมสารีริกธาตุจากกษัตริย์ลังกา เพื่อมา บรรจุไว้ที่พระปฐมเจดีย์ ต่อมาพระเจ้ากาละวรรณคิธ ซึ่ง ครองเมืองละโว้ ได้สร้างเจดีย์ครอบเรือนศิลาที่เคย ประดิษฐานเทวานาทองของตระกูลโทณพราหมณ์ ดังนั้น เจดีย์ที่ก่อครอบเรือนศิลานี้จึงเรียกชื่อว่า โทณเจดีย์ หรือ พระประโทณเจดีย์ในเวลาต่อมา	www1.mod.go.th/nakhonpathom8.htm
๗๐	ตำนานสาม พราน จ.นครปฐม	ตำนานสามพราน ในบริเวณลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี มีสัตว์ป่านานาชนิด และในหมู่สัตว์เหล่านั้นมีโขลงช้าง อาศัยอยู่ด้วย และจะพากันเดินไปกินน้ำทุกวัน พอนานเข้า ฝนตกทางเดินของช้างก็กลายเป็นคลองเรียกกันว่า คลอง บางช้าง วัดที่ตั้งอยู่ทางเหนือเรียกว่า วัดบางช้างเหนือ วัด ที่ตั้งอยู่ทางใต้เรียกว่า วัดบางช้างใต้	www1.mod.go.th/nakhonpathom8.htm

		ในกลุ่มช้างดังกล่าวมีช้างอยู่หนึ่งเชือก เป็นช้างเกรง ขอบริ่งแถวบ้านด้วยการทำลายบ้านเรือน และพืชไร่เป็นประจำ ชาวบ้านจึงช่วยกันจับแต่ไม่สำเร็จ ต่อมา มีพรานสามคนอาสาจับช้างได้สำเร็จ ชาวบ้านจึงตั้งชื่อตำบลนั้นว่า สามพราน และได้กลายเป็นอำเภอสามพรานในปัจจุบัน	
๗๑	ตำนานกำแพงแสน จ. นครปฐม	ตำนานกำแพงแสน ตำนานมีอยู่ว่า ท้าวแสนปม เป็นผู้สร้างเมืองกำแพงแสน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสันนิษฐานว่า ท้าวแสนปมคือ พระเจ้าชินเสน ราชโอรสของพระเจ้าศิริชัย หรือศรีวิชัย แห่งเมืองนครปฐม เมื่อขึ้นครองเมืองทรงพระนามว่า พระเจ้าศิริชัย เชียงแสน เมืองกำแพงแสนเดิมชื่อเมืองเทพนคร หรือเทพนครศิริชัย พระองค์ครองราชย์ได้ ๒๕ ปี ก็สวรรคต ทำให้เมืองกำแพงแสนกลายเป็นเมืองร้าง	www1.mod.go.th/nakhonpathom8.htm
๗๒	ตำนานธรรมศาลา จ. นครปฐม	ตำนานธรรมศาลา ตำนานมีอยู่ว่า ภายหลังที่พระยาพานทำปิฎกมาได้แล้วสำนึกบาป จึงได้นิมนต์พระสงฆ์จากวัดต่าง ๆ และปลูกสร้างโรงธรรมขนาดใหญ่ ไว้ที่ตำบลธรรมศาลาเพื่อใช้เป็นที่พักประชุมสงฆ์บำเพ็ญกุศล พระภิกษุสงฆ์ได้แนะนำให้พระยาพานสร้าง และสร้างมหาเจดีย์ แล้วอุทิศโรงธรรมนั้นเป็นที่สำหรับพระสงฆ์แสดงธรรมเรียกว่า ธรรมศาลา ต่อมาได้สร้างวัดขึ้นในบริเวณนั้นได้ชื่อว่า วัดธรรมศาลา	www1.mod.go.th/nakhonpathom8.htm
๗๓	ตำนานทัพหลวง จ. นครปฐม	ตำนานทัพหลวง ตำนานมีอยู่ว่า เมื่อพระเจ้าอู่ทองทรงย้ายไปจากกำแพงแสน เพื่อไปหาที่สร้างเมืองใหม่ที่เหมาะสมกว่า ได้ยกทัพหลวงผ่านมา และตั้งทัพหลวง ณ ที่นี้ ปัจจุบันเป็นตำบลหนึ่งอยู่ในอำเภอเมือง ฯ	www1.mod.go.th/nakhonpathom8.htm
๗๔	ตำนานคอนยายหอม จ. นครปฐม	ตำนานคอนยายหอม มีตำนานเล่าสืบต่อกันมาว่า พระยาพานหลังจากที่ทำปิฎกมาแล้ว ก็เสียใจและโกรธยายหอมที่ไม่บอกให้ตนทราบตั้งแต่ต้นว่า พระยาองค์เป็นบิดา จึงจับ	www1.mod.go.th/nakhonpathom8.htm

		ยายหอมฆ่าเสีย ก่อนจะตายยายหอมเสียใจมากขอรำเชยให้ สะใจ ศพยายหอมถูกทิ้งไว้ให้แร้งกิน คนทั้งปวงจึงเรียก สถานที่นั้นว่า อีรำทำอีแร้ง และบริเวณที่บ้านยายหอม ตั้งอยู่ก็ได้ชื่อว่า คอนยายหอม ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอ เมือง ฯ	
๗๕	ตำนานเขต้ามองลาย จ. ประจวบคีรีขันธ์	ตำนานเขต้ามองลาย ณ หมู่บ้านอ่าวน้อย มีบ้านหลังหนึ่ง หัวหน้าครอบครัวชื่อ มองลาย เมียชื่อ รำพึง และลูกสาว ชื่อ ยม โดย ความงามและความดีของนางเลื่องลือ อยู่ในหมู่ ชาวประมงแลพ่อค้าวานิช ที่เคยเข้ามาค้าขายในอ่าวน้อย ขณะเดียวกัน หมู่บ้านแห่งหนึ่งในเขตเมืองเพชรบุรี มีเจ้า เมืองปกครองด้วยความร่มเย็น มีลูกชายรูปงามชื่อ เจ้าลาย ได้ยัณกิตติศัพท์ความงามของยม โดย จึงคิดอุบายเพื่อชม ความงามของนาง จึงได้ปลอมตัวเป็นชาวประมงล่องเรือ ขายปลามาถึงหมู่บ้านอ่าวน้อย และได้ทำความรู้จักนาง รำพึง ด้วยความขยันขันแข็งสุภาพอ่อนน้อมของเจ้าลาย ทำให้นางรำพึงยินดีให้เจ้าลายสนิทสนมกับสาวยมโดย ส่วนตามองลายกลับไม่พอใจจึงขัดขวางทุกวิถีทาง ความรักของคนทั้งสองเริ่มมีอุปสรรคมากขึ้น เมื่อ มีเรือสำเภาจีนเข้ามาค้าขาย และได้จอดทอดสมอเรือที่ บริเวณหน้าบ้านตามองลายในอ่าวน้อย เจ้าของเรือคือ เจ้า กรุงจีน ซึ่งได้ยัณกิตติศัพท์ความงามของนางยม โดย จึงดี สนิทกับตามองลายได้สำเร็จ แต่นางรำพึงไม่พอใจ ยาย รำพึงกับตามองลาย มักมีปากเสียงกันด้วยเรื่องนี้อยู่เสมอ ต่อมาเมื่อเจ้าลายส่งผู้ใหญ่มาสู่ขอนางยม โดย จาก ยายรำพึง ยายรำพึงได้รับขันหมากเจ้าลาย โดยไม่ให้ตาม องลายรู้ และเมื่อเจ้ากรุงจีนมาสู่ขอนางยม โดยจากตามอง ลาย ตามองลายก็ไม่ให้ยายรำพึงรู้ เมื่อถึงวันนัดหมายขบวนขันหมากของทั้งสองฝ่าย ก็ยกเข้ามา โดยที่ทางเจ้ากรุงจีนยกเข้ามาทางด้านใต้ของ อ่าวน้อย ส่วนขบวนขันหมากของเจ้า ลายยกเข้ามา	www1.mod.go.th//

		ทางด้านเหนือของอ่าวน้อย สร้างความตกตะลึงของทุกฝ่าย สองฝั่งแม่น้ำต่างก็ห่มเกี่ยวกันอย่างรุนแรง และต่างก็ใช้ข้าวของปาเข้าใส่กัน จนกลายเป็นตำนานของสถานที่ต่างๆ สืบมาคือ ยายรำพึงฉวยหมวกใบหนึ่ง ขว้างไปยังตามม่องล่าย แต่ตามม่องล่ายหลบทันหมวกจึงล่อยไปตกบริเวณอ่าวเกาะหลัก หรืออ่าวประจวบ ฯ กลายเป็นเขาล้อมหมวก ฝ่ายตามม่องล่ายคิดว่ากระบุงขว้างไปที่ยายรำพึงแต่ไม่ถูก กระบุงเลยตกทะเลล่อยไปทางทิศตะวันออก กลายเป็นเกาะกระบุง ในจังหวัดตราด ยายรำพึงเองอบขว้างไป งบล่อยไปตกกลายเป็น แหลมงอบ ในจังหวัดจันทบุรี ตามม่องล่ายคิดว่าสากด้าข้าวขว้างยายรำพึง สากล่อยไปถูกเขาทะเลลุ กลายเป็นเกาะทะเลลุ ในอำเภอบางสะพานน้อย ส่วนสากล่อยไปตกกลางทะเลกลายเป็น เกาะสาก ในจังหวัดตราด บรรดาขันหมากที่ตามม่องล่ายขว้างไปได้กลายเป็น เขาขันหมาก หรือเขาสามร้อยยอด ในกิ่งอำเภอสามร้อยยอด ขนมนจีนกลายเป็นสาหร่ายทะเล หมากพลูกลายเป็น หอยมวนพลู กระเจี๊ยบเขียวโดยล่อยไปติดบนเขาเป็น เขาช่องกระเจก จากกลายเป็นเกาะจาน ตะเกียบกลายเป็นเขาตะเกียบ แก้วแหวนเงินทองทับทิม กลายเป็นเปลือกหอยรูปร่างสวยงาม เหมือนเพชรพลอย ทับทิม อยู่ตามชายหาด ปูทอดกลายเป็น ปูหิน ด้วยความเสียใจ ยายรำพึงเดินชมชานไปนอนรำพึง ถึงเคราะห์กรรมของครอบครัวตน จนกลายเป็น เขาแม่รำพึง ในอำเภอบางสะพาน ส่วนตามม่องล่ายหันมาเห็นนางขมโดยซึ่งเป็นต้นเหตุ จึงจับลูกสาวฉีกออกเป็นสองซีก ซีกหนึ่งขว้างไปทางบ้านเจ้าลายทางเหนือ ตกลงกลายเป็นเขานมสาว อยู่บริเวณชายทะเลบ้านบางปู กิ่งอำเภอสามร้อยยอด อีกซีกหนึ่งขว้างไปทางเมืองเจ้ากรุงจีน ทางด้านทิศตะวันออกกลายเป็น เกาะนมสาว ในจังหวัดจันทบุรี เจ้าลายเสียใจจึงเดินทางกลับบ้านและ	

		ตรอมใจตาย กลายเป็นเขาเจ้าลาย ในอำเภอะชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ส่วนตาม่องล่าเสียใจไปนั่งค่อมเหล้าอยู่ที่เชิงเขา ริมทะเลจนตายกลายเป็นเขาตาม่องล่า ที่หมู่บ้านอ่าวน้อย บรรดาชาวประมงในจังหวัดประจวบ ล้วนนับถือตาม่องล่า จึงได้สร้างศาลไว้ให้	
๗๖	วัดเขาสาป จ.ประจวบคีรีขันธ์	วัดเขาสาป มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่า ครั้งนั้นมีฤาษีรูปหนึ่งได้มานั่งจำศีลทำสมาธิที่ภูเขาเนื้อเนี้ย ซึ่งมีถ้ำอยู่ในถ้ำสว่างมาก ท่านเข้าไปนั่งจำศีล ทำสมาธิเห็นว่าถ้ำสว่างมาก จึงเดินตรวจดูพบว่า ในถ้ำมีทองคำกองอยู่เป็นจำนวนมาก จึงได้กล่าวว่าเพราะทองคำดังกล่าวจึงทำให้สว่าง ต่อมาวันหนึ่ง มีชายคนหนึ่งหลงเข้าไปในถ้ำได้ถามว่า ทำไมถ้ำจึงสว่างนัก ท่านก็บอกว่าในถ้ำนั้นมีสมบัติเป็นทองคำอยู่มาก ชายคนนั้นมีความโลภ จึงได้ขโมยของนั้นไปทีละชิ้นทุกวัน ท่านสังเกตเห็นว่าความสว่างในถ้ำลดน้อยลงทุกวัน จึงเดินไปดูกองสมบัติเห็นว่าเหลืออยู่เพียงเล็กน้อย ก็คิดได้ว่าชายคนนั้นต้องเป็นผู้ขโมยไป นึกโกรธจึงลั่นวาจาว่า ถ้าผู้ใดมาขโมยเอาสมบัติไปอีก ขอให้ผู้นั้นออกจากที่นี่ไปไม่ได้ มีทางออกก็ขอให้ไม่มี มีทางเข้าก็ขอให้มองไม่เห็น หลังจากนั้นเมื่อชายคนนั้นเข้ามาขโมยอีก ก็หาทางออกไม่ได้จนตายอยู่ในนั้น ต่อมาเมื่อได้ตั้งวัดขึ้นจึงให้ชื่อว่า วัดเขาสาป	www1.mod.go.th//
๗๗	ตำนานเขาตะเกาคว่า จ.ประจวบคีรีขันธ์	ตำนานเขาตะเกาคว่า ในอดีตกาลมีเมืองหนึ่งที่เจริญรุ่งเรืองมาก แต่ไม่ได้บอกว่า ณ ที่แห่งใดและไม่รู้ว่ชื่อเมืองอะไร ต่อมาเกิดความวิบัติหาลง (อหิวาตกโรค) อันเนื่องจากฝนแล้ง เกิดข้าวยากหมากแพง ผู้คนใจคออำมหิตโหดร้ายไม่มีศีลไม่มีสัตย์ คนดีถูกเหยียบย่ำ คนชั่วเฟื่องฟูขึ้นครองเมือง บรรดาสมณพราหมณ์ออกไปอยู่ป่า พวกคนต่ำช้าขับไล่บรรดานักปราชญ์ผู้ทรงคุณธรรม ต่อมาได้เกิดฝนตกหนักจนเมืองลุ่ม บรรดาคนชั่วไม่สามารถหนีน้ำได้ แต่บรรดาคนดีมีศีลธรรมสามารถปีนเขาหนีน้ำท่วมได้ แล้วได้ร่วมมือร่วมใจกันต่อเรือ	www1.mod.go.th//

		ลำเภอลอยเหนือน้ำที่ท่วมสูงขึ้น จนมิคยอดเขารอคดาบมาได้ จากนั้นได้เกิดฝนโบกขรพรรษเป็นที่น่าอัศจรรย์ตกลงมาในเรือเป็นเพชรนิลจินดา ผู้ใดหวังได้สิ่งใดก็ได้ดังหวัง ทุกคนในเรืออิมทิพย์อยู่เป็นสุขบนเรือโดยปลอดภัยเรือลอยมาพบสองตายายอยู่ที่ชายเกาะจึงช่วยเหลือให้ขึ้นมาในเรือ โดยให้ตั้งสัจจะประจำใจไว้ก่อน ต่อมาสองตายายได้ล่องละเมียดขอมุสา อันเป็นนิสยัคัตวโดยที่ไม่ได้เจตนาคือ พอยายคำ ตาก็ดำตอบทันใดนั้นก็เกิดภัยพิบัติเรือลำนั้นได้สลัดขายกระเด็นออกไป แล้วลำเภาก็คว่ำจมลงกลางน้ำวน แต่ว่าคนในเรือไม่ตาย เกิดเป็นเขายายคำต่อมาเพี้ยนเป็นเขายายดา ส่วนดาเห็นเมียหายไปที่ไปหาช้าง เป็นเขาช้าง แล้วไปหาห้วยเพื่อจะนำไปจุดเกิดเป็น เขาห้วย เมื่อเข้าเทียบท่าเพื่อจุดเรือแต่จุดไม่ไหวกลายเป็น เขาท่าจุด เขายายดานั้นจะมองเห็นเป็นรูปเรือลำเภากว่าอยู่กลางป่า ส่วนดานั้นกลายเป็นหลวงเตี้ยคอยพิทักษ์รักษาป่า โดยสถิตอยู่ตามภูเขาทั่วไป	
๗๘	ตำนานตำบลทับมา จ.ระยอง	ตำบลทับมา อยู่ในเขตอำเภอเมือง ฯ มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า เมื่อหลายร้อยปีก่อน ณ ที่แห่งหนึ่งเป็นทุ่งนา มีถ้ำอยู่ถ้ำหนึ่งเป็นที่อาศัยของพาลี (ม้าสีขาว) พาลีตัวนี้ออกไปหากินที่หนองน้ำแห่งหนึ่งชื่อ หนองยายเสน ในถ้ำดังกล่าวมีภาชนะถ้วยโถโอชามไว้สำหรับชาวบ้านได้หยิบยืมไปใช้เวลามีกานต่าง ๆ ไม่มีใครรู้ว่าผู้ใดเป็นคนจัดหาเอาไว้ ต่อมาเมื่อพวกทวารวดีของดังกล่าวไปใช้แล้วไม่ยอมส่งคืน ถ้ำก็เลยปิดนับแต่นั้นมา ทั้งม้าและภาชนะที่เคยหยิบไปใช้ก็หายไปหมด ในวันดีคืนดีจะมีเสียงปีพาทย์บรรเลงอยู่บ้าง แต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว เมื่อทางราชการจัดตั้งตำบลขึ้นก็ให้ชื่อว่า ตำบลถ้ำม้า ต่อมาเพี้ยนเป็นทับมา ในนิราศเมืองแกลงของสุนทรภู่ มีความตอนหนึ่งที่กล่าวถึงสถานที่นี้โดยให้ชื่อว่า ทับม้า	www1.mod.go.th//

		ดังนี้ เป็นทุ่งแถวมีแนวแม่น้ำอ้อม ระยะหย่อนเคหาสน่าสนาน เป็นเนินสวนล้วนเหล่านะพรวดาล เข้าลับบ้านทับม้าลีลาไป	
๗๕	ตำนานเกาะสะเก็ด จ. ระยอง	เกาะสะเก็ด นิทานเรื่องเกาะสะเก็ดมีว่า ในกาลครั้งหนึ่งมี ผัวเมียคู่หนึ่งชื่อ ตาเพชรกับยายอ้าย อยู่กินกันมาหลายสิบปี แต่ไม่มีลูก ต่อมายายอ้ายก็บอกกับตาเพชรว่า อยากมีลูกสักคนหนึ่ง ตาเพชรก็บอกว่าจนปัญญาไม่รู้จะอย่างไร และเมื่อไม่มีลูกเราก็ออยู่กันสองคนอย่างนี้ ต่อมาไม่นาน ยายอ้ายเกิดท้องขึ้นมา มีความดีใจจึงไปบอกตาเพชร อยู่ต่อมาเมื่อครบกำหนดก็คลอดลูกเป็นชายแข็งแรงน่ารัก สองตาขาก็ช่วยกันเลี้ยงด้วยความทะนุถนอมและให้ชื่อว่า ไอ้แสง เมื่อเจ้าแสงยังเล็กอยู่ก็กินข้าวมี้อละหนึ่งทะนาน (ประมาณหนึ่งลิตร) พอโตขึ้นอีกหน่อยก็กินข้าวมี้อละห้าทะนาน เมื่อโตขึ้นตามลำดับก็กินข้าวถึงวันละสามสัด (ประมาณหนึ่งถัง) สองตาขายเห็นว่าจะเลี้ยงไม่ไหวจึงหาอุบายกำจัด โดยให้เจ้าแสงไปตัดไม้ในป่าเอามาสร้างบ้านหวังจะให้ต้นไม้ล้มทับตาย เมื่อเจ้าลายเข้าไปป่าพักใหญ่ สองตาขาก็เห็นสะเก็ดไม้ยางที่เจ้าแสงกำลังฟันต้นยางอยู่ ปลิวว่อนไปในท้องฟ้าเหมือนกับนกนางนวลโฉบทะเล เล่น สักพักหนึ่งก็มีเสียงต้นไม้ล้มลงมา สองตาขายดีใจคิดว่าเจ้าแสง คงถูกต้นไม้โค่นทับตายไปแล้ว จึงพากันเดินไปดูพบเจ้าแสงแบกไม้ยางมาทั้งต้น พอมาถึงบ้านก็ทุ้มลงบนดินแล้วเอาขวานฟันต้นไม้ นั้น เกิดสะเก็ดขึ้นน้อยใหญ่ กระเด็นตกลงไปในทะเลเป็นกองโต สะเก็ดไม้ดังกล่าวก็กลายเป็นหินเป็นผาอยู่ตรงหน้าอ่าวระยองทางด้านทิศตะวันตก จึงเรียกกันว่าเกาะสะเก็ดมาตั้งทุกวันนี้	www1.mod.go.th//
๘๐	ตำนานบ้านฉาง จ.ระยอง	บ้านฉาง เรื่องบ้านฉางมีอยู่ว่า สมัยก่อนบ้านฉางเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ แถบชายฝั่งทะเลตะวันออก มีดินฉางขึ้นอยู่เต็มไปหมด จึงตั้งชื่อว่าบ้านฉาง แต่ก่อนเป็นกิ่ง	www1.mod.go.th//

		อำเภอ แต่ปัจจุบันได้ยกฐานะเป็นอำเภอแล้ว ต่อมาทั้งสองดาบยคู่หนึ่งเดินทางไปทางทิศตะวันออกจนถึงบ้านฉาง แล้วเดินทางต่อไปทางทิศเหนือของบ้านฉางซึ่งมีหมู่บ้านเล็ก ๆ อยู่ยังไม่มีชื่อ เมื่อสองดาบยเดินไป ดาบยเกิดความเหนื่อยล้าจึงบอกดาให้พักก่อน จึงเกิดหมู่บ้านที่ชื่อว่า บ้านยายล้า ต่อมาเพี้ยนเป็นบ้านยายรา ต่อมาเมื่อยายลงนอนหลับ แต่ดาไม่หลับ ไม่รู้จะคุยกับใคร จึงไปกว่นยาย เกิดบ้านตากวน หลังจากนั้นสองดาบยก็ได้เดินมาตามชายทะเล ยายรู้สึกขาชาจนเดินต่อไปไม่ไหว จึงเกิดบ้านกรอกยายชาขึ้น	
๘๑	ตำนานพระพุทธรูป จ.สระบุรี	ตำนานพระพุทธรูปตามความในปฐกถาพุทธประวัติว่า เมื่อครั้งพุทธกาลที่หมู่บ้านสุนาปรันตบะ มีชายสองคนพี่น้อง ผู้พี่ชื่อมหาบุญ ผู้น้องชื่อจุลบุญ ทั้งสองคนได้ผลัดเปลี่ยนกันออกไปค้าขายนอกบ้าน วันหนึ่งมหาบุญได้นำกองเกวียนจำนวน ๕๐๐ เล่ม บรรทุกสินค้าออกไปเร่ขายยังเมืองต่าง ๆ จนไปถึงเมืองสาวัตถี ในวันหนึ่งมหาบุญเห็นชาวเมืองต่างพากันถือเครื่องสักการะมุ่งไปสู่วัดพระเชตุวัน เพื่อฟังพระธรรมเทศนาจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มหาบุญทราบว่ บัดนี้พระรัตนตรัยคือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ได้บังเกิดขึ้นแล้วในโลก ก็เกิดความปีติยินดียิ่งนัก จึงได้เดินทางไปร่วมฟังธรรมด้วยความเลื่อมใส เมื่อฟังธรรมจบ มหาบุญก็กราบทูลอาราธนาต่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และคณะสงฆ์ไปรับฉันภัตตาหารยังที่พักหมู่บ้านของตน เช้าวันต่อมา สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมด้วยคณะสงฆ์ ได้ไปรับภัตตาหารที่กองเกวียนของมหาบุญ มหาบุญเกิดศรัทธาเลื่อมใสเพิ่มขึ้นอย่างมาก จึงตัดสินใจมอบกองเกวียนให้อยู่ในความควบคุมดูแลของนายบาณชี แล้วสั่งให้นายบาณชี กลับไปบอกจุลบุญว่า ตนจะบวชเป็นภิกษุในสำนักสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อมหาบุญบวชแล้วไม่นานก็ได้บรรลุปะเป็นพระ	www1.mod.go.th//

อรหันต์ เข้าวันหนึ่ง พระภิกษุมหาบุญ ได้เข้าไปบิณฑบาต ในหมู่บ้านสุนาปรัตปะ จุลบุญเห็นเข้าก็จำได้ จึงได้นิมนต์ให้ไปฉันภัตตาหารที่บ้าน และนิมนต์ให้จำพรรษาในที่นั้น ขณะนั้นเป็นฤดูฝน จุลบุญ ไปค้าขายทางบกไม่ได้ จึงได้เตรียมเรือจะออกไปค้าขายทางทะเล วันที่จะออกเดินเรือ จุลบุญได้นิมนต์พระภิกษุมหาบุญให้ไปฉันภัตตาหารในเรือของตน จุลบุญได้สมาทานศีลห้า และกล่าวคำขอร้องต่อพระภิกษุมหาบุญว่า หากในระหว่างที่เดินเรือ ถ้ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นก็ขอให้พระภิกษุมหาบุญไปช่วยเหลือด้วย พระภิกษุมหาบุญก็รับคำ

เมื่อเรือของจุลบุญออกทะเลไปได้เจ็ดวัน เเสบียงบนเรือก็หมดลงจึงได้แวะไปจอดเรือที่เกาะแห่งหนึ่ง พบว่าบนเกาะมีไม้จันทน์แดงอยู่มาก จึงเอาสินค้าบนเรือทิ้ง และช่วยกันตัดไม้จันทน์แดงขนใส่เรือแทน เพื่อนำไปขาย บรรดาปีศาจและยักษ์ที่อยู่บนเกาะนั้นพากันโกรธ พอเรือออกสู่ทะเลจึงบันดาลให้เกิดพายุพัดกระหน่ำเรือจนเกือบจมลง จุลบุญจึงได้ระลึกถึงพระภิกษุมหาบุญให้มาช่วยเหลือ พระภิกษุมหาบุญทราบด้วยทิพยจักขุ จึงได้มาช่วยเหลือให้เรือพ้นจากอำนาจของพวกปีศาจและยักษ์ จนคณะของจุลบุญกลับสู่ถิ่นเดิมได้อย่างปลอดภัย พวกลูกเรือเมื่อทราบว่าพวกตนพ้นอันตรายมาได้เพราะบารมีของพระภิกษุมหาบุญ ก็สำนึกในพระคุณ จึงได้นำไม้จันทน์แดงไปถวาย แต่พระภิกษุมหาบุญไม่ยอมรับไม้นั้น พระภิกษุมหาบุญปรารถนาจะสงเคราะห์คนเหล่านี้ จึงไปกราบทูลสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้เสด็จไปโปรดพวกของจุลบุญดีใจมาก เมื่อทราบว่าสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะเสด็จมาแสดงธรรมแก่พวกตน จึงพากันนำไม้จันทน์แดงไปสร้างเป็นมณฑป ๕๐๐ หลัง เพื่อคอยรับเสด็จสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับคณะสงฆ์

		ในบริเวณที่ไม่ไกลจากบ้านสุนาปรังดปะ มีคาบสคนหนึ่ง ชื่อสังข์พันธคาบส อาศัยอยู่บนภูเขาสังข์พันธคีรี ชาวบ้านในถิ่นนั้นเคารพนับถือมาก สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีพระประสงค์จะสงเคราะห์คาบสคนนี้ด้วย จึงสั่งให้พระอานนท์เตรียมพระภิกษุ ๔๕๕ รูป เพื่อไปโปรดสังข์พันธคาบส และชาวบ้านสุนาปรังดปะในวันเดียวกัน พระอินทร์ได้ทราบเรื่องนี้จึงสั่งให้พระวิษณุกรรมเนรมิตบุษบก ๕๐๐ หลัง นำไปประดิษฐานที่ใกล้ประตูวัดพระเชตุวัน พอรุ่งเช้า สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมด้วยหมู่สงฆ์ก็ประทับบุษบกลอยมาทางอากาศไปยังสังข์พันธคีรี ทรงแสดงธรรมโปรดสังข์พันธคาบสให้ตั้งอยู่ในมรรคผล และให้บรรพชา จากนั้นก็พาคณะสงฆ์พร้อมด้วยสังข์พันธคาบส ไปยังหมู่บ้านสุนาปรังดปะ รับบิณฑบาตที่นั่น และทรงแสดงธรรมโปรดชาวบ้าน แล้วครั้นสั่งให้พระสังข์พันธคาบสอยู่ที่สังข์พันธคีรี เพื่อสงเคราะห์ประชาชนในถิ่นนั้น พระสังข์พันธคาบสน้อมรับพระพุทธฎีกาและได้กราบทูลขอเจดีย์สถานไว้เป็นที่สักการะ พระบรมศาสดาก็ทรงประดิษฐานรอยพระพุทธบาทไว้ ณ ที่นั้นแล้วเสด็จกลับพระเชตุวันมหาวิหาร กาลต่อมาได้มีการพบรอยพระพุทธบาทในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมในสมัยอยุธยา	
๘๒	ตำนานพระพุทธฉาย จ.สระบุรี	ตำนานพระพุทธฉาย เมื่อครั้งพุทธกาลมีพราหมณ์ผู้หนึ่งมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ได้ขอบรรพชาอุปสมบท แล้วได้ศึกษาและปฏิบัติธรรม กับพระ โมคคัลลานะที่ฆาฏบรพต (ภูเขาพระพุทธฉายปัจจุบัน) จนบรรลุพระอรหันต์ แล้วได้กลับมาอยู่ที่เดิม พระโมคคัลลานะ ได้กราบทูลสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า ที่ภูเขาฆาฏบรพตนั้นมีพราหมณ์ผู้หนึ่งชื่อ ว่าฆาฏกพราน เป็นผู้มึนจิตใจมูทะลุ ควรที่พระองค์จะเสด็จไปโปรดเป็นอย่างยิ่ง พระบรมศาสดาจึงได้เสด็จมาทางอากาศมาขอพักกับพราหมณ์ฆาฏกะ พราหมณ์ก็บอกว่าให้ขึ้นไปพักที่หน้าผาบน	www1.mod.go.th//

		ภูเขา ตลอดคืนนั้นฝนตกหนัก รุ่งเช้าพรานจึงได้ขึ้นไปดูว่า พระบรมศาสดาจะประทับอยู่อย่างไร ก็ปรากฏเป็นที่น่าอัศจรรย์ว่า พระพุทธรองค์ไม่ทรงเปียกฝนแต่อย่างใด เพราะเชิงผาได้ชะ โกงออกมาบังฝนให้ พรานเกิดความเลื่อมใสศรัทธา พระพุทธรองค์ได้แสดงธรรมโปรดพรานให้เลิกฆ่าสัตว์ตัดชีวิตผู้อื่น พรานก็น้อมรับคำสั่งสอนมาประพฤติปฏิบัติ เมื่อพระพุทธรองค์จะเสด็จกลับ พรานมาทูลขอเจดีย์สถานไว้เป็นที่ระลึก พระพุทธรองค์จึงทรงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ให้พระฉายา (เงา) ของพระองค์ติดที่หน้าผานั้นเพื่อไว้ให้เป็นที่เคารพสักการะสืบต่อไป พระพุทธรฉายจึงมีปรากฏอยู่ที่เขาลมหรือเขาปิลิวี หรือเขามาฏกะที่วัดพระพุทธรฉาย ตำบลหนองปลาไหล อำเภอมะเมือง	
๘๓	ตำนานบ้านอยู่ตะเภ จ.สระบุรี	ตำนานบ้านอยู่ตะเภ บ้านอยู่ตะเภหรือบ้านตลาดคู มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่าหากผู้ใดถูกตะขาบกัด ต้องหา มันปูมาทา ก็จะหาย อาการปวดบวมจากพิษตะขาบ ด้วยเหตุนี้พวกปูจึงโกรธตะขาบมาก ที่เป็นต้นเหตุให้พวกปูต้องตาย ดังนั้นเมื่อปูเจอตะขาบก็จะตรงเข้าทำร้ายตะขาบเสมอ มีเรื่องเล่าว่ามีพ่อค้าสองสหายซื้อหูดแสนเปา และทำวแสนปม ได้นำอัญมณีและของใช้นานาชนิดบรรทุกเรือสำเภามาค้าขาย พอเรือมาถึงถิ่นนี้พวกปูที่อยู่ในน้ำเห็นใบพายของพลเรือ เข้าใจว่าเป็นขาของตะขาบ จึงช่วยกันเอาก้านหนิใบพายและดึงจนเรือสำเภาจมลง หูดแสนเปา และทำวแสนปม ก็จมน้ำตายด้วย เวลาผ่านไปนาน แม่น้ำสายนี้เกิดดินเงินขึ้นตามลำดัด เสากระโคงเรือสำเภาก็ปรากฏขึ้น เหนือพื้นดินอยู่ทางใต้ของอุโบสถวัดตะเภ ในปัจจุบันเคยมีผู้พบแก้วแหวนเงินทองลูกปัด และเครื่องใช้ต่าง ๆ จมดินอยู่ บางครั้งวันดีคืนดีชาวบ้านจะได้ยินเสียงสะเทือนเลื่อนลั่นมาจากบริเวณที่สำเภาล่ม เสียงคล้ายฟ้าร้อง ต่อมาได้มีผู้พบสมอเรือในบริเวณเดียวกันนี้ เสากระโคงเรือนั้นได้ผุดงูไปนานแล้ว	www1.mod.go.th//

		หมู่บ้านตะเภา ปัจจุบันอยู่ในเขตตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จ.สระบุรี	
๘๔	ตำนานบ้านคด เมือง จ.สระบุรี	ตำนานบ้านคดเมือง มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่าบ้านคดเมืองซึ่งปัจจุบันอยู่ในเขตบ้านคดหวาย ตำบลบัวลอย อำเภอหนองแค ในอดีตเป็นเมืองใหญ่ มีความเจริญรุ่งเรืองมาก มีลำน้ำไหลผ่านระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ เหนือสุดถึงบ้านหนองโน ลงมาทางใต้ผ่านบ้านคดเมือง บ้านอุตะเภา บ้านหนองแสงใหญ่ บ้าน โลกกลาง บ้าน โลกขี้เหล็ก บ้านกระทงลอย ไปถึงเขตอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่ปัจจุบันลำน้ำดังกล่าวตื้นเขินหมดแล้ว เมืองใหญ่นี้ดังกล่าวยังไม่ทราบชื่อเมืองเดิม แต่ชาวบ้านเรียกว่า เมืองลับแล ต่อมาเมืองนี้ถูกข้าศึกกรุงรัตนผู้คนพากันอพยพหนีไปอยู่ที่อื่น เมืองก็กลายเป็นเมืองร้าง ต่อมาผู้คนจากบ้านท่าช้าง และบ้านสวนคอกไม้ อำเภอเสนา ให้ได้อพยพเข้ามาอยู่ในบริเวณนี้ ได้ขุดพบหลักฐานเมืองเก่า เช่น ซากเจดีย์ ฐานของอาคาร เศษกระเบื้อง ถ้วยชาม หม้อ รวมทั้งลูกปัดหินสีต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก กระจายอยู่ในพื้นที่กว้างประมาณ ๑๕๐ ไร่	www1.mod.go.th//
๘๕	ตำนานสร้างพระพุทธรูปไสยาสน์ จ.สิงห์บุรี	ตำนาน เป็นเรื่องเล่าต่อกันมา แต่ละเรื่องอาจมีหลายตำนาน เป็นเรื่องบ่งบอกถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ สภาพทางภูมิศาสตร์ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ของบรรพบุรุษได้เป็นอย่างดี สิงห์บุรีมีตำนานที่เล่าขานสืบต่อกันมาเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญคือ - ตำนานสร้างพระพุทธรูปไสยาสน์ ในพงศาวดารลังกาที่กล่าวไว้ในหนังสือมหาวงศ์ว่า กษัตริย์ชาวอริย พระนามว่า พระเจ้าวัชรราชครองวังคนคร ได้ราชธิดาพระเจ้ากลิงกราษฎร์เป็นมเหสี มีราชธิดาชื่อว่านางสุปา นางเป็นคนที่มากด้วยกามราคะจึงถูกขับไล่ออกจากเมืองได้พนงไปในที่ต่าง ๆ ต่อมาได้พญาราชสีห์เป็นสามี มีบุตรชื่อ สิหาพาหุ เป็นคนมีกำลังแข็งแรงมาก จึงพามารดาหนีพญาราชสีห์	www1.mod.go.th//

		กลับมาอยู่กับมนุษย์ พญาราชสีห์เสียใจมากออกติดตาม และได้ทำร้ายชาวเมืองล้มตายเป็นอันมาก พระเจ้าวังคราช จึงประกาศหาผู้ที่อาสาฆ่าพญาราชสีห์นั้น สีหกุมารจึงอาสาและได้ฆ่าพญาราชสีห์นั้นตาย จึงได้พระนามต่อมาว่า สีหพุมาร หมายความว่า กุมารผู้ฆ่าราชสีห์ ต่อมาเมื่อพระเจ้าวังคราชสิ้นพระชนม์ ชาววังคราช จึงพร้อมใจกันถวายราชสมบัติให้สีหพุมาร เมื่อสีหพุมารรับแล้ว ได้มอบเมืองให้แก่อำมาตย์ ผู้เป็นสามีใหม่ของมารดา ส่วนตนเองไปตั้งราชธานีใหม่ที่สีหบุรี และได้สร้างพระพุทธรูปไสยาสน์ไว้ เพื่อเป็นการบรรเทาบาปที่ได้ฆ่าพญาราชสีห์ผู้เป็นบิดาตาย อีกตำนานหนึ่งมีเนื้อความว่า เจ้าเมืองสิงห์มีลูกสาวที่กำลังแรกรุ่นอยู่นางหนึ่ง นางถูกสิงห์ลักพาเข้าป่าไป ในปีต่อมานางได้กลับออกมาพร้อมกับครุฑแก้วไกรลคลอด แล้วนางก็ได้ให้กำเนิดบุตรชายที่จวนของบิดาของนาง เมื่อลูกชายของนางเจริญวัย ได้รับการล้อเลียนจากญาติพี่น้องว่ามีพ่อเป็นสิงห์ ทำให้อับอาย เมื่อโตเป็นหนุ่มวัยฉกรรจ์พร้อมด้วยมีดเหน็บคู่มือได้หายเข้าไปในป่าเป็นเวลาหลายวัน จึงกลับออกมาด้วยการชิมเสรำ ต่อมาได้ออกบวชวัดที่เขาไปบวชได้ชื่อว่าวัดสระบาป พระภิกษุหนุ่มได้ศึกษาพระธรรมวินัยจนได้รู้ว่าการทำอนันตริยกรรมนั้น จะบรรเทาบาปบางลงได้บ้าง ด้วยการสร้างอนุสรณ์สถานที่ยิ่งใหญ่ไว้ในพระพุทธศาสนา เช่น สร้างพระพุทธรูปองค์ใหญ่ หรือพระเจดีย์ไว้ในพระอาราม พระภิกษุหนุ่มจึงได้สร้างพระนอนยาว ๑ เส้น ๓ วา ๒ ศอก ๑ คืบ ๘ นิ้ว วัดนั้นจึงได้ชื่อตามพระพุทธรูปลักษณะว่า วัดพระนอนจักรสีห์	
๘๖	ตำนานเรื่องวิถีชีวิตชาวกร่อง - สวนหลวง จ. สิงห์บุรี	ตำนานเรื่องวิถีชีวิตชาวกร่อง - สวนหลวง กา ร่องเป็นชื่อหมู่บ้านในเขตตำบลห้วยชัน อำเภอนิทรบุรี มีลำน้ำกร่อง ซึ่งเป็นต้นน้ำของลำแม่ลา ไหลผ่านสวนหลวง เป็นชื่ออีกหมู่บ้านหนึ่งในตำบลนิทรบุรี	www1.mod.go.th//

		เหมือนกันแต่บ้านสวนหลวง อยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านานมืออยู่ว่า เมื่อพระเจ้าอู่ทองอพยพผู้คนหนีโรคห่า ได้ขนข้าวของเงินทองบรรทุกใส่เกวียนมาหลายเล่ม เมื่อผ่านทุ่งนาแขวงเมืองอินทราปรากฏว่าเกวียนหัก พระเจ้าอู่ทองจึงมองหาชาวบ้านเพื่อขอความช่วยเหลือแต่ไม่พบใคร รอบข้างมีแต่ป่าไม้ ขณะนั้นพระองค์ได้สดับเสียงการร้อง ทรงคิดว่าจะต้องมีหมู่บ้านอยู่ในบริเวณนั้นแน่ เพราะธรรมชาติของกาจะต้องอาศัยอยู่ในที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์ จึงทรงตะโกนขอความช่วยเหลือไปยังทิศนั้น แต่ต้องผิดหวัง เพราะไม่มีเสียงร้องตอบ เพราะกระแสเสียงของพระองค์นั้นทวนกระแสลมเสียงจึงไม่ไปถึงหมู่บ้านนั้น แต่กลับพาเสียงนั้นไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่งที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ชาวบ้านจึงได้เตรียมอาหาร น้ำ และเครื่องมือออกไปช่วยพระเจ้าอู่ทองซ่อมเกวียนจนเสร็จ พระเจ้าอู่ทองจึงทรงสาปแช่งหมู่บ้าน ที่พระองค์ทรงคิดว่าเล้งน้ำใจ และให้หมู่บ้านที่ให้ความช่วยเหลือว่า "บ้านการ้องให้มันฉิบหาย พวกบ้านในให้เขาจำเรอ" ตั้งแต่นั้นมาบ้านการ้องก็ประสบแต่ความฝืดเคือง ทำอะไรก็ติดขัดมีอุปสรรค การทำนาก็ได้ผลผลิตแทบไม่พอเลี้ยงปากท้องของชาวบ้าน ส่วนบ้านในคือ บ้านสวนหลวงชาวบ้านทำมาหากินอะไรก็ประสบผล	
๘๘	ตำนานพระเจ้า สาขน้ำผึ้งกับพระ นางสร้อย ดอกหมาก จ.อยุธยา	ตำนานพระราชพงสาวดารเหนือ (ฉบับของโรงพิมพ์ วชิรพันธ์บริษัท เมื่อรัตนโกสินทรศก ๑๑๑) ตอนหนึ่งว่า "ขณะนั้นพระเจ้ากรุงจีนได้บุตรบุญธรรม ในจันทมากเอ มาเลี้ยงไว้ให้นามชื่อว่านาง สร้อยดอกหมาก ครั้นวันมา การจำเรอขึ้นจึงให้โหรมาทำนายว่า ลูกคนนี้จะคู่ควรด้วย กษัตริย์เมืองใด โหรพิเคราะห์ดูหาเห็นว่าอยู่แห่งใดไม่ เห็นอยู่แต่ทิศตะวันตกแห่งกรุงไทย มีบุญญาภิสงฆ์ ขาร มากนักเห็นจะควรกับพระราชธิดา จึงกราบทูลว่า จะได้ กับพระเจ้ากรุงไทยเป็นแน่ พระเจ้ากรุงจีนให้แต่งพระ	www.geocities.co m/wnicha/ ๕๕๕.htm

	ราชสานส์เข้ามาจึงสั่งให้เบิกทูตานุทูตเข้าไปเฝ้า ในพระ ราชสานส์นั้นว่าพระเจ้า กรุงจีนให้มาเป็นพระราชไมตรีถึง พระเจ้ากรุงศรีอยุธยา ด้วยเราจะยกพระราชธิดาให้เป็น พระอัครมเหสี ให้เสด็จออกมารับโดยเร็ว ครั้นได้แจ้งให้ พระราชสานส์ดังนั้นก็ดีพระทัยจึงตรัสว่าเดือน ๑๒ จะยก ออกไป ให้ตอบแทนข่าวของไปเป็นอันมาก ทูตทูตลาออก ไป จึงสั่งให้เรือเอกชัยเป็นกระบวนพยุหะ จุลศักราช ๓๗๕ ปีมะเมีย เบญจศก ครั้น ณ วัน เดือน ๑๒ แรม ๑๑ ค่ำ ได้สุกวารฤกษ์ดีจึงยกพยุหะไปทางชลมารค พร้อมด้วยเสนาบดีเสด็จมาถึงแหลมวัดปากคลองพอน้ำขึ้น จึงประทับพระที่นั่ง อยู่หน้าวัด จึงทอดพระเนตรเห็นฝั่งจับ อยู่ที่อกไก่ได้ชื่อฟ้าหน้าบัน จึงทรงดำริว่าจะขอมัสการ พระพุทธรูปปฏิมากรเคชะบุญญาภิสังขารของเรา เราจะได้ ครองไฟร้อฟ้าอาณาประชาราษฎร์ ด้วยกัน เสร็จ ขอให้ น้ำฝั่งย่อยหยดลงมากลัวเอาเรือรีบขึ้น ไปประทับบน กำแพงแก้วนั้นเกิด พอตกพระโอรสผู้ลงดังนั้น น้ำฝั่งก็ย่อย ลงกลัวเอาเรือพระที่นั่งขึ้น ไปถึงที่ ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย เห็นประจักษ์ แก่ตาแล้วเสด็จนมัสการ จึงเปลื้องเอาพระ ภูษาทรงสักการบูชาพระพุทธรูปปฏิมากรนั้นเสร็จแล้ว เสด็จ ลงเรือพระที่นั่งก็ถอยลงมาที่เดิม พระสงฆ์สมภารลงมา ถวายชัยมงคลว่า มหาบพิตรพระราช สมภารจะสำเร็จ ความปรารถนา จะครองไฟร้อฟ้าอยู่เย็นเป็นสุขทั่วทิศ จึง ถวายพระนามว่า พระเจ้าสายน้ำผึ้ง ครั้นน้ำหยุดจะลง พระองค์ก็สั่งให้ท้าวพระยาพยุหามาตย์ทั้งหลายและเสนา มนตรี กลับขึ้น ไปรักษาพระนคร แต่พระองค์เสด็จไปทรง เรือพระที่นั่งเอกชัยลำเดียว ด้วยอำนาจพระราชกุศลที่ได้ สร้างมาแต่หนหลัง ก็เสด็จไปสะดวกจนถึงเขาไฟ พอจีน ทั้งหลายเที่ยวอยู่ในท้องทะเล นั้นเห็นเป็นอัศจรรย์นัก จึง นำเอาเนื้อความกราบทูลพระเจ้ากรุงจีน พระเจ้ากรุงจีนก็ สะดุ้งตกใจนัก จึงสั่งให้เสนาผู้ใหญ่ไปดูว่ามีบุญจริง หรือ หรือประการใดให้ประทับสองแห่งที่อ่าวนาคลีน	

หนึ่ง ครั้นเพลาค่ำจึงให้คนสอดแนมดูว่า จะเป็นประการใด ครั้นไปฟังดูได้ยินเสียงดุริยางค์กรีกกรีนไป จึงเอาเนื้อความนั้นกราบทูล จึงสั่งให้เชิญมาอยู่ที่อ่าวเสียดินหนึ่ง จึงแต่งการรับครั้นเพลาราตรี กาลเทพยดาบันดาลดุริยางค์ดนตรี ครั้นรุ่งขึ้นจึงพระเจ้ากรุงจีนแต่งการกระบวนแห่รับพระเจ้าสายน้ำผึ้งเข้ามาในพระราชวัง จีนทั่วประเทศสรรเสริญบุญไปทั่ว พระเจ้ากรุงจีนให้ราชากิเชก นางสร้อยดอกหมาก เป็นพระอัครมเหสีพระเจ้าสายน้ำผึ้ง พระเจ้ากรุงจีนแต่งสำเภห้ำลำ พร้อมเครื่องอุปโภคบริโภคเป็นอันมากให้จีนมีเชื้อห้ำร้อยคนเข้ามาด้วย จึงพระเจ้ากรุงจีนให้เชิญพระเจ้า สายน้ำผึ้งไปเฝ้า ตรัสว่า บ้านเมืองหาผู้รักษาไม่ และเกือบจะมีศึกมาอย่าให้พากันกลับไป พระนครเกิดพระเจ้าสายน้ำผึ้งก็ถวายบังคมลา พามาลงเรือสำเภาสืบห้ำวันก็ถึงแดนพระนคร ขุนนาง ผู้ใหญ่ผู้น้อยกับพระราชอาณาเขตเทพนิก ก็โสมนัสยินดีทั่วไป จึงแต่งกายรับเสด็จพระราชอาณาเขตฐานานุกรมร้อยห้ำสืบไปรับที่เกาะ จึงเรียกว่าเกาะพระแต่นั้นมาและก็เชิญเสด็จมาท่ายเมือง ที่ปากน้ำแม่เปี้ยและเสนาบดี ราชอาณาเขต จึงเชิญเสด็จเข้าพระราชวัง สั่งให้จัดที่ตำหนักซ้ายขวาสำเร็จ แล้วจึงให้เฝ้าแก่กับเรือพระที่นั่งลงมารับนาง นางจึงตอบว่า มาด้วยพระองค์โดยยากมาถึง พระราชวังแล้ว เป็นไฉนจึงไม่มารับถ้าพระองค์ไม่มารับแล้วไม่ไป เฝ้าแก่เอาเนื้อความกราบทูลทุกประการ พระองค์แจ้งดังนั้นก็ว่าเป็นการหยอกเล่น มาถึงนี้แล้วจะอยู่ที่นั่นก็ตามเถิดนางรู้ความ ดังนั้นสำคัญว่าจริง ยิ่งเสร์้าพระทัยนัก ครั้นรุ่งเช้าแต่งกระบวนแห่มารับ จึงเสด็จพระราชดำเนิน มาด้วย ครั้นถึงเสด็จไปบนสำเภารับนาง นางคัดพ้อว่าไม่ไป พระเจ้าสายน้ำผึ้งจึงลัพยอกว่า ไม่ไปแล้วก็อยู่ที่นี้ พอดกพระโอรสลงนางก็กลั้นใจตาย พวกจีนไทยรักแซ่ไป จุลศักราช ๔๐๖ ปีมะโรงฉอก จึงเชิญศพมาพระราชทานเพลิงที่แหลมบางกะจะ สถาปนาเป็นพระอาราม ให้นามชื่อว่า วัดเจ้าพระนางเชิง

		ตั้งแต่นั้นมา"	

ประเภทสำนวน

๘๘	ชุบตัว	สำนวนนี้มีความหมายว่า “ทำตัวเองให้ดีขึ้น” หรือ “ทำตัวเองให้มีค่า” โดยอาศัยส่วนประกอบอย่างอื่นที่ทำให้เชิดชูตัวเอง ตัวอย่าง เช่น พระสังข์ที่ชุบตัวให้ผิวเป็นทองในบ่อทองของนางยักษ์พันธุรัต ในพระราชนิพนธ์ทละครนอก เรื่องสังข์ทอง ของรัชกาลที่ ๒ อีกตัวอย่างหนึ่งในพระราชนิพนธ์ทละครนอกเรื่องกาวิ ของรัชกาลที่ ๒ ตอนท้าวแสนนุราชชุบตัวในบ่อไฟเพื่อให้กายกลับเป็นชายหนุ่ม โดยหวังว่านางจันทราผอมจะเปลี่ยนใจมารักตน การชุบตัวอีกแบบหนึ่งคือการชุบตัวให้เป็นเพชร เพื่อให้ร่างกายแข็งแกร่งคงกะพันชาตรี เรื่องดังกล่าวอยู่ในพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ รัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๒ ที่ทศกัณฐ์ทำสงครามพ่ายแพ้พระรามหลายครั้ง แม้ร่างกายจะกลับมาประสานคืนได้ แต่ต้องประสบความเจ็บปวดเป็นอันมาก ทศกัณฐ์จึงคิดว่าเพื่อมิให้ต้องเจ็บปวดร่างกายอีกต่อไป ควรจะทำพิธีชุบร่างกายให้เป็นเพชรมีความแข็งแรงเกินกว่าอาวุธใดๆ จะทำอันตราย การชุบตัวในแบบต่างๆ ดังกล่าวนี้อิงแม้วิธีการจะต่างกัน แต่จุดประสงค์ตรงกัน คือ การปรุงแต่งตนเองให้ดีขึ้นและให้มีค่าพอที่จะอวดใครๆ ได้ ในปัจจุบันสำนวนว่าชุบตัว มีความหมายกว้างออกไปอีก คือหมายถึง “ไปสู่ที่อันเจริญ หรือมีชื่อเสียง ทำให้ตนเองมีเกียรติเป็นที่ยอมรับในสังคม” เช่น การส่งลูกหลานไปเรียนต่างประเทศ หรือ การที่พ่อแม่ต่างจังหวัดส่งลูกมาเรียนในเมืองหลวง ดังนี้ เป็นต้น	ศักดิ์ศรี เข้มมัดดา. “สำนวนชุบตัว,” ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๕๕๕-๑๕๖๐.
๘๙	พระรามเดินดง	พระรามเดินดง สำนวนมีความหมายว่า “ลำบากตรากตรำเป็นเวลานาน” ที่ว่าดังนี้ก็เพราะว่า พระรามในเรื่องรามเกียรติ์นั้นต้องเนรเทศตัวเองออกไปเดินป่าตาม	ศักดิ์ศรี เข้มมัดดา. “สำนวน พระรามเดินดง,” ในสารานุกรม

		บัญชาของพระเจ้าทศรถผู้เป็นพระราชบิดาเป็นเวลานาน ๑๔ ปี ได้รับความทุกข์ทรมานเพราะการพลัดพรากจากนางสีดาผู้เป็นชายา และต้องทำศึกกับทศกัณฐ์และพวกพ้องอย่างหนัก ในที่สุดก็ชนะศึกและพานางสีดากลับ กรุงอโยธยา ทำพิธีราชาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ครองต่อไป เพราะเหตุที่พระรามต้องเดินทางไกลตลอดเวลาตามเรื่องนี้ จึงมีสำนวน “ราวกับพระรามเดินดง” ในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ขุนแผนเล่าเรื่องรามเกียรติ์ให้นางพิมพิลาไลย(วันทอง) ฟังและจบลงด้วยถ้อยคำว่า “พูดพลอดกอดเคล้าเล่านิทาน พระอวตารตามนางมากลางป่า ข้ามฝั่งมายังเกาะลังกา ผลาญโคตรรักษาให้ตายเปลือง แสนยากลำบากด้วยนางงาม พระรามทุกข์ตรอมจนผอมเหลือง สิบสี่ปีจึงได้นางมาคืนเมือง พอสิ้นเรื่องก็พอหลับลงด้วยกัน”	วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๔๒๓๔-๔๒๓๕.
๕๐	พาลีสองหน้า	พาลีสองหน้ามีความหมายว่า “พูดเชื่อไม่ได้ กลับกลอก” บางทีก็ว่าเป็นพาลีหลายหน้า เรื่องความกลับกลอกกระบัดสัตย์ของพาลีปรากฏในรามายณะและในรามเกียรติ์ว่า ตัวพาลีเป็นลิงผิวกายสีเขียวเป็นลูกของพระอินทร์ และเป็นพี่น้องร่วมมารดากับสุครีพ พาลีเป็นกษัตริย์ครองเมืองกษิกินธา หรือ กษิกินธยา หรือชิตจิน รามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ กล่าวความต่างกับรามายณะและมหาภารตะในข้อสำคัญคือกล่าวว่ สุครีพทำความดีความชอบ ต่อพระอิศวร โดยช่วยให้เขาพระสุเมรุที่ทรุดลง ได้กลับตั้งตรงตามเดิม พระอิศวรจึงเอนางอัปสรชื่อคารา ใ้ผอบฝากพาลีไปให้สุครีพเป็นรางวัล	ศักดิ์ศรี เข้มแน่นดา. “สำนวนพาลีสองหน้า,” ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๔๓๔๘-๔๓๔๙.

		พระนารายณ์ทูลทักท้วงเกรงว่าพาลีจะเอนางคาราไว้เอง พาลีจึงให้สัตย์ต่อพระเป็นเจ้าทั้งสองว่า “เมื่อนั้น พระยาพาลีใจกล้า ฟังพระนารายณ์กล่าววาจา ก้มเกล้าวันทาแล้วทูลไป ซึ่งพระองค์ผู้ทรงฤทธา มีความกังขาสงสัย จะขอถวายความสัตย์สาบานไว้ ในได้เบื้องบาทเจ้าโลกา แน้นขำมิให้แก่น้อง เอาไว้ร่วมห้องเสนาหา ขอให้ศรัศคิจะพระจักรา ผลาญชีวิตข้าวนร” พระอิศวรและพระนารายณ์ได้ฟังพาลีกล่าวคำสัตย์ สาบาน ก็หลงเชื่อ จึงมอบผอบใส่นางคาราให้พาลีไป “เมื่อนั้น พระปิ่นไกรลาสสิงขร ทั้งองค์พระนารายณ์เสีกร ภูธรไคฟังพาลี ถวายความสัตย์ถึงชีวิต พระทรงฤทธิทั้งสองเกษมศรี จึงส่งผอบแก้วมณี ให้แก่กระบี่ฤทธิไกร” ปรากฏว่าเมื่อถึงเมืองขีดจีน พาลีลืมนำสาบาน ทำ ให้นางตกเป็นภรรยาของตน และเพราะการผิดคำสาบานนี้	

		ทำให้พาลีต้องตายเพราะศรของพระรามในคราวที่สุกรี พลุกลิงขับออกจากเมืองและทูลขอให้พระรามมาช่วยทวงเมืองคืน เรื่องที่เล่าถึงพาลีทรยศต่อสุกรีเพราะทรยศแย่งนางคารานี้ ไม่ปรากฏทั้งในรามายณะและมหาภารตะ และในมหากาพย์ทั้งสองเรื่องตรงกันว่าพาลีได้นางอัปสรคาราเป็นรางวัลเพราะพาลีไปช่วยในการกวนน้ำทิพย์ คณะเทพมอบนางให้เอง ไม่มีอะไรเกี่ยวกับพระอิศวรและสุกรีพ อย่างที่ว่าไว้ในรามเกียรติ์เลย	
๕๑	ดกนรททั้งเป็น	เป็นสำนวนที่มาจากพระพุทธศาสนา มีความหมายว่า ได้รับความทุกข์ทรมานทั้งกายใจไม่ต่างจากการดกนรททั้งเป็น นิยมใช้เป็นการเปรียบเทียบ เรื่องของผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่แต่ต้องดกนรทชั้นอเวจีมีแต่ไฟร้อนแรงเผาผลาญนั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา รวม ๒ เรื่องด้วยกัน ซึ่งผู้ดกนรททั้งเป็นนั้นล้วนแต่เป็นผู้เสวยผลกรรมอย่างเดียวกัน คือคูหมิ่นพระพุทธเจ้าด้วยเจตนารมณ์ตรงกัน เรื่องแรกเป็นเรื่องของเทวทัตผู้เป็นโอรสของพระสุปปพุทธะแห่งโกถียวงศ์และเป็นพระอนุชาของพระนางพิมพา ยโสธรา เจ้าชายเทวทัตออกบวชพร้อมกับกับพวกศากยะกลุ่มหนึ่งแต่มิได้บรรลุธรรมผล ได้แต่ไตรวิชาเท่านั้น เทวทัตมีใจอิจฉาริษยาพระพุทธเจ้าและคบคิดกับพระเจ้าอชาตศัตรูมุ่งทำลายพระชนม์ชีพของพระพุทธเจ้าถึง ๓ ครั้ง คือใช้พรานขมังธนูครั้งหนึ่ง การปล่อยช้าง นาคาสิริครั้งหนึ่ง และเทวทัตขึ้นไปกลิ้งก้อนหินบนภูเขาสิขณภูฏลงมาจะให้ทับพระพุทธองค์ครั้งหนึ่ง แต่ไม่สำเร็จทั้ง ๓ ครั้ง ในที่สุดเทวทัตขอข้อปฏิบัติสำหรับบังคับพระสงฆ์ ๕ ข้อ เรียกว่า วัตถุ ๕ ประการ คือให้พระสงฆ์อยู่ธัญญิก เสนาสนะป่า ๑ เสี่ยงชีพโดยการบิณฑบาตอย่างเดียว ๑ ใช้ผ้าบังสุกุลอย่างเดียว ๑ อยู่โคนไม้ ๑ และ ไม่นั่งเนื้อสัตว์อีก	ศักดิ์ศรี เข้มนักดา. “สำนวน ดกนรททั้งเป็น,” ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๑๖๒-๒๑๖๓.

		อย่าง ๑ ต่อพระพุทธเจ้าไม่ทรงอนุญาต เทวทัตจึงพา พระสงฆ์บริวาร ๕๐๐รูป แยกไปอยู่ ณ ตำบลสีสะคยา ประเทศ แต่พระพุทธเจ้าทรงบัญชาให้พระสารีบุตร ไปเกลี้ย กล่อมบริวารของพระเทวทัตให้คลายจากมิจฉาทิฐิและนำ ภิกษุเหล่านั้นกลับมา พระ เทวทัตอาพาธรุนแรงใกล้จะ เสียดชีวิต จึงให้บริวารแบกเตียงนำตนไปสู่พระเชตวันเพื่อจะ ลูแก่โทษต่อพระพุทธเจ้า แต่พอเข้าเขตพระวิหารใกล้สระ โบกขรณีแห่งหนึ่ง เทวทัตขยับกายลงจากแคร่ แท้ทั้งสอง เหยียบพื้นดิน ทันใดนั้นแผ่นดินก็สูบร่างเทวทัตจมลงหายไปสู่รกชั้นอเวจีถูกเผาไหม้อยู่ตลอดชั่วนิรันดร์ เทวทัตต้อง ชดใช้นันตริยกรรมที่ตนก่อไว้ ๒ อย่าง คือ การกระทำให้ พระบาทของพระพุทธเจ้าห้อโลหิต และการกระทำสังฆเภท คือทำให้พระสงฆ์แตกแยกกันอีกอย่างหนึ่ง อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องของเจ้าชายสุปปพุทธะผู้เป็นบิดาของ พระเทวทัต ซึ่งมีความโกรธแค้นพระพุทธเจ้า เพราะเข้าใจ ว่าพระพุทธเจ้าทรงทอดทิ้งพระนางพิมพาผู้เป็นธิดาของตน และไม่ให้ความเป็นธรรมแก่พระเทวทัตผู้เป็นพระโอรส ของตนอีกด้วย สุปปพุทธะจึงกินเหล้าเมามาแล้วไปนั่ง ขวางทางเสด็จของพระพุทธเจ้าโดยไม่ยอมหลีกทางให้ถึง ๓ ครั้ง พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า อีก ๗ วันสุปปพุทธะจะถูก แผ่นดินสูบ สุปปพุทธะจึงขังตัวเองในปราสาทเจ็ดชั้น เพื่อมิ ให้ตนเองต้องลงไปเหยียบพื้น แต่ในวันที่ ๗ นั้น สุปป พุทธะได้ยินเสียงม้าตัวโปรดร้อง จึงลงไปชั้นล่างสุด พอเท้า สุปปพุทธะเหยียบถึงพื้น พระธรรมก็สูบร่างลงนรกอเวจีใน ลักษณะเดียวกับที่เทวทัตประสบมาก่อนทุกประการ	
๕๒ .	ต้องศรคามเทพ	ต้องศรคามเทพ หมายถึง บังเกิดความรักขึ้นโดยกะทันหัน หรือลุ่มหลงในความรักจนถอนตัวไม่ขึ้น ราวกับถูกศร กามเทพทิ่มแทงเข้าไปในใจฉะนั้น การอ้างถึงศรคามเทพ แสดงว่า คนไทยมีความรู้เกี่ยวกับกามเทพมีใช้น้อย เรื่องราว	ศักดิ์ศรี เข้มแน่นคดา. “ ล้านวน ต้องศร กามเทพ,” ใน สารานุกรม

		ของกามเทพที่มีมาจากรรณคดีสันสกฤตโบราณตั้งแต่ยุคพระเวท ๔,๐๐๐ ปี เรื่อยมาจนถึงสมัยมหากาพย์และปุราณะ ในสมัยพระเวทเริ่มแต่ยุคเวทสंहิตา กล่าวว่ากามเทพเป็นนามธรรมไม่มีรูปร่าง และเกิดมาพร้อมการสร้างโลก จึงได้ชื่อว่าเป็นเทพที่เก่าแก่ที่สุด และในขณะเดียวกันจึงได้ชื่อว่าเป็นเทพที่หนุ่มที่สุด เพราะความรักเกิดขึ้นทุกวัน ไม่มีวันเสื่อมคลาย ในยุคพระเวทสมัยหลังที่การอ้างอิงถึงกำเนิดของกามเทพว่า กามเทพ เป็นโอรสของธรรมเทพ(พระยม) กับนางศรัทธา ต่อมาถึงสมัยมหากาพย์และปุราณะ มีการอ้างว่ากามเทพนั้นเป็นโอรสของพระนารายณ์ กับพระลักษมี บางทีกล่าวว่ากามเทพเป็นโอรสของพระพรหม และกามเทพมีชายาชื่อรติ กามเทพในคัมภีร์ปุราณะ อ้างว่าเกิดจากน้ำ จึงได้ชื่อว่า อिरาษ และบางคัมภีร์กล่าวว่า กามเทพเกิดขึ้นเอง ไร้พ่อแม่ จึงเรียกว่า อาตมภู และบางแห่งเรียกว่า อนันยช แปลว่า จะเกิดจากใครอื่นหาไม่ กามเทพนั้นเป็นเทพแห่งความรัก เช่นเดียวกับเทพ Eros ของกรีก และ Cupid ของโรมัน กามเทพในคัมภีร์ปุราณะต่างๆ นั้นเป็นชายหนุ่มรูปงาม มีนกแก้วเป็นพาหนะ มีคณางอัปสรเป็นบริวาร มีลูกสรอันเลียบคมด้วยดอกไม้อันมีชื่อว่า นุชปสร ประกอบด้วย ดอกอรวิณฑะ(ดอกบัวขาว) ดอกอโศก(ดอกมะม่วง) ดอกจุตะ(ดอกมะลิ) ดอกนวมัลลิกา(ดอกนินูล) ดอกนินูล(บัวสีน้ำเงิน)	วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๒๒๕-๒๒๒๖.
๕๓	สรศิลป์ไม่กินกัน	เป็นตำนานมีความหมายว่า “ทั้งสองฝ่ายต่างก็ทำอะไรกันไม่ได้” อธิบายโดยย่อที่สุดว่า “เก่งเสมอกัน” นั่นคือฝ่ายหนึ่งจะทำอะไร อีกฝ่ายหนึ่งก็สามารถต่อต้านได้ทั้งสิ้น คำว่า สรศิลป์ หมายถึง “ลูกสรหรือลูกธนูที่ยิงไปแล้วไม่ได้เป็นลูกธนูธรรมดา แต่จะเปลี่ยนรูปตามปรารถนา เช่นใน	ศักดิ์ศรี เข้มแน่นดา. “ตำนานสรศิลป์ไม่กินกัน,” ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓.

		วรรณคดีเรื่อง สมุทรโฆษคำฉันท์ รามเกียรติ์ กล่าวถึงพระพรตและพระรามได้ต่อสู้กับพระมงกุฎว่า พระพรตแผลงศรเป็นข่ายเพชร พระมงกุฎก็แผลงเป็นข่ายเพชร ต่างฝ่ายก็ต่างทำอะไรกันมิได้	กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๑๓๕.
๕๔.	กระต่ายตื่นตูม	กระต่ายตื่นตูม เป็นสำนวนที่รู้จักแพร่หลายสำนวนหนึ่ง สำนวนนี้มีความหมายว่า “ตื่นตกใจโดยไม่มีเหตุผล” หรือ “ตกใจโดยไร้เหตุ” อุปมาเหมือนกระต่ายที่ตื่นตกใจเพราะเสียงลูกตาลหล่นลงมาจากต้น เรื่องกระต่ายตื่นตูมนี้มีที่มาหลายทาง คือ มาจากชาดกชื่อ ทัททกชาดก มีบางคนกล่าวว่าเป็นนิทานอีสป แต่ค้นหานิทานอีสปถึง ๒๘๕ เรื่องแล้วก็ได้พบเรื่องนี้ อาจเป็นไปได้ว่าเรื่องกระต่ายตื่นตูมมีที่มาหลายทาง อย่างไรก็ดีเรื่องกระต่ายตื่นตูมนี้เป็นที่รู้จักกันมากในฐานะที่เป็นนิทานสุภาษิตเรื่องหนึ่ง และตีพิมพ์ในหนังสือแบบเรียนภาษาไทย (อ่านเอาเรื่อง) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.๒๕๑๘ ผู้ที่รวบรวมและเรียบเรียงนิทานสุภาษิตชุดนี้คือ พระประภาสวุฒิสาร (สุน บุนนโย ประการ) นิทานสุภาษิตเรื่องกระต่ายตื่นตูมมีดังนี้ ครั้งหนึ่งกระต่ายตัวหนึ่งนอนหลับอยู่ใต้ต้นตาล ขณะกระต่ายหลับอยู่นั้น เกิดลมพายุใหญ่พัดคล้าลูกตาลบนต้นหล่นตูมลงมาถึงพื้นดินเกือบถูกกระต่าย กระต่ายตกใจตื่นขึ้น สำคัญว่าฟ้าถล่ม ไม่ทันได้ตรึงตรองลุกขึ้นได้ก็วิ่งไปโดยสุดกำลังเพราะกลัวความตาย ฝ่ายเสือ ช้าง กวาง ทราช แรดและสัตว์อื่นอีกหลายจำพวกเห็นกระต่ายวิ่งมาโดยเต็มกำลังดังนั้น จึงถามกระต่ายว่า "นี่ท่านวิ่งหนีอะไรมา" กระต่ายวิ่งพลางบอกความพลาง	ศักดิ์ศรี เข้มมั่นคง ,"กระต่ายตื่นตูม,"ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑ . กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒.

		ว่า "ฟ้าถล่ม" สัตว์เหล่านั้นได้ฟังกระต่ายบอก ไม่ทันไตรตรอง สำคัญว่าฟ้าถล่มจริงก็พากันวิ่งตามกระต่ายไป หกล้ม ขาหักแข้งหัก โคนต้นไม้ ตกเหวตายบ้างก็มี ส่วนที่ยังเหลืออยู่ก็พากันวิ่งหนีต่อไปอีก พญาราชสีห์ตัวหนึ่งเป็นสัตว์มีปัญญา เห็นสัตว์ทั้งหลายมีเสื่อ ช้าง เป็นต้น พากันวิ่งมาไม่หยุดหย่อน จึงร้องถามว่า "เอ๊ะ เหตุไรท่านทั้งหลายจึงพากันวิ่งจนโคนกันล้มตายฉะนี้" หุคบอกให้เราทราบประเดี๋ยวก่อน" สัตว์เหล่านั้นกลัวอำนาจราชสีห์ก็ต้องหยุด และเล่าความที่กระต่ายแจ้งแก่ตนให้ราชสีห์ฟัง ราชสีห์ก็เข้าใจทันทีว่าสัตว์เหล่านี้คงจะตื่นอะไรมาสักอย่างหนึ่ง จึงถามต่อไปว่า "ฟ้าถล่มที่ตรงไหนจงพาเราไปดูสักที" สัตว์เหล่านั้นกลัวตายจนตัวสั่น แต่ขัดอำนาจราชสีห์ไม่ได้ก็ต้องพาราชสีห์ไป พอถึงได้ต้นตาลที่กระต่ายนอน ราชสีห์พิเคราะห์ดู เห็นลูกตาลตกอยู่ที่โคนต้นก็เข้าใจว่าผลตาลนั้นหล่นลงมา กระต่ายสำคัญว่าฟ้าถล่มก็ตกใจ จึงวิ่งหนี สัตว์ทั้งหลายที่ไม่มีปัญญาไตรตรองก็พากันหลงเชื่อ กระต่ายวิ่งเตลิดไปจนโคนกันขาหักคอหัก ตกเหวตาย สัตว์ทั้งหลายที่พากันได้รับทุกขเวทนาครั้งนี้ก็เพราะเป็นผู้ฉลาดเขลาเบาปัญญาหาไตรตรองมิได้ คำว่า “กระต่ายตื่นตูม” นี้ยังมีเยี่ยงถึงในโคลงโลกนิติว่า “สัตว์อื่นตื่นตื่นแต่ ควรไกล กระต่ายตื่นตูมไป สูดหล้า ช้างมัวตื่นพื้นไฟ ฟืนฟาด หุคแฮ คนตื่นข่าวศึกส้า สูดห้ามมันหาย”	
๕๕.	เขี้ยวเหมือนพระอินทร์	เขี้ยวเหมือนพระอินทร์ เป็นการใช้นำนวนเปรียบเทียบบุคคลสำคัญในวรรณคดีไทย-สันสกฤตและบาลี ซึ่งเป็นเทพสำคัญองค์หนึ่ง โดยเปรียบเทียบสี่เขี้ยวเหมือนสี่กายของเทพองค์นั้น เช่น เขี้ยวเหมือนพระอินทร์บินเหมือนนกศรปีกออก นกก็ไม่ไซ้ ซึ่งคำทายมีว่า แมลงทับ เพราะแมลง	ศักดิ์ศรี แยมันดดา,” เขี้ยวเหมือนพระอินทร์,” ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาค

		ทับมีปีกสีเขียวเหลือนำเงินแวววาว หรือบางทีก็พุดกันในการทำงานว่าไม่เชื่อ เช่น ต่อให้พระอินทร์ลงมาเขียว ๆ ก็ไม่เชื่อทั้งหมดนี่เป็นการอ้างตรงกันว่าพระอินทร์มีผิวกายเป็นสีเขียว และเป็นการรับรู้ทั่วไปในหมู่ชาวไทยเช่นนั้น จนไม่คิดเป็นอย่างอื่น แต่ตามหลักฐานดั้งเดิมที่สุดคือ สมัยสุโขทัยเมื่อ ๔๐๐๐ ปีมาแล้วระบุว่าพระอินทร์มีผิวกายสีน้ำตาลปนเหลือง สีเหลืองหรือสีทอง แต่ในยุคหลังคือ สมัยมหาภาพัฒนาจะ ฯลฯ อาจจะเปลี่ยนเป็นสีเขียวก็ได้ แต่ถึงอย่างไรมิใช่เขียวใบไม้ หากเป็นสีคราม หรือสีเขียวคล้ำมากกว่าอย่างสีกายของพระรามเป็นต้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงสีเขียวพระอินทร์ไว้ว่า “นับว่าผิวเป็นสีเขียว (เหตุไรมาถึงเราจึงกลายเป็นสีเขียวไปก็หาทราบชัดไม่ แต่ข้าพเจ้าได้พยายามตรวจค้นดูเห็นรูปที่เขียนมาจากอินเดียก็ทำเขียว เพราะฉะนั้นมิใช่เปลี่ยนสีในเมืองเรา คงเปลี่ยนมาแต่ถิ่นเดิมเอง ว.ป.ร.”	กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒.
๕๖..	เงินครกขึ้นภูเขา	เงินครกขึ้นภูเขา มีความหมายว่า “กระทำ (หรือ แบก) ภาระอันหนักอึ้งแสนเข็ญ” ครก ที่กล่าวนี้ก็คือ “ครกที่ใช้ตำสิ่งต่าง ๆ” และต้องเป็น “ครกหินขนาดเขื่อง” ซึ่งไม่อาจจะแบกอุ้มขึ้นสู่ที่สูงเช่นภูเขาได้จำต้องเข็นดันขึ้นไป แต่โดยเหตุที่ภูเขานั้นสูง เมื่อดันครกขึ้นไป ก็ถอยหลังลงมาทุกทีต้องเข็นต้องดันกันอยู่ดังนี้ โดยไม่เห็นผลสำเร็จแต่ประการใด เรื่องที่เป็นความเปรียบเช่นนี้ จะมีที่มาในวรรณคดีหรือนิทานของไทยอย่างไรยังไม่พบหลักฐาน แต่เรื่องทำนองนี้อยู่ในเทพนิยายกรีก จะต่างกับสำนวนของเราตรงที่ของกรีกนั้น เป็นเรื่องของคนที่เข็นก้อนหินใหญ่ขึ้นภูเขา มิใช่เข็นครกหิน ในเทพนิยายกรีกซึ่งรวมกันอยู่ในเทพปกรณัมของกรีก (Greek Mythology) มีเรื่องเข็นก้อนหินขึ้นภูเขาดังข้อความต่อไปนี้ที่เมืองเอฟีเร (EPhyre) หรือนครคอรีนธ์ (Corinth) มี	ศักดิ์ศรี เข้มแน่นดา, เงินครกขึ้นภูเขา,” ในสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒ . กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า

		พระราชชื่อ ซิซิฟุส (Sisyphus) ปกครองอยู่ วันหนึ่งพระราชเล่าไปนอกหน้าต่าง เห็นนกอินทรีตัวใหญ่ยิ่งกว่านกอินทรีธรรมดาตัวหนึ่ง มีริศมีแพรวพราวจับจิกผู้หญิงคนหนึ่ง บินผ่านหน้ามุ่งไปยังเกาะเล็ก ๆ เกาะหนึ่งในทะเลปรากฏว่าหญิงสาวที่ถูกนกอินทรีพาตัวไปนั้นชื่ออีจينا (Aegina) เป็นธิดาของเทพแห่งแม่น้ำชื่ออะโซปุส (Asopus) เมื่ออะโซปุสถามซิซิฟุสว่าเห็นนกอินทรีพาลูกสาวของตนผ่านไปบ้างหรือเปล่า ซิซิฟุสตอบว่าเห็นและสงสัยว่านกอินทรีใหญ่ตัวนั้นจะเป็นร่างจำแลงของซุส (Zeus) ราชาแห่งทวยเทพ อะโซปุสได้ทราบว่านกอินทรีบินไปลงที่เกาะน้อยตามคำบอกของซิซิฟุสก็ออกติดตามลูกสาวของตนไปยังเกาะนั้น แต่ถูกซุสจับไล่และทำร้ายด้วยสายฟ้าต้องหนีเอาชีวิตรอด ต่อมาภายหลังเกาะน้อยนั้นก็ได้อีกว่าเกาะอีจินา ส่วนผู้ที่เห็นเหตุการณ์ลักพาคือซิซิฟุส ต้องถูกซุสลงโทษแสนสาหัส ด้วยความโกรธแค้นและผูกพยาบาทไม่รู้หาย ซุสส่งซิซิฟุสให้เฮดีส (Hades) หรือ พลูโต (Pluto) ผู้เป็นน้องของตนและเป็นเจ้าแห่งโลกบาดาลพาไปลงโทษในนรกได้ดินอันน่ากลัวนั้น เฮดีสได้บังคับให้ซิซิฟุสทำงานหนักชนิดที่ไม่มีวันสิ้นสุด คือให้เข็นก้อนหินใหญ่หิม่าขึ้นบนภูเขา ซึ่งเข็นอย่างไรก็ไม่ถึงยอดสักที และซิซิฟุสต้องถูกลงทัณฑ์ให้ทนทุกข์ทรมานเรื่อยไปตลอดชีวิต หรือจนกว่าซุสจะหายโกรธและยกโทษให้ (ซึ่งไม่มีหลักฐานปรากฏ)	
๕๑..	ขึ้นต้นจั่ว	ขึ้นต้นจั่ว สำนวนนี้หมายถึง “การลงโทษชายหญิงที่เป็นชู้กัน เมื่อตายไปแล้วจะต้องตกนรกชั้น โลหิมพลินกร ได้รับ ความเดือดร้อนแสนสาหัสชั่วกัปชั่วกัลป์” นรกชั้น โลหิมพลี หรือนรกที่มีต้นจั่วเหล็ก มี หนามแหลมยาวถึง ๑๖ องคุลี ลูกโซนเป็นไฟ หญิงชายที่ ล่วงประเวณีเป็นชู้กัน จะต้องถูกลงโทษพร้อมกันในนรกจั่วเหล็กนี้ ถูกแทงด้วยหอกให้ขึ้นไปบนต้นจั่วเพื่อไปพบชู้ของ	ศักดิ์ศรี แย้มนาคดา,” ขึ้นต้นจั่ว,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย

		คน สวนทางกันขึ้น ๆ ลง ๆ และถูกกาปากเหล็กไล่จิกตี ได้รับความทุกข์ทรมานชั่วกาลนาน เรื่องนี้มีกล่าวโดย ละเอียดในเตฎุมิกถาของพญาลิไท และในไตรภูมิโลกวินิจ ฉกถาของพระยาธรรมปรีชา (แก้ว) ในรัชกาลที่ ๑ จำนวน คล้ายคลึงกัน เตฎุมิกถาพรรณนาความไว้ดังนี้ “นรกว่าถัดนั้น อันคำรบ ๑๕ ชื่อโลหสัมพลินรก ผุ่งคนอันทำชั่วด้วยลูกเมียท่านก็ดี แลผู้หญิงอันมีผิวแล้วแล ทำชั่วจากผิวก็ดี คนผุ่งนั้นตายไปเกิดในนรกนั้น นรกนั้นมีป่า ไม้จ้าวป่า ๑ หลายคั่นนัก แลต้นจ้วนันสูงได้เลโยชน์ แล หนามจ้วนันเทียรย่อมเหล็กแดงเป็นเปลวลุกอยู่ แลหนามจ้วนัน นั้นยาวได้ ๑๖ นิ้วมือ เป็นเปลวไฟลุกอยู่บ่อนจะรู้ดับสัก คาบแล ในนรกนั้นเทียรย่อมผุ่งหญิงผุ่งชายหลายแลคนผุ่ง นั้นเข้าได้รักใคร่กันดังกล่าวมาดุจก่อนนั้นแล ลางคาบ ผู้หญิงอยู่บนปลายจ้าว ผู้ชายอยู่ภายต่ำ ผุ่งขมบาลเขาก็เอา หอกคาบแหลนหลาวอันคม เทียรย่อมเหล็กแดงแทงดิน ผู้ชาย จำให้ขึ้นไปหาผู้หญิงซึ่งของสูอันอยู่บนปลายจ้าว โพน เรืออย่าอยู่แลผุ่งผู้ชายทนเจ็บมิได้ จึงปีนขึ้นไปบนคั่นจ้วนัน ครั้นว่าขึ้นไปได้ หนามจ้วนันบาดทั่วตนเขาขาดทุกแห่งแล้ว เป็นเปลวไฟไหม้ตนเขาเขาคบมิได้จึงบ่ายหัวลงมา ผุ่ง ขมบาลก็เอาหอกแทงซ้ำเล่าร้องว่าสูเร่งขึ้นไปหาผู้สูที่อยู่บน ปลายจ้าว โพน สูจะลงมาเย็บใดเล่า เขาคบเจ็บมิได้ เขาเถียง ขมบาลว่า คูมิขึ้นไป เขาก็มิขึ้นไป แลหนามจ้วนันบาดทั่วทั้งตัว เขา เขาเจ็บปวดหนักหนาคังใจเขาจะขาดตาย แลเขากลับผุ่ง ขมบาล เขาจึงขึ้นไปถึงปลายจ้วนัน ครั้นจะใกล้ถึงผู้หญิง นั้นได้ ก็แลเห็นผู้หญิงนั้นกลับลงมาอยู่ภายต่ำเล่า ขมบาล หมู่ ๑ แทงดินผู้หญิงให้ขึ้นไปหาผู้ชายที่เป็นผู้สูอันอยู่บน ปลายจ้วนันเล่า แลว่าเมื่อเขาขึ้นเขาลงหากันอยู่ ฉะนั้น เขาบ มิได้พบกัน ขมบาลจับผู้หญิงผู้ชาย จำให้ขึ้นให้ลงหากัน ดั่งนั้น หลายคาบและหลายครา ลำบากนักหนาแลฯ”	ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒

เรื่องดังกล่าวนี้มีปรากฏในไตรภูมิโลกวินิจจยกถา
ของพระยาธรรมปรีชา (แก้ว) ในรัชกาลที่ ๑ เช่นเดียวกัน แต่
ชื่อรถต่างออกไปเล็กน้อย คือเรียกว่า สิมพลีวนนรก และมี
รายละเอียดเพิ่มเติมคือมีการอ้างถึง กาปากเหล็ก แร้งปาก
เหล็ก และสุนัขนรกตัวเท่าช้างสารอีกด้วย ความว่า

“แร้งปากเหล็ก กาปากเหล็กทั้งหลาย ก็โลดลี้วแดก
ถาทรูเกรียวเข้านับเสี้ยวจิกทั้ง กินเนื้อแลเลือดเป็นภักษาหาร
ทนทานอยู่บนต้นจ้าวมิได้ ถอยตัวลงมาก็ถูกหนามจ้าวอีกเล่า
ลำบากแสนสาหัส ทรุดลงมาใกล้แผ่นดิน สุนัขตัวเท่าช้าง
สารก็ทยานเข้ากัดกินเนื้อแลเลือด นายนิรบาลก็แทงด้วย
หอกอันใหญ่ ทนทานอยู่มิได้ก็กลับขึ้นไปบนต้นจ้าวอีกเล่า
ในฎีกาปัญจคติวิธานาไว้ว่า กาลเมื่อขึ้นต้นจ้าว นั้น สัตว์นรก
ทั้งหลายแขนงทยเอาหน้าขึ้นไป กาลเมื่อลงเอาน้ำกลับ
ลงมาอาศัยกรรมอันใด? วิธานว่า อิมารุหุติ นารีโย นรา
จปรทารู สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ที่เป็นบุรุษนั้น แต่ก่อนนั้น
กระทำปรทารกรรม ล่วงประเวณีเมียท่าน โทษที่กระทำ
มิชฌาจารย์นั้นชัดให้ จึงมาทนทุกขเวทนาขึ้นต้นจ้าวใหญ่ ได้
ความลำบากฉะนี้ แลสัตว์ที่เป็นสตรีนั้น แต่ก่อนนั้นเป็นคน
ใจบาป นอกใจสามี คบหาด้วยชายคนอื่น ชมชื่นรื่นเริงด้วย
สัมผัสชายคนอื่น กรรมนั้นชัดให้จึงมาขึ้นต้นจ้าวใหญ่ ทน
ทุกขเวทนาฉะนี้”

ความเชื่อเรื่องขึ้นจ้าวนี้ คงจะปรากฏแพร่หลายใน
สังคมไทยมาช้านาน จึงมีอ้างถึงในวรรณคดีหลายแห่ง แม้
สุนทรภู่เองก็กล่าวไว้ในนิราศภูเขาทองตอนหนึ่งว่า

“ถึงบ้านจ้าวเห็นแต่จ้าวละลี้วสูง
ไม่มีฝูงสัตว์สิงถึงพฤษยา
ด้วยหนามครกคายนระคตา
นีกก็น่ากลัวหนามขามขามใจ

		จวนรกลีบหอกงูลีแหลม ดังขวกแชนเลี่ยมแทรกแตกไสว ใครทำซู้คู่ท่านครั้นบรรลัษ ก็ต้องไปปิ่นต้นนำขนพอง เราเกิดมาอายุเพียงนี้แล้ว ยังคลาดแคล้วครองตัวไม่มัวหมอง ทุกวันนี้วิปริตผิดทำนอง เจียนจะต้องปิ่นบ้างหรืออย่างไร”	
๕๘..	ขึ้นสวรรค์ทั้ง เป็น	ขึ้นสวรรค์ทั้งเป็น ส่วนวนนี้ใช้ในกรณีเปรียบเทียบ ความดีใจ อิ่มใจ ถึงโลก ปลื้มปิติ เช่นกล่าวว่า ดีใจราวกับได้ ขึ้นสวรรค์ทั้งเป็น ซึ่งมีความหมายทำนอง “ได้มาซึ่งสิ่งที่ ปราารถนาโดยไม่นึกไม่ฝัน” ส่วนวนนี้มีที่มาจากวรรณคดี หลายแห่งที่ควรยกเป็นตัวอย่างคือวรรณคดีสันสกฤต และเบงกาลี ในวรรณคดีสันสกฤต มีเรื่องราวเกี่ยวกับการที่บุคคล ผู้ยังมีชีวิตอยู่ แต่ได้ขึ้นสวรรค์ในช่วงระยะเวลาที่ยังมีตายอยู่ หลายเรื่องด้วยกัน เช่น เรื่องของท้าวสตัยพรด ท้าวหริศ จันทร และ นางศวรีเป็นต้น ในพุทธศาสนาก็มีเรื่องของพระ มหาโมคคัลลานะ และพระมาลัยเถระ ซึ่งต่างกับนิยาย สันสกฤตตรงที่พระเถระในวรรณคดีบาลีนั้นท่านขึ้นสวรรค์ ชั่วครั้งชั่วคราวแล้วกลับลงมา หาได้ขึ้นไปดำรงชีวิตอยู่ ตลอดกาลเหมือนเรื่องในวรรณคดีสันสกฤตไม่ เรื่องในวรรณคดีสันสกฤต ๑. เรื่องท้าวสตัยพรดหรือตรีสังกุ พระราชาสตัยพรดเป็นพระราชแห่งสุรยวงศ์องค์ที่ ๒๗ ผู้ครองกรุงอโยธยา และมีเรื่องราวกล่าวถึงในรามายณะ และคัมภีร์ต่างๆ หลายเล่ม มีเนื้อความโดยย่อว่า ท้าวสตัยพรดเป็นโอรสของพระเจ้าศรียาธุร ในวัย หนุ่มนั้นท้าวสตัยพรดได้ทำความชั่วด้วยความตึกคะนอง โดยไปแย่งเจ้าสาวโดยพลการจากพราหมณ์หนุ่มผู้เป็นเจ้า	ศักดิ์ศรี เข้มแน่นคดา “ขึ้นสวรรค์ทั้งเป็น,” ในสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒ . กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒.

บ้าง การกระทำอันเป็นบาปนำอศุเช่นนั้น ทำให้พระเจ้า
 ตรีขารุณ โกรธมากถึงกับขับสัตยพรตออกจาก
 ราชอาณาจักร สัตยพรตต้องร่อนเร่ไปในที่ต่างๆ หากินด้วย
 ความลำบากยากแค้น ในที่สุดไปอาศัยอยู่กับครอบครัว
 จันทาล และหาเลี้ยงชีวิตด้วยการยิงสัตว์ป่าเอาเนื้อมากิน
 เวลาผ่านไปไม่นานนัก พระเจ้าตรีขารุณหายพิโรธ เสด็จ
 ออกไปบำเพ็ญพรตในป่าและสละราชสมบัติให้แก่สัตยพรต
 พระเจ้าสัตยพรตครองราชย์ด้วยคุณธรรมมาช้านานหลายสิบ
 ปี ในที่สุดเคราะห์กรรมก็มาถึง กล่าวคือท้าวสัตยพรตบังเกิด
 ความปรารถนาขึ้นอย่างรุนแรงที่จะขึ้นสวรรค์ทั้งเป็น

ท้าวสัตยพรตมีความคิดว่า การขึ้นสวรรค์ทั้งเป็นเป็น
 เรื่องยาก แต่อาจจะสำเร็จได้ ถ้าได้รับความเอื้อเฟื้อจากฤๅ
 ผู้เชี่ยวชาญพระเวทเป็นผู้ทำพิธีให้ จึงขอความอนุเคราะห์
 จากพระวิสิษฐ์พรหมฤๅผู้เป็นราชบุโรหิตและเป็นกฤๅปกา
 จารย์ประจำราชสำนัก แต่ฤๅวิสิษฐ์ปฏิเสธว่าทำไม่ได้ และ
 คำว่าท้าวสัตยพรตว่าเป็นคนมีความคิดพิเรนทร์ ท้าวสัตย
 พรตจึงไปอ้อนวอนบุตรชาย ๑๐๐ คนของฤๅวิสิษฐ์ให้ช่วย
 แต่ก็ถูกปฏิเสธอีก พร้อมกับถูกเยาะเย้ยเหยียดหยาม เมื่อสัตย
 พรตได้ตอบด้วยวาจาเผ็ดร้อน บรรดาลูกของฤๅวิสิษฐ์ก็สาป
 ให้กลายเป็นจันทาล ท้าวสัตยพรตท่องเที่ยวไปในป่า หากิน
 โดยเป็นพรานฆ่าสัตว์เลี้ยงชีวิต มีชีวิตตกกระทาลำบาก แต่แม้
 กระนั้นก็ยังไม่วางใจที่จะหาทางขึ้นสวรรค์ทั้งเป็นอีก

ในระหว่างที่เป็นจันทาล และมีความอดอยาก สัตยพรต
 ได้แอบไปฆ่าแม่โคนันทินี ซึ่งเป็นลูกของแม่โคสารพัตติก
 ชื่อสุรภี ที่เป็นสมบัติของฤๅวิสิษฐ์ และกินเนื้อแม่โคนันทินี
 เสียด้วย ฤๅวิสิษฐ์ทราบเรื่องก็โกรธมาก จึงสาปสัตยพรต
 จันทาลให้เป็นคนบาปต่ำช้าที่สุด เรียกว่า ตรีสังกุ (แปลว่า
 "ผู้มีบาป ๓ ประการประกอบด้วย การสาปแช่งของบิดา
 การลักพาเมียของคนอื่น และการกินเนื้อโค") ท้าวตรีสังกุผู้
 มีตราบาป ๓ ประการท่องเที่ยวไปในที่ต่างๆ หากินด้วย
 ความแร้นแค้น ขณะนั้นได้เกิดขาดกภัยขึ้นในแคว้นแคว้น

เป็นเวลานานถึง ๑๒ ปี ผู้คนอดอยากล้มตายกันมากมาย ตรี
 ศังกูได้ทราบข่าว ความแร้นแค้นถึงกับทำให้ชายาของพระฤๅ
 วิศวามิตรต้องเอาลูกชายไปขายที่ตลาดเพื่อประทังความอด
 ยาก เพราะฤๅวิศวามิตรผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวได้ท่องเที่ยว
 ไปบำเพ็ญตบะในที่ห่างไกล มิได้อยู่ช่วยเหลือ ตรีศังกูจึงไป
 เทียวมาสัตว์ เอาเนื้อมาแขวนไว้หน้าอาศรมทุกวัน ทำให้
 ครอบครัวของฤๅวิศวามิตรรอดตายไปได้ พระวิศวามิตรฤๅ
 กลับมาเมื่อทุกข์ภัยแล้ว ได้ทราบว่าครอบครัวได้รับ
 ความช่วยเหลือของตรีศังกูทำให้รอดตายมาได้ ก็มีความ
 ยินดี และคิดจะตอบแทนบุญคุณของตรีศังกูอยู่ และเมื่อทราบ
 ว่าตรีศังกูต้องการจะขอความช่วยเหลือให้ทำพิธีสงฆ์ขึ้น
 สวรรค์ทั้งเป็น ก็มีความสงสารจึงตกลงทำบุญพิธีให้

พระวิศวามิตรมหาฤๅมีลงมือทำพิธีอัมพพวน (แปลว่า
 "ป่านะมวง")แล้วร่ายมนตร์ส่งตรีศังกูให้ลอยขึ้นไปบน
 สวรรค์ แต่พระอินทร์และทวยเทพไม่ยอมรับไล่ให้หกหัว
 กลับลงไปยังโลก เมื่อตรีศังกูลอยทะลิวลงมาพระวิศวามิตร
 ก็บังคับให้ขึ้นไปอีก ขึ้นๆ ลงๆ อยู่อย่างนี้จนตรีศังกูเวียน
 ศีรษะเต็มที ขอลอยอยู่เฉยๆ เป็นดาวในอากาศ ไม่ขึ้นไม่ลง
 อีกต่อไป ฝ่ายท้าววิศวามิตรเห็นว่า พระอินทร์และทวยเทพ
 ก็ไม่ยอมรับร่วมมือกับตนก็โกรธ จึงประกาศจะสร้างสวรรค์
 ขึ้นใหม่ ให้ประกอบด้วยพระอินทร์และทวยเทพชุดใหม่
 ทั้งหมดพระอินทร์และทวยเทพจำต้องยอมแพ้ และพระ
 อินทร์ส่งวิมานทองมารับตรีศังกูให้ขึ้นสวรรค์ได้ทั้งเป็น
 และให้มีที่นั่งในเทวสภาด้วย ตรีศังกูหรือท้าวสัตยพรตใน
 อดีต จึงประสบความสำเร็จ ได้ขึ้นสวรรค์ทั้งเป็นในที่สุด

๒. เรื่องท้าวหริศจันทร์

พระราชาปรีศจันทร์เป็นกษัตริย์องค์ที่ ๒๘ แห่งสุ
 ขวงศ์อยู่ครองกรุงอโยธยาสืบต่อจากท้าวสัตยพรตหรือตรี
 ศังกู (ผู้ขึ้นสวรรค์ทั้งเป็นเป็นองค์แรก) พระองค์ครอง

แผ่นดินมาหลายปีและมีเกียรติคุณเป็นที่เลื่องลือว่าเป็น
ผู้รักษาสัจจะอย่างยิ่งยวด ฤๅษีวิศวามิตรได้ทราบกิตติศัพท์ที่มี
ความอจนา ใครจะพิสูจน์ความจริง

วันหนึ่งถึงคราวเคราะห์ ท้าวหริศจันทร์ออกไปล่า
สัตว์ป่า ได้ยินเสียงผู้หญิงร้องให้ช่วยอยู่หลังพุ่มไม้ก็ตรงเข้าไป
ไปปรึกษาผู้ที่ข่มเหงนางและประกาศจะฆ่าเสีย ปรากฏว่า
พระวิศวามิตรกำลังทรงมานรูปวิทยาอยู่ ฤๅษีวิศวามิตรโกรธ
มากที่ต้องเสียพิธีเพราะรูปวิทยาหนีไปได้ จึงคุกคาม
พระราชินีให้หนีความผิดครั้งนี้ เมื่อพระราชินียอมตามโดยไม่
บิดพลิ้ว ฤๅษีก็กล่าวว่าตนกำลังจะทำพิธีใหญ่อยู่ ต้องใช้
ทรัพย์เป็นอันมาก จึงขอสมบัติให้หมดในท้องพระคลัง เมื่อ
พระราชินียอมยกให้แล้ว ฤๅษีก็บังคับให้ออกจากเมืองไป
พร้อมด้วยมเหสีชื่อ จันทรมติ (หรือไศพยา) และโรหิตาสว
กุมารผู้เป็นโอรส เมื่อภักษัตริย์ทั้งสามเดินทางออกจากเมือง
มาได้ครึ่งวัน พระวิศวามิตรฤๅษีก็ตามมาพบ และขอให้ท้าว
หริศจันทร์หาเงินทักษิณามาให้ตนอีกโดยอ้างว่ายังขาด
ทรัพย์ที่จะต้องใช้ประกอบพิธีอีกซึ่งท้าวหริศจันทร์จะต้อง
หามาเพิ่ม ฤๅษีได้นัดหมายว่าตนจะไปพบพระราชินีที่เมืองพ
ราณสีเมื่อครบหนึ่งเดือนพอดี ปรากฏว่าภายในเวลาดังกล่าว
ท้าวปรีศจันทร์ยังหาเงินไม่ได้เลย ในที่สุดเมื่อครบเวลา ๑
เดือน พระราชินีเสด็จถึงเมืองพราณสี และพบวิศวามิตร
ฤๅษีมากอยอยู่แล้ว เมื่อปรากฏว่าพระราชินีหาเงินไม่ได้
พระฤๅษีพาไปตลาดทาสเพื่อให้พระราชินีและมเหสีขาย
ตัวเองเป็นทาสเอาเงินมาให้ตน ท้าวหริศจันทร์ได้ขายนาง
จันทรมติกับโอรสให้แก่พราหมณ์ชราผู้หนึ่งเพื่อเอาไปเป็น
ทาสในครัวเรือนเป็นเงินหนึ่งแสนเหรียญ และขายพระองค์
เองให้แก่ชายจีนทาสเพื่อเอาไปเป็นสัปเหร่อเผาศพในป่าช้า
แห่งหนึ่งในราคาแสนเหรียญ เมื่อฤๅษีวิศวามิตรได้เงินแล้วก็
จากไป ท้าวหริศจันทร์กับพระนางจันทรมติต้องทำงานอย่าง
หนัก โดยเฉพาะพระราชินีหริศจันทร์ผู้ตกเป็นทาสของคน

		จันทาลเจ้าของป่าช้าต้องถูกลงโทษ โขบติ และใช้ให้เผาศพในป่าช้า คอยรับเงินค่าจ้างเผาศพไปให้แก่จันทาล รวมทั้งดึงเอาผ้าคลุมศพไปซักและนำไปให้จันทาลอีก เมื่อกษัตริย์ทั้งสององค์ทนทุกข์ทรมานมาถึงขวบปี วันหนึ่งทั้งสองก็ได้พบกันอีก กล่าวคือ โรหิตาสวกุมารได้ล้มเจ็บและสิ้นชีวิต พระนางจันทรมติอุ้มศพไปที่ป่าช้าและอ่อนวอนสัปเหร่อให้เผาศพในฐานะศพอนาถา นายสัปเหร่อและนางต่างจำกันได้ และด้วยความสิ้นหวังในชีวิตทั้งคู่ จึงตัดสินใจยอมตายพร้อมกันบนจิตถาวร ทันใดนั้นไฟก็ดับลง และจิตถาวรก็กลายเป็นวิมานทิพย์ บรรดาทวยเทพก็โปรยปรายบุปผาสวรรค์ลงมาเกลื่อนกล่นทั่วบริเวณ พระพรหมก็เสด็จมาให้พรให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมทุกอย่าง ชายจันทาลเจ้าของป่าช้า ก็กลายร่างเป็นพระธรรมเทพ ครัสให้พรและสรรเสริญว่า พระราชาหริศจันทร์ชนะการทดลองแล้ว และทรงเป็นยอดบุรุษในแผ่นดินผู้ทรงคุณธรรมสูงสุด เมื่อจบสิ้นการทดลองอันแสนสาหัสแล้ว ฤๅษีวิศวามิตรก็ถวายราชสมบัติคืน ขณะนั้นมีราษฎรชาวโยธยาผู้จงรักภักดีมาเฝ้ารับเสด็จอย่างคับคั่ง จึงประทานพรให้ทั้งพระราชพาพร้อมด้วยพระมเหสีได้ขึ้นสู่สวรรค์ทั้งเป็น แต่ท้าวหริศจันทร์ปฏิเสธโดยให้เหตุผลว่า ราษฎรชาวโยธยาผู้จงรักภักดีได้ติดตามมาเฝ้าเป็นอันมา ไม่สมควรจะทอดทิ้งพวกเขาพระอินทร์จึงจำต้องยินยอม เมื่อพระราชพาและพระมเหสีให้โรหิตาสวกุมารขึ้นครองราชย์แล้ว พระองค์ก็พามเหสีและราษฎรขึ้นสู่วิมานทิพย์ ลอยขึ้นไปถึงแดนสวรรค์ จึงนับได้ว่า พระองค์เป็นผู้ที่ขึ้นสวรรค์ทั้งเป็นเป็นคนที่ ๒ ต่อจากท้าวสัตยพรต (ตรีศังกุ) ผู้เป็นพระราชบิดา อย่างไรก็ดี มีเรื่องเล่าว่าภายหลังท้าวหริศจันทร์ไปเสียบที่แก่ฤๅณินารทะ ซึ่งลอบให้พระองค์ต้องเปลื้องอวดอ้างถึงบุญบารมีที่ทำให้ได้ขึ้นสวรรค์ ทำให้พระองค์ต้องได้รับโทษแห่งการโอ้อวดต้องลงมาอยู่ในวิมานกลางอากาศระหว่างฟ้ากับดิน และกล่าวกันว่า วิมานทิพยนันต์ ยังอาจจะ	

		แลเห็นได้ในวันที่ท้องฟ้าแจ่มใสไร้เมฆหมอกปกคลุม นอกจากสองเรื่องทีกล่ามาแล้ว ยังมีเรื่องตากาไหน พนักงานสอบสวน ในชุดนิยายเบงกิตีตามเรื่องเล่าว่า ได้ เกาะทางช้างไอราพต (เอราวัณ) ขึ้นไปเที่ยวบนเมืองสวรรค์ และเกาะทางช้างลงมาที่เดิม	
๘๘..	ตำนานใจเป็น แม่พระคงคา	ใจเป็นแม่พระคงคา ตำนานนี้มีความหมายว่า "มีใจ กว้างขวางเยือกเย็นเหมือนแม่น้ำคงคา หรือใจกว้างไม่ถือโกรธใครๆ เหมือนแม่คงคา" ที่ใช้ใน ความหมายว่า "ไม่ถือโกรธ มีการวางเฉย" นั้น แม่พระคงคาที่อ้างถึงในตำนานนี้เป็นชื่อแม่น้ำใน ประเทศอินเดีย มีเรื่องราวประวัติความเป็นมาในวรรณคดี สันสกฤต ลำดับความโดยย่อว่าพระคงคาเป็นธิดาของท้าว หิมวัตเจ้าแห่งภูเขาหิมาลัยกับนางเมนา และเป็นพี่สาวของ พระอุมาชายาพระศิวะ พระคงคาเป็นเทวีแห่งสายน้ำอัน ศักดิ์สิทธิ์ในสวรรค์เรียกกันว่าอากาศคงคา แต่ในกาล ต่อมาต้องลงมาสู่แผ่นดินโลก เหตุผลก็คือ พระราชาสุร ยวงส์ทรงนาม สคร ได้ทำพิธีอัฐวเมธเพื่อแผ่ราชอำนาจโดย ปล่อยม้าสำคัญให้วิ่งไปในแคว้นแคว้นต่างๆ และมีกองทัพ ของราชาโอรสหกหมื่นองค์ติดตามไป ปรากฏว่าวันหนึ่งม้า ลำคณั้นหายไประหว่างทางโดยไม่มีร่องรอย เจ้าชายทั้ง ๖ หมื่น พยายามติดตามหาจนทั่วโลกก็มิได้พบ จึงชุดแผ่นดินลงไป เป็นหลุมใหญ่ก็พบม้าตัวนั้นขึ้นและเล็มหญ้าอยู่ข้างอาศรม ฤๅษีแห่งหนึ่ง จึงเข้าไปหาฤๅษีและกล่าวโทษว่าฤๅษีขโมยม้า ของตน กบิลฤๅษีเจ้าของอาศรม โกรธจึงเพ่งสายตาจากเนตร ที่สามเป็นไฟกรดเผาผลาญเจ้าชายทั้งหกหมื่นมอดไหม้เป็น ซากกระดูกขาวโพลนเต็มไปทั้งหลุม และเจ้าชายหกหมื่น องค์ก็ไม่อาจไปเกิดในสวรรค์ได้ เพราะกระดูกนั้นยังมิได้ ถูกชำระให้บริสุทธิ์ด้วยพระคงคา ซึ่งยังไม่มีปรากฏใน	ศักดิ์ศรี เข้มแน่นคดา. ในสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๖๖๗.

		แผ่นดินโลก พระเจ้าสรวงทรงทราบเรื่องนี้ จึงสละราชสมบัติไปบำเพ็ญพรตในป่า และอ้อนวอนพระศิวะให้ประทานพระคงคาแก่โลกมนุษย์ ก็ไม่สำเร็จ จวบจนสิ้นพระชนม์ พระเจ้าอังศุมัต (อังศุมาน) ผู้เป็นหลานได้ออกบำเพ็ญพรตต่อมาก็ไร้ผล และสิ้นพระชนม์ไป กษัตริย์องค์ต่อมาคือ ท้าวทิลิป ออกบวชทำความเพียร ต่อมาจนสิ้นพระชนม์ก็ไม่สำเร็จ จนถึงท้าวภคิรธได้กระทำพิธีบวงสรวงต่อองค์พระศิวะสืบมา ปรากฏว่าพระศิวะพอพระทัย จึงให้พระคงคาลงมาสู่โลกมนุษย์ และให้พระเจ้าภคิรธคอยรอรับอยู่ปรากฏว่าพระศิวะได้บังคับพระคงคาลงไปตามสัญญา พระคงคามีความโกรธจึงกระโจนลงสู่โลกด้วยกำลังแรงซึ่งอาจทำให้โลกแตกทำลายได้ พระศิวะจึงยื่นพระเศียรเข้าไปรองรับเอาไว้ และบังคับให้พระคงคาไหลวนเวียนอยู่รอบพระเมдали (มวยผม) เป็นเวลาถึง ๑๐๐๐ ปีจนพระคงคาอ่อนกำลังลงแล้ว จึงปล่อยให้ไหลลงสู่โลกตรงที่ซึ่งปัจจุบันเรียกว่าหรววาร์ (ประตูพระอิศวร) แล้วไหลตามลี้รถของพระเจ้าภคิรธไปทางตะวันออกระหว่างทางที่พระคงคาไหลไปนั้น บังเอิญไปผ่านโรงพิธีซึ่งฤๅษีหนูกำลังกระทำขัณฑะอยู่ ทำให้ข้าวของในพิธีแตกกระจัดกระจายไปหมด ฤๅษีโกรธจึงกลืนแม่น้ำคงคาทั้งสายเข้าไปอยู่ในท้องของตนจนหมด ท้าวภคิรธต้องอ้อนวอนอยู่ช้านาน จนฤๅษีหนุกลายโกรธและปล่อยให้พระคงคาไหลออกจากรูหูของตนเป็น ๒ สาย และไหลตามรถของพระเจ้าภคิรธต่อไปจนถึงหลุมใหญ่ และท่วมทันกองกระดูกของเจ้าชาย ๖ หมื่นองค์จนเต็มเปี่ยมที่ตรงนั้นจึงกลายเป็นผืนน้ำใหญ่มีมาเรียกว่า มหาสาร (ปัจจุบันคืออ่าวเบงกอล) และโดยเหตุที่พระคงคาเคยเข้าไปอยู่ท้องของ ฤๅษีหนุ พระคงคาจึงได้นามว่า ซาหนวี (แปลว่า "ลูกสาวของฤๅษีหนุ") และการที่พระคงคาลงมาสู่โลก เพราะพระเจ้าภคิรธเชิญลงมา พระองค์จึงได้นามว่า ภาคิรกี (แปลว่า "ลูกของพระภาคิรธ") เช่นเดียวกัน	

หลักฐานบางแห่งระบุเรื่องสายน้ำพระคงแตกต่างกัน บางแห่งกล่าวว่าแม่น้ำคงคามี ๗ สาย บางแห่งว่ามี ๔ สาย และบางแห่งว่ามี ๑๐ สาย แต่ว่าตามความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์แล้ว ที่เรียกว่า แม่น้ำคงคาแท้ๆ (Ganga Proper) มีอยู่สายเดียว คือสายที่ไหลไปทางทิศตะวันออก ไปลงอ่าวเบงกอลและโดยทางสายเดียวกัณนี้ก็มีแม่น้ำอีก ๘ สายไหลมาบรรจบทำให้กลายเป็นแม่น้ำใหญ่ทั้งห้า หรือ ปัญจมหานที อันศักดิ์สิทธิ์ ประกอบด้วยแม่น้ำคงคา ยมุนา อจิรวดี สรรภู (หรือสรภู) และ แม่น้ำคงคาเมื่อลงมาสู่โลกมนุษย์แล้วได้มีความเกี่ยวข้องกับโลกโดยการชำระบาปกรรมทั้งมวลของปฤชนทั่วไป กาลต่อมาพระราชานามสันตनुแห่งจันทวงศ์เสด็จไปล่าสัตว์และได้เจอพระคงคาริมฝั่งน้ำ และได้พานางไปเป็นมเหสี นางมีโอรสกับราชานันตनु ๘ องค์ ในที่สุดเมื่อจะโยนองค์ที่ ๘ ลงไปในน้ำ ท้าวสันตनुก็เข้าขัดขวางไว้ ทำให้นางโกรธมากและอันตรธานหายไป อีก ๓๒ ปีต่อมา ราชานันตनुไปล่าสัตว์แลเห็นเด็กผู้ชายรูปร่างงดงามน่ารักกำลังยิงธนูเล่นที่ฝั่งแม่น้ำ แต่เมื่อเข้าไปใกล้ เด็กนั้นก็หายตัวไป

ท้าวสันตनुจึงอธิษฐานถึงพระคงคาเทวี นางก็ปรากฏร่างให้เห็น พร้อมกับอุ้มเด็กชายมาส่งให้ พร้อมกับแจ้งว่าเด็กนั้นเป็นโอรสองค์ที่ ๘ ของนางความจริงเป็นคณะเทพ ๘ องค์เรียกว่า อัษฎวสุ เมื่อนางโยนลูก ๗ คนลงแม่น้ำคงคาครั้งนั้น ลูกทั้ง ๗ คนก็ได้ขึ้นสวรรค์มีชีวิตนิรันดร์ไปแล้ว ส่วนเด็กชายที่เป็นลูกชายคนที่ ๘ นี้ต้องเป็นมนุษย์ธรรมดาและจะต้องตายเหมือนมนุษย์ทั่วไป เมื่อนางจากไปแล้ว พระราชาก็พาโอรสคือเทพบุตรผู้นั้นเข้าวัง และตั้งให้เป็นรัชทายาท แต่ในกาลต่อมาเทพบุตรยอมสละตำแหน่งรัชทายาทเพื่อเห็นแก่พระบิดา ซึ่งไปรักใคร่กับนางสัตยวดีและนางตั้งเงื่อนไขขอตำแหน่งรัชทายาท แล้วได้

		เปลี่ยนนามใหม่ว่าภิษมะ ถือพรตบำเพ็ญพรหมจรรย์ไม่เกี่ยวข้องกับสตรีใดจนตราบสิ้นอายุในสงครามมหาภารตะ รูปลักษณะของพระคงคาเทวีนั้นเป็นหญิงสาวรูปร่าง ผิวขาวผ่อง พระหัตถ์หนึ่งถือกลศ (หม้อน้ำ) และอีกพระหัตถ์หนึ่งถือดอกบัว ประทับนั่งบนหลังปลามังกร (มกรมัตสยะ) อนึ่ง คำว่า คงคานี้ ในภาษาไทยพบบ่อยๆว่า นำมามาใช้หมายถึง แม่น้ำทั่วไป	
๑๐๐.	สำนวนชักแม่น้ำทั้งห้า	ชักแม่น้ำทั้งห้า เป็นสำนวนที่มีความหมายถึง "พูดให้เพลิดเพลιν" หรือ "พูดให้พอใจ" ในภาษาพูดมีใช้บ่อยๆ เช่น อย่ามาชักแม่น้ำทั้งห้าหน่อยเลย และในรายยาวหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร ก็มีว่า "เฒ่าก็พูดหวานล้อมคำขอ ชักเอาแม่น้ำทั้งห้าเข้ามาล่อ อุปมาถวายเป็นก่อน แล้วจึง หวานข้อนขอต่อเมื่อภายหลัง" แสดงว่าความรู้เรื่องแม่น้ำทั้งห้านี้มาจากวรรณคดี มีปรากฏทั้งในวรรณคดีบาลีและสันสกฤต ในวรรณคดีบาลี กล่าวว่า แม่น้ำทั้งห้า ได้แก่ แม่น้ำคงคา ยมูนา อจิรวดี สรรพ และมहि ดังคำที่ชูชกได้พรรณนาให้พระเวสสันดรฟังว่า "พระคุณเจ้าเอ๋ย อันว่าแม่น้ำทั้งห้าห้วงกระแสนสายชลธาราไหลมาจากห้วงคงคาเป็น ห้าแคว นอนไปด้วยน้ำแฉวเต็มดิริคิรนามชื่อว่า คงคา ยมูนา อจิรวดี สรรพที่ มหิมหาสาครเรศ จึงแตกเป็นนิเทศกุนนทีน้อยๆ ประมาณห้าร้อยโดยสังขยา ปุโร ไหลหลังถั่งมา ถ้นลบกระทบ กระแทงฟากฝั่งฟุ้งเป็นฝอยฝน บ้างก็เป็นวังเวงว้าง	ศักดิ์ศรี แยม้นัดดา. ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๘๐๓.

		ชะวากเว้ง บ้างก็เป็นกระพັกกระเพิงกระพังพู่ บ้างก็เป็นตะคุะคั้นกระเด็นคายคั้งควงแก้ว..." ในวรรณคดีสันสกฤตกล่าวว่า แม่น้ำคงคามีสายา ๔ สาย คือ สีตา จักมุส อลกนันทา และภัทรา เมื่อรวมกับคงคาจึงเป็น ๕ สายด้วยกัน	
๑๐๑.	ตำนานชูปตัว	ตำนานนี้มีความหมายว่า "ทำตัวเองให้ดีขึ้น" หรือ "ทำตัวเองให้มีค่า โดยอาศัยส่วนประกอบ อย่างอื่นที่ทำให้เชิดชูตัวเอง" ตัวอย่างเช่น พระสังข์ ชูปตัวให้มีผิวสีทองโดยการลงไปในห้องทองของนางยักษ์พันธุรัต ในพระราชนิพนธ์บทละครนอกเรื่องสังข์ทอง ของรัชกาลที่ ๒ ได้กล่าวถึงตอนนี้ว่า "ครั้นกลางคืนคืนศึกเดือนเที่ยง เห็นพี่เลี้ยงหลับสนิทถ้วนหน้า ก่อนย่องลงจากเตียงเมียงออกมา จากห้องไสยาทันที ลอบลงชูปองค์ในห้องทอง ผิวเนียนวลละอองผ่องศรี เป็นทองคำธรรมชาติชาติ สมถวิลยินดีตั้งใจคิด" แต่พระสังข์เอารูปเงาะป่าสวมอำพรางตัวจริงไว้ จึงไม่มีใครทราบความจริง นอกจากนาง รจนานิดาท้าวสามล ตอนที่นางจะเสียดวงพวงมาลัย นางมองเห็นตัวจริงของพระสังข์ว่าเป็นทอง จึงทิ้งพวงมาลัยให้เงาะเงาะ ทำให้นางได้พระสังข์ทองไปเป็นคู่ครอง ความว่า "เมื่อนั้น รจนานารีมีศักดิ์ เทพไทอุปภักภักนำชัก นงลักษณ์คู่เงาะเงาะจง นางเห็นรูปสุวรรณอยู่ชั้นใน เอารูปเงาะสวมไว้ให้คน หลง ใครใครไม่เห็นเป็นรูปทรง พระเป็นทอง ทั้งองค์อร่ามตา	ศักดิ์ศรี เข้มมั่นคงา. ในสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๕๕๘.

		หุรยบุญเราไซ้จึงได้เห็น ต่อจะเป็น คู่ครองกระมังหนา คิดพลางทางเสียงมาลา แม้ว่าเคยสม ภิรมย์รัก ขอให้พวงมาลัยนี้ไปต้อง เจ้าเงาะรูป ทองจงประจักษ์ เสียงแล้ว โคมยงนงลักษณ์ ผินพักตร์ทิ้ง พวงมาลัยไป" การชุบตัวแบบพระสังข์นี้ เป็นแบบชุบตัวให้สวยงาม อีกตัวอย่างหนึ่งอยู่ในพระราชนิพนธ์บทละครนอก เรื่องลาวีของรัชกาลที่ ๒ ตอนท้าวสนนุราช ชุบตัวในบ่อไฟ เพื่อให้ร่างกายกลับเป็นชายหนุ่ม โดยหวัง ว่านางจันทสุตผมหอมจะเปลี่ยนใจมารักตน พระหลวิชัย และลาวีติดตามนางจันทสุตผมาถึงเมืองพัทวิสัย รู้ข่าวว่า ท้าวสนนุราชได้ตัวนางไว้และจะให้นางตกเป็นชายาแต่นาง ไม่ยอม ท้าวสนนุราชคิดว่า นางไม่รักเพราะพระองค์แก่ เกินไป จึงป่าวประกาศว่า ผู้ใดช่วยให้พระองค์กลับเป็น หนุ่มได้อีกครั้งหนึ่งจะให้พระนครกึ่งหนึ่งเป็นรางวัล พระ หลวิชัยจึงแปลงกายเป็นฤๅษีเข้ามารับอาสาจะชุบตัวท้าวสนนุ ราชให้เป็นหนุ่มได้อีก โดยชุบหลุมพีธีก่อกองไฟในนั้นแล้ว กันมาน ๘ ชั้น โดยรอบมิให้ใครเห็นแล้วให้ท้าวสนนุราชไป นั่งบริกรรมภาวนาที่ปากหลุมไฟ(ฤๅษี) พอได้ทำก็ผลึกท้าว สนนุราชตกลงไปในหลุมไฟ เมื่อท้าวสนนุราชไหม้เป็นถ้ำ ถ่านแล้วก็เอาลาวีออกมานอกโรงพิธี และกล่าวแก่คน ทั้งหลายว่า ลาวีหนุ่มน้อยนั้นคือท้าวสนนุราชซึ่งชุบตัว สำเร็จแล้วนั่นเอง ดังนี้ข้อความว่า "เมื่อนั้น พระดาบสเห็นท้าวเธอเชื่อถือ แกสั่งหยิบเอาพดปีดสะพือ ให้เพลงฮือ สมหวังตั้งใจ แล้วเดินเวียนวนบนบริกรรม จิมจิมพืมพำเข้า	

		มาใกล้ ได้ทีผลึกท้าวเจ้ากรุงไกร ค่อมาม้วนลงไป ในอัครี เห็นม้วยมุดคุดคู้อยู่ในหลุม เอาพินสุ่มใส่ เข้าเหมือนเผาศี ซากศพโทรมสิ้นก็ยินดี ถ้อยทีสรวลสันต์ สำราญใจ จึงให้น้องแต่งองค์ทรงเครื่อง แทนท้าวเจ้า เมืองที่ม้วยไหม้ แล้วส่งคนข้างนอกออกไป เร่งให้ประโคม ขึ้นบัดนี้" เป็นอันว่าท้าวแสนนุราชนั้นชุบตัวให้เป็นหนุ่มแต่ไม่ สำเร็จ ความคิดเรื่องชุบตัวในกองไฟนี้ คล้ายๆกับ เรื่อง หงส์ฟีนิกซ์(Phoenix) ในเทพนิยายโบราณ ของอียิปต์ซึ่งมีอยู่เพียงตัวเดียวในโลกเป็นผู้มีชีวิตอมตะ นิรันดร์ เพราะเมื่อแก่ชราลงเมื่อใดก็ก่อกองไฟขึ้น และเข้า ไปสู่กองไฟแล้วก็กลับออกมาอีก กลายเป็นหนุ่มแข็งแรงมี ชีวิตยืนยงอยู่ต่อไป การชุบตัวอีกแบบหนึ่งคือชุบตัวให้เป็นเพชร เพื่อให้ ร่างกายแข็งแกร่งคงกระพันชาตรี ฟัน แทง ไม่เข้า เรื่องดังกล่าวอยู่ในพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ รัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๒ กล่าวข้อความ คล้ายคลึงกันว่าทศกัณฐ์ ทำสงครามพ่ายแพ้แก่พระราม หลายครั้งหลายหน ถูกยิงด้วยศรทำให้ร่างกายถูกตัดเป็นชิ้น เป็นอัน แม้จะประสานร่างกายให้กลับคืนได้ แต่ก็ต้อง ประสบความเจ็บปวดเป็นอันมาก ทศกัณฐ์จึงคิดว่าเพื่อมิให้ ต้องเจ็บปวดร่างกายอีกต่อไป ควรจะทำพิธีชุบร่างกายให้ เป็นเพชร มีความแข็งแกร่งเกินกว่าที่อาวุธใดๆ จะทำ อันตราย ทศกัณฐ์สั่งให้ไพร่พลไปขุดอุโมงค์ใหญ่ที่เชิงเขามิล กาลา แล้วทศกัณฐ์ก็เข้าไปสู่อุโมงค์กระทำ	

		พิธี และร่ายเวทปิดอุโมงค์ด้วยศิลามิให้ใครๆ ผ่านเข้าไปได้ ทศกัณฐ์ทำพิธีชุบตัวอยู่ในอุโมงค์ตามกำหนดครบ ๗ วัน จึง จะสำเร็จ และระหว่างทำพิธีจะโกรธใครไม่ได้ มิฉะนั้นจะ เสียพิธี ปรากฏว่าวันที่เจ็ดนั่นเอง พิเภกทูลพระรามให้ทราบ ความลับและให้กระบี่ทั้ง ๓ คือ สุกรีพ หนุมาน และนิล นนท์ไปทำลายพิธี วานรทั้งสามบุกกรุกผ่านอุโมงค์เข้าไปได้ สำเร็จ แต่ทำลายพิธีไม่ได้เพราะทำอะไรทศกัณฐ์ก็ไม่ โกรธ ในที่สุดหนุมานคิดได้ จึงไปสะกดนางมณโฑใน ปราสาทแล้วอุ้มลงไป ในอุโมงค์แล้วหยอกเข้านางต่อหน้า ทศกัณฐ์ ทำให้ทศกัณฐ์โกรธมาก และต่อสู้ขับไล่วานรทั้ง สามออกไป เป็นอันว่าทศกัณฐ์ทำพิธีไม่สำเร็จ ข้อความใน รามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ ว่าดังนี้ "บัดนี้เท่าข้าสืบกร ไปซ่อนทำกิจวิทยา ในอุโมงค์เชิงนิลสีขเรศ ท่ามกลางนิเวศน์ยักษา ปากช่องนั้นปิดด้วยศิลา แม้จะครบเจ็ดราตรี กายจะกลับเป็นเพชร สำเร็จปรารถนาขัณ อันนี้พญาสुरี แม้ชีผู้ใดจะวายปราณ ถึงจะแต่งพลก็ได้ด้วย ใครจะฆ่าไม่ม้วยสังขาร" แต่พิธีนี้จะล้าเลิศเพียงไร สุกรีพ หนุมานและนิลนนท์ ก็คิดอุบายทำลายจนได้ โดยเอนางมณโฑ มาหยอกเข้าต่อหน้า ทศกัณฐ์ก็โกรธถึงกับพิธีแตก "เมื่อนั้น ทศเสียรสุริยวงศ์ยักษา ลืมนครเห็นองค์วันดา วานรจตุคร่าวุ่น ไป ความแค้นสุดที่จะอดกลั้น ตัวสั่นกริ้วโกรธ ดังเพลิงไหม้ ฉวยหักเอาคันฉัตรชัย เข้าไล่สังหาร ราญรอน"	

		การชุบตัวในแบบต่างๆ ดังกล่าวนี้อันถึงแม้วิธีการจะต่างกัน แต่จุดประสงค์ตรงกัน คือ การปรุงแต่งตนเองให้ดีขึ้น และให้มีคำพ้อที่จะอวดใครๆ ได้ ในปัจจุบันจำนวนว่าชุบตัว มีความหมายกว้างออกไปอีก คือหมายถึง "ไปสู่ที่อันเจริญ หรือที่อันมีชื่อเสียง ทำให้ตนเองมีเกียรติเป็นที่ยอมรับในสังคม" เช่น ส่งลูกหลานไปเรียนต่างประเทศ ถือว่าไปชุบตัวเมื่อกลับมา ก็ได้รับการยกย่องกล่าวขานกันว่า มีหน้ามีตาในสังคม หรือพ่อแม่ส่งลูกจากต่างจังหวัดให้ไปเล่าเรียนในเมืองหลวงก็เรียกว่า ส่งไปชุบตัวที่เมืองหลวง ดังนี้ เป็นต้น	
๑๐๒. . .	ต้องศรคามเทพ	ต้องศรคามเทพ หมายถึง "บังเกิดความรักขึ้นโดยกระตั้นหันหรือลุ่มหลงในความรักจนถอนตัวไม่ขึ้นราวกับถูกศรคามเทพทิ่มแทงเข้าไปในใจฉะนั้น" การอ้างถึงศรคามเทพแสดงว่า คนไทยมีความรู้เกี่ยวกับกามเทพมิใช่น้อย เรื่องราวของกามเทพมีที่มาจากวรรณคดีสันสกฤตโบราณตั้งแต่ยุคพระเวท ๔๐๐๐ ปี เรื่อยมาจนถึงสมัยมหาภารตและปุราณะ(ก่อนศตวรรษที่ ๒๕ เล็กน้อย) ในสมัยพระเวทเริ่มแต่ฤคเวทสंहิตา กล่าวว่า กาม เป็นนามธรรมไม่มีรูปมีร่าง และเกิดมาพร้อมกับการสร้างโลก จึงได้ชื่อว่าเป็นเทพที่เก่าแก่ที่สุด เพราะเกิดมาพร้อมกับจักรวาลโลก และในขณะเดียวกันก็เป็นเทพที่หนุ่มที่สุด เพราะความรักเกิดขึ้นทุกวัน ไม่มีวันเสื่อมคลาย ในยุคพระเวทสมัยหลังมีการอ้างอิง ถึงกำเนิดของกามเทพว่า กามเทพเป็นโอรสของธรรมเทพ(พระขยม) กับนางศรัทธา ต่อมาถึงสมัยมหาภารตและปุราณะ อันเป็นช่วงของศาสนาพราหมณ์ มีการอ้างว่า กามเทพนั้นเป็นโอรสของพระวิษณุ(นารายณ์) กับพระลักษมี บางทีกล่าวว่า กามเทพเป็น โอรสของพระพรหม และกามเทพมีชายาชื่อรติ	ศักดิ์ศรี เข้มแน่นคดา ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕ . กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๒๒๕.

		(แปลว่า "ความยินดี") กามเทพในบางคัมภีร์ปุราณะอ้างว่าเกิดจากน้ำ จึงได้ชื่อว่า อิราข และบางคัมภีร์ว่ากามเทพเกิดขึ้นเองไร้พ่อและแม่ จึงเรียกว่า อาตมภู และบางแห่งก็เรียกว่า อนันยช แปลว่า "จะเกิดจากใครอื่นก็หาไม่" กามเทพนั้นเป็นเทพแห่งความรัก เช่นเดียวกับเทพ Eros ของกรีก และ Cupid ของโรมัน กามเทพในคัมภีร์ปุราณะต่างๆ นั้นเป็นชายหนุ่มรูปงาม มีนกแก้วเป็นพาหนะ มีคณางอัปสรเป็นบริวารแวดล้อมโดยรอบ นางหนึ่งถือธงแดง มีรูปปลาหมึกอยู่ตรงกลาง ตัวกามเทพนั้นถือคันศรที่ทำจากลำอ้อยมีสายธนูเป็นตัวฝัดต่อกัน มีลูกศรอันมีคมเสียด้วยดอกไม้อัน ๕ ชนิดอันมีชื่อว่า บุษปสร ประกอบด้วย ดอกอโรจินตะ(บัวขาว) ดอกอโศก ดอกมะม่วง(จุกะหรือ อามระ) ดอกมะลิ(นวมัลลิกา) ดอกนิลอุบล หรือนีโลตบล(บัวสีน้ำเงิน) นอกจากศรดอกไม้อัน ๕ ดังกล่าวนี้อีกแล้ว คัมภีร์อมรโกศของอมรสิงห์ยังอ้างว่า กามเทพมีศรอีก ๕ ดอกชื่อ อนุมาทนะ ตาปนะ โสภณ สดัมภนะ และสัมโมหนะ และเพราะความที่ลำพองตนไม่อำนาจศรของตน กามเทพจึงกระทำความผิดต่อองค์พระมหาเทพ(ศิวะ) ทำให้พระองค์ต้องสังหารกามเทพเสียด้วยไฟจากพระเนตรที่ ๓ ของพระองค์เอง ดังมีเรื่องปรากฏในรามายณะของวาลมิกิ พาลกานท์ บทที่ ๒๓ ความว่า เมื่อพระศิวะสูญเสียพระสติผู้เป็นชายาไปแล้ว มีความเศร้าโศกมาก เสด็จไปบำเพ็ญตบะในภูเขาแห่งหนึ่ง และเลิกติดต่อกับบุคคลทั้งหลายโดยสิ้นเชิง ในระยะเวลาดังกล่าว ปรากฏว่า อสูรชื่อตารกะ ก่อความเดือดร้อนต่อโลกและสวรรค์ทั่วไป ทวยเทพไปทูล	

		เชิญพระศิวะให้มาปราบอสูรผู้นั้น แต่พระองค์ไม่ไยดี ทวยเทพจึงไปเฝ้าพระพรหมขอให้ช่วย พระพรหมแจ้งแก่เหล่าเทพว่า บัดนี้ พระสตรีไปเกิดเป็นพระอุมาริศาของท้าวหิมวัตแห่งภูเขาคิมาลัย และพระนางเมนาแล้ว ถ้าพระศิวะได้แต่งงานกับนางจะมีบุตรเป็นเทพแห่งสงคราม (คือ พระสกัณฑกุมาร ซึ่งเราเรียกกันว่า พระขันธุกุมาร) และพระกุมารนั้นจะเป็นผู้มาตาราสูรให้สิ้นไป ทวยเทพจึงไปวอนกามเทพให้ช่วยเหลือ กามเทพจึงเชิญพระอุมามาให้มาประทับตรงเบื้องพระพักตร์พระศิวะ แล้วกามเทพกับพระวสันต์ ก็บันดาลให้เกิดวสันตฤดูขึ้น ทำให้บริเวณโดยรอบสดใสดงงามและกามเทพก็ยิงธนูปศุไปต้องพระอุระของพระอิศวร พระอิศวรถูกศรก็สะดุ้ง ลืมพระเนตรทันที และเห็นพระอุมายืนตรงหน้าก็บังเกิดความเสน่หาขึ้นทันที แต่เมื่อเหลียวไปพบกามเทพ ก็ทราบเรื่องโดยตลอด ทรงเคັนเคื่องกามเทพมาก จึงลืมพระเนตรที่ ๓ บนพระนลาฏ เป็นไฟกรดเผาผลาญกามเทพไหม้เป็นจุณไป กามเทพจึงไม่มีร่างกายตั้งแต่บัดนั้น และได้นามว่าพระอนงค์ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา นางรติผู้เป็นชายาของกามเทพได้ทูลอ้อนวอนขอโทษอยู่ช้านานพระมหาเทพจึงช่วยให้กามเทพไปเกิดเป็นมนุษย์ เป็นลูกชายของพระกฤษณะ (นารายณ์อวตารปางที่ ๘) กษัตริย์ เมืองทวารกา ชื่อประทุมน์ และให้นางรติลงไปเกิดเป็นนางมายาวดี ได้เป็นชายาของพระประทุมน์สมความปรารถนา	
๑๐๓.	สำนวนแข่งกันเป็นศพมอญ	สำนวนนี้หมายถึง "การแข่งชิงหรือยื้อกันจุลมนวุ่นวาย ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือบุคคลก็ตาม" ต้นเหตุของการแข่งศพมอญ อันเป็นที่มาของสำนวนดังกล่าวมาจากเรื่องราชาธิราช หรือ พงสาวดารมอญ เจ้าพระยาพระคลัง(หน) เป็นประธานจัดแปลขึ้นในรัชกาลที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๘ เนื้อความในเรื่องราชาธิราชตอนนี้มีว่า	ศักดิ์ศรี เข้มแน่นคา ในสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม๑๑ . กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย

		นางพญาผู้ครองเมืองหงสาวดีชื่อ แสจาโป(ตะละนาง พระยาท้าว) ถูกพระเจ้าเมงระเวกี (มังรายกะยอชะวา) จับตัวไปแล้วตั้งให้เป็นอัครมเหสี ต่อมาเมื่อนางมีอายุ ๕๐ ปี พระเจ้ากรุงหงเวคลายความเสนาหาและนางเอ็กก็เบื่อนายที่จะอยู่เมืองพม่าอีกต่อไปจึงนัดแนะให้ลูกเลี้ยงซึ่งบวชเป็นพระภิกษุอยู่เมืองหงสาวดีให้มารับพาหนีออกจากกรุงอังวะ เดินทางฝ่าอันตรายไปจนถึงเมืองหงสาวดี และนางพญากลับขึ้นครองราชย์อีกครั้งหนึ่งนางพญาแสจาโปคิดถึงบุญคุณของภิกษุมหาปิฎกธรผู้เป็นลูกเลี้ยง จึงมอบราชสมบัติให้ และอภิเษกมหาปิฎกธรภิกษุเป็นพระเจ้ากรุงหงสาวดี ทรงพระนามว่า สมเด็จพระเจ้ามหาปิฎกธร กาลต่อมา นางพญาแสจาโป ประชวรสิ้นพระชนม์ลง พระเจ้าหงสาวดีมีความอาลัยเป็นอันมากให้จัดการพระศพเป็นงานยิ่งใหญ่ ความในราชาริราชว่าดังนี้ "พระเจ้าหงสาวดีจึงให้ตั้งขบวนแห่อัญเชิญพระศพสมเด็จพระตะละนางพระยาท้าว ลงสู่บุษบกบัลลังก์เหนือหลังเระา แล้วตรัสสั่งเสนาบดีให้แยกกันเป็นสองพวกจะได้แย่งชิงพระศพเป็นผลานิสงส์เสนาบดีทั้งปวงจึงแบ่งกันเป็นสองแผนกโดยพระราชบัญชา พระเจ้าหงสาวดีจึงเสด็จดำเนินด้วยพระบาททรงจัดเชือกแล้วตั้งสัตยาธิษฐานว่าข้าพเจ้ามีความกตัญญูรู้ พระคุณสมเด็จพระราชมารดาเลี้ยง จึงคำทำการให้ลือปรากฏไปทุกพระนคร ขอคุณพระรัตนตรัยจงเป็นที่พึ่ง ถ้าบุญข้าพเจ้าจะวัฒนาการสืบไปแล้วขอให้ชิงพระศพสมเด็จพระราชมารดาจงได้มาดังใจคิดเถิดครั้นตั้งพระสัตยาธิษฐานแล้ว จึงตรัสสั่งให้จับเชือกชักพร้อมกัน ขณะนั้นเป็นการ โกลาหลสนุกยิ่งนัก เสนาบดีและไพร่พล	รนาการไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๓๘๐.

ทั้งปวงก็เข้าแย่งชักเชือกเป็นอลหม่าน พระศพนั้นก็บินคาล
ได้มาข้างพระเจ้าหงสาวดี เสียงชนทั้งปวงโห่ร้องพิลึกพิลั่น
ทั้งพระนคร พระเจ้าหงสาวดีทรงพระโสมนัสนัก จึงให้ชัก
แห่พระศพไปพร้อมด้วยเครื่องสูงไสวทั้งกรรชิง กลิ่งกลด
อกรุม ชุมสาย พรายพรรณ พัดโบก และจามร ทานตะวัน
อันพรรณรายส้างสลอนด้วยธงเที่ยวทั้งหลาย เชื้อวเหลือง
ขาวแดงระคาคาย เสียงสนั่นพินพายท่เครื่อง

ประโคมฆ้องกลองกึกก้องโหลาหล สะพริบพร้อมด้วย
หมูปลอันจัดเข้าในขบวนแห่แห่นาคอนก
แน่นประหนึ่งจะนับมิได้ การแห่พระศพครั้งนี้ครีกครื้นเป็น
มโหฬารดิเรก เปรียบประดุจการแห่อย่างเอกของนางอัสสร
ปัญญาทั้งเจ็ดองค์ ซึ่งแห่พระเศียรท้าวกลีบพรหมผู้ทรงเป็น
บิดุรงค์กับด้วยเหล่าเทพเจ้าทั้งปวงอันเวียนเลียบเหลี่ยมไศล
หลวงประทักษิณสินธุราช ครั้นถึงพระเมรุมาศจึงให้เชิญ
พระศพขึ้นตั้งยังมหาบุษบกเบญจจากสุวรรณ ให้มีงาน
มหรสพสมโภชเจ็ดวันเจ็ดคืน จุดดอกไม้เพลิงถวายพระศพ
มีพระธรรมเทศนาแลพระสงฆ์ราชาคณะ ฐานานุกรมเปรียบ
อันดับ สวดสัคปกรณ ถวายไทยทานแก่พระสงฆ์และโปรบ
ทานกัลปพฤกษ์แก่ยากจกฉนิกเป็นอันมาก แล้วทรงอุทิศ
ส่วนกุศลไปถึงบิดามารดา ครั้นครบเจ็ดวันจึงถวายพระ
เพลิง

พร้อมด้วยเสนาบดีพระวงศานุวงศ์ผู้น้อยผู้ใหญ่ฝ่ายในฝ่าย
หน้า อีกทั้งพระสงฆ์ฐานานุกรมเป็นอันมาก แล้วได้แจ้ง
พระรูปเก็บพระอัฐิใส่ในพระโกศทองประดับพลอย
เนาวรัตน์ อัญเชิญเข้า

บรรจุไว้ในพระมูเตา แล้วให้มีการสมโภชอีกสามวัน
ตามพระราชประเพณีกษัตริย์แต่ก่อน

ครั้นกาลเสร็จแล้ว พระเจ้าหงสาวดีจึงตรัสแก่
เสนาบดีทั้งปวง เราทำการทั้งนี้เป็นผลานิสงส์สนุกยิ่งนัก แต่
นี้ไปใครจะทำศพบิดามารดาผู้มฤตก็ให้ชิงศพเหมือนเราซึ่ง
ทำไว้เป็นอย่างฉะนี้ จึงได้เป็นประเพณีฝ่ายรามัญสืบกันมา

		จนบัดนี้"	
๑๐๔.	ตำนานอย่างสาม ขุม	อย่างสามขุม ตำนานนี้หมายถึง อากาที่เดินทางเข้ามาด้วย ทำทางนำเกรงขามหรือเดินเข้า เพื่อหาเรื่องด้วยการทำท่าข่มขวัญ" ตัวอย่างเช่น เขาเดินอย่าง สามขุมเข้ามาอย่างองอาจ การเดินเข้ามา แบบเอาเรื่องหรืออย่างสามขุมนี้ มีประวัติมาจากรายณ์ อวตารปางที่ ๕ (วามนาวตาร) ซึ่งในปางดังกล่าวนี้ พระ นารายณ์อวตารลงมาเพื่อปราบพญาสุรชื้อพลี มีเรื่องโดย ย่อเก็บความจากภาควัดปุระณะว่าดังนี้ พญาสุรชื้อพลีได้ฤทธิ์อำนาจมาจากการกระทำอัชฌ พิริขของเหล่าพราหมณ์ตระกูลภารวคะซึ่งมี พระศุภรพรหมฤๅษีเป็นหัวหน้า พลีมีความอึดเอิบกำเริบฤทธิ์ จึงยกกองทัพไปปราบโลกสวรรค์และโลกมนุษย์มาอยู่ได้ อำนาจของตน พระอินทร์ผู้เป็นเจ้าแห่งสวรรค์หนีไปพึ่ง พระนารายณ์ พระนารายณ์จึงสั่งให้รอกคอยการอวตารของ พระองค์ซึ่งจะลงไปเกิดใน โลกมนุษย์เป็นพราหมณ์เดี่ยวหรือ พราหมณ์แคะ(วามน) โอรสของพระกศัยปเทพฤๅษีและ พระนางอิตติเทพมาร ครั้นได้เวลาอันสมควร พระนารายณ์ (วิษณุ) ก็ลงไปอุบัติใน โลกมนุษย์เป็นพราหมณ์วามนะตาม สัญญา ในขณะนั้นสุรพลีกำลังประกอบพิธีเสริมอำนาจอยู่ โดยการช่วยเหลือจากเหล่าพราหมณ์ภารวคะ วามนก็เดินเข้าไปหา พญาสุรมีความเลื่อมใสเทิดทูน พราหมณ์อยู่แล้ว แลเห็นพราหมณ์เดี่ยวเข้ามาสู่โรงพิธีของตน ก็ดีใจ กระทำปัจจุคมนาการด้วยใจยินดี และเสนอให้ พราหมณ์เดี่ยวขอทุกสิ่งตามอริยาศัย พราหมณ์เดี่ยวก็ขอที่ชั่ว ระยะ ๓ ก้าว พลีหลงกลยอมยกให้ตามที่ขอ พระศุภรผู้เป็น อาจารย์ทราบดีตั้งแต่พราหมณ์วามนะเดินเข้ามาแล้วว่า	ศักดิ์ศรี แยมันดคา. ในสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๓๕๖.

พราหมณ์นั้นคือองค์พระนารายณ์ แต่จะบอกให้พลิทราบก็ไม่ได้ จึงต้องหายตัวเข้าไปอยู่ในเต้าทักษิโณทกและอุดปากขวดเอาไว้ พลิจะเทน้ำอย่างไรก็ไม่ออก พราหมณ์ว่ามนะรู้สาเหตุจึงเอาหญาคาตำเข้าไปที่ปากขวด ถูกพระศุภรน้อยนำตีกไปข้างหนึ่ง พระศุภรทนความเจ็บปวดไม่ได้ก็ออกจากขวดหนีไป พลิจึงหลั่งน้ำทักษิโณทกลงบนมือพราหมณ์ ทันใดร่างพราหมณ์ก็หายไปกลายเป็นองค์พระนารายณ์รูปร่างสูงใหญ่หิมา ขบบาทก้าวแรกไปเหยียบสวรรค์ไว้ทั้งหมด ก้าว ๒ เหยียบไปตลอดแผ่นดินโลก พอจะย่างก้าวที่สามลงไปบาดาล ท้าวพลิผู้รู้แล้วว่าวามนะเป็นใคร ก็รีบถวายบังคม ขอบุญโทษ และให้พระเป็นเจ้าทรงเหยียบก้าวที่สามลงบนศีรษะของตนแทน พระนารายณ์จึงไล่ให้พลิลงไปอยู่ ณ ดินแดนสุดตลในบาดาล และเมื่อเห็นว่าพลิรู้สำนึกผิดแล้ว จึงตรัสแก่พลิเป็นการให้กำลังใจว่า ถ้าพลิประพฤติตัวดี ในภายหน้าจะให้พลิได้กลับไปครองสวรรค์ตามเดิม

"ขามดีจะตั้งให้ ครองสรวง
เป็นที่พระอินทร์เอก อะคร้าว

เสวยทิพย์สุขปวง สมปราถ-นาเฮ
เป็นใหญ่ในภพด้าว สามแดน"

ดูตามเรื่องในภควัตปุราณะดังนี้ คำว่าอย่างสามขุมก็คือ "ก้าวไปสามแดน" หรือ "ย่างไปสามก้าว" นั่นเอง เรามีคำว่า ขุมนรก แปลว่า "แดนนรก" ฉะนั้นการที่พระนารายณ์ยกพระบาทก้าวไปในสามแดน จึงเรียกว่าอย่างสามขุม ซึ่งถูกต้องแล้วตามเนื้อเรื่องในวรรณคดีเดิม แต่เมื่อใช้ในสำนวนไทยเราหมายความว่า "เดินเข้ามาด้วยท่วงทีข่มขวัญ" เท่านั้น

อย่างไรก็ดี เรื่องที่พระนารายณ์ก้าวไปสามก้าวนั้น ถ้าพิจารณาจะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ผูกขึ้น

		ในสมัยมหากาพย์และปรัมมะ แต่ในสมัยก่อนหน้านี้นี้คือสมัยพระเวท(ประมาณ ๓,๕๐๐-๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว)พระวิษณุหรือพระนารายณ์ไม่เคยอย่างสามชุก ตอนไหนเลย การย่างไป ๓ ก้าวนั้น ที่แท้ก็คือพระอาทิตย์(สุริยะ) ส่องแสงไปเป็น ๓ ทางนั่นเอง คือส่องแสงไปในสวรรค์ทางหนึ่ง ส่องไปในวิสวากาสะระหว่างฟ้ากับดินทางหนึ่ง และส่องลงมาบนโลกอีกทางหนึ่ง ลักษณะอย่างนี้เรียกว่าตรีวิกรม	
๑๐๕.	วันทองสองใจ	วันทองสองใจ ลำนวนนี้แสดงการประณามผู้หญิงซึ่งมีน้ำใจโลเลไม่แน่นอนในความรัก คือรักชายคนหนึ่งอยู่ขณะเดียวกันก็ไปรักผู้ชายอีกคนหนึ่ง ไม่รู้จะเลือกชายคนไหนดี แสดงถึงความมักมากในกามคุณ อันเป็นโทษอย่างหนึ่งที่ผู้หญิงไม่พึงกระทำ ลำนวนนี้อ้างนางวันทองเป็นตัวอย่าง ทั้งๆที่มีตัวอย่างหญิงอื่นอีก อาจจะเป็นเพราะการสัมผัสคล้องจองทำให้ง่ายต่อการพูดมากกว่า ซึ่งคำคล้องจองในลักษณะนี้มีใช้มาากตั้งแต่สมัยสุโขทัยแล้ว เช่น เจ็บท้อง ข้องใจ พี่น้องท้องเดียว ไพร่ฟ้าหน้าใส ฯลฯ เรื่องวันทองสองใจอยู่ในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ซึ่งเป็นวรรณคดีสำคัญเรื่องหนึ่ง เรื่องมีว่า นางวันทองมีชื่อเดิมว่านางพิมพิลาไลยเป็นลูกของนางศรีประจันกับพันสร โยธาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลท่าพี่เลี้ยง เมืองสุพรรณบุรี ในเวลานั้นมีชายหนุ่มสองคนในเมืองสุพรรณ ไปติดพันนาง คนหนึ่งชื่อขุนช้าง อีกคนหนึ่งชื่อพลายแก้ว พลายแก้วบวชเป็นเณรอยู่ที่วัดป่าเลไลยก์ คราวหนึ่งมีการเทศน์มหาชาติที่วัดป่าเลไลยก์ เณรแก้วได้เทศน์กัณฑ์มัทรีซึ่งนางพิมเป็นเจ้าของกัณฑ์ นางพิมกับเณรแก้วต่างก็มีใจเสน่หาซึ่งกันและกัน เสร็จเทศน์มหาชาติแล้ว	ศักดิ์ศรี เข้มนักดา. ในสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า๖๐๖๘

		พลายแก้วแอบปีนขึ้นบ้านนางพิม ได้นางพิมเป็นภรรยา และต่อมาก็ได้แต่งงานกับนางพิมเป็นหลักฐาน ต่อมาพลายแก้วไปราชการทัพเพื่อปราบศึกเมืองเหนือ ขุนช้างพยายามเกี่ยวพาราสีนางแต่นางไม่ยินดีด้วย จนกระทั่งพลายแก้วชนะศึก ได้เมียน้อยชื่อนางลาวทอง จึงพามาอยู่ชานานางพิมต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น "วันทอง")เกิด ความหึงหวะเลาะจะตบตีกัน ขุนแผนห้ามก็ไม่สำเร็จ จึงกลับไปอยู่ชานา ส่วนขุนช้างได้โอกาสจึงปลุกปล้ำนางวันทองและได้นางเป็นภรรยาในที่สุด นางวันทองจึงกลายเป็นหญิงสองผัวตั้งแต่นั้น ส่วนขุนแผนภายหลังคิดถึงนางวันทองจึงพานางหนีไปจากขุนช้าง เดินทางท่องเที่ยวไปจนถึงเมืองพิศตร ได้เข้ามอบตัวสู่กตึกกับขุนช้างที่กรุงศรีอยุธยา หลังจากนั้นต่างฝ่ายต่างก็แย่งนางวันทองกัน นางตกไปอยู่บ้านขุนช้างบ้าง มาอยู่กับขุนแผนบ้าง สุดท้ายเหตุการณ์จะพาไป จนในที่สุดเรื่องไปถึงพระพันวษา พระพันวษাত্রัสให้นางเลือกชายคนใดคนหนึ่ง นางทูลตอบว่าเลือกไม่ได้เพราะชายทั้งสองต่างก็ติด่อนางทั้งนั้น พระพันวษาทรงพิโรธว่านางเป็นหญิงสองใจชั่วช้า ให้ประหารชีวิตเสียที่นอกเมือง ทรงดำว่านางวันทองดังนี้ "รูปงามนามเพราะน้อยไปหรือ ใจไม่ซื่อ สมศักดิ์เท่าเส้นผม แต่ใจสัต์มันยังมีที่นิยม สมากมก็แต่ถึงฤดูมัน มิ่งนี้ถ้อยยิ่งกว่าถ้อยอีร้อยเมือง จะเอาเรื่อง ไม่ได้สักสิ่งสรรพ ละโมบมากคัณหาตาเป็นมัน สักร้อยพันให้ มิ่งไม่ถึงใจ ว่าหญิงชั่วผัวยังคราวละคนเดียว หาดอมตาม กันเกรียวเหมือนมิ่งไม่	

		หนักแผ่นดินก็จะอยู่ใ

อยู่ว่าควรจะรับของจากสัตว์ร้ายเช่นเสี้ยนหรือไม่ บรูซผู้นั้นจึงพูดว่า

"กำไลทองที่พุดนั้นนะ อยู่ที่ไหนเล่า" เสี้ยนท้าทายหน้าออกได้ให้ดู ชายเดินทางพุดว่า "ทำอย่างไรเราจึงจะไว้วางใจสัตว์ที่ร้ายอย่างนี้ได้"

เสี้ยนตอบว่า "ที่ท่านไม่ไว้วางใจข้าพเจ้าก็ถูก เพราะเมื่อข้าพเจ้ายังอยู่ในประณวีย มีกำลังแข็งแรง สันดานดุร้าย

ประหัดประหารบรรดาโคและมนุษย์นับจำนวนมิใช่น้อย อภุศลกรรมที่ทำไว้นี้ส่งผล

ให้บุตรภรรยาของข้าพเจ้าตายหมด บัดนี้ข้าพเจ้าก็อยู่โดดเดี่ยว มาวันหนึ่ง ได้พบฤๅษีท่านสั่งสอนให้ข้าพเจ้าประพฤติธรรมโอบอ้อมอารี ข้าพเจ้าได้รับปฏิบัติมาบำเพ็ญการล้างบาปเป็นนิสิตประพฤตินมิใจเพื่อแผ้วเมตตากรุณา

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าชามีอายุชราแล้ว กำลังทพพลเขียวฟันโยกหัก เล็บก็หลุดถอด ควรไว้วางใจได้ ข้าพเจ้าในเวลานี้ก็หมดความโลภแล้ว เพราะฉะนั้นจึงมีความเต็มใจ จะให้กำไลทองที่อยู่ในมือนี้แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง แต่กระนั้น ก็ยังเป็นการยากอยู่ที่จะพุดให้มนุษย์ลงเชื่อไว้วางใจในพยัคฆ์ร้าย ซึ่งกินมนุษย์เป็นภักษาหาร ตัวท่านก็เป็นคนเฉลียวใจ และมีความเคียดรื้อน เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงอยากจะให้ของนี้แก่ท่าน ขอเชิญท่านลงไปอาบน้ำชำระล้างกายเสียให้สบายสลาย สะอาดในบึงนี้ แล้วมารับกำไลทองจากข้าไปเถิด" ชายเดินทางได้ฟังเสี้ยนเฒ่าเจ้าเล่ห์พุดดังนี้ ก็ตายใจหายเกลือบแคลง กระหยิมยืมย่องลงไปในบึง พอลงไปตัวก็จมปลัก มิสามารถจะถอนตัวขึ้นได้ เสี้ยนเห็นชายผู้นั้นจมปลักแน่นดีแล้ว จึงแสร้งทำเป็นพุดว่า "อย่าวิตกไปเลย ข้าพเจ้าจะช่วยท่านให้ขึ้นได้เดี๋ยวนี้" ว่าแล้วก็ค่อยคลานเข้าไปหาชายเดินทาง ชายเดินทางเห็นเสี้ยนเดินเข้ามาใกล้ โดยทำท่าจ้องตะครุบคน ก็เสียใจบ่นโทษตัวเองต่างๆขณะที่ชายเดินทางรำถึงอยู่ เสี้ยนก็กระโดดเข้าตะครุบเขา เอาตัวไปเป็นอาหาร เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า "คนเดินทางมีความโลภ ต้องการ

		สร้อยทองคำ จนตกลงไปในปลักเหลือที่จะขึ้นได้เลยถูกเสือ แกลกตัวเอาไปเป็นอาหารเสียนิบ"	
๑๐๗.	สินธพสินทส โยธา	สำนวนนี้มีความหมายว่า "หมดสิ้นทุกสิ่งทุกอย่าง" ไม่มี เรื่องราวอยู่ในรามเกียรติ์ทั้งฉบับ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๒ กล่าว เนื้อความตรงกันว่า เมื่อทศกัณฐ์ออกศึกครั้งแรกต่อสู้ กับกองทัพพระรามทศกัณฐ์ได้จัดกองทัพถไว้สิบกอง มี หัวหน้าคุมแต่ละกอง เรียกว่า ขุนรณ กองทัพรบทั้ง สิบนี้มีหน้าที่แวดล้อมทศกัณฐ์เพื่อป้องกันอันตราย แต่เมื่อ ต่อสู้กันจริงๆ สิบรณก็ถูกฆ่าตายหมด ในรามเกียรติ์ รัชกาลที่ ๑ พรรณนาว่าสี่รณถูกฆ่าตายก่อน ส่วนหกรณเข้าไป รบก็ถูกฆ่าตายหมดเช่นกัน ข้อความว่าดังนี้ เมื่อนั้น หกรณสุริยวงศ์ยักษา เห็นสี่รณสุดสิ้นชีวา โกรธาขับรณเข้ารอนราญ" ฯลฯ “เมื่อนั้น ทศเศียรสุริยวงศ์รังสรรค์ เห็น สิบรณ สิ้นชีพชีวัน กุมภกัณฑ์กริ้วโกรธพิโรธนัก กระทีบบาทผาดเสียงดังฟ้าผ่า พระหัตถ์เงื้อง่าทรงจักร ขบเขี้ยวเคี้ยวฟันคึกคัก ขุนยักษ์ขว้างไปด้วย ฤทธิ์" พระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ในรัชกาลที่ ๒ กล่าวความ ตรงกันว่ากองทัพสิบรณนั้นมีขุนศึกประจำอยู่และถูกฆ่าตาย ในสงครามครั้งแรกของทศกัณฐ์ แต่มีข้อความขยายออกไป ว่า ขุนพลสิบรณนั้นก็คือโอรส ๑๐ องค์ของทศกัณฐ์นั่นเอง "เมื่อนั้น สิบโอรสทศเศียรศึกดาหาญ เห็นทัพหน้า นายไพร่บันลือลาญ กริ้วโกรธโคทธานลงจากรถ กระทีบโถมโรมรันด้วยคันศร วานรแรงน้อยถอยไป หมด	ศักดิ์ศรี เข้มแน่นดา. ในสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๗๖๖.

		ยิ่งรุกรานกาลเดือดไม่เจือคงค ไล่เข้ามานารด พระอวตาร" ฯลฯ "สิบรถ ปลดเปลื้องเสียที ห้ากระบี่รบรุกขุดชิง ศร ขึ้นเหยียบยักษ์เจือพระขรรค์ฟันฟอน ราญรอนสิบรถ ปลดปลง เมื่อนั้น ทำวราพณาสูรสูงส่ง เสียดิบขุน สิบรถ หมดจตุรงค์ จึ่งโจนจากรด ทรงเข้าขยงยุทธ"	
๑๐๘.	หนุมานคลุกฝุ่น	หนุมานคลุกฝุ่น ส่วนวนนี้มีความหมายว่า "สกปรก มอมแมม" ดังเช่นแม่ดูกล่าวไปเล่นอะไร มาสกปรกมอมแมมยังกะหนุมานคลุกฝุ่นแน่ คำว่า หนุ มานคลุกฝุ่น มีที่มาจากเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพณ์ เรื่องรามเกียรติ์ดังกล่าวนี้ ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ กล่าวความแตกต่างกับฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒ คือถึงแม้จะแสดงการที่หนุมานฆ่าไมยราพณ์เหมือนกัน แต่ วิธีฆ่าต่างกัน กล่าวคือฉบับ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒ มีเรื่องหนุมานคลุกฝุ่นล่อลวง ไมยราพณ์ให้ตีแล้วสิ้นไม่ถูกที่สำคัญ หนุมานลุกขึ้นมาได้ และเอาคันดาลตีไมยราพณ์ตาย รามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ ๒ แตกต่างกับฉบับของรัชกาลที่ ๑ อีกประการหนึ่งคือเรียกชื่อ ไมยราพณ์ว่า ไวยราพคำกลอนตอนไวยราพต่อสู้กับหนุมาน มีดังนี้ "เมื่อนั้น ไวยราพฤทธากล้าหาญ จึงตอบคำท้าแห่งหนุมาน อันตัวท่านอวด กล้ามาแต่ไกล ต้องให้เราเจ้าของพระนคร ตี ก่อนสามตึงจึงจะได้ ซึ่งกลัวว่าไม่จริงกริ่งใจ เราจะให้ความสัตย์ปฏิญาณ ถ้ากลับดื้อยคืบคำทำอุบาย ให้ต้องสาขสุณี	ศักดิ์ศรี แขน้นดดา ,"หนุมานคลุกฝุ่น," ในสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๕๘๖-๖๕๘๗.

		บาดฟาดสังหาร เพียงสามที่ดำไม่บรรลัษลาญ จะทอดคงคั่ง ให้ท่านทำเรา เมื่อนั้น ขุนกระบี่ดีใจใครจะเท่า จึงแก่งร้องตอบความตามลำเนา ท่าเลือกเอา ปรีบก้นสัญญา แต่หากได้ไปปฏิญาณสาบานตัว ครั้นมิรับจะว่า กลัวรักษา จะดีกว่าก่อนคั่นดาลตา จะนอนให้อสุรา ดังว่าไว้ เมื่อนั้น ไวยราพินดีจะมีไหน จึงสำแดงอิทธิฤทธิ์ไกร เข้าถอนต้นตาล ไหญ่มิได้ซ้ำ ได้สามต้นดีเกลียวเรียวแรง กวักแกว่งต่าง ตะบองแล้วร้องว่า เหวยคำแหงหนุมานขชาญศักดา จงเข้ามาสู่ กรรมค้ำลง เมื่อนั้น หนุมานอ่านเวทเสกฝุ่น เอาท้าวท้าวตนทนลง แล้วนอนลงกวักเรียก อสุรา เมื่อนั้น ไวยราพลองกำลังตั้งท่า เจียดเจียดตะบองตาลทะยานมา ตีวนรชำระล้าง ไป เมื่อนั้น หนุมานไม่ถีน ยืนขึ้นได้ จึงว่านอนลงบ้างไอ้จิ้งไร ยืนตะบองมาให้กู ดีดี แม่นรักตัวกลัวตายวายปราณ จงกราบกราน ประณตบทศรี จึงจะได้ให้ท่านชีวิ ถ้าแม่นดีสามตึงมึงก็ ตาย เมื่อนั้น ไวยราพประหวั่นขวัญหาย	

		แล้วกลั้นจิตคิดมานะนี้กาย ลูกผู้ชายตาย ไหนก็ตายไป คำรพลาทางว่าเหวอ้างถึง ทำเยอหยิ่งอย่างกู สู้ไม่ได้ ถึงมาตรแม่นม้วยชีวันบรรลัษ กูก็ไม่อยากขอ จ้องอน ซึ่งสัญญาว่าไว้จะให้ดี ไม่พาทีกลับกลอน หลอกหลอน ว่าพลาทางยื่นคทาธร แล่วนอนลงให้มั่ง คังสัญญา เมื่อนั้น ลูกพระพายร้ายตะบองเงื่อ ง่า ยื่นเข่งเอื้องโพนโจนมา สังเกตดาตีรันลง ทันที สามคิงตาลหักขัณฑ์ตาย ลูกพระพายแค้นขัด ตัดเกศ เสร็จแล้วหัวศิระะอสุรี เข้าสู่ที่ห้องพระ โรงรจนา"	
๑๐๕.	จองถนน	สำนวนนี้มีความหมายว่า “เตรียมแผนการรุกรานที่ของคน อื่น ทำวางโค” คำว่า “จอง” หมายถึง ผูก สร้าง เพราะฉะนั้น จองถนน ก็คือ สร้างถนน ตามเนื้อเรื่อง รามยณะ และเรื่องรามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาล ที่ ๑ กล่าวถึง พระรามยกไพร่พลติดตามร่องรอยนางสีดาไป จนถึงฝั่งมหาสมุทรตรงข้ามเกาะลังกา จะข้ามไปได้จึงเกณฑ์ พลวานรให้เอาหินมาสร้างข้ามไปลังกา จึงเกิดศัพท์ว่า จอง ถนน	ศักดิ์ศรี เข้มแน่นคดา. “ สำนวนจองถนน,” ในสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๓๕๓.

๑๑๐.	สำนวนบัวได้น้ำ	บัวได้น้ำ เป็นคำอธิบายเปรียบเทียบว่า "โง่,โง่มาก,สอนไม่ได้" ใช้ในทำนองเหยียดหยาม ถูกดูหมิ่นว่าเป็นคนไม่มีสติปัญญา โง่เง่า จะพูดอะไรให้ฟังก็ไม่เข้าใจ จะสอนอะไรให้ก็ไม่รู้เรื่อง บางทีก็ว่าคนชนิดนี้แม้พระพุทธเจ้าก็ยังสอนไม่ได้ แสดงว่าสำนวนนี้มีที่มาจากวรรณคดีพุทธศาสนา ในคัมภีร์ พระปฐมสมโพธิกถา มีเรื่องราวเกี่ยวกับสำนวนนี้โดยเล่าพุทธประวัติตอนที่เจ้าชายสิทธัตถะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ทรงพิจารณาธรรมะของพระองค์ว่าเป็นของลึกซึ่งอธิบายได้ยาก เกรงว่าจะไม่มีใครเข้าใจ จึงทรงนิ่งเสียมิได้ทรงสอนแก่ผู้ใดเลย เมื่อเป็นดังนี้ความปั่นป่วนวุ่นวายก็จะบังเกิดแก่ชาวโลกและเทพยดาทั้งปวง ดังนั้นพระสัทมบดีพรหม ผู้เคยเกิดเป็นมิตรของพระพุทธเจ้าในชาติปางก่อนเหตุแห่งความเดือดร้อนดังนี้จึงลงมาจากพรหมโลก เข้ามาเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อทูลถามถึงสาเหตุที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงสั่งสอน พระพุทธเจ้าจึงตรัสตอบให้เข้าใจว่า พระธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้แล้วนั้นเป็นสิ่งที่ประณีตลึกซึ้งเกินกว่าที่จะทรงสอนแก่ผู้ใดได้จึงทรงนิ่งเสีย เมื่อพระสัทมบดีพรหมได้ฟังก็ทูลตอบว่าบุคคลทั้งหลายในโลกนี้อาจจะไม่เข้าใจได้ทั้งหมด แต่แม้กระนั้นก็ยังมีความน้อยบางคนที่มีความปัญญาและบารมีที่ได้สะสมมาแล้วแต่ในอดีต ซึ่งบุคคลเหล่านี้ย่อมควรแก่การสดับพระธรรมเทศนาและจะได้บรรลุมรรคผลเป็นมั่นคง ถ้าพระองค์มิได้สั่งสอนธรรมะแก่คนเหล่านี้ พวกเขาจะสิ้นบุญประโยชน์ในกาลเวลาอันผ่านไปเปล่าเป็นที่น่าเสียดายยิ่งนัก เมื่อทรงถูกขอร้องดังกล่าว พระพุทธองค์จึงทรงพิจารณาไตร่ตรองดู ทรงเห็นว่าบุคคลทั้งหลายในโลกนี้ถ้าจะเปรียบเทียบก็อาจจะมียุคเหมือนดอกบัวที่มีความแตกต่างกัน ๔ เหล่าคือ เป็นบัวที่บานเหนือผิวน้ำ ๑ ดอกบัว	ศักดิ์ศรี เข้มแน่นคดา .“สำนวนจองถนน,” ในสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง . กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒.

ที่ปริ่มผิวน้ำรอเวลาบาน ๑ ดอกบัวที่ผุดขึ้นมาจากเปือกตม
แต่ยังอยู่ในน้ำ ๑ และดอกบัวที่ยังอยู่ในเปือกตม รังแต่จะ
เป็นอาหารของเต่าปลา ๑ บุคคลที่เปรียบเหมือนบัวอันบาน
เหนือน้ำแล้วจัดเป็นบุคคลประเภทที่ ๑ บุคคลประเภทที่
เปรียบกับบัวปริ่มน้ำจัดเป็นประเภทที่ ๒ ซึ่งศิโรตถมา
บุคคลที่เปรียบเหมือนบัวที่ผุดออกจากโคลนตมแล้วยังมีอยู่
ในน้ำจัดเป็นประเภทที่ ๓ ส่วนบุคคลที่เปรียบเหมือนบัวใน
เปือกตมนั้นจัดเป็นประเภทสุดท้ายคือประเภทที่ ๔ เรียกกัน
ว่าปทปรมบุคคล นั้นแล ที่ตรงกับสำนวนบัวได้น้ำ ตามที่
หมายความว่า "โง่เง่า ไร้สติปัญญาใดๆ"

กัมภีร์ ปฐมสมโพธิกถา ได้พรรณนาถึงบัวชนิดต่างๆ
ตั้งแต่ชั้นต่ำสุดขึ้นไปจนถึงชั้นสูงสุดไว้ดังนี้

"มีครุวนาคุดอกอุบลปทุมบุณฑริกชาติทั้งหลาย
ต่างๆ บางดอกก็ฟุ้งงอกขึ้นจากเงายังจม

อยู่ใต้น้ำ บางดอกก็งอกมีค้ำจุนเจริญ แต่ยังอยู่ภายใต้
น้ำ ยังไม่งอกขึ้นมาเสมอหน้า บางดอกก็

เจริญขึ้นมาพอเสมอหลังน้ำ บางดอกก็งอกขึ้นมาพ้น
น้ำเกือบใกล้จะบาน แลดอกบัวทั้ง ๔

จำพวกนี้ อุปมาฉันใดก็เหมือนด้วยพระสัพพัญญู
ทรงพิจารณาเห็นซึ่งสัตว์โลกทั้งหลาย ๔

จำพวกประจักษ์แจ้งด้วยพระพุทธรักขุญาณก็มี
อุปมาฉันนั้น แท้จริงอันว่าปทุมชาติดอกใดที่

งอกพ้นขึ้นจากน้ำคอยท่าสุริยรังสีสัมผัสก็จะบานใน
วันนี้ แลดอกใดที่ยังตั้งอยู่เสมอหลังน้ำ

ก็จะบานในวันพรุ่งนี้ดอกใดที่ยังอยู่ภายใต้น้ำนั้น ยัง
อีกสามวันจึงจะบาน ดอกฟุ้งงอกใหม่

จากเงานั้น บมีอาจเจริญขึ้นมาตราบเท่าจนถึงบานได้
ย่อมจะพึงพิณาสลอบหายเป็นภิกขาหาร

แห่งหมู่มัจฉากัจฉปชาติทั้งปวงสิ้น อันนี้แลมีอุปมา
ฉันใด ก็อุปมาเหมือนบุคคลทั้ง ๔ จำพวก

		อันมีในโลกคือ อุกฤติบุญบุคคล จำพวก ๑ วิป จิตบุญบุคคล จำพวก ๑ ไนยบุคคล จำพวก ๑ ปทปรมนบุคคล จำพวก ๑ อันสมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าตรัสเทศนาโปรดให้ได้ลำดับด้วย จึงมีคำป้อนว่า บุคคลซึ่งได้นามบุญญัตติทั้ง ๔ จำพวก นี้ มีอรรถาธิบายเป็นดังฤา ? วิสัชนา ว่าบุคคลจำพวกใดที่มีอุปนิสัยวาสนามากและบารมี แก่กล้า ได้ฟังพระสัทธรรมเทศนาโดย นัยสังเขปแก่มาตรว่า จตุปปทิกคากาถาพิเศษเท่านั้น พอจบลงก็ตรัสรู้มรรคผลโดยพลัน บุคคล จำพวกนั้นได้ชื่อว่า อุกฤติบุญ เป็นปฐมอย่างยิ่งแล บุคคลจำพวกใดได้ฟังพระสัทธรรมเทศนา โดยสังเขป บมิจาจรธรรมากิสมัย ต่อจำแนก อรรถาธิบาย ออกไปโดยนัยพิสดารจึงตรัสรู้มรรคผล บุคคลจำพวกนั้นได้ชื่อว่าวิปจิตบุญเป็นมัชฌิม ปานกลางอย่างโท แลบุคคลจำพวกใดได้สดับพระสัทธรรมเทศนา โดยนัยสังเขปแลพิสดารก็บมิจาจรตรัสรู้ พระโลกุตตรธรรม ต่อกระทำความนสิการด้วยอุบาย ปัญญาแล้วสมาคมคบหาด้วยกัลยาณมิตรบำเพ็ญ กิจพากเพียรเล่าเรียนในสมถวิปัสสนาสืบไป จึงได้ สำเร็จมรรคผล บุคคลจำพวกนั้นได้ชื่อว่า ไนยะ เป็นมุกุอย่างตรี แลบุคคลจำพวกใด มีอุปนิสัยบารมียังไม่บริบูรณ์ มิควรแก่ธรรมากิสมัย แม้นถึงได้สดับ พระสัทธรรมโดยย่อแลเวิตถาร แล้วเสพด้วยท่านผู้ เป็นกัลยาณมิตร ประกอบกิจบำเพ็ญเพียรใน ภาวนานุประโยคประการใด ก็บมิจาจรบรรลุ ธรรมากิสมัยในชาตินั้นเป็นแท้ แลบุคคลจำพวกนั้น ได้ชื่อ ปทปรมะ เป็นหินชาติอย่างต่ำ แท้จริงบุคคล ๓ จำพวกซึ่งพรรณามาในก่อนนั้น	

		พระสัทธรรมเทศนาพุทธานุศาสน์ อาจ ทำให้สำเร็จประโยชน์อันอุดม คือมรรคผลพระอมตมหานิพพานในอรรถาพชาตินั้น แต่ปทปรม บุคคลจำพวกเป็นคำรบ ๔ นั้น พระสัทธรรมพุทโธวาทจะเป็นแต่อุปนิสัยวาสนาบาร์มีไปในอนาคต ภายภาคหน้า" เพราะฉะนั้นสรุปผลอรรถาธิบายในพระคัมภีร์นี้ก็จะเห็นได้ว่า ที่เรียกว่า บัวได้น้ำ ซึ่งเป็นบุคคลประเภทในยบุคคลพวกหนึ่ง และปทปรมบุคคลอีกพวกหนึ่งนั้น ท่านเพ่งเล็งถึงปทปรมบุคคลเท่านั้น เพราะเป็นบุคคลที่โง่เง่าจนสอนอะไรมิได้นั้นแล	
๑๑๑.	นิทานเรื่องนางไข่แก้ว อ. จอมบึง จ.ราชบุรี	มีตาแก่คนหนึ่งมีบุตรอยู่คนหนึ่งชื่อกำหรี มีสุนัขตัวหนึ่งได้เกิดมาพร้อมๆ กับบุตรของแกมีหางออกมาเก้า หาง และยังมีพี่เลี้ยงอยู่อีกคนหนึ่ง ก็ได้อยู่มากันมาสามชีวิตกับสุนัขเก้าหางหนึ่งตัว ต่อมาพ่อแก่ตัวลงมากวันหนึ่งก็ได้สั่งลูกไว้ว่า เมื่อพ่อตายให้ลูกเอาไปไว้บนยอดเขาเล็กแล้วให้เฝ้าดูว่า ห้วกะโหลกของพ่อกลิ้งตกลงมาเมื่อไรให้ลูกทำไร่ ปลุกฝังหยอดข้าวของกิน พออยู่มากก็ได้อาบน้ำจากลูกไป ลูกก็จัดการเอาศพไปไว้บนยอดเขาสูงลูกนั้นตามที่พ่อสั่งไว้ ครั้นแล้วก็กลับมาทำไร่ตามเดิม รุ่งขึ้นก็ไปเยี่ยมศพอยู่เรื่อยๆ ทุกวันมา ต่อมาวันหนึ่งไปดูก็ได้เห็นกะโหลกพ่อกลิ้งตกลงมา ลูกก็เลยทำไร่อยู่ทีนั้น ทำไร่มาจนพิศดารคือ มีไข่แก้วฟองหนึ่งมาอยู่ข้างไร่ ก็บังเอิญว่าหมาเก้าหางนั้นไปเจอก็มาบอกกับพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงก็ได้ไปเอามาบูชาไว้ทุกวันทุกคืน ต่อมาวันหนึ่งขณะที่เจ้ากำพรีกับสุนัขไปทำไร่ นางแก้วนั้นก็ออกมาจากไข่ ก็มาต้มหุงข้าวปลารอทำคนไปทำไร่ พอกำพรีกลับมาเห็นสำหรับตั้งอยู่ก็สงสัยว่า ใครหนอทุกเมื่อเช้าว้นทำไมไม่มาหุงข้าว ใครเอามาต้มมาใส่ กลัวจะเบื่อจึงยังไม่กิน รุ่งขึ้นอีกวันหนึ่งเจ้ากำพรีก็ไปไร่ตามเคย กลับมาเห็นสำหรับอย่างเคย สุนัขเก้าหางก็สงสัยลงกินดู ถ้าเป็นยา	เล่าโดย นายวัด บางวัด อ้างถึงใน วีระวัชร ปิ่นเขียน . วรรณกรรมของชาว จอมบึง จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี, ๒๕๒๕.

		เบื่อก็ตายไป ถ้าไม่ตายเราก็มีบุญมาก สุนัขเก้าหางก็กินอาหารนั้นและไม่ตาย พี่กำพร้ากินก็ไม่ตาย วันต่อมากำพร้าก็ทำที่ว่าจะไปทำไร่ แต่ไม่ไปกลับแอบดูว่าใครที่มาหุงข้าว เวลานั้นนางไข่แก้วเห็นว่ากำพร้าและสุนัขเก้าหางออกไปทำไร่แล้ว นางจึงออกจากคราบไข่มาทำครัว กำพร้าที่แอบดูอยู่ก็เข้าจับ และอยู่กินเป็นสามีภรรยา อยู่ต่อมาก็ได้รำลือถึงพระนคร เจ้าเมืองว่านางไข่แก้วภรรยาของนายกำพร้าคงงามมาก เจ้าเมืองอยากเห็นก็เลยให้เสนามาดู เสนามาดูก็พบว่านางไข่แก้วคงงามจริงก็กลับไปรายงานต่อเจ้าเมือง เจ้าเมืองจึงอยากได้นางไข่แก้วเป็นภรรยา จึงคิดอุบายแย่งนางไข่แก้วโดยพนันตีไก่กับกำพร้า ถ้ากำพร้าแพ้จะยึดลูกเมียไว้ ถ้าเจ้าเมืองแพ้จะยกเมืองให้ครึ่งหนึ่ง แล้วให้เงินเท่าฟีกหนักเท่าแพง เจ้ากำพร้าก็หมดปัญญาไม่รู้จะไปหาไก่ที่ไหน กลัวพ่ายแพ้ กลัวจะถูกยึดเมียและลูกนางไข่แก้วไปหามาให้ ในวันแข่งขันไก่ของกำพร้าก็ชนะไก่ของเจ้าเมือง แต่เจ้าเมืองยังพนันต่อไปโดยพนันให้เก็บเม็ดยา เม็ดยาใส่เกวียนให้เต็ม แล้วเอาไปโปรยใส่ป่า ถ้าเจ้ากำพร้าเก็บหมดจะยอมแพ้ ถ้าเจ้ากำพร้าเก็บไม่หมดก็จะยึดเอาเมือง และนางไข่แก้ว เจ้ากำพร้าก็กลัวใจเป็นทุกข์เป็นร้อน นางไข่แก้วผู้เป็นภรรยาก็สงสารจึงบอกกับเจ้ากำพร้าว่า “เอาเถอะ พี่แกอย่าว่าฉันนอกนอกใจเลย ฉันของจากไปหนึ่งคืน” กำพร้าก็ไม่ว่าอะไร อนุญาตให้นางไป รุ่งขึ้นเป็นวันพนันก็มีพญาคและบริวารช่วยเก็บเม็ดยาขึ้นใส่เกวียนให้เต็มอย่างเดิม กำพร้าก็ชนะอีกครั้งในระหว่างที่มีการฉลองชัยชนะของกำพร้านั่นเอง กำพร้าเผลอไปกินแกงไก่เข้าช้อนหนึ่ง ซึ่งเป็น อาหารรณของเมีย เพราะนางไข่แก้วเกิดจากไข่ เมียห้ามไม่ให้กินไก่ ถ้ากินเข้าไปแล้วจะร้อนอยู่ด้วยกันไม่ได้ เมียก็หนีก็สั่งหมาเก้าหางไว้ว่า “พี่เขาไม่รักฉันแล้ว เขาถึงได้กินลงไป ฉันร้อนอยู่ด้วยกันไม่ได้ ฉันจะต้องหนี ถ้าพี่เขามา และเป็นเนื้อคู่กันให้ตามไปทีศนี้” พอบอกกับสุนัขเก้าหางแล้วนางก็หายลับไป เจ้ากำพร้ากลับมาทราบที่นางไข่แก้วหนีไปแล้ว กำพร้าก็	

		สลบทั้งยืน พอรู้สติก็ชวนหมาแก้หางออกไปติดตาม หมาแก้หางก็พาติดตามไปจนถึงแม่น้ำ คำพรา้งข้ามไม้ไผ่ หมาแก้หางก็ให้เกาะหางไป ทั้งแก้แม่ น้ำ หางก็หลุดหมดไปแก้แม่ น้ำ หมาก็ตาย จากนั้นคำพรา้งก็เดินทางต่อไป พบกับลูกนกอินทรี ลูกนกอินทรีเห็นว่าคำพรา้งเหมือนตนกำลังจะขาดใจจึงช่วยไว้และพากลับไปที่รัง เมื่อแม่อินทรีกลับมาถามว่าได้กลิ่นมนุษย์ ลูกอินทรีก็ตอบว่าเป็นซากมนุษย์ที่ยังกินไม่หมด แม่ก็เชื่อ รุ่งขึ้นลูกนกอินทรีจึงให้คำพรา้งแอบเกาะอยู่ใต้ปีกของแม่นกเพื่อออกเดินทางตามหานางไข่แก้วต่อไป คำพรา้งเดินทางมาถึงเมืองๆหนึ่งมีสระน้ำอยู่หน้าเมือง หน้าเมืองนั้นเสนาสาวใช้ก็กำลังตักน้ำเข้าไปใช้ในวัง คำพรา้งแน่ใจว่าเป็นเมืองนางไข่แก้วจึงใส่ธำมรงค์ในคุ่มน้ำ เมื่อนางเสนาเข้าวังไปถวายน้ำแก่นางไข่แก้ว แหว่นนั้นก็เล่นไปสวมมือนางไข่แก้ว นางไข่แก้วก็ทราบทันทีว่าเจ้าคำพรา้งสามีมาตามหา จึงอภิเษกกันอีกครั้ง	
๑๑๒.	ตำนานเขาทะเล อ. จอมบึง จ.ราชบุรี	เมื่อแต่ก่อนที่เขาจะเรียกว่า เขาทะเล อ้ายเรือสำเภานั้นแต่ก่อนนั้นเป็นทะเล ชนกับเขาจนทะเล แล้วก็เล่นไปตามเขาสามประแจ เขาสามประแจจึงได้เอนมาถึงเดี๋ยวนี้ แล้วก็ลอยไปแตกที่หนองเจ๊ก คนแต่เก่าแก่เขายังเห็นเสากระโดงที่หนองเจ๊ก	เล่าโดย นางจู้ยิ ศิริเอก อ้างถึงใน วีระวัชร ปิ่นเขียน . วรรณกรรมของชาว จอมบึง จังหวัด ราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครูหมู่บ้าน จอมบึง จังหวัด ราชบุรี, ๒๕๒๕.
๑๑๓.	นิทานคนจนกับ คนรวย อ.จอม บึง จ. ราชบุรี	มีชาวชนบทพี่น้องสองคนเป็นแม่หม้ายตั้งบ้านเรือนอยู่ริมคลอง พี่น้องคู่นี้เป็นหญิงหม้ายด้วยกันทั้งคู่ พี่ตั้งบ้านอยู่ต้นคลอง ส่วนน้องอยู่ปลายคลอง พี่สาวมีลูกเจ็ดคนจึงยากจน ส่วนน้องสาวมีลูกสองคนหนึ่งพอร่ำรวย พี่สาวนั้นยากจนมากไม่มีอะไรจะกิน ไปรับจ้างมาให้ลูกกิน วันหนึ่งตัวก็ไม่	เล่าโดยนางละเอียด สุวรรณสิทธิ์ อ้างใน วีระวัชร ปิ่นเขียน . วรรณกรรมของชาว จอมบึง จังหวัด

		สบายไม่รู้จะทำอย่างไร ก็คิดบอกกับลูกว่า จะไปหาน้ำสาวไปขอข้าวมาเลี้ยงลูกสักมือสองมือ แต่ก็ไม่มีแรงจะทำงานแล้ว ขอให้ลูกอยู่ที่บ้าน ข้าวที่เหลือ ๑ ทะนานนั้นให้ลูกหุงหาให้น้องกินกันไป แล้วแม่จะอดสำห้ไปหาน้ำเพื่อขอข้าวมากิน พอรุ่งเช้าก็ได้เดินทางออกไปจากบ้านตั้งแต่เช้า ไปถึงบ้านน้องสาวจนเกือบสามโมง น้องสาวเห็นพี่มาก็ไม่พอใจถามว่า “พี่มาธุระอะไร มาทำไมนี่” พี่สาวตอบว่า “ ก็ว่าจะมาพียงน้องสักหน่อยนึ่ง พี่ก็ไม่สบาย อยากจะมาขอข้าวไปให้ลูกกิน ลูกไม่มีข้าวจะกิน อคๆ อยากๆ ก็จะมาพียงน้องสักครั้งซักคราว น้องจะเห็นเป็นอย่างไรบ้าง “ พี่สาวพูดไปก็นึกถึงลูกไป น้องสาวก็บอกว่า “ ถ้าพี่อยากได้ข้าวของน้องจริงๆ น้องจะให้ แต่ต้องสัญญากับน้องก่อนว่า ถ้าเอาข้าวไปต้องทำงานให้หนึ่งอย่าง พี่สาวก็รับปากว่า “เอาเถอะ น้องจะเอาอะไรแล้วพี่จะทำให้ทุกอย่างละ” ก็นั่งลงบนพื้นบ้าน น้องก็บอกพี่ว่าพี่ต้องมาถอนผมหงอกให้ก่อน ถ้าถอนผมหงอกของน้องจนหมดหัวเมื่อไหร่ก็ค่อยเอาข้าวไปกิน” ก็ตกลงน้องก็อนุญาตให้พี่ถอนผมหงอก ตั้งแต่สายจนค่ำ พี่สาวก็นึกถึงลูกคนเล็กที่ป่วยร้องไห้โยเย ก็บอกกับน้องสาวว่า “เอาเถอะพี่จะกลับบ้านแล้ว หมดแล้วผมหงอก” ว่างั้นน้องสาวก็ให้ลูกชายทั้งสองตั้งข้าวสารใส่กะโล่มาให้พี่สาวจนเต็มกะโล่ น้องสาวก็วิ่งไปดูกระจกว่าผมหงอกถอนหมดหรือยังก็เห็นว่าผมหงอกยังมีอีกหลายเส้นจึงเรียกพี่สาวไว้ก่อน “พี่อย่างเพิ่งไป ยังถอนผมหงอกฉันไม่หมด จะไปได้อย่างไร ก็สัญญากันไว้แล้วว่าต้องถอนผมหงอกให้หมด ถ้าไม่หมดต้องเอาไปคืน “ พี่สาวก็เลยร้องไห้และเอาข้าวมาคืนน้องสาว ฝ่ายพี่สาวระหว่างทางที่เดินกลับก็ร้องไห้เสียใจมาตลอดทางที่ไม่มีข้าวให้ลูกกิน สงสารลูก เทวคาจึงช่วยเสก	ราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครูหมู่บ้าน จอมบึง จังหวัด ราชบุรี, ๒๕๒๕.

ให้มีงอนตายอยู่ข้างทาง นางเห็นเข้าก็ดีใจหวังจะไปดัมให้ ลูกๆกินประทังไปหนึ่งมื้อ

เมื่อถึงบ้านก็เล่าให้ลูกๆ ฟังว่าไปถอนผมหงอกให้น้ำสาว แต่ถอนไม่หมด เลยไม่ได้ข้าวสาร ระหว่างทางกลับเจอ งูตายจึงเอามาดัมให้ลูกกิน นางเอาน้ำหั้นเป็นท่อนลงดัม แล้วไปอาบน้ำ เมื่อกลับมาก็พบว่างูในหม้อเป็นทองแท่งเต็มหม้อ จึงบอกกับลูกๆ ว่า “ลูกต่อไปเราจะไม่ยากจนแล้ว เทวดาท่านช่วย

ต่อมานางก็นำทองไปขาย ปลุกบ้านซื้อที่นา ทำนา เจริญรุ่งเรือง ฝ่ายน้องสาวนั้นก็กลับแย่ง เพราะลูกชายทั้งสองล้างผลาญเงินทองหมด ในขณะที่ขวิดกันชาวบ้านก็ลือว่าพี่สาวร่ำรวย มีไร่นาสาโท ข้าวของบ้านช่องใหญ่โต น้องสาวก็นึกว่า จะรวยได้อย่างไร ปีที่แล้วยังมาขอข้าวสาร เรากินอยู่เลย เอ ทุกวันนี้ในคลองนี้ก็ไม่มีวัวควายอะไรจะผ่าน ทำไมเดี๋ยวนี้มีขี้วัวลอยน้ำมาเยอะจริงๆ ก็สงสัย ต้องไปสืบดูว่าพี่สาวรวยหรือไม่ จึงฝากข่าวเพื่อนบ้านไปบอกว่า ตนจะทำบุญบ้าน ไม่กล้าไปบอกพี่สาวด้วยตนเอง กลัวพี่สาวว่าจ้อ พี่สาวรู้ว่าน้องจะทำบุญบ้านก็เอาทองแท่งไปทำตุ๊กตาเงินตุ๊กตาทองสองตัว พอถึงวันงาน พี่สาวก็ใส่ตุ๊กตาลงในกะโล่ที่เคยกระเดียดไปขอข้าวเมื่อปีที่แล้ว พร้อมนุ่งผ้าตัวเก่าที่เคยใส่ไปขอข้าวน้องสาว พอไปถึงน้องสาวก็แอบดูเห็นพี่สาวใส่ผ้าเก่า และกระเดียดกะโล่ขาดๆ ก็นึกว่าพี่สาวไม่รวย แต่พอเห็นตุ๊กตาเงิน ตุ๊กตาทอง ก็เรียกพี่สาวขึ้นบ้าน ก็นึกในใจว่าพี่สาวคงรวยแน่ก็เชิญพี่สาวขึ้นนั่งในบ้าน พี่สาวก็ว่าพี่มันคนจนไม่มีอะไร มีแต่ตุ๊กตาเงินตุ๊กตาทอง มีเงินเขานับว่าเป็นน้อง มีทองเขานับว่าเป็นพี่ ยากเงินจนทอง พี่น้องไม่มี เราก็กลับไปบ้านเราเถอะ เราจนเขาก็ต้องกลับไปบ้าน “ พี่สาวก็เลยยกกะโล่ตุ๊กตาเงิน ตุ๊กตาทองลงจากเรือน

		อยู่ต่อมา น้องสาวก็ยากจนลงเรื่อย ลูกก็ผลาญทรัพย์สินเงินทองที่นาจนหมด และหายตัวไป น้องจึงต้องตรากหน้าไปขออาศัยอยู่กับพี่สาว พี่สาวก็ให้อยู่ทุกอย่าง	
๑๑๔.	นิทานเรื่อง เทวดากับเสื้อ อ. บ้านจอมบึง จ. ราชบุรี	มีเทวดาอยู่สององค์ อาศัยอยู่ที่ต้นสักใหญ่ต้นหนึ่งในป่า กับเสื้อที่อาศัยที่ต้นสักเหมือนกัน เทวดาก็อยู่เบื้องบนต้นสัก อยู่มาวันหนึ่งเสื้อสองตัวผัวเมียก็ทะเลาะกัน เทวดาก็เกิดความรำคาญขึ้นมาจึงจับเสื้อออกไปจากที่นั่น แล้วเทวดาก็อยู่กันสององค์ ต่อมาพระราชโอรสได้ต้นสักไปทำเรือ จึงให้ทหารออกมาตัดไม้สัก ทหารที่ออกมาตัดไม้สัก เทวดารู้จึงไปตามเสื้อมา เสื้อก็ไม่ยอมมา เพราะเคยถูกเทวดาจับไล่มาแล้ว พอเทวดากลับมาที่ต้นสักก็พบว่าเสื้อแต่ต่อแล้ว ก็เลยต้องมานั่งที่ตอตกแคะตากฝน ไม่มีที่อยู่	เล่าเรื่องโดย นายบุญรอง อุทัย วัชรวิชัย ปิ่นเขียน . วรรณกรรมของชาว จอมบึง จังหวัด ราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครูหมู่บ้าน จอมบึง จังหวัด ราชบุรี, ๒๕๒๕.
๑๑๕.	นิทานเรื่องดา บอดชาติกับดา ชาติ อ.บ้าน จอมบึง จ. ราชบุรี	มีดาบอดคนหนึ่งว่าชาติ ดาดีดาว่าชาติเดินก็ขยับไปได้ทีละนิด ทีละหน่อย ไปที่ไหนก็ชอบไปด้วยกัน แต่ว่าชอบเล่นลูกนกลูกหนู เจอะรังนกที่ไหนมักจะขึ้นไปลูกนกมาเล่น ต่อมาก็เดินไปเจอโพรงนก นกก็ร้องจ๊อกแจ๊จๆ อยู่ในโพรง ดาดีเห็นก็บอกดาบอดว่า นกอยู่ในรัง ที่นี้ก็ให้ดาบอดขึ้นไปเอาลูกนก ดาบอดขึ้นไปล้วงจับลูกนก แต่ไม่ใช่ลูกนก เป็นงูเห่า ที่นี้ดาดีชาติอยู่ที่โคนต้นไม้ก็บอกว่า “จับไว้ๆ อย่าปล่อยๆ” ดาบอดก็กำไว้ ที่นี้งูก็พันพิษใส่ลูกดา ดาบอดเลยมองเห็นขึ้นมา พอมองเห็นก็เลยปล่อยงูทิ้งลงมาข้างล่าง ทิ้งลงมาชนชาติเข้า ดาดีก็โคตเลขชาติที่ติดก็หลุดออกจากกัน ดาบอดก็เลยมองเห็น ชาติก็เลยเดินได้เพราะงูนั่น อันนี้คงจะเป็นเพราะเทพบันดาลให้ คนทั้งสองหายพิการ	วัชรวิชัย ปิ่นเขียน . วรรณกรรมของชาว จอมบึง จังหวัด ราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครูหมู่บ้าน จอมบึง จังหวัด ราชบุรี, ๒๕๒๕.
๑๑๖.	ตำนานเรื่องบ้าน ทำเนียบ อ.จอม บึง จ. ราชบุรี	ในสมัยก่อนบริเวณนี้เป็นป่ารก และเป็นเส้นทางผ่าน อาชีพของชาวบ้านก็คือการตัดไม้ซุง การตัดไม้ซุงต้องอาศัยช้างลากซุง เขาจึงเอาช้างไปผูกเลี้ยงกันตรงนี้ เพราะมีอาหารน้ำท่าสมบูรณ์ จึงเรียกว่า “ทำเนียบช้าง” ครั้งเมื่อรัชกาลที่ ๕	ผู้เล่าเรื่อง นางเปีย วงศ์สุมาลย์ อ่างในวิ ระวัชร ปิ่นเขียน . วรรณกรรมของชาว

		เสด็จผ่าน ก็เอาช้างมาเพียคนนำมาเลี้ยงตรงแถวนี้ จึงเรียกว่า “บ้านเพียค” ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็น “บ้านท่าเพียบ”	จอมบึง จังหวัด ราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครูหมู่บ้าน จอมบึง จังหวัด ราชบุรี, ๒๕๒๕.
๑๑๗.	ตำนานเรื่องปาก ช่อง อ.จอมบึง จ. ราชบุรี	เดิมทีหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านเล็กๆ แต่เส้นทางที่จะเข้าสู่ป่า หรือถึงอำเภอจอมบึงแต่ก่อนนั้น จำเป็นจะต้องผ่านหมู่บ้าน นี้ด้วยม้าหรือเกวียน จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “ปากช่อง” อัน หมายถึงช่องทางที่จะเข้าป่า หรือช่องทางที่ไปยังถึงอำเภอ จอมบึง โดยที่หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านแรก การเดินทางใน สมัยนั้นลำบากต้องใช้เวลามาก ถ้าจะเดินทางจากราชบุรีไป ถึงอำเภอจอมบึง ต้องออกจากตัวเมืองผ่านเขาสูงทางด้าน เหนือ ผ่านห้วยตะเภา ห้วยจำปา เข้าปากช่อง พักค้างคืนที่ ปากช่องคืนหนึ่ง รุ่งเช้าผ่านสำนักพุทธา ผ่านเขาเนิน ราม ม่วง ปากบึง จึงจะถึงถึงอำเภอจอมบึง	เล่าโดย นายผิน เวช โช อ่างใน วีระวัชร ปิ่นเขียน . วรรณกรรมของชาว จอมบึง จังหวัด ราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครูหมู่บ้าน จอมบึง จังหวัด ราชบุรี, ๒๕๒๕.
๑๑๘.	นิทานเรื่องนาง งาช้าง อ.จอมบึง จ. ราชบุรี	มีครอบครัวหนึ่งมีอาชีพเลี้ยงวัว พ่อแม่มีบุตรอยู่สามคน คน แรกชื่อธัมมะ คนที่สองชื่อธัมโม คนเล็กชื่อธัมมัง สามพี่น้อง นี้ต้องไปเลี้ยงวัวทุกวัน เมื่อปล่อยวัวออกปนาแล้ว สาม พี่น้องจะต้องผลัดเปลี่ยนกันเข้าบ้านมากินข้าว ครั้นเมื่อ พี่ชายใหญ่คือ ธัมมะเข้ามากินข้าวอิมก็ผลัดเปลี่ยนน้องคน กลางไปกินข้าว ในเมืองอิมแล้วน้องคนกลางก็เปลี่ยนน้อง คนเล็กเข้ามากิน พี่กินข้าวเสร็จทุกวันพี่ชายจะถามน้องว่า “ ธัมมัง ไปบ้านเมื่อกี่กินข้าวกับอะไร” น้องคนเล็กก็ตอบว่า กินข้าวกับไข่” น้องก็ถามพี่ว่า “แล้วพี่ละ กินข้าวกับอะไร” พี่ทั้งสองคนก็ตอบเป็นเสียงเดียวกันว่ากินข้าวกับน้ำพริก เป็นอย่างนี้ทุกวัน เพราะว่าพ่อแม่รักเจ้าคนเล็ก เจ้าพี่ทั้งสอง คนก็คิดว่า “เอ พ่อแม่รักลูกไม่เท่ากัน ไม่ให้กิน เหมือนกัน” ดังนั้นจึงไม่พอใจน้อง จึงคิดหาวิธีที่จะออกจาก บ้าน คิดในใจว่า “เฮ้อ ไม่เลี้ยงแล้วว้าว ไม่อยู่กับพ่อแม่แล้ว หนีออกจากบ้านดีกว่า คิดดังนั้นสองพี่น้องก็เลยทิ้งวัวเดิน	เล่าโดยชายจิต เขย จิต อ่างในวีระวัชร ปิ่นเขียน . วรรณกรรมของชาว จอมบึง จังหวัด ราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครูหมู่บ้าน จอมบึง จังหวัด ราชบุรี, ๒๕๒๕.

เรือไป เจ้าน้องคนเล็กยังไม่ทราบเหตุการณ์ว่าเกิดอะไร
 ขึ้น เห็นพี่ไปไหนก็เดินตามไปด้วย เจ้าพี่ชายจะทำอย่างไร
 เจ้าน้องก็ยังเดินตามไปอย่างนั้น จนกระทั่งมืดค่ำกันอนยัง
 โคนต้นไม้ วันรุ่งขึ้นก็หาอิงนกซึ่งเป็นนกเขาได้มากก็ให้น้อง
 ถอนขนแล้วก็เอาไปย่างกินประทังชีวิต แต่เจ้าน้องคนเล็กยัง
 นกแม่นกว่าพี่ชายทั้งสอง เมื่อเจ้าน้องคนเล็กยังได้มาตัว
 หนึ่งก็ผ่าท้องนกเอาข้าวในกระเพาะนกออกมาใส่ถุงไว้เก็บ
 เอาไว้เรื่อยๆ แล้วก็เข้าไปในทุ่ง เขาคิดในใจว่าจะหานก ยิง
 นกไปเรื่อยๆคงอยู่ไม่ไหว ต้องทำนา เห็นทุ่งว่างก็อยากจะทำ
 นา ก็ยังนึกว่าจะเอาข้าวที่ไหนมาปลูก เจ้าน้องคนเล็กก็
 เลยพูดว่า “ข้าวมีอยู่แล้ว น้องเก็บไว้ตั้งแต่พี่ยิงนกได้
 ข้าวเปลือกนี่อยู่ น้องเก็บไว้ได้ตั้งแต่พี่ยิงนก” น้องก็เอาข้าว
 มาให้พี่ดู พี่เลยจัดการทำนากันก็เอาข้าวที่น้องเก็บไว้ไป
 หว่าน พอถึงฤดูฝนข้าวก็งอกเขียวชอุ่ม แต่พี่ทั้งสองไม่รัก
 น้อง พยายามจะทิ้งน้อง จนกระทั่งวันหนึ่งมีช้างมากินข้าว
 ในนา พี่ชายทั้งสองก็กลัวช้าง จึงสั่งให้น้องคนเล็กไปไล่ช้าง
 น้องคนเล็กก็ไป ชัมมังไปไล่ช้าง เข้าไปใกล้เอามือไปจับ
 งาช้าง งาก็หลุดออกมา ชัมมังยังเด็กยกไม่ไหวก็ตามพี่ๆ ให้
 มายก พี่ชายทั้งสองจึงยกกลับไปบ้าน หวังว่าจะเอางาช้างไป
 ขายได้เงิน หลังจากทิ้งงาช้างไปอยู่บ้านแล้ว ก็มีความผิปกติ
 ที่เมื่อทั้งสามกลับจากไปนา บ้านเรือนก็จะสะอาด อาหารก็
 เต็มสำหรับ น้ำก็ดกไว้เต็มคุ่ม ก็เกิดสงสัยวันหนึ่งจึงแอบดูว่า
 ใครมาช่วยทำ สักครู่ก็มีผู้หญิงออกมาจากงาช้าง น้องคนเล็ก
 เห็นชัดว่าผู้หญิงออกมาจากงาช้าง แต่พี่ทั้งสองไม่เห็น ว่า
 ออกมาจากไหน เจ้าพี่ชายก็เห็นผู้หญิงก็ว่าสวยดี ไกล้วจะ
 กลับเข้าไปในงาช้างอีก จึงเอางาช้างไปเผาไฟ ผู้หญิงก็ไม่มี
 ที่ซ่อน ก็เสียอกเสียใจเป็นอย่างมาก พี่ชายสองคนก็อยากได้
 ผู้หญิงไว้เป็นคู่ครอง แต่ตอนนั้นน้องเริ่มเป็นหนุ่มแล้ว แต่
 ยังไม่คิดเรื่องลูกเมีย เจ้าผู้หญิงคนนั้นนะไม่มีใจรักเจ้าพี่ทั้ง
 สองคนนั้น แต่มีใจรักคนน้องเล็ก เจ้าพี่คนโตจะเกี่ยวพา
 ราสีอย่างไรก็ไม่เป็นผล เจ้าพี่ทั้งสองจึงเห็นว่า คนเล็กคนนี่

		เป็นศัตรูมาตั้งแต่เด็กมาถึงคู่ครองก็ยังเป็นศัตรูอีกจึงหาวิธีกำจัด แต่ก็กลัวชาวบ้านจะครหาที่ฆ่าน้องจึงออกอุบายหนีไปอยู่ที่อื่น ปลอຍให้น้องและผู้หญิงอยู่ตามลำพัง ส่วนตัวเองจะไปหาวิชาอาคมทำเสน่ห์ให้ผู้หญิงหลงรัก เจ้าธัมมะพีคนโตก็ไปหาหมอเสน่ห์ หมอเสน่ห์ก็บอกว่าจะช่วย” เจ้าไม่ต้องกลัว ข้าจะเสกค้ำควาบินไปที่บ้านผู้หญิงร้องเพียงสามครั้ง นางจะมาหาเจ้าเอง” เจ้าธัมมะได้ยินเช่นนั้นก็มีความหวัง กลับไปบ้านรอด้วยความกระสับกระส่าย ฝ่ายผู้หญิงที่ออกมาจากงาช้างนั้นก็มิได้เป็นหญิงธรรมดาแต่เป็นเทพธิดา ก็ยังรู้ว่าหมอเสน่ห์จะทำเสน่ห์ใส่ตน จึงบอกธัมมั่งให้รู้ ธัมมั่งเองก็รักนางแล้ว ก็คิดวิธีแก้เสน่ห์นั้นคือการยิงหนังสติ๊ก เมื่อค้ำควาบินมายังไม่ทันที่จะร้องธัมมั่งก็ยิงค้ำควาหล่นลงมา ฝ่ายที่ชายก็รออยู่จนรุ่ง ค้ำควาก็ไม่กลับ นางก็ไม่ไป จึงว่าหมอเสน่ห์คนนี้ไม่เก่งก็เดินทางหาหมออาคมต่อไป ส่วนธัมโม พี่ชายคนกลาง นั้นก็ไปหาหมออาคมอีกคนหนึ่งแนะนำว่าจะปลอຍงูไปงัดในหม้อ พอรุ่งเช้านางต้องหุงข้าว พอถูกงูกัดต้องมาหาธัมโมแน่ แต่นางก็รู้อีกจึงบอกกับธัมมั่งให้แก้ไข และนางเป็นเทพไม่ฆ่าสัตว์ ธัมมั่งก็ออกอุบายจุดไฟแล้วยกหม้อที่มีงูตั้งไฟ เจ้างูก็ตายไปไม่อาจจะทำเสน่ห์ได้ เมื่อพี่ชายทั้งสองไม่สามารถทำร้ายน้องคนเล็กได้ จึงหาพรรคพวกตั้งใจมาลุดนาง ธัมมั่งก็คิดหาวิธีแก้ โดยไปบอกกับหัวหน้าช้างซึ่งถือว่าเป็นพงษ์เผ่าของนางงาช้างว่า งาช้างของนางถูกเผา ช้างโกรธเป็นอย่างมาก เมื่อเห็นพรรคพวกของพี่ชายทั้งสองมาช้างก็เหยียบเสียชีวิตหมด ธัมมั่งจึงอยู่กับนางงาช้าง	
๑๑๕.	นิทานเรื่องภูมิเจ้าที่ อ.จอมบึง จ. ราชบุรี	กาลครั้งหนึ่งมีบ้านอยู่สองหลัง บ้านหลังที่หนึ่งเป็นบ้านของเศรษฐีผู้มั่งคั่ง อีกหลังหนึ่งเป็นบ้านของนายบุญนางจันทร์สองผัวเมีย ซึ่งทำไร่ยากจน ภูมิเจ้าที่บ้านเศรษฐีก็คุยกับภูมิบ้านนายจันทร์ว่า	เล่าโดยนายพรหม จันทรแก่น อ่างในวีระวัชร ปิ่นเขียน . วรรณกรรมของชาว

	“คุณเขาราบไหว่ท่านทุกวัน ทำไมไม่ช่วยให้เขาร่ำรวยเป็นเศรษฐีบ้าง” ภูมิเจ้าที่บ้านนายบุญก็กล่าวว่า “ไม่รู้จะช่วยอย่างไร เพราะเขายังไม่มีวาสนาที่จะรวยได้ ช่วยไปก็สูญเปล่า” ภูมิเจ้าที่บ้านเศรษฐีก็ว่า “ลองดูสักครั้งซิว่าจะเป็นอย่างไร “ ว่าแล้วภูมิเจ้าที่บ้านนายบุญก็สำแดงฤทธิ์ออกมาปั้นแก้วแหวนเงินทองเพชรนิลจินดา แล้วเอาไปไว้ที่ท่าน้ำที่เส้าทางนางจันทร์เมียของนายบุญจะต้องไปดักน้ำรดผัก เผอิญคืนนั้นฝนตกน้ำขึ้นมาท่วม ปลามากินแก้วแหวนเงินทองที่ภูมิเจ้าที่วางไว้หมด ก็เป็นอันว่าไม่ได้แก้วแหวนเงินทอง ภูมิเจ้าที่บ้านนายบุญจึงไปบอกกับภูมิเจ้าที่บ้านเศรษฐีว่า “เห็นมัย ของที่ผมช่วยไม่ใช่ให้น้อยนะ กินไปจนตายก็ไม่หมด แต่เขาก็ไม่ได้ เพราะเขายังไม่มีวาสนา” ภูมิเจ้าที่บ้านเศรษฐีไม่รู้จะทำอย่างไร เลยบอกว่า “ลองอีกครั้งซิมัย” ภูมิเจ้าที่บ้านนายบุญก็ไม่ว่าจะทำอย่างไรก็เลยบอกว่า “คอยดูนะ ที่นี้ให้ทองสักก้อนหนึ่ง” เขาก็เอาทองไว้ที่เส้นทางเดิมที่นางนางจันทร์ตอนไปดักน้ำรดผัก ตอนเช้าเมียนายบุญก็ไปรดผักตามเดิมแต่ตื่นสายกว่า กา กามาเห็นทองก็เลยคาบทองไป ภูมิเจ้าที่บ้านนายบุญก็มาบอกกับภูมิเจ้าที่บ้านเศรษฐีว่า “เห็นมัย ท่าน เขายังไม่มีวาสนาที่จะรวย ถ้าเขามีวาสนา เราไม่ต้องช่วยเขาก็รวยได้” ภูมิเจ้าที่บ้านเศรษฐีถามต่อ “เอ ถ้าจะจริง ถ้าอย่างนั้นเมื่อไหร่ล่ะเขาจะรวย” “ลองไปอีกสักกระยะเขาก็อาจจะรวยได้” อยู่ต่อมาไม่นาน นายบุญก็เอาผักไปขายที่ตลาด ก็ไปหาปลาจะมาต้มกินกับภรรยาที่เผอิญปลาหมด มีเหลืออยู่ตัวเดียว นายบุญก็เลยตัดสินใจซื้อ มาถึงบ้านก็บอกกับนางจันทร์ ภรรยาว่า “ต้มเอาไว้ทำบุญเช้าสักหนึ่งชาม เหลือนั้นเราก็กินกัน”	จอมบึง จังหวัด ราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครูหมู่บ้าน จอมบึง จังหวัด ราชบุรี, ๒๕๒๕.

		แล้วบอกกรรยว่าจะไปเก็บมะขามอ่อน ก็ปีนขึ้นต้นมะขามไปเจอรังนก ก็ไปเจอทองก้อนหนึ่งในรังนกก็ตะโกนบอกกรรยว่า “นางจันทร์ จันรวแล้วได้ทองก้อนใหญ่ ส่วนนางจันทร์ก็ตะโกนว่าจันก็รวเหมือนกันได้แหวนเพชรนิลจินดาจากท้องปลา สองผัวเมียก็ดีใจว่าต่อไปนี้เราจะมีกินมีใช้	
๑๒๐.	นิทานเศรษฐี เหินหว อ.จอม บึง จ. ราชบุรี	ครั้งพระพุทธเจ้านะ มีเศรษฐีอยู่คนหนึ่ง เป็นคนขี้เหนียว ไม่อยากจะทำบุญเงินทองแก่บ่าวไพร่ แยกออกไปในตลาด เห็นแม่ค้าคนหนึ่งนั่งและขนมเบื้องขาย พิจารณาดูแกก็อยากกินขนมเบื้อง แต่แกเป็นคนขี้เหนียวไม่อยากจ่ายเงิน กลัวเปลือง ก็เลยไม่ยอมซื้อพอกลับมาบ้านก็เสียดาย อยากจะกินขนมเบื้อง นั่งหิวอยู่อย่างนั้น ที่นี้ภรรยาเห็นเข้าก็ถามว่า “ทำเศรษฐีมานั่งหิวอยู่ทำไม” เศรษฐีกลับว่า “เรื่องอะไรของแก” เศรษฐีไม่อยากให้เมียรู้ แต่สุดท้ายก็บอกกับเมียว่าเป็นเพราะอยากกินขนมเบื้อง แต่ภรรยาก็ว่าจะมาให้กิน แต่ก็นึกว่าเศรษฐีเป็นคนขี้เหนียวคงไม่ให้นางกินด้วย นางก็คิดว่าจะให้เศรษฐีกินคนเดียวก็บอกว่า “เราขึ้นไปทำบนปราสาทเจ็ดชั้น โนนชิ จะทำที่บ้านเดียว พระมาก็ไม่ใส่บาตรก็ไม่ได้อีก” เศรษฐีขี้เหนียวนัก ภรรยาก็ชวนข้าวของเตรียมไปทำขนมเบื้อง พอถึงที่กระได ข่าวกั้ไปถึงพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าเล็งเห็นว่า ท่านเศรษฐีคงไม่บรรลุนิเสสแล้ว จะไม่ได้บุญ ไม่ได้กุศล จะไม่ได้เป็นโสดาบันกับเขาซะแล้ว พระพุทธเจ้าก็เลยให้พระโมคคัลลานะมาทรมาน ให้เหาะไปอยู่ที่ริมหน้าต่างที่ท่านเศรษฐีกับภรรยาทอดขนมเบื้องเหาะไปเหาะมา เอาบาตรไปหนึ่งลูก ก็บินชบาตรไปเหาะไป ท่านเศรษฐีก็ว่า “ແหม มาถึงบนนี้ อยากได้อะไรหรือ” พระโมคคัลลานะก็ไม่ตอบอะไร ท่านก็ลอยทรมานอยู่อย่างนั้น ที่นี้ก็นึกรำคาญ	ผู้เล่า นายไม้ ยาวิชัย อ้างใน วีระวัชร ปิ่น เขียน .วรรณกรรม ของชาวจอมบึง จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครู หมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี, ๒๕๒๕.

		เศรษฐีเลยบอกภรรยาว่า “เอ้า แกตัดใส่บาตรไปสักเสี้ยว จะได้ไปชะ” เมื่อภรรยาเศรษฐีตัดใส่บาตร ขนมาก็ติดกันมาเป็นพืดทั้งหมด ก็เลยต้องใส่บาตรทั้งหมดนั้น เป็นอันได้ลูโสตาในครั้งนั้น	
๑๒๑.	นิทานเรื่องเศรษฐีใจบุญ อ.จอมบึง จ.ราชบุรี	มีเศรษฐีคนหนึ่งชอบทำบุญ มีข้าวขี้ผึ้งจึงทำบุญทั้งขี้ผึ้งแล้วก็มีเทวดาแม่ลูกอ่อน เห็นว่าเศรษฐีทำบุญมากจนกำลังจะขาดจน สงสารก็เลยบอกว่าท่านเศรษฐีว่า “ท่านทำบุญแต่พอสมควรเถิด เดี่ยวลูกเต้าจะไม่มีกิน” ท่านเศรษฐีได้ยินดังนั้นก็ว่า เทวดานี้เป็นกาลกีนี้อยู่กับเรา ไม่ได้ต้องออกไปจากบ้าน เทวดาก็ออกไปหาอาศัยกับเศรษฐีคนอื่น เศรษฐีคนอื่นก็ถาม “แกไปจัดศรึทรา เขาก็จับมา ฉันก็ไม่ให้แกอยู่หรอก” เทวดาแม่ลูกอ่อนก็ลำบากไปหาพระพุทธเจ้า “ไปอยู่กับเศรษฐีคนนั้นคนนี้ก็ไถ่มาไม่ให้อยู่ด้วยจะทำได้” พระพุทธเจ้าก็ถาม “เจ้าไปว่าอะไรเขาละ” เทวดาก็เล่า พระพุทธเจ้าก็ว่า “ไปว่าเขาไม่ดี เขาก็ไม่ให้อยู่ละซิ ที่นี้รับอาสาได้ไหมละ ถ้าจะอยู่กับเขา ข้าวที่เขาทำบุญไปหมดขี้ผึ้งหมดขี้ผึ้งนั้นนะ จะไปเนรมิตให้เขาได้ไหม” เทวดาก็รับว่าได้ “ถ้าได้ เขาก็ให้อยู่” เทวดาก็กลับไปเนรมิตข้าวให้เต็มขี้ผึ้งนางเศรษฐีก็ให้อยู่เหมือนเดิม	อ้างใน วีระวัชร ปิ่นเขียน .วรรณกรรมของชาวจอมบึง จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี, ๒๕๒๕.

๑๒๒.	นิทานเรื่องไอ้จี่ เกียจได้คิ อ.จอมบึง จ.ราชบุรี	กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ชายคนหนึ่งจี่เกียจมาก ไม่ยอมทำงานทำการเลย แต่เขามีนิสัยอยู่อย่างหนึ่ง คือ ชอบไปปล่อยทุกข์หรือปีศาจวะรคต้นมะเขืออยู่เป็นประจำ และจี่เกียจเป็นที่สุด แม้จะมีเพื่อนชวนไปทำงานเขาก็ไม่ยอมไปอยู่มาไม่นานเพื่อนคนหนึ่งก็นึกหมั่นไส้ขึ้นมาว่า ไอ้จี่เกียจไม่ยอมทำงานเลย จึงได้ถอนต้นมะเขือทิ้งน้ำ บัญเอิญต้นมะเขือนั้นลอยไปติดที่พระราชวังของพระราชองค์หนึ่ง พระมเหสีของพระราชโอรสอยากจะเสวยแกงส้มมะเขือ จึงให้แม่ครัวมามะเขือขึ้น แม่ครัวก็ไปได้มะเขือขึ้นที่ลอยน้ำมาติดอยู่ที่ทำน้ำจึงได้นำมาแกง นางนั้นได้กินเข้าไปจึงท้องแล้วพระโอรสได้ประสูติขึ้นมาก็หาพ่อไม่ได้ พระราชาก็โกรธมากที่พระมเหสีของตนเองท้องกับคนอื่น โดยที่ตัวเองไม่ได้ร่วมหลับนอนด้วย พออยู่มาไม่นานก็ป่าวประกาศให้บรรดาข้าราชการทั้งหลายให้มาคัดเลือกว่าใครเป็นพระบิดาของพระโอรส แต่แล้วโอรสก็ไม่ยอมเลือกใคร มีอยู่คนเดียวคือเจ้าจี่เกียจที่โอรสเรียกว่าพ่อ พระราชาโกรธมากจึงจับออกไปอยู่ป่า ทั้งสามคนได้ไปอยู่ป่าก็ขยันขันแข็งทำมาหากิน สร้างเนื้อสร้างตัวได้ แต่พยายามถางป่าเท่าไรก็ไม่เตียน เพราะมีพญาลิงเผือกตัวหนึ่งคอยมาตีกลองให้ตื่นไม้ ตื่นอยู่ตลอดเวลา เจ้าจี่เกียจจึงออกอุบายจับลิงพญาลิงเผือกตัวนั้น เมื่อจับได้ลิงเผือกขอชีวิตและได้ให้กลองวิเศษมา เจ้าจี่เกียจเมื่อได้กลองมาจึงอธิษฐานและตีกลองสามครั้งได้เกิดเมืองใหญ่ และต่อจากนั้นทั้งคู่ก็อยู่กันอย่างมีความสุข	เล่าโดย นายเตียง พวงทอง อ้างใน วีระวัชร ปิ่น เขียน .วรรณกรรม ของชาวจอมบึง จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครู หมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี, ๒๕๒๕.
๑๒๓.	ตำนานหนองกะ เรียน อ.จอมบึง จ.ราชบุรี	หมู่บ้านหนองกระเรียน เกิมเป็นทุ่งนากว้างในทุ่งนาทุกๆ สันจะมีนกกระเรียนลงมาหาอาหารกินในนา ต่อมาชาวบ้านจึงให้ชื่อว่า “หนองนกกระเรียน” นะนะยะหละงๆนี้ นกได้สาบสูญไปหมด ปัจจุบันหนองนกกระเรียนแห้งแล้ง แดวเจดีย์หักจึงอพยพมาทำมาหากินและตั้งรกราก	เล่าโดย นายเจียน จำสุข อ้างใน วีระวัชร ปิ่น เขียน .วรรณกรรม ของชาวจอมบึง จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครู

			หมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี, ๒๕๒๕.
๑๒๔.	ตำนานหนอง แร้ง อ.จอมบึง จ. ราชบุรี	ในสมัยก่อนเมื่อครั้งที่พม่ายกทัพมาตีเมื่อไทยนั้น ได้ตั้ง กองทัพเรียกว่า บ้านหนองบัวค่าย เมื่อตั้งกองทัพอยู่ต่อมาก็ เกิดการอดน้ำขึ้น ทหารพม่าออกไปเอาน้ำในสระที่หมู่บ้าน อเมื่อชาวไทยรู้จักเอายาพิษไปใส่ ทหารพม่ากินแล้วก็ล้มตาย จำนวนมาก จนมีฝูงแร้งลงมาจิกกินซากศพทหารพม่า เหล่านั้น จึงเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า หนองแร้งมาจนถึงทุก วันนี้	เล่าโดย นายอบ สุขผล อ้างใน วีระวัชร ปิ่น เขียน .วรรณกรรม ของชาวจอมบึง จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครู หมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี, ๒๕๒๕.
๑๒๕.	ตำนานเรื่องราง บัว รางวดอก อาวและชักใหญ่ อ.จอมบึง จ.ราชบุรี	สมัยก่อนบริเวณนี้เป็นลำน้ำใหญ่ ไหลจากลำน้ำภาษีมาสู่ทุ่ง หนองบัวอันกว้างใหญ่ ตลอดลำน้ำมีดอกบัวขึ้นมากมาย ชาวบ้านแถบนี้จึงเรียกว่า “รางดอกบัว” ต่อมาเรียกสั้นๆว่า “รางบัว” บริเวณที่เป็นทางเกวียน จะมีคันดอกอาวขึ้น มากมาย ดอกอาวสีขาว ดอกใหญ่ บานสะพรั่ง บานตอนเช้า ตอนเย็นก็ร่วงขาวเต็มสองข้างทาง ชาวป่า นายพราน เรียก ทางสายนี้ว่า “รางดอกอาว” ต่อมาก็เรียก “รางอาว” สมัยต่อมามีลำน้ำที่เคยอุดมสมบูรณ์ก็แห้งเหือดไป ชาวบ้านที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานตรงรางดอกบัวนี้ ส่วนอีก พวกหนึ่งที่ตั้งบ้านในด้านป่าถัดไป เรียกว่าหมู่บ้านชักใหญ่ แปลว่า ป่าใหญ่นั้นเอง	เล่าโดย นายหนู กอง แก้ว อ้างใน วีระวัชร ปิ่น เขียน .วรรณกรรม ของชาวจอมบึง จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: วิทยาลัยครู หมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี, ๒๕๒๕.

บทที่ ๓

ฐานข้อมูลวัฒนธรรม ภาคกลางหมวดศิลปะการแสดง

ความหมายและความสำคัญของศิลปะการแสดง

ศิลปะการแสดงในสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตชาวบ้านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ศิลปะการแสดงแบบดั้งเดิมเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่มากระทบกับวิถีชีวิตชาวบ้านและเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา เป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อขอพรจากเทพเบื้องบนให้ประทานความสุขความเจริญและพืชพันธุ์ธัญญาหาร

ศิลปะการแสดงที่มีมาชมนิยมดูในอดีต ได้แก่ การแสดงในพิธีกรรมและในงานเฉลิมฉลอง โดยมีเจ้าภาพเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย ชาวบ้านทั่วไปเป็นผู้ดู ปัจจุบันยังมีความนิยมประเพณีการแสดงเช่นนี้ เช่น หมอลำ โนรา หนังตะลุง ลิเก ลิเกลูกทุ่ง ลิเกซอ ละครชาตรี หุ่นกระบอก เป็นต้น ศิลปะการแสดงที่ชาวบ้านมีส่วนในการสร้างสรรค์ได้แก่ เพลงพื้นบ้าน คนตรีพื้นบ้าน และฟ้อนพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมที่รวมบทร้อยกรองและคนตรีพื้นบ้านเข้าด้วยกัน สืบทอดกันมาด้วยปากเปล่า เช่น เพลงสวดศาสนา เพลงประกอบพิธีกรรม เพลงปฏิพากย์ เพลงในเทศกาลและเพลงพื้นบ้านที่เป็นมหรสพ

เพลงพื้นบ้านไทยมีส่วนสัมพันธ์กับวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม มีบทบาทหลายด้าน ได้แก่ บทบาทด้านให้ความบันเทิง บทบาทในด้านการสร้างความสามัคคี บทบาทด้านการให้การศึกษา ปลุกฝังค่านิยม บทบาทในด้านบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ และบทบาทในด้านระบายความคับข้องใจ ปัจจุบันสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงทำให้เพลงพื้นบ้านหมดไปหรือเหลือน้อยลง ส่วนคนตรีพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจากประเพณีมุขปาฐะ เรียนรู้จากการฟังและการเล่นตามเทศกาลงานบุญ คนตรีพื้นบ้านแต่งขึ้นฉับพลันตามปฏิภาณของผู้เล่น โดยไม่มีการเขียนโน้ต ซึ่งต่างจากดนตรีที่เล่นบรรเลงทั่วไป นอกจากนี้ เครื่องดนตรีพื้นบ้านมีลักษณะงานหัตถกรรมที่ล้ำค่า ศิลปะการแสดงถือการรำเต้นล้วนบอกลักษณะนิสัยร่าเริงกระฉับกระเฉงและเด็ดขาด

การจัดสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลวัฒนธรรมหมวดศิลปะการแสดงในส่วนของภาคกลางนี้ ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลศิลปะการแสดงได้ ๒๘๐ ข้อมูล ประกอบด้วยประวัติของเพลงไทยเดิม การแสดงประเภทต่างๆ เครื่องดนตรีไทย และช่างผู้ผลิตเครื่องดนตรีไทย โดยสำรวจจากข้อมูลเอกสาร และแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งขอนำเสนอข้อมูลวัฒนธรรมในรูปแบบตารางเพื่อให้สะดวกต่อการศึกษาต่อไป ดังนี้

	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	เพลงขอม กล่อมลูก	เพลงขอมกล่อมลูก เป็นชื่อเพลงไทย เดิมเป็นเพลง เดิมเป็นเพลง ๒ ชั้นของเก่า ใช้บรรเลงและขับร้อง ประกอบการแสดงละครมาแต่โบราณ มีทำนองเยือก เย็นไพเราะ เหมาะสำหรับเป็นเพลงขับกล่อม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลป บรรเลง) ได้แต่งทำนองใหม่เป็นทางเปลี่ยน ๒ สำนวน ใช้บรรเลงรับ- ร้องแทนทำนอง ในเพลงชุด “ตับคนึง” เพื่อไม่ต้องบรรเลงขับร้องเพลงขอม กล่อมลูกซ้ำทำนองเดิมหลายเที่ยว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ เรืออากาศโทโองการ กลีบขึ้น ได้แต่งขยายจาก ๒ ชั้น เป็น ๓ ชั้น และตัดลงเป็นชั้นเดียว ครอบเป็นเพลง เถา	อุทัย สีนรุสสาร, “เพลง ขอมกล่อมลูก,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๖๖.
๒.	เพลงขอมคำ คิน	เพลงขอมคำคิน เป็นชื่อเพลงไทย เป็นเพลงตับ เจ้า ฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงพระนิพนธ์บท ร้องและบรรจุเข้าเป็นชุด เรียกว่า “ตับขอมคำคิน” เพื่อใช้บรรเลงขับร้องประกอบการแสดงภาพนิ่ง “ตาโบลวิง” (Tableaux Vivantes) เพลงตับชุดนี้ เคยจัดบรรเลงถวายสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้า ฟ้ามหาวชิรุณหิศ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖ เพลงขอมคำคินประกอบภาพนิ่งนี้ เป็นเรื่อง ตั้งแต่พระประทุมสุริวงศ์ครองนครนม ตรัสเล่าเรื่อง พระร่วงซึ่งดักน้ำใส่ชะลอมได้ให้พญาเคโซฟัง พญา เคโซอาสาจับพระร่วงแล้วคำคินไปสู่เมืองสุโขทัย ได้พบพระร่วงแต่ไม่รู้จักพระร่วง จึงถามที่อยู่ของ พระร่วง พระร่วงตอบว่าจงนั่งอยู่เถิด พญาเคโซก็ กลายเป็นหินไป ณ ที่นั้น เพลงร้องประกอบในตับมี เพลงเขมรพวง เขมรเขาเขียว เขมรเป่าใบไม้ และ เขมรเอวบาง บทร้องเพลงเขมรพวง “เมื่อนั้น	อุทัย สีนรุสสาร, “เพลง ขอมคำคิน” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๖๘.

		พระประทุมสุริวงศ์ทรงขรรค์ ครองพระนครสมบูรณครัน ทรงธรรม์ออกหน้าปราสาทชัย เชิญพญาเคโซเจ้าเมืองขอม เข้าเฝ้าประณตน์อมตามสมัย ดำรัสถามความสุขทุกข์ภัย แล้วท้าวไทแถลงเล่าข่าวสำคัญ” บทร้องเพลงเขมรเขาเขียว “สุโขทัยเกิดผู้ก่อปร บุนนาราย หนึ่งเสย ถนัดขึ้นอายร่วงน่าย ส่วยน้ำ ตักน้ำใส่ชะลอมหวาย บ่ห่อน รั่วเลย อธิฤทธิรไกรกลายกล้า บ่ได้ต่อไป” บทร้องเพลงเขมรเป่าใบไม้ “พญาเคโซ วิชาชาญชัย ฟังตรัสชัดใจ ก็ทูล สนอง ว่าข้าขอรับ จีบตัวนายกอง ส่วนนำสนอง พระเดชพระคุณ ท้าวเธอตรัสห้าม ด้วยความการุณ ว่าอย่าหันเหิน จะอันตรายชุมขอมคั่นคั่ง บ่ฟังภิปราย ยอกรถถวาย กตัญญูลี”	
๓.	เพลงขอม ทรงเครื่อง	เพลงขอมทรงเครื่อง เป็นชื่อเพลงไทย เมื่อปลาย พ.ศ. ๒๔๗๒ นายมนตรี ตราโมท ได้แต่งเพลงเขมร เอบางขึ้นเป็น ๓ ชั้น ประดิษฐ์ทำนองให้เป็น สำเนียงเขมรอีกแบบหนึ่ง ได้ทดลองซ้อมดูเป็นการ ภายใน ระยะนั้นราวต้น พ.ศ. ๒๔๗๓ ก็ทราบว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราช นิพนธ์เพลงเขมรเอบางเพลงเดียวกันขึ้นเป็น ๓ ชั้น และคัดลงเป็นชั้นเดียว ทรงตั้งชื่อว่า “เพลงเขมร ละออองค์” นายมนตรี ตราโมท จึงเห็นว่าไม่บังควร ที่จะนำเพลงที่แต่งไว้ออกบรรเลง จึงระงับเสีย ใน พ.ศ. ๒๔๗๔ วงมโหรีหลวงซึ่งบรรเลง ส่งวิทยุกระจายเสียงเป็นประจำ จะขับร้องและ บรรเลงเพลงขอมทรงเครื่องเถาส่งวิทยุกระจายเสียง	อุทัย สินธุสาร, “เพลง ขอมทรงเครื่อง” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๗๕.

		นายมนตรี ตราโมท จึงนำเพลงขอมทรงเครื่อง ๒ ชั้น ซึ่ง เป็นเพลงเขมรเอบางที่เลิกไปนั้นมาดัดแปลงแก้ไข ใช้ในเพลงขอมทรงเครื่อง ๓ ชั้น เกือบตลอดทั้ง เพลง แล้วตัดลงเป็นชั้นเดียว รวมกับของเก่าครบ เป็นเถา ความหมายของเพลงเป็นการไว้อำ พของในเดชอำนาจของตน ส่วนลูกหมดที่บรรเลงต่อท้ายเพลง นายมนตรี ตราโมทเห็นว่าทำนองลูกหมดเพลงหนึ่ง ซึ่งหลวง ประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ได้แต่งไว้ มี สำเนียงทำนองรับกันกับเพลงขอมทรงเครื่องได้ สนิทสนม จึงขอนำมาเป็นลูกหมดประจำเพลงนี้ บทร้อง (บทละครรำเรื่อง พระร่วง พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖) “คิดแล้วจึงสั่งนักคุ้ม เจ้าจงควบคุมทัพใหญ่ ตัวกูจะปลอมแปลงไป กระทั้งสุโขทัยธานี จะแต่งกายให้เหมือนคนไทย เล็ดลอดคอดไปสมถวิล ลี้ลับเหมือนภูดำดิน คงจะได้เสร็จสิ้นดังจินดา แล้วจึงจัดแจงแต่งกาย ให้ละม้ายแม่นไทยเช่นว่า เลือกสรรอาวุธศาสตรา ซ่อนในกายเรียบร้อย มุ่นเกล้ามาพิธีใหม่ เหมือนอย่างแบบไทยใช้สอย	

		จึงรีบเสียวลดสะกดรอย	
		“ได้ด้อยติดตามพระร่วงไปฯ”	
๔.	เพลงเขมร	เพลงเขมร เป็นเพลงไทยที่มีชื่อขึ้นต้นเป็นภาษาต่างๆ นั้นมีอยู่มากมาย บางเพลงก็นำเพลงของภาษานั้นมาแต่งขึ้นเอง โดยคัดทำนองให้เป็นสำเนียงของภาษานั้นๆ ซึ่งแสดงถึงความกว้างขวางในทำนองเพลงของผู้แต่งและการที่ใช้ชื่อภาษาต่างๆ มาตั้งเป็นชื่อเพลง ก็ด้วยประสงค์ที่จะบอกให้รู้ว่าเป็นเพลงสำเนียงภาษาใด เป็นการนำทางผู้ฟังไว้ชั้นหนึ่ง โดยเฉพาะเพลงที่มีชื่อเขมรนำหน้าก็มีน้อยอันเดียวกัน บางเพลงก็เป็นเพลงที่นำมาจากเขมรจริงๆ เช่น เพลงเขมรพายเรือ เพลงเขมรกล่อมลูก เป็นต้น บางเพลงก็เป็นเพลงไทยที่เราแต่งเอง เช่น เพลงเขมรเขาเขียว เพลงเขมรปากท่อ และเพลงเขมรราชบุรี เป็นต้น มีสิ่งที่น่าพิจารณาประการหนึ่ง คือในบรรดาเพลงที่มีชื่อขึ้นต้นว่าขอมนั้นเป็นคนละเพลง และมีสำเนียง ทำนองคนละอย่าง เช่น เพลงเขมรใหญ่กับเพลงขอมใหญ่ เพลงเขมรกล่อมลูกกับเพลงของกล่อมลูก ล้วนเป็นคนละเพลง คนละทำนองและคนละสำเนียงทั้งนั้น นอกจากสมัยหลังๆ นี้ มีผู้นำเพลงเขมรในอัตรา ๒ ชั้น มาแต่งขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้น แล้วตั้งชื่อขึ้นใหม่เป็นของก็มีอยู่บ้าง เช่น แต่งจากเขมรเหลือ้ง ตั้งชื่อใหม่ว่าขอมทอง และแต่งจากเขมรจากเขมรขาว ตั้งชื่อใหม่ว่าเขมรเงิน เป็นต้น	มนตรี ตราโมท, “เพลงเขมร,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๓๔.
๕.	เพลงเขมรขาว	เพลงเขมรขาวเป็นชื่อเพลงไทย เป็นเพลงเถา ซึ่งนายมนตรี ตราโมท แต่งจากเพลงเขมร ๒ ชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา อันเป็นเพลงอยู่ในเรื่องเขมรใหญ่ โดยแต่งทั้งทางดนตรีและทางร้องเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ เรียกชื่อใหม่ว่า “เพลงของเงิน”	มนตรี ตราโมท, “เพลงเขมรขาว,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ

			สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๗๔.
๖.	เพลงเขมรชม จันทร์	เพลงเขมรชมจันทร์ เป็นชื่อเพลงไทย ๒ ชั้น สำเนียง เขมร เป็นเพลง ๒ ท่อน ใช้ประกอบการแสดงละคร มาแต่โบราณ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า บริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ขณะ เมื่อทรงดำรงพระยศเป็นเสนาบดี กระทรวง ทหารเรือ ทรงนำเพลงบลูส์ลูกชกมวยสองชั้นมา นิพนธ์ให้เป็นทางที่มีสำเนียงเขมร และใช้บรรเลง ด้วยเครื่องสาย ประทานชื่อใหม่ว่า เพลงเขมรชมจันทร์ เพื่อให้เครื่องสายบรรเลงนำแถวทหารใน โอกาสต่างๆ ต่อมาจางวางทั่ว พาทยโกศล ได้นำ เพลงเขมรชมจันทร์สองชั้นมาแต่งเป็นเพลงเถา	มนตรี ตราโมท, “เขมรชมจันทร์,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๗๔.
๗.	เพลงเขมรชม ดง	เพลงเขมรชมดงเป็นชื่อเพลงไทย ๒ ชั้น ทำนองเก่า นักดนตรีโบราณไม่ทราบนามได้แต่งทำนองให้มี สำเนียงเขมร เพื่อใช้เป็น “เพลงออกภาษา” เรียกชื่อ ว่า เพลงเขมรชมดง	มนตรี ตราโมท, “เขมรชมดง,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๗๔.
๘.	เพลงเขมรทรง พระดำเนิน	เพลงเขมรทรงพระดำเนิน เป็นชื่อเพลงไทย เป็น เพลงเก่าของเขมร เมื่อครั้งสมเด็จพระนโรดมกษัตริย์ เขมรก่อนเสวยพระราชสมบัติในกรุงกัมพูชา ได้เข้า มาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในรัชกาลที่ ๓ สมเด็จพระ ยาองค์ใหญ่ซึ่งขณะนั้นเป็นเจ้าพระยาพระคลัง ให้พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เมื่อยังมีได้รับพระราชทานสัญญาบัตร ต่อเพลงนี้	อุทัย สีนธูสาร, “เพลง เขมรทรงพระดำเนิน ” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม

		จากครูเขมร ส่วนบพ็องนั้น นายกระจ่าง แสงจันทร์ ได้แต่งถวาย สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ในคราวจัดพิธีรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อเสด็จนิวัติจากสหรัฐอเมริกา ใน พ.ศ. ๒๔๗๔ เพลงนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เขมรกล่อมพระบรรทม” ดังเนื้อร้องว่า “พระสมเด็จพระเจดีย์เยื้องที่วประพาส ชมพระราชนิเวศน์เขตสถาน กับพระขอมกัลยาบุพพาน แสนสำราญเร็นชื่นฤทัย ทุกธานีที่เสด็จประพาสค้ำ ประชาชนต่างประเทศน้อมเศศไสว ชมพระบารมีด้วยดีใจ ตามวิสัยใจรักสามัคคี”	ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๗๔-๖๗๕.
๕.	เพลงเขมรไพรโยค	เป็นชื่อเพลงอมตะเพลงหนึ่ง ซึ่งพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพระนิพนธ์ขึ้นหลังจากได้โดยเสด็จพระราชดำเนินประพาสตำบลไพรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินประพาสไพรโยคถึง ๒ ครั้ง คือใน พ.ศ. ๒๔๒๐ และ พ.ศ. ๒๔๓๑ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยา นริศรานุวัดติวงศ์ นั้น เมื่อครั้งโดยเสด็จพระราชดำเนินครั้งแรก ทรงมีพระชนมายุเพียง ๑๔ พรรษา ด้วยทรงโปรดทางดนตรี การได้โดยเสด็จพระราชดำเนินในครั้งนี้ ความงามของลำน้ำที่มีริ้วเกาะแก่ง น้ำตก ไพร พฤษภ และเสียงสัตว์ป่านานาชนิด รวมทั้งเสียงนก นกยูง ได้ติดพระหฤทัย สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์อยู่ตลอดมา จนถึง พ.ศ. ๒๔๓๑ ทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการ มีกำหนดว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัวจะเสด็จ	อุทัย สินธุสาร, “เพลงเขมรไพรโยค” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๗๖.

		ประพาสไพร โยคตอนปลายปี ทรงมีหน้าที่ต้องจัดวงดนตรีและขับร้องในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาในเดือนกันยายนปีนั้น จึงทรงปรับปรุงวงดนตรีมโหรีซึ่งมีซอฝรั่งผสมด้วย ขณะเดียวกันทรงนำความงาม ความเพริศเพลิดครั้งเสด็จไพร โยคเมื่อ ๑๐ ก่อน มาสร้างสรรค์เป็นบทเพลง โดยทรงนำทำนองเพลงเขมรกล่อมลูก ๒ ชั้นมาปรับแต่งใหม่ขยายเป็น ๓ ชั้น ทรงเห็นว่าหากจะยึดทำนองเขมรกล่อมลูกให้ถูกต้องโดยตลอด แม้ความไพเราะจะห่อนไปจึงทรงแยกย้ายทำนองให้กว้างขวางขึ้น จนบางตอนไกลจากพื้นทำนองเพลงเขมรกล่อมลูกไปบ้าง แต่ยังทรงเรียกว่า <i>เพลงเขมรกล่อมลูกอยู่</i> ส่วนบทร้องก็บรรยายจากความทรงจำเมื่อครั้ง ๑๐ ปีก่อน มาเป็นแนว ส่วนชื่อเพลงนั้น ยังทรงเรียกว่าเพลงเขมรกล่อมลูกอยู่ แต่ได้ฟังไม่ทราบชื่อเพลงอะไร ก็เรียกกันเองตามเนื้อร้องว่า “เพลงเขมรไพร โยค” จึงกลายเป็นชื่อเพลงนี้ไปจนเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และบ่งบอกความหมายที่พรรณนาถึงธรรมชาติอันงดงามด้วยป่าเขาถ้ำเนาไพร มีเสียงน้ำตก และเสียงสัตว์นานาชนิด ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้นำเพลงเขมรไพร โยค ๓ ชั้นของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์มาแต่งขยายเพิ่มเป็น ๔ ชั้น โดยมีลีลาและทำนองแบบเพลงเดิม แล้วตัดลงเป็น ๒ ชั้น เรียบเรียงบรรเลงและขับร้องเป็นเพลงเถา โดยเริ่มตั้งแต่ ๔ ชั้น และ ๒ ชั้น ไม่มีอัตราชั้นเดียว นิยมบรรเลงออกท้ายเครื่องด้วยเพลงสำเนียงเขมรต่างๆ	
๑๐.	เพลงแขกซำเซ	เพลงแขกซำเซ เป็นเพลงร้องออกแขกก่อนการแสดงลิเก มีชื่อเรียกอื่นๆ อีก คือ <i>แขกซำเซ บุรีนยา</i> และ <i>ไอ้ทิม เพเล</i> บทร้องจะปรับไปตามคณะลิเก	อุทัย สินธุสาร, “เพลงแขกซำเซ” ใน <i>สารานุกรม</i>

		ตัวอย่างของบทร้องเพลงซัมเซที่เป็นที่รู้จัก คือ “เห่ เฮ เฮ เอ๋ เห เฮ เห่ เฮ เอ๋ เฮ เฮ เฮ กระดุก กระดุก กระคิก เอาไปผักรัก อร่อยดีเฮ ฮัลเล้งวังกา ขอเชิญเข้ามาดูลิเก”	วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๗๖๐.
๑๑.	เพลงแขกแดง	เพลงแขกแดง เป็นชื่อเพลงไทย เพลงตอนที่ ๒ ของ เพลงที่ปี่ชวาเป่าเวลาชมมวย หรือที่ปี่พาทย์ติดต่อกับ เพลงตะเซ็งคือเพลงเจ้าเซ็นชั้นเดียว แต่เพลงเจ้าเซ็น ๒ ชั้น ที่โบราณร้องกันติดปากว่า “จะกล่าวถึงเจ้า แขกแดงเป็นผู้จัดแจงลงนาва” ทำให้เรียกชื่อนี้ว่า เพลงแขกแดง พัน โทหลวงสราวุธชัย (ปู่ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา) ได้นำเพลงนี้มาแต่งขึ้นไปอีก ๒ ชั้น เมื่อ บรรเลงเป็นเพลงเถา ก็เท่ากับ ๔ ชั้น ๓ ชั้น และ ๒ ชั้น ผู้แต่งได้ประดิษฐ์ทำนองใหม่หมดทั้งแถวไม่ใช้ ทำนองเก่าเลย จึงเป็นเพลงมีชั้นเชิงซ้อนเจื่อนน่าฟัง แม้จะเป็นเพลงเถา ๔ ชั้น ๓ ชั้น และ ๒ ชั้น แต่ก็ใช้ หน้าทับเทียบได้กับประเภทสองไม้ ซึ่งน้อยกว่า ประเภทปรบไ้เท่าตัว จึงอนุโลมได้เท่ากับเพลงเถา สามัญ (๑ชั้น ๒ชั้น และชั้นเดียว) ที่ใช้น้ำทับปรบ ไ้ เพลงนี้มีความหมายในเชิงชมความงามของ ธรรมชาติ แล้วคิดถึงหญิงสาว	อุทัย สันธุสาร, “เพลง แขกแดง” ใน สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๗๖๐.
๑๒.	แขกมอญ การตะ	เพลงแขกมอญการตะเป็นชื่อเพลงไทย นายเจริญ แรงเพชร ได้แต่งขึ้นเป็นเพลงเถา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ จาก “เพลงแขกอะควังกา” หรือ “แขกซำเซ” ทำนองเก่า ที่ลิเกใช้ออกแขกไหว้ครูก่อนเริ่มแสดง ซึ่งของเดิมเป็นเพลง ๒ชั้น มี ๖ จังหวะ ผู้แต่งเพิ่มได้ เพิ่มทำนองตอนท้ายอีก ๒ จังหวะ เพลงนี้จึงมี ๘ จังหวะ และมีทางเปลี่ยนเป็นเทียบกลับ ในช่วงท้าย ของเพลงอัตราชั้นเดียว ยังมีทำนองออกเดี่ยวของ เครื่องดนตรีต่างๆ	อุทัย สันธุสาร, “เพลง แขกมอญการตะ” ใน สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๗๖๖.

๑๓.	เพลงแขกสี่ เกลอ	แขกสี่เกลอเป็นชื่อเพลงไทย เดิมเป็นเพลง ๒ ชั้น สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงพระนิพนธ์ขยาย เป็น ๓ ชั้น และดัดลงเป็นชั้นเดียวครบเป็นเพลงเถา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ ครั้งทรงย้ายจากกองทัพเรือมา ดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบกจึงโปรดฯ ให้วงดุริยางค์ทหารมหาดเล็กใช้บรรเลง โดยทรงเขียนเป็นโน้ตสากล เป็นเพลงเสียงประสาน มีลีลาสำเนียงไทยสลับไปกับสำเนียงภาษาต่างๆ ถึง ๔ แนว จึงเรียกว่า เพลงแขกสี่เกลอ แสดงถึงพระปรีชาสามารถอันเลิศในทางดนตรี ถือว่าเป็นเพลงชั้นเยี่ยม ทรงมุ่งประทานให้เป็นเพลงแตงวงที่ฟังได้หลายรสไม่เบื่อ แม้บรรทัดจะสั้น แต่ทางดนตรีสลับซับซ้อนยืดยาวมากจนได้ว่าเป็นเพลงเถาที่ยาวที่สุดของวงดนตรีไทย มีการเรียบเรียงดนตรีเป็นช่วงๆ ตอนๆ	อุทัย สีนธูสาร, “เพลงแขกสี่เกลอ” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๗๖๕.
๑๔.	เพลงแขกอะ หวัง	เพลงแขกอะหวัง เป็นชื่อเพลงไทย เดิมเป็นเพลงชั้นเดียว ที่แปลงมาจากชาวแต่โบราณ มักใช้ร้องในการแสดงละครและเพลงตับต่างๆ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้แต่งขึ้นเป็นเพลง ๒ ชั้น เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จไปพำนักที่ประเทศอินโดนีเซียถวาย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ เพลงนี้บางทีเรียกว่า เพลงแขกดาเสือนายมนตรี ตราโมท ได้นำเพลงแขกอะหวัง ๒ ชั้น ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) มาแต่งขยายเป็น ๓ ชั้น ครบเป็นเถา โดยแต่งเป็น ๒ ทาง ทางหนึ่งสำหรับบรรเลงปี่พาทย์ อีกทางให้เหมาะแก่การบรรเลง ด้วยปี่พาทย์ชวาเพลงนี้มี ความหมายในทางชมธรรมชาติป่าเขาถ้ำนาไพรที่ร่มรื่น นอกจากนี้ยังมีอีกหลายท่านที่แต่งเพลงนี้เป็นเพลงเถา เช่น นายเขียน สุสายชล นายเฉลิม บัวทอง โดยทำเป็นจังหวะวอลต์ซ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ เพื่อใช้	อุทัย สีนธูสาร, “เพลงแขกอะหวัง” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๗๖๕-๗๖๐.

		บรรเลงด้วยวงอังกะลุง	
๑๕.	ค้างคาวกินกล้วย	เพลงค้างคาวกินกล้วย เป็นเพลงอัตราชั้นเดียว เป็นเพลงทำนองเก่ามี ๓ ท่อน ทำนองและลีลาของเพลงมีจังหวะกระชั้นรุกเร้า ให้อารมณ์สนุกสนาน ตลกขบขัน ใช้ประกอบการแสดงละคร และเป็นเพลงหนึ่งในเพลงเรื่องเขมรใหญ่ เพลงเขมรน้อย เพลงเขมรกลาง เพลงครวญหา และเพลงค้างคาวกินกล้วย	ณรงค์ชัย ปิฎกรัษฎ์ ,"เพลงค้างคาวกินกล้วย" ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๕๓.
๑๖.	ลูกพาทย์	เป็นเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง ประกอบการแสดงมหรหิทธิฤทธิ์ของตัวละครสูงศักดิ์ ลีลาของเพลงจะซ้ำเร็วสลับกันไปเป็นตอนๆ ทำให้เกิดความรู้สึกเร้าใจเกรี้ยวกราด น่าเกรงขาม บางครั้งใช้ประกอบพฤติกรรมของตัวละครที่เกิดความโทสะอย่างแรงกล้า ใช้ทั้งพระ นาง ยักษ์ ลิง แบ่งทำนองออกเป็น ๒ ลา เรียก ลา ๑ลา ๒ ในเทศน์มหาชาติใช้ประจำกัณฑ์จุลพน	ณรงค์ชัย ปิฎกรัษฎ์ ,"เพลงลูกพาทย์" ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๐๒๘.
๑๗.	ชุดทะราดเหยียบกรวด	เป็นเพลงทำนองเก่า ประเภทสองไม้ มีลีลาทำนองคึกคักสนุกสนาน เพลงนี้ใช้ประกอบการแสดงละครในบทที่ต้องการความคึกคักสนุกสนานและรวดเร็ว นอกจากนี้ยังเป็นเพลงอันดับที่ ๓ ของเพลงเรื่องสินวลประกอบด้วยเพลงสินวลนอก เพลงสินวลใน เพลงชุดทะราดเหยียบกรวด เพลงเหมราช เพลงสาวคำ และเพลงเร็วเหมราชสาวคำ	ณรงค์ชัย ปิฎกรัษฎ์ ,"เพลงชุดทะราดเหยียบกรวด" ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์,

			๒๕๔๒, หน้า ๑๐๓๒.
๑๘.	เพลงตับ	เพลงตับ เป็นการเรียกเพลงไทยเดิมแบบหนึ่ง ที่นำหลายๆ เพลงมารวมกันเข้า เพลงตับมี ๒ ชนิด คือ ตับเรื่อง และ ตับเพลง เพลงที่เรียกว่า ตับเพลง นั้น เรียบเรียงขึ้นโดยถือเอาเพลงประเภทเดียวกัน มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มาเรียงร้อยเข้าด้วยกัน เล่นติดต่อกันไป เป็นเพลงที่ยาวมาก ทั้งนี้เพราะเพลงเหล่านั้นเข้ากันได้สนิทกัน ส่วนเนื้อร้องนั้นไม่สำคัญ จะใช้เนื้ออะไรมาร้องกับเพลงอะไรก็ได้ แม้เนื้อร้องจากละครคนละเรื่องก็ได้ เพราะถือเอาตัวเพลง (ท่วงทำนองและดนตรี) เป็นสำคัญยิ่งกว่าเนื้อร้องเพลง ตับเรื่อง นั้นแตกต่างกันตรงกันข้าม นั่นคือ แม้จะมีเพลงหลายเพลงมาร้อยเข้าด้วยกัน ก็ไม่จำเป็นต้องเป็นเพลงประเภทเดียวกัน อาจจะเป็นเพลงที่มีอารมณ์ต่างกัน มีความเร็วต่างกันอย่างไรก็ได้ แต่บทร้องที่นำมาร้องนั้นต้องเป็นเรื่องไปในทางเดียวกัน ติดต่อกันเป็นชุด โดยมากบทร้องเพลงตับเรื่อง มักปรับปรุงมาจากบทละครตอนใดตอนหนึ่ง เช่น เพลงตับเรื่องรามเกียรติ์ ตอน นางลอย เป็นต้น	http://th.wikipedia.org/wiki/
๑๙.	ลาวครวญ	เพลงลาวครวญ เป็นเพลงไทยเดิม ที่เป็นที่ยอมรับว่ามีทำนองหวานเศร้าไพเราะที่สุดเพลงหนึ่ง ประกอบเรื่อง "พระลอ" คำร้อง ลาวครวญ โอ้พระชนนี ชนนี้ศรีแมนสรวง จะ โศกทรวงเสียว รู้สึกระลึกถึง ไหนทุกข์ถึงบิดรงค์ บิดรงค์ทรงรำพึง ไหน โศกซึ่ง	http://th.wikipedia.org/wiki/

		ถึงตุ๊กหทัย ร้อยชู้หรือจะสู้ หรือจะสู้เนื้อเมียตน เมียร้อยคนหรือ จะสู้พระแม่ได้ พระแม่อยู่เยือกเย็น เยือกเย็นไม่เห็นใคร หรือกลับ ไปสู่นครก่อนจะดี ร้อยชู้หรือจะสู้ หรือจะสู้เนื้อเมียตน เมียร้อยคนหรือ จะสู้พระแม่ได้ พระแม่อยู่เยือกเย็น เยือกเย็นไม่เห็นใคร หรือกลับ ไปสู่นครก่อนจะดี	
๒๐.	เพลงหน้า พาทย์	เพลงหน้าพาทย์ตามความหมายในหนังสือ สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคคีตะ-ดุริยางค์ ฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๐ : ๑๑๔-๑๑๖) กล่าวว่า เพลงประเภทหนึ่งที่ใช้บรรเลงในการแสดงกิริยา ของมนุษย์ สัตว์ วัตถุ หรือธรรมชาติ ทั้งกิริยาที่มี ตัวตน กิริยาสมมติ กิริยาที่เป็นปัจจุบัน และกิริยาที่ เป็นอดีต เช่น บรรเลงในการแสดงกิริยา ยืน เดิน กิน นอน ของมนุษย์และสัตว์ การเปลี่ยนแปลง เกิดขึ้น หรือสูญไปของวัตถุและธรรมชาติ การบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ในการแสดงกิริยาที่ เป็นปัจจุบัน มีทั้งกิริยาที่มีตัวตนและกิริยาสมมติ การบรรเลงในการแสดงกิริยาที่มีตัวตน เช่น บรรเลงเพลงคูกพาทย์ เมื่อโขนตัวหนุมานรำทำ ทำทางแผลงอิทธิฤทธิ์หาวเป็นดาวเป็นเดือน การ บรรเลงในการแสดงกิริยาสมมติ เช่น บรรเลง เพลงเสมอในการแสดงกิริยาของพระลักษมณ์ที่ เสด็จออกจากที่เฝ้าเข้าสู่ห้องทรง แม้จะไม่มีตัว พระลักษมณ์ออกมาจริงๆ หรือในการไหว้ครู โขน-ละคร และดนตรี ขณะที่ผู้เป็นประธานกล่าว โองการเชิญเทวดาองค์ใดองค์หนึ่ง เป็นต้นว่า	http://th.wikipedia.org/wiki/

		พระประคนธรรพ เมื่อกล่าวจบก็บอกให้ปี่พาทย์บรรเลงเพลงตระประคนธรรพ เพลงตระประคนธรรพที่ปี่พาทย์บรรเลงจึงสมมติว่า เป็นการแสดงกิริยาที่พระประคนธรรพเสด็จมาในขณะนั้น การบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ในการแสดงกิริยาที่เป็นอดีต มีแต่กิริยาสมมติ เช่น การบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการเทศนามหาเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ตามประเพณีเมื่อพระเทศน์จบลงกัณฑ์หนึ่งๆ ปี่พาทย์จะต้องบรรเลงเพลงตามกิริยาของท้องเรื่องในกัณฑ์ที่จบลงนั้น เช่น กัณฑ์กุมาร ปี่พาทย์จะต้องบรรเลงเพลงเชิดฉิ่งโอด (คือเพลงเชิดฉิ่งกับ โอดสลับกัน) ซึ่งแสดงกิริยาของพระกุมารชาลี กับกัณฑ์ที่ถูกชูชกบังคับให้เดิน โดยเขี่ยขี้ขี้ไปตลอดทาง พระกุมารทั้ง ๒ ก็วิ่งบ้าง เดินบ้าง ร้องไห้บ้าง ตามเนื้อเรื่องที่พระได้เทศน์จบไปแล้วนั้น นอกจากนี้ยังมีการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์แสดงการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ เช่น บรรเลงเพลงไต้ดอนดอกบัวลอยน้ำ บรรเลงเพลงร่ำดอนภูเขาระเบิด เพลงหน้าพาทย์มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ที่เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงคือ ตะโพนและกลองทัด กล่าวคือ เพลงใดที่มีตะโพนและกลองทัดบรรเลงควบคู่กัน ถือว่าเป็นเพลงหน้าพาทย์ทั้งสิ้น เพลงหน้าพาทย์แบ่งระดับความสำคัญออกได้เป็น ๓ ระดับ คือ ๑. เพลงหน้าพาทย์ธรรมดา ใช้กับตัวละคร	

		ชั้นสามัญทั่วไปที่ไม่มีความสำคัญมากนัก เช่น เพลงเสมอ ๒. เพลงหน้าพาทย์ชั้นกลาง ใช้กับตัวละครที่มีความสำคัญมากขึ้น เช่น เพลงเสมอข้ามสมุทร เพลงเสมอเถร เพลงเสมอमार ๓. เพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง ใช้กับตัวละครที่สูงศักดิ์ เช่น เพลงบาทสกุณี (เสมอตินนก) เพลงดำเนินพราหมณ์ การเรียกเพลงประเภทนี้ว่า "หน้าพาทย์" น่าจะมาจากศิลปินฝ่ายโน้ตละครเป็นผู้เรียกก่อน เพราะการร่ายรำเข้ากับเพลงประเภทนี้ ผู้รำจะต้องยึดถือจังหวะทำนองเพลง หน้าทับ และไม้กลองของเพลงเป็นสิ่งสำคัญ ต้องรำให้มีที่ท่าเข้ากันสนิทกับทำนองและจังหวะ ต้องมีความสั้นยาวพอดีกับเพลง ต้องถือว่าเพลงที่บรรเลงเป็นหลักเป็นหัวหน้า เป็นสิ่งที่จะต้องรำตาม เมื่อผู้รำต้องการจะหยุดหรือเปลี่ยนเพลง ก็ต้องให้พอเหมาะกับประ โยค หรือหน้าทับ หรือไม้กลองของเพลง จะรำป้อนหน้าหรือเปลี่ยนไปตามความพอใจไม่ได้ จึงเรียกเพลงประเภทนี้ว่า "เพลงหน้าพาทย์" และเรียกการรำนี้ว่า "รำหน้าพาทย์"	
๒๑.	เพลงโหมโรงเพชรรัตน-สุวรรณ	เพลงโหมโรง เพชรรัตน-สุวรรณ เป็นเพลงไทยเดิมซึ่งประพันธ์ขึ้นใหม่ใน พ.ศ.๒๕๔๘ โดยนายณรงค์ฤทธิ์ โட்சง่า หรือที่รู้จักกันในนาม "ขุนอิน" แห่งภาพยนตร์เรื่องโหมโรง เพื่อเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๘๐ พรรษา ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ และเฉลิมพระเกียรติ พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ในรัชกาลที่ ๖ ในโอกาสที่วันคล้ายวันประสูติครบ ๑๐๐ ปี เมื่อ	http://th.wikipedia.org/wiki/

		วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๔๘ บรรเลงสู่สาธารณชนครั้งแรก ณ พระราชวังพญาไท (วังพญาไท) เฉพาะพระพักตร์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานเพชรรัตน-สุวัทนา ส่องราชนารีในรัชกาลที่ ๖ ซึ่งจัดขึ้นเฉลิมฉลองในโอกาสสำคัญดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๔๘	
๒๒.	เพลงลาวจ้อย	เพลงลาวจ้อยเป็นเพลงอัตราจังหวะ ๒ ชั้น สำเนียงลาว ใช้เป็นทำนองเพลงนำไปประกอบระบำไก่หนุ่มที่เรียกว่า “ระบำไก่” ซึ่งมีบทร้องขึ้นว่า “สร้อยแสงแดงพระพาย ชนเขียวลายระยับ” ต่อมาผู้เรียกชื่อเพลงว่า เพลง สร้อยแสงแดง หรือเพลงลาวเซ้ง เหตุที่เรียกว่าเพลงลาวจ้อย ก็เนื่องจากสร้อยของทำนองเพลงสำเนียงลาวเพลงหนึ่ง ที่มีบทสร้อยว่า “จ้อยแม่นา” บางแห่งก็เรียกว่าเพลงต่อไก่ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะเรียกชื่อเพลงต่าง ๆ กัน แต่ทำนองเพลง และบทร้องยังคงเหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง	http://www.dontrithai.com/MP๓.htm
๒๓.	เพลงลาวดวงเดือน	พระองค์ชายเพ็ญพัฒนพงศ์ พระโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับเจ้าจอมมารดา มรกฎ ประสูติเมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๔๒๕ ได้เสด็จ ไปทรงศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ เมื่อเสด็จกลับมาแล้ว ทรงเข้ารับราชการในตำแหน่งผู้ช่วยปลัดทูลฉลองกระทรวงเกษตราธิการ และในปีวอก พ.ศ. ๒๔๕๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงศ์เป็นกรมหมื่นพิชัยมหินทโรดม กรมหมื่นพิชัยมหินทโรดมทรงสนพระทัยในดนตรีไทยเป็นอย่างมาก ถึงกับมีวงปี่พาทย์วงหนึ่ง ที่เรียกกันว่า “วงพระองค์เพ็ญ” และนอกจากนี้แล้วพระองค์ยังทรงเป็นนักแต่งเพลงที่	http://www.dontrithai.com/MP๓.htm

		สามารถพระองค์หนึ่ง โดยได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลง "ลาวดวงเดือน" ในขณะออกตรวจราชการโดยใช้เกวียน โดยทรงตั้งชื่อเพลงนี้ว่า "ลาวคำเนินเกวียน" เนื่องจากเพลงนี้มีเนื้อร้องและทำนองซาบซึ้งติดอกติดใจ และเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางเมื่อนำออกเผยแพร่ประกอบกับเนื้อเพลงมีคำว่า "ดวงเดือน" ตั้งแต่เริ่มและเน้นในส่วนของคำว่า "ดวงเดือน" ตลอดจึงเรียกว่า "เพลงลาวดวงเดือน" โดยแท้จริงแล้วเพลงนี้ผู้ทรงนิพนธ์เพลงตั้งชื่อว่า "เพลงลาวคำเนินเกวียน" เนื้อร้องมีดังนี้ "โอ้ละหนอ ดวงเดือนเอย ข้อยมาเฝ้ารักเจ้าสาวคำดวง โอ้ศึกแล้วหนอ ข้อยขอลาถ่วง ออกพิเป็นห่วงรักเจ้าดวงเดือน เอย ขอลาแล้ว เจ้าแก้ว โกสุมภ์ ข้อยนี้รักเจ้าหนอขวัญตาเรียม จะหาไหนมาเทียม เจ้าดวงเดือนเอย หอมกลิ่นเกสร เกสรดอกไม้ หอมกลิ่นคล้าย คล้ายเจ้าสุเรียมเอย หอมกลิ่นกรุ่นครัน หอมนั้ยังบ่เลย เนื้อหอมทราชมเชย เราละหนอ"	
๒๔.	เพลงลาวคำหอม	เพลงลาวคำหอมเป็นเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อร้องฮวดกันในการเล่นสักรา โดยจะแต่งขึ้นโดยอัตโนมัติ ไม่มีเพลงใดเป็นสมุฏฐาน โดยเพลงเหล่านี้จะมีทำนองที่แต่ขึ้นอย่างไพเราะคมคาย เพลงลาวคำหอมเป็นเพลงที่จำเอนผยองยิ่ง (โคม) ซึ่งเรียกโดยทั่วไปว่า	http://www.dontrithai.com/MP๓.htm

		"จำเริญ" นักร้องและนักแต่งเพลงสัปดาห์นี้มีชื่อผู้หนึ่งแต่งขึ้นโดยอัครโนมิตีทั้งบทร้องและทำนองเพลงเพลงลาวคำหอมนี้ แม้จะมีประโยชน์คล้ายและเถิดเป็นอัตรา ๒ ชั้นก็จริง แต่ก็มีควาขาวไล่เลี่ยกับเพลงอัตรา ๓ ชั้นบางเพลง และมีทำนองไพเราะน่าฟังมากจนเป็นที่นิยมแพร่หลายเข้ามาในวงการร้องส่งดนตรีโดยทั่วไป เมื่อทำนองเพลงลาวคำหอมได้รับความนิยมเข้ามาในวงการร้องส่งดนตรี พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) จึงแต่งทำนองดนตรีขึ้นสำหรับบรรเลงรับร้อง โดยถอดจากทำนองร้องของจำเริญผดของยังอีกชั้นหนึ่ง และก็ได้ได้รับความนิยมแพร่หลายในวงการดนตรีทุกชนิดจนปัจจุบัน เพลงลาวคำหอม เป็นเพลงไทยเดิม ประพันธ์โดยพระยาประสานดุริยศัพท์ ยามเมื่อลมพัดหวน ลมก็อวลแต่กลิ่นมณฑาทอง ไม้อ้อยไม้สุดสูง อ้อยสัปปะ ไผ่เอ๋ยปได้ด้อง แต่ยีนนามดวงเอย โอ้เจ้าดวง เจ้าดวงดอกโกมล กลิ่นหอมเพ็ง ผุดพัน พุ่มในสวนดุสิตา แข่งเขยู่แต่่นภา ผ่องภูมราสุคปัญญาเรียบ เอย โอ้ออกคิดถึง คิดถึงคณีนงนวัน นอนให้ไฟฝัน เห็นจันทร์แจ่มฟ้า ทรงกลด สวยสดโสภา แสงทองส่องหล้า ขวัญตาเรียบเอย ทรงกลด สวยสดโสภา แสงทองส่องหล้า ขวัญตาเรียบเอย	

๒๕.	เพลงบุหลัน ลอยเลื่อน	เพลงบุหลันลอยเลื่อน หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เพลง บุหลันเลื่อนลอยฟ้า เป็นเพลงที่มีความไพเราะ ซาบซึ้งเป็นเยี่ยมเพลงหนึ่ง เพลงนี้เล่าสืบต่อกันมาว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระ พุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงขอสามสายคู่พระหัตถ์ ที่ ชื่อว่าซอสามสายฟ้าฟาด ก็เสด็จเข้าที่พระบรรทม ทรง พระสุบิน(ฝัน) ไปว่า พระองค์ได้เสด็จพระราช ดำเนินไปในสถานที่แห่งหนึ่ง ซึ่งสวยงามมากไม่มีที่ แห่งใดในโลกเสมอเหมือน ขณะนั้นได้ ทอดพระเนตรเห็นดวงจันทร์ค่อยๆ ลอยเคลื่อนเข้า มาใกล้พระองค์ ทีละน้อยๆ และสายแสงสว่างไปทั่วบริเวณ ทันใด นั้นก็ปรากฏเป็นเสียงทิพย์ดนตรีแว่วกังวานหวาน ไพเราะเสนาะพระกรรณ พระองค์ประทับ ทอดพระเนตร และทรงสดับเสียงดนตรีนั้นด้วย ความเพลิดเพลินพระราชหฤทัย จนดวงจันทร์ค่อยๆ ลอยเลื่อนเคลื่อนห่างออกไปในท้องฟ้า พร้อมกับ ลำเนียงเสียงทิพย์ดนตรีนั้นค่อยจางลงๆ จนหมด เสียงพลันก็เสด็จตื่นบรรทม แม้เสด็จตื่นแล้ว ลำเนียงเสียงดนตรีในพระสุบินยังคงแว่วกังวานใน พระโสต อยู่จึงโปรดให้ เจ้าพนักงานดนตรีเข้ามาต่อเพลงนั้น ไว้ เพลงนี้พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า นภาลัย ได้พระราชทานชื่อว่า "เพลงบุหลันลอย เลื่อน" หรือเพลง "บุหลันลอยฟ้า"หรือบางทีก็เรียกว่า "เพลงพระ สุบิน"	http://www.dontrithai.com/MP๓.htm
๒๖.	เพลงลาว ครวญ	เพลงลาวครวญ เพลงนี้เป็นเพลง ๒ ชั้น มักใช้ขับ ร้องเป็นเพลงดับในเรื่องพระลอ หรือเพลงดับลาว	http://www.dontrithai.com/MP๓.htm

		ต่างๆ นายถิร ปี่เพราะ ได้แต่งขึ้นเป็น ๓ ชั้นและตัดลงเป็นชั้นเดียว ให้รวมเป็นเพลงเถา เมื่อราว พ.ศ. ๒๔๕๐พร้อมกับคิดทำนอง ร้องประกอบความหมายของทำนองเพลง หมายถึงการรำพึงถึงความหลังด้วยความโศกเศร้า	
๒๗.	เพลงพระเจ้า ลอยถาด	เพลงพระเจ้าลอยถาดเป็นเพลงหน้าพาทย์พิเศษเพลงหนึ่ง เป็นเพลงเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยา โอกาสที่จะใช้เพลงนี้ คือสำหรับเมื่อเวลาพระสงฆ์ฉันภัตตาหารและอนุโมทนาแล้ว นับเป็นเพลงที่เหมาะสมกับโอกาสเป็นอย่างยิ่ง ทำนองเพลงและไม้กลอง ฟังเป็นเสียงกระเพื่อมของผิวน้ำ ทำให้ผู้ที่ได้รับฟัง และสาธุชนทั่วไปหวนรำลึกถึงเมื่อครั้งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสวยข้าวมธุปายาส ที่นางสุชาดานำมาถวายในวันแรกที่ตรัสรู้เสร็จแล้วทรงลอยถาดทองลงบนกระแสน้ำแห่งแม่น้ำเนรัญชรา	http://www.dontrithai.com/MP๓.htm
๒๘.	เพลงนกขมิ้น	เพลงนกขมิ้น จัดเป็นเพลงหวานซาบซึ้งทั้งเนื้อร้องและทำนอง มักใช้เป็นเพลงกล่อมบุตรหลาน เพลงนี้ครูเพ็ง แต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ จากทำนอง ๒ ชั้นของเก่าที่ปรากฏอยู่ในเพลงเรื่อง "แม่ม่ายคร่ำครวญ" ต่อมา อาจารย์มนตรี ตราโมท ได้ปรับปรุงแก้ไขแต่งบทและทำนองร้อง ๒ ชั้น และชั้นเดียวขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ และเพิ่ม ทำนองร้องและว่าดอกลงตามแนวทางของครูเพ็ง เนื้อร้องของเก่าดังนี้ เจ้านกขมิ้นเหลือใจอ่อน คำแล้วเจ้าจะ นอนที่รังไหน นอนไหนก็นอนได้ สุมทุมพุ่มไม้ที่ เคยนอน	http://www.dontrithai.com/MP๓.htm

๓๒.	เพลงพม่าแปลง	เพลงพม่าแปลงเป็นเพลง ๒ ชั้น เดิมเป็นของหม่อม ต่วน วรวรรณ เป็นผู้คิดตัดทำนองขึ้นจากเพลงมอญ แปลง ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าฯและโดยที่ท่านทำให้มีสำเนียงเป็นพม่า จึงให้ชื่อเสียใหม่ว่า เพลง "มะตะแบ" ภายหลังมีผู้เรียกว่า "พม่าแปลง" และเรียกกันสืบมา ต่อมาได้มีผู้แต่งขึ้นเป็น ๓ ชั้น และตัดลงเป็นชั้นเดียว เมื่อรวมกับ ๒ ชั้นของเดิมก็ครบเป็นเพลงเถา	http://www.dontrithai.com/MP๓.htm
๓๓.	เพลงลาว คำเนินทราย	เพลงลาวคำเนินทราย๒ ชั้น เป็นเพลงของจำเณร ผยองยิ่ง(โคม) ได้คิดขึ้นโดยเฉพาะแต่ทางร้อง ซึ่ง เรียกกันว่า หางสีกว่า ต่อมา พระยาประสานดุริย ศัพท์(แปลก ประสานศัพท์) ได้คิดทางดนตรีขึ้นไว้ สำหรับขับร้องในวงเครื่องสายปี่ชวา ทำนองของ เพลงแสดงความหมายเป็นเชิงลาจากกันไปตาม กำหนดเวลา	http://www.dontrithai.com/MP๓.htm
๓๔.	เพลงลาว กระทบไม้	เพลงลาวกระทบไม้เป็นเพลงที่สนุกสนาน มีขึ้น พร้อมๆกับการเล่นรำลาวกระทบไม้ ผู้แต่งบทร้อง คือ อาจารย์มนตรี ตราโมท โดยทำรำในการละเล่น ลาวกระทบไม้ กรมศิลปากรได้ปรับปรุงทำรำให้ รวดเร็ว แต่ยังรักษาความซดซ้อยน่ารักไว้	http://www.dontrithai.com/MP๓.htm
๓๕.	เพลงแขกมอญ บางช้าง	เพลงอัตราจังหวัดสงขลาขึ้นทำนองเก่า สมัยอยุธยา ครู หน่าย ซึ่งเป็นนักดนตรีบ้านปากง่าม คลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นครูดนตรีในสมัยรัชกาลที่ ๓ ได้ต่อเพลงบางช้างให้แก่ลูกศิษย์ ๒ เพลงคือ เพลง ไต้กล้งบางช้าง และเพลงแขกมอญบางช้าง ต่อมา พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ได้นำมาแต่ง ขยายเป็นอัตราจังหวัดสามชั้น และนักดนตรีไม่ ทราบนามแต่งตัดอัตราจังหวัดขึ้นเดียว เป็นเพลงเถา	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		เพลงนี้มี ๓ ท่อน นอกจากนี้ จางวางทั่ว พาทยโกศล ยังได้แต่งขึ้นอีกทางหนึ่ง	
๓๖.	เพลงแขกมอญ ทางหลัก	เพลงโหมโรง เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "เพลงแขกมอญ ทางอล่าง" ปลัดกรมสุวรรณ บุตรชาขุนายสิน ศิลป บรรเลง ซึ่งเป็นที่ชายคนโตของหลวงประดิษฐ ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แต่งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๖ การที่เรียกเพลงนี้ว่า "ทางหลัก" เพราะในการ บรรเลงเพลงมิได้เริ่มต้นด้วยลูกเตี๋ยออหรือลูก กรวด ดังที่เคยเล่นกันอยู่ทั่วไป แต่โหมโรงแขกมอญ ทางหลักนี้จะขึ้นต้นเสียงที่ต่ำกว่าลูกเตี๋ยออ ๔ เสียง	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๓๗.	เพลงแขกภา ระตะ	เพลงเถา นายเจริญ แรงเพชร แต่งจากเพลงแขกอะเค วัง ทำนองเก่า ที่ศิลปินลิเกใช้ในการออกแขกไหว้ครู ก่อนเริ่มการแสดง ในอัตราจังหวะสองชั้นของเดิมมี ๖ จังหวะ ผู้แต่งได้เพิ่มทำนองตอนท้ายอีก ๒ จังหวะ เพลงนี้จึงมี ๘ จังหวะ และมีทางเปลี่ยนเป็นเที่ยว กลับ ในช่วงท้ายของเพลงอัตราจังหวะชั้นเดียวจะมี ทำนองออกเดี่ยวของเรื่องดนตรีต่าง ๆ เพลงเถานี้ แต่งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๓๘.	เพลงแขก พราหมณ์	เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่ามี ๔ ท่อน ใช้ ประกอบการแสดงละคร เรียกอีกชื่อหนึ่งว่าเพลง พราหมณ์คือน้ำเต้า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้า ฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงบรรจงเป็นเพลง อันดับที่ ๖ ซึ่งเป็นเพลงสุดท้ายของดับนิทราชาคริต (ดู พราหมณ์คือน้ำเต้า)	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๓๙.	เพลงพระ อาทิตย์ชิงดวง	เพลงอัตราจังหวะสองชั้น พระประดิษฐ์ไพเราะ(มี ดุ ริยางกูร) แต่งสำหรับใช้เป็นเพลงลาโดยแต่งให้กับ วงปี่พาทย์ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ซึ่งได้มอบหมายให้แต่งทำนองเพลง นี้ เป็นที่โปรดปรานมาก สมเด็จพระยาบรมมหา ศรีสุริยวงศ์จึงให้ชื่อเพลงว่า พระอาทิตย์ชิงดวง ตาม สร้อยราชทินนามเป็นตราสุริยมณฑล ซึ่งเป็นตรา ประจำตำแหน่ง เพลงนี้มีความหมายในเชิงฝากรัก	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		ฝากอาลัยลา	
๔๐.	เพลงพระทอง	เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา เป็นเพลงแรกของเพลงดับ เรื่องพระทอง ซึ่งมีเพลงรวมในดับจำนวน ๕ เพลง คือ เพลงพระทอง คู่พระทอง คู่คู่ คู่คู่คู่ นกร่อน ลีลากระทุ่ม คู่ลีลากระทุ่ม โล้ และเพลงระบำ และเป็นเพลงอันดับแรกของ เพลงชุดระบำสี่บทซึ่งมี ๔ เพลง และใช้เป็นเพลงประกอบระบำมาแต่โบราณ ในทางปี่พาทย์ได้นำ เพลงชุดระบำสี่บทมาบรรเลงในลักษณะเพลงเรื่อง เรียกว่า เรื่องระบำสี่บทหรือเรื่องพระทอง ประกอบด้วย เพลงพระทอง เป้าหลุด สระนุหรง บะหลิม ตะเข้ง เจ้าเซ็น และเพลงลา นายมนตรี ตราโมท นำเพลงพระทองสองชั้น ทำนองเก้านี้มาแต่งเป็นเพลงโหมโรง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๔๑.	พม่าห้าท่อน	๑. เพลงอัตราจังหวะสามชั้น มีนักดนตรีแต่งหลายทางด้วยกันคือ ทางของนายช้อย สุนทรวาทิน ร่วมกับพระยาประสานดุริยศัพท์แต่งทางหนึ่ง ทางของพระยาเสนาะดุริยางค์ ทางของหลวงประดิษฐ์ไพเราะ ทางของจางวางทั่ว พาทยโกศล ทางของนายมนตรี ตราโมท และทางของนายเจือ เสนียวงศ์ ณ อยุธยา ซึ่งแต่งโดยสอดแทรกสำเนียงฝรั่ง และสำเนียงมอญไว้ในท่อนแรก เพื่อใช้เป็นเพลงบรรเลงและขับร้องของวงเครื่องสายเตชนสณี ๒. เพลงเถา เพลงนี้เป็นเพลงเถาที่ผิดแผกต่างจากเพลงเถาอื่นคือ ๕ ท่อน ท่อนที่แปลงมาจากเพลงพม่าชุดผสมค ส่วนที่ ๒-๕ เป็นเพลงที่คิดจากเพลงเร็วของไทย เพลงพม่าห้าท่อนเป็นเพลงประเภท "โยน" ใช้หน้าทับสองไม้ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ มีการประกวดปี่พาทย์ที่วังบางขุนพรหม มีวง	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		ดนตรีประกวด ๓ วงคือ วงบางขุนพรหม โดยจางวางทั่ว พาทยโกศลเป็น ๓. ผู้ปรับวง วงวังบูรพาภิรมย์มีหลวงประดิษฐ์ ไพเราะเป็นผู้ปรับวง และวงเจ้าพระยาธรรมาธิกร ณบดี มีพระยาเสนาะดุริยางค์เป็นผู้ปรับวง ใน การประกวดครั้งนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์ วรพินิต ได้กำหนดแบบแผนของเพลงพม่าห้า ท่อนเถาใหม่ ดังนี้ - ให้ทำท่อน ๑ เป็นอัตราสี่ชั้น ส่วนท่อนที่ ๒-๕ เป็นอัตราสามชั้น - ให้ทำท่อน ๑ เป็นอัตราสามชั้น ส่วนท่อนที่ ๒- ๕ เป็นอัตราสองชั้น - ให้ทำท่อน ๑ เป็นอัตราสองชั้น ส่วนท่อนที่ ๒- ๕ เป็นอัตราชั้นเดียว ใน พ.ศ. ๒๔๗๑ นายมนตรี ตราโมท ได้แต่งเพลง พม่าห้าท่อนเถาใหม่ ตามแบบแผนดังกล่าวเพื่อให้วง ปี่พาทย์หลวงบรรเลง โดยกำหนดให้บรรเลงออก สำเนียงภาษาในตัวเพลงเฉพาะท่อนที่ ๑ อัตราจังหวะ ชั้นละ ๒ ภาษาคือ - อัตราจังหวะสี่ชั้น ออกภาษาลาว กับเขมร - อัตราจังหวะสามชั้น ออกภาษามอญ กับเงี้ยว - อัตราจังหวะสองชั้น ออกภาษาแขก กับข่า ๔. เพลงอัตราจังหวะสี่ชั้น เดิมเรียกหกชั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระ นครสวรรค์วรพินิต โปรดให้นักดนตรีแต่ง ขึ้นประชันวงในงานของพระนางเจ้า สุกุมลย์มารศรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗ โดยให้ แต่งเฉพาะท่อน ๑ เป็นหกชั้น ประชันกัน ๓ วงคือ วงวังบางขุนพรหม วงวังบูรพาภิรมย์ และวงของเจ้าพระยาธรรมาธิกรณบดี ต่อมา	

		หลวงประดิษฐไพเราะได้นำพม่าห้าท่อนมา แต่งขยายเป็นหกชั้น ๕. หมคทุกท่อน	
๔๒.	พม่าเก้าทัพ	เพลงบรรเลงหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลป บรรเลง) แต่งโดยให้เป็นเพลงสำเนียงมอญ เพลงนี้มี ลีลาและทำนองรุกร้าสนุกสนาน ไม่โศกเศร้า เหมือนเพลงมอญทั่วไป ผู้แต่งได้แต่งเฉพาะทาง ดนตรี ไม่แต่งทางร้อง โดยมีวัตถุประสงค์จะให้เป็ นเพลงบรรเลงอย่างเดียว ตอนท้ายบรรเลงออกค้วย เพลงพม่าทุ่งเล นายรวม พรหมบุรี หรือที่เรียกกันว่า ครุรวม ราชบุรีได้ต่อเพลงนี้จากหลวงประดิษฐ์ ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ขณะเมื่อยังอยู่ วังบางค อแหลมของสมเด็จพระกรมหลวงลพบุรีราเมศวร์	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๔๓.	พม่ากลองยาว	เพลงอัตราจังหวะชั้นเดียว มีลีลาซ้ำซ้อนจังหวะร กเร้าอารมณ์ของเพลง มุ่งที่ความสนุกสนานช่วงกลาง ของเพลง แทรกจังหวะกลองยาว นักดนตรีนิยม นำไปบรรเลงทั่วไปและใช้ในการออกภาษา	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๔๔.	พญาโศก	เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา เป็นเพลงแรกในเพลงเรื่องพญาโศก ใช้ประกอบการ แสดงละครในบทโศกเศร้ามี ๖ เพลงคือ เพลงพญา ผีน พญาโศก ท้ายพญาโศก พญาตริก พญารำพึง และพญาครวญ พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ได้แต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะสามชั้น เมื่อปลาย รัชกาลที่ ๔ สำหรับใช้เป็นเพลงบรรเลงและขับร้อง ในวงมโหรีและวงปี่พาทย์ นอกจากนี้พระประดิษฐ์ ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ยังได้นำมาประดิษฐ์เป็นเพลง ทางเดี่ยว ซึ่งนักดนตรีสมัยต่อมาใช้เป็นแบบฉบับใน การเดี่ยวด้วยเครื่องดนตรีต่าง ๆ ทุกชนิด เช่น พระยา ภูมิเสวิน (จิตร จิตเรวิน) แต่งสำหรับเดี่ยวซอสาม สาย จางวางทั่ว พาทยโกศล แต่งสำหรับเดี่ยวฆ้องวง ใหญ่ ระนาดเอก นายสอนวงฆ้อง แต่งสำหรับเดี่ยว ฆ้องวงใหญ่ เป็นต้น นอกจากนี้ จำเริญมล (เจียน)	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		มาลัยมาลัย ได้แต่งทำนองสำหรับเดี่ยวระนาดเอก โดยขยายเป็นสี่ชั้น (บางแห่งแรกเป็นหกชั้น)	
๔๕.	เพลงพญารำพึง	เพลงอัตราจังหวะสามชั้น พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) แต่งจากเพลงพญารำพึงสองชั้นทำนองเก่าจากสมัยอยุธยา เป็นเพลง ๖ จังหวะ และราวอยู่ในเพลงดับ เรื่องพญาโศก นายบุญยงค์ เกตุคง ได้ดัดจากนายพุ่ม บานุยะวาท และได้แต่งประดิษฐ์ทำนองเป็นเพลงทางเดี่ยวพร้อมทั้งเพิ่มจังหวะ ๖ จังหวะเป็น ๘ จังหวะ ต่อมานายเขียน สุขสายชล นำเพลงพญารำพึงสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยามาแต่งขยายเป็นอัตราจังหวะสามชั้นและแต่งตัดเป็นอัตราจังหวะชั้นเดียวครบเป็นเพลงเถา โดยแต่งเฉพาะทางเครื่อง	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๔๖.	เพลงพญาแปร	เพลงอัตราจังหวะสองชั้นใช้ประกอบการแสดงบทเจรจา หรือบทพรรณนาทั่วไปของการแสดง เพลงนี้ นายสุ่ม เจริญคนตรี ได้ดัดให้กับหลวงประดิษฐ์ไพเราะ ต่อมาหลวงประดิษฐ์ไพเราะได้แต่งทำนองการร้องสำหรับเล่นละคร บางครั้งนำไปเป็นเพลงหน้าพาทย์ในละครบ้าง ประ โคมศพบ้าง ประมาณว่าในช่วง พ.ศ. ๒๔๖๒-๒๔๖๕ เช่นเดียวกับเพลงพญาปรอน และเพลงพญาแปล	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๔๗.	เพลงพญา ดำเนิน	เพลงหน้าพาทย์เพลงของเพลงช้า ซึ่งผู้พากย์เจรจา โขนหรือหนังใหญ่ จะบอกเพลงหน้าพาทย์เพลง นักคนตรีในวงปีพาทย์จะเลือกเพลงประเภทเพลงช้าอะไรก็ได้บรรเลง	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๔๘.	เพลงพญาเดิน	เพลงหน้าพาทย์ ประกอบกิริยาการเดินไปมาของตัวละครสูงศักดิ์ เป็นเพลงที่มีท่วงทำนองสง่าสมเกียรติภูมิ เมื่อนำไปประกอบทำรำของนาฏศิลป์ทำให้สอดคล้องอย่างเหมาะสม ในลีลาการเคลื่อนไหวอย่างสง่างามของตัวละคร เช่น ตอนกุมภกรรณ หรืออินทรชิตเข้าเฝ้าทศกัณฐ์ เพลงพญาเดินยังใช้บรรเลงในโอกาสอื่น ๆ คือ ประกอบกิริยาไถหว่านของพระ	

		ยาแรกนาในพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ และเป็นเพลงประจำกัณฑ์วันปลเวสน์ในเทศน์มหาชาติ	
๔๙.	เพลงพญา ครวญ	เพลงอัตราสองชั้นทำนองเก่าสมัยอยุธยา เป็นเพลงท่อนเดียวอยู่ในเพลงเรื่องพญาโศก ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน ๖ เพลง เพลงนี้เป็นเพลงอันดับสุดท้ายซึ่งความหมายของเพลงให้อารมณ์โศก คร่ำครวญ พระประดิษฐ์ไพเราะ(มี ดุริยางกูร)ได้แต่งขยายขึ้นเป็นอัตราสามชั้น ในเมื่อต้นรัชกาลที่ ๕ เพลงนี้มีความหมายในเชิงปลื้มอกปลื้มใจของบุคคลที่ต้องจากกันเป็นเวลานาน ส่วนพระยาภูมิเสวิน(จิตร จิตตเสวี)ได้ทำเป็นทางเดี่ยวสำหรับใช้เดี่ยวขอสามสายทางหนึ่ง นายสิน ศิลบรรเลง แต่งสำหรับเดี่ยวเครื่องดนตรีทุกชิ้นในวงอีกทางหนึ่ง ต่อมานายเขียน สุขสายชล นำเพลงพญาครวญสองชั้นทำนองเก่ามาแต่งขยายเป็นสามชั้น และแต่งตัดเป็นชั้นเดียวครบเป็นเพลงเถา โดยแต่งเฉพาะทำนองทางเครื่อง	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๕๐.	เพลงนางลอย	เพลงดับ ดับนางลอยหรือดับเรื่องรามเกียรติ์แบ่งออกเป็น ๒ ท่อนเรียกบันได้นและบันปลาย เพลงดับนางลอยบันได้นหรือดับใหญ่ เริ่มเนื้อความตั้งแต่ทศกัณฐ์สั่งให้หานางเบญกายมาเฝ้าเพื่อจะให้แปลงกายเป็นนางสีดา ทำตายลอยน้ำไปให้พระรามเห็น ประกอบด้วยสร้อยเพลงท่องย้อน เขมรปากท่อ สมิงทองมอญ ลมพัดชายเขา เขกตพบุรี กบเต้น จำปาทองเทศ ภูผาแม่ศรี คลื่นกระแทกฝั่ง ลีลากระทุ้ม โอ้ชาตรี ปีนดิ่ง จินฉิมเล็ก และเชิดฉิ่ง เพลงดับนางลอยบันปลายหรือดับเล็ก เริ่มเนื้อความตั้งแต่นางเบญกายรับคำสั่งจากทศกัณฐ์ทำตายลอยน้ำไปยังพลับพลาที่ประทับของพระราม ในตอนเช้าพระรามเสด็จจะลงทรงพบเข้าเชื่อว่าตายจริง หนุมานยืนยันว่าเป็นยักษ์แปลงมามิใช่ นางสีดาตัวจริง	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		และขอพิสูจน์ความจริง ดับชุดนี้ประกอบด้วยเพลง ยานี เชิดฉิ่ง แหกต๋อยหม้อ ไล่ ช้างปี่ หุ้ม ร่าย เต่าเห่ ตะลุ่มโปง โอ้ปี่โลมนอกขวัญอ่อน กล่อมพระยา พราหมณ์เก็บหัวแหวน บรรเทศ และเชิดนอก เพลงดับนางลอยนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพระนิพนธ์ขึ้น ตามคำทูลขอของเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อจะจัดบรรเลงถวาย เสด็จออกฟุ่ ดุ ริน แห่งอิตาลี ซึ่งเสด็จมาประเทศไทยในฐานะพระ ราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า จ้าอยู่หัว ในครั้งนั้น ใช้นักร้องดนตรีจากวงดนตรี กรมมหรสพร่วมกับวงดนตรีของเจ้าพระยาเทเวศร์ วงศ์วิวัฒน์ บรรเลงถวาย ณ พระที่นั่งจักรีมหา ปราสาทในวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๔๔๑ นับเป็นครั้งแรกที่มีการบรรเลงเพลงไทยเป็นเรื่องเดียวติดต่อกัน ตลอด	
๕๑.	เพลงนางนาค	๑.เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา เป็นเพลงหน้าทับปรบไก่ ประกอบการเวียนเทียน การทำขวัญต่างๆอยู่ในเพลงเรื่องทำขวัญหรือเรื่อง เวียนเทียน โดยเป็นเพลงแรกของเพลงเรื่องในชุดนี้ ในปัจจุบันมี ๕ เพลง คือ นางนาค พัดชา กราวรำ มอญ ลีลากระหุ่ม ไล่ และเพลงสี่กลอนนอกจากนี้ยังเป็นเพลงในตำราเพลงมโหรีทำนองเก่าสมัยอยุธยา ประเภทเพลงดับเรื่อง ชื่อว่าเพลงดับมโหรีเรื่องกาถิมิ ๓ เพลงคือ นางนาคน้อย คู่ นางนาค และนกร่อน ใช้ ประกอบการแสดงละครตลอดจนเป็นเพลงระบำ อำนวยพรต่างๆ ๒.เพลงอัตราจังหวะสามชั้น มีนักดนตรีไม่ทราบ นามนำเพลงนางนาคสองชั้นไปแต่งขยายเป็นอัตรา จังหวะสามชั้น เรียก เพลงนางนาคสามชั้น ๓.เพลงดับ มีนักดนตรีไม่ทราบนามนำเพลงอัตรา จังหวะสามชั้นมาเรียบเรียงเป็นเพลงดับเรียก ดับนาง	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		นาค เพราะมีเพลงนางนาคเป็นเพลงแรก ดับชุดนี้ประกอบด้วยเพลงนางนาคสามชั้นพัดชาสามชั้น ถีลากระทุ้มสามชั้น กราวรามอญสามชั้น และประพาสเกตราสามชั้น รวม ๕ เพลง	
๕๒.	เพลงนางกรวญ	๑. เพลงอัตราจังหวะสามชั้น เป็นเพลงที่มีสำนวนทำนองคู่กับเพลงสุดสวณ สันนิษฐานว่านักดนตรีไม่ทราบนาม แต่งขยายจากเพลงมอญรำดาบสองชั้นหรือเพลงนางรำ ในเพลงดับเรื่องนเรศวรชนช้าง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ได้ทรงนำเพลงนางกรวญสามชั้นมาทรงพระนิพนธ์ให้เป็นเพลงสำเนียงฝรั่ง มีทำนองจังหวะและถีลาแบบตะวันตก เพื่อให้แถวบรรเลง ขณะดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระหลวงนครสวรรค์วรพินิต เสนาบดีกระทรวงทหารเรือ ๒. เพลงเถา นายมนตรี ตราโมท ได้นำเพลงนางกรวญสามชั้นมาแต่งตัดเป็นอัตราสองชั้น และชั้นเดียวครบเป็นเพลงเถา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๕๓.	เพลงนาคราช	เพลงอัตราชั้นเดียว ทำนองเก่าสมัยอยุธยา ใช้ประกอบการแสดงละครในบทโกรธ หรือบทที่ตัวละครแสดงกิริยาเร่าร้อน เพลงนี้มีชื่อเรียกอย่างอื่นอีก เช่น นาคราชแผ่ฤทธิ์ นาคราชแผ่พังพาน และนาคราชพันพิข เป็นต้น	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๕๔.	เพลงนาคบาศ	ดับนาคบาศ จัดอยู่ในประเภทเพลงดับเรื่อง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพระนิพนธ์บทร้องขึ้น โดยมีพระประดิษฐ์ไพเราะ(ตาด) และหลวงเสนาะดุริยางค์(ทองดี ทองพิรุฬห์) ร่วมกันบรรจเพลง ซึ่งจัดทำเพื่อบรรเลงอย่างคอนเสิร์ตในสมัยรัชกาลที่ ๕	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๕๕.	เพลงแขกมอญ	๑. เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา เป็นเพลง ๓ ท่อน มีทำนองไพเราะสละสลวยนัก ดนตรีนิยมนำไปบรรเลงออกเพลงประจำของวงปี	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=

		พาทยมอญ ๒. เพลงเถา พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) แต่งจากเพลงแขกมอญสองชั้น ทำนองเก่ามาแต่งขยายเป็นอัตราจังหวะสามชั้น โดยแต่งเป็นทางธรรมดาและทางเดี่ยวสำหรับบรรเลงอวตฝีมือของนักดนตรีสำหรับทางเดี่ยวนี้นักดนตรีหลายท่านที่แต่งทางสำหรับเครื่องดนตรีอีกหลายสำนวน เช่น นายพุ่ม ทาปุยะวาท แต่งเพลงแขกมอญสามชั้นทางเดี่ยว ระนาดทุ้ม หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ทำเพลงแขกมอญทำนองของพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) มาเป็นหลักในการแต่งให้เป็นเพลงที่มีลีลาพลิกเพลงด้วยกลเม็ดเด็ดพราย ตามแบบฉบับของเพลงเดี่ยว ด้วยเครื่องดนตรีหลายเครื่องมือ ๓. เพลงเถา ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ นายมนตรี ตราโมท ได้แต่งตัดเป็นอัตราจังหวะชั้นเดียว พร้อมทั้งนำทำนองสามชั้นทางธรรมดาของพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ทำนองสองชั้นทางเก่า มารวบรวมบรรเลงและขับร้องเป็นเพลงเถา จนเป็นที่นิยมแพร่หลาย ๔. เพลงตับ เพลงแขกมอญนี้จัดเป็นประเภทเพลงตับมโหรี เรียก ตับแขกมอญ ใช้บทร้องเรื่องกาทิบทนิพนธ์ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เพลงตับชุดนี้ คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ ได้ขับร้องบันทึกแผ่นเสียงของบริษัท พาลิโพน ด้วยวงมโหรีวังบางขุนพรหม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ มี ๕ เพลง คือ เพลงแขกมอญเพลงแขกมอญบางช้าง เพลงลมพัดชายเขา เพลงลมหวาน และเพลงทยอยมอญ ๕. เพลงทางเปลี่ยน ใน พ.ศ. ๒๕๐๘ นายเดียน พาทยกุล ได้นำทำนองในอัตราจังหวะสองชั้นมาแต่งเป็นทางเปลี่ยนให้มีสำเนียงแขกที่มีจังหวะ รุกเร้า สนุกสนาน ในท่อนที่ ๓ เทียบกลับได้เปลี่ยนเป็นสำเนียงมอญเพื่อให้ตรงกับชื่อของเพลงว่า "แขก	๒&pageno=๘๕

		มอญ"	
๕๖.	เพลงแขกมอญ บางขุนพรหม	เพลงเถา สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตร สุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิตทรงพระ นิพนธ์ขึ้นจากเพลงมอญเก่า อัคราจังหวัดสองชั้นเชื้อ เพลงมอญตัดแต่ง เพลงนี้ทรงนิพนธ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ ที่พระราชวังบ้านปืน จังหวัดเพชรบุรี นับว่า เป็นเพลงไทยเพลงแรก โดยทรงพระนิพนธ์สำหรับ ให้วงโยธวาทิตบรรเลง ทางร้องทรงให้ นางเจริญ พาทยโกศล ปรับปรุงและให้จำวงทั่ว พาทยโกศล ปรับทำนองเป็นทางสำหรับเป่าพาทย์บรรเลง เพลง แขกมอญบางขุนพรหมนี้นับประทานชื่อว่า เพลง แขกมอญบางขุนพรหม เพื่อเป็นอนุสรณ์ตามชื่อ ตำบล และวังที่ประทับของพระองค์ เพลงนี้มี ๓ ท่อน ทรงพระนิพนธ์ตามแบบแผนของเพลงแขก มอญทุกประการ คือ ๑. มีลักษณะเป็นเพลง ๓ ท่อน ๒. ทำนองของเพลงต้องสอดคล้องสำเนียง มอญ ๓. ในจังหวะสุดท้ายของแต่ละคนจะต้องมี ทำนองซ้ำกัน	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๕๗.	เพลงนาค บริพัตร	เพลงเถา เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า นาคบริพัตร นายเทวา ประสิทธิ์ พาทยโกศล นำเพลงนาคบริพัตรสองชั้น มาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น แต่งตัดเป็นชั้นเดียว จนครบเป็นเพลงเถา	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๕๘.	เพลงนาคเกี้ยว	เพลงเถา ในอัตราสองชั้นเดิมชื่อเพลงนาคเกี้ยวพระ สุเมรุ เป็นเพลงทำนองเก่าสมัยอยุธยาอยู่ในดับ เรื่องนางกราย หลวงประดิษฐ์ไพเราะ นำมาแต่ง ขยายเป็นสามชั้น และแต่งตัดเป็นชั้นเดียวครบเป็น เพลงเถา ทั้งทำนองทางดนตรี และทางร้อง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๕๙.	เพลงนก โพระดก	เพลงร้อง และบรรเลงประกอบการแสดงละครดึกดำ บรรพ์เรื่องอิเหนา สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/

		กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพระนิพนธ์และ ทรงนำเพลงแม่ศรีทำนองเก่ามาดัดแปลงขยาย ทำนองสอดแทรกเสียงสัตว์ร้องอย่างกลมกลืน เริ่มต้นจากนกโพระดก นกกางเขน นกกาเหว่าและ ไก่ จึงทำให้คนทั่วไปเรียกเพลงนกโพระดกตาม เนื้อความ และทำนองเพลงในช่วงแรกนกยูง เพลงประกอบลีลาทำรำ เรียกกระบำนกยูง หรือระบำ มยุราภิรมย์ เป็นระบำที่ใช้ประกอบการแสดงละคร ในเรื่องอิเหนา ตอน "หย้าหรันได้นางเกนหลง" เป็น เพลงซึ่งไม่มีบทร้องประกอบ นายมนตรี ตราโมท แต่งทำนองเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ คุณหญิงแว้ว สนิทวงศ์ เสนี ประดิษฐ์ทำรำ	default.asp?rid= ๒&pageno=๘๕
๖๐.	เพลงนกเขามะ ราปี	เพลงประกอบระบำ เรียกว่าระบำนกเขามะราปี นาย มนตรี ตราโมท แต่งทำนองเพลงและบทร้องใช้เป็น ระบำประกอบในละครเรื่องอิเหนาตอนประสันดา ต่อนก ชื่อเพลงเรียกนกเขามะราปีตามชื่อภูเขามะรา ปี ซึ่งเป็นสถานที่ตอนแรกของตัวละคร ละครเรื่องนี้จัด แสดงให้ประชาชนชม ณ โรงละครศิลปากร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓	http://www.anuraktha i.com/encyclopaedia/ default.asp?rid= ๒&pageno=๘๕
๖๑.	เพลงนกเขา ชะแมร์	เพลงเถา หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แต่งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยแต่งจากเพลงทำนองเก่า ในอัตราสองชั้นของเขมรแท้ๆ ซึ่งผู้แต่งได้ดัดแปลงนี้ จากขุนสำเนียงไพเราะ เจ้ากรมปี่พาทย์หลวงของ พระเจ้ามณฑล เมื่อครั้งไปประเทศกัมพูชา หลังจาก กลับประเทศไทยแล้วจึงได้นำทำนองสำเนียงเขมร ชื่อเพลงนกเขา ซึ่งมีอัตราสองชั้นมาแต่งขยายและ แต่งดัดเป็นเพลงเถา ลีลาทำนองตลอดจนอารมณ์ ของเพลงเป็นการชมความงามของธรรมชาติ สอดแทรกด้วยเสียงนกเขาขันคู่ด้วยความสุขสดชื่น ส่วนบทร้อง นายมนตรี ตราโมท แต่งโดยแต่งเป็น กลอนหกบ้าง แทรกเป็นกลอนเจ็ดบ้างบางวรรค	http://www.anuraktha i.com/encyclopaedia/ default.asp?rid= ๒&pageno=๘๕

		ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับทำนองและลีลาของเพลง	
๖๒.	เพลงนกขมิ้น	๑.เพลงอัตราสองชั้น จัดเป็นเพลงเรื่อง ชื่อ เพลงเรื่อง นกขมิ้น หรือเรื่องแม่ย่าคร่ำครวญเป็นเพลงรวมอยู่ในเรื่องเพลงช้าทำนองเก่าสมัยอยุธยาประกอบด้วย เพลงนกขมิ้นเพลงสุริยทราวุธและเพลงกระต่ายชมจันทร์ ทำนองเพลงมีสองตอนแบ่งออกเป็น นกขมิ้น ตัวเมียซึ่งจัดเป็นเพลงหน้าพาทย์ประกอบการแสดง เรียกเป็นคำหน้าพาทย์เพลงว่า แม่ย่าคร่ำครวญ โดยเฉพาะประกอบการแสดงหนังใหญ่ตอนบทบาทนางสุวรรณกันยุมาก่อนเวลาจะขึ้นเฝ้าทศกัณฐ์และทศกัณฐ์ได้ยกให้เป็นชายาหนุมานที่ทำความดีความชอบในโอกาสที่นำกองทัพไปรบกับพระลักษมณ์ (กลลวง) เพลงนกขมิ้นยังมีทำนองหนึ่งซึ่งมีอัตราชั้นเดียวซึ่งเป็นชั้นเดียวของทำนองนกขมิ้นตัวผู้ เพลงอัตราจังหวะนี้แทรกอยู่ในเพลงเร็วของมอญ ซึ่งมีนักดนตรีไทยนำมาบรรเลงกันทั่วไป ๒.เพลงอัตราสองชั้น ครูเพ็ง ได้นำเพลงนกขมิ้นสองชั้นทำนองเก่าสมัยอยุธยานี้มาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้นสำหรับบรรเลงร้องส่งเป็นเพลงสามท่อน เฉพาะในท่อนที่ ๓ ครูเพ็งได้แต่ง ว่าดอก เพื่อเปิดโอกาสได้อวดความสามารถในการขับร้องและบรรเลงเดี่ยวของเครื่องดนตรี เพลงอัตราสามชั้นนี้ ได้รวมเข้าชุดและเป็นเพลงสุดท้ายในฉบับฉบับต้นเพลงนี้ ๓.เพลงเถา นายมนตรี ตราโมท ได้นำทำนองอัตราสามชั้นของครูเพ็งที่มีการว่า ว่าดอก มาแต่งตัดเป็นอัตราสองชั้นและชั้นเดียว บรรเลงติดต่อกันเป็นเพลงเถาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยคงให้มีทำนองและการว่าดอกตามแบบของครูเพ็ง ๔.เพลงทางเดี่ยวมีดนตรีนำทำนองเพลงนกขมิ้นไปแต่งเป็นทางเดี่ยวเฉพาะเครื่องดนตรีเพื่ออวดความรู้ความสามารถของนักดนตรีหลายด้านด้วยกัน เช่น	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		- ทางเดียวของครูเพ็ง ประดิษฐ์ทำนองเดียวสำหรับดนตรีประเภทต่างๆในวงดนตรี - ทางเดียวของพระยาภูมิเสวิน โดยแต่งเป็นทางเดียวสำหรับซอสามสาย - นายสอน วงษ์มั่ง แต่งเป็นทางเดียวสำหรับเดี่ยวฆ้องวงใหญ่	
๖๓.	เพลงธรณีร้องไห้	เพลงอัตราจังหวะชั้นเดียวทำนองเก่าสมัยอยุธยา เป็นเพลงที่รวมอยู่ในเพลงเรื่องสำหรับร้องต่อท้ายเพลงช้าเรื่องมอญแปลง เพลงนี้จัดเป็นเพลงประเภทโยน ใช้หน้าทับสองไม้ประกอบจังหวะต่อมามีคนดนตรีไม่ทราบนาม และไม่ทราบสมัยที่แต่ง ได้แต่งขยายเป็นอัตราจังหวะสามชั้นนำมาใช้เป็นเพลงประกอบการแสดงละครในบท โศกเศร้า และเนื่องจากทั้ง ๒ อัตราจังหวะเป็นเพลงสั้น จึงมีผู้นำมาบรรเลงติดต่อเป็นทำนองเดียวกันจนเป็นที่นิยมแพร่หลาย ต่อมาพระยาประสานดุริยศัพท์แต่งขยายเป็นอัตราจังหวะสามชั้นทั้งทำนองดนตรีและทำนองทางร้อง ถือว่าทำนองได้สอดคล้องกลมกลืน และลูกโยนทำให้เพลงนี้มีความไพเราะยิ่งขึ้น ผู้แต่งได้แต่งขยายอัตราจังหวะของเพลงนี้ในสมัยต้นรัชกาลที่ ๕ สำหรับชื่อเพลงมีผู้เรียกแตกต่างกันไปคือ "(พ) สุธากันแสง ธรณีกันแสง กำสรดพระสุธา" เฉพาะชื่อ "กำสรดพระสุธา" ผู้แต่งชื่อนี้มีความประสงค์จะใช้ชื่อเพลงเข้าชุดกับเพลงมอญร้องไห้จึงเรียกว่า "รามัญรันทศ กำสรดพระสุธา"	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๖๔	เพลงเทวประสิทธิ์	๑.เพลงอัตราสองชั้น ใช้เป็นเพลงบรรเลงและขับร้องประกอบการแสดงละคร เช่น ในละครเรื่องอิเหนาตอนปะดาระกาหลาแปลงตัวเป็นบุษบาเป็นร่างใหม่ใช้ชื่อว่าอุณากรณ นอกจากนี้ยังนำไปบรรเลงประกอบการรำอวยพรในโอกาสต่างๆ เช่น รำถวายพระพรเพื่อเฉลิมพระชนมพรรษา รำอวยพร	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		คู่-บ่าว เป็นต้น ๒.เพลงโหมโรงหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้นำเพลงเทวาประสิทธิ์สองชั้นนี้มาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น โดยทำเป็นเพลงโหมโรง เมื่อ พ.ศ.๒๔๖๑ เป็นเพลงที่มีทำนองไม่เหมือนกับทางของนักดนตรีอื่นๆ ๓.เพลงเทวาประสิทธิ์เถา มีนักดนตรีนำทำนองเพลงเทวาประสิทธิ์สองชั้นของเดิมไปแต่งขยายและแต่งตัดเป็นเพลงเถาด้วยกันหลายทาง เช่น ๓.๑ นายประสิทธิ์ ถาวร ทางหนึ่ง ๓.๒ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิจ ทรงพระนิพนธ์ขึ้นทางหนึ่งทั้งทำนองดนตรีและทางร้อง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑	
๖๔.	เพลงเทพบรรทม	๑. เพลงอัตราสามชั้น จำเริญผดของยิ่ง (จำเริญ) นักร้องมีชื่อได้แต่งเพลงร้องสักวาททั้งบทร้องและทำนองร้อง เมื่อประมาณปลายสมัยรัชกาลที่ ๔ หรือต้นรัชกาลที่ ๕ โดยเรียกชื่อเพลงว่า เพลงสักวาทเทพบรรทม เป็นเพลงที่มี ๒ ท่อน ท่อนที่ ๑ แต่งจากเพลงเสภาออกสองชั้น ส่วนท่อนที่ ๒ แต่งจากเพลงเสภากลางสองชั้น การแต่งผู้แต่งได้ตัดทอนเพิ่มเติมและขยายจากเพลงเดิมไปมากเพลงนี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในวงการสักวาทตลอดจนนักร้องในวงดนตรีก็ยังนิยมนำไปขับร้อง ต่อมาครูทวด ซึ่งเป็นนักร้องและครูประจำวงปี่พาทย์ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ได้แต่งทำนองดนตรีขึ้นเพื่อใช้บรรเลงรับเมื่อนำเพลงสักวาทเทพบรรทมของจำเริญมาร้องส่ง ครูทวดเป็นผู้มีนิสัยติดแบบการแต่งสักวาทอยู่ประเภทหนึ่ง คือในการแต่งเพลงจะดัดแปลงแก้ไขทำนองเนื้อแท้เดิมให้แยกแยะผิดแปลกออกไป ดังนั้นเพลงสักวาทเทพบรรทมจึงมีทำนองร้องและทำนองดนตรีไม่เท่ากันคือทำนอง	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

๖๕	เพลงทยอย- โอด	ร้องท่อน ๑ มี ๘ จังหวะ ท่อน ๒ มี ๖ จังหวะ ส่วนทำนองดนตรีซึ่งแต่งจากทำนองร้องท่อน ๑ มี ๘ จังหวะ ท่อน ๒ มี ๕ จังหวะ ซึ่งน้อยกว่าทำนองร้องท่อนละ ๑ จังหวะ อย่างไรก็ตามก็ได้รับความนิยมนำไปบรรเลงขับร้องอย่างแพร่หลายเลเรียกชื่อเพลงให้สั้นลงว่า เพลงเทพบรรทม ๒. เพลงเถาหลวงประดิษฐ์ไพเราะ ได้นำเพลงเทพบรรทมสามชั้นซึ่งครุฑได้แต่งทำนองดนตรี และจำแผ่นผของยัง ได้แต่งทำนองร้องไว้มาแต่งตัดเป็นอัตราสองชั้นและชั้นเดียวทั้งทางดนตรีและทางร้องครบเป็นเพลงเถา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ โดยใช้บทร้องของนางจันทนา พิจิตรศุการ	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๖๕.	เพลงทำขวัญ	๑. เพลงดับ ประเภทเรื่องทำนองเก่าสมัยอยุธยาเป็นตำราฉบับพระหอสุมฯ ใช้ลายมือเขียนครั้งรัชกาลที่ ๑ มีเจ็ดเพลงคือ เพลงมอญแปลง สรรเสริญ พระจันทร์ มหาชัย มโนราห์ โอด ราโค เหรา และหงส์ใช้คอกบัว ๒. เพลงเรื่อง เรียกเพลงเรื่องทำขวัญ หรือเรียกอีกชื่อว่า เพลงเรื่องเวียนเทียนใช้บรรเลงประกอบในพิธีทำขวัญต่าง ๆ เช่น ทำขวัญเปล (หากเป็นพระราชพิธีเรียกว่า ขึ้นพระอยู่) ทำขวัญนาค ทำขวัญข้าว เป็นต้น พิธีเหล่านี้ประกอบด้วยบายสี แว่นเวียนเทียน การทำพิธีจะมีผู้ชำนาญการเป็นผู้สาธยายกล่าวอัญเชิญเทพยดา และปลุกปลอบเรียกขวัญ หรืออาจจะมีการสาธยายสั่งสอน เมื่อได้ฤกษ์เวียนเทียนญาติมิตรจะนั่งล้อมวงส่งแว่นเวียนเทียนทักษิณาวัตร ปี่พาทย์บรรเลงเพลงประกอบเพลงเรื่องทำขวัญมีทั้งสิ้น ๑๖ เพลงคือ นางนาค มหาฤกษ์ มหากาลสังข์เล็ก มหาชัย ดอกไม้ไทร ดอกไม้ไพร ดอกไม้ร่วง พัดชา บ้าบ่น คู่ บ้าบ่น เคียงบ้าบ่น มโนราห์ โอด ด้นกราวรำ กราวรำ และดับคว้นเทียน	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

๖๗.	เพลงทยอย เขมร	เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา เป็นเพลงหน้าพาทย์สำหรับประกอบกิริยาครุ่นคิด หรือความโศกเศร้าเสียใจของตัวละคร และมีผู้แต่ง เป็นเพลงเถาหลายทางด้วยกันในอัตราจังหวะสาม ชั้นที่แต่งขยายนี้ ครูแดง (ปี) แต่งทางหนึ่งเป็น ทำนองเที่ยวแรก พระประดิษฐไพเราะ (มีคริยางกูร) แต่งทางหนึ่งเป็นทำนองเที่ยวกลับทางเปลี่ยน จางวางทั่ว พาทย์โกสธ แต่งทางหนึ่ง ต่อมา มีนักดนตรีแต่งดัดครบเป็นเพลงเถา นิยมนำมาบรรเลงขับ ร้อง เพลงที่แต่งแต่ละทางต่างก็เพิ่มกลเม็ดเด็ดพราย เพิ่มลูกลื้อ ลูกขัด ลูกเล่นต่าง ๆ อย่างไรก็ตามแม้จะมี ทำนองอยู่หลายทาง เมื่อบรรเลงด้วยวงเครื่องสายจะ นิยมใช้ทางของครูแดง (ปี) บรรเลงทั้งสองเที่ยว แต่ เมื่อบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์เที่ยวแรกใช้ทางของครู แดง (ปี) เที่ยวเปลี่ยนหรือเที่ยวกลับจะใช้ทางของ หลวงประดิษฐไพเราะ (มี คริยางกูร) บรรเลง	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๖๘.	เพลงเถิดเทิง	จังหวะกลองยาว สำหรับประกอบการละเล่น ประเภทหนึ่งของภาคกลาง ผู้เล่นฝ่ายชายจะสะพาย กลองยาวรำคู่กับฝ่ายหญิงก็คู่ก็ได้ และมีกลองอีกชุด หนึ่งเป็นกลองยืนดำเนินจังหวะให้ เครื่องดนตรีมี กลองยาว ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง บางครั้งจะมีปี่ชวาเข้า ประกอบด้วย นิยมเล่นกันในงานมงคลต่าง ๆ เช่น งานบวช แห่เทียนจำนำพรรษา เป็นต้น เดิม การละเล่นเป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่พิถีพิถัน ทำรำ มุ่งเน้นความสนุกสนานเป็นสำคัญ ต่อมากรม ศิลปากรได้ปรับปรุงทำรำจังหวะเพลงทำนองเพลง กระบวนการเล่นและเครื่องแต่งกายให้เป็นระเบียบ แบบแผนทั้งนำชมยิ่งขึ้น	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๖๙.	เพลงเถา	ประเภทเพลงบรรเลงและขับร้องที่บรรเลงด้วยอัตรา จังหวะช้า ปานกลาง และเร็ว โดยบรรเลงและขับ ร้องต่อเนื่องไม่ขาดระยะ โดยปกติจะบรรเลงเริ่ม อัตราจังหวะสามชั้น สองชั้น และชั้นเดียว อาจจะ	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		เริ่มด้วยอัตราจังหวะสี่ชั้น ไปหาครึ่งชั้น หรือจะเริ่มจากชั้นเดียวไปหาสามชั้นก็ได้ โดยการกำหนดของนักดนตรีที่ผู้แต่งเพลงและจัดเป็นกรณีพิเศษ เพลงเถาในอัตราสามชั้นจะมีความยาวกว่าอัตราสองชั้น และสองชั้นยาวกว่าอัตราจังหวะชั้นเดียวเท่าตัว นอกจากลีลาทำนองของอัตราแล้วจะสังเกตได้จากการกำกับจังหวะหน้าทับและถึง เพลงเถาเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ เพลงเถาเพลงแรกคือ เพลงทยอยในเถา ผู้แต่งคือครูเพ็ง ที่มาของเพลงเถาแบ่งได้ ๔ ลักษณะคือ ๑. เพลงเถาที่เกิดขึ้นจากการนำเพลงอัตราจังหวะสองชั้นของเดิมมาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นชั้นเดียว เช่น เพลงแขกค้อยหม้อเถา พม่าเห่เถา แจกมอญเถา ฉวนเกล้าเถา เป็นต้น ๒. เพลงเถาที่เกิดขึ้นจากการนำเพลงอัตราจังหวะสามชั้น มาแต่งตัดเป็นอัตราสองชั้น และชั้นเดียว เช่น เพลงนางครวญเถา สุดสงวนเถา เทพบรรทมเถา เป็นต้น ๓. เพลงเถาที่แต่งขึ้นจากการนำเพลงอัตราจังหวะชั้นเดียวมาแต่งขยายเป็นอัตราจังหวะสองชั้น และสามชั้นตามลำดับ เช่น เพลงหนีเสือเถา แจกอะหวังเถา ใต้พระจันทร์เถา เป็นต้น ๔. เพลงเถาที่เกิดขึ้นใหม่โดยไม่มีต้นเค้ามาจากเพลงใด โดยมากจะเกิดจากจินตนาการและอารมณ์ของศิลปิน แต่ยังคงยึดรูปแบบของเพลงเถาเหมือนเดิม เช่น เพลงสุดาสวรรค์เถา สมโภชพระนครเถา เป็นต้น	
๓๐.	เพลงเต่าเห่	เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยาเป็นเพลงอันดับที่ ๒ ในเพลงช้าเรื่องเต่ากินผักนึ่ง คณะละครของเจ้าพระยาเทเวศน์วงศ์วิวัฒน์(ม.ร.ว.หลานกุญชร) ได้นำมาเป็นเพลงร้องประกอบละครโดยสอดแทรกทำนองต่อท้าย ต่อมาสมเด็จพระเจ้าบรม	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		วงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ร่วมกับหลวงเสนาศรีขันธ์(ทองดี ทองวิรุฬห์) นำไปปรับปรุงเพลงต้นนางลอยสำหรับร้องกับปีพาทย์ให้นักร้องชายหญิงขับร้องโดยใช้เสียงเห่ประสานกันคนละแนว เพลงนี้นิยมนำมาร้องประกอบการแสดงและร้องเอกเทศอย่างแพร่หลาย ต่อมาหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ได้แต่งขยายเป็นอัตราจังหวะสามชั้นและแต่งตัดเป็นชั้นเดียวครบเป็นเพลงเถาทังทางร้องและดนตรี เมื่อเดือนมีนาคม ๒๔๕๖ เพลงนี้ดำเนินทำนองช้า ๆ เย็น ๆ ตามแบบทำนองเดิม ส่วนนายเทวประสิทธิ์ พาทย์โกศล ก็ได้้นำเพลงเต่าเห่สองชั้นทำนองเก่าสมัยอยุธยา มาทำเป็นอัตราจังหวะสามชั้น แต่หากว่าเป็นคนละทางกับหลวงประดิษฐไพเราะ	
๗๑.	เพลง เต่ากินผักกูด	เพลงอัตราจังหวะสองชั้นทำนองเก่าเป็นเพลงสมัยอยุธยาตอนปลายใช้เป็นเพลงลา โบราณจารย์จัดเพลงนี้ในเพลงช้าเรื่อง "เต่ากินผักกูด" มีอยู่หลายเพลงเช่น เต่ากินผักกูด เต่าเงิน เต่าทอง เป็นต้น ภายหลังนำมาร้องส่งสำหรับเป็นเพลงลา เต่ากินผักกูดทำนองทางร้องมีผู้แต่งเดิมสร้อยที่เรียกว่า "ดอก" ไว้ในตอนี่ ๒ เพื่อเปิดโอกาสให้เครื่องดนตรี เช่น ปี ซอ ได้เป่า-สีเลียนเสียงร้องเป็นการอวดความสามารถในการบรรเลงของตน เพลงนี้ใช้น้ำทับปรบไ้มี ๓ ท่อน ต่อมา นักดนตรีไม่ทราบนามแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะสามชั้น โดยสอดแทรกการว่าดอกเหมือนกับทำนองในอัตราสองชั้น เพลงนี้เมื่อสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		นำมาให้แตรวงมหาดเล็กบรรเลงถวาย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเปลี่ยนชื่อ เป็นเพลงปลาทอง	
๗๒.	เพลงตับ	ประเภทของเพลงรวมเรียงกันหลาย ๆ เพลงเป็นชุด จะเป็นเพลงอัตราจังหวะที่ชั้นก็ได้ เพลงตับแบ่ง ออกเป็น ๒ ชนิดคือ ๑.๑ ตับเรื่อง คือเพลงตับที่เรียบเรียงขึ้นจากเพลง หลายเพลง โดยยึดเอาเนื้อเรื่องหรือบทร้องที่จะร้อง เป็นสำคัญ ไม่ยึดถือทำนองเพลงเป็นหลัก เรื่องจึง ดำเนินเป็นลำดับฟังแล้วเข้าใจตลอด เช่น ตับเรื่อง กาเกี สามก๊ก นิทราชากริต ขอมคำดิน พระลอ นางชี นเดอลินลา เป็นต้น ๑.๒ ตับเพลง คือเพลงตับที่เรียบเรียงขึ้นจาก เพลงหลายเพลง โดยยึดทำนองเพลงเป็นสำคัญ เพลง ที่นำมาเรียบเรียงจะต้องอยู่ในอัตราจังหวะเดียวกัน จะต้องมีความเหมาะสมกลมกลืนทั้งในระดับเสียง ทางขึ้นทางลง สามารถบรรเลงสวมต่อกันอย่างสนิม สนมฟังแล้วไม่ขัดหรือสะดุดทำนองเนื้อเรื่อง บท ร้องไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเดียวกัน เช่น ตับสมิงทอง มอญกละ ลมพัดชายเขา สามลาว เป็นต้น ๒. ทำนองประกอบการแสดงลิเก ซึ่งเป็น การแสดงพื้นเมืองภาคใต้ เรียกว่า "เพลงตับ" ใช้กับ บทที่ตัวละครกำลังเข้ามาหรือเข้าโรง ตับขงเบ้ง - เพลงตับเรียกอีกชื่อว่าตับจิน โยธา เป็น เพลงที่ดำเนินเรื่องตามพงสาวดารจีนเรื่องสามก๊ก มี ๔ เพลงคือ เพลงจินจิมเล็ก จินไฉยอ จินไป๋กั้งเล้ง จินเกีบุปผา ตับจุล่ง - เพลงตับ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพระนิพนธ์และ บรรจुเพลง โดยดำเนินตามเรื่องสามก๊ก ประกอบด้วยเพลงจินจิมเล็ก จินชวน จินเสียผี ฐ หอิน	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		ดัมมมอญกละ - เพลงดัมมำเนียงมอญ พระยาเสนาะ ดุริยางค์(แช่ม สุนทรวาทิน) เรียบเรียงขึ้นโดยนำ เพลงสำเนียงมอญมาบรรเลงติดต่อกันเป็นเพลงดัม	
๗๓.	เพลงตระ	ลักษณะของเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง สำหรับใช้ ประกอบกริยาของตัวละครตามอารมณ์ และโอกาส ที่แตกต่างกัน เช่น ตระพระประคนธรรพ ตระนิมิต ตระนารายณ์บรรทมสินธุ์ เป็นต้น ในเพลงชุดโหม โรงเย็นจะเรียกเพลงตระนี้ว่า "ตระโหมโรง" ซึ่ง เพลงตระโหมโรงยังจำแนกออกเป็นเพลงตระต่าง ๆ ได้อีกหลายเพลง เช่น ตระหน้าปากคอก ตระมาร ละม่อม และตระปลายพระลักษณ์ เป็นต้น	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๗๔.	เพลงต้นประเทศ	เพลงอัตราจังหวะสองชั้นและชั้นเดียว เป็นทำนอง เก่าสมัยอยุธยาอยู่ในเพลงประเภทสองไม้ และเพลง เร็วเรื่องเต่ากินผักกูด นายกล้อย ณ บางช้าง นักดนตรี จากจังหวัดสมุทรสงครามได้นำเพลงต้นประเทศสอง ชั้นมาแต่งขยาย โดยดัดแปลงทำนองให้มีจังหวะทั้ง ท้ายทั้งสามชั้นและสองชั้น เพลงนี้บางทีเรียกว่า เพลงต้นวรเชษฐ์ ต่อมามีนักดนตรีไม่ทราบนามได้แต่งดัดครบเป็น เพลงเถา นอกจากนี้หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลป บรรเลง) ได้นำทำนองในอัตราจังหวะสามชั้นของ นายกล้อย ณ บางช้าง ไปแต่งขึ้นอีกทางหนึ่งเรียกชื่อ ใหม่ว่า เพลงชมแสงจันทร์	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๗๕.	เพลงดาวจระเข้	๑. เพลงเถา หลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) นำเพลงจระเข้หางยาวสามชั้นมาแต่งขยายเป็นอัตรา จังหวะสี่ชั้น จากนั้นได้ปรับทำนองสามชั้นเดิม พร้อมทั้งแต่งดัดลงในอัตราสองชั้นและชั้นเดียว ใช้ บรรเลงติดต่อกันเป็นเพลงเถา เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๓ ส่วนบทร้องในอัตราสี่ชั้นและสามชั้นใช้บท ร้องของเก่า บทร้องสองชั้นและชั้นเดียว นางจันทรา พิจิตรกูรการ แต่งใหม่ ๒. เพลงอัตราจังหวะสามชั้น นายมนตรี ตราโมท	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		นำเพลงเขมรเอบบางสองชั้นมาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น เรียกชื่อใหม่ว่า เพลงดาวจระเข้ เพลงนี้เป็นทางที่มีสำนวนเพลง และที่มาแตกต่างไปจากเพลงดาวจระเข้เถาของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)	
๑๖.	เพลงเชคนอก	เพลงหน้าพาทย์ ใช้ประกอบกริยาต่อสู้การไล่จับกันของตัวละคร หรือสิ่งที่เกิดด้วยอภินิหารสำหรับการแสดงโขน โดยเฉพาะตัวละครประเภทมนุษย์ สำเนียงของเพลงแสดงให้เห็นว่าเป็นการหลบหนีหนีซ่อนและไล่ติดตามอย่างเร่งเร้า รุกรน ในสมัยโบราณนิยมนำเพลงเชคนอกมาบรรเลง เป็นเพลงเดี่ยวอวตฟีมือการบรรเลงของนักดนตรี ไม่มีทำรำประกอบ ภายหลังจึงนำมาบรรเลงประกอบทำรำเดิมเครื่องดนตรีที่ใช้เดี่ยวคือ "ปี่ใน" ราวสมัยรัชกาลที่ ๔ จึงนำเอาเครื่องดนตรีประเภทอื่นมาเดี่ยวบ้าง เช่น ระนาดเอก ข้องวงใหญ่ จะเข้ ซอด้วง นอกจากนี้ พระยาภูมิเสวิน (จิตร จิตตเสวี) ยังได้ประดิษฐ์ทำนองเป็นทางเดี่ยวสำหรับซอสามสาย ส่วนนายพินิจ ฉายสุวรรณแต่งทำนองเดี่ยวทางฆ้องวงเล็ก ในการเดี่ยวปี่ประกอบการแสดง แต่เดิมใช้ประกอบการแสดงหนังใหญ่ตอนเบิกโรงชุดจับลิงหัวค้ำ คือตอนลิงขาลิงค้ำรบกัน เมื่อหนังเดี่ยวแสดงทำรบแล้วจะมีภาพหนังจับออกมาเดินแทรกช่วงนี้ก็จะเลียนเสียงพูดว่า "จับให้ติดตีให้ตาย" หรือ "ฉวยให้ติดตีให้แทบตาย" ตามแบบแผนของการแสดงจะแทรกหนังจับและเป่าปี่จับถึง ๓ ครั้ง จึงหมด เรียกว่า ๓ จับ ต่อจากนั้นก็จึงออก เพลงเดี่ยวหมายถึงมัดได้แล้ว แม้เมื่อนำปี่ไปเป่าเพลงนี้โดยเอกเทศก็ยังคงเรียกว่า "จับ" คือ ๑, ๒, ๓ ไม่เรียก "ตัว" เหมือนเพลงเชคนึงเชคนิ่ง การแสดงโขนในปัจจุบันใช้เพลงนี้ประกอบกริยาการจับเรียกว่า "จับนาง" เช่น หนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา หนุมานจับ	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		นางเบญจกาย เป็นต้น	
๗๗.	เพลงเชิด	เพลงหน้าพาทย์ สำหรับประกอบการแสดงโขน ละคร ในโอกาสที่ตัวละครเดินทางไปมาอย่างรีบร้อน หรือประกอบกิจการเดินทางระยะไกล การต่อสู้ การยกทัพ หรือการยกทัพจับศึกนอกจากนี้ยังเป็นเพลงซึ่งรวมอยู่ในเพลงชุดโหมโรงเย็น มีกลองทัดตีเป็นไม้กลอง ถ้าใช้กลองทัดตีประกอบจังหวะเรียก "เชิดกลอง" ถ้าไม่ใช่แต่ใช้ฉิ่งประกอบเพียงอย่างเดียวเรียกเชิดฉิ่ง ทำนองเพลงเชิดแต่ละท่อนเรียกว่า "ตัว" ในการประกอบการแสดงนิยมใช้อัตราจังหวะสองชั้นและชั้นเดียว	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๗๘.	เพลงเชิดจีน	เพลงอัตราจังหวะสามชั้น พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) แต่งถวายพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นเพลงซึ่งผู้แต่งได้รับพระราชทานเลื่อนตำแหน่งจากหลวงเป็นพระ เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๓๙๖ เพลงนี้มี ๔ ตัว ตัวที่ ๑ แต่งจากเพลงเชิดสองชั้นตัวที่ ๒ โดยแต่งลีลาและทำนองให้กระชับกระเฉง ตัวที่ ๒ และตัวที่ ๓ แต่งโดยมิได้ยึดเพลงใดเป็นหลักลักษณะของเพลงมุ่งที่อารมณ์สนุกสนาน ตัวที่ ๔ ผู้แต่งได้นำเพลงเร็วของเก่ามาขึ้นต้น ส่วนตรงกลางของตัวที่ ๔ ผู้แต่งโดยจินตนาการ เพลงเชิดจีนทั้ง ๔ ตัว จะต่อด้วยทำนองตอนท้ายของเพลงเชิดในชั้นเดียว เฉพาะตัวที่ ๓ มีผู้นำทำนองไปประดิษฐ์ทำรำประกอบโดยไม่ใช้บทร้อง เรียกว่า รำเชิดจีน ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้แต่งทำนองเพลงเชิดจีนตัวที่ ๕ เพื่อให้ลูกศิษย์วังบางค้อแหลมบรรเลง	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๗๙.	เพลงซำป๋อ	เพลงร้องของโขน ละคร ปกติใช้ในบทขึ้นต้นเนื้อเรื่องของการแสดง เพลงซำนี้เดิมเมื่อต้นเสียงร้องแล้วจะรับด้วยลูกคู่ เรียกว่า "ซำลูกคู่" ต่อมาได้มีการแต่งทำนองร้อง ให้มีดนตรีรับกรเริ่มก็ใช้ปี่กรับเมื่อ	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		ทำนองร้องมีลีลาซ้ำ และบรรเลงรับด้วยปี่จึงเรียกว่า "เพลงซ้ำปี่" แม้ว่าต่อมาการแสดงละครจะมีปี่พาทย์ บรรเลงรับทั้งวง ก็ยังเรียกเพลงซ้ำปี่เหมือนเดิม เพลงซ้ำปี่นี้มีสองทำนองคล้ายกัน โดยแตกต่างที่ระดับเสียง เมื่อบรรเลงรับละครนอกเรียก ซ้ำปี่นอก เพลงซ้ำปี่ยังเป็นต้นทางให้มีการแต่งทำนองอื่นอีกคือ เพลงซ้ำครวญสำหรับร้องขึ้นต้นเมื่อแสดงอารมณ์ โศกเศร้าของตัวละคร เพลงซ้ำหวนสำหรับร้องขึ้นต้นตอนตัวละครครุ่นคิด คำนึงถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อมาเมื่อสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงปรับปรุงการร้องเพลงดัดที่เรียกว่า "คอนเสิร์ต" และละครดึกดำบรรพ์เรื่องอิเหนาตอนบวงสรวงก็ทรงประดิษฐ์เพลงซ้ำขึ้นอีกแบบหนึ่ง โดยใช้ลูกคู่ต้องรับ มีทั้งชายและหญิง ชายร้องเสียงต่ำหญิงร้องเสียงสูงประสานกัน มีระฆังตีสดประสม เรียกชื่อว่า เพลงซ้ำประสมเสียงระฆัง หรือเพลงซ้ำประสม หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้แต่งทำนองทางดนตรี โดยนำทำนองรับเพลงซ้ำปี่ของเดิมมาแต่งเป็นทำนองทางเปลี่ยนไว้หลายทางเพื่อใช้สำหรับบรรเลงประกอบละครให้กับคณะละครของเจ้าคุณพระประยูรวงศ์ ในรัชกาลที่ ๖	
๘๐.	เพลงชมดง	เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ใช้ประกอบการแสดงละครในบทชมความงามตามธรรมชาติละครในใช้ "ชมดงใน" ละครนอกใช้ "ชมดงนอก"	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๘๑.	เพลงขลุ่ย	เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา เป็นเพลงร้องในด้นมโหรี เช่น ด้นกาก็ต่อมาประมาณสมัยรัชกาลที่ ๒ มีผู้นำไปเสริมต่อทำนองให้มีความวิจิตรพิสดาร โดยตอนต้นเมื่อนักร้องร้องตามบทที่ร้องจบ จะให้ปี่ในเป่ารับ จากนั้นวงปี่พาทย์จะรับพร้อมกันในช่วงท้าย การเป่าปี่จะต้องเลียน	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		ทำนองและคำร้องให้เหมือนกับเสียงนักร้องมากที่สุด เมื่อจบบทร้องเพลงนุชฉายแล้วจะต่อด้วยการร้องแม่ศรี ออกเพลงเร็ว ลา หรืออาจจะตัดแปลงไปจากนี้บ้าง ในการแสดงนุชฉายของตัวละครไม่จำกัดว่าต้องเป็นเรื่องใด ตัวละครทุกประเภท เช่น พระนาง ชักย์ ลิง ฤาษี พรหมณ์ สามารถรับนุชฉายได้ทั้งสิ้น โดยทั่วไปตัวละครมักจะแสดงลีลาอวดเครื่องแต่งกายที่สวยงาม หมือบรรยายความงามของตนที่สามารถเนรมิตหรือแปลงกายใหม่ได้อย่างแนบเนียน จนก่อให้เกิดความสนใจแสดงออกด้วยลีลาท่ารำตามแบบฉบับของนาฏศิลป์ไทย เพลงนุชฉายที่นำไปบรรเลงขับร้องประกอบทำรำซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า "รำนุชฉาย" นี้ สรุปได้ ๒ ลักษณะคือ ๑. ลักษณะที่เหมือนกัน คือ แสดงกิริยาดีใจพึงพอใจของตัวละครที่แต่งกายใหม่หรือแปลงร่างใหม่ร้องด้วยเพลงนุชฉายออกเพลงแม่ศรี มีการร้องรับเลี่ยนเสียงการร้องด้วยเครื่องดนตรีโดยเฉพาะปี่ ๒. ลักษณะที่แตกต่างกัน บทร้องเปลี่ยนไปตามเนื้อเรื่องของการแสดงหรือความมุ่งหมายที่แต่งขึ้นใหม่หลังจากที่ร้องรับด้วยเพลงนุชฉายและเพลง แม่ศรีแล้ว จะออกด้วยเพลงอะไรก็ได้ตามที่ผู้คิดรำนุชฉายประเภทนั้น ๆ จะกำหนด เช่น ออกเพลงพระยาเดินแทนเพลงช้าเพลงเร็ว เป็นต้น	
๘๒.	เพลงนุชฉายอวยพร	เพลงนุชฉายประกอบทำรำอวยพรในงานอวยพรหรืองานมงคลทั่วไปเป็นนุชฉายเอกเทศที่แต่งบทร้องหรือประดิษฐ์ทำรำใหม่ให้เหมาะสมกับโอกาสของงานนั้น ๆ	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๘๓.	นุชฉายเบญจกาย	เพลงนุชฉายประกอบทำรำของนางเบญจกายปลอมแปลงตนเป็นนางสีดา เพื่อวางกลอุบายทำดาบลอย	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/

		นำไปยังพลับ พลาพระราม โดยหวังว่าเมื่อพระรามหลงเข้าใจผิดว่านางสีดาตามแล้วจะได้ยอกกองทัพกลับ ทำราหูคนี้นางเพนุกายร้ายราวครูปโลมของคนที่สามารถเนรมิตกายได้เหมือนกับนางสีดา บทร้องเป็นบทพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์	default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๘๔.	เพลงนุชฉายเบิกโรง	เพลงนุชฉายที่ประกอบทำรำเล็กโรง ก่อนการแสดงโขน ละคร เป็นทำรำเอกเทศ ที่แต่งกายหรือทบร้องมีการดัดแปลงให้เหมาะสมกับการแสดงแต่ละครั้ง เช่นเดียวกับนุชฉายนางถือกิ่งไม้เงินทอง	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๘๕.	เพลงลูกพาทย์	เพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง ประกอบการแสดงมหิทธิฤทธิ์ของตัวละครสูงศักดิ์ ลีลาของเพลงจะซ้ำเร็วสลับกันไปเป็นตอน ๆ ให้เกิดความรู้สึกเร้าใจ กระปรี้กระเปร่า น่าเกรงขาม บางครั้งใช้ประกอบพฤติกรรมของตัวละครที่บังเกิดโทสะอย่างแรงกล้า ใช้ทั้งพระนาง ชกษ์ ถึง แบ่งทำนองออกเป็น ๒ ลา เรียก ลา ๑, ลา ๒ ในเทศน์มหาชาติใช้ประจำกัณฑ์จุลพน	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๘๖.	เพลงคลื่นกระทบฝั่ง	๑.เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่า รวมอยู่ในเรื่องเพลงฉิ่งโบราณ มีเพลงฟองน้ำ เพลงฝั่งน้ำ และเพลงคลื่นกระทบฝั่ง บรรเลงติดต่อกัน สำหรับทำนองเพลงคลื่นกระทบฝั่งที่มีทำนองและเรียกชื่อในปัจจุบันนี้ เป็นเพลงที่มีลีลาเดียวกับเพลงฝั่งน้ำในเรื่องเพลงฉิ่งโบราณ สังคีตจารย์ท่านหนึ่ง ได้นำทำนองเพลงฝั่งน้ำมาบรรเลงขับร้องครั้งแรกได้เรียกชื่อเพลงว่า คลื่นกระทบฝั่ง คนทั่วไปจึงเรียกชื่อตามจนกลายเป็นชื่อเพลงว่า "คลื่นกระทบฝั่ง" นับเป็นชื่อเพลงที่คลาดเคลื่อนจากทำนองเดิมตั้งแต่นั้นมา เพลงนี้ได้นำไปขับร้องและบรรเลงประกอบการแสดงโขนละครกันอย่างแพร่หลายจนจากนี้ยังได้บรรจุไว้ในเพลงดับวิวาท์พระสมุทร ซึ่งเป็นบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วย	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

๘๕.	เพลงแขกสาย	๒. เพลงโหมโรง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้นำเพลงคลื่นกระทบฝั่งสองชั้นทำนองเก่ามาพระราชทานเป็นเพลงโหมโรง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ เพื่อใช้เป็นเพลงโรงเสภาและนับเป็นอันดับที่ ๓ ซึ่งทรงพระราชทานให้ลือทำนองเพลงนี้ทรงสอดแทรกลูกล้อ ลูกขัด ลูกเหลื่อมตลอดทั้งเพลง เพื่อให้เกิดความคึกคัก รุกเร้าอารมณ์ บรรยายธรรมชาติของคลื่นลมในทะเลอย่างกลมกลืน เพลงนี้ใช้กับหน้าทับสองไม้	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๘๖.	เพลงครวญหา	๑. เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา มี ๓ ท่อน เป็นเพลงประเภทหน้าทับสองไม้ประจำเพลงเรื่องเขมรใหญ่ และบรรเลงร่วมอยู่ในเรื่องบัวลอย จัดเป็นเพลงพวกเดียวกับเพลงนางโหย นางไห และนางหน่าย นอกจากนี้ยังนำมาขับร้อง ๒. เพลงเถา มีนักดนตรีนำเพลงครวญหาสองชั้นนี้มาแต่งเป็นเพลงเถาหลายทางด้วยกัน เพลงครวญหาเถา ซึ่งเป็นทางที่นิยมนำมาบรรเลงแพร่หลายมี ๑. ทางของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) โดยแต่งเป็นเพลงเถาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ ๒. ทางของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต โดยแต่งเป็นเพลงเถา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๘๗.	เพลงแขกหนัง	เพลงเถา ในอัตราจังหวะสองชั้น เป็นเพลงทำนองเก่า มีนักดนตรีนำไปแต่งขยายและแต่งตัดครบเป็นเพลงเถาหลายทาง เช่น ๑. ทางสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ประทานชื่อใหม่ว่า แขกมัสหรีเถา แต่งเมื่อราว พ.ศ. ๒๔๖๐-๒๔๖๔ ๒. ทางนายมนตรี ตราโมท แต่งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ เรียกชื่อใหม่ว่า เพลงแขกกุฎิดเถา	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		เพลงเถา สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงพระนิพนธ์จากเพลงแขกโหม่งสองชั้นทำนองเก่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ เรียกชื่อใหม่ว่าเพลงแขกสาบ เพื่อเป็นอนุสรณ์ตามชื่อเมืองสาบบุรี (ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดปัตตานี) โดยทรงพระนิพนธ์ทั้งทางดนตรีและทางร้องในทางร้องได้ทรงแทรกสร้อย (ดอกเอ๋ยดอกโกมุท) บทที่นำมาขับร้องทรงดัดแปลงมาจากบทละครเรื่องอุณรุท ซึ่งเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑	
๕๐.	เพลงแขก ลพบุรี	๑. เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าจัดเป็นประเภทเพลงสองไม้ โบราณจารย์นำเพลงนี้ไปบรรเลงรวมอยู่ในเพลงช้าเรื่องแขกมอญ และนำไปบรรเลงขับร้องประกอบการแสดงโขน ละคร ทำนอง และลีลาของเพลงแขกลพบุรีสองชั้น จะให้อารมณ์เศร้า โศก อาลัยลา ในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ตอน "พาลีสอนน้อง" ใช้เพลงแขกลพบุรีในบทของพาลีสั่งสอนสุครีพ ๒. เพลงอัตราจังหวะสามชั้น ได้มีนักดนตรีหลายท่าน นำเพลงแขกลพบุรีสองชั้นนี้มาแต่งขยายเป็นอัตราจังหวะสามชั้น มีสำนวนหลายทางด้วยกัน เช่น ๑. ทางนายซ้อย สุนทรวาทีน ตกแต่งลีลาเพลงให้พลิกแพลง คึกคัก สนุกสนาน ไม่โศกเศร้า ๒. ทางนายสิน ศิลปบรรเลง ๓. ทางพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ๔. ทางหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แต่งขยายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ ๕. ทางสัทว่า โดยนักดนตรีไม่ทราบนาม เป็นผู้แต่ง แต่ใช้บรรเลงอยู่ในวงดนตรีบ้านพาทยโกศลเพลงทางสัทว่าเพลงนี้มี	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		ท่วงทำนองที่ไพเราะ ผิดแปลกไปจากเพลง แขกพวนีทางธรรมดา ๓. เพลงเถา ใน พ.ศ. ๒๔๘๒ นายมนตรี ตราโมท ได้นำเพลงแขกพวนีสามชั้นทางของนายช้อย สุนทรวาทิน มาแต่งคัดเป็นอัตราจังหวะสองชั้นและ ชั้นเดียว ให้มีทำนองและลีลาสอดคล้องเป็นแนว เดียวกันครบเป็นเพลงเถา นอกจากนี้ นายเจียน สุข สายชล ยังได้แต่งครบเป็นเพลงเถาอีกทางหนึ่งด้วย	
๕๑.	เพลงแขกมอญ แปลง	เพลงอัตราจังหวะสองชั้นและชั้นเดียว จัดเป็นเพลง ประกอบสองไม้ อยู่ในเพลงช้าเรื่องมอญแปลงเพลง นี้มีใช้ทำนองเพลงแขกมอญแล้วมาแต่งแปลง ทำนอง โดยปกติแล้วเพลงประเภทสองไม้และเพลง เร็วใดที่นำมาบรรเลงต่อท้ายเพลงช้า นักดนตรีจะ นิยมเรียกชื่อนำหน้าเพลงเหล่านั้นว่า "แขก" เสมอ เช่น เพลงแขกมอญแปลง เพลงแขกพระรามเดินดง เป็นต้น	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๕๒.	เพลงแขกมอญ บางช้าง	เพลงอัตราจังหวะสองชั้นทำนองเก่า สมัยอยุธยา ครู หน้าย ซึ่งเป็นนักดนตรีบ้านปากง่าม คลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นครูดนตรีในสมัยรัชกาลที่ ๓ ได้ต่อเพลงบางช้างให้แก่ลูกศิษย์ ๒ เพลงคือ เพลง ใบ้กล้งบางช้าง และเพลงแขกมอญบางช้าง ต่อมา พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ได้นำมาแต่ง ขยายเป็นอัตราจังหวะสามชั้น และนักดนตรีไม่ ทราบนามแต่งคัดอัตราจังหวะชั้นเดียว เป็นเพลงเถา เพลงนี้มี ๓ ท่อน นอกจากนี้ จางวางทั่ว พาทยโกศล ยังได้แต่งขึ้นอีกทางหนึ่ง	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๕๓.	เพลงแขกมอญ บางขุนพรหม	เพลงเถา สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตร สุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิตทรงพระ นิพนธ์ขึ้นจากเพลงมอญเก่า อัตราจังหวะสองชั้นชื่อ เพลงมอญตัดแต่ง เพลงนี้ทรงนิพนธ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ ที่พระราชวังบ้านปืน จังหวัดเพชรบุรี นับว่า เป็นเพลงไทยเพลงแรก โดยทรงพระนิพนธ์สำหรับ	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		ให้วงโยธวาทิตบรรเลง ทางร้องทรงให้ นางเจริญ พาทย์โกสธ ปรับปรุงและให้จางวางทั่ว พาทย์โกสธ ปรับทำนองเป็นทางสำหรับปีพาทย์บรรเลง เพลง แยกมอญบางขุนพรหมนี้นับประธานเชื่อว่า เพลง แยกมอญบางขุนพรหม เพื่อเป็นอนุสรณ์ตามชื่อ ตำบล และวังที่ประทับของพระองค์ เพลงนี้มี ๓ ท่อน ทรงพระนิพนธ์ตามแบบแผนของเพลงแยก มอญทุกประการ คือ ๑. มีลักษณะเป็นเพลง ๓ ท่อน ๒. ทำนองของเพลงต้องสอดคล้องสำเนียง มอญ ๓. ในจังหวะสุดท้ายของแต่ละคนจะต้องมี ทำนองซ้ำกัน	
๕๔.	เพลงแยกมอญ	๑. เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา เป็นเพลง ๓ ท่อน มีทำนองไพเราะสละสลวย นักดนตรีนิยมนำไปบรรเลงออกเพลงประจำของวงปี พาทย์มอญ ๒. เพลงเถา พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) แต่งจากเพลงแยกมอญสองชั้น ทำนองเก่ามา แต่งขยายเป็นอัตราจังหวะสามชั้น โดยแต่งเป็นทาง ธรรมดาและทางเดียวสำหรับบรรเลงอวดฝีมือของ นักดนตรี สำหรับทางเดียวยังมีนักดนตรีหลายท่าน ที่แต่งทางสำหรับเครื่องดนตรีอีกหลายสำนวน เช่น นายพุ่ม ทาปุยะวาท แต่งเพลงแยกมอญสามชั้นทาง เดี่ยวระนาดพุ่ม หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ทำเพลงแยกมอญทำนองของพระประดิษฐ ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) มาเป็นหลักในการแต่งให้เป็น เพลงที่มีลีลาพลิกแพลงด้วยกลเม็ดเด็ดพราย ตาม แบบฉบับของเพลงเดี่ยว ด้วยเครื่องดนตรีหลาย เครื่องมือ ๓. เพลงเถา ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ นายมนตรี ตราโมท ได้แต่งตัดเป็นอัตราจังหวะชั้นเดียว พร้อม	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		ทั้งนำทำนองสามชั้นทางธรรมาของพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ทำนองสองชั้นทางเก่า มารวมบรรเลงและขับร้องเป็นเพลงเถา จนเป็นที่นิยมแพร่หลาย ๔. เพลงตับ เพลงแขกมอญนี้จัดเป็นประเภทเพลงดรัมโหรี เรียก ดับแขกมอญ ใช้ขับร้องเรื่องกาถิพนิพนธ์ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เพลงตับชุดนี้คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ ได้ขับร้องบันทึกแผ่นเสียงของบริษัท พาลิโพน ด้วยวงมโหรีวังบางขุนพรหม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ มี ๕ เพลง คือ เพลงแขกมอญ เพลงแขกมอญบางช้าง เพลงลมพัดชายเขา เพลงลมหวาน และเพลงทยอยมอญ ๕. เพลงทางเปลี่ยน ใน พ.ศ. ๒๕๐๘ นายเตื่อน พาทยกุล ได้นำทำนองในอัตราจังหวะสองชั้นมาแต่งเป็นทางเปลี่ยนให้มีสำเนียงแขกที่มีจังหวะรุกเร้า สนุกสนาน ในตอนที่ ๓ เทียบกลับได้เปลี่ยนเป็นสำเนียงมอญเพื่อให้ตรงกับชื่อของเพลงว่า "แขกมอญ"	
๕๕.	เพลงแขกบรเทศ	เพลงเถา พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) นำเพลงแขกบรเทศสองชั้นและชั้นเดียว ซึ่งอยู่ในประเภทเพลงสองไม้และเพลงเร็ว เป็นเพลงที่มี ๒ ท่อน ในการแสดงนิยมนำเพลงบรเทศสองชั้นไปประกอบแสดงโขน ละคร หรือประกอบระบำที่มุ่งการอวยพรบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ได้แต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะสามชั้น นำมาเรียบเรียงและบรรเลงขับร้องเป็นเพลงเถา	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๕๖.	เพลงแขกด้อยหม้อ	เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่า สมัยอยุธยา จัดเป็นประเภทเพลงสองไม้ นิยมนำเพลงนี้ไปบรรเลงขับร้องประกอบการแสดงโขน ละคร มาแต่โบราณ นอกจากนี้เพลงแขกด้อยหม้อในอัตราจังหวะชั้นเดียว โบราณจารย์ได้นำไปเรียบเรียงไว้เป็นเพลงเร็ว สำหรับออกท้ายเพลงช้า เช่น เพลงช้า	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		เรื่องมอญแปลง ในการบรรเลงขับร้องประกอบการแสดงโขนละคร มักจะใช้ตอนที่ตัวละครเริ่มจะเปลี่ยนหรือเคลื่อนไหวอิริยาบถอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น จะไป จะมา หรือจะแปลงตัว เป็นต้น และใน พ.ศ. ๒๔๙๒ นายมนตรี ตราโมท ได้นำเพลงแขกต๋อยหม้อสองชั้นนี้มาแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะสามชั้น พร้อมทั้งแต่งเปลี่ยนทำนองในอัตราจังหวะสองชั้นและชั้นเดียวใหม่ ครอบเป็นเพลงเถาเพลงนี้ใช้บรรเลงจากบทเสภาเรื่องอาบุญหะชั้น ซึ่งเป็นบทที่พระยามหาอำมาตย์ (หรั่ง ศรีเพ็ญ) แต่ง เช่น เพลงช้าเรื่องมอญแปลง ในการบรรเลงขับร้องประกอบการแสดงโขนละคร มักจะใช้ตอนที่ตัวละครเริ่มจะเปลี่ยน หรือเคลื่อนไหวอิริยาบถอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น จะไป จะมา หรือจะแปลงตัว เป็นต้น	
๕๗.	เพลงเขมรไล่ควาย	เพลงสำเนียงเขมรซึ่งมีจังหวะคึกคักสนุกสนานหรือแสดงอารมณ์ขบขัน ม.ล.ต่วนศรี วรวรรณ แต่งทำนองเพื่อใช้ประกอบการแสดงละครคณะหลวงนฤมิตร ซึ่งแสดงที่โรงละครปรีดาภัย	
๕๘.	เพลงเขมรเลียบพระนคร	เพลงอัตราจังหวะสามชั้น หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แต่งขยายเพลงเขมรเขาเขียวสองชั้น โดยแต่งเป็นทางกรอ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ นับเป็นเพลงแรกที่แต่งด้วยทาง "กรอ" เรียกชื่อว่าเพลงเขมรเขาเขียวสามชั้น ครั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้โดยเสด็จสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ซึ่งทรงดำรงตำแหน่งอุปราชปักข์ใต้ และในปีนั้นเองพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสเลียบมณฑลปักข์ใต้ เมื่อเสด็จถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช วงปีพาทย์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีก็จัดการบรรเลงดนตรีถวาย ได้นำเพลงเขมรเขาเขียวสามชั้นที่แต่งขึ้น โดยได้เปลี่ยนเรียกชื่อเพลงนี้ใหม่ว่า "เพลง	

		เขมรเลียนพระนคร" เพื่อเป็นอนุสรณ์ในการเสด็จพระราชดำเนินครั้งนั้น ต่อมาได้แต่งตัดลงเป็นชั้นเดียว ครอบเป็นเพลงเถา เพลงนี้บางที่เรียกว่า เขมรเลียนนคร	
๕๕.	เพลงเขมรโพธิสัตว์	เพลงเถา นายซ้อย สุนทรวาทิน แต่งเป็นเพลงเถาเมื่อต้นสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยแต่งจากเพลงเขมร โพธิสัตว์สองชั้น ทำนองเก่าที่ใช้ประกอบการแสดงละคร ทำนองทางร้องพระยาเสนาะดุริยางค์ (แจ่ม สุนทรวาทิน) เป็นผู้แต่ง ต่อมาใน พ.ศ.๒๔๗๔ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงพระนิพนธ์เพลงนี้ให้เป็นทางที่บรรเลงด้วยเครื่อง	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๑๐๐.	เพลงเขมรไทรโยค	๑. เพลงอัตราจังหวะสามชั้น บทร้องและทำนองเพลงบรรยายความและเลียนเสียงธรรมชาติของน้ำตกไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงนิพนธ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๑ โดยนำเพลงเขมรกล่อมลูกสองชั้นทำนองเก่า มาแต่งขยาย แทรกสำเนียง และเพิ่มลีลาให้บรรยายความตามทัศนียภาพที่ได้พบขณะที่ทรงตามเสด็จไปอำเภอไทรโยค เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๐ เพลงเขมรไทรโยคสามชั้นนี้ ทรงพระนิพนธ์เมื่อครั้งดำรงตำแหน่ง ผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการ และได้จัดบรรเลงถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาใน วันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๑ ณ ศาลายุทธนาธิการ ประทานชื่อเพลงอะไร และโดยที่เพลงนี้ขึ้นต้นบทร้องว่า "บรรยายความตามให้เสด็จยาตร ยังไทรโยคประพาสนาสนธ์" จึงเรียกชื่อเพลงนี้ว่า เขมรไทรโยคจนเป็นชื่อที่แพร่หลายไปในที่สุด ๒. เพลงเถา หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้นำเพลงเขมรไทรโยคสามชั้น ซึ่งเป็น	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		เพลงพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ มาแต่งขยายเป็นอัตราจังหวะสี่ชั้น โดยคำเนนิลลาและทำนองตามแบบของเพลงเดิม พร้อมกันนี้ก็ได้แต่งตัดลงเป็นอัตราจังหวะตั้งแต่อัตราจังหวะสี่ชั้น สามชั้น และสองชั้น ไม่มีอัตราจังหวะชั้นเดียว แต่มักนิยมบรรเลงออกท้ายเครื่องด้วยเพลงสำเนียงเขมรต่าง ๆ	
๑๐๑.	เพลงเขมร กล่อมพระ บรรทม	เพลงอัตราจังหวะสามชั้น หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แต่งจากเพลงเขมรทรงพระดำเนินสามชั้น ซึ่งเป็นเพลงเขมรแท้ ๆ จากพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ต่อมาท่านได้นำทำนองเพลงนี้มาแต่งและปรับปรุงทำนองใหม่ พร้อมทั้งแต่งทำนองท้ายเพลง เพื่อใช้บรรเลงขับร้องในคราวที่ สมเด็จพระเจ้าปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่เสด็จนิวัติจากประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ เรียกชื่อเพลงตามเนื้อความที่นายกระจ่าง แสงจันทร์ แต่งบทร้องถวายไว้ว่า "เขมรทรงพระดำเนิน" ต่อมาเมื่อ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ แต่งบทละครเรื่องสุริยคุปต์ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จึงได้นำทำนองเพลงนี้ไปบรรจุเป็นเพลงกล่อมในการแสดงดังกล่าว โดยนำเพลงคำหวาน ซึ่งเคยบรรจุไว้เดิม เมื่อนำทำนองเพลงดังกล่าวนี้มาบรรจุแทนในบทร้องที่ว่า "นอนเสียเถิดน้องรักจะกล่อมให้ เจ้างาม จริงหญิงใดหาไม่สม" หรือในบทร้องตอนต้นที่เกี่ยวกับว่า "โอละเห่ โอละช้าน้องแก้ว หลับแล้วหรือพี่ จะนอนบ้าง" นักดนตรีทั่วไปจึงนิยมเรียกเพลงนี้ว่า เพลงเขมรกล่อมพระบรรทม โดยลากความเข้าหาบทร้องดังกล่าว	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๑๐๒.	เพลงกราว	เพลงหน้าพาทย์ประเภทกราว เป็นเพลงที่มี	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		ท่วงทำนองและลีลาที่แสดงถึงความสุข สดชื่นรื่นเริง ตลอดจนแสดงความสมประสงค์ในความสำเร็จ ในการประกอบกิจการทั้งปวง ที่มาของเพลงกราวรำมีดังนี้ ๑. เพลงกราวรำอัตราจังหวะชั้นเดียว เป็นเพลงทำนองเก่าสมัยอยุธยา ใช้เป็นเพลงหน้าพาทย์ประกอบกิริยาเย้ยหยันของตัวละครในการแสดง โขน ละคร นอกจากนี้ยังนำไปบรรเลงเป็นเพลงส่งท้ายในความหมายของการอวยชัยให้พรสำหรับงานมงคล ตลอดจนบรรเลงเมื่องานสิ้นสุดลง ๒. เพลงกราวรำอัตราจังหวะสองชั้น หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) อธิบายว่า พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) แต่งขยายจากเพลงกราวรำอัตราจังหวะชั้นเดียว ในสมัยรัชกาลที่ ๔ มี ๒ ส่วนเพลงคือ ส่วนแรกมีทำนองและลีลาตามรากฐานของเพลงเดิม นิยมนำไปบรรเลงรวมอยู่ในเรื่องสังฆพิธีตอน "ส่งพระ" อีกส่วนหนึ่ง ผู้แต่งได้แต่งแปลงเสียงในตอนที่ ๒ ตอนจบขึ้นไปอีก ๔ เสียง เรียกชื่อใหม่ว่า "เพลงกราวรำมอญ" เพลงส่วนนี้นิยมนำไปบรรเลงส่งมโหรีเรื่องกาเกี และนิยมนำไปบรรเลงเข้ากับชุดเพลงอื่น ๆ ๓. เพลงกราวรำอัตราจังหวะสามชั้น หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้แต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะสามชั้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ โดยแต่งให้เป็นเพลงที่มีทำนองสำเนียงไทย แต่งทั้งทางดนตรีและทางร้อง เพลงนี้มีความหมายถึงชัยชนะ และการอวยพร ผู้แต่งได้ต่อให้กับบรรดาศิษย์ที่ไปเข้าร่วมพิธีไหว้ครู เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐	i.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๑๐๓.	เพลงกราวใน	มีหลายลักษณะ ดังนี้ ๑. เพลงหน้าพาทย์ประเภทกราว จัดเป็นเพลงหน้าพาทย์ที่ประกอบอากัปกิริยาของตัวละครฝ่ายยักษ์ มีอัตราจังหวะสองชั้นใช้ประกอบการยก	http://www.anuraktha i.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

ทศพรของทัพฝ่ายสงกา ซึ่งเป็นตัวละครฝ่ายยักษ์
ลักษณะทำนองแสดงความองอาจ สง่างาม และอีก
เหิม เพลงนี้ยังใช้เป็นเพลงอันดับที่ ๑๗ ในเพลงชุด
โหมโรงเย็น ซึ่งมีความหมายถึงการเสด็จมาของเทพ
เจ้าฝ่ายอสูร เช่น ท้าวภูเวระเวสสุวรรณ เป็นต้น
นอกจากนี้นักดนตรียังนิยมนำไปบรรเลงตอนจบ
การเทศน์หรือการสวดมนต์ของพระสงฆ์ด้วย

๒. เพลงหน้าพาทย์ ประเภทกราว มี ๓

ท่อน หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า กราวในสามท่อน โบ
ราณจารย์นำไปเรียบเรียงเป็นเพลงอันดับแรกใน
เพลงชุดโหมโรงกลางวัน ซึ่งประกอบด้วยเพลง
กราวใน เสมอข้ามสมุทร-ร่ำลาเดี๋ยว เชิด ขุบ ลา
ตะบองกัน-ร่ำลาเดี๋ยว ตะคุกรุกกัน-ร่ำลาเดี๋ยว ใช้
เรือ-ร่ำลาเดี๋ยว ปลุกดันไม้-ร่ำลาเดี๋ยว ลูกพาทย์-ร่ำ
ลาเดี๋ยว พันพิราพ ตระสันนิบาต เลี่ยน เชิด ปฐม
ร่ำลาเดี๋ยว บาทสฤณีและกราวรำ เพลงชุด โหมโรง
กลางวันดังกล่าวนี้เป็น เพลงประเภทโหมโรงโชน

๓. เพลงเดี่ยว มีอัตราจังหวะสามชั้น พระยา
ประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ได้แต่
ขยายจากเพลงกราวนอกสองชั้น ซึ่งเป็นเพลงหน้า
พาทย์ประกอบการยกทัพตรวจพลของกองทัพฝ่าย
สงกา เพื่อให้มีลีลาและทำนองเพลงเป็นทางเดี่ยว

๔. เพลงเดี่ยว โดยนักดนตรีหลายท่านนำ
เพลงกราวในซึ่งเป็นเพลงหน้าพาทย์ประเภทกราว
ไปแต่งขยายและแต่งตัวเป็นเพลงเถา โดยตกแต่ง
ทำนองให้มีกลเม็ดเด็ดพรายของการบรรเลงเป็น
เพลงเดี่ยว ทั้งทางโอดทางพัน เพลงนี้จึงมีลีลาและ
ทำนองหลายสำนวน จัดเป็นเพลงประเภททอด
ฝีมือชั้นสูงของนักดนตรี และเป็นเพลงที่มีทาง
เดี่ยวของเครื่องดนตรีทุกชนิด พระยาภูมิเสวิน
(จิตร จิตตเสวี) ได้แต่งเป็นเพลงเถาสำหรับเดี่ยว
ขอสามสายทางหนึ่ง หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร

		ศิลปบรรเลง) แต่งทางเดี่ยวด้วยเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ในวงปี่พาทย์ และเดี่ยวทางซอด้วง ๕. เพลงซึ้งหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้มาจากความฝัน นายบุญยงค์ เกตุคง ได้เขียนเล่าไว้ในหนังสืออนุสรณ์คำนึงในวาระฉลองครบรอบร้อยปีเกิดของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ว่า "ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ ได้แต่งเพลงกราวในทางฝันไว้ เพลงหนึ่งซึ่งท่านเล่าว่าท่านได้เพลงนี้มาจากความฝัน ข้าพเจ้ามีบุญได้ฟังท่านตีกราวในทางฝันนี้เพียงครั้งเดียว พอขึ้นเพลงท่านตีช้าด้วยข้อยังไม่ร้อน แต่พอตีไป ๆ ยิ่งไวขึ้นทุกที ทั้งที่ท่านมีอายุมากแล้ว แต่ความไวนั้นแม้คนหนุ่มที่มีกำลังดีก็ยังไม่สู้ท่านไม่ได้"	
๑๐๔.	เพลงกราวนอก	เพลงหน้าพาทย์ประเภทกราว มีอัตราจังหวะสองชั้น ในประกอบการยกทัพตรวจพลของกองทัพฝ่ายพลับพลาในการแสดงโขน หรือจัดทัพตรวจพลของทหารที่เป็นมนุษย์ ในการแสดงละครเพลงนี้ยังใช้เป็นเพลงประจำกัณฑ์มหาราชในเทศน์มหาชาติ ส่วนเพลงกราวนอก ในอัตราจังหวะสามชั้น หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้แต่งขึ้นจากอัตราจังหวะสองชั้น สำหรับใช้เป็นเพลงโหมโรง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๑๐๕.	เพลงกราวรำ	เพลงหน้าพาทย์ประเภทกราว เป็นเพลงที่มีท่วงทำนองและลีลาที่แสดงถึงความสุข สดชื่นรื่นเริง ตลอดจนแสดงความสมประสงค์ในความสำเร็จ ในการประกอบกิจการทั้งปวง ที่มาของเพลงกราวรำมีดังนี้ ๑. เพลงกราวรำอัตราจังหวะชั้นเดียว เป็นเพลงทำนองเก่าสมัยอยุธยา ใช้เป็นเพลงหน้าพาทย์ประกอบกิริยาเขี้ยวหยันของตัวละครในการแสดงโขน ละคร นอกจากนี้ยังนำไปบรรเลงเป็นเพลงส่ง	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕

		ท้ายในความหมายของการอวยชัยให้พรสำหรับงานมงคล ตลอดจนบรรเลงเมื่องานสิ้นสุดลง ๒. เพลงกราวรำอัตราจังหวะสองชั้น หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) อธิบายว่า พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) แต่งขยายจากเพลงกราวรำอัตราจังหวะชั้นเดียว ในสมัยรัชกาลที่ ๔ มี ๒ ส่วนเพลงคือ ส่วนแรกมีทำนองและลีลาตามรากฐานของเพลงเดิม นิยมนำไปบรรเลงรวมอยู่ในเรื่องสังข์พิสดอน "ส่งพระ" อีกส่วนหนึ่ง ผู้แต่งได้แต่งแปลงเสียงในท่อนที่ ๒ ตอนจบขึ้นไปอีก ๔ เสียง เรียกชื่อใหม่ว่า "เพลงกราวรำมอญ" เพลงส่วนนี้นิยมนำไปบรรเลงส่งมโหรีเรื่องกาเกี และนิยมนำไปบรรเลงเข้ากับชุดเพลงอื่น ๆ ๓. เพลงกราวรำอัตราจังหวะสามชั้น หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้แต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะสามชั้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ โดยแต่งให้เป็นเพลงที่มีทำนองสำเนียงไทย แต่งทั้งทางดนตรีและทางร้อง เพลงนี้มีความหมายถึงชัยชนะและการอวยพร ผู้แต่งได้ดัดให้กับบรรดาศิษย์ที่ไปเข้าร่วมพิธีไหว้ครู เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐	
๑๐๖.	เพลงกราวกีฬา	เพลงสำหรับใช้บรรเลงเล่นขบร้องประกอบการแข่งขันกีฬา ครุเทพ ซึ่งเป็นนามปากกาของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ได้แต่งทำนองเพลง โดยยึดเอาเพลงกราวนอกและเพลงกราวในเป็นแนวในการแต่ง เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ และเรียกชื่อตามลักษณะของทำนองกราวว่า "กราวกีฬา"	http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=๒&pageno=๘๕
๑๐๗.	เพลงนางครวญเถา	เพลงนางครวญนี้เข้าใจว่ามีที่มาจากเพลง นางรำ ๒ ชั้น ในเพลงด้นนเรศวร ขนช้างตามตำรามโหรี ผู้แต่งคงจะเป็นคนเดียวกับผู้แต่งเพลงสุดสงวน เพื่อให้มีทำนองคู่กัน และแต่งในระยะเวลาใกล้เคียงกัน ลีลาของเพลงแสดงความหมายตามชื่อเพลง คือ	http://www.dontrithai.com/MP๓.htm

		เป็นการคร่ำครวญ รำพึงรำพันความโศกเศร้าของผู้หญิงเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ กรมดนตรี ตราโมท ได้ตัดแต่งจาก ๓ ชั้นลงเป็น ๒ ชั้น และชั้นเดียวจนครบเป็นเพลงเถา โดยเลียนทำนอง ๒ ชั้น และชั้นเดียวจากเพลง สดสรวง สามชั้น โอ้อ่าป่านะนี้พระพี่เจ้า จะโศกเศร้าร่ำจวนหวนหา ตั้งแต่ไปแก้สงสัยมา ไม่เห็นขนินฐาในถ้ำทอง สองชั้น พระจะแสนโศกสร้อยละห้อยให้ ร้อยราชหฤทัย หม่นหมอง จะคั่นคั่นคั่นกว่าเที่ยวหาน้อง ทุกประเทศเดือนท้อง พนาดี ชั้นเดียว อกเอ๋ยทำไฉนจะได้รู้ ว่าน้องอยู่ประมอดันกรุงศรี แม่นใครทูลแถลงแจ้งคดี เห็นที่จะรับมาด้วยอาลัย (อิเหนา พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒)	
๑๐๘.	เพลงอาหนู เถา	เพลงอาหนู ของเดิมเป็นเพลงจีน ที่ดัดแปลงมาจน เรียกว่า เพลงจีนของเก่า ครูบุญ ปาบุยะวาทย์ ได้นำมาแต่งเป็น ๓ ชั้น ไล่เลียบกับที่ จางวางทั่ว พาทยโกศล ที่แต่งไว้อีกทางหนึ่ง พร้อมทั้งได้ดัดลงเป็นชั้นเดียวครบเป็นเถา สามชั้น อาหนูน้อยน้อย ค่อยบรรเลงทำเพลงเล่น ไม่กระจำทางสุนทรที่ซ่อนเร้น ฟังก็เป็นเพลงได้แต่ไม่ดี ฉันยังเล็กเด็กอยู่ครูฟังสอน ปัญญาที่อ่อนลิมเลือน เชือนวิถิ ทั้งร้องรับขับลำเพลงดนตรี จะหาที่เพราะยากลำบาก	http://www.dontrithai.com/MP๑.htm

		ใจ ขอภัยในอักษรกลอนประเทียบ ยังไม่เรียบร้อยแน่ เชิญแก้ไข เอ็นดูด้วยช่วยเป็นครูอาหนูเออ สองชั้น เจ้าสาวสาวสาว สาวสะเท็น ค่อยค่อยเดินค่อยเดิน เดินตามทาง ล้วนอนงค์ ทรงสำอาง นางสาวศรี ห่มลี ใส่กำไล แลวิไล ทองใบอย่างดี ทองดีดี ประดับสี เพชรพลอย พลอยงาม ดูงาม ชั้นเดียว ใส่ต่างหู สองหู หูทัดดอกไม้ สตรีใด ชนใด ในสยาม จะหางาม งามกว่า มาเทียบไม่ เทียม ชวนกันเดินพากันเดินรีบเดินมา จะไปฟังสัทวาทีใน วัง	
๑๐๕.	เพลงลาวเสียง เทียน	เพลงลาวเสียงเทียน เมื่อราว พ.ศ. ๒๔๖๖ หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้นำทำนองเพลงลาวเสียงเทียน ของเก่าซึ่งเป็นอัตรา ๒ ชั้น และมี ๒ ท่อนนั้นมา แต่งขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้นทั้งทำนองร้องและทำนอง คนตรีโดยประดิษฐ์ ทำนองให้มีสำเนียงเป็น ภาคเหนือตามสำเนียงเดิม โดยตั้งใจบรรเลงเป็น ๓ ชั้นเท่านั้น จึงได้แต่งทำนองเที่ยวกลับให้ผิดจาก เที่ยวแรก เรียกกันว่า "ทางเปลี่ยน" เมื่อบรรเลง รวมกัน จึงเท่ากับ ๔ ท่อน ภายหลังจากประสงฆ์ที่จะ ร้องและบรรเลงเพลงลาวเสียงเทียนให้เป็นเพลงเถา โดยเพิ่มอัตรา ๒ ชั้นและชั้นเดียวต่อไปอีก ครั้นจะ ดัดทำนอง ๓ ชั้นท่อนใด ท่อนหนึ่งออกก็ไม่ เหมาะสม จึงให้คงไว้ทั้งหมดเมื่ออัตรา ๓ ชั้น กลับ ดันเป็น ๒ เที่ยวเช่นนั้น อัตรา ๒ ชั้นและชั้นเดียวก็	http://www.dontriithai.com/MP๓.htm

		ดำเนินไปในเกณฑ์เดียวกัน ทำนองในอัตรา ๒ ชั้น จึงเป็นของเก่าเที่ยวเดียวแต่งขึ้นใหม่ เป็นทาง เปลี่ยนอีกเที่ยวหนึ่งและชั้นเดียวแต่งขึ้นใหม่ทั้ง ๒ เที่ยว	

๑๑๐.	กระจับปี	กระจับปี เป็นพิณชนิดหนึ่ง มี ๔ สาย กระพุ่ม พินมีลักษณะ เป็นกลองแบน รูปทรงสี่เหลี่ยมคางหมู มุมมนด้านหน้าทำเป็นช่อง ให้เสียงกังวาน ทวนทำเป็น ก้านเรียวยาวและกลมกลึงปลายแบน และงอนโค้งไป ด้านหลัง ตรงปลายทวนมีลิ้มสติกเป็นลูกบิดไม้ สำหรับ ขึ้นสาย ๔ ลูก สายส่วนมากทำด้วยสายเอ็น หรือลวด ทองเหลือง ตลอดแนวทวนด้านหน้าทำเป็น "สะพาน" หรือ นม ปีกทำด้วยไม้ เขาสัตว์หรือกระดูกสัตว์ สำหรับ หมุนสายมี ๑๑ นมกระจับปีพัฒนามาจากเครื่องดนตรี ประเภทหนึ่งของอินเดีย มีต้นกำเนิดจากการคิดสายธนู ตามหลักฐานพบว่า กระจับปีมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๑๑.	พินน้ำเต้า	พินน้ำเต้าสันนิษฐานว่า พินมีกำเนิดในประเทศ ทาง ตะวันออก พินโบราณเรียก พินน้ำเต้า ซึ่งมีลักษณะเป็น พินสายเดี่ยว สันนิษฐานว่าชาวอินเดียนำมาแพร่หลาย ในดินแดนสุวรรณภูมิ การที่เรียกว่าพินน้ำเต้า เพราะใช้ เปลือกผลน้ำเต้ามาทำ ก้นพินที่เรียกว่า ทวน ทำด้วยไม้ เหลา ให้ปลายข้างหนึ่ง เรียวงอนโค้งขึ้นสำหรับผูกสาย ที่โคนทวน เจาะรูแล้วเอาไม้มาเหลาทำลูกบิด สำหรับ บิดให้สายตึงหรือหย่อน เพื่อให้เสียงสูงต่ำ สายพินมี สายเดี่ยวเดิมทำด้วยเส้นหวาย ต่อมาใช้เส้นไหม และใช้ ลวดทองเหลืองในปัจจุบัน	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๑๒.	จะเข้	จะเข้เป็นเครื่องดนตรีที่วางคิดตามแนวนอน ทำด้วยไม้ ท่อนขุดเป็นโพรงอยู่ภายใน นิยมใช้ไม้แก่นขนุน เพราะ ให้เสียงกังวานดี ด้านล่างเป็นพื้นไม้ ซึ่งมักใช้ไม้ฉำฉา เจาะรูไว้ให้เสียงออกดีขึ้น มีขาอยู่ตอนหัว ๔ ขา ตอนท้าย ๑ ขา มีสาย ๓ สาย คือ สายเอก(เสียงสูง) สาย กลาง(เสียงทุ้ม) ทั้งสองสายนี้ทำด้วยเอ็นหรือไหมพัน เป็นเกลียว สายที่สามเรียก สายลวด(เสียงต่ำ) ทำด้วย	www.bs.ac.th/musicthai/

		ลวดทองเหลือง ทั้งสามสายนี้จึงจากหลักตอนหัวผ่าน โตะ (กล่องทองเหลืองกลวง) ไปพาดกับ "หย่อง" แล้ว สอดลงไปพันกันด้านลูกบิด(ปักทำด้วยไม้หรืองา) สาย ลูก โตะนี้ทำหน้าที่ขยายเสียงของจะเข้ให้คมชัดขึ้น ระหว่างราง ด้านบนกับสายจะเข้ จะมีชิ้นไม้เล็ก ๆ ทำ เป็นสันหนาเรียกว่า "นม" ๑๑ นม วางเรียงไปตามแนว ยาว เพื่อรองรับการกด จากนั้นมีขณะบรรเลง นม เหล่านี้มีขนาดสูงต่ำลดหลั่นกันไป ทำให้เกิดเสียงสูง-ต่ำ เวลาดีดจะใช้ไม้ดีดที่ทำด้วยงาหรือเขาสัตว์ กลึงเป็น ท่อนกลม ปลายเรียวแหลมมน ดีดปิดสายไปมา ไม้ดีดนี้ จะพันติดกับนิ้วชี้มือขวา ส่วนมือซ้ายใช้กดนิ้วบนสาย ถัดจากนม ไปทางซ้ายเล็กน้อย เพื่อให้เกิดเสียงสูงต่ำ ตามที่ต้องการ	
๑๑๓.	ซอด้วง	ซอด้วง เป็นซอชนิดหนึ่งของไทย ให้เสียงสูงแหลม การที่ได้ชื่อนี้เพราะส่วนที่เป็นเครื่องอุ้มเสียง มีรูปร่าง คล้ายเครื่องดีดสัตว์ชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่า ด้วง มี ส่วนประกอบ ดังนี้ - กระบอก เป็นส่วนที่อุ้มเสียงให้ เกิดกังวาน รูปร่างเหมือนกระบอกไม้ไผ่ ทำด้วยไม้เนื้อ แข็งบางที่ทำด้วยงาช้าง ไม้ที่ใช้ทำต่างชนิดกันจะให้ คุณภาพเสียงต่างกัน เช่น เสียงนุ่ม เสียงกลม เสียง แหลม เป็นต้น ด้านหน้าของกระบอกมีวัสดุบาง ๆ จึง ปิด นิยมใช้หนังงูเหลือม นอกนั้นอาจเป็นหนังลูกวัว หนังแพะ หรือใช้กระดาษว่าวปิดซ้อนกันหลาย ๆ ชั้นก็ ได้ - คันท่อ ทำด้วยไม้หรืองาช้าง ลักษณะกลมยาว สอดปักที่กระบอกตั้งตรงขึ้นไป แบ่งออกเป็น ๒ ช่วง ช่วงบนตั้งแต่ได้ลูกบิดขึ้นไปจนถึงปลายคันท่อ รูปร่าง คล้ายโขนเรือ เรียกว่า "โขน" ปลายโขนโค้งงอไป ทางด้านเปิดของกระบอก ช่วงล่างนับตั้งแต่ลูกบิดลง ไปเรียกว่า "ทวนล่าง" - ลูกบิด มีอยู่สองลูก เสียบอยู่ที่ ช่วงล่างของโขน ปลายลูกบิดเจาะรูไว้สำหรับร้อยสาย ซอ เพื่อจึงให้ตึงตามที่ต้องการ ลูกบิดลูกบน สำหรับ สายเสียงต่ำ เรียกว่า ลูกบิดสายทุ้ม ลูกบิดลูกล่าง	www.bs.ac.th/musicthai/

		สำหรับสายที่มีเสียงสูง เรียกว่า ลูกบิดสายเอก - รัดอก เป็นบ่วงเชือกสำหรับรั้งสายซอ นิยมใช้ขนาดเดียวกับสายเอก ใช้ผูกรั้งสายซอทั้งสองเข้ากับทวนล่าง - หย่อง เป็นไม้ชิ้นเล็กใช้หมุนสายซอให้พื้นขอบกระบอก และเป็นตัวรับความสั่นสะเทือนจากสายซอไปสู่หน้าซอ - คันชัก ทำด้วยไม้เนื้อแข็งหรืองาช้าง รูปโค้ง ค้ามือจับ มีหมุดสำหรับให้เส้นหางม้าคล้อง อีกด้านหนึ่งเจาะรูไว้ร้อยเส้นหางม้า ซึ่งมีประมาณ ๒๕๐ เส้น สอดเส้นหางม้าให้อยู่ภายในระหว่างสายเอกกับสายทุ้ม สำหรับสี การเทียบเสียง เทียบเสียงให้ตรงกับเสียงขลุ่ยเพียงออ ทั้งสายเอกและสายทุ้ม โดยใช้สายเอกเป็นหลัก	
๑๑๔.	ซอสามสาย	ซอสามสาย เป็นซอชนิดหนึ่งของไทย มีมาแต่โบราณ มีเสียงไพเราะ นุ่มนวล รูปร่างวิจิตรสวยงามกว่าซอชนิดอื่น ถือเป็นเครื่องดนตรีชั้นสูง ใช้ในราชสำนัก มีส่วนประกอบ ดังนี้ - กะโหลก ทำด้วยกะลามะพร้าว ตัดตามด้านขวาง ด้านหน้าติดกับกรอบไม้เนื้อแข็ง เดิมนิยมใช้ไม้สักเรียกว่า "ขนงไม้สัก" มีรูปร่างคล้ายกรอบหน้านาง ใช้หนังลูกวัวหรือหนังแพะจึงปิดทับขอบขนงไม้สักและขอบกะลาให้ตึงพอดี - คันซอ แบ่งออกเป็นสามส่วน คือ ทวนบน ทวนกลาง และทวนล่าง ทวนบน คือ ส่วนที่นับจากรอบต่อเหนือรัดอกขึ้นไป ทวนกลาง คือ ส่วนต่อจากทวนบนลงมาถึงกะโหลก ทวนล่างหรือแข้งไก่ คือ ส่วนที่ต่อจากกะโหลก ลงไปรวมทั้งเข็มที่ทำด้วยโลหะ ซึ่งอยู่ปลายล่างสุด - ลูกบิด มีสามลูก ลูกล่างสำหรับสายเอก ลูกบนสำหรับสายกลาง สองลูกนี้อยู่ทางขวา ทางซ้ายมีลูกเดียว สำหรับสายทุ้ม หรือสายสาม - รัดอก มักใช้สายไหมพันเกลียวแบบสายซอ พันรอบทวนกลาง ใช้รัดสายทั้งสาม ให้แนบเข้ากับทวนกลาง เพื่อให้เสียงของสายเปล่าได้ระดับและมีความกังวาน - หย่อง ทำด้วยไม้หรืองาช้าง เหลาเป็นรูปคันธนูให้ได้ขนาดพอรับสายซอ	www.bs.ac.th/musicthai/

		ทั้งสามสาย บนหย่องบากร่องไว้ สามตำแหน่ง เพื่อ รองรับสายซอ - ถ่วงหน้า ทำด้วยแก้วหรือโลหะ ขึ้นรูป เป็นดลับกกลมเล็ก ๆ ข้างบนประดับพลอยสี ต่างๆ หรือถม หรือลงยา ภายในบรรจุสีผึ้งผสมตะกั่ว เพื่อให้ ได้น้ำหนัก ใช้ชนปิดหน้า ใช้ปรับเสียงให้สายเอกเข้า กับสายทุ้ม - หนวดพราหมณ์ ใช้สายไหมพันเกลียว อย่างสายซอ ผูกเป็นสายบ่วง ร้อยเข้าไปในรูที่ทวนล่าง เพื่อรั้งปมปลายสายซอทั้งสาม - คันชัก ทำด้วยไม้เนื้อ แข็งและเหนียว กลึงให้ได้รูป ขึงด้วยขนหางม้าสีขาว ประมาณ ๒๕๐-๓๐๐ เส้น	
๑๑๕.	ซอฮู้	ซอฮู้ เป็นซอที่มีเสียงทุ้มกังวาน ลักษณะโดยทั่วไป คล้ายซอด้วง มีส่วนประกอบ ดังนี้ - กะโหลก ทำด้วย กะลามะพร้าว ตัดส่วนที่กว้างใกล้กับขั้ว ให้พูทั้งสาม อยู่ค้ำบน ใช้หนังลูกวัวหรือหนังแพะ จึงเป็นหน้า ตรงที่ตัด - คันซอ ทำด้วยไม้หรืองาช้างกลึง แบ่งเป็น สองส่วน คือ ทวนบน นับตั้งแต่ลูกบิด ไปถึงปลายคัน ทวนล่างนับตั้งแต่ลูกบิดลงมาที่ตัวคันมีลวดหรือ ลูกแก้วคั่นเป็นระยะ ปลายทวนล่างสอดทะลุ กะโหลก ลงไป เพื่อคล้องสายซอทั้งสองเส้น - ลูกบิด มีสองลูก เสียบอยู่ที่ทวนบน ใช้ขึงสายซอ ซึ่งทำให้ด้วยไหมพัน เป็นเกลียว หรือทำด้วยเอ็นผูกคล้องปลายทวนล่างสุด ลูกบนสำหรับสายทุ้ม ลูกล่างสำหรับสายเอก - รัศอก เป็นบ่วงเชือกใช้ลูกล่างสำหรับสายเอกรั้งสายซอ เพื่อให้ได้คู่เสียงสายเปล่าชัดเจน - หมอน เป็นวัสดุที่ วางหนุนระหว่างหน้าซอกับสายซอเพื่อให้ได้เสียงกัง วาน บางทีเรียกว่า หย่อง - คันชัก ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง กลึงให้ได้รูป ขึงเส้นหางม้า ประมาณ ๒๕๐ เส้น เส้น หางม้านี้จะสอดเข้าระหว่าง สายเอกกับสายทุ้ม การ เทียบเสียง สายเอกมีระดับเสียงตรงกับสายทุ้มของซอ ด้วง สายทุ้มมีเสียงต่ำกว่าสายเอก ๕ เสียง	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๑๖.	กรับพวง	กรับพวง ทำด้วยไม้หรือโลหะ ลักษณะเป็นแผ่นบาง หลายแผ่นร้อยเข้าด้วยกัน ใช้ไม้หนาสองชิ้นประกบไว้	www.bs.ac.th/musicthai/

		วิธีตี ใช้มือหนึ่งถือกรับ แล้วตีกรับลงไปบนอีกมือหนึ่ง ที่รองรับ ทำให้เกิดเสียงกระทบจากแผ่นไม้ หรือแผ่น โลหะดังกล่าว ใช้ตีในการบรรเลงมโหรีโบราณ เล่น เพลงเรือ และ โขนละคร	
๑๑๗.	กรับเสภา	กรับเสภา ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ลักษณะเป็นแท่งสี่เหลี่ยม มี สันมน วิธีตี การตีใช้ขยับมือทีละคู่ การขับเสภาใช้กรับสองคู่ ถือมือละคู่ ผู้ขับเสภาจะขยับกรับ สองคู่นี้ตาม ท่วงทำนองที่เรียกเป็นไม้ต่าง ๆ เช่น ไม้กรอ ไม้หนึ่ง ไม้ รบ หรือไม้สี่	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๑๘.	ระนาดเอก	ระนาดเอก ที่ให้เสียงนุ่มนวล นิยมทำด้วยไม้ไผ่บง ถ้า ต้องการ ให้ได้เสียงเกรียวกราว นิยมทำด้วยไม้แก่น ลูก ระนาดมี ๒๑ ลูก ลูกที่ ๒๑ หรือลูกยอด จะมีขนาดสั้น ที่สุด ลูกระนาด จะร้อยไว้ด้วยเชือกติดกันเป็นผืนแขวน ไว้บนราง ซึ่งทำด้วย ไม้เนื้อแข็งรูปร่างคล้ายเรือ ค้ำหัว และท้ายโค้งขึ้นเพื่อให้อัมเสียง มีแผ่นไม้ปิดหัวและท้าย รางเรียกว่า "โชน" ฐานรูปสี่เหลี่ยมเรียกว่า "ปี่พาทย์ไม้ แข็ง" ไม้ตีอีกชนิดหนึ่งทำด้วยวัสดุที่นุ่มกว่า ใช้ผ้าพัน แล้วถักด้วยสลับ เวลาตีจะให้เสียงนุ่มนวล เมื่อผสมเข้า วงเรียกว่า "ปี่พาทย์ไม้นวม" วิธีตี เมื่อตีตามจังหวะของลูกระนาดแล้วจะเกิดเสียง กังวาล ลดหลั่นกันไปตามลูกระนาด ระนาดที่ให้เสียง แกร่งกร้าว อันเป็นระนาดดั้งเดิมเรียกว่า ระนาดเอก	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๑๙.	ระนาดทุ้ม	ระนาดทุ้ม เลียนแบบระนาดเอก สร้างขึ้นในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ลูกระนาดมี จำนวน ๑๗-๑๘ ลูก ตัวลูกมีขนาดกว้างและยาวกว่าของ ระนาดเอก ตัวรางก็แตกต่าง จากระนาดเอก คือเป็นรูป คล้ายหีบไม้แต่เว้ากลาง มีโชนปิดหัวท้าย มีเท้าอยู่สี่มุม ราง ไม้ตีตอนปลายใช้ผ้าพันพอกให้โต และนุ่ม เวลาตี จะได้เสียงทุ้ม วิธีตี ตีตามจังหวะของลูกระนาดใช้บรรเลงในวงปี่	www.bs.ac.th/musicthai/

		พาทย์ทั่วไป มีวิธีการบรรเลง แตกต่างไปจากระนาดเอก คือไม่ได้ยึดการบรรเลงคู่ ๘ เป็นหลัก	
๑๒๐.	ฆ้อง	ฆ้อง ตัวฆ้องทำด้วยโลหะแผ่นรูปวงกลมตรงกลางทำเป็นปุ่มนูน เพื่อใช้รองรับการตีให้เกิดเสียงเรียกว่า ปุ่มฆ้อง ต่อจากปุ่มเป็นฐานแผ่ออกไป แล้วงอจุ่มลงมา โดยรอบเรียกว่า "ฉัตร" ส่วนที่เป็นพื้นราบรอบปุ่ม เรียกว่า "หลังฉัตร" หรือ "ชานฉัตร" ส่วนที่งอเป็นขอบ เรียกว่า "ใบฉัตร" ที่ใบฉัตรนี้จะมีรูเจาะสำหรับร้อยเชือกหรือหนังเพื่อแขวนฆ้อง ถ้าแขวนตีทางตั้งจะเจาะสองรู ถ้าแขวนตีทางนอนจะเจาะสี่รู การบรรเลง ฆ้องใช้ในการบรรเลงได้สองลักษณะคือ ใช้ตีกำกับจังหวะ และใช้ตีดำเนินทำนอง ฆ้องที่ใช้ตีกำกับจังหวะได้แก่ ฆ้องหุ่ย หรือฆ้องชัย ฆ้องโหม่ง ฆ้องเหม่ง ฆ้องระเบ็ง และฆ้องคู่ ฆ้องที่ใช้ตีดำเนินทำนอง ได้แก่ ฆ้องราง ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก ฆ้องมโหรี ฆ้องมอญ ฆ้องกะแตและฆ้องหุ่ย หรือฆ้องชัย ฆ้องกะแต ใช้บรรเลงในวงปี่พาทย์มอญ ลูกฆ้องมีขนาดเล็ก จำนวน ๑๑ ลูก	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๒๑.	ฆ้องมโหรี	ฆ้องมโหรี เป็นฆ้องวงที่ใช้บรรเลงในวงมโหรี โดยเฉพาะ มีอยู่สองขนาด คือฆ้องวงใหญ่มโหรีและฆ้องวงเล็กมโหรี ฆ้องวงใหญ่มโหรีเดิมมีลูกฆ้อง ๑๗ ลูก ต่อมานิยมใช้ ๑๘ ลูก	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๒๒.	ฆ้องมอญ	ฆ้องมอญ เป็นฆ้องวงที่ตั้งโค้งขึ้นไปทั้งสองข้าง ไม่วางราบเหมือนฆ้องไทย มีลูกฆ้อง ๑๕ ลูก ใช้บรรเลงใน วงปี่พาทย์มอญ ตัวรางประดิษฐ์ตกแต่งงดงาม	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๒๓.	ฆ้องระเบ็ง	ฆ้องระเบ็ง ใช้ตีประกอบการและแสดงระเบ็ง ชุดหนึ่งมีสามลูก มีขนาดและให้เสียงสูง-ต่ำ ต่างกัน มีชื่ออีกอย่างหนึ่งตามลักษณะว่า "ฆ้องราว" ฆ้องราง ใช้ตีดำเนินทำนอง ชุดหนึ่งมี ๗-๘ ลูก เสียงลูกที่ ๑ กับลูกที่ ๘ เป็นเสียงเดียวกัน แต่ต่างระดับเสียง ปัจจุบันไม่มีการใช้ใน	www.bs.ac.th/musicthai/

		วงดนตรีไทย	
๑๒๔.	ฆ้องวงใหญ่	ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงใหญ่ มีลูกฆ้อง ๑๖ ลูก ลูกเสียงต่ำสุดเรียกว่า ลูกทวน ลูกเสียงสูงสุดเรียกว่า ลูกยอด ไม้ที่ใช้ตีมีสองอัน ผู้ตีถึงไม้ตีมือละอัน	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๒๕.	ฆ้องวงเล็ก	ฆ้องวงเล็ก มีลูกฆ้อง ๑๘ ลูก สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ใช้บรรเลงร่วมในวงปีพาทย์ มีหน้าที่เก็บ สอด แทรก ฯลฯ	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๒๖.	ฆ้องหุ่ย	ฆ้องหุ่ย ใช้ตีกำกับจังหวะ เป็นฆ้องที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในวงดนตรีไทย มีอีกชื่อว่า ฆ้องชัย อาจเป็นเพราะสมัยโบราณ ใช้ฆ้องชนิดนี้ดีเป็นสัญญาณในกองทัพ ปัจจุบันใช้ตีใน งานพิธี งานมงคลต่าง ๆ	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๒๗.	ฆ้องโหม่ง	ฆ้องโหม่ง ใช้ตีกำกับจังหวะ มีขนาดใหญ่ รองลงมาจากฆ้องหุ่ย ได้ชื่อนี้ตามเสียงที่เกิดจากการตี	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๒๘.	ฉาบ	ฉาบ เป็นเครื่องตีกำกับจังหวะ ทำด้วยโลหะ รูปร่างคล้ายฉิ่ง แต่ มีขนาดใหญ่กว่าและหล่อบางกว่า มีสองขนาด ขนาดใหญ่กว่าเรียกว่า ฉาบใหญ่ ขนาดเล็กกว่าเรียกว่า ฉาบเล็ก การตีจะตีแบบประกบ และตีแบบเปิด ให้เสียงต่างกัน	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๒๙.	ฉิ่ง	ฉิ่ง เป็นเครื่องตีกำกับจังหวะ ทำด้วยโลหะ หล่อบนารูปร่างกลม เว้ากลาง ปากผาย คล้ายฝาขนมครกไม่มีลูกสำหรับหนึ่งมีสองฝาเจาะรูตรงกลางที่เว้า สำหรับร้อยเชือกโยงฝาทั้งสอง เพื่อสะดวกในการถือตี ฉิ่งมีสองขนาด ขนาดใหญ่ใช้ประกอบวงปีพาทย์ ขนาดเล็กใช้กับวงเครื่องสายและมโหรี กลอง เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี สำหรับใช้บอกสัญญาณ บอกจังหวะ และใช้ประกอบเครื่องดนตรีอื่น ๆ ตัวกลองเรียกว่า "หุ่น" ทำด้วยไม้ ข้างในเป็นโพรงหน้าจึงด้วยหนังมีทั้งหน้าเดียวและสองหน้า การขึ้น	www.bs.ac.th/musicthai/

		หนังมีทั้งตึงด้วยหมุด และ โยงเร่งด้วยเส้นหนัง หวาย หรือลวด	
๑๓๐.	กลองแขก	กลองแขก มีรูปร่างยาวเป็นกระบอก หน้าด้านหนึ่งใหญ่เรียกว่า "หน้ารุ่ม" หน้าด้านหนึ่งเล็กเรียกว่า "หน้าด้าน" หนังหน้ากลอง ทำด้วยหนังลูกวัว หนังแพะ ใช้เส้นหวายผ่าซีกเป็นสายโยงเร่งให้ตึงด้วยรัดอก สำหรับหนังมีสองลูก ลูกเสียงสูงเรียกว่า "ตัวผู้" ลูกเสียงต่ำเรียกว่า "ตัวเมีย" การตี การตีใช้ฝ่ามือทั้งสอง ตีทั้งสองหน้าให้เสียงสอ สลับกันทั้งสองลูก กลองชนิดนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "กลองชะวา"	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๓๑.	กลองชนะ	กลองชนะ รูปร่างเหมือนกลองแขก แต่สั้นกว่า หน้าหนึ่งใหญ่ อีกหน้าหนึ่งเล็ก ใช้ตีด้วยไม้ฆ้อง ๆ หรือหวาย ทางด้านหน้าใหญ่ เคิมกลองชนะน่าจะใช้ในกองทัพ หรือในการสงคราม ต่อมาใช้เป็นเครื่องประโคมในกระบวนพยุหยาตรา และใช้ประโคม พระบรมศพ พระศพ และศพ ตามเกียรติยศของงาน จำนวนที่ใช้บรรเลง มีตั้งแต่ ๑ คู่ ขึ้นไป	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๓๒.	กลองต็อก	กลองต็อก เป็นกลองจีนชนิดหนึ่ง มีขนาดเล็ก หุ่นกลองหนา ขึ้นหนังสองหน้า หน้าทั้งสองมีขนาดเท่ากัน ตีหน้าเดียวโดยใช้ไม้ขนาดเล็ก	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๓๓.	กลองตะโพน	กลองตะโพน ใช้ตะโพนสองลูก เสียงสูงต่ำต่างกัน ถอดเท้าออกแล้วนำมาตั้งเอาหน้าเท่งขึ้นตีแบบกลองทัด ใช้ไม้นวมที่ใช้ตีระนาดเป็น ไม้ตี	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๓๔.	กลองทัด	กลองทัด มีรูปทรงกระบอก กลางป่องออกเล็กน้อย ขึ้นหนังสองหน้า ตึงด้วยหมุดที่เรียกว่า "เส้" ซึ่งทำด้วยไม้ งาช้าง กระดุกสัตว์ หรือโลหะ หน้ากลองด้านหนึ่งติดข้าวตะโพน แล้วตีอีกด้านหนึ่ง ใช้ไม้ตีสองอัน สำหรับหนังมีสองลูก ลูกเสียงสูงเรียกว่า "ตัวผู้" ลูกเสียงต่ำ	www.bs.ac.th/musicthai/

		เรียกว่า "ตัวเมีย" ตัวผู้อยู่ทางขวา และตัวเมียอยู่ทางซ้ายของผู้ตี กลองทัดน่าจะเป็นกลองของไทยมาแต่โบราณ ใช้บรรเลงรวมอยู่ในวงปี่พาทย์มาจนถึงปัจจุบัน	
๑๓๕.	กลองชาตรี	กลองชาตรี มีรูปร่างลักษณะและการตีเช่นเดียวกับกลองทัด แต่ขนาดเล็กกว่ากลองทัดประมาณครึ่งหนึ่ง ขึ้นหนังสองหน้า ใช้บรรเลงรวมในวงปี่พาทย์ในการแสดงละครชาตรีที่เรียกว่า "ปี่พาทย์ชาตรี" ใช้เล่นคู่กับ โทนชาตรี	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๓๖.	กลองมลายู	กลองมลายู มีรูปร่างลักษณะเหมือนกลองแขก แต่สั้นและอ้วนกว่า หน้าหนึ่งใหญ่ อีกหน้าหนึ่งเล็กขึ้นหนังสองหน้า เร่งให้ตึงด้วยหนังรดให้แน่น สายโยงเร่งเสียง ทำด้วยหนัง หน้าใหญ่อยู่ทางขวาไปตีด้วยไม้จ่อ หน้าเล็กตีด้วยฝ่ามือ สำหรับหนึ่งมีสีลูก ต่อมาลดเหลือสองลูก ใช้บรรเลงคู่ อย่างกลองแขกลูกเสียงสูงเรียกว่า "ตัวผู้" ลูกเสียงต่ำเรียกว่า "ตัวเมีย" ใช้บรรเลงในวงบวलयในงานศพ และใช้บรรเลงในวงปี่พาทย์นางหงส์	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๓๗.	กลอง โหม่งครุ่ม	กลองโหม่งครุ่ม มีรูปร่างลักษณะเหมือนกลองทัด แต่ใหญ่กว่า ขึ้นหนังสองหน้า ตึงด้วยหมุด ตีหน้าเดียว โดยใช้ไม้ตี ใช้ตีในการเล่นสมัยโบราณที่เรียกว่า "โหม่งครุ่ม" หรือ "โหม่งครุ่ม" ซึ่งมักตีฆ้องโหม่งประกอบด้วย	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๓๘.	กลองยาว	กลองยาว หุ่นกลองทำด้วยไม้ ตอนหน้าใหญ่ ตอนท้ายเรียวแล้วบานปลายเป็นรูปดอกกลีโพงมีหลายขนาด ขึ้นหนังหน้าเดียว ตัวกลองนิยมตบแต่งให้สวยงามด้วยผ้าสีหรือผ้าดอกเย็บจีบย่น ปล่อยเชิงเป็นระบายห้อยมาปกด้วยกลอง มีสายสะพายสำหรับคล้องสะพายบ่า ใช้ตีด้วยฝ่ามือ แต่การเล่นโกลด โพน อาจใช้ส่วนอื่น ๆ ของร่างกายตีก็มี กลองยาวได้แบบอย่างมาจากพม่า นิยมเล่นในงานพิธีขบวนแห่ กลองชนิดนี้เรียกชื่อตามเสียงที่ตีได้อีกชื่อ	www.bs.ac.th/musicthai/

		หนึ่งว่า "กลองเถิดเทิง"	
๑๓๙.	กลองสองหน้า	กลองสองหน้า ลักษณะคล้ายเปิงมาง แต่ใหญ่กว่า ดีด้วยมือขวา ใช้ใบเดียวตีกำกับจังหวะในวงปีพาทย์ที่บรรเลงในการขับเสภา	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๔๐.	ตะโพน	ตะโพน เป็นเครื่องดนตรีประเภทกลอง ตัวตะโพนเรียกว่า "หุ่น" ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ขุดแต่งให้เป็นโพรงภายใน ขึ้นหนังสองหน้า ตรงกลางป่องและสอบไปทางหน้าทั้งสอง หน้าหนึ่งใหญ่เรียกว่า "หน้าเท็ง" หรือ "หน้าเท่ง" ปกติอยู่ด้านขวามือ อีกหน้าหนึ่งเล็ก เรียกว่า "หน้ามัด" ใช้สายหนังเรียกว่า "หนังเรียด" โยงเร้งเสียงระหว่างหน้าทั้งสอง ตรงรอบ ขอบหนังขึ้นหน้าทั้งสองข้าง ถักด้วยหนังตีเกลียวเป็นเส้นเล็ก ๆ เรียกว่า "ไส้ละมาน" สำหรับใช้ร้อยหนังเรียด โยงไปโดยรอบจนหุ้มไม้หุ่นไว้หมด ตอนกลางหุ่นใช้หนังเรียดพันโดยรอบเรียกว่า "รัดอก" หัวตะโพนวางนอนอยู่บนเท้าที่ทำด้วยไม้ ใช้ฝ่ามือซ้าย-ขวา ดี ทั้งสองหน้า ตะโพนใช้บรรเลงผสมอยู่ในวงปีพาทย์ ทำหน้าที่กำกับจังหวะหน้าทับต่าง ๆ ผู้ที่นับถือพระประคนธรรพ ว่าเป็นครูใหญ่ทางดนตรี ได้ถือเอาตะโพนเป็นเครื่องแทนพระประคนธรรพในพิธีไหว้ครู และถือว่าตะโพนเป็นเครื่องควบคุมจังหวะที่สำคัญที่สุด	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๔๑.	ตะโพนมอญ	ตะโพนมอญ คล้ายตะโพนไทย แต่ใหญ่กว่า และตรงกลางหุ่นป่องน้อยกว่า มีเสียงดังกังวาลลึกกว่าตะโพนไทย หน้าใหญ่เรียกว่า "เม็กโนด" หน้าเล็กเรียกว่า "เม็กไค้ด" เป็นภาษามอญ ตะโพนมอญใช้บรรเลงผสมในวงปีพาทย์มอญ มีหน้าที่บรรเลงหน้าทับ กำกับจังหวะต่าง ๆ	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๔๒.	ขลุ่ย	ขลุ่ย เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า มักทำจากไม้รวก ไม้ชิงชัน ไม้พะยูง และงาช้าง แต่ที่ทำจากไม้รวกจะให้เสียง	www.bs.ac.th/musicthai/

		นูนนวล ไพเราะกว่า ขลุ่ยมี ๕ ชนิด คือ ขลุ่ยกรวด ขลุ่ยนก ขลุ่ยเพียงออ ขลุ่ยหลีบ และขลุ่ยอู้ ขลุ่ยมีส่วนประกอบดังนี้ - เลาชลุ่ย คือ ตัวขลุ่ย มีขนาดแตกต่างกันไปตามชนิดของขลุ่ย มักนิยมประดิษฐ์ลวดลายต่าง ๆ ลงบนตัวขลุ่ย เช่น ลายดอกพิกุล ลายหิน และลายลูกกระนาค เป็นต้น - ดาก คือ ไม้อุดปากขลุ่ย นิยมใช้ในไม้สักทอง เหลากลมให้คับแน่นกับร่องภายในของปากขลุ่ย ผานให้เป็นช่องว่าง ลาดเอียงตลอดชิ้น ดาก ให้เป่าลมผ่านไป - รูเป่า เป็นรูสำหรับเป่าลมเข้าไป - รูปากนกแก้ว เป็นรูที่เจาะรองรับลม จากปลายดาก ภายในขลุ่ย อยู่ด้านเดียวกับรูเป่า อยู่สุดปลายดากพอดี เป็นรูสี่เหลี่ยมผืนผ้า รูปากนกแก้วนี้ทำให้เกิดเสียงเทียบได้กับลิ้นของขลุ่ย - รูเอื่อ เป็นรูสำหรับบิดวัสดุที่ทำให้เสียงสั่นพริ้ว มักใช้เยื่อไม้ไผ่ หรือเยื่อหัวหอมปิดอยู่ด้านขวามือ - รูค้ำ หรือรูนิ้วค้ำ เป็นรูสำหรับให้นิ้วหัวแม่มือปิดเพื่อบังคับเสียง และประคองเลาชลุ่ยขณะเป่า อยู่ด้านล่างเลาชลุ่ย ต่อจากรูปากนกแก้วไปทางปลายเลาชลุ่ย - รูบังคับเสียง เป็นรูที่เจาะเรียงอยู่ด้านบนของเลาชลุ่ย มีอยู่ ๗ รู ด้วยกัน - รูร้อยเชือก มี ๔ รู หรือ ๒ รูก็ได้ อยู่ทางส่วนปลายของเลาชลุ่ย โดยการเจาะทะลุบน-ล่าง และ ซ้าย-ขวา ให้เยื้องกันในแต่ละคู่ เสียงขลุ่ยเกิดจากเป่าลม และใช้นิ้วมือปิดเปิดรูบังคับเสียง	
๑๔๓.	ขลุ่ยนก	ขลุ่ยนก เป็นขลุ่ยพิเศษ ทำขึ้นเพื่อ เสียงสัตว์ต่างๆ โดยเฉพาะนก ใช้บรรเลง	www.bs.ac.th/musicthai/

		ประกอบในวงดนตรี เพื่อให้เกิด จินตนาการ ในการฟังเพลงได้ดียิ่งขึ้น บางครั้งยังใช้ ถิ่นปี่มาประกอบกับ ตัว ขลุ่ยเพื่อเลียนเสียงไก่ ขลุ่ยพิเศษเหล่านี้ นิยมใช้บรรเลง เพลงตับนก และตับ ภูมรินทร์	
๑๔๔.	ขลุ่ยหลีบ	ขลุ่ยหลีบ เป็นขลุ่ยขนาดเล็ก มีเสียงสูง แหลมเล็ก ระดับเสียงต่ำสุดสูงกว่า เสียงต่ำสุดของขลุ่ยเพียงออขึ้นมา ๓ เสียง ใช้เป่าคู่กับขลุ่ยเพียงออ หรือขลุ่ย กรวด มีอยู่สองชนิด คือ ขลุ่ยหลีบ เพียงออ และขลุ่ยหลีบกรวด	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๔๕.	ขลุ่ยอู้	ขลุ่ยอู้ เป็นขลุ่ยขนาดใหญ่ ระดับเสียง ต่ำสุด ต่ำกว่าระดับเสียงต่ำสุดของขลุ่ย เพียงออ ลงไปอีก ๒ เสียง ใช้บรรเลง ในวงปี่พาทย์คึกคักดำนรพ์	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๔๖.	ปี่ไฉน	ปี่ไฉน เป็นปี่สองท่อน ถอดออกจากกันได้ ท่อนบน เรียวยาว ปลายผายออกเล็กน้อยเรียกว่า "เลาปี่" ท่อน ล่างปลายบานเรียกว่า "ลำโพง" ทำด้วยไม้หรืองา ปี่ชนิด นี้เข้าใจว่าได้แบบอย่างมาจาก เครื่องดนตรีของอินเดีย ซึ่งเป็นเครื่องเป่าที่ทำด้วยไม้ ไทยใช้ปี่ชนิดนี้มาตั้งแต่ สมัยสุโขทัย ปัจจุบันใช้ในขบวนแห่ คู่กับปี่ชวา จำปีใช้ เป่านำกลองชนะในกระบวนพยุหยาตรา	www.bs.ac.th/musicthai/
๑๔๗.	ปี่	ปี่ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า ปกติ เลาปี่ ทำด้วยไม้ แก่น ต่อมาผู้คิดทำด้วยงา โดยกลึงให้เป็นรูปบาน ห้ว และบานท้าย ช่วงกลางป่อง ภายในกลวง ทางหัว ใส่ลิ้นเป็นช่องรูเล็ก ทางท้ายปากรูใหญ่ ใ้รง่า ชัน หรือวัสดุอย่างอื่นมาหล่อเสริมตอนหัว และตอนท้าย เรียกว่า "ทวน" ทางหัวเรียกว่า "ทวนบน" ทางท้าย เรียกว่า "ทวนล่าง" ช่วงที่ป่องกลาง เจาะรูนี้สำหรับ	www.bs.ac.th/musicthai/

		เปลี่ยนเสียง เรียงลงมาตามข้างเลาปี จำนวน ๖ รุ ที่รู เป่าตอนทวนบนไส้สั้นสำหรับเป่าเรียกว่า ลั่นปี ทำ ด้วยใบตาลซ้อน ๔ ชั้น ตัดกลมผูกติดกับท่อกลมเล็ก ๆ ที่เรียกว่า "กำพวด" ทำด้วยโลหะ มีลักษณะเรียวยาว วิธี ผูกเชือกให้ลั่นใบตาลติดกับกำพวดเรียกว่า "ผูก ตะกรุดเบ็ด"	

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑๔๘.	ระบำเทียน	ระบำในโจนและละครความยาว๑๐ นาที ประดิษฐ์โดยท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนีปีที่ประดิษฐ์ ๒๕๒๐ วัตถุประสงค์ ประกอบการแสดงละครเรื่อง คีตกัณฑ์ เนื้อหา บรรยายความปลาบปลื้มยินดีของพสกนิกรชาวไทย ถวายความปลาบปลื้มยินดีของพสกนิกรชาวไทย ถวายความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ที่ทรงปราบอริศัตรูได้รับชัยชนะ ผู้ประพันธ์บทดนตรีตราโมท วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้นวม เพลงขับนก ลาวราชบุรี รัวคึกค้ำบรรพ์ ผู้ประพันธ์ทำนองเป็นทำนองเพลงของเก่าผู้แสดง ผู้หญิง ๑๐-๒๐ คน การแต่งกายสยายผม สไบทั้งชาย ผ้าหน้านาง ดอกไม้ทัด สร้อยคอ ต่างหู เข็มขัด กำไลข้อมืออุปกรณ์การแสดงเทียบการแสดงผู้แสดงเป็นหญิงทั้งหมดรำออกมาตีบทตามเนื้อเพลงและรำตามทำนอง เพลงจนจบ	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๒๕๕.
๑๔๙.	ระบำอสุรพงศ์	ประเภทระบำในโจนและละครความยาว ๑๐ นาที ผู้ประดิษฐ์ทองเริ่ม มงคลนัญญ์, เจริญ เวชเกษม , สมศักดิ์ ทัดติ ปีที่ประดิษฐ์ ๒๕๒๘ วัตถุประสงค์ประกอบการแสดงโขนชุด หนุมานชาญสมร ในรายการศรีสุชนาฏกรรม เนื้อหาบรรยายความมีอำนาจ ความยิ่งใหญ่ของพระยาักษ์ สหายทั้ง ๑๐ ของทศกัณฐ์ ได้แก่ กุมภกรรณ วิรุณจำบัง สัตถุ สัทธาสุร แสงอาทิตย์ สหัสเดชะ อินทรชิต	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๒๕๖.

		ผู้ประพันธ์เสรี หวังในธรรม วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้แข็ง เพลงปฐุม ดั่งดั่ง ตระบองกัน กราวใน เชิด ผู้ประพันธ์ทำนองเป็นทำนองเพลงของเก่า ผู้แสดงผู้ชาย (โขนยักษ์) ๑๐ คน การแต่งกาย ขึ้นเครื่องยักษ์ทั้ง ๑๐ คน อุปกรณ์การแสดงกระบองยักษ์ การแสดงผู้แสดงทั้งหมดออกมาตั้งแถวขึ้นตาม ตำแหน่ง แล้วผู้แสดงรำตีบทตามเนื้อเพลง เพลง กล่าวถึงยักษ์ตนใดก็ออกมาทำตามท่า จนครบตาม เพลง แล้วรำเพลงกราวในทำยักษ์จนจบกระบวนท่า แล้วรำเพลงเชิดเข้า	
๑๕๐.	ระบำบุษราคัมณี	ระบำบุษราคัมณี ประเภทระบำในโขนและละคร ความยาว ๗ นาที ผู้ประดิษฐ์ พันทิพา มาลา ร่วมกับนักศึกษาวิชาเอก นาฏศิลป์รุ่น ๔ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ปีที่ประดิษฐ์ ๒๕๓๑ วัตถุประสงค์เบิกโรงการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง ตะเลงพ่าย แล้วใช้เป็นระบำประจำมหาวิทยาลัย เนื้อหาบรรยายความงามและความหมายของสี่ประจำ วิทยาลัย ผู้ประพันธ์สุมาลี สุวรรณแสง วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้แข็ง เพลงไอยราซุงวง ตระนาง ผู้ประพันธ์ทำนองเป็นทำนองของเพลงเก่า ผู้แสดงผู้หญิงจำนวนคู่ การแต่งกาย ผู้หญิงแต่งกายขึ้นเครื่องนางใน แบ่งเป็น กลุ่มสี่เหลืองและสี่แดง การแสดงผู้แสดงรำใช้บทในทำดั่งซุ้มหรือวังเข้าเวที ตามความเหมาะสม	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๙ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๒๕๘.
๑๕๑.	ระบำวานรพงศ์	ประเภทระบำในโขนและละคร	สุรพล วิรุฬห์รักษ์.

		ความยาว ๑๐ นาที ผู้ประพันธ์กริ วรเศริน ปีที่ประพันธ์ ๒๕๒๘ วัตถุประสงค์ประกอบการแสดง โขนละครชุด หนุมานชาญสมร ตอนพระรามได้พล เนื้อหาบรรยายความสามารถของบรรดากวนรสี แปดมงกุฎและพระยาวานรทั้ง ๗ ทหารของพระราม ผู้ประพันธ์บทเสรี หวังในธรรม วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้แข็ง เพลงรุกรัน แยกโหม่งชั้นเดียว ร้วสามลา กราวกลาง ผู้แสดงผู้ชาย (โขนลิง) ๒๕ คน การแต่งกาย แต่งขึ้นเครื่องลิง อุปกรณ์การแสดงอาวุธประจำตัวของเสนาลิง ๑๘ มงกุฎ การแสดงผู้แสดงเป็นเสนาลิง ๑๘ มงกุฎ ออก เพลงรุกรันแล้วตั้งแถว แล้วรำตีบทตามเพลง เพลง กล่าวถึงตัวใดก็จะออกมารำ ผู้ที่แสดงข้างหลัง รำตาม ท่า จนจบเพลง เพลงร้วสามลา เสนานั่งรอ สุครีพ หนุมาน นิลพัท องคต ชมพูพาน ชมพูวราช นิลนนท์ ออกมารำเพลงร้วสามลาจบเพลง รำเดินตามเพลง จน จบเพลง แล้วรำทำพญาเดินเข้าโรง	นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๐๑.
๑๕๒.	ระบำนพรัตน์	ประเภทระบำในโขนและละคร ความยาว ๑๐ นาที ผู้ประพันธ์ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี ปีที่ประพันธ์ ๒๕๔๒ วัตถุประสงค์เป็นระบำประกอบการแสดงละครเรื่อง สุวรรณหงส์ ตอนพราหมณ์เล็ก พราหมณ์โต เนื้อหาเป็นการบรรยาย และแสดงให้เห็นถึง คุณประโยชน์ของอัญมณีแต่ละชนิด ผู้ประพันธ์มนตรี ตรีโมท วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้นวม เพลงร้องเพลงระบำนพรัตน์ ร้องเพลงสุรินทราหู	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๐๒.

		เพลงร่ำ ผู้ประพันธ์ทำนองมนตรี ตราโมท ผู้แสดงผู้หญิงล้วน การแต่งกาย แต่งกายแบบนางใน ตามสีของอัญมณีแต่ละชนิด พร้อมเครื่องประดับสีเดียวกัน การแสดงผู้แสดงสมมติแทนอัญมณีแต่ละชนิด ร่ายรำออกมาและออกแสดงท่าใช้บทตามคำร้องของอัญมณีแต่ละชนิดทีละคน ส่วนผู้ที่ไม่แสดงขึ้นทำท่างิ่งสุดท้ายจึงรำพร้อมกัน	
๑๕๓.	ระบำไกรลาสสำเร็จ	ประเภทระบำในโขนและละคร ความยาว ๑๐ นาที ผู้ประพันธ์ทำนองผู้หญิงแล้ว สนิทวงศ์เสนี ปีที่ประพันธ์ ๒๔๕๘ วัตถุประสงค์เป็นระบำประกอบการแสดงละครพันทางเรื่อง มโนราห์ เนื้อหากล่าวถึงพวกกนิรา กนิรี ครุฑ คนธรรพ์ พญาวาสுகี เทวดา นางฟ้า มาอำนวยการช่วยในงานฉลองพิธีอภิเษกระหว่างพระสุชนและนางมโนราห์ ผู้ประพันธ์บทมนตรี ตราโมท วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้นวม เพลงระบำไกรลาสสำเร็จ ผู้ประพันธ์ทำนองมนตรี ตราโมท ผู้แสดงใช้ผู้แสดงทั้งผู้ชายและผู้หญิง การแต่งกาย แต่งกายเลียนแบบกนิรี กนิรา ครุฑ คนธรรพ์ พญาวาสுகี การแสดงผู้แสดงทั้งหมดร่ายรำออกมาพร้อมเพรียงกันเป็นการรำใช้บทและทำท่าตามหลักนาฏศิลป์ไทยให้สอดคล้องกับทำนองเพลง ในช่วงเพลงชั้นเดียวตัวละครแต่ละประเภทแสดงตามเนื้อเพลง	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๐๓.
๑๕๔.	ระบำดอกบัว	ประเภทระบำในโขนและละคร ความยาว ๕ นาที ผู้ประพันธ์ ทำนองผู้หญิงแล้ว สนิทวงศ์เสนี	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

		ปีที่ประดิษฐ์ ๒๕๐๐ วัตถุประสงค์เป็นระบำประกอบการแสดงละครเรื่อง รถมเสน เนื้อหากล่าวถึงเหล่านางในทั้งหลายพื่อนรำถวายแด่ องค์พระมหากษัตริย์ ผู้ประพันธ์มนตรี ตราโมท วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้นวม เพลงสร้อยโ้ลาวสองชั้น และสร้อยโ้ลาวชั้นเดียว ผู้ประพันธ์ทำนองมนตรี ตราโมท นำทำนองเพลง สร้อยโ้ลาวสองชั้นมาประพันธ์ใหม่ เป็นสร้อยโ้ ลาวชั้นเดียว ผู้แสดงเป็นผู้หญิงล้วน ใช้เป็นจำนวนคู่ การแต่งกาย แต่งแบบนางใน อุปกรณ์การแสดงคอกบัว การแสดงผู้แสดงออกมารำพร้อมๆ กันมือทั้ง ๒ ถือ คอกบัวและรำใช้บท มีการแปรแถวต่างๆ	แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๐๔.
๑๕๕.	ระบำนกเขา	ประเภทระบำในโขนและละคร ความยาว ๖ นาที ผู้ประดิษฐ์ ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี ปีที่ประดิษฐ์ ๒๔๕๓ วัตถุประสงค์เป็นระบำประกอบเรื่อง อิเหนา ตอน ประสันตาค่อนก เนื้อหากล่าวถึงหมูนกเขาที่อาศัยอยู่ที่เชิงผามะราปี ต่างส่งเสียงขัน ร้องเรียกคู่ และเข้จับคู่กลอเคลียกัน ผู้ประพันธ์ มนตรี ตราโมท วงดนตรี วงปี่พาทย์ไม้นวม เพลง เพลงนกเขามะราปี ทำเพลงแขกเงาะ เพลงฉิ่งตรัง ผู้ประพันธ์ทำนองมนตรี ตราโมท ผู้แสดงเป็นผู้หญิงล้วน การแต่งกาย แต่งเป็นนกเขา ศีรษะทำเป็นรูปนกเขา การแสดงผู้แสดงรำรำออกมาพร้อมๆ กัน โดย	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๐๖.

		ทำทางเลียนแบบนกเขา มีการแปรแถว	
๑๕๖.	ระบำเงือก	ประเภทระบำในโจนและละคร ความยาว ๗ นาที ผู้ประพันธ์ ท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี ปีที่ประพันธ์ ๒๕๐๒ วัตถุประสงค์เป็นระบำประกอบการแสดงละครเรื่อง สุวรรณหงส์ ตอนภุมภันท์ถวายน้า เนื้อหา บรรยายถึงเหล่าเงือกน้อยออกมาแหวกว่ายน้ำเล่นตามชายหาด ผู้ประพันธ์บทดนตรี ตราโมท วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้นวม เพลงเพลงพระเจ้าลอยถาด และออกชั้นเดียว ผู้ประพันธ์ทำนองเป็นทำนองเพลงของเก่า ผู้แสดงเป็นหญิงล้วน การแต่งกาย แต่งแบบนางเงือก อุปกรณ์การแสดงหวี กระจก การแสดง ผู้แสดงรำรำออกมาพร้อมกัน มีการรำรำตามเนื้อร้องและทำรำต่างๆ ตามหลังนาฏศิลป์ไทย ในช่วงท้ายจะเป็นการสาธิต ส่องกระจกของเหล่า นางเงือก	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๐๖.
๑๕๗.	ระบำนันทอุทยาน	ประเภทระบำในโจนและละคร ความยาว ๑๐ นาที ผู้ประพันธ์ ศุภลักษณ์ ภัทรนาวิก ลมุล ชมะคุปต์ และมัลลิก คงประภัสร์ ปีที่ประพันธ์ ๒๕๕๐ วัตถุประสงค์เพื่อประกอบการแสดงละครดึกดำบรรพ์ เรื่องอุณรุท ตอนกรุงพาณชมทวิปแทน ระบำเทวดา นางฟ้าชุดเดิม เนื้อหากล่าวถึงความงามของนันทอุทยานขององค์อัมรินทร์ ผู้ประพันธ์ มนตรี ตราโมท	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๐๗.

		วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้นวม เพลงชมตลาด ด้นวรเชษฐ์ เพลงเร็ว-ลา ผู้ประพันธ์ทำนองทำนองเพลงของเก่า ผู้แสดงเป็นหญิง การแต่งกาย ยืนเครื่องพระ-นาง การแสดง ผู้แสดงทั้งพระ –นางรำรำออกมา ในช่วงเพลงแรกเป็นการรำใช้บท ส่วนเพลงด้นวรเชษฐ์ใช้ทำรำด้นวรเชษฐ์ออกเพลงเร็ว-ลา	
๑๕๘.	พ็อนม่านมงคล	ประเภทระบำในโจนและละคร ความยาว ๑๐ นาที ผู้ประพันธ์ ท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี ปีที่ประพันธ์ ๒๔๕๕ วัตถุประสงค์เพื่อประกอบการแสดงละครพันทาง เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระราม แต่งงานเนื้อหา กล่าวถึงการเฉลิมฉลองสมโภชการแต่งงานของสมิงพระราม และพระราชธิดาของเจ้ากรุงอังวะ ผู้ประพันธ์ มนตรีตราโมท วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้นวม ผสมเครื่องออกภาษาเพลง ม่านมงคล กรีน ออกชั้นเดียว เพลงพม่าไสยาสน์ รัวมอญ ผู้ประพันธ์ทำนองมนตรี ตราโมท ผู้แสดงหญิงล้วน การแต่งกาย แต่งแบบหญิงสาวชาวพม่า มีผ้าคล้องคอ การแสดงผู้แสดงรำรำออกมาทีละคู่ และเมื่อถึงเนื้อร้องเป็นการรำใช้บท ในช่วงท้ายเป็นดนตรี เป็นทำรำที่เลียนแบบทำรำของพม่า ดนตรีทอดเสียงลง ตอนท้าย ผู้แสดงทอดตัวลงนอน และลุกขึ้นใช้ทำรำวิ่งเข้าไปในเพลงรำมอญ	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๐๘.
๑๕๙.	พ็อนควง ดอกไม้ หรือ พ็อนมาลัย	ประเภทระบำในโจนและละคร ความยาว ๗ นาที ผู้ประพันธ์ท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี ปีที่ประพันธ์ ๒๕๑๑	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

		วัตถุประสงค์ใช้ประกอบการแสดงเรื่องละครเรื่อง พญาผานอง เป็นการพ่อนของนางข้าหลวงของแม่ ท้าวคำป็น เนื้อหาแสดงถึงความงามและหอมของมวลดอกไม้ ผู้ประพันธ์บท มนตรี ตราโมท วงดนตรีวงเครื่องสาย เพลงดัดแปลงมาจากเพลงลาวดวงดอกไม้ของเก่า ผู้ประพันธ์ทำนองมนตรี ตราโมท ผู้แสดงผู้หญิงจำนวนห้าเป็นคู่ การแต่งกายแต่งกายเลียนแบบจากการแต่งกายของ ชาวบ้านทางภาคเหนือ อุปกรณ์การแสดงพวงมาลัย การแสดงผู้แสดงรำใช้บท มีการแปรแถว	มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๐๕.
๑๖๐.	ระบำนาค	ประเภท ระบำในโจนและละคร ความยาว ๑ นาที ผู้ประพันธ์ ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี ศุภลักษณ์ ภัทรนาวิก ลมูล ขมะคุปต์ มัลลิก คงประภัสร์ และผัณ โมรากุล ปีที่ประพันธ์ ๒๕๓๖ วัตถุประสงค์ใช้ประกอบการแสดงโจน ตอน ปราบ บรรลัยกัลป์ เนื้อหาแสดงให้เห็นความเป็นอยู่อย่างสุขสบายของ บรรลัยกัลป์ ในเมืองบาดาล ซึ่งมีบริวารคอย ปรนเปรอ ผู้ประพันธ์ ไม่มีบทร้อง วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้แข็ง เพลงเหมราช ผู้ประพันธ์ทำนองเป็นทำนองเพลงของเก่า ผู้แสดงผู้หญิงล้วน การแต่งกาย นุ่งผ้าจีบนางหางไหล สวมเสื้อในนางสี เดียวกับผ้าถุง สวมเครื่องประดับกรองคอ จี๋นางสร้อย พาทูร์ด เข็มขัด ข้อมือ กระบังหน้า หัวนาค	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๑๐.

		การแสดง ในฉากที่ ๓ ซึ่งเป็นฉากบาดาล เมื่อเปิดฉาก บรรดานาคหนุ่ม-สาว นุ่งหมอบเฝ้าบรรลัษกัลป์ จากนั้นผู้แสดงระบำนั่งคุกเข่าถวายบังคมแล้วออกมาปฏิบัติ ทำร่ายอยู่ด้านหน้าที่ประทับของบรรลัษกัลป์ เมื่อร่ายรำจนจบกระบวนท่าก็เข้าด้านในเวที	
๑๖๑.	ระบำชุมชนไทย	ประเภทระบำในโขนและละคร ความยาว ๘ นาที ผู้ประพันธ์มูล ขมะคุปต์ มัลลิกงประภัสร์ และพันธ์ โมรากุล ปีที่ประพันธ์ ๒๕๔๘ วัตถุประสงค์ใช้ประกอบการแสดงละครเรื่อง “อานุภาพแห่งความเสียสละ” เนื้อหา แสดงถึงชนชาติไทยเผ่าต่างๆ ที่อพยพ แยกย้ายกันเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ผู้ประพันธ์ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ วงดนตรีวงปี่พาทย์ผสมเครื่องสาย เพลงชุมชนเผ่าไทย ผู้ประพันธ์ทำนองมนตรี ตราโมท ผู้แสดงผู้หญิง ๖ คน การแต่งกาย แต่งตามแบบชนชาติไทย ๖ เผ่า คือ ไทยกลาง ไทยลานนา ไทยใหญ่ ไทยลานช้าง สิบสองจุไท และไทยอาหม การแสดง ผู้แสดงแต่ละเผ่าออกกรำใช้บทตามคำร้องเป็นลำดับไปและรำพร้อมกันในช่วงสุดท้าย	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๑๑.
๑๖๒.	ระบำนางใน	ประเภทระบำในโขนและละคร ความยาว ๕ นาที ผู้ประพันธ์มูล ขมะคุปต์ ปีที่ประพันธ์ ๒๕๔๕ วัตถุประสงค์ประกอบการแสดงโขนในชุดหनुมานอาสา เนื้อหาเป็นการแสดงความยินดีแก่หनुมานที่ได้รับพระราชทานเป็นอุปราชหน้าวัง แทนอินทรชิต	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๑๒.

		ที่ตายไป ผู้ประพันธ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้แข็ง เพลงคำหวาน เพลงเร็วบรรเลง เพลงลา ผู้ประพันธ์ทำนองมนตรี ตราโมท ผู้แสดงผู้หญิงล้วน การแต่งกาย แต่งขึ้นเครื่องนาง สวมเครื่องประดับ ศิระ คือ รัศเกล้าเปลวแทนมงกุฎ การแสดง เมื่อถึงบทนางสุวรรณกันยุมา เรียกให้ออกมาร่ายรำจึงทำตามกระบวนท่าออกมาจากด้านในเวทีมาปฏิบัติท่าทางอยู่ในฉาก ตรงคานหกน้ำแท่นที่หนุมานและนางสุวรรณกันยุมานั่งอยู่ ร่ายรำตามกระบวนท่าจนจบเพลงคำหวาน ในเพลงบรรเลงขึ้นเดี่ยว จะมีบทหนุมานมาหยอกล้อนางระบำ นางที่ถูกหยอกล้อจะต้องทำที่ขวยเงิน แล้วนั่งลงถวายบังคม แล้วจึงลุกขึ้นปฏิบัติท่าต่อไปจนหมด กระบวนท่าจึงปฏิบัติท่ารำในเพลงลาแล้ววิ่งเข้าโรงในเพลงลา	
๑๖๓.	ระบำอุทอง	ประเภทระบำในโจนและละคร ความยาว ๕ นาที ผู้ประพันธ์ท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี ปีที่ประพันธ์ ๒๕๐๐ วัตถุประสงค์ใช้ประกอบการแสดงโจนที่กรมศิลปากรปรับปรุงขึ้นใหม่เพื่อปิดท้ายเรื่องให้มีความสวยงามยิ่งขึ้น เนื้อหาเป็นการสรรเสริญเกียรติคุณของพระราม พร้อมกันอำนวยการให้พระรามและนางสีดาภายหลังที่ปราบทศกัณฐ์เรียบร้อยแล้ว ผู้ประพันธ์ มนตรี ปราโมท วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้แข็ง เพลงเพลงอุทอง เพลงเร็วฉีกคำบรรพพ์ ผู้ประพันธ์ทำนองมนตรี ตราโมท ประพันธ์เพลงอุทอง ผู้แสดงผู้หญิงล้วนมักใช้เป็นจำนวนคู่ การแต่งกาย ยืนเครื่องพระ-นาง	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๑๓.

		การแสดง ผู้แสดงออกร้ายราตามกระบวนท่า จนจบกระบวนท่าแล้วเข้าไปด้านในเวทีเพื่อนำพานดอกไม้ออกโปรยในเพลงรวีคึกคักบรรพ์	
๑๖๔.	ระบำศรีวิชัยชัย	ประเภทระบำในโจนและละคร ความยาว ๖ นาที ผู้ประพันธ์ อร่าม อินทรนัญ ปีที่ประพันธ์ ๒๔๕๘ วัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการแสดงชุดใหม่ในเชิงความคิดสร้างสรรค์ของการแสดงโจน เนื้อหาเป็นการแสดงท่าทางของเสนายักษ์ในการออกกราวผสมกับกระบวนท่ารำในเพลงหน้าพาทย์ที่เรียบเรียงไว้ เพิ่มเติมเพื่อเน้นความเด่นชัดของการแสดงพลังอำนาจในการออกรบ ผู้ประพันธ์ ไม่มีบทร้อง วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้แข็ง เพลงกราวใน ลูกพาทย์ กรอบองกันเชิด ผู้ประพันธ์ทำนองเป็นทำนองเพลงของเก่า ผู้แสดงผู้ชายล้วน การแต่งกาย ขึ้นเครื่องเสนายักษ์ อุปกรณ์การแสดงกระบองยักษ์ การแสดง ผู้แสดงออกมาปฏิบัติท่าตามกระบวนท่าเดิน เพลงกราวในของเสนายักษ์เหมือนเดิมจนจบเพลงกราวใน เมื่อเปลี่ยนเพลงเป็นเพลงกระบองยักษ์เสนายักษ์แต่ละคู่ขึ้นลอยจนจบเพลงจากนั้นจึงปฏิบัติท่าในเพลงเชิดจนจบเพลง จบการแสดง	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๑๔.
๑๖๕.	ระบำวีระชัยสิบแปดมงกุฏ	ประเภทระบำในโจนและละคร ความยาว ๗ นาที ผู้ประพันธ์ กวี วรสระริน ปีที่ประพันธ์ ๒๔๕๘ วัตถุประสงค์แสดงให้เห็นลักษณะของการจัดพลของบรรดาวานรสิบแปดมงกุฏ ที่มีความพร้อมเพรียง	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๑๕.

		คล้องแคล้ว ว่องไว เนื้อหา เป็นการแสดงท่าทางการเดินตามแบบแผนการแสดงในตอนพลอยยกทัพของฝ่ายลิง ผู้ประพันธ์บทไม่มีบทร้อง วงดนตรีวงดนตรีปี่พาทย์ไม้แข็ง ผู้ประพันธ์เพลงเป็นทำนองเพลงของเก่า ผู้แสดงผู้ชายล้วน การแต่งกายแต่งกายตามลักษณะของวานรสิบแปดมงกุฎ คือ เครื่องลึง ต่างกันไปตามสีของตัวละครแต่ละตัว อุปกรณ์การแสดงพระขรรค์ การแสดงผู้แสดงออกมาเดินตามท่าของเพลงกราวนอกตามแบบเดิมจนจบกระบวนท่า ในเพลงเชิงกราวนอก จากนั้นจึงปฏิบัติทำในเพลงเชิดจนจบเพลงจบการแสดง	
๑๖๖.	ระบำมฤคระเริง	ประเภทระบำในโจนและละคร ความยาว ๘ นาที ผู้ประดิษฐ์ลมูล ยมะคุปต์ ปีที่ประดิษฐ์ ๒๕๔๘ วัตถุประสงค์ แสดงเสริมในการแสดงชุดพระรามตามกวางให้สมบูรณ์ขึ้น เนื้อหา เป็นการแสดงอากัปกิริยาของกวาง ได้แก่ การเดิน การชะเง้อมอง เป็นต้น ผู้ประพันธ์บทไม่มีบทร้อง วงดนตรีวงดนตรีปี่พาทย์ไม้แข็ง ผู้ประพันธ์เพลงมฤคระเริง การแต่งกายเลียนแบบลักษณะกวางสวมศีรษะกวาง การแสดงผู้แสดงจะออกมารำรำตามกระบวนท่าหลังจากที่มารีศแปลงตัว กลายเป็นกวางทองแล้ว เมื่อรำจบกระบวนท่าก็จะแยกไปยืนตามจุดต่างๆ บนเวทีประกอบฉากในการแสดงโจน แต่ถ้าแสดงแต่ระบำมฤคระเริงอย่างเดียวก็ออกมารำจนจบกระบวนท่า	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๙ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๑๖.

		แล้วจึงแยกเข้าโรง	
๑๖๗.	ระบำเทพบันเทิง	ประเภทระบำในโจนและละคร ความยาว๑๐ นาที ผู้ประดิษฐ์ศุภลักษณ์ ภัทรนาวิก และลมูล ขมะคุปต์ ปีที่ประดิษฐ์๒๕๕๕ วัตถุประสงค์ใช้แสดงประกอบการแสดงละครในเรื่อง อิเหนา ตอนลมหอบ เนื้อหา แสดงถึงการร้ายราของบรรดาเทพบุตร – เทพธิดาบำเรอ องค์ ปะตาระกาหลา ผู้ประพันธ์บทดนตรี ตราโมท วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้ نرم ผู้ประพันธ์เพลงดนตรี ตราโมท ผู้แสดงผู้หญิงล้วน มักใช้เป็นจำนวนคู่ เพลงแขกเชิญเจ้า เพลงชะวาเร็ว การแต่งกายขึ้นเครื่องพระ-นาง การแสดงผู้แสดงรำใช้บท และการแปรแถว	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๑๗.
๑๖๘.	ระบำ กฤดาภินิหาร	ประเภทระบำในโจนและละคร ความยาว๘ นาที ผู้ประดิษฐ์ ศุภลักษณ์ ภัทรนาวิก และลมูล ขมะคุปต์ ปีที่ประดิษฐ์๒๕๕๖ วัตถุประสงค์ใช้แสดงประกอบการแสดงละครเรื่อง เกียรติศักดิ์ไทย เนื้อหา กล่าวถึง เทพบุตร-นางฟ้ามาร่วมยินดี ผู้ประพันธ์บทสุดา นุษย์ฤกษ์ วงดนตรีใช้ได้ทั้งวงปี่พาทย์ และวงดนตรีสากล เพลงร่ำดีคำบรรพ์ ครวญหา จินตอน จินราว ผู้ประพันธ์ทำนอง เป็นเพลงทำนองเพลงเก่า ผู้แสดงผู้หญิงล้วน มักใช้เป็นคู่ การแต่งกายขึ้นเครื่องพระ-นาง อุปกรณ์การแสดง พานดอกไม้ การแสดงผู้แสดงรำใช้บท ตอนทำยถือพานดอกไม้ รำตามกระบวนท่า แล้วโปรยดอกไม้ เข้าโรง	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๑๘.

๑๖๕.	ระบำเรีงอรุณ	ประเภทระบำในโขนและละคร ความยาว ๖ นาที ผู้ประพันธ์ ฐิตมุล ขมะคุปต์ ปีที่ประพันธ์ ๒๕๕๒ วัตถุประสงค์ ใช้ประกอบการแสดง โขน ชุดศึกวิรุญจำบัง เนื้อหา กล่าวถึงความงามของธรรมชาติในยามเช้า มีสระน้ำเย็นใสสะอาด ไปด้วยดอกบัวที่ผลิบานมีบรรดาฝูงภูมรินมาเคล้าคลอคู่ดัดเมศรดอกบัว ผู้ประพันธ์บทดนตรี ตราโมท และฉันทน์ ขำวิไล วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้แข็ง ผู้ประพันธ์เพลงเพลงเรีงอรุณ ผู้แสดงดนตรี ตราโมท การแต่งกายแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ แต่งกายเป็นดอกบัว และแต่งเป็นผีเสื้อ การแสดงผู้แสดงรำใช้บท และแปรแถว	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๑๕.
๑๗๐.	ระบำมยุกิริมย์	ประเภทระบำในโขนและละคร ความยาว ๕ นาที ผู้ประพันธ์ ฐิตมุล ขมะคุปต์ ปีที่ประพันธ์ ๒๕๐๕ วัตถุประสงค์ ใช้ประกอบการแสดงละครในเรื่อง อิเหนา ตอน ย่าหรีนตามนกยูง เนื้อหา แสดงการเรีงระบำของฝูงนกยูง วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้นวม ผู้ประพันธ์เพลงดนตรี ตราโมท ผู้แสดงผู้หญิงล้วน การแต่งกายแต่งกายเลียนแบบนกยูง การแสดงผู้แสดงออกมาร่ายตามกระบวนท์เข้ากับ ทำนองดนตรี และการแปรแถวจนจบกระบวนท์	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๑๒๐.
๑๗๑.	ระบำโนราห์	ประเภทระบำในโขนและละคร ผู้ประพันธ์ ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี ปีที่ประพันธ์ ๒๕๔๘	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

		วัตถุประสงค์ ใช้ประกอบการแสดงละครเรื่อง มโนห์รา เนื้อหา แสดงลีลาการร่ายรำของ นางกนิรี วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้นวมเพลงกนิรีร่อน ผู้ประพันธ์ทำนอง เป็นทำนองเพลงของเก่า ผู้แสดง ผู้หญิงล้วน การแต่งกายขึ้นเครื่อง (นางมโนห์รา) การแสดงผู้แสดงออกมาร่ำรำตามกระบวนท่ากนิรีเข้ากับทำนองดนตรี และการแปรแถวจนจบกระบวนรำ	แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๒๑.
๑๗๒.	ระบำนางไม้	ประเภทระบำในโจนและละคร ความยาว ๘ นาที ผู้ประพันธ์ ท่านผู้หญิงแฉั่ว สนิทวงศ์เสนี ปีที่ประพันธ์ ๒๔๕๒ วัตถุประสงค์ ใช้ประกอบการแสดงละครเรื่องขุนช้าง- ขุนแผน ตอนพระไวยแตกทัพ เนื้อหา แสดงถึงบรรดาเหล่านางไม้ พากันเรียงระบำด้วยความสนุกสนาน โดยมีผู้แสดงเป็นผู้หญิงล้วน	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๒๒.
๑๗๓.	ระบำม้า	ประเภทระบำในโจนและละคร ความยาว ๗ นาที ผู้ประพันธ์ ลมุล ชมะคุปต์ และผืน โมรากุล ปีที่ประพันธ์ ๒๕๐๐ วัตถุประสงค์ ใช้ประกอบการแสดงละครเรื่องรถเสน เนื้อหา แสดงอากัปกิริยาของม้า ผู้ประพันธ์บทไม่มีบทร้อง วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้นวม เพลงอิศวลีลา ผู้ประพันธ์ทำนอง มนตรี ตราโมท ผู้แสดงเป็นม้าตัวเอก ผู้หญิงแสดงเป็นม้าตัวประกอบ การแต่งกายเลียนแบบมาจากม้า สวมเครื่องประดับ สวมศีรษะม้า	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๒๓.

		การแสดงผู้แสดงออกมาเต้นตามกระบวนท่าไม้ต่าง และทำนองเพลง พร้อมกับแปรแถว จนจบกระบวน รำ	
๑๗๔.	ระบำกีนรรำ	ประเภทรำในโจนและละคร ความยาว ๘ นาที ผู้ประพันธ์ ทมุล ยมะคุปต์ และผัน โมรากุล ปีที่ประพันธ์ ๒๕๐๘ วัตถุประสงค์ใช้ประกอบการแสดงละคร เนื้อหา แสดงลักษณะการเคลื่อนไหวของกีนรี และ กีนรา เช่น วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม้นวมเพลงกีนรรำ การรำรำใช้ผู้หญิงล้วน เป็นจำนวนคู่ อุปกรณ์การแสดง ผู้ชาย- ไม้ส้อมกลม ส่วนล่าง แต่งแบบยืนเครื่องพระสวมเครื่องประดับ และปีกหาง แก้วมมวสูง ประดับมาลัยกลม ส่วนผู้หญิง- ไม้ส้อมเกะอก ส่วนล่างแบบยืนเครื่อง นางซัดชาตรี สวมเครื่องประดับ และปีกหาง แก้วมม วสูง ประดับมาลัยกลม	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๒๔.
๑๗๕.	ระบำพม่ามอญ	ประเภทรำในโจนและละคร ความยาว ๘ นาที ผู้ประพันธ์ ทมุล ยมะคุปต์ ปีที่ประพันธ์ ๒๕๔๖ วัตถุประสงค์ใช้ประกอบการแสดงละครเรื่อง ราชาริราช ตอนกระทำสัตย์ เนื้อหา แสดงถึงความสัมพันธ์ของ ๒ ชนชาติ คือ พม่า และมอญในตอนที่กระทำสัตย์ วงดนตรีวงปี่พาทย์ มีเครื่องออกภาษา พม่าและมอญ ระบำพม่ามอญ ผู้ประพันธ์ทำนอง มนตรี ตราโมท ผู้แสดงผู้หญิงล้วน แบ่งเป็นฝ่ายพม่า และฝ่ายมอญ การแต่งกายแต่งกายเลียนแบบ ชนชาติพม่า และมอญ การแสดง ผู้แสดงทั้งหมดออกมารำรำตามกระบวน ท่าเลียนแบบพม่าและมอญ ประกอบการแปรแถวจน	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๒๖.

		จบการแสดง	
๑๗๖.	ระบำกุญชร เกษม	ประเพณีระบำในโจนและละคร ความยาว ๑ นาที ผู้ประดิษฐ์ท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี วัตถุประสงค์ ใช้ประกอบการแสดงโจน ตอนพระ กณศเสียวา เนื้อหา แสดงถึงช้างมงคลตระกูลต่างๆ ทั้ง ๕ ตระกูล ที่กำเนิดมาจากพระกณศ ผู้ประพันธ์บทเสรี หวังในธรรม วงดนตรีวงปี่พาทย์ เพลงกุญชรเกษม ผู้ประพันธ์ทำนอง มนตรี ตราโมท ผู้แสดงผู้ชายล้วน ๕ คน แทนช้าง ๕ ตระกูล การแต่งกายเลียนแบบช้าง การแสดงผู้แสดงรำ ทำท่าเลียนแบบช้าง ประกอบคำ ร้อง ดนตรีและการแปรแถว	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๑๒๗.
๑๗๗.	ระบำฉัฐมราช สตุดิ	ประเพณีระบำในโจนและละคร ความยาว ๑ นาที ผู้ประดิษฐ์ ภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏสวน สุนันทา วัตถุประสงค์ รำเบิกโรงละครเรื่องท้าวแสนปม เนื้อหา สรรเสริญพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว ผู้ประพันธ์บท ศกุนตทัศน์ วงดนตรีวงปี่พาทย์ ผู้แสดงผู้หญิงล้วน การแต่งกายแตงนางใน การแสดง ผู้แสดงรำใช้บท และแปรแถว	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๒๓๘.
๑๗๘.	ระบำนางใน ประกายแก้ว	ประเพณีระบำในโจนและละคร ความยาว ๑ นาที ผู้ประดิษฐ์ประทีน พวงคำลี ปีที่ประดิษฐ์ ๒๕๖๖	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์

		วัตถุประสงค์แสดงสลับฉากละคร เรื่อง อิศราภาพจาก หัตถาทำนเอื้อ(พระนเรศวรประกาศอิสรภาพ) เนื้อหา เป็นการอวดการรำด้วยอุปกรณ์ คือ ลูกแก้ว วงดนตรีวงปี่พาทย์ ผู้ประพันธ์ทำนอง เป็นทำนองเพลงของเก่า ผู้แสดงผู้หญิง การแต่งกายนางใน อุปกรณ์การแสดงลูกแก้ว ๒ ลูก การแสดงผู้แสดงรำแกมาโดยมือทั้งสองจับลูกแก้ว ลักษณะจีบปรกข้าง ตั้งแถวเรียงกระดาน หมุนรอบตัว รำตามกระบวนทำรำเพลงเชิดฉิ่ง สลับการแปรแถว พร้อมทั้งเล่นลูกแก้ว โดยการควงลูกแก้ว โยนลูกแก้ว หมุนลูกแก้ว จนจบกระบวนเพลง แล้วรำเพลงเชิดฉิ่ง	มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๒๕.
๑๑๕.	ระบำจีนรำพัด	ประเภทระบำในโขนและละคร ความยาว ๘ นาที ผู้ประพันธ์ทำนองผู้หญิงแล้ว สนิทวงศ์เสนี เนื้อหา เป็นการใช้บทตามเนื้อร้อง ผู้ประพันธ์บทรัชกาลที่ ๕ วงดนตรีวงปี่พาทย์ ผู้ประพันธ์ทำนอง เป็นทำนองเพลงของเก่า เพลงเพลงจีนดาวดวงเดือน เพลงจีนร่ำ ผู้แสดงเป็นผู้หญิงล้วน การแต่งกายแต่งเป็นหญิงชาวจีน อุปกรณ์การแสดง พัด การแสดงผู้แสดงถือพัดรำตามเนื้อร้อง ประกอบการแปรแถว	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๓๐.
๑๑๖.	ระบำทอเสื่อ	ประเภทศิลปะการแสดงความยาว ๑๖ นาที ผู้ประพันธ์ อาจารย์ชัยวัฒน์นาฏศิลป์จันทบุรี ปีที่ประพันธ์ ๒๕๓๑ วัตถุประสงค์ สร้างสรรค์ชุดการแสดงให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับคำขวัญของจังหวัดจันทบุรี ที่ว่า “น้ำตาลลือเลื่อง เมืองผลไม้ พริกไทย	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕,

		พันธุ์ดี อัญมณีมากเหลือ เสื่อจันทบูรณ์”เนื้อหาแสดงถึงขั้นตอน และกรรมวิธีการทอเสื่อ ตั้งแต่การคุกก ตักกก ย้อมสี และทอเสื่อ วงดนตรีวงปี่พาทย์ไม่แจ้ง ผู้ประพันธ์เพลง ระบุว่าทอเสื่อ โดยแต่เดิมดัดแปลงมาจากเพลงเขมรคำปอ และนำมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับลีลาทำรำผู้แสดงฤทธิ์เดช แสงทอง หญิงล้วน มักแสดงเป็นจำนวนคู่ อุปกรณ์การแสดง มีดตักกก เสื่อ การแสดง แบ่งผู้แสดงออกเป็น ๒ กลุ่ม ผู้แสดงกลุ่มที่ ๑ จะออกมาปฏิบัติทำรำ โดยสื่อให้เห็นถึงการคุกก และตักกก แล้วจะเดินเข้าไป จากนั้น ผู้แสดงกลุ่มที่ ๒ เดินออกมาทำท่าจักกก คือทำให้เส้นเถีกลงพร้อมที่จะทอ จากนั้น ผู้แสดงกลุ่มที่ ๑ เดินออกมา และปฏิบัติทำรำพร้อมกัน แสดงถึงการย้อมสีกก การเรียงกก และทอเสื่อ สุดท้ายเป็นการอวดเสื่อที่ทอเสร็จ	หน้า ๓๔๒.
๑๘๑.	ระบำเรีงระบำ ทำนา	ประเภทระบำในโจนและละคร ความยาว ๑๐ นาที ผู้ประพันธ์ ภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏ ฉะเชิงเทรา ปีที่ประพันธ์ ๒๕๒๒ วัตถุประสงค์ อนุรักษ์เผยแพร่การทำนาของชาวบ้าน ภาคกลางในอดีต เนื้อหา แสดงขั้นตอนการทำนาของ ชาวบ้านภาคกลาง วงดนตรีวงปี่พาทย์ การแสดงผู้แสดงชาย หญิงรำทำท่าออกไปทำนา ไถ นา ฯลฯ ประกอบทำนองดนตรี และการแปรแถว	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๔๗.
๑๘๒.	ระบำแห	ประเภทศิลป์อาชีพ ความยาว ๗ นาที ผู้ประพันธ์ ภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏ ฉะเชิงเทรา ปีที่ประพันธ์ ๒๕๒๒	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕,

		วัตถุประสงค์ แสดงวิธีการถักแหจับปลา เนื้อหา แสดงขั้นตอนการถักแหเพื่อจับปลา โดย เลียนแบบการถักแหของนักโทษชายในเรือนจำ จ. ฉะเชิงเทรา เป็นหลักในการประดิษฐ์ทำรา วงดนตรีวงปี่พาทย์ การแสดงผู้แสดงร่ายรำทำทำถักแหและทอดแห ประกอบทำนองดนตรีและการแปรแถว	หน้า ๓๔๘.
๑๘๓.	ระบำศิลปาชีพ	ประเภทศิลปาชีพ ความยาว ๑ นาที ผู้ประดิษฐ์ อมรา กล้าเจริญ และพันทิพา มาลา ปีที่ประดิษฐ์ ๒๕๒๕ วัตถุประสงค์ อนุรักษ์และเผยแพร่การประกอบอาชีพ ของชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื้อหา แสดงขั้นตอนการประกอบอาชีพ การทำมิด การปั้นหม้อ การทำงอบ การสานปลาตะเพียน ตามลำดับ วงดนตรีเป็นทำนองเพลงของเก่า ผู้แสดงผู้หญิง ผู้ชาย การแสดงผู้หญิง ผู้ชาย	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๕๑.
๑๘๔.	ระบำดินสอพอง	ระบำใน โขนและละคร ความยาว ๑๐ นาที ผู้ประดิษฐ์วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี ปีที่ประดิษฐ์ ๒๕๓๑ วัตถุประสงค์ อนุรักษ์และเผยแพร่การประกอบอาชีพ ผลิตดินสอพอง ของหมู่บ้าน หินสองก้อน จังหวัด ลพบุรี เนื้อหา แสดงขั้นตอนการทำดินสอพอง เริ่มจากการ ขุดดิน เตรียมดิน หยอดดิน และเก็บดิน ผสมทำแก้ว พาราสีของชายหญิงในตอนท้าย ผู้ประพันธ์บทไม่มีบทร้อง วงดนตรีวงปี่พาทย์ ผู้ประพันธ์ทำนอง สิริชัยชาญ พักจำรูญ	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๖๔.

		ผู้แสดงผู้ชาย – ผู้หญิง จำนวนคู่ การแต่งกายผู้ชาย : เสื้อคอกลมแขนสั้น กางเกงขาสามส่วน ผ้าขาวม้ารัดเอว หมวก ผู้หญิง : มวยเก๋กลางกระหม่อม เสื้อคอกลมแขนยาว ผ้าซิ่น ดอกไม้ทัด สร้อยคอ ต่างหู จอบ อุปกรณ์การแสดงจอบ จอบ หมวก กระจาด การแสดงผู้แสดงชายออกมาทำท่าซุกดินสอพองแล้วร่อนดิน เตรียมดิน ผสมดินนวด หยอดเก็บดินตามลำดับ ตอนท้ายเป็นการเกี่ยวพาราสีกัน	
๑๘๕.	ระบำตุ๊กตาชาววัง	ประเภทศิลปอาชีพ ความยาว๑๒ นาที ผู้ประดิษฐ์ วิทยาลัยนาศิลปอ่างทอง ปีที่ประดิษฐ์๒๕๓๓ วัตถุประสงค์ อนุรักษ์และเผยแพร่การทำตุ๊กตาชาววังศิลปหัตถกรรม พื้นบ้านภาค กลาง เนื้อหา ถ่ายทอดความมีชีวิตลงในตุ๊กตาชาววัง โดยใช้นาฏศิลป์เป็นสื่อ แสดงลักษณะการเล่นของเด็กไทยสมัยโบราณ ผู้ประพันธ์บทคำร้องศักดิ์ นาฏประเสริฐ วงดนตรีวงปี่พาทย์ เพลงมอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร งูกินหาง ผู้ประพันธ์ทำนอง ลำราวย งานชุม วีระศักดิ์ กลั่นรอด และวรเทพ บุญจำเริญ การแสดงผู้ชาย : เสื้อคอกลมแขนสั้น โจงกระเบน ผ้ารัดเอว กำไลข้อเท้า ผู้หญิง : มวยเก๋กลางกระหม่อม เสื้อคอกลมแขนสั้น โจงกระเบน พวงมาลัยประดับผม สร้อยคอ กำไลข้อมือ กำไลข้อเท้า	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๖๘.
๑๘๖.	ระบำเบญจรงค์	ประเภทศิลปอาชีพ ความยาว๗-๑๐ นาที ผู้ประดิษฐ์ นักศึกษาวิชาเอกนาฏศิลป์รุ่นที่ ๑๓ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

		ปีที่ประดิษฐ์ ๒๕๓๘ วัตถุประสงค์ อนุรักษ์และเผยแพร่เครื่องเบญจรงค์ไทย เนื้อหา แสดงขั้นตอนการทำเครื่องเบญจรงค์ของไทย ผู้ประพันธ์บทไม่มีบทร้อง วงดนตรีวงปี่พาทย์ เพลงอาหนูชั้นเดียว อรุณ ไขแสง ผู้แสดงผู้หญิง ๕ คน การแต่งกายช่วงขึ้น : มวยเกล้าผมกลางกระหม่อม ผ้ารัดอก โจงกระเบน ดอกไม้ทัด สร้อยคอ ต่างหู กำไล ข้อมือ ตัวเบญจรงค์ : มวยเกล้ากลางกระหม่อม เสื้อรัดอกเปิดไหล่ขวา ผ้าหน้านาง สมองเกล้า จรหู สร้อยคอ สร้อยตัว กำไลต้นแขน กำไลข้อมือ เข็มขัด การแสดงเริ่มที่ผู้แสดงที่เป็นชาวบ้านออกมารำแสดง ทำการทำเครื่องเบญจรงค์ ผู้แสดงอีกชุดหนึ่งก็จะออกมารำแสดงท่าที่สมบูรณ์เป็นลวดลายบนภาชนะ โคบใช้ทำนาฏศิลป์เป็นหลัก ท่าที่พบ คือ ท่าเทพนม ท่าพรหมสีหน้า ท่าบัวบาน ท่าอมรเกล้า	มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๗๒.
๑๘๗.	ระบำบันเทิงเกรี	ประเภทศิลปะอาชีพ ความยาว ๑๐ นาที ผู้ประดิษฐ์ วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง ปีที่ประดิษฐ์ ๒๕๓๖ วัตถุประสงค์ อนุรักษ์และเผยแพร่กลองของชาว อ่างทอง เนื้อหา แสดงการตีกลองยาวและกลองรำมะนา ประกอบจังหวะในการรำ ผู้ประพันธ์บทอาจารย์ศุริยวงศ์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง วงดนตรีวงปี่พาทย์เครื่องห้า กลองยาว และรำมะนา เพลงใช้กลองยาวและรำมะนาตีสลับ และประสานกัน พร้อมทั้งมีปี่พาทย์รับ	สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏศิลป์รัชกาลที่ ๕ . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๓๗๔.

		ผู้แสดงผู้ชาย ผู้หญิง จำนวนคู่ การแต่งกายผู้ชาย : เสื้อคอกลมแขนสั้น โจงกระเบน ผ้าโพกศีรษะ ผ้ารัดเอว ผู้หญิง : มวยเกล้ากลางกระหม่อม เสื้อคอกลมแขน สั้น โจงกระเบน ผ้ารัดเอว ดอกไม้ทัด สร้อยคอ ต่างหู กำไลข้อมือ อุปกรณ์การแสดง กลองยาวสำหรับผู้ชาย กลองรำมะนา สำหรับผู้หญิง การแสดงเริ่มจากผู้แสดงชายตีกลองยาวออกมา ประกอบทำรำ จากนั้นผู้แสดงหญิงก็ตีรำมะนา ประกอบ ทำรำออกมาในช่วงท้ายผู้แสดงชายและหญิงหยอกล้อ กัน โดยการตีกลองเป็นสื่อ รำเกี่ยวพาราสีจนจบ กระบวน	

	สุพรรณบุรี	สอนทำขวัญนาให้กับผู้สนใจ พร้อมรับจ้างทำขวัญนาและรับทำบายศรี	ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๑๕๓.	ศิลปินรำกลองยาว อ.เมือง จ. นนทบุรี	คณะสง่าศิลป์ ๓๐/๔ หมู่ ๒ ต.บางกร่าง อ.เมือง จ. นนทบุรี ติดต่อ : นายวิระ, นายสำราญ แจ่มนาม โทร :๐๑-๕๒๒๑๑๕๓, ๐๒-๕๒๔๘๖๕๑ ศิลปะการแสดงรำกลองยาวประยุกต์ ของชาวบ้านตำบลบางกร่าง ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคกลาง ที่อนุรักษ์สืบต่อกันมา โดยมีการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยบ้าง รับแสดงตามงานบวช งานแต่งงานมงคลต่างๆ ทั้งในพื้นที่จังหวัดนนทบุรีและจังหวัดใกล้เคียง รำกลองยาวประยุกต์	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาศริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๑๕๔.	ศิลปินละครชาตรี ขวัญใจเจริญศิลป์ อ.แหลมสิงห์ จ. จันทบุรี	กลุ่มละครชาตรีขวัญใจ เจริญศิลป์ ๓๘ หมู่ ๘ ต.บางกะไชย อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี ๒๒๑๒๐ ติดต่อ : นางวันดี เถลิ้มไชย โทร : (๐๓๕) ๔๕๖๓๑๒ ละครชาตรี เป็นการแสดงในงานต่าง ๆ เช่น งานบวช งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ แก้บน ฯลฯ	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาศริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๑๕๕.	ศิลปินรำกลองยาว หมู่บ้าน โศกแซก อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี	ชมรมอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน บ้านเลขที่ ๕/๒ หมู่ ๘ ต.ดอนกรวย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร : (๐๓๒) ๓๖๑๓๐๐, (๐๓๒) ๓๖๑๒๕๓ ชาวบ้านโศกแซกและคุณพ่อนุญจึงได้ริเริ่มจัดตั้ง "ชมรมอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน" เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมนี้เอาไว้มิให้สูญหาย และให้เยาวชนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาศริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๑๕๖.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน	นายสมชัย จำปาดี ๑๕๕/๓ ซอยวัดยางสุทธาราม ใกล้สามแยกไฟฉาย ถนนพราหมณ์ แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาศริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี

	กรุงเทพมหานคร	๑๐๗๐๐ โทร ๔๑๑๕๒๘๘ ทำการผลิต เครื่องดนตรีไทยทุกชนิด ขายส่งและปลีก มีโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องดนตรีที่จังหวัดกาญจนบุรี และเปิดกิจการร้าน "สมชัยการดนตรี" ด้วย	ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๑๕๗.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	นายจรัส (ช่างนพ) สุริแสง ๓๐ ซอยชัยวัฒนะ ถนนวุฒากาศ แขวงบางค้อ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โทร ๔๗๗๑๓๕๕ ทำการผลิต ซอด้วง รูปสวย คุณภาพดี มีสติกชื่อ "ช่างนพ" ฝังไว้ด้วย	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๑๕๘.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	นายวินิจ (ช่างเล็ก) พุกสวัสดิ์ ๔๗๘/๑ หมู่ ๑๐ ซอยเพชรเกษม ๖๗ ถนนเพชรเกษม แขวงบางแค เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐ โทรศัพท์ ๔๒๑๕๖๕๕ ๐๑ - ๘๒๗๗๗๑๘๘ ทำการผลิต จิมต่อลายไม้ จะเข้ ซอด้วง ซออู้ และ ขลุ่ยปรับเปลี่ยน	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๑๕๙.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	นายธีรพันธุ์ (ช่างค้อย) ธรรมานุกูล หมู่บ้านร่วมเกือ ซอย ๑๘ บ้านทรงไทยอยู่ทางซ้ายมือ พุทธมณฑล สาย ๔ โทรศัพท์ ๘๘๘๕๒๑๐ ทำการผลิต ซอสามสาย ซอด้วง ซออู้	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๐๐.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	นายจักรี มงคล ๑๘/๒ หมู่ ๖ ซอยสมามคมแพทย์ ถนนนวมินทร์ แขวงบึงกุ่ม เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐ โทรศัพท์ ๐๑ - ๖๒๐๒๕๐๕ ทำการผลิต ซอสามสาย กะลาต่อ โทน มโหรี	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๐๑.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	นายจรินทร์ กลิ่นบุปผา ๓๔๓ ซอยหลังวิทยาลัยครู บ้านสมเด็จ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ โทรศัพท์ ๔๖๕๒๘๘๐ ทำการผลิต ขลุ่ยทุกชนิด ทั้งปลีกและส่ง	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๐๒.	ช่างทำเครื่อง	นายจำน่าย ทองนุ่น ที่อยู่ร้านดุริยบรรณ ทำการ	อานันท์ นาคคง และ

	ดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	ผลิต ซอด้วง จะเข้	อัญญาพร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๐๓.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	นายอนันต์ จำพาลี ๘๕๕ - ๓ ซอยวัดยางสุทธาราม ถนนพรานนก แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพ ๑๐๗๐๐ เชี่ยวชาญในการปิดทองเครื่อง ดนตรี	อานันท์ นาคคง และ อัญญาพร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๐๔.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	นายฉัตรชัย จตุรธำรง ๑๘๒/๖ ถนนอรุณอมรินทร์ บางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ มีชื่อเสียงในการ ผลิต จิม ทุกชนิด ในนาม ร้านสยามวาทีต	อานันท์ นาคคง และ อัญญาพร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๐๕.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	นายเจเร โดสมบุญณ์ (กิจเจริญดนตรี) ๕๑๑/๓๖ ซอยจรัญสนิทวงศ์ ๘๘ บางพลัด กรุงเทพ ๑๐๗๐๐ ทำการผลิต ซอ เป็กร้าน "กิจเจริญดนตรี" ขายเครื่อง ดนตรีที่สวนจตุจักร	อานันท์ นาคคง และ อัญญาพร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๐๖.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	นายดำรง แยมบาง ที่อยู่ ๔๖๘ ตรงข้ามหอพักขวลิตร รุ่งแสง บ้านเนิน ถนนอิสรภาพ ๘๕ เขตบางกอก น้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ ๔๑๑๐๒๘๗ ทำ การผลิต ลูกฆ้อง	อานันท์ นาคคง และ อัญญาพร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๐๗.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	นายเสน่ห์ พักตร์ผ่อง ๑๘๓๒/๑๐ ถนนเพชรบุรี ตัดใหม่ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพ ๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ ๒๕๒๑๐๐๘ ทำการผลิต ผืน ระนาด ไม้ดีระนาด ขึ้นหน้ากลองแขก	อานันท์ นาคคง และ อัญญาพร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๐๘.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน	นายสุบิน จันท์แก้ว ๓๐๕ ถนนรามคำแหง ๓๕ แขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพ	อานันท์ นาคคง และ อัญญาพร สาคริก.

	กรุงเทพมหานคร	โทรศัพท์ ๓๑๘๔๕๕๕ ทำการผลิต ผืนระนาด เทียบระนาด มีวีป้าพาทย์จันทร์นิมิต ศิษย์สรทอง	หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๐๙.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	นายบุญเลิศ ปิ่นช้าง นายรัก ปิ่นช้าง ๓๑/๓ หมู่ ๔ ซอยเรืองรัตน์ แขวงบางขุนเทียน เขตบางขุนเทียน โทรศัพท์ ๐๒-๘๕๓๑๕๑๓ ทำการผลิตเครื่องปี่พาทย์ระดับมุก และทั่วไป มีวงปี่พาทย์สามัคคีดนตรีไทย รับงาน บรรเลงทั่วไป	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๑๐.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	ร้านเชียะกี้ ๑๘๔ ถนนเจริญกรุง แขวงสัมพันธวงศ์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ โทรศัพท์ ๔๑๕๖๒๗๘ รังกลิงจาเป็นเครื่องดนตรีต่างๆ ไม้ดีดจะเข้ และ ซองา	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๑๑.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	นายจำรูญ คคดี ช่างโรงไม้ศาลาแดง ริมคลองทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา โทรศัพท์ ๔๔๔๑๒๖๓ รับขึ้นหน้ากลอง	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๑๒.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	นายไพศาล มะเร็งสิทธิ์ ๑๕ ซอยอินทามระ ๔๑ ถนนสุขุมวิท แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ ทำการผลิต ไม้ตีขิม	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๑๓.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน กรุงเทพมหานคร	ครูเดือน พาทย์กุล (ศิลปินแห่งชาติ) ที่อยู่ พาทย์กุลการดนตรี ถนนนามเสน บางลำพู ทำการผลิต เครื่องดนตรีชิ้นส่วน ซอสามสาย ซอด้วง ซออู้	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๑๔.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน	เรือดริสุวิทย์ (สะอึง) แก้วกระมล ซอยจรัลสนิทวงศ์ ๒๔ หลังเมรุวัดอัมพวา โทรศัพท์	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคริก.

	กรุงเทพมหานคร	๔๑๒๕๔๗๒ ทำการผลิต กล่องใส่เครื่องดนตรี ทุกชนิด	หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๑๕.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนนทบุรี	นางอรุณ บัวเยี่ยม ๘๑/๑ ซอยมิ่งขวัญ ๕ ถนนติ วานนท์ ๒ ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี โทรศัพท์ ๕๒๖๑๕๒ ทำการผลิต อังกะลุง	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๑๖.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนนทบุรี	นายพัฒน์ บัวทั้ง ๔๕/๒ หมู่ ๕ ร้านดุริยศัพท์ ถนน ประชากรราษฎร์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ ทำการผลิต อังกะลุง ขิม ม้าอง	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๑๗.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนนทบุรี	นายไสยาสน์ เข้มสุวรรณ วสัฒพิพรารค์ ปราโมทย์ อ.เมือง ทำการผลิต อังกะลุง ขึ้นหน้า กลอง และ พันไม้ระนาด และ มีความสามารถ เล่นปี่พาทย์ได้รอบวง	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๑๘.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนนทบุรี	นายสายหยุด เข้มสุวรรณ บางใหญ่ ทำการผลิต อังกะลุง และ ผีระนาด	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๑๙.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนนทบุรี	นายอนุรักษ์ แพทย์กิจ ๔๑/๑ หมู่ ๒ ต.ตลาด ขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ ทำการผลิต อังกะลุง	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๒๐.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน	นายจักรายุทธ ไหลสกุศล ๑๑๐/๘๗ หมู่ ๔ ต.บาง รักพัฒนา อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ ทำ	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก.

	จังหวัดนนทบุรี	การผลิต กำพวดปี (ใช้วัสดุ เงิน ทอง นาก) ไม่มี วางขาย ต้องสั่งทำ	หนังสือที่ระลึก คนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๒๑	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนนทบุรี	จ.อ. สุวรรณ ศาสนนันท์ ๗๓/๑๒ หมู่ ๑ ต.ปาก เกร็ด อ.ปากเกร็ด นนทบุรี ๑๑๐๐๐ ทำการผลิต ปี (นอก กลาง ใน ขวา มอญ) ทำซอด้วง ซออู้	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก คนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๒๒	ช่างทำเครื่อง ดนตรีในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	นายสมบุญ เกิดจันทร์ ๓๔ หมู่ ๗ ต.พระขาว อ. บางบาล จ. พระนครศรีอยุธยา ทำการผลิต และ ตกแต่ง เครื่องเป่าพาทย์ มอญ ลางรัก ปัดทอง ปัด กระฉก และ ขั้วร้อง	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก คนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๒๓	ช่างทำเครื่อง ดนตรีในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	นายประหยัด (ลุงต่อ) อรรถกฤษณ์ ๔๘/๑๒ หมู่ ๒ ต.ท่าวาสุกรี อ.เมือง จ.พระนครศรีอยุธยา โทรศัพท์ ๐๓๕ - ๒๔๓๕๕๒ ทำการผลิต หนังสือ เพื่อขายส่งต่อขึ้นหน้ากลอง	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก คนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๒๔	ช่างทำเครื่อง ดนตรีในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	นายสมพร (ช้าง) นวมระวี ๙๗ หมู่บ้านวรเชษฐ์ หมู่ ๔ ต.บ้านป้อม อ.เมือง จ.พระนครศรีอยุธยา ทำการผลิตเครื่องดนตรีไทยทุกชนิด ในนามร้าน "สังคีตประดิษฐ์"	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก คนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๒๕	ช่างทำเครื่อง ดนตรีในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	นายสมศักดิ์ นวมระวี ๑๘/๒ ซ่างวัดกะสัง ถนน งามเขตต์ อ.อุทัย จ.พระนครศรีอยุธยา โทรศัพท์ ๐๓๕ - ๒๔๒๗๘๑ ทำการผลิตเครื่องดนตรีทุก ชนิด และเปิดร้าน "งามเขตต์" ขายปลีกและส่ง	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก คนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๒๖	ช่างทำเครื่อง ดนตรีในจังหวัด	นายล้วน คนตรี ๕๓ หมู่ ๕ ต.บางชะนี อ. บาง บาล จ.พระนครศรีอยุธยา โทรศัพท์ ๐๓๕ - ๒๘๖๓๔๖ ทำการผลิต และ รับขึ้นหน้ากลอง	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูธ สาคริก. หนังสือที่ระลึก คนตรี

	พระนครศรีอยุธยา	ทุกชนิด เช่น กลองแขก และ รับซ่อมกลองชำรุด	ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๒๗	ช่างทำเครื่องดนตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	นายประสิทธิ์ คหินทพงษ์ ๑๒ หมู่ ๓ ต.พระขาว อ.บางบาล จ.พระนครศรีอยุธยา โทรศัพท์ ๐๓๕-๘๖๖๒๓๑ รับขึ้นหน้ากลอง และ รับซ่อมกลอง มีวงปี่พาทย์มอญ ๑๖ โค้ง	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาศริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๒๘	ช่างทำเครื่องดนตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	นายประสาร คหินทพงษ์ ๑๖ หมู่ ๖ ต.พระขาว อ.บางบาล จ.พระนครศรีอยุธยา โทรศัพท์ ๐๓๕ - ๘๖๖๓๔๖ รับขึ้นหน้ากลอง และ รับซ่อมกล้อง	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาศริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๒๙	ช่างทำเครื่องดนตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	นายจำลอง คหินทพงษ์ ๑๐ หมู่ ๖ ต.บ้านคลัง อ.บางบาล จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๓๕ - ๘๖๖๘๘๔ ทำการผลิต ผืนระนาด เอกทุ่ม ลูกกระนาดเอกเหล็ก ไม้ตีระนาด	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาศริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๓๐	ช่างทำเครื่องดนตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	นายสำริด (ช่างแจ้ว) กริโชติ ๒๕/๕ หมู่ ๓ บ้านปิ่นแก้ว ต.ชายนา อ.เสนา อยุธยา โทรศัพท์ ๐๑ - ๙๐๓๕๕๖๑ ทำการผลิตรางระนาด ผ้องมอญ กระจังโหม่ง เท้าตะโพน คอกเปิงมาง	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาศริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๓๑	ช่างทำเครื่องดนตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	นายเป้า ทับสาคร ๒/๑ หมู่ ๓ หน้าวัดฝั่งแคด ต.ทับน้ำ อ. บางปะหัน อยุธยา โทรศัพท์ ๐๑ - ๘๔๖๘๖๑๐ ทำการผลิตเครื่องดนตรีไทย ทุกชนิด	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาศริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๓๒	ช่างทำเครื่องดนตรีในจังหวัด	นายสง จันทรตรี ๘/๑ หมู่ ๕ ต.บ้านโพธิ์ อ.เสนา อยุธยา ๑๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๓๕ - ๒๑๖๔๓๔ ทำการผลิต ปี่ใน ปี่ชวา ปี่มอญ และ	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาศริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี

	พระนครศรีอยุธยา	เป็นบุคคลดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขาการช่าง ศิลปะและช่างฝีมือ ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๓๓	ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๓๓	ช่างทำเครื่อง ดนตรีในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	นายสุชิน กล้ายมูข ๓๓/๕ หมู่ ๕ ต. กบเจ้า อ. บางบาล อ.อยุธยา โทรศัพท์ ๐๓๕ - ๓๐๗๖๕๗ ทำการผลิต ผืนระนาดเอก พ้นไม้ดีระนาด และ ทำกลอง	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคกริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๓๔	ช่างทำเครื่อง ดนตรีในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	นายสังเวียน (สังเวียนปาน) พงษ์ดนตรี ๒๕ หมู่ ๗ ต.ธนู อ. อุทัย(หน้าวัดสะแก) พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๑๐ โทรศัพท์ ๐๓๕ - ๒๕๖๑๔๑ รับขึ้นหน้ากลอง และ เทียบเสียงปี พาทย์	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคกริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๓๕	ช่างทำเครื่อง ดนตรีในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	นายสันติ รัตนวิเชียร โรงเรียนเทศบาลวัดป้อม เพชร อ.เมือง รับขึ้นหน้ากลอง	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคกริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๓๖	ช่างทำเครื่อง ดนตรีในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	นายสุข เกิดทรง หมู่บ้านปิ่นแก้ว อ.เสนา จ. พระนครศรีอยุธยา ทำการผลิต ม้องมอญ คอก เปิงมาง กระจึงโหม่ง	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคกริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๓๗	ช่างทำเครื่อง ดนตรีในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	นายมนัส สุริยะรังสี ๗๘/๔ หมู่ ๕ หน้าวัด ลอดช่อง ต.บ้านป้อม อ.อยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๕ - ๒๑๐๕๔๘ ทำการผลิต ซอด้วง ซออู้ ช่างใน จังหวัดอ่างทอง ชุมชนบ้านเอกราช หมู่ ๖ ต.เอก ราช อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง ๑๔๑๓๐ ทำการผลิต กลองทุกลชนิด ทำหุ่นกลอง ขึ้นหน้ากลอง ขย ตรงและขายส่งทั่วไป	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคกริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.

๒๓๘	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน จ. สุพรรณบุรี	นายชวน บุญศรี ๘๗ หมู่ ๑ ต.ตะครี อ.บางปลา ม้า จ.สุพรรณบุรี โทรศัพท์ ๐๓๕ - ๕๘๗๘๔๓ ทำการผลิต อังกะลุง และ ทำผืนระนาด	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๓๙	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน จ. สุพรรณบุรี	นายมนตรี มุกดาหาร อ.บางปลา ม้า จ. สุพรรณบุรี ทำการผลิต แกะเครื่องเป่าพาทย์มอญ	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๔๐	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน จ. สุพรรณบุรี	นายบุญ ขอบลำเจียกจร ต.ท่าเสด็จ อ.ดอนเจดีย์ จ.๐สุพรรณบุรี ทำการผลิต เครื่องเป่าพาทย์มอญ ปัดทอง และ ขึ้นกลองแขกเสียงดีมาก	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๔๑	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน จ. ลพบุรี	ร.อ. ตำรวจ โพธิ์แสร์ ๖๓/๔ หมู่ ๘ ต.เขาพระงาม อ. เมือง จ.ลพบุรี โทรศัพท์ ๐๓๖ - ๔๘๖๒๑๙ ทำการ ผลิต ไม้ตีซิม ผืนระนาดเอก ระนาดทุ้มจะเข้ ซอด้วง ซออู้ ซิมสาย ซิมเหล็ก และ รับซ่อม	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๔๒	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน จ. ลพบุรี	นายน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง บ้านพักวิทยาลัยนาฏศิลป์ ลพบุรี อ.เมือง จ. ลพบุรี ๑๕๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๖ - ๔๑๒๔๕๐ ทำการผลิต ไม้ตีระนาด ไม้ตีฆ้อง ผืน ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการดนตรีไทย ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ ลพบุรี	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๔๓	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยใน จ. ลพบุรี	นายจำปี (ลุงตึก) แสงพลบ บ้านท้ายตลาด วัดสัง ราษฎร์ ๖๔ หมู่ ๘ ต.โพธิ์เก้าต้น อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐ ทำการผลิต ระนาดเอก ระนาดทุ้ม รำ นฆ้องวงใหญ่ - เล็ก จะเข้ ซอด้วง ซออู้ ปี่ชวา โทน รำมะนา (ขายตรง)	อานันท์ นาคคง และ อัยฎาฐ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.

๒๔๔	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จ. ลพบุรี	นายไพฑูรย์ สมนธิ อ.อินทบุรี จ.ลพบุรี รับเทียบ เสียงเครื่องปี่พาทย์	อานันท์ นาคคง และ อัยยภูวณ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๔๕	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัด สมุทรสงคราม	นายลิ้ม อินทร์พันธ์ ๔๓ ซอยเอกชัย ๒ ค.แม่ กลอง อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๔ - ๗๑๕๒๐๗ ทำการผลิต ซอ ด้วง ซออู้ ซอกกลาง	อานันท์ นาคคง และ อัยยภูวณ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๔๖	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัด สมุทรสงคราม	นายสายหยุด (กลิ้ง) จันทรภูถ ๒/๑ หมู่ ๔ ค. กระดังงา อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม ทำการ ผลิต แกะกะโหลกมะพร้าว ทำซออู้ ซอด้วง	อานันท์ นาคคง และ อัยยภูวณ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๔๗	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัด สมุทรสงคราม	นายสมพร (หล่อ) เกตุแก้ว บ้านพญาซอ ๔๓ หมู่ ๕ ค.บางพรหม อ.บางคนที จ. สมุทรสงคราม ทำการผลิต แหะลาย กะลามะพร้าว กะโหลกซออู้ งานประณีต	อานันท์ นาคคง และ อัยยภูวณ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๔๘	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัด สมุทรสงคราม	นายศิริ นักดนตรี ๒๐๑ หมู่ ๑ ซอยจักรทอง เจริญ ต.สวนหลวง อ. กระทุ่มแบน ช้าง โรงแรมศรีสยาม จ.สมุทรสงคราม โทรศัพท์ ๐๓๔ - ๔๗๒๖๑๔ ทำการผลิต ระนาดเอกเหล็ก และมีวงปี่พาทย์ ส.ศิริศิลป์ สอนดนตรีที่ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา	อานันท์ นาคคง และ อัยยภูวณ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.

๒๕๔	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัด เพชรบุรี	นายภูด อ.เมือง จ. เพชรบุรี ทำกลองทุกชนิด	อานันท์ นาคคง และ อัยยวาท สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๕๕	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัด เพชรบุรี	นายอืด อ.บ้านลาด จ. เพชรบุรี ทำกลองทุกชนิด	อานันท์ นาคคง และ อัยยวาท สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๕๖	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนครปฐม	นายสวาท มั่นศรีจันทร์ ๒๖/๓๗ ต.บางแจม อ. เมือง จ. นครปฐม ๗๑๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๓๔ - ๒๗๒๘๘๑ ทำการผลิต ผืนระนาดเอก ระนาด ทุ้ม	อานันท์ นาคคง และ อัยยวาท สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๕๗	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนครปฐม	นายเชาว์ ชาวนาเป้า ๒๓/๑ ม ๖ ต. ท่าตลาด อ. สามพราน จ. นครปฐม ๗๑๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๓๔ - ๓๒๑๒๓๑ ทำการผลิต ซอสามสาย ซอ ด้วง ซออู้ ผลิตจากไม้และงา	อานันท์ นาคคง และ อัยยวาท สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๕๘	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนครปฐม	นายมานพ แก้วบุชา บ้านห้วยพลู จ. นครปฐม ทำการผลิต และ แกะลายราหมั่งมอญ	อานันท์ นาคคง และ อัยยวาท สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๕๙	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนครปฐม	นายกฤษฎา คำนประคิษฐ์ ๖๘/๒๑ ต.หนองปาก โลง อ. เมือง จ. นครปฐม โทรศัพท์ ๐๑ - ๙๙๖๖๖๙๑ ทำการผลิต ผืนระนาดเอก ผืน ระนาดทุ้ม จี้นหน้ากลอง และเทียบเสียงปี่พาทย์	อานันท์ นาคคง และ อัยยวาท สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.

๒๖๐.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนครปฐม	นายกเล็ก มั่นคง ๒๑๕ หมู่ ๒ ต.หนองดินแดง อ. เมือง จ. นครปฐม ๗๓๑๑๐ ทำการผลิต เหลา ลูก ระนาด ชุดรางระนาด และ เทียบเสียงปี่พาทย์	อานันท์ นาคคง และ อัยยวรรธน์ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๖๑.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนครปฐม	นายแถว เจริญอินพรหม ๔๒ หมู่ ๔ ต.ทัพหลวง อ. เมือง จ. นครปฐม ๗๓๑๑๐ ทำการผลิต เครื่องปี่พาทย์ทุกชนิด	อานันท์ นาคคง และ อัยยวรรธน์ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๖๒	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนครปฐม	นายสวาง ด้วงคู่ ๓๓๑ หมู่ ๒ ต. หนองดินแดง อ. เมือง จ. นครปฐม ๗๓๑๑๐ ทำการผลิต เหลา ผืนระนาดเอก ระนาดทุ้ม อังกะลุง และ ขึ้นหน้า กลอง	อานันท์ นาคคง และ อัยยวรรธน์ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๖๓.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนครปฐม	นายอร่าม พันธุ์รักดี ๔๓/๑ ถนนราชดำเนิน ต. พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ นครปฐม ๗๓๑๑๐ ทำ การผลิต เหลาผืนระนาดเอก ระนาดทุ้ม อังกะลุง และ ขึ้นหน้ากลอง	อานันท์ นาคคง และ อัยยวรรธน์ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๖๔.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนครปฐม	พระครูปฐมธาดา (สงวน คล้ายสุบรรณ) วัด ปฐมทอง ๓๒ หมู่ ๕ ต. ห้วยม่วง อ. กำแพงแสน จ. นครปฐม ฝึกฝนเด็กๆในอุปถัมภ์ แกะสลักฆ้องมอญ รางระนาด กระจึงโหม่ง ดัด หนังเรียด ขึ้นหน้ากลอง ทำปี่ ตั้งวงปี่พาทย์ " เพื่อกำพร้าประทุมพิทักษ์ อนุรักษ์ดนตรีไทย "	อานันท์ นาคคง และ อัยยวรรธน์ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๖๕.	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดชลบุรี	นายเอื้อ ฉัตรเฉลิม ๔๖๕ ซอยศรีนิคม ต. มะขาม หย่อง อ. เมือง จ. ชลบุรี โทรศัพท์ ๐๓๘ - ๒๗๗๗๖๖๖ ทำการผลิต จะเข้ (หุ่นครูแสวง อภัย วงศ์)	อานันท์ นาคคง และ อัยยวรรธน์ สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.

๒๖๖.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยในจังหวัดฉะเชิงเทรา	นายประยัด จาบกุล ๑๒๑ หมู่ ๑๓ ต. คงน้อย อ. ราชสาสน์ จ ฉะเชิงเทรา ทำการผลิต ผืนระนาดเอก ผืนระนาดทุ้ม	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๖๗.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยในจังหวัดฉะเชิงเทรา	นายทอง อยู่สิทธิ ๑ หมู่ ๔ ต.หัวลำโพง อ.แปลงยาว จ. ฉะเชิงเทรา โทรศัพท์ ๐๓๘- ๘๕๓๓๒๖ ทำการผลิต ผืนระนาดเอก ผืนระนาดทุ้ม	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๖๘.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยในจังหวัดฉะเชิงเทรา	นายเสรี นุชกำแหง ต.คอนทราย จ. ฉะเชิงเทรา ทำการผลิต ผืนระนาดเอก ผืนระนาดทุ้ม ปี ลำโพงปีมอญ แกะรางระนาด รางฆ้อง	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๖๙.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยในจังหวัดนครนายก	นายพิบูลย์ (แก่ง) นิธิวิไลพันธ์ ๔๒/๑ หมู่ ๘ ต. ศรีนาวา อ. เมือง จ. นครนายก ๒๖๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๙ - ๓๑๓๒๖๑ ทำการผลิต หล่อ ลูกฆ้อง ไทย มอญ จำหน่ายร้านฆ้อง	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๗๐.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยในจังหวัดนครนายก	นายมานพ อยู่สวัสดิ์ ๓๖ หมู่ ๑ ต.พิศณุออก อ. บ้านนา จ. นครนายก ทำการผลิต ระนาดเอก ระนาดทุ้ม และ เป็นหัวหน้าวงปี่พาทย์	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๗๑.	ช่างทำเครื่องดนตรีไทยในจังหวัดนครนายก	นายสมหวัง คำวังนัง ๑๒๓ หมู่ ๑๒ ต. พิศณุออก อ. บ้านนา จ. นครนายก ทำการผลิต อังกะลุงราว ใช้หวดสปริงและกดปุ่มแทนการเขย่า มีวงปี่พาทย์ คำวังนังบรรเลง	อานันท์ นาคคง และ อัมภวูร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่

			๓๒. ,มปท., มปป.
๒๗๒	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดนครนายก	๑๒๕ หมู่ ๑๒ ต. พิกุลออก อ. บ้านนา จ. นครนายก ทำการผลิต อังกะลุงราว ใช้หวด สปริงและกดปุ่มแทนการเขย่า มีวงปีพาทย์ คำ วังนังบรรเลง	อานันท์ นาคคง และ อัยภูวสุร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๗๓	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดตราด	จำเริญประทุม นพเก้า ๓๕ ถนนชัยมงคล ต. บางพระ อ. เมือง จ. ตราด ทำการผลิต ผืน ระนาดเอก ผืนระนาดทุ้ม	อานันท์ นาคคง และ อัยภูวสุร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๗๔	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดตราด	นายวิชัย มั่นคง ถนนชัยมงคล ต. บางพระ อ. เมือง จ. ตราด ทำการผลิต ผืนระนาดเอก ผืน ระนาดทุ้ม	อานันท์ นาคคง และ อัยภูวสุร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๗๕	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดตราด	นายอนุกุล กุมภะ ๕ หมู่ ๒ ต. ท่ากลุ่ม อ. เมือง จ ตราด ทำการผลิต ผืนระนาดเอก ผืนระนาดทุ้ม	อานันท์ นาคคง และ อัยภูวสุร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๗๖	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดตราด	นายอำนาจ สารเนตร ๒ โคกใหญ่ หมู่ ๖ ต. หนองเสม็ด อ.เมือง จ. ตราด ทำการผลิต ผืน ระนาดเอก ผืนระนาดทุ้ม	อานันท์ นาคคง และ อัยภูวสุร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๓๒. ,มปท., มปป.
๒๗๗	ช่างทำเครื่อง ดนตรีไทยใน จังหวัดตราด	นายอานนท์ อาสน์สถิตย์ ต. หนองคันทรอ อ. เมือง จ. ตราด ทำการผลิต ผืนระนาดเอก ผืน ระนาดทุ้ม	อานันท์ นาคคง และ อัยภูวสุร สาคริก. หนังสือที่ระลึก ดนตรี ไทยอุดมศึกษา ครั้งที่

บทที่ ๔

ฐานข้อมูลวัฒนธรรม ภาคกลาง

หมวดประเพณีพิธีกรรม

ความหมายและความสำคัญของประเพณีพิธีกรรม

ประเพณีพิธีกรรม คือ กฎเกณฑ์หรือการควบคุมทางสังคม ที่ทำหน้าที่ชี้แนะและควบคุมพฤติกรรมของผู้คนในวัฒนธรรมเดียวกัน มีรากเหง้าเดียวกัน ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีสัมพันธภาพที่ดีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศาสนาดั้งเดิมของไทยคือความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญาณ เมื่อศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์เข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ จึงผสมผสานกลมกลืนเป็นศาสนาชาวบ้านที่มีความเชื่อถือทั้งผี พราหมณ์ พุทธ ชาวบ้านจะประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาโดยเรียกว่าประเพณีการทำบุญ เช่น ประเพณีการทำบุญเทศน์มหาชาติ ประเพณีอุปสมบท ประเพณีการทำบุญข้าวประดับดินและข้าวสาก ประเพณีบุญสงกรานต์ เป็นต้น ประเพณีไทยโดยทั่วไปมี ๓ ลักษณะ ประเพณีที่สังคมถือว่าใครฝ่าฝืนหรือดเว้นถือเป็นผิดหรือชั่วเรียกว่าจารีตประเพณี ประเพณีที่สังคมถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ ไม่ถือว่าเป็นผิดศีลธรรมเป็นแต่เนียมว่าควรประพฤติ เรียกว่า ธรรมเนียมประเพณีหรือวิถีประชา ในทัศนะของคนภายนอก ชุมชนเห็นว่าประเพณีพิธีกรรมทางศาสนา มีลักษณะที่ดึงดูดความสนใจเช่นแปลกประหลาด ไม่เป็นเหตุเป็นผล ลึกลับ ซับซ้อน มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ Max Weber เสนอแนวคิดว่า ประเพณีพิธีกรรมทางศาสนาเป็นเวทีเปิดโอกาสให้หลักการและความเชื่อทางศาสนาแสดงความหมายต่างๆ ออกมาในชีวิตจริงของในลักษณะที่ตรงข้ามกับความเป็นจริง

ประเพณีพิธีกรรม มีทั้งที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ และคติความเชื่อดั้งเดิมของไทย ในการนับถือผีและอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ และคติความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ ประเพณีพิธีกรรมส่วนใหญ่ ปฏิบัติในหลายพื้นที่ของภาคกลาง และยังมีพิธีกรรมหรือประเพณีที่ปฏิบัติเฉพาะพื้นที่บางแห่ง เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่พัฒนาสืบสานและสร้างสรรค์ลักษณะเฉพาะของประเพณีและพิธีกรรมของตนเอง ประเพณีพิธีกรรมเหล่านี้ยังคงดำเนินสืบเนื่องต่อมาอยู่ในปัจจุบัน

ผู้วิจัยสำรวจและรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมหมวดประเพณีพิธีกรรม (ภาคกลาง) ได้ ๘๗ ข้อมูล ดังนี้

ที่	ชื่อ วัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	ทำขวัญเดือน ,พิธี	พิธีทำขวัญเดือน เป็นการทำขวัญเด็กทารกเมื่อมีอายุครบ ๑ เดือนแล้ว ถือว่าเป็นระยะที่เด็กพ้นเขตอันตราย จึงจัดให้มีการทำขวัญและตั้งชื่อ มีการเชิญญาติพี่น้องมาร่วมเป็นการบอกกล่าวว่ามีญาติเพิ่มจำนวนขึ้นอีกคนหนึ่ง หม่อมเจ้าหญิงพูนพิสมัย ดิสกุล ทรงอธิบายว่า พิธีทำขวัญอาจจัดทำขึ้นใหญ่โตตามกำลังฐานะของบุคคล พิธีทำขวัญเดือนที่หม่อมเจ้าหญิงพูนพิสมัยทรงกล่าวถึงในหนังสือประเพณีไทยเป็นพิธีในครอบครัวชนชั้นสูง มีพราหมณ์มาเกี่ยวข้องด้วยดังนี้เริ่มด้วยการสวดมนต์เย็นก่อนวันฤกษ์ที่โหราให้ตามดวงชะตาของเด็ก รุ่งขึ้นเช้าเลี้ยงพระและทำขวัญเด็กตามพิธีพราหมณ์ คือ เมื่อได้เวลาฤกษ์โหรก็ตีฆ้องบอกเวลาฤกษ์ ผู้เป็นประธานในงานก็เตร้าน้ำสังข์ลงบนหัวเด็กแล้วหยิบมิดขิ้นแตะผมหงอกเป็นพิธีว่า โคนพระสงฆ์สวดชยันโตให้พร พราหมณ์เป่าสังข์ไกวบัณเฑาะว์ พิณพาทย์มโหรีประโคม เป็นการอวยชัยให้พร เมื่อ โคนผมหงอกเรียบร้อยแล้ว พราหมณ์ทำพิธีอาบน้ำเด็กเจือน้ำพระพุทธมนต์ที่พระทำในวันสวดมนต์เย็น โดยนำเด็กจุ่มน้ำพอเป็นพิธี แล้วส่งเด็กให้ผู้อุ้มแต่งตัวและอุ้มนั่งตรงหน้าบายศรี พราหมณ์ทำขวัญตามพิธี คือเสกปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายจากเด็กด้วยสายสิญจน์ แล้วเผาไฟทิ้ง แล้วผูกมือผูกเท้าจนเจิมด้วยแป้งกระแจะ ใช้ช้อนตักน้ำมะพร้าวแตะปากเด็กพอเป็นพิธีว่าให้กิน แล้วจุดเทียนในแว่น ๓ แว่น ยกขึ้นอวยชัยให้พรเด็ก ๓ ครั้ง แล้วจึงเวียนเทียนสมโภชเมื่อครบ ๓ รอบก็ส่งแว่นเทียนเข้าไปให้พราหมณ์รับไปปักในขันข้าวสารที่ละแว่นจนครบ ๓ แว่น บิบทียนรวมกันเป็นแว่นเดียวแล้วดับไฟด้วยใบพลูซ้อนๆ กันโบกปัดควันเทียนให้น้ำความสวัสดิ์ไปสู่เด็ก	ประคอง นิมนานเหมินท์ ,“พิธีทำขวัญ,“ ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒.

		หลังจากเวียนเทียนสมโภชเสร็จแล้ว พราหมณ์จับปูเปเล่เด็กด้วยเบาะหมอน วางของที่จัดเตรียมไว้ในพานตามขอบเปเล่และใต้เบาะใต้หมอน อุ้มแม่วที่สะอาดมีสร้อยที่คล้องวางในเปเล่เป็นการแสดงว่าให้แล้วก็อุ้มออกไป พราหมณ์นำเด็กนอนเปเล่เห่กล่อมจึงเสร็จพิธี หลังจากนั้นญาติพี่น้องวางของขวัญให้เด็กในเปเล่	
๒.	ขึ้นครู: พิธีกรรม	ขึ้นครู หรือ ยกครู เป็นการคารวะและเป็นการสร้างข้อตกลงเบื้องต้นระหว่างครูกับศิษย์ก่อนที่จะเล่าเรียนวิชาอาวูธ อันได้แก่ มวย (พะหุยุทธ์) กระบี่กระบอง ฟันดาบ ในสมัยก่อนคนที่อยากได้วิชาเหล่านี้ต้องไปฝากตัวอยู่ที่บ้านครูเพื่อปรนนิบัติรับใช้จนครูแน่ใจว่าเป็นคนดี มีนิสัยชอบต่อสู้ มีความอดสาหะ มีความทรหด ไม่เป็นคนมูทะลุ และมีความศรัทธาในตัวครู ครูจึงจะทำพิธีขึ้นครูเพื่อรับเข้ามาเป็นศิษย์อบรมวิทยายุทธตลอดจนกิริยามารยาท เพราะในอดีตพวกนักมวยฝีมือดีจะเข้ารับราชการในกรมทนายเลือก มีหน้าที่อารักขาพระมหากษัตริย์ การขึ้นครูจะทำในวันพฤหัสบดี ศิษย์จะนำดอกไม้ ธูปเทียน ผ้าขาวม้า ผ้าเช็ดหน้า ขันน้ำ หมากพลูและเงินค่าขึ้นครูตามที่ครูระบุ เช่น หกสลึง หกบาท ครูจะทำพิธีต่อหน้าพระพุทธรูปโดยจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยให้ศิษย์สวดมนต์ไหว้พระแล้วรับสัจ ๔ ข้อ คือ ๑. จะบำรุงร่างกายให้สะอาดแข็งแรงและดำรงชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ๒. จะไม่รังแกผู้อ่อนแอ ร่วมรักสามัคคี ๓. จะบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและชาติ ๔. จะหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ไม่สงบ ข้อสำคัญอีกข้อหนึ่งก็คือ จะไม่นำวิชาที่ครูมอบให้ไปใช้ในทางที่ผิด ต่อจากนั้นครูจะให้โอวาทแนะนำการปฏิบัติตน การฝึกฝนและข้อตกลงต่าง ๆ	สุกัญญา ภัทรราชย์. สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง . กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒.

		เมื่อได้ผ่านพิธีขึ้นครูแล้ว ครูจึงจะเริ่มสอนทำ ไหว้ครูและวิธีการใช้อาวุธต่าง ๆ ให้ เมื่อมี ความสามารถพอสมควรแล้วก็จะทำพิธีครอบครูต่อไป	

๓.	การทำขวัญ	เนื่องจากคนไทยภาคกลางบางกลุ่มอพยพมาจากที่อื่น บางกลุ่มมีการผสมกลมกลืนกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น การทำขวัญของคนในภาคกลางแต่ละกลุ่มจึงอาจไม่เหมือนกันทีเดียว พิธีทำขวัญของคนไทยบางกลุ่มเช่นคนไทยในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และในอำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี มีความคล้ายคลึงกับพิธีทำขวัญในภาคเหนือ เช่นเดียวกับคนไทยที่อพยพมาจากภาคอีสานหรือลาวก็มีพิธีทำขวัญที่คล้ายคลึงกับคนไทยในภาคอีสานและคล้ายกับคนลาวในสาธารณรัฐประชาชนลาว คนไทยในภาคกลางในสมัยก่อนมีพิธีทำขวัญในโอกาสต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ การทำขวัญคน เริ่มตั้งแต่ยังเป็นเด็กทารกมี การทำขวัญเมื่ออายุได้ ๓ วันและเมื่อครบ ๑ เดือน ต่อมาเมื่อเด็กหกล้มหรือเจ็บป่วย เมื่อโตขึ้นถึงวัยโกน จุกก็ทำขวัญโกนจุก ในพิธีบวชก็มีการทำขวัญนาค เมื่อแต่งงานก็มีการทำขวัญบ่าวสาว เมื่อขึ้นบ้านใหม่ก็ ทำขวัญขึ้นบ้านใหม่ เมื่อเจ็บป่วย ประสบเคราะห์ กรรม หรือเดินทางไกลก็ทำขวัญ การทำขวัญสัตว์ ได้แก่ทำขวัญช้างและทำ ขวัญวัวควาย การทำขวัญพืช ได้แก่ทำขวัญข้าว การทำขวัญสิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ทำขวัญ เรือน ทำขวัญเสา ทำขวัญจั่ว ทำขวัญเกวียน และทำ ขวัญเรือ เป็นต้น เสฐียรโกเศศอธิบายว่าที่ทำขวัญเด็กเพราะเด็ก มีขวัญอ่อน ขวัญอาจหนีได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ เมื่อเด็กโต ขึ้นขวัญก็แก่กล้าขึ้นไม่ตกใจง่ายและหนีไปเหมือนยัง เล็ก แต่เมื่อหกล้มก็ต้องทำขวัญ ผู้ใหญ่เมื่อเจ็บป่วยถือ ว่าขวัญหนีไป การทำขวัญผู้ใหญ่หลังจากฟื้นไข้ก็เพื่อ ผูกขวัญไว้ไม่ให้หนีไปอีก เมื่อไปอยู่ต่างถิ่นห่างไกล กลับมาก็มักมีพิธีทำขวัญ น่าจะเป็นเพราะเกรงว่าจะไป นำสิ่งชั่วจากต่างแดนต่างถิ่นติดตัวมาด้วย ต้องผูกขวัญ	สุกัญญา ภัทรราชย์. สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง . กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒.

ไว้ การทำขวัญยังทำในโอกาสที่มีการเปลี่ยนจาก
ภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่ง เช่นในพิธีโกนจุกซึ่ง
แสดงว่าเด็กกำลังเปลี่ยนภาวะเป็นผู้ใหญ่ ในพิธีบวช
ซึ่งเปลี่ยนภาวะจากคนธรรมดาเป็นบรรพชิต ในพิธี
แต่งงานซึ่งเปลี่ยนภาวะจากบ่าวสาวเป็นผู้ครองเรือน
การทำขวัญในโอกาสที่ได้รับแต่งตั้งให้มีตำแหน่ง
สูงขึ้น หรือในโอกาสต้อนรับแขกผู้เป็นอาคันตุกะก็
น่าจะอธิบายในทำนองเดียวกันนี้

ปัจจุบันในภาคกลางมีพิธีทำขวัญน้อยลง ที่ยัง
เหลืออยู่บ้างได้แก่การทำขวัญวันและการทำขวัญเดือน
การทำขวัญนาและทำขวัญแต่งงานในบางครอบครัว
ชาวนายังนิยมทำขวัญข้าว อยู่แต่ไม่ค่อยได้ทำขวัญ
ควายแล้ว เพราะมักใช้รถไถนาแทนควาย
ผู้ประกอบพิธี

ถ้าเป็นพิธีเล็กๆ ในครอบครัว เช่นทำขวัญเด็ก
ทำขวัญข้าว ทำขวัญควาย ทำขวัญเกวียน ผู้ทำพิธีอาจ
เป็นปู่ตาตายาย พ่อแม่ เจ้าของนา เจ้าของวัวควาย แต่
ถ้าเป็นพิธีที่จัดเป็นทางการใหญ่ โต มีการเชิญแขก
มาร่วมด้วยจำนวนมาก เช่น การทำขวัญบ่าวสาวในพิธี
แต่งงาน การทำขวัญนา เป็นต้น ก็มักจะมีการเชิญ
หมอขวัญมาเป็นผู้ประกอบพิธี ในบางกรณีใน
ครอบครัวไม่มีผู้ทำขวัญเป็นหรือต้องการให้เกิดความ
ศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้นก็อาจเชิญผู้เฒ่าผู้แก่หรือหมอขวัญมาทำ
พิธีให้ หมอขวัญในภาคกลางมักเป็นผู้เคยบวชเรียนมา
ก่อน

อุปกรณ์การทำขวัญ

อุปกรณ์การทำขวัญอาจแตกต่างกันไปตาม
โอกาสและท้องถิ่น บางทีก็ขึ้นอยู่กับฐานะของผู้จัดทำ
พิธีด้วย โดยทั่วไปมักจัดทำบายศรี ถ้าเป็นพิธีขนาดเล็ก
ก็มีเฉพาะบายศรีปากชาม ถือนำใบตองมาม้วนกลม
เป็นรูปกรวย ข้างในกรวยบรรจุข้าวสุก ตั้งกรวยคว่ำไว้
กลางชาม ให้ยอดแหลมอยู่ข้างบน บนยอดมีก้านไม้

		เสียบไขดัม ไข่นี้เรียกว่าไขขั้วญ บนยอดไขขั้วญมีไม้เสียบดอกไม้ต่อขึ้นไป ให้สวยงาม พับใบตองเป็นรูปพนมคือแหลมเรียวยาวหลายอันวางซ้อนทับให้เหลื่อมล้ำกัน เป็น ๓ หลั่น ๓ ชั้น ชั้นละ ๓ ยอด เรียกว่านมแมว วางเรียงรอบกรวยข้าว บายศรีปากชามนี้บางทีก็เรียกว่าบายศรีนมแมว มีใบตองตัดเป็นรูปใบไม้ริมหยักๆวางแทรกนมแมวเรียกว่าเมงดา ฝานกล้วยเสียบที่นมแมว ฝานแตงกวาวางบนเมงดา อาจประดับดอกไม้เพิ่มตามยอดหรือแทรกตามกลีบนมแมว สิ่งที่ขาดไม่ได้คือด้ายสำหรับผูกข้อมือหรือด้ายขั้วญ เด็ดขนาดผูกข้อมือได้ พาดตามนมแมวทุกอัน ในพิธีทำขวัญที่เป็นทางการเช่น ทำขวัญ โคนจุก ทำขวัญนาคน ทำขวัญแต่งงาน มักทำบายศรีใหญ่ด้วย ตามปรกติมักทำเป็น ๕ ชั้น ตกแต่งสวยงาม ชั้นเหล่านี้วางอาหารขนมและผลไม้สำหรับเลี้ยงขวัญ เดิมมีบายศรีปากชามอยู่บนยอด แต่ภายหลังแยกบายศรีปากชามไว้ต่างหาก บายศรีใหญ่นี้บางทีก็เรียกว่าบายศรีตั้งหรือบายศรีชั้น นอกจากบายศรีใหญ่ยังมีไม้ไผ่สีสุกผ่าซีก ๓ ซีก พันด้วยผ้าขาว ขนารอบข้างบายศรีและผูกด้วยด้ายเป็น ๓ เปลาะ ใช้ยอดตองอ่อน ๓ ยอดปะทับปิดไม้ และเอาผ้าอย่างดีมีราคาโดยมากเป็นผ้าส้าหรับหรือผ้าคาดทองคลุมรอบบายศรี ฝานี้เรียกว่าผ้าห่อขวัญ สิ่งที่ใช้ในพิธีอาจมีรูป น้ำ ขนมเช่นขนมต้มขาวขนมต้มแดง อ้อย มะพร้าว ของคาวอื่นเช่นปลาปิ้ง ไก่ต้ม หมากพลูแล้วแต่โอกาสและฐานะของผู้จัดทำพิธี การทำขวัญข้าวเวลาข้าวตั้งท้องมักมีผลไม้มรสเปรี้ยวเช่นมะปราง มีเครื่องแต่งตัวเช่นหวี กระจก เป็นต้น การทำขวัญควายนอกจากดอกไม้อ้อและกล้วยแล้วบางถิ่นมีเหล้าด้วย เมื่อกล่าวคำเรียกขวัญควายเสร็จมักใช้เหล้ารดที่เขาควาย นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์สำหรับช้อนหรือตักเอาขวัญ บางภาคใช้สวิงช้อนเอาขวัญ แต่ภาคกลางนิยมใช้ขันและทัพพีตักเอาขวัญคืนมาให้เจ้าของ

		ขวัญ การผูกค้ายที่ข้อมือเป็นการผูกขวัญให้อยู่กับเนื้อกับตัว ประคองผูกแขนซ้ายก่อนแขนขวา ในลิลิตพระลอกล่าวถึงพระเพื่อนพระแพงเตรียมสถานที่และของบูชาปูเจ้าสมิทพรายและอ้างว่าเตรียมไว้สำหรับพิธีรับขวัญ ของที่เตรียมไว้นอกจากดอกไม้เงินดอกไม้ทองและข้าวตอกซึ่งใช้แก้แค้นแล้วมีข้าวปลาอาหารและเหล้าด้วยดังความว่า “ส่วนธิดาทั้งสอง ตั้งเตียงทองรองอาสน์ พิดานดาคัคคับน เทียบขนนขนนตระลัก ม่านปัก แพร้วแพรพรรณ สรรพของหอมหาได้ สรรพดอกไม้ หาถ้วน ถ้วนแก้วต่างข้าวตอก ช่อดอกไม้เงินทอง ของ กินสรรพอาหาร ตระการเกลี้ยงเหล้าเข้า แต่งไว้รับปูเจ้า ว่าแต่งรับขวัญ” ในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนตอนนางทองประศรีทำขวัญพลายงามมีการทำบายศรีมีพานใส่ข้าวปลา ดอกไม้ เทียน ไข่และมะพร้าวอ่อน	

ที่	ชื่อ วัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๔.	ทำขวัญเสา	พิธีทำขวัญเสา เป็นพิธีกรรมที่สืบเนื่องจากความเชื่อว่าทุกสิ่งมีชีวิตมีขวัญประจำอยู่ของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสาซึ่งเป็นส่วนสำคัญทำให้บ้านตั้งมั่นอยู่ได้ทำจากต้นไม้ซึ่งเดิมมีผีเรียกว่านางไม้ประจำอยู่ เมื่อนำมาทำเสาเรือนจะต้องเลือกให้ดีและต้องทำขวัญเพื่อให้นางไม้สบายใจ ผู้อาศัยอยู่ในบ้านในเรือนจะได้อยู่เย็นเป็นสุข เสฐียรโกเศศเล่าในประเพณีปลูกเรือนว่า เสาสำหรับปลูกเรือนมักใช้ไม้เต็งไม้รัง เพราะมีขนาดพอเหมาะสำหรับทำเสาเรือน เนื้อไม้ก็แข็งแรงทนด้วย บางถิ่นที่หาไม้เต็งไม้รังยากก็ใช้ไม้สักทำเสา ซึ่งมักอยู่ได้ไม่นานเหมือนไม้เต็งไม้รัง ไม้เช่น ไม้ซาก ไม้กะบก ไม้กะเบา ไม้พะยอม ไม้ไผ่ทำเสาเรือน เพราะชื่อไม่เป็นมงคล ส่วนไม้ตะเคียนถือว่ามิคินาง ไม้ซื่อนางตะเคียนอาจทำร้ายคนตัดให้ได้รับความเดือดร้อนถึงตายได้ ในการตัดเสายังมีคติความเชื่อเกี่ยวกับทิศที่ไม้ล้มด้วย ว่าถ้าไม้ล้มไปทางทิศตะวันออก ทิศตะวันออกเฉียงเหนือและทิศตะวันออกเฉียงใต้ถือว่าดี แต่ถ้าล้มไปทางทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันตก ทิศตะวันออกเฉียงใต้และทิศตะวันตกเฉียงเหนือถือว่าไม่ดี เสฐียรโกเศศเล่าว่าการทำขวัญเสาจะทำในวันรุ่งขึ้นหลังจากขุดหลุมเสาเสร็จ ถือเป็นเป็นวันฤกษ์ทำขวัญเสาและยกเสาหลุม เริ่มแต่เช้าตรู่ มีการทำบัตรพลีสังเวทกรุงพาลี พระภูมิและเทวดาองค์อื่นๆ ซึ่งถือเป็นเจ้าที่เจ้าทาง และมีการสังเวทผินางไม้ด้วย เครื่องสังเวทนางไม้มีแต่ดอกไม้มือรูปเทียน กล้วยน้ำและมะพร้าวอ่อน ไม่ต้องใช้ไก่และหัวหมูเหมือนสังเวทพระภูมิเจ้าที่และเทวดาองค์อื่น การทำขวัญเสานอกจากมีบายศรีแล้วยังต้องมีผ้าขาวผ้าแดงซึ่งเจาะรูตรงกลางสำหรับสวมลงในหัวเทียนของเสาทุกต้น โดยสวม ผ้าแดงลงก่อนแล้วสวมผ้าขาวทับลงอีกที่	เสฐียรโกเศศ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ประเพณีเนื่องในการสร้างบ้าน ปลูกเรือน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๓๕. ประชุมขวัญขวัญ. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๑๖.

หนึ่ง บางทีมีใบบัวหลวงสวมทับลงอีกก็มี ส่วน
เสาเอกมีหน่อกล้วยน้ำและต้นอ้อยผูกไว้ที่ปลายเสา
ด้วย และถ้ามีเครื่องประดับเช่นสร้อยและแหวนก็
นำมาผูกห้อยประดับไว้ด้วย

บททำขวัญเสาบางบทมีขนาดค่อนข้างยาว
ตอนต้นกล่าวนมัสการคุณพระรัตนตรัยตลอดจน
เทวดาอารักษ์ทั้งหลาย กล่าวถึงกำเนิดโลกและมนุษย์
และการประสิทธิ์ประสาทของเทวดาให้มีตำรา
พิธีกรรมต่างๆ กล่าวถึงความสำคัญของการปลูกเรือน
ให้ถูกฤกษ์ยามตามตำราว่าจะช่วยให้มีความสุข
พรมณาถึงการไปตัดไม้มาทำเสา ต้องเลือกเอาไม้ดี ๆ
วัดขนาดได้เหมาะสม กล่าวถึงการขุดหลุมและนำเสา
มาวางบนขาหย่าง มีการตกแต่งบายศรีอย่างสวยงามดัง
ความว่า

“เพราะประพฤติถูกตามเรื่องราวโบราณมา
ท่านผู้จะสร้างเหย้าเรือนแลเคหาที่อาศัย ย่อมไปตัดไม้
ป่าได้ฝ่ายเหนือ นางไม้หลายเหลือเลือกตรงตัดเอา กลิ้ง
ลากจากกลาปุมเปาหุดา สรรจัดวัดวา เลือกล้วนมาดี
ปราศจากหมูสีเปิดไก่ไ้ใช้ตอด เขื่องชักสลักรอด กิ่ง
คอดไม้เอา แกล้งสรกกั้นกลา ล้วนเสาสถาพร แบก
รอดเรียงหมอน นางนอนเหนือเตียง ชวนชูคู่เคียง นาง
เรียงเข้าห้อง เศษหนึ่งเศษสอง เงินทองมากมี เศษสาม
เศษสี่ เป็นเศรษฐีชาวนา เศษหกเศษห้า โรคาสูญหาย
ท่านผู้รู้ดูหมาย จำเพาะเหมาะตา คาวเรืองโปร่งฟ้า ต้อง
ตำราเอกโท คู่ใดใหญ่โต เขาเป็นเสาแรกเสาชขวัญ วาง
เคียงเรียงรัน ชวนกันปอกปัด ลงเส้นบรรทัด จัด
เหมาะเจาะเสร็จ ปรุงทำสำเร็จ ตามระบอบชอบควร
บัตรพลีถืถั่วร เช่นกรุงพาลี ไหว้พระภูมิเจ้าที่ พระธรณี
ทรงศักดิ์ บอกทั่วอารักษ์ เทวฤทธิอิศรา หาท่านผู้รู้มา
ประทำน้ำมันต์ ฤกษ์ได้ให้คน ปราบพื้นที่ดิน ขุดหลุม
เสร็จสิ้น ยกเสาเข้าวาง ไว้บนขาหย่าง ตามระเบียบ
เรียบร้อย หน่อกล้วยหน่ออ้อย ผูกแอบแนบปลาย มุล

	โคละลาย ดินสอพองประกอบ ทาครอบรอบ ตาม ระบอบแผนโบราณ พอได้เวลากาล ไก่แก้วแจ้วขัน พวกพ้องพงศ์พันธุ์ ปลุกกันพร้อมหน้า หมายพลุหามา เมื่อเวลาทำขวัญ ได้ไฟให้กัน พัลวันขนของ พวงเงิน พวงทอง สอดคล้องปลายเสา ผ้าเลิศเพริศเพรา ท่านผู้ เฒ่าจัดแจก เสาขวัญเสาแรก เป็นแผนกแปลกสี ผ้า สำอางอย่างดี คีลคลุมหุ้มห่ม เห็นอร่ามงามสม แจ่ม แจ่มแสงไส ให้จุดเทียนชัย ดิดไว้ทุกต้น ตั้งขันน้ำมันต์ มงคลพิธี น้ำมันเป้งแต่งดี มีจิบครบครัน จึงยกบายศรี สามชั้น มาทำขวัญเจ้าพระยาไม้ ท่านผู่เฒ่าเข้าใจ เา มาลัยเสียบแซม เบญจมาศนางแย้ม บานมิโรยดาวเรือง แลวาวขาวเหลือง ลำเลิศเฉิดฉาย เหมทองผ่องพราย พรรณรายรังสี ข้าวขวัญปั้นดีประดับประดา มะลิซ้อน มะลิลา หามาตามได้ เรียงเรียบเสียบใส่ ยอดไข่มุกร ้นบนถั่วถั่ว ถั่วลูกไม้ลาย ขนมห้อยหลาย ใส่ไว้ชั้น กลาง ของดาวต่างต่าง วางไว้ชั้นต้น ประเสริฐเลิศล้ำ มงคลสวัสดิ์ สมด้วยจาริตประเพณี ทำมิ่งสิ่งขวัญ ให้ โห่ขึ้นเป็นสำคัญ ถิ่นน้องอวยชัย” ต่อจากนี้กล่าว อัญเชิญเทพดาอารักษ์มาคุ้มครองให้เกิดสวัสดิมงคล แก่บ้านเรือน เชิญพระอิศวรตั้งชื่อเสาและ ส่วนประกอบอื่นๆของเรือนคือ รอด พริง ชื่อ เพื่อ บรรดาลให้เกิดโชคชัยเป็นที่เกษมสำราญสืบไปดังนี้ “เสาหนึ่งประจักษ์ ชื่อพรหมพิทักษ์อุสาข เสาสองเฉิดฉาย ชื่อนารายณ์เรืองภพ เสาสามงามลบ ชื่อจบพระนคร เสาสี่บวร ชื่อสุวรรณขวัญเมือง เสาห้า ลือเลื่อง ชื่อเรืองราหุล เสาหกสมบุญ ชื่อเจ้าคุณพระ คลัง เสาเจ็ดร้อยชั่ง ชื่อบังโพยภัย เสาแปดนั้นไซ้ ชื่อ ชัยมงคล รอดหนึ่งเป็นต้น ชื่อประจุมาร รอดสอง ไสภ ชื่อมหาโกศทรัพย์ รอดสามงามสรรพ ชื่อดับ ถ้อยความ รอดสี่มีนาม ชื่อห้ามทุกข์ร้อน พริงรีเรียง หมอน ชื่อสุนทรพิทักษ์ พริงรีมีศักดิ์ ชื่อพระลักษณะ จำลอง พริงศักดิ์ทั้งสอง ชื่อห้องไสยาสน์ ชื่อหนึ่ง	

		สะอาด ข้อมาสนพคุณ ขื่อสองสมบุญ ขื่อเจ้าคุณอัมพร ขื่อสามงามอน ขื่อมังกรล่อแก้ว ขื่อสี่ดีแล้ว ขื่อแคล้ว ศัตรู ดั่งยื่นทั้งคู่ ขื่อธนูจ้านง ดั่งสามงามทรง ขื่อณรงค์ เรืองชัย คู่มนียคจัญไร โปยกัยไม่มี ให้นามตามที ประสิทธิ์ทุกอัน” ต่อจากนี้กล่าวอัญเชิญขวัญเจ้าพระยาไม้ซึ่ง เทียวสัจจรไปในปี ไม้ให้มัดไปหลงชมเชยความงาม ของป่าเขาถ่านไฟโร เชิญมาถึงสูในบ้านเรือน บรรยายว่าเมื่อฤกษ์ก็มีการนำแป้งหอมและน้ำมันมา เติม ประคบน้ำมันดี แล้วทำพิธียกเสา บรรยาย ขั้นตอนการปลูกเรือนแล้วตอนท้ายกล่าวอวยพรแก่ผู้ที่จะเป็นเจ้าของเรือน เช่น “ให้สปรพรพโกไคยหิรัญ รัตน์ อีกทั้งโกศสมบัติอุปถัมภ์ พร้อมคณามรพวงศ์จง ประจำ บำเรอจิตดุจถ้อยคำข้าพเจ้าประสิทธิ์ดังวชิ” เสร็จพิธีทำขวัญก็มีการเติมและประคบน้ำมันดีที่เสาเอก แล้วยกเสาขึ้นวางบนไม้ขาหยั่ง ๓ ขา ตั้งไว้ยังทิศซึ่ง เตรียมไว้ คอยเวลาจนกว่าจะได้ฤกษ์ยกเสาลงหลุมดัง บรรยายในบททำขวัญ	
๕.	ทำขวัญ แต่งงาน, พิธี	พิธีทำขวัญแต่งงาน เป็นส่วนหนึ่งของประเพณี แต่งงานในสมัยก่อน มีเหลืออยู่เฉพาะในบางท้องที่ เสฐียร โกเศศเล่าไว้ในหนังสือประเพณีเกี่ยวกับชีวิต แต่งงาน-ปลูกเรือน ว่า บางจังหวัดเช่นกำแพงเพชรมี พิธีผูกขวัญทำขวัญบ่าวสาวในตอนเมื่อไหว้ผี แต่ใน กรุงเทพมหานคร ไม่ปรากฏว่ามีการทำขวัญบ่าวสาว เหมือนอย่างทำขวัญภาค ส่วนบททำขวัญบ่าวสาวซึ่ง รวมอยู่ในหนังสือประชุมเชิษฐาขวัญ นั้น เริ่มต้นด้วยบท เช่นผี ตามด้วยบทถามขันทมาก บทตอบขันทมาก บทนายประตูดาม บทตอบนายประตูดและบทนาย ประตูดตอบคำถาม เนื้อความในบทเช่นผีนอกจากเป็น การไหว้ผีเรือนซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษและผีอื่นๆเช่นผี ภูตผีพรายและผีแม่ซื้อ กล่าวเชิญมารับเครื่องเช่นคาว หวานนานาชนิดที่จัดเตรียมไว้แล้ว ยังมีเนื้อความสั่ง	คึกฤทธิ์ พันธุ์วิไล. บทผู้ ขวัญจากอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิทยโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๗. เสฐียร โกเศศ. ประเพณีชีวิต แต่งงาน- ปลูกเรือน. กรุงเทพฯ: โรง พิมพ์สมาคม สังคมศาสตร์แห่ง ประเทศไทย, ๒๕๑๔.

		สอนบ่าวสาวให้รู้จักปฏิบัติหน้าที่พ่อแม่เรือนให้ดี ตอนท้ายเป็นการอวยพรให้อยู่เย็นเป็นสุข มีแต่ความเจริญรุ่งเรือง ทรัพย์สินมั่งคั่ง ได้บุตรดี มีบริวารมากหลาย ไม่ปรากฏการเชิญขวัญมาประจำตัวบ่าวสาวแต่ประการใด แสดงให้เห็นว่าเน้นเรื่องการเซ่นผีมากกว่าการทำขวัญ เนื่องจากในภาคกลางมีคนไทยที่อพยพมาจากที่ต่างๆ เช่นไทยโซ่ง ไทยพวน ไทยยวน เป็นต้น ดังนั้นประเพณีทำขวัญของบางท้องถิ่นจึงมีลักษณะคล้ายคลึงกับที่ปฏิบัติในถิ่นเดิม เช่นในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์และอำเภอสายบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพิธีทำขวัญบ่าวสาวคล้ายทางล้านนา มีบททำขวัญของหมอลำขวัญ ซึ่งเรียกว่า คำเรียกขวัญคู่บ่าวสาว ใช้ถ้อยคำภาษาและมีเนื้อความคล้ายกับบททำขวัญบ่าวสาวของทางล้านนาด้วย ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะกลุ่มชนดังกล่าวเป็นไทยยวนเหมือนในล้านนา บททำขวัญบ่าวสาวของอำเภอลับแลขึ้นต้นด้วยภาษาบาลีเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์แล้วจึงกล่าวเชิญขวัญสามสิบสองขวัญมาประจำตัวคู่บ่าวสาว พรรณาเครื่องเซ่นขวัญ ซึ่งมีทั้งข้าวปลาอาหาร เครื่องประดับ กล่าวเชิญเอาขวัญซึ่งอาจไปอยู่ตามป่าดง ในน้ำในนา ให้มารับเครื่องเซ่น ต่อจากนั้นเป็นการปิดเคราะห์ทั้งหลาย ให้ไปตกเสียในที่ไกลๆ ตามด้วยการอวยพรให้คู่บ่าวสาวมีชีวิตคู่ที่ยืนยาว มีความสุข ความเจริญ	
๖.	ทำขวัญวัน	ทำขวัญวัน เป็นมงคลพิธีสำหรับรับขวัญทารกเมื่อแรกเกิดได้ ๓ วัน จัดเป็นประเพณีเนื่องด้วยการเกิดที่เป็นที่เชื่อถือและปฏิบัติกันเป็นธรรมเนียมในหมู่บ้านทั่วไปมาตั้งแต่อดีตกาล มงคลพิธีนี้เนื่องมาจากความเชื่อที่ว่า ทารกเมื่อแรกเกิดได้ ๓ วันนั้นยังอยู่ในช่วงอันตรายจะเป็นหรือจะตายยังเอาแน่ไม่ได้	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์, “ทำขวัญวัน,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๖. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรม

	ดั่งมีหลักฐานแสดงความเชื่อในบทโองการทำขวัญวัน ดังนี้ "เราสู้ขอซื้อไว้ ให้เป็นเบี้ยสามสิบสาม ค่าตัว ตามสินไถ่ ในสามวันนี้ เป็นลูกผี พันสัวันเป็นลูกคน " ความเชื่อที่ว่า "ในสามวันนี้เป็นลูกผี พันสัวัน เป็นลูกคน" เป็นปรัมปราคติในหมู่ชาวบ้าน ซึ่งเชื่อกัน ว่าทารกที่จะมาเกิดเป็นคนนั้น แรกสุดเกิดจากการที่ผี ป็นแต่งให้เป็นตัวตนขึ้นก่อน ดั่งมีเค้ารอยความเชื่อนี้ ปรากฏให้เห็นในกลอนเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน กำเนิดขุนช้างขุนแผน พอผีป็นลูกเป็นตัวตนขึ้นแล้ว ก็ จะนำมาฝากไว้ในท้องของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ เมื่อคลอด ออกมาผีผู้ป็นก็จะตามมาดู หากพอใจในความน่ารักน่า ชมของทารกจะทวงคืนทารกไปชมเล่นเสียเอง ซึ่งก็คือ เหตุให้ทารกเสียชีวิตโดยเหตุแห่งความเชื่อนี้เอง จึงเกิด มีธรรมเนียมพิธีทำขวัญวันเพื่อเป็นการไถ่ถอนตัวและ ชีวิตทารกนั้นจากผีผู้ป็น ดั่งมี หลักฐานแสดงความเชื่อดังกล่าวในบทโองการทำขวัญ วันตอนหนึ่งว่า " เราสู้ขอซื้อไว้ ให้เป็นเบี้ยสามสิบสาม ค่าตัว ตามสินไถ่ ในสามวันนี้ เป็นลูกผี พันสัวันเป็นลูกคน ไข่ลูกของตน อย่าชักไขว้เขาให้รูปใหม่ไป ต่างตัว จงไปชมชั่วรูปในบัตร โภชนาจัดเช่น สรวงเราบำบวงใช้หนี้แล้ว อย่าแพ้วพานไปมา เมื่อวัฒนาจะส่งบุญ ให้ อุดหนุนคำชูพื้นทุกข์สู่เข้านิพพาน เร่งรับการพลีกรรม กระทำการสังเวยนานา คู่ดั่งตราตีประทับ กำกับ ท่านแต่วันนี้ไป ท่านอย่าให้มีภัยในกุมาร เรา จะขอให้อภิบาลรักษา" พิธีการทำขวัญวันไม่ใช่พิธีสงฆ์ เป็นพิธีที่กระทำ	ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒.

กันภายในครอบครัวและวงญาติที่ใกล้ชิด มีพิธีการ และพิธีปฏิบัติดังนี้ เตรียมสิ่งของและเครื่องใช้ สำหรับทำพิธี ได้แก่

๑. บายศรีปากชาม ๑ ที่

๒. เครื่องสังเวย อย่างน้อยประกอบด้วย หมูนอนตอง ๑ ที่ ไก่ต้ม ๑ ตัว มะพร้าวอ่อน ๑ ผล กล้วย น้ำว้า ๑ หวี ขนมัดมัดแดงขนมัดมัดขาวอย่างละ ๑ ที่

๓. เครื่องกระยาบวด ๑ สำหรับ

๔. บัตรสี่มุม บรรจุกะทงใบตองใส่ข้าวปากหม้อ กุ้งพล่า ปลาขำ น้ำดื่ม เบียร์ ๑๓ เบียร์ และรูปหุ่นทารก ปั้นด้วยดินหรือแป้ง ๑ ตัว

๕. เทียนขี้ผึ้งแท่ง ๑ เล่ม พร้อมด้วยเชิงเทียน

๖. ด้ายสายสิญจน์ขนาดยาวพอพันและผูก รอบข้อมือทารก จำนวน ๘ เส้น แบ่งออกเป็น ๒ ใจ ๆ ละ ๔ เส้น ใจแรกนำด้ายดำมาควั่นควบเข้าด้วยกัน ส่วนใจหลังเป็นด้ายสีขาวล้วน สายสิญจน์ทั้ง ๒ พวกนี้นำไปวางพาดไว้ที่นมบายศรี

๗. เครื่องเจิม ประกอบด้วยแป้งกระแจะ น้ำอบไทยและภาชนะใส่เครื่องเจิม

๘. ถ้วยหรือจอกเล็ก ๆ ๑ ลูก

๙. ซ่อนเล็ก ๆ ๑ คัน

๑๐. ผ้าขาว ๔ มุม ยาว ๒ คืบ ๑ ผืน

เมื่อถึงเวลาตามกำหนดและผู้ร่วมพิธีมาพร้อมกันแล้ว จึงนำทารกใส่เบาะมาทอดไว้ตรงกลางวงพิธี หันศีรษะทารกไปยังทิศที่ตั้งบายศรี แล้วท่านผู้รู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าพิธีจะเป็นผู้จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ณ ที่บูชาประจำเรือนเสียก่อน จึงจะเริ่มพิธีทำขวัญแก่ทารกต่อไป

พิธีทำขวัญ เริ่มแต่เจ้าพิธีจุดเทียนขี้ผึ้งเล่มหนึ่ง ซึ่งปักเชิงเทียนตั้งเตรียมไว้ข้างหน้าชามบายศรี เทียนนี้เรียกกันว่า เทียนกาละเม็ด หรือกลเม็ด แล้วเจ้าพิธีจึงกล่าวคำชุมนุมเทวดา กล่าวโอองการทำ

	ขวัญทารกตามลำดับจนสิ้นกระแสความ ครั้นเสร็จการกล่าวโองการแล้ว เจ้าพิธีหีบด้วยสายสิญจน์ที่ห้อยอยู่กับบายศรีซึ่งเตรียมไว้สำหรับปิดเคราะห์ และผูกรับขวัญทารก โดยหีบด้วยจากใจสีดามาเส้นหนึ่งก่อนจึงทำพิธีปิดเคราะห์ คือหีบปลายด้ายทั้งสองข้างซึ่งด้ายพอดึง นำมาลูบแขนทารก วิธีลูบเพื่อปิดเคราะห์นี้ ให้ลูบจากต้นแขนออกมาทางปลายนิ้วมือ (ลูบออก) เพื่อปิดเคราะห์โศกโรคภัยให้ออกไป เมื่อลูบเสร็จให้เอาด้ายเส้นนั้นเผาด้วยไฟที่ติดเทียนกาละเม็ดให้เป็นเถ้า แล้วจึงหีบด้วยสายสิญจน์ ใจสีขาวนำมาผูกข้อมือรับขวัญ วิธีผูกข้อมือรับขวัญนี้ต้องเอาด้ายลูบจากปลายนิ้วมือทารกย้อนขึ้นไปทางต้นแขน (ลูบเข้า) ขณะที่ลูบเส้นด้าย ผู้ที่จะผูกข้อมือก็กล่าวคำอวยชัยให้พรแก่ทารกตามประเพณี จบแล้วจึงผูกด้ายติดไว้กับข้อมือ แล้วจัดการให้ผู้ใหญ่ ในที่นั้นเวียนเข้ามาร่วมปิดเคราะห์และผูกข้อมือ ช้อเท้ารับขวัญโดยลำดับกันไป ซึ่งทำวิธีเดียวกันดังอธิบายข้างต้น เมื่อผูกข้อมือเสร็จเรียบร้อย เจ้าพิธีนำแป้งกระแจะมาเจิมให้ทารกที่หน้าผาก แล้วเอาช้อนเล็กไปตักขวัญที่บายศรี ใส่ลงในจอกหรือถ้วยเล็กที่ใส่น้ำกินเตรียมไว้ แล้วนำมาป้อนให้ทารกกิน ๕ ช้อน อนึ่ง ในตอนท้ายนี้ หากจะมีการเวียนเทียนก็จะกระทำเสียในตอนนี้ แล้วบรรดาญาติผู้ใหญ่ที่มาต่างก็พากันให้ศีลให้พร เป็นเสร็จพิธี ภายหลังเสร็จพิธีทำขวัญแล้ว ให้ถอดไข่ต้มหรือไข่ขวัญที่เสียบปลายไม้และข้าวสุกปากหม้อที่ใส่กรวยบายศรีออกเสีย นำบายศรีมาห่อผ้าขาวที่เตรียมไว้แต่วางไว้ข้างเบาะที่ทารกนอน พอครบ ๓ วันจึงนำไปลอยในแม่น้ำหรือลำคลองที่น้ำไหลเป็นปกติ ส่วนบัตรพลีให้นำไปวางทอดไว้ที่ทางสามแพร่ง และเครื่อง	

		สังเขปนัน ให้แบ่งออกสิ่งละเล็กละน้อยใส่รวมลงในกระทงหรือใบตอง นำไปวางเช่นผีไวกกลางแจ้งยังมีคติความเชื่อที่เนื่องในพิธีทำขวัญวัน หรือทำขวัญ ๓ วัน ที่ควรรออธิบายขยายความไว้ในตอนท้ายนี้ ๒ เรื่องด้วยกันคือ ๑. บัตรสี่มุม คือภาชนะที่ทำด้วยกาบกล้วยนำมาขดหักเป็นมุมสี่มุมคล้ายรูปกล่อง ๔ เหลี่ยม กันบัตรกรุด้วยกาบกล้วยทำเป็นพื้นสำหรับรองรับของกินต่าง ๆ และรูปหุ่นทารก ของกินหรือเครื่องเซ่นที่นำมาบรรจุลงในบัตรเพื่อการพิธีกรรมในพิธีทำขวัญวันเช่นนี้เป็นเครื่องสำหรับเซ่น "แม่ซ้อ" ส่วนรูปหุ่นทารก ทำด้วยดินปั้นหรือแป้งปั้นนั้นสมมติเป็นรูปแทนตัวทารก การทอดบัตรก็เพื่อให้แม่ซ้อ ซึ่งเชื่อว่าเป็นผีพวกหนึ่งลงไปกินดื่มเครื่องเซ่นและพะวงเซชมรูปหุ่นแทนตัวทารกให้ลืมการจะมารบกวนหรือรังแกทารกให้เจ็บไข้ หรือเป็นอันคลายต่อไป ๒. เบี้ย ๓๓ เบี้ย ที่จะต้องใส่ไว้ในบัตรสี่มุมคือ เบี้ยที่ใช้เป็นค่าขอซื้อหรือไถ่ตัวทารกมาจากแม่ซ้อบางตน การให้เบี้ย ๓๓ เบี้ยเป็นสินไถ่นี้ มีหลักฐานให้เห็นได้จากคำกล่าวของการทำขวัญทารก เจ้าพิธีขอซื้อเด็กทารกนี้ไว้โดยจ่ายค่าสินไถ่เป็นเบี้ย ๓๓ เบี้ยถือว่าเป็นการเช่นสรวงใช้หนี้แล้ว ขออย่าให้มาแผ้วพานทารกนี้เลย อนึ่ง การให้เบี้ย ๓๓ เบี้ยเป็นสินไถ่นี้ มีคำท่านผู้ใหญ่แต่ก่อนอธิบายว่าคงหมายถึงอาการ ๓๒ ของคนหรือของทารกที่ต้องการไถ่ไว้อย่างละเบี้ย ส่วนเบี้ยที่เกินเข้ามาอีก ๑ เบี้ยจะเป็นเบี้ยแถม หรือให้เกิน หรือเผื่อขาดเข้าไว้ตามธรรมเนียมไทย	

๑. ทำขวัญโกนจุก,พิธี	พิธีทำขวัญโกนจุก เป็นส่วนหนึ่งของพิธีโกนจุก กระทำขึ้นหลังจากเด็กโกนจุก ม.จ.พูนพิสมัย ดิสกุลทรงเล่าว่า หลังจากเด็กโกนจุกแล้ว ผู้มาร่วมในพิธีจะรดน้ำพระพุทธมนต์ให้แก่เด็ก ต่อจากนั้นก็พาเด็กไปแต่งตัวใหม่ เด็กผู้ชายแต่งอย่างผู้ชายคือนุ่งผ้าสวมเสื้อ เด็กผู้หญิงนุ่งจีบห่มสไบ เมื่อแต่งตัวเรียบร้อยแล้วใส่มงคลแล้ว ก็นำออกไปถวายของพระและทำขวัญตามพิธีพราหมณ์ ตอนนี้อยู่ไม่มีพระสงฆ์ มีแต่พราหมณ์และพินพาทยัมโหรสำหรับประกอบเวลาเวียนเทียน ให้เด็กนั่งหลังบายศรี พราหมณ์ทำขวัญให้ตามพิธีคือผูกข้อมือ เจิมแป้ง น้ำมันจันทร์ ให้กินน้ำมะพร้าว แล้วเวียนเทียน ๓ รอบ เป็นเสร็จการทำขวัญและเสร็จพิธีโกนจุก บททำขวัญโกนจุกที่อยู่ในหนังสือประชุมเชิญขวัญมี ๒ บท คือ บททำขวัญโกนจุก งานเชลยศักดิ์หรืองานชาวบ้าน และทำขวัญโกนจุก งานหลวง ทั้งสองบทมีใจความค่อนข้างยาว เนื้อหาของบททำขวัญโกนจุกงานเชลยศักดิ์เริ่มด้วยการกล่าวนมัสการคุณพระรัตนตรัย และเทวดาทั้งหลาย และบอกกล่าวว่าจะมีพิธีทำขวัญจุก ขอให้ นิราศทุกข์ทุกประการ ขอให้เกิดสิริสวัสดิแก่เจ้าของงานและตัวเด็กซึ่งโกนจุกด้วย ต่อจากนี้เป็นบทพรรณนาถึงคุณของพ่อแม่ บรรยายตั้งแต่เด็กอยู่ในครรภ์ จนกระทั่งคลอด พ่อแม่ถนอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดูด้วยความรักความเอาใจใส่ จนกระทั่งเติบโตขึ้นจนถึงวัยโกนจุก หลังจากนั้นพรรณนาถึงการตกแต่งสถานที่ ข้าวปลาอาหาร เครื่องบูชา กล่าวถึงสิ่งของอื่นเช่น อาวุธต่าง ๆ พรรณนาถึงการแต่งตัวเด็ก นำเด็กมานั่งในมณฑล พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์เจ็ดตำนานสิบสองตำนานตามกรณี เสร็จแล้วรดน้ำมนต์ให้เด็กแล้วจึงเริ่มทำขวัญ โดยยกบายศรีออกตั้งตั้งความพรรณนาว่า	ประกอบ นิมนต์หมื่นที่เรียบเรียง

		“จึงให้ยกบายศรีออกมาตั้ง บนบัลลังก์จรัส รอง จอกจางรองของควาวหวาน ครอบเครื่องตระการ ล้วนเอมโอช พร้อมสรรพโภชนักระยาหาร ตาม โบราณประเพณี ขอดบายศรีขันทองใส่ ปักพุ่มดอกไม้ ล้วนมะลิลา ขอดตองมาสามยอด ไม่กระหนาบสอดเข้า สามอัน ผ้าพื้นสุวรรณพันหุ้มนอก ล้วนสลักดอกแกล ลายศรี เลือกมาลิใส่ขันทอง พานหิรัญรองแกลเลิศลาย สลัก แว่นทองปักไว้ทั้งสาม เทียนกลมงามปักทุกแวน ใบพลูกะเนนนับใส่พาน มะพร้าวอ่อนฝานเป็นฝักปิด ซ้อนเงินเลิศแล่วิจิตรจรัสลาย จันทรกระแจะกลิ้ง กระจายฟุ้งดลป ใส่ในผอบปรกสุวรรณ โถน้ำมันหอม จรุงรสหมดทุกสิ่งสรรพ จึงจะอัญเชิญขวัญกุมาระ กุมารี่” คำกล่าวเชิญขวัญเป็นถ้อยคำที่มีความไพเราะ อ่อนหวานดังนี้ “พระขวัญเจ้าเอ๋ยอย่าหลีกหนีอยู่ในน้ำ แลว เถื่อนถ้ำพื้นพสุธา ชมพฤษภาแลป่าขัฏ ชมสิงห์สัตว์จัด บาทหมู่ทิชาชาติ จงมาอยู่ในนิवासสถาน ชมศฤงคาร ทรัพย์สิ่งของ พวงเงินพวงทองพวงมณี ทาสทาสีเลทา สา จงมาอยู่ในเคหาห้องบรรจง ขวัญเจ้าเอ๋ยจงมาดำรง อยู่ในกาย ให้แสนประเสริฐสุขสบายทุกอิริยาบถ นับ กำหนดต่อไปแต่นี้” เมื่อกล่าวเชิญขวัญแล้วก็ผูกข้อมือเด็ก บทเชิญ ขวัญพรรณนาถึงการผูกข้อมือด้วยคำข้างละ ๓ เส้น การเวียนเทียน การป้อนมะพร้าวและไข่ให้แก่เด็ก ระหว่างนั้นมีการบรรเลงดนตรี ดังนี้ “ให้เอาด้าย พรหมจารี ที่อันเล็กข้างละสาม เส้นดูประเสริฐผูกข้อมือ จึงให้ลั่นบันลือซึ่งฆ้องชัย เทียนจุดไฟติดแวนเวียน เบื้องซ้ายเปลี่ยนมาเบื้องขวา ครบเจ็ดคราตามสำคัญ ดับ โบกควนจันทน์กระแจะเจิม เป็นอุณาโลมเฉลิมเหลือ้อสะอาด ตามโบราณไสยศาสตร์ ประสิทธิพร น้ำมะพร้าวอ่อนแลไข่ขวัญ ใส่ซ้อน	

สุวรรณป้อนสามที เบิกบายศรีตีฆ้องลั่น เสียงโห่สนั่น
กัมปนาท ทำพิณพาทย์มโหรี กลองแขกตีมีสนั่น โห่
เลื่อนลั่น โกลาหล ท่านบรรดามาทุกคนล้อมสลอน
ประชุมช่วยกันอวยพรแล้วสอนสั่ง”

ต่อจากนี้เป็นการให้คติคำสอนแก่เด็ก เตือน
ให้อยู่ในโอวาท ไม่คบคนพาล ยึดมั่นในศีลและทาน
คิดถึงคุณพระรัตนตรัยทุกเช้าค่ำ ตอนท้ายของบทเชิญ
ขวัญเป็นการอวยพรให้เด็กเจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ
และพละ นิราศทุกขภัยทุกอิริยาบถ ให้มั่งคั่งเป็นมหา
เศรษฐี ให้มีความเจริญรุ่งเรืองไม่ว่าจะอยู่ในเพศ
นักบวชหรือบรรพชิต เป็นหญิงก็ให้ได้สามีที่ซื่อตรง มี
ทรัพย์สินข้าทาส จะค้าขายทำนาไร้กี้ก็ได้ผลทุก
ประการ

เมื่ออัญเชิญขวัญจบก็ให้ลั่นฆ้องสามทีโห่ร้อง
เอาชัยแล้วก็ป็นอันเสร็จพิธี

บททำขวัญโกนจุกงานหลวงซึ่งเป็นบท
ประพันธ์ของหลวงธรรมาภิรักษ์ (เถิก จิตรกรเถิก) แต่ง
ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ
ทรงพระกรุณาโปรดให้โกนจุกนายนับมหาดเล็ก บุตร
พระบรมราชโอรส นพ ไกรฤกษ์ จางวาง
มหาดเล็ก ที่ตำหนักพญาไท เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม
รัตนโกสินทรศก ๑๑๒๕ ก็มีใจความคล้ายคลึงกันแต่
การพรรณนามีเนื้อความละเอียดลออกว่า ใช้ศัพท์สูง
และในแต่ละวรรคมีการเล่นเสียงเล่นคำเป็นจังหวะ
คล้องจองสัมผัสกันมากกว่า เช่นพรรณนาถึงการ
ตกแต่งบายศรีดังนี้

“เลือกหาช่างที่มีฝีมือดี ล้วนเปรี๊ยะปราชญ์
ปรีชาชาญ ล้วนเจนสันตักหักดการชำนาญในวิธี
แกะประกอบเก็บประกับ ประคิษฐ์ประดับดูดีที่ซ้อน
ซับซ้อนสลัสดูงดงามเด่นดวง ไว้ช่วงชั้นสรรพทรง ระหว่าง
วงโซติช่วง ที่กลีบกลุ่มกระพุ่มพวงเป็นรุ่งร่วงรอนา รัด
เอดตั้งกระจงซ้อน สลับสลอนโอพาร์ คาอ้อยฝังบังผกา

		ดังดวงโมรารายเรียง ลำอางลออซ่อไม้ไหว สลับ ช่องไฟแสงเคียง ลมพัดสะเทือนเบือนเบียง ก็อ่อนเอียง อรชร ที่ท้องไม้ลายกระหนก กระจ่างกระจกเงางอน ประจำยามงามสลอนดังคาราการดูตระการ แกะดอกไม้ รายประดับ แซมสลัปสี่ประสาน บ้างดูมบ้างแถมเกม บาน ผลิผลตระการบังใบ เจียรนำหน้าพรหม แกะเทพ ประนมแนมใน ระหว่างชั้นสรไร้วี ล้วนเทพไทจับ ระบาย ทุกชั้นระเบียบเรียบเรียง รูปภาพประเทืองเทียบ ทำ พร้อมสิ่งศักดิ์จัดประจำ ดูคมจำอยู่ในที่ งาม ระหงบรรจงสรรประดับทุกชั้นบายศรี พระพายพัดชัด วิ หอมกลิ่นมาลีฟุ้งจร ครั้นเสด็จสรรพประดับบายศรี เอายอดทองตานีเขียวอ่อน สอดขับสลัปซ้อน สะอาด อ่อนโอบพัน ภูษาคลุ่มหุ้มปิด ดูงามวิจิตรลายสุวรรณ ล้วนสิ่งสำอางอย่างสรร รสร้าสุคันธรวริน ดังหนึ่ง เทพนฤมิต ลงมาจากดุสิตสวสีนพิไลเลิศเจดนิ นไม่มี ราคินจะระคน ประสาทสรรกลั่นศรี มาตั้งในพิธี มณฑล ประสิทธิ์เสริมเพิ่มผล ในการมงคลจุพาคันต์ แห่งกุมาราวลานั้นเป็นฤกษ์พิธีทำขวัญ ร่วมโชคขอบ ประกอบกัน จะได้เชิญขวัญเวียนเทียนบายศรีสำเร็จ เสร็จถ้วน เวลาที่จวนจวบเจียน มาประชุมพร้อมล้อม เวียนจะได้รับแว่นเทียนและเชิญขวัญต่อไป”	
๘.	ทำขวัญ ๓ วัน	ทำขวัญ ๓ วัน เป็นพิธีทำขวัญเด็กทารกที่เพิ่งคลอด ออกมาได้ ๓ วัน ซึ่งสมัยก่อนถือว่าอยู่ในช่วงอันตราย ไม่แน่ใจว่าจะมีชีวิตรอดเติบโตต่อไปหรือไม่ ดังมีคำ กล่าวไว้ว่า "สามวันลูกผี สี่วันลูกคน" หมายความว่าเด็กที่ เพิ่งอายุได้ ๓ วัน ยังอยู่ในช่วงที่เป็นลูกของผีอยู่ ผีจะ เอากลับไปเมื่อไรก็ได้ ต่อเมื่ออยู่มาถึง ๔ วัน แล้วจึงจะ ค่อยมั่นใจว่าน่าจะมีชีวิตรอด ถือว่าเข้าเขตลูกคนพ้น เขตลูกผีแล้ว พิธีกรรมทำขวัญ ๓ วัน เป็นพิธีกรรมทำเฉพาะ ในครอบครัว หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล ได้ให้ รายละเอียดของพิธีทำขวัญ ๓ วัน ไว้ดังนี้	หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล. ประเพณีพิธีไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ คลังวิทยา, ๒๕๑๘.

		อุปกรณ์ในการทำพิธี ได้แก่ ๑. บายศรีปากชาม คือใช้ขามไม่มีฝางามๆ ๑ ใบ เอาใบตองทำกรวยใส่ข้าวสุกให้แน่นแล้วเอาคว่ำตั้งลงกลางชามนั้น เหลาไม้แหลมๆ เสียบไขจืดต้มสุกแล้วลงบนยอดกรวย และปักพุ่มดอกไม้อัดเป็นยอดเสียบลงในยอดกรวยอีกที แล้วตัดใบตองเป็นรูปเมงดา ๓ ตัว และทำบายศรี ๓ ชั้น ๓ อันวางรอบกรวยนั้นขัดกันไปรอบขาม แล้วจัดกล้วยน้ำ แต่งกวา ขนม (เช่น ฝอยทอง) ลงเป็นกองๆ บนใบเมงดาในชามนั้น เอาดอกไม้เสียบตามยอดบายศรี ๓ ชั้นทุกชั้น แล้วเอาด้ายสายสิญจน์เค็ดขนาดผูกมือได้ พาดตามนมบายศรีไว้ทุกอัน ครบแล้วจึงเรียกว่าบายศรีปากชาม ๒. เทียนเล็กปักบนเชิงเทียนเล่ม ๑ ๓. โถกระแจะแบ่ง สำหรับเจิมหน้า ใส่โถเล็กมีพานรอง ๔. ชันเล็กใส่น้ำร้อนอุ่นกับชันเล็กน้อย สำหรับให้เด็กกิน การทำพิธี เมื่อถึงเวลาทำขวัญ ผู้ใหญ่ในวงศ์ตระกูลก็จัดรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย แล้วสวดสักระยะ ประชุมเทวดาเพื่อขอความสวัสดิ แล้วยกขามบายศรีนั้นตั้งทางหัวเด็ก ซึ่งมีผู้อุ้มอยู่ในเบาะตรงหน้าผู้ทำขวัญ แล้วหยิบด้ายสายสิญจน์ขึ้นฟาดเคราะห์ คือเอาด้ายนั้นลูบลงบนแขนและขาเด็กข้างละเส้น เพื่อเรียกสิ่งร้ายต่างๆ ให้ออกจากตัวเด็ก แล้วเอาด้ายนั้นเผาไฟจากเทียนที่จัดใส่เชิงเทียนไว้ทั้ง ๔ เส้น แล้วหยิบด้ายเส้นใหม่ขึ้นให้พรแล้วขมวดไว้ตรงกลางด้าย และผูกให้เด็กทั้งที่ข้อมือและข้อเท้า แล้วเจิมแบ่งกระแจะให้ที่หน้าผากเป็นมงคล เสร็จแล้วใช้ชันเล็กคกน้ำในขันให้เด็กกิน ๓ ครั้ง เป็นเสร็จพิธี ส่วนอาหารในขามบายศรีนั้น เมื่อเสร็จพิธีก็นำไปเช่นฝัดคือทรมใส่ในใบตองแล้ววางไว้ในที่เห็น	

		ควร ส่วนเครื่องใบตองคือบายศรีเมงดา กรวยกับ ดอกไม้ เครื่องประดับต่างๆ นั้น เอาห่อผ้าวางไว้ได้ เบาะเด็ก ๓ วัน แล้วจึงเอาไปลอยน้ำในวันที่ ๓ เนื่องจากในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงไป การแพทย์เจริญขึ้น เด็กทารกมีโอกาสรอดชีวิตมากขึ้น กว่าสมัยก่อน พ่อแม่ปู่ย่าตายายสมัยนี้มีความมั่นใจขึ้น ปัจจุบันการทำขวัญเด็ก ๓ วัน จึงมีน้อยลง	
๕.	ประเพณีทำศพแบบมอญ	ประเพณีการทำศพแบบมอญ เป็นประเพณีที่ปฏิบัติกับคนที่เสียชีวิตไปแล้ว ในกลุ่มชาวมอญมีความเชื่อและกระบวนการในการปฏิบัติทางพิธีกรรมที่แปลกแตกต่างไปจากกลุ่มชนอื่น ๆ มีทั้งพิธีการและกฎข้อห้ามที่ไม่ควรกระทำเกี่ยวกับศพมากมายหลายประการ นอกจากนี้ ยังมีพิธีกรรมบางอย่างมาปรากฏในการทำศพแบบของไทยด้วย ชาวมอญแบ่งลักษณะการเสียชีวิตของคนออกเป็น ๒ แบบ คือ ๑. การตายดี ได้แก่ ตายด้วยโรคชรา หรือด้วยโรคที่ป่วยมานาน การทำศพลักษณะที่ตายดีหรือการตายด้วยเหตุธรรมดานั้น จะสามารถเก็บศพเอาไว้ที่บ้านได้ โดยจะนิยมนำเอาศพวางไว้บนเตียงไม้ไผ่ที่ทำขึ้นเฉพาะเพื่อดังศพนั้น ๆ มอญเรียกว่า "โจ้ง-เนียะ" แปลตามคำศัพท์ว่า "เตียงชนะ" มีความหมายว่า ต้องการให้ผู้ตายเอาชนะต่อภูมิทั้ง ๔ ได้แก่ อบายภูมิ ๔ สุกตภูมิ ๗ รูป ภูมิ ๑๖ อรูปภูมิ ๔ เป็นต้น เตียงชนะนี้จะต้องมีเสา ๖ ต้น ตัวเตียงต้องสูง ๘ กำมือ ยาว ๔ ศอกกับ ๔ นิ้ว และต้องกว้าง ๑ ศอกกับ ๔ นิ้ว โดยทำซ้อนกันเป็น ๔ ชั้น วิธีทำเตียงชนะเพื่อดังศพ คือต้องเอาไม้ไผ่มาผ่าซีกยาวตามกำหนด ๒ อันวางขนานกัน และห่างกันเท่ากับความกว้างของเตียงที่กำหนดไว้ ตรงปลายของไม้ยาวทั้งสองให้ผูกไม้ขนาดสั้นประกบหัวท้ายไว้ นับเป็นหนึ่งชั้น ทำเช่นนี้เหมือน ๆ กันให้ครบ ๔ ชั้นซ้อนกันเสร็จแล้วชั้นบนสุดให้ปูพื้นด้วยไม้	จิระพันธ์ สมประสงค์, “ประเพณีทำศพแบบมอญ,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๖. กรุงเทพฯ : มุทนิธสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒.

ระแนงทางยาว ๘ อัน และทางขวางอีก ๘ อันผูกเสา
 เติง ๖ ต้น โดยให้อยู่ตรงมุม ๔ ต้น และตรงกลางสอง
 ข้าง ๆ ละต้น เอาไม้ระแนงผูกรอบปลายเสาทั้ง ๖ แล้ว
 ปลูกคเพดานด้วยผ้าไหมหรือกระดาสี หรือไม้ไผ่
 เหลาบาง ๆ จำนวน ๒๐ แผ่น แขนงคอกไม้และธงทิว
 ที่ต้นเสาและเพดาน ความหมายของการทำเติงคือทำ
 เสา ๖ ต้นก็เพื่อให้ละทิ้งอารมณ์ทั้ง ๖ หรือให้ไปถึง
 สวรรค์ทั้ง ๖ ชั้น เติงทำเป็น ๔ ชั้นก็เพื่อให้ได้พ้นไป
 จากอบายภูมิทั้ง ๔ พื้นของเติงปลูกด้วยไม้ยาว ๘ อัน
 และไม้สั้น ๘ อัน หมายถึงเพื่อให้ได้พ้นจากนรกทั้ง
 ๘ ชั้น ส่วนที่เพดานที่ปลูกด้วยไม้ ๒๐ แผ่นนั้นคือเพื่อให้
 ได้ไปถึงสวรรค์ชั้นพรหมทั้ง ๒๐ ภูมิ เป็นต้น
 ต่อจากนั้นที่หัวเติง และที่ท้ายเติงจะแขวนกระถง
 ดอกไม้ด้านละ ๒ กระถง แต่ละกระถงใส่ดอกไม้ ๓
 ดอก จากเพดานจะผูกเชือกห้อยแขวนตรงลงมาถึง
 สะดือของศพ ที่ปลายเชือกเหนือสะดือจะผูกแหวน
 เอาไว้ ๑ วง และกรรไกรหนีบหมาก ๑ อัน แหวนนี้มี
 ความหมายถึงจักขุญาณสำหรับผู้ตายจะได้นำไปใช้
 เพื่อความกระจำแจ้งต่อไปในภพหน้า ส่วนกรรไกร
 นั้นก็เพื่อจะได้นำไปใช้ประหัดประหารกิเลสทั้งปวง
 ในขณะเดียวกันก็มีไว้เพื่อสังเกตว่าศพที่ตายนั้นเน่า
 หรือยัง ถ้าเน่าท้องของศพก็จะโป่งอืดขึ้นไปชิดกับ
 กรรไกรนั่นเอง ๒. การตายไม่ดี ได้แก่ตายด้วยโรค
 ร้ายแรง เช่น อหิวาตกโรค กาฬโรค บวม ผิดำช โรค
 เรื้อน ตายอย่างปัจจุบันทันด่วน เช่น ถูกฟ้าผ่า ถูก
 อาวุธ จมน้ำตาย ตกต้นไม้ตาย งูกัด เสือกัด เกิด
 อุบัติเหตุ แขนงคอตาย เป็นบ้า ตายทั้งกลม ตายอยู่คน
 เดียวโดยไม่มีผู้รู้เห็น การตายในบางลักษณะจะมี
 พิธีกรรมที่กระทำแปลกมาก เช่น ถ้ามีเด็กที่มีอายุต่ำ
 กว่า ๑๒ ขวบ เกิดตายลงไม่ว่าจะตายด้วยเหตุใด อยู่ใน
 ลักษณะของการตายดีหรือตายไม่ดีก็ตาม ศพเหล่านี้
 จะต้องไม่มีการเผาอย่างเด็ดขาด แต่จะนำไปฝังเพียง

		อย่างเฉียว และต้องรีบนำออกจากบ้านอย่างรีบด่วน โดยไม่รอให้พื้นเรือนรับไอนุ่นได้เลย มีการทำบุญเลี้ยงพระที่บ้าน มีการให้ทานด้วยอาหารคาว เช่น ข้าวสาร เกลือ พริก น้ำมัน ทำเป็นพิธีได้ แต่ถ้าอยากจะทำบุญ ต้องทำหลังจากการตายนั้นล่วงไปแล้ว ๗ วัน หรือบางทีก็ทำกันในเดือนหรือปีที่ถัดไป การนำเอาศพเด็กไปสุสานต้องห้ามไปด้วยเครื่อไม้ไผ่เท่านั้น การตายในลักษณะที่แปลก ๆ และพิธีกรรมการปฏิบัติที่แปลกยังมีปรากฏอีก เช่น การถูกฟ้าผ่าตาย หรือการผูกคอตาย ชาวมอญจะถือมากโดยจะนำเอาศพที่ตายนั้นลงนอนในรางหมูแล้วอาบน้ำศพและจะริบฝังลงตรงตำแหน่งที่ตายทันที โดยจะมีการขุดหลุมลึกเท่ากับความสูงของศพแล้วจะฝังศพในทำนุให้ศพหันหน้าไปทางทิศอีสานเวลาฝังจะฝังให้น้ำผากพื้นผิวดินขึ้นมา ๔ นิ้ว แทะสยายผมศพออก เพราะมอญสมัยก่อนมักเกล้าผมเป็นมวยไว้ แล้วให้เอวคราดลากลงไปใต้เส้นผมนั้น ๗ เที้ยว ขณะที่คราดนั้นให้กล่าวคำอธิษฐานว่า "ขอให้ฝนตกดี ขอให้ น้ำเต็มคลอง" มอญบางแห่งจะฝังแล้วเอวกระทะครอบคลุมหัวศพไว้ด้วย พิธีกรรมที่มีปฏิบัติเหมือนกันอย่างนี้ก็ยังคงพบในศพที่ถูกฟ้าผ่าตายด้วย แต่มีการปฏิบัติต่างไปบ้างเล็กน้อยคือจะมีการเอาเชือกมาผูกศพแล้วลากเอาไปวัด แล้วฝังในทำนุ และนำเอวกระทะมาครอบหัวศพไว้เช่นกัน การเสียชีวิตเนื่องจากการที่ตกต้นไม้ตายก็มีพิธีกรรมที่ปฏิบัติแปลกออกไปอีก คือ ให้กาวข้ามศพ ๓ ครั้ง ผู้ที่จะกาวข้ามศพนั้นควรที่จะเป็นญาติหรือถ้าไม่มีก็ใช้ผู้อื่นแทนได้ แต่ควรให้เป็นผู้หญิงจึงจะดี เชื่อว่าเพื่อเป็นการกันไม่ให้ผีอื่นเข้าทับร่างศพนั้น ส่วนการตายทั้งกลมก็เช่นกัน มีกรรมวิธีการทำศพที่แปลกแตกต่างไป ด้วยถือว่าการตายทั้งกลมเป็นผีที่มากกว่าผีอื่น ๆ กล่าวคือในขณะที่มีการนำเอาศพตายทั้งกลมใส่เครื่อไม้ไผ่นำไปสุสาน สามิของผู้ตายต้องสะพายดาบเดินนำหน้าศพ เป็นผู้นำ

ขบวน เมื่อเดินไปได้สักระยะหนึ่งต้องเอาดาบออกมา
แสดงท่าเงื้อมมือทำจะฟันไปทางศพ ขณะเดินนำศพไป
สู่สถานให้ทำเช่นนี้

บ่อย ๆ จนกว่าจะถึง ก่อนจะฝังหรือเผาศพนั้นสามี
จะต้องกล่าวบอกกับศพว่า "บัดนี้เรารู้ได้ตายจากกัน
เสื้อผ้าของเจ้าก็อยู่กับเจ้าแล้ว เจ้าจงอย่ากลับไปบ้าน
หรือไปหลอกลอนใคร ๆ ลูกของเจ้าก็อยู่กับเจ้าแล้ว
เจ้าจงอย่ากลับไปขอเอามาอีก" ก่อนการฝังศพอาจจะ
ทิ้งศพทารกน้อยไว้ใน ท้องหรืออาจจะแหะเอาออก
จากท้องมาวางบนใบตองไว้ข้าง ๆ ศพแม่เด็กก็ได้
ขณะวางใบตองลงต้องพูดกับศพว่า "ลูกของเจ้า เจ้าจง
เอาของเจ้าไป" เมื่อกลบหลุมฝังศพแล้วต้องปักไม้
แหลมไว้บนนั้น ๔ อัน และเอาหนามมาสะไว้ข้างบน
หลุมศพด้วย ขากลับห้ามเหยียบหลังกลับไปดูข้างหลัง
พอกลับเข้าถึงเขตหมู่บ้าน ผู้เป็นสามีต้องพูดอีกว่า "ทีนี้
เจ้าจะตามกลับมาไม่ได้อีกแล้ว" พูดแล้วเอาดาบขีด
เส้นตามขวางลงบนดินก่อน ๓ เส้น เพื่อกันไม่ให้ผีเข้า
ไปในหมู่บ้านได้ ศพการตายทั้งกลมนี้จะเผาก็ได้ไม่มี
ข้อห้าม แต่ถ้าจะเผาหลังจากการฝังแล้วจะต้องก่อไฟ
เผาหลอก ๆ พอเป็นพิธีบนดินที่กลบหลุมฝังศพนั้น
พอไฟลุกดีแล้วก็ให้ปักกองไฟนั้นทิ้งเสียเพื่อให้ดับ
เรียกตามภาษามอญว่า "จอง-ตะห์" ซึ่งคำนี้ใช้เป็นคำคำ
ที่เจ็บแสบมากของชาวมอญคำหนึ่งคงใช้กับการเผาศพ
บุคคลธรรมดา แต่ถ้าผู้ตายเป็นศพอนาถาไม่มีญาติมา
เก็บกระดูกให้เมื่อเผาหมดให้ปักเต้ากระดูกทิ้งลงบน
ดินไป

ในการอาบน้ำศพก็มีข้อปฏิบัติที่คล้ายคลึงกับ
ของคนไทย คือจะมีการนำเอาหม้อใหม่ ๒ ใบ ใบ
หนึ่งใส่น้ำเย็น อีกใบหนึ่งใส่น้ำอุ่น จะอาบน้ำศพด้วยน้ำ
เย็นก่อนแล้วจึงอาบน้ำอุ่นตาม จะเปลี่ยนเสื้อผ้าศพ
โดยจะใส่กางเกงให้ก่อน ไม่ว่าผู้ตายจะเป็นหญิงหรือ
ชายก็ตามจะต้องใส่กางเกงให้ทั้งนั้น กางเกง

		ศพนี้ทำได้โดยการผ่าผ่านุ่งหรือผ่าชิ้นที่ศพจะต้องนุ่งนี้ตามทางยาวจากข้างล่างขึ้นมาข้างบน แล้วเย็บตะเข็บให้ติดกันเป็นรูปกางเกง กางเกงนี้ชาวมอญเรียกว่า "โปง-มอย" สาเหตุที่มอญต้องนุ่งกางเกง เมื่อตายไปแล้วนั้น มีเรื่องเล่ากันว่า เมื่อครั้งกาลก่อนพุทธกาล พวกมอญอาศัยอยู่ทางตอนบนของประเทศจีน ในครั้งนั้น พวกมอญไม่ได้นุ่งผ้าอย่างที่เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ แต่นุ่งกางเกงกันทุกคนทั้งชายและหญิง ต่อมาพวกมอญได้พากันอพยพกันลงมาตั้งถิ่นฐานทางใต้ ได้มีการบูรกรุทำศึกสงครามกับพวกเจ้าของถิ่น พวกมอญเก่งกาจมากเป็นที่ลำบากในการปราบปรามของพวกเจ้าถิ่น เมื่อพวกมอญพ่ายแพ้สงคราม จึงได้ถูกเจ้าของถิ่นเดิมบังคับให้เปลี่ยนจากการนุ่งกางเกงมาเป็นนุ่งผ้าผืนแทน เพราะได้รู้ความลับของพวกมอญว่าพวกมอญนี้มีอิทธิฤทธิ์มากเพราะมอญนุ่งกางเกง หากปล่อยให้พวกมอญได้นุ่งกางเกงอีกต่อไปอาจจะปราบพวกมอญไม่ไหว พวกมอญจึงต้องยอมปฏิบัติตามแต่ได้ขออนุญาตไว้ข้อหนึ่งว่า แม้พวกตนจะไม่ได้นุ่งกางเกงอีกต่อไปตอนมีชีวิต พวกตนก็จะขอให้ได้นุ่งกางเกงสักครั้งตอนตาย พวกเจ้าถิ่นก็อนุญาตให้ปฏิบัติได้ตามที่ขอนั้น อันนี้จึงเป็นมูลเหตุอธิบายของการนุ่ง "โปง-มอย" ไว้ เมื่อมีการนุ่งกางเกงเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ต้องนำศพขึ้นนอนบนเตียงและใส่เสื้อกลับด้านให้ศพ อันนี้เช่นเดียวกันธรรมเนียมของไทยที่ยังปฏิบัติกันอยู่ทุกวันนี้ ต่อมาก็ให้มัดตราสังด้วยด้ายดิบมัดเป็น ๔ เปลาะ คือที่หน้าผาก มือ หัวแม่มือ แขน เข่า เท้า หัวแม่เท้า มัดให้ติดกัน ปล่อยผมมวยของศพให้สยายออก ใส่หมากคำหนึ่ง กับใส่เงินอีกหนึ่งสลึงลงในปากศพ เพื่อเป็นค่าเดินทางข้ามแม่น้ำไปสู่ปรภพ แล้วคลุมศพด้วยผ้าขาวใหม่หนึ่งผืนเพื่อที่

ก่อนนำไปฝังหรือเผาจะได้ให้พระชักเป็นผ้าบังสกุล ที่
ห้วนอนของศพมีของที่จำเป็นต้องตั้งไว้ คือ ไฟหนึ่ง
ดวง และกระบุงอีกหนึ่งใบ เรียกเป็นภาษามอญว่า
"กระบุง เปิง-หะ-มาว" แปลว่ากระบุงแห่งวิญญาณ
ภายในกระบุงให้ใส่เสื้อผ้าของผู้ตายที่ปลายเท้าของศพ
จะตั้งเตาไว้หนึ่งเตา ซึ่งเตาจะต้องติดไฟเอาไว้
ตลอดเวลาไม่ให้ไฟดับลงได้ ขณะเคลื่อนศพไปต้อง
เอาเตาไฟนี้ออกจากบ้านไปกับศพด้วย ถ้าศพนั้นจะ
เผาก็ให้เอาไฟนี้ไปจนถึงสุสานแล้วเผา แต่ถ้าไม่เผา
ใช้วิธีฝังศพ จะต้องเหยียงไฟนี้ทิ้ง เมื่อนำศพออกมาถึง
นอกบริเวณหมู่บ้าน บนเตาให้ตั้งหม้อไว้หนึ่งใบ
สำหรับการหุงข้าวไว้ให้ผู้ตายนำไปกิน ข้าวนี้อาจจะ
ต้มทิ้งไว้ตลอดเวลาหรือต้มเฉพาะในตอนเช้าก็ได้ เวลา
จะให้อาหารผู้ตายต้องคดข้าวใส่จาน พร้อมด้วยกับข้าว
เอาวางแล้วเรียกผู้ตายให้รับประทานอาหารนี้ ให้ทำ
แบบนี้ตลอดเวลา

ทุกเมื่อจนกว่าจะเอาศพลงจากเรือนไปสู่ป่าช้า

ระหว่างที่ตั้งศพไว้ในบ้านนั้นชาวมอญจะไม่มี
ประเพณีสวดพระอภิธรรมศพเหมือนอย่างประเพณี
ไทย แต่จะไปเชิญผู้ที่มีความรู้ หรือผู้ที่สูงอายุมาอ่าน
หนังสือ คัมภีร์ต่าง ๆ เช่นหนังสือพุทธประวัติ ธรรม
ประวัติ นิบาต ชาดกต่าง ๆ จะอ่านด้วยทำนองเสนาะ
ให้ผู้ที่มีร่วมในงานศพได้ฟัง เพื่อจะได้ไม่วังวนนอน
และจะได้อยู่เป็นเพื่อนศพ ในเวลาเช้าเจ้าบ้านงานศพ
จึงจะไปนิมนต์พระสงฆ์มารับจังหันบิณฑบาตที่บ้าน
ทุกวันจนกว่าจะเอาศพไปสุสาน

ชาวมอญมีธรรมเนียมการทำศพที่เคร่งครัดมาก
คือจะห้ามไม่ให้เอาโลงศพขึ้นบ้านอย่างเด็ดขาด เพราะ
ถือว่าเป็นของเสนียดจัญไร ถ้าประสงค์จะใส่ศพลง
โลงจะต้องไปทำโลงศพในที่แห่งใดแห่งหนึ่งนอกตัว
เรือน เมื่อทำโลงเสร็จแล้วต้องรดโลงด้วยน้ำขมิ้นซึ่ง
ต้องเทออกมาจากกระบอกไม้ไผ่ และไม้ไผ่กระบอกนี้

		เมื่อใช้เสร็จแล้วต้องเหวี่ยงทิ้งไปทางด้านหลังหรือทุบทำลายให้กระบอกแตกเสีย เมื่อไม่ให้เอาโลงศพขึ้นบ้านก็ต้องเอาโลงมารับศพที่ตึนบันได การเอาศพลงจากเรือนของมอญสมัยโบราณสืบทอดกันมาไม่ให้เอาศพลงทางบันได ให้รื้อฝาเรือนแล้วให้เอาศพออกทางนั้น โดยถือเป็นธรรมเนียมประเพณีมาจากสมัยพุทธกาลเมื่อครั้งพระเจ้าสิริสุทโธทนะพุทธบิดาสวรรคตลง เวลาเอาพระศพออกจากวังต้องเอาศพออกทางฝาห้องพระโรงไม่ได้เอาลงทางบันได ทั้งนี้เพราะรังเกียจว่าบันไดเป็นทางสาธารณะสำหรับคนทุกชนชั้นแม้แต่พวกบ่าวไพร่จึงไม่ให้เชิญพระศพลงทางบันไดดังกล่าว มีมอญบางแห่งเอาศพลงทางบันไดแต่ต้องมีการทำบันไดขึ้นใหม่ไว้สำหรับฝัง จะทำด้วยไม้ไผ่ผ่าซีกบันไดยาวประมาณ ๒ สอก กว้างประมาณ ๑ สอกกับ ๑ คืบไปพาดทับบนบันไดบ้าน เอาศพลงใส่ในโลงที่ยกเข้ามารับที่ตึนบันได ส่วนเตียงตั้งศพเอาลงมาวางไว้ข้าง ๆ ตึนโลงศพหรือวางไปบนโลงศพก็ได้ โลงศพมอญจะมีลักษณะพิเศษ คือด้านล่างจะแคบและผายออกตรงส่วนบน มอญเรียกว่า "กาฐัน" หรือโลงศพทรงดอกผักบุ้ง ปัจจุบันคนที่มิฐานะดีหรือพระภิกษุชั้นผู้ใหญ่เท่านั้นที่มีโอกาสได้ใช้โลงศพที่กล่าวนี้ในการหามเอาโลงศพไปสุสาน ต้องทำคานหามพิเศษด้วยไม้ไผ่ยาว ๘ สอก ๒ ลำ ไม้ไผ่ยาว ๔ สอก ๔ ลำ ไม้ยาว ๒ ลำแรกนั้นให้วางขนานกันแล้วเอาไม้สั้นทั้ง ๔ ลำวางลงตามขวางบนไม้ยาว ให้เว้นระยะห่างของไม้เท่า ๆ กัน ให้ปลายของไม้สั้นนั้น โผล่พ้นไม้ยาวออกมาทั้งสองข้างพอควร เอาเชือกผูกมัดให้ติดกับไม้ยาวทั้งคู่แล้วเอาโลงศพวางลงบนคานหามนี้ เพราะฉะนั้นคนหามคานโลงศพทั้งหมดจึงต้องมีจำนวน ๑๒ คนด้วยกัน ส่วนเตียงตั้งศพนั้นให้ทำคานหามด้วย แต่ทำด้วยไม้สั้น ๆ เพียง ๔ ลำผูกติดกับส่วนล่างของเตียง เวลาหามโลงศพออกจากบ้านนั้น	

ไม่ให้แบกคานบนบ่าจนกว่าจะออกพ้นเขตหมู่บ้าน
 ผู้ที่เดินนำหน้าแถวขบวนศพได้แก่ คนอุ้มกระบุง
 "เปิง-หะ-มาว" หรือกระบุงวิญญาณ ต่อมาเป็นคนยก
 ของถวายพระตามจำนวนของวัดที่ไปนิมนต์มา ถัดมา
 เป็นคนตีกังสดาล พระสงฆ์ เฉพาะคนที่จัดไว้ยกของ
 ต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ต้องนุ่งผ้าไหมยาว ๔ สอก กว้าง ๒
 สอก แล้วสวมเสื้อไหมเช่นเดียวกันกับผ้าถุง โดยจะนุ่ง
 และห่มทับลงไปบนเสื้อผ้าที่สวมมาจากบ้าน เมื่อพิธี
 เสร็จแล้วเสื้อผ้าที่ใช้เหล่านี้นี้ต้องทำทานถวายวัดไป คน
 ที่อุ้มกระบุงวิญญาณนั้นจะเป็นบุตรคนหัวปีหรือบุตร
 คนสุดท้อง ถ้าภรรยาของบุตรชายคนใดก็ดีกำลังมี
 ครรภ์ ทั้งสามีและภรรยาผู้นั้นจะจะต้องศพหรือของ
 ที่ใช้ในพิธีกรรมนี้ไม่ได้ บุตรหญิงต้องสยายผมออก
 และคาดศีรษะด้วยผ้าไหมยาว ๒ สอก กว้าง ๒ กีบ
 และสวมแหวนไปด้วย ๑ วง สำหรับกระบุงวิญญาณ
 นั้นถ้าผู้ตายไม่มีบุตร ให้เอาหลานทางฝ่ายตนหรือทาง
 ฝ่ายภรรยามาแทนก็ได้ ข้าวของต่าง ๆ ที่ใส่ลงไว้ใน
 กระบุงวิญญาณนั้นต้องมีกระจกสำหรับส่องหน้า ๑
 แผ่น น้ำจันทร์ ๑ ถ้วยเล็ก ถ้าผู้ตายเป็นผู้ชายให้ใส่
 ผ้าถุง เสื้อ และผ้าขาวม้าอย่างละหนึ่งผืน โดยเอา
 ผ้าขาวม้าพันผ้าถุงกับเสื้อไว้ด้วยกัน ถ้าผู้ตายเป็นหญิง
 ให้ใส่ผ้าจีน เสื้อและผ้าสะไบลงอย่างละผืน
 นอกจากนั้นในกระบุงจะมีพลูหนึ่งจ๊ีบ จอบขุดดินอีก
 หนึ่งอันด้วย สำหรับจอบต้องมีการถอดเอาด้ามแยก
 ออกจากตัวจอบ จอบนั้นใช้ขุดหลุมศพและผ่ามะพร้าว
 ถ้างหน้าศพ พลูและน้ำจันทร์สำหรับใช้ทั้งลงในหลุม
 ศพก่อนฝัง กระจกนั้นเอาไปให้ผู้ตายได้ใช้ส่องดูหน้า
 ตัวเอง วัตถุข้าวของในกระบุงวิญญาณนี้ เมื่อเสร็จพิธี
 แล้วต้องทำการให้ทานแก่วัดเช่นเดียวกัน นอกจาก
 แหวนวงเดียวเท่านั้นที่เก็บไว้ได้ไม่ต้องให้ทานไปด้วย
 การหามศพไปยังสุสานหรือป่าช้านั้นชาวมอญมี
 กฎเกณฑ์ว่าต้องยกเอาเท้าไปก่อน ส่วนศีรษะไป

	ด้านหลัง การที่ปฏิบัติเช่นนี้มีปฐมเหตุมาจากเมื่อครั้งพระเจ้าสิริสุทโธทนะพุทธบิดาสวรรคตลง เมื่อหามพระศพไปยังที่ที่จะถวายพระเพลิงนั้นพระศพของพระองค์ถูกหามโดยเอาพระเศียรไปก่อน มีพระพุทธรองค์ทรงดำเนินตามพระศพทางเบื้องพระบาทของพระพุทธบิดา ส่วนพวกเทวดาที่มาร่วมในการพระศพมองเห็นว่าเป็นการไม่สมควร จึงบันดาลให้พระศพหันกลับทางให้พระบาทไปข้างหน้า ส่วนพระเศียรกลับไปอยู่ด้านหลังแทน เมื่อได้มีการนำศพไปถึงป่าช้าแล้วก็ให้มีการเวียนโดยอุตราวจร แล้ววางศพลงได้ ถ้าจะมีการฝังก็ให้ขุดหลุมฝังในตอนนั้น มักจะไม่นิยมขุดหลุมฝังกันล่วงหน้าไว้ก่อนและถ้าจะฝังก็มักฝังลงไปทั้งโลงด้วยพร้อมกัน ของสำหรับการถวายพระนั้นจะนำไปใส่ไว้ในถาดตามจำนวนของวัดที่ไปนิมนต์มาดังกล่าวไว้แล้วในตอนต้น ของที่ใส่ในแต่ละถาดจะต้องมีมะพร้าวหนึ่งผล กล้วยหนึ่งหวี ใบยาสูบหนึ่งใบ หมากสามผล พลูสามใบ ทั้งหมดนี้ให้ถวายให้แก่พระตามจำนวนวัดดังกล่าว ต่อมาให้เปิดฝาโลงออก เอาของที่ข้างโลงศพบอกให้ผู้ตายตื่นขึ้นเพื่อมารับศีล เอาชายผ้าคลุมศพ ประเคนแก่พระสงฆ์ พระสงฆ์สวดคาถาพระไตรลักษณ์แล้วจึงเอาผ้านั้นออกไป เมื่อขุดหลุมเพื่อจะฝังศพ ต้องบอกกล่าวต่อเจ้าผู้รักษาสถานนั้นว่าจะเอาศพมาฝังและขอซื้อที่ดินสำหรับฝังด้วยพลูหนึ่งจิบ กล่าวแล้วก็ให้โยนพลูหนึ่งจิบนั้นลงไปหลุมศพ เมื่อพระสวดเสร็จแล้ว ก็ให้เอาศพเวียนซ้ายอีกสามรอบ การเวียนศพเช่นนี้ชาวมอญเชื่อว่าเพื่อทำให้ศพนั้นหลงทางกลับบ้านไม่ถูก ต่อมาจะเอาจอบผ่ามะพร้าวแล้วล้างหน้าศพด้วยน้ำมะพร้าวนั้น ให้ขว้างมะพร้าวทั้งสองซีกไปทางข้างหลัง ให้สังเกตดูลักษณะของมะพร้าวทั้งสองซีกนั้นว่าซีกใดหงาย ซีก	

ใดคว่าเพื่อใช้ในการเสี่ยงทายว่าผู้ตายนี้จะไปสู่ภพใด ถ้าปรากฏว่ามะพร้าวหยาบหมดทั้งสองซีก ให้ทายว่าผู้ตายจะได้ไปสู่สุคติภพ คือไปเมื่อสวรรค์ และพรหม แต่ถ้ามีซีกหนึ่งหยาบ อีกซีกหนึ่งคว่ำ ให้ทายว่าผู้ตายจะต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิดในภพสงสารนี้อีกต่อไป ถ้าซีกมะพร้าวคว่ำลงทั้งสองซีก ให้ทำนายทายว่าผู้ตายต้องไปสู่อบายภูมิทั้งสิ้น

ชาวมอญนิยมชุดหลุมศพโดยจะให้ความยาวของหลุมหันในแนวเหนือ-ใต้แล้วฝังให้ศพหันหัวไปทางทิศเหนือ คำอธิบายในความเชื่ออันนี้ก็เหมือนกับที่ได้อธิบายไว้แล้วในเรื่องการสร้างบ้านของมอญให้หันหน้าไปสู่ทิศเหนือ

ในกรณีถ้าจะมีการเผาศพนั้น ก็ต้องเอาฟืนมากองเอาไว้ แล้วเอาเชือกด้ายพันเวียนซ้ายรอบกองฟืน ๘ รอบ เอาศพวางบนกองฟืนแล้วจึงเผาด้วยไฟจากเตาที่จุดไว้ที่ปลายเท้าศพ ในขณะที่ตั้งศพไว้ที่บ้าน ในรายที่ทราบว่ศพนั้นจะฝังไม่เผาแม้จะเอาไฟจากเตานั้น ออกมาจากบ้านพร้อมกับศพ ก็ต้องเหวี่ยงทิ้งเสียก่อน เมื่อขบวนศพออกมาพ้นเขตหมู่บ้าน แต่ถ้าทราบไว้หรือตั้งใจว่าจะเผาศพนั้น ก็ไม่ต้องเหวี่ยงเตาไฟนั้นทิ้งให้นำเอามาด้วยจนถึงป่าช้า และให้นำไปตั้งไว้ที่เบื้องเท้าของศพ เพื่อเป็นเชื้อไฟ เผาศพต่อไป ในขณะที่เผาเมื่อไฟเริ่มแรงขึ้นให้ผู้ชายสองคนยืนคนละข้างของโลงศพ ถือผ้าขาวม้า แล้วโยนผ้าขาวม้านั้นข้ามโลงศพ ให้อีกฝ่ายหนึ่งรับและโยนกลับสลับกันไปมาสามครั้ง การทำเช่นนี้นับเป็นปริศนาธรรมที่มีคำอธิบายไว้ว่าไฟที่กำลังลุกเผาศพอยู่นั้นเปรียบได้กับไฟแห่งโลภะ โทสะ และโมหะ ส่วนผ้าขาวม้าที่โยนข้ามไฟไปมาและไหม้ไหม้นั้นเปรียบได้กับผู้ที่มีจิตใจอันบริสุทธิ์ ไฟคืออคติทั้งหลายไม่สามารถที่จะเผาผลาญทำอันตรายแก่บุคคลนั้นได้ นอกจากนั้นผู้ที่เป็ญญาติใกล้ชิดจะถือเอาน้ำจันทร์กับกิ่งหว้าพรมรอบ ๆ กองไฟโดยการ

เดินเวียนซ้ายอันเปรียบได้กับการดับไฟประลัยกัลป์ เมื่อไฟที่เผาผลาญหมดหมดแล้วก็เก็บกระดูกในลักษณะ เช่นเดียวกับธรรมเนียมของไทย แต่ที่แปลกของชาวมอญก็คือ ใบโพธิ์ที่นำมาใช้เก็บกระดูกนั้นเจ้าภาพจะเก็บเอาไว้ใช้อีกในพิธีปล่อยพระ เรียกเป็นภาษามอญว่า "เทาะ-อะ-โยง-จ๊าด" ในตอนเช้าตรู่ของวันทำบุญครบเจ็ดวันด้วย ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป ต่อมาจะเก็บเอากระดูกห่อผ้า โดยจะให้ผู้ที่ยกกระดูกงูญญาณเอาผ้าที่ลาดศีรษะมานั้นผูกคล้องคอให้ส่วนหนึ่งของผ้าคล้องคอห้อยลงมาข้างหน้า เขามือดึงชายผ้า ส่วนที่ห้อยลงมานั้นออกไปทางด้านหน้าแผ่ออกให้เป็นถุงสำหรับใส่กระดูก แล้วล้างกระดูกนั้นด้วยน้ำมะพร้าวกับน้ำจันทร์ กรวดน้ำให้กับกระดูก แล้วเอากระดูกบรรจุใส่ลงในหม้อใหม่ สำหรับกระดูกนั้นในบางรายก็จะฝังทิ้งไปเลย บางรายก็สร้างสถูปเป็นที่หมายเอาไว้เหนือที่ฝัง บางรายก็สร้างสถูปไว้แล้วเพื่อนำกระดูกไปบรรจุภายใน ชาวมอญมักไม่นิยมการชักบังสกุลที่สถูปซึ่งบรรจุกระดูกเหมือนที่คนไทยกระทำกัน

พิธีปล่อยพระ หรือที่ชาวมอญเรียกว่า "เทาะ-อะ-โยง-จ๊าด" จะกระทำกันในเวลาเช้าตรู่ของวันทำบุญเจ็ดวัน และจะกระทำกันที่วัด ความมุ่งหมายก็เพื่อจะสร้างพระพุทธรูปขึ้นใหม่ เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย เจ้าภาพจะต้องจัดหาพระพุทธรูปใหม่มา ๑ องค์ เตรียมถาดโลหะมา ๑ ใบ ใบโพธิ์ที่ใช้เก็บกระดูกผู้ตายเมื่อวันก่อน ๗ ใบ หนุ้าแพรก ๗ คำ คำละ ๗ กิ่ง เหยียน กษาปณ์ ๗ เหยียน พร้อมด้วยธงทิวเครื่องประดับ นอกจากนี้อาจจะมีข้าวสวยใส่หม้อเล็ก ๆ หนึ่งใบ บาตรพระใบเล็ก ๆ หนึ่งใบ กับข้าวทิพย์ซึ่งผสมน้ำผึ้งใส่ไว้ในบาตรเล็ก ๆ หนึ่งใบ ทั้งหมดนี้ให้ใส่เอาไว้ในถาดที่เตรียมไว้ เมื่อนิมนต์พระมาแล้ว เจ้าภาพก็กระทำพิธีโดยจะหยิบเอา เหยียนกษาปณ์ ใบโพธิ์ กับหนุ้าแพรก หนึ่งคำเตรียมไว้เมื่อพระสวดคาถา "อะเน

กะชา ฯลฯ" จบหนึ่งจบ เจ้าภาพก็จะทิ้งของในมือลงใน
 ถาดให้เกิดเสียงดังครั้งหนึ่ง เมื่อพระสวดไปและ
 เจ้าภาพทิ้งเหรียญกับใบโพธิ์และเหรียญแพรวกครบ ๘
 เทียบแล้วก็ป็นอันเสร็จพิธีกรรม ความหมายของ
 พิธีกรรมอันนี้คือ การสร้างพระพุทธรูปอุทิศให้กับ
 ผู้ตาย ทำให้เป็นประหนึ่งว่าได้มีพระพุทธรูปเจ้าเกิดขึ้น
 ใหม่อีกองค์หนึ่ง ถาดโลหะนั้นเปรียบได้กับถาดใส่ข้าว
 มธุปายาส ที่นางสุชาดานำมาถวายแก่พระพุทธรองค์
 และพระพุทธรองค์ได้ทรงลอยถาดนี้เพื่ออธิษฐาน ณ ริม
 ฟิ่งแม่น้ำเนรัญชรา ถาดนี้ได้จมลงใต้แม่น้ำเนรัญชรา
 และกระทบกับถาดที่พระพุทธรเจ้าองค์ก่อน ๆ ได้มา
 ลอยอธิษฐานไว้ทำให้เกิดเสียงดังอย่างที่ได้เจ้าภาพได้ทิ้ง
 เหรียญกษาปณ์ลงในถาด ส่วนเหรียญแพรวกนั้นเป็นเหรียญ
 แพรวกที่นายโสคติยะได้นำถวายแก่พระพุทธรองค์
 เพื่อให้ปู่ปลงที่ประทับก่อนหน้าที่จะได้ตรัสรู้พระ
 อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ จำนวนเหรียญแพรวก ๔๕ กิ่ง
 นั้นเท่ากับจำนวนก้อนข้าวมธุปายาสของนางสุชาดาที่
 ถวายแด่พระพุทธรองค์ พิธีกรรมนี้ยังมีปฏิบัติกันอยู่
 ทั่วไปของการทำศพแบบมอญตราบจนถึงทุกวันนี้

ประเพณีการทำศพแบบมอญที่น่าสนใจอีกอย่าง
 ก็คือ ประเพณีการแย่งศพมอญ ประเพณีนี้มีปฐมเหตุ
 มาจาก เมื่อครั้งพระเจ้าธรรมเจดีย์ปิฎกธร ได้ปลงพระ
 ศพของตะละแม่ท้าวพระมารดาเลี้ยงของพระองค์ได้
 มองเห็นคนสองหมู่ คือพวกอำมาตย์เสนาฝ่ายเดียวกับ
 พระองค์ และพวกเสนาอีกฝ่ายหนึ่งให้ทำการแย่งศพ
 และทรงอธิษฐานว่าถ้าบ้านเมืองจะเจริญรุ่งเรืองอยู่เย็น
 เป็นสุขก็ขอให้ทางฝ่ายของพระองค์เป็นฝ่ายที่ดึงลาก
 เอาพระศพไปได้ ปรากฏว่าเหตุการณ์ก็เป็นไปในทางที่
 ดีตามที่ทรงได้อธิษฐานไว้ ในประเทศไทยปัจจุบันนี้
 ไม่มีการกระทำประเพณีนี้ แต่ในหมู่คนมอญที่อยู่ใน
 ประเทศพม่ายังมีการกระทำตามประเพณีการแย่งศพ
 พอเป็นพิธีกันอยู่บ้าง เช่น ในการปลงศพพระภิกษุที่

	เป็นชั้นผู้ใหญ่จะมีวัดต่าง ๆ ที่อยู่ในการปกครองของพระชั้นผู้ใหญ่องค์นั้นสร้างปราสาทแบบเคลื่อนที่ได้ นำมาช่วยงานศพวัดละหลัง เพื่อให้ศพมาประดิษฐานบนปราสาทของวัดตนโดยจะผลัดกันไปทีละปราสาท แต่ในการที่จะถึงรอบของตนแต่ละครั้งนั้นก็ ต้องให้มีการขี้อแข่งกันบ้างอย่างสนุกสนานตามประเพณีมอญ ต่อมาประเพณีนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นการปลงศพพระภิกษุโดยเฉพาะพระชั้นผู้ใหญ่เชื้อสายมอญในเมืองไทยจึงนิยมสร้างปราสาทซึ่งมีจำนวนยอดปราสาทตั้งแต่ ๑ ยอดไปจนถึง ๕ ยอด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทุนทรัพย์ เพราะถือว่าพระภิกษุเป็นผู้ที่มีศีลบริสุทธิ์ ควรทำที่เผาให้สวยงามและไม่ปะปนกับจิตกาธานของคนธรรมดา นอกจากนั้นในการจุดไฟเผาศพก็จะไม่จุดไฟเผาด้วยมือ แต่จะจุดเผาด้วยไฟจากลูกหนูแทน ลูกหนูซึ่งทำจากกระบอกไม้ไผ่กลมยาวประมาณหนึ่งศอก หน้ากว้างประมาณหนึ่งคืบ ภายในกระบอกจะบรรจุดินไฟ ปลายกระบอกข้างหนึ่งเจาะรูให้ประกายไฟออกเพื่อผลัดคันให้ลูกหนูวิ่งไปข้างหน้า โดยจะเอากระบอกนี้ไปห้อยไว้กับลวดเหล็กเพียงหลวม ๆ เมื่อลูกหนูวิ่งออกไปจนสุดสายลวดเหล็กแล้วก็จะหลุดจากปลายสายลวดและลอยออกไปกระทบกับปราสาทและโลงที่ตั้งศพอีกต่อหนึ่ง ซึ่งส่วนมากปัจจุบันตัวปราสาทและโลงที่ใช้ตั้งศพเพื่อใช้กับประเพณี การจุดลูกหนูนี้มักจะทำแบบจำลองขึ้น จะไม่ใช่ของจริงเพราะเกรงว่าจะทำให้เกิดการเสียหายและจะเป็นภาพที่ไม่น่าดูเกิดขึ้นได้ การจุดพลูในงานศพก็จัดเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ถือปฏิบัติกันสืบต่อกันมาจนในปัจจุบัน จัดเป็นประเพณีนิยมอย่างหนึ่งของการกระทำพิธีกรรมในงานศพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานศพที่บ้านแถบต่างจังหวัดทั่วไป การจุดพลูในงานศพนี้มีกระทำให้เห็นทั่วไปทั้งงานศพของชาวไทยและงานทำศพของชาวมอญซึ่งเชื่อ	

ว่าคงเกิดประเพณีนี้มาไม่นานนัก ปัจจุบันถ้าเป็นงานศพในต่างจังหวัด สิ่งที่จะขาดไม่ได้ในตอนก่อนเริ่มงานหรือขณะมีงานนั้นคือการจุดพลุงานศพให้เกิดเสียงดังไปไกล ๆ แม้ประเพณีนี้จะมีมาไม่นานและไม่มีความหมายที่แน่นอนก็ตาม แต่ปัจจุบันก็จัดเป็นประเพณีที่บ้านที่คือนั่นหนึ่งที่ได้เกิดขึ้นมาและยังคงอยู่ให้สืบทอดกันต่อไป ในความเชื่อของประเพณีการจุดพลุงานศพเท่าที่สอบถามได้พบว่ามุ่งกระทำใน ๒ ลักษณะคือ ลักษณะแรกอัน เนื่องมาจากคนเก่าแก่สมัยก่อนมีความคิดเชื่อถือสืบต่อ ๆ กันมาว่าชีวิตของคนที่ตายไปแล้วเป็นชีวิตที่จะต้องไปพบกับความสงบสุข ดังนั้นเมื่อถึงวันที่กำหนดจะทำพิธีฌาปนกิจศพทางฝ่ายเจ้าภาพของศพจะต้องไปจัดหาพลุจากคณะทำพลุที่มีชื่อเสียงในละแวกหมู่บ้านหรือในแถบหมู่บ้านใกล้เคียงมาจุดพลุ ทั้งนี้ก็เพื่อการจัดส่งวิญญาณของผู้ตายให้ไปสู่สวรรค์ ความเชื่อถือนี้คาดว่าการจุดพลุแล้ว พลุจะเป็นแรงช่วยส่งวิญญาณให้ไปถึงที่สงบสุขโดยเร็วยิ่งขึ้น และเป็นเสียงสัญญาณบอกเตือนให้เทพเทวดาที่อยู่บนสรวงสวรรค์ได้มารับรู้และรับเอาวิญญาณของผู้ตายเอาไว้ด้วย ส่วนการจุดพลุอีกประการหนึ่งก็คือ เป็นการส่งสัญญาณบอกกล่าวแจ้งกำหนดการให้ชาวบ้านใกล้เคียงที่อยู่ต่างหมู่บ้านกัน ได้ยินเสียงพลุดังและรับรู้ว่ามีพิธีกรรมในการฌาปนกิจศพกำลังจะเริ่มขึ้นแล้ว ผู้ใดจะเดินทางมาร่วมงานก็ให้รีบมาไว ๆ ด้วย เหตุนี้ในขั้นตอนของการจุดพลุจึงนิยมจัดแบ่งออกเป็น ๒ ระยะจนเป็นประเพณีกล่าวคือ ระยะที่ ๑ จะเริ่มจุดในตอนเย็นของวันสุกดิบ คือวันก่อนการเผาศพ ๑ วัน จะมีการนำเอาศพขึ้นตั้งบนเมรุ ในตอนนี้จะมีการจุดพลุให้ดังขึ้น ตามประเพณีก็จะจุดประมาณ ๓ ครั้ง หรือ ๖ ครั้ง เท่านั้นเป็นเสร็จพิธีการจุดพลุระยะที่ ๑ ระยะที่ ๒ จะจุดพลุในวันเผาจริงกำหนดเวลาประมาณ ๑๖.๐๐ น.

		จะเริ่มพิธีเผาศพจริง ในตอนนี้จะเริ่มมีการจุดพลุขึ้นอีกครั้งอย่างน้อย ๖ ครั้ง หรืออย่างมากที่สุด ๑๒ หรือถ้ายิ่งจุดมากเท่าไรก็จะยิ่งดี จำนวนครั้งดังกล่าวไม่กำหนดเป็นกฎเกณฑ์ตายตัว นอกเหนือไปจากการจุดพลุในวันเวลาดังกล่าวนี้แล้ว ยังมีการจุดพลุอีกในกรณีพิเศษต่าง ๆ เช่น จะมีการจุดพลุในตอนกลางคือหากงานนั้นเป็นงานใหญ่มีการจัดให้มีมหรสพในงานด้วย ก็จะจุดพลุกันเวลาประมาณ ๒๒.๓๐ น. ในงานศพแบบนี้ นอกจากจะมีการจุดพลุแล้วยังมีการจุดตะไล ไฟพะเนียง จุดดอกไม้ไฟ ลูกหนู เรือรบ ฯลฯ เป็นต้น	
๑๐.	พระราชพิธีขอฝนที่ จ. เพชรบุรี	พระราชพิธีขอฝน หรือ พระราชพิธีที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงมีพระประสงค์ให้มีขึ้น เป็นพระราชพิธีที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพระราชพิธีขึ้นที่พระตำหนักชั่วคราว ที่พระรามราชนิเวศน์ วังบ้านปืน เมื่อเดือนสิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๕๑ (ร.ศ. ๑๒๕) (ขณะนั้นพระรามราชนิเวศน์ กำลังอยู่ในระยะดำเนินการสร้าง โดยทรงโปรดฯ ให้กำหนดการพระราชพิธีก่อพระฤกษ์พระตำหนักที่จะทรงสร้างใหม่ ที่ตำบลบ้านปืน เริ่มเมื่อ ๑๘ สิงหาคม ๒๔๕๑) ในปีนั้น การทำนาในจังหวัดเพชรบุรีต้องล่าช้ากว่าทุก ๆ ปีที่ผ่านมา เพราะเป็นระยะเวลาที่ฝนแล้งติดต่อกันนานจนถึงเดือนสิงหาคมแล้ว ฝนก็ยังไม่พอที่จะไถ หว่านข้าวกล้าได้ พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ทรงวิตก ห่วงใย ในความทุกข์ยากและเดือดร้อนของราษฎรในการขาดแคลนน้ำทำนา จึงทรงมีพระราชดำริจะจัดพระราชพิธีขอฝนเพื่อช่วยเหลือชาวนา ทรงพระกรุณาให้จัดเป็นพระราชพิธีติดต่อกันถึง ๘ วัน ณ มณฑลพิธีในเขตพระราชฐานที่จะสร้างพระราชวังแห่งใหม่ขึ้นที่เพชรบุรีนั้น ขอคัดข้อความดังปรากฏในพระราชนิพนธ์	บุญมี พิบูลย์สมบัติ, “พระราชพิธีขอฝนที่เพชรบุรี,” ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒.

รายวัน เฉพาะที่เกี่ยวกับพระราชพิธี ดังนี้

๒๑ สิงหาคม ๒๔๕๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีขอฝน

๒๔ สิงหาคม ๒๔๕๓ มีพระราชพิธีขอฝนต่อจากวันก่อน หมู่นี้เป็นเวลาทำนา แต่ฝนแล้ง

๒๕ สิงหาคม ๒๔๕๓ มีพระราชพิธีขอฝนต่อ

๒๖ สิงหาคม ๒๔๕๓ มีพระราชพิธีขอฝนต่อ

๒๗ สิงหาคม ๒๔๕๓ เวลาบ่าย ฝนตกลงมาบ้างเล็กน้อย และมีการพระราชพิธีขอฝนต่อ

๒๘ สิงหาคม ๒๔๕๓ มีการพระราชพิธีขอฝนต่อ แล้วทรงพระเกล้าห้าม ประพาสทอดพระเนตรกิจการต่าง ๆ มีฝนตกลงมามาก บางแห่งถึงมีน้ำนอง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เพิ่มปัจจัยถวายพระสงฆ์ที่มาสวดพระพุทธมนต์

๒๙ สิงหาคม ๒๔๕๓ มีการพระราชพิธีขอฝนต่อ แล้วเสด็จประพาส

๓๐ สิงหาคม ๒๔๕๓ กมีการพระราชพิธีขอฝนต่อ แต่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้งดในวันต่อไปเสีย เพราะฝนตกชุกแล้ว ทรงพระเกล้าห้ามทอดพระเนตรกิจการต่าง ๆ

สำหรับพระราชพิธีพืชรูณศาสตร์น้อย ที่โปรดเกล้าฯ ให้จัดขึ้น มีรายละเอียดบางประการ ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๕๓ ร.ศ. ๑๒๙ เจ้าพนักงานจัดพลับพลา น้อย สำหรับประทับทอดพระเนตรงาน เป็น โรงพระราชพิธี ราชวัด ผูกฉัตร กระดาษแลต้นกล้วย ต้นอ้อย ๔ ด้าน วงสายสิญจน์สู่ตร โขรอบตั้งเกยกลางแจ้งด้าน ตะวันออกค่อกับพลับพลา มีปีกทองประดิษฐานพระคันธารราษฎร์เป็นองค์เล็ก และพระบัวเข็มองค์ใหญ่ที่ พระครูวัฒนเดชาคมถวาย ตั้งเครื่องนมัสการบน กระบะถม แลพระแท่นทรงกรอบที่เคยมีรูปเขียนตาม กำลั้ววัน แลดอกไม้สี่ประจำวัน มีเทียนใหญ่ ๒ เล่ม เทียนพานมหาดเล็ก ๒ เล่ม เริ่มตั้งพระราชพิธี ตั้งแต่

		วันที่ ๒๓ สิงหาคม รัตนโกสินทร์ ศก ๑๒๕ เป็นต้นไป ทุกวัน พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์วันละ ๕ รูปจุด เทียน เครื่องนมัสการ ทรงพระสุหร่ายเลทองเจิมพระ คันธารราษฎร์และพระบัวเข็มแล้ว พระสงฆ์เจริญพระ พุทธมนต์ ไหว้บูชาเทวดาจบแล้วมีหมากพลู รูปเทียน ใบชา แลปัจจัยมูล บูชารูปละบาทหนึ่ง ถวาย พระสงฆ์เหมือนกันทุกวัน วันที่ ๒๓ สิงหาคม พระพิศาลสมณกิจนำ วันที่ ๒๔ พระครูสุวรรณมุนีนำ วันที่ ๒๕ พระครูญาณเพชร รัตน์นำ วันที่ ๒๖ พระครูวิสุทธิเมธจารย์นำ วันที่ ๒๗ พระครูญาณวิสุทธินำ วันที่ ๒๘ พระครูญาณวิมลนำ วันนี้ฝนตกมาก พระสงฆ์ที่สวดพระราชพิธีในวันนี้ ได้รับพระราชทานรางวัลปัจจัยมูลราคารูปละ ๒ บาท วันที่ ๒๙ พระพิศาลสมณกิจนำ วันที่ ๓๐ พระครู สุวรรณมุนีนำ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่ยิ่งใหญ่สุดจะหา สิ่งใดเปรียบได้ ทรงพระเมตตา ทรงอาทรห่วงใยใน ความเดือดร้อนและทุกข์ยากของชาวเกษตรกรรมของ เมืองเพชร จึงโปรดฯ ให้จัดพิธีขอฝนเป็นพิธีหลวงเป็น พระราชพิธีแม้จะทำอย่างย่อ แต่ด้วยพระบารมี และ พระมหากรุณาธิคุณ ปกเกล้า ปกกระหม่อม หาที่สุด มิได้จึงคลบบันดาลให้เทพยดาฟ้าดิน ประทานฝนตกลง มาได้ชื่นฉ่ำมากพอที่จะทำการเกษตรกรรมได้ทั่วกัน ไร่นาและช่วยชะโลมจิตใจของเกษตรกรทั่วถ้วนได้สุข เกษม อิ่มเอิบใจด้วยน้ำพระทัยของพระพุทธเจ้าหลวง เปรียบประดุจสายฝนจากฟากฟ้านภาส อันหา ปริมาณและขอบเขตมิได้	
๑๑.	พิธีขอฝน	การทำพิธีขอฝน จะมีการจัดทำขึ้นเมื่อถึงฤดูเริ่มมีการ ทำนา แล้วเกิดฝนแล้ง ไม่มีน้ำจะทำนาได้การใด การ หว่านข้าวกล้า จำต้องคอยฝน คอยน้ำ หรือ เกิดฝนทิ้ง ช่วง ทำให้ข้าวกล้าที่เตรียม จะถอนนำไปปักดำ ต้องแห้งเหี่ยวตายไปเสียก่อน ภาว	บุญมี พิบูลย์สมบัติ ใน สารานุกรมวัฒนธรรม ไทยภาคกลาง เล่ม ๕ . กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม

	วะฝนแล้วก็ดี ฝนทิ้งช่วงไปก็ดี เป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งของชาวนา ชาวนาไม่มีที่พึ่ง เพราะต้องอาศัยธรรมชาติ จึงได้เฝ้ามองเมฆ มองท้องฟ้า ว่าเมื่อไรจะมีเมฆมีฝนตั้งเค้าทำให้ฝนตกลงมา มากพอจะได้ใช้ทำนาได้สักที การจัดทำพิธีขอฝนจึงได้มีขึ้น เพราะเป็นที่พึ่งทางใจอย่างหนึ่งของผู้คนในสังคมกสิกรรม โดยจะนำแมวเข้าขบวนแห่ แล้วแห่แห่นกันไปยังหัวบ้าน ท้ายบ้าน ตามถนน และตรอกซอกซอย บางทีก็เข้าเขตตลาด โดยมีผู้ร่วมในขบวนพิธีขอฝนจากหมู่บ้าน และตำบลต่าง ๆ นับจำนวนมากมายไม่น้อย มีเครื่องประกอบการเดินทาง คือ เท็ดเทิง ฉิ่ง ฉับ กลับ โหม่ง ต่างส่งเสียงร้องกันไปตลอดทาง เป็นทำนองว่า "นางแมวเอ๋ย ขอฟ้าขอฝน ขอน้ำมนต์รดหัวแมวข้า ให้ฝนเทลงมา ให้ฝนเทลงมา" ในพิธีแห่ขอฝน หรือ จะเรียก พิธีแห่นางแมว สิ่งที่จะขาดไม่ได้ คือ การจับเอาแมวตัวหนึ่งหรืออาจหลายตัวใส่ไว้ในชะลอม แข่ง กะพ่อง หรือ ตะกล่า มีไม้คานสอด โดยใช้คน ๒ คน ช่วยกันหามไปซึ่งอาจจะมีแมวถูกหามาเข้าในพิธีนี้อีกหลายตัว จากที่ต่าง ๆ กัน ขบวนแห่จะเริ่มจากที่ใดที่หนึ่งซึ่งได้มีการนัดหมายกันไว้ก่อน แล้วเคลื่อนที่ไปเรื่อย ๆ ถึงบ้านใครก็จะเข้าไปขอให้เจ้าของบ้าน เอาขันหรือกระบวยตักน้ำรดแมว หรือ ขอบเงินเป็นค่าน้ำ (น้ำสุรา) เพื่อเอาไว้เลี้ยงดูกัน โดยรินแจกไปตลอดทาง ในขบวนแห่นางแมว หรือ แห่ขอฝนนี้ บางแห่งมีการอัญเชิญพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ พระคันธารราษฎร์ หรือ พระบัวเข็ม นำขบวน ผู้คนในขบวนนอกจากจะร้องขอฝน และร้องรำทำเพลงกันไปตลอดทาง พร้อมเครื่องดนตรีประกอบการเดินทางแล้ว อาจมีหุ่นกระบอกเล่นไปตลอดทาง ใช้ผู้เชิดเพียง	ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒.

	๒ คน มีคนถือผ้าจะมำจึงเป็นจอห์นอีก ๒ คน และอาจมีคนแต่งตัวคล้ายขุนช้าง เล่นเป็นหัวล้านชนกัน สำหรับแมวนั้นเนื้อตัวจะเปียกโชก หนาวสั่น เพราะถูกคนเอาน้ำรดตัวจากคนแล้วคนเล่า ก็เพราะมีการเชื่อกันกันว่า แมวเป็นตัวที่ทำให้ฝนตกและฝนแล้งนี้เอง พิธีแห่ขอฝนนี้ สำหรับภาคอีสานก็เป็นที่รู้กันดีว่า มีพิธีแห่บั้งไฟเพื่อขอฝน ขอความอุดมสมบูรณ์แห่งพืชผลเป็นประจำทุกปี ซึ่งมีอยู่ในหลายจังหวัด ส่วนภาคกลาง เมื่อปีใดเกิดภาวะแห้งแล้ง จนไม่มีน้ำทำนาหรือฝนทิ้งช่วงจนข้าวกล้าในนาต้องแห้งตายไป ชาวเขาก็จะจัดพิธีแห่นางแมว นำพระพุทธรูปขอฝน (พระคันธารราษฎร์) ออกแห่บั้ง และในพิธีก็จะต้องมีนางแมวร่วมในขบวนด้วย ทำให้มีคำร้องขอฝนโดยมีแมวเป็นตัวเชื่อมคองพิธีการและความเชื่อถือ เกิดคำร้องซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามพื้นที่ ดังเช่น “นางแมวเอ๋ย ร้องอยู่เมียวเมียว เคี้ยวฝนจะตก ขอฝนขอน้ำ หล่นจากท้องฟ้า ช่วยข้าวช่วยกล้า นิมนต์พระมาสวด คาถาปลาช่อน มีละครสามวัน ร้องขอเทวดา ฝนตกห่าใหญ่ รดหัวนางแมว หัวล้านชนกัน ฝนก็เทลงมา ฝนก็เทลงมา นอกจากแห่พระพุทธรูป พิธีแห่นางแมวเพื่อขอฝนแล้ว ยังมีพิธีปั้นเมฆ โดยทำแอ่งน้ำ ขุดดินให้เป็นบ่อขนาดประมาณ ๑ ตารางวา หรือน้อยกว่าเล็กน้อย มีดินข้าว กอหญ้า บัว หรือ กก ที่แห้งเหี่ยวอยู่บนบ่อ ตอนกั้นบ่อ เอาดินเหนียวปั้นเป็นรูปปลา ๗ กุ้ง เต่า หอย นอนเกยดินข้างอยู่ เพราะไม่มีน้ำจะอยู่อาศัย และ	

มีดินปั้นสมมุติเป็นก้อนเมฆวางไว้ริมบ่อ มีผู้เฒ่า
ผู้ใหญ่ นำดอกไม้และจุดรูปเทียนเครื่องพลีกรรมบอก
กล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้คลบบันดาลขอให้ผีฝนตกเกิดขึ้น

การปั้นดินปั้นเมฆนี้ ทางภาคอีสาน ถ้าปีใดเกิด
ฝนแล้งนาน ชาวบ้านปั้นดินเหนียวเป็นรูปอวัยวะ
ของชาย-หญิง วางไว้ตามหัวคันนา ซึ่ง เสฐียร โกเศศ
ท่านเคยเล่าไว้ในหนังสือถึงพิธีกรรมนี้ว่า

"ปีใด ถ้าแล้งจัด ฝนมาช้า ก็มักจะพบรูปอย่างนี้อยู่
ตามข้างทางเดิน และหัวคันนา บางแห่งก็มีหลายรูป
วางเป็นระยะ ๆ หวี ใครที่ไม่เคยทราบเรื่องมาก่อน เมื่อ
ไปพบเห็นเข้า โดยบังเอิญ ก็นึกเอวาคงเป็นพวกเด็ก ๆ
ที่ซุกซนเป็นผู้ปั้น บางทีผู้ปั้นที่เป็นผู้ใหญ่ก็มี แต่เป็น
ชนิด "ผู้ใหญ่อายุน้อย"

ถ้าผู้ใหญ่ชนิดที่เป็นผู้แก่ผู้เฒ่า เมื่อเห็นเด็กกำลังปั้นกัน
อยู่ แทนที่จะห้าม กลับไม่ว่าอะไร บางทีซ้ำจะพอใจ
สนับสนุน ให้ปั้นเสียด้วยซ้ำ เพราะถือว่า ปั้นรูปชนิดนี้
ขึ้นในขณะเวลาที่ปรากฏว่า ฝนแล้ง ย่อมเป็นการดีเสีย
อีกด้วย จะทำให้ฝนตกเทลงมามาก ๆ จะได้ทำไร่ ไถ
นา ได้ส่งออกงามเป็นความอุดมสมบูรณ์

หมายเหตุ... พิธีขอฝนครั้งใหญ่ของจังหวัดเพชรบุรี มี
การนำพระพุทธรูปออกแห่แหนไปตามถนนในตลาด
พร้อมนางแม่วรร่วมในขบวนนับเป็นครั้งใหญ่ มีขึ้นเมื่อ
ราวเกือบ ๕๐ ปีเศษมาแล้ว ในปีนั้น ฝนแล้งอย่างหนัก
ทั้งช่วงนานมากก่อนที่จะถึงเวลาเก็บเกี่ยวไม่นาน
ท้องที่อำเภอเมืองฯ เสียหายทั้งอำเภอ ข้าวที่ปักดำใน
นาไม่อาจออกรวงได้ ดินในนาแตกกระแหง ต้นข้าวพา
กันยืนตาย ราษฎรหลายตำบลจึงพร้อมกันมารวมตัว
กัน ทำพิธีขอฝน และแห่นางแมว เริ่มพิธีที่วัดใหญ่
สุวรรณาราม ตั้งแต่ตอนบ่ายแล้วเลิกพิธีตอนเย็นเกือบ
พลบค่ำ ระยษนั้นการชลประทานเพิ่งจะเริ่มงานใน
ระยะแรก ๆ เท่านั้น การแก้ไขความขาดแคลนน้ำได้มี
การทิ้งดิน ทิ้งหินทำฝายกันแม่น้ำเพชรที่ได้คลองวัด

		เกาะ และ ได้คลองทำแรง เพื่อให้ น้ำเข้าคลองทั้ง ๒ แห่ง ไปช่วยข้าวในนา ในพื้นที่ที่คลองนี้ผ่าน แต่ได้ผล ไม่เท่าใด เพราะน้ำมีระดับต่ำ ไม่มากพอที่จะแจกจ่าย ไปยังไร่นาต่าง ๆ อย่างทั่วถึง	
๑๒	ลอยกระทง	ลอยกระทง เป็นประเพณีรื่นเริงสำคัญที่จัดขึ้นในวัน เพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่น้ำหลาก เอ่อล้นฝั่งแม่น้ำลำคลอง ดังคำโบราณเรียกว่า "เดือน ๑๑ น้ำนองเดือน ๑๒ น้ำทรง" ในวันเวลาดังกล่าวคน ไทยภาคกลางจะจัดทำกระทงปึกรูปเทียนจุดไฟ กล่าว ขอขมาแม่คงคาหรือแม่น้ำที่ได้หล่อเลี้ยงชีวิตและ อำนวยประโยชน์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นน้ำอาบ น้ำใช้ หรือ น้ำที่หล่อเลี้ยงพืชพันธุ์ธัญญาหารแล้วปล่อยให้กระทง ลอยตามน้ำไป ในสมัยก่อน เมื่อถึงเวลาที่ขังคืน พระจันทร์อยู่ตรง ศีรษะพอดี ชาวบ้านจะลงมาที่ท่าหน้า ดักน้ำ ใส่ตุ่มให้เต็ม ถือกันว่าเป็นช่วงเวลาที่น้ำทรงดีที่สุดคือ น้ำนิ่งและใสสะอาด ประวัติความเป็นมา ประเพณีลอยกระทงเป็นประเพณีของคนใน สังคมกลุ่มน้ำซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีปรากฏ ทั้งใน อินเดีย พม่า ลาว เขมร และไทยทุกภาค การลอย กระทงในภาคกลางมีทั้งธรรมเนียมของราชสำนัก และ ธรรมเนียมของชาวบ้าน การลอยกระทงของราชสำนัก มีหลักฐานในสมัยรัตนโกสินทร์ว่าจัดขึ้นกลางเดือน ๑๑ และเดือน ๑๒ เรียกว่า "ลอยพระประทีป" ถ้าทำใน เดือน ๑๑ จะลอยกระทงเล็ก (กระทงรูปเรือขนาดเล็ก) เดือน ๑๒ จึงจะลอยกระทงใหญ่ ในหนังสือพระราช พิธี ๑๒ เดือน กล่าวว่า ตามแบบแผนเดิมนั้นที่ทำรา ชวรคิติดจ์จะมีเรือบัลลังก์ ๒ ลำจอดขนานกัน ลำในกั้น ม่านเป็นที่พระบรมมหาราชวัง ที่ลงพระบงคน พระเจ้า แผ่นดินจะเสด็จอยู่ในเรือ ตั้งแต่หัวค่ำไปจนดึก ตลอดเวลานั้นห้ามเดินเรือในท่ง	สุกัญญา ภัทราชชัย, "ลอย กระทง," ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑๒. กรุงเทพฯ มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, ๕๗๖๔-๕๗๖๗.

ตั้งแต่หัวค่ำจนถึงดึก ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๔ โปรดให้เลิกที่ทรง ที่พระบรรทม คงแต่เครื่องพระสุธารสไว้ หนังสือพระราชพิธี ๑๒ เดือน ยังได้ให้รายละเอียด การลอยพระประทีปว่า "กระทงหลวงซึ่งสำหรับทรง ลอยที่มีมาแต่เดิมนั้น คือ เรือรูปสัตว์ต่างๆ เรือศรี เรือ ชัย เรือ โอ เรือคอน และเรือหยวกติดเทียน ๒ เล่ม รูป ดอก ๑ ห้าร้อย แต่ในแผ่นดินพระจอมเกล้าโปรดให้ลด เรือหยวกลงเสีย ...และเรือที่ลอยพระประทีปนั้นของ หลวงชำระตุรุดโทรมไป โปรดให้ขอแรงพระบรม วงศานุวงศ์ และข้าราชการทำขึ้นทุกกรม..." การทำ กระทงใหญ่เป็นรูปพิสดารเกิดขึ้นในสมัยพระนั่งเกล้า ฯ มีการประกวดประชันกันสุดฝีมือ สิ้นเปลืองเงินทอง มาก ต่อมาได้โปรดให้เลิกเสีย ให้ฝ่ายในทำแทน ขนาด กระทงจึงลดลงมาและประกวดกันแต่รูปภาพเครื่องสด และดอกไม้ที่ร้อยตกแต่ง จึงกล่าวได้ว่าการลอยกระทง ซึ่งเปลี่ยนมาเป็นรูปดอกไม้โดยเฉพาะดอกบัวน่าจะ เปลี่ยนในสมัยรัชกาลที่ ๑ สอดคล้องกับเรื่องดำรงนาง นพมาศ วรรณคดีที่แต่งขึ้นในสมัยนี้แต่ใช้จาก บรรยายกาสุโขทัย กล่าวถึงนางนพมาศพระสนมเอก ของพระร่วงคิดทำกระทงเป็นรูปดอกบัว โคมุทถวาย และอุทิศสักการะพระพุทธรูปที่แม่น้ำนันทมา

ในสมัยรัชกาลที่ ๔ โปรดให้เปลี่ยนเป็นเกณฑ์ เรือพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้าแทน และต่อมาได้ โปรดให้มีเรือพระที่นั่งอนันตนาคราช และเรือชัยแต่ง แทนกระทงใหญ่ ๒ ลำ บรรดาเครื่องสูงที่ประจำตาม กระทงก็เปลี่ยนใช้ฉัตรเทียน ตามกระทงเรือตั้งเชิง เทียนใหญ่ ในบุษบกเรือพระที่นั่งตั้งพระพุทธรูปหิรัญ ค์ น้อยและเครื่องนมัสการทองทิศ เรือชัยตั้งพานพุ่ม ทรง จุติเทียนเรือพระที่นั่ง ๒ ลำ แล้วจุติเทียนเรือกระทงเรือ พระที่นั่งพายเรือแห่ล่องลงไปตามลำน้ำ แล้วจึงทวน น้ำกลับ

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เปลี่ยนเรือชัยลำหลังเป็นเรือ

		สุพรรณหงส์ และใช้พระพุทธรูปประจำพระ ชนมพรรษาวันรัชกาลที่ ๔ แทนพระพุทธรูปหิ้งคั่นน้อย ต่อมาก็เปลี่ยนเป็นพระไชยวัฒน์ประจำรัชกาลแทน ในสมัยรัชกาลที่ ๖ ทรงเห็นว่าสิ้นเปลืองจึง โปรดให้เลิกการลอยกระทงของหลวงไป ส่วนการลอยกระทงของชาวบ้านยังคงปฏิบัติสืบ มาจนปัจจุบัน กระทงที่ชาวบ้านนำมาลอยมักเขียน เองด้วยใบตองเรียกว่ากระทงเจิม ในสมัยหลังนิยมใช้ กระทงที่ทำด้วยกระดาษสีเป็นรูปดอกบัวบาน ปีกูป เทียนดอกไม้ บางคนก็ใส่เศษสตางค์ไว้ด้วย ปัจจุบัน รูปแบบกระทงมีนานาชนิดแล้วแต่คิดประดิษฐ์ สร้างสรรค์ เพลงร่ำวงที่กล่าวถึงเทศกาลนั้นจนกลายเป็น สัญลักษณ์ของเทศกาลลอยกระทง มีเนื้อความว่า “วันเพ็ญเดือนสิบสอง น้ำก็นองเต็มตลิ่ง เราทั้งหลายชายหญิง สนุกกันจริงวันลอยกระทงลอย ลอยกระทง ลอยกระทง ลอยกระทงกันแล้ว ขอเชิญน้องแก้วมาร่วมร่ำวง ร่ำวงวันลอยกระทง ร่ำวงวันลอยกระทง บุญจะส่งให้เราสุขใจ บุญจะส่งให้เราสุขใจ”	
๑๓.	ประเพณีแข่ง เรือหน้าเมือง พระประแดง จ. สมุทร ปราการ	ช่วงเวลา วันแรม ๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี (ประมาณ เดือนตุลาคม) ความสำคัญ ประเพณีแข่งเรือหน้าเมืองพระประแดง เป็นประเพณีที่ จัดสืบเนื่องมาแต่สมัยเมื่อพระประแดงยังเป็นจังหวัด โดยประชาชนได้จัดให้มีการแข่งเรือติดต่อกันมาจนถึง ปัจจุบัน ความเป็นมาของการแข่งเรือ สืบเนื่องมาจากชาวพระประแดงที่แยกย้ายกันไปทำนา และประกอบอาชีพทำมาหากินอยู่ในท้องถิ่นอื่น ๆ ก็ พากันกลับภูมิลำเนาบ้านเดิมของตนเอง เพื่อร่วมกัน	www.prapayneethai.com

		ทำบุญสุนทานวัดใกล้บ้านของตน ตามประเพณีนิยม ในวันเทศกาลออกพรรษา เมื่อเสร็จจากการทำบุญจึง ถือโอกาสพายเรือร่อนรำทำเพลงสนุกสนานไปตามลำ น้ำซึ่งเจิ่งนองไปทั่ว จึงเกิดความคิดที่จะแข่งเรือขึ้น สมัยก่อน อำเภอพระประแดงมีการคมนาคมทางน้ำ เพียงทางเดียว เรือพายจึงมีใช้ทุกครัวเรือน ดังนั้นการ นัดหมายการแข่งขันมีขึ้นนับแต่นั้นเป็นต้นมา	
๑๔.	ประเพณี ทอดผ้า บายศรี จ.สมุทร สงคราม	ช่วงเวลา เป็นประเพณีที่จัดพร้อมกับพิธีศพ ความสำคัญ การทอดผ้าบายศรี เป็นประเพณีเก่าแก่ที่เข้าใจว่าน่าจะ สืบทอดมาจากความเชื่อถือของจีน เป็นประเพณีที่มี แห่งเดียวในจังหวัดสมุทรสงคราม พิธีกรรม พิธีทอดผ้าบายศรีเป็นประเพณีการขอขมาต่อศพที่ ลูกสะใภ้ต้องนำบายศรีไปขอขมาต่อศพของบิดา มารดาของสามีก่อนทำพิธีประชุมเพลิง เครื่อง ประกอบบายศรีที่นิยมกัน คือ บายศรีและผ้าสบงที่พับ เป็นดอกบัว เครื่องไทยทาน หมากพลู และปัจจัย เมื่อ ขอขมาต่อศพแล้ว ก็ให้นำของเหล่านี้ถวายพระต่อหน้า ศพ สาระ ประเพณีทอดผ้าบายศรี เป็นประเพณีเก่าแก่ที่ยึดถือ ปฏิบัติมาจนถึงทุกวันนี้ เพราะเป็นแนวคิดที่ปลูกฝัง ความกตัญญู ธรรมดาลูกสะใภ้ต้องไปอยู่ร่วมกับญาติ ฝ่ายสามีย่อมกระทบกระทั่งกันบ้างเป็นธรรมดา ดังนั้น ก่อนที่จะทำพิธีเผาศพ ควรขอขมาและขอโทษกรรมแก่ กัน ครอบครัวของลูกหลานจะได้อยู่อย่างร่มเย็นเป็น สุข	www.prapayneethai.com
๑๕.	ประเพณีทรง น้ำเจ้าพ่อ ทรงปรง จ.สระแก้ว	สิ่งช่วงเวลา ระหว่างวันที่ ๑๕-๑๘ เมษายน ของทุกปี ความสำคัญ เจ้าพ่อพระปรงเป็นศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนในจังหวัด สระแก้วและจังหวัดใกล้เคียงให้ความเคารพนับถือ	www.prapayneethai.com

	สักการะกราบไหว้บูชามีศาลเป็นที่สิงสถิต ตั้งอยู่ริมถนนสุวรรณศร (หมายเลข ๓๓) สุดเขตอำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ต่อกับเขตจังหวัดสระแก้ว และริมแควพระปรัง ซึ่งเป็นลำน้ำกั้นเขตแดนของสองจังหวัด ในแต่ละวันประชาชนที่ผ่านสัญจรไปมาจะแวะสักการะกราบไหว้ บนบาน ขอความคุ้มครองจากเจ้าพ่อเป็นจำนวนมากตลอดทั้งปี หากไม่แวะสักการะกราบไหว้ก็จะบิบบัตรยานพาหนะเป็นการการระเกือบบทุกคัน หากไม่ปฏิบัติเช่นนั้นเชื่อว่าการเดินต่อไปข้างหน้ามักประสบอุบัติเหตุ ซึ่งมีตัวอย่างให้เห็นมากมาย พิธีกรรม วันที่ ๑๕ เมษายน ภาคเช้า อัญเชิญองค์เจ้าพ่อพระปรังลงประทับแท่นต่ำ เพื่อให้เหมาะแก่การปิดทองและสรงน้ำ ภาคค่ำหลังจากพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์แล้วก็จะมิมหรสพสมโภช วันที่ ๑๖-๑๗-๑๘ เมษายน ภาคกลางคืนมิมหรสพสมโภชทุกคืน วันที่ ๑๙ เมษายน อันเป็นวันแห่เริ่มออกจากที่ตั้งศาลไปตามถนนสุวรรณศร เข้าเขตจังหวัดสระแก้วผ่านชุมชนบ้านแก้ง ชุมชนศาลาลำดวน ศูนย์การค้าเมืองแก้ว ตลาดสระแก้ว ศูนย์การค้าสระแก้วเมืองทอง ถึงสามแยกสายจันทบุรีแล้ววกกลับตามเส้นทางเดิม กลับที่ตั้งศาลจะถึงเวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. สาระ เจ้าพ่อพระปรังเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนโดยทั่วไป ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของทุกปีจะมีประชาชนจากจังหวัดต่าง ๆ มาเที่ยวงานเป็นจำนวนมาก กลางคืนมิมหรสพสมโภชทุกคืนได้แก่ ภาพยนตร์อย่างน้อยคืนละ ๔ จอ ติเก คนตรี ละคร มหรสพ เหล่านี้มีเจ้าภาพจัดหาสมโภชทุกคืน โดยคณะกรรมการมิได้เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด โดยเฉพาะวันที่ ๑๙ เป็นวันแห่ นอกจากมีการถวายภัตตาหารแด่	

		พระสงฆ์แล้ว ยังมีการทอดผ้าป่ามีพิธีมอบสิ่งของต่าง ๆ ให้เป็นสมบัติของศาลเจ้าพ่อ ประชาชนจะมารอร่วม ขบวนแห่ตั้งแต่เช้าและเล่นสาดน้ำกันตามประเพณี มี รถยนต์มาร่วมขบวนแห่ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คัน แต่ละคัน จะบรรทุกถังน้ำ ๒๐๐ ลิตร โยนน้ำและภาชนะอื่น ๆ ใส่ น้ำเต็มอัตราบางคันจะบรรทุกเครื่องดนตรีสากล เครื่องดนตรีขยายเสียงขนาดใหญ่ รวมทั้งบรรทุกคณะ กลองยาว ด้านอาหารคณะกรรมการและผู้มีจิตศรัทธา จัดนำ อาหารมาบริการประชาชนให้รับประทาน อาทิ ข้าว แกง ขนมจีน ก๋วยเตี๋ยว ผักไทย ส้มตำ และอาหาร พื้นเมืองอื่น ๆ ตลอดระยะทางกว่า ๒๐ กิโลเมตร ในขบวนแห่ ประชาชนจะได้สาดน้ำกันอย่างสนุกสนานตลอดทาง โดยเฉพาะในตลาดสระแก้วอันเป็นเขตชุมชน หนาแน่นขบวนแห่ยาวไม่น้อยกว่า ๑ กิโลเมตร มี ประชาชนมาร่วมหลายพันคนด้วยความเคารพและ ศรัทธาที่มีเจ้าพ่อพระปรัง คุณค่า ๑. เป็นการสืบทอดประเพณีอันดีงาม ๒. ทำให้เกิดความรักความสามัคคีระหว่างประชาชน ๓. ประชาชนรู้จักความเสียสละ บริจาคทรัพย์สิ่งของ ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	
๑๖.	ประเพณี กวนข้าวทิพย์ จ.สระบุรี	ประเพณีกวนข้าวทิพย์ เป็นพระราชพิธีกระทำในเดือน ๑๐ ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา เป็น ราชธานี ในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่จะจัดในเดือน ๑๒ บาง แห่งจะจัดในเดือน ๑ ซึ่งเป็นช่วงที่ข้าวกล้าในท้องนามี รวงข้าว และเครื่องกวนข้าวทิพย์ประกอบด้วยถั่ว นม น้ำตาล น้ำผึ้ง น้ำอ้อย งาม เนย น้ำกะทิ และนมที่คั้นจาก รวงข้าว ความสำคัญ ประเพณีกวนข้าวทิพย์เป็นพิธีกรรมของศาสนา	www.prapayneethai.com

		พราหมณ์ ที่สวดแทรกในพิธีกรรมทางพุทธศาสนา เพื่อถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ บูชาพระรัตนตรัย และอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย จังหวัดสิงห์บุรียังคงรักษาประเพณีกวนข้าวทิพย์ โดยมีเหลืออยู่เพียง ๓ หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านพัฒนาโกคาภิวัฒน์ หมู่บ้านวัดคูฎีทอง และหมู่บ้านในอำเภอพรหมบุรี ซึ่งยัง คงรักษาประเพณี และมีความเชื่อถืออย่างมั่นคง เป็นแบบอย่างที่ดี แฝงด้วยจริยธรรมและคตินิยมอยู่มาก และมีความพร้อมเพรียงของชาวบ้านที่ทำนา โดยเมื่อถึงเวลาจะมาร่วมกันกวนข้าวทิพย์พิธีกรรม การจัดพิธีกรรม ยังคงรักษาแบบเดิมไว้ โดยมีพราหมณ์ทำพิธี และมีสาวพรหมจารีซึ่งจะพิถีพิถันคัดเลือกจากหญิงสาวที่ยังไม่มีระดู ด้วยต้องการบริสุทธิ์สำหรับสาวพรหมจารีที่จะเข้าร่วมพิธี ต้องสมาทานศีล ๘ และต้องถือปฏิบัติตามองค์ศีลอย่างมั่นคง สาระ ข้าวทิพย์เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ป้องกันโรค	
๑๗.	พิธีรำโรง จ. สระบุรี	ช่วงเวลา ไม่กำหนดแน่นอน ความสำคัญ การรำโรงเป็นพิธีกรรมคนไทยเชื้อสายมอญนิยมปฏิบัติเพื่อแก้บน เมื่อตนบนสิ่งใด แล้วได้รับผลตามที่ตนบนไว้ก็จะทำพิธีรำโรงเพื่อเป็นการแก้บน ความสำคัญของพิธีกรรมนี้จึงอยู่ที่การรักษาสัจจะวาจาที่ตนให้ไว้ และความภาคภูมิใจที่ตนได้รับความสำเร็จตามที่ตนบนไว้ พิธีกรรม ปลูกโรง เมื่อบนไว้แล้วและประสบผลตามที่บนไว้ ก็	www.prapayneethai.com

จะเริ่มเตรียมรำโรงเพื่อเก็บนั้น โดยปลูกโรงหรือปะรำขึ้น เป็นโรงไม้มุงด้วยแฝกหรือหญ้าคา รูปทรงหน้าจั่ว กว้างยาวพอสมควร ใช้ไม้พื้นบ้านพอที่จะหาได้ในถิ่นนั้นทำ หน้าหน้าโรงไปทิศตะวันตก ภายในโรงด้านตะวันออกจะปลูกแค้ไม้ไผ่สูงพอพันเอวของผู้ป่วย(ที่บน) เล็กน้อยสำหรับวางเครื่องเช่น ปีกโรงทิศใต้เป็นที่ตั้งวงปีพาทยมอยู่ พื้นปูด้วยแคร่ไม้ไผ่สับฟาก ผู้ชายจะเป็นฝ่ายร่วมกันสร้างโรงนี้และต้องทำให้เสร็จก่อนวันพิธี ๑ วัน การปลูกสร้างก็ต้องทำให้เสร็จภายใน ๑ วันห้ามสร้างโรงนี้ในชายคาบ้าน เสร็จพิธีแล้วห้ามนำไม้หรือส่วนประกอบของโรงนี้ไปสร้างเป็นที่อยู่อาศัยเครื่องเช่น ทำเป็นกระทงจะก็กระทงที่สุดแต่ที่บนไว้ใน ๑ กระทงจะต้องมีขนมปួយ่าตายาย (ทำจากแป้งข้าวเหนียวผสมน้ำตาลปีบและงาดำ) หมากพลู บุหรี่ กรวยใบทอง รูปเทียน กล้วยน้ำว่า นาคอกลั่นทมมาเสียบเข้ากับไม้แหลมปักเตรียมทำไว้ นอกนั้นเป็นเครื่องเช่นตามที่บนไว้ เช่น หัวหมูต้ม ไก่ต้มทั้งตัวหรือหนึ่งเล้าขาว เป็นต้น

พิธีรำโรง เมื่อถึงวันกำหนด ชาวบ้านก็จะมารวมกันที่โรงพิธีแต่เช้า ดันผี (ผู้กระทำพิธี) เริ่มจุดธูปเทียนเชิญผีบรรพบุรุษ นำเครื่องเช่นมาวางบนแคร่ ปีพาทยบรเลงไปเรื่อย ๆ ที่กลางโรงจะมีเชือกเส้นใหญ่หุ้มด้วยด้ายดิบสีขาวมัดโยงไว้เพื่อให้ผู้มาร่วมพิธีโขนโยนตัวเวลาผีเข้า ดันผีจะนุ่งผ้าโจงกระเบน มีสไบคล้องคอ ประแป้งตามเนื้อตัว บ้างก็ทัดดอกไม้ เจ้าภาพงานต้องเตรียมแต่งตัวนี้ไว้ให้เผื่อบางคนไม่มีเครื่องแต่งตัวดังกล่าวเมื่อแต่งตัวแล้วก็ไปโขนเชือกที่กลางโรงพิธี โขนวนไปมาสามรอบ ผีที่ได้รับเชิญมาก็จะเข้าสิงผู้นั้น อาการที่เกิดขึ้นก็คือนัยน์ตาเริ่มเหม่อลอยคล้ายครึ่งหลับครึ่งตื่น ไม่มองหน้าใครแล้วกระโดดโลดเต้นอย่างสนุกสนานไปตามเสียงเพลงวงปีพาทยที่บรรเลงด้วยเพลงที่มีทำนองเร้าใจ จากนั้นก็กระโดดไป

		เกาะรวหน้าเครื่องเช่นเดินบ้าง รำบ้าง หญิงบางคน อาจกระโดดออกนอกโรงพิธีเอาสไบคล้องหญิงอื่นเข้าไปในโรงพิธี หญิงที่ถูกดึง เข้าไปก็จะเดินตามไปด้วย ขณะนี้พวกผู้ชายที่เข้าไปในโรงพิธีไม่ได้ ก็จะนั่งอยู่นอกโรงพิธีอาจขำเย้าผิอย่างสนุกสนาน หรือหากต้องการให้หญิงใดเข้าไปในโรงพิธี ชายก็จะเอาไม้ตะขาบ (ไม้ไผ่ผ่าซีก) ตีปรบตามจังหวะเพลงกล่อหญิงนั้น หรือจับหญิงนั้นเขย่าไปด้วย ไม่นานหญิงนั้นตัวเริ่มสั่น ตาลาย บอกอาการว่าผิเริ่มเข้าแล้วแล้วกระโดดโลดเต้นเข้าโรงพิธี แม้เดิมจะไม่อยากไปก็ตาม เมื่ออยากจะออกจากผิก็จับเชือกโหนดวน ล้อมตัวลงนอนบนพื้น ชั่วอึดใจผิออก มีอาการปฏิกิริยาเหมือนขามปกติ ครั้นถึงเวลาใกล้เที่ยง เจ้าภาพหรือเจ้าของพิธีก็จะจัดอาหารมาเลี้ยงทุกคนในงาน แต่ห้ามนำอาหารนี้เข้าไปรับประทานในบ้าน ต้องรับประทานใกล้โรงพิธีหรือตามร่มไม้ในโรงพิธีจะมีต้นกล้วย ขนาดใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง ซึ่งขุดมาทั้งเหง้า เอาดินออกหมด เมื่อถึงเวลาใกล้พักกลางวันจะทำ "พิธีพันหอยก" เมื่อทุกคนออกจากโรงพิธีหมดแล้ว ต้นผิจะเข้าโดยโหนดเชือกให้ผิเข้า ต้นผิก็จะถือดาบรำไปหาต้นกล้วย เอาดาบฟันที่ต้นกล้วยสองครั้ง ก็จะได้อกล้วยเป็นสามท่อน ท่อนปลายเอาออกไปข้างนอก ท่อนโคนเอาออกไปแล้วตัดเหง้ามาทำเป็นกระสุนกลมๆ สมมติว่าเป็น "ลูกหน้าไม้" เอาไว้ยิงไถ่ในขั้นตอนพิธีต่อไป กล้วยท่อนกลางแกะเปลือกนอกออกหมดจนเหลือแต่แกน นำไปทำ "ยาหอยก" มาเลี้ยงกันต่อไป ขณะพักกลางวันจะมี "พิธีกินหมู" โดยต้นผิจะนำหญิงผู้อาวุโส ๕-๖ คน เข้าโรงพิธีจับเชือกโหนดให้ผิเข้าทุกคน ปีพาทย์บรรเลงเพลงที่มีท่วงทำนองช้า ผู้ที่ผิเข้าเหล่านี้น่าจะสั่น นัยน์ตาครึ่งหลับครึ่งตื่น เดินช้าๆมานั่งล้อมวงกัน หญิงอื่นช่วยกันนำเครื่องเช่นที่วางไว้บนแคร่มาเลี้ยงผิที่กำลังนั่งกันเป็นวง เป็นการเลี้ยงผิบูยา	

อาจมีการถามกันว่าผีที่มาสิงผู้นี้เป็นใคร อยู่ได้อย่างไร ผีก็จะบอกชื่อของผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว เป็นที่น่าแปลกใจยิ่ง เพราะผู้ถูกผีสิงนั้นไม่เคยรู้จักผู้้นั้นมาก่อนเลย เสร็จจากพิธีกินหมูก็ออกจากโรงพิธี

ตอนบ่ายผีรำโรงสนุกสนานเช่นเดียวกับตอนเช้า ประมาณบ่าย ๒-๓ โมงก็จะทำพิธีต่อไก่ โดยได้เตรียมหาไก่ตัวผู้ ๑ ตัวมาไว้ล่วงหน้าแล้ว ไก่นี้มักไปจับมาจากในวัดก่อนงานพิธี ๑ วัน นำมาขังไว้ในสุม่ก่อน เมื่อถึงพิธีต่อไก่อ็นำไก่อ้มาล่ามขาผูกไว้ที่หลักหน้าโรงพิธี ดันผีก็จะเข้าผีแต่งตัวเป็นนายพราน ถือหน้าไม้ทำด้วยไม้ไผ่มีสายอย่างธนู เดิน (อาจรำ) มายังไก่ที่ผูกไว้ ล้วงขามเอาข้าวเปลือกมาหว่านให้ไก่กิน ไก่จะกินหรือไม่กินไม่สำคัญ จากนั้นก็ล้วงขามเอากะสุนที่ทำด้วยเหง้าหอยกกล้วย มาใส่หน้าไม้ยังไปที่ไก่สามลูก แล้วเสร็จกลับเข้าโรงพิธี ส่วนไก่อ้นำไปส่งคืนที่วัดตามเดิม ดันผีนามะพร้าวผลที่ทำพิธีตั้งมะพร้าวในตอนต้น ออกมาหน้าโรงพิธี แล้วทุ้มมะพร้าวลงบนกระดานที่ปูไว้โดยแรงจนมะพร้าวแตก ถ้าไม่แตกก็ทุ้มอีก ผู้คนก็จะแย่งผลมะพร้าวนั้นไปกิน จากนั้นดันผีก็จะนำน้ำที่เตรียมไว้มารดอาบให้แก่ผู้ที่บนไว้ เพื่อเป็นการขับไล่เสนียดออกจากผู้นั้นเสริมสิริมงคลให้แก่ชีวิต ถือว่าต่อไปนี้เป็นารเริ่มชีวิตที่ดีสืบไปที่หัวท้ายของโรงพิธีจะมีธงเล็กๆ สีขาวสีแดงอย่างละ ๑ ผืน มีกาบกล้วยทำเป็นเรือวางไว้ด้วย เมื่ออาบน้เสร็จแล้วก็จะทำ "พิธีส่งเรือ" เรือหนึ่งลำใช้ชายสองคน มีผ้าขาวม้าเคียนศีรษะ คนหน้าถือคันธงโบกไปมาคนหลังแบกเรือกาบกล้วย แล้วโหนำเรือออกไปจากบ้าน ทำนองว่าได้นำเคราะห์ นำความอับโชคไล่เรือไปทิ้งที่ไกลถึงขั้นตอนนี้ถือว่าเสร็จพิธีรำโรง จากนั้นก็ช่วยกันรื้อโรง เริ่มที่หัวหน้าวางปีพาทย์มอญจะแก้เชือกและด้ายดิบออกจากกัน ผู้คนจะแย่งเครื่องเช่นกันชุลมุน ถือว่าเครื่องเช่นนั้นเป็นของเหลือเดนจากผีบรรพบุรุษ

		ของคนกินและมอบให้ลูกหลานนำไปกินต่อไป ถือว่า ได้กินสิ่งที่เป็นมงคล แต่อย่างไรก็ตามเครื่องเช่น เหล่านี้เจ้าภาพจะเตรียมจัดแบ่งให้ทั่วหน้า เช่น ให้ผู้เป็นต้นผีให้ห้วงปีพาทย์ พวกผู้ชายก็ช่วยกันรื้อโรงอุปราณที่รื้อออกมาให้นำไปใช้อีกอย่างอื่นได้ แต่ห้ามนำมาเป็นส่วนประกอบของอาคารที่อยู่อาศัย สาระ ที่มาของพิธีนี้มาจากความเชื่อที่ว่า คนเราตายแล้ว วิญญาณจะไม่สูญไปไหน โดยเฉพาะวิญญาณของบรรพบุรุษจะอยู่ดูแลรักษาลูกหลานของตน เมื่อเช่นไรวิบัติและถูกต้องท่านก็จะช่วยเหลือในเวลาเดือดร้อน พิธีนี้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างวิญญาณของผู้อยู่กับ วิญญาณของผู้ที่ตายไปแล้ว ได้สร้างความสำนึกในพระคุณของบรรพบุรุษ ญาติและเพื่อนบ้านให้มั่นคง อีกด้วย	
๑๘.	งานประเพณี ทิ้งกระจาด จ. สุพรรณบุรี	ช่วงเวลา วันเพ็ญ เดือน ๘ ตามปฏิทินจีน ประมาณปลายเดือนสิงหาคม หรือต้นเดือนกันยายน ตามปฏิทินไทย สาระ เป็นประเพณีที่พุทธศาสนิกชนร่วมกันอุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาณที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นการสร้างความเอื้ออาทรต่อกันในชุมชน งานทิ้งกระจาด เป็นประเพณีของพุทธศาสนาทางฝ่ายมหายาน เป็นการจำเริญเมตตาธรรมแก่ดวงวิญญาณที่ล่วงลับไปแล้ว ดำเนินในพระสูตรกล่าวว่าสมัยหนึ่ง พระอานนท์กำลังบำเพ็ญสมาธิปรเวกธรรมอยู่ ณ นิโครธาราม เมืองกบิลพัสดุ์ มีสุรกายคนหนึ่งสำแดงร่างเป็นเปรต รูปร่างสูงผอม มีแต่หนังหุ้มกระดูก ลำคอเล็กเท่ารูเข็ม เมื่อหิวก็เปิดเปลวไฟออกจากปาก เปรตนั้นกล่าวกับพระอานนท์ว่า อีกสามวันพระพุทธเจ้าถึง	www.prapayneethai.com

จะมรดกภาพ พระอานนท์ถามว่าจะมีวิธีแก้ไขอย่างไร
 เปรตก็กราบทูลว่าต้องทำพิธีอุทิศเครื่องอุปโภคเป็น
 ทานแก่ฝูงเปรตทั้งปวงจึงจะรอดและมีอายุมันขวัญยืน
 ด้วย พระอานนท์จึงเข้ากราบทูลพระพุทธองค์ให้ทรง
 ทราบ พระพุทธองค์จึงทรงโปรดให้ประกอบเมตตา
 ธรรมตามที่พระอานนท์กราบทูล

ความสำคัญ

งานประเพณีทิ้งกระจาดนี้ เป็นงานที่รวมกันของ
 ประชาชน ในวันที่จะทำบุญให้ทาน เป็นประเพณีที่
 เกี่ยวเนื่องกับศาสนา เป็นการสร้างความเอื้ออาทรกัน
 ในหมู่สมาชิกของสังคมส่วนใหญ่ โดยถือว่าการทำบุญ
 ให้ทานนี้เป็นเครื่องลดความเห็นแก่ตัวลง

พิธีกรรม

งานประเพณีทิ้งกระจาดนี้จะเริ่มหลังวันสารทจีน ๓
 วัน วันเพ็ญเดือน ๘ ตามปฏิทินจีน ประมาณปลาย
 เดือนสิงหาคมหรือต้นเดือนกันยายน ตามปฏิทินไทย
 อัญเชิญเจ้าพ่อหลักเมืองมาตั้งเป็นประธานในพิธี ซึ่งจะ
 สร้างเป็นโรงก่งเด็ก ที่หน้าสมาคมตงฮั่วฮ่วยก่วง และ
 ศาลมูลนิธิท่งเอี้ยะเซียงต้ง ถนนพันคำ ภายในโรงก่ง
 เด็กนี้มีการอัญเชิญเจ้าพ่อหลักเมืองมาสถิตในโรง
 ก่งเด็กชั่วคราว ติดกับบริเวณ โรงพิธีจะมีร้านปลูกไผ่สูง
 ๔-๕ เมตร บนร้านมีกระจาดใส่สิ่งของเครื่องอุปโภค
 บริโภคนานาชนิดที่ได้มาจากการบริจาคของชาวบ้าน
 ร้านตลาด ในวันที่สามของงานจะเป็นวันทิ้งกระจาด
 ทำเป็นตัวตีคดหมายเลขทิ้งลงมาจากร้านสูงนั้น ใครเก็บ
 ได้ก็นำไปแลกสิ่งของตามหมายเลขนั้น ๆ
 นอกจากนี้งานประเพณีทิ้งกระจาดยังมีรูปพญายมที่
 ชาวจีนเรียกว่า ได้อ้อ ทำด้วยกระดาษ โครงร่างสาน
 ด้วยไม้ไผ่ เขียนด้วยสีน้ำเงิน ขาว และแดง สูงในราว
 ๔-๕ เมตร ยืนขึ้นหน้าตาตึงตังน่ากลัวมาก บน
 ศีรษะได้อ้อมีรูปพระโพธิสัตว์กวนอิมอยู่องค์หนึ่ง

		คอยดูแลพวกญาติพี่สาวแย่งชิงสิ่งของกัน หน้าโรงงเด็กมีจิวแต่จิวประชันกัน ๒ โรง ใน สมัยก่อนเล่นกันห้ามรุ่งห้ามค่ำ ๒๔ ชั่วโมงเต็มไม่หยุด ๓ วันสามคืน พอบายวันที่สาม จิวทั้งสองจะวิ่งมาชิงธง กัน ใครเอาไปปักก่อนเป็นฝ่ายชนะ	
๑๙.	ประเพณีตัก บาตรน้ำผึ้ง จ. สมุทรสาคร	ช่วงเวลา จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในวันพระขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ ความสำคัญ เป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวไทยรามัญ เพื่อเป็นการ บูชาแด่พระสงฆ์ โดยมีความเชื่อว่า ได้อานิสงส์มาก เพราะพระสงฆ์จะเก็บน้ำผึ้งไว้เพื่อใช้เป็นยาในคราว จำเป็น และจากความเชื่อในตำนานที่ว่า ผู้ใดถวาย น้ำผึ้งแด่พระสงฆ์จะได้เป็นผู้ที่อุดมไปด้วยลาภยศทั้ง ชาตินี้และชาติหน้า พิธีกรรม พิธีทำบุญตักบาตรน้ำผึ้งมีพิธีโดยการตักน้ำผึ้งใส่บาตร ที่จัดเรียงไว้ ซึ่งแตกต่างจากการตักบาตรข้าว สาระ แสดงถึงความเชื่อที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ซึ่งได้รับ อิทธิพลจากชาวไทยรามัญ มาเป็นประเพณีท้องถิ่นที่มี เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย	www.prapayneethai.com
๒๐.	ประเพณีกำ ฟ้า จ.สระบุรี	ช่วงเวลา วันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี ซึ่งถือเป็นวัน ขึ้นปีใหม่ของชาวไทยพวน ความสำคัญ กำฟ้า หมายถึง การนับถือฟ้า งานบุญกำฟ้าจึงเป็นงาน บุญที่มีความเชื่อว่า เมื่อได้ประกอบพิธีกรรมและขอพร	www.prapayneethai.com

		จากเทพดาผู้รักษาฟ้าแล้ว เทวดาจะบันดลให้ฝนตก ต้องตามฤดูกาล มีความเป็นสิริมงคล ทำมาค้าขึ้น พิธีกรรม วันสุกดิบ ตรงกับวันขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๓ ทุกคนในบ้าน จะช่วยกันทำข้าวปุ้น (ขนมจีน) น้ำพริก น้ำยา และทำ ข้าวจี ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นทำข้าวหลามแทน และ เวลาประมาณบ่าย ๓ โมง นิมนต์พระสงฆ์ทำพิธีเจริญ พระพุทธมนต์เสร็จแล้วพราหมณ์จะสวดบูชาเทพดา เปิดบายศรี และอ่านประกาศอัญเชิญเทวดาให้มารับ เครื่องสังเวยและในคืนวันสุกดิบ คือคนเฒ่าคนแก่ใน บ้านจะเอาไม้ไปเคาะที่เตาไฟแล้วกล่าวคำเป็นมงคลใน ทำนองขอให้เทพดาปกป้องรักษา วันทำฟ้าตรงกับวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ ทุกคนจะตื่นแต่ เช้ามืด เตรียมอาหารคาวหวานไปถวายพระ โดยใส่ บาตรข้าวหลามและข้าวจี หลังจากการถวายอาหารแด่ พระสงฆ์แล้วจะมีการรับประทานอาหารร่วมกันและ เล่นกีฬาพื้นบ้าน หรือการละเล่นพื้นเมือง เช่น มอญ ซ่อนผ้า ช้างชั้ย เพื่อสร้างความสนุกสนานให้แก่หนุ่ม สาวด้วย ส่วนผู้เฒ่าผู้แก่ จะคอยฟังเสียงฟ้าร้อง โดยเชื่อว่า ๑. ถ้าฟ้าร้องทางทิศเหนือ หรือ ตะวันออกเฉียงเหนือ ทำนายว่า ฝนจะดี ทำนาได้ผลดี ๒. ถ้าฟ้าร้องทางทิศใต้ และทิศตะวันตก ทำนายว่า ฝน จะแล้ง การทำนาจะเสียหาย ข้าวจะยาก หนักจะแพง ๓. ถ้าฟ้าร้องทางทิศตะวันออก ทำนายว่า ฝนตกปาน กลาง นาทุ่งจะดี นาดอนจะเสียหาย สาระ เพื่อความสามัคคีพร้อมเพรียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	
๒๑.	ประเพณีตก	ช่วงเวลา วันเข้าพรรษา	

	บาตรดอกไม้ จ.สระบุรี	ความสำคัญ เจตนาเดิมของชาวบ้านที่ทำประเพณีนี้เพราะต้องการให้พระที่กำลังเดินขึ้นไปสู่พระอุโบสถ เพื่ออธิษฐานเข้าพรรษาได้มีดอกไม้บูชาพระ ชาวบ้านเองก็พลอยเป็นผู้ได้บุญไปด้วย แต่ปัจจุบันได้ปรับปรุงเป็นพิธีการใหญ่ มีประชาชนจากท้องถิ่นอื่นมาร่วมงาน ขบวนรดแต่ละอำเภอตกแต่งสวยงาม บางครั้งก็มีการโฆษณากิจกรรมของท้องถิ่นตนไปด้วย เป็นงานที่รวมคน รวมความคิด รวมฝีมือ และรวมศรัทธา พิธีกรรม ที่จริงการนำดอกไม้ถวายพระหรือบูชาพระจะทำให้เมื่อใดก็ได้ แต่ที่ชาวพระพุทธบาทปฏิบัติกันเป็นพิเศษในวันเข้าพรรษา คือ เมื่อถึงฤดูฝนจะมีดอกไม้ชนิดหนึ่งขึ้นตามเชิงเขา ดอกชนิดนี้มีลักษณะคล้ายต้นกระชายหรือต้นขมิ้น สูงประมาณ ๑ คืบเศษ บางต้นก็มีดอกสีเหลือง บางต้นก็มีดอกสีขาว บางต้นก็มีดอกสีม่วง ดอกชนิดนี้จะขึ้นเฉพาะหน้าฝนเข้าพรรษาเท่านั้น ชาวบ้านจะเก็บดอกชนิดนี้มาถวายพระ และเรียกดอกนี้ว่า ดอกเข้าพรรษา ปัจจุบันหน่วยงานของรัฐมีความประสงค์จะทำงานนี้เป็นประเพณีเอกลักษณ์ของชาวสระบุรี เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว จึงให้แต่ละอำเภอจัดตกแต่งมาร่วมพิธีนี้ และมีประชาชนจากอำเภอต่างๆ มาร่วมเป็นจำนวนมาก เมื่อถึงวันเข้าพรรษาเวลาบ่าย (เวลาแน่นอนตามแต่ละกำหนด) ขบวนรดต่างๆ จะเริ่มจากหน้าที่ว่าการอำเภอพระพุทธบาท เคลื่อนขบวนเข้าสู่ถนนสายคู่เพื่อเดินทางมายังมณฑป สองฟากถนนจะมีประชาชนนำดอกไม้พรรษามาคอยใส่บาตรพระและชมขบวนรดด้วย หมดขบวนรดจะมีภิกษุ-สามเณรเดินรับดอกไม้ที่ประชาชนนำมาใส่บาตร เมื่อรับหมด	www.prapayneethai.com

		ภิกษุ-สามเณรก็เดินขึ้นสู่พระอุโบสถทำพิธีกรรมของสงฆ์อธิษฐานเข้าพรรษา ประชาชนก็แยกย้ายกันกลับบ้าน สาระ ประเพณีนี้ตามเจตนาเดิมของชาวบ้านก็คือ ใ้บุญจากการได้ถวายดอกไม้แด่ภิกษุ-สามเณร และโยงเรื่องนี้ไปถึงแบบอย่างครั้งพุทธกาล ที่เล่าว่านายมาลาการมีหน้าที่เก็บดอกมะลิวันละ ๘ กำมือไปถวายพระเจ้าพิมพิสาร กษัตริย์กรุงราชคฤห์ วันหนึ่งขณะที่นายมาลาการกำลังเก็บดอกมะลียู่ นั้นได้เห็นพระพุทธเจ้าพร้อมภิกษุจำนวนหนึ่ง นายมาลาการเกิดความเลื่อมใสอย่างมากจึงนำดอกมะลิไปถวายพระพุทธเจ้า โดยมีได้เกรงพระราชอาญาจากพระเจ้าพิมพิสารที่ตนไม่มีดอกมะลิไปถวายวันนั้น เมื่อพระเจ้าพิมพิสารทรงทราบก็มีได้ลงพระอาญาแก่นายมาลาการแต่อย่างใด กลับทรงพอพระทัยในการกระทำของนายมาลาการ ได้พระราชทานรางวัลแก่นายมาลาการเป็นจำนวนมาก นายมาลาการก็มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เดิมประชาชนประกอบพิธีกรรมนี้ก็เพื่อรับบุญ หวังผลบุญที่ตนจะได้รับ	
๒๒.	ประเพณี บวงสรวงพัน ท้ายนรสิงห์ จ. สมุทรสาคร	ช่วงเวลา ประเพณีบวงสรวงพันท้ายนรสิงห์ เริ่มในวันขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๓ เวลา ๙.๑๕ น. จะทำพิธีบวงสรวงและวันขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๓ เวลา ๗.๐๐ น. ชาวบ้านถวายภัตตาหารเช้าแด่พระสงฆ์ ความสำคัญ เป็นพิธีกรรมของชาวจังหวัดสมุทรสาคร ที่รำลึกถึงพันท้ายนรสิงห์ซึ่งเป็นวีรบุรุษแห่งความซื่อสัตย์และรักษาไว้ซึ่งกฎมณเฑียรบาล พิธีกรรมและกิจกรรม	www.prapayneethai.com

		ประเพณีบวงสรวงพันท้ายนรสิงห์ จะเริ่มในวันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๓ เวลา ๘.๐๐ น. ชาวบ้านจะช่วยกันตั้งศาลเพิงดาขึ้นบริเวณด้านหน้าศาลพันท้ายนรสิงห์ โดยศาลเพิงดาอยู่ด้านทิศตะวันออก แล้วช่วยกันเตรียมอุปกรณ์ ได้แก่ กระดาษเงิน กระดาษทอง หัวหมู ๒ หัว เป็ด ๒ หัว ไก่ ๒ ตัว ขนมห่มแดง ขนมห่มขาว ขนมห่มขาว ขนมห่มเขียว ขนมห่มเขียวใหญ่ ผลไม้ ๕ ชนิด ชนิดใดก็ได้ แต่สิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำหว่า (ผลไม้ที่ห้ามใช้ในพิธีคือ มังคุด ทุเรียน เนื่องจากชื่อไม่เป็นมงคล) หมาก ๕ คำ ยาจัด ๑ คำ พลุ ๕ จีบ น้ำ ๑ ขัน บายศรีปากชาม ๑ คู่ เวลา ๐๕.๑๕ น. พรหมณ์หนุ่มชาวห่มขาว เป็นผู้ทำพิธีบวงสรวง โดยนำผ้าขาวปูบนศาลเพิงดา นำอุปกรณ์ทั้งหมดวางลงบนผ้าขาว จตุรูป ๑ ดอก ทองนะโม ๓ จบ บูชาพระรัตนตรัย เสร็จแล้ว จตุรูป ๑๖ ดอก บูชาเทวดาและพันท้ายนรสิงห์ เพื่อขออนุญาตทำพิธีเช่นสังเวชบูชา เวลา ๑๗.๐๐ น. ชาวบ้านจะนิมนต์พระสงฆ์ จำนวน ๕ รูป สวดมนต์เย็น ในวันขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๓ เวลา ๗.๐๐ น. ชาวบ้านจะถวายภัตตาหารเช้าแด่ พระสงฆ์จำนวน ๕ รูป หลังจากนั้นจะนำของที่เข้าพิธีบวงสรวงแจกจ่ายกันไปรับประทาน หรือนำไปบูชา โดยเชื่อว่าจะมีโชค และ โรคภัยไม่เบียดเบียน สาระ ๑. เป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมความสามัคคีของชาวบ้านที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันด้วยความภาคภูมิใจแก่ชุมชน ๒. เป็นตัวอย่างแก่เยาวชนรุ่นหลัง ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของความซื่อสัตย์และการรักษากฎระเบียบ และยังชี้ให้เห็นว่าความดีเป็นสิ่งไม่ตาย ได้รับการกล่าวขวัญยกย่องตลอดไป	
๒๓.	การไหว้พระใหญ่ของชาว	ช่วงเวลา ในวันสงกรานต์ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕	www.prapayneethai.com

กะเหรี่ยง จ.อุทัยธานี	ความสำคัญ เป็นการมารวมกันเพื่อสร้างความสามัคคี ในหมู่คณะของกลุ่มกะเหรี่ยงโดยมีจุดรวมใจคือพะ เช่อ โดยยึดถือคำพูดของร่างทรงของพะเช่อเป็น ตัวกำหนดวิธีการดำรงชีวิตของกลุ่ม พิธีกรรม ในวันสงกรานต์หรือวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ กลุ่ม กะเหรี่ยงที่มีบรรพบุรุษเดียวกันจะมารวมกันที่หมู่บ้าน เจ้าวัดเพื่อร่วมทำพิธีในการไหว้พระเจดีย์กลางหมู่บ้าน หรือชาวกะเหรี่ยงเรียกว่าการไหว้พระใหญ่ เป็นการ ไหว้เจ้าที่เจ้าทางให้คุ้มครองอยู่เย็นเป็นสุขทั้งหมู่บ้าน โดยการมีของเส้นไหว้คือ อ้นและปลา โดยมีเจ้าวัดเป็น ผู้ประกอบพิธี สาระสำคัญ หมู่บ้านเจ้าวัด เกร่งครัดในการปฏิบัติและข้อห้ามต่าง ๆ ตามที่พะเช่อบอกไว้และมีการว่ากล่าวตักเตือน ลูกบ้านให้ยึดถือในวัฒนธรรมการพูดการติดต่อกับชน พื้นราบ เชื่อว่าจะทำให้ครอบครัวและชุมชน เกิดสิ่งไม่ ดีขึ้น สิ่งที่ห้ามโดยเคร่งครัดคือ ๑. ห้ามนำสุราเข้ามาดื่มในหมู่บ้าน ๒. ห้ามเลี้ยงสัตว์ หมู ไก่ ๓. ห้ามเล่นอบายมุขทุกประเภท จากการที่มีวัฒนธรรม ที่เคร่งครัดต่อขนบธรรมเนียมโดยมีการเชื่อผีจึงทำให้ การจัดกิจกรรมไม่ได้รับการเผยแพร่เท่าที่ควร เนื่องจากหมู่บ้านกลุ่มกะเหรี่ยงนี้ได้ทำพิธีกรรมที่สร้าง ความรัก ความสามัคคีและมีการปฏิบัติตนอยู่ในทางที่ ดี ยึดมั่นในวัฒนธรรมที่ดีงามและได้ปฏิบัติตนเป็น ตัวอย่างแก่ชนรุ่นหลังตลอดมา ที่มา ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดอุทัยธานี อำเภอเมือง	

		จังหวัดอุทัยธานี	
๒๔.	ประเพณี สงกรานต์ ชาวมอญ จ. นนทบุรี จ. นนทบุรี	ประเพณีสงกรานต์(ปีจ้อห๊ะต๊ะห๊ะ)เป็นประเพณีที่สำคัญ ของคนมอญ จะมีการทำบุญเฉลิมฉลองกันอย่างมโหฬารทุกหมู่บ้าน ของชุมชนมอญ เทศกาลนี้ ใช้เวลาหลายวัน เริ่มตั้งแต่วันที่๑๓ เมษายน ไปจนถึง เดือนพฤษภาคมของทุกปี พิธีจะเริ่มจากการทำบุญฉลองสงกรานต์ ซึ่ง ประกอบด้วย การแห่ข้าวเซ่ แห่นาหวาน แห่สงกรานต์ ปล่อยปลา และทำบุญกลางบ้าน ก่อนวันประเพณี สงกรานต์จะมีการกว่น ขนมหาละเม ข้าวเหนียวแดง ข้าวเหนียวแก้ว และมีการทำขนมจีนเพื่อทำบุญ ในตอน เย็น และกลางคืนตามหมู่บ้านต่างๆจะมีการเล่นสะบ้า มอญ และการแสดง ทะแยมอญ เมื่อได้มี การทำบุญ กลางบ้านแล้วจะมีการทำบุญต่อเนื่องไปอีกด้วยการทำ บุญสงกรานาพระ แห่หางหงส์ และจบด้วยการรำเจ้า ประจำปีของละหมู่บ้าน	www.prapayneethai.com
๒๕.	การแห่ข้าว เซ่ นนทบุรี	ข้าวเซ่ คนมอญเรียกว่า"เป็งสูงกราน"เช้าวันสงกรานต์ ชาวบ้านจะจัดเตรียมอาหารสำหรับ แล่นำข้าวเซ่ใส่ใน หม้อดิน การใช้ภาชนะดินเผาจะทำให้ข้าวผัซเย็นและมี กลิ่นน่ารับประทาน ที่ตำบลเกาะเกร็ดการหุงข้าวเซ่จะ จัดทำรวมกันเป็นหมู่บ้าน ชาวบ้านจะรวมกันออก ค่าใช้จ่ายและรวมกันทำข้าวเซ่ในทีเดียวกัน เวลานั้น ข้าวเซ่ไปถวายพระที่วัดจะจัดเป็นขบวนแห่ เรียกว่า แห่ข้าวเซ่ และจะจัดทำพิธีบูชานางสงกรานต์ที่มอญ เรียกว่า"มีซังกรานต์"ด้วยการสร้างศาลเพียงตาหน้า บ้าน นำข้าวเซ่พร้อมเครื่องบูชาวางไว้ จะมีการส่ง สำหรับข้าวเซ่ให้แก่ญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือด้วยเพื่อ เป็นการแสดง ความเคารพโดยปกติจะทำกันปีละ๒ ครั้งคือวันสงกรานต์และวันออกพรรษา	www.prapayneethai.com

๒๖.	ประเพณีแห่ น้ำหวาน อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี	ประเพณีแห่ น้ำหวานเป็นประเพณี ประมาณหนึ่ง สัปดาห์หลังจากวันสงกรานต์ชาวบ้านจะมาร่วมทำบุญ ด้วยการจัดขบวนแห่ น้ำหวานเพื่อถวายพระภิกษุสงฆ์ ไว้ฉันเวลากระหายน้ำ เมื่อขบวนแห่ถึงวัดใดก็นำ น้ำหวานที่ จัดไว้ถวายพระและเณรทุกรูปภายในวัด ขบวนแห่น้ำหวานจะมีนกปลาเพื่อนำไปปล่อยตาม วัด ต่างๆด้วยตามเส้นทางที่ขบวนผ่านจะมีโรงงานตั้งอยู่ เป็นระยะๆมีน้ำดื่ม ขนม ของว่าง บริการแก่ผู้ร่วม ขบวนหรือผู้ร่วมงานด้วย ซึ่งเป็นการให้บริการฟรี ประเพณีน้ำหวานนี้ ชาวไทยเชื้อสายรามัญตำบลปาก เกร็ดอำเภอปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี ยังคงปฏิบัติอยู่ เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย	www.prapayneethai.com
๒๗.	พิธีแห่หาง หงส์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี	ในเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งเป็นวันปีใหม่ของมอญ ชาว มอญจะจัดพิธีแห่หางหงส์เพื่อเฉลิมฉลอง หางหงส์ทำ ด้วยผ้ามาตัดเย็บเป็นรูปงาช้างผูกปลายไม้ แห่ไปตาม หมู่บ้าน เพื่อเป็นสิริมงคล ความร่มเย็นเป็นสุขของบ้าน และถวายเป็นพุทธบูชา ชาวบ้านมีศรัทธาร่วมกันทำ หางหงส์ ผู้มีศรัทธามักตัดผมตนเองไปผูกไว้ที่หาง หงส์ แล้วแห่ไปถึงหมู่บ้าน เมื่อถึงวัดชาวบ้านจะทำการ สักการะพระเจดีย์ที่สำคัญของวัดนั้น แล้วเชิญหางหงส์ ขึ้นสู่ เสาหงส์ของวัด พระสงฆ์สวดชยันโตเพื่อเป็นสิริ มงคล ประเพณีแห่หางหงส์ยังทำกันในปัจจุบัน	www.prapayneethai.com
๒๘.	เบบาจาคม จ.ฉะเชิงเทรา	ช่วงเวลา แต่งงานหรือขอมา ความสำคัญ เบบาจาคม เป็นประเพณีของคนไทยเชื้อสายเขมรที่ บ้านหัวสำโรง สระสองตอนและดงยาง ในเขตอำเภอ	www.prapayneethai.com

		พนมสารคาม เป็นการเซ่นไหว้ผีปู่ย่าตายายเมื่อมี คู่ครอง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งงานหรือขอขมา พิธีกรรมและกิจกรรม นำเครื่องเซ่นไหว้ ได้แก่ ขนมห่มแดง ขนมห่มขาว อาหารคาวหวานอย่างละ ๑ สำรับ เหล้า ๑ ขวด ไก่ต้ม ๑ ตัว และดอกหมากช่อละ ๓ ดอก หลังไหว้ผี บรรพบุรุษแล้ว คู่บ่าวสาวจะได้รับการอวยพรเป็น ภาษาเขมร สลับด้วยการจัดช่อดอกหมากจากญาติพี่น้อง น้อง ๓ ครั้ง สาระ เป็นการสร้างความผูกพันทางจิตระหว่างผู้มีชีวิตกับผู้ ล่วงลับ และประกาศรับสมาชิกใหม่ของครอบครัว โดยเอาเรื่องความเชื่อเป็นเครื่องพันธนาการ	
๒๕.	ประเพณีกอง ข้าว บวงสรวง จ.ชลบุรี	ช่วงเวลา หลังสงกรานต์ประมาณ ๓-๔ วัน ปัจจุบันอำเภอศรี ราชา จังหวัดชลบุรี กำหนดวันงานระหว่างวันเสาร์ และอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันหยุดราชการที่ประชาชนส่วน ใหญ่สามารถมาร่วมงานได้ ความสำคัญ ประเพณีกองข้าวบวงสรวง เป็นประเพณีที่มีความเชื่อ สืบต่อกันมาว่า เมื่อกระทำพิธีแล้วจะทำให้อยู่เย็นเป็น สุข เพื่อบวงสรวงดวงวิญญาณทั้งหลาย และเสริมสร้าง เสถียรภาพทางจิตใจ สร้างความสัมพันธ์ในชุมชนให้ เป็นปึกแผ่น ให้ทุกคนรักและผูกพันช่วยเหลือซึ่งกัน และกันและเป็นการพบปะกันเพื่อความสนุกสนาน และกลับไปอย่างมีความสุข พิธีกรรม พิธีจะเริ่มเวลา ประมาณ ๑๗.๐๐ น. เมื่อชาวบ้านจะนำ	www.prapayneethai.com

		ข้าว อาหาร ที่เตรียมไว้ไปถึงสถานที่นัดหมาย ซึ่งเป็นบริเวณที่ว่าง จัดที่นั่ง ปูเสื่อ นำอาหารคาวหวาน เครื่องดื่ม พร้อมรูปเทียน มีผู้นำทำพิธีขออาหารจากชาวบ้านมาใส่กระทงที่เตรียมไว้ จุดรูปเทียนพร้อมกันรวมไปปักไว้ใกล้กระทง แล้วร้องเชิญผีสงเคราะห์ทั้งหลาย ให้มารับเครื่องสังเวย และอำนวยการให้ผู้มีศรัทธานำอาหารมาเช่นสังเวยอยู่เย็นเป็นสุข ทำมาค้าขายคล่องได้กำไรงาม ถ้าปลูกพืชก็ขอให้ได้เก็บเกี่ยวมาก ๆ ออกทะเลหาปลา ก็ขอให้จับปลาได้มาก ๆ ปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง เมื่อรูปหมดดอกชาวบ้านจะล้อมวงรับประทานอาหารในสำรับ ร่วมกันร้องรำทำเพลงสนุกสนาน ก่อนแยกย้ายกันกลับบ้าน อาหารที่เหลืออยู่ให้ทิ้งไว้ให้ทานแก่สัตว์โดยไม่นำกลับบ้าน โดยเด็ดขาด สาระ ประเพณีกองข้าวบวงสรวง เป็นประเพณีเก่าแก่ของจังหวัดชลบุรี ในสมัยโบราณนิยมจัดกันทั่วไปทุกอำเภอ ปัจจุบันอำเภอศรีราชา ได้รื้อฟื้นและจัดประเพณีกองข้าวบวงสรวง เพื่อเป็นการฟื้นฟูประเพณีและเสริมสร้างความสามัคคีของประชาชนในอำเภอศรีราชาและจังหวัดชลบุรี	
๓๐.	พิธีเช่นผีแต่งงาน จ.ตราด	ช่วงเวลา ตลอดปี คือวันที่คู่บ่าวสาวได้ให้ผู้รู้ตรวจดูวันเวลาที่เชื่อว่าเป็นวันดี ความสำคัญ เป็นลำดับขั้นตอนพิธีการแต่งงานแบบไทย(ท้องถิ่น) นับเป็นความงดงามทางวัฒนธรรม เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง ๒ ตระกูล และเพื่อเป็นการบอกกล่าวให้ญาติทั้งสองฝ่ายได้รับรู้ว่าลูกหลานตัดสินใจพร้อมที่จะใช้ชีวิตร่วมกัน	www.prapayneethai.com

		พิธีกรรมปฏิบัติ พิธีกรรมปฏิบัตินี้ฝ่ายหญิงจะเป็นผู้จัดการทั้งหมด โดยมอบให้พี่สาวคนแรกของตระกูลฝ่ายหญิง ซึ่งถือว่าเป็นผู้รู้จักบรรพบุรุษมากกว่าทุกคน และเป็นที่เคารพของน้อง ๆ ในตระกูลฝ่ายหญิงเป็นผู้บอกผี ซึ่งจะต้องเตรียมเครื่องเช่น มีรายละเอียด ดังนี้ ขัน ๑ ใบ ผ้าขาว ๑ ผืน เทียน ๑ คู่ เหล้า ๑ ขวด มะพร้าว ๒ ผล กล้วย ๒ หวี ใบตอง ๓ ทาง สำหรับรองเครื่องเช่นผี ขนมนะเปือก ข้าวเหนียวกวน พิมพ์ ข้าวตอก ขนมหอด เต้าเหี่ยว ขนมหั้วในขบวน ขันหมากทุกชนิด หมากพลู ๔ คำ น้ำชา ๔ ถ้วย ขนมหินแกล่ ๔ ถ้วย เงิน ๔ บาท เครื่องขันหมากเอกแบ่งทุกอย่างพอประมาณ นำมาวางรวมกันแยกเป็น ๔ กอง ก่อนเช่นผีต้องดำเนินขั้นตอนพิธี ดังนี้ ๑. ผู้บอกผีจะเป็นผู้จัดแบ่งขนมของไหว้ที่กล่าวข้างต้น เพื่อทำพิธีบอกผีก่อนรับขันหมากขึ้นบ้านเพื่อเชิญบรรพบุรุษทุกท่านมาร่วมรับรู้และรับขนมแต่งงาน ซึ่งเป็นของไหว้ที่แสดงความเคารพต่อบรรพบุรุษ ๒. นำคู่บ่าวสาวเข้าสู่ห้องหรือสถานที่ที่จัดเตรียมของ เช่น ไหว้ ทำพิธีไหว้เทวดาก่อนโดยหันหน้าออกไปทางของเช่นไหว้ซึ่งเตรียมไว้ส่วนหน้าของบ้าน แล้วจึงไหว้เจ้า ซึ่งเตรียมของเช่นไหว้ไว้เช่นกัน ซึ่งถือว่าทุกบ้านมีเจ้าและเทวดาปกปักรักษาให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ๓. คู่บ่าวสาวเช่นผีเพื่อแสดงความเคารพต่อบรรพบุรุษฝ่ายหญิงให้มารับทราบและมารับเครื่องเช่นที่จัดเตรียมไว้ ๔. ไหว้ญาติ เป็นการแนะนำให้รู้จักเพื่อสร้างความคุ้นเคย แสดงความเคารพ และเพื่อขอพรจากท่าน ได้แก่ บิดามารดาฝ่ายหญิง ถ้าบิดา มารดาฝ่ายชายมาร่วมงานด้วยก็ไหว้เสียคราวเดียวกัน ญาติพี่น้องฝ่ายหญิง ฝ่ายชายที่มาร่วมพิธี เรียกว่า การผูกมือทำขวัญ	

		ของที่ใช้สำหรับไหว้ญาติ ฝ่ายหญิงเป็นผู้จัดเตรียม มี ดอกดาวเรือง ๓ ดอก หมายพลู ๓ คำ ใส่พานแล้ว นำไปวางบนหมอนไหว้ เพื่อนสาวจะเป็นผู้จัด สายสิญจน์มาวางบนหมอน สำหรับไหว้แต่ละคน สาระ การเช่นนี้แต่งงานเป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้คู่บ่าว สาวได้ตระหนักว่าวันนี้เป็นวันดี เป็นวันสำคัญที่คนทั้ง สองได้ตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกัน โดยมีญาติพี่น้องทั้ง สองฝ่ายเป็นสักขีพยาน ตลอดจนถึงบรรพบุรุษได้ รับทราบ เป็นเครื่องเตือนใจว่าให้ทั้งสองคนมีความรัก ความซื่อสัตย์ต่อกัน มีความอดทนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไปตลอดชีวิต	
๓๑.	พิธีไหว้นาง สงกรานต์ จ.ราชบุรี	ช่วงเวลา วันที่ ๑๒ ๑๓ เมษายนของทุกปี ความสำคัญ ชาวดำบลบ้านม่วงทุกคนถือว่าวันสงกรานต์เป็นวันที่ สำคัญมากที่สุดในรอบปี ไม่ว่าจะไปอยู่ที่ไหนก็ตาม ทุกคนจะต้องกลับบ้าน ประการแรกเพื่อร่วมทำบุญ กุศลในเทศกาลประเพณีสงกรานต์ ประการที่สองเพื่อ ไปคารวะปู่ย่าตายายและพ่อแม่ญาติผู้ใหญ่ ใครที่ไม่ กลับบ้านในเทศกาลสงกรานต์ก็ถือว่าเป็นคนอกตัญญู ต่อบรรพบุรุษ เป็นคนนอกศาสนาไม่รู้คุณค่าของการ ทำบุญกุศลอันสำคัญสำหรับชาวพุทธศาสนิกชน นอกจากนี้ยังเป็นที่รังเกียจของชาวบ้านอีกด้วย พิธีกรรม วันที่ ๑๒ เมษายน เป็นวันจัดเตรียมข้าวของและจัดทำ สิ่งจำเป็นก่อน เรียกว่า วันสุกดิบ ชาวมอญเรียกวัน เตรียมกรานต์ ฝ่ายผู้หญิงจัดเตรียมอาหารคาว-หวาน ส่วนฝ่ายผู้ชายจัดเตรียมหาไม้และผ้าเพื่อปลุกเสกเพียง	www.prapayneethai.com

		ตาที่หน้าบ้านสูงแค่ออกโดยประมาณ ขนาดความกว้างยาวกะเอาพอดีที่จะวางเครื่องสังเวชานางสงกรานต์หรือเทพีสงกรานต์ โดยจะตั้งศาลนี้ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของบ้าน เข้ามีวันที่ ๑๓ เมษายน วันมหาสงกรานต์หรือวันกรานต์ข้าวแช่ ข้าวแช่ ๑ ชุดพร้อมด้วยดอกไม้ ธูปเทียน จตุบูชาถวายข้าวแช่แด่นางสงกรานต์โดยเอาตั้งไว้บนศาลเพียงตาที่ปลูกเตรียมไว้ และมีคำถวายเป็นภาษาบาลี ภายหลังเสร็จสิ้นการถวายข้าวแช่ต้อนรับนางสงกรานต์หรือไฉนางสงกรานต์แล้ว ก็จะนำข้าวแช่ถวายพระสงฆ์และเลี้ยงเพื่อนบ้านที่มาร่วมงาน สาระ ประเพณีสงกรานต์มีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล จากหลักฐานที่ปรากฏมีการเทศนากัณฑ์หนึ่งชื่อ "เทศนามหาสงกรานต์" กล่าวถึงที่มาของสงกรานต์ กำเนิดเทพีสงกรานต์ หลักฐานนี้เป็นอันรับรู้กันของชาวพุทธไทย รามัญ (มอญ) ไทย ลาว พม่า ประชาชาติที่นับถือพุทธศาสนาด้วยกัน ตามปฏิทินทางสุริยคติถือเอาวันที่ ๑๓, ๑๔, ๑๕ เมษายนของทุกปี สำหรับวันที่ ๑๓ เป็นวันมหาสงกรานต์ที่ชาวไทยรามัญ (มอญ) เรียก วันกรานต์ข้าวแช่ เชื่อกันว่าวันที่ ๑๓ เป็นวันที่นางสงกรานต์จะมาปรากฏจึงมีพิธีต้อนรับนางสงกรานต์ มีการทำข้าวแช่เพื่อบูชานางสงกรานต์ในตอนรุ่งเช้าของวันที่ ๑๓ เมษายน	
๓๒.	การทำบุญส่ง ทุ่งของ หมู่บ้านตะ ปอน จ.จันทบุรี	ช่วงเวลา ภายหลังเสร็จสิ้นฤดูเก็บเกี่ยวข้าว การทำบุญส่งทุ่ง เป็นพิธีกรรมของเกษตรกรเป็นพิธีเช่น ไหว้บวงสรวงเจ้าที่เจ้าทุ่งที่ได้ให้การคุ้มครองดูแลพืชผลทางการเกษตร ตลอดจนได้มีโอกาสทำบุญเป็นสิริมงคลแก่ชาวนา	www.prapayneethai.com

		ความสำคัญ เป็นการแสดงความเคารพ ความกตัญญูทวดที่ต่อเจ้าที่เจ้าทาง ที่ได้ให้การคุ้มครองดูแลพืชผลข้าวกล้าให้กับชาวนาตลอดจนเป็นกิจกรรมของทางสังคมที่แสดงออกถึงความสามัคคี การได้มีโอกาสดำเนินงานร่วมกัน มีโอกาสได้มีกิจกรรมสนุกสนานร่วมกัน ภายหลังฤดูกาลเกษตรแต่ละปีอีกด้วย พิธีกรรม ในการทำบุญส่งทุ่งของชาวตะโปน จะประกอบพิธีกันภายหลังการทำนาเสร็จประมาณเดือนมกราคม โดยกำหนดวันทำบุญให้ทราบทั่วกัน กำหนดสถานที่ ซึ่งโดยมากจะทำบริเวณศาลากลางทุ่งของหมู่บ้าน พิธีกรรมจะเริ่มในตอนเย็น โดยการนิมนต์พระสงฆ์มาสวดพระพุทธมนต์เย็นทำบุญอุทิศส่วนกุศล หลังจากพิธีทางศาสนาเสร็จเรียบร้อยแล้วพวกชาวบ้านจะมีกิจกรรมสนุกสนานรื่นเริง เช่น การรำวง การรำแม่ศรี ฯลฯ จนมีดเคาะถึงกลางคืน สาระ เป็นพิธีกรรมของเกษตรกรเป็นพิธีเช่นไหว้บวงสรวงเจ้าที่เจ้าทางที่ได้ให้การคุ้มครองดูแลพืชผลทางการเกษตร ตลอดจนได้มีโอกาสดำเนินงานเป็นสิริมงคลแก่ชาวนา	
๓๓.	การเซ่นคนตา (ส่งเรือ) จ.ฉะเชิงเทรา	ช่วงเวลา วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑ (ประมาณเดือนธันวาคม) ความสำคัญ การเซ่นคนตา เป็นพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายเขมรที่บ้านหัวตำโรง สระสองตอน และดงยาง ซึ่งอยู่ในอำเภอนมสารตามในปัจจุบัน เป็นการส่งอาหารเครื่องนุ่งห่ม รูปปั้นคนและสัตว์เลี้ยงไปให้บรรพบุรุษ	www.prapayneethai.com

		ที่ล่วงลับไปแล้ว พิธีกรรม นำอาหาร เครื่องนุ่งห่มรูปปั้นคนและสัตว์เลี้ยง ใสลงในเรือที่ทำด้วยกาบกล้วยแล้วนำไปลอยในแหล่งน้ำ เช่น ลำคลอง หนอง บึง แม่น้ำ เป็นต้น สาระ เป็นพิธีการที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในเรื่องชาติภพแห่งวิญญานหรือชีวิตหลังความตาย และเป็นการสร้างความผูกพันทางด้านจิตใจอย่างต่อเนื่องกับบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ในลักษณะผู้อยู่ทำบุญไปให้เป็นการพึ่งพาและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน	
๓๔.	การเลี้ยงผี เขมร จ.ฉะเชิงเทรา	ช่วงเวลา เมื่อเกิดการเจ็บป่วย ความสำคัญ การเลี้ยงผีเขมรเป็นพิธีกรรมในการรักษาโรคของชาวไทยเชื้อสายเขมรที่อยู่บ้านหัวสำโรง สระสองตอน และดงยางในอำเภอพนมสารคาม โดยเชื่อว่าสาเหตุแห่งการป่วยไข้มาจากการกระทำผิดผี พิธีกรรมหรือกิจกรรม วิธีรักษาต้องให้คนทรงทำพิธีขึ้นหิ้งเชิญผิวนาดิพิน้อง มาถามว่าผู้ป่วยผิดผีผู้ใด เมื่อทราบแล้วคนทรงก็ทำหน้าที่บนบานศาลกล่าวแทนผู้ป่วยให้หาย แล้วจะทำพิธีเลี้ยงผีเขมรตามที่บนไว้ สาระ เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้เจ็บไข้ได้ป่วยในลักษณะรู้สมุญฐานแห่งการเจ็บไข้ รู้วิธีการปฏิบัติเพื่อให้หายไข้และคอยระวังมิให้เกิดไข้ด้วยเหตุซ้ำซ้อน โดยผ่านการวินิจฉัยของคนทรงและที่สำคัญ	www.prapayneethai.com

		คือเป็นการชักนำให้ญาติพี่น้องคนรู้จักได้มาร่วมให้กำลังใจแก่ผู้ป่วย เป็นการพบปะกันของผู้มาเยี่ยมโดยปริยาย	
๓๕.	บายศรีพระ จ.นครนายก	ช่วงเวลา หมู่บ้านเนินหินแร่ ตำบลหนองแสง ปฏิบัติในเดือน ๖ ตำบลโคกกรวด ปฏิบัติในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๗ ความสำคัญ เพื่อเป็นการบำรุงขวัญถวายพระและแสดงความเคารพต่อพระสงฆ์ พิธีกรรมและกิจกรรม ชาวบ้านจะนำอาหารคาวหวานมาทำบุญเลี้ยงพระในตอนเช้า เตรียมบายศรีใส่อาหารคาวหวานเพื่อมาถวายพระพุทธรูปและพระสงฆ์ โดยช่วยกันเตรียมมา ในบายศรีใส่อาหารคาวหวาน ผลไม้ และยอดเสียบไข่ม่ม หลังเวลานัดหมาย ชาวบ้านสรงน้ำพระก่อน หลังจากนั้นจึงนิมนต์พระให้นั่งบนอาสนะที่เตรียมไว้ ชาวบ้านทำบายศรีตั้งหน้าพระพุทธรูป และหน้าพระสงฆ์ จากนั้นหมอพรกล่าวคำสวดชัย พระพุทธรูปและพระสงฆ์จบแล้ว จึงถวายไข่ม่มแด่พระสงฆ์เพื่อฉัน เป็นการแสดงความเคารพนับถือของชาวบ้านที่มีต่อพระสงฆ์เป็นอันเสร็จพิธี สาระ ๑. เป็นการแสดงความเคารพและความกตัญญูทดแทนต่อผู้สืบทอดทางศาสนา เพื่อความเป็นสิริมงคล ๒. มีความเชื่อว่าการสวดชัยจะเป็นการบำรุงขวัญพระสงฆ์ให้ประพฤติปฏิบัติดีปฏิบัติชอบสู่พระนิพพาน ๓. เป็นพิธีกรรมที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของชุมชนระหว่างพระสงฆ์และประชาชนที่มีพระพุทธศาสนาเป็นสื่อกลาง	www.prapayneethai.com
๓๖.	การรำเจ้า "ไหว้เจ้าพ่อ"	ช่วงเวลา วันสงกรานต์ประจำปี	www.prapayneethai.com

	หนุ่ม จ. นนทบุรี	ความสำคัญ การรำเจ้า เป็นงานประจำปีที่บ้านมอญถือปฏิบัติมาตั้งแต่ครั้งอยู่เมืองมอญ เป็นส่วนหนึ่งของงานสงกรานต์ ซึ่งเป็นเทศกาลสำคัญเพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง พิธีกรรม ในวันสงกรานต์ คนมอญจะจัดงานทำบุญอย่างยิ่งใหญ่ และยืดเยื้อหลายวัน มีการตั้งโรงทานในบ้าน มีพิธีแห่ข้าวแช่ แห่น้ำหวาน ปล่อยนกปล่อยปลา ก่อเจดีย์ทราย ถวายสลากภัตต สรงน้ำพระ แห่ทางหงษ์ ปิดท้ายด้วยการทำบุญกลางบ้าน (ทำบุญในบ้าน) ในวันทำบุญนี้จะมีพิธีรำเจ้าประจำปีด้วย ทุกหมู่บ้านจะมีศาลเจ้าประจำหมู่บ้านที่มีอาณาเขตแตกต่างกันไป คนมอญตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด นับถือ "เจ้าพ่อหนุ่ม" ว่าเป็นเจ้าพ่อชั้นผู้ใหญ่ เรียกว่า "เฒ่า จู สะเป็นปลาย" มีศาลอยู่ที่เมืองมะตะมะ เมื่อเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยจึงได้ตั้งศาลให้ที่บ้านปากเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีการตั้งเครื่องเซ่นสังเวย ประกอบด้วยอาหารและผลไม้ หลังจากนั้นจึงมีการรำเจ้าเพื่อให้เกิดความเป็นมงคลแก่ชีวิต สาระ ๑. เป็นพิธีกรรมที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนที่ร่วมกันทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่หมู่บ้านของตน ๒. แสดงให้เห็นถึงความเชื่อดั้งเดิมในการนับถือผีบรรพบุรุษ หรือผีอื่น ๆ ที่มีฤทธิ์ควบคุมเกี่ยวกับความเสื่อมใสในพระพุทธศาสนา	
๓๗.	งานประเพณี เทศกาลมาฆ ปุณณมีศรี ปราจีน จ.ปราจีนบุรี	ช่วงเวลา เดือน ๑ ของทุกปี ซึ่งตรงกับวันมาฆบูชาเป็นเวลา ๑ วัน ณ โบราณสถานวัดสระมรกต ตำบลโคกไทย อำเภอศรีมโหสถ ความสำคัญ งานประเพณีเทศกาลมาฆปุณณมีศรีปราจีนมีขึ้น เพื่อให้	www.prapayneethai.com

		พุทธศาสนิกชนและประชาชนทั่วไป ได้ตระหนักเห็นความสำคัญและเกิดความภาคภูมิใจ ที่จังหวัดปราจีนบุรี เป็นเขตเมืองทวาราวดี ได้ค้นพบปูชนียวัตถุที่สำคัญ ที่เก่าแก่ที่สุด และใหญ่ที่สุดในประเทศไทย คือรอยพระพุทธรูปบาทภู อันแสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาได้เผยแพร่และได้ประดิษฐาน ณ ดินแดนแห่งนี้ และรูปต้นศรีมหาโพธิ์เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด เป็นต้นไม้ประจำจังหวัดปราจีนบุรีในอดีตจนถึงปัจจุบัน พิธีกรรม กิจกรรมสำคัญจัดให้มีในงานเทศกาลมาฆปุณณมีศรีปราจีน - การประดิษฐ์ดอกบัวพุทธบูชาและเป็นสัญลักษณ์ของงาน - การปฏิบัติธรรมเป็นพุทธบูชาสัมมาปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรและอุบาสก อุบาสิกา ๑,๒๕๐ คน เท่ากับจำนวนพระอรหันต์สาวก ๑,๑๕๐ รูป ที่มาเฝ้าพระพุทธเจ้า ในสมัยพุทธกาล - การเข้าค่ายพุทธศาสน์และวัฒนธรรมของเยาวชน นักเรียนนักศึกษาจำนวน ๑,๑๕๐ คน การเวียนเทียนและนมัสการรอบรอยพระพุทธรูปบาทภูใหญ่ที่สุดและเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย สาระ งานเทศกาลมาฆปุณณมีศรีปราจีนนี้ เป็นงานบำรุงส่งเสริมและธำรงมั่นแห่งบรรพพุทธานุสา เป็นปฏิบัติบูชาแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นการปลูกสร้างคนดีศรีปราจีน คือ ผู้มีกตัญญูตเวทีนั่นเอง	
๓๘.	การไหว้แม่ย่านาง จ.ระยอง	ช่วงเวลา การไหว้แม่ย่านาง จะไหว้ทุกครั้งที่ออกเรือ ทุกวันพระ ๑๕ ค่ำ วันตรุษจีน วันตรุษสงกรานต์ ผู้ทำพิธีไหว้แม่ย่านางเรือคือได้กั้ง และจะไหว้ในตอนเช้า ความสำคัญ	www.prapayneethai.com

		ชาวประมงเชื่อว่าแม่ย่านางเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่จะช่วยให้เกิดโชคลาภแก่ตนเองมากมาย พิธีกรรมและกิจกรรม เครื่องไหว้แม่ย่านาง ได้แก่ หัวหมู ไก่ ผลไม้ต่างๆ เช่นกล้วย ส้ม มะพร้าว ขนมน้ำเปียะ ขนมน้ำพูน ดอกไม้กำใหญ่ รูป ๘ ดอก ประทัด และกระดาดเงินกระดาดทอง ขั้นตอนการไหว้แม่ย่านางจะเริ่มจาก ๑. ตั้งเครื่องเช่นไหว้ที่บริเวณหัวเรือ ๒. ผูกดอกไม้กำใหญ่ไว้กับหัวเรือ ๓. ได้กัจจตุรูป ๘ ดอก นำไปปักที่เครื่องเช่น อย่างละดอก เหลือไว้ ๑ ดอกสำหรับปักหัวเรือ เพื่อบอกให้แม่ย่านางคุ้มครอง ขอลาผล ความปลอดภัย และให้ได้ปลาตามความต้องการ ๔. รอจนรูปหมดดอก แล้วจึงลาเครื่องเช่นไหว้ ๕. นำกำนรูปทั้งหมด ไปรวมกันไว้ที่โคนเรือ ๖. จุดประทัด ๗. นำน้ำมะพร้าวอ่อนมารดที่โคนและเสากระโดงเรือ ๘. แบ่งเครื่องเช่นไหว้อย่างละเล็กน้อย ไปวางไว้ใกล้โคนเรือเพื่อถวายแม่ย่านาง ๙. เผากระดาดเงินกระดาดทอง แล้วโยนลงทะเล เป็นการเสร็จพิธี สาระ การไหว้แม่ย่านางนี้ ชาวประมงส่วนใหญ่ทำตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ เพราะเชื่อว่าจะให้คุณและโทษแก่ผู้ปฏิบัติได้ แต่จริง ๆ แล้วพิธีกรรมใดก็ตาม น่าจะเกิดจากความต้องการขวัญและกำลังใจ เพื่อความมั่นใจในการทำงานเป็นสำคัญ	
๓๕.	บวงสรวง สมเด็จพระ นารายณ์ จ.ลพบุรี	ช่วงเวลา ในวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ของทุกปี ณ พระที่นั่งดุสิตสวรรค์ธัญญมหาปราสาทในพระนารายณ์ราชนิเวศน์ จังหวัดลพบุรี ความสำคัญ ประชาชนชาวจังหวัดลพบุรี จัดทำพิธีบวงสรวงสมเด็จพระ	www.prapayneethai.com

		พระนารายณ์มหาราชขึ้น เพื่อเป็นการแสดงความเคารพรำลึกถึงพระคุณของพระมหากษัตริย์ไทยผู้ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่งผู้สร้างเมืองลพบุรีให้เป็นราชธานีที่สอง และสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่เมืองลพบุรี สาเหตุที่จัดทำพิธีบวงสรวงขึ้นในวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ นั้นเนื่องจากเชื่อว่าตรงกับวันประสูติของพระองค์ท่าน เมื่อครั้งมีการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนารายณ์มหาราชขึ้น บริเวณวงเวียนเทพสตรีหน้าศาลากลางจังหวัดลพบุรี ได้ทำพิธีเปิดในวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕ พิธีกรรมและกิจกรรม พิธีบวงสรวงได้จัดให้มีเครื่องเซ่นไหว้ตามพิธีพราหมณ์ครบถ้วน ตลอดจนมีการแสดงสมโภช โดยเฉพาะจัดให้มีการแสดงต่อหน้าพิธีบวงสรวง ได้แก่ การต่อสู้ด้วยอาวุธโบราณ การต่อสู้ด้วยกระบี่กระบอง การฟันดาบ และการชกมวยคาดเชือก สาระ การจัดพิธีบวงสรวง ณ พระที่นั่งดุสิตสวรรค์ธัญญมหาปราสาทด้วยความเชื่อว่าดวงวิญญาณของพระองค์ท่านสถิตอยู่ ณ พระที่นั่งองค์นี้ โดยเฉพาะในปลายรัชกาลของพระองค์ พระที่นั่งองค์นี้ได้ใช้เป็นสถานที่บวชข้าราชการให้พ้นจากราษฎก จากการยึดอำนาจของพระเพทราชาและขุนหลวงสรศักดิ์	
๔๐.	ประเพณีแห่เจ้าพ่อหลักเมือง จ.สมุทรสาคร	ช่วงเวลา ขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๕ ตามปฏิทินจีน ของทุกปี ความสำคัญ ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง มีชื่อเดิมที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานนาม คือ ศาลเทพเจ้าจอมเมือง ตั้งอยู่บริเวณคันศรมหาโพธิ์ภายในบริเวณป้อมวิเชียรโชฎก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองแกะสลักด้วยไม้โพธิ์ ความสูงประมาณ ๑ เมตร กว้างประมาณ ๑ ศอกเศษ ประดิษฐานอยู่ในศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เจ้าพ่อหลัก	www.prapayneethai.com

		เมืองนี้เป็นที่เคารพสักการะของชาวสมุทรสาครและ จังหวัดใกล้เคียง โดยเฉพาะชาวประมงและคนไทยเชื้อ สายจีนจะให้ความเชื่อศรัทธามาก ก่อนออกเรือหา ปลาทุกครั้งจะต้องมีการจุดประทัดเป็นการเซ่นไหว้ สักการะทุกครั้ง พิธีกรรมและกิจกรรม ประชาชนจะอัญเชิญองค์เจ้าพ่อหลักเมืองประทับเกี่ยว ลงเรือประมงซึ่งประดับด้วยธงทิวสวยงาม แห่ไปตาม แม่น้ำท่าจีนจากฝั่งตลาดมหาชัยไปยังฝั่งท่าฉลอมไป ขึ้นฝั่งที่บริเวณวัดแหลมสุวรรณาราม ดำบลท่าฉลอม และอัญเชิญเจ้าพ่อแห่ไปตามถนนถวายเป็นถึงวัดสุทธิ วาฒวาราม (วัดช่องลม) เพื่อให้ประชาชนได้ สักการะบูชา แล้วจึงอัญเชิญกลับมาประทับที่ศาลเจ้า พ่อหลักเมืองเพื่อให้ประชาชนสักการะบูชา สรงน้ำ ปิดทอง สาระ เจ้าพ่อหลักเมืองเป็นที่เคารพสักการะ เป็นศูนย์รวม จิตใจ ของประชาชนชาวจังหวัดสมุทรสาคร ก่อให้เกิด ความรักแผ่นดินเกิดของตนเอง	

๔๑.	ขันหมาก	การเตรียมขันหมาก ขันหมากเป็นสิ่งจำเป็นในพิธีการแต่งงาน ซึ่งฝ่ายชายจะต้องเตรียมมาโดยจัดเป็นขบวนแห่มาบ้านฝ่ายหญิง ในวันพิธีที่จัดงานในช่วงเช้า แล้วแต่ฤกษ์จะเป็นเวลาใด หรือ อาจจะใช้ฤกษ์สะดวก ซึ่งปัจจุบันจะไม่เคร่งครัดนัก ขันหมากที่ฝ่ายชายจะเตรียมมาแห่ขันหมากนั้น ประกอบไปด้วยสิ่งต่อไปนี้ ๑. ขันหมากเอก จะจัดเป็นขันเดียวหรือขันคู่ แล้วแต่ประเพณีนิยมของแต่ละท้องถิ่นส่วนใหญ่จะมี ขันใส่หมากพลู ขันใส่เงินทองหรือสินสอด และขันใส่สิ่งของอันเป็นมงคล เช่น ถั่ว งา ข้าวเปลือก ใบเงิน ใบทอง ดอกกรัก ดอกบานไม่รู้โรย ดอกดาวเรือง ดอกกุหลาบ ฯลฯ ส่วนใหญ่จะดูความหมายที่เป็นมงคล และนิยมจัดเป็นคู่ จะทำให้ดูสวยงามและเป็นมงคลโดยถือเคล็ดจากคำว่า “คู่” นั่นเอง ๒. ขันหมากโท ได้แก่ พวงของที่ใช้เป็นอาหารและขนม รวมทั้งบริวารขันหมากอื่น ๆ เช่น เหล้า ดันกล้วย ดันฮ้อย นิยมจัดเป็นคู่ ๆ เช่นเดียวกัน มีการนำกระดาษสีแดงมาประดับตกแต่งให้สวยงาม แต่ประเพณีบางแห่งก็จะไม่เอาอาหารซึ่งอาจจะเป็นหมูสามชั้น และขนมที่ใช้ในงานแต่งงาน เพราะเอาความสะดวกจะไม่ค่อยเคร่งนัก แต่ที่ขาดไม่ได้คือเหล้า ดันกล้วย และดันฮ้อย ในวันแต่ง เจ้าบ่าว และเพื่อนพร้อมขบวนขันหมากจะไปถึงบ้านเจ้าสาว เมื่อไปถึงจะพบกับการกั้นประตูตามประเพณี โดยฝ่ายหญิงจะจัดญาติ ลูกหลาน หรือเพื่อนเจ้าสาว มากั้นเป็นด่านประตู ๔ ด่าน มีประตูเงิน ประตูทองอย่างละคู่ หรือจะใช้เพียง ๒ ประตูก็ได้ โดยใช้เข็มขัดเงินและสายสร้อยทองคำกั้น จะมีผู้กล่าวนำชักถามกันตามประเพณี จึงจะปล่อยเจ้าบ่าว และขบวนขันหมากให้ผ่านด่านประตูเข้าไป สุดท้ายก่อนจะเข้าไปในบ้าน หรือขึ้นบันไดบ้านก็จะมีเด็ก ๒ คนที่ฝ่ายหญิงจัดไว้ให้พรมน้ำที่เท้าเจ้าบ่าว แล้วเจ้าบ่าวจะต้องจ่ายเงินให้ด่านประตูทุกด่าน	www.thaifolk.com/doc/wedding.htm

		จนกระทั่งถึงการพรมน้ำที่ให้เป็นอันเสร็จพิธีขบวนแห่ ขันหมาก เมื่อเข้าไปในบ้านเจ้าสาวก็จะมีการรับขันหมากตาม ประเพณี ฝ่ายเจ้าสาวจะต้องจ่ายให้คนที่อุ้มขันหมากเอกและ ขันหมากโทด้วย แต่เน้นให้เงินขันหมากเอกมากกว่า	
๔๒.	ประเพณี ลอยกระทง สาย	ประเพณีลอยกระทงสาย เมื่อใกล้วันที่จะมีพิธีลอยกระทงชาวบ้านน้ำผาจะนำกะลาที่ เก็บสะสมไว้ตลอดทั้งปีมาทำความสะอาด และตกแต่งด้วย กระดาสี นำเทียนวางไว้กลางกะลาไม้ไผ่ดอกไม้และรูป เหมือนกระทงทั่วไป เมื่อถึงวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนสิบสอง เวลา ๑๘.๐๐ น. - ๒๔.๐๐ น. ชาวบ้านน้ำผาจะนำกระทงกะลา ที่เตรียมไว้จำนวนเป็นพันใบมาจุดเทียน แล้วปล่อยกระทงกะลา ลงในแม่น้ำเจ้าพระยา ประเพณีลอยกระทงสายนี้ทำขึ้นเพื่อขอบคุณและ ขอขมาแม่ พระคงคาที่ได้ให้ผู้คนมีน้ำดื่มน้ำใช้และถ่ายทิ้งของเสียลงแม่น้ำ และยังแสดงให้เห็นถึงความสามัคคีและความศรัทธาเริ่มทางศิลปะ ของชาวบ้านเป็นอย่างดี	www.thaifolk.com /doc/wedding.htm
๔๓.	ประเพณีขึ้น บ้านใหม่	บ้านเรือนไทยสมัยโบราณกว่าจะสร้างได้แต่ละหลังจะต้องคุ ฤกษ์ยามอย่างละเอียดมาก จะใช้ไม้อะไร ตัดอย่างไร เจาะบาก อย่างไรจึงจะเป็นมงคล สมัยก่อนต้นไม้หาง่ายเวลาจะสร้าง บ้านเรือนก็ไปตัดเอาในป่า วิธีตัดต้องให้ล้มราบกับพื้นดิน อย่า ให้ค้างคาพาดต้นไม้อื่น และให้ล้มไปทางทิศที่โหรกำหนด เป็น ต้น บ้านเรือนของคนไทยและของคนมอญนิยมปลูกด้วยไม้และ ปลูกชั้นเดียว ยกพื้นได้สูงเพราะมีอาชีพทำการเกษตร ต้องใช้ ได้สูงทำงานในชีวิตประจำวัน เช่น ดำข้าว เป็นต้น ทำเลการ ปลูกบ้านเรือนส่วนใหญ่จะอยู่ริมน้ำ ลำคลอง หนองบึง หากเป็น ที่ลุ่ม ก็ยกเป็นโคกให้สูงขึ้นพื้นน้ำ ปลูกเรือนบนโคก ที่ต้องปลูก ได้สูง นอกจากจะใช้ได้สูงทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันแล้ว ยังเป็นการป้องกันสัตว์ป่าสัตว์ร้ายมารบกวนในยามค่ำคืน	www.thaifolk.com /doc/wedding.htm

		ห้ามปลูกบ้าน ขวางตะวัน จะทำให้เสียสายตา คนอยู่จะไม่มีความสุข ให้ปลูกตามตะวันหันข้างเรือนไปทางทิศเหนือหรือทิศใต้จะเป็นมงคลอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อการสร้างบ้านเรือนเสร็จแล้วก็ต้องทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประกอบพิธีตามที่เชื่อถือกันว่าเป็นสิริมงคล นำความสุขความเจริญมาสู่คนในครอบครัว ในขั้นแรกผู้ที่อยู่อาศัยต้องเก็บกวาดทำความสะอาด ตกแต่งบ้านเรือนให้สะอาดสวยงาม เพื่อให้เกิดสิริมงคลและเป็นการให้เกียรติแก่พระสงฆ์และแขกที่เชิญมาเป็นเกียรติ ผู้ที่ทำบุญหรือเจ้าภาพของงาน จะต้องจัดเตรียมกิจกรรมต่างๆ คือ จัดสถานที่และตกแต่งให้สะอาดเรียบร้อย นิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ พระที่นิมนต์มาทำพิธีจะเป็น ๕ รูป ๗ รูป ๙ รูป หรือ ๑๑ รูปก็ได้ เสร็จแล้วก็จัดปูลาดอาสนะสำหรับพระสงฆ์นั่ง เตรียมเครื่องรับรองพระสงฆ์ และแขกที่เชิญมา จัดโต๊ะหมู่บูชา ตั้งพระพุทธรูป ภาชนะทำนํ้ามนต์ วงด้าย สายสิญจน์รอบบ้าน เวียนขวาแล้วมาบรรจบที่พระพุทธรูป โต๊ะหมู่บูชา เครื่องสักการะที่เป็นหลักมี ๓ อย่าง คือ ดอกไม้ รูปเทียน การตั้งโต๊ะหมู่บูชานั้น อย่างน้อยให้มี ๕ ที่ ดอกไม้ ๒ ที่ เทียน ๒ ที่ รูป ๑ ที่มี ๓ ดอก พระพุทธรูปตั้งให้หันพระพักตร์ไปแนวเดียวกับพระสงฆ์ ภาชนะสำหรับทำนํ้ามนต์จะใช้ครอบสาริดทองเหลือง ทองแดง ก็ได้ ถ้าไม่มี ใช้บาตรหรือขัน ห้ามใช้ภาชนะที่ทำด้วยทองหรือเงินเป็นของอนาถ พระจำเป็นต้องไม่ได้ เทียนทำนํ้ามนต์ควรเป็นจี๋ผึ้งแท้ นิยมหนัก ๑ บาท ดิดประจำไว้ที่ภาชนะใส่นํ้ามนต์ เครื่องประพรมนํ้ามนต์ ควรใช้หญ้าคามัดเป็นกำแล้วตัดปลายยาวประมาณ ๑ ฟุต ถือกันว่า หญ้าคาเป็นสิ่งมงคล เพราะพระพุทธเจ้าเมื่อตรัสรู้แล้วได้ประทับนั่งบนมดหญ้าคา เรียกว่า รัตนบัลลังก์ ไม่ควรใช้อย่างอื่น เช่น ใบมะยมสำหรับประพรมไล่ผี	

		ด้วยสายสัญญาณเป็นของศักดิ์สิทธิ์ ถ้าวางแล้วต้องระมัดระวังให้มาก ห้ามข้าม หรือยกสิ่งของข้ามหรือเอื้อมมือข้ามไม่ควรทำ ห้ามทั้งพระและภุชงค์ การต้อนรับพระสงฆ์ เมื่อใกล้ถึงกำหนดเวลาพระจะต้องมาให้คนเตรียมต้อนรับ ถ้างช้าพระและเช็ดเท้าให้แห้ง เพราะพระเดินด้วยเท้าเปล่าไม่ได้สวมรองเท้า ซึ่งมีพุทธบัญญัติว่า เรากิษุไม่เป็นใช้ จักไม่สวมรองเท้าเข้าไปในบ้าน ถ้าภิกษุรูปใดฝ่าฝืนรับเป็นอาบัติทุกกฏ เมื่อพระนั่งเรียบร้อยแล้ว ฟังประเคนสิ่งของที่ได้จัดเตรียมไว้ต้อนรับ การประเคนต้องให้ได้หัตถบาตร คือต้องเข้าไปใกล้พระประมาณ ๑ ศอก จะเป็นชายหรือหญิงก็ประเคนได้ทั้งนั้น ส่วนของที่ประเคนต้องไม่ใหญ่หรือนักเกินไป ต้องเป็นของที่พอจะยกได้คนเดียว การจัดรูปเทียนเป็นหน้าที่ของเจ้าภาพไม่ควรให้ผู้อื่นจุดแทน ก่อนจุดเทียนให้กราบพระพุทธรูปเสียก่อน แล้วใช้เทียนชนวนจุดเทียนบนที่บูชา ให้จุดเล่มขวาของพระพุทธรูปเสียก่อน แล้วจุดเล่มซ้าย จึงจัดรูป ๓ ดอก แล้วภาวนาว่า อิเมหิ สกกาเรหิ พุทฺธ อภิปุชยามิ อิเมหิ สกกาเรหิ ฌมฺม อภิปุชยามิ อิเมหิ สกกาเรหิ สงฺฆ อภิปุชยามิ แล้วกราบ ๓ ครั้ง กราบครั้งที่ ๑ ว่า พุทฺธ วนฺทามิ กราบครั้งที่ ๒ ว่า ฌมฺม วนฺทามิ กราบ ครั้งที่ ๓ ว่า สงฺฆ วนฺทามิ ครั้นเมื่อบูชาและกราบพระเสร็จแล้วให้ถวายกลุ่มด้วยสายสัญญาณ ถวายก็ได้ ถวายเสร็จแล้วเริ่มอาราธนาศีลต่อไป ดังนี้ มยฺ ภนฺเต ติสฺรณฺเนน สห ปณฺจ สีลานิ ยาจาม (๓จบ) หรือจะเดิม พุทฺธมฺปิฯ ตติยมฺปิฯ ด้วยก็ได้ แล้วตั้งใจรับศีลต่อไป ซึ่งพระท่านจะให้ศีลจนจบ เมื่อรับศีลแล้ว	

	ให้คุกเข้าประนมมือ อารธนาพระปริตรดังนี้ วิปคฺติปฏิพาหย สพฺพสมฺปตฺติสัทฺธิยา สพฺพทุกฺขวินาสาย ปรีตํ พฺรหฺมมฺถกํ วิปคฺติปฏิพาหย สพฺพสมฺปตฺติสัทฺธิยา สพฺพภยวินาสาย ปรีตํ พฺรหฺมมฺถกํ วิปคฺติปฏิพาหย สพฺพสมฺปตฺติสัทฺธิยา สพฺพโรควินาสาย ปรีตํ พฺรหฺมมฺถกํ อารธนาจบแล้ว กราบลง ๓ ครั้ง แล้วนั่งราบตั้งใจฟังพระสวด เจริญพระพุทธมนต์ต่อไป จุดเทียนน้ำมันต์ตอนพระสวดถึงมงคลคาถาตอนขึ้น "อเสวนาฯ" ให้จุดเทียนชนวนแล้วไปจุดเทียนสำหรับหยคน้ำมันต์ที่ปักติดไว้ กับภาชนะทำน้ำมันต์ จุดเสร็จก็ยกประเคน ถวายพระทำน้ำมันต์ ต่อไป ไหว้หรือกราบหนึ่งครั้ง (จุดเทียนน้ำมันต์เป็นหน้าที่ของ เจ้าภาพ) เมื่อพระสวดมนต์จวนจบ ถึงบท ส่งเทวดา คือ ทุกฺขปฺปตฺตา...ฯ ให้จัดเตรียมน้ำร้อน น้ำดื่มไว้ พอสวดจบก็เอาไปถวายพระท่าน แล้วเลี้ยงภัตตาหารพระ อย่าลืมจัดสำหรับคาวหวานถวายพระ พุทธ เจ้าภาพควรบูชาด้วยใจนี้กดังนี้ อิมิ สุปฺพยฺยชนสมฺปนฺนํ สาลินี โภชนํ อุทกํ วรํ พุทฺธสฺส ปูเชมิ แล้วกราบ ๓ ครั้ง ครั้นได้เวลาพอสมควรก็กล่าวลาข้าวพระพุทธ ว่า เสถ มงฺคลา ยาจามิ พอพระฉันภัตตาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ถวายไทยธรรม พระ ท่านจะขึ้น ยถา เจ้าภาพเริ่มกรวดน้ำห้ามเอานี้รอน้ำ เพราะ ไม่ต้องการให้มีเครื่องกีดขวาง กรวดน้ำเสร็จก็นั่งประนมมือ จนกว่าพระจะอนุโมทนาให้พรเสร็จ จากนั้นนิมนต์พระ	

		ประพรมน้ำมันเจ้าภาพ แยกผู้มีเกียรติที่เชิญมาในงาน และประพรมบริเวณบ้านจนทั่วขณะพรมน้ำมันพระท่านจะสวดเจริญชัยมงคลคาถาสวดจบแล้วเป็นเสร็จพิธีทางพระ เจ้าภาพควรส่งพระกลับวัดแก้วบันไดก็พอ การทำบุญขึ้นบ้านใหม่เสร็จเรียบร้อยแล้ว ต่อไปก็ทำพิธีขึ้นบันไดตามลัทธิความเชื่อถือให้ขึ้นตามทิศที่เป็นมงคล ขึ้นทางทิศบูรพาให้เอาเงินขึ้นก่อนจะมีลาภ ถ้าขึ้นทางทิศอุดรให้เอาทองขึ้นก่อนจะได้สัตว์ ๒ เท้า ๔ เท้า และถ้าขึ้นทางทิศอีสานให้เอานมวัวและของขาวขึ้นก่อน การขึ้นบ้านตอนแรกท่านให้เอาหญ้าแพรก งาม เหล็ก ขึ้นก่อน จะปราศจากทุกข์และอุปัทวันตรายทั้งปวง วันที่จะขึ้นบ้านใหม่ ที่จัดว่าเป็นวันดี ได้แก่ วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ พิธีพระเสร็จแล้วก็จะมีการเลี้ยงอาหารกัน เมื่อสมัยก่อนราว ๓๐-๔๐ ปี จะมีการเลี้ยงอาหารแก่วงศาคณะอุบาสกและแขกเหรื่อที่เชิญมาเป็นเกียรติในงาน พร้อมทั้งจัดให้มีมหรสพการเล่นรื่นเริง เช่น โขน ละคร ลิเก ลำตัด ให้ชมอีกด้วย การเลี้ยงอาหารแขกแบบไทยๆ นั่งล้อมกันเป็นวงๆ หรือทำร้านมีกระดาน ๓-๔ แผ่นปูยาวสำหรับตั้งอาหาร ๒ ข้าง มีกระดานแผ่นเดียวลดต่ำลงมาปูยาวไปสำหรับแขกนั่งรับประทานอาหาร แต่ปัจจุบันนี้การเลี้ยงแขกนิยมใช้โต๊ะจีนอาหารจีนกันเป็นส่วนมาก มหรสพที่จัดให้ชมมักนิยมหาดนตรี นักร้องเพลงลูกทุ่งลูกกรุง หางเครื่องมาแสดงตอนแขกรับประทานอาหารเพื่อให้งานครึกครื้นสนุกสนาน รื่นเริงบันเทิงใจไม่เจียบเหงา การจัดงานใหญ่งานเล็กก็แล้วแต่ฐานะและรสนิยมความต้องการของเจ้าภาพ	
๔๔.	ประเพณีปักธงชัย	ประเพณีปักธงชัย เป็นประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญของอำเภอ นครไทยประเพณีหนึ่งที่ได้ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันเนื่องจากชาวอำเภอ นครไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อและยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นอย่างมาก ประเพณี	www.nakhonthai.ac.th/nt๔.htm

ปีกรงชัยเป็นประเพณีที่ชาวนครไทยได้จัดทำขึ้นในวันขึ้น ๑๔ ถึง ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒ ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชนชาวนครไทยในอดีตที่ประกอบด้วยชาวบ้านวัดหัวร้อง บ้านในเมือง บ้านวัดเหนือ บ้านหนองลานและหมู่บ้านใกล้เคียงจะนำธงที่ชาวบ้านร่วมกันทอไปปักที่เขาช้างล้วงซึ่งเป็นภูเขาคู่ที่ทอดตัวขนานไปกับถนนสายนครไทย-ชาติตระการ ห่างจากตัวอำเภอนครไทยไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ ๖ กิโลเมตรเป็นประจำทุกปี โดยชาวนครไทยส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการนำธงไปปักบนยอดเขาช้างล้วงและความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีปีกรงชัยที่พอสรุปได้ดังนี้

๑.เชื่อว่าการปีกรงจะทำให้บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุขกินคืออยู่ดี โดยมีความเชื่อว่าถ้าปีใดไม่ไปปักจะทำให้เกิดภัยพิบัติ หรือ เพศภัยต่างๆที่ทำให้ชาวบ้านเกิดความเดือดร้อนหรือเสียชีวิตได้ เนื่องจากสาเหตุต่างๆเช่น นาคราชจะมาล้างบ้านล้างเมือง, ยักษ์จะมากินคนหรือช้างจะมากินข้าวที่ชาวบ้านทำการ เพาะปลูกจากคำบอกเล่า ของพระครูประพัฒน์ธรรมคุณเจ้าคณะอำเภอนครไทยและเจ้าอาวาสวัดหน้าพระธาตุได้กล่าวว่า ชาวบ้านได้ติดตาม ช้างไปพบว่ารอยเท้าช้างจะหายไปบริเวณเขาช้างล้วงทุกปีเป็นต้นความเชื่อในเรื่องนี้เป็นที่ยอมรับและกล่าวถึง อยู่เสมอในหมู่ชาวนครไทยเพราะชาวบ้านหิบบกเรื่องราวที่ปีหนึ่งชาวนครไทยไม่ได้ไปปักกรงในปีนั้นชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านต่างๆเสียชีวิตไปหลายคนตั้งแต่บ้านวัดเหนือจนถึงหัวร้องในช่วงเวลาเดียวกันในปีนั้นชาวบ้าน ต้องขึ้นไปปักกรงภายหลัง

๒.ปีกรงเพื่อระลึกถึงพ่อขุนบางกลางหาวเมื่ออพยพมาอยู่ที่เมืองนครไทยครั้งแรกได้เกิดการสู้รบ กับพวกเจ้าของถิ่นเดิมที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้มีการต่อสู้รุกไล่กันจนถึงเขาช้างล้วงทัพของพ่อขุนบางกลางหาว ประสบชัยชนะจึงเอาผ้าคาดเอวของพระองค์ผูกปลายผ้าปักที่ยอดเขาช้างล้วงไว้เป็นอนุสรณ์ที่มีชัยชนะแก่ศัตรู และพระองค์ได้ส่งลูกหลานทั้งหลายไปปักกรงจุด

		ชนะศึกเพื่อรำลึกถึงชัยชนะของพระองค์ทุกปีถ้าปีใดไม่ขึ้นไปปัก ก็ขอให้มีอันเป็นไป ๑.ผู้ปกครองนครไทยคิดระบบการส่งข่าวสารเนื่องจากสมัยก่อนพวกฮ่อมักจะยกพวกมารังแกชาวนครไทย จึงมีข้อตกลงกันระหว่างแม่ทัพนายกองว่าเมื่อใดเห็นผ้าขาวม้าชักขึ้นไปปักบนยอดเขาช้างล้วงก็ให้เตรียมพล ต่อสู้ศัตรูเพื่อป้องกันบ้านเมืองจากคำบอกเล่าของประชาชนส่วนใหญ่ที่ได้ทำการสัมภาษณ์จะให้เหตุผลว่า การที่เขาไปปักธงก็เพื่อให้บ้านเมืองและชุมชนนครไทยมีความสงบสุขเป็นหลักคั้งที่ นางจรัสทองน้อยกล่าวว่าในสมัยที่เป็นเด็กและเป็นสาวไม่มีพิธีบวงสรวงพ่อนุบนางอย่างในปัจจุบัน ชาวบ้านเรียกชื่อประเพณีนี้ว่า"ประเพณีปักธง" การทำธงในอดีตเมื่อถึงเดือน๑๑พระและผู้นำชุมชนจะดีฉ้องบอกเรียไรฝ่ายจากชาวบ้านละแวกหมู่บ้านของตน แล้วจะนัดหมายกันว่าจะทำธงที่บ้านใครคนใดคนหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบ้านของผู้ที่มีความสามารถ ในการทอผ้าหรือบ้านของผู้นำหมู่บ้านแต่ในการทอชาวบ้านจะมาช่วยกันทอเพราะในอดีตผู้หญิงนครไทยสามารถ ทอผ้าได้ทุกคนโดยชาวบ้านจะนำฝ้ายที่ปลูกจากบ้านของตนเองมารวมกันเป็นกองกลางบางส่วนจะนำเส้นด้ายมาแล้วมาช่วยกันทำการทอเป็นผืนธงซึ่งมีลำดับขั้นตอนพอสรุปได้ดังนี้ ๑.หีบฝ้ายโดยการนำฝ้ายมาหีบเพื่อเอาเมล็ดออก ๒.คิดฝ้ายคือการถือเอาฝ้ายที่หีบแล้วไปตีเป็นปุยโดยใช้กงคิดฝ้ายเพื่อให้ฝ้ายขยายตัวเหมือนสำลี ๓.ถักฝ้ายคือการนำเอาฝ้ายที่คิดแล้วไปทำการถักให้เป็นท่อนกลมยาวด้วยไม้ถัก ๔.ปั่นด้ายนำฝ้ายที่ถักแล้วมาทำการปั่นหรือเส้นด้วยหลาปั่น	

		ด้วยซึ่งจะได้ด้ายที่เป็นเส้น ๕.เปียด้ายเป็นการนำด้ายออกจากเมล็ดในด้วยไม้เปียเพื่อให้ด้ายเป็นระเบียบและเป็นใจ ๖.หุบคือการนำเอาเส้นด้ายไปทำการหุบน้ำข้าวแล้วทำการหุบให้เปียกเสมอกันหลังจากนั้นจะนำเส้นฝ้ายไปต้ม กับข้าวสารเพื่อให้เส้นด้ายมีความเหนียวเมื่อนำไปทอเป็นผืนธงจะไม่ขาดง่าย ๗.คั่นและหวีเมื่อต้มแล้วจะนำเส้นด้ายมาใส่ภาชนะทำการคั่นเมื่อคั่นเสร็จจึงนำไปตากให้แห้ง จากนั้นนำไปแช่น้ำแล้วนำมาปั่นให้สะอาดจึงนำไปหวีโดยใช้แปรงหวีแล้วนำไปตากแดดให้แห้ง ๘.เสาะเมื่อเส้นด้ายแห้งแล้วชาวบ้านจะนำมาใส่ระวิงเพื่อทำการเสาะเส้นด้ายใส่กระบุง ๙.กั้นหรือชิงเครื่องทอโดยการกวักฝ้ายจากกงไปใส่ก้วแล้วนำไปเกี่ยวกับหลักคั่นเพื่อชิงเครื่องทอทำเป็นเส้นยืน ๑๐.ปั่นหลอดคือการนำเส้นด้ายไปใส่กงแล้วแกว่งหลอดดึงเส้นด้ายออกจากกงเข้าไปในหลอดเพื่อเอาไปใช้ ทำเป็นเส้นพุ่งหรือเส้นดำ แล้วสับทูกและทอเป็นผืนธง โดยผู้ที่ทำการทอจะเป็นผู้หญิงในหมู่บ้านธงจะมีความกว้างประมาณ ๕๐ เซนติเมตรยาวประมาณ ๔ เมตร บริเวณชายธงจะตกแต่งให้สวยงามด้วยใบโพธิ์ที่ทำจากไม้แล้วนำไม้ไผ่ที่มีความยาว ๑ ฟุตมาใส่หัวท้ายของผืนธง เพื่อถ่วงให้ธงมีน้ำหนักจะได้ไม่ม้วนตัวเมื่อนำไปปักบนยอดเขา วิธีการทำธงของทั้ง ๑๑ หมู่บ้านคือหัวร้อง, บ้านในเมืองและบ้านเหนือจะมีลักษณะและวิธีการคล้ายคลึงกัน เพียงแต่บางครั้งจะทำการทอธงก่อนวันปักธงประมาณ ๑ วันเรียกว่า "การทำแบบจุลกฐิน" การทอเช่นนี้จะสามารถทำได้ในลักษณะที่ชาวบ้านพากันบริจาคเส้นด้ายจึง	

		สามารถทำได้เลย อีกทั้งพื้นธงมีความยาวไม่มากจึงทำให้สามารถทอเสร็จได้ในวันเดียว การทอธงของชาวนครไทยในอดีตนับเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความสามัคคีกัน ของประชาชนในหมู่บ้านและยังแสดงถึงคุณค่าทางจิตใจและความรู้สึกของคนในชุมชน ในปัจจุบันนี้การทำธงของแต่ละหมู่บ้านจะมีลักษณะของการเรียไรเงินไปซื้อเส้นด้ายและนำมาทอ เนื่องจากปัจจุบันชาวนครไทยปลูกฝ้ายเป็นจำนวนน้อยหรือจะนำเงินไปมอบให้ผู้ที่มีความชำนาญในการทอผ้า ดำเนินการทอเช่นในปัจจุบันนี้ผู้ที่ทอการทอธงของหมู่บ้านวัดหัวร้องคือนางคำทอง ม่วงแก่น เมื่อทำการทอธงและตกแต่งพื้นธงเรียบร้อยแล้วในอดีตชาวบ้านจะมารวมกันที่วัดเช่นวัดเหนือ หลังจากรวมกันเสร็จแล้วในบางปีชาวบ้านจะจัดขบวนแห่ธงไปตลาดโดยมีการสืซอ, ดีผึ้ง, ดีกลอง นำหน้าขบวนชาวบ้านจะรำรำกันอย่างสนุกสนานเมื่อแห่ธงเสร็จในตอนเย็นก่อนถึงวันปักธง จะมีการเจริญพระพุทธมนต์เย็นเพื่อฉลองธง เมื่อถึงตอนเช้าวัดแต่ละวัดจะมีการทำบุญตักบาตรชาวบ้านจะเตรียมอาหารมาทำบุญตักบาตรที่วัดของตน ถ้าคนใดจะขึ้นไปปักธงก็จะจัดเตรียมอาหารสำหรับตนเองและไปเลี้ยงเพลพระบนเขาด้วยการเดินทางขึ้นเขาเพื่อไปปักธงในสมัยก่อนจะเริ่มเดินทางหลังจากทำบุญและกินข้าวเสร็จชาวบ้านจะเตรียมแต่อาหารห่อขึ้นไป สำหรับน้ำจะไปเอาที่ถ้ำฉั่นเพลเนื่องจากคนที่ไปในสมัยก่อนมีจำนวนไม่มากนักบริเวณบ่อหลังถ้ำฉั่นเพล จึงเพียงพอต่อการบริโภคผู้ที่เดินทางขึ้นเขาเพื่อไปปักธงจะประกอบด้วยพระสงฆ์ตามวัดที่ชาวบ้านได้นิมนต์ไว้ หรือที่ท่านมีศรัทธาไปเองโดยจะเดินทางเท้าผ่านทุ่งนาและป่าไปที่เขาช้างล้วงมีชาวบ้านหนองลานหนองน้ำสร้างบ้านบ่อไธ้จอกบ้านนาหัวเซและบ้านเนินเพิ่มซึ่งในสมัยก่อนหมู่บ้านหนองลานจะทำธงไปปักด้วยโดยจะตกลงกับ วัดเหนือ ถ้าปีใดหมู่บ้านหนองลานไม่ทำไปวัดเหนือก็จะทำซึ่งแล้วแต่จะตกลงกันแต่ในปัจจุบันนี้หมู่บ้านวัดเหนือ จะทำธงไปโดยหมู่บ้านหนองลานไปร่วมปักธงในการไปปักธงชาวบ้านจะ	

เตรียมน้ำและอาหารติดตัวไปนอกจากนี้ อุปกรณ์อย่างหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือมีดเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางในการเดินทางชาวบ้านจะเดินทางเป็นกลุ่ม เป็นพวกประกอบด้วยหนุ่มสาวและผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีกำลังสามารถจะเดินทางขึ้นเขาได้โดยมีพระเป็นผู้นำซึ่งส่วนใหญ่ เจ้าอาวาสจากวัดเหนือวัดกลางและวัดหัวร่อง จากการสัมภาษณ์พระครูพิพัฒนธรรมคุณเจ้าอาวาสวัดเหนือกล่าวว่า นับตั้งแต่บวชมาเป็นเวลา๑๘พรรษาท่านขึ้นเขานำชาวบ้านไปปักธงทุกปีจนถึงประมาณปีพ.ศ.๒๕๓๗ ท่านเดินทางขึ้นเขาไม่ไหวเนื่องจากสุขภาพไม่เอื้ออำนวยจึงได้มอบหมายให้พระสงฆ์รูปอื่นไปขึ้นเขาแทนโดยท่าน ให้เหตุผลว่าตลอดเวลา๑๐กว่าปีที่นำชาวบ้านขึ้นเขาเพราะต้องการไปปักธงตามประเพณีและพระมีบทบาทเป็นผู้นำ ชาวบ้านนำธงไปปัก

การเดินทางในอดีตชาวบ้านกล่าวว่ามีความลำบากมากไม่เหมือนกับสมัยนี้ที่มีถนน ไปถึงเชิงเขา ขณะที่เดินทางขึ้นเขาไปสู่อยอดเขาก็ไม่ลำบากเพราะทางราชการและผู้นำหมู่บ้านได้ทำการถางป่าไว้ล่วงหน้าแล้ว ชาวบ้านไม่ต้องเกาะเถาวัลย์ขึ้นไปอีกแล้วทำให้สามารถเดินทางได้สะดวกสบายขึ้นระยะเวลาในการเดินทางจึงน้อยลง กว่าเดิมมากกว่าในสมัยก่อนเนื่องจากในอดีตเขาข้างล่างเป็นเขาที่มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์มากทำให้ชาวบ้านต้องใช้มีด ฟันคัดต้นไม้ต่างๆเพื่อให้สามารถที่จะเดินทางไปได้นอกจากนั้นในการเดินทางต้องคอยระวังหนามไม้ต่างๆ แต่สิ่งที่ดีคือในขณะที่เดินทางขึ้นเขาอากาศจะเย็นสบายในขณะที่ปัจจุบันนี้พื้นที่ป่าลดลงการเดินทางขึ้นเขาข้างล่าง อากาศจะร้อนทำให้ผู้ที่ขึ้นไปเหนื่อยได้ง่ายจากการเดินทางที่ยากลำบาก ชาวนครไทยที่ไปปักธงในอดีตส่วนใหญ่ จึงจะเป็นผู้สูงอายุที่มีครอบครัวแล้วและมีกำลังที่จะขึ้นได้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกนั้นจะเป็นหนุ่มสาวแต่ผู้หญิง ที่ไปจะมีน้อยและผู้ที่ไม่ไปในอดีตส่วนใหญ่จะไปเพียงครั้งเดียวเท่านั้นในสมัยก่อนจะไม่ค่อยให้หนุ่มสาวหรือเด็กไป เพราะเกรงว่าผีหรือเจ้าป่าเจ้าเขาอาจเกิดความพึงพอใจและอาจจะนำเขาไปอยู่ด้วยในการเดินทาง พระสงฆ์ และชาวบ้านจะเดินทางไปถึงยอดเขาอย่างช้าประมาณ

๕ โมงเช้าเพราะพระจะต้องฉันอาหารเพลที่ถ้ำฉันเพลซึ่งมีลักษณะเป็นเพิงถ้ำรูดพื้นเป็นแผ่นหินมีความกว้างไม่มากเท่าใดนักพระสามารถนั่งได้ประมาณ๘ถึง๑๐รูปเมื่อไปถึงชาวบ้านจะถวายภัตตาหารแก่พระสงฆ์เนื่องจากถั่วขามหรือภาชนะที่ใส่อาหารนั้นขนไปด้วยความยากลำบากชาวบ้านจึงนิยมนำข้าวด้วยใบตองไปรับประทานในเรื่องภาชนะใส่อาหารนางจรัสชาวบ้านกลุ่มวัดกลางเล่าถึงความเชื่อว่า สมัยก่อนชาวบ้านจะนำอาหารไปเท่านั้นด้วยขามภาชนะที่ใส่อาหารถวายพรไม่ต้องเอาไปเพราะบนยอดเขา จะมีผู้จัดเตรียมภาชนะที่จะใช้ใส่อาหารเลี้ยงพระนอกจากถั่วขามแล้วบนยอดเขายังมีแก้วแหวนเครื่องประดับต่างๆ ให้ผู้ที่ไปประกอบพิธีปักธงชัยใช้ประดับร่างกายให้งดงามแต่เนื่องจากคนนครไทยรุ่นหลังมีคนนิสัยไม่ดีขึ้นไปปักธง พวกเหล่านี้ได้นำถั่วขามและแก้วแหวนเครื่องประดับกลับลงมาด้วยท่านจึงโกรธไม่จัดเตรียมสิ่งเหล่านี้ไว้ให้เช่น อดีตที่ผ่านมานอกจากนี้ก่อนขึ้นปักธง๑คืนชาวบ้านจะได้ยินเสียงการตีฆ้อง,กลองดังแว่วมาจากเขาช้างล้วง พอฉันเพลเรียบร้อยแล้วชาวบ้านจะรับประทานอาหารร่วมกันหลังจากนั้นพระสงฆ์และชาวบ้านจะนำธงของวัดเหนือ ปีนขึ้นบันไดไม้ไผ่ชั่วคราวที่ทำด้วยไม้ไผ่ไปปักธงที่ยอดเขาฉันเพลเป็นแห่งแรกเมื่อปีนถึงยอดเขาฉันเพลเรียบร้อยแล้วผู้นำชาวบ้านจะกล่าวคำถวายธรรมาสนาให้พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถาระหว่างที่พระสงฆ์กำลังสวดมนต์อยู่นั้น ผู้นำชาวบ้านจะนำธงไปผูกกับลำไม้ไผ่จากนั้นนำไปปักไว้ในหลุมบนยอดเขามีลักษณะเป็นร่องลึกสามารถเสียบด้านธง ได้พร้อมกับกล่าวคำไชโยโห่ร้องทั้งผู้ที่อยู่บนยอดเขาและผู้ที่เป็นกองเชียร์อยู่ที่ลานหินเบื้องล่างแล้วนำก้อนหิน ไปทับเพื่อประคองเสาเมื่อปักธงเสร็จถือว่าเป็นอันเสร็จพิธี

ในอดีตเมื่อพระและชาวบ้านเดินทางไปถึงเขาฉันเพลก่อนเวลาเวลาฉันเพลพระและชาวบ้านก็อาจจะทำพิธี ปักธงก่อน จากนั้นจึงมาฉันอาหารเพลที่ถ้ำฉันเพลต่อมาพระและชาวบ้านจะเคลื่อนขบวนไปปักธงผืนที่๒ ที่ยอดเขาข่านไฮซึ่งอยู่ห่างจาก

ธงพื้นแรกประมาณ๓๐๐เมตรพระและชาวบ้านที่มีความสามารถในการปีนจะปีนบันได ขึ้นไปบนยอดเขาวิธีการปีนธงจะกระทำเช่นเดียวกับธงพื้นแรกโดยธงที่ปักบริเวณยอดเขาย่นไฮจะเป็นธงของ หมู่บ้านวัดกลางแหล่งสุดท้ายที่จะทำการปักธงได้แก่ยอดเขาช้างล้วงซึ่งมีลักษณะคล้ายลูกช้างนอนหมอบจึงเรียกว่า เขาช้างล้วงเป็นยอดเขาที่ใหญ่ที่สุดและปีนค่อนข้างยากลำบากเนื่องจากช่องเขาที่จะปีนจากข้างล่างขึ้นไปข้างบน ยอดเขาค่อนข้างแคบทำให้มีความเชื่อว่าคนมีบุญเท่านั้นจึงจะสามารถลอดช่องเขาขึ้นไปข้างบนได้ธงที่ทำการปักที่ ยอดเขาช้างล้วงจะเป็นธงของหมู่บ้านวัดหัวร้องเมื่อปักเสร็จแล้วจะถือว่าเสร็จพิธีการปักธงประจำปีอันเป็น ประเพณีท้องถิ่นของนครไทย

ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็จะแยกย้ายเดินทางกลับในขณะที่บางส่วนจะพากันชมความงามของป่าธรรมชาติและ ก้อนหินใหญ่น้อยที่มีความสวยงามและมีลักษณะแตกต่างกันไป เนื่องจากการสึกกร่อนของหินตามธรรมชาติ ในบริเวณนี้หรือบางส่วนชมทิวทัศน์เบื้องล่างของนครไทยการเดินทางกลับในปัจจุบันนี้ใช้เวลาน้อยมากเมื่อเทียบกับ อดีตที่กว่าชาวบ้านจะลงมาถึงพื้นที่ราบเบื้องล่างเป็นเวลาเย็นส่วนหนึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการเดินทางลำบากอีกทั้ง ในขณะที่ลงมาจากเขาชาวบ้านจะพากันตัดไม้ไผ่มาใช้สำหรับเผาข้าวหลามและทำไม้คานลงมาใช้ในชีวิตประจำวัน

เดิมนั้นการปักธงจะกระทำกัน ในหมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับเขาช้างล้วงไม่กี่หมู่บ้านดังที่ได้กล่าวมาแล้วดังนั้นเพื่อ เป็นการรักษาวินัยธรรมพื้นบ้านเมื่อประมาณพ.ศ.๒๕๒๕ทางอำเภอนครไทยได้เชิญชวนให้ชาวบ้านจากหมู่บ้านและ ตำบลต่างๆทำธงมาร่วมประกวดในงานประเพณีปักธงชัยและนอกจากนี้ยังเพิ่มพิธีกรรมบวงสรวงพ่อขุนบาง กลางหาวมีขบวนแห่ธงจากตำบลต่างๆในภาคกลางคืนก็จะมีการแสดงมโหรีศพและประกวดธิดาพ่อขุนบางกลางท่าว ทำให้ประเพณีปักธงชัยในสมัยนี้แตกต่างไปจากสมัยก่อนแต่ธงที่นำไปปักบนเขาช้างล้วง

		ยังเป็นธงของสามหมู่บ้าน ส่งผลทำให้งานประเพณีปักชัยเป็นที่รู้จักแพร่หลายและเป็นประเพณีของชาวนครไทยทุกคน	
๔๕.	พิธีถวาย สัตย์ ปฏิญาณ วัน ราชวัลลภ	ในวันที่ ๓ เดือนธันวาคม เหล่าทหารรักษาพระองค์ได้จัดพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณ ณ บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้าในช่วงบ่าย เพื่อแสดงความพร้อมเพรียง และความจงรักภักดีของเหล่าทหารหาญ ที่มีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นกิจกรรม	www.tourthai.com/province/bangkok/festival_t.shtml
๔๖.	งาน นมัสการ พระบรม บรรพต หรืองานวัด ภูเขาทอง	บรมบรรพต หรือภูเขาทองนี้ สร้างเป็นรูปภูเขา มีพระเจดีย์อยู่บนยอด มีบันไดเวียนขึ้นทางทิศเหนือและทิศใต้ การสร้างนี้ได้เริ่มขึ้น ในสมัยรัชกาลที่ ๓ พร้อมพระราชทานนามว่า "พระเจดีย์ภูเขาทอง" แต่เนื่องจากบริเวณนั้นเป็นดินอ่อนพระเจดีย์จึงทรุดลง ต่อมา ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ได้ทำการปรับปรุงและเปลี่ยนนามเป็น "บรม บรรพต" การปรับปรุงซ่อมแซมนี้ได้ดำเนินมาจนแล้วเสร็จในสมัย รัชกาลที่ ๕ และได้โปรดให้ตัดถนน ถมคลอง และทำสะพานเพื่อความสะดวกในการเข้าไปยังลานบรมบรรพต บรมบรรพตหรือภูเขาทองมีความสูงจากฐานถึงยอดพระเจดีย์ ๖๓.๖ เมตร ตกแต่งด้วยการบุโมเสก กระเบื้องสีจากอิตาลีที่องค์พระเจดีย์เป็นสีทองสุกอร่าม และได้รับการปรับปรุงพื้นลาดฟ้าสร้างพระเจดีย์ทิศ ๔ มุม ภายในพระเจดีย์ใหญ่บนบรมบรรพตนี้บรรจุ พระบรมสารีริกธาตุจากกรุงกบิลพัสดุ์ ประเทศอินเดีย และพระ ทันตธาตุ หรือพระเขี้ยวแก้วของพระพุทธองค์ไว้ด้วย ต่อมาในปี ๒๕๐๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ได้ทรงบรรจุ พระบรมสารีริกธาตุในพระเจดีย์บนลูกแก้ว งานนมัสการพระบรมบรรพตหรืองานวัดภูเขาทอง ได้เริ่มมีขึ้นใน สมัยรัชกาลที่ ๓ และได้จัดให้มีงานเป็นประจำทุกปีจนถึงปัจจุบันใน วันขึ้น ๑๑ ค่ำ ถึงวันแรม ๓ ค่ำ เดือน ๑๒ รวม ๗ ค่ำ ๘ วัน โดยใน งานจะมีการนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ ที่	www.tourthai.com/province/bangkok/festival_t.shtml

		ประดิษฐานอยู่ในพระเจดีย์ใหญ่ และเปิดทองพระอัฐารส พระพุทธรูปสำคัญของวัด มีการออกร้านขายสินค้า อาหาร มีการละเล่น มหรสพ และสวนสนุก สำหรับเด็กๆ ทุกวัน	
๔๗.	พระราชพิธี เสด็จพระ ราชดำเนิน ถวายผ้าพระ กฐิน โดย กระบวน พุ ทธาตรา ชลมารค	ในยุคแรกเริ่มของกระบวนเรือ การเสด็จพระราชดำเนินของพระมหากษัตริย์ไทย นับแต่โบราณกาลมา นอกจากการเสด็จพระราชดำเนินทางบก ที่เรียกว่า "พุทธาตราชลมารค" แล้ว การเสด็จ พระราชดำเนินทางน้ำ คือ "พุทธาตราชลมารค" ก็เป็นเส้นทาง การคมนาคมที่สำคัญยิ่งเช่นกัน ตั้งแต่ครั้งสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี ของไทยเรา ปรากฏว่าพระร่วงทรงเรือออกไปลอยกระทงหรือพิธี จองเปรียง ณ กลางสระน้ำ พร้อมทั้งเผาทิพนเล่นไฟในยามคืนเพ็ญ เดือนสิบสอง ครั้นต่อมาถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ซึ่งเป็นเมืองเกาะล้อม รอบไปด้วยแม่น้ำลำคลองมากมายหลายสาย ชีวิตความเป็นอยู่ริมน้ำ ของชาวกรุงเก่า จึงต้องอาศัยเรือในการสัญจรไปมา รวมทั้งในเวลา รบทัพจับศึกก็จะใช้กระบวนทัพเรือเป็นสำคัญ จึงปรากฏว่ามีการ สร้างเรือรบมากมายในสมัยกรุงศรีอยุธยา ในเวลาบ้านเมืองปราศจากศึกสงคราม ได้ใช้เรือรบฝึกซ้อมกระบวน ยุทธกันเป็นนิจ เพราะฉะนั้นเมื่อถึงฤดูน้ำหลาก อันเป็นเวลา ที่ราษฎร วางจากการทำนา จึงเรียกระดมพลมาฝึกซ้อมกระบวนทัพเรือ โดย อาศัยฤดูกาลประจวบกับการทอดกฐิน พระเจ้าแผ่นดินจึงเสด็จพระ ราชดำเนินไปถวายพระกฐิน โดยกระบวนเรือรบแห่แหนเพื่อให้ไพร่ พลได้รื่นเริงในการกุศล จึงจัดเป็นประเพณีที่แห่เสด็จกฐิน โดยกระบวนเรือยาวสืบมาจนทุกวันนี้ ในขณะที่เดียวกัน ยามบ้านเมืองสุขสงบว่างเว้นจากการงาน ชาวกรุง ศรีอยุธยา ก็หันมาเล่นเพลงเรือ แข่งเรือกันเป็นที่สนุกสนาน โดยเฉพาะพระเจ้าแผ่นดินกรุงสยาม สมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อ จะเสด็จแปรพระราชฐานไปยังหัวเมือง	www. tourthai.com/provi nce/bangkok/festi val_t.shtml

		ต่าง ๆ จะมีกระบวนการเรือ เพชรพวง ซึ่งเป็นริ้วกระบวนการที่ใหญ่มาก จัดออกเป็น ๔ สาย และริ้ว เรือพระที่นั่งตรงกลางอีก ๑ สาย ใช้เรือทั้งสิ้นไม่น้อยกว่าร้อยลำ ระหว่างการเคลื่อนกระบวนการพยุหยาตรา ก็มีการแห่เรือพร้อมเครื่อง ประโคม จนเกิดเป็นวรรณกรรม ร้อยกรองที่ไพเราะยิ่ง คือ "กาพย์ แห่เรือ" ซึ่งเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ ในสมัยพระเจ้าบรมโกศ ตอน ปลายกรุงศรีอยุธยา ซึ่งบรรยายถึงความงดงามและลักษณะของเรือ ในกระบวนการพยุหยาตรา ชลมารคครั้งนั้น และบทแห่เรื่อนี้ก็กลายเป็น แม่แบบของการ แต่งกาพย์แห่เรือมาจนเท่าทุกวันนี้ พระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐิน โดยกระบวนการพยุหยาตราชลมารคนี้ จะจัดขึ้นในโอกาสพิเศษเท่านั้น จึงเป็นสิ่งที่ ประชาชนชาวไทย และชาวต่างประเทศเฝ้ารอคอยที่จะได้ชม มา เป็นเวลานาน	
๔๘.	ประเพณีใส่บาตรดอกไม้วัดบวรนิเวศ	การบูชาพระรัตนตรัยด้วยดอกไม้รูปเทียนนั้นเรียกว่า "อามิสบูชา" ศรัทธานี้มีผลานิสงส์ไม่น้อยไปกว่าการปฏิบัติบูชา และนับเป็นคติ ความเชื่อทางพุทธศาสนาที่ชาวไทยปฏิบัติสืบทอดกันมา การถวาย ดอกไม้เพื่อบูชาพระจะทำเป็นพิธีใหญ่ และสืบทอดกันมาจนกลายเป็นประเพณีประจำถิ่น เรียกว่า "ประเพณีใส่บาตรดอกไม้" หรือ "ประเพณีตักบาตรดอกไม้" ซึ่งในกรุงเทพมหานครจะมีเพียงแห่ง เดียวที่วัดบวรนิเวศวิหาร ประเพณีใส่บาตรดอกไม้ที่วัดบวรนิเวศวิหารนี้ ได้จัดมาเป็นประจำ ทุกปี ประมาณ ๕๐ ปีมาแล้ว แต่ดอกไม้ที่ใช้ในวัดบวรนิเวศฯ นี้แตกต่างจากดอกไม้ที่ใช้ใส่บาตรที่อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เพราะที่วัดบวรนิเวศฯ ใช้ดอกบัว แต่ก็มีดอกไม้ชนิดอื่นปะปนเข้ามา ด้วย เช่น ดอกกุหลาบ กล้วยไม้ และดอกไม้สดที่นำมาประดิษฐ์อย่าง สวยงาม สาเหตุของการใช้ดอกบัวนั้น พระคุณเจ้าพระครูสุภัทรสารโสภณ ผู้ช่วยเลขาธิการวัดบวรนิเวศเล่าว่า ในพุทธประวัติตอนต่าง ๆ มีการ ถวายดอกไม้เป็นประจำ โดยเฉพาะดอกบัว และจากพุทธปาฏิหาริย์ มักปรากฏดอกบัวผุดขึ้นมารองรับพระบาท	www.tourthai.com/province/bangkok/festival_t.shtml

		ทุกอย่างก้าวที่พระองค์เสด็จไป โดยเฉพาะตอนประสูติ เห็นได้ว่า ดอกบัวมีความสำคัญ ทางพุทธศาสนา ดังนั้นจึงถือว่าดอกบัวเป็นดอกไม้ประธานของ ดอกไม้ทั้งปวง กำหนดการจัดการในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ (วันเข้าพรรษา) เวลาประมาณ ๑๕.๐๐-๑๖.๐๐ น.	
๔๕.	พระราชพิธี พืชมงคล จรดพระ นังคัลแรก นาขวัญ	พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ทำเพื่อความ เป็น สิริมงคลแก่พืชนพันธุ์ธัญญาหาร และเพื่อเป็นการบำรุงขวัญ เกษตรกรไทย โดยพระราชพิธีพืชมงคลเป็นพิธีสงฆ์ พระราชพิธี จรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นพิธีพราหมณ์ แต่มีจุดประสงค์ อย่าง เดียวกัน พระราชพิธีนี้กระทำต่อเนื่องกัน จึงเรียกว่า "พระ ราชพิธี พืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ" พระราชพิธีพืชมงคล เริ่มมีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตน โกสินทร์ ส่วนพระราช พิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ หรือเรียกสามัญว่า "พิธีแรกนา ขวัญ" สันนิษฐานว่ามีมาก่อนกรุงสุโขทัย ส่วนในสมัยกรุงศรีอยุธยา ถือเป็นพิธีสำคัญ เพราะมีตราไว้ในกฎหมายเทียรบาล ให้ ถือเป็นพระ ราชพิธีที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำในเดือน ๖ ต่อมาใน สมัยกรุงรัตน โกสินทร์ พระราชพิธีพืชมงคลซึ่งเป็นพิธีสงฆ์ จะ ทำที่ท้องสนามหลวงและพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนา ขวัญ ซึ่งเป็นพิธี พราหมณ์จะทำที่ทุ่งสัมปทายนอกพระนคร แต่ พิธีทั้งสองนี้ทำในวัน และเวลาเดียวกัน พระราชพิธีนี้ได้ถูก ระงับไปครั้งหนึ่งระหว่าง พ.ศ.๒๔๗๕-๒๕๐๒ เพราะเป็น ระยะเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงการ ปกครอง แต่พิธีพืชมงคลก็ ยังถือปฏิบัติอยู่ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ได้ทรงพระ กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ฟื้นฟูขึ้นใหม่ พ.ศ. ๒๕๐๓ และโปรดให้ กระทำทั้งสองพระราชพิธี คือ พระราชพิธีพืชมงคลและพระราช	www. tourthai.com/provi nce/bangkok/festi val_t.shtml

		พิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญตามโบราณราชประเพณี และให้เป็น พระราชพิธีต่อเนื่องกัน โดยพระราชพิธีพืชมงคลจะทำก่อนพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ๑ วัน ในเดือนพฤษภาคม	
๕๐.	ประเพณี สงกรานต์วิ สุทธิกษัตริย์	งานสงกรานต์วิสุทธิกษัตริย์ เริ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๘ โดยมีชาววิสุทธิกษัตริย์กลุ่มหนึ่ง ได้ร่วมกันจัดทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ในวัน สงกรานต์ รวมทั้งมีการปล่อยนกปล่อยปลา เล่นเข้าผี และมีมหรสพ มากมาย ซึ่งชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ภายหลังได้ตั้ง ชื่องานว่า "ประเพณีสงกรานต์วิสุทธิกษัตริย์" และกำหนดให้จัด ขึ้นในวันที่ ๑๒-๑๓ เมษายน พ.ศ.๒๔๘๕ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ได้พระราชทานเงินสมทบทุนให้จัดงานขึ้นอีกครั้งหนึ่ง หลังจากกระจัดไประหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๘๕-๒๔๘๘) และได้มีการประกวดเทพีสงกรานต์ขึ้นเป็นครั้งแรก กิจกรรมในงานเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๒ เมษายน มีการแห่พระพุทธรูป จากวัดศรีเทพมาประดิษฐาน ณ บริเวณงานย่านถนนวิสุทธิ กษัตริย์ เพื่อให้ประชาชนได้สรงน้ำ มีการรดน้ำขอพรจากผู้ใหญ่ การละเล่นพื้นเมือง กีฬาสำหรับเด็ก กลางคืนมีมหรสพต่าง ๆ ในวันที่ ๑๓ เมษายน ซึ่งเป็นวันสงกรานต์ มีการตักบาตรและประกวดเทพีสงกรานต์ในช่วงเช้า และการแสดงในยามค่ำคืน	www. tourthai.com/provi nce/bangkok/festi val_t.shtml
๕๑.	งานว่าว สนาม หลวง	ว่าวเป็นสิ่งที่ชาวไทยคุ้นเคยและรู้จักกันมาแต่โบราณ เพราะเป็นการเล่นและเป็นกีฬาที่แพร่หลาย เริ่มมีขึ้นตั้งแต่สมัยสุโขทัย (พ. ศ.๑๖๘๑-๑๙๘๑) จนเกิดตำนานความรักระหว่างพระร่วงหรือพ่อ ขุนศรีอินทราทิตย์ซึ่งโปรดการเล่นว่าวมาก วันหนึ่งพระองค์ทรง เล่นว่าวในวัง สายป่านขาดลอยไปตกที่หลังคาบ้านพระยาเอื้อ พระองค์เสียดายว่าวมาก เมื่อถึงเวลากลางคืนจึงปลอมตัวเป็นคน สามัญ ปีนออกจากวังไปเก็บว่าวที่บ้านพระยา	www. tourthai.com/provi nce/bangkok/festi val_t.shtml

		เอื้อ เมื่อปีนไปได้พบ ว่าพระยาเอื้อมีลูกสาวสวย ทำให้ พระองค์เกิดความรักกับลูกสาว พระยาเอื้อ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ.๑๘๕๓-๒๓๑๐) การเล่นว่าวได้รับความนิยมมาก ตั้งแต่พระมหากษัตริย์เรื่อยมาจนถึงสามัญชน ในสมัย สมเด็จพระเพทราชา ได้ใช้ว่าวในการสงครามด้วย คือ ใช้ว่าวติด ลูกกระเบิดลอยขึ้นไปแล้วจุดไฟสายป่าน ทำให้ฝ่าย ข้าราชการติด ลูกกระเบิด เสียหาย การแข่งขันว่าวจุฬาและปักเป้าได้ เกิดขึ้นในสมัยนี้ พระ มหากษัตริย์จะทรงว่าวจุฬา ถ้าใครเล่นว่าว ปักเป้าเข้ามาในเขตของ พระองค์ก็จะถูกคว่ำลงมา และการพนัน เรื่องว่าวก็เริ่มมีขึ้นแต่บัด นั้น สมัยรัตน โกสินทร์ (พ.ศ.๒๓๒๕ ถึงปัจจุบัน) การเล่นว่าวยังเป็น ที่ นิยมกันอยู่มาก ในสมัยรัชกาลที่ ๔ (พ.ศ.๒๓๕๔-๒๔๑๑) พระองค์ ทรงมีพระบรมราชานุญาต ให้ประชาชนเล่นว่าวได้ที่ ท้องสนาม หลวง ต่อมาในรัชกาลที่ ๕ ในปี พ.ศ. ๒๔๔๕ ได้มี การจัดการแข่งขัน ว่าวจุฬา-ปักเป้า ซึ่งด้วยทองคำพระราชทาน ที่พระราชวังดุสิต การแข่งขันนี้มีเป็นประจำทุกปี จนสิ้นรัชสมัย ของพระองค์ ต่อมาใน ช่วงปีสุดท้ายในรัชกาลที่ ๖ (พ.ศ. ๒๔๕๓-๒๔๖๘) พระองค์ได้ทรง ฟันฟูกีฬาวว่าวขึ้นมาอีกครั้ง หนึ่ง ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงได้จัดการแข่งขันกีฬาวว่าว ระหว่างจุฬา-ปักเป้าประจำปีขึ้นมาอีก และดำเนินมาถึงปัจจุบัน โดย จัดขึ้นปีละ ๑ ครั้ง ระหว่างกลางเดือนกุมภาพันธ์- กลางเดือน เมษายน ณ ท้องสนามหลวง โดยการแข่งชันจะเริ่ม เวลาประมาณ ๑๖.๔๕-๑๗.๓๐ น. และในระหว่างเทศกาล ดังกล่าว บริเวณท้อง สนามหลวงก็ได้จัดกิจกรรมเสริมอื่นๆ ให้ ชมด้วย เช่น การแสดง ศิลปะป้องกันตัว กระบี่กระบอง คอนเสิร์ต ไทย การจำหน่ายว่าวชนิด ต่างๆ รวมทั้งมีการนำว่าวจาก ต่างประเทศมาแสดงด้วย เป็น กิจกรรมที่ได้รับความนิยมเป็น อย่างมาก จากชาวไทยและชาวต่าง ประเทศ	

๕๒.	พิธีแห่งพระ นารายณ์ ตรีขัม ปวาย- โล้ชิงช้า	“พระราชพิธีตรีขัมปวาย” หรือ “พิธีโล้ชิงช้า” ถือเอาต้นฤดูหนาวเป็นพิธีส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู นับเป็นพิธีทำบุญตรุษเปลี่ยนปีใหม่ จึงเป็นพิธีใหญ่ของพราหมณ์ ตามตำนานถือว่าการต้อนรับพระอิศวรที่จะเสด็จลงมาเยี่ยมโลกเป็นประจำทุกปี และเป็น ๑ ใน ๓ เทพเจ้า (พระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม) ที่ร่วมกันสร้างโลก จะมีกำหนดระยะเวลา ๑๐ วัน คือเริ่มตั้งแต่วันขึ้น ๗ ค่ำ เดือนยี่ ถือว่าเป็นวันเสด็จลงมาสู่โลก จนถึงวันแรม ๑ ค่ำ เป็นวันเสด็จกลับ ต่อจากนั้นในวัน ๑ ค่ำ พระนารายณ์เสด็จลง แรม ๕ ค่ำเสด็จกลับ ซึ่งในปีนี้จะอยู่ระหว่างวันที่ ๖-๑๕ มกราคม ๒๕๕๕ ส่วนประเพณีการ โล้ชิงช้า ได้เริ่มมีมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่ง “เสาชิงช้า” ที่เห็นในปัจจุบันหน้าศาลาว่าการกรุงเทพมหานครนั้นสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ ๑) เมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ.๒๓๒๗ มูลเหตุของการสร้างเสาชิงช้า เนื่องจาก มีพราหมณ์ชาวเมืองสุโขทัยผู้หนึ่งได้กราบบังคมทูลต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ว่า ตามธรรมเนียมของการประกอบ “พิธีตรีขัมปวาย” นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการ โล้ชิงช้าด้วย แต่ด้วยในขณะนั้นเป็นช่วงเวลาที่เพิ่งจะสร้างกรุงเทพฯ เสร็จใหม่ๆ จึงยังไม่มี “เสาชิงช้า” ให้ประกอบพิธี ทางรัชกาลที่ ๑ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเสาชิงช้าขึ้นในบริเวณที่ดินหน้าวัดสุทัศนเทพวรารามในปัจจุบัน ซึ่งเดิมทีที่ดินในบริเวณนี้เป็นเพียงป่ารกยังไม่เจริญเหมือนในเวลานี้ “พระราชพิธีตรีขัมปวาย” มีลักษณะคล้ายพิธีวิสาขบูชาในพระพุทธศาสนา เป็นพิธีใหญ่ของพระนคร พระราชพิธีจะเริ่มขึ้นจากการประกอบพิธีสงฆ์ในช่วงเช้าของวันขึ้น ๗ ค่ำ ด้วยการนิมนต์พระสงฆ์ จำนวน ๑๕ รูป ประกอบด้วย พระราชา	www. tourthai.com/provi nce/bangkok/festi val_t.shtml

คณะ ๓ รูป พระพิธีธรรม ๑๒ รูป รับพระราชทานฉันทที่พระที่นั่ง
พุทธโศภน มีเครื่องไทยทาน สบง, รม, รองเท้า, หมากพลู, รูป
เทียน, กระจาดข้าวเม่า, ข้าวตอก, เผือก เหล่านี้เป็นต้น

แต่ในบางครั้ง พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชภารกิจ ก็โปรด
เกล้าฯ แต่งตั้งข้าราชการผู้ใหญ่ระดับชั้นพระยามาเป็นผู้แทน
พระองค์ (ซึ่งใช้ขุนนางชั้นพระยาพานทอง หรือ เทียบเท่า
ข้าราชการระดับ ๑๑ ในปัจจุบัน) โดยสมมติว่าเป็นพระอิสวร
เป็นเจ้าลงมาเยี่ยมโลก เรียกว่า “พระยาอินทริขันธ์” แต่งตัวนุ่งผ้า
เยียรบับ แต่วิธีนุ่งนั้นเรียกว่า บ่าวขุน มีชายห้อยอยู่เบื้องหน้า
สวมเสื้อเยียรบับคาดเข็มขัด สวมเสื้อคลุมพอกเกี้ยวตาม
บรรดาศักดิ์

ดังนั้น เมื่อถึงวันประกอบพระราชพิธีจึงต้องมีการจัดริ้วขบวน
เกียรดิยศ โดยมีพระยานั่งอยู่บนเสลี่ยงแห่ออกจากวัด ซึ่งแล้วแต่
จะกำหนดว่าเป็นวัดใดมาตลอดทางตามด้วยขบวนของ
ข้าราชการ กระทรวง กรม ต่างๆ ที่ได้รับการจัดแต่งอย่าง
สวยงาม

จากนั้นจึงเคลื่อนขบวนเข้าสู่ปะรำพิธี พระยาจะจุดเทียนชัย
ส่งไปบูชาที่เทวสถาน ต่อจากนั้น พระยาอินทริขันธ์ก็จะนั่งเป็น
ประธานดูนาถวัน (นักบวชพราหมณ์หนุ่มที่มีอายุระหว่าง ๑๘-
๒๐ ปี และมีร่างกายแข็งแรง) ขึ้นโล่ชิงช้าจนครบ ๓ กระดาน
แล้วจึงเคลื่อนขบวนกลับเข้าวัดเป็นอันเสร็จพิธี และในวัน
สุดท้ายก็ปฏิบัติเช่นเดียวกับวันแรกทุกประการ

สำหรับตัวเสาชิงช้า นั้น โครงยึดหัวเสาทั้งคู่แกะสลักอย่าง
สวยงาม ทั้งหมดทาสีแดงชาด ตั้งอยู่บนแท่นหินขนาดใหญ่ และ
แผ่นไม้กระดานที่ใช้ในการโล่ชิงช้าจะชิงโยงลงมาจากคานบน
ของเสาด้วยเชือก ๘ เส้น ตัวเชือกทำด้วยหนังวัวเผือก โดยถือ
เคล็ดว่าวัวเป็นพาหนะของพระอิสวร ที่แผ่นกระดานมีรูสำหรับ
ร้อยเชือก ๘ รู มีช่วงระยะห่างเท่าๆ กัน ซึ่งเชือกทั้ง ๘ เส้นนี้
นอกจากจะใช้ผูกติดกระดานแล้ว ยังช่วยยึดเหนี่ยวในขณะโยก
ตัวมิให้ร่วงหล่น ตลอดพิธีนั้นเอง ส่วนตอนกลางคืนในวันขึ้น ๗

		ค่า ๘ ค่า และ ๙ ค่า มีพิธีสวดมนต์ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) วันละ ๕ รูป (ประกอบด้วยพระราชาคณะ ๑ รูป และพระพิธีธรรม ๔ รูป) ทุกคืน การไล่ชิงช้า จะกระทำที่เทวสถาน สำหรับพระนคร๓ เทวสถาน คือ เทวสถานพระอิศวร เทวสถานพระมหาวिष्ณูศวร และเทวสถานพระนารายณ์ โลกบาลทั้งสี่ (พระยายืนชิงช้า และนาถวัน) จะต้องไล่ชิงช้าถวาย และรับน้ำเทพมนตร์ พระราชพิธีตรียัมปวาย ไล่ชิงช้า มาสิ้นสุดในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๗) เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๔ โดยมี พระยาปฏิพัทธ์ภูบาล (คอยู่เหล ณ ระนอง) เป็นพระยายืนชิงช้าคนสุดท้าย แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เหตุที่รัชกาลที่ ๗ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกพระราชประเพณีนี้เป็นเพราะในขณะนั้นสภาพบ้านเมืองประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และการจัดพิธีนี้ในแต่ละครั้งก็ต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ในขณะนั้นประเทศจำเป็นต้องประหยัดงบประมาณแผ่นดิน จึงทรงเห็นสมควรให้ยกเลิกพระราชพิธีตรียัมปวาย ไล่ชิงช้า ตั้งแต่นั้น ตราบจนปัจจุบัน แม้ประเพณีตรียัมปวาย ไล่ชิงช้า จะยกเลิกไปนานแล้วแต่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนไทย ยังคงผูกพันกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดูที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม และสังคมไทยอย่างกลมกลืนและลงตัว	
๕๓.	พิธีรับส่งดา ยาย จ. ประจวบคีรี ขันธ์	พิธีรับส่งดายาย เป็นประเพณีอย่างหนึ่ง เป็นความเชื่อเกี่ยวกับดวงวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดยเชื่อกันว่าดวงวิญญาณที่อยู่ในยมโลก จะถูกปลดปล่อยให้ขึ้นมารับส่วนบุญในเดือนสิบของทุกปี และเป็นหน้าที่ของบรรดาลูกหลานของผู้ล่วงลับไปแล้ว จะต้องแสดงความกตัญญูทดแทน ด้วยการจัดพิธีกรรมเพื่ออุทิศส่วนบุญ ให้แก่วิญญาณเหล่านั้น เชื่อว่าหากลูกหลานได้ทำพิธีดังกล่าว จะได้รับพรจากบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วให้มีความสุข ความเจริญในชีวิต ในทางตรงกันข้ามหาก	www1 .mod.go.th/herita ge/nation/oldcity/ prachuapkhirikih anc๑.htm

		ลูกหลานละเลย อาจถูกสาปแช่งจากดวงวิญญาณของบรรพบุรุษให้พบภัยพิบัตินานาประการ พิธีรับส่งตายาย เริ่มด้วยพิธีรับตายาย ซึ่งจะจัดขึ้นในวันขึ้นสิบห้าค่ำ เดือนสิบ เป็นต้นไป จนถึงวันแรมสิบห้าค่ำ เดือนสิบของทุกปี ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของวันส่งตายาย สถานที่ในการจัดพิธีส่วนใหญ่จะจัดขึ้นที่วัดในละแวกหมู่บ้าน หรือร่วมกันจัดพิธีขึ้นในหมู่บ้าน โดยบรรดาลูกหลานจะจัดหาอาหารคาวหวาน ผลไม้ น้ำดื่ม หมากพลู และอาจเอาอัฐิของบรรพบุรุษไปร่วมในพิธี พิธีจะเริ่มด้วยพิธีสงฆ์ มีการรับศีล เจริญน้ำพระพุทธร มนต์ สวดบังสุกุล ถวายภัตตาหารและถวายจตุปัจจัยไทยธรรม พระภิกษุสงฆ์ กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล และรับพรจากพระสงฆ์ แล้วจึงเป็นการทำพิธีอุทิศข้าวปลาอาหาร แก่ดวงวิญญาณของบรรพบุรุษด้วยการจุดธูปบอกกล่าวเชิญดวงวิญญาณให้มารับส่วนกุศล	
๕๔.	พิธีไหว้แม่ย่านางเรือ	พิธีไหว้แม่ย่านางเรือ ผู้ประกอบอาชีพประมง จำเป็นต้องใช้เรือเป็นพาหนะในการจับสัตว์น้ำ ก่อให้เกิดพิธีกรรมเกี่ยวกับเรือ ตั้งแต่การขุดเรือ การต่อเรือ และการใช้เรือ ชาวประมงถือว่าส่วนสำคัญของเรือคือ โขนหัวเรือ และท้ายเรือ โดยเฉพาะ โขนหัวเรือซึ่งหมายถึงไม้ที่ทำมุมตั้งขึ้นจากกระดูกงูของเรือ ส่วนใหญ่โขนเรือจะทำด้วยไม้ตะเคียนทอง ทำหน้าที่ยึดกระดานต่อเรือในส่วนหัวเรือ จะต้องติดตั้งอย่างแข็งแรงที่สุด เนื่องจากเป็นส่วนที่จะรองรับแรงกระแทกจากคลื่น หรือการชนกับสิ่งต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น และที่สำคัญคือถือว่าโขนหัวเรือเป็นที่สิงสถิตของแม่ย่านางเรือ ซึ่งประจำเรือแต่ละลำมีหน้าที่ปกปักษ์รักษาเรือให้ปลอดภัยจากภัยทั้งปวง และเอื้ออำนวยให้เรือที่ใช้ทำมาหากินประสบความสำเร็จ เจริญรุ่งเรือง ดังนั้นผู้เป็นเจ้าของเรือจึงมีประเพณีเช่นไหว้ แม่ย่านางเรือ ในโอกาสต่าง ๆ เช่น เมื่อต่อเรือแล้วเสร็จ ก่อนนำเรือลงน้ำ หรือหลังจากนำเรือขึ้นคานเพื่อซ่อมแซม หรือทำพิธีก่อนออกเรือจับปลา ในฤดูกาลใหม่ หรือในฤดูกาลที่สามารถจับปลา	www.tourthai.com/province/bangkok/festival_t.shtml

		ได้มากเป็นพิเศษ ของที่ใช้ในการเซ่นไหว้แม่ย่านางเรือ ประกอบด้วย อาหารคาวหวาน ส่วนเครื่องดื่ม มีน้ำ สุราและน้ำผลไม้ต่าง ๆ ดอกไม้ ธูปเทียน อาจใช้ผ้าแดง ผ้าขาว หรือใช้ด้ายแดง ด้ายขาว ที่เป็นด้ายดิบ สำหรับผูกโชนหัวเรือ เพื่อเป็นสิริมงคล อาจมีการ นำผ้าเช็ดไม้สีต่าง ๆ เช่น สีแดง เขียว หรือเหลือง ผูกโยงกับโชนหัวเรือ ด้วยความเชื่อว่าเป็นการแต่งตัวเพื่อความสวยงามให้แก่แม่ย่านางเรือ การทำพิธีส่วนใหญ่เจ้าของเรือเป็นผู้ทำพิธี พิธีทำสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน	
๕๕.	ประเพณีการเล่นเรือบก จ. ประจวบคีรีขันธ์	ประเพณีการเล่นเรือบก เป็นประเพณีของหมู่บ้านห้วยผึ้ง ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน โดยสร้างเรือจำลอง กว้าง ๑.๕๐ เมตร ยาว ๘ เมตร ในเรือจะมีพ่อเพลงเป็นผู้ร้องนำ และมีพี่พายแปดคนขานรับเป็นทอด ๆ ประเพณีนี้ดัดแปลงมาจากการแข่งเรือในลำน้ำ สำหรับใช้ในท้องถิ่นที่ไม่มีลำน้ำ ประเพณีการเล่นเรือบกได้รับความนิยมจากชาวหัวหินมาจนถึงปัจจุบัน	www.tourthai.com/
๕๖.	ประเพณีวันกตัญญู จ. ประจวบคีรีขันธ์	ประเพณีวันกตัญญู เป็นประเพณีของชาวดำบลไชยราษฎร์ อำเภอบางสะพานน้อย จัดขึ้นในวันที่ ๑๕ เมษายนของทุกปี โดยหมู่บ้านทั้งหกแห่งจะหมุนเวียนกันจัด และหมู่บ้านอื่นจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำผู้เฒ่าผู้แก่และมีของขวัญมอบให้แก่ผู้เฒ่าผู้แก่ทุกคน จากนั้นมีการแข่งขันกีฬาเพื่อความสมัครสมานสามัคคี	www.tourthai.com/
๕๗.	ประเพณีทำบุญกลางบ้าน จ. ประจวบคีรีขันธ์	ประเพณีทำบุญกลางบ้าน เป็นประเพณีของตำบลแสงอรุณ อำเภอทับสะแก จัดในช่วงเทศกาลสงกรานต์ โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์ และฉันภัตตาหารเพล บริเวณโคนต้นไม้ใหญ่ริมถนน จากนั้นมีการสวดมาติกาบังสุกุลให้กับญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว ต่อจากนั้นจะมีการสรงน้ำพระ อาบน้ำญาติผู้ใหญ่ และมีการละเล่นพื้นบ้าน เป็นวันที่ชาวบ้านจะมาพบปะ	www.tourthai.com/

		ร่วมกันเพื่อความสนุกสนาน สร้างความสามัคคี เป็นประจำทุกปี	
๕๘.	ประเพณีตักบาตรดาวดั่งส์ จ.ประจวบคีรีขันธ์	ประเพณีตักบาตรดาวดั่งส์ เป็นประเพณีของชาวตำบลไร่เก่า ถึงอำเภอสามร้อยยอด ในเทศกาลวันออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนสิบเอ็ด จะมีการทำบุญตักบาตรแด่พระภิกษุสามเณร ถือเป็นประเพณีสำคัญ จัดให้มีทุกปี	www.tourthai.com/
๕๙.	ประเพณีทำบุญหมู่บ้าน จ.ประจวบคีรีขันธ์	ประเพณีทำบุญหมู่บ้าน เป็นประเพณีของชาวตำบลบ่อนอก อำเภอเมือง ฯ จะจัดในเดือนเมษายนของทุกปี มีการทำบุญที่ศาลากลางหมู่บ้าน โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์และฉันภัตตาหาร เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งลูกหลานได้บรรจุอัฐิไว้ในเจดีย์ใกล้หมู่บ้านซึ่งเป็นสถานที่ทำพิธี	www.tourthai.com/
๖๐.	ประเพณีทำบุญอ่างเก็บน้ำ จ.ประจวบคีรีขันธ์	ประเพณีทำบุญอ่างเก็บน้ำ เป็นประเพณีของชาวตำบลไร่ใหม่ อำเภอกุยบุรี ที่พากันมาทำบุญที่อ่างเก็บน้ำนาวัวเปรียว ซึ่งเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ตามโครงการในพระราชดำริ เพื่อให้ชาวบ้านวังไทรและบ้านหนองแกได้ใช้ประโยชน์ด้านสาธารณูปโภค ชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้าน ได้ร่วมกันทำบุญทุกวันเพ็ญเดือนสิบสองของทุกปี	www.tourthai.com/
๖๑.	ประเพณีส่งวัวส่งเกวียน จ.ประจวบคีรีขันธ์	ประเพณีส่งวัวส่งเกวียน เป็นประเพณีของชาวตำบลคอนยายหนู อำเภอกุยบุรี เริ่มงานพิธีในกลางเดือนแปด ชาวบ้านจะชวนกันนำไม้ไผ่มาตัดเป็นท่อน แล้วเอามาทำเป็นเกวียน เอาดินมาปั้นเป็นรูปวัวและคนขับเกวียน ใช้เชือกผูกและนำไปทำพิธี โดยนิมนต์พระสงฆ์มาบิณฑบาต จากนั้นชาวบ้านก็จะทำพิธีลากเกวียนเทียมวัวจำลองนั้นส่งเข้าป่า	www.tourthai.com/
๖๒.	ประเพณีการ	ประเพณีการเล่นแม่ศรี เป็นประเพณีของชาวตำบล	www.

	เล่นแม่ศรี จ. ประจวบคีรี ขันธ์	ปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี ภายหลังจากเทศกาลสงกรานต์ คือวันที่ ๑๕ เมษายน โดยมีการเชิญเจ้าที่ ผีสง นางไม้ มาเล่น ด้วย กำหนดให้ผู้หญิงเป็นผู้ทรงแม่ศรี โดยปิดตาแล้วให้นั่งบน ครกตำข้าว แล้วจุดธูปเทียนบนศีรษะ ผู้ที่ร่วมเล่นจะร้องเพลง เชิญแม่ศรีให้มาเข้าทรง	tourthai.com/
๖๓.	ประเพณี ไหว้พระ จันทร์ จ. ประจวบคีรี ขันธ์	ประเพณีไหว้พระจันทร์ เป็นประเพณีของชาวดำบล ห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน เป็นการสักการะเทพเจ้า ที่ให้ความ อุดมสมบูรณ์แก่พืชพันธุ์ธัญญาหารและน้ำ รูปแบบของพิธี แบ่งเป็นสองแบบคือ ไหว้ประจำเดือน และไหว้ประจำปี การไหว้ประจำเดือน จะไหว้ในวันขึ้น ๑๔ - ๑๕ ค่ำ และ แรม ๑๔ - ๑๕ ค่ำ ส่วนการไหว้ประจำปี จะไหว้ในวันขึ้น ๑๔ - ๑๕ ค่ำ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม และ ระหว่างเดือน มีนาคม - พฤษภาคม โดยกำหนดตามความพร้อมของผู้ทำพิธี พิธีไหว้พระจันทร์ จะเริ่มหลังจากเก็บเกี่ยวเสร็จ หรือเริ่ม ลงมือเพาะปลูก ในระหว่างพิธีจะถือศีลห้าด้วย	www. tourthai.com/
๖๔.	ประเพณี ทำบุญทุ่ง จ. ประจวบคีรี ขันธ์	ประเพณีทำบุญทุ่ง เป็นประเพณีของชาวดำบลหนองแก อำเภอ หัวหิน จัดขึ้นในเดือนมีนาคม เพื่อขอให้ฝนตกตามฤดูกาล และ ชะล้างสิ่งที่ไม่ดีให้ออกไปจากหมู่บ้าน โดยนิมนต์พระสงฆ์มา สวดมนต์ และฉันภัตตาหารกลางทุ่ง โดยไม่มีการบั้งร่มเงา	www. tourthai.com/
๖๕.	ประเพณีการ เล่นผีฟุ้งได้ จ. ประจวบคีรี ขันธ์	ประเพณีการเล่นผีฟุ้งได้ เป็นประเพณีของชาวดำบลหัว หิน อำเภอหัวหิน จะเล่นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ใช้ผู้เล่น ประมาณ ๓๕ - ๔๐ คน เรียกว่า พวง คนคั่นแถวเป็นหัวหน้า คน ท้ายแถวเป็นผู้ถือได้เอาไว้ เมื่อวิ่งเข้าหากันจะโห่สามลา และร้อง เพลง เมื่อผ่านเส้นทางใดถ้ามีผู้อยากเล่นด้วยก็จับมือต่อแถวยาว ไปได้เรื่อย ๆ เมื่อวิ่งไปได้ระยะหนึ่ง ปลายแถวจะวิ่งลอดหัวแถว ระหว่างคนที่หนึ่งกับคนที่สอง เมื่อแถวผีฟุ้งได้ผ่านบ้านใดบ้าน นั้นจะใช้น้ำสาด ถือว่าเป็นการไล่เคราะห์ ทุกข์ โศก เมื่อวิ่งความจุที่กำหนดแล้วหัวแถวจะวิ่งลงทะเล	www. tourthai.com/

		เปรียบเสมือนเป็นการนำทุกข์โศก โรคภัย สิ่งอัปมงคลทั้งหลาย ทิ้งลงทะเลไป	
๖๖.	ประเพณี แข่งเรือยาว จ. ประจวบคีรี ขันธ์	กระทำในเดือนสิบสอง ในแต่ละอำเภอ สำหรับอำเภอแกลง ประเพณีแข่งเรือยาวที่ป่าน้ำประแสร์ จะจัดขึ้นในวันกลางเดือน สิบสอง ตรงกับวันงานทอดผ้าป่ากลางน้ำ และวันลอยกระทงใน บริเวณแม่น้ำประแสร์ การจัดการแข่งขัน โดยคณะกรรมการจัดผ้าป่ากลางน้ำ จะมีเรือจากหมู่บ้านและตำบลใกล้เคียงมาร่วมแข่งขัน บางปีจะมี เรือยาวจากจังหวัดจันทบุรีมาร่วมแข่งขันด้วย เรือยาวที่เข้าร่วม แข่งขันจะเป็นเรือประจำวัดต่าง ๆ บางลำก็เป็นเรือของชาวบ้าน งานแข่งขันเริ่มตั้งแต่เวลา ๐๕.๐๐ น. เรือที่เข้าแข่งขันมีหลาย ขนาด มีการตกแต่งให้สวยงามทั้งตัวเรือและคนพาย บางลำ ฝีพายเป็นชายล้วน บางลำก็เป็นหญิงล้วน บางลำก็มีทั้งชายและ หญิง ฝีพายมีทั้งหนุ่มสาวและคนแก่ การแข่งขันจะเริ่มด้วยการเปรียบเทียบจำนวนคนพาย เท่า ๆ กัน หรือแตกต่างกันเล็กน้อย เมื่อได้แจ้งคณะกรรมการ การแข่งขันเรียบร้อยแล้ว เรือเหล่านั้นจะพายไปตามลำแม่น้ำ เพื่อให้ประชาชนได้ชม และเพื่อความสนุกสนานของฝีพายใน เรือนั้น โดยมีการร้องรำทำเพลงกันอย่างครึกครื้น การประกวดเรือประเภทสวยงามและประเภท ความคิด จะประกวดในภาคเช้า หลังจากอาหารกลางวันแล้ว จะ เริ่มการแข่งขันคือเวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. จะแข่งครั้งละ สาม ถึงสี่ลำ ตามจำนวนเรือที่เข้าแข่งและจำนวนฝีพาย เมื่อได้เรือที่ ชนะที่หนึ่งของแต่ละรอบแล้ว จะให้เรือที่ชนะในรอบแรกเข้า แข่งขันในรอบชนะเลิศ เรือที่ชนะเลิศจะได้รับของรางวัลมาก เป็นพิเศษ ส่วนมารรางวัลที่ได้กันจะนำไปถวายวัด นอกจากแข่งขันเรือพายแล้ว ยังมีการประกวดเทพีนา จากสาวสวยประจำเรือที่มาร่วมงาน เมื่องานเสร็จสิ้นลงในเวลาประมาณ ๑๘.๐๐ น. ผู้ที่มาชม งานแข่งเรือจะได้นั่งเรือบริการให้เปล่าของชาวประมงประแส	www. tourthai.com/

		ซึ่งบริการรับส่งให้ตลอดงาน	
๖๗.	ประเพณีลง แขก	ประเพณีลงแขก เป็นการช่วยการทำงานโดยวิธีผลัดเปลี่ยนกันเป็นบ้าน ๆ ไป เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การลงแขกมีหลายงานด้วยกันเช่น ไปแขกเกี่ยวข้าว ไปแขกถากลาน ไปแขกนวดข้าว และไปแขกปลูกบ้านเป็นต้น การไปแขกนั้นเจ้าภาพหรือที่เรียกว่า เจ้าของแขก จะกำหนดวันให้ชาวบ้านที่เป็นเพื่อนฝูงในหมู่บ้านนั้นทราบ ชาวบ้านที่ทราบกำหนด และข้าวในนาของตนยังไม่สุก ก็ไปร่วมลงแขกเกี่ยวข้าวบ้านนั้นก่อน ชาวบ้านจะเรียกว่าไปแขก หรือจะไปเอาแรงกัน ไปหนึ่งคนเรียกว่าหนึ่งแรง ไปสองคนเรียกว่าสองแรง ต่อไปเมื่อเราลงแขกบ้าง ก็จะมาช่วยแรงเรา ถ้าคิดสองแรงก็จะมาช่วยสองคน เรียกว่ามาใช้สองแรง ไม่ให้ได้เปรียบ เสียเปรียบกัน การลงแขกจะทำงานได้มากและเร็วตามที่ต้องการ สนุกสนาน ได้งานเป็นที่พอใจ	www. tourthai.com/
๖๘.	การแห่ นาง จ. ประจวบคีรี ขันธ์	การแห่นางแมว เป็นประเพณีการขอฝนของชาวบ้าน เมื่อเห็นว่าฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อฝนแล้ง ชาวนา ชาวสวน ลำบากเพราะขาดน้ำ ชาวบ้านจะมีพิธีทำบุญกลางทุ่งเพื่อขอฝน และมีการแห่นางแมวอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า จะทำให้ฝนตก เมื่อชาวบ้านตกลงว่าจะจัดแห่นางแมวเพื่อขอฝน ก็จะหานางแมวตัวเมียตัวหนึ่งไปใส่กรง หรือใส่กระชัง สำหรับขังปลาหรือภาชนะอื่น ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสม ปิดฝาให้แน่นเพื่อไม่ให้แมวหนีออกไปได้ การแห่นางแมวในตอนหัวค่ำ โดยใช้ไม้หามสิ่งที่ใส่นางแมวนั้น ขณะที่ไปร่วมขบวนแห่ล้อมนางแมวมีคนหนึ่งถือพานเครื่องไหว้บูชา ซึ่งเป็นที่ใส่เงิน และภาชนะใส่สิ่งของที่ชาวบ้านมอบให้ด้วยก็ได้ เป็นผู้นำร้องเชิญขอฝน ขณะที่ร่วมขบวนแห่ก็มีเครื่องดนตรีที่ให้จังหวะต่าง ๆ เช่น ฉิ่ง กรับ และโหม่ง เป็นต้น เมื่อพร้อมแล้ว ขบวนแห่เริ่มออกเดิน และร้องบทแห่นางแมว มีการให้จังหวะสนุกสนานไปด้วยในตัว สำหรับคำร้องนั้นแต่ละตำบลแต่ละท้องที่จะผิดเพี้ยนกันไปบ้าง แต่มีความหมาย	www. tourthai.com/

		ทำนองเดียวกัน การแห่จะแห่ไปยังทุก ๆ บ้าน ตามหมู่บ้านของตน หรือหมู่บ้านใกล้เคียง เมื่อขบวนแห่ไปถึงบ้านผู้ใดเจ้าของบ้าน หรือลูกหลานจะออกมาต้อนรับ เอน้ำสาตตัวนางแมว และมีของรางวัลมามอบให้คณะแห่นางแมวด้วย เช่น เหล้า ข้าวสาร มะพร้าว หรือเงิน เป็นต้น แล้วแต่เจ้าของบ้าน จะเห็นสมควร เมื่อแห่ไปครบบ้านในละแวกนั้นแล้ว คณะแห่นางแมว มักจะทำข้าวต้ม หรือข้าวมัน รับประทานกันแล้วรวบรวมเงิน และสิ่งของที่ชาวบ้านให้มา จัดเป็นผ้าป่าไปทอดที่วัด หรือไม่กี่นำถวายวัด ถวายพระ เพื่อเป็นการกุศลอีกทอดหนึ่ง	
๖๕.	ประเพณี สงกรานต์	ประเพณีสงกรานต์ มีจัดกันทั่วไปทั้งในส่วนจังหวัด อำเภอบาง และทุกตำบล ส่วนมากจะจัดกันตามวัด ตามสนามโรงเรียน ศาลากลางบ้าน หรือในหมู่บ้านที่ชุมชนหนาแน่น ประเพณีสงกรานต์เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายน คือ วันมหาสงกรานต์ เป็นต้นไป มีการทำบุญที่วัดใกล้บ้านของตน ในตอนเช้าปล่อยนก ปล่อยปลา ปล่อยเต่า ซึ่งเรียกว่า ทำบุญและปล่อยสัตว์ จากนั้นจะมีการสงฆ์น้ำพระ การละเล่นพื้นเมือง เช่น เล่นสบ้า มอญซ่อนผ้า งูกินหาง ลูกช่วง ฟุ่งกระสวาย เสือกินวัวเตย ตะกร้อ (ตะกร้อวง และตะกร้อลอดบ่วง) ชักเย่อ วึ่งสามขา ฟุตบอล เป็นต้น ส่วนมากเป็นการเล่นที่ถอดแบบมาจากการเล่นในโรงเรียน ส่วนการเล่นแบบประเพณีเก่า ๆ ลดน้อยลง ในตอนกลางคืนบางแห่งมีการเล่นลงผี (เชิญผี) เช่น ผีแม่ศรี ผีอั้งอ่าง ผีลิงลม ผีลอบ ผีไซ ผีสุม ผีซ้อง ผีกระหูด ผีกรก ผีสาธก เป็นต้น แต่ละอย่างมีคำร้องเชิญต่าง ๆ กันมีลูกคู่ กระทุ้งเส้าตีเกราะเคาะไม้รอบวง เป็นการเชิญหรือเรียกผีต่าง ๆ เพราะถือกันว่า ยามตรุษ ยามสงกรานต์ ได้ปล่อยผีทุกจำพวกมารับส่วนบุญของวงศาคนชาติ นอกจากนั้นมีการขนทรายเข้าวัด ก่อพระเจดีย์ทราย สงฆ์น้ำพระ อาบน้ำผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ ในวันสุดท้ายของการเล่นสงกรานต์ของแต่ละหมู่บ้าน จะมีการทำบุญพระทรายน้ำไหล (ชาวบ้านเรียกกันนั้น ๆ ว่า วันไหล) จะมีการเล่นสาคน้ำกันเป็นที่สนุกสนาน และทำกระทงลอยทุกซ່ลอยโสก	www1.mod.go.th

		ขอให้โชคดี ในหมู่บ้านใกล้ ๆ กันมักจะไปไหล หมุนเวียนกันไปในแต่ละท้องที่ บางแห่งมีการจุดพลุ จุดตะไล และดอกไม้ไฟด้วย ในเขตเทศบาลเมืองระยอง ทางเทศบาลได้เชิญชวนประชาชนจัดขบวนแห่ พระพุทธรูปองค์ ๙ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปประจำเมืองระยอง ไปรอบตลาดในเขตเทศบาล เสร็จแล้วทรงนำพระพุทธรูป ปิดทอง รับการประพรมน้ำพระพุทธรูป ในวันที่ ๑๓ เมษายน ของทุกปี	
๗๐.	ประเพณีตักบาตรเทโว	ประเพณีตักบาตรเทโว เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เทโวโรหณะ เป็นวันทำบุญตักบาตรในวันลาพรรษา หรือวันออกพรรษา ทางวัดจะกำหนดงานในวันแรม ค่ำเดือนสิบเอ็ด ตามประวัติของพระพุทธศาสนามีว่า สมัยเมื่อสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์แล้ว ได้เสด็จไปจำพรรษาในเทวโลกชั้นดาวดึงส์ เพื่อแสดงพระสัทธรรมเทศนาโปรดพระพุทธรามารดา เมื่อออกพรรษาแล้วได้เสด็จกลับมาสู่มนุษยโลก ในวันนี้ทางวัดส่วนมากจะจัดให้มีการทำบุญตักบาตรเป็นพิเศษเสมือนรับพระพุทธรูป โดยนิมนต์พระสงฆ์ในวัดอุ้มบาตรลงมาจากบันไดพระอุโบสถ หรือจากหอพระ หรือลงจากอารามสู่ลานวัดบิณฑบาตจากผู้ที่มาทำบุญ ในจังหวัดระยอง จะมีพิธีตักบาตรเทโวเป็นประจำทุกปี ส่วนมากทางวัดจะจัดตั้งโต๊ะเป็นรายทาง ที่พระภิกษุสงฆ์เดินบิณฑบาต โต๊ะที่ตั้งไว้เพื่อวางของที่จะตักบาตร ซึ่งนิยมเป็นอาหารแห้ง ส่วนอาหารคาวหวานจะนำถวายที่อาสนะบนวัดอีกครั้งหนึ่ง พิธีตักบาตรเทโวในบางแห่ง จะจัดคนแต่งตัวเป็นเทวดา อุ้มบาตรนำหน้าพระภิกษุสงฆ์ที่เดินออกมาจากอุโบสถ ของตักบาตรในวันนี้นิยมตักบาตรด้วยข้าวต้มผัด หรือข้าวต้มลูกโยน ซึ่งตามแบบเดิมนั้นจะเอาข้าวเหนียวมาห่อด้วยใบมะพร้าวไว้หางยาว แล้วใช้วิธีจับหางของห่อข้าวต้มลูกโยน โยนเข้าไป	www1.mod.go.th

๗๑.	ประเพณีปัก เจลว	ประเพณีปักเจลว เจลวคือเครื่องทำด้วยดอก หักมัดกันเป็นมุม ตั้งแต่ห้ามุมขึ้นไป (ลักษณะเป็นตาชะลอม) เช่นเดียวกับเจลวปักหม้อยาต้มสมัยโบราณ แต่เจลวของชาวนาตามประเพณีดังกล่าวเป็นเจลวขนาดใหญ่ กว้างประมาณ ๒๐ นิ้ว <u>อุปกรณ์ในการทำเจลว</u> ได้แก่ ดอกสำหรับสานเจลว ยอดไม้ไผ่หรือทางระกำยาวประมาณ ๒ เมตร ตัดกิ่งหรือใบ ออกไป เกลาให้สวยเหลือใบตอนยอดไว้เล็กน้อย หนึ่งในสามของยอดไม้นี้ผูกติดกับเจลว สำหรับเอาไปปักในนาข้าว หมากรุกหนึ่งคำ ข้าวกระยาสารท ดินเหนียว เมี่ยง มะขาม กล้วย อ้อย ส้ม ขมิ้น ดินสอพอง แป้ง ค้ายาวสามเส้น รัศดันข้าวสามกอ และเงินไม่จำกัดจำนวน <u>กำหนดเวลาปักเจลว</u> ถึงเดือนสิบสิ้น เป็นวันสารท ชาวบ้านจะทำกระยาสารทนำไปทำบุญที่วัด และเลี้ยงลูกหลาน ถึงเดือนสิบเอ็ดกลางเดือน จะช่วงที่ชาวนาจะปักเจลว และต้องนำไปปักในวันศุกร์ที่นาแปลงใดแปลงหนึ่งของตน เมื่อสานเจลวและผูกไม้สำหรับปักเรียบร้อยแล้ว จะต้องห่อข้าวกระยาสารท และของกินสำหรับคนแพ้ท้องคือ เริ่มตั้งครรภ์ เช่น ดินเหนียว เมี่ยง มะขาม หรือส้มต่าง ๆ กล้วย อ้อย เป็นต้น นำไปผูกติดกับเจลวด้วย และจะต้องมีขมิ้น ดินสอพอง แป้ง ซึ่งเป็นเครื่องทาตัวสำหรับเด็ก มีความหมายว่า ในช่วงระยะนี้ข้าวในนากำลังแตกกองาม และจะเริ่มตั้งท้องแล้วต่อไปก็จะให้ลูก ให้รวงข้าวเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์ เป็นพระคุณของแม่โพสพ จึงจำเป็นต้องบูชาระลึกถึง ประหนึ่งในเดือนสิบ เดือนสิบเอ็ดนี้แพ้ท้องเพราะข้าวเริ่มท้อง จึงเตรียมของสำหรับคนมีท้องมาไว้ให้ด้วย ส่วนเครื่องสำหรับเด็กนั้น เตรียมมาให้ไว้เมื่อคลอดลูกแล้ว จะได้ใช้บำรุงเลี้ยงลูกให้อุดมสมบูรณ์ ซึ่งหมายความว่าให้ข้าวในนาออกรวงได้อุดมสมบูรณ์ ชาวนาจะได้ข้าวมาก ๆ มิใช่ว่าข้าวออกมาแห้งหรือเป็นโรคมีข้าวลีบมาก ซึ่งชาวนาไม่ปรารถนา ส่วนค้ายาวสามเส้นนั้นนำไปรัดดันข้าวสามกอที่ริมโคลนหลักเจลว <u>กล่าววในการปักเจลว</u> แม่โพศรีแม่โพสพ แม่่นพ คารา แม่จันทร์นารี แม่ศรีสุชาดา มาเถิดนะแม่นา มาเถิดนะแม่	www1.mod.go.th /

		นา ขวัญเอิบ ขวัญเอ๋ย	
๗๒.	ประเพณี ทอดผ้าป่า กลางน้ำ	ประเพณีทอดผ้าป่ากลางน้ำ เป็นของชาวปากน้ำประ แสร์ อำเภอแกลง เป็นประเพณีที่มีอยู่แห่งเดียวในประเทศไทย โดยมีการทอดผ้าป่าเวลากลางวัน และลอบกระถางเวลากลางคืน ของวันขึ้นสิบห้าค่ำ เดือนอ้าย (เดือนหนึ่ง) ประเพณีนี้มีสืบทอดกันมาจากร้อยปี ตั้งแต่รัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้โปรด เกล้าฯ ให้สร้างวัดที่แหลมสน พระราชทานนามว่า วัดสมมติ เทพฐาปนาราม เมื่อปี พ.ศ.๒๔๒๖ เมื่อคราวเสด็จพระราช ดำเนินชายทะเลภาคตะวันออกทางชลมารค ได้เสด็จประทับที่ แหลมสน อำเภอแกลง การทอดผ้าป่ากลางน้ำน่าจะเกิดมีมาหลัง จากนั้นไม่นาน การทอดผ้าป่ากลางน้ำชาวบ้านจะนำพุ่มผ้าป่าไปปักไว้ กลางแม่น้ำประแสร์ โดยพุ่มผ้าป่าจะใช้กิ่งไม้จากต้นฝาด ซึ่งเป็น ต้นไม้ที่ขึ้นอยู่ตามป่าชายเลนโดยทั่วไป ประดับพุ่มผ้าป่าให้ สวยงามจากนั้นไปนิมนต์พระสงฆ์มาชักผ้าป่า ตามพิธีกรรม ในทางพระพุทธศาสนา โดยนิมนต์พระสงฆ์ลงเรือไปยังพุ่ม ผ้าป่ากลางลำแม่น้ำประแสร์ ชาวบ้านที่ร่วมพิธีจะพายเรือ หรือ แจวเรือของตนเข้าร่วมพิธีที่กลางแม่น้ำนั้น หลังจากเสร็จพิธีการทอดผ้าป่าแล้ว ชาวบ้านจะ ร่วมกันสนุกสนานรื่นเริงโดยการจัดการละเล่น มีการแข่งเรือ พาย แข่งพายกะโล่ แข่งพายเรือ ข้ามลำไม้ไผ่ และแข่งมวยทะเล การทอดผ้าป่ากลางน้ำมีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันขบวนเรือแห่พุ่มผ้าป่า โดยเรือประมงขนาดใหญ่จำนวน นับร้อยลำแล่นอยู่ในลำน้ำประแสร์ โดยแล่นวนไปวนมา ภายใน เรือมีเครื่องดนตรีตามที่ชอบเช่น แตรวง กลองยาว ปี่พาทย์ บรรเลงอยู่ตลอดเวลา มีการจัดพุ่มผ้าป่า โดยใช้กิ่งต้นฝาดตกแต่ง ประดับประดา พร้อมทั้งเครื่องไทยธรรม นิมนต์พระสงฆ์ลงเรือ ชักพุ่มผ้าป่าภายในเรือกลางลำน้ำประแสร์ การละเล่นมีการแข่ง เรือยาวและเรือหางยาว บนฝั่งบริเวณที่เรือปากน้ำประแสร์ จะมี เวทีมีการละเล่น การแสดงนาฏดนตรี การประกวดเทพี ตามหน้า	www1.mod.go.th /

		บ้านของชาวบ้านปากน้ำประแสร์ จะนำพุ่มผ้าป่ามาปักไว้หน้าบ้านของตน บ้านละหนึ่งพุ่มตามศรัทธา ตกแต่งให้สวยงาม แล้วนิมนต์พระสงฆ์จากวัดตะเคียนงามมาชักพุ่มผ้าป่า	
๗๓.	การไหว้แม่ย่านางเรือ	<u>การไหว้แม่ย่านางเรือ</u> จะมีการไหว้ทุกครั้งที่ออกเรือ นอกจากนั้นทุกวันพระสิบห้าค่ำ วันตรุษจีน วันตรุษสงกรานต์ ก็ถือเป็นประเพณีมีการไหว้แม่ย่านางด้วย ผู้ที่ทำหน้าที่ไหว้แม่ย่านางคือ ไต้ก๋งเรือ จะไหว้ในตอนเช้า เครื่องไหว้ได้แก่ หัวหมู ไข่ ผลไม้ต่าง ๆ ความเชื่อเรื่องแม่ย่านาง ชาวประมงเชื่อว่าแม่ย่านางเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเรือ ที่ต้องเคารพยำเกรง เพื่อที่จะได้ปลอดภัยและช่วยให้เกิด โชคลาภ	www1.mod.go.th
๗๔.	แม่ชื้อ	ความเชื่อเรื่องแม่ชื้อ เป็นที่เชื่อถือกันมาว่า แม่ชื้อเป็นผีประจำตัวเด็กแรกเกิด จะมีแม่ชื้อประจำวันเกิด แม่ชื้อนอกจากจะพิทักษ์รักษาเด็กแล้วยังชอบรบรวนเด็ก ให้ไม่สบายต่าง ๆ จึงต้องออกอุบายซื้อเด็กจากแม่ชื้อ มีเครื่องเช่น เครื่องพลี ปั้นรูปเด็กให้แม่ชื้อเอาไปขึ้นชมแทน	www1.mod.go.th /
๗๕.	การทำบุญกลางทุ่ง	การทำบุญกลางทุ่ง เป็นประเพณีท้องถิ่นดั้งเดิมของชาวระยอง เช่นเดียวกับการทำบุญข้าวใหม่ หรือการทำบุญข้าวหลาม จะทำกันในอำเภอที่อยู่ห่างไกลออกไป ซึ่งมีการทำนาเป็นอาชีพหลัก จะทำกันในประมาณเดือนสาม จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ทำบุญเดือนสาม การทำบุญเริ่มจากพวกผู้ชายในหมู่บ้านช่วยกันไปตัดไม้ไผ่และทางมะพร้าวมาปลูกปะรำแล้ว เอาฟางข้าวหรือเสื่อตามแต่จะหาได้มาปูรองให้พระสงฆ์นั่ง แต่ปัจจุบันมีการปลูกศาลาถาวรในหมู่บ้าน เพื่อที่จะไม่ต้องทำปะรำทุกปี สำหรับพิธีสงฆ์ที่ถือปฏิบัติกันมาคือ นิมนต์พระสงฆ์มา	www1.mod.go.th

		เจริญพระพุทธมนต์สองคืน ซึ่งเรียกว่า การสวดมนต์เย็น พอรุ่งขึ้นตอนเช้า ชาวบ้านก็จะนำภัตตาหารมาถวายพระภิกษุสงฆ์ นิยมนิมนต์พระสงฆ์เฝ้ารูปเช่นเดียวกับพิธีมงคลทั่ว ๆ ไป เพราะถือว่าการทำบุญนี้ทำเพื่อรับขวัญข้าวใหม่ ที่เพิ่งจะเก็บเกี่ยวแล้วเสร็จ ถือเป็นการทำบุญประจำหมู่บ้าน	
๗๖.	ประเพณีทำขวัญข้าว	ประเพณีทำขวัญข้าว จัดทำกันในหมู่บ้านชาวนาทั่วไป เพื่อขอรักและเรียกขวัญแม่โพสพ เป็นสิริมงคลลดบันดาลให้มั่งมียิ่งขึ้น ปกติจะทำกันในวันศุกร์ซึ่งถือว่าเป็นวันขวัญข้าว เมื่อชาวนานวดข้าวและขนข้าวไปเก็บในยุ้งฉางเรียบร้อยแล้ว พอถึงวันศุกร์ก่อนสิ้นเดือนสาม ชาวนาบ้านใดจะทำขวัญข้าวจะต้องหาหมอขวัญ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีหมอขวัญอยู่ทั่วไป เช่นเดียวกับหมอทำขวัญนาค และหมอทำขวัญเสา เมื่อปลูกบ้านยกเรือนใหม่ ก่อนทำขวัญชาวนาจะพาลูกหลานไปเก็บข้าวที่หล่นตามท้องนา และขอบลานนวดข้าวของตน ขณะเก็บข้าวตกก็เรียกขวัญไปด้วย ส่วนมากกล่าวสั้น ๆ ว่า "ขวัญเอ๋ย ๆ หรือขวัญเหน่อ ๆ" เมื่อเก็บข้าวตกได้ก็เอามาห่อผ้าไปปักเป็นธงไว้ ณ ที่ทำขวัญในยุ้งฉางของตนเพื่อทำพิธี การทำพิธีต้องทำบายศรี ส่วนมากใช้บายศรีปากชาม มีไข่มุกปักยอดบายศรีพร้อมเครื่องบูชาคือ ดอกไม้รูปเทียน เหมือนกับการทำขวัญอื่น ๆ ทำขนมต้มขาวต้มแดง หรือขนมอื่น ๆ เช่นแกงบวดมันเผือก แกงบวดฟักทอง มีขันน้ำพระพุทธมนต์ปูเสื่อบนข้าวในยุ้งฉาง วางสิ่งของที่เตรียมไว้ ธงข้าวตกที่เก็บมาปักไว้ข้างหน้าใกล้ ๆ กับขนมนั้น ส่วนกระทงเล็กปักรูป นำไปวางไว้ทั้งสี่ทิศของยุ้งข้าว หมอขวัญกล่าวชุมนุมเทวดา ทำน้ามนต์โดยกล่าวคำทำขวัญเป็นทำนองแหล่ มีใจความถึง	สุกัญญา ภัทรราชย์, “ประเพณีทำขวัญข้าว,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง ๖. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๕๖๑-๒๕๖๒.

		ขั้นตอนในการทำงาน ตั้งแต่ต้นจนได้ข้าวเปลือกนำมาเก็บไว้ใน ยุ้งฉาง และระลึกถึงคุณของข้าวและแม่โพสพ	

๑๑.	พิธีทำขวัญ เดือน	พิธีทำขวัญเดือน เป็นการทำขวัญเด็กทารกเมื่อมีอายุครบ ๑ เดือนแล้ว ถือว่าเป็นระยะที่เด็กพ้นเขตอันตราย จึงจัดให้มีการทำขวัญและตั้งชื่อ มีการเชิญญาติพี่น้องมาร่วมเป็นการบอกกล่าวว่ามีญาติเพิ่มจำนวนขึ้นอีกคนหนึ่ง หม่อมเจ้าหญิงพูนพิสมัย ดิศกุล ทรงอธิบายว่า พิธีทำขวัญอาจจัดทำขึ้นใหญ่โตตามกำลังฐานะของบุคคล พิธีทำขวัญเดือนที่หม่อมเจ้าหญิงพูนพิสมัยทรงกล่าวถึงในหนังสือประเพณีไทยเป็นพิธีในครอบครัวชนชั้นสูง มีพราหมณ์มาเกี่ยวข้องด้วยดังนี้ เริ่มด้วยการสวดมนต์เย็นก่อนวันฤกษ์ที่โหราให้ตามดวงชะตาของเด็ก รุ่งขึ้นเช้าเลี้ยงพระและทำขวัญเด็กตามพิธีพราหมณ์ คือ เมื่อได้เวลาฤกษ์โหรก็ตั้งหม้อบอเวลาฤกษ์ ผู้เป็นประธานในงานก็เตร้าน้ำสังข์ลงบนหัวเด็ก แล้วหยิบมิดขึ้นแตะผมเด็กพอเป็นพิธีว่า โคน พระสงฆ์สวดชยันโตให้พร พราหมณ์เป่าสังข์ ไกวธัมปะชะว้ พินพาทยัมโหรีประโคม เป็นการอวยชัยให้พร เมื่อโคนผมเด็กเรียบร้อยแล้ว พราหมณ์ทำพิธีอาบน้ำเด็กเจือน้ำพระพุทธมนต์ที่พระทำในวันสวดมนต์เย็น โดยนำเด็กจุ่มน้ำพอเป็นพิธี แล้วส่งเด็กให้ผู้อุ้มแต่งตัวและอุ้มนั่งตรงหน้าบายศรี พราหมณ์ทำขวัญตามพิธี คือเสกปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายจากเด็กด้วยสายสิญจน์ แล้วเผาไฟทิ้ง แล้วผูกมือผูกเท้าจนเจิมด้วยแป้งกระแจะ ใช้ช้อนตักน้ำมันมะพร้าวแตะปากเด็กพอเป็นพิธีว่าให้กิน แล้วจุดเทียนในแว่น ๓ แว่น ยกขึ้นอวยชัยให้พรเด็ก ๓ ครั้ง แล้วจึงเวียนเทียนสมโภช เมื่อครบ ๓ รอบก็ส่งแว่นเทียนเข้าไปให้พราหมณ์รับไปปักในขันข้าวสารที่ละแว่นจนครบ ๓ แว่น บิบเทียนรวมกันเป็นแว่นเดียวแล้วดับไฟด้วยใบพลูช้อนๆกัน โบกปัดควันเทียนให้น้ำความสวัสดีไปสู่เด็ก หลังจากเวียนเทียนสมโภชเสร็จแล้ว พราหมณ์จัดปูเปลดัดด้วยเบาะหมอน วางของที่จัดเตรียมไว้ใน	ประคอง นิมนานเหมินท์, “พิธีทำเดือน, “ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒.

		พานตามขอบเปลและใต้เบาะใต้หมอน อุ้มแม่วที่ สะอาคมีสร้อยที่คอลงวางในเปลเป็นการแสดงว่าให้ แล้วก็อุ้มออกไป พราหมณ์นำเด็กนอนเปลเห่กล่อมจึง เสร็จพิธี หลังจากนั้นญาติพี่น้องวางของขวัญให้เด็กใน เปล	
๓๘.	การไหว้แม่ ย่านาง จ. ระยอง	การไหว้แม่ย่านาง จะไหว้ทุกครั้งที่ออกเรือ ทุกวัน พระ ๑๕ คำ วันตรุษจีน วันตรุษสงกรานต์ ผู้ทำพิธี ไหว้แม่ย่านางเรือคือได้กั๋ง และจะไหว้ในตอนเช้า ความสำคัญ ชาวประมงเชื่อว่าแม่ย่านางเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่จะช่วย ให้เกิดโชคลาภแก่ตนเองมากมาย พิธีกรรมและกิจกรรม เครื่องไหว้แม่ย่านาง ได้แก่ หัวหมู ไก่ ผลไม้ต่างๆ เช่น กล้วย ส้ม มะพร้าว ขนมน้ำเปาะ ขนมน้ำพุ ดอกไม้ กำใหญ่ รูป ๕ ดอก ประทัด และกระดาดเงินกระดาด ทอง ขั้นตอนการไหว้แม่ย่านางจะเริ่มจาก ๑. ตั้งเครื่องเช่นไหว้ที่บริเวณหัวเรือ ๒. ผูกดอกไม้กำใหญ่ไว้กับหัวเรือ ๓. ได้กั๋งจุดรูป ๕ ดอก นำไปปักที่เครื่องเช่น อย่างละ ดอก เหลือไว้ ๑ ดอกสำหรับปักหัวเรือ เพื่อบอกให้แม่ ย่านางคุ้มครอง ขอลาผล ความปลอดภัย และให้ได้ ปลามากตามความต้องการ ๔. รोजนรูปหมอดอก แล้วจึงลาเครื่องเช่นไหว้ ๕. นำกำรูปทั้งหมด ไปรวมกันไว้ที่โขนเรือ ๖. จุดประทัด ๗. นำน้ำมะพร้าวอ่อนมารดที่โขนและเสากระโดงเรือ ๘. แบ่งเครื่องเช่นไหว้อย่างละเล็กน้อย ไปวางไว้ใกล้ โขนเรือเพื่อถวายแม่ย่านาง ๙. เผากระดาดเงินกระดาดทอง แล้วโขนลงทะเล เป็น การเสร็จพิธี สาระ	www.prapayneethai. com

		การไหว้แม่ย่านางนี้ ชาวประมงส่วนใหญ่ทำตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ เพราะเชื่อว่าจะให้คุณและโทษแก่ผู้ปฏิบัติได้ แท้จริง ๆ แล้วพิธีกรรมใดก็ตาม น่าจะเกิดจากความต้องการขวัญและกำลังใจ เพื่อความมั่นใจในการทำงานเป็นสำคัญ	
๑๕.	ประเพณีกองข้าวบวงสรวง จ.ชลบุรี	ช่วงเวลา หลังสงกรานต์ประมาณ ๓-๔ วัน ปัจจุบันอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี กำหนดวันงานระหว่างวันเสาร์และอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันหยุดราชการที่ประชาชนส่วนใหญ่สามารถร่วมงานได้ ความสำคัญ ประเพณีกองข้าวบวงสรวง เป็นประเพณีที่มีความเชื่อสืบต่อกันมาว่า เมื่อกระทำพิธีแล้วจะทำให้อยู่เย็นเป็นสุข เพื่อบวงสรวงดวงวิญญาณทั้งหลาย และเสริมสร้างเสถียรภาพทางจิตใจ สร้างความสัมพันธ์ในชุมชนให้เป็นปึกแผ่น ให้ทุกคนรักและผูกพันช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเป็นการพบปะกันเพื่อความสนุกสนานและกลับไปอย่างมีความสุข พิธีกรรม พิธีจะเริ่มเวลา ประมาณ ๑๗.๐๐ น. เมื่อชาวบ้านจะนำข้าว อาหาร ที่เตรียมไว้ไปตั้งสถานที่นัดหมาย ซึ่งเป็นบริเวณที่ว่าง จัดที่นั่ง ปูเสื่อ นำอาหารคาวหวาน เครื่องดื่ม พร้อมรูปเทียน มีผู้นำทำพิธีขออาหารจากชาวบ้านมาใส่กระทงที่เตรียมไว้ จุดรูปเทียนพร้อมกันรวมไปปักไว้ใกล้กระทง แล้วร้องเชิญผีสงเทวดาทั้งหลาย ให้มารับเครื่องสังเวย และอำนวยการให้ผู้มีศรัทธานำอาหารมาเช่นสังเวยอยู่เย็นเป็นสุข ทำมาค้าขายคล่องได้กำไรงาม ถ้าปลูกพืชก็ขอให้ได้เก็บเกี่ยวมาก ๆ ออกทะเลหาปลาก็ขอให้จับปลาได้มาก ๆ ปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง เมื่อรูปหมดดอก	www.prapayneethai.com

		ชาวบ้านจะล้อมวงรับประทานอาหารในสำหรับ ร่วมกันร้องรำทำเพลงสนุกสนาน ก่อนแยกย้ายกันกลับบ้าน อาหารที่เหลืออยู่ให้ทิ้งไว้ให้ทานแก่สัตว์โดยไม่ นำกลับบ้าน โดยเด็ดขาด สาระ ประเพณีกองข้าวบวงสรวง เป็นประเพณีเก่าแก่ของ จังหวัดชลบุรี ในสมัยโบราณนิยมจัดกันทั่วไปทุก อำเภอ ปัจจุบันอำเภอศรีราชา ได้รื้อฟื้นและจัด ประเพณีกองข้าวบวงสรวง เพื่อเป็นการฟื้นฟูประเพณี และเสริมสร้างความสามัคคีของประชาชนในอำเภอ ศรีราชาและจังหวัดชลบุรี	
๘๐.	พิธีกรรมลูก โกฐเมือง เพชร จ. เพชรบุรี	ช่วงเวลา เป็นพิธีกรรมที่กระทำในงานศพ ความสำคัญ ลูกโกฐเมืองเพชร เป็นสิ่งที่ชาวเมืองเพชรบุรีได้ปฏิบัติ สืบทอดต่อกันมาหลายชั่วคนแล้ว จนกระทั่ง กลายเป็นประเพณีอย่างหนึ่งของเมืองเพชรบุรี แต่เดิมลูกโกฐเมืองเพชรจะใช้ในการพิธีศพสำหรับ ชนชั้นเจ้านายหรือในราชตระกูลเท่านั้น แต่ในสมัย ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงพระราชทานอนุญาตให้สามัญชนโดยทั่วไปจัด พิธีนี้ได้ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการสืบทอดฝีมือเชิงช่างของ ช่างเมืองเพชรบุรีไว้ เพราะในการประดิษฐ์ลูกโกฐนั้น จะต้องใช้ช่างที่มีฝีมือหลายแขนง เช่น ช่างไม้ในการ ก่อแบบ ย่อมุมของโครงไม้ ช่างดอกลาย ผลิตลายใน การประดับลวดลาย หรือช่างเขียนภาพ เช่น ภาพ แสดงปริศนาธรรม ภาพแสดงสุภามิต ภาพชาดก ซึ่ง ถือได้ว่าเป็นงานที่ละเอียดและมีความประณีตยิ่ง พิธีกรรม การลงโกฐ ที่เพชรบุรีมักใช้โกฐกลมมากกว่าโกศ เหลี่ยม โกฐกลมส่วนใหญ่ยอดโกฐและฐานจะเป็น แบบย่อเหลี่ยม การนำศพใส่ในโกฐเริ่มต้นด้วยพิธี	www.prapayneethai. com

		เปลี่ยนสุก้า หรือพิธีสุก้าศพ ก็ต้องนำศพไปต้มรดเอาเนื้อไปเผาเสียก่อนให้เหลือแต่กระดูกแล้วจึงนำมาใส่ในลูกโกฐ แต่เดิมบางครั้งก็รูดเนื้อทั้งน้ำให้เป็นเหยื่อปูปลา หรือเอื้อเนื้อออกไปเผาต่างหาก แล้วนำเฉพาะกระดูกไปทำพิธีลงโกฐ ซึ่งจะต้องมีพิธีฉลอง เช่น มีโชนรำน้ำศพ มีปีพาทย์ประโคม เมื่อเผาเสร็จแล้วก็จะมีมหรสพฉลอง เช่น หนึ่งตะลุง หุ่นกระบอก ละครชาตรี โชน ละครไทย เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะของเจ้าภาพงาน ส่วนพิธีกรรมอื่นๆ เช่น การบวชหน้าไฟ หรือการสวดทำบุญก่อนและหลังงานเผาศพ การทำพิธี ๓ หาบ รดน้ำมันต์กระดูกหลังวันเผานั้นก็มีเช่นเดียวกับประเพณีเผาศพของภาคกลางเช่นกัน	
๘๑.	เทศกาลแข่ง เม็ง ของชาว จีนจ. นครปฐม	ตรงกับวันที่ ๕ เมษายนของทุกปี เป็นวันที่ชาวจีนจัดเตรียมอาหารเช่น ไหว้บรรพบุรุษที่หลุมฝังศพที่เรียกว่า ฮวงซู่ จดประสงค์ของเทศกาลนี้เพื่อให้ลูกหลานระลึกถึงและมีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว	ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. “คติความเชื่อและพิธีกรรมของคนไทยในจังหวัดนครปฐม”. ใน วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.
๘๒.	พิธีกินเจเดือน เก้า ของชาว จีน จ.นครปฐม	ชาวจีนนครปฐมจะให้ความสำคัญกับประเพณีนี้มาก จะจัดงานพิธีที่โรงเจกลางเมือง ที่ ถ.เทศบาลวันสงเจ้าและรับเจ้า ซึ่งเป็นแรกและวันสุดท้ายของงานนั้นจะมีผู้คนมาร่วมงานจำนวนมากจนต้องปิดถนนชั่วคราวผู้มาร่วมพิธีจะใส่ชุดขาวและรักษาศีล กินเจ อาหารผักตลอดงาน ๑๑ วัน ในพิธีนี้ชาวจีนถือว่า เทพเจ้าจะเสด็จจากสวรรค์ลงมาตรวจโลกมนุษย์ ในเวลาดังกล่าวจึงพร้อมใจกันรักษาศีล ทำบุญ เพื่อเทพเจ้าจะ	ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. พคติความเชื่อและพิธีกรรมของคนไทยในจังหวัดนครปฐม”. ใน วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ. กรุงเทพฯ:

		ได้ไปรายงานต่อสวรรค์ พระพุทธศาสนานิกายมหายานได้ให้ความหมายในการบูชาพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ ๘ พระองค์ ในระหว่างพิธีนี้ จะมีการปล่อยนก ปล่อยปลา ทำบุญ	สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.
๘๓.	การทรงเจ้า	การอัญเชิญเทพเจ้าลงมาประทับในร่างกายมนุษย์ ถ้าเป็นร่างต่ำมักเรียกว่า เจ้าผี ลักษณะการประทับทรง ถ้าวิญญาณประทับสนิทคนทรงจะอยู่ในลักษณะของคนหลับสนิท ไม่รับรู้เรื่องราวต่างๆ ที่วิญญาณพูดคุยขณะประทับทรง ถ้าวิญญาณประทับไม่สนิทนัก คนทรงจะอยู่ในลักษณะครึ่งหลับครึ่งตื่น ได้ยินบ้าง รู้บ้าง เฉพาะขณะ การที่คนไทยให้ความสนใจกับการทรงเจ้านี้พิจารณาได้หลายสาเหตุ สืบเนื่องจากสังคมที่ขาดความมั่นคง ขาดความอุ่นใจ ทั้งมิได้เข้าใจหลักพุทธศาสนาซึ่งมากนัก คนไทยจำนวนมากจึงหันไปพึ่งการประทับทรงของเจ้าและวิญญาณต่างๆ โดยหวังว่าเทพเจ้าเหล่านี้จะสามารถช่วยให้ตนประสบความสำเร็จในกิจการค้า หายจากโรคภัยไข้เจ็บ	ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. “คติความเชื่อและพิธีกรรมของคนไทยในจังหวัดนครปฐม”. ใน วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.
๘๔.	กรวดน้ำ	การกรวดน้ำ ครั้งแรกนั้น ตามพุทธประวัติกล่าวว่า เมื่อพระเจ้าพิมพิสาร (ราชานแห่งราชคฤห์) ได้ฟังธรรมจากพระผู้มีพระภาคเจ้า ณ สวนตาลหนุ่มแล้วรุ่งขึ้นพระองค์ได้ทรงถวายภัตตาหารแก่พระสมณโคดมและพระสาวก และได้ถวายอุทยานสวนไม้ไผ่ (เวฬุวัน) ให้เป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้า เมื่อพระพุทธเจ้าทรงรับด้วยอาการดูหมิ่น พระเจ้าพิมพิสารจึงทรงลงน้ำจากพระเศียรลงบนพระหัตถ์พระพุทธเจ้า เพื่อถวายเวฬุวันารามให้เป็นวัดในพระพุทธศาสนาแห่งแรกของโลก แต่ก็ไม่ได้ทำการอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติผู้ล่วงลับ ดกกลางคืนจึงมีเสียงเปรตร้องและในเขตพระราชนิเวศน์และปรากฏกายให้เห็นก็มี รุ่งขึ้นพระองค์ได้เสด็จไปเฝ้าพระพุทธเจ้าและทูลถามความทราบแล้ว จึงทรงบำเพ็ญถวายอาหารและจีวรแก่พระพุทธเจ้า	www.geocities.com/sakyaputto/ritual.htm

		และพระสงฆ์ในวันรุ่งขึ้นต่อมา จากนั้นทรงหลั่งน้ำทักษิโณทกและกล่าวว่า "อิหํ โน ญาตินิโหตุ" แปลว่า "ขอผลบุญกุศลครั้งนี้ จงไปถึงญาติพี่น้องของข้าพเจ้าด้วยเถิด " และได้กลายเป็นบทกรวดน้ำที่คนไทยนิยมใช้อยู่ในปัจจุบัน หมายเหตุ : คำศัพท์เกี่ยวกับการกรวดน้ำในครั้งนั้น "อุททิโสทก" แปลว่ากรวดน้ำมอบถวาย ใช้กรณีเมื่อถวายของใหญ่โต ไม่สามารถยกประเคนใส่มือได้ เช่น ที่ดินและวัด (พระเจ้าพิมพิสารหลั่งน้ำจากน้ำพระเต้าลงพระหัตถ์ของพระพุทธองค์) "ทักษิโณทก" กรวดน้ำแผ่ส่วนกุศลแก่คนตาย	
๘๕.	การทำบุญถวายสังฆทานเลี้ยงพระ	การถวายสังฆทาน เราสามารถ จัดถวายที่บ้านก็ได้, ถวายที่วัดก็ได้ ในกรณีที่เรাজัดถวายที่บ้านเราจะต้องจัดเตรียมการต่างๆไว้ให้พร้อมแล้วไปแจ้งความจำนงค์ว่าจะนิมนต์พระสงฆ์สักกี่รูปต่อเจ้าอาวาส หรือพระภิกษุภัตตทุเทศก์ (ผู้เป็นเจ้าหน้าที่นิมนต์พระสงฆ์ในวัด) และให้ระบุวัน เวลา ที่จะถวายด้วยในวันถวายจะมีรถมารับหรือไม่ เราต้องระบุให้ชัดเจน ส่วนเรื่องการนิมนต์พระสงฆ์ภายในวัดก็จะ เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสหรือ ภิกษุภัตตทุเทศก์ จะนิมนต์ให้เอง ข้อสำคัญเราในฐานะที่เป็นเจ้าภาพต้องทำเจตนาให้บริสุทธิ์ คือเมื่อเผด็จสงฆ์ต่อเจ้าอาวาสหรือภิกษุภัตตทุเทศก์ หรือภิกษุรูปใดรูปหนึ่งว่า "ข้าพเจ้าขอเผด็จสงฆ์จากวัดนี้ เพื่อรับสังฆทาน ใน วันนั้น เวลา สถานที่นั้น จำนวนภิกษุเท่านี้รูป" ตามที่ต้องการแล้ว อย่าคำนึงถึงว่าเรา จะได้พระรูปใดก็สุดแล้วแต่ทางวัดจะจัดให้ แม้ว่าภิกษุรูปนั้นจะไม่ชอบพอ กับตนมาก่อน ก็ไม่ควรแสดงความรังเกียจ โดยที่สุดแม้จะได้เพียงสามเณรไปรับสังฆทานก็ควรยินดี เพื่อให้ทานนั้นเป็นของบริสุทธิ์เป็น "สังฆทาน"	www.geocities.com/sakyaputto/ritual.htm

เพราะว่า พวกภิกษุหรือสามเณร ก็ชื่อ ว่ามาในนาม
ของสงฆ์ เราซึ่งเป็นเจ้าภาพพึงทำเจตนาให้มุ่งตรงต่อ
สงฆ์ว่า ไม่ใช่ถวายแก่ "บุคคล" ในการ ถวายสังฆทาน
นี้ ไม่จำกัดจำนวนพระสงฆ์ จะนิมนต์เพียง ๔-๕-๖
รูปก็ได้ ไม่จำกัดจำนวน แล้ว แต่กำลังศรัทธาของเรา
เมื่อพระสงฆ์มาถึงสถานที่เรียบร้อยแล้ว ได้เวลาเราใน
ฐานะเจ้าภาพพึงนำสิ่งของ คืออาหาร คาวหวานหรือ
สิ่งของอย่างอื่นเช่น ถังที่จัดเป็นใส่สิ่งของสำเร็จรูปที่
เรียกว่าถังสังฆทาน ปิ่นโต หรือกะละมัง ที่ได้
จัดเตรียมไว้รวมทั้งดอกไม้ รูป เทียนด้วย สิ่งที่จะลืม
เสียไม่ได้ คือน้ำ ควรใส่แก้วหรือขวดตั้งไว้ตรงหน้า
พระ ด้วย จัดเรียง ไว้เป็นชุดๆ ตามจำนวนพระสงฆ์
ที่มาสู่สถานที่ที่จัดไว้ สิ่งของทั้งหมดเมื่อพร้อมแล้ว
เราผู้เป็นเจ้าภาพ จัดการจตุรปู เทียน บูชาพระ
รัตนตรัยกราบลง ๓ ครั้ง อาราธนาศีล ว่าดังนี้คือ

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขณัตถาย ติสระเณ
นะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจาม ฯ

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขณัตถาย ติสะ
ระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจาม ฯ

ตติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขณัตถาย ติสะ
ระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจาม ฯ

เสร็จแล้ว พระสงฆ์ที่เป็นหัวหน้าจะให้ศีล ๕ ดังนี้
เริ่มแรก ท่านก็จะสวด

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัส
สะ ฯ ๓ จบ

แล้วให้เราว่าตาม จากนั้น ท่านก็เริ่ม ให้ศีล ๕
ตามลำดับคือ

ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิ
ยามิ ฯ

		อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สมาธิยามิ ฯ กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี สิกขาปะทัง สมาธิยามิ ฯ มุตาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สมาธิยามิ ฯ สุราเมระบะมัจจะปะมาทัฏฐานา เวรมณี สิกขาปะทัง สมาธิยามิ ฯ เราก็ว่าตามทีละข้อ จนที่ว่าจบ เมื่อท่านกล่าว สรูปศีล บทว่า สีเลนะ สุกตัง ชันติ ตัสมา สีลัง วิสฺสุทเธเย ฯ จบ เราก็รับว่า อามะ ภันเต จบแล้วให้กราบลง ๓ ครั้ง ต่อจากนี้ก็ให้นั่งประณมมือฟังพระสงฆ์สวดถวายพร พระ(บทพาหุง) จบจบ ต่อไปก็ ให้เราตั้ง นะโม ๓ จบ แล้วกล่าวคำถวาย สังฆทานต่อไป ดังนี้คือ อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุ สงฆ์สสสะ โอนฺโณชะยามะ สาธุโน ภันเต ภิกขุ สังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ คำแปล ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อม ถวาย ซึ่งภัตตาหารกับของที่เป็นบริวารทั้งหลาย เหล่านี้แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับซึ่งภัตตาหารกับ ของ ที่เป็นบริวารทั้งหลาย เหล่านี้ เพื่อประ โยชน์ เพื่อ ความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ เมื่อเรากล่าวคำถวายจบ พระสงฆ์ทุกรูปจะประณมมือ ขึ้น รับว่า "สาธุ" ต่อจากนั้นจัดการประเคนอาหารพระสงฆ์ ขณะ ประเคนอาหาร ควรเข้าไปใกล้พระสงฆ์ประมาณ ๑	

		ศอกยกของที่ประเคนให้สูงขึ้นจากพื้น ไม่ควรกระทบ ต่อสิ่งกีดขวางอย่างอื่นสูงพอประมาณ ของที่ประเคน แล้วห้ามมิให้ถูกต้องอีก ถ้าถูกด้วยความพลาดพลั้ง ต้องรีบยกประเคนใหม่ ของประเคน ที่ละอย่างๆ ถ้า เป็นของเล็กๆ จะประเคนด้วยมือเดียวก็ได้ แต่ต้อง ประเคนด้วยมือขวา ขณะพระกำลังฉัน เราในฐานะ เจ้าภาพควรนั่งปฏิบัติด้วยการดูแลให้ทั่วถึง และควร ปวารณา สิ่งใดขาดตกบกพร่องขอได้เรียกได้ตาม ประสงค์ เมื่อพระฉันอาหารเสร็จแล้ว ถอนสำรับควา ออกก่อนนำของหวานประเคนต่อไป ถ้ามีน้ำชาก็ควร รับถวายตอนนี้ด้วย ช้อนส้อมของหวานไม่ควรลืม เมื่อพระฉันเสร็จเรียบร้อยแล้วให้นำเครื่องไทยทานที่ จะถวายพระสงฆ์ เช่น ดอกไม้รูปเทียน ห่อของถวายที่ จัดเตรียมไว้ มาถวายตามลำดับ เริ่มตั้งแต่ประธานหัว แกวลงไป หากมีคนคอยช่วยก็นำสิ่งของไทยทานนั้น วางไว้ข้างหน้าพระ เป็นชุดๆ ไปเจ้าภาพก็คอย ประเคนตาม บางแห่งจะกล่าวคำถวายก่อน พอจบ แล้วก็นำถวายเลย ส่วนปัจจัย(เงิน) ควรแยกไว้ ต่างหาก ไม่สมควรประเคนพระถึงแม้จะใส่ในย่ามก็ ไม่ควร ทางที่ควรประเคนในปวารณาแทนปัจจัย (เงิน ควรมอบให้กับไวยาวัจกร) เมื่อประเคนของไทยทาน เรียบร้อยแล้วพึงตั้งใจกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลที่เรา ทำบุญครั้งนี้ ให้บุพพการีชนบ้าง แก่เทพดาเจ้ากรรม นายเวร ขอให้กุศลผลบุญที่กระทำในวันนี้ จงเป็น ผลสำเร็จแก่ตนเองและครอบครัว ตลอดสรรพสัตว์ ทั้งหลายด้วยความปรารถนานั้นๆ เทอญฯ น้ำที่กรวด นั้นต้องเป็นน้ำสะอาดไม่มีเจือปน ควรเตรียมไว้ ล่วงหน้าซึ่งมีหม้อสำหรับกรวดน้ำโดยเฉพาะ หรือ ภาชนะที่สมควรอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ เป็นการดีที่สุด เพราะเป็นสิ่งจำเป็นต้องใช้ ในทุกๆ งาน ในขณะที่พระ เถระผู้เป็นหัวแถวเริ่มสวดอนุโมทนาว่า ยะธา วาริวะ หา เป็นต้น ไปก็เริ่มกรวดน้ำให้ไหลลงโดยไม่ขาด	

ระยะ เมื่อพระสงฆ์รับสวดว่า สัพพัตติโย พร้อมกัน พึง
 เหน้าลง ให้หมดแล้ว ประณมมือรับพรต่อไปด้วยใจ
 เป็นสมาธิ น้ำที่กรวดแล้วควรนำไปเทลงในกระถาง
 ดันไม้ หรือใบเสมา และจะครอบแม่ธรณีอีกครั้งว่า
 ขออุทิศส่วนบุญที่ทำในวันนี้ไปถึงดวงวิญญาณ ผู้มี
 พระคุณทั้งหลายด้วยความถนอใจ ไม่ควรเทหรือสาด
 ทิ้งทางหน้าต่างประตู หรือในสถานที่ๆ ไม่ควรเช่น
 กระโถน ได้ถุนบ้านเหล่านี้เป็นต้น
 ต่อนั้นเตรียมรถที่จะส่งพระสงฆ์กลับวัดเป็นการเสร็จ
 พิริ

ส่วนเครื่องสังฆทานที่นิยมกันในปัจจุบัน
 (สังฆทานถังเหลือง)สำหรับ "สังฆทานถังเหลือง" ที่
 ชาวพุทธนิยมซื้อไปถวายพระสงฆ์นั้น ท่านทราบ
 หรือไม่ว่ามีบางสิ่งบางอย่างไม่ชอบมาพากลอยู่ในนั้น
 เรามาดูซิว่าในถังสังฆทานสีเหลือง ๆ หนึ่งใบ มีอะไร
 อยู่ข้างในนั้นบ้าง "ถังเหลืองๆ" ที่มีวางขายตามร้าน
 สังฆภัณฑ์นั้น บางร้านจะยัดหนังสือพิมพ์หรือ
 กระดาษแข็งเข้าไว้เต็มกันถัง ส่วนที่เป็นสังฆทาน
 หรือข้าวของเครื่องใช้จริง ๆ จะถูกบรรจุไว้แถวขอบ
 ปากถังเพื่อให้ดูเหมือนมีของใช้มากมายจนล้นปากถัง แล้ว
 เอาพลาสติกใสหุ้มอีกทีเพื่อไม่ให้ของล้นจนหก
 แท้จริงแล้วมีของใช้ไม่กี่อย่างเท่านั้นเอง
 ข้าวของเครื่องใช้ที่บรรจุมักเป็นของคุณภาพต่ำ เช่น
 หางผงซักฟอก รูปเทียนคุณภาพต่ำ แปรงสีฟันที่ขน
 แปรงแข็ง ปีกผ้าอาบน้ำฝนที่บางเบาจนน่าวิตกว่า
 พระนุ่งสร่งน้ำเมื่อใดคงได้ไปแต่ไม่เปลือยเมื่อนั้น
 หรือบางทีอาจเป็นผ้าอาบน้ำฝนสีเหลืองที่ใส่มาพอ
 เป็นพิธีคือ ขนาดกว้างยาวไม่เกิน ๑ เมตร ที่นำมาใช้
 ประโยชน์ไม่ได้ น้ำปัสสาวะถูกที่ดูออกว่าเป็นน้ำใส่สี
 ละลายเกลือ ข้าวสารที่ใส่มาแค่ถุงเล็ก ๆ หยิบมือเดียว
 พอเป็นพิธีเหมือนกับผ้าอาบน้ำฝนที่ถูกใส่มา และ
 บางครั้งก็เป็นเศษข้าวสารหัก ถ้าสังเกตดูดี ๆ บางถึง

	จะมีเกลือป่นใส่มาให้เป็นลิบดูง ใส่เพื่อเกลือป่นจะได้กินพื้นที่เยอะ ๆ จะได้ไม่ต้องใส่ของใช้อื่นเพิ่มเติม เพราะเกลือป่นมีราคาถูก นอกจากนี้ข้าวของที่ไม่น่าเป็นอื่น ๆ ก็มีใบชาสดเข้มข้นที่ความเป็นจริงแล้วพระและสามเณรไม่ค่อยชงกันเลย และมักจะถูกทิ้งไปอย่างไม่ได้ประโยชน์น้ำบรรจุขวดที่มีกลิ่นผงซักฟอกอันเนื่องมาจากการบรรจุอยู่ในถังที่อับพร้อมด้วยผงซักฟอก ๑ กล่อง เมื่ออากาศร้อนทำให้กลิ่นของผงซักฟอกเข้าไปในขวดน้ำกลายเป็นน้ำที่มีกลิ่นผงซักฟอกไม่เหมาะแก่การบริโภคในเวลาต่อมา กล่องสบู่ก็เป็น "บริวารล้นวัด" อีกชิ้นหนึ่ง มีกล่องหนึ่งก็ใช้ได้เกือบตลอดชีวิตของการเป็นพระ ไม่จำเป็นต้องถวายเป็นบ่อก็ได้ ได้มาก็ล้นวัดไม่รู้จะเอาไปไว้ไหนดี ความไม่ชอบมาพากลของ "สังฆทานถึงเหลือง" เกิดจากความที่เราไม่รู้ว่าจะซื้ออะไรไปถวายพระดีเลยต้องอาศัยเครื่องสังฆทานที่มีจำหน่ายตามร้านบรรจุให้สำเร็จรูป เพื่อจะได้ไม่ต้องเล่นเกมเดาใจพระ อีกทั้งการบรรจุดังกล่าวยังทำให้เรียบร้อยสวยงามซื้อปุ๊บก็ถือไปถวายปั๊บ เข้ากับยุคสมัยบริโภคนิยมพอดี ไม่ต้องเสียเวลาไปซื้อหามาประกอบให้ลำบาก แต่ความที่คนซื้อไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้ซื้อก็เลยเป็นช่องว่างที่เปิดโอกาสทองให้กับร้านค้าเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภคโดยอัตโนมัติ คนซื้อไม่มีทางรู้หรอกว่า "สังฆทานถึงเหลือง" ที่ซื้อไปถวายพระ ข้างในมีของที่จำเป็นสำหรับพระจริง ๆ สักก็อย่าง มีของที่มีคุณภาพมากแค่ไหน หรือมีจำนวนสิ่งของที่คุ้มกับราคาที่ร้านค้าตั้งไว้หรือไม่ ส่วนพระสงฆ์นั้นเล่า เมื่อรับประเคนสังฆทานเสร็จโยมลากลับเปิดดูออกดูเจอแต่สิ่งของที่ใช้ได้เพียงไม่กี่ชิ้น ข้างของบางอย่างก็ไม่มีคุณภาพดีพอ บ่อยครั้งที่พระท่านต้องจำใจไปซื้อหามาใช้เอง หรือ	

		บางครั้งก็มีแต่มีวันกระดาษชำระใ้มาเต็มได้ดัง หรือ มีแต่เกลือถุงเล็ก ๆ หลายสิบถุงหรืออย่างที หนังสือพิมพ์เคยลงข่าวว่ามีหนังสือโป๊ใ้มาในดัง สังฆทานด้วย จะบอกใ้โยมรับรู้แต่โยมก็กลับบ้าน ไปเสียแล้ว การจัดสังฆทานใ้ได้ประโยชน์ ข้าวของเครื่องใช้ที่ ซื้อหามาจัดเป็นสังฆทานได้ - สนุ่ จัดเป็นเครื่องประทีนผิว แต่พระก็ใ้ได้ เพื่อทำความสะอาด และระงับกลิ่นกาย - ยาสีฟัน ชนิดผงหรือแบบหลอดก็ใ้ ยาสีฟัน สมุนไพรก็น่าสนใจ - แปรงสีฟัน เลือกชนิดขนแปรงอ่อน ๆ จะใ้ สบายเหงือก - ยาสระผม เอาใ้ใ้เวลาโกนศีรษะจะใ้โกน ใ้ได้ง่ายขึ้น - ใบมิดโกน เป็นของจำเป็นมาก เพื่อใ้โกน ศีรษะ (ขนนก only) - ผงซักฟอก ใ้ซักจีวรเพื่อความสะอาด - เครื่องดื่มสมุนไพรพร้อมชง ชิงผง ชารางจืด มะตูม เดี่ยวนี้ผลิตออกมาหลายประเภท หรือจะใ้ เครื่องดื่มรสช็อกโกแลตก็ใ้ อย่าลืมดูวันหมดอายุ ก่อนซื้อด้วย - ผ้าอาบน้าฝน เลือกทีเนื้อหนา ๆ หรืออาจ เลือกซื้อเป็นสบง (ผ้าถุง) หรือจะเป็นอังสะก็ได้ เพราะพระท่านมักจะมีผ้าอาบน้าฝนอยู่มากแล้ว จะ ขาดแคลนก็คือสบง อังสะ ถ้าถวายใ้สามเณรก็จัด เหมือนพระเช่นกัน - ถวายสังฆทานแม่ชี ก็เปลี่ยนจากผ้าเหลือง เป็นชุดแม่ชี ซึ่งหาซื้อได้จากวัดบวรนิเวศหรือที่ สถาบันแม่ชีไทย หากหาซื้อไม่ได้ก็เปลี่ยนเป็นผ้าขาว	

		เนื้อดีตามร้านขนาด ๒-๔ เมตรแทน จากนั้นแม่ชีท่านจะนำไปตัดเย็บเป็นเสื้อ ผ้าถุง ผ้าครอง ตามสมควร - หนังสือธรรมะ หนังสือเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หนังสือเกี่ยวกับสุขภาพ หรือหนังสือความรู้ต่าง ๆ ที่คิดว่าพระสงฆ์ควรรับรู้เพื่อนำไปบอกกล่าวแก่ญาติโยมได้ - ยาสมุนไพรต่าง ๆ รวมทั้งยาแผนปัจจุบัน - เครื่องเขียน สมุด ปากกา ดินสอ รวมทั้งของจดหมาย แสตมป์ - ไฟฉาย ถ่านไฟฉาย เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับวัดชนบทและวัดป่า - จาน ชาม ช้อน ส้อม อาจสอบถามดูว่าวัดนั้น ๆ ต้องการจำนวนมากหรือไม่ จะได้จัดเป็นชุดใหญ่ถวายเป็นของสงฆ์ เพื่อให้ชาวบ้านหยิบยืมได้ด้วยในงานบุญประเพณีต่าง ๆ รวมทั้งเครื่องมืองานช่าง เช่น ค้อน ตะปู ไขควง หรืองานเกษตร เช่น จอบ เสียม พลั่ว และอุปกรณ์งานทำความสะอาด เช่น ไม้กวาด อ่อน ไม้กวาดแข็ง ถังขยะ ที่ตักผง ฯลฯ เหล่านี้ก็สามารถจัดถวายเป็นสังฆทานได้เหมือนกัน - ของอื่น ๆ ที่มักนิยมใส่ก็มี ข้าวสาร หั้วหอม กระเทียม น้ำมันพืช น้ำตาล เกลือ ที่จัดว่าเป็นของแห้งเก็บไว้ได้นาน ของเหล่านี้ถ้าพระท่านใช้ไม่ทัน ท่านก็มักจะเก็บรวบรวมนำไปบริจาคต่างจังหวัดอีกที่นับเป็นจรรยาบรรณไม่มีที่สิ้นสุด จัดเรียงข้าวของที่ซื้อมาลงในภาชนะชักผ้าที่ซื้อมาต่างหาก อาจจะเป็นถังหรือกะละมังก็ได้ แล้วนำไปถวายได้ทันที ของที่ควรลดละเลิกในสังฆทาน ข้าวของบางอย่างที่ควรหลีกเลี่ยงไม่นำมาประกอบเป็นสังฆทาน - บุหรี่ ยาเสพติด เครื่องดื่มชูกำลังทุกประเภท - ผลิตภัณฑ์อาหารที่บรรจุด้วยโฟม เพื่อ	

		หลักเลี่ยมมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม - อาหารกระป๋อง ผลไม้กระป๋อง เพราะเป็นอาหารที่มีสารกันบูด สารเคมี ไม่ส่งผลดีต่อสุขภาพ ใส้เป็นผลไม้สดจะดีกว่า ถ้าในวัดมีครัวอาจซื้อผักสดเข้าครัวก็ได้ - น้ำอัดลม น้ำที่ผ่านการปรุงแต่งใส้สี	
๘๖.	การทำบุญอวมงคล	การทำบุญงานอวมงคล หมายถึง การทำบุญเกี่ยวกับเรื่องการตายดังกล่าวแล้ว นิยมทำกันอยู่ ๒ อย่างคือ ทำบุญหน้าศพ ที่เรียกกันว่าทำบุญ ๗ วัน ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน หรือทำบุญหน้าวันปลงศพ อย่างหนึ่ง ทำบุญอัฐิ หรือทำบุญปรารภการตาย ของบรรพบุรุษ หรือผู้ใดผู้หนึ่ง ในวันคล้ายกับวันตายของท่านผู้ล่วงลับไปแล้ว อย่างหนึ่ง ทั้งสองอย่างนี้ มีระเบียบ ที่จะพึงปฏิบัติ ดังนี้งานทำบุญหน้าศพ พิธีฝ่ายเจ้าภาพ ในงานทำบุญหน้าศพ มีกิจกรรมที่ควรตระเตรียมไว้เป็น เบื้องต้น ส่วนใหญ่คล้ายกับงานทำบุญมงคล แต่มีข้อแตกต่างอยู่บางประการ คือ อาราธนาพระสงฆ์สวดพระพุทธรมณต์ มีจำนวนนิยม ๘ รูป หรือ ๑๐ หรือกว่า นั้นขึ้นไป แล้วแต่กรณี ในเรื่องอาราธนาพระสงฆ์สำหรับทำบุญงานอวมงคล ไม่ใช้คำอาราธนาว่า "ขออาราธนาเจริญพระพุทธรมณต์" เหมือนอย่างทำบุญงานมงคล แต่ใช้คำอาราธนาว่า "ขออาราธนา สวดพระพุทธรมณต์" ๒. ไม่ตั้งน้ำวงด้าย หมายความว่า ไม่ต้องตั้งภาชนะน้ำสำหรับทำน้ำมนต์ และไม่มี การวงด้ายสายสิญจน์ ๓. เต็มสายโยงหรือภูษาโยงต่อจากศพไว้เพื่อใช้บังสุกุลสายโยงนั้น ก็ใช้สายสิญจน์ นั่นเอง แต่ไม่เรียกว่าสายสิญจน์เหมือนงานมงคล เรียกว่า สายโยง ถ้าไม่ใช้สายสิญจน์โยง มีหลักที่ต้องระวังอย่างหนึ่งคือ จะโยงในที่สูงกว่าพระพุทธรูป ที่ตั้งในพิธีไม่ได้ และจะปล่อย ให้ลาดมากับพื้นที่ดินหรือนั่งก็ไม่	www.geocities.com/sakyaputto/ritual.htm

		เหมาะเพราะสายโยงนี้ เป็นสาย ที่ล้ามโยงออกมาจาก กระหม่อม ของศพ เป็นสิ่งเนื่องด้วยศพ จึงต้องล้าม หรือโยงให้สมควร ส่วนการปฏิบัติกรณียกิจ ในเมื่อ พระสงฆ์มาถึงตามกำหนดแล้วก็คล้ายกับงานมงคล สำหรับข้อปฏิบัติในวันเสด็จพระ ก็เช่นเดียวกับที่ กล่าวแล้วในงานมงคล มีแต่เพียงว่า ในงานมงคล หลังจากพระสงฆ์ฉันเสร็จแล้ว นิยมให้มีบังสุกุล แล้ว จึงถวายไทยธรรม เมื่อพระสงฆ์ อนุโมทนาพึง กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลต่อไป พิธีฝ่ายภิกษุสงฆ์ ต้องใช้พัดที่เกี่ยวกับงานศพเป็น เหมาะสม เพราะงานอวมงคล เป็นเรื่องเกี่ยวกับการ ตายทั้งสิ้น ถ้าไม่มี จะใช้พัดงานอื่นก็ได้ เช่น พัดงาน ฉลองต่าง ๆ การสวดมนต์ ในงานอวมงคลนี้ (สวด มนต์เย็นและฉันวันรุ่งขึ้น) มีระเบียบนิยมเหมือนกัน ในตอนต้นและตอนท้าย ทุกงาน ต่างกันแต่ตอนกลาง ซึ่งมีนิยมเฉพาะงาน ๆ ดังนี้ ๑. ทำบุญศพ ๗ วัน สวดอนัตตลักขณสูตร ๒. ทำบุญศพ ๕๐ วัน สวดอาทิตตปริยาขสูตร ๓. ทำบุญศพ ๑๐๐ วัน หรือทำบุญหน้าวันปลง ศพสวดธรรมนิยามสูตร ๔. ทำบุญศพในวาระอื่นจากที่กล่าวนี้จะสวดสุ ตาอื่นใดนอกจากที่กล่าว นี้ก็ได้ แล้วแต่ เจ้าภาพ ประสงค์หรือหัวหน้านำสวด แต่มีธรรมเนียมอยู่ว่า ไม่ สวดเจ็ดตำนาน สิบสองตำนาน ธรรมจักร มหาสมัย ในการสวดนี้ มีระเบียบปฏิบัติ คือ เมื่อพระหัวหน้าให้ ศีลและเจ้าภาพอาราธนา สวดพระปริตรจบแล้ว ไม่ ต้องขัด สกุเล พระทุกรูปประนมมือพร้อมกันแล้ว หัวหน้านำสวด ก. นมการปาฐะ (นโม.....) ข. สรณคมณปาฐะ (พุทฺธฺ สรณํ.....) ค. ปีพโตปมคาถาและอริยชนคาถา (ยถาปี	

		เสลา....) พอจบตอนนี้ ทั้งหมดคลมมือลง แล้วรูปที่นั่งอันดับ ๓ ตั้งพักขัดบพขัของสูตร ที่กำหนด สวดตามงานสูตร ไคสูตรหนึ่ง เมื่อขัดจบวางพัก ทุกรูปประนมมือพร้อม กันอีก หัวหน้านำสวดสูตร ที่ขัคนั้นั้น จบสูตรแล้ว นำสวดบพท้ายสวดมนต์ของงานอวมงคลต่อ คือ ก. ปฏิจงปนุปปาท (อวิชชาปัจจุยา สงขาร....) ข. พุทธอุทานคาถา (ยทา หเว....) ค. พุทธเทรตคาถา (อดีต นานาวาคเมย....) ณ. ภวตุ สัพพมงฺกล.... ถ้าสวดธรรมนิยามสูตร ใช้สวดคติลักษณะทิกาลา (สพ เพ สงขาร อนิจจาติ ฯเปฯ เต โลเก ปรีนิพพุตติ) ก่อนสวดปฏิจงสมุปปาทเมื่อพระสวดมนต์จบแล้ว ถ้า มีการชักผ้าบังสุกุลต่อท้าย เจ้าจะลากสายโยงหรือญา โยง แล้วทอดผ้า พอทอดถึงรูปสุดท้าย พระสงฆ์ก็ตั้ง พักพร้อมกัน (อย่าข้ามสายโยง หรือญาโยง เพราะ จะ ถือว่าเป็นการข้ามศพ) การตั้งพักในพิธีชักบังสุกุลของ พระให้ใช้มือซ้ายจับพักแล้วใช้มือ ขวาจับผ้าบังสุกุล	
๘๖.	ประเพณี ทำบุญโคนไม้ จ.ตราด	ช่วงเวลา ช่วงเดือนเมษายน และหลังจากวันเพ็ญเดือนสิบสอง ความสำคัญ การทำบุญโคนไม้ เป็นประเพณีพื้นบ้านอย่างหนึ่ง ของจังหวัดตราดที่ทำเป็นประจำทุกปี สะท้อนให้เห็น ถึงความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของ คนในหมู่บ้านในชุมชน การทำบุญโคนไม้และการ ทำบุญตามสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน นอกจากจะ ให้ผลในการดำเนินชีวิตโดยตรงแก่ผู้ใหญ่แล้ว ยังเป็น การปลูกฝังให้ลูกหลานของตนรู้จักรักป่า แผ่นดิน และพื้นน้ำ ไม่คิดทำลายธรรมชาติ ที่ตนต้องพึ่งพา	www.prapayneethai.com

		อาศัย ในขณะที่เดียวกันยังสอดแทรกคุณธรรมเรื่อง ความกตัญญูรู้คุณสืบทอดให้แก่ลูกหลานในหมู่บ้าน ให้รู้จักการทำบุญให้ทาน มีความเมตตาเอื้อเฟื้อ รู้จัก รักผู้อื่น อันเป็นคุณธรรมหลักของการอยู่ร่วมกัน พิธีกรรม ชาวบ้านจะนัดหมายกันหลังจากทำบุญสงกรานต์หรือ หลังจากทำบุญทอดผ้าป่ากินวันลอยกระทง แล้วมอบ หน้าที่ให้แก่ไวยาวัจกรหรือบุคคลอื่นที่เหมาะสม นิมนต์พระ เมื่อถึงวันทำบุญ ชาวบ้านจะเตรียมอาหาร หวานคาว ดอกไม้ ธูปเทียน ไปยังสถานที่นัดหมาย ทำพิธีกรรมทางสงฆ์ ถวายทานแก่พระสงฆ์ กรวดน้ำ เหมือนทำบุญถวายสังฆทาน หลังจากเสร็จพิธีทาง สงฆ์แล้ว ชาวบ้านจะทำพิธีแห่เรือมีการตีไม้ล่อ นำหน้าขบวน ไปยังห้วยหนองคลองบึง เพื่อทำพิธี ปล่อยเรือที่ทำด้วยกาบหมาก ขดหัวท้ายให้คล้ายเรือ ภายในบรรจุด้วยดอกไม้ ธูปเทียน อาหารหวาน หอม กระเทียม เปลือก พริก เป็นต้น น้อมจิตอุทิศส่วน บุญกุศลให้แก่ผีป่า ผีโป่ง ผีทุ่ง ผีนา พร้อมกับฝาก โรคภัยไข้เจ็บทั้งหลายไปกับเรือ เสร็จพิธีแล้วจะ กลับมายังสถานที่ บำเพ็ญบุญเพื่อรับประทานอาหารเป็นอันเสร็จพิธี คำบูชาและแผ่ส่วนกุศล " บุญนี้ที่ข้าทำ ขอให้เป็นข้าวน้ำ เครื่องพิจารณาสู่ วิมานทอง เรืองรองโสภา พบนางฟ้าวันหนึ่งประมาณ ศีลทาดังนี้ ขอศีลธรรณี ถึงบิดามารดา ผุ่เงาะ ทั้งหลาย นรกอสุรกาย กุ้งเล็กปลาน้อย ปลาโคปุหอย ใหญ่่น้อยเรืองรอง ให้ตั้งใจปอง รับเอาส่วนบุญ อินทร์กา เทวา ทุกชั้นพรหมา ท้าวเวสสุวรรณ พระ อินทร์ พระศุภรสาธิตี อีกทั้งพระกานต์ จตุโลกบาลทั้งสี่ ครุฑ นาค นาคี กินนรี คนพาลขออย่าได้พบ ของจ	

		ประสบพบท่านผู้ดี มีปัญญา ท่านของข้านี้ อย่าได้สิ้น ที่ ความยากเข็ญใจ ขออย่าได้เกิดมี ขอให้เป็นเศรษฐี มนตรีเจ้าพระยา เดชะกุศล พันจตุรา ขอให้ตัวข้า ไป เกิดทันพระศรีอารย์ ยังมีสัตว์อีกหมู่เที่ยวอยู่เวียนว่าว เกิด แก่ เจ็บ ตาย อยู่ในวัฏสงสาร ได้ชื่อว่าหา อย่ามา เบียดผลาญ ก่อความรำคาญ ระรานรบกวน วันนี้พวก ข้า เจตนาร่วมกัน ได้นำอาหาร คาวหวานล้วน ๆ เชิญ ท่านมารับ ข้าวกับทั้งมวล ทุกสิ่งสมควร มารับเอาไป แล้วอย่ากังวล ทำให้คนวุ่นวาย ทั้งเด็กผู้ใหญ่ จงไปถิ่น ฐาน บรรดาพวกข้า นายบ่าวทั้งนั้น เร็วพลันรณราน ชมซานรีบไป ผีทุ่ง ผีนา ผีป่า ผีโป่ง ทั้งผีตายโหง ทั้งสิ้นทั้งหลาย ต่าง ๆ อย่าช้า รับอาหารไป เร็ว ๆ ไว ๆ จงไปรีบไป ลงเรือนาวา จัดหาไว้ให้ เครื่องเสาเพลา ใบ แต่งไว้หรรหุ ให้ท่านทุกคนทุกผู้ ใต้ถุ้งจันทู วังอุ ออกไป คชะอะโมมะหิ โอภาเสติ ตะถามิ อับเปหิไป สุขสบายทั่วกัน พวกข้าอยู่หลัง มุ่งหวังสุขสันต์ กุศล สรรสร้าง สู่ทางนิพพาน ให้พ้นสงสาร เป็นสุขเกษม ใจ อันตัวข้านี้ มีศรัทธาเลื่อมใส ได้สร้างกุศลไว้ ใน การวันนี้ โดยมีมโนนัย หวังเป็นปัจจัย แห่งพระนิพพาน แม้ยังไม่สำเร็จ ข้าขอเข้าเขต พระเมตตรัยญาณ เกิดชาติ ต่อไป ขอให้ เกิดในพุทธกาล ขอลถึงซึ่งนิพพาน นะปัจจะ โย โหตุ สาระ เพื่อแสดงความกตัญญูทเวที่แก่ภูตผีที่สิงสถิตอยู่ตาม ดันไม้ ผีทุ่ง ผีนา ที่ช่วยคุ้มครองรักษาให้ชาวบ้านอยู่ ร่วมเย็นเป็นสุข ทำมาหากินเจริญรุ่งเรือง ปราศจากภัย พิบัตทั้งปวง	

บทที่ ๕

ฐานข้อมูลวัฒนธรรม ภาคกลาง หมวดความรู้เรื่องจักรวาลและธรรมชาติ

ความหมายและความสำคัญของความรู้เรื่องจักรวาล

จักรวาลทัศน์ คือ ปรัชญาหรือสำนึกต่อโลกของมนุษย์ซึ่งสื่อด้วยสัญลักษณ์ภายใต้การพรรณนาเรื่องเล่าเหนือธรรมชาติ จักรวาลทัศน์เสนอความจริงเกี่ยวกับการมีอยู่ของมนุษย์ในจักรวาล การเกิดและการตายของชีวิต การดำรงอยู่และดำเนินไปของโลก

ความรู้เกี่ยวกับจักรวาล เป็นระบบความเชื่อดั้งเดิมหรือศาสนาดั้งเดิมของแต่ละชนเผ่า เป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการของสังคมระยะต้น เนื้อหาของปรัชญาประกอบด้วยความคิดเรื่องต้นกำเนิดของโลกและจักรวาล ความคิดเรื่องวาระสุดท้ายและความพินาชของจักรวาล ความคิดเรื่องกำเนิดโลกใหม่เชิงอุดมคติ ความคิดเรื่องชะตาชีวิตและโชคเคราะห์ ความคิดเรื่องเทพเจ้าในธรรมชาติและเหนือธรรมชาติ ความคิดเรื่องการพัฒนาสังคม หน้าที่ของปรัชญาคืออธิบายธรรมชาติแวดล้อม อธิบายสังคมและวัฒนธรรมผ่านรูปแบบเรื่องเล่า สนับสนุนการดำรงอยู่ของระเบียบและจารีตในสังคม ปกป้องอุดมการณ์และสั่งสอนบุคคลถึงวิถีบรรลุดุจคติ

ความหมายและความสำคัญของความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ

ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ ที่ประกอบเป็นระบบนิเวศหรือระบบเกษตรในพื้นที่แต่ละแห่ง ความหลากหลายทางชีวภาพมีความสัมพันธ์กับความหลากหลายทางวัฒนธรรม การศึกษาธรรมชาติในมิติทางวัฒนธรรมเป็นการศึกษาระบบนิเวศเกษตร คือระบบการผลิตพืช สัตว์ ประมงหรือป่าไม้ ที่มนุษย์ได้กระทำให้เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ เพื่อการแลกเปลี่ยนและการค้าขาย โดยมีองค์ประกอบที่เป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ พืชและองค์ประกอบที่เป็นสิ่งที่มีชีวิต ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศและแสงแดด รวมไปถึงปัจจัยที่มีผลกระทบทั้งการตรงและทางอ้อม ได้แก่ เทคโนโลยี เศรษฐกิจและสังคม ประเพณีและการเมือง ทั้งหมดนี้จะปฏิสัมพันธ์กันทำให้เกิดเป็นระบบนิเวศเกษตร ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติได้แก่ พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ป่า สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์เลื้อยคลาน ระบบนิเวศน้ำจืด ระบบนิเวศน้ำเค็ม แม่น้ำ ลำธาร ทะเลสาบ แหล่งน้ำท่วม อ่างเก็บน้ำ ปากแม่น้ำ ป่าชายเลน แนวปะการัง หาดหิน ดินทราย การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านในการคิดค้นเทคนิคต่างๆ การศึกษาถึงประโยชน์ที่ชุมชนใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น และความเชื่อมโยงกับความเชื่อประเพณีในสังคม ตลอดจนแบบแผนจัดการระบบนิเวศ

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมหมวดจักรวาลและธรรมชาติ จำนวน ๖๔ ข้อมูล ดังนี้

ที่	ชื่อ วัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	การวิก	การวิก คือ ภาพสัตว์หิมพานต์แบบหนึ่ง ใช้เป็นแบบผูกหุ่นเป็นที่ตั้งมณฑปเครื่องสังเ็ดในงานพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลพระบรมศพ การวิกมีรูปกายตั้งแต่ตอนศีรษะเป็นอย่างห้วนกอินทรี ผมไว้ปิดไปทางด้านหน้า ลำตัวท่อนอกถึงเอว มีลักษณะคล้ายมนุษย์ มีแขนคู่หนึ่ง ลำตัวท่อนล่างต่ำลงไปจากสะโพก มีทั้งปีก ขาและขนพวงหางเหมือนไก่ การวิกมีสีพื้นตัวเป็นสีหงเสนอ่อน	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์, “การวิก,” ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑.กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ๒๕๔๒, หน้า ๓๓๓.
๒.	คณศ,พระ	พระคณศเป็นเทพเจ้าสำคัญองค์หนึ่งในศาสนาพราหมณ์ ถือว่าเป็นเทพที่ช่วยขจัดความขัดข้องและเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่กิจการต่างๆ ใครบูชาจะมีความเจริญเป็นสวัสดิมงคล นอกจากนี้ยังเป็นเทพประจำศิลปวิทยา มีการนับถือพระคณศทั่วไปในอินเดียแล้วแพร่หลายไปในหลายประเทศในเอเชียรวมทั้งประเทศไทยด้วย พระคณศมีตัวเป็นคน เสียรเป็นช้าง รูปประติมากรรมที่พบมีตั้งแต่ ๑-๕ เสียร อาจทรงเครื่องทรงบนเสียร เช่น ชฎา มงกุฎ เหมือนพระศิวะ มีงาช้างเดียว สาเหตุที่มีงาช้างเดียวในคัมภีร์ปุราณะกล่าวไว้ต่างกัน เช่นว่าพระคณศเสียรขาไปเมื่อต่อสู้กับพระศิวะขณะที่เฝ้าที่ประทับของพระอุมา เมื่อพระศิวะเสด็จมา พระคณศไม่ให้เข้าจึงถูกพระศิวะฟันด้วยขวาน บางเรื่องว่าพระคณศรบกับคชมุขคาสูระ แล้วถูกหักงาช้างขาไป บ้างก็ว่ารบกับอสูรยักษ์ซึ่งมีขวานที่พระศิวะประทานให้ พระคณศก้มเสียรลงรับเป็นการแสดงความเคารพเทพศัสตรา งาช้างขาจึงหัก มีกร ๒ กร หรือ ๔ กร หรือมากกว่านั้น สิ่งของที่ทรงมีหลาย	จตุพร มีสกุล, “พระคณศ,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรม ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรม ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๘๕-๓๘๖.

อย่างตามปกติคือ อังสุกะ(ขอช้าง) ปาสะ(เชือกหรือ บ่วงบาศ) งาหัก และขนมโมทก นอกจากนี้ยังมีขาม หม่อน้ำดอกบัว ต้นอ้อข ผลส้ม จักร หลาว ธนู คทา ตรีศูล ขวาน ลูกประคำ ภู ผลทับทิม หัวผักกาด มะขวิด ลูกหว่า เนื่อหวาน คาบ จินคามาณี เหล็กจาร สมุด หนังสือ เป็นต้น พระวรกายดำเดี่ยว ท้องพลุ้ย สีกายส่วนใหญ่เป็นสีแดง แต่จะเป็นสีเหลือง แดงและเหลือง หรือสีขาวก็มี ทรงสายัชโยปวีตหรือสาย ศักดิ์สิทธิ์ของพราหมณ์จากใต้แขนขวาพาดไปยังพระอังสาซ้าย บางทีก็ทำลักษณะเป็นงูธรรมดา และมีงูเป็นเข็มขัด เนื่องจากคราวหนึ่งพระองค์เสวยขนมด้มมาก เกินขนาดจนท้องขุ้ยแล้วทรงหนุกกลับไปในเวลา กลางคืน บังเอิญงูใหญ่เลื้อยตัดหน้า หนูดกใจหลบงู พระกณศหกคะเมนลงไปเลยท้องแตก ขนมหุ้มทะลัก ออกมาหมด พระกณศยังเสียดายขนมหุ้ม รีบโกยเข้าไว้ในพุง แล้วมำงูเอารัดท้องไว้ เหตุที่พระองค์ทรงหนุ เป็นพาหนะ ดำนานกล่าวว่าพระกณศสู้รบกับอสูร ชื่อคชมุขคาสูระ คชมุขคาสูระสู้ไม่ได้จึงแปลงร่างเป็น หนุหนีไป แต่พระกณศจับได้ คชมุขคาสูระจึงยอมเป็น เทพพาหนะ นอกจากนี้พระกณศในปางเหรัมพะจะ ประทับนั่งบนหลังสิงห์

กำเนิดของพระกณศในคัมภีร์ปุราณะและตำนาน ต่างๆกล่าวไว้ต่างกัน มีทั้งที่กำเนิดจากพระศิวะองค์ เดียว พระอุมาองค์เดียว เป็นโอรสของพระศิวะและ พระอุมา และเป็นภาคหนึ่งของพระกฤษณะหรือพระ นารายณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. พระกณศเป็นโอรสของพระศิวะ

ในวราหปุราณะเล่าว่าพระศิวะกำหนดว่าถ้าใคร ได้บูชาพระองค์ ณ เทวาลัยโสมนาถก็จะได้ ขึ้นสวรรค์ทุกคน ประชาชนจึงพากันไปทำกิจพิธีบูชา พระศิวะลี้กกันเป็นอันมาก พระอินทร์และเทวดา ทั้งหลายต่างพากันมาร้องเรียนพระศิวะว่า มีพวกสุทร

	คนนอกศาสนา และคนทำบาปหยาบเข้าขึ้นสวรรค์กันมาก ขอให้ทรงหาทางแก้ด้วย พระศิวะจึงประทับเข้ามาน ขณะนั้นที่พระนลาฏก็บังเกิดรัศมีสว่างจ้าปรากฏบุรุษอันทรงคุณลักษณะเหมือนพระศิวะ เมื่อพระอุมาทราบเรื่องก็พิโรธว่าพระศิวะสร้างโอรสขึ้นลำพังพระองค์เอง พระนางไม่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย จึงสาปบุรุษนั้นให้มีเศียรเหมือนช้าง และรูปร่างพิการ มีท้องพลั่ว ๒. พระคณศเป็นโอรสของพระอุมา ในคิwapราณะเล่าว่านางชยาและวิชาพระสหายของพระอุมาได้แนะนำพระนางว่าน่าจะมีคนรับใช้ของพระนางเองดีกว่าจะใช้บริวารของพระศิวะ คราวหนึ่งพระอุมากำลังสร่งน้ำอยู่ในตำหนัก พระศิวะเสด็จเข้ามาโดยที่พระนางไม่ทันรู้ตัว พระนางนึกถึงคำแนะนำของพระสหายขึ้นมาได้ จึงเอาโคลงจากผิวหนังป็นเป็นบุรุษรูปงามให้เป็นทวารบาลเฝ้าประตู วันหนึ่งพระศิวะเสด็จมาหาพระอุมา นายทวารบาลไม่ยอมให้เข้าและเอาหว่ายไล่ตีพระศิวะออกไป พระศิวะกริ้วมากสั่งให้คณะภูตฆ่าทวารบาลนั้น แต่ก็ต่อสู้ไม่ได้ แม้พระนารายณ์และเทพอื่นๆจะมาช่วยก็ไม่สามารถเอาชนะนายประตูได้ ในที่สุดพระนารายณ์ทำอุบายนิมิตรูปมาขาเป็นนางงาม ผู้เฝ้าประตูเหม่อมองดูรูปมาขา เป็นโอกาสให้พระนารายณ์ตัดคอขาด(บางทีก็ว่าพระศิวะใช้ตรีศูลตัดเศียร) เมื่อพระอุมาทราบเรื่องก็พิโรธอย่างรุนแรง เนรมิตเทพนารีขึ้นพันคนไปทำสงครามกับพวกเทพในที่สุดถาณินารทะต้องมาไกลเกลี้ย พระศิวะจึงรับสั่งให้เทพทั้งหลายช่วยกันไปหาศีรษะของสิ่งมีชีวิตที่พบครั้งแรกมาต่อให้พระโอรสของพระอุมา เทพองค์หนึ่งเดินทางไปทางทิศเหนือพบช้างตัวหนึ่ง จึงตัดศีรษะมาต่อพระคณศจึงได้นามว่า "คชานนะ" แปลว่ามีหน้าเป็นช้าง หลังจากนั้นพระศิวะทรงประสาทพรให้พระคณศเป็นใหญ่ในหมู่เทพรับใช้	

ของพระองค์ มีอำนาจเหนือภูตผีทั้งหลาย จึงได้ชื่อว่า "คณศ" หรือ "คณบดี" และ "วินายก" ซึ่งแปลว่า หัวหน้าหรือเป็นใหญ่ในคณะ

ในมัชฌิมาสาระกล่าวว่าพระนางอุมาทรงนำเหงื่อไคลมาปั้นเป็นรูปคนมีหัวเป็นช้าง แล้วนำน้ำในพระคungkามาประพรมให้มีชีวิตขึ้น และให้ไปขัดขวางผู้ที่ประสงค์จะบูชาพระศิวลึงค์ที่เทวาลัยโสมนาถ ความตอนนี้อยู่คล้ายกับในคัมภีร์ปัทมปุราณะที่กล่าวว่า ยุคหนึ่งพระอุมาทรงนำเหงื่อไคลมาสร้างรูปเด็ก มีหัวเป็นช้าง ทำเล่นๆแล้วปล่อยลงในแม่น้ำคงคา พระคungkาก็ได้วิญญูณให้รูปนั้นแล้วนำไปถวายพระศิวะ พระศิวะและพระอุมาจับเป็นโอรส ให้ชื่อ "คางเคยะ"

ในสกานทปุราณะกล่าวว่าในทวารยุค พวกศูทรและคนบาปพากันไปทำพลีบูชาพระศิวลึงค์ที่วิหารโสมิศวร ได้รับพรขึ้นไปอยู่ในสวรรค์จำนวนมาก พระอินทร์และทวยเทพพากันไปอ้อนวอนพระอุมาให้ช่วยเหลือ พระนางมีพระทัยสงสาร จึงทรงลูบพระกายแต่เบาๆ เกิดเป็นบุรุษมี ๔ กร มีเศียรเป็นช้างให้เป็นผู้ทำความขัดข้องแก่นุชย์ผู้ประสงค์จะไปยังวิหารโสมนาถนั้น ในสกานทปุราณะ อีกแห่งหนึ่งกล่าวว่า พระนางอุมานำน้ำมันและฐลีจากพระวรกายผสมกันประทานแก่รากษส ซึ่งเป็นช้างชื่อมาลินี นางรากษสรับเอาไปกินเกิดเป็นกุมาร มีเศียรเป็นช้าง ๕ เศียร พระอุมาจับเป็นพระโอรสแล้วพระศิวะทรงบันดาลให้เศียรทั้งห้ารวมเป็นเศียรเดียว และประทานนามว่า "วิฆเนศวร" แปลว่าผู้ขัดขวางเสียซึ่งความขัดข้อง

๓. พระคณศเป็นโอรสของพระศิวะและพระอุมา

ในลึงคปุราณะ กล่าวว่าอสูรและรากษสได้บวงสรวงพระศิวะจนได้รับพรจากพระศิวะหลายประการ แล้วทำความเดือดร้อนรำคาญแก่เทวดาทั้งหลาย พระอินทร์และเทวดาอื่นๆพากันไปอ้อนวอนต่อพระศิวะ พระศิวะจึงทรงแบ่งส่วนหนึ่งของพระองค์

	ทำให้เกิดบุรุษร่างงามออกจากครรภ์ของพระอุมมา พระ ศิวะประทานนามให้ว่า "วิเมนศวร" และประทานพร ให้เป็นผู้ซัดขวางอสูร รากษส และคนชั่วทั้งหลายจาก การทำพิธีพลีบูชา ปูราณะบางเล่มกล่าวว่าครั้งหนึ่งพระศิวะและ พระอุมมาประทับอยู่ที่เขาไกรลาส เขียนตัวอักษร โอม แล้วดูตัว โอม นั้นเหมือนดังที่นั่งสมาธิ เห็นพระคณศ ขณะทำความคิดถึงปรมาตมัน พระศิวะอธิษฐานกับ ปรมาตมันนั้นให้มาเป็นโอรสของพระองค์ ในหนังสือนารายณ์สิบปางของไทยกล่าวว่าพระ ขันทกุมารและพระคณศเป็นเทพองค์เดียวกัน พระศิวะจะให้พระขันทกุมารไปปราบอสูรทั้งคี่ แต่จะ โสกันต์เสียก่อน เมื่อพระอินทร์ไปเชิญพระนารายณ์ ขณะบรรทมหลับอยู่ พระนารายณ์ปล้ำพระโอรสว่า "ลูกหัวหาย จะนอนหลับให้สบายก็ไม่ได้" ด้วยอำนาจ วาจาสิทธิ์เชียรทั้งหกของพระขันทกุมารก็หายไป พระ ศิวะจึงมีเทวโองการให้พระวิษณุกรรมไปหาสิริษะคน มาต่อเชียรพระขันทกุมาร พระวิษณุกรรมพบแต่ช้าง นอนหันสิริษะไปทางทิศตะวันตกก็ตัดเอาสิริษะข้างไป ต่อเป็นเชียรพระขันทกุมาร คนไทยแต่โบราณจึงห้าม ไม่ให้นอนหันสิริษะไปทางทิศตะวันตกเพราะถือว่า เป็นทิศที่คนตายนอนอีกตำนานหนึ่งกล่าวว่าเมื่อพระ ศิวะจัดงาน โสกันต์ พระขันทกุมารลี้มเชิญพระอังคาร มาร่วมพิธีด้วย พระอังคารเคืองมาก กำบังกายเข้ามาใน โรงพิธีตัดเอาเชียรพระคเณศพระกนิษกุมารไปโยน ทิ้งทะเล พระวิษณุกรรมจึงไปตัดเชียรช้างมาต่อ ในพรหมไวยรรตปูราณะกล่าวว่าพระศิวะกริ้วพระ อาทิตย์ ได้ประหารพระอาทิตย์แล้วภายหลัง ทรงชุบให้ฟื้นขึ้น พระกศยปฤยิผู้เป็นเทพบิดาของพระ อาทิตย์จึงสถาปนาพระศิวะให้เชียรขาดบ้าง พระศิวะ ต้องไปตัดเชียรช้างเอราวัณของพระอินทร์มาต่อแทน ในสุประภีทาคม พระศิวะเล่าเหตุที่พระคณศมี	

ศีรยะเป็นช้างว่า พระองค์และพระอุมาสด็จ
ไปยังป่าแถบภูเขาคีมาลัย ได้เห็นนางช้างสมสู่อยู่กับ
ช้างพลาย พระองค์จึงแปลงเป็นช้างพลาย พระอุม
าแปลงเป็นช้างพังร่วมสโมสรกัน จึงเกิดเป็นพระคณศ
ซึ่งมีเศียรเป็นช้าง

ในคัมภีร์พรหมไวยรรตปุราณะอีกแห่งหนึ่งกล่าวว่า
พระอุมามีพระโอรส พระศิวะจึงแนะนำให้พระนาง
ทำพิธีป็นยาภพรด คือการบูชาพระนารายณ์ในวันขึ้น
๑๓ ค่ำ เดือนมาฆะเรื่อยไปทุกวันมีกำหนด ๑ ปีพระอ
ุมำทำพิธีอยู่นานก็ไม่ได้โอรส เกิดความเสียดพระทัย
ทันใดนั้นมีเสียงปรากฏขึ้นว่าให้กลับไปในห้องจะพบ
กุมารซึ่งเป็นองค์พระกฤษณะ ไปเกิดเป็น โอรส เมื่อ
ทวยเทพทราบข่าวก็มาร่วมแสดงความยินดี แต่พระศนิ
หรือพระเสาร์นั้น ไม่กล้ามองดูพระกุมารเพราะถูกชญา
สาปว่าหากพระศนิมองดูผู้ใด ผู้นั้นจะถึงแก่ความ
พินาศ พระอุมานุญาตให้พระศนิมองดูพระกุมารได้
ทันใดนั้นเศียรของกุมารก็กระเด็นขึ้น ไปรวมกับเศียร
ของพระกฤษณะ พระนารายณ์จึงเสด็จขึ้นทรงครุฑ ไป
ตัดเศียรช้างนำมาต่อให้กุมาร กุมารนั้นก็ฟื้นคืนชีพขึ้น

ด้วยเหตุที่พระคณศทรงมีสติปัญญาเฉียบแหลม
จึงเป็นที่รู้จักในนามของเทพเจ้าแห่งอักษรศาสตร์
ในพาลการตะกล่าวว่าพระคณศเป็นผู้เขียนคัมภีร์มหา
ภารตะตามคำบอกเล่าของฤๅษีวยาส เนื่องจากคัมภีร์
มหาภารตะมีขนาดใหญ่มาก ไม่มีใครสามารถเขียน
ตามที่ฤๅษีบอกได้ พระคณศจึงรับเป็นผู้เขียนให้ แต่ตั้ง
เงื่อนไขว่าฤๅษีวยาสจะต้องบอกเรื่อยไปจะหยุดกลางคัน
ไม่ได้ พระฤๅษีตกลง แต่เถียงว่าถ้าพระคณศไม่เข้าใจ
ความหมายของคำใด ก็ห้ามไม่ให้จดคำนั้นลงไป
จนกว่าจะตีความออก แสดงว่าพระคณศเขียนหนังสือ
ได้รวดเร็วมากพระฤๅษีจึงต้องแย่งไว้เพื่อจะได้มีเวลา
หยุดพักบ้าง เรื่องที่แสดงให้เห็นความเฉลียวฉลาดของ
พระคณศอีกเรื่องหนึ่งคือ เมื่อพระคณศและพระขันท

	กุมารมีอายุสมควรจะแต่งงานได้ ก็เกิดปัญหาว่าใคร จะได้แต่งงานพระสัวะและพระอูมาเห็นพ้องกันว่าใคร เดินทางรอบโลกได้ก่อนจะได้แต่งงานก่อน พระขันท กุมารก็ทรงนกลงออกเดินทางในทันที เมื่อพระขันท กุมารลับตาไปแล้ว พระคณศทรวงถูกขึ้นกระทำ ประทักษ์ณเวียนรอบพระสัวะและพระอูมาแล้ว กล่าวถึงพระเวทมีใจความว่าถ้าบุตรกระทำประทักษ์ณ บิดามารดาเจ้าครอบครัวจะได้กุศลเท่ากับไปรอบโลก พระ สัวะและพระอูมาพอพระทัยในปัญญาของพระคณศจึง จัดการแต่งงานพระคณศกับนางพุทธิและนางสิทธิซึ่ง เป็นพระธิดาของกษัตริย์ประชาปติ วิสวรูป ต่อมานาง สิทธิให้กำเนิดโอรสมีนามว่า "เกษม" ส่วนนางพุทธิให้ กำเนิดโอรสมีนามว่า "ลาภ" เมื่อพระขันทกุมารทราบ ว่าพระคณศได้ชัยชนะด้วยอุบายก็เสียพระทัยเสด็จไป บำเพ็ญตบะที่เขาเกราญจและครองชีวิตอยู่เป็น โสค ไทยรับคติความเชื่อและรูปแบบของพระคณศจาก นักบวชและพ่อค้าอินเดียที่เดินทางเข้ามาติดต่อค้าขาย ในประเทศไทย เริ่มจากแนวความคิดที่ว่าพระคณศ เป็นเทพแห่งอุปสรรค สามารถบันดาลความสำเร็จทั้ง ปวงได้ จึงทำให้พระคณศได้รับความนิยมอย่างสูง และคตินี้ทำให้เกิดการบูชาพระคณศในลักษณะ แตกต่างกันไป แต่ก็มีจุดประสงค์หลักอย่าง เดียวกัน คือขอให้เกิดความสำเร็จในกิจการทั้งปวง รวมทั้งการศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยาแขนงต่างๆ มีการ ค้นพบประติมากรรมรูปพระคณศตามแหล่ง โบราณคดีหลายแห่ง แสดงให้เห็นว่าคนไทยยอมรับ นับถือพระคณศมาแต่สมัยโบราณ ในสมัยสุโขทัยมีจารึกที่กล่าวถึงการบูชาเทพเจ้า ต่างๆ ในศาสนาพราหมณ์ควบคู่กับพระพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์มีบทบาทมากขึ้นในสมัยอยุธยา โดยเฉพาะในราชสำนัก มีหลักฐานการบูชาพระคณศ อย่างเด่นชัด ดังปรากฏในพระราชพงสาวดารกล่าวถึง	

สมเด็จพระนารายณ์มหาราชโปรดเกล้าฯ ให้หล่อรูป
พระคเณศและพระเทวกรรมซึ่งเป็นพระคเณศในฐานะ
บรมครูช้างหลายครั้ง และในโคลงเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ของพระศรีมโหสถ มีบท
สรรเสริญพระคเณศอยู่ตอนท้ายเรื่องด้วย ดังนี้
ขอพรพินเนศสร้อย ศิวบุตร
ทรงเครื่องอาภรณ์ ภูเขื่องงำ
ของจงจรโลง อุดมม โลก
แคล้วคลาดภัยพินล้า เลิศด้วยเสวยบรมณ"

ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ วรรณคดีส่วนใหญ่ที่
กล่าวถึงพระคเณศมักเกี่ยวกับช้าง เช่น คำฉันท์คุณหญิง
สังเวกถ่อมช้าง และมักเข้าใจว่าพระคเณศเป็นเทพ
องค์เดียวกับพระขันตุมาร จวบจนในรัชสมัยพระ
บาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการศึกษาภารต
วิทยากันอย่างจริงจัง กวีส่วนใหญ่จึงมีแนวความคิด
เกี่ยวกับความเป็นมาของเทพในศาสนาฮินดูอย่าง
ค่อนข้างถูกต้องดังตัวอย่างทั้งในบทพระราชนิพนธ์
และบทประพันธ์ของกวีอื่นๆที่จะกล่าวคำบูชาพระ
คเณศเพื่อขอความเป็นสิริมงคลและอำนวยความสำเร็จ
ให้เกิดแก่บทประพันธ์นั้นๆ เช่น

เรื่องลิลิตนารายณ์สิบปาง

กวีใดตั้งใจ	ประพันธ์
เคารพพระคเณศ	ก่อนแล้ว
อาจแต่งคังกมล	มุ่งมาตร
จิตสว่างดั่งแก้ว	ก่องดา
ข้าจึงขอพระเจ้า	ศิวบุตร
ทรงช่วยเสริมปัญญา	เถิดไ้
ขามแต่งเรื่องทรงครุฑ	ทั้งสิบ ปางนา
จงสฤษดิ์ลิลิตได้	ดั่งจินต์ด้วย

เทอญ"

เรื่องมัทนะพาธา

โอบบังกมพระคเณศทวะศิวบุตรฆ่าพินนะสินสุค

	ประลัย อ้างามกายะพะพรายประหนึ่งระวิอุทัยก้อง โกญจนาทให้สหรัญเป็นเจ้าลีปะประสิทธิวิจิตรวรรณ วิทยาวีเศษสรพระสอน" จากหลักฐานทางโบราณคดี พบรูปเคารพพระ กณេศทั่วทุกภาคในประเทศไทย มีประติมากรรมพระ กณេศในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ประติมากรรมพระ กณេศคิบุกขนาดเล็ก พบที่วัดกลาง จังหวัดนครปฐม ประติมากรรมพระกณេศขึ้นบนฐานบัวคว่ำบัวหงาย พระกณេศประทับนั่งท่ามหาราชลีลา ใน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร เทวรูปพระกณេศที่ เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ พระกณេศที่เทวาลัยพระ กณេศที่พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม ฯลฯ มีภาพจิตรกรรมของพระกณេศปรากฏบนบานหน้าต่าง พระอุโบสถ วัดพระแก้ววังหน้าและวิหารวัดสุทัศน์ เทพวราราม คติการสร้างรูปเคารพของพระกณេศในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ปรากฏในลักษณะของเทพแห่งศิลปวิทยา แบ่งย่อยไปตามศิลปศาสตร์แขนงต่างๆ เช่น นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ สถาปัตยกรรม วรรณคดี การช่างสาขา ต่างๆ ฯลฯ รูปเคารพที่สร้างไว้สักการะบูชาอาจจำแนก ได้เป็น ๑. ควตารูปพระกณេศ ๑.๑ ควตารเครื่องหมายวรรณคดีสโมสร พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชลัญจกร เป็นรูปพระกณេศนั่งแท่น ล้อมด้วยปลายกนก สวมสังวาลย์นาค หัตถ์ขวาเบี่ยง บนถือนวเคราะห์ เบื้องล่างถืองา หัตถ์ซ้ายเบี่ยงบนถือน บ่วงบาศ เบื้องล่างถือนม้อน้ำ เพื่อเป็นตราประจำ วรรณคดีสโมสร ๑.๒ ควตารประจำกรมศิลปากร เป็นรูปพระ กณេศประทับบนลวดลายกนกคล้ายเมฆงาช้างขาหัก สวมสังวาลย์นาค พระหัตถ์ซ้ายบนถือนบ่วงบาศ พระ	

หัตถ์ซ้ายล่างยกขึ้นถือหม้อน้ำ พระหัตถ์ขวาบนถือ
 วชิราวุธ พระหัตถ์ขวาล่างถืองาหูก ในวงกลมที่
 ล้อมรอบมีดวงแก้ว ๗ ดวงหมายถึงศิลปวิทยา
 ๗ อย่าง คือ การช่างปั้น จิตรกรรม ดุริยางคศิลป์
 นาฏศิลป์ วาทยศิลป์ สถาปัตยกรรม และอักษรศาสตร์

๑.๓ ดวงตราพระคเณศ ที่ใช้เป็นเครื่องหมาย
 ของมหาวิทยาลัยศิลปากร มีลักษณะเป็นพระคเณศหัน
 ข้าง พระบาทขวายกพื้นสูงกว่าพระบาทซ้าย กรทั้งสี่ถือ
 ตรีศูลงาหูก ปาสะ(เชือก) และหม้อน้ำ

๒. ประติมากรรมรูปเคารพของพระคเณศใน
 ปัจจุบัน

เช่น รูปปูนปั้นพระคเณศบนพื้นหน้าบันของ
 อาคารโรงเรียนช่างศิลป์ บนผนังคาน้ำอาคาร
 โรงเรียนนาฏศิลป์ รูปปูนปั้นลอยตัวของพระคเณศ
 ประดิษฐานอยู่ทางทิศใต้ของ โบสถ์วัดพระแก้ว วังหน้า
 รูปปั้นพระคเณศที่วิทยาลัยครูพระนคร ที่กองดุริยางค์
 ทหารบก ที่กองพลที่ ๑ รักษาพระองค์ ฯลฯ

ส่วนพระคเณศในด้านพิธีกรรม ทั้งในพระราช
 พิธีและพิธีกรรมทั่วไปที่มีการอัญเชิญเทวรูปพระ-
 คเณศเป็นประธานในพิธี ได้แก่

๑. พิธีตรียัมปวายและตรีปวาย กระทำในเดือนยี่
 ของทุกปี เป็นเวลา ๑๕ วัน มีการอ่านโศลก
 สรรเสริญและถวายโภชนาหารแด่เทพเจ้าต่างๆ

๒. พิธีสมโภชขึ้นระวางช้างเผือก เนื่องจากถือว่าพระ
 คเณศทรงเป็นบรมครูช้างผู้สร้างสรรพ
 ช้างทั้งปวง

๓. พิธีไหว้ครูทางนาฏกรรมและการช่าง จะอัญเชิญ
 หัวโขนเทพเจ้าและเทวดาต่างๆในด้าน
 ดุริยางคศิลป์มาเข้าร่วมพิธี มีการกล่าวอัญเชิญคุณพระ
 รัตนตรัย เทพยดา และครูศิลปินเข้าประทับตามรูป
 หัวโขนต่างๆ โดยเฉพาะศิระพระคเณศจะ
 ประดิษฐานไว้ที่โต๊ะหมู่เฉพาะ มีการบูชาสังเวยเป็น

	พิเศษ ถือกันว่ามีอำนาจและศักดิ์สิทธิ์มาก ผู้ศึกษาทางด้านนาฏกรรมเชื่อกันว่ามี "ครูแรง" หากไม่เคารพบูชาหรือทำการใดๆอันไม่เหมาะสมมักจะประสบภัยพิบัติต่างๆ ส่วนทางด้านศิลปะการช่างก็มีการบูชาพระกณেশในพิธีไหว้ครูด้วย เพราะเชื่อตามคติเดิมว่าในการเล่าเรียนศิลปวิทยาทั้งปวงต้องมีบทสวดบูชาพระกณेशก่อน ในศาลาพิธีจะมีโต๊ะหมู่บูชาประดิษฐานพระพุทธรูปและเทวรูปในศาสนาพราหมณ์ ได้แก่ เทวรูปพระอิศวร พระอุมา พระกณेश พระวิษณุ และพระวิษณุกรรมเมื่อกล่าวคำบูชาครู บูชาพระรัตนตรัยแล้ว จะสวดชุมนุมเทวดาและอัญเชิญเทวรูปต่างๆมาสร้างน้ำ จากคติความเชื่อเดิมว่าพระกณेशเป็นเทพแห่งอุปสรรคผู้สามารถบันดาลให้ประสบความสำเร็จ ได้กลายมาเป็นการบูชาพระกณेशในฐานะเทพแห่งศิลปวิทยาอีกประการหนึ่งด้วย พระนามของพระกณेशมีจำนวนมาก แต่พระนามที่ใช้ในการบูชา เชื่อว่าความทุกข์จะบรรเทาลงเมื่อได้อ่านท่องบ่นนมัสการพระนามทั้ง ๑๒ นี้แล้ว มีดังนี้ คือ ๑. สุมุข - หน้าตาสวยงาม ๒. เอกทันตะ - งาเดียว ๓. กิปล - ท่านผู้มีรัศมีสีน้ำเงินและสีเหลือง ๔. คชครณก - ผู้เสมือนช้าง ๕. ลัมโพทร - ผู้มีท้องใหญ่ ๖. วิกฎ - ผู้ที่ดีที่สุด ๗. วิฆนนาสกะ - ผู้จัดอุปสรรคต่างๆ ๘. วินายกะ - ผู้พาคนไปในทางเจริญ ๙. ฐุมรเกตุ - ธงประจำองค์ของท่านมีสีเหมือนเมฆ ๑๐. คณาธยช - เจ้าแห่งคณะ ผู้เป็น	

		ประธานแห่งคณะ ๑๑. ภาละจันทร - หน้าผากมีพระจันทร์ เหมือนอาภรณ์ ๑๒. กษานนะ - หน้าข้าง วันบูชาพระคเณศคือวันขึ้นหรือแรม ๔ ค่ำ เดือน ละ ๒ ครั้ง ส่วนวันบูชาประจำปี ได้แก่ วันแรม ๔ ค่ำ เดือน ๕ และแรม ๔ ค่ำ เดือน ๑๐ ของที่ใช้บูชาที่สำคัญ คือ หญ้าแพรก ขนมนมโหมกหรือขนมต้มและผลไม้ต่างๆ	
๓.	กชสิทธิ์	กชสิทธิ์ คือสัตว์หิมพานต์และในนิยาย รูปร่างคล้าย ราชสีห์ จมูกเป็นวง เขี้ยวหน้าเป็นงา หัวเป็นข้างมี หงอนตราคชสิทธิ์เดิมเป็นตราประจำตำแหน่งเจ้าพระยา มหาเสนาบดีสมุหพระกลาโหม และใช้เป็น เครื่องหมายประจำกระทรวงกลาโหมด้วย ตราพระคช สิทธิ์มี ๓ ตรา ใช้ในโอกาสต่างๆ ดังนี้ ๑. ตราพระคชสิทธิ์ใหญ่ ใช้สำหรับประทับ สารตราเจ้าพระยามหาเสนาบดี ดำเนินกระแสนพระบรม ราชโองการ และการใหญ่ทั้งปวง ๒. ตราพระคชสิทธิ์กลาง หรือคชสิทธิ์นำเมือง ใช้ ประจำผืนกรั้ง หรือสำหรับผู้รักษาราชการการแทน เสนาบดีประทับหรือประจำผืนกรั้งหัวเมืองในเวลา เสนาบดีไม่อยู่ ๓. ตราพระคชสิทธิ์น้อย หรือคชสิทธิ์เดินดง เป็น ตราใช้ประจำส่วนตัวเสนาบดี และประจำผืนกรั้ง ตราอาร์มแผ่นดินสมัยรัชกาลที่ ๕ ก็มีรูปราชสีห์ และคชสิทธิ์ขนาบอยู่สองข้างดวงตรา เมื่อเลิกตราอาร์ม แผ่นดินมาใช้ตราครุฑแล้ว โรงเรียนนายร้อยพระ จุลจอมเกล้าและกรมตำรวจก็นำตราอาร์มแผ่นดินที่ กล่าวมาใช้เป็นตราหน้าหมวกนักเรียนนายร้อย และ เป็นเครื่องหมายสถาบันทั้งสอง นอกจากนี้ตราคชสิทธิ์ ยังนำมาประกอบเป็นตราเครื่องหมายกรมทหาร มหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ด้วย การทำรูปคชสิทธิ์นั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ	อุทัย สันธูสาร, “คชสิทธิ์,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๘๓๗- ๘๓๘.

	เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงบันทึกประทานพระยาอนุমানราชชนไว้ว่า "อันคชสีห์นั้น ก็ผูกแก้กันมาหลายชั้นแล้ว เริ่มแรกหมายความว่าข้างดูราวกับราชสีห์ก่อน ถัดไปทำรูปแก้เป็นราชสีห์ เว้นแต่ส่งจมูกให้เป็นงวง และทำเขี้ยวหน้าเป็นงา ที่หลังจะเห็นว่า ไกลไป จึงกลับแก้หัวเป็นข้าง แต่เข้ากับตัวซึ่งเป็นราชสีห์ไม่ได้ จึงทำเป็นหัวข้างมีหงอน แต่หงอนนั้นจะทำให้โอนไปหลังอย่างราชสีห์ข้อมขัดข้อแก้หัวข้าง จึงทำให้พนมตรงขึ้นไป ที่ลานพระอุโบสถวัดราชสิทธิาราม ธนบุรี ก็มีรูปคชสีห์ปั้นตัวหนึ่ง เรียกว่า "คชสีห์เพลิง" เชื่อว่านำมาจากเมืองจีนพร้อมกับรูปปั้นอื่นๆ ในรัชกาลที่ ๓ รูปคชสีห์นี้ความจริงมีมาแต่สมัยอยุธยาแล้ว วัดหลายแห่งตกแต่งด้วยรูปปั้นสัตว์ต่างๆ ดังหนังสือ ทำให้การขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวงกล่าวว่า "...รูปสิบสองนักษัตรที่ไว้ในวัดพระศรีสรรเพชญ์อยู่นั้น อันรูปเหล่านี้ เมื่อครั้งพระเจ้าอยู่หัวทรงตั้งกรุงแล้ว จึงสั่งให้ช่างพราหมณ์ปั้นรูป แล้วจึงหล่อไว้ด้วยทองสำริด เป็นรูปสิบสองนักษัตรทั้งรูปมนุษย์ เป็นรูปพราหมณ์ มีรูปช้างเอราวัณ รูปม้าสินธพ รูปคชสีห์... ฯลฯ อันสัตว์เหล่านี้อย่างละคู่..." เครื่องไม้จำหลักของไทยสมัยก่อน เช่น บานประตูมุก พระมณฑปพระพุทธบาทสระบุรี ซึ่งโปรดฯ ให้สร้างขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกษฐ์ ก็จำหลักเป็นภาพต่างๆ มีภาพคชสีห์อยู่ด้วย ดังพระมหานาค วัดท่าทราย กล่าวไว้ในบุญโณวาทคำฉันท์ว่า "คชสีห์สิทธิราช มยุเรศเหมหงส์ องค์ดุษยง หนุมนาทะยานกาย" นอกจากนี้ คชสีห์ยังใช้เป็นชื่อเรือพระที่นั่งสมัยกรุงศรีอยุธยา และเป็นชื่อช้างศึกช้างหนึ่งในสมัย	

		สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ชื่อ"พลาขสังหารกษสีห์" ด้วย ตราเครื่องหมายประจำตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และสำนักนายกรัฐมนตรีก็มีกษสีห์และราชสีห์รักษา รัฐธรรมนูญ	
๔.	คค	คค เป็นเครื่องรางของขลังประเภทหนึ่ง เป็นของมีอยู่ใน ในธรรมชาติซึ่งมีอายุยาวนานมากจนแข็งตัวและมีลักษณะ แกร่งเหมือนหินหรือเหล็ก มีลักษณะสัณฐาน สีสัน และสรรพคุณต่าง ๆ กัน เชื่อกันว่าเกิดขึ้นจากสิ่งต่างๆ เช่น ปลา หอย ไม้จอมปลวก รังผึ้ง ผักบัว หิน ตัวด้วง เป็นต้น มักเรียกชื่อตามฐานะที่เกิดขึ้น คคที่เกิดขึ้นจาก ปลา ได้แก่ คคปลาหมอ คคปลาวาฬ คคปลาไหล คคที่ เกิดจากไม้ เช่น คคไม้สัก คคไม้ไผ่ คคระกำ คคอื่นๆก็ เช่น คคผึ้งเกิดจากรังผึ้ง คคปลวกเกิดจากจอมปลวก คคบัวเกิดจากผักบัว คคหินเกิดจากหิน คคด้วงเกิดจาก ตัวด้วง และคคอากาศเกิดจากอากาศหรือก๊าซ คคต่างๆ ดังกล่าวนี้นิยมนำมาเจียรระไนทำเป็นหัวแหวนหรือแกะ เป็นพระประจำวันของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง คค ส่วนใหญ่มีคุณสมบัติใช้เป็นเครื่องป้องกันภัย คคบาง ชนิดเช่น คคผึ้งและคคบัว มีคุณสมบัติทางเสน่ห์เมตตาม หานิยมและช่วยให้ค้าขายดี คคปลวกนอกจากใช้ ป้องกันตัวแล้วยังใช้ฝนกับน้ำมะนาวแก้พิษสัตว์และ พิษเขี้ยวงาด้วย	ประคอง นิมมานเหมินท์, “คค,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๘๔๔.
๕.	คคด้วง	คคด้วง เป็นเครื่องรางของขลังชนิดหนึ่ง เชื่อกันว่าเกิด จากตัวด้วงที่แข็งตัวจนกลายเป็นหินมีสีเขียวมรกต อ่อนๆ ขนาดเท่ากับเมล็ดถั่วเหลืองเรื่อยๆ มีผู้พบคค ด้วงในลูกมะพร้าว คคด้วงนี้ถือกันว่ามีคุณทางป้องกัน ตัวและเมตตามหานิยม	ประคอง นิมมานเหมินท์, “คคด้วง,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๘๔๔.
๖.	คคบัว	คคบัว เป็นเครื่องรางของขลังชนิดหนึ่ง นำมาจากเมล็ด	ประคอง นิมมานเหมินท์,

		ภายในฝักซึ่งกลายเป็นก้อนแข็งเหมือนหิน มีลักษณะเหมือนลูกบัวทั่วไปแต่มีความแข็งแรงมาก นิยมนำมาลงอักขระหัวใจพระพุทธรูป มีคุณทางเสน่ห์มหานิยม มีคาถาสำหรับให้ผู้ใช้คดบัวทองเพื่อให้เกิดผลสำเร็จเต็มที่ด้วย ดังนี้ มะอะอุ สิวังพรหมา จิตตัง จิตรมนุษย์หญิงชาย ทั้งหลายทั่วทั้งแผ่นดินมานี้มา มา อาคัจฉัยยะอาคัจฉามิ คลจิตมารักข้าพเจ้าทุกคน อุอะมะ เกลื่อนกล่นเกลื่อน กับ อะมะอุ จงบูชาอย่าได้ขาด สัพพะบูชามหาลาภัง ภา วันตุเม	“คดบัว,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๘๔๔.
๗.	คดปลวก	คดปลวก เป็นเครื่องรางของขลังชนิดหนึ่ง อยู่ภายในจอมปลวก โดยมากมีผู้พบในรังของปลวกดำซึ่งเป็นปลวกที่ร้ายกว่าปลวกขาว คดปลวกมีลักษณะเป็นก้อนแหลมคล้ายรูปกรวยป้านๆ ทั้งทั้งก้อนขรุขระเหมือนก้อนเหล็กที่สึกกร่อน คดปลวกแต่ละก้อนมีน้ำหนักมาก นอกจากจะใช้เป็นเครื่องรางป้องกันตัวแล้ว บางคนยังใช้ฝนกับน้ำกระสาย เช่น น้ำมะนาวสำหรับแก้พิษจากสัตว์และพิษเขี้ยวต่างๆ	ประคอง นิมมานเหมินท์, “คดปลวก,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๘๔๕.
๘.	คดผึ้ง	คดผึ้ง เป็นเครื่องรางของขลังชนิดหนึ่ง เกิดจากบางส่วนของรังผึ้งที่แข็งตัว มีลักษณะคล้ายหิน เป็นก้อนสีเหลืองอ่อนๆ ตามผิวนอกจะเห็นเป็นรูเล็กๆอยู่ประปรายทั่วไป ถ้าเอาส่องดูกับแสงสว่างจะเห็นเป็นสีอ่อนแก่สลับกัน คดผึ้งมีความแข็งแรงมาก นอกจากใช้สำหรับป้องกันตัวแล้ว ยังเชื่อว่าให้ผลทางเสน่ห์เมตตามหานิยม และให้ผลทางการค้าขายเรียกคนเข้าร้าน จึงเป็นที่ต้องการของผู้ที่มีอาชีพค้าขาย	ประคอง นิมมานเหมินท์, “คดผึ้ง,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๘๔๕.
๙.	คดระกำ	คดระกำ เป็นเครื่องรางของขลังชนิดหนึ่ง ทำจากเมล็ดในของลูกระกำที่มีลักษณะเป็นก้อนแข็งแรงแบบเหมือนหิน แตกต่างไปจากเมล็ดของลูกระกำทั่วไป คดระกำมีสีเขียวคล้ำก่อนไปทางดำ เนื้อเป็นมันวาว โดยมากมักจะพบในต้นระกำที่ขึ้นอยู่โคนต้นเดียว คดระกำนี้นิยม	ประคอง นิมมานเหมินท์. สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย

		นำมาถักลวดเงินลวดทองหรือลวดทองแดงหุ้ม มีหูร้อยเข้ากับเชือก เพื่อให้สะดวกในการนำติดตัวไว้ป้องกันภัย บางคนนำไปแกะสลักเป็นรูปพระประจำวันเกิดของตน	ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๘๔.
๑๐.	คนธรรมดา	คนธรรมดา เป็นชาวสวรรค์พวกหนึ่ง เสฐียร โกเศศกล่าวว่า เรื่องราวของคนธรรมามีปรากฏทั้งในวรรณคดี ศาสนาคินธุและวรรณคดีพุทธศาสนา ตามคติศาสนา คินธุ คนธรรมมีกำเนิดจากพรหม แต่บางทีก็ว่าเป็นโอรสพระกษัตริย์ คนธรรมมีบ้านเมืองของตนอยู่ระหว่างสวรรค์และมนุษย์โลก กล่าวกันว่า คนธรรมมีนิสัยเจ้าชู้และมีเสน่ห์ทำให้ผู้หญิงหลงรัก ภริยาคนธรรมได้แก่พวกนางอัปสรหรือนางฟ้า คนธรรมไม่มีการแต่งงานเป็นพิธีรีตอง ทางคติคินธุจึงเรียกการที่ผู้หญิงชายได้เสียเป็นสามีภรรยาตนเองว่า "คนธรรมวิเวก" คนธรรมมีหน้าที่ปรุงน้ำโสมสำหรับให้พวก เทวดาเสวย และมีหน้าที่ขับร้องและเล่นดนตรีบำเรอ เทวดาขณะเลี้ยงสนุกสนาน วิชาดนตรีจึงเรียกว่า "คนธรรมวิทยา" และถาปนารทซึ่งเป็นผู้ก้นคิด ประดิษฐ์พิณและเป็นครูใหญ่ทางดนตรีปี่พาทย์จึงมีชื่อว่า "พระประ โคนธรรม" ซึ่งเพี้ยนมาจาก "ประโคนธรรม" แปลว่าหัวหน้าคนธรรม และศาสตร์ว่าด้วยการขับร้องดนตรีรวมทั้งวิชาการละครและฟ้อนรำ ซึ่งเป็นวิชาที่มีอยู่ในคัมภีร์อุปัฏฐากของศาสนาพรหมณ์ จึงเรียกว่า "คานธรรม" ในตำราดนตรีของอินเดียถือว่า กิณนรีมีหน้าที่ทำเพลงดนตรี คนธรรมเป็นผู้ร้องนำและนางอัปสรเป็นผู้ทำระบำ รูปร่างของคนธรรมตามที่ผู้เขียนไว้ส่วนบนเป็นมนุษย์ส่วนล่างเป็นนกคล้ายรูป กิณนรของไทย ส่วนรูปคนธรรมตามภาพฝีพระหัตถ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ตรงภาพลายทศปาลกะ คนธรรมมีรูปท่อนบนเป็นมนุษย์เกล้าผมมีเกี้ยวแหลมและมีกระบังหน้า	ประคอง นิมมานเหมินท์, "คนธรรมดา," ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๘๔๗-๘๔๘.

	มือขวาถือแส้จามรี มือซ้ายถือพวงมาลัย ร่างกายท่อนล่างเป็นนกเหมือนกิ้งกือ ตามคัมภีร์พุทธศาสนา คนธรรม์เป็นอมมนุษย์ครึ่งเทวดา อาศัยอยู่บนสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา อยู่เหนือเขาเขมรด้านทิศตะวันออก มีท้าวธรรมหนึ่งใจจุโลกบาลเป็นหัวหน้า และกล่าวว่าคนธรรม์และนาครวมเป็นอมมนุษย์จำพวกเดียวกัน มนุษย์คนใดถือศีลอย่างต่ำที่สุด เมื่อตายไปก็จะไปเกิดเป็นอมมนุษย์จำพวกนี้อยู่ในคนธรรม์โลก คนธรรม์ที่เป็นที่รู้จักกันดีจากพระไตรปิฎกคือ พระปัญจสิขร ซึ่งถือพิษชื่อเวฬุปัญฑ์ เคยไปเฝ้าพระพุทธเจ้าที่อินทสาลคูหา และเคยคิดพิษขับสรรเสริญคุณแห่งพระพุทธพระธรรมและพระสงฆ์ และเรื่องความรักของปัญจสิขรกับนางภัททาสุริยวัจฉาซึ่งเป็นคนธรรม์เหมือนกัน พระมาตุลีสารถีของท้าวสักกเทวราชหรือพระอินทร์ก็ถือว่าเป็นคนธรรม์ชั้นหัวหน้าผู้หนึ่ง ในอาณานาฎิสูตรถ่าวถึงคนธรรม์ที่อยู่ในพวกที่อาจรบกวนภิกษุและภิกษุณีที่บำเพ็ญสมาธิอยู่ในที่เปลี่ยว พระพุทธเจ้าตรัสว่ามีผู้ที่เกิดอยู่ในพวกคนธพยิเทวา เพราะปราถนาเช่นนั้น ในไตรภูมิพระร่วง บรรยายสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ว่ามีสาวสวรรค์ฟ้อนรำ มีเทพธิดาและคนธรรม์เล่นดนตรีหลายชนิด และกล่าวว่าเมื่อคนธรรม์ซื้อสุธัมมาพิมพ์สุรก ที่มูขะและปัญจสิขรติดกลองจะมีกลองอื่นๆ จำนวน ๖๘,๐๐๐ ดังขึ้นเองไปด้วยพร้อมกันดังนี้ "ถัดนั้นยังมีคนธพย ๑ ชื่อว่าสุธัมมาตีกลองใหญ่ใบ ๑ ชื่อสุธัมมธะสะพายเหนือบ่าซ้าย ๑ แลตี ยังมีกลองใหญ่ทั้งหลายได้ ๖๘,๐๐๐ อันๆ เป็นเพื่อนกลองนั้น จึงดังตามเพลงระดัวยระบำบัพพถ้วนด้วยกันแล เพราะนักหนาแล ในสถานที่แห่ง ๑ โดยปริมณฑลรอบได้ ๔๐,๐๐๐ วา แลฟ้อนรำด้วยกลองคนธพยนั้นเหนือจอมเขาจักรวาลเบื้องบูรพทิศแล ผุ่งคนธพยทั้งหลายและเทพยธิดาทั้งหลายอันเป็นพลระบำด้วยมากอนเอนกอนันต์	

ยังมีคนรัฟผู้ ๑ ชื่อว่าพิมพสุระสะพายกลองหน้าเดียว
ลูก ๑ ใหญ่ แลตีด้วยเพลงคนรัฟแลหมุกลองหน้าเดียว
ทั้งหลายได้ ๖๘,๐๐๐ อันๆเป็นเพื่อนกลองหน้าเดียว
นั้นหากตัวเอง คูมีผู้ตีด้วยเพลง แลกลอนนั้นไพเราะ
นักหนาแล ในสถานที่ควรแห่งหนึ่ง โดยปริมณฑล
รอบ ๔๐๐,๐๐๐ วา แล

เพื่อนรำระบำด้วยกลองคนรัฟนั้นเหนือจอมเขา
จักรวาทเบื้องบูรพทิศแล ฟุ้งคนรัฟทั้งหลายแล
เทพยดาทั้งหลายอันเป็นพลระบำด้วย มาก
อนเอนันต์ในสถานที่ควรแห่ง ๑ โดยปริมณฑล
รอบ ๔๐๐,๐๐๐ วา แลเพื่อนรำระบำด้วยกลอง
คนรัฟนั้น เทพดาแลคนรัฟเพื่อนรำระบำมาก
นักหนาในที่นั้นๆ อยู่ปลายกำแพงจักรวาทฝ่ายทักษิณ
ทิศพระสิเนรุราชแล ยังมีคนรัฟเทพดา

คนหนึ่งชื่อว่าทิมูชะ สะพายกลองใบใหญ่ใบ
หนึ่ง แลตีในบนกำแพงจักรวาทฝ่ายปัจฉิมทิศ

พระเมรุ ครั้นว่าตีกลองใบนั้นอันว่ากลอง
ทั้งหลายอันได้ ๖๘,๐๐๐ อันๆ เป็นเพื่อนกลองนั้น

หากตัวเองโดยฉันทตามกันแลตามกลองนั้นเป็น
เพลงเดียว ฟุ้งคนรัฟแลเทพดาทั้งหลายฟุ้ง

ระบำรำด้วยกันแห่งนั้นมากนักหนาในที่นั้น โดย
ปริมณฑลน้อยได้ ๔,๐๐๐ วาในบนกำแพง

จักรวาทฝ่ายปัจฉิมทิศพระเมรุราช ยังมีคนรัฟ
เทพดาผู้หนึ่งชื่อว่า ปัญจสิขรเทวบุตรสะพาย

กลองใบใหญ่ลูก ๑ ชื่อว่าสัสสสุระนั้น ครั้นว่าตี
กลองนั้นได้ อันว่ากลองทั้งหลายได้ ๖๘,๐๐๐

อันๆเป็นเพื่อนกลองนั้นหากตัวเอง”

ในไตรภูมิพระร่วงบรรยายว่าคนธรรพ์ชื่อปัญจ
สิขรมีรูปร่างงดงามมาก มีอาภรณ์ประดับมากมายแลดู
รุ่งเรือง ทากระแจะจวงจันทน์ไว้หนามากหากขูดออกก็
จะได้ถึง ๘ โหลขนาดใหญ่ นุ่งผ้าขาว ที่ได้ชื่อว่าปัญจ
สิขรเพราะเกล้ามมเป็น ๕ เกล้า ดังนี้

		"...คนธทัพรตนนั้นงามถูกเนื้อพึงใจฝูงเทพยดาทั้งหลาย อันว่าคนธทัพรตนนั้น เมื่อยังอยู่ในเมืองมนุษย์โลกนี้ แลว่าได้กระทำบุญมาากแล้ว แลได้ไปเกิดในจาตุมหาราชิกา แลเทพยดาตนนั้นสูงได้ ๖,๐๐๐ ว่า แลประดับนี้ด้วยเครื่องสนิมอาภรณ์ทั้งหลาย เทียบยอม แก้วแหวนเงินทองแลดูรุ่งเรืองงามดังภูเขาทองแลฯ อันว่าอาภรณ์นั้นถ้าแลว่าจะถอดออกใส่ เกวียนในมนุษย์นี้ได้ ๑,๐๐๐ เกวียนแลฯอันว่ากระแจะแลจวงจันทน์อันเทพยดาทาตัวนั้นถ้า แลว่าจะชูคอกใส่คุ่มแลไหได้ ๕ คุ่มแล อันว่าคุ่มแลไหแต่ละลูกนั้นใหญ่จุข้าว ๔ กระเชอ แล ท่านจึงนุ่งผ้าขาวอันบริสุทธิ์แล้วจึงสอดกุณฑลในกรทั้งสองงามนักหนาแล้วจึงเกล้าผมเป็น ๕ เกล้าแลชักมวยออกอันทั้ง ๕ อันนั้นแลไว้ปลายผมนั้นห้อยลงไปข้างหลังทุกอัน แลคนธทัพรตนนั้น เกล้าผม ๕ อัน เหตุคั้งนั้นจึงเรียกว่าปญฺจสิขรเพื่อคั้งนั้นแล "	
๑๑.	ครุฑ	ครุฑ เป็นพยานกในความคิดความเชื่อของชาวอินเดีย ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อ และการสร้างสรรค์ศิลปกรรมของคนไทย ครุฑมีสี่ระยะ ปากและเล็บเหมือนนก แต่มีร่างกาย ขนและขาเหมือนมนุษย์ หน้าสีขาว ปีกสีแดง ขนสีทอง ลำตัวสีทอง ครุฑในวรรณคดีสันสกฤตมีเพียงตัวเดียว คือ ครุฑที่มีชื่อว่า "ไวนเดยะ" ในมหากาพย์มหาภารตะกล่าวว่าครุฑเป็นบุตรของพระกัศยปพรหมฤาษี ประชาบดีกับนางวินดาโดยกำเนิดจากฟองไข่ เมื่อเวลาผ่านไป ๕,๐๐๐ ปี ไข่จึงแตกออกกลายเป็นนกตัวใหญ่มหึมา มีศรีษะมีพวยพุ่งออกจากกายสว่างรุ่งโรจน์ดังไฟไหม้ทั้งสี่ทิศ มีพลังกำลังเกรียงไกร เรียกกำลังได้ตามความต้องการ บินเร็ว และสามารถเนรมิตกายได้ตาม	จตุพร มีสกุล, "ครุฑ," ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๘๗๗.

ความปรารถนา มีอำนาจเหนือพระอินทร์ บทบาทสำคัญที่ทำให้ครุฑมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายคือการทำศึกชิงน้ำทิพย์บนสวรรค์เพื่อไถ้มารดาของตนให้พ้นจากการเป็นทาสของนางกัทรุและพวกลาค ซึ่งแสดงให้เห็นความกล้าหาญ เข้มแข็งอดทน และเฉลียวฉลาดของครุฑ มูลเหตุของเรื่องสืบเนื่องมาจากนางวินตากับนางกัทรุได้พนันกันว่าม้าของพระอาทิตย์ที่ชื่ออุจโจศรพมีขณสีอะไร นางวินตาทายว่าสีขาว ส่วนนางกัทรุทายว่าสีดำปนขาว ครั้นถึงเวลากลางคืนนางกัทรุใช้ให้นาคซึ่งเป็นบุตรของตนแปลงเป็นขณสีดำแซมอยู่ตามขนสีขาวของม้าอุจโจศรพ เมื่อถึงเวลาเช้าจึงเห็นม้านั้นมีขนสีดำนวมขาว นางวินตาจึงแพ้พนันต้องตกเป็นทาสของนางกัทรุและลูกๆ พญานกฟางเรื่องแล้วมีความสงสารมารดามาก จึงไปอ่อนวอนพวกลาคให้ปล่อยมารดาของตนเป็นอิสระ นาคตั้งเงื่อนไขว่าจะปล่อยนางวินตาให้พ้นจากความเป็นทาสต่อเมื่อครุฑนำน้ำทิพย์ของพระอินทร์มาแลกเปลี่ยน ครุฑตอบตกลงแล้วเริ่มแสวงหาอาหารมากินให้อิ่มเพื่อให้มีพลังกำลังมากพอที่จะต่อสู้กับพระอินทร์และทวยเทพได้ ครุฑกระพือปีกเป็นลมพายุให้ฝุ่นฟุ้งคลบไปทั่วป่า เมื่อพวกลาค(ชาวป่า)วิ่งหนีฝุ่นออกมา ครุฑก็อ้าปากกลืนพวกลาคทั้งหมด บังเอิญในหมู่นิชานนั้นมีพราหมณ์ผู้หนึ่งมีภรรยาเป็นชาวนิชานถูกกลืนเข้าไปด้วย ครุฑรู้สึกร้อนในลำคอจึงคายพราหมณ์กับภรรยาออกจากปาก ได้รับคำสรรเสริญจากพราหมณ์เป็นอันมาก พญาครุฑยังไม่อิ่มจึงบินไปขออาหารจากพระกัศยปฤาษี พระกัศยปฤาษีจึงแนะนำให้ไปกินช้างใหญ่ชื่อสุประตีกะ และเต่าใหญ่ชื่อวิภาวสุ ครุฑก็บินไปจับช้างและเต่าแล้วบินไปเกาะกิ่งไทรใหญ่ริมมหาสมุทร กิ่งไม้ทนน้ำหนักไม่ได้ก็หักลงบนกิ่งไทรมีฤาษีแคะกำลังบำเพ็ญตบะเอาเท้าเกี่ยวกิ่งไทรห้อยหัวลงมา ครุฑเกรงว่าบรรดาฤาษีแคะจะเป็น

		อันตราย จึงเอาปากคาบกิ่งไทรไว้ เฝ้าทั้งสองจับช้าง และเต้านาถาญีไปวางยังที่ปลอดภัย หมู่ถาญีวาลจิลยะ จึงสรรเสริญครุฑว่าเป็นผู้รับรองไว้ซึ่งภาระหนัก ควรได้นามว่า "ครุฑ" แปลว่าผู้แบกภาระอันหนัก จากนั้นครุฑก็บินขึ้นสู่สวรรค์เพื่อแย่งชิงน้ำทิพย์ มา อสุรและยักษ์ที่พิทักษ์น้ำทิพย์ไป ๕ คน แต่มีไฟสวรรค์ ห้อมล้อมน้ำทิพย์อีกชั้นหนึ่ง จึงเนรมิตตนให้มีปากถึง ๘,๑๐๐ ปาก ไปอมน้ำทะเลมาพ่นดับไฟ แล้วย่อกายลง เหลือเล็กน้อยกระโดดผ่านกองจักรผันเข้าไปที่หม้อ น้ำทิพย์ กระพือปีกให้ฝุ่นเข้านัยน์ตาไฟกรดของนาคที่ เฝ้าอยู่ แล้วฉีกนาคออกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย เมื่อได้หม้อ น้ำทิพย์แล้วก็โยยบิน มาในอากาศ พระอินทร์ไล่ตามทันก็ขว้างด้วยวัชรหัตถ์ ครุฑมีความเคารพถาญีทศัณฐะผู้สร้างวัชรหัตถ์ถวายพระ อินทร์ จึงยอมให้ชนปีกของตนตกลง ๑ อัน ชนปีกนั้น ลอยล่องเป็นเปลวทองระยิบระยับไปในอากาศ ทวย เทพก็พากันสรรเสริญพญาครุฑว่า "สุบรรณ" แปลว่าผู้มีขนงาม พระอินทร์เห็นครุฑมีอำนาจเช่นนั้นก็กล่าว ขอบเป็นไมตรีและขอหม้อน้ำทิพย์คืน พญาครุฑก็ ยินยอมแต่ให้พระอินทร์รับฉวยหม้อน้ำทิพย์กลับเมื่อ ตนวางหม้อน้ำทิพย์ลงบนแผ่นดินให้แก่พวกนาคแล้ว ครุฑนำหม้อน้ำทิพย์มาให้ นาค ได้ถอนมารดาให้เป็น อิสระ ระหว่างที่หม้อนาคลงไปอาบน้ำชำระร่างกายให้ บริสุทธิ์ก่อนดื่ม น้ำทิพย์ พระอินทร์ก็รับฉวยหม้อน้ำ ทิพย์เหาะหนีไป นาคเห็นหยาดน้ำค้างบนใบหญ้าคิดว่า น้ำทิพย์หกกระเด็นอยู่ที่แถบนั้นเลยหยดน้ำบนใบหญ้า คา ใบหญ้าคาอันคมกริบก็บาดลึนนาคแยกเป็นสอง แฉก บรรดานาคหรือจึงมีลิ้นเป็นสองแฉกจนทุกวันนี้ ส่วนหญ้าคาซึ่งเคยเป็นที่รองรับหม้อน้ำทิพย์จึง กลายเป็นหญ้าศักดิ์สิทธิ์ ใช้ในการทำพิธีต่างๆของ ศาสนาพราหมณ์ พระนารายณ์ทรงพอพระทัยที่ครุฑ มิได้ดื่ม น้ำทิพย์โดยพลการ จึงทรงยกย่องให้ครุฑเป็น

	มิตรของพระองค์แล้วประทานพรให้ครุฑ ครุฑขอพร ๒ ข้อ คือ ขออยู่เหนือพระนารายณ์และขอให้ป็นอมตะแม้จะไม่ได้ดื่มน้ำทิพย์ พระนารายณ์ตกลงตามที่ครุฑทูลขอโดยโปรดให้ครุฑเกาะที่ธงบนรถทรงของพระองค์ และให้เสพนาถเป็นภักษาหารได้ดังประสงค์ ส่วนครุฑก็ถวายพรพระนารายณ์ พระองค์จึงทรงขอให้ครุฑเป็นพาหนะของพระองค์ เนื่องจากครุฑมีลักษณะพิเศษดังกล่าวทำให้ครุฑมีลักษณะกึ่งนก กึ่งมนุษย์และกึ่งเทพ ครุฑมีกรรยาชื่ออุณนติหรือวินายกา มีลูกชื่อสัมปาดิและชญาญุ ครุฑมีนามต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้	
	๑. ครุทมัน , ครุتمان - นักปีกงาม แห่งสวรรค์	
	๒. สุบรรณ - นักผู้มีปีก งาม	
	๓. ไวนเคยะ - โอรสของ นางวินดา	
	๔. กัศยปายะ - โอรสของ พระกัศยป	
	๕. อรุณานูช - น้องพระ อรุณ	
	๖. ขกบตี , ขกศวร - พญานก	
	๗. สิตานน - ผู้มีหน้าสี ขาว	
	๘. รักตปักษ์ - ผู้มีปีกแดง	
	๙. ศาลมลิน - ผู้ที่อาศัยอยู่ บนต้นจ้าว	
	๑๐. กามรูป - ผู้เนรมิตรูป กายได้ตามความประสงค์	
	๑๑. กามคติ - ผู้ไปได้ตาม ความปรารถนา	
	๑๒. กามวีระยะ - ผู้เรียกกำลัง	

	ได้ตามความต้องการ ๑๓. ครัสวิน - ผู้ไปเร็ว ๑๔. รสายน - ผู้ไปเร็วดัง ปรอท ๑๕. ปันนคสูทนะ - ผู้สังหาร นาค ๑๖. นาคาริ - ปรปักษ์ ของนาค ๑๗. สุเรนทรชิต , วัชรชิต - ผู้พิชิตพระ อินทร์ ๑๘. วิษณุรถ - พาหนะ แห่งพระวิษณุ ๑๙. สุวรรณกาย - กายมีสีทอง ๒๐. คคเนศวร - เจ้าแห่ง อากาศ ๒๑. จิราท - ผู้กินนาน ๒๒. อมฤตาหารณ์ , สุธาทร - ผู้ล็กน้ำ อมฤต ส่วนครุฑในวรรณคดีบาลีมีจำนวนมากจนนับเป็นนก ประเภทหนึ่ง เกิดจากอำนาจแห่งกุศลกรรมแต่ครั้ง อดีตชาติ บุคคลสามารถกำเนิดเป็นครุฑได้ด้วยการ ทำบุญ ครุฑมีผิวพรรณผุดผ่อง มีเครื่องอุปโภคบริโภค อันเป็นทิพย์ อายุยืน แต่ไม่ดำรงสภาพเป็นอมตะเช่น ครุฑในวรรณคดีสันสกฤต ตามคติพุทธศาสนาได้ จำแนกกำเนิดครุฑเป็น ๔ ประเภท คือครุฑที่มีกำเนิด ในฟองไข่ เรียกว่าครุฑประเภทอันทะชะ ครุฑพวกที่ กำเนิดในครรภ์ เรียกว่าครุฑประเภทชลามพูชะ ครุฑที่ มีกำเนิดในถ้ำไคล เรียกว่าครุฑประเภทสังเสทชะ และ ครุฑพวกที่เกิดขึ้นเองแบบเทวดา เรียกว่าครุฑประเภท อุปปาติกหรือโอปปาติก ด้วยเหตุที่ครุฑมีจำนวนมาก มีความสามารถ และมีพลังกำลังแข็งแรง จึงได้รับ	

มอบหมายจากพระอินทร์ให้รักษาด่านสำคัญของ
สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ครุฑที่ปรากฏในวรรณคดีบาลี เช่น
ครุฑชื่อจิตรสุบรรณในพระสุตันตปิฎก ลูกครุฑใน
กุตาวกษาคครุฑในกาภาติชาคครุฑในสุสันธิชาค
ครุฑในวรรณคดีบาลีมักมีบทบาทเกี่ยวข้องกับมนุษย์
เช่น ชอบมาค่อมหรรสพใน โลกมนุษย์และเล่นสกากับ
กษัตริย์

ครุฑในวรรณคดีสันสกฤตอาศัยอยู่ที่ยอดเขาหิมาวัต
เขาไวกันกะ หิรัณยวรรษ และต้นศาลมลิ(จ้าว) ส่วน
ครุฑในวรรณคดีบาลีอยู่ที่เชิงเขาพระสุเมรุ ต้นสิมพลี
(จ้าว)ริมมหาสมุทรและต้นสิมพลีในดินแดนที่มีทะเล
แม่น้ำ มหาสมุทร และภูเขา คั่นอยู่ มักเรียกว่าสิมพลี
รุกขพิมาน

ไทยรับความเชื่อเกี่ยวกับครุฑมาจากทั้งวรรณคดี
สันสกฤตและบาลี เช่น ในหนังสือไตรภูมิพระร่วง
แสดงความเชื่อเกี่ยวกับกำเนิด ที่อยู่ และอานุภาพของ
ครุฑคล้ายกับในวรรณคดีบาลี ดังกล่าวว่า
"ฝูงดิรัจฉานดังครุฑราชดังเมื่อเป็นจุจดังดิรัจฉาน
ทั้งหลายแล เครื่องเขากินเขาอยู่นั้น

ดังเทพดาในสวรรค์ได้ และมีเคชะตบะศักดิ์คานู
ภาพ รู้หลักฐนิตดังเทพดาในสวรรค์.."

วรรณคดีไทยเรื่องกาพย์กำกลอน ได้แสดงคติและ
ความเชื่อเกี่ยวกับครุฑและอานุภาพครุฑไว้

ดังนี้

ปางนั้นยังมีครุฑราช	สุริยชาติล้ำ
สกุณปีกษา	
สถิตสถานพิมานรัตน์รมยา	ยอดมหา
พฤกษาสิมพลี	
ในเชิงเขาเมรุราชบรรพต	ปรากฏด้วย
กำลังปีกนี้	
บินหนักกวักละ โขชนด้วยฤทธิ์	อาจจะข้าม
นทีลีทันคร	

	มนตรีจึ่งจึ่งที่ทำให้ศัตรูตกตะลึงว่า "อำนาจครุฑ" เช่น ตอนที่ขุนแผนรบกับกองทัพของจมีนศรี ความว่า "ขุนแผนทวาดอำนาจครุฑ คนหยุดแข็ง เปล่าไม่เข้าใกล้ กองทัพรวนป่วนปั่นไป มิได้เป็น ระเบียบกระบวนทัพ" พระมหากษัตริย์ไทยใช้ธงครุฑนำขบวนเสด็จ เรียกว่าธงพระครุฑพ่าห์ เช่นเดียวกับพระนารายณ์ ใช้ธงประดับครุฑเป็นเครื่องหมาย เช่นใน ทวาทศมาส โคลงคั่น กล่าววว่า "สังฆการีนั้นสั่งให้ ถือธง ชัย นา ซ้ายกระบี่ชูฉัตร เดชกล้า ขวาพระครุฑพาทรง จักรกฤษณ์ มาพ้อ สองปีกลายโพกผ้า สนอนน้อย สนับเพลา" ทั้งนี้เนื่องจากเชื่อกันว่าครุฑมีฤทธาภาพมาก เป็นพาหนะทรงของพระนารายณ์ ตามคติไทย แต่โบราณถือว่าพระมหากษัตริย์คือพระผู้เป็นเจ้าของ อวตารลงมาเกิดเพื่อปราบทุกข์เข็ญ ครุฑซึ่งเป็น พาหนะของพระนารายณ์จึงนำมาใช้เป็นตราประจำ พระองค์พระมหากษัตริย์และตราประจำแผ่นดิน ได้แก่ พระราชลัญจกรพระครุฑพ่าห์ ซึ่งแต่เดิมทำเป็นรูปพระ นารายณ์ทรงครุฑ ใช้ประทับประกาศต่างๆกับพระ ราชลัญจกรไอยราพต แล้วเปลี่ยนให้เหลือแต่รูปครุฑ ไม่มีพระนารายณ์ ใช้ประทับกำกับพระปรมาภิไธย แทนตราอาร์มแผ่นดิน ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมง กุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้ใช้พระราชลัญจกรพระ ครุฑพ่าห์เป็นตราประจำรัชกาลแผ่นดินจวบจน ปัจจุบัน หนังสือสำคัญของทางราชการ สิ่งของของ แผ่นดิน และสิ่งของเครื่องใช้สำหรับองค์	

		พระมหากษัตริย์จึงมีรูปหรือตราครุฑปรากฏอยู่ ส่วนรูปครุฑที่อยู่หน้าบริษัทเอกชน ห้างร้าน ธนาคารต่าง ๆ นั้น หมายความว่าดำเนินการโดยได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้อนุภาคตอนหนึ่งในประวัติครุฑยังส่งอิทธิพลต่อศิลปกรรมไทยแขนงต่างๆ โดยเฉพาะจิตรกรรมและประติมากรรม ศิลปินไทยแต่โบราณนิยมวาด แกะสลักและปั้นภาพพญาครุฑกางปีกชี่ดอกส่งผ่าเผยเรียกว่าครุฑอัฒมือนองข้างหัวหางนาคมือละตัว และทำเหยียบสี่ระยะนาควัว ภาพครุฑยุคนี้มักปรากฏอยู่ตามหน้าบันพระอุโบสถ วิหาร ฐานธรรมาสน์ หรือเป็นลายปูนปั้นเรียงรายเป็นแถวรอบพระอุโบสถและวิหาร เช่นเดียวกับครุฑแบกซึ่งทำเป็นรูปครุฑกางปีกแบกฐาน นิยมสร้างประดับฐานธรรมาสน์ ฐานพระที่นั่ง ยอดปราศรัย และยอดมณฑปแสดงถึงความนิยมชมชอบครุฑของคนไทยที่มีมาแต่โบราณ ที่โบราณสถานเมืองครุฑจังหวัดกาญจนบุรี พบชิ้นส่วนครุฑขนาดใหญ่แกะสลักจากหินทราย ถ้ามีความสมบูรณ์จะมีความสูงถึง ๒.๕๐ เมตร จัดว่าเป็นประติมากรรมรูปครุฑหินทรายที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย	
๑๒.	จุฬามณี	จุฬามณี จุฬามณีเป็นพระธาตุเจดีย์องค์หนึ่ง ตั้งอยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ อยู่หน้าเวหาชั้นตพิมานทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของนครไตรตรึงษ์ เป็นที่บูชาสักการะของท้าวสักเทวราช และเทวดาทั้งหลาย ความคิดความเชื่อเรื่องพระธาตุเจดีย์จุฬามณีนอกจากปรากฏในวรรณคดีไทยหลายเรื่องแล้ว ยังปรากฏในประเพณีพิธีกรรมของคนไทยในภาคกลางด้วย เรื่องจุฬามณีเจดีย์ ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนา ดังนี้ ในคัมภีร์ฎีกามาลย์เทวสูตรกล่าวว่า พระอรหันตเถระองค์หนึ่งชื่อมัลลเทวเถระชาวลังกาเมื่อ	สุมาลี กระจำพันธ์, “จุฬามณี,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๔. กรุงเทพฯ มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๕๖๔-๑๕๖๕.

		โมลีซึ่งอบด้วยของหอมอันประเสริฐ แล้วทรงโยนขึ้นสู่เวหาส ท้าวสหสัณย์เทวราชทรงประคองรับด้วยผอบทองทูลไว้เหนือพระเศียร วรรณคดีไทยที่กล่าวถึงพระจุฬามณีเจดีย์ เช่น ในหนังสือไตรภูมิพระร่วงกล่าวถึงลักษณะและส่วนประกอบของพระเจดีย์ไว้ว่า ตัวพระเจดีย์ทำด้วยแก้วอินทนิล (แก้วเขียว) ประดับด้วยรัตนเจ็ดประการจากตอนกลางขึ้นไปจดยอดประดับด้วยทอง ส่วนสูงวัดได้ ๑๖๐ กิโลเมตร (๘๐,๐๐๐ วา) มีกำแพงล้อมแล้วด้วยทองล้อมรอบพระเจดีย์ยาวด้านละ ๓๒๐ กิโลเมตร (๑๖๐,๐๐๐ วา) และรอบกำแพงประดับประดาด้วยธงแผ่นผ้า ธงชัย และกลดชุมสาย ซึ่งมีสีต่างๆสลับกัน ทำให้เพิ่มความสวยงามแก่พระเจดีย์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีพวกเทวดามาคิดสืตี่เป่าเครื่องดุริยางค์ดนตรีบำเรอถวายพระเจดีย์เป็นประจำ จึงทำให้จุฬามณีเจดีย์นี้เป็นรมณีสถานที่น่าเที่ยวชมยิ่งนัก ส่วนสูงของพระเจดีย์มีหลักฐานหลายแห่งกล่าวไว้ต่างกัันคือ ในคัมภีร์พระมาลัยคำหลวงเรียกพระเจดีย์ว่า "จุฬามณีทาสธาตุ" (ทาสธาตุ) ก็มี คำนี้แปลว่า พระเจดีย์นิลมนิบรรจุพระธาตุเขียวแก้วของพระพุทธเจ้า ซึ่งถ้าถือตามนี้หมายความว่า พระเจดีย์ต้องสร้าง หลังพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว เพราะท้าวสักเทวราชได้ทรงขโมยพระเขี้ยวแก้ว หรือพระทาสธาตุเบื้องขวาของพระพุทธเจ้า มาจาก โทณพราหมณ์ที่กำลังแบ่งพระสารีริกธาตุให้แก่กษัตริย์แห่งแคว้นต่างๆอยู่ดังที่ผู้แต่งหนังสือสมังคลวิสาสินีเล่าไว้ว่า เมื่อเสร็จงานถวายพระเพลิงพระสรีระของพระพุทธเจ้าแล้ว ท้าวพระยามหากษัตริย์จากแคว้นต่างๆ ได้ส่งราชทูตไปขอแบ่งพระสารีริกธาตุจาก	

		พวกมัลลกษัตริย์แห่งนครกุสินารา ซึ่งเป็นเจ้าภาพจัดงาน ถวายพระเพลิง ในตอนแรกพวกมัลลกษัตริย์จะไม่ยอมแบ่งให้ แต่โศณพราหมณ์ซึ่งเป็นพญาจารย์ของกษัตริย์เหล่านั้นพูดว่า หากไม่แบ่ง จะเกิดศึกใหญ่ ควรแบ่งให้ไปเพราะกษัตริย์เหล่านั้น ต่างก็เคารพนับถือพระพุทธองค์มาก เมื่อได้พระธาตุไปแล้ว ท่านจะได้ก่อบูพระสถูปเจดีย์ไว้บูชาสักการะแทนองค์พระพุทธเจ้าต่อไปในที่สุด พวกมัลลกษัตริย์ก็ทรงยินยอมและรับสั่งให้โศณพราหมณ์ แบ่งพระสารีริกธาตุ ออกเป็น ๘ ส่วนเท่าจำนวนนครที่มาขอโศณพราหมณ์แบ่งให้ นครละ ๒ ทะนานเท่าๆกัน ซึ่งรวมพระธาตุทั้งหมด ๑๖ ทะนาน ปรากฏว่า พระเชี้ยวแก้วเบื่องขวาหายไป ไม่อยู่ใน ๘ ส่วนนั้น ท้าวสักเทวราชทรงทอดทัศนาด้วยทิพยจักษุญาณ ก็ทรงทราบว่โศณพราหมณ์ เอาพระธาตุเชี้ยวแก้วเบื่องขวาซ่อนไว้ในผ้าโพกผมของตน จึงทรงดำริว่า พราหมณ์ผู้นี้มีอาจจะกระทำการบูชาพระทาสุธาตุให้เหมาะสมได้ สมควรจะนำมาบูชาในสุราลัยเทวโลก ทรงดำริดังนี้แล้ว จึงเสด็จลงไปขโมยเอาพระทาสุธาตุนั้นจากผ้าโพกของพราหมณ์นำไปประดิษฐานไว้ในสุวรรณโกศล แล้วอัญเชิญไปยังดาวดึงส์พิภพบรรจุไว้ในพระจุฬามณีเจดีย์ เมื่อโศณพราหมณ์รู้ตัวว่า พระธาตุเชี้ยวแก้วหายไปก็ไม่กล้าถามใครเพราะละอายแก่ใจและเกรงกลัว ด้วยตัวทุจริตต่อหน้าที่ (ดูในพระปฐมสมโพธิกถา หน้า ๕๑๓-๕๑๖ ด้วย) ในคัมภีร์พระปฐมสมโพธิกถา เล่าไว้ว่าพระธาตุ ๗ องค์ยังคงสภาพเดิม โดยไฟไม่ไหม้เลย คือพระอุณหิส ๑ พระเชี้ยวแก้ว ๔ พระรากขวัญ ๒ ในจำนวนนี้พระเชี้ยวแก้วเบื่องขวา และพระรากขวัญ	

		เบื้องขวาประดิษฐานอยู่ในพระจุฬามณีเจดีย์ ที่ว่า พระจุฬามณีเจดีย์เป็นที่บรรจุพระเขี้ยวแก้วของพระพุทธเจ้านั้น ปรากฏในคัมภีร์มหาวงศ์พงสาวดารของลังกา ซึ่งมีเรื่องกล่าวไว้ว่าเมื่อราว พ.ศ. ๓๐๐ พระพุทธศาสนาไปประดิษฐานในลังกาทวีปโดยพระมหินทเถระ ราชโอรสของพระเจ้าอโศกมหาราช เป็นผู้นำไป ต่อมาพระมหาเถระประสงค์จะสร้างเจดีย์บรรจุพระธาตุของพระพุทธเจ้าเพื่อให้ชาวลังกาได้สักการบูชา จึงทูลเรื่องนี้แก่พระเจ้าเทวานัมปิยติส ผู้ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก พระองค์จึงทรงอนุโมทนาด้วย และทรงอาราธนาสามเณรสุมนให้ไปหาพระธาตุมาตามทีพระมหาเถระถวายคำแนะนำ สามเณรสุมนได้ไปสู่ชมพุกวี่รวบรวมพระธาตุในเมืองต่างๆ ได้หลายองค์ แล้วเข้ามานเหาะขึ้นไปยังดาวดึงส์พิภพทูลให้พระอินทราธิราชทรงทราบว่พระเจ้าเทวานัมปิยติสทรงประสงค์จะได้พระธาตุไปประดิษฐานในพระเจดีย์บรรจุพระธาตุเพื่อฝังรากพระพุทธศาสนาบนเกาะนั้น ท้าวสักเทวราชก็ทรงเห็นชอบด้วย แล้วทรงนำพระเขี้ยวแก้วจากพระจุฬามณีเจดีย์มาถวายแด่สามเณร เพื่อนำไปประดิษฐานไว้ในพระเจดีย์บรรจุพระธาตุต่อไป ข้อความทั้งสองตอนนี้ไม่ตรงกัน คือ ถ้าสร้างเพื่อบรรจุพระโมลีธาตุ ก็ต้องสร้างเมื่อต้นพุทธกาล แต่ถ้าวสร้างเพื่อบรรจุพระทาสธาตุ ก็ต้องสร้างเมื่อหลังพุทธกาล พระจุฬามณีเจดีย์นี้ คนไทยมีความเคารพนับถือมาก ตามบ้านเรือนของผู้ดีแต่ก่อนมักมีหิ้งพระไว้สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป เพื่อสักการบูชาประจำครอบครัว และที่เบื้องหลังหิ้งพระนั้นมักมีภาพเขียนรูปพระจุฬามณีเจดีย์อยู่ด้วย ภาพพระจุฬามณีเจดีย์ที่เขียนกันเป็นองค์เจดีย์สี่เหลี่ยม เพราะต้องการให้แสดงถึงสี่ของแก้วอินทนิล ในภาพมีเทวดาหะมาเป็น	

หมู่ๆ เพื่อมานมัสการพระเจดีย์

การที่มีภาพพระจุฬามณีเจดีย์ไว้สักการบูชา นั้นเห็นจะถือว่า พระเจดีย์อื่นๆ ในมนุษยโลกที่ต่างๆ แม้จะมีมากมายเพียงพอที่จะสักการบูชา แต่ก็ได้บูชาแล้วเป็นจำนวนมาก ส่วนพระจุฬามณีเจดีย์ยังไม่มีใครได้สักการบูชา จึงนิยมให้มีภาพพระจุฬามณีเจดีย์ไว้สักการบูชาที่บ้านเพื่อให้ตรงตามประวัติที่กล่าวถึง ซึ่งในคัมภีร์มัลลยเทวสูตรกล่าวไว้ว่า พระมัลลยเทวเถระเมื่อได้รับดอกบัว ๘ ดอกจากนุรุษเชิญใจแล้ว ได้นำดอกบัวไปบูชาพระจุฬามณีเจดีย์ เพราะพระเจดีย์ที่สำคัญอื่นๆ เช่นที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และที่เสด็จดับขันธปรินิพพาน ก็เคยไปนมัสการมาแล้วทั้งสิ้น ส่วนพระจุฬามณีเจดีย์ยังไม่เคยได้ไปบูชา ครั้นนั้นจึงไปบูชาพระจุฬามณีเจดีย์และเมื่อขึ้น ไปบูชาพระเจดีย์ด้วยดอกบัว ๘ ดอกนั้นแล้ว ก็กระทำประทักษิณพระเจดีย์สามรอบ เสร็จแล้วนั่งลงทางด้านปราจีนทิศของพระเจดีย์และวันนั้นเป็นวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เทวดาจึงมานมัสการพระเจดีย์กันมาก พวกเทวดาที่ทำการบูชาแล้วก็มานั่งทางด้านที่พระมัลลยเทวเถระนั่งท้าวสักเทวราช ซึ่งนำบริวารมาทำสักการบูชา เมื่อทำประทักษิณเสร็จก็เสด็จมานมัสการพระมัลลยเทวเถระด้วย และวันนั้นพระศรีอารย์โพธิสัตว์ก็ได้เสด็จลงมาจากชั้นดุสิตมาทำการสักการบูชา เมื่อทำการสักการบูชาพระเจดีย์แล้ว ก็ไปไหว้พระมัลลยเทวเถระและสนทนาคับ

การที่พระมัลลยเทวเถระได้พบปะสนทนากับพระศรีอารย์โพธิสัตว์เมื่อมาสักการบูชาพระจุฬามณีเจดีย์นี้ เป็นเหตุให้รู้ถึงคุณสมบัติของพระศรีอารย์ผู้จะลงมาตรัสเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาล ว่าในศาสนาของพระศรีอารย์นั้นประชาชนจะมีแต่บรมสุขทุกอย่าง จึงชักชวนให้มนุษย์พากันสร้างคุณละความชั่ว เพื่อจะได้ไปเกิดในศาสนานั้น

		ฉะนั้น การบูชาสักการะพระจุฬามณีเจดีย์ จึงดำเนินตามอย่างพระมาลัยเทวเถระ คือสร้าง ความดี โดยการบูชาสักการะพระจุฬามณีเจดีย์ ที่พระ ศรีอารยโศภิตัตว์เองก็ทรงกระทำ ทั้งเพื่อเตือนใจ ให้ระลึกถึงพระศรีอารยอยู่เสมอ อนึ่งประเพณีทำศพของไทย ก็มีส่วนแสดงให้ เห็นความคิดความเชื่อต่อพระจุฬามณีอยู่ด้วยคือ เมื่ออาบน้ำศพชำระสรีระให้สะอาดหมดจด และ แต่งตัวให้เรียบร้อยแล้ว เขนำกรวยดอกไม้รูปเทียนที่ ทำด้วยใบตอง ใส่ไว้ในมือศพที่ทำให้พนมไว้ ทั้งนี้เชื่อ กันว่า ผู้ตายจะได้นำดอกไม้รูปเทียนไปบูชาพระจุฬา มณีหนังสือบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์	
๑๓.	นารีผล	นารีผล หรือ มักกะลีผล เป็นชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง เชื่อ กันว่ามิอยู่ในป่าหิมพานต์ มีผลเป็นรูปหญิง สาวแรกุ่นอายุ ๑๖ ปี สวยงามห้อยย้อยเป็นระย้า บรรดาผู้ชายเห็นก็พากันหลงใหลรักใคร่ พอผลออกมา ครบ ๑ วัน ก็จะเน่าร่วงหล่น นกจะพากันกลุ่มรวมกิน ในไตรภูมิพระร่วงกล่าวถึงต้นนารีผลในป่าหิมพานต์ ดังนี้ ถัดนั้นไปมีป่าไม้นารีผล แล้วลูกไม้นั้นงามนัก ดังสาว อันพึงใหญ่ได้ ๑๖ ปี แลฝูงผู้ชายได้เห็นก็มีใจรักนัก ครั้นว่าหล่นตกลงฝูงนกกลุ่มกินดังหมิงกินผึ้ง" ต้นนารีผลนี้เป็นที่รู้จักของคนไทยในสมัยก่อนเป็น อย่างดี นอกจากปรากฏในวรรณกรรมแล้ว ยัง พบในจิตรกรรมฝาผนังที่วัดหลายแห่ง จิตรกรไทยมัก วาดรูปต้นนารีผลเมื่อวาดรูปป่าหิมพานต์	ประคอง นิมมานเหมินท์, "นารีผล," ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑ . กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๐๐๔- ๓๐๐๕.
๑๔.	พระภูมิ ,ศาล	ศาลพระภูมิ หมายถึงที่อยู่ของพระภูมิ หรือบางทีก็ เรียกว่า พระภูมิเจ้าที่ซึ่งเป็นเทพที่คอยดูแล คุ้มครองบ้านเรือนและสถานที่ต่าง ๆ เชื่อกันว่ามีอยู่ ๕ องค์ ดังนี้ ๑. พระภูมิที่อยู่รักษาบ้านเรือนชื่อพระภูมิชัย มงคล	ประคอง นิมมานเหมินท์, "ศาลพระภูมิ," ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓ . กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม

		๒. พระภูมิที่อยู่รักษาค่าย ทวาร บันได ชื่อพระ นกรราช ๓. พระภูมิที่อยู่รักษาออกโค ช้างม้า ชื่อพระเทว เณร ๔. พระภูมิที่อยู่รักษาโรงบ่าวสาวชื่อท้าว คนธรรพ์ ๕. พระภูมิที่อยู่รักษาขึงข้าวชื่อพระชัยสพ ๖. พระภูมิที่อยู่รักษาไร่นา พุงลาน ชื่อพระธรรม โหราหรือพระยาแฉ้ว ๗. พระภูมิรักษาเรือกสวนชื่อพระธรรมิกราช ๘. พระภูมิที่อยู่รักษาวัดวาอารามชื่อพระวิยทัต ๙. พระภูมิที่อยู่รักษาห้วยหนองคลองคูแม่น้ำ ชื่อ พระทาสธรา คนไทยในภาคกลางนิยมตั้งศาลพระภูมิใน บริเวณที่ตั้งบ้านเรือนและสถานที่ต่างๆ ได้แก่ เรือกสวนไร่นา อาคารร้านค้า กระจงทวทวงกรมและ โรงแรม เป็นต้น เนื่องจากพระภูมิมียี่สิบ ๙ องค์ ดูแลสถานที่ ต่างๆกัน เมื่อจะกล่าวอัญเชิญเวลาตั้งศาลหรือ เวลาสังเวย จะต้องออกชื่อให้ถูก เชื่อว่ามีฉะนั้นพระภูมิ นั้นจะไม่รับเครื่องสังเวย การตั้งศาลพระภูมิ เทพย์ สาริกบุตร ได้เขียนตำราการตั้งศาลพระภูมิ ไว้โดยละเอียดสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ๑. วันตั้ง ศาล ควรเป็นวันที่ตรงกับขึ้นหรือแรม ๒ ค่ำ ขึ้นหรือ แรม ๔ ค่ำ ขึ้นหรือแรม ๕ ค่ำ ขึ้นหรือแรม ๖ ค่ำ ขึ้นหรือแรม ๘ ค่ำ และขึ้นหรือแรม ๑๑ ค่ำ และ ต้องเลือกวันตั้งศาลให้ตรงกับลักษณะของพระภูมิ แต่ละองค์ดังนี้ วันจันทร์ ตั้งศาลพระภูมิบ่าวสาว	ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๒๕๗- ๖๒๖๑.

		วันอังคาร ตั้งศาลพระภูมิกำชอุหรบ วันพุธ วันพฤหัสบดี ตั้งศาลพระภูมิเทสดาน บ้านเรือน วันศุกร์ ตั้งศาลพระภูมินา สวนและวัด วันเสาร์ ตั้งศาลพระภูมิโชนทวาร นอกจากนี้มีวันห้ามตั้งศาลพระภูมิในเดือนต่างๆ ดังนี้ เดือน ๕ เดือน ๘ และเดือนยี่ ห้ามตั้งศาล พระภูมิวันพฤหัสบดีและวันเสาร์ เดือน ๖ เดือน ๑๐ และเดือนยี่ ห้ามตั้งศาล พระภูมิวันพุธและวันศุกร์ เดือน ๗ เดือน ๑๑ และ ๓ ห้ามตั้งศาลพระภูมิวัน อังคาร เดือน ๘ เดือน ๑๒ และ ๔ ห้ามตั้งศาลพระภูมิ วันจันทร์ และห้ามตั้งศาลพระภูมิในวันที่เป็นวันโลกาวินาศและ วันอุบาทว์ประจำปีนั้นด้วย ๒. ฤกษ์ ฤกษ์ที่เหมาะสมแก่การตั้งศาลพระภูมิได้แก่ ฤกษ์ ปาโลฤกษ์ นอกจากนี้อาจใช้มหัทธโนฤกษ์เทวีฤกษ์ และราชาฤกษ์ ๓. ทิศต้องหันหน้าศาลไปสู่ทิศที่ตรงกับลักษณะ ของพระภูมิประจำสถานที่ต่างๆ ดังนี้ พระภูมิตั้งบ้านข้าราชการ หรือผู้มี ยศถาบรรดาศักดิ์ให้หันหน้าไปทางทิศเหนือ พระภูมิตั้งบ้านเศรษฐี พ่อค้า ให้หันหน้าไปทาง ทิศใต้ พระภูมิเรือสวนไร่นาให้หันหน้าไปทางทิศ ตะวันตก พระภูมิวัดหรือสาธารณสถานให้หันหน้าไป ทางทิศบูรพา	

		พระภูมิโรงบ่าวสาวให้หันหน้าศาลไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมากการตั้งศาลพระภูมินิยมหันหน้าไปทางทิศอีสาน หรือทิศตะวันออกเฉียงเหนือและทิศอาคเนย์หรือทิศตะวันออกเฉียงใต้ การตั้งศาลพระภูมิจะต้องตั้งให้อยู่ทางทิศเหนือของตัวบ้านเสมอ หากมีความจำเป็นจริงๆ จึงค่อยเลื่อนมาตั้งทางทิศใต้ ต้องระวังไม่ให้เงาบ้านทับศาลพระภูมิ หรือเงาพระภูมิทับบ้านและห้ามหันหน้าศาลเข้าสู่ตัวบ้านเป็นอันขาด ๔. สิ่งของที่ต้องใช้ ศาลพระภูมิ ๑ หลังและเสาสำหรับตั้ง ๑ ต้น ความยาวของเสาต้องกะโดยกะเนเอาว่าเมื่อฝังลงไปดินเรียบร้อยแล้ว ความสูงของเสาจะต้องเลขาเจ้าของบ้านขึ้นไป เจี๊วคพระภูมิทำด้วยไม้รัก เอาเกล็ดจากคำว่ารักษาของสำหรับประดับศาลพระภูมิเมื่อดังศาลเสร็จแล้ว ได้แก่ ผ้าแพรแดงห้อยหน้าศาล ๑ ผืน ผ้าผูกเจี๊วค ๑ ผืน ใช้ผ้าแพรตามสีวันเกิดเจ้าของบ้าน ธงทำด้วยผ้า ๑ ผืน ทำเป็นรูปธงตะขาบของจีน ที่ปักดอกไม้ธูปเทียน ๑ สำหรับ ตุ๊กตาผู้ชาย ๓ ตัว ตุ๊กตาผู้หญิง ๑ ตัว ช้างกระดาศ ๑ ตัว ม้ากระดาศ ๑ ตัว ละครยก ๑ โรง รูป ๔ ดอก เทียนเพชรบูชาพระภูมิ ๑ เล่ม หรือ ๑ กู่ (เทียนเพชร ทำจากขี้ผึ้งหนัก ๘ บาท ใส่เทียน ๑๑ เส้น ควั่นแล้วปิดทองปิดเงิน ถ้าเล่มเดียวให้ปิดทอง ถ้า ๒ เล่มให้ปิดเงินด้วย) เริ่มด้วยการสวดคาถาธารณิสาร ก่อนจะขุดหลุมตั้ง	

	ศาลพระภูมิ ให้ทำนํ้ามนต์ประพรมบริเวณที่จะตั้งเสียก่อน ขุดหลุมให้ลึกและกว้างพอสมควร กะว่าพอเอาเสาฝังลงไปแล้ว ส่วนที่อยู่พื้นดินจะสูงเท่ากับตาของเจ้าของบ้านพอดีหรือเลยขึ้นไป ก้นหลุมบรรจุใบไม้ที่เป็นมงคล ได้แก่ ใบเงิน ใบทอง ใบนาค มีหัวแก้วหัวแหวน เศษทอง นาคและเงินบรรจุด้วยยิ่งดี เอาแผ่นโลหะซึ่งอาจเป็นตะกั่วหรือทองแดงลงยันต์ จิตตุโรโสธรองในก้นหลุมด้วย เชื่อว่าจะทำให้เกิดลาภผลและคุ้มกันภัยทั้งปวง ๕. เครื่องบูชาฤกษ์ เมื่อฝังเสาและยกศาลพระภูมิขึ้นไว้เรียบร้อยแล้ว ก็เชิญเจ็ดขึ้นสู่ศาลตามฤกษ์ที่กำหนดไว้ ก่อนจะได้ฤกษ์ประมาณ ๒๕ นาทีจะต้องจัดพิธีบูชาฤกษ์ ได้แก่ การบูชาเทพยดาวิชาฤกษ์ เทพดาแลสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ ณ ที่นั้น อัญเชิญพระภูมิเจ้าที่ให้มาประทับที่ศาลซึ่งจัดสร้างขึ้น เครื่องบูชาฤกษ์มีดังนี้ บัตรบูชาพระเกตุ ๙ ชั้น ๑ บัตร บัตรพระภูมิ ๔ เหลี่ยม ๑ บัตร บัตรกรูณาภิ ๓ เหลี่ยม ๑ บัตร บรรจุกระทงใส่สิ่งของต่างๆ ๒๔ กระทง ในบัตรทั้งสามมีหมากพลู ๒๔ กำ ธงทอง ๑๖ คัน และดอกไม้เหลือง นอกจากนี้มีเครื่องสังเวยและเครื่องกระยาบวช ได้แก่ บายศรีปากชามบรรจุข้าวปากหม้อมีไข่เสียบยอด เครื่องมัจฉะมังสาหาร ๖ ประการต้มให้สุก คือ หัวหมู ๑ ไก่ ๑ เป็ด ๑ กุ้งนาง ๑ ปูทะเล ๑ ปลาช่อน ๑ พร้อมทั้งน้ำจิ้ม ขนมต้มแดง ขนมต้มขาว ขนมแกงบวด ขนมต่างๆตามแต่จะหาได้ เช่น ขนมहुช้าง	

ขนมเล็บมือนาง

มะพร้าวอ่อน ๑ ลูก

กล้วยน้ำไท ๑ หวี เสือกต้ม มันต้ม

ถั่วดิบ งาดิบ ถั่วคั่ว งาคั่ว นม เนย

ขนมเครื่องจันทน์

ผลไม้หวาน ๕ อย่างๆละ ๑ ที่

ขนมหวานชนิดสด ๕ อย่าง

ขนมหวานชนิดแห้ง ๕ อย่าง

หมากพลู ข้าวดอก คอกมะลิ

ดอกไม้ ๕ สี ๑ พาน

น้ำเย็น ๑ แก้ว ขันน้ำมนต์ ๑ ใบ

เทียนประจำบัตรเล่มละ ๒ บาท ใ้ ๑๖ เส้น

๕ เล่ม ปักที่เชิงเทียนวางไว้หน้าบัตร

ทั้ง ๑ เล่ม ในกลุ่มเครื่องสังเว ๒ เล่ม

เทียนโสฬสเล่มละ ๑ สลึง ใ้ ๕ เส้น ๑๖ เล่ม

ปักที่บัตรพระภูมิ ๔ เล่ม บัตรกรุง-

พาลี ๑ เล่ม ปักที่ขันน้ำมนต์ ๕ เล่ม

รูปหอม ๒๔ ดอก

ตั้งโต๊ะบูชาขนาดพอที่จะวางสิ่งของได้ครบที่
หน้าศาลพระภูมิ ภูผาขาวบน โต๊ะจัดตั้งบัตรพลีและ
เครื่องสังเว นำเจ็ดพระภูมิใส่พานตั้งรวมไว้ด้วย และ
จัดของที่จะถวายพระภูมิ เช่น คนใช้ชายหญิง
ช้างม้า ละครยก ธง ผ้าแพรแดง กระถางรูป เชิงเทียน
แจกัน รวมใส่ถาดตั้งไว้บน โต๊ะเครื่องสังเว
เมื่อใกล้เวลาได้ฤกษ์เจ้าของบ้านจุดเทียนประจำบัตร
ทั้งหมด ๕ เล่ม เทียนโสฬสทั้ง ๑๖ เล่ม รูป ๒๔ ดอก
ปักตามเครื่องสังเว ผู้ประกอบพิธีอ่าน โองการบูชา
ฤกษ์

หลังจากนั้นอ่านโองการบูชาพระเกตุ โองการ
สังเวทเวคา และกล่าวอัญเชิญพระภูมิ หยิบ
เอาเจ็ดจากพานมาเขียนยันต์ตรีนิสิงเหประทับ

ด้านหลัง เขียนนามพระภูมิให้ถูกต้องตามลักษณะด้วย
อักษรขอมไว้ต่อจากยันต์ลงมา บางที่ใช้ผงดินสอพินที่ทำ
สุริยาตร หรือที่เรียกว่าผงเศทศเทวคาบรจุไว้ที่ฐาน
เจี๊วดด้วยขณะเขียนนามพระภูมิก็ว่าคาถาตามลักษณะ
ของพระภูมิ เสร็จแล้วเอาแป้งหอม น้ำมันหอมเจิมเจี๊วด
เวลาเจิมและเวลาขเจี๊วดขึ้นศาลต้องว่าคาถา แล้วจึงว่า
โองการอัญเชิญพระภูมิขึ้นศาล โองการอัญเชิญพระภูมิ
ขึ้นศาลมีใจความดังนี้

โองการอัญเชิญพระภูมิขึ้นศาล

"วันทิตวา พระชัยยะมังคะลุปปา สิทธิหิมา
สิทธิวาจา ข้าพเจ้าขออัญเชิญพระภูมิ
เทวรักษาที่เขตพระธรณีสถาน อันท่านเจ้าของ
บ้าน(ชื่อ) ตั้งศาลเชิญมา ปกปักษ์รักษา
พระภูมิเทวาซึ่งรักษาที่จงอยู่ ณ ศาลนี้ รักษา
สรรพวัตถุและสถาน โดยท่านเจ้าของบ้าน
(ชื่อ) ภักดี ตั้งเครื่องพลีกรรมกระยาสังเวย ตั้งตาม
เกลยวันทาน้อยม สุกนธเครื่องหอม
ประพรหมให้ ขอชัยยะสวัสดิ์ แห่งเจ้ากรุงพาลี
ประทานมา ขอพระภูมิเทวาซึ่งรักษาที่ จง
กำจัดผีภูติและผีพราย สัตว์ร้ายต่างๆ ทั้งเปรตและ
อสุรกายมนุษย์และอมมนุษย์กักจะพะ กับทั้ง
พญายาชาติดันไม้ เป็นเสนียดจัญไรแรงอุบาทว์
ซึ่งจักให้เกิดพินาสอยู่ในที่นี้ รูปนามอันมีอันตะ
ทายิกะภัย ซึ่งจักอยู่บนหรือภายใต้พื้นภูมิภาค จง
กำจัดขับไล่ออกไป ให้ไกลจงพ้นเขตนี้ ราช-
ภัย อัคคีภัย โจรภัย อุทกภัย โรคภัยทั้งหลายต่าง
ๆ นานา ซึ่งจักบีฑาเป็นอุบาทว์ ขอเดชะ
อำนาจพระภูมิเจ้าที่ จงกำจัดเสียให้เด็ดขาดอย่า
ให้มี อสุณีบาดอย่าให้ตกต้อง ภัยทั้งผอง
ทุกข์เวทนาและพยาธิอันใด ๆ จงกำจัดไปอย่าให้
มี ทั่วเขตของเจ้าบ้านนี้ ที่พระภูมิเจ้าที่

รักษาและกรรมเวรแต่เก่าก่อนขอพระภูมิเทพ
เจ้าจงกำจัดไป ด้วยพระพรชัยแห่งเจ้า
กรุงพาลี และพระภูมิเทพเจ้าซึ่งรักษา ณ ที่นี้
ขอให้เจ้าของบ้าน(ชื่อ) และวงศาบรวาร
จงมีอายุ วรรณะ สุขะ พละ ภิญโญยิ่ง ๆ เทอญฯ"

เมื่ออ่านโอองการอัญเชิญพระภูมิขึ้นศาลเรียบร้อยแล้ว
แล้ว เจ้าของบ้านจะต้องจุดธูปเทียนบูชา
ที่บนศาล ถวายตุ๊กตาช้างม้า ละครยก ผ้าแพรแดงห้อย
ศาล แล้วจึงลาเครื่องสังเวचनाฤกษ์ ยกเอา
เครื่องสังเวचनाฤกษ์ออก เอาเครื่องสังเวพระภูมิตั้ง
แทน เครื่องสังเวचनाพระภูมิใช้อย่างเดียวกับ
เครื่องบูชาฤกษ์ แต่เครื่องสังเวพระภูมิให้เพิ่มข้าวรำ
อีก ๘ ก้อน (ข้าวรำทำจากข้าวปากหม้อคลุกกับ
ถั่วคั่วงาคั่วแล้วบดแต่พอแหลก ใส่น้ำตาลชั้น น้ำอ้อย
น้ำผึ้ง แล้วปั้นเป็นก้อน ๆ) อ้อยยาวประมาณ
เท่ากับกีบของเจ้าของบ้าน ๔ ท่อนควั่นเป็นข้อๆ ไม่ให้
ขาดจากกัน เครื่องหอมทำจากแป้งกระแจะละลาย
ด้วยน้ำอบไทย ๑ โถ ข้าวดอก ๑ พาน ผสมกับดอกมะลิ
ดอกบานไม่รู้โรย ดอกดาวเรือง ดอกกุหลาบ
เอาเงินใส่พานสำหรับบูชา เทียนเล่มละ ๒ บาท ใส้ ๑๖
เส้น ๒ เล่ม เทียนเล่มละ ๑ สติง ๕ เล่ม
ธูปหอม ๒๕ ดอก

เมื่อตั้งเครื่องสังเวพระภูมิเสร็จแล้ว เจ้าของบ้าน
จุดเทียนเล่มละ ๒ บาท ทั้งสองเล่ม
จุดธูป ๑๖ ดอก ปักตามเครื่องสังเว อธิษฐานเชิญพระ
ภูมิมารับเครื่องสังเว ผู้ประกอบพิธีอ่านโอองการ
สังเวพระภูมิ เมื่ออ่านโอองการบวงสรวงพระภูมิเสร็จ
แล้วก็ทำการปิดอุบาทว์ วิธีปิดอุบาทว์คือเข้าไปยืน
หน้าศาล เอามือขวาจับศาลแล้วยืนเท้าเดียว เท้าซ้าย
เหยียบดิน ส่วนเท้าขวางอขึ้นมาไขว่ทับไว้ที่หัวเข่า
ด้านซ้าย และว่าคาถาปิดอุบาทว์ ๘ จบ แล้วจุดธูปเทียน
บูชาพระภูมิทั้ง ๕ คือ เทียนเล่มละสติง ๕ เล่ม

	รูป ๕ ดอก ให้จุดเรียงรายตามบริเวณ โคนเสาที่ตั้งศาล ทั้ง ๘ ทิศ ส่วนอีก ๑ ดอกปักบนโต๊ะเครื่องสังเวย เสร็จแล้วเอามิคัดเครื่องสังเวยสิ่งละเล็กละน้อยใส่ ใบตองวางไว้ แล้วอ่านคาถาสังเวย เมื่ออ่านเสร็จ แล้วเอามิคัดเครื่องสังเวยสิ่งละเล็กละน้อยใส่ใบตอง วางไว้ แล้วอ่านคาถาสังเวย เมื่ออ่านเสร็จแล้ว จึงเอาข้าวตอกดอกไม้โปรยบูชา เอาของที่เชือดใส่ ใบตองไว้ไปวางไว้ที่โคนเสาพระภูมิ แล้วอ่านโองการ ขอพรพระภูมิ ดังนี้ "สีโรเม ขอเดชะพระภูมิเทวา ซึ่งรักษาที่ รับ พระพรจากเจ้ากรุงพาลี ขอให้วัฒนา ทุกสิ่งสุขแก่เจ้าของบ้าน(ชื่อ) ให้มั่งคั่งมีเงิน ทอง ทรัพย์พัสศุขข้าวของมีนองเนื่อง ทั้ง วัดถาลังกาทุกสิ่งสรรพ กับทั้งอุปโลก บริโลกภักขา จงเจริญวัฒนาในที่นี้ อายุมี สัมพันธต์พร้อมพงศ์พันธุ์บริวาร บุตร หลานเหลนเหลือบรรลือ สาธุชนช่อง สรรเสริฐ โสถถิชัยยะ มังคละ สิทธิ ภวันตุเต" เสร็จแล้วเอาน้ำมนต์ที่ตั้งไว้ประพรมเจ้าของบ้าน และบริวาร ให้เจ้าของบ้านและบริวารหา รูปเทียนมาจุดบูชาพระภูมิ อธิษฐานขอพรเอาตาม ปรารภณา เอาถั่วดิบงาดิบหวาน โปรยในบริเวณนั้น โปรยข้าวตอกดอกไม้ ผูกผ้าแพรแดงที่เสาศาลทำขวัญ พร้อมทั้งเจิมแป้งหอมด้วยแล้วจึงเอาแป้งหอม น้ำมัน หอมเสกด้วยคาถา ๓ จบ เจิม เจ้าของบ้านที่มีมือขวามี ซ้ายและหน้าผาก ผู้ประกอบพิธีหยิบเงินในพานวางใส่มือเจ้าของ บ้านแล้วว่าคาถา "สิทธิลา โภณิรันดะรัง" ให้เจ้าของบ้านเก็บเงินไว้ ถือว่าเป็นเงินโภคทรัพย์ที่จะ นำเงินทองให้หลังไหลมาสู่ จากนั้นก็ให้พร	

	เจ้าของบ้าน ในการบูชาสังเวพระภูมินั้นต้องเข้าไปทางทิศ ปลายเท้าของพระภูมิ ถ้าเข้าทางทิศศีรษะ พระภูมิจะไม่เกิดผล พระภูมิหันศีรษะไปทางทิศต่างๆ ในแต่ละวันดังนี้ วันอาทิตย์หันศีรษะไปทางทิศบูรพา วันจันทร์หันศีรษะไปทางทิศอาคเนย์ วันอังคารหันศีรษะไปทางทิศทักษิณ วันพุธหันศีรษะไปทางทิศหริ วันพฤหัสบดีหันศีรษะไปทางทิศประจิม วันศุกร์หันศีรษะไปทางทิศอุดร วันเสาร์หันศีรษะไปทางทิศพายัพ หากมีการโยกย้ายหรือถอนศาลพระภูมิ ก่อนจะทำการ ขุด ต้องตั้งเครื่องสังเวบูชาบอกกล่าวเสียก่อน แล้วจึง เชิญเสด็จออกจากศาล ต้องทำนํ้ามนต์ธรณีสาร เสก คาถาถอนโบสถ์ถอนเสมาลงไปในนํ้ามนต์แล้วเอา นํ้ามนต์ประพรมพลางว่าคาถาอีกบทหนึ่งโดยเฉพาะ แล้วจึงค่อยทำการขุดโยกย้าย เวลาฝังเสาพระภูมิ อาจารย์บางท่านให้ว่าคาถาด้วย และเวลากลับดินที่ หลุมนั้นห้ามเอาเท้าเหยียบดิน	

๑๕.	นพรัตน์	นพรัตน์ หรือ เนาวรัตน์ หรือ นพเก้า เป็นคำเรียกแก้วหรือรัตนชาติ ๕ ประการ ซึ่งถือว่ามีค่ามาก ได้แก่ เพชร ทับทิมหรือไพฑูริย มรกต บุษราคัม โกเมน นิล หรือนิลกาฬ มุกดาหาร เพทายและไพฑูริย์ แก้ว ๕ ประการนี้บางทีก็เรียกว่า แก้วเก้า ตำราโบราณว่าด้วยรัตนชาติเล่มหนึ่งชื่อว่า ตำรานพรัตน์ เป็นตำราที่พระยาสุริยวงศมนตรี พระมหาวิชาธรรม หลวงลิขิตปรีชา หลวงภักดีจินดาและนายชม ได้ร่วมกันเรียบเรียงขึ้น โดยตรวจสอบชำระกับตำราหลายฉบับ ดังคำชี้แจงในตอนต้นเรื่องดังนี้ “ข้าพระพุทธเจ้า พระยาสุริยวงศมนตรีกับพระมหาวิชาธรรม หลวงลิขิตปรีชา หลวงภักดีจินดา และนายชม ปกษาร่วมกันสอบตำราเพชรรัตนกับตำหรับพราหมณ์ซึ่งหลวงภักดีจินดาได้เรียนไว้มา ชำระเทียบต้องกันสามฉบับ พระมหาวิชาธรรมค้นพระบาทพิพุทธศาสตร์ประกอบกับตำหรับไสยศาสตร์ หลวงลิขิตปรีชาอาลักษณ์แต่งตำหรับพุทธศาสตร์ประกอบกับตำราไสยศาสตร์มูลเกล้าถวาย” ตำรานพรัตน์ได้ยืมความจากคัมภีร์พุทธศาสตร์ซึ่งกล่าวถึงรัตนชาติ ๕ ประการเป็นภาษาบาลี และแปลเป็นภาษาไทยดังนี้ “วชิร รตต์ อินทนีล เวฬุรีย์ รตตกาฬมิสสก์ โอทาทปีตมิสสก์ นิล ปุสสราค์ มุตตาการญจาติ อิมานี นวาทินี รตนานี ตสมา รตนชาติโย อเนกวิธา นานาป เทเสส อุปปชชนตติ เวทิตพพา อธิบายตามพระบาลีว่า รตนานี อันว่ารัตนชาติทั้งหลาย อเนกวิธา มีประการเป็นอันมากจะประมาณมิได้ นวาทินี มีแก้วเก้าประการเป็นอาทิ แก้ววิเชียร ๑ แก้วแดง ๑ แก้วอนทนิล ๑ แก้วไพฑูริย์ ๑ แก้วรัตกาสมิสก ๑ แก้วโอทาทปีตมิสก ๑ นิลรัตน์ ๑ แก้วบุษราคัม ๑ แก้วมุกดาหาร ๑”	ประกอบ นิมมานเหมินท์, “นพรัตน์,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๗. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๕๓๒-๒๕๓๕.

แก้วหรือรัตนชาติ ๕ ชนิดจัดลำดับตามตำรา
นพรัตน์มีลักษณะดังนี้

๑. เพชร เป็นรัตนชาติที่สำคัญที่สุด เพชรน้ำ
หนึ่งต้องมีสีขาวใสบริสุทธิ์และไม่มีสี เหมือนน้ำที่ใส
เมื่อมองในแสงไฟ แต่เมื่อมองกลางแจ้งท่ามกลาง
แสงแดดมีสีอมฟ้าเล็กน้อย โดยทั่วไปมักเจือด้วยสี
เหลืองหรือสีชาอ่อนเพราะมีมลทินจากแร่เหล็ก ตำรา
นพรัตน์อธิบายว่า เพชรนี้นับถือกันว่าเป็นมงคล ตาม
ตำราไสยศาสตร์เมื่อพราหมณ์ให้ข่านำมาเจียรระใน
ระดับขามรงค์ก็จัดเอาเพชรตั้งเป็นอันดับแรก ตำรา
นพรัตน์กล่าวถึงความเป็นมาของเพชรตามตำรา
ไสยศาสตร์ว่า เมื่อต้นภัทรกัปปี อสูรตนหนึ่งชื่อว่ามหา
พลอสูร ทำพิธีบำเพ็ญตะบะอันยิ่งใหญ่ อดอาหารเจ็ด
วันก็สิ้นชีวิต เทวดาทั้งหลายจึงนำกระดูกว่างกายอสูร
นั้นไปเรียรายฝังไว้ ก็บังเกิดเป็นเพชรรัตน์ และพระ
มหาฤาษีองค์ใดได้แต่งตำราพิจารณาเพชรรัตนอันมีคุณ
และโทษไว้ให้ศึกษากัน ตำราไสยศาสตร์กล่าวว่าเพชร
มี ๓ ประเภท คือ เพชรประณชาติ เพชรทุติยชาติและ
เพชรตติยชาติ เพชรประณชาติอันประกอบด้วยคุณ
พิเศษมี ๕ จำพวก เพชรทุติยชาติมีคุณ ๔ จำพวก เพชร
ตติยชาติมีโทษ ๑๒ จำพวก ตำรากล่าวถึงลักษณะและ
คุณโทษของเพชรแต่ละชนิดโดยละเอียด เช่น กล่าวถึง
คุณพิเศษของเพชรประณชาติ ๕ จำพวกว่าผู้ใดถือ
เพชรประณชาติที่ชื่อว่าขัตติยชาตินั้น แม้สกุลไพร่ก็
จะได้เป็นนาย เป็นนายก็จะได้เป็นขุน เป็นขุนก็จะได้
ครองเมือง ถ้าเป็นกษัตริย์ก็จะทำสงครามปราบข้าศึก
ได้ทุกทิศ เพชรที่ชื่อสมณชาติมีคุณพิเศษจะทำให้ผู้
สวมใส่จำเริญสุขสมบัติ สมบูรณ์ด้วยอานุภาพ เพชร
ชื่อพราหมณชาติมีคุณทำให้สมบัติไหลมาสู่ ศัตรูทำ
ร้ายไม่ได้ เพชรชื่อแพศย์ชาติ จะทำให้ผู้สวมใส่ค้าขาย
มีกำไร ศัตรูอุปราชัย และเพชรชื่อว่าสุทชาติจะทำให้ผู้

	สวมใส่บริบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติ ทำไร่นาสวนได้ผลดี เพชรประถมชาติ ๕ จำพวกนี้ประดับร่ำมรงค์แล้วให้สวมไว้นิ้วชี้เบื้องขวา ส่วนเพชรที่มีโทษได้แก่เพชรที่มีตำหนิ เช่น กลางผลว้าหรือแตก เห็นน้ำขาวติดอยู่ มีรูเจาะ มีรอย บิ่น มีคินดำหรือคินแดงปนอยู่ มีลูกเบี้ยวบิด เป็นต้น หากนำมาเป็นเครื่องประดับจะบังเกิดโทษต่างๆ แม้เป็นผู้มีสกุลก็ต้องจากยศศักดิ์และบริวาร จะเกิดโรค พิการ ต้องพลัดพรากบุตรภรรยาญาติวงศ์ จะเกิด อันตรายต้องตายด้วยคมอาวุธและไฟจะไหม้เรือน เป็นต้น ๒. ทับทิม หรือ ปัทมราค มีสีแดง ดำรา นพรัตน์อธิบายว่า มีสีแดงอ่อนดังทับทิมสุก ดำราทาง ไสยศาสตร์ใช้ทับทิมประดับเรือนร่ำมรงค์เป็นอันดับ สอง ๓. มรกต มีสีเขียวใส ดำรานพรัตน์อธิบายว่า มีสีเขียวเลื่อมประภัสสรดั่งแสงแห่งปีกแมลงทับ ดำรา ไสยศาสตร์ใช้มรกตประดับเรือนร่ำมรงค์เป็นอันดับ สาม ๔. ไพฑูรย์ มีสีเหลืองทองหรือเหลืองอ่อนอม เขียว เมื่อเจียรไนแบบหลังเบี้ยและลูกแสงจะสะท้อน เป็นเส้นขาวขวางกับแนวไขในเนื้อ เรียกว่าสังวาลย์ ดู คล้ายตาแมว จึงมักเรียกแก้วชนิดนี้ว่าเพชรตาแมว ดำรานพรัตน์อธิบายว่า มีสีเหลืองเลื่อมพราวดั่งสีสัน คอกไม้ มีสีดอกทรีก เป็นต้น ดำราไสยศาสตร์นำ ไพฑูรย์มาประดับเรือนร่ำมรงค์เป็นอันดับสี่ ๕. โกเมน มีสีแดงเจือดำหรือสีแดงแก่ ดำรา นพรัตน์อธิบายว่า เป็นแก้วอันมีสีดำและสีแดงเจือแกม กัน ดำราไสยศาสตร์นำโกเมนมาประดับเรือนร่ำมรงค์ เป็นอันดับห้า ๖. เพทาย มีสีขาวปนเหลือง ดำรานพรัตน์ อธิบายว่า แก้วอันมีสีขาวกับเหลืองเจือกัน ดำรา	

ไสยศาสตร์นำแก้วเพทายมาประดับเรือนชำรุดเป็น
อันดับหก

๑. นิล หรือ นิลกาฬ มักมีสีฟ้าหรือน้ำเงิน
ตำรานพรัตน์ อธิบายว่า มีสีดังดอกอัญชันและดอก
สามหาว ตำราไสยศาสตร์นำนิลมาประดับเรือน
ชำรุดเป็นอันดับเจ็ด

๒. บุษราคัม มีสีเหลือง ตำรานพรัตน์อธิบาย
ว่ามีสีเหลืองเลื่อมประภัสสรดั่งสีวงแหวนพลาสติก
หรือมีสีดังหลังปู ตำราไสยศาสตร์จัดให้อยู่ในลำดับ
แปดสำหรับประดับเรือนชำรุด

๓. มุกดาหาร มีสีขาวขุ่น บางชนิดก็มีลักษณะ
โปร่งแสงเกือบไม่มีสี ตำรานพรัตน์อธิบายว่า
มีสีดั่งมุกอันเลื่อมพรายดูงามเป็นที่จำเริญตา ตำรา
ไสยศาสตร์จัดให้อยู่ในลำดับเก้าสำหรับประดับเรือน
ชำรุด

ตอนท้ายของตำรานพรัตน์ ได้สรุปลักษณะ
ของแก้ว ๘ ประการหรือนพรัตน์อีกครั้งหนึ่งเป็น
ข้อความสั้นๆ และคล้องจองกัน ซึ่งเป็นที่นิยมจดจำ
และถ่ายทอดเป็นที่แพร่หลายต่อมาดังนี้

๑. เพชรดี (เพชร ที่ ๑)

๒. มณีแดง (ทับทิม)

๓. เขียวใสแสง มรกต

๔. เหลืองใสสด บุษราคัม

๕. แดงแก่กำ โทเมนเอก

๖. ศรีหมอกเมฆ นิลกาฬ

๗. มุกดาหาร หมอกมัว

๘. แดงสลับ เพทาย

๙. สว่างวาว ไพฑูรย์

แก้ว ๘ ประการนี้ คนไทยนิยมนำมาเจียรระไน
และใช้ประกอบกับโลหะมีค่า เช่นทองคำหรือ
ทองคำขาวเป็นเครื่องประดับ บางทีก็นำมาตกแต่งของ
ใช้ เช่นภาชนะหรือศาสตราวุธ ถือเป็นสิ่งมงคล ผู้ใดมี

		ไว้ครอบครองก็จะโชคดี ในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน บรรยายว่าขุนช้าง ซึ่งจะไปฟังเทศน์มหาชาติที่วัด ตั้งใจแต่งตัวเพื่ออวด ความร่ำรวย โดยสวมเสื้อผ้าสวยงามมีราคาและสวม แหวนหลายวง มีทั้งแหวนเพชรและแหวนทับทิมด้วย ดังนี้ ครั้งนี้จะแต่งไปให้ยิ่งยวด จะไปอวดนางพิมให้อัมอยู่ นิ้วก็ยโสเร่งแต่นแหวนงู นิ้วชี้เชิดชูนั้นแหวนเพชร นิ้วนางประดับทับทิม เอ๊ะทีนี้อัมพิมปืมสำเร็จ แหวนเครื่องของบิดายอดห้าเม็ด ชาวสุพรรณมันเช็ดว่ามั่งมี ในพระราชนิพนธ์สมเด็จพระมหาสุรสิง หนาท กรมพระราชวังบวร เรื่องยกทัพไปรบพม่าที่ นครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๓๒๘ บรรยายการแต่งกาย ออกรบมีการสวมเครื่องประดับที่มีรัตนชาติชนิดต่างๆ ด้วยดังนี้ ครั้นเสร็จสรรพสุคนธวิภูษิต ฉลุสายทองจำลองขำ ฉลองทรงรัดองค์ล้วนพื้นดำ ตามกำลั้ววันเสาร์สังเกตุจร ธำมรงค์รายรัดพระหัตถ์รอบ มงคลประกอบยอดทับทิมบนเรือน หมอน เพชรมณฑปเหลี่ยมวิลาสปาดยอด รอน มรกตเหลี่ยมเกสรเท่าผลบัว โกเมนน้ำหมึกทั้งบุษย์นอก มุกดาเท่าบัวบอกเป็นหมอกทั่ว เพชรทูลย์สังวาลกลิ้งอยู่เต็มตัว	

		นิลไม่ชั่วไสโปรงตลอดขับ ทั้งแก้วล้วนผูกเป็นเรือนยอด สลับเพชรบ่าสอดแถมสลับ อีกรวงธำมรงค์สำหรับทัพ นพเก้าเรื่องประดับระยับพราย แล้วทรงรัดเข็มขัดประจําวัน เรือนครุฑเพชรภูคั่นกระสนสาย ะวาวับแววเวียนวิเชียรราย สอดสายสังวาลนพรัตน์	

๖๖.	ลมพัทธยา	ลมพัทธยาเป็นชื่อลมประจำฤดูของไทยชนิดหนึ่ง ซึ่งพัดอยู่ในทิศทางที่แน่นอนคือ จากทิศตะวันตกเฉียงใต้ ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงฤดูฝน ประมาณต้น เดือนพฤษภาคมไปจนถึงปลายเดือนตุลาคมเป็นประจำทุก ปี คนไทยสมัยก่อนโดยเฉพาะชาวชนบทมักเรียกชื่อลม ตามทิศทางและฤดูกาลที่เกิดลม ลมต่าง ๆ ที่พัดหมุนเวียน ประจำทิศและประจำปีเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการ เกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนไทย "ลมพัทธยา" เป็นชื่อเรียกกันมาแต่โบราณของลมที่พัดมา จากทิศตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งบางท้องถิ่นในภาคใต้เรียกว่า "ลมพลัดยา" สันนิษฐานว่ามาจากคำภาษามลายู barat daya แปลว่า ทิศตะวันตกเฉียงใต้ การเกิดลมมรสุมตะวันตก เฉียงใต้ ลักษณะภูมิอากาศของประเทศไทยอยู่ภายใต้อิทธิพล ของลมมรสุม ๒ ประเภทคือลมมรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ สำหรับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่จะกล่าวถึงนี้เป็นลมที่ พัดจาก บริเวณละติจูดของซีกโลกใต้ในทิศตะวันออกเฉียง ใต้ เมื่อพัดจากเส้นศูนย์สูตรเข้าสู่ซีกโลกเหนือแล้ว จะ เปลี่ยนเป็นทิศตะวันตกเฉียงใต้ เนื่องจากการหมุนของโลก	เบญจมาศ แพทอง, "ลม พัทธยา," ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑๒ . กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๕๗๕๑- ๕๗๕๒.

	มรสุมนี้ประกอบด้วยมวลอากาศ ๒ แบบ คือ ๑. มวลอากาศฝ่ายทะเลจากมหาสมุทรอินเดียใต้ในเขตร้อน (Modified Tropical South Indian Ocean Airmass) ซึ่งมีคุณสมบัติร้อนและชุ่มชื้นมาก มีแหล่งกำเนิดจากบริเวณความกดอากาศสูงในมหาสมุทรอินเดียตอนใต้ ผ่านอ่าวเบงกอลเข้าสู่ประเทศไทยทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ๒. มวลอากาศฝ่ายทวีป (Modified Tropical Continental Airmass) มีคุณสมบัติร้อนและชุ่มชื้นเช่นกัน แต่น้อยกว่ามวลอากาศแบบแรก มีแหล่งกำเนิดในทวีปออสเตรเลีย แล้วเคลื่อนตัวผ่านทะเลติมอร์ เกาะชวา ทางตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะบอร์เนียว ทางตะวันออกของเกาะสุมาตรา แล้วเข้าสู่ประเทศไทยในบางครั้ง มวลอากาศนี้เมื่อเลยเส้นศูนย์สูตร จะพัดเปลี่ยนไปเป็นลมทิศใต้ และเมื่อผ่านในละติจูดที่สูงขึ้นไปก็จะกลับเวียนเป็นทิศตะวันตกเฉียงใต้ มวลอากาศฝ่ายทวีปนี้ เมื่อพัดเข้าสู่ประเทศไทยจะมีความแรงน้อยกว่ามวลอากาศฝ่ายทะเล แต่การเคลื่อนที่อย่างรวดเร็วของมวลอากาศเหล่านี้ย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพลมฟ้าอากาศอย่างรวดเร็วเช่นกัน การที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านมหาสมุทรในเขตร้อนมานั้น ได้นำละอองความชุ่มชื้นจากมหาสมุทรมาด้วย คุณสมบัติของมวลอากาศจึงมีความร้อนชื้นสูง ดังนั้น เมื่อพัดผ่านเข้ามาปกคลุมประเทศไทย จะทำให้มีเมฆก่อตัวในแนวสูงทางบริเวณภาคใต้ฝั่งตะวันตก บริเวณอ่าวไทยไปจนถึงชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ต่อคืนฟ้าอากาศในประเทศไทย ระบบของลมประจำฤดู จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทาง	

อุตุนิยมวิทยา ซึ่งจะทำให้เกิดฤดูกาลต่าง ๆ ขึ้น ดังนั้น เมื่อถึงฤดูลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ลักษณะดินฟ้า อากาศของประเทศไทย จะปรากฏมีเมฆปกคลุมท้องฟ้าเกือบจะตลอดฤดู ความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศ อาจจะทวีมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยสูงถึง ๘๐-๙๐% ในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกรกฎาคม และนับเป็นช่วงเวลาที่มีความกดอากาศต่ำที่สุดในรอบปี อิทธิพลของลมมรสุมทำให้ประเทศไทยมีลักษณะดินฟ้าอากาศร้อน ชื้นชื้นและมีฝนตกชุก การเคลื่อนที่ของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะยิ่งปรากฏให้เห็นเด่นชัดในเดือนกรกฎาคม ระยะนี้จึงเกิดพายุฟ้าคะนอง มีฝนตกหนักและจะมากขึ้น โดยลำดับจนถึงเดือนกันยายน ซึ่งจัดว่าเป็นเดือนที่มีปริมาณฝนตกหนักมากที่สุด บริเวณที่มีฝนตกหนักมากที่สุดได้แก่บริเวณเทือกเขาด้านตะวันตกของประเทศซึ่งเป็นด้านรับลมมรสุมอย่างเต็มที่ เรียกว่า ฝนภูเขา ส่วนจังหวัดที่มีปริมาณน้ำฝนวัดค่าเฉลี่ยสูงสุดเดือนกันยายนในคาบ ๔๒ ปี (พ.ศ. ๒๔๕๔-พ.ศ. ๒๕๓๕) คือ อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ๗๒๑.๑ ม.ม รองลงมาคือ จังหวัดระนอง ๗๐๑.๔ ม.ม.

ลมที่พัดมาสู่ประเทศไทยในฤดูลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ นอกจากลมพัททยาแล้ว ยังมีลมสลตันลมสลตัน มีความแตกต่างจากลมพัททยาตรงที่มีได้เป็นลมประจำปีที่พัดมาอย่างสม่ำเสมอ ทิศทางเดินของลมไม่คงที่นัก แต่ลักษณะการเคลื่อนที่เป็นแนวทางอย่างมีระบบ ลมพัททยานั้น เมื่อพัดมาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้แล้วจะแผ่อิทธิพลปกคลุมทำให้เกิดฝนตกกระจายไปเกือบทั่วภูมิภาคของประเทศไทยและมีฝนตกหนักถึงหนักมากในบริเวณที่รับลมมรสุมอย่างเต็มที่ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่วนลมสลตันซึ่งเป็นลมพายุกระโชกแรง มีความเร็วลมสูง ทำให้ฝนตกหนักมาก ตามแนวที่พายุเคลื่อนผ่านจะมีน้ำท่วมฉับพลันสร้างความเสียหายอย่างหนักแก่บ้านเรือน เรือกสวนไร่นาชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งเป็นอันตรายต่อการเดินเรือทางทะเล ในช่วงฤดูกาลที่ลมพัททยากำลังพัฒนานั้น หากเกิด

		ลมพายุฝนรุนแรงจนสร้างความสูญเสียย่อมแสดงว่า ขณะนั้น ลมสลาตันกำลังเคลื่อนตัวเข้ามามีอิทธิพลแทนที่ และยังมีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ลมพายุจะพัดมา ในช่วงต้นฤดูมรสุม ส่วนลมสลาตันมักจะพัดมาในช่วง ปลายฤดูมรสุม เมื่อลมพายุพัดมาเป็นสัญญาณว่า ฤดูฝนกำลัง เริ่มต้น ผืนดินที่เคยแห้งแล้งกลับชุ่มฉ่ำเจิ่งนองด้วยน้ำฝน วัฏจักรการดำรงชีวิตของสรรพสัตว์ ตลอดจนฤดูกาลแห่งการเพาะปลูกกำลังจะเริ่มขึ้น อีกวาระหนึ่ง ชาวนาทำการพลิกผืนดินด้วยการไถและเตรียมการหว่านเพาะต้นกล้า เพราะลมพายุจะนำ ปริมาณน้ำฝนมาช่วยหล่อเลี้ยงต้นกล้าให้เจริญเติบโตได้อย่างเพียงพอในต้นฤดูการเพาะปลูก ปีใดที่ลมพายุพัด หมุนเวียนตามปกติ ปีนั้นน้ำท่าและพืชพันธุ์ธัญญาหารจะอุดมสมบูรณ์ หากปีใดลมพายุมีกำลังอ่อนพัดมาล่าช้า จะเป็นผลให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ยิ่งถ้าไม่มีปริมาณ น้ำฝนจากพายุดีเปรสชันและพายุไต้ฝุ่นมาช่วยสมทบแล้ว ก็จะเกิดสภาวะแห้งแล้งและขาดแคลนน้ำ ส่งผลกระทบ ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทต่อเนื่องไปถึงเศรษฐกิจ ของชาติ ลมพายุจึงเป็นลมประจำฤดูที่มีความผูกพันต่อ วิถีชีวิตของชาวไทยทำให้ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็น ดินแดนอยู่ชั่วอู่่น้ำมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	
๑๗.	ลมมรสุม	ลมมรสุม เป็นคำที่ใช้เรียกลมที่พัดตามฤดูกาล ประจำปี คำว่า มรสุม หรือ Monsoon มาจากคำภาษาอาหรับว่า Mausim แปลว่า ฤดูกาล เดิมเป็น ชื่อเรียกลมที่พัดประจำฤดูในบริเวณทะเล อาหรับ มหาสมุทรอินเดีย ต่อมานำไปใช้เรียกชื่อลม ประจำฤดู ซึ่งเกิดอยู่ในส่วนอื่น ๆ ของโลกอีกหลายแห่งที่มี ลักษณะการเกิดคล้ายกัน คือเกิดขึ้นเนื่องจากความ แตกต่างระหว่างอุณหภูมิของพื้นดินกับพื้นน้ำ ทำให้เกิด กระแสลมพัดถ่ายเทระหว่างพื้นทวีปกับมหาสมุทร เช่นเดียวกับลักษณะการเกิดลมบกลมทะเล ในทวีปเอเชียมี	ฤดีรัตน์ กายราศ, “ลม มรสุม” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑๒ . กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๕๗๕๒.

ลมมรสุมเป็นลมประจำฤดูเช่นเดียวกับบริเวณส่วนอื่น ๆ ของโลก นับว่าเป็นลมมรสุมที่มีกำลังแรงจัดที่สุด โดยเกิดอยู่ในบริเวณภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย อันเป็นที่ตั้งของประเทศเวียดนามกัมพูชา ลาว ไทย มาเลเซีย พม่า ปากีสถาน และอินเดีย สภาพภูมิอากาศของภูมิภาคเหล่านี้จะมีลักษณะ

เป็นเขตร้อน มีฤดูฝน และฤดูแล้ง เห็นได้ชัดเจน

ประเทศไทยมีลมมรสุมพัดตามฤดูกาล ๒ ชนิดด้วยกันคือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มต้นพัดจากตอนกลางของทวีปเอเชียเข้าสู่ประเทศไทยประมาณเดือนตุลาคม จนถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ และอาจถึงเดือนมีนาคม มีผลให้อุณหภูมิตั้งแต่ภาคกลางขึ้นไปลดลง ท้องฟ้าโปร่ง อากาศหนาวเย็นและแห้งเนื่องจากไอน้ำในอากาศมีปริมาณน้อยส่วนบริเวณเทือกเขาสูงทางภาคเหนือ มีอากาศหนาวจัด ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือทำให้ประเทศไทยมีฤดูหนาวหรือฤดูแล้ง ยกเว้นทางภาคใต้อาจมีอุณหภูมิลดลงเพียงเล็กน้อย อิทธิพลของลมมรสุมกลับทำให้ท้องฟ้ามีเมฆมาก หากลมมรสุมมีกำลังแรงจัด ก็จะทำให้เกิดฝนตกหนักถึงหนักมากจนเกิดน้ำท่วมฉับพลันทางภาคใต้เสมอ ส่วนลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มต้นพัดจากพื้่นน้ำมหาสมุทรอินเดียเข้าสู่ประเทศไทยประมาณกลางเดือนพฤษภาคม จนถึงต้นเดือนตุลาคม เนื่องจากนำเอาความชุ่มชื้นจากทะเลมาสู่แผ่นดินจึงทำให้เกิดเมฆและฝน ซึ่งจะตกหนักมากที่สุดบริเวณแถบชายฝั่งทะเลและทิวเขาด้านรับลม ช่วงฤดูลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศ จึงนับเป็นช่วงฤดูฝน

วิถีชีวิตของสังคมไทยในอดีตจนปัจจุบันอยู่ได้ อิทธิพลของลมมรสุม เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม อาศัยพืชพันธุ์ธัญญาหารส่วนใหญ่ เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิต พืชหลักที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ

		คือข้าว และเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนไทย จนกล่าวได้ว่าข้าวคือชีวิต ข้าวได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรม หลากหลายขึ้นในสังคมไทย อาทิ ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ภาษา วรรณกรรม ศิลปะการแสดง การละเล่น พื้นบ้าน ตลอดจนการจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งต่างก็มี ลักษณะจำแนกแตกต่างกันไปตามเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ในยุคที่เทคโนโลยีทางการเกษตรยังไม่พัฒนาดังเช่น ปัจจุบัน การเพาะปลูกต้องพึ่งพาธรรมชาติซึ่งมักแปรปรวนไม่แน่นอน ประเทศไทยมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้เป็นลมประจำปี พัดผ่านในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ภาษาล้านเรียกว่าลมพญา นำความชุ่มชื้น และน้ำฝนมาตกทั่วประเทศทำให้มีน้ำท่าผลาหารบริบูรณ์ ดินแดนแห่งนี้จึงได้ชื่อว่า เป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำมาแต่บรรพกาล ฝนที่ตกตามฤดูกาลจะทำให้ต้นข้าวเจริญงอกงามให้ผลผลิตสูง เพราะการทำนาทุกขั้นตอนต้องอาศัยน้ำในปริมาณที่เหมาะสม เมื่ออย่างเข้าสู่ฤดูฝน ชาวนาจะลงมือไถคราดเพื่อเตรียมดิน ระหว่างรอคอยฝน ก็จะทำการทอดกล้าหรือตกล้ำระยะนี้หากฝนตกลงมามากก็จะเป็นอันตรายต่อต้นกล้าเนื่องจากรากยังไม่เกาะดิน เมื่อรากกล้าเกาะดินแล้ว ฝนจะตกหนักอย่างไรก็ไม่เกิดความเสียหาย เพียงแต่ต้องคอยวิดน้ำฝนน้ำเข้าออกเสมอเพื่อรักษาระดับน้ำ รวมทั้งรับน้ำใหม่หมุนเวียนมาหล่อเลี้ยงไว้ จนกว่าต้นกล้ามีความสูงประมาณหนึ่งศอกจึงนำไปปักดำยังผืนนาที่เตรียมไว้ ปักดำแล้วไม่นานต้นกล้าซึ่งต้องสายฝนโปรยปรายก็แตกกอเป็นสีเขียวขจีเต็มท้องทุ่ง ช่วงเวลานี้ จะตรงกับระยะเข้าพรรษาไปจนถึงปลายเดือนสิบ ข้าวก็จะเริ่มตั้งท้องออกรวง ซึ่งทางภาคกลางเรียกว่าข้าวโหลง คือข้าวที่แตกปลีมีดอกออกเป็นช่อสีเขียว ส่งกลิ่นหอมอ่อน ๆ เรียกว่า กลิ่นดอกข้าวใหม่ ถ้าฝนตกหนักในช่วงนี้ ชาวนาต้องคอยระวังมิให้ข้าวล้มลงแช่น้ำ เพราะจะมีสัตว์น้ำ เช่น ปลา คอยกัดกินยอดข้าวเสียหายหมด ระยะนี้หากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้อ่อนกำลังลง เกิดภาวะฝนแล้ง	

ฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานานไม่มีน้ำฝนมาประพรมยอดข้าว จะเป็นผลให้ข้าวซึ่งกำลังออกดอกนั้นถูกแดดเผาเผา ความร้อนของอากาศ อาจทำให้น้ำที่หล่อเลี้ยงลำต้นมีอุณหภูมิสูง เหมือนกับเป็นการนั่งต้นข้าวให้เหี่ยวเฉา เรียกว่าข้าวตายม้วน แม้จะใช้น้ำจากแม่น้ำลำคลอง มาช่วยบรรเทาอย่างไรก็ไม่ได้ผลดีเท่ากับน้ำฝน หากเกิดฝนทิ้งช่วงใน ระยะที่ข้าวกำลังออกรวงอ่อนอยู่ ก็มีผลทำให้รวงและ เมล็ดข้าวอ่อนเล็กลีบ หรือเกิดตายพรายคือแห้งตายคายอดพร้อมตัวกันไปหมด สูญเสียทั้งเวลาและแรงงานที่ลงไป ได้ผลผลิตไม่พอกับการบริโภค เกิดภาวะข้าวขาดมาก แพงเป็นเหตุพิกขภัยที่ร้ายแรงยิ่ง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของบ้านเมือง ประชาชนเกิดการเสียชีวิตระยะสำระสาย ปีใดที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดมาตามปกติ น้ำท่าก็จะบริบูรณ์ การทำนาก็จะได้ผลผลิตสูงในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ไพร่ฟ้าหน้าใส เรียกว่าอยู่ในภาวะข้าวเหลือเกลือกอิม

ศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชชนหรือเสฐียรโกเศศ เขียนถึงลักษณะฝนที่เอื้อต่อการทำนาว่า

"ฝนที่จัดว่าตกดี คือต้นฤดูกาลตกเป็นมัธยม ปลายฤดูกาลตกเขยประพรมเป็นครั้งคราวถ้าตกมีลักษณะเป็นระยะอย่างนี้ จึงจะได้ผลในการทำนา ฝนที่ตกไม่เหมาะ ก็คือ ต้นฤดูตกประปราย นาน ๆ ครั้งกลางฤดูทรมหรือแล้ง ปลายฤดูตกใหญ่เป็นอุดม เป็นปลายฤดูกาลทำนา ถ้าฝนตกหนักน้ำมากเกินไป หรืออีกอย่างหนึ่ง ต้นฤดูฝนตกเป็นมัธยม กลางฤดูตกประปราย ปลายฤดูแล้งเลยชนิดที่เรียกว่าฝนหลอกชาวนาพอ ทำเสร็จฝนก็แล้ง ข้าวตายในระหว่างอุ้มท้อง มีมานก็มานสูญพันธุ์ ตายหมด"

ความสำคัญของฝนจะมีอิทธิพลต่อการทำนาประการใด จากบททำขวัญนา ซึ่งประพันธ์โดยพระยาไชยวิชิต (เผือก) ได้สะท้อนให้เห็นเป็นอย่างดีว่า

"พระพิรุณเจ้าเอย ปรายเปรยฝนสรวรรชชเชยทุกวัน
ตกตามเทศกา

พระคงคาไหลล้น

ถ้วนต้นทุกสถาน

		แต่พอประมาณ เชิญขวัญแม่มา ท่วมทุกแห่งหน อย่ามากอย่าน้อย ต้นข้าวแก่อ่อน พอเหมาะพองาม น้ำขึ้นแล้วทรง อย่าเพ้อลดเลื่อน ลำนํ้าลากล่อง กว่าข้าวตกคอก จึงค่อยเคลื่อนคลา น้ำก็หย่อนผ่อนตาม หมายได้โดยจง ให้ข้าวเต็มนา ต้นข้าวที่ทำ	อย่าให้เหลือล้น ทั้งน้ำทำนํ้าฝน จนล้นนาคอน คอยขึ้นคอยหย่อน ผ่อนขึ้นผ่อนลง ตามต้องประสงค์ คงอยู่เนื่องนอง จนเดือนสิบสอง ท้องทุ่งไร่นา ออกรวงระย้า ถอยถดถดลง ข้าวก็งามยิ่งยง คงเหมือนถ้อยคำ ขอให้ปลาเต็มน้ำ เมล็ดบริบูรณ์"	
		ชาวไทยเชื่อว่าจะมีเทพที่เกี่ยวข้องกับการทำนา เช่น พระพิรุณ พระวายู พระคงคาพระธรณี แม่โพสพ เป็นต้น ซึ่งคอยช่วยบันดาลให้ฝนตกลงมาในฤดูกาลเพาะปลูก ช่วยดูแลให้ต้นข้าวเจริญงอกงาม ปราศจากโรคแมลงศัตรูพืช รบกวน จนกระทั่งเก็บเกี่ยวได้ผลผลิตเต็มยุ้งฉาง จึงเป็นมูลเหตุให้เกิดพิธีกรรม เพื่อความอุดมสมบูรณ์ ปฏิบัติสืบมาแต่โบราณจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทย หรือวัฒนธรรมไทย การที่สังคมได้สร้างพิธีกรรมเหล่านี้ขึ้น ก็เพื่อเป็นหลักมั่นคงในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้มีความอดทนเมื่อต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติ พร้อมกับสามารถฟันฝ่าอุปสรรคให้ผ่านพ้นได้ด้วยความมั่นใจ นอกจากนี้ยังช่วยให้บังเกิดความเป็นสิริมงคลแก่ทุกชีวิตในสังคม รวมทั้งแก่เมล็ดพันธุ์ที่จะทำการเพาะหว่านในฤดูเพาะปลูกปีต่อไป พิธีกรรมอันเนื่องด้วยข้าวและการทำนามักจะเน้นในเรื่องของฝนเป็นหลักสำคัญ พิธีกรรมเหล่านี้มีทั้งการจัดเป็นพิธีหลวงและ		

	พิธีราชภัฏ เริ่มตั้งแต่ ก่อนถึงฤดูเพาะปลูก จะมีการ บวงสรวงอันนวยม ต่อเทพยดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อขอ ฝน ขอพรให้เกิดสวัสดิมงคล และจะทำพิธีเสี่ยงทายเพื่อ เป็นกำลังใจสำหรับการดำเนินชีวิตในรอบปี นั้น พิธีกรรมเหล่านี้ได้แก่ พิธีขอฝนหรือพระราชพิธี พิรุณศาสตร์ พิธีแห่นางแมว พิธีปั้นเมฆ พิธีบูชาแถน พิธี โยนครกโยนสาก พิธีเต้าแม่ นางดั่ง พิธีบุญฆ่าฮะ พิธีเซ่น ภูเขาหลักบ้านหลักเมือง ฯลฯ ครั้นเมื่อลงมือเพาะปลูกก็จะ มีพิธีกรรมบวงสรวงบนบานบอกกล่าวแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขอให้ได้ผลตามความมุ่งหมาย พิธีกรรมเหล่านี้ ได้แก่ พระ ราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พิธีเลี้ยงดา แสก พิธีแรกไถดกกกล้า พิธีเชิญแม่โพสพ พิธีบ่าแม่ธรณี ฯลฯ พระมหากษัตริย์ไทยทุกยุคทุกสมัยทรงเห็นถึง ความสำคัญในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ พสกนิกรผู้มีอาชีพเกษตรกรรม ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจ เพื่อการสนับสนุนตามโอกาสและวาระต่าง ๆ เสมอ ดัง ปรากฏเป็นโบราณราชประเพณีสืบมา เช่น พระราชพิธีพืชม มงคล พระราชพิธีจรดพระนังคัลพระราชพิธีพืชมงคล พระราชพิธีภัทรบาท พระราชพิธีอาศุข พระราชพิธี จองเปรียง-ลดโคม พระราชพิธีไล่เรือหรือไล่่น้ำ ฯลฯ ใน พระราชพิธีเหล่านี้ ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล บำรุงพระ ศาสนา ตลอดจนทรงอุทิศพระราชทานวัตถุทานต่าง ๆ ตามความเชื่อว่า บุญกุศลจะบันดาลให้ น้ำท่า น้ำฝน ต้น ข้าวกล้าผลาหาร ในพระราชอาณาจักร อุดมสมบูรณ์ อาณาประชาราษฎร์อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข กอปรกับการที่สังคมไทยมีความศรัทธายึดมั่น พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญต่อการแปรเปลี่ยน ทักษณคติ และค่านิยมของสังคมไทย ทำให้พิธีกรรมดั้งเดิม ที่เคยขอฝนจากเทวดาและภูตผี กลายมาเป็นการขอฝนจาก พระรัตนตรัยแทน เป็นต้นว่า ประเพณีการเทศน์พญาคัน คาก การสวดคาถาปลาค้อ การทำบุญชะแวส หรือบุญเทศน์	

		มหาชาติของชาวอีสาน ก็เนื่องจากความเชื่อว่าหากช่วยกันรักษาศีล ทำบุญฟังเทศน์ฟังธรรมแล้ว ก็จะช่วยให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล นับได้ว่าอิทธิพลของลมมรสุมได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมอันเนื่องด้วยข้าว ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทย หล่อหลอมให้เกิดค่านิยม บุคลิกภาพ ทัศนคติอันโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ไทยช่วยปลูกฝังพฤติกรรมทางจริยธรรมให้แก่สังคมทั้งเป็นสื่ออบรมสั่งสอนให้คนในสังคมตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่สร้างเสริม สันติสุขความมั่งคั่งและความมั่นคงเป็นปึกแผ่นให้แก่ประเทศไทยตลอดมา	
๑๘.	ลมข้าวเบา	ลมข้าวเบา เป็นชื่อลมประจำถิ่นของไทยโดยมากมักเรียกกันว่า ลมว่าว ส่วนคำว่า ลมข้าวเบานั้นจะนิยมเรียกกันในหมู่ชาวนา หรือบางครั้งจะเรียกว่า ลมโยกข้าวเบา ลมข้าวเบาพัดเป็นประจำระหว่างปลายเดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน เกิดขึ้นในระยะที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะเปลี่ยนเป็นลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ หรือในทางอุตุนิยมวิทยาเรียกว่าฤดูเปลี่ยนมรสุม จะเห็นได้ว่าเป็นเวลาที่กำลังจะหมดฤดูฝนและเริ่มมีมวลอากาศจากบริเวณขั้วโลกหรือจากไซบีเรียซึ่งพัดพาความหนาวเย็นมาให้เข้าสู่ประเทศไทยทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วค่อย ๆ แผ่ลงมาถึงอ่าวไทยในราวกลางเดือนตุลาคม ลมนี้มีอิทธิพลทำให้อากาศเริ่มเย็นลง เป็นการเริ่มต้นฤดูหนาวของประเทศไทย อิทธิพลของมวลอากาศดังกล่าวทำให้อากาศบริเวณตอนในของประเทศไทย โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือเย็นกว่าภาคเหนือ พื้นที่บริเวณอ่าวไทย จึงเกิดมีลมพัดจากทิศเหนือของประเทศมาตามลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ต่อจากนั้นเมื่อบนพื้นที่ราบมีอุณหภูมิต่ำเต็มที่ก็จะมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดต่อไปตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ระยะนี้อากาศจะเย็นที่สุดในรอบปี	เบญจมาศ แพทอง ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๒ . กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๕๗๕๑.

		โดยเฉพาะทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นเมื่อลมว่าวหรือลมข้าวเบาพัดจึงเป็นสัญญาณให้ทราบว่ามันกำลังจะค่อย ๆ หดไป โดยเริ่มจากภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือก่อน ในราวปลายเดือนกันยายนหรือต้นเดือนตุลาคม ส่วนภาคกลางระยะนี้ยังมีฝนตกอยู่และจะสิ้นสุดอย่างชัดเจนประมาณกลางเดือนตุลาคม และมีลมหนาวพัดเข้ามาแทน นอกจากลมข้าวเบาจะมีอิทธิพลต่อสภาพดินฟ้าอากาศของประเทศไทยแล้ว ยังมีอิทธิพลต่อฤดูกาลเพาะปลูกโดยเฉพาะการปลูกข้าวและมีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตของเกษตรกรในชนบทอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อลมข้าวเบาพัดมาเป็นระยะเวลาที่ข้าวกำลังออกรวง หากเป็นข้าวพันธุ์เบาซึ่งเป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตเร็วจะสุกพร้อมที่จะเก็บเกี่ยวได้ ตกประมาณเดือนตุลาคม และพายุจิกายนจะเห็นว่าทั่วท้องทุ่งที่เคยเขียวขจีกลับกลายเป็นเหลืองอร่ามไปทั่วผืนนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งลมข้าวเบาจะมีส่วนทำให้ต้นข้าวโอนเอนโน้มไปมาส่งผลให้เกสรของต้นข้าวที่เริ่มออกรวงผสมพันธุ์กันโดยธรรมชาติ เป็นกรรมวิธีทางธรรมชาติอย่างหนึ่งซึ่งช่วยในการผสมพันธุ์พืช จึงเป็นเหตุให้ชาวนาเรียกลมนี้ว่า ลมข้าวเบา หรือ ลมโยกข้าวเบาและถือเป็นฤดูกาลเก็บเกี่ยวที่ทำให้คนหนุ่มสาวซึ่งเดินทางเข้าไปทำงานในเมืองหรือเมืองหลวง เดินทางกลับท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว เพื่อช่วยครอบครัว	

๑๕.	โลก	โลกเป็นความเชื่อเกี่ยวกับ ลักษณะ ขนาด ส่วนสัดและตำแหน่งที่ดีหรือร้ายที่ปรากฏมีหรือได้รับการกำหนดขึ้นในคน สัตว์ สิ่งของ เรียกว่า “ถูกโลก” หรือ “ต้องโลก” โลกมีด้วยกันหลายประเภท ดังนี้ ๑. โลกเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ ๒. โลกเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ๓. โลกเกี่ยวกับเครื่องดนตรี ๔. โลกเกี่ยวกับสัตว์ ๕. โลกเกี่ยวกับคน ทั้งนี้โลกเป็นความเชื่อประเภทหนึ่งที่สืบทอดมาตามประเพณีสังคมไทย เป็นคติความเชื่อที่ได้	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์, “โลก,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย

		กำหนดขึ้นด้วยเกณฑ์ต่างๆ ในการระบุบ่งบอกสิ่งที่ดีหรือร้าย เชื่อกันว่าหากได้เลือกหรือใช้สิ่งที่ถูกโฉลกก็จะเกิดความเป็นสิริมงคล แต่เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ความคิดความเชื่อของไทยได้รับอิทธิพลจากความคิดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโลกตะวันตกมากขึ้น ตลอดจนความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ความคิดความเชื่อของคนไทยจึงค่อยๆ ลดน้อยลงไปตามลำดับ โฉลกบางอย่างก็ไม่มีใครเชื่อถืออีกต่อไป	ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๗๓๖-๑๗๔๘.
๒๐.	โฉลกคันเบ็ด	คือเกณฑ์กำหนดความยาวของคันเบ็ดที่เป็นเครื่องมือในการตกปลา มีโฉลกว่า “คันเบ็ด คันบัด คันวัด คันทรง” คันเบ็ดที่ดี โฉลกจะต้องเป็นคันเบ็ดที่ปล้องเนื้อหรือเนื้อไม้ระหว่างข้อสุดท้ายปลายคันเบ็ด ซึ่งถือว่าถูกโฉลก มักเชื่อกันว่าปลาจะกินเบ็ดดี ส่วนคำว่า คันเบ็ด คันบัด และคันทรง ถือว่าไม่ต้องโฉลกไม่ดี	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์, “โฉลกคันเบ็ด,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๗๓๗.
๒๑.	โฉลกว่าด้วยเดือนปลูกเรือน	เป็นเกณฑ์กำหนดเดือนในการปลูกเรือน และเดือนที่ไม่สมควรทำการ โฉลกผูกเป็นคำประพันธ์ว่า “ปลูกเรือนในเดือน ๕ ทุกข์เท่าฟ้ามาถึงตน เดือนนี้มีเป็นผล อันตรายจะบิดา ปลูกเรือนในเดือน ๖ จะอิมอกต่างภาษา สิ่งสินจะพุนมา สรรพทรัพย์ก็เนื่องนอง ปลูกเรือนในเดือน ๗ เสียบำเหน็จสิ้นทั้งผอง ทรัพย์สินอันตนครอง เสียท่วมตัวจะไหม้ไฟ ปลูกเรือนในเดือน ๘ จะร้อนแรดทรมใจ สิ่งสินตนเท่าใด เก็บเอาไว้บ่มัก ปลูกเรือนในเดือน ๙ ยศศักดิ์เจ้าก็มั่นคง สิ่งสินอันจางง สรรพทรัพย์จักพุนมา	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์, “โฉลกว่าด้วยเดือนในการปลูกเรือน,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย

		ปลูกเรือนในเดือน ๑๐ จักนิบหายต้องซื้อคา พยาธิจะปี่ทา อันตรายมาปะปน ปลูกเรือนในเดือน ๑๑ ระวังเทิจจากพาลชน เดือนนี้มีเป็นผล จะเกิดภัยอันตราย ปลูกเรือนในเดือน ๑๒ เงินแลทองข้อมเหลือหลาย ช้างม้าและวัวควาย มีทั้งทาสและทาสี ปลูกเรือนในเดือนอ้าย ข้อมจะได้เป็นเศรษฐี สิ่งสินจะพุนมี เพราะเดือนนี้มีอับจน ปลูกเรือนในเดือนยี่ ฤกษ์เดือนนี้ก็โสภณ ข้าศึกและแสนพล อาจกันคนแลศัตรู ปลูกเรือนในเดือน๓ ภัยติดตามคูอดสู พี่น้องเป็นศัตรู ข้อมเกิดมีอันตราย ปลูกเรือนในเดือน๔ เดือนนี้สุขสบาย ทุกข์โศกโรคสูญหาย ความสบายจักพุนมา”	พานิษฐ์, ๒๕๔๒, หน้า๑๗๓๕.
๒๒.	โลกการนุ่งผ้าใหม่	เป็นคติความเชื่อในการนุ่งผ้าใหม่ให้ถูกโลกกับวันต่างๆ ได้แก่ “อาทิตย์ไครนุ่งผ้า พึงชนะมารแฮ ศศิเป็นเสน่ห์พะ พบชู อังการทุกข์จะปะ ปนโทษ พุดจะมีสุขผู้ นุ่งผ้าพึงจำ” “พฤห์สบัติจะนุ่งผ้า พูลสวัสดิ วันศุกร์ทรัพย์สมบัติ มากด้วย วันเสาร์ตำราตัด เด็ดขาด ไครนุ่งนุ่งห่มจะม้วย มอดให้ระไวระวัง”	จุลทัศน์ พยาฆรา นนท์, “โลกว่า ด้วยการนุ่งผ้าใหม่ ,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พานิษฐ์, ๒๕๔๒, หน้า๑๗๔๗.
๒๓.	โลกวันตัดผม	“ไครจะตัดเกษ พิจารณ์ อาทิตย์มีชนมาน มากไซริ สะติจจะสำราญ รังโรค ผิวันอังกาได้ เดชล้ำภาษา” “ตัดผมวันพุธแล้ว อปลักษณ์นำพ่อ	จุลทัศน์ พยาฆรา นนท์, “โลกว่า ด้วยการตัดผม,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย

		พฤษหัตถ์แพทย์คารักษ์ ปกป้อง วันศุกร์จะมีภักตร์ สามารถ เกิดมงคลช่อง แซ่ผู้สรรเสริญ”	ภาคกลาง เล่ม ๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๗๔๗- ๑๗๔๘.
๒๔.	คติฤกษ์ไชย หรือ ตำราดูฤกษ์ไชย	เป็นตำราฤกษ์สำเร็จแบบหนึ่ง ใช้สำหรับชี้นำโชคชะตา หรือเคราะห์ที่จะได้รับหรือจะบังเกิดมีขึ้นเนื่องด้วยการ เดินทาง หรือการย้ายเปลี่ยนที่ซึ่งเป็นคติความเชื่อกันมา แต่โบราณ นอกจากนี้ยังใช้ประกอบการดูฤกษ์ยาม สำหรับเดินทางไกลหรือขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น เช่น วัน ๑๕ ค่ำ ถ้าเป็นข้างแรม คติในภาคกลางถือว่าเป็นวันสิ้นเดือน หรือวันดับสูญ ห้ามทำการมงคล “สิบห้าค่ำวายชีวับคีน” จึงเป็นวันร้ายยิ่งสำหรับคติฤกษ์ไชย ซึ่งคนแต่ก่อนเชื่อถือ กันมาก	จุลทัศน์ พยามรา นนท์, “คติฤกษ์ ไชย,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๑๒๑- ๒๑๒๓.
๒๕.	บายศรี	บายศรีมาจากคำสองคำคือ “บาย” ภาษาเขมรแปลว่า ข้าว และ “ศรี” มาจากภาษาสันสกฤต แปลว่ามิ่งขวัญ สิริมงคล รวมแล้วมีความหมายว่า ข้าวขวัญที่มีสิริมงคล ใน ขณะเดียวกันความหมายในรูปธรรมคือ ภาชนะที่จัด ตกแต่งให้สวยงามเป็นพิเศษด้วยใบตอง ทำเป็นกระถาง หรือใช้พานเงิน พานทอง ตกแต่งด้วยดอกไม้เพื่อใส่ อาหารคาวหวานในพิธีสังเวทบูชา และพิธีทำขวัญต่างๆ ทั้งของพระราชพิธีและพิธีของราษฎร ทั้งยังถือว่าบายศรี เป็นที่สถิตของเทพเจ้าทั้งปวงตามคติพราหมณ์ ลักษณะ ของบายศรี มักทำด้วยใบตองตานีม้วนพับและเย็บ ประกอบเป็นแบบต่างๆ บายศรีแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ	เบญจมาศ แพทอง , “บายศรี,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๖. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒,

		เป็นกรอบสังคมมิให้ออกนอกกลุ่มนอกทางจนเกิดความสับสนวุ่นวาย และยังช่วยในการแผ่ธรรมานุภาพ เผยแพร่พุทธศาสนา เป็นผลให้อาณาจักรของพระมหากษัตริย์ราชที่ ๑ (ลิไท) มีความสงบสุข สาระสำคัญของไตรภูมิิกถา คือ พรรณนาถึงเรื่อง การเกิด การตายของสัตว์ทั้งหลายว่าเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภูมิทั้ง ๓ (ไตรภูมิ) คือ กามภูมิ รูปภูมิ และอรูปภูมิด้วยอำนาจของบุญและบาปที่ตนได้กระทำแล้ว จบเรื่องราวการกำเนิด (เกิด) การตาย (เทวคัจจติ) ของสัตว์ทุกชนิดในภูมิทั้ง ๓ แล้วเป็นการพรรณนาถึงภูเขา แม่น้ำ ในจักรวาล ซึ่งมีเขาพระสุเมรุราชเป็นแกนกลาง แวดล้อมด้วยกำแพงน้ำสี่พันนครสมุทรและภูเขาสัตตบรรพต อันประกอบด้วยภูเขาเขษณธร อสิณธร กรวิก สุทศนะ เนมินทร วินันตกะ และอัสสกันณะ จากนั้นก็เป็นเรื่องพระอาทิตย์ พระจันทร์ ดาวนพเคราะห์ ดาวทั้งหลายในจักรวาล ซึ่งเป็นเครื่องบ่งบอกให้เรารู้วัน เดือน ปี ฤดูกาล และบ่งบอกให้เรารู้จักเหตุดี เหตุร้ายนานา นอกจากนี้ก็เป็นการพรรณนาทวีปทั้ง ๔ รอบภูเขาพระสุเมรุราช และเน้นลงที่ชมพูทวีปซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของภูเขาพระสุเมรุราชและเป็นที่อยู่แห่งพญาครุฑมีการกล่าวถึงกัปกัลป์ วิธีการกำหนดอายุของสัตว์และโลกทั้ง ๓ ภูมิ การวินาศ การอุปบัติ น้ำประลัยกัลป์ การสร้างโลกสร้างแผ่นดินตามคติพราหมณ์ ไตรภูมิิกถาจบลงด้วยนิพพานกล่าวด้วยนิพพานสมบัติของพระอริยเจ้าทั้งหลาย วิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุพระนิพพาน อันเป็นวิธีตรงและถูกต้องตามแนวทางของพระพุทธศาสนา	
๒๘.	สวรรค์	สวรรค์ (สันสกฤต : สวรรค; อาหรับ: ญันนะฮ์, ฟิเรเดซ; อังกฤษ Paradise; ทั้งอาหรับและอังกฤษยืมมาจากภาษาเปอร์เซีย) หมายถึง ภพหนึ่งในคติของศาสนาต่าง ๆ เช่น อิสลาม คริสต์ พุทธและยูได อันเป็นสถานที่ตอบแทนคุณงามความดีของมนุษย์ที่ได้ทำไปเมื่อครั้งที่ยังมีชีวิตอยู่บนโลกนี้ สวรรค์ ใน พระพุทธศาสนา (มี ๖ ชั้น) คือ จาตุมหาราชิกา	อุโปสถสูตร เล่ม ๓๔ หน้า ๓๘๒ http://th.wikipedia.org/

		ดาวดึงส์ ขามาคูสิต นิมมานรดี และปรนิมมิตวสวัตดี สววรรค์ คือ ภูมิอันเป็นที่อยู่ของเทวดา เป็นโลกที่อยู่อาศัยของกายละเอียดอันเป็นทิพย์ ที่มีรัศมีสว่างไสวรอบกายตลอดเวลา เหตุที่ทำให้มาเกิดเป็นเทวดาเพราะได้สร้างบุญกุศลไว้เมื่อครั้งยังเป็นมนุษย์ เมื่ออุบัติขึ้นก็ตั้งอยู่ในวัยหนุ่มสาวทันที คงงามตลอดเวลา จนกว่าจะถึงเวลาจุติ ไม่มีความแก่บังเกิดขึ้นเหมือนในเมืองมนุษย์ วิมานปราสาทคือที่อยู่อาศัยของเทวดา ล้วนมีความวิจิตรงดงาม มีขนาดแตกต่างกัน มี ความเป็นอยู่สะดวกสบาย มีอาหารทิพย์บังเกิด ขึ้น มีบริวารคอยรับใช้ใกล้ชิด เสื้อผ้าเป็นทิพย์ วิจิตรงดงาม บังเกิดขึ้นให้สวมใส่ กิจกรรมแต่ละวันก็มีการเที่ยวเพลิดเพลินบันเทิงอยู่กับการชมสวน การสังสรรค์กันระหว่างทวยเทพทั้งหลาย ส่วนจะอุบัติขึ้น ณ สวรรค์ชั้นไหน เป็น เทวดาประเภทใด และอยู่ในฐานะอะไรนั้น ก็ ขึ้นอยู่กับบุญที่ตัวเองสั่งสมมาเมื่อครั้งยังเป็นมนุษย์ ซึ่งได้มีกล่าวไว้ในพระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๖ เรื่อง ทานสูตร สรุปย่อได้ดังนี้ สวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา มีจาก หลายสาเหตุ คือ เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ทำบุญไม่ ค่อยเป็นไม่รู้หลักการทำบุญ และไม่ ค่อยได้สั่งสม บุญ นานๆ ทำครั้งหนึ่ง เมื่อทำก็ทำน้อย หรือ ทำบุญเอาคุณ บุญที่ได้ก็ไม่บริสุทธิ์ ไม่สมบูรณ์ บาปในตัวยังมีอยู่ แต่ว่าบุญมากกว่า เมื่อละโลกใจนึกถึงบุญก่อนก็ไปสวรรค์ชั้นนี้ ซึ่งตั้งอยู่ ณ เชิงเขาสิเนรุ สวรรค์ชั้นนี้ จะมีความหลากหลายมากที่สุด เพราะอยู่ใกล้ชิดกับพื้นมนุษย์มากกว่าสวรรค์ชั้นอื่นๆ และมีบางส่วนที่มีที่อยู่ซ้อนกับภูมิมนุษย์ ที่ได้ชื่อสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา เพราะมีเทพผู้เป็นใหญ่ครองสวรรค์ชั้นนี้อยู่ ๔ ท่าน คือ ท้าวธตรฐ ปกครองเทวดา ๓ พวก ได้แก่ คนธรรพ์ วิทยาธร กุมภัณฑ์ ท้าววิรูปหก ปกครองพวกครุฑ ท้าววิรูปักษ์ ปกครองพวกนาค ท้าวเวสสุวรรณ ปกครองพวกยักษ์ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ คือเมื่อครั้งเป็นมนุษย์ ทำบุญเพราะ	

	เห็นว่าเป็นสิ่งดีงาม เป็นสิ่งที่ควรทำ กระทำแล้วก็สั่งสมบุญ สั่งสมเทวธรรม มีหิริ โอตตัปปะด้วย เมื่อละโลกก็จะไปบังเกิดบนสวรรค์ชั้นนี้ ซึ่งตั้งอยู่ที่หน้าตักของเขาสินธูที่ชื่อว่า ดาวดึงส์ เพราะเป็นที่อยู่ของเทพผู้ปกครองภพถึง ๓๓ องค์ โดยมีท้าวสักกเทวราช หรือพระอินทร์ เป็นประธาน และที่สำคัญมีพระธาตุจุฬามณี ซึ่งทุกวันพระเทวดาจะมาประชุมกันที่สุทธมาเทวสภา เพื่อรับฟังโอวาทจากท้าวสักกะ เกิดบนสวรรค์ชั้นยามา คือ เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ ทำบุญเพราะอยากจะสืบทอดและรักษาประเพณีแห่งความดีงามนั้นไว้ ทำนองว่าวงศ์ตระกูลสร้างสมความดีมาอย่างไร ก็อยากจะรักษาประเพณีไว้ หรือผู้หลักผู้ใหญ่สอนอย่างไร บรรพบุรุษทำมาอย่างไรก็ทำอย่างนั้น ทำกันไปตามธรรมเนียม เช่น เห็น ปู่ย่าสร้างโบสถ์ บำรุงวัด สร้างพระประธาน ก็ทำตามนั้นด้วย หรือพระภิกษุที่รักษาพระ- พุทธศาสนาเอาไว้ ตามธรรมเนียมปฏิบัติ ที่พระต้องมีหน้าที่รักษาพระพุทธรักษา เมื่อละโลกแล้ว ส่วนใหญ่จะไปบังเกิดบนสวรรค์ชั้นนี้ ซึ่งตั้งอยู่สูงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ขึ้นไป สวรรค์ชั้นดุสิต หรือในโรงเรียนอนุบาลฝันในฝันเรียกกันว่า ดุสิตบุรี คือ เมื่อครั้งยังเป็นมนุษย์ ทำบุญเพื่อปรารถนาสงเคราะห์โลก ปรารถนาให้ชาวโลกมีความสุข มีความคิดที่ยิ่งใหญ่ ไม่ใช่เพื่อตนเองอย่างเดียว แต่เพื่อสงเคราะห์โลก เพื่อนมนุษย์ และสรรพ-สัตว์ทั้งหลายด้วย เมื่อละโลกแล้วก็จะไปสวรรค์ ชั้นนี้ ซึ่งตั้งอยู่สูงถัดจากสวรรค์ชั้นยามาขึ้นไป สวรรค์ชั้นนิมมานรดี คือ เมื่อ ครั้งเป็นมนุษย์ เห็นผู้อื่นทำบุญแล้วได้รับ การยกย่อง ส่งเสริม จึงอยากจะทำบุญนั้นบ้าง อยากจะเป็นอย่างนั้นบ้าง เมื่อละโลกแล้ว จะไปบังเกิดบนสวรรค์ชั้นนี้ ซึ่งตั้งอยู่สูงจากสวรรค์ชั้นดุสิตขึ้นไปสวรรค์ชั้นปรนิมมิตวสวัตดี คือ เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ ทำบุญด้วยความเลื่อมใส เคารพในทาน ทำแล้วมีความรู้สึกปลื้มใจ ในบุญที่ทำนั้น เมื่อละโลกแล้วจะ	

		บังเกิดบนสวรรค์ชั้นนี้ ซึ่งตั้งอยู่สูงจากสวรรค์ชั้น นิมมานรดีขึ้นไป	
๒๕.	พระพรหม	(อักษรโรมัน Brahmalī ;อักษรเทวนาครี ब्रह्मा) เป็นเทพ เจ้าในศาสนาพราหมณ์ฮินดู ถือว่าเป็นผู้สร้างจักรวาล และ เป็นหนึ่งในตรีมูรติ อันประกอบด้วยพระพรหม พระวิษณุ และพระศิวะ เป็นคนละอย่างกับ พรหมัน อันเป็นเป้า สูงสุดของปรัชญาฮินดู แต่มีรากศัพท์เดียวกัน โดยที่พร หมันนั้นเป็นนาม นปฺงสกลิงค์ คือไม่มีเพศ ขณะที่พระ พรหม เป็นปุลลลิงค์ หรือบุรุษเพศ ตามคัมภีร์พระเวท ถือ ว่าพระพรหมมีชายา คือพระนางปชาบดี	http://th.wikipedia.org
๓๐.	ฮวงจุ้ย	ฮวงจุ้ย (อังกฤษ:Feng Shui - ตัวอักษรจีนแบบง่าย: - ตัวอักษรจีนดั้งเดิม: - - พินอิน: fēngshuǐ - IPA: /fɿŋ ue/) ฮวงจุ้ยหมายถึง สภาวะแวดล้อม หรือการอยู่อาศัยให้ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ในคติของชาวจีน มีลักษณะ ใกล้เคียงสถาปัตยกรรมศาสตร์ คำว่า ฮวงจุ้ย มาจากคำว่า ลม(ฮวง)และ น้ำ(จุ้ย) ออกเสียงตามสำเนียง จีนแต้จิ๋ว ฮวงจุ้ย นี้อาศัยหลักการของการไหลเวียนของลมและน้ำ ในspaceของสภาพแวดล้อมต่างๆ สิ่งนี้เราเรียกมันว่า ของ ไหล ซึ่งนักฮวงจุ้ยที่ดีต้องนำของไหลที่ดีมาทดแทนของ ไหลที่ไม่ดี หรือปิดกั้นมิให้ของไหลบางอย่างที่ไม่ดีมา รบกวนผู้อยู่อาศัย ศาสตร์นี้มาจากประเทศจีน ดังนั้นผู้ที่ศึกษาและอาจารย์ มักจะมีเครื่องรางที่มาจากจีนมาใช้ในการแก้ ความเป็น จริงแล้ว การสร้างสภาพแวดล้อมตามหลักฮวงจุ้ยนั้น ไม่ เหมือนกันเลยในแต่ละเขตของโลก สภาพภูมิอากาศคน ละอย่าง ในเรื่องของพิธีกรรมจีนจึงมีบทบาทกับฮวงจุ้ย กับทุกประเทศซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณากัน ในเมืองไทย บ้านเรือนไทยสมัยก่อนจัดว่าถูกหลักของ การจัดฮวงจุ้ยที่ถูกต้องในสภาพอากาศนี้ สำหรับใน ปัจจุบันบ้านเรือนไทยอาจจะไม่เหมาะ เนื่องจากราคาสูง ดังนั้นสถาปนิกที่มีต้องปรับเปลี่ยนสถาปัตยกรรม	http://th.wikipedia.org

		การจัดตามหลักฮวงจุ้ยนั้นมีการจัดเพื่อการณ์หลายอย่างตามการใช้งานที่เจ้าของอย่างให้เป็น ดังนั้นพื้นที่ (space) กับอารมณ์(mood)มีส่วนสำคัญกับงานฮวงจุ้ย อารมณ์ของคน มีส่วนกับดวงชะตา วันเดือนปีเกิด และดวงดาวรวมถึง หลักเชิง จิตวิทยา ไม่แปลกเลยที่คนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจ และบอกว่าฮวงจุ้ยเป็นเรื่องมงาย	
๓๑.	ไกรสรสีห หรือ ไกรสรราชสีห์	เป็นสัตว์หิมพานต์มีปรากฏในหนังสือ ไตรภูมิพระร่วง ว่าเป็นราชสีห์ตระกูลหนึ่งใน ๔ ตระกูล อันได้แก่ คินสีห (ผิวมันคั่งปีกนกเขา กินแต่หญ้าเป็นอาหาร) กาละสีห (กายดำดั่งวัวดำ กินหญ้าเป็นอาหาร) มัณฑรสีห (กายเหลือง กินเนื้อเป็นอาหาร) และไกรสรสีห ไกรสรสีห มีกายขาวดั่งหอยสังข์เกิดใหม่ ปากและปลายเท้าทั้งสี่มีสีแดง ปากและเท้าเป็นแนวแดงตั้งแต่หัวตลอดรอบจรดหลัง ฟันนักอาศัยอยู่ในถ้ำทองดำเงิน ไกรสรสีห มีเสียงร้องดังมาก ร้องครั้งหนึ่งดังไปไกลถึง ๓ โยชน์ บรรดาสัตว์ทั้งหลายได้ยินต่างตกใจสลด ด้วยเหตุนี้จึงมักนำไปใช้เรียกเสียงของพระราชายามโกรธว่า “สีหนาท” เช่น “พระพิโรธโกรธกริ้วกระที่บาทาแปลงซึ่งสีหนาทบรรหาร” (รามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช)	สุกัญญา ภัทรราชย์, “ไกรสรสีห,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๐๖-๕๐๗.
๓๒.	ท้าวกบิลพรหม	พรหมที่ปรากฏในตำนานสงกรานต์ ผู้เป็นบิดาของนางสงกรานต์ทั้ง ๗ เรื่องมีอยู่ว่า ท้าวกบิลพรหมไปทำพินันลูกเศรษฐีชื่อ ธรรมบาล ซึ่งได้ชื่อว่ามีปัญญาเป็นเลิศ เรียนจบคัมภีร์ไตรเภทเมื่ออายุได้ ๗ ขวบ กบิลพรหมพินันถามปัญหา ๓ ข้อ ให้ธรรมบาลตอบ ถ้าตอบไม่ได้จะตัดเศียร ธรรมบาล แต่ถ้าตอบได้จะตัดเศียรตนเอง ธรรมบาลตอบไม่ได้ ขอผัดไป ๗ วัน บังเอิญไปนอนอยู่ใต้ต้นไม้ ได้ยิน นกอินทรี ๒ ตัวคุยกัน จึงสามารถตอบปัญหาได้ ปัญหาของท้าวกบิลพรหมมีว่า “เข้า กลางวัน เห็น ราศีอยู่ที่ไหน”	สุกัญญา ภัทรราชย์, “กบิลพรหม,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒,

		คำตอบก็คือ เช้า ราศีอยู่ที่หน้า จึงต้องเอาน้ำลูบหน้าเมื่อตื่นนอน กลางวัน ราศีอยู่ที่อก กลางวันจึงต้องเอาน้ำลูบอก เย็นราศีอยู่ที่เท้า ก่อนนอนจึงต้องล้างเท้า ท้าวทนต์พรหมจึงต้องตัดเศียรตนเอง แต่เศียรท้าวทนต์พรหมนั้นมีพิษร้าย ถ้าตั้งไว้บนแผ่นดินจะเกิดไฟไหม้ทั่วโลก ถ้าโยนขึ้นบนอากาศฝนก็จะแล้ง และถ้าทิ้งในมหาสมุทร น้ำก็จะแห้งเหือด ธิดาทั้ง ๗ ของท้าวทนต์พรหมจึงต้องเอาพรหมมารับเศียรไปประดิษฐานในมณฑป ณ ถ้ำคันธธุลี ที่เขาไกรลาส เมื่อถึงวันขึ้นปีใหม่ นางทั้ง ๗ จะผลัดเวรกันอัญเชิญเศียรท้าวทนต์พรหมออกมาแห่เวียนประทักษิณ รอบเขาพระสุเมรุ นางทั้ง ๗ นี้ คือ นางสงกรานตนั่นเอง	หน้า ๓๑.
๓๓.	พระพหูสบัติ	พระพหูสบัติ เป็นเทพยดา ได้รับการยกย่องให้เป็นครูของเหล่าทวยเทพทั้งหลาย ตามตำราโหราศาสตร์เรียกวันพหูสบัติว่า “ครูเทว” เรียกวันที่ ๕ ของสัปดาห์ว่า “พหูสบัติวาร” หรือ “ครูวาร ซึ่งหมายถึงวันครู ดังนั้นประเพณีการไหว้ของไหว้จึงกำหนดให้วันพหูสบัติวันครู พระพหูสบัติเป็นบุตรของพระอังคีรสมุณี ซึ่งเป็นหนึ่งในเจ็ดของมหาฤาษีกับนางสมปฤดี (สติ) ส่วนบางตำรากล่าวว่า พระพหูสบัติถือกำเนิดจากพระอิศวร โดยพระอิศวรทำพิธีร้ายพระเวทบุร่งฤาษี แล้วห่อด้วยผ้า แสดประพรมด้วยน้ำอมฤตจึงบังเกิดเป็นพระพหูสบัติขึ้น ในจำนวนเทวดาประจำวัน พระศุภรเป็นผู้มีกำลังมากที่สุดคือ มีกำลัง ๒๑ แต่พระศุภรก็ไม่ได้รับเลือกให้เป็นครูของเหล่าทวยเทพ ส่วนพระพหูสบัติมีกำลังน้อยกว่า คือ มีกำลัง ๑๕ แต่ไม่ได้เป็นครูของเทวดา เหตุเพราะพระศุภรนั้นเป็นครูของทศกัณฐ์และเหล่าอสูรทั้งหลาย ซึ่งเป็นฝ่ายรุกราน ด้วยเหตุนี้พระพหูสบัติกับพระศุภรจึงไม่ถูกกัน พระพหูสบัติมีชายาชื่อชานางคารา เป็นผู้มี	สุวัฒนา วรณรังษี , “พระพหูสบัติ,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๔๐๘๑- ๔๐๘๒.

		รูปโฉมงดงามอยู่วันหนึ่งพระจันทร์มาลักนางคาราไป เมื่อพระพหูสบัติทราบจึงไปขอนางคืน แต่พระจันทร์ไม่ยอมรับไม่ยอมคืนนางให้แก่พระพหูสบัติ ทั้งสองจึงรบกันเกิดเป็นสงครามเรียกว่า “เทवासुरสงคราม” พระพหูสบัติเป็นผู้ถูกระทำอีกทั้งยังเป็นถึงครูของเหล่าทวยเทพ เทวดาทั้งหลายจึงออกโรงช่วยร่วมรบ ข้างฝ่ายพระจันทร์ก็มีพระศุภะ พระศุภะไม่ถูกกับ พระพหูสบัติ และเหล่าอสูรช่วยรบ ร้อนพระพรหมต้องมาห้ามทัพ และบังคับให้พระจันทร์คืนนางคาราให้แก่พระพหูสบัติ ทั้งลงโทษพระจันทร์ด้วยการห้ามเข้าเทวสภา ภายหลังฝ่ายพระอิศวรสงสารพระจันทร์มาเป็นปีนปอกผม พระจันทร์จึงได้เข้าเทวสภาพร้อมพระอิศวร ฝ่ายนางคารามีบุตรซึ่งเกิดกับพระจันทร์ คือพระพุทฺธทั้งพระพหูสบัติและพระจันทร์ต่างก็ว่าพระพุทฺธเป็นบุตรของตน เมื่อนางคาราสารภาพว่าพระพุทฺธเป็นบุตรที่เกิดจากพระจันทร์ พระพหูสบัติโกรธนางคาราจึงเผานางคาราไหม้เป็นจุล ด้วยเหตุนี้บางท่านจึงเชื่อว่าพระพหูสบัติกับพระอัคนีเป็นเทพองค์เดียวกัน พระพรหมชุบนางคาราขึ้นมาใหม่ แลถือว่านางคาราได้ถูกชำระบาปแล้ว พระพหูสบัติจึงรับนางคาราเป็นชายาตามเดิม ส่วนชายาอีกองค์หนึ่งคือนางมมตา มีบุตรด้วยกันชื่อว่า พระภราทาชมนี ประเพณีไหว้ครูของไทยถือว่าวันพหูสบัติเป็นวันครู หรือ “ครูวาร” เมื่อบิดามารดาจะฝากบุตรหลานให้เรียนหนังสือกับพระที่วัดก็จะนำไปฝากในวันพหูสบัติ เพราะเชื่อว่าจะเกิดสิริมงคลสามารถศึกษาเล่าเรียนได้ดี รูปพระพหูสบัติมักเขียนเป็นรูปเทพฤาษี มีสีกายเป็นสีแก้วไพฑูรย์ ทรงกางทอง มือถือกระดานชนวน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการสอนหนังสือ หรือครู ด้วยเหตุที่วันพหูสบัติเป็นวันครู ซึ่งถือเป็นวันมงคลการจัดพิธีการต่างๆ ส่วนใหญ่มักจะกระทำในวันพหูสบัติเป็นสำคัญ	
๓๔.	ฉกามาพจร	ฉกามาพจร หรือ ฉกามาจร หมายถึงสวรรค์ ๖ ชั้น คือ	ประคอง นิมมาน

	จากมหาหาราชิก หรือจากมหาหาราชิกา ดาวดึงส์ หรือ ตรีขตริงส์ ยามหรือยามา คุสิต นิมมานรดี ปรมิมมิตว สวัตติ สวรรค์ ๖ ชั้นนี้ เป็นส่วนหนึ่งของกามภูมิ เนื่องจากดินแดนที่มีแต่ความสนุกสนานรื่นรมย์ จึง เรียกว่าเป็น “สุคติภูมิ” เรื่องราวของสวรรค์ ๖ ชั้น หรือ ฌกามาพจรนี้มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของคนไทยใน ภาคกลางในสมัยก่อนมาก คนไทยเชื่อเรื่องท้าวจตุ โลบาล มีการบวงสรวงอัญเชิญให้มาคุ้มครอง สวรรค์ ชั้นดาวดึงส์เป็นที่รู้จักมากที่สุด เพราะเป็นภูมิที่พึง ปรารถนา มีแต่ความสนุกสนานรื่นรมย์ ในวรรณคดีไทย มักเปรียบเทียบบ้านเมืองที่มีความรุ่งเรืองงดงาม เหมือน สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เรื่องราวของพระอินทร์ เรื่องราวของ สวนและสระต่างๆ เรื่องของแท่นบัณฑุกัมพล เรื่องของ ช้างเอราวัณ ล้วนเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีของคนไทยในภาค กลาง เรื่องราวของสวรรค์ฌกามาพจรปรากฏให้พบเห็น บ่อยๆ ในจิตรกรรมฝาผนังในวัดหลายแห่งในภาคกลาง วรรณคดีไทยที่เปรียบเทียบความรุ่งเรืองของบ้านเมือง เหมือนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เช่น กำสรวล โกลดคันที่ เปรียบเทียบพระเจดีย์ที่งามเรืองรองเหมือนปราสาทของ พระอินทร์ดังนี้ <table><tr><td>อูษุขยาศยงฟ้า</td><td>ลงดิน แลฤา</td></tr><tr><td>อำนาจบุญเพรงพระ</td><td>ก่อเกื้อ</td></tr><tr><td>เจดีย์ลออินทร</td><td>ปราสาท</td></tr><tr><td>ในทาบทองแล้วเนื้อ</td><td>นอกโสม</td></tr></table> ในวรรณคดีสมัยรัตน โกสินทร์บางเรื่องก็ยังนิยม เปรียบเทียบบ้านเมืองที่กว้างใหญ่สนุกสนานว่าเหมือน เมืองสวรรค์ เช่น ในพระราชนิพนธ์บทละครเรื่อง อิเหนา บรรยายว่าเมือง ๔ เมืองกว้างใหญ่ไพศาลดั่งเทวดามา เนรมิตไว้ สนุกสนานเหมือนเมืองฟ้าเมืองสวรรค์ ดังนี้ <table><tr><td>อันสีธานีราชฐาน</td><td>กว้างใหญ่ไพศาลนักหนา</td></tr><tr><td>เทเวศร์นฤมิตด้วยฤทธา</td><td>สนุกดั่งเมืองฟ้าสุราลัย</td></tr></table>	อูษุขยาศยงฟ้า	ลงดิน แลฤา	อำนาจบุญเพรงพระ	ก่อเกื้อ	เจดีย์ลออินทร	ปราสาท	ในทาบทองแล้วเนื้อ	นอกโสม	อันสีธานีราชฐาน	กว้างใหญ่ไพศาลนักหนา	เทเวศร์นฤมิตด้วยฤทธา	สนุกดั่งเมืองฟ้าสุราลัย	เหมินท์, “ฌกามาพจร,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๔. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๖๖๕- ๑๖๗๓.
อูษุขยาศยงฟ้า	ลงดิน แลฤา													
อำนาจบุญเพรงพระ	ก่อเกื้อ													
เจดีย์ลออินทร	ปราสาท													
ในทาบทองแล้วเนื้อ	นอกโสม													
อันสีธานีราชฐาน	กว้างใหญ่ไพศาลนักหนา													
เทเวศร์นฤมิตด้วยฤทธา	สนุกดั่งเมืองฟ้าสุราลัย													

๓๕.	ขวัญ	ความเชื่อเรื่องขวัญเป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ เชื่อว่าขวัญเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน มีอยู่ประจำตัวคน สัตว์และสิ่งของ ถ้าขวัญอยู่กับใครก็จะอยู่เป็นสุข ไม่เจ็บไข้ได้ทุกข์ แต่ถ้าขวัญออกจากตัวซึ่งเรียกว่า ขวัญหาย หรือขวัญหนี ผู้นั้นก็จะตกใจเกิดอาการ ขวัญเสีย หรือเสียขวัญ ล้มป่วย เป็นทุกข์และอาจถึงตายในที่สุด เสฐียรโกเศศอธิบายว่า ขวัญ เป็นคำเดิมในภาษาไทย มีความหมายตรงกับคำที่ใช้ในปัจจุบันว่า วิญญาณ ซึ่งไทยรับมาจากภาษาบาลีสันสกฤต และมีความหมายตรงกับคำว่า “soul” ในภาษาอังกฤษ ในภาษาไทยคำว่า ขวัญ มักใช้คู่กับคำว่า มิ่ง เป็น มิ่งขวัญ คำว่า มิ่งขวัญเดิมหมายถึงชีวิต เมื่อไทยรับคำว่า ชีวิต และวิญญาณ จากภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้นานๆ ก็ทำให้ความหมายของคำว่ามิ่งและขวัญ เลื่อนไป โอกาสของการทำขวัญ การทำขวัญจะจัดขึ้นในภาวะสำคัญ ๓ อย่าง ดังนี้ ๑. ในสภาวะที่ประสบเหตุร้ายหรือเคราะห์กรรม ๒. ในภาวะที่มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต เช่นเปลี่ยนจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ เปลี่ยนจากคนโสดเป็นผู้ครองเรือน เปลี่ยนจากฆราวาสเป็นบรรพชิต เป็นต้น ๓. ในภาวะที่จะต้องเสี่ยงกับการเกิดอันตราย เช่น ขณะตั้งครรภ์ หรือขณะยังเป็นเด็กทารกจะต้องระมัดระวังตัวมาก ดังคำพูดที่ว่า “สามวันลูกผี สี่วันลูกคน” เป็นต้น ความเชื่อเรื่องขวัญของคนไทยยังสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันแต่ไม่แพร่หลายศรัทธามากเท่าในอดีต คนไทยในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคอีสานยังมีความเชื่อเรื่องขวัญมากกว่าภาคกลาง ประเพณีทำขวัญในภาคกลางที่ยังคงอยู่ได้แก่ การทำพิธีทำขวัญนาเวลาอุปสมบท การทำขวัญแต่งงาน การทำขวัญข้าว และการทำขวัญข้าว ส่วนในเมืองเหลือเป็นร่องรอยในคำพูดประจำวันเช่นคำว่า เสียขวัญ ขวัญหาย บำรุงขวัญ เป็นต้น นอกจากนี้ก็ปรากฏร่องรอยในประเพณีรับขวัญน้องใหม่ของนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่าง	ประคอง นิมมานเหมินท์, “ขวัญ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๔๗-๕๔๘.

		นักศึกษา รุ่นเก่ากับรุ่นใหม่และเพื่อให้นักศึกษาที่เข้ามาใหม่มีความอบอุ่นใจเท่านั้น มิได้คำนึงถึงความหมายของขวัญตามความหมายเดิมเท่าใดนัก	
๓๖.	ป่าหิมพานต์	ป่าหิมพานต์ตามตำนานกล่าวไว้ว่าป่าหิมพานต์ตั้งอยู่บนเขา หิมพานต์ หรือหิมาลายา (หิมาลัย) คำว่า “หิมาลายา” นั้นเป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤตแปลว่า สถานที่ ที่ ถูกปกคลุมด้วยหิมะ ภูเขาหิมพานต์ประดิษฐานอยู่ในชมพูทวีปมีเนื้อที่ ประมาณ ๓,๐๐๐ โยชน์(๑ โยชน์เท่ากับ ๑๐ ไมล์ หรือ ๑๖ กิโลเมตร) วัดโดยรอบได้ ๕,๐๐๐ โยชน์ ประดับด้วยยอด ๘๔,๐๐๐ ยอด มีสระใหญ่ ๗ สระคือ ๑. สระอโนดาต ๒. สระกัณณมุนทะ ๓. สระรณการะ ๔. สระฉัททันตะ ๕. สระกุณาสะ ๖. สระมณฑาทิณี ๗. สระสีหปุปตะ บรรดาสระใหญ่ทั้ง ๗ นั้น สระอโนดาตแวดล้อมไปด้วยภูเขาทั้ง ๕ ที่จัดเป็นยอดเขาหิมพานต์ ยอดเขาทุกยอด มีส่วนสูงและสัณฐาน ๒๐๐ โยชน์ กว้างและยาวได้ ๕๐ โยชน์ ในป่านี้เต็มไปด้วย สัตว์นานาชนิด ซึ่งล้วนแต่แปลกประหลาด ต่างจากสัตว์ที่เราๆ รู้จัก บ้างก็ว่า สัตว์เหล่านี้เกิดจากจินตนาการของจิตรกร ที่ได้สรรค์สร้างภาพต่างๆจากเอกสารเก่าต่างๆ	http://th.wikipedia.org/wiki
๓๗.	แม่ย่านาง	ความเชื่อเรื่องแม่ย่านาง ชาวประมงเชื่อว่าแม่ย่านางเป็น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเรือ ที่ต้องเคารพยำเกรง เพื่อที่จะได้ปลอดภัยและช่วยให้เกิดโชคลาภ ดังนั้น การปฏิบัติ ใดๆ ที่จะทำให้แม่ย่านางพอใจชาวประมงก็จะปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เช่น ไม่ทะเลาะกันขณะอยู่ในเรือ ไม่ทำเรือ	http://www1.mod.go.th/heritage/nation/oldcity/

		สกปรก ไม่คั้นสุราก่อนออกรือ ไม่เหยียบโชนรือ และไม่ นำผู้หญิงมาร่วมเพศในรือ เป็นต้น	
๓๘.	แม่ชื้อ	ความเชื่อเรื่องแม่ชื้อ เป็นที่เชื่อกันกันว่า แม่ชื้อ เป็นผีประจำตัวเด็กแรกเกิด จะมีแม่ชื้อประจำวันเกิด นอกจากนั้นยังมีแม่ชื้อเมืองบน (ชั้นฟ้า) แม่ชื้อกลางหน (ท้องฟ้า เวหา กลางอากาศ) แม่ชื้อเมืองล่าง (อยู่บน พื้นดิน) และยังมีที่กระท่อม สะดือ ลำไส้ และตามเนื้อ ตามตัวอีก รวมแล้วมี ๒๘ คน แม่ชื้อนอกจากจะพิทักษ์ รักษาเด็กแล้วยังชอบรบกวนเด็ก ให้ไม่สบายต่าง ๆ จึง ต้องออกอุบายซื้อเด็กจากแม่ชื้อ มีเครื่องเช่น เครื่องพลี ป็นรูปเด็กให้แม่ชื้อเอาไปชื่นชมแทน	http://www1.mod. go.th/heritage/nat ion/oldcity
๓๙.	ความเชื่อเรื่อง วันกับสี่เครื่อง แต่งกาย	คนไทยภาคกลางมีความเชื่อเรื่องการเลือกสี่เครื่องแต่ง กายให้เหมาะสมกับวันดังนี้ วันอาทิตย์สีแดง วันจันทร์สีขาว วันอังคารสีชมพู วันพุธสี เขียว วันพฤหัสบดีสีแดงหรือสีเหลือง วันศุกร์สีน้ำเงิน วัน เสาร์สีดำหรือสีม่วง	ประคอง นิมมาน เหมินท์, “ความ เชื่อเรื่องวันกับสี่ เครื่องแต่งกาย,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๐๖๕.
๔๐.	วันตามตำรา ทักษา	ตำราพยากรณ์ซึ่งเรียกว่า “ทักษา” ได้กำหนดวันต่างๆเป็น ศรีและเป็นกาลกิณีกันดังนี้ เกิดวันอาทิตย์ พุธเป็นศรี ศุกร์เป็นกาลกิณี เกิดวันจันทร์ เสาร์เป็นศรี อาทิตย์เป็นกาลกิณี	ประคอง นิมมาน เหมินท์, “วันตาม ตำราทักษา,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓.

		เกิดวันอังคาร พุศัศเป็นศรี จันทร เป็นกาลกิณี เกิดวันพุธ ราหูเป็นศรี อังคารเป็นกาลกิณี เกิดวันพฤหัสบดี อาทิตย์เป็นศรี อังคาร เป็นกาลกิณี เกิดวันศุกร์ อังคารเป็นศรี ราหูเป็นกาลกิณี เกิดวันเสาร์ ศุกร์เป็นศรี พุธเป็นกาลกิณี	กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๐๖๕.
๔๑.	พยากรณ์ลักษณะวันเกิด	ตำราพรหมชาติได้พยากรณ์ดวงชะตา บุคลิกลักษณะนิสัยใจคอ บุญวาสนา การมีทรัพย์สินและหน้าที่การงานของบุคคลตามวันเกิดเป็นถ้อยคำคล้องจองกันดังนี้ เกิดวันอาทิตย์ ชาติไฟ มีนิสัยทางกุศล ผู้ใหญ่มักเลี้ยงยาก โตโตมากแรงกล้า มิตรมากหน้าหลายหลาก ทำคุณมากไม่มีผล เกิดวันจันทร์คล ชาติดิน ทรัพย์สิ่งสินหาได้คล่องแต่เก็บครองไม่นาน จิตพลุ่งพล่านโกรธง่าย แต่ดับหายว่องไว มีนิสัยมานะกล้า ใจเมตตาอารีเอื้อ เกิดวันอังคารเชื้อ ชาติลม ใจนิยมทางแกลั่วกล้า เจริญชอบอ้อมค้อม จิตนอบน้อมศรัทธาหลาย มิตรสหายมากแห่งหน ทำคุณคนก่อนเห็น กลับกลายเป็นเปล่าสูญไป เกิดวันพุธ ใน ชาติน้ำ มักชอบทำการเฮฮา เจริญทำห้าวหาญ มาพิจารณาหุคยัง นิสัยตั้งใจเพียร ศัตรูเพียรหาความใส่ ข้าวของไว้ไม่คงทน เกิดวันพฤหัสบดี ชาติดิน ชอบถวิลทางกุศล วิชาล้นสนใจหา ไวปัญญาแคล่วคล่อง ทรัพย์สิ่งของมักอุดม เจริญจากมัจฉาน โทสะปานดุจไฟ แต่หาไม่พยาบาท เกิดวันศุกร์ ชาติอาโป ไหวหารโตแกลั่วกล้า เจริญตรง	ประคอง นิมนต์ เหมินท์, “พยากรณ์ลักษณะวันเกิด,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๐๖๔.

		ซ้อสัตย์ ทรัพย์สมบัติมักตระหนี่ แต่มั่งมืออยู่ไม่ทน มักบ่นจู้จี้ มีแต่ทุกข์ใจเนื่องนิตย เกิดวันเสาร์ สถิตที่ ชาติไฟ คุร่ายใจแรงโกรธ ที่ทรัพย์สิน โหดหวงแหน มิตรมากแน่นคบหา ชอบโอ้อำฉวยฉวย ความสบายข้างจะดี ต่อเมื่อมีชนม์แก่แล หรือ คุยศศักดิ์อัครฐานให้ดูอาทิตย์ คุรูปจรีตให้ดูวันจันทร์ คุกล้ายันให้ดูวันอังคาร คุอ่อนหวานให้ดูพุธ คุปัญญาบริสุทธิ์ให้ดูวันพฤหัสบดี คุโลกสมบัติให้ดูวันศุกร์ คุโทษทุกข์ให้ดูเสาร์	
๔๒.	วันคู่ศัตรู	วันคู่ศัตรูคือวันเกิดของผู้ที่เป็นศัตรูกันตามตำราพรหมชาติ มีดังนี้ วันอังคาร เป็นศัตรูกับ วันพฤหัสบดี วันเสาร์ เป็นศัตรูกับ วันจันทร์ วันพฤหัสบดี เป็นศัตรูกับ วันเสาร์ วันศุกร์ เป็นศัตรูกับ วันเสาร์	ประกอบ นิมมานเหมินท์, “วันคู่ศัตรู,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๐๖๕.
๔๓.	วันคู่มิตร	ตำราพรหมชาติได้ให้วันคู่มิตรหรือวันเกิดของผู้ที่เป็น	ประกอบ นิมมานเหมินท์, “วันคู่

		มิตรกันดังนี้ วันอาทิตย์ เป็นมิตรกับ วันพฤหัสบดี วันจันทร์ เป็นมิตรกับ วันพุธ วันศุกร์ เป็นมิตรกับ วันอังคาร วันราหู เป็นมิตรกับ วันเสาร์ วันอาทิตย์ เป็นมิตรกับ วันจันทร์ มีบทร้อยกรองสำหรับจำดังนี้ “อาทิตย์เป็นมิตรกับครู จันทร์โถมครุฑนางเขาวัว ศุกร์ปากหวานอังคารรับเอา ราหูกับเสาร์เป็นมิตรแก่กัน”	มิตร,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๐๖๔.
๔๔.	วันห้าม	วันห้ามคือวันที่เชื่อว่าจะไม่เหมาะสำหรับทำกิจการอย่างใด อย่างหนึ่ง คนไทยภาคกลางมีภายิตความเชื่อเกี่ยวกับ วันห้ามว่า ห้ามปลูกเรือนวันเสาร์ห้ามเผาศพวันศุกร์ ห้าม โกนจุกวันอังคาร และห้ามแต่งงานวันพุธ	ประคอง นิมมาน เหมินท์, “วันห้าม ,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๐๖๔.
๔๕.	วันอ่อนวันแข็ง	ทางโหราศาสตร์เชื่อว่า วันอ่อน คือ วันจันทร์ วันพุธ วัน ศุกร์ เหมาะสำหรับประกอบงานมงคล แต่ต้องเลี่ยงวันพุธ เนื่องจาก วันพุธเป็นดาวโคจรวิปริตบ่อย โหรเรียกว่า พุธ	ประคอง นิมมาน เหมินท์, “วันอ่อน วันแข็ง,”

		เรรวน ถือเป็นดาวที่ไม่หนักแน่น ผันแปรง่าย จึงห้ามแต่งงานวันพุธ ส่วนวันแจ้ง ได้แก่วันวันอาทิตย์ วันอังคาร วันเสาร์ วันที่แจ้งมากคือวันอังคารและวันเสาร์นิยมใช้เป็นวันสำหรับปลูกเสกเครื่องรางของขลัง ผู้ที่เกิดวันอังคารและวันเสาร์จึงมักแก่ตัวเร็ว ไม่เกรงกลัวใคร ทั้งใจคอมั่นคงเด็ดขาด เนื่องจากวันอังคารเป็นวันที่สามของสัปดาห์ หากเป็นวันอังคารของเดือน ๓ ปีขาล ซึ่งได้เลข ๓ ทั้งวันเดือนปี ยิ่งถือว่าเป็นวันแจ้งมาก เรียกว่า “กทิงวัน” เชื่อว่าเหมาะมากสำหรับทำพิธีปลูกเสกเครื่องรางของขลัง หากใครเกิดวันนี้ถือว่าเป็นวันแจ้ง มีความห้าวหาญเป็นนักรบ ในวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ บรรยายว่า “หนุมาน” เกิดวันอังคาร เดือนสาม ปีขาล เช่นเดียวกับ “ขุนแผน” ในเรื่องขุนช้างขุนแผนที่เกิดวันอังคาร เดือนสาม ปีขาล ทั้งหนุมานและขุนแผนเป็นนักรบที่แก่ตัวเร็ว	สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๐๖๔.
๔๖.	วันกับการแต่งกาย	วันอาทิตย์ นุ่งผ้าใหม่ดีจะมีชัย ห้ามมิให้สัตว์แก่กัน ตัดผมสระผมอายุยืน ตัดเล็บดี ปลูกเรือนมีดี หนูกัดผ้าจะมีชัย ทาน้ำมันจะเสวยศรี ปลูกต้นไม้เอารากดี ราสีอยู่ที่ลิ้น วันจันทร์ นุ่งผ้าใหม่มีเสน่ห์ ห้ามมิให้เรือแพ ให้ปลูกต้นไม้เอาลำ ตัดผมสระหัวมีดี ตัดเล็บจะมีลา หนูกัดผ้าจะเกิดสวัสดิมงคล ปลูกเรือนดี ราสีอยู่ที่หน้าผาก วันอังคาร นุ่งผ้าใหม่จะเกิดทุกข์ ห้ามมิให้เหล็กแก่ใคร ปลูกต้นไม้เอาก้านดี ราสีอยู่ที่จมูก ตัวผมสระหัวดีนัก ตัดเล็บไม่ดี หนูกัดผ้าจะเกิดทุกข์ ห้ามมิให้ปลูกเรือน วันพุธ นุ่งผ้าใหม่จะเกิดสวัสดิ์ อย่งให้บุญแก่ใคร ปลูกต้นไม้เอาดอกดี ราสีอยู่ที่ปาก ตัดผมสระหัวมีดี ตัดเล็บเย็บผ้าจะจำเรอ หนูกัดผ้าจะเกิดความ ปลูกเรือนดีนัก วันพฤหัสบดี นุ่งผ้าใหม่ ทาน้ำมัน ตัดเล็บ เย็บเสื้อผ้า และ	ประคอง นิมมาน เหมินท์, “วันกับ กิจกรรมต่างๆ,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๐๖๖.

		ปลูกเรือนดินนํก ห้ามมิให้ทุนรอนแก่ใคร ราชืออยู่ข้างกาย ปลูกต้นไม้อาปลูกดี ตัดผมสระหัวไม่ดี หนูกัดผ้าจะเริ่ม เรียนวิชาความรู้ดินนํก วันศุกร์ นุ่งผ้าใหม่จะได้เมีย ปลูกต้นไม้อาพืชดี ราชืออยู่ที่ ท้อง ตัดผมจะเกิดเสน่ห์ ทาน้ำมัน สระหัว ตัดเล็บ เย็บผ้า จะได้ลาภ หนูกัดผ้าจะได้ลาภ ปลูกเรือนจะยั่งยืน วันเสาร์ นุ่งผ้าใหม่คนคิดร้าย อย่าให้เงินแก่ใคร ปลูก ต้นไม้อาใบดี ราชืออยู่ที่แข้ง ตัดผม ทาน้ำมัน สระหัวดี ตัด เล็บ เย็บผ้ามีดี หนูกัดผ้าจะแพ้ผู้ใหญ่ ห้ามมิให้ปลูกเรือน เป็นอันขาด	
๔๗.	ศาลเพียงตา	ศาลชนิดที่สร้างขึ้นชั่วคราวเป็นที่สถิตเทพยดา เทพารักษ์ เป็นต้น ในการบวงสรวงบูชาลักษณะ เป็นร้าน ๔ เสา ยก พื้นสูง พื้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาดกว้าง ยาวด้านละหนึ่ง ศอก ตอนหน้าร้านทำพื้นลดต่ำลงชั้นหนึ่ง มีเสารับ ๒ ต้น พื้นชั้นลดนี้สูงเสมอระดับสายตา จึงเรียกว่า “ศาลเพียงตา” ศาลเช่นนี้มีเสารับ ๖ ต้น พื้นตอนบนมักใช้ตั้งบายศรี พื้น ชั้นใช้ตั้งเครื่องสังเวย	จุลทัศน์ พยาฆรา นนท์, “ศาลเพียง ตา,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๒๔๕.
๔๘.	ศาลพระภูมิ	ศาลชนิดที่สร้างขึ้นถาวรเป็นที่สถิตของพระภูมิเจ้าที่หรือ พระชัยมงคล มักมีตามบ้านเรือนทั่วไปแห่งละศาล ลักษณะรูปทรงของศาลที่เป็นมาแต่โบราณโดยขนบนิยม นั้นทำรูปทรงอย่างเรือนไทยขนาดห้องหนึ่ง มีชานชั้นลด ต่อออกมาทางด้านหัวเรือน ริมชานบันไดทอดลงที่หนึ่ง หลังคาทรงจั่ว คิดปานลม ตัวศาลที่ว่านี้ตั้งอยู่บนเสา ๖ ต้น และทำด้วยไม้ทั้งหลัง อนึ่งเสาหลักอันเป็นที่ตั้งศาลพระ ภูมิ ยังมีความหมายเป็น “เสาหลักบ้าน” สำหรับเทพารักษ์	จุลทัศน์ พยาฆรา นนท์, “ศาลพระ ภูมิ,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย

		สถิตเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้คนในย่านบ้านช่อง แห่งนั้น	ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๒๔๕.
๔๕.	ศาลเจ้า	ศาลชนิดที่ทำถาวรสำหรับเป็นที่สถิตเจ้าพ่อเจ้าแม่ และผี ต่างๆ ตามความเชื่อในหมู่ชนแต่ละพื้นถิ่น ลักษณะ รูปทรงของศาลซึ่งเป็นที่นิยมทำขึ้นแต่โบราณหรือสืบต่อ มาถึงปัจจุบัน รูปทรงคล้ายศาลพระภูมิ แต่ทำขนาดใหญ่โตขึ้น ตัวศาลตั้งบนเสา ๖ ต้น แต่โคนเสาทุกต้นปัก ลงดิน	จุลทัศน์ พยาฆรา นนท์, “ศาลเจ้า,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๒๔๖.
๕๐.	ศาลหลัก เมือง	ศาลชนิดที่ทำขึ้นถาวรสำหรับตั้งเสาหลักเป็นที่สถิต เทพารักษ์ประจำรักษาสดมิงคแห่งเมืองนั้น ปกติศาล และเสาหลักซึ่งจะยกให้ตั้งขึ้นสำหรับเมืองโดยธรรมเนียม และประเพณีนิยมกันมาแต่โบราณนั้น มักจะให้มีขึ้นแก่ เมืองที่มีฐานะเป็นราชธานีหรือมหานคร เช่น พระนครศรีอยุธยา กรุงเทพฯ สุพรรณบุรี ลพบุรี เป็นต้น สิ่งสำคัญของศาลชนิดนี้คือ เสาหลักเมือง ลักษณะเป็นเสา กลมปลายกลึงเป็นรูปหัวเม็ดทรงมัน ลงรักปิดทองทั้งต้น เสาหลักเมืองนี้ต้องปักลงในดิน แล้วทำตัวศาลล้อม มี หลังคาคลุมแดดฝนเป็นทรงต่างๆ เช่น ทรงมณฑป เป็น ต้น	จุลทัศน์ พยาฆรา นนท์, “ศาลหลักเมือง,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๒๔๕.
๕๑.	ปฏิทินไทย	ปฏิทินไทย เป็นระเบียบวิธีจัดแบ่งเวลาให้เป็นวัน เดือน ปี ขึ้นเป็นแบบแผน โดยอาศัยดาราศาสตร์เป็นหลักการใน การจัดทำ เพื่อประโยชน์สำหรับดู วัน เดือนปี ในการ กำหนดนับอายุ กำหนดการพิธีต่างๆ และใช้สำหรับระบุใน การบันทึกเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของ	จุลทัศน์ พยาฆรา นนท์, “ปฏิทินไทย ,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘.

		มนุษย์ ปฏิทินไทยสมัยก่อนเป็นแบบจันทรคติ คืออาศัยหลักการที่ดวงจันทร์โคจรรอบโลกไปได้รอบหนึ่งเป็นเวลา ๒๕ วันครึ่ง กำหนดเป็น ๑ เดือน แต่เดือนทางจันทรคติทั้ง ๑๒ เดือนนี้ คัดเฉลี่ยแล้วเดือนหนึ่งๆ มี ๒๕ วันบ้าง ๓๐ วันบ้าง เดือนหนึ่งยังแบ่งเป็น ๒ ปักษ์ ปักษ์หนึ่งมี ๑๕ วันบ้าง มี ๑๔ วันบ้าง ปักษ์แรกเรียกว่า “สุกัลปักษ์” หรือ “ข้างขึ้น” กำหนดให้เป็นปักษ์แรกของเดือน ปักษ์หลังเรียกว่า “กาฬปักษ์” หรือ “ข้างแรม” อนึ่ง การนับวันตามปฏิทินแบบจันทรคติ นี้มิได้เรียกเป็นวันอาทิตย์ วันจันทร์ อย่างที่นิยมในปัจจุบัน แต่เรียกว่า วันขึ้นค่ำหนึ่ง แรมค่ำหนึ่ง เป็นต้น การจัดทำปฏิทินเพื่อเป็นแบบแผนสำหรับดูวัน เดือนปีนี้เป็นหน้าที่หลักในส่วนราชการแต่ก่อนที่เรียกว่า กรมโหร ซึ่งมีมาแต่สมัยด่อนกรุงศรีอยุธยา โดยเฉพาะการคำนวณวัน เดือน ปี จัดทำปฏิทินแต่ละปีๆ เป็นหน้าที่ของกรมโหรหลวงซึ่งมีกลวงโลกทิป เจ้ากรมเป็นผู้อำนวยการแล้วขึ้นทูลเกล้าฯเพื่อประกาศใช้ปฏิทินอย่างไทยสมัยก่อน จัดทำขึ้นเป็นต้นแบบในสมุดไทยคำเล่มขนาดเล็กๆ บอกรายการวันขึ้นแรมในแต่ละเดือนๆ ลำดับไปใน ๑ ปี และบอกปีเป็นชื่อนักขัตร์ ผู้ใดประสงค์จะใช้ปฏิทินก็จะขอคัดสำเนาไปใช้ทั้งในส่วนราชการพละส่วนตัว ภายหลังมีการจัดพิมพ์ปฏิทินบนกระดาษฝรั่งแผ่นเดียว ก็นำเอาประกาศสงกรานต์ปี มีภาพนางสงกรานต์ประจำปี มีเรื่องทำนายเกณฑ์น้ำฝนและน้ำทำทำนา มีกำหนดการพระราชพิธี การพระราชกุศล วันสำคัญทางศาสนาตีพิมพ์ประกาศให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ปฏิทินรวมทั้งรวมอยู่ในปฏิทินแผ่นเดียว วิธีนับวัน เดือน ปี ตามแบบโบราณนั้นพืงเห็นได้จากที่ระบุไว้ในหนังสือรุ่นเก่าๆ เช่น “ณ วัน ๑ เดือน ๘ ขึ้น ๑๕	ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า๓๔๗๒- ๓๔๗๓.

	ปีกุน นพศก ๑๒๔๕” เป็นต้น การนับวัน กำหนดเรียกวันทั้ง ๗ วันใน ๑ สัปดาห์ เรียงลำดับกันตามวันที่มาก่อนหลัง คือวัน ๑ วัน ๒ วัน ๓ วัน ๔ วัน ๕ วัน ๖ และวัน ๗ วันนี้ เทียบวันในปัจจุบันคือ วันอาทิตย์ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ วันเสาร์ คนไทยนับวันทั้ง ๗ ตามลำดับเช่นกล่าวมาจนกระทั่ง ถึง พุทธศักราช ๒๔๓๑ ทางราชการจึงมีประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาให้นับวันแบบใหม่ กล่าวคือ วันในเดือนหนึ่งๆ ให้เรียกว่า วันที่ ๑ วันที่ ๒ วันที่ ๓ ลำดับไปจนถึงวันที่ ๓๐ หรือวันที่ ๓๑ อันเป็นวันสุดท้ายของเดือน การนับวันในเดือน ๑ จำนวน ๗ วัน ถึง ๔ ครั้งใน ๑ เดือนก็ตาม แต่วันในเดือนหนึ่งๆ จะไม่สับสนกัน ทั้งนี้เนื่องด้วยมีขึ้นแรม ซึ่งกำหนดตามการปรากฏของดวงจันทร์ เป็นเครื่อง หมายกำหนดกำกับวัน โดยเดือนหนึ่งๆ จะมีข้างขึ้นจำนวน ๑๕ วัน กับมีข้างแรม ๑๕ วัน เช่น วันขึ้น ๑ ค่ำ วันแรม ๑๕ ค่ำ เป็นต้น การนับเดือน การนับเดือนในชั่วปีหนึ่ง มีจำนวน ๑๒ เดือนนั้น คนไทยแต่ก่อนก็นับเดือนตามลำดับ เดือนใดมาก่อนและมาทีหลัง อย่างเดียวกับการนับวัน คือ เดือนอ้าย เป็นเดือนต้น เดือนยี่เป็นเดือนที่สอง และเดือนที่ ๓ เดือน ๔ ต่อไปตามลำดับจนถึงเดือน ๑๒ ซึ่งเป็นเดือนสุดท้ายของปี การนับเดือนตามลำดับก่อนหลังดังกล่าว เป็นระบบการนับตามแบบที่เรียกว่า “จันทรคติ” คือถือปรากฏการณ์ของดวงจันทร์บนท้องฟ้าในเวลากลางคืนแต่ละคืนเป็นที่หมาย อย่างไรก็ตามการนับเดือนและวันด้วยระบบจันทรคตินี้ ในปีหนึ่งๆ มักมีจำนวนวันและเดือนขาดๆ	

	เกินๆ กันมากบ้าง น้อยบ้าง คือมีปกติมี ๑๒ เดือน แต่ปีอธิกมาสมี ๑๓ เดือน ดังบางปีมีเดือน ๘ ถึง ๒ ครั้ง ฉะนั้นในปีจุลศักราช ๑๒๕๐ หรือพุทธศักราช ๒๔๓๑ สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการได้ทรงคิดวิธีปฏิทินไทยใช้ตามสุริยคติขึ้นทุกเกล้าๆ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้เป็นประเพณีของบ้านเมืองสืบมาถึงทุกวันนี้ โดยให้กำหนดปีหนึ่งมี ๑๒ เดือน เดือนหนึ่งๆ มีชื่อตามราศีที่เดือนนั้นๆ เกี่ยวข้องตามลำดับ คือเริ่มต้นเดือนเมษายน เป็นเดือนต้นของปี ต่อด้วย พฤษภาคม มิถุนายน กรกฎาคม สิงหาคม กันยายน ตุลาคม พฤศจิกายน ธันวาคม มกราคม กุมภาพันธ์ จนถึงเดือนมีนาคมเป็นเดือนสุดท้ายแห่งปี พระราชกำหนดให้เรียกชื่อเดือนตามราศีตามแบบที่เรียกว่า “สุริยคติ” นี้ ได้กำหนดลงไว้ให้วัน เดือน ในปีหนึ่งๆ มีจำนวนเท่ากัน กล่าวคือ ให้มี ๓๖๕ วัน สำหรับปีหนึ่ง ทั้งนี้ กำหนดให้เดือนที่ลงท้าย ด้วยคำว่า “ยน” เช่น เมษายน มีจำนวน ๓๐ วัน เว้นแต่เดือนกุมภาพันธ์ ปกติสุรทินมี ๒๘ วัน และในปีอธิสุรทิน มี ๒๙ วัน การนับปีแต่โบราณ คนไทยเรียกชื่อปีทั้ง ๑๒ ปี ตามชื่อนักยตร์ คือ ปีชวด มีรูป หนู เป็นเครื่องหมาย ปีฉลู มีรูป วัว เป็นเครื่องหมาย ปีขาล มีรูป เสือ เป็นเครื่องหมาย ปีเถาะ มีรูป กระต่าย เป็นเครื่องหมาย ปีมะโรง มีรูป งูใหญ่ เป็นเครื่องหมาย	

		ปีมะเส็ง มีรูป งูเล็ก เป็นเครื่องหมาย ปีมะเมีย มีรูปม้า เป็นเครื่องหมาย ปีมะแม มีรูป แพะ เป็นเครื่องหมาย ปีงอก มีรูปลิง เป็นเครื่องหมาย ปีระกามีรูป ไก่ เป็นเครื่องหมาย ปีจอมีรูป หมา เป็นเครื่องหมาย ปีกุน มีรูป หมู เป็นเครื่องหมาย แล้วกำกับปีนักษัตรนั้นด้วยจุลศักราช ตัวอย่างเช่น ปีกุน นพศก จุลศักราช ๑๒๔๘ ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ มีประกาศทางราชการให้ยกเลิกการใช้จุลศักราชกำกับปีนักษัตรพร้อมประกาศให้ใช้วันเดือนปีอย่างใหม่ โดยให้ใช้ศักราช รัตนโกสินทรศก เขียนเป็น ร.ศ. ศักราชนี้เริ่มต้นปีที่ ๑ ในปีพุทธศักราช ๒๓๒๕ โดยเขียนดังนี้ รัตนโกสินทรศก ๑๐๘ เลขที่ ๒๒ ที่เขียนกำกับศก หมายถึงปีที่ ๒๒ แห่งรัชกาล การใช้วันเดือนปีตามที่กล่าวมานี้ เริ่มต้นใช้มาแต่วันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๐๘ เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงปี รัตนโกสินทรศก ๑๓๑ หรือพุทธศักราช ๒๔๕๖ จึงมีประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เปลี่ยนการใช้รัตนโกสินทรศกมาใช้พุทธศักราชตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๔๘๔ ทางราชการได้ประกาศเปลี่ยนแปลงวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งเมื่อในรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯให้ใช้เดือนเมษายนเป็นเดือนต้นปีแทนและมาใช้มาโดยลำดับ	

		จนถึงปัจจุบัน ในเมืองไทยได้ใช้แบบแผนการนับวัน เดือนปี แต่เดิมเป็น อย่างจันทรคติ แล้วต่อมาได้เปลี่ยนมาใช้ปฏิทินลำดับ วัน เดือน ปี ตามสุริยคติ กระนั้นก็ดี คนไทยส่วนมากที่อยู่ตาม ชนบทก็ยังพอใจใช้ปฏิทินหรือแบบแผนการนับวัน เดือน และปี ตามอย่างจันทรคติอยู่เช่นเคย ดังจะเห็นได้ว่า ปฏิทินที่เป็นแบบแผนหรือตารางบอกวัน เดือนปี อย่าง จันทรคติยังได้รับความนิยมและมีใช้กันอยู่เป็นลำดับ	
๕๒.	ปฏิทินหลวง	ปฏิทินที่จัดทำโดยโหรหลวงประจำราชสำนัก ในสมัย โบราณกรมหลวงโหรมีหน้าที่จัดทำขึ้นปัจจุบันเป็นหน้าที่ ของโหรหลวง กองพระราชสำนัก สำนักพระราชวัง เมื่อ โหรได้คำนวณวันเดือนปีและยกร่างขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย แล้ว ก็โปรดเกล้าฯ ให้สำนักพระราชวังจัดพิมพ์สำหรับ พระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการและ ประชาชนที่มาลงนามและลงถวายพระพรในวันขึ้นปีใหม่ และส่งไปยังกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ เพื่อใช้ในทาง ราชการ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปฏิทิน ทินหลวงยังอยู่ในรูปประกาศสงกรานต์ เขียนเป็นภาพ เกี่ยวกับปีนักษัตรและนางสงกรานต์ประจำปีนั้นๆ แฉวน ไว้ที่ประตูพิมานไชยศรีในพระบรมมหาราชวัง สำหรับ ทางราชการและประชาชนได้ทราบ ต่อมาในรัชกาลพระ บาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้จัดทำ ปฏิทินหลวงเป็นสมุดปกและมีข้อความที่ปกเขียนว่า “ปฏิทินหลวง พุทธศักราช... พระราชทานสำหรับ ความสุขปีใหม่” ซึ่งเป็นราชประเพณีที่สืบมาจนกระทั่ง ปัจจุบัน ปฏิทินหลวงมีสารบัญชบอกเลขหน้าของเนื้อหาแต่ละเรื่อง ต่อจากสารบัญจะมีหน้าบอกพุทธศักราชในปีนั้นรวมทั้งปี ที่ครองราชย์ในรัชกาลปัจจุบัน รัตน โกสินทรศก	ประกอบ นิมมาน เหมินท์, “ปฏิทิน หลวง,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๔๖๓- ๓๔๖๔.

		เทียบจันทรคตินิยมแบบไทย และศักราชอิสลาม หน้าถัดไปเป็นกาลโยคของจุลศักราชปีนั้น แจ้งให้ทราบถึงวันยาม ฤกษ์ ราศี คติที่เป็นธงชัย อธิบติ อุบาทว์และโลกาวินาศ ต่อจากนั้นเป็นปฏิทินย่อตามสุริยคติ ตารางแสดงกำหนดเทศกาลสำคัญ และรัฐพิธีในแต่ละปีนั้น ต่อจากนั้นเป็นเลขหมายโทรศัพท์ประจำพระที่นั่งและพระตำหนักต่างๆ ในกรุงเทพมหานครและพระราชฐานต่างจังหวัด ที่อยู่พร้อมทั้งเลขหมายโทรศัพท์ขององคมนตรี ข้าราชการในสำนักพระราชวัง ข้าราชการบริพารในพระตำหนักสวนจิตรลดา เป็นต้น ส่วนท้ายเป็นบันทึกทั่วไปเหมือนไดอารี่ ปฏิทินหลวงในรัชกาลปัจจุบันมี พระนามาภิไธยย่อ ภ.ป.ร. ประทับไว้ที่ปกอยู่หน้าคำว่า ปฏิทินหลวง ปลายปฏิทินจะเปลี่ยนเป็นสีตามวันที่ตรงกับวันปีใหม่ของปีนั้นๆ ด้วย	
๕๓.	ปี เดือน วัน และยามแบบโบราณของไทย	สมัยโบราณไทยนับวันและปีแบบรอบละ ๖๐ เช่น วันแรกของรอบคือวันกาบไฉ้ วันที่สองคือวันดับเป้า สีลาจารีกล้านนา เรียกว่า วันหนไทยคือวันทางไทนั่นเอง ส่วนวันในสัปดาห์คือวันอาทิตย์ วันจันทร์ถึงวันเสาร์ เรียกว่า “วันเม็ง” คือวันนับแบบมอญ วันหนไทใช้อยู่ในล้านนา อีสาน สุโขทัยยุคต้น และไทอาหม ปัจจุบันเผ่าไทในพม่า ไทเมา ไทลื้อในญวนนาน จ้วงในไกวเจา กวางสี ไทในประเทศลาว และไทในเวียดนามยังใช้ระบบนับวันแบบนี้อยู่ การนับเดือนแบบจันทรคติ เริ่มตั้งแต่เดือนอ้ายประมาณเดือนธันวาคม เดือนยี่ เดือนสาม ไปจนถึงเดือน ๑๒ โดยมีเดือนคู่คือ เดือนยี่ เดือนสี่ ฯลฯ เป็นเดือนถ้วนมี ๓๐ วัน และเดือนคู่คือ เดือนอ้าย เดือนสาม ฯลฯ เป็นเดือนขาดมี ๒๙ วัน การนับปีแบบโบราณของไทย ขึ้นต้นปีที่ ๑ ตามศักราช	ประเสริฐ ณ นคร, “ปี เดือน วัน และยามแบบโบราณของไทย,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๗๐๑-๓๗๐๓.

		โบราณ แต่ถ้าตามจุลศักราชแล้วจุลศักราช ๑ ตรงกับปีกัศ โก จุลศักราช ๒ ตรงกับ ปีกค ใจไปตามลำดับ การนับปี แบบนี้ตรงกับปีของจีนสมัยโบราณเมื่อสองพันปีมาแล้ว ซึ่งเรียกว่าแม่ปีและลูกปี แต่เปลี่ยนแม่ปีเป็นกึ่งและลูกปี เป็นก้าน แดงว่าไทยเคยอยู่ใกล้ชิดกับจีนมาเมื่อสองพันปี ก่อนแล้ว	
๕๔.	ฝนชะลาน	ฝนชะลาน เป็นฝนที่ตกลงเล็กน้อย ปรปรายในช่วงเดือน มกราคมถึงเดือนมีนาคม เกษตรกรที่เป็นชาวนาเรียกฝนนี้ ว่า “ฝนเดือนสาม” หรือ “ฝนชะลาน” ที่เรียกว่าฝนชะลาน เพราะมักจะตกลงมาในช่วงที่ชาวนายังนวดข้าวในลานยังไม่ เสร็จ ส่วนเกษตรกรที่เป็นชาวสวนจะเรียกฝนนี้ว่า “ฝน ชะซ่อมมะม่วง” เพราะในระยะนี้มะม่วงจะออกช่อพอดี ฝนชะลาน ไม่สร้างความเสียหายให้แก่ผลผลิตของชาวนา มากนัก เพราะเป็นฝนเบาๆ เมื่อตกลงมาจะยังอยู่ในใน ลานนวดข้าวซึ่งชาวนาได้ปราบพื้นดินไว้ แน่น และทา พื้นผิวไว้ด้วยโคลนละเอียดหรือมูลโคไว้อย่างดีแล้ว น้ำฝนที่ขังอยู่มักจะพยายามเร่งนวดข้าวให้เสร็จก่อนที่ฝน จะชะลานจะตก เพื่อมีจะมีให้เกิดความเสียหาย และฝนนี้ จะช่วยชะล้างฝุ่นละอองที่เกิดจากการนวดข้าวให้หมดไป ส่วนชาวสวนโดยเฉพาะสวนมะม่วงฝนชะซ่อมมะม่วง นั้น เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะตามธรรมชาติแล้วมะม่วงช่วง ที่เริ่มออกช่อจะต้องได้น้ำเพิ่มเติมเพื่อให้มะม่วงออกผล สมบูรณ์ หากปีใดฝนชะซ่อมมะม่วงหายหรือขาดไป หรือ ตกลงมาน้อย ชาวสวนจะต้องพยายามหาน้ำที่อื่นมาฉีด เพิ่มเติมทดแทน	ราศี บุรุษรัตนพันธุ์ , “ฝนชะลาน,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า๓๘๐๓.
๕๕.	ความฝนจิต นิวรรณ์	ความฝนที่เกิดจากจิตนิวรรณ์ หมายถึงจิตใจที่วิตกกังวล หรือหมกมุ่นหรือฝังใจอยู่กับเรื่องราวต่างๆ จนจิตใจ ฟุ้งซ่าน เมื่อนอนหลับก็หลับไม่สนิท มักฝันไปต่างๆ นานา ตามที่จิตหมกมุ่นอยู่ หรือเมื่อก่อนนอนพูดคุยเรื่อง อะไรกับญาติมิตรก็เอามาเก็บไปฝันได้หรือมีเรื่องอะไรกับ	ฝอยฝ่า พันธุ์พัก, “ทำนายฝัน ความ ฝนจิตนิวรรณ์,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย

		ญาติมิตรก็เก็บเอาเรื่องนั้นไปฝันได้กรือมิรู้เรื่องเก็บสะสมไว้ในความคิดตั้งแต่เด็กๆ นานๆก็จะมาปรากฏเป็นความฝันเสียครั้งหนึ่ง ความฝันเช่นนี้ทำนายไม่ได้และจะฝันเวลาใดก็ได้ตลอดคืน มักเป็นความฝันที่ไม่ปะติดปะต่อเป็นเรื่องราว และภาพที่เห็นในฝันไม่ชัดเจน	ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๘๐๗- ๓๘๐๘.
๕๖.	ความฝันเทพ สังหรณ์	เทพสังหรณ์ ความฝันที่เกิดเทพสังหรณ์ หมายถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทวดามาเข้าฝันหรือบันดาลให้ฝันเห็นสิ่งต่างๆ เป็นการมาเตือนหรือบอกเหตุล่วงหน้าเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับตนหรือหรือสามีภรรยาบุตรธิดาของตน ความฝันที่เป็นเทพสังหรณ์จะต้องฝันในเวลาเช้ามืด คือตั้งแต่ตีสี่จนถึงฟ้าสว่างเพราะเวลาตีสี่เป็นเวลาซึ่งเชื่อว่าเทวดาเริ่มทำงาน ความฝันจากเทพสังหรณ์ทำนายได้ตามตำรา	ฝอยผ่า พันธุ์ฝึก, “ทำนายฝัน ความ ฝันเทพสังหรณ์,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๘๐๗- ๓๘๐๘.
๕๗.	ทำนายฝันตาม วัน	ทำนายฝันเชื่อว่าความฝันที่เกิดจากบุญนิมิต และเทพสังหรณ์ เป็นความฝันที่ทำนายได้ตามตำราทำนายฝัน ยิ่งถ้าฝันแล้วตื่นขึ้นมาในเวลาฟ้าสว่างพอดีนับว่าแม่นยำมากวันที่ฝันก็ทำนายได้เช่นกัน ดังนี้ ฝันวันอาทิตย์ ดีร้ายจะได้แก่ชาวประชา ฝันวันจันทร์ ดีร้ายจะได้แก่ญาติสนิทมิตรสหาย ฝันวันอังคาร ดีร้ายจะได้แก่บิดามารดา	ฝอยผ่า พันธุ์ฝึก, “ทำนายฝันตามวัน ,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๘๐๗-

		ฝันวันพุธ ดีร้ายจะได้แก่สามีภรรยาและบุตรหลาน ฝันวันพฤหัสบดี ดีร้ายจะได้แก่ครูบาอาจารย์ ฝันวันศุกร์ ดีร้ายได้แก่ข้าทาส บริวาร ฝันวันเสาร์ ดีร้ายจะได้แก่ตัวเอง	๓๘๐๕.
๕๘.	การแก้ฝัน	เมื่อฝันร้าย การแก้ฝันก็คือการเล่าความฝันนั้น เช่นถ้าท่านให้แก้ฝันกับน้ำ ก็หมายความว่าให้ผู้ฝันดื่มน้ำใสจนมาแล้วเล่าความฝันให้ไปแก้ฝันกับน้ำ ก็หมายความว่าให้ผู้ฝันดื่มน้ำใสจนมาแล้วเล่าความฝันของตนให้น้ำในขันฟัง แล้วทำนายฝันให้ตัวเองว่าจะพบแต่ความสุขสวัสดิ์มีโชคลาภ เล่าเสร็จแล้วก็เทน้ำทิ้งไป	ฝอยผ่า พันธุ์ฝึก, “การแก้ฝัน,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๘๐๗-๓๘๐๘.
๕๙.	บุพนิมิต	ความฝันที่เกิดจากบุพนิมิต หมายถึง บุญกุศลหรืออกุศลกรรมที่สร้างสมไว้ บังเกิดเหตุในฝันเห็นสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตน เป็นความฝันที่เกิดจากอำนาจของกรรม เช่น ฝันเห็นสถานที่ที่แปลกประหลาดไม่เคยพบเห็นมาก่อน ณ ที่ใด บน โลกมนุษย์ ฝันเช่นนี้ก็ทำนายได้ว่าเป็นสถานที่ที่ตนจะไปอยู่หลังการตาย หรือเจตภูตออกจากร่างหายไปท่องเที่ยวภพภูมิต่างๆ ที่มนุษย์ผู้ยังมีชีวิตอยู่มาอาจไปได้ ฝันลักษณะบุพนิมิตมักจะฝันเห็นสถานที่แปลกๆ หรือฝันเห็นญาติพี่น้องญาติสนิทมิตรสหายที่ตายไปแล้วอยู่ในสถานที่แปลกๆ หรือ ฝันว่าญาติพี่น้องที่ตายไปแล้วมาเยี่ยมที่บ้านของตน หรือเทวดาสรางภาพนิมิตให้เห็นในฝัน ความฝันที่เป็นบุพนิมิตจะเป็นภาพที่ชัดเจนมากและเวลาที่ฝันต้องเป็นช่วงเข้านอนคือฝันแล้วตื่นขึ้นตอนรุ่งการฝันเช่นนี้จะทำนายได้ตรงตามตำรา	ฝอยผ่า พันธุ์ฝึก, “ทำนายฝัน บุพนิมิต,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๘๐๗.

		การทำนายฝัน	
๖๐.	ทำนายฝัน	ตัวอย่างฝันร้ายแต่ทำนายได้เป็นเรื่องดี ฝันว่าตัวเองขาด เหลือแต่กาย จะได้เป็นพระยาพานทอง ฝันว่าตกถึงส้วมสกปรก หรือเหยียบอุจจาระ จะโชคดี มีลาภ ฝันว่าถูกตัดนิ้วและใบหู จะได้ยศศักดิ์ ฝันว่าตัดหัวคน จะมีอำนาจวาสนา ฝันว่าเห็นผีจะได้ลาภ ฝันว่าตนเองตาย จะอายุยืน หายจากโรคที่จะมาเบียดเบียน ฝันเห็นตะกวดขึ้นบ้าน จะได้การงานดี ฝันเห็นซากศพมีน้ำเหลืองพะเนำเหม็น จะได้ลาภ ตัวอย่างฝันร้ายที่ทำนายได้เป็นเรื่องร้าย ฝันว่านุ่งผ้าสีแดงจะเกิดเรื่องร้าย ฝันว่าไฟไหม้บ้าน จะมีเรื่องเดือดร้อน ให้แก้ฝันกับน้ำ เรื่องร้ายจะกลายเป็นดี ฝันว่าเสือกัด จะมีศัตรูมุ่งร้ายพยาบาท ฝันว่าฟ้าผ่าตัวจะเกิดเหตุร้าย ฝันว่าเดือนหงายฟ้ากระจ่าง เมฆจะจาง ฝันว่าคนเอามีดมาฟันเท้าตัวจนเลือดไหล อย่าเดินทางไกล จะมีภัย ฝันว่าฆ่าวัวควาย จะเกิดเรื่องร้ายหลายประการ ให้แก้ฝันกับไฟ ร้ายจะกลายเป็นดี	ฝอยผ่า พันรูกัก, “ทำนายฝัน,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มุลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๘๐๗- ๓๘๐๘.

		ฝันว่าจี้เกวียนเทียมควาย อย่าออกจากบ้านไปไหน จะมีภัย ฝันว่าผึ้งแตนต่อย จะตกอับมีคนแก่ง ฝันว่าได้ผ้าแดง จะเดือดร้อนใจให้แก่ฝันกับต้นไม้ฝันว่าบ้านถูกฟ้าผ่า เจ้าของบ้านจะตาย เจ็บไข้ได้ป่วย ให้แก่ฝันกับน้ำที่ทาน้ำ ฝันว่ารุ่งพุ่งลงมา จะมีคนมาฆ่า ถึงความย่อยยับ ฝันว่าได้อาวุธ ผู้สูงอายุหรือเจ้านายจะพยายามทำร้าย ฝันว่าเดินเข้าไปในถ้ำมืด ชีวิตจะตกต่ำ หากูครองไม่ได้ ไม่มีใครยอมรับนับถือ (แต่บางตำราว่าดี ที่ฝัดเคืองจะเสื่อมคลาย ไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียน) ฝันว่าพายเรือไปแล้วเรือล่ม กูครองจะเสียชีวิต ให้แก่ฝันที่กองไฟ ฝันว่าบ้านพัง จะพบความวิบัติ ให้แก่ฝันที่กลางแม่น้ำ ฝันว่าหางงอกออกจากตัว ให้แก่ฝันที่กลางสะพานหรือในวิหาร และตัดผมออกหน่อยหนึ่ง ฝันว่าฟันโยก ตัวจะตายหรือญาติป่วย เสียชีวิต ฝันว่าดันโพธิ์ขึ้นในบ้าน ตัวจะตาย ฝันว่าผมหลุดร่วงจากหัว จะมีกรรมถึงชีวิต ฝันเห็นสุริยคราสหรือจันทรคราส บิดาหรือมารดาจะเสียชีวิต	
๖๑.	นิมิตหนูกัดผ้า	นิมิตหนูกัดผ้า เป็นความเชื่ออย่างหนึ่งของคนไทยในภาค	จุลทัศน์ พยาฆรา

		กลาง ดำรงว่าด้วยหนูกัดผ้าดำราหนึ่งมีมาแต่โบราณ ไม่ทราบนามผู้แต่ง ได้แสดงนิมิตและอุปเทศหนูกัดผ้า โดยอธิบายจากรอยที่หนูกัดผ้า เช่น หนูกัดเป็นรูปเหมือนปากกระดิ่ง ทำนายว่าจะได้ลาภ ถ้าเหมือนพระจันทร์ จะได้ลาภได้เงินได้ทอง ถ้ากัดเป็นรูปพระนางจะได้มิตรสหาย ภรรยาหรือบุตร ถ้ากัดเป็นร่องเข้าไปอยู่ที่ไหนก็จะมีความสุข อยู่ดีกินดี กัดเป็นรูปต้นไม้ รูปดอกบัวก็จะได้ลาภมีความสุขเกษมเย็นใจ กัดเป็นรูปเมฆมุนั้นดีมาก กัดเป็นรอยสุนัขจะได้เป็นขุนนาง กัดเป็นรูปธนูหรือสังข์ก็ดี กัดเป็นรูปปราสาทราชมณเฑียรก็จะได้ลาภเหมือนกัน นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับวันที่หนูกัดด้วย เช่น หนูกัดวันอาทิตย์โชคจะไปตกที่พระมหากษัตริย์ วันอังคาร สุขทุกข์จะตกแก่บิดามารดา วันพุธ ร้ายดีจะตกแก่บุตรและภรรยา วันพฤหัสบดี ร้ายดีจะตกแก่ครูอาจารย์ วันศุกร์ จะตกแก่สิ่งของของตนเอง และในวันเสาร์ ร้ายดีจะตกแก่ตนเอง	นนท์, “นิมิตหนูกัดผ้า,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๕๘๗-๖๕๘๘.
๖๒.	นิมิตหนูร้อง	นิมิตหนูร้อง เป็นความเชื่ออย่างหนึ่งของคนไทยภาคกลาง ตามเห้าเรือนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้คนทั่วไป มักมีหนูเข้ามาอาศัยอยู่ หนูเป็นสัตว์ที่คนรังเกียจและไม่ชอบที่จะให้มันเข้ามาอยู่ร่วมด้วย เพราะหนูมักกัดผ้าหรือแทะเครื่องใช้ต่างๆ เสียหายอยู่เนืองๆ ทั้งยังขโมยของกินละกัดสัตว์เลี้ยงตายอยู่บ่อยๆ บางวันยังส่งเสียงรบกวนทั้งตอนกลางคืนและกลางวัน หนูส่งเสียงร้องเป็นที่น่ารำคาญ คนแต่ก่อนไม่ชอบเสียงร้องของหนู แต่บางคนชอบสังเกตจับสำเนียงเสียงหนูเป็นนิมิตเป็นกลางบอกเหตุ ที่อาจจะเกิดขึ้นภายหน้า จะโดยบังเอิญหรือประจวบมาเข้ากัน ก็นับถือหรือเชื่อกันว่า หนูร้องเป็นนิมิตหรือกลางบอกเหตุอย่างหนึ่ง นิมิตหนูร้องว่าด้วยอุปเทศและพยากรณ์ 'ใครมีผู้รจนาคำราชันไว้ ถ้าหนูร้องจกๆ จะได้ลาภ ร้องซุกๆ ไม่ดีจะ	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์, “นิมิตหนูร้อง,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๕๘๘-๖๕๘๙.

		เกิดอันตราย ถ้าร้องจิด จิด จะได้ข้าวปลาอาหาร ร้องสุดๆ จะมีผู้กล่าวโทษภายหลัง และถ้าร้องเข็ญๆ จะเกิดเหตุร้าย เป็นต้น หนุร้องและความเชื่อนิมิตที่มาจากเสียงหนุร้อง เป็นความรู้เนื่องด้วยทางโชคและเคราะห์ อย่างหนึ่ง ที่ผู้คนสมัยก่อนนับถือกันแพร่หลาย ปัจจุบันความเชื่อนี้ยังพอมิหลงเหลือบ้างในสังคมเก่า	
๖๓.	จตุโลกบาล	จตุโลกบาล หมายถึงเทวดา ๔ องค์ซึ่งมีหน้าที่รักษาโลกทั้ง ๔ ทิศ ตามคัมภีร์ทางพุทธศาสนา เทวดาทั้ง ๔ องค์สถิตอยู่บนสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกซึ่งอยู่บนยอดเขาเขายุกนธร คูเลโลกทิศละองค์แต่ละองค์มีชื่อและมีลักษณะดังนี้ ๑. ท้าวธตรฐ มีหน้าที่รักษาโลกด้านทิศตะวันออก เป็นหัวหน้าคนธรรพ์ สถิตอยู่บนยอดเขา ยุกนธรด้านทิศตะวันออกของเขาพระสุเมร มีรัศมีกายสีขาว สูง ๒ คาวุต เท่ากับ ๒๐๐ เส้น มีพระขรรค์เป็นอาวุธ มีช้างเป็นพาหนะ สวมอาภรณ์ผ้าทิพย์ยาว ๔๐ ศอก กว้าง ๒๐ ศอก มีบริวารแสนโกฏิถือหอกทองโล่ทอง ท้าวธตรฐมีพระนครกว้าง ๑,๐๐๐ โยชน์ ยาว ๑,๐๐๐ โยชน์ มีทิพย์วิมานตั้งอยู่ในพระนครด้านทิศเหนือ วิมานมีบริเวณกว้าง ๒๕๐ โยชน์ มีกำแพงทองล้อมรอบ มีเชิงเทิน ชุ่มประคูลหอบและเสาด้ายสวขงามนอกพระนครมีสวนอุทยานและสระ โบกขรณี ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ในระหว่างสวนและสระนั้นเป็นที่ตั้งแห่ง วิมานของบรรดาเทพบุตรและเทพธิดาซึ่งเป็นบริวาร ๒. ท้าววิรูปักษ์ มีหน้าที่ดูแลรักษาโลกทางทิศใต้ เป็นหัวหน้าเหล่ากุมภัณฑ์ มีรัศมีกายสีแดงดังสีชาดหรุณ สูง ๒ คาวุต เท่ากับ ๒๐๐ เส้น มีหอกทองเป็นอาวุธ มีม้าเป็น	ไตรภูมิพระร่วง. กรุงเทพฯ : รุ่ง วัฒนา ๒๕๑๕ หน้า ๑๕๕-๑๖๖. ส.พลาญน้อย. เทวนิยาย. กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์ ๒๕๑๕, หน้า ๒๕๗ - ๓๑๓.

		พาหนะ นุ่งห่มผ้าทิพย์ มีบริวารแสน โกลี ถือโล่เงิน หอกทอง สถิตอยู่บนยอดเขาเขาคันธรด้านทิศใต้ของเขาสุมะรุ พระนครกว้าง ๑,๐๐๐ โยชน์ ยาว ๑,๐๐๐ โยชน์ ๓. ท้าววิรูปักษ์ มีหน้าที่ดูแลรักษาโลกทางทิศตะวันตก เป็นหัวหน้าเหล่านาจ มีกายสีทอง สูง ๒ คาวุต เท่ากับ ๒๐๐ เส้น มีศรเป็นอาวุธ พาหนะเป็นม้า มังกร สวมมงกุฎประดับรูปนาค มีบริวารแสน โกลี ถือโล่ แก้วมณีและหอกทอง สถิตอยู่บนยอดเขาเขาคันธรด้านทิศตะวันตกของเขาสุมะรุ มีวิมานกว้าง ๒๕๐ โยชน์ มีกำแพงทองล้อมรอบ ภายนอกพระนครมีสวนอุทยานและสระ โบกขรณีทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ในระหว่างสวนและสระเป็นที่ตั้งแห่งวิมานของเทพบุตรและเทพธิดาซึ่งเป็นบริวาร ๔. ท้าวกูเวรหรือกูเพร มีหน้าที่ดูแลรักษาโลกทางทิศเหนือ เป็นหัวหน้าเหล่ายักษ์ สถิตอยู่บน ยอดเขาเขาคันธรด้านทิศเหนือของเขาสุมะรุ และได้ชื่อว่าเป็นเจ้าแห่งขุมทรัพย์มีชื่อหลายชื่อ ได้แก่ ไวศรวัน เวสสวัน และไพศรพน เป็นต้น ท้าวกูเวรนี้มีรัศมีกายมีเขียว สูง ๒ คาวุตเท่ากับ ๒๐๐ เส้น ในอัฐกถาอาถรรพณ์ ภูษสูตรว่าท้าวกูเวรครองอีสานราชธานี มีสระโบกขรณีใหญ่สระหนึ่งชื่อว่า ธรณี กว้าง ๕๐ โยชน์ในสระมีดอกบัวและสัตว์หลายชนิด ขอบสระมีมณฑปแก้วชื่อ ภคลาวดี กว้างใหญ่ ๑๒ โยชน์เป็นที่พักผ่อน มีเครื่อง เภารกลวดีลดาวัลย์ปกคลุม มีดอกห้อยย้อยสวยงาม เป็นสโมสรสถานของเหล่ายักษ์บริวาร นอกจากนี้ยังมีนครอื่นอีก ๑๐ นคร ท้าวกูเวรมียักษ์เสนาบดี ๑๒ คน ยักษ์รักษาพระนคร ๑๒ คน ยักษ์เฝ้าประตูนิเวศ ๑๒ คน และยักษ์ที่เป็นทาส ๕ คน ท้าวกูเวรเป็นเทพที่มีเรื่องราวความเป็นมาหลายอย่าง (ดูคำเพิ่มเติมว่า กูเวร) ท้าวจุโลกบาลอยู่บนสวรรค์ที่เรียกว่าจาตุมหาราชิก ซึ่งเป็นสวรรค์ชั้นที่ ๑ ในฉกามาพจรภพในไตรภูมิพระร่วงบรรยายว่า สวรรค์ชื่อจา	

	คุมหาราชิกนี้ตั้งอยู่บนเขาขุคนธร เมืองของท้าวโลกบาล แต่ละองค์เป็นเมืองใหญ่อยู่ทิศละเมือง แต่ละเมืองกว้าง ๔,๐๐๐,๐๐๐ วา มีกำแพงทองประดับแก้ว ๗ ประการสูง ๘,๐๐๐ วา ล้อมรอบ บานประตูเมืองก็ประดับด้วยแก้ว และเหนือทุกประตูมีปราสาทแก้ว ในเมืองก็มีแต่ปราสาท แก้ว แผ่นดินก็เป็นแผ่นดินทอง งามแพรวพราวและ ราบเรียบเหมือนหน้ากลอง ในสระที่มีน้ำใสเหมือนแก้วมี ดอกบัว ๕ ชนิดบานและส่งกลิ่นหอม ในเมืองมีต้นไม้ พิเศษที่มีดอกและผลตลอดเวลาไม่รู้วาย เทพดาในจาดุมหาราชิกมีอายุได้ ๕๐๐ ปีทิพย์เทียบกับปี ในมนุษย์โลกได้ ๕ ล้านปี ท้าวจุโลกบาลทั้ง ๔ นี้เมื่อถึง วันขึ้น ๑๕ ค่ำ แรม ๑๕ ค่ำขึ้น ๘ ค่ำ และแรม ๘ ค่ำ จะไป เทียวดูคนทั้งหลายว่าทำบุญหรือทำบาป อย่างไรบ้าง ความในไตรภูมิพระร่วงบรรยายดังนี้ "ในเมื่อราตรีกาล เทียงคืนวันพระจุโลกบาลทั้ง ๔ ตนๆหนึ่งชื่อท้าวกุเวรราช ตนหนึ่งชื่อว่าท้าวตตรฐราช ตน หนึ่งชื่อวิรูปกษราช ตนหนึ่งชื่อว่าท้าววิรูปหกษราชและ พระจุโลกบาลทั้ง ๔ ตนนี้ไว้ เถึงวันดับก็ดี วัดเพ็งก็ดี เดือนขึ้น ๘ ค่ำ เดือนแรม ๘ ค่ำก็ดี ย่อมไปเทียวดูคน ทั้งหลายอันทำบุญและทำบาปในแผ่นดินนี้" เรื่องของจุโลกบาลมีปรากฏในโลกลาลสูตร อังคุตร นิกาย ดิกนิบาต และในคัมภีร์มโนรลปุรณี อัญญาโลกาลสูตร ว่า ท้าวจุโลกบาลได้รับบัญชาจาก พระอินทร์ให้เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่บัญชาคนทำบุญชี้ จดบันทึกการทำบุญทำบาปของมนุษย์ในมนุษย์โลก ท้าว จุโลกบาลลงมาบันทึกเองบ้าง ให้โอรส เสนาอำมาตย์ หรือภุมเทวดาบันทึกให้บ้าง ท้าวจุโลกบาล เป็นผู้บันทึก ขึ้นถวายพระอินทร์ท้าวจุโลกบาลมีส่วนเกี่ยวข้องกับคติ ความเชื่อและพิธีกรรมในภาคกลาง ทั้งพิธีในราชสำนัก และพิธีของชาวบ้าน เช่น ในพระราชพิธีสิบสองเดือน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงบรรยายว่า ในพิธีสารทในพระบรมมหาราชวังในรัชสมัยของ	

		พระองค์เมื่อมีการกวาดล้างทิพยและกระยาสารท บริเวณ พิธีแขวนรูปท้าววิรุฬหก ท้าวฤๅษและเทพบริวาร ในพระ ราชพิธีพืชมงคลก็กำหนดให้ปั้นรูปท้าวจุลโลกบาลไว้ ๔ ทิศ โดยปั้นให้มีมือข้างหนึ่งท้าวที่เอว มืออีกข้างหนึ่งชี้ ขึ้นไปบนอากาศ ในการทำพิธีมงคลของชาวบ้านซึ่งมีการ สังเวยเทวดาจะมีการกล่าวอัญเชิญท้าวจุลโลกบาลให้มา รับเครื่องสังเวยและอำนวยความสุขสวัสดิด้วย	
๖๔.	ซื้อขายเด็กขี้ อ่อน : ความเชื่อ	การซื้อขายเด็กขี้อ่อน เลี้ยงยาก เป็นความเชื่อของคนใน ตำบลหนองขาว อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรีมาแต่โบราณ เด็กที่พ่อแม่เลี้ยงยาก คือ อ่อนโยน เย็นปวยอยู่เสมอ สามวันดีสี่วันไข้ พ่อแม่ก็จะนำเด็กไปขายให้กับคนที่เลี้ยงดูง่าย คือเลี้ยง ดูกว่านอนสอนง่าย สุขภาพแข็งแรงไม่เคยเจ็บ ป่วยในราคา ๑ - ๕ บาท ผู้ซื้อก็จะซื้อเด็กมาเป็นลูกของตน เมื่อทำพิธีรับจะพูดว่า "ขอให้ขวัญร้ายออกไปจากตัวลูก "โดยพูด ๓ ครั้ง" ขวัญ เอ๋ย ขอให้ขวัญดีจงเข้าสู่ ในตัวของคุณ อยู่กับพ่อแม่จนแก่จนเฒ่า ถือไม้เท้ายอด ทองกระบองยอดเพชร เขาไม่เรียก ก็อย่าขาน เขาไม่วานก็อย่าไป อยู่กับเห่าเฝ้ากับเรือน อยู่ กับพ่อกับแม่นะลูกนะ" แล้วก็คืนให้กับพ่อแม่ที่แท้จริง บางคนจะนำเด็กไปถวาย ให้กับพระสงฆ์ที่วัดก็มี เพราะเชื่อว่าพระสงฆ์จะ ปกป้องคุ้มครองให้เด็กเป็นผู้ว่านอนสอนง่าย คุ้มครองให้ ปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง	สารภี มณีจินดา. สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๔๒.

บทที่ ๖

ฐานข้อมูลวัฒนธรรม ภาคกลาง

หมวดงานช่างพื้นบ้าน

ความหมายและความสำคัญของงานช่าง

ช่างในคติของศิลปะไทย หมายถึง ผู้ทำงานฝีมือ เรียกตามลักษณะของวิธีการทำศิลปะของวิธีการทำศิลปะแต่ละประเภท ได้แก่ ช่างรัก ช่างถม ช่างทอง ช่างจักสาน ช่างเขียน ช่างไม้ ช่างหล่อ ดังที่มีชื่อเรียกรวมกันว่า ช่างสิบหมู่ อันหมายถึงช่างฝีมือในด้านต่างๆ ที่เป็นช่างหลวง หรือช่างประจำในสังกัดของเจ้านาย การช่างไทยเป็นงานศิลปะที่สร้างด้วยมือด้วยกรรมวิธีต่างๆ เพื่อการใช้สอยและวัตถุประสงค์อื่นๆ ศิลปะหัตถกรรม วิธีการผลิต หรือจำแนกตามสถานภาพของช่าง ได้แก่ ช่างหลวง ช่างวัด และช่างชาวบ้าน งานช่างชาวบ้านเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ผลิตภายในครัวเรือน โดยการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญมากกว่าการเรียนรู้ทฤษฎีที่แน่นอน ลักษณะงานที่แสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ วิธีการผลิตมักจะเป็นไปตามธรรมชาติที่เรียบง่ายและมีความประสานกลมกลืน ทำให้เกิดความงามที่มีลักษณะเฉพาะถิ่นที่แตกต่างไปจากสินค้าอุตสาหกรรม งานหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นอาชีพที่ทำควบคู่กับอาชีพที่ผลิตกันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ ฝ้ายทอ เครื่องปั้นดินเผา งานจักสานหวายและไม้ไผ่ งานโลหะ งานตีเหล็ก ผลิตภัณฑ์ดนตรีพื้นเมือง งานอิฐ และงานแกะสลัก นอกจากนี้ งานช่างไทยรวมถึงสถาปัตยกรรม จิตรกรรมและประติมากรรมด้วย เอกลักษณ์ของงานงานช่างไทย คือ รูปแบบกระบวนการผลิตและวัสดุที่ใช้ผลิตปัจจัยทั้งสามประการนี้ ทำให้งานช่างไทยมีลักษณะแตกต่างตามสภาพการดำรงชีวิตและสภาพของสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยได้สำรวจและรวบรวมข้อมูลงานช่างพื้นบ้านภาคกลาง ได้ ๑,๘๗๘ ข้อมูล ประกอบด้วยเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน และในการประกอบอาชีพของชาวภาคกลางซึ่งปรากฏในหลายๆ จังหวัด และงานช่างของกลุ่มอาชีพใน ๒๖ จังหวัดภาคกลาง ดังนี้

งานช่างพื้นบ้าน ที่เป็นวัฒนธรรมร่วม	๑๒๔	ข้อมูล
๑. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดกรุงเทพมหานคร	๓๘๒	ข้อมูล
๒. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี	๖๔	ข้อมูล
๓. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดจันทบุรี	๑๕	ข้อมูล
๔. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา	๑๐๑	ข้อมูล
๕. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดชลบุรี	๘๒	ข้อมูล
๖. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดชัยนาท	๕๔	ข้อมูล
๗. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดตราด	๑๘	ข้อมูล
๘. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดนครนายก	๘๓	ข้อมูล
๙. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม	๖๔	ข้อมูล

๑๐. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดนนทบุรี	๘๒	ข้อมูล
๑๑. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดปทุมธานี	๗๕	ข้อมูล
๑๒. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดปราชินบุรี	๗๑	ข้อมูล
๑๓. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑๕	ข้อมูล
๑๔. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดเพชรบุรี	๔๖	ข้อมูล
๑๕. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดระยอง	๑๓	ข้อมูล
๑๖. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดราชบุรี	๘๔	ข้อมูล
๑๗. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดลพบุรี	๘๒	ข้อมูล
๑๘. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดสมุทรปราการ	๓๘	ข้อมูล
๑๙. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดสมุทรสงคราม	๓๒	ข้อมูล
๒๐. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดสมุทรสาคร	๒๑	ข้อมูล
๒๑. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดสระแก้ว	๕๓	ข้อมูล
๒๒. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดสระบุรี	๓๕	ข้อมูล
๒๓. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดสิงห์บุรี	๑๓	ข้อมูล
๒๔. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี	๖๖	ข้อมูล
๒๕. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๖๗	ข้อมูล
๒๖. กลุ่มงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดอ่างทอง	๔๔	ข้อมูล

ที่	ชื่อ วัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	หมวกกะโล่ ใบตาล	หมวกกะโล่ใบตาล เป็นหมวกซึ่งสานจากดอกไม้ไผ่ เป็นลายเกลวโปร่งชนิดหุ้มมุ้งทั้งส่วนตัวหมวกและปีก กรูด้วยใบตาล และเย็บติดกับโครง ส่วนบนมีรู ปิดด้วย แผ่นใบลานรูปกลม ส่วนล่างของตัวหมวกคาดทับด้วย แผ่นใบตาลเป็นชั้นๆ เพื่อความสวยงาม ส่วนขอบของ ปีกมีเส้นประกับขอบซึ่งเป็นไม้ไผ่เหลาเป็นเส้นกลม สำหรับประกับใบตาลโดยรอบขอบชายโครงหมวก ซึ่ง ช่วยให้ทนทานไม่ชำรุดง่าย ที่เรียกว่าหมวกกะโล่ ใบตาลเพราะมีรูปทรงเหมือนหมวกกะโล่ แต่หมวก กะโล่ที่ทำจากผ้ายังมีราคาแพง การใช้ใบตาลทำหมวก กะโล่ทำให้ราคาถูกลง คนระดับชาวบ้านสามารถใช้ได้ ประโยชน์ หมวกกะโล่ใบตาลใช้ป้องกันแดดและฝนในเวลา ทำงาน	มานิช กงกะนันท์. “หมวกกะโล่ใบตาล,” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๒๒๘.
๒.	กะทอ	ภาชนะสานชนิดหนึ่ง ลักษณะเป็นอ่างรูป ทรงกระบอก ใช้ไม้ไผ่ขัดเป็นตาโปร่ง คล้ายตาชะลอม ใช้สำหรับใส่เสื้อผ้าและสิ่งของเบาๆ เช่น นุ่น ฝ้าย เป็นต้น ประโยชน์ กะทอ ใช้ใส่เสื้อผ้าและสิ่งของเบาๆ เช่น นุ่น ฝ้าย	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “กะทอ,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๒๘.
๓.	กระทาย	ภาชนะ ประเภทเครื่องสานชนิดหนึ่ง รูปทรงกลมป้อม ปากกลมก้นสี่เหลี่ยมขนาดเล็กกว่ากระบุงใช้ใส่เมล็ด พืช เช่น ข้าว ข้าวโพด หรือใส่ของเล็กๆ น้อยๆ ประโยชน์ ใช้ใส่เมล็ดพืช เช่น ข้าว ข้าวโพด หรือใส่ของเล็กๆ น้อยๆ	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “กระทาย,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๘๖.

๔.	กระแอ	กระแอ เป็นเครื่องบังแดดชนิดหนึ่งทำด้วยใบตาลอ่อนหรือใบจากอ่อน นำมาคลี่ให้เป็นแผ่นสี่เหลี่ยม แล้วกรุลงบนโครงซีกไม้ไผ่ สานขัดเป็นตารางประกบ ๒ ด้านเป็นแผงรูปสี่เหลี่ยม ด้านล่างสอดปล้องไม้ไผ่คล้ายกำพูลจักรหรือกำพุ่ม เพื่อสวมลงบนเสาหลักที่ปัก กระแอใช้สำหรับกันบังแดดในที่แจ้งตามพื้นบ้าน ประโยชน์ ใช้บังแดด	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “กระแอ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๔๗.
๕.	กระบาย	กระบาย คือ ภาชนะประเภทเครื่องสานชนิดหนึ่งรูปทรงคล้ายกระบุง แต่ขนาดย่อมกว่า ปากกลมสอบลงหากันที่เป็นรูปสี่เหลี่ยม กระบายมีลักษณะที่ต่างจากกระบุง คือที่ขอบปากไม่เข้าไม้ เสริมขอบอย่างกระบุงทำแต่เพียงเก็บริมโดยขัดดอกระบายใช้ใส่สิ่งของ ผ้านุ่ง ผ้าห่ม เป็นต้น ประโยชน์ กระบายใช้ใส่สิ่งของ ผ้านุ่ง ผ้าห่ม เป็นต้น	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “กระบาย,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๐๔.
๖.	กระชัง	กระชัง เป็นภาชนะจักสานที่ใช้สำหรับจับปลาได้ เพื่อนำไปบริโภคหรือจำหน่าย โดยนำเอากระชังที่มีปลาไปผูกติดกับหลักไม้ในน้ำและลอยเหนือน้ำเอาไว้ กระชังมีลักษณะกลมค่อนข้างแบน ทำด้วยไม้ไผ่ผ่าซีกแล้วสานอย่างหลวมๆ ใช้เส้นหวายผ่าซีกมัดเอาไว้กับโครงภายในตั้งแต่ส่วนบน ส่วนกลาง และส่วนล่าง ส่วนบนมีฝาปิด-เปิด ช่องสำหรับเอามือล้วงจับปลา กระชังมีหลายขนาด ตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่กว้าง ๔ เมตร ยาว ๕ เมตร และลึกถึง ๒ เมตร พบกระชังนี้ในภาคกลาง ประโยชน์ ใช้สำหรับจับปลาที่จับมาได้	มานิช กงกะนันท์. “กระชัง,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๑.
๗.	กร่ำ	เครื่องล่อปลาให้เข้าไปอยู่ ใช้ไม้ปักตามชายฝั่งลำ เป็นรูปกลมบ้าง รีบ้าง ภายในสวมด้วยกิ่งไม้เพื่อล่อให้ปลาเข้าอาศัย เมื่อเวลาจะจับก็เอาฝือกหรืออวนล้อมหรือเอาไม้ที่สุมนั้นออก	บุญมี พิบูลย์สมบัติ. “กร่ำ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ

		ประโยชน์ ใช้เป็นเครื่องมือล่อปลา	สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๑๒๖- ๑๒๗.
๘.	อีแฟ้ม, อีแป้, อีแป้, อี แปบ, ช้อง แป้, ช้องบ่ง เครื่องจัก สานของ ชาวตำบล บางปลากด อ.องครักษ์ ชาวตำบล ท่าทราย อ. เมือง จ. นครนายก	อีแฟ้ม เป็นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ มีลักษณะคล้ายข้อง ใส่ปลา ลักษณะเด่น คือ รูปร่างแบน มีปาก คอคอด ปากกว้างพอสมควร มีฝาปิด มิดชิดเพื่อไม่ให้ปลา กระโดดออกได้ กันเป็นตาถี่เหลี่ยมโปร่ง ด้านล่างจนถึง ปากสานลายขัดทึบ ส่วนบนตั้งแต่ปากถึงคอเป็นลายโปร่ง วิธีผูกใช้ผูกไว้ที่เอวด้านหลังขณะหาปลา ถ้ามีรูปร่าง แบนจะดีกว่าทรงกลม เพราะสะดวกไม่เกะกะ ไม่ก้ำกึ่ง ไปตามลำตัว ประโยชน์ ใช้ใส่ปลาที่หามาได้	ปริศนา สำราญกิจ, “อี แฟ้ม,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๗๔๓๗.
๙.	อีจู้	อีจู้เป็นเครื่องจักสานที่ใช้สำหรับดักปลา โดยใส่เหยื่อ ล่อไว้ข้างใน นำไปจุ่มหรือวางจมน้ำในบริเวณน้ำขาว สระ บ่อ ลำห้วย ในตอนเย็นหรือหัวค่ำ ปลาที่ดักจับได้ ส่วนใหญ่จะเป็นปลาดุกเล็ก ๆ เช่น ปลาสวาย สำหรับ เอาไปเลี้ยงเป็ด หรือเพื่อทำเป็นเหยื่อตกปลาดุกใหญ่อีก ทีหนึ่ง อีจู้ทำด้วยไม้ไผ่ จักเป็นเส้นๆ ตัดข้อไม้ เป็นลักษณะ เส้นขึ้นแล้วสานด้วยตอกเส้นนอนอีกเส้นหนึ่ง ปากหรือ ปลายจะบานออกเพื่อสะดวกแก่การล้วงหยิบปลาที่ดัก จับได้ ส่วนปากนี้จะมีฝารูปกรวยปิดเรียกว่า “งาแซง” ชาวบ้านมักใช้ขึงเหยื่อที่ยังไม่ตายไว้ในน้ำเพื่อเอาไว้ล่อ ปลาใหญ่ ประโยชน์ ใช้ดักปลา	มานิช กงกะนันท์. “อีจู้,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๗๔๒๘.

๑๐.	ไซค์ปลาทู	ไซค์ปลาทูเป็นเครื่องจักสานที่ใช้ดักปลาทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ รวมทั้งใช้จับกุ้ง มีลักษณะคล้ายลอบ แต่สานละเอียดกว่า บางส่วนโปร่ง บางส่วนคอด มีรูปเป็นทรงกระบอก สานด้วยเนื้อไม้ไผ่ โดยมีเส้นหวายมัดไว้อีกทีหนึ่ง แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือส่วนหัว เป็นช่องสำหรับจับปลาออก ส่วนกลางค่อนข้างคอดภายในโปร่ง เป็นส่วนที่มีช่องดักปลา และประกอบด้วยงาแขง สำหรับกันปลาวายออก ส่วนสุดท้ายคือส่วนที่ปิดไม่มีทางสำหรับปลาวายเข้า ผูกมัดด้วยเส้นหวาย เป็นเปลาะๆ มีลักษณะเลี้ยวแหลม การวางไซค์ปลาทูจะไม่ใส่เหยื่อล่อและไม่วางไว้โดดเดี่ยวที่ก้นบึงหรือหนองน้ำ แต่จะวางในที่ซึ่งมีน้ำไหลให้ช่องดักปลาทูอยู่ส่วนล่างติดกับพื้นดิน กันให้ปลาวายมายังช่องน้ำไหล ซึ่งวางไซค์ไว้ ไซค์เป็นเครื่องมือจับปลาที่แพร่หลายมีใช้กันแทบทุกภาคของประเทศ แต่มีขนาดต่างกัน ชาวนามักจะจับปลาในฤดูน้ำลดจากทุ่งนาประโยชน์ ใช้ดักจับปลาและกุ้ง	มานิช กองกานันท์. “ไซค์ปลาทู,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๐๒๕.
๑๑.	กระเชอ	ภาชนะจักสานชนิดหนึ่ง รูปทรงคล้ายกระบุง แต่ทรงเตี้ยและป้อมกว่า ปากกลม ก้นสี่เหลี่ยม ขนาดย่อมกว่ากระบุง ใช้ใส่เมล็ดพืชต่างๆ และใช้ใส่สิ่งของเล็กๆ น้อย สามารถนำติดตัวไปได้ด้วยการกระเดียดเข้ากับเอว โบราณใช้กระเชอเป็นเครื่องตวง โดยมีอัตรา ๕ ทะนาน เป็น ๑ กระเชอ ๕ กระเชอ เป็น ๑ สัด ประโยชน์ ใช้ใส่เมล็ดพืชต่างๆ และใช้ใส่สิ่งของเล็กๆ น้อย	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “กระเชอ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๒.
๑๒.	กระแขง	เครื่องจักสานชนิดหนึ่ง ลักษณะเป็นแผ่นทำด้วยดอกปิ่นบ้าง ใบเตยบ้าง ใบจากบ้าง กระแขงแบบที่ทำด้วยใบเตยและใบจากมักใช้วิธีเย็บเข้าเป็นแผง ใช้ทำเป็นเครื่องบังแดด กันฝน เช่น ทำหลังคาคลุมเรือ คลุมเกวียน เป็นต้น กระแขงแบบที่สานด้วยดอกปิ่น มักใช้ปูเป็นพื้นรองนั่งทำเป็นแผงกันเรือ โรง ปะรำ เป็นต้น ประโยชน์	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “กระแขง,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒,

		ใช้ทำเป็นเครื่องบังแดด กันฝน	หน้า ๖๒.
๑๓.	กบ	เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งในงานช่างไม้ สำหรับไสไม้ ทำให้ผิวหน้าไม้เรียบหรือทำให้เป็นรางหรือลอกบัวลอก ลวด มีกบอยู่หลายชนิดด้วยกัน กบที่ใช้ไสไม้นี้ นับเป็นเครื่องมือของช่างไม้จีนมาก่อน ซึ่งจีนกลางเรียกว่า “เผา” จีนแต้จิ๋วออกเสียงว่า “ติน” ช่างไม้ไทยรับเอากบของจีนมาใช้ แต่ไม่เรียกตาม ภาษาจีน กำหนดชื่อเรียกเอาตามลักษณะซึ่งคล้ายกบว่า “กบ” มีข้อห้ามเป็นคตินิยมที่คนในสังคมไทยถือกันมา อย่างเคร่งครัด เช่น การกล่อมเสาเรือนให้กลมเกลี้ยง และเรียบงามทั้งต้นนั้น ท่านให้ทำด้วยคม “พร้า” หรือ “มีดเหน็บ” ท่านห้ามมิให้ใช้กบไส ถือว่าอุบาทว์ คติ ความเชื่อที่สอง กระดานพื้นเรือนแต่ละแผ่นทำให้หน้า เกลี้ยงเรียบได้นั้น ท่านให้ใช้ฝู หรือขวาน โขน ถาก เกลา ท่านห้ามมิให้ใช้กบไส ถือว่าอุบาทว์ ความนิยมใช้กบแพร่หลายมาก เพราะสะดวก กว่าถ้ากบไม่ให้เรียบด้วยฝูหรือขวาน โขน ทั้งไสหน้าไม้ ได้เรียบเกลี้ยงกว่า และกบยังมีหลายชนิดที่อาจทำร่อง ทำลวดบัว ลอกบัว และคิ้วต่างๆ ได้อย่างพิสดาร ช่างไม้ ไทยจึงใช้กบกันจนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่างไม้จะขาด เสียมิได้ กบมีหลายชนิดแบ่งตามการใช้งาน กบล้าง ใช้ สำหรับไสหน้าไม้ที่ขรุขระเพื่อปราบผิวให้เรียบ ขึ้นหนึ่งก่อน การไสในเบื้องต้นเปรียบเหมือนการชะ ล้างที่ไม่ต้องการออกจึงเรียกว่ากบล้าง กบล้างสั้น มีรางกบยาวประมาณ ๖ นิ้ว ใช้ไสล้างผิว หยาบๆ กบล้างกลาง มีรางกบยาว ๑๒ นิ้ว ใช้ไสไม้ให้เรียบขึ้น แต่ผิวไม่สู้เรียบเสมอกัน กบล้างยาว มีรางกบยาวประมาณ ๑๖ นิ้ว ใช้พื้นไม้ให้ เรียบเสมอ กบผิว ใช้ไสแต่งผิวไม้ให้เรียบประณีตมาก กบชนิดนี้ จะกินเนื้อไม้ได้บางกว่ากบล้าง	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “กบ,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๑-๒๓.

มี ๓ ขนาด คือ กบผิวสั้น รวงกบยาว ๖ นิ้ว กบผิวกลาง รวงกบยาว ๑๒ นิ้ว กบผิวยาว รวงกบยาวประมาณ ๑๖ นิ้ว

กบบังใบ ลักษณะคล้ายกับกบทั่วไป ที่ต่างกันอยู่ตรง ท้องรวงกบทำเป็น “บังใบ” และตำแหน่งใบกบตั้งเฉียง ทำมุม ๔๕ องศา กบบังใบใช้สำหรับทำบังใบ ริมบาน ประตู บานหน้าต่าง บานตู้ และฝาหีบ เป็นต้น

กบรองหรือกบราง ลักษณะคล้ายกับกบทั่วไป แต่มีไม้ ประกับสองข้างรวงกบ ใบกบหน้าแคบกว่ากบล้างและ กบผิว มักทำหูกบไว้ตอนหน้าและตอนท้ายแห่งละหูกบรองหรือกบรางนี้ใช้สำหรับทำร่องริมกระดานเพื่อ เข้าลิ้นหรือทำร่องริมกรอบรูป กรอบใส่กระจก เป็นต้น กบกระดี เป็นกบที่มีลักษณะบางกว่ากบทั่วไป หลังนูน มน ใบกบลักษณะคล้ายสี่เหลี่ยมตั้งในตำแหน่งเฉียงทำ มุม ๔๕ องศา ทำช่องสำหรับคายจี้กบออกจากตอนข้าง รวงกบ กบชนิดนี้ใช้ใส่ปรับผิวบังใบให้เรียบ

กบลอกบัวหรือกบบัว กบชนิดนี้คล้ายกบล้าง หรือกบ ผิว แต่ตัวรวงบางกว่ามาก และไม่นิยมทำหูกบ ใบกบ เฉียง ตั้งแต่ ๕๕-๖๐ องศา กบลอกบัวนี้ปกติทำเป็น ๒ แบบ คือ กบลวกบัว ทำส่วนได้รวงกบเป็นร่องมนๆ ตามยาวรวงกบ ใบกบส่วนที่เป็นคมเว้าเข้าไปเป็นรูป เดือนเสี้ยว ใช้ใส่ทำตัวไม้ยาวที่หลังนูนกลม หรือใช้ใส่ ค้ำมพาย หอก ง้าว จอบ และเสียม เป็นต้น

กบลอกบัว ทำส่วนได้รวงกบเป็นสันไปตามยาวตัวรวง ใบกบส่วนที่เป็นคมทำหน้าที่โค้งอย่างรูปเล็บมือ ใช้ใส่ ทำหน้าไม้ท่อนสี่เหลี่ยมยาวให้เป็นบัวคว่ำหรือบัวหงาย สำหรับมอบขอบริมหรือเข้าไม้เป็นเชิง เป็นปากฐาน ต่างๆ เป็นต้น

กบไสไม้เป็นเครื่องมือสำคัญชิ้นหนึ่งในงานช่าง ไม้ไทยมาเป็นเวลานาน เป็นเครื่องมือในการปลูกบ้าน สร้างเรือน ทำเครื่องเรือน สร้างพาหนะทางน้ำและทางบก ทำอุปกรณ์นาชนิด แต่เมื่อมีเครื่องทุ่นแรง “กบ ไฟฟ้า” มาแทนที่กบ กบไม้ก็ถดถอยไปจากความนิยม

		จนเกือบหายสูญลงเป็นที่สุด ประโยชน์ เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งในงานช่างไม้ สำหรับไสไม้ ทำ ให้ผิวหน้าไม้เรียบหรือทำให้เป็นรางหรือลอคกบั่วลอค ลวด	
๑๔.	กบาล	เครื่องใช้ในงานหล่อโลหะ ลักษณะเป็นแผ่นกลม เหมือนงบน้ำอ้อย ทำด้วยดินเหนียวผสมขี้เถ้าเคลือบ ใช้ ปิดไว้บนปากจอกและรูศุขของพิมพ์ขณะสุ่มพิมพ์หล่อ พระพุทธรูป เพื่อกันมิให้ความร้อนระเหยออกไปจาก พิมพ์ กบาลยังใช้เป็นเครื่องสังเกตตรวจดูความพร้อม ของพิมพ์ที่สุ่มไฟให้สุกว่าจะได้ที่หรือยัง ทำได้โดยเปิด แผ่นกบาลหงายดู ถ้าเห็นว่าแผ่นกบาลยังมีสีดำและมี เปลวไฟลุกขึ้นมาจากปากจอกซึ่งเรียกว่า “รูกดวง” ถ้า ตรงแผ่นกบาลเริ่มมีสีแดงและมีเขม่าดำๆ โคยรอบ เรียกว่า “ออกดวง” ยังไม่ได้ที่ ภายหลังเผาพิมพ์จนขึ้น ไฟล่อออกทางกระบวนซึ่งเป็นรางสำหรับรับขึ้นเหล็ก หมดแล้ว พิมพ์จะสุกร้อนระอุพอดี และแผ่นกบาลซึ่ง เปิดขึ้นดูจะเป็นสีขาว เรียกว่า “ดวงดับ” แสดงว่าขึ้น หมดแล้วพร้อมที่จะเททองได้ ใช้ปิดไว้บนปากจอกและรูศุขของพิมพ์ขณะสุ่ม พิมพ์หล่อพระพุทธรูป เพื่อกันมิให้ความร้อนระเหย ออกไปจากพิมพ์ กบาลยังใช้เป็นเครื่องสังเกตตรวจดู ความพร้อมของพิมพ์ที่สุ่มไฟให้สุกว่าจะได้ที่หรือยัง	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “กบาล,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๘.
๑๕.	กระดาน ชนวน	เป็นอุปกรณ์ชนิดหนึ่งที่ใช้รองรับการขีดเขียน โดยเฉพาะเด็กเมื่อแรกฝึกหัดเขียนอักษรและเลข กระดานชนวนทำจากหินชนวนที่มีลักษณะเป็นแผ่น แบน หน้าเรียบ ตัดเป็นแผ่นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เข้ากรอบ ไม้กันขอบแผ่นหินปริแตก เมื่อเข้ากรอบแล้วจะมีขนาด ๕×๑๒ นิ้ว โดยประมาณ กระดานชนวนนี้ใช้ดินเขียน ด้วยดินสอหิน ซึ่งทำด้วยหินชนวนตัดฝนเป็นแท่งกลม บ้าง สี่เหลี่ยมมีปลายแหลม ฝนเป็นแท่งกลมบ้าง กระดานชนวนนี้เมื่อเขียนแล้วหากจะลบต้องใช้เศษผ้า ชุบน้ำบิดพอหมาดๆ จึงลบได้หมดและสะอาด	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “กระดานชนวน,” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๗๖-๗๗.

		กระดานชนวนแรกมีในเมืองไทยเป็นของนำเข้ามาจากต่างประเทศประมาณสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยเฉพาะบนกรอบกระดานชนวนรุ่นเก่าๆ มักมีตัวอักษรและเครื่องหมายการค้าให้ทราบดังนี้ MADE IN PORTUGAL CROWN (รูปตรามงกุฎฝรั่ง) BRAND กระดานชนวนกลายเป็นสินค้าที่มีใช้แพร่หลายในสมัยรัชกาลที่ ๖ นักเรียนชั้นมูล ชั้นประถมต้น ก็ได้ใช้กระดานชนวนเป็นอุปกรณ์สำหรับฝึกหัดเขียนอักษรและเลขแทนสมุดฝรั่ง ซึ่งกระดานชนวนไม่สิ้นเปลืองภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ไม่มีผู้ตั้งกระดานชนวนเข้ามาขายอีกเลย ทั้งนี้เนื่องจากนิยมใช้สมุดกระดานที่ทำขึ้นในประเทศเป็นอุปกรณ์การเขียนแทน กระดานชนวนจึงสูญหายไปจากวงการศึกษ	
๑๖.	กระดานดำ	เป็นอุปกรณ์ชนิดหนึ่งสำหรับรองรับการเขียนอักษรเลข ผูกดวงชะตา เป็นต้น มักทำด้วยไม้กระดานรูปรางสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทาผิวหน้ากระดานให้เป็นสีดำ กระดานดำมีหลายขนาดและมีชื่อเรียกต่างกัน ได้แก่ กระดานดำโหร หรือ กระดานโหร เป็นกระดานสำหรับการใช้ลงเลขคำนวณ ถูขั้วยาม วางลัคนาเพื่อพยากรณ์ กระดานดำชนิดนี้มักทำด้วยไม้มะละกอด้านที่แก่ ตัดต้นให้ได้ขนาดนำมาทำเป็นแผ่น ใช้น้ำไม้นี้เฒ่าทอดขวางเนื้อไม้เพื่อกำกับ ไม้มะละกอมิให้งอกลับขึ้นภายหลังจากที่ผึ่งจนแห้ง ไม้มะละกที่ผึ่งแห้งแล้วนำมาปราบผิวหน้าให้เรียบทั้งสองด้าน จึงตัดแต่งริมทั้งสี่ด้านให้ได้แผ่นกระดานตามขนาดที่ต้องการ ปรกติกระดานดำโหรมีขนาดกว้าง ๑๒ นิ้ว ยาว ๑๘ นิ้ว จึงลงสมุทสมกับรึกน้ำเกลี้ยงบนหน้ากระดานทั้งสองด้าน พอสมุกแห้งดีแล้ว ขัดแต่งผิวสมุกให้เรียบเกลี้ยงด้วยหิน ฟองน้ำ แล้วทาด้วยรึกน้ำเกลี้ยงทับเป็นผิวหน้าของกระดานขึ้นเป็นสีดำพอสมควร กรอบกระดานโหรมีส่วนประกอบ ๒ ส่วน คือ กรอบด้านสกัดหัวกระดานหรือด้านกว้างทั้งสองข้าง มักทำด้วยไม้จริง กลึงเป็นท่อนกลม ขนาดยาวเสมอหน้ากว้างของกระดาน โคนไม้กลึงทำเป็นหัวเม็ด	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “กระดานดำ,” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า๖๗-๖๘.

ลูกแก้ว ปลายไม้กลึงเป็นหัวเม็ดทรงมันท์ กระดานดำ
 ลงพระปถมังหรือลงสูตรเป็นกระดานสำหรับ
 เกจิอาจารย์ ใช้เขียนคาถา เลขยันต์ เป็นต้น เพื่อนำผง
 ดินสอพอที่ลบจากกระดานเก็บรวมไว้ทำของขลัง
 กระดานดำชนิดนี้มีลักษณะคล้ายกระดานโหร แต่
 กระดานดำลงพระปถมังมักทำเป็นแผ่นให้อ่านออกทาง
 ด้านหลังเล็กน้อย หัวกระดานทั้งสองข้างจึงเห็นขึ้น
 พอสมควร กระดานครู หรือกระดานดำสำหรับครู ใช้
 เขียนอักษรเลข ข้อความสอนนักเรียน ทำด้วยไม้
 กระดานหน้ากว้างประมาณ ๘ นิ้ว จำนวน ๔-๕ แผ่น
 เพละเข้าด้วยกันเป็นแผ่นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดกว้าง
 ประมาณ ๔๐ นิ้ว ยาวประมาณ ๕๐-๖๐ นิ้ว ตอนหัวไม้
 มีท่อนสี่เหลี่ยมแบนหน้ากว้าง ๓-๔ นิ้ว เพละประกบ
 กับหัวกระดานทางด้านกว้างทั้งสองข้าง โดยที่ปลายทำ
 เป็นมุมเรียกว่า มุมปากกบ ทั้งสี่มุม หน้ากระดานทาด้วย
 เหม่าผสมน้ำข้าวเช็ดเป็นสีดำ กระดานดำชนิดนี้แต่ก่อน
 มักทำหาขังไม้สามขาขึ้นสำหรับพิงกระดานเพื่อให้
 ความสะดวกแก่ผู้เขียน นักเรียนสมัยก่อนห้ามเขียน
 กระดานเล่นเพราะถือว่าไม่เคารพครู กระดานดำ
 นักเรียน เป็นกระดานดำจำลอง สำหรับนักเรียนใช้หัด
 เขียนคัดลายมือในวัยแรกเริ่มเรียนหนังสือหรือฝึกหัด
 วิชาเลข ก่อนที่จะขึ้นสมุดฝรั่ง กระดานชนิดนี้ทำด้วย
 ไม้กระดาน แผ่นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้างยาว
 ประมาณ ๘×๑๖ นิ้ว ไม้กระดานนี้ต้องไสให้บาง
 พอสมควรเพื่อให้เบาพอเหมาะแก่กำลังของเด็กเวลาถือ
 ไปมา หน้ากระดานทำด้วยดินหม้อบ้าง เหม่าบ้าง ผสม
 กับน้ำข้าวเช็ดให้เป็นสีดำ

ปัจจุบันกระดานดำ กระดานชนวนสำหรับนักเรียนเป็น
 สิ่งพื้นสมัยไปแล้ว ส่วนกระดานดำของครูได้รับการ
 เปลี่ยนแปลงให้ทาพื้นเป็นสีเขียวและสถานศึกษาบาง
 แห่งก็เปลี่ยนมาใช้กระดาน white board แทนกระดาน
 ดำก็มี

๑๗.	กระดานถีบ	เป็นเครื่องมือสำหรับจับสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งทะเลที่เป็นโคลนตม มีลักษณะเป็นแผ่นกระดานขาวห้วงอนเจ็ดชิ้นเล็กน้อย การใช้กระดานถีบ ชาวประมงต้องนั่งคุกเข่าข้างหนึ่งบนแผ่นกระดาน ทำอีกข้างหนึ่งถีบดินโคลนให้แผ่นกระดานเคลื่อนที่ไปข้างหน้า ด้านหน้าไม้วางภาชนะ เช่น ถัง กระจี๋ง สำหรับใส่กุ้ง หอยหลอด หอยปากเปิด หอยลาย ปูม้า ปูทะเล นิยมใช้ใน จังหวัดสมุทรสงคราม เพชรบุรี และชลบุรี เป็นต้น	วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์ “กระดานถีบ,” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๖๘-๖๙.
๑๘.	กระดานรวมข้าว	แผ่นไม้สำหรับชักลากข้าวเปลือกให้มากองรวมกันเป็นกองใหญ่หรือใช้แผ่ข้าวให้กระจายกระจายเต็มลานนวดข้าวเวลาตากข้าวให้แห้ง ลักษณะของกระดานรวมข้าวโดยทั่วไปเป็นแผ่นไม้หนาประมาณ ๑ นิ้ว และกว้าง ๘-๑๐ นิ้ว เสาหลักหรือคันท่อยาว ๕๘ ซม. มีไม้ขาขนานหรือไม้ค้ำยันข้าง ๒ อัน ตียึดกับไม้เสาหลักเพื่อช่วยยึดประกับไม้เสาหลักหรือไม้คันท่อให้มั่นคงแข็งแรงไม่โยกคลอน ที่หัวท้ายแผ่นกระดานเจาะรูร้อยเชือกห้วงทิ้งไว้เวลาจะนำไปใช้งานก็เอาเชือกยาวประมาณ ๕-๑๐ ม. มาผูกติดกับหัวกระดานนั้นสำหรับดึงแผ่นกระดาน ก็ต้องมี คนถือหางเชือกข้างละ ๑ คน เป็นอย่างน้อย และมีคนถือเสาหลักควบคุมกระดาน ๑ คน จึงจะสามารถชักลากได้กระดานรวมข้าวมักใช้เวลาลงแขกหรือสำหรับบ้านที่มีกำลังคนมาก เพราะทำงานได้เร็ว	ประทุม ชุมเพ็งพันธ์. “กระดานรวมข้าว,” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๖๙-๗๐.
๑๙.	กระดิ่ง	โลหะหล่อแบบหนึ่ง ใช้ทำให้เกิดเสียงมักหล่อแบบหนึ่ง ใช้ทำให้เกิดเสียง มักหล่อด้วยสัมฤทธิ์และทองเหลือง เป็นต้น ลักษณะรูปทรงคล้ายลูกฟักตัดครึ่งข้างในกลวงมีห่วงสำหรับแขวน “ลูกกระตบ” ให้แกว่งไปกระทบข้างกระดิ่งทำให้เกิดเสียง ตอนบนเหนือกระดิ่งติดหูเป็นวงโค้ง สำหรับแขวนให้กระดิ่งห้อยอยู่กับขอหรือร้อยเชือกแขวน กระดิ่งทั่วไปมีขนาดประมาณลูกชมพู่ มักใช้แขวนคอสัตว์ เช่น วัว ควาย กระดิ่งบางชนิดใช้แขวนตามชายคาโบสถ์ มณฑป โดยมีโลหะแบบๆ และบางดัดเป็นรูปใบโพธิ์ ห้อยเข้ากับ	จุลทัศน์ พยาฆรา นนท์.“กระดิ่ง” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๗๕.

		ปลายลูกกระทบ เรียกว่า “ใบพาน” สำหรับให้ลมพัด สะบัดลูกกระทบไปกระทบบ้างกระดิ่งให้เกิดเสียง กังวาน	
๒๐.	กระดิ่ง พรวน	เป็นเครื่องเล่นให้เกิดเสียง ใช้แขวนตามชายคาพระ อุโบสถ พระวิหาร มณฑป และริมปากบัว ฝาละมีใน พระสถูปเจดีย์ ทำด้วยโลหะเป็นรูปทรงคล้ายถ้วยชาคว่ำ ห้อยลูกดุมอยู่ข้างในตอนปลายดุมติดห่วงห้อยใบพาน ทำด้วยแผ่นโลหะเป็นรูปใบโพธิ์ กระดิ่งพรวนมักนิยม ปิดทองคำเปลวทั้งตัวกระดิ่งและใบพาน ปัจจุบัน กระดิ่งพรวนได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้น ไม่ จำกัดอยู่ในศาสนาสถานอย่างสมัยโบราณ มีการนำไป แขวนประดับตกแต่งสถานที่ต่างๆ	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ “กระดิ่งพรวน,” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๗๕-๗๖.
๒๑.	กระแตเวียน	เป็นอุปกรณ์ชนิดหนึ่งสำหรับเด็กเล็กๆ ที่จะยืนทรงตัว ได้ ใช้จับหรือเกาะเพื่อช่วยทรงตัวในการหัดเดิน ลักษณะของกระแตเวียนประกอบด้วยหลักเวียนส่วน หนึ่งกับตัวกระแตเวียนอีกส่วนหนึ่งรวมเข้าด้วยกัน หลักเวียนทำด้วยไม้รวกหรือไม้เบญจพรรณอย่างใด อย่างหนึ่ง ลักษณะเป็นท่อนกลมๆ ขนาดใหญ่ประมาณ กำหนึ่ง ยาวประมาณ ๒ สอก ๑ คืบ เอาปีกลงในดินให้ เหลือขึ้นมาประมาณ ๑ สอก ๑ คืบ ส่วนกระแตเวียน ทำ จากไม้กระบอก ตัดเป็นปล้องยาวข้งข้อไว้ข้างหนึ่ง กับ ให้เหลือไม้เหนือข้อขึ้นไปพอสมควร ส่วนที่อยู่เหนือ ข้อไม้นั้นเจาะเป็นรูกลมขนาดโตกว่านิ้วหัวแม่มือ เล็กน้อย เจาะให้ทะลุตรงกันทั้งสองข้าง เอาไม้ไผ่ลำ กับ รูที่เจาะไว้เหนือข้อไม้กระบอก ยาวประมาณ ๑ สอก ๑ คืบ เหลาผิวให้เกลี้ยงเกลา สอดให้ทะลุทั้งสองข้าง ค้าง อยู่ในลักษณะขวางหัวไม้กระบอก โดยให้ส่วนปลายไม้ ข้างหนึ่งยาวยื่นออกมาประมาณ ๑ สอก เป็นคาน สำหรับเด็กจับเกาะ ปลายไม้ข้างตรงข้ามให้ยื่น ยาว ออกมาเล็กน้อยเพื่อช่วยรับน้ำหนักและเสริมความ มั่นคงให้แก่ส่วนคาน การตั้งกระแตเวียนสำหรับฝึกหัดเดินนั้น มักเลือก ที่เป็นลานดินไถ้ร่มไม้ หรือที่พื้นดินเรียบได้ถูเรื้อน	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ “กระแตเวียน,” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๘๓-๘๔.

		การตั้งกระเตงเวียนเริ่มด้วยปักหลักเวียนลงในดิน ให้หลักตั้งตรงพื้นระดับหน้าดินขึ้นมาประมาณ ๑ ศอก ๑ คืบ จึงนำเอากระเตงเวียนสวมลงกับหลัก ทดลองหมุนไปรอบๆ พอให้คล้องตัวเป็นใช้ได้ ประโยชน์ กระเตงเวียนเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่สร้างขึ้นเพื่อสนองพัฒนาการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหวตามวัยอันสมควร ทั้งยังเป็นที่แสดงออกถึงความรัก ความอาทรที่บิดามารดามีต่อบุตรธิดาอีกด้วย	
๒๒.	กะเนาะ	กะเนาะเป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำชนิดหนึ่ง สำหรับช้อนกุ้ง หอย ปู ปลา ที่ตกค้างอยู่ในอวน นิยมใช้ตามชายฝั่งทะเลทั่วไป เช่น จังหวัดชลบุรี สมุทรสงคราม กะเนาะมีลักษณะคล้ายสวิง ขอบทำด้วยหวายหรือไม้ไผ่ผ่าเป็นวงกลมหรือวงรี เนื้ออวนทำด้วยด้ายดิบร้อยกันเข้าจนเป็นถุงอวน ลึกประมาณ ๕๐ ซม. มีด้ามทำด้วยไม้หรือหวาย นิยมใช้คู่กับเครื่องจับสัตว์น้ำชนิดอื่นๆ เช่น อวนรัง โป๊ะน้ำแห้ง เผือกรง เป็นต้น ประโยชน์ เป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำชนิดหนึ่ง สำหรับช้อนกุ้ง หอย ปู ปลา ที่ตกค้างอยู่ในอวน	วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์. “กะเนาะ”, สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๘๓-๘๔.
๒๓.	กั้งหัน	กั้งหัน เป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดเสียงเวลาลมพัดในชนบทบางแห่งโดยเฉพาะหมู่บ้านริมทะเล	บุญมี พิบูลย์สมบัติ “กั้งหัน”, สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๔๘-๒๔๙.
๒๔.	กาทะเย็บ	กาทะเย็บ เป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งสำหรับใช้เป็นที่รองหนังสือใบลานหรือคัมภีร์ใบลานเพื่อการอ่านหรือการแปลหนังสือใบลาน โดยเฉพาะ มีลักษณะนามว่า “ผืน” แต่ปัจจุบันลักษณะนามกาทะเย็บได้เปลี่ยนแปลงเป็น “อัน” แต่ก็ยังนิยมนำมาเป็นที่รองหนังสือใบลาน	ก่องแก้ว วีระประจักษ์. “กาทะเย็บ”, สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ

		เหมือนเดิม ประการหนึ่ง คำ กากะเขีย ยังนิยมนำมาเป็น ปัญหาในปริศนาคำทายที่คนสมัยก่อนกล่าวเล่นกันว่า “อะไรเอ๋ย สีเท่ากงเคียร มีไส้วงเวียน เรียกว่าเท้าทรง ธรรม” คำตอบคือ กากะเขีย นั่นเอง ประโยชน์ ใช้เป็นเครื่องมือหนังสือโบราณหรือคัมภีร์โบราณเพื่อการ อ่านหรือการแปลหนังสือโบราณโดยเฉพาะ	สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๒๖๒- ๒๖๓.
๒๕.	ก๊วยเลี้ย	ก๊วยเลี้ย เป็นหมวกทรงกรวยกลมปีกกว้าง ชาวจีนนิยมใส่ กันมากเพื่อป้องกันแดดและฝน โดยสวมใส่ในเวลา ทำงาน โครงภายในด้วยดอกลวดสานเป็นรูปตาเลวหก เหลี่ยมชนิดโปร่ง กรอด้วยใบไม้ ส่วนยอดดักเป็นลายถี่ ส่วนขอบล่างมีไม้ไผ่เป็นเส้นประกับแหลมแบนขนาด ๓ ซม. มักติดกับโครงหมวกเป็นตอนๆ ภายในไม่มีรัง หมวก สวมใส่โดยใช้เชือกโยงติดกับคางของผู้ใส่ ประโยชน์ หมวกเพื่อป้องกันแดดและฝน	มาโนช กงกะนันทน์. “ก๊วยเลี้ย,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๔๑๔.
๒๖.	เกรียง	เกรียง เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งสำหรับช่างปูนหรือช่าง ก่ออิฐถือปูนได้ใช้ในงานช่างปูน เกรียงมีลักษณะเป็น แผ่นแบน รูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้า ปลายด้านหนึ่งมน เล็กน้อย เกรียงใช้ในงานปูน ทั้งก่ออิฐ ฉาบปูน จับลวด บัวต่างๆ เป็นต้น ประโยชน์ เกรียงใช้ในงานปูน ทั้งก่ออิฐ ฉาบปูน จับลวดบัวต่างๆ	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “เกรียง,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๔๒๐.
๒๗.	เกียด	เกียด คือ เสาไม้ท่อนยาวสูงเสียดศีรษะคน ชักปีกกลึงตรง กลางลานนวดข้าว สำหรับผูกวัวหรือควายตั้งแต่หนึ่งตัว ขึ้นไปเดินย่ำรวงข้าวบนลานให้เมล็ดข้าวหลุดร่วงจาก รวง เรียกว่า “นวดข้าว” โดย ชาวนาจะเดินจูงวัวควาย เดินรอบเสาเกียด การปักเสาเกียดจะไม่ปักค้างไว้ทั้งปี แต่จะปักเมื่อได้เตรียมทำลานนวดข้าวเสร็จจึงปักเกียด ในเวลายกเสาเกียดต้องมีผู้รู้มาทำพิธีเช่นขวัญตาม ประเพณีเพื่อเป็นสิริมงคลในการนวดข้าว ครั้นเสร็จ แล้วก็ถอนและเก็บไว้ใช้ในฤดูกาลต่อไป	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “เกียด,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๔๔๓.

๒๘.	โกก	เครื่องมือสื่อความหมายที่ชาวบ้านในชนบทใช้ตีแจ้งสัญญาณของผู้ใหญ่บ้าน ทำจากไม้ไผ่สีสุกที่แห้งเพียงปล้องเดียว เจาะช่องเป็นร่องเล็ก ให้ทะลุเนื้อไม้ ๒ ข้าง ส่วนปล้องที่อยู่ติดกันให้ตัดทิ้ง เหลือไว้เฉพาะส่วนที่ทำเป็นมือถือ การเคาะโกกมี ๒ ลักษณะเมื่อมีเรื่องปกติแจ้งให้ชาวบ้านทราบจะเคาะโกกเป็นจังหวะเนิบๆ เคาะ ๓ ครั้ง และเมื่อมีเหตุร้ายโดย เมื่อมีเหตุร้ายจะเคาะรัวๆ การตีเกราะเคาะ โกกนับเป็นเครื่องมือสื่อสารอย่างหนึ่ง มีใช้มาแต่โบราณ ในหมู่บ้านในอดีตได้ใช้โกกเป็นเครื่องมือสื่อสารเตือนภัยอย่างได้ผล นับเป็นภูมิปัญญาอย่างหนึ่ง ประโยชน์ โกกเป็นเครื่องมือสื่อสารเตือนภัย	บุญมี พิบูลย์สมบัติ, “โกก”, สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๔๘๑-๔๘๒.
๒๙.	ขด	ขด หรือ บางทีเรียกว่า คอม ใช้สำหรับดักนกที่เดินหา กินบนพื้นดิน เช่น นกกระยาง นกขิงขัน นกกระทา นก กวัก ไก่นา ฯลฯ การเรียกชื่อว่าขดหรือคอมนั้น เพราะ ทำจากไม้ไผ่เหลาเป็นซี่ต่างๆ แล้วโน้มให้โค้งงอเป็นขด หรือโค้งงอเหมือนกับคอมที่วางไว้บนคอกวายเป็นมัดเชือกถ้าวไถนา ขดหรือคอมมี ๒ ชนิด คือชนิดขา เดียวและชนิดสองขา ชนิดขาเดียว จะเหลาซี่ไม้ไผ่ให้ติดผิวยาว ๕๐ ซม. ด้านปลายไม้ไผ่เหลาบางๆ เป็นริ้วเล็ก ค้วน ปลายไม้ใช้ปอหรือเชือกมัดปลายไม้ไผ่ดึงเชือกให้ปลาย ไม้โค้ง มัดปลายเชือกอีกด้านหนึ่งกับคันไม้ไผ่ซึ่งอยู่ ตรงกันข้าม แต่เป็นไม้ไผ่ซี่เดียวกัน ที่โคนไม้ไผ่เสียบ ปลายแหลมเพื่อใช้ปักดินให้แน่น ใช้เส้นเชือกทำเป็น บ่วงสำหรับคล้องนก รูดเข้าออกได้มัดปลายเชือกบ่วง ติด โคนไม้ไผ่ที่ปักดิน ชนิดสองขา หรือที่เรียกว่าขดสองขา ใช้ไม้ไผ่อัน เดียวยาวประมาณเกือบครึ่งเมตร ซี่บางๆ ให้โค้งงอได้ สะดวก หรือจะเหลาตรงช่วงกึ่งกลางไม้ให้บางเป็น พิเศษก็ได้ เพราะจะทำให้โค้งงอขึ้น เสียบปลายไม้	สนม ครูทเมือง, “ขด,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๑๖.

		๒ ข้างให้แหลม เพื่อใช้สำหรับปักดินให้แน่นใช้เชือกมัดตรงกึ่งกลางความสูงของขดหรือคอมมัดให้เป็นมุมทแยงกัน การมัดเชือกเช่นนี้จะทำเป็นที่พาดบังสำหรับคั่นกนก การคั่นกนกด้วยขดหรือคอมไม่ค่อยมีการใช้ในพื้นที่บ้านแล้ว จึงค่อนข้างหาได้ยากในปัจจุบัน	
๓๐.	ขลุบ	ขลุบหรือลื้อปิ่นซึ่งเป็นพาหนะมีล้อหมุนคล้ายเกวียน บรรทุกหรือลากสิ่งของต่างๆ ขลุบคงพัฒนาการมาจากการใช้เลื่อน ซึ่งทำเป็นขาไม้ไผ่ใช้ควายลาก การใช้เลื่อนเหมาะสำหรับบรรทุกฟ่อนข้าวจากแปลงนาไปยังลานนวดข้าว ขลุบใช้บรรทุกฟ่อนข้าว ข้าวเปลือก ฟืน ถ่าน ไม้ ฯลฯ ขลุบมีล้อหมุน การใช้ขลุบดีกว่าการใช้เลื่อนและเกวียนเพราะล้อของขลุบเป็นแผ่นไม้หนาที่บิดเจาะรูตรงกลางใส่เพลานั้น ไม่ต้องมีทางเกวียนหรือทางเลื่อนสามารถข้ามคันนาสูงได้สะดวก ขลุบประกอบด้วย ลูกล้อ เพลาล้อ คันลาก และโครงกระบะบรรทุก	สนม ครุฑเมือง, “ขลุบ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๔๒-๕๔๓.
๓๑.	ขวาก	ขวากคือ ดินเผา ไม้ หรือบางทีก็เป็นเหล็กปลายแหลม ใช้ปักหรือโปรยเพื่อดักสัตว์หรือตำคนหรือสัตว์ มีหลายชนิด เช่น ขวากปัก ขวากขัด ขวากหลุมหรือขวากหลาว ขวากดินเผา ขวากปัก เป็นไม้ซึ่งมักใช้ไม้ไผ่เหลากลมปลายแหลมทั้งสองด้าน บางทีก็นำไปแช่ยาพิษแล้วนำไปปักไว้ในทางที่เชื่อว่าผู้ที่ต้องการดักจะต้องเดินมาตามทางนั้น โดยปักให้ขวากเรียงกัน ปลายขวากหันไปในทางที่ต้องการ มักจะขวางในทางที่จำกัด เช่น ทางแคบ ทางเบี่ยง ขวากหลุมหรือขวากหลาว เป็นไม้แหลมใหญ่ อาจใช้หลายอัน ขุดหลุมลึกปักกันหลุม ปิดปากหลุมเพื่อพรางตา ขวากหลุมนี้เดิมใช้ดักสัตว์ ต่อมาผู้ก่อการร้ายได้นำไปใช้ ขวากมีอันตรายมาก เมื่อขวากดำที่สำคัญอาจถึงแก่ชีวิตได้ ขวากขัด ลักษณะคล้ายขวากปัก แต่สั้นกว่าเพราะไม่ต้องเผื่อปักลงดิน ปลายทั้งสองข้างเหลาให้แหลม	อุทัย สันธุสาร, “ขวาก,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๔๕-๕๕๐.

		แล้วมัดกันชุดละ ๓ เล่ม ใช้เชือกผูกกลาง ให้ปลายแยกจากกัน มีระยะเท่ากัน แล้วนำไปวางตามทางนั้น ขวากชุดไปตามทางที่คิดว่าเจ้าของจะตามมา ขวากนี้บางทีก็แช่ยาพิษ เมื่อถูกตำเข้าอาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ ขวากดินเผา เป็นขวากที่สมัยโบราณทำขึ้นอย่างง่าย ๆ ด้วยดินเผา ทำเป็นเขาแหลม แกร่งใช้โปรยให้ช้างเหยียบเพื่อป้องกันมิให้ช้างบุกรุกเข้าไปในบริเวณที่ไม่ต้องการให้เข้า ขวากนี้ ปัจจุบันไม่มีผู้ใช้แล้ว นอกจากขวากหลุมที่ผู้การร้ายใช้เมื่อปฏิบัติการในป่า	
๓๒.	ขอ	ขอเป็นเครื่องมือในการจับสัตว์น้ำ มักทำด้วยโลหะรูปดาขอแบบต่างๆ มีด้ามไม้ยาว ใช้เกี่ยวสัตว์น้ำตามรู มีหลายชนิด เช่น ขอเกาะปลาไหล ตัวขอทำด้วยเหล็กกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๐.๘ ซม. ปลายแหลม ยาวประมาณ ๓๕ ซม. ปลายัดโค้งรูปตัว “ร” เสียบติดกับด้ามไม้ไผ่กลมยาวประมาณ ๑.๒๕ ม. ใช้เกาะจับปลาไหลขึ้นจากรูใช้กันใน จ. นครราชสีมา ขอเกาะปลาไหล ตัวขอทำด้วยเหล็กกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๐.๖-๐.๘ ซม. ยาวประมาณ ๔๐ ซม. ปลายัดโค้งเหมือนเบ็ด ตะไบให้แหลมต่อกับด้ามไม้จริงกลมยาวประมาณ ๑.๒๐ ม. ปลายด้ามมีไม้กลมเล็กๆ ติดขวางเพื่อสะดวกในการดึง ใช้กันตามริมฝั่งทะเล ป่าชายเลนร่วมกับเครื่องมือ “ซ่อม” ในการแทงปลาไหล ใช้กันในจังหวัดชายทะเล เช่น ชลบุรี ขอล้วงปู บางที่เรียกว่า ขอขุดปู หรือขอขุดปูทะเล ตัวขอทำด้วยเหล็กกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๐.๕-๐.๘ ซม. ผูกติดกับด้ามไม้ยาว ๑.๒๐-๑.๕๐ ม. มัดให้ชาวประมงจะแห่ขอนี้ตามรูปูทะเล เมื่อควานพบตัวก็เกี่ยวลากตัวขึ้นมา ใช้จับปูทะเลตามชายฝั่งทะเล เช่น ชุมพร ชลบุรี ละแวกเกาะ ทรายดำ ขอสับปลาตุ๊กทะเล ตัวขอใช้เบ็ดมีเงี่ยงเบอร์ ๔ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๐.๑ ซม. ปลายเบ็ดงอห่างจากโคนประมาณ ๓ ซม. แล้วเสียบไม้ไผ่ติดกับปลายด้ามขอ ซึ่ง	อุทัย สินธุสาร, “ขอ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๕๑-๕๕๒.

		ไม้เล็กๆ นี้จะหลุดจากด้ามได้เมื่อตีปลา โดยมีเชือกยึดห้อยติดกับปลายด้ามขอเป็นไม้กลม ยาว ๘๐ ซม. ชาวประมงจะดำน้ำลงไปสับปลาคุกทะเลที่อยู่ตามโป๊ะหรือซากโป๊ะ เมื่อพบก็จะสับของลงที่ตัวปลา ปลาติดขอจะดึงทำให้เบ็ดหลุดจากด้ามห้อยติดอยู่ ใช้กันในท้องที่จังหวัดสมุทรปราการ	
๓๓.	ขอช้าง	ขอช้าง เป็นขอสำหรับใช้บังคับช้าง มีหลายชนิด ได้แก่ ขอเกราะ เป็นขอช้างสำหรับช้างเถื่อน ทำด้วยโลหะ ยาวประมาณ ๑.๕๐ เมตร ปลายแหลมโค้ง ตอนส่วนโค้งทำเป็นลูกแก้ว มีลวดลาย ด้ามเป็นไม้แก่น โคนด้ามหุ้มปลอกเหล็กทำเป็นรูปหัวเม็ด ขอชนิดนี้เป็นขอที่ทำลวดลายด้วยการคร่ำเงินและคร่ำทอง ใช้ในงานพระราชพิธี เช่น ผูกช้างขึ้นเครื่อง ขอจ้าว เป็นอาวุธด้ามยาวชนิดหนึ่ง ใบมีครูปกคล้ายดาบ ปลายโค้งเรียว สันหนา ที่สันมีลวดลายและทำเป็นหงอนหรือกระหนก ที่โคนมีกระบังและปลอกหุ้ม ที่ปลอกมีขอสำหรับสับช้าง ใช้เป็นอาวุธสำหรับรบบนหลังช้าง ขอปลายหอก เป็นขอช้างแบบธรรมดา ด้ามยาวประมาณ ๑ วา ซึ่งมีปลายเป็นหอก ใช้ในเวลาศึกสงคราม สำหรับคนนั่งท้ายช้างใช้สู้กับข้าศึกหรือใช้เกี่ยวช้าง ขอปืน เป็นขอสำหรับคราญช้างเถื่อน ทำด้วยโลหะ ด้ามยาวประมาณ ๑ เมตร ที่ปลายมียอดแหลมแบบปืน ส่วนโคนหุ้มปลอกเหล็กปลายแหลมแบบหัวเม็ด มีลวดลายทั้งคร่ำเงินและคร่ำทอง ใช้สำหรับบังคับช้างเช่นเดียวกับขอช้าง	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “ขอช้าง,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๕๒.
๓๔.	ข้อง	ข้องเป็นเครื่องมือจักสานสำหรับใส่ปลาไว้ชั่วคราวในขณะที่ออกหาปลา ข้องมีหลายขนาดและหลายแบบ เช่น แบบกลมและแบบมีปาก เป็นคัน บางท้องถิ่น เรียกข้องว่า ตะข้อง หรือ อีแฟ้ม ข้องมีอยู่ ๒ ประเภท คือ ๑. ข้องธรรมดา มีรูปลักษณะคล้ายดินหม้อดิน สานด้วยตอกไม้ไผ่ ส่วนกัน เป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีโครงไม้ไผ่ขวางเป็นกากบาทรองรับอยู่ ส่วนข้างกลมและป่องออก ส่วนคอแคบและปลายผายออก และมีฝาที่มีกันแหลม	มานิช กงกะนันท์. “ข้อง,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๗๔-

		ปิดกันปลากะโศดออก เวลาใช้จะผูกติดกับบันเอวหรือหัวเดินไป ๒.ช่องเปิด มีลักษณะคล้ายตัวเปิด จะสังเกตเห็นส่วนปลายของช่องมีไม้ไผ่ตัดเป็นรูปหางเปิดติดอยู่เข้าใจว่าเป็นการประดับตกแต่งเพื่อความสวยงามมากกว่าเพื่อประโยชน์ในการใช้งาน วัสดุโครงสร้างคล้ายกับช่องธรรมดา ชาวบ้านใช้ผูกติดเอวเวลาจับปลาในน้ำหรือปล่อยให้ช่องเปิดลอยไปตามตัว	๕๖๕.
๓๕.	ข่าย	เครื่องมือจับสัตว์น้ำพวกอวน รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาว ๘๐-๑๐๐ เมตร ลึก ๒-๓ เมตร ตาใหญ่ ๕-๘ ซม. เชือกคร่าวตอนบนมักใช้ทำเป็นห่วงพวงให้ลอยด้านล่างบางแห่งใช้ตะกั่วถ่วง บางแห่งใช้ปักชิงหัวท้ายในที่ที่ไม่มีเรือสัญจรไปมา ตามหนองบึง เมื่อปลาว่ายน้ำมากระทบติดข่าย จับได้ปลาตะเพียน ปลานวลจันทร์ ปลากะสูบ ปลาตะโกก เป็นต้น ใช้กันทั่วไปในจังหวัดภาคกลาง เช่น นครสวรรค์ พิชณุโลก ข่ายมีหลายชนิด เช่น ข่ายปลิว ลักษณะเหมือนข่ายข้างต้น แต่ตอนล่างไม่มีเครื่องถ่วงและไม่ต้องใช้ชิงคักสัตว์น้ำประจำที่ ลูกกระสงที่ทำให้ลอยใช้ไม้ไผ่ตัดเป็นปล้อง ปล้องหนึ่งยาว ๔๐ ซม. ผืนข่ายยาว ๒๐-๒๕๐ ม. ลึก ๘-๑๒ ม. ถ้าจับปลาใหญ่ก็ใช้เส้นด้ายใหญ่ วิธีใช้จะวางข่ายขวางกระแสน้ำและผูกเรือลอยไปพร้อมกับข่าย โดยสังเกตการจมของห่วงไม้ไผ่ เป็นการแสดงว่ามีปลาติดข่าย จะแจวเรือไปกู้ปลดปลาออกจากข่าย จับได้ปลาตะลุมพุก เป็นต้น ใช้กันตามลำน้ำเจ้าพระยาแถบกรุงเทพฯ ข่ายปลิวนี้บางถิ่นเรียกข่ายลอย ๒. ข่ายปลาฉลาด คือข่ายธรรมดาทั่วไปแต่ใช้ชิงคักปลาฉลาด	อุทัย สินธุสาร, “ข่าย,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๘๘-๕๘๙.
๓๖.	ขี้ผึ้งชัน	ขี้ผึ้งชัน เป็นขี้ผึ้งชนิดหนึ่ง ทำด้วยขี้ผึ้ง ชัน และน้ำมันปลา เคี้ยวให้เข้ากัน มีคุณสมบัติพิเศษคือทรงตัวอยู่ได้เมื่อแห้งและแข็งกว่าขี้ผึ้งแก้ว ใช้กดพิมพ์เป็นลวดลายติดเครื่องประดับตกแต่งเครื่องครุภัณฑ์ขนาดใหญ่ แล้วทาร์กและปิดทองทับ	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “ขี้ผึ้งชัน,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒,

			หน้า ๖๓๘.
๓๓.	ข้อคา	เครื่องมือลงโทษ ทรมาน พันธนาการ และจองจำ ผู้กระทำผิดอาญาแผ่นดินในสมัยโบราณ มีหลักฐานว่า ใช้แพร่หลายในสมัยต้นกรุงอยุธยา ในกฎหมายพระไอยการอาญาหลวง พ.ศ. ๑๘๕๔ กฎหมายลักษณะโจร พ.ศ. ๑๘๐๓ และในกฎหมายอื่น เช่น กฎ มนเทียรบาล ตราขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๘๕๗ รัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และพระไอยการตราการว่าด้วยการพิจารณาอรรถคดี ในรัชกาลสมเด็จพระเพทราชา เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่มีหลักฐานแสดงว่าเริ่มใช้มาตั้งแต่สมัยใดและใครเป็นผู้ริเริ่มใช้ ข้อคาเป็นชื่อเรียกรวมเครื่องจองจำ ๒ อย่าง คือ ข้อ และ คา ซึ่งรวมอยู่ในเครื่องจองจำ ๕ ประการ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “จำกรบหรือจำ ๕ ประการ” คือ ๑.ตรวนใส่เท้า ๒. เท้าติดข้อไม้ ๓. โซ่ล่ามคอ ๔. คาใส่คอทับโซ่ ๕. มือสองมือสอดเข้าไปในคาและติดกับข้อทำด้วยไม้ “ข้อ” มี ๒ อย่าง คือ ข้อมือและข้อเท้า ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ตัวไม้มีรูปร่างเป็นเสาสีเหลี่ยมขนาดพอเหมาะกับมือและเท้า จะเป็นช่องตามรูปร่างของไม้ขนาดพอให้มือหรือเท้าทั้งสองข้าง สอดเข้าไปได้ มีลิ้มตอกบังคับระหว่างมือหรือเท้าทั้งสองเพื่อไม่ให้ดึงกลับออกมาได้ ส่วน “คา” นั้น ทำด้วยไม้เนื้อแข็งหรือไม้ไผ่ ใช้ใส่คอกนักโทษ ประกอบด้วยไม้ ๒ ชิ้น มีลิ้มตอกบังคับหัวท้ายวิธีใส่ แยกไม้สองชิ้นออกจากกันแล้วเอาส่วนที่ทำเป็นช่องประกบพอดีคอ แล้วตอกลิ้มหัวท้ายเพื่อกันมิให้หลุดจากคอ การลงโทษผู้กระทำผิดอาญาแผ่นดิน โดยการใช้ข้อและคานี้ๆ ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติยกเลิกพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีต นครบาล ร.ศ. ๑๑๕ ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่มิได้ยกเลิกโดยเด็ดขาด ยังอนุญาตให้ใช้อยู่บ้าง การใช้ข้อและคาลงโทษผู้กระทำผิดได้ยกเลิกโดยเด็ดขาดโดยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์พ.ศ. ๒๔๗๕	วีรบุรุษ ปิณฑาณิข. “ข้อคา” ,สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๕๑-๖๕๒.

๓๘.	ขุบ	ขุบ หรือ ลูกขุบ เป็นเครื่องมือในการทำนาโดยใช้ควายหรือวัวลาก เพื่อย่อยดินและบดทับวัชพืชให้จมในดิน เรียกว่า “ดีเทือกน้ำ” เป็นเครื่องเตรียมดินก่อนปลูกต้นข้าวที่ชาวบ้านเรียกว่า คำนานา ตัวขุบทำมาจากท่อนไม้ทั้งท่อน ไม้ที่ทำขุบเป็นไม้เนื้อแข็งมีความยาวประมาณ ๒ เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางตัวขุบทั้ง ๒ ด้าน ทำเดือยกลมๆไว้เพื่อเป็นเพลาสอดกับไม้ตั้งที่เจาะรูไว้สำหรับใส่เดือยไม้ตั้งหรือลูกตั้งนั้น ทำคานไม้ยาวๆ ๒ ท่อนยึดกับตัวขุบ ใช้ควายหรือวัวลาก โดยปลายคานไม้จะใช้ลิ่มดีสลักดอกยึดเมื่อใช้งาน ชาวบ้านเรียก ดีขุบ ใช้ควายหรือวัว ๑ คู่ มาเทียมแอก ให้หนังเกลิยวหรือเชือกเส้นโตๆผูกมัดกับแอกตรงกลางนำมาคล้องกับคานขุบ เมื่อควายหรือวัวเดินขุบจะหมุนดีดิน การดีขุบจะดีไปเรื่อยๆจนกว่าดินจะเหลวจนสามารถคำนานาได้ ปัจจุบันขุบแทบไม่ค่อยมีใช้ เพราะรถไถนาใช้ผลชวยดินให้ร่วนสะดวกแก่การเตรียมดินเพื่อใช้ปลูกข้าว	สนม ครุฑเมือง, “ขุบ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มุลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๖๘.
๓๙.	แข่ง	แข่งคือ ภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ มีรูปทรงและขนาดต่างๆ กันออกไปตามหน้าที่และประโยชน์ที่จะพึงใช้สิ่งต่างๆ กันออกไปตามหน้าที่และประโยชน์ใช้สอย คำว่า แข่งนี้มีที่มาจากภาษาจีน ออกเสียงว่า “เคิ่ง” ไทยเรารับเอาทั้งรูปแบบและชื่อมาใช้ แต่ออกเสียงเพี้ยนเป็น “แข่ง” แข่งที่เป็นของเดิมอย่างจีน ลักษณะจะเป็นจีน ลักษณะเป็นภาชนะสานด้วยไม้ไผ่เช่นกัน แต่เป็นทรงสี่เหลี่ยม ส่วนชนิดที่เป็นรูปทรงกระบอก จึงเรียกว่า “หลือ” ซึ่งไทยเราออกเสียงเป็น “หลัว” แข่งชนิดที่ทำขึ้นในเมืองไทยมักทำเป็นรูปทรงกระบอก สานด้วยไม้ตาทียบสำหรับใส่ของ ได้มันคงไม่ลอดร่วงไป แข่งทั่วไปมีอยู่ด้วยกันหลายแบบ ดังนี้ แข่งหาบ ลักษณะเป็นรูปกระบอก ปากกลม ก้นเป็นรูป ๖ เหลี่ยม ตัวแข่งสานด้วยดอกปิ่นเป็นลายขัดหรือลายจีนขัด ปากแข่งเข้าขอบด้วยไม้ไผ่สีขาวเข้มเป็นเกลียวโ ส่วนก้นมีไม้เส้น ๑ อัน	จุลทัศน์ พยามรานนท์, “แข่ง,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มุลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๖๘-๖๖๙.

		จัดกันเป็น ๖ แฉก สำหรับกันและเสริมให้มั่นคง แข็ง หาบนี้ปกติใช้เป็นคู่ โดยแข่งแต่ละลูกร้อยเชือกขึ้นมา แต่ กันแข่งเป็น ๔ สายคล้ายสาแหรก แล้วรวบผูกเป็นห่วง เพื่อสอดปลายไม้คานหาบไป หรือบางที่ใช้เพียงแข่งลูก เดียวเข้ากันกับตุ้มไม้ใส่เครื่องถ้วยเตี้ย บะหมี่ หาบคู่กัน ไปก็มี มีด้วยกัน ชนิด ได้แก่ ๑. แข่งเต้า ลักษณะคล้ายกับแข่งหาบ แต่ขนาดเล็ก กว่าและปากผายกว่าแข่งหาบ แข่งเต้านี้ใช้หาบไปเป็นคู่ คล้ายกับกระจาด แข่งเต้าใช้ใส่ผักผลไม้ไปจนกระทั่งใส่ อุปกรณ์ซ่อมเต้าอั้งโล่ ๒. แข่งใส่เป็ด ลักษณะรูปป้อมคล้ายลูกชالاเปา ตัว แข็งมักสานเป็นตาเลวโปร่ง ปากกลมแคบกว่าตัวแข่ง ส่วนกันเป็นรูป ๖ เหลี่ยม ซึ่งเกิดจากปลายไม้เส้นทั้ง ๓ อันขัดกันอยู่ได้กันแข่ง แข่งชนิดนี้นิยมใช้ใส่และแข่งเป็ด เพื่อขนย้ายไปที่อื่นๆ เนื่องด้วยเป็นแข่งขนาดใหญ่ จูได้ มาก ๓. แข่งปลาทุ เป็นแข่งขนาดเล็กๆ ลักษณะกลม คล้ายถาดยกขอบตั้งโดยรอบ เป็นแข่งที่ได้รับการทำขึ้น โดยเฉพาะสำหรับในปลาทุหนึ่ง มีขนาดใส่ปลาทุเรียง เป็นดับได้ถึง ๖ ตัว จนถึงใส่ปลาทุวางกลับหัวกลับหาง กันได้เพียงหนึ่งคู่ ๔. แข่งนั่งขนม เป็นแข่งขนาดเล็ก สานเป็นลาย โปร่ง เม้มขอบในตัว กันมน ใช้สำหรับรองรับกระทง ใบตองแห้ง ใส่แป้งขนมไหว้เจ้า เพื่อดึงเรียงลงในถังถึง หนึ่งให้สุก โดยใช้แข่งเป็นเครื่องรองรับกระทงนี้ จึงมีชื่อ เรียกกันว่า ขนมแข่ง	
๔๐.	เขนง	เป็นเครื่องใช้พื้นบ้านชนิดหนึ่ง สำหรับบรรจุและเก็บ ดินปืนที่ใช้ประจุในปืนคาบศิลา เขนงส่วนมากทำจาก เขาวัวมีลักษณะเป็นรูปกรวย โค้งพองาม ปากเขนงใช้ไม้ จริงกลึงเป็นฝาและมีพวยขนาดพอเหมาะที่จะกรอกดิน ปืนเข้าปากกระบอกปืน มีจุดอุดพร้อม ตรงส่วนที่เป็น ฝานี้มักจะแกะสลักลวดลายตกแต่งสวยงาม ลักษณะ ศิลปะเป็นความเห็นงามของชาวบ้าน จัดเป็นงานศิลปะ	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “เขนง,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มุสิกนิธสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒,

		พื้นบ้านชนิดหนึ่ง	หน้า ๖๗๐.
๔๑.	คราด	คราด คือเครื่องมือเครื่องใช้ทำงานในบ้าน งานสวน งานไร่ นา และงานอื่นๆ ทัวไป สำหรับโกยหรือเกลี่ย มีรูปลักษณะคล้ายฝ่ามือที่กางนิ้ว หรือหวีที่มีซี่ฟันห่างๆ น้อยหรือมากกว่า ๑๐ ก็ได้ มีขนาดตั้งแต่ขนาดเล็ก ค้ำมสั้น จับสะดวกด้วยมือเดี๋ยวนั่งทำงาน เช่น คราดสามเหลี่ยม คราดเล็บเหยี่ยว โกยถ่าน โกยขยะ ฯลฯ ในครัว ในบ้าน หรือพรวนดินปลูกต้นไม้ประดับบริเวณบ้าน ขนาดค้ำยาวใช้สองมือจับและยืนเดินทำงาน เช่น คราดไม้ไผ่ กวาดใบไม้ตามลานบ้าน ลานวัดคราดเหล็กเกลี่ยพรวนดินในไร่ในสวนหรือโกยวัสดุในงานก่อสร้าง จนถึงคราดขนาดใหญ่มาก มีคันชักเทียมแอกใช้วัวควาย รดลากแทนแรงงานคน เช่น คราดไม้ ทำเทือกในนา คราดเหล็กพ่วงรถแทรกเตอร์ไถพรวนดินในไร่ นา	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ มานิช กองกันนันทน์ และประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์, “คราด,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๘๗๒-๘๗๓.
๔๒.	ครึ้น	ครึ้น หรือ ครึ้น เป็นเครื่องมือดักสัตว์ปีก เช่น นก ไก่ป่า เป็นต้น บางครั้งก็เรียกว่า ครุกี่มี ครึ้น ทำเป็นบ่วง ครึ้น ๑ ชุด เรียกว่า ๑ ปาก จะมีบ่วงที่ติดต่อกันประมาณ ๑๐ บ่วง หรือมากกว่านั้น ถ้าคลี่ตอนดักจะยาวตั้งแต่ ๒ ม. ขึ้นไป หูรูดบ่วงของครึ้นทำด้วยขนหางม้า ขนแผงหลังหมูป่า หรือขนหางช้าง ขนดังกล่าวจะยาว ครึ้นและปากจะมีบ่วงเฉพาะตัว มีเชือกผูกตายตัวแต่ละอันติดกันเป็นระยะเท่าๆ กัน หลักไม้จะเหลาไม้ซี่เล็กๆ มีโคนแหลมเพื่อปักกับดิน อาจจะใช้เชือกเส้นใหญ่ ผูกติดกันของครึ้นไว้เพื่อมิให้สัตว์ปีกที่ติดพากรึ้นไปไกลๆ ได้ ซี่ไม้ไผ่ปลายครึ้นจะเหลาเป็นรอยบากหรือเลื่อนปมไว้ที่ข้อไม้ไผ่ เพื่อให้บ่วงครึ้นผูกติดไว้ในเวลาดักสัตว์ ครึ้นใช้ดักสัตว์เช่น นก ไก่ป่า เป็นต้น	สนม ครูทเมือง, “ครึ้น,” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๘๗๕.
๔๓.	คันฉาย	เครื่องมือสงฟาง เวลานวดข้าว มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ได้แก่ ไม้ขอลาย ไม้สงฟาง กระคองหอย คองหอย หรือคองฉาย มีลักษณะเป็นท่อนไม้กลมตลอดลำยาวประมาณ ๑๗๒ ซม. ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือส่วนที่	ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์, “คันฉาย,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ:

		เป็นค้ำยาวราว ๑๕๒ ซม. และส่วนที่เป็นวงหรือขอ ยาวราว ๑๕-๒๐ ซม. นิยมทำด้วยไม้ไผ่ป่า อีกส่วน หนึ่งเป็นขอเหล็ก คือส่วนปลายของไม้ค้ำฉายซึ่งทำ ด้วยเหล็ก ซึ่งประกอบด้วยส่วนโคนเป็นบ้องเหล็ก มีรู กลมใหญ่ สำหรับใส่ค้ำได้พอดี ส่วนปลายของบ้อง เหล็กเชื่อมติดกับก้านตะเกียบรถจักรยาน ๒ ล้อที่เลิกใช้ งานแล้ว และตรงปลายเชื่อมด้วยก้านเหล็กแบนรูปทรง โค้งงอ ใช้ส่งฟางในลานนวดข้าวให้เมล็ดข้าวร่วงจาก ฟางข้าวได้เป็นอย่างดี	มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๘๗๕.
๔๔.	คันทัน	คันทัน หรือ คันทันกระสุน เป็นเครื่องยิงสัตว์ มีคัน ใช้สาย โยงยิงด้วยลูกดินปืนกลม หรือที่เรียกว่า ลูกกระสุน คันทัน คันธนู และคันหนาไม้ มีลักษณะการทำคล้ายๆ กัน คือมีคัน สาย และลูกยิง เป็นส่วนสำคัญ คันจะทำ ด้วยขอไม้ไผ่ที่แก่จัด ตัดลำไม้ไผ่ยาวประมาณ ๑ เมตร เหลาด้ามให้เรียวค้ำปลายไม้ทั้ง ๒ ข้าง ควั่นหัว ท้ายที่ปลายไม้ไว้เพื่อเป็นบ่ารับสาย ตรงช่วงกึ่งกลางคัน สุมใช้ไม้เหลามัดด้วยหวายประกบให้แน่นเรียกว่า “กบ” เพื่อให้คันไม้หักง่ายในเวลาดึงสายละเพื่อให้จับ ได้นั่นค ส่วนสายใช้ส่วนผิวไม้ไผ่เหลาเป็นเส้น ตรง กลางสายผ่าเป็น ๒ เส้น ทำรังวางลูกกระสุน ถักเป็น หวายเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเล็กๆ มีร่องลึกสำหรับวาง ลูกกระสุนยังเรียกว่า “รังกระสุน” รังกระสุน มี ๒ ลักษณะ คือ รังกระจาดกับรังหอยโข่งทำปลายสายทั้ง ๒ ข้าง คล้องกับรอยควั่นหัวท้ายของปลายคัน เมื่อ คล้องहुกับคันไม้แล้ว สายจะดึงคันให้โค้งงอเวลายิง สัตว์ต้องป้อนลูกกระสุนกลมๆ ไว้เป็นจำนวนมาก ลูก กระสุนจะแบ่งดินจากก้อนใหญ่เป็นก้อนเล็กๆ เท้าหัว นิ้วมือกองไว้ให้หมดดินนั้น การแบ่งดินเป็นก้อนก่อน ลงมือป้อนเรียกว่า “การโกนลูกกระสุน” เมื่อโกนเสร็จ แล้วจึงป้อนด้วยฝ่ามือทั้งสองข้างผึ่งให้แห้ง การไปยิง สัตว์ด้วยคันทัน ตอนยิงจะใส่ลูกกระสุนไว้ในรังยิง มือ ข้างหนึ่งจับตรงกลางไว้ มืออีกข้างหนึ่งที่ถนัดจับลูก กระสุน และกระสุน ค้างสายเชือกให้ขี้ออกจากคันทัน	สนม ครุฑเมือง, “คันทัน ,” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๕๕๗- ๕๕๘.

		นโก่งมาๆ การปล่อยลูกกระสุนออกจากถังยิงต้องบิดคันให้เฉียงเล็กน้อย มิเช่นนั้นแล้วลูกกระสุนจะยิงถูกมือจับหรือถูกคันสุน คันสุนโดยทั่วไปมักใช้ยิงนกทุกชนิด และยิงสัตว์อื่นๆ ตัวไม่ใหญ่มาก เช่น กระรอก กระแต กระต่าย ปลา เป็นต้น	
๔๕.	เครื่องสี่ข้าว	เครื่องสี่ข้าวเป็นเครื่องมือสำหรับสี่ข้าวเปลือกให้ร้อนออกจากเมล็ด ได้ข้าวกลิ้งแล้วนำไปใส่ในครกตำทำ ให้ได้ข้าวสารขาว วิธีใส่ครกตำเรียกว่า “ซ้อมข้าว” การสี่ข้าวมีวิธีการคล้ายการ โม่แป้ง เครื่องสี่ข้าวสานด้วยผิวไม้ไผ่เป็นรูปทรงกระบอก มีขอบสูงทำเป็นถาดรองข้าวกลิ้ง ส่วนประกอบที่สำคัญ ๕ ส่วน คือ “ท่อนฟันบน” “ท่อนฟันล่าง” “แกนหมุน” “ไม้คาน” และ “คัน โยก” ท่อนฟันบนสานด้วยผิวดอกไม้ไผ่เป็นรูปทรงกลมสูงประมาณ ๕๐ ซม. วัดเส้นผ่าศูนย์กลางยาวประมาณ ๕๐ ซม. ใช้ไม้เนื้อแข็งขนาดไม้แปรงขางเป็นไม้คานให้ปลายทะลุผิวไม้ไผ่ที่สานท่อนฟันบนออกมาข้างละ ๒๕ ซม. ไม้คานที่เจาะรูให้ทะลุเพื่อสลักคันโยก ซึ่งมีเดือยสอดไว้สำหรับโยกให้หมุนไปโดยรอบ ใช้ดินเหนียวอัดให้แน่นพรมด้วยน้ำเกลือ เพื่อให้ดินรัดแน่นขึ้นและป้องกันปลวกไม่ให้เข้าไปกัดเครื่องสี่ข้าวด้วย ตรงศูนย์กลางท่อนฟันทำเป็นรูกลวงไว้ เมื่อเทข้าวเปลือกลงไปภายในท่อนฟันบน เวลาท่อนฟันบนหมุนข้าวเปลือกจะไหลลงไประหว่างท่อนฟันบนและท่อนฟันล่าง ซึ่งทำขบกันอยู่ ฟันบนและฟันล่างที่ใช้เสียดสีเปลือกข้าวแตกออกจากเมล็ดจะทำด้วยแผ่นไม้แข็งบางๆ สลับกับดินเหนียวคลุกเคลือบอันจนแน่นหลายๆ ชั้น จนรอบท่อนฟันบนและฟันล่าง ท่อนฟันล่าง สานด้วยผิวดอกไม้ไผ่ทำเป็นถาดขอบสูงรองรับข้าวกลิ้งที่สีแล้ว เจาะรูให้ไหลลงไปที่กระบุงหรือถังรองรับตรงกลาง ท่อนฟันล่างอัดดินเหนียวพรมด้วยน้ำเกลือเช่นกัน ทำฐานพื้นรองรับท่อนฟันล่าง แกนหมุน ทำไม้แกนหมุนไว้ตรงศูนย์กลางของ	สนม ครูทเมือง, “เครื่องสี่ข้าว,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๑๗๐-๑๑๗๑.

		ท่อนฟันล่างอัดคินให้แน่น แขนหมุนจะเป็นเคียวสอดครุทะลุถึงไม้คานที่ขวางไว้ ไม้คาน ทำด้วยไม้เนื้อแข็งขนาดไม้แปรรูป ยาวประมาณ ๒ เมตร ขวางท่อนฟันบน เเจาะรูปลายไม้เมื่อสอดสลักคันทันโยก คันทันโยก ใช้ลำไม้ไผ่โตๆ ทำเป็นคันทันโยกมีมือจับ เเจาะรูปลายไม้คันทันโยกทำสลักเคียวสอดกับรูไม้คาน การตีข้าว จะใส่ข้าวเปลือกเข้าไปในส่วนลึกเว้าของท่อนฟันบน ใช้มือโยกหมุนเวียนไปด้านขวาของผู้หมุน จนได้เป็นข้าวกลิ้งแล้วนำมาซ่อมมือให้ขาวเพื่อเก็บไว้สำหรับหุงกินต่อไป	
๔๖.	เครื่องตีข้าวโพด	เป็นเครื่องมือของชาวบ้านที่ใช้แกะเมล็ดข้าวโพดออกจากฝักง่ายๆ คือ ใช้ตะปู ๑ ตัว ตีในท่อนไม้ มีลักษณะทำเป็นร่องเจาะรูสี่เหลี่ยมตรงกลางให้ทะลุ ทำขาตั้งเหมือนม้านั่ง ตัดหัวตะปูออก ตีปลายให้แบน เวลาใช้จะใช้ฝักข้าวโพดไปมาให้เมล็ดข้าวโพดถูกปลายตะปู ตะปูกรูดเมล็ดข้าวโพดหลุดออกจากฝักและร่วงลงช่องสี่เหลี่ยมเป็นรู ภาชนะรองรับเมล็ดข้าวโพดแล้วนำไปผึ่งแดดให้แห้ง ต่อมามีการพัฒนาเครื่องตีข้าวโพดให้มีลักษณะเป็นมือหมุน แต่ปัจจุบันหาได้ยาก เพราะเครื่องตีข้าวโพดแบบเครื่องจักรกลเข้ามาใช้แทนที่	สนม กรูทเมือง, “เครื่องตีข้าวโพด,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ: มุลินธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๑๗๑.
๔๗.	เครื่องหีบอ้อย	เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทำน้ำตาลอ้อยของชาวบ้านทั่วๆ ไป ในสมัยโบราณสร้างด้วยวัสดุที่เป็นไม้ล้วนๆ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กระทำกันมานานแล้ว ในปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นการใช้เครื่องจักรแทน เพราะสภาพทางเศรษฐกิจได้ขยายตัวมากขึ้น จึงหันไปใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เครื่องหีบอ้อย ๑ ชุด มี ๓ ลูก ลักษณะกลมวางเรียงชิดกันในแนวตั้งเรียกว่า ลูกคีบ ทำจากไม้เนื้อแข็งทั้งต้น มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๕๐ ซม. ยาวประมาณ ๑ ม. จำนวน ๒ ลูก ซึ่งจะวางอยู่ริมซ้ายขวา และลูกที่อยู่ตรงกลางจะยาวประมาณ ๒ ม. แต่ละลูกจะ	ประทีป สุโสภา, “เครื่องหีบอ้อย,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ: มุลินธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๑๗๗-๑๑๗๘.

		แกะตอนบนให้เป็นพูหรือฟันประกบกันไว้ สำหรับลูกกลางซึ่งยาวกว่าจะต่อด้วย คันทีบ ยาวประมาณ ๓-๕ เมตร ปลายคันทีบจะผูก คันทีก สำหรับคล้องคอไว้ หรือควาย ส่วนมากจะใช้สองตัว ลูกหีบทั้ง ๓ ลูกจะวางอยู่บนแท่นไม้ เจาะรูบังคับไว้ทั้งข้างล่างและข้างบน ใช้น้ำมันปลาผสมกับปูนแดง เป็นเครื่องหล่อลื่นและเพื่อให้ลูกหีบเกิดเสียงดัง ได้แท่นจะจุดเป็นรางยาวตลอด เพื่อให้ น้ำอ้อยที่หีบแล้วไหลไปลงในบ่อข้างใดข้างหนึ่ง	
๔๔.	เคียว	เคียวเป็นเครื่องสำหรับในนาใช้สำหรับเกี่ยวข้าว เกี่ยวหญ้า เป็นต้น ทำด้วยเหล็กมีด้ามในหัว ลักษณะเป็น “บ้อง” กลมใบเคียวแบนเรียวโค้งเป็นอย่างวงเดือนเสี้ยวคมเคียวแทงเป็นริ้วคล้ายฟันเลื่อยถี่ๆ เคียวมีทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก เคียว แบบวงกว้าง เรียกว่า “เคียวสาวกอ” สำหรับเกี่ยวสาวกอข้าวที่ ถูกลมตีล้มให้ตั้งขึ้นเพื่อจะเกี่ยว โดยไม่ต้องก้มตัวลงไปมาก เคียวบางแบบทำตรงคอเคียวที่ต่อกับด้ามให้เว้าเข้าไปเล็กน้อยแล้วจึงหักขึ้นเข้าวงเคียว เคียวแบบนี้เรียกว่า “เคียวคอนนกระยาง” เหมาะสำหรับจับด้ามได้มั่นคง โดยใช้ นิ้วชี้เกี่ยวไว้ตรงรอยเว้าบริเวณคอเคียวนี้	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “เคียว,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๐๓๘-๑๐๓๙.
๔๕.	จั่น	จั่นเป็นเครื่องดักสัตว์ มี ๒ ชนิด ใช้สำหรับดักสัตว์บกและสัตว์น้ำ จั่นที่ใช้ดักสัตว์บกใช้ดักสัตว์ตัวขนาดเล็กกลาง เช่น พังพอน อีเห็น ชะมด เป็นต้น โดยทำกรงไม้ไผ่ให้สัตว์เข้าไปทางช่องประตูเมื่อกินอาหารภายในไม้ไผ่หรือไม้เคียวซึ่งขจัดอยู่ก็จะหลุดประตูปิดกั้นสัตว์ทันที จั่นดักสัตว์ทำกรงซี่ไม้ไผ่ ขนาดคนสามารถแบกไปดักสัตว์ในป่าได้ มีความยาว ๒ เมตร กว้างประมาณ ๑ เมตร ใช้หวายหรือเถาวัลย์ มัดซี่ไม้ไผ่ที่เหลาเป็นซี่กลมขนาดนิ้วก้อย มัดห่างกัน ๒-๓ ซม. มีโครงไม้ไผ่ด้านในยึดเป็นช่วงๆ ทำให้โครงไม้แข็งแรงขึ้น จั่นจะมีรูปโค้งวงกลมด้านล่างกรงจั่นมีพื้นแบบวางกับดิน ไม่พลิกได้ประตูทางเข้า จั่นดักสัตว์ใช้แผ่นไม้กว้างประมาณ	สนม กรุงทเมือง. “จั่น,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๔๓๒-๑๔๓๔.

		๓๐ ซม. ยาวประมาณ ๑ เมตร ทำร่างประตูลิ้นขึ้น เลื่อนลงเปิดปิดประตูได้ง่าย ใช้เส้นหวายขนาดยาว ประมาณ ๒ เมตรกว่า มัดกับปลายไม้ประตูด้านบน ปลายหวายอีกด้านหนึ่งมัดไม้ปิ่นไว้ขัดกับไม้ขวางตรง ห่วงโค้งด้านหลังของจันทักสัตว์ ไม้ขวางขัดกับไม้ปิ่น จะมีใยเส้นหวายเล็กๆ แขนงกระแตะใส่อาหารสัตว์ไว้ ผู้ดักสัตว์ต้องหมั่นไปดูกรงจันอยู่เสมอ เพราะสัตว์บาง ชนิดมีฟันคมอาจกัดซี่ไม้ไผ่หนีออกได้ ในขณะนี้ไม่มี การใช้จันชนิดนี้แล้ว จันโย หมายถึง จันที่ใช้ดักสัตว์น้ำจืด เช่น ปลาข้าว ปลาสาวย ปลาเทโพ ปลากด ปลากระโทง เป็นต้น จันโยสานด้วยดอผิวไผ่เส้นหนาๆ สานให้เป็น รูปทรงกระบอกก้นสอบอีก ปากจันโยกว้างประมาณ ๑ เมตร จันโยจะทำจากไม้ไผ่ยาวประมาณ ๓ เมตร ผ่าไม้ เป็นซี่ๆ ประมาณ ๒๐ ซี่ ใช้ดอผิวไผ่สานจากก้นมาถึง ปาก การสานจะเป็นลายขัดห่างๆ กัน ๓-๕ เซนติเมตร ส่วนปลายปากจันโยใช้ซี่กไม้ไผ่มัดด้วยหวายประกบทำ เป็นขอบปากจันโยจะทำเป็นประตูไม้ไผ่ปิดเปิดได้ ภายในจันมีเส้นหวายมัดขวางอยู่ตรงกลาง ๔-๕ เส้น เรียกว่า “สายโย” เส้นหวายดังกล่าวจะยึดกับไม้ขวางที่ นำมาขัดเดียวกับปิ่น เวลาปลาตัวใหญ่ๆ เข้าไปในจัน โย ไม้ขวางขัดกับปิ่นจะหลุดออกจากกัน ประตูจันที่ เปิดล่อปลาจะปิดอย่างรวดเร็ว	
๕๐.	ชุดใส่หมู	เป็นภาชนะที่ชาวบ้านใช้สำหรับใส่หมูเพื่อการขนส่ง และนำไปจำหน่ายหรือส่งไปยังโรงฆ่าสัตว์ สานด้วย หวายทั้งเส้น ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑.๕ ซม. เป็นลาย เฉลว โปร่งชนิดหกลูก มีตาห่างประมาณ ๑.๕ ซม. ส่วน ขอบเป็นหวาย ๕ เส้น ขัดเป็นเกลียว ชุดมีรูปลักษณะ เป็นทรงกระบอกกลม	มานิช กงกะนันท์. “ชุดใส่หมู,” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๑๕๕๘.
๕๑.	โขงโลง	เป็นภาชนะโบราณชนิดหนึ่ง ใช้สำหรับวิดน้ำเข้านา เวลาข้าวยังไม่สุก แต่น้ำน้อยไม่พอเลี้ยงต้นข้าว หรือใช้	ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์ และ มานิช กงกะนันท์.

		วิดน้ำออกจากบ่อ เหมือน ฝาย คู คลอง ให้แห้งเพื่อจับปลา โขงโลงสานด้วยไม้ไผ่ เน้นความหนา แข็งแรง จึงใช้ผิวไม้ไผ่สาน เนื่องจากน้ำมีน้ำหนักมากจึงต้องยาชโลมด้วยขี้ชันและน้ำมันยางอย่างดี โขงโลงมีลักษณะคล้ายรางน้ำ ขาวประมาณ ๓๐-๔๐ เซนติเมตร โขงโลงมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “โพง” ชาวสวนมักใช้โพงสำหรับสาดน้ำจากท้องร่องตามสวน เพื่อรดน้ำผักหรือต้นไม้ที่ปลูกไว้	“โขงโลง,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๙๘๔-๑๙๘๕.
๕๒.	ไซ	เครื่องจักสานสำหรับดักปลาทั้งปลาใหญ่และปลาเล็กน้อยรวมไปทั้งกุ้ง ลักษณะคล้ายลอบ แต่สานละเอียดกว่า บางส่วนโปร่ง บางส่วนคอด มีรูปเป็นทรงกระบอก สานด้วยเนื้อไม้ไผ่ โดยมีเส้นหวายมัดไว้ อีกทีหนึ่ง แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนหัว เป็นช่องไว้สำหรับจับปลาออก ส่วนกลางค่อนข้างคอดภายในโปร่งเป็นส่วนที่มีช่องสำหรับดักปลา และประกอบด้วยงาแซงสำหรับกันปลาวายออก ส่วนสุดท้ายคือ ส่วนที่ปิดไม่มีทางสำหรับปลาวายเข้า ผูกมัดด้วยเส้นหวายเป็นเปลาะๆ มีลักษณะเรียวแหลม การสานไซจะสานห่างๆ กันไปตามแนวนอน เพื่อกันมิให้ปลานขนาดที่ต้องการหนีเล็ดลอดออกได้ การวางไซดักปลาจะไม่เหยื่อล่อและไม่วางไว้โดดเดี่ยวที่ก้นบึงหรือหนองน้ำ แต่จะวางไว้ในที่ซึ่งมีน้ำไหล เช่น ตามหัวคันนา โดยขุดให้เป็นช่องกว้างพอที่จะวางไซได้ให้ช่องดักปลาอยู่ส่วนล่างติดกับพื้นดินหรือทำนบดินกันปลา ชาวนามักจะใช้จับปลาในฤดูน้ำลดจากทุ่งนา ไซแบ่งออกเป็น ๔ ชนิด ไซปากแตร ไซเปิด ไซโปร่ง ไซหนาม ไซปากแตร มีลักษณะหัวท้ายสอบ มีช่องปลาเข้าอยู่ ๒ ทาง อยู่ใกล้ชิดกันแต่หันปากช่องไปคนละทาง มีใช้ในจังหวัดอยุธยา ไซเปิด ที่กั้นไซมีปล่องสูงขึ้นไปประมาณ ๑๕ ซม. คล้ายกับหางเปิดที่อนเชิด ที่ปลายปล่องใช้เป็นช่องสำหรับเทปลาออก มีใช้ในบางจังหวัด เช่น ธนบุรี	มานิช กงกะนันท์. “ไซ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๐๒๓-๒๐๒๕.

		ไซโปรง เป็นไซเปิดชนิดที่มีปล้องตอนปาก ซึ่งมีทางแยกกว้างออกรับปลา มีใช้ในบางจังหวัด เช่น พิชณุโลก ไซหนาม มีลักษณะคล้ายชุด ไซห้วยจ๊กเป็นเส้นๆ และจ๊กริมห้วยตลอดเส้นห้วยแล้วใช้เส้นห้วยขนาดเล็กมัดหัวข้อ พันมารวมเป็นวงกลมที่ปากไซ ช่วงตาตอนปากไซห่างกันประมาณ ๒ ซม. มีใช้ในบางจังหวัด เช่น เพชรบุรี	
๕๓.	ด้วง	เครื่องจับสัตว์ชนิดหนึ่ง ใช้สำหรับดักจับสัตว์สี่เท้าขนาดเล็ก เช่น หมู ตุ่น แะ ด้วงมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ กระบอกด้วง คันไม้ไผ่ สายบ่วงและลื่น การทำงานของด้วงอาศัยคันไม้ไผ่ที่มีลักษณะคล้ายคันเบ็ด ออกแรงตัวดักสายและบ่วงให้คล้องรัดคอหรือตัวสัตว์ให้ติดกระบอกด้วงนั้นในทันทีที่สัตว์มุดกระบอกเข้าไป กระทบลิ้นในกระบอกลิ้น ด้วงที่ชาวชนบทภาคกลางทำขึ้นดักสัตว์มี ๒ แบบด้วยกัน คือ ดวงดักหนู ด้วงดักแะ	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “ด้วง,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๐๕๗-๒๐๕๘.
๕๔.	ตะกร้อ	ตะกร้อ เป็นเครื่องจักสานใช้สำหรับเก็บผลไม้ เช่น มะม่วง ชมพู่ ฯลฯ ที่อยู่บนต้นและไม่สามารถจะปีนเก็บได้ ตะกร้อสานจากหวายกลมขนาด ๑ ซม. ตะกร้อสอยผลไม้เมื่อสานเสร็จแล้วจะมีลักษณะโปรง ส่วนรองรับผลไม้มีรูปคล้ายท้องเรือ ส่วนปากตะกร้อมีเส้นไผ่เหลากลมขนาด ๑ ซม. ยาวประมาณ ๗ ซม. มัดติดกับส่วนปากเป็นซี่ ห่างกันประมาณ ๒ ซม. ซี่เหล่านี้ทำหน้าที่ช่วยดึงให้ผลไม้หลุดออกจากกิ่งและหล่นลงในตะกร้อ เวลาจะใช้งานต้องผูกติดกับด้ามไม้ไผ่ทั้งลำยาวตามแต่จะต้องการอีกทีหนึ่ง	มาโนช กงกะนันทน์. “ตะกร้อ,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๒๓๕.
๕๕.	ตะพาย	ตะพายหมายถึง เชือกที่ร้อยจมูกวัวควายไม่ให้หลุดหนี บางทีเรียกว่า “สายตะพาย” การสนตะพายมักใช้กับควายเพศผู้ เมื่อเริ่มมีอายุได้ ๘-๑๒ เดือน เพราะเป็นระยะที่วัวควายมีความเจริญเติบโต สามารถนำมาฝึกใช้งานได้บ้างแล้ว ไม่นิยมทำกับสัตว์ประเภทอื่น ลักษณะการสนตะพายนี้จึงเกิดสำนวนที่ว่า “ถูกสนตะพาย” ซึ่ง	บุญมี พิบูลย์สมบัติ “ตะพาย,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร

		มีความมหายถึงคนที่ถูกบังคับหรือถูกหลอกให้ทำตาม โดยไม่มีทางขัดขืนหรือรู้ไม่เท่าทัน	ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๒๔๔.
๕๖.	ตะเฒ่	ตะเฒ่ เป็นเครื่องทุ่นแรงใช้สำหรับชัก ลาก หรือบรรทุก สิ่งของเคลื่อนจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งด้วยกำลังคน ตะเฒ่มี ๒ ลักษณะ ตะเฒ่ล้อ ประกอบด้วยล้อไม้คล้าย ล้อเกวียนแต่ขนาดย่อมกว่า มีล้อจำนวน ๒ คู่ คู่หน้า ๒ ล้อ คู่หลัง ๒ ล้อ ล้อแต่ละคู่มีเพลและไม้กระหนาบ เปลา ตะเฒ่ล้อนี้ตรงหัวคานตอนตอบหน้ามีเชือกผูกโยง ไว้ทั้งคู่สำหรับคล้องบ่าคนที่ จะชักตะเฒ่ กับปลายคาน ตอนท้ายทั้งคู่ยังต้องผูกเชือกโยงไว้สำหรับคนคุมท้าย ดึงรั้งเมื่อชักตะเฒ่ตามทางลาด ทั้งนี้เนื่องจากตะเฒ่ล้อ ไม่มีอุปกรณ์ห้ามล้อ ตะเฒ่ล้อนี้ ถ้าทำให้มีแต่เพียง ๒ ล้อ ไม่เรียกว่าตะเฒ่ แต่จะเรียกว่า “สาลี่” ตะเฒ่เลื่อน ไม่มีล้อ เคลื่อนที่โดยการเลื่อนหรือไถ มี ๒ แบบคือ ตะเฒ่เลื่อนบนขอนกลม ตัวตะเฒ่ทำด้วยไม้เนื้อ แข็งท่อนยาวหน้าสี่เหลี่ยม ทอดขนาดกันเป็นคู่ๆ หรือ มากกว่า ๑ คู่ มีไม้ท่อนหน้าสี่เหลี่ยมวางทอดขวาง ประกับบนหลังตะเฒ่แต่ละคู่ การวางตัวไม้ลักษณะนี้ คล้ายกับ “แม่สะดิง” จึงเรียกตะเฒ่ชนิดว่า “ตะเฒ่แม่ สะดิง” ใช้บรรทุกสำหรับของหนักมากๆ และเคลื่อนที่ ไปด้วยอาการหมุนตัวของขอนไม้ท่อนกลมที่รองรับอยู่ข้างใต้ ตะเฒ่ราง ตะเฒ่ลักษณะนี้ไม่มีล้อเช่นเดียวกับตะเฒ่แม่ สะดิง ตัวตะเฒ่ประกอบด้วยท่อนไม้หน้าสี่เหลี่ยมคู่ หนึ่ง ตอนหัวและท้ายไม้ทั้งคู่ ถากให้งอนขึ้นคล้าย “ทวนหัวเรือชะล่า” ที่ได้ท่อนไม้เขาทำเป็นรูป สามเหลี่ยมข้างไปตามตัวไม้ หลังตัวตะเฒ่ปูพื้นด้วยแคร่ สำหรับบรรทุกสิ่งของ ตะเฒ่รางนี้ทำให้เลื่อนเคลื่อนที่ ไปบนหลังรางนี้ต้องถากทำเป็นสันรูปสามเหลี่ยมข้าง ไปตามตัวไม้ สันที่ถากทำขึ้นนี้ต้องให้ได้ขนาดพอดีกับ ร่องรางที่อยู่ใต้ไม้ตะเฒ่ทั้งคู่ เมื่อจะบรรทุกสิ่งของแล้ว ก็ชักเชือกที่ผูกไว้ตอนหน้า หัวตะเฒ่ขึ้นไต่บนหลังราง ให้ร่องวางสวมทับบนหลังราง พอบรรทุกของแล้วก็ชัก	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “ตะเฒ่,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๒๔๒.

		เชือกที่ผูกไว้ตอนหน้า หัวตะเม็กจะลากเลื่อนแล่นไปบนรางทั้งคู่ ซึ่งข้างใดข้างจะมีไม้กระดานวางขวางเป็นหมอนรองรับเป็นระยะๆ ตะเม็กลักษณะต่างๆ เสื่อมความนิยมในการใช้ เมื่อเกิดมีพาหนะที่มีประสิทธิภาพกว่าสำหรับบรรทุกและขนส่งสิ่งของ ปัจจุบันจึงไม่อาจพบเห็นตะเม็กตามกล่าวนี้ได้นัก	
๕๗.	ตุ้ม	ตุ้มเป็นเครื่องมือประเภทจักสาน ใช้สำหรับดักปลา สานด้วยไม้ไผ่จนทึบมองไม่เห็นตา ยิ่งกว่านั้นยังใช้ดินเหนียวหรือโคลนยาโดยรอบจนแลดูทึบยิ่งขึ้น มีทางเข้า ๒ ทาง ทางแรกอยู่ส่วนล่าง เป็นช่องกลมหรือสี่เหลี่ยมเป็นทางสำหรับปลาว่ายเข้า มีงาแซงอยู่ภายใน ต่อจากช่องทางที่เข้าเพื่อกันมิให้ปลาวายกลับออกมาได้ ส่วนอีกทางหนึ่งอยู่ตอนบน เป็นช่องขนาดใหญ่กว่าช่องตอนล่าง สำหรับเทปลาออกตุ้มของภาคกลางมีรูปทรงคล้ายขวดกลมหรือสี่เหลี่ยม ส่วนมากใช้ดักปลาในที่ลุ่มหรือชายหนองน้ำในทุ่งนาเวลาฤดูน้ำ บางที่เรียกกะตุ้ม	มานิช กงกะนันท์. “ตุ้ม,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๑๕๑-๒๑๕๒.
๕๘.	ทาม	อุปกรณ์ชนิดหนึ่ง สำหรับใช้ประกอบกับแอกหรือคอก (ไม้รูปโค้งที่พาดคอวัวหรือคอกวายสำหรับลากเลื่อนเป็นคัน) เพื่อเทียมเกวียนหรือเทียมไถ ทามมักทำด้วยเชือกถักเป็นแผ่นกว้าง ประมาณ ๕ นิ้ว ยาวประมาณสองคืบหรือกว่านี้เล็กน้อย ปลายทามทั้งสองข้างทำเป็นห่วงกลมด้วยเชือกหรือโลหะก็มี ทามนี้ผูกปลายคอกหรือตะโกกด้านหนึ่ง แล้วอ้อมได้คอวัวหรือควายขึ้นไปผูกไว้ อีกด้านหนึ่ง ทามลักษณะดังกล่าวนี้ ยังใช้ผูกอ้อมคอช้างสำหรับชักลากซุงและม้าสำหรับลากรถอีกด้วย	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “ทาม,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๖. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๕๕๗.
๕๙.	เบ็ด	เครื่องจับสัตว์น้ำ โดยเฉพาะปลาและกุ้ง ส่วนประกอบของเบ็ด คือ ตัวของเบ็ดทำด้วยโลหะผสม มีลักษณะเป็นรูปอักษร ฤ มีปลายแหลม ด้านหลังเป็นรอยหยักเรียกว่า “เงี้ยว” เพื่อเกี่ยวเหยื่อให้ติดหรือหลุดยาก ตัวคันเบ็ดทำด้วยแขนงไม้ไผ่ ตัวเชื่อมระหว่างคันเบ็ดกับตัวเบ็ดคือเชือกเกลียวหรือเชือกไนลอน ยาวประมาณ ๑ เมตร	ไพบุลย์ แก้วมุกดา. “เบ็ด,” ใน สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒,

			หน้า ๓๔๒๐-๓๔๒๑.
๖๐.	ปลัก	ปลัก หรือ บางทีเรียกว่า ปีระดัก หมายถึง ไม้เถื่อท่อนกลมยาว มักทำด้วยไม้ไผ่ขนาดใกล้เคียงไม้ตะพด ยาวประมาณ ๒ ศอกหรือกว่านี้ก็มี ปลายข้างหนึ่งเสียบเหล็กปลายแหลม เป็นไม้เถื่อไว้ต้อนวัว ควายที่เอาเข้าเตรียมไถ หากวัวหรือควายคือก็จะใช้ปลายข้างหนึ่งที่ยึดเสียบเหล็กแหลมนั้นแทงวัวควายพอให้รู้สึกเจ็บ โดยเหตุที่ปลักเป็นเครื่องมือสำหรับปราบวัวควายคือนี้ คนแต่ก่อนท่านจึงนามากล่าวพ้อคนคือดั่งควายว่า “ ถ้าไม่ลงปลักเสียบ้างก็ไม่ทุเลาคือ ” เป็นต้น	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “ปลัก,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๔๗๒
๖๑.	โป๊ะ	เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งสำหรับจับสัตว์น้ำเค็ม ทำด้วยไม้จริง ไม้ไผ่ และไม้รวก โดยเอาไม้จริงปักเป็นเสา ทำเป็นรูปวงกลมเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ ๕๐ เมตร แล้วล้อมด้วยเฟือกที่ประกอบเป็นชั้นๆ ประมาณ ๔-๕ ชั้นมัดให้แน่น ด้วยลวดสังกะสีหรือหวายสะเคา เรียก” ลูกโป๊ะ” ต่อจากลูกโป๊ะใช้ไม้จริง หรือไม้ไผ่ปักทำเป็นรูปหูช้าง ๒ แห่งเรียกว่า “ ห่องลวง” เป็นที่ขังปลาไม่ให้หนีออกจากโป๊ะ มีไม้ปักเป็นปีกพันหน้ารับกระแส น้ำลง ทำมุมกันละกันจำนวน ๕ ปีก คือ ปีกใหญ่ ๒ ปีก ปีกแซง ๒ ปีก ปีกกลาง ๑ ปีก ปีกกลางและปีกใหญ่เป็นปีกที่ยาวที่สุด ระยะของช่องปีกจะชิดกันในที่ตื้นและค่อนข้างห่างในที่ลึก เวลาจับปลาใช้อวนรุนในขณะน้ำลงวาด โป๊ะมีหลายประเภท ที่นิยมใช้ในบริเวณชายฝั่งทะเลภาคกลาง คือ โป๊ะเกียะ โป๊ะเชือก โป๊ะเชือกมีลุง โป๊ะตื้น โป๊ะถอด โป๊ะน้ำขึ้น โป๊ะน้ำลึก โป๊ะน้ำแห้ง โป๊ะแมงดา โป๊ะลวด	วรารักษ์ จิวชัยศักดิ์ ; “โป๊ะ,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๗๓๑-๓๗๓๓.
๖๒.	พ้อม	ภาชนะประเภทเครื่องสานชนิดหนึ่งใช้สำหรับเก็บข้าวเปลือก มีขนาดใหญ่กว่าภาชนะประเภทเครื่องสานด้วยกัน ลักษณะเป็นรูปทรงกระบอก ตอนกลางป่อง ตอนล่างสอบเข้าเล็กน้อย และมักทำส่วนก้นเป็นรูปสี่เหลี่ยม ขนาดของพ้อมทั่วไปมีความสูงประมาณ ๑ วา ส่วนปากกว้างประมาณ ๓ ศอกเศษ พ้อมสานด้วยดอกไม้ไผ่ ประกอบด้วยเส้นยืน	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “พ้อม,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒,

		ซึ่งจะเป็นตอกปิ่น ส่วนเส้นนอกมักเป็นมักตอกผ่าหยาบหรือทองปลิงสานด้วยวิธีฉนวนเป็นวงขึ้นเป็นตัวพ้อม โดยผู้สานนั่งหรือยืนอยู่ในตัวพ้อม สานไปจนเสร็จเป็นลูกจึงลัมพ้อมให้ตะแกงแล้วกลานออกมา พ้อมแต่ละลูกเมื่อสานเสร็จแล้ว ต้องนำเอาดินเหนียวซึ่งทำให้เหลวเป็นเทือกผสมกับขี้วัวหรือขี้ควายให้เข้ากัน นำมาทาบาค้านข้างนอกพ้อมกลบรอยตอกที่สานให้มีค การที่ทำเช่นนี้เพื่อกันน้ำฝนสาดถูกพ้อมแล้วน้ำฝนจะซึมผ่านเข้าไปถึงข้าวเปลือกที่เก็บไว้ในพ้อมนั้น ปกติใช้พ้อมเป็นภาชนะสำหรับเก็บข้าวเปลือก ชาวนาทั่วไปมักสร้างโรงมื่อเสาอย่างน้อยสี่เสา ยกพื้นสูงขึ้นจากระดับดินประมาณ ๒ ศอก ทำหลังคามุงแฝกบ้าง มุมจากบ้าง คลุมกันแดดและฝน แต่ไม่นิยมกันฝา ปล่อยเป็นโรงโงๆ บนโรง ที่สร้างขึ้นนี้เป็นที่นำพ้อมขึ้นไปตั้ง สำหรับเก็บข้าวเปลือก ที่ได้จากการเก็บเกี่ยวและนวดข้าวออกเป็นเมล็ดข้าวเปลือกด้วย อนึ่ง โรงโงะที่ได้รับการสร้างขึ้นเป็นที่ตั้งพ้อมสำหรับเก็บสะสมข้าวเปลือกนี้ ในภาคกลางมักเรียกว่า “ยุ้งข้าว” ในภาคอื่นอาจเรียกโรงโงะที่ว่าเป็นอย่างอื่นก็มี เช่น เล้าข้าว หลองข้าว เป็นต้น	หน้า๔๓๓๔-๔๓๓๕.
๖๓.	โพงพาง	เป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยเสาคานใหญ่ ๒ ต้น ยาวประมาณ ๑๓ เมตร หรือ ยาวแล้วแต่ความลึกของน้ำ และมีวนดงตาข่าย ปากดุงกว้างประมาณ ๘ เมตร ลึกประมาณ ๔ เมตร ยาวประมาณ ๑๔ เมตร ขึ้นไป ดงอวนมีตาหลายขนาด เช่นกัน เริ่มต้นตั้งแต่ตาห่างตอนปาก และถี่ที่สุดตอนก้นดงซึ่งเป็นที่จับปลา เครื่องมือนี้อยู่ในที่ที่มีกระแสน้ำไหลแรง เอาอวนไปผูกติดกับหลักกาลและสอดคร่อมกับไม้ปักลงให้ถึงพื้นดิน จะทำการกู้ปลายดงอวนขึ้นเพื่อจับสัตว์น้ำ ปลาที่จับได้คือ ปลากด ปลากะบอก ปลาหมึก กุ้ง มีใช้ทั่วไปในจังหวัดชายทะเลที่มีกระแสน้ำไหลมีหลายชนิด ดังนี้ โพงพางโคลน โพงพางแถว โพงพาง	สารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่มที่ ๒๑. หน้า ๑๓๕๘๐-๑๓๕๘๓.

		น้ำขึ้น โพงพางปึก โพงพางหลัก โพงพางหลักประจำ โพงพางหลักลอย	
๖๔.	ขอ	เครื่องจับสัตว์น้ำ มี ๓ ชนิด คือ ขอบก ขอบขันช่อ และขอบปึก ขอบก เป็นขอตีติดตั้งอยู่กับที่มีฝ้ายหรือตาข่ายทำด้วยฝ้ายมุ้งตาห่าง มีขนาดช่องตาประมาณ ๐.๒๕ ซม. ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยม โดยทั่วไปมีขนาดกว้างยาวประมาณ ๑-๑.๕ ซม. มีเชือกคร่าวไว้ยึดฝืนตาข่ายโดยรอบ ที่มุมทั้งสี่จะทิ้งปลายเชือกคร่าวไว้ผูกกับแขนขอสซึ่งทำด้วยไม้ไผ่ผ่าซีกจำนวน ๔ อัน เลาเรียวยาวจากโคนไปหาปลายยาวประมาณ ๑.๕ เมตร มีที่ยึดแขนขอ ทำด้วยกระบอกไม้ไผ่ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๕-๖ ซม. ตัดเป็นท่อนพอดีตาไม้ ให้เหลือเป็นตาปิดปากกระบอกทั้งทั้ง ๒ ข้างเพื่อสอดแขนขอเข้าไป เมื่อนำเข้าแขนขอสอดเข้าที่เรียบร้อยแล้วจะผูกกระบอกแล้วผูกกระบอก ๒ ท่อนไขว้ กันเป็นรูปกากบาท และผูกปลายแขนขอเข้ากับขอกับมุมทั้ง ๔ เสร็จแล้วก็นำขอดังกล่าวมาผูกติดกับปลายด้ามขอสซึ่งทำด้วยไม้ไผ่หรือไม้รวกยาว ประมาณ ๒.๐-๒.๕ ซม. ขอบขันช่อ เป็นขอตีติดตั้งอยู่ที่บ้านหรือชาวบ้านบางรายอาจนำไปติดตั้งเข้ากับหันเรือแจว มีลักษณะคล้ายคลึงกับขอบกโดยทั่วไป แต่มีขนาดใหญ่กว่า ดังนั้นจึงมีโครงสร้างที่แข็งแรงกว่า ขอบขันช่อส่วนใหญ่ใช้ตามแม่น้ำลำคลองทั่วไปในภาคกลาง ขอบปึก เป็นขอตีติดตั้งอยู่กับที่มีลักษณะคล้ายขอบกทั่วไป แต่มีขนาดใหญ่กว่า และมีปึกสำหรับปิดกั้นทางเดินของสัตว์น้ำให้ลงสู่พื้นที่ขอ พบใช้ตามชายฝั่งทะเลทั่วไปที่มีระดับน้ำลึกไม่เกิน ๔ เมตร สัตว์น้ำได้ส่วนใหญ่เป็นชนิดที่เข้ามาหากินตามริมฝั่ง เช่น กุ้ง ปลาจวด ปลาอินทรี ปูม้า ปูทะเล และปลากุรขนาดเล็กลงเป็นต้น	ร.ต.ต.ไพบูลย์ แก้วมุกดา ,“ขอ,”สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า๕๓๒๐-๕๓๒๒.
๖๕.	ตัดทา	ไม้ต้นข้าวหรือชักข้าวในลานนวดข้าว เนื่องจากในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว เมื่อนวดข้าวเสร็จและฟางออกหมดแล้ว ข้าวเปลือกจะกระจายแผ่เต็มลานบ้าน เมื่อ	ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์,“ตัด ทา,”สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค

		ต้องการจะกวาดข้าวให้มารวมกันหรือเกลี่ยข้าวให้กระจายออกเต็มบริเวณที่ต้องการก็ใช้สัดทาเป็นเครื่องมือในการกวาดข้าว สัดทา ประกอบด้วยสองส่วน คือ ส่วนที่เป็นด้าม และส่วนที่เป็นแผ่นกระดาน ไม้กระดานสัดทามีความยาวประมาณ ๓๘.๕ ซม. กว้างราว ๑๗.๕ ซม. หินาประมาณ ๒.๕ ซม. ไม้กระดานสัดทาต้องทำให้เป็นลักษณะพิเศษ คือ ส่วนบนเป็นกระดานหนา ส่วนล่างหรือปากกระดานพื้นฉากให้บางลง เพื่อจะได้สามารถกดลงบนกองเมล็ดข้าวได้ง่าย ถ้าปากกระดานหน้า ชักข้าวไม่ค่อยติด เรียกว่า “ไม่กิน”	กลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๖๕๗-๖๖๕๘.
๖๖.	สีฝัด	สีฝัด หรือ สีฝัดข้าว เป็นเครื่องมือที่ใช้ฝัดข้าว โดยใช้หมูนกงพัดให้เกิดลม พัดเอาแกลบออกจากเมล็ดข้าว ภายหลังจากการนวดเมล็ดข้าวออกจากรวงแล้ว ตัวสีฝัดจะแยกส่วนประกอบสำคัญ คือส่วนที่ทำให้เกิดลม เนื่องจากการหมุนของใบพัดติดตั้งอยู่ในตัวสีฝัด มีจำนวน ๖-๘ ใบ วางติดอยู่กับค้อนล้อกลมโดยรอบ ลักษณะคล้ายใบพัดที่ใช้อยู่ตามนาเกลือ สีฝัดเป็นเครื่องมือเกษตรที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาอีกระดับหนึ่งเป็นการใช้ลมให้ช่วยพัดแทนการใช้เครื่องโบกแยกขี้ลื้อและสิ่งเจือปนออกจากเมล็ดข้าวเปลือก เป็นเครื่องมือทุ่นแรงไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีประสิทธิภาพดีกว่าการสาดข้าวหรือ โบกข้าว หลักการหรือโครงสร้างของสีฝัดทำด้วยไม้ โดยใช้เสาน้ำสีเป็นขา และโครงตัวสีฝัดสูงราว ๑๖๐ ซม. ตัวโครงกรูไม้แผ่นหรือสังกะสีคล้ายกล่องสี่เหลี่ยม ด้านที่ติดตั้งใบพัดมีรูปทรงกลมส่วนท้ายยาวรี เป็นสี่เหลี่ยมคางหมู มีลารางให้ข้าวเปลือกตกลงภาชนะรองรับข้าวข้างล่าง ตัวโครงสีฝัดมีความกว้าง ๘๐ ซม. ความยาวทั้งหมดราว ๒ ม. สีฝัดข้าวสำหรับใช้ฝัดข้าวเปลือก มีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ เฟืองกงใบพัดหมุนได้คล่องรอบตัว ต่อเชื่อมกับล้อหมุน มีร่องเฟืองโดยรอบติดยึดกับเสาทั้ง	บุญมี พิบูลย์สมบัติ, “สีฝัด,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๗๗๒-๖๗๗๔.

		๒ ด้าน ฝังอยู่ในตลับลูกปืน เพื่อช่วยให้หมุนได้คล่องเบาแรงใบพัด ที่ติดกับกงล้อใช้สังกะสีหรือแผ่นไม้บางๆ สีฝืด นับเป็นสิ่งประดิษฐ์แสดงภูมิปัญญาของชาวนาในอดีต ปัจจุบันมีใช้กันน้อยลง จึงควรจะต้องเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์เพื่อศึกษาต่อไป	
๖๗.	ส้อม	เป็นเครื่องมือจับปลาน้ำจืดตามบริเวณหนองน้ำหรือชายฝั่งที่มีน้ำตื้น เป็นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ ใช้ไม้ไผ่เหลาเป็นซี่ๆ ส่วนด้านล่างที่เรียกว่า ดินส้อม ผายออกเป็นรัศมีราว ๕๐ ซม. ส่วนด้านบนของส้อมทำเป็นรูปทรงกระบอกค่อยสอบเข้าหาปากส้อม ซึ่งมีลักษณะเป็นวงกลม ซึ่งส้อมจะรวมตรึงเข้ากับไม้ปากส้อมที่ทำเป็นวงแหวนรัศมี ๑ คืบ ซึ่งจะเป็นช่องสำหรับเอามือล้วงลงไปจับปลาที่ส้อมได้ในส้อม ซึ่งส้อมจะเหลาให้มีลักษณะแบนกลม ส่วนที่อยู่ตอนล่างทุกซี่จะต้องเหลาเพื่อเวลานำไปส้อมปลาซึ่งส้อมจะได้แนบสนิท ฝังลงไปในพื้นที่ดิน ปลาที่ถูกครอบจะไม่สามารถผุดขึ้นได้ ซึ่งส้อมทุกซี่ผูกกรองด้วยหวายติดอยู่กับกงไม้หรือกงเหล็กรูปวงกลม เพื่อจะทำให้ตัวส้อมทั้งลูกมีความแข็งแรง	บุญมี พิบูลย์สมบัติ, “ส้อม,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มุลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๘๕๕-๖๘๖๐.
๖๘.	ส้อมไก่	เครื่องจักสานที่ใช้สำหรับขังไก่และลูกไก่ให้อยู่เป็นการชั่วคราว ส้อมไก่ขนาดใหญ่มีรูปร่างคล้ายรูปโอคว่ำสานด้วยไม้ไผ่ขนาดกว้าง ๑.๕ ซม. เป็นลายขัดสี่เหลี่ยม คางห่างกันประมาณ ๕ ซม. ส้อมขนาดเล็กส่วนบนจะเรียวขึ้น ส่วนเชิงของส้อมสานลายถี่เพื่อความแข็งแรง และป้องกันมิให้ลูกไก่ลอดออกได้ ส่วนบนมีปากขนาดกว้างพอที่จะล้วงมือเพื่อจับตัวไก่ออกมาได้	มานิช กงกะนันท์. “ส้อมไก่,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๘๖๐.
๖๙.	เรือมอ	เป็นเรือประเภทหนึ่งที่ชาวบ้านสมัยก่อนใช้เป็นพาหนะเดินทางไปตามแม่น้ำลำคลอง ในย่านภาคกลางและแถบหัวเมืองเหนือตอนล่าง เช่น เมืองพิษณุโลก เมืองสุโขทัย เมืองตาก เรือมอเป็นเรือที่ขุดจากดินตะเคียนทั้งคัน โดยปรกติใช้เป็นพาหนะสำหรับบรรทุกสินค้าที่เป็น	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “เรือมอ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๐. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคาร

		ของกิน ของใช้ต่างๆ จากกรุงเทพฯ หรือหัวเมืองใหญ่ๆ ไปขายตามชนบทรายทางไปจนหมดสินค้าที่ใส่เรือไปแต่ละคราว เรือมอเป็นพาหนะที่มีความสำคัญต่ออาชีพพาณิชย์กรรมโดยทางแม่น้ำลำคลองมาแต่โบราณกาล ครั้นเมื่อเกิดเรือกลไฟมากขึ้น เรือกลไฟบรรทุกสินค้าได้จำนวนมากและยังแล่นไปได้เร็วกว่าเรือมอ เรือมอจึงหมดบทบาท ปัจจุบันไม่มีให้เห็นอีก	ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า๔๘๗๓-๔๘๗๕.
๗๐.	เรือเตะ	เรือเตะเป็นเรือเบาพายแล่น บรรทุกคนได้ประมาณ ๔-๕ คน เป็นเรือที่ต่อขึ้นด้วยไม้แผ่นทั้งลำเรือ ไม้ที่นิยมต่อเป็นเรือ ได้แก่ ไม้สัก ไม้ตะเคียน ท้องเรือเป็นเหลี่ยมใช้ไม้กระดานห้าแผ่น เรือเตะ เป็นเรือที่ชาวชนบทภาคกลาง เช่น นครปฐม สุพรรณบุรี อุทัย เพชรบุรี ต่อขึ้นในสวนเพื่อบรรทุกผลผลิตออกจากสวนหรือใช้ตามแม่น้ำลำคลอง เพื่อเก็บผัก ตักปลา และใช้พายติดต่อกันในหมู่บ้าน	ไพฑูรย์ ขาวมาลา.สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มุลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า๒๓๖.
๗๑.	เรือโป๊ะจ้าย	เป็นเรือที่ชาวโปรตุเกสเป็นผู้ต่อขึ้นที่เมืองจีนเรียกว่า เรือลอρχา (lorcha) เมื่อกลางคริสต์วรรษที่ ๑๕ สำหรับใช้ปราบโจรสลัดทางบริเวณเมืองกวางตุ้ง เรือ lorcha นี้ไทยเรียกว่า “เรือโป๊ะจ้าย” เคยใช้เป็นเรือลำเลียงสินค้าจากท่าเรือกรุงเทพฯ ไปส่งขึ้นเรือใหญ่ที่ทำเรือเกาะสีชัง ในสมัยที่ยังไม่มีการขุดสันดอนปากแม่น้ำเจ้าพระยาที่เรียกว่า เรือโป๊ะจ้ายนี้ ในภาษาจีนหมายถึงว่าเป็นเรือลำเลียง อย่างที่ฝรั่งเรียกว่า Lighter	ไพฑูรย์ ขาวมาลา. “เรือโป๊ะจ้าย,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ: มุลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า๓๗๓๓.
๗๒.	เรือผีหลอก	เป็นเรือหาปลาของชาวบ้าน มีมาแต่โบราณ เป็นเรือต่อด้วยแผ่นกระดานสามแผ่นลักษณะเพรียวยาวประมาณ ๕-๖ เมตร ใช้แจว บางท้องถิ่นใช้เรือขุด คอหัวเรือและคอท้ายเรือมีแคร่ กลางลำโล่ง มีไม้กระดานวางพาดแผ่นเดียวพอนเป็นสะพานเดินจากหัวเรือมาท้ายเรือเท่านั้น มีแจวที่ท้ายเรือเพียงแจวเดียว คอากบซ้ายขึ้นไปสูงประมาณ ๑ นิ้ว เพื่อกันปลาไม่ให้กระโดดข้ามเรือ จึงด้วยตาข่ายโตประมาณ ๑ นิ้ว เพื่อกันปลาไม่ให้	ไพฑูรย์ ขาวมาลา, “เรือผีหลอก,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ: มุลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า๓๗๕๐-๓๗๕๑.

		กระโดดข้ามเรือ ด้านขวามีแผ่นกระดานทาสีขาวห้อยข้างเรือ การที่เรียกว่า เรือผีหลอก เรือมีแผ่นกระดานห้อยข้างเรือทาสีขาว ด้านซ้ายมือเหนือกาบเรือจะมีแหดาข่ายจิงระหว่างช่องท้องเรือ เมื่อคนหาปลาค่อยๆ แฉวเจียบๆ ไปตามชายตลิ่งในฤดูน้ำลด ย่ำกลางคืนข้างแรมเดือนมืด ตอนดึกๆ หรือใกล้รุ่ง เมื่อปลานอนอยู่ริมตลิ่งกระทบกับแผ่นกระดานสีขาว จะตกใจกระโดดข้ามแผ่นสีขาวด้วยความตกใจ เมื่อกระแทกกับตาข่ายเข้าตกลงในเรือ ส่วนมากเป็นปลาเกล็ดที่นอนน้ำตื้นๆ กิ้นหนึ่งๆ จะได้ปลาประมาณครึ่งลำเรือหนักหลายกิโลกรัม	
๗๓.	เรือโปง	เรือโปง หรือ เรืออีโปง เป็นเรือชนิดหนึ่งซึ่งทำด้วยส่วนโคนต้นตาลนำมาผ่าออกเป็นสองซีก ใช้เกลบสุมไฟให้ไฟไหม้ เหลือแต่เปลือกนอกแล้วเลื่อยกระดานปิดตรงท้าย ขาด้วยชัน ใช้สำหรับพายในน้ำตื้นๆ ใช้พายไล่ไล่ไปตามชายทุ่ง	ไพฑูรย์ ขาวมาลา, “เรืออีโปง,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๗๒๘.
๗๔.	เรือพายม้า	เป็นเรือประเภทขุดท้องกลม บางถิ่นเรียก เรือเพ่นม้า หรือพะม้า เป็นเรือขุดที่มีความสวยงาม ปกติใช้พายหากขนาดใหญ่ใช้แจว มีประทุนขนาดกลางใช้เล่นเพลงเรือ ในภาคกลาง เช่น พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง เป็นต้น หรืออาจใช้แข่งขันในงานทอดกฐิน ชาวนาใช้เกี่ยวหญ้าหรือเกี่ยวข้าวในทุ่งนา เมื่อฤดูน้ำท่วมใช้ไปทำบุญที่วัด ลักษณะของเรือ เป็นเรือท้องกลม หัว-ท้ายเขียดขึ้นแต่ท้ายเรือจะงอนมากกว่าหัวเรือ ข้างเรือเสริมกราบให้สูงขึ้น ส่วนหัว-ท้ายนั้นใช้ไม้สักทำหูกกระด่ายรับกราบเรือ และเพื่อเสริมกราบเรือให้สูงขึ้น หัว-ท้ายปูแครงเกือบเสมopak ส่วนกลางลำตามปกติจะใช้บรรทุกสิ่งของ แต่ถ้าใช้เล่นเพลงเรือหรืออยู่อาศัยปูพื้นเรือกลางลำจะเสมopakหรือกราบเรือ	ไพฑูรย์ ขาวมาลา, “เรือพายม้า,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๔๓๖๒.

๗๕.	เรือแท็กซี	เรือแท็กซี ชาวเรือเรียกว่า “เรือยนต์ลากจูง” หัวเบนกว้างเข็ดขึ้นเล็กน้อยพองาม ท้ายเรือเบนลาดมน โกงเก็บบกลม ท้องเรือกลม ลักษณะรีเล็กน้อย มีแก่งคลุมกลางลำ เว้นคาดฟ้าหัวท้ายบาง ลำเรือที่มีขนาดใหญ่เครื่องจะสูง ท้องเรือจะลึกมาก ใบจักรเรือก็จะกินน้ำลึกเพื่อให้มีกำลังลากจูง ได้มากและลากจูงเรือขนาดใหญ่ ตัวเรือมักต่อด้วยไม้สัก กงเรือใช้ไม้สักหรือตะเคียนทอง ยึดเหนี่ยวเปลือกเรือติดกับกงด้วยลูกประสักไม้แสม ตัวเรือมีความแข็งแรงมาก มีอายุการใช้งานยาวนาน เครื่องยนต์ก็มีความคงทนไม่ใคร่เสียหรือชำรุดง่าย ปัจจุบันเรือแท็กซีขนาดใหญ่สามารถลากจูงเรือบรรทุกขนาดใหญ่ได้ครั้งละหลายๆ ลำ และแล่นได้เร็วกว่าแต่ก่อน เพราะแรงม้าของเครื่องสูงขึ้น ใบจักรโตขึ้น ใช้บังคับการเดินเรือและการใช้เครื่องยนต์ ที่ตอนหัวเรือทำเป็นเพี้ยนหน้าบังแดด บังลม บังฝน ทำด้วยไม้สักเป็นลูกฟักประกอบบานเพี้ยน ทาน้ำมันชักเงาสวยงาม เจ้าของเรือมักเป็นผู้ใช้เรือเองและอยู่กันพร้อมสามีภรรยา กินนอนในเรือเป็นประจำเพราะการลากจูงเรื่อนั้นมักจะลากจูงทั้งกลางวันกลางคืน	ไพฑูรย์ ขาวมาลา. “เรือแท็กซี,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๖. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๖๕๗.
๗๖.	เรือฉลอม	เป็นเรือต่อที่มีรูปร่างสวยงามแบบหนึ่ง เป็นเรือของชาวจังหวัดชายทะเลแถวจังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ใช้บรรทุกของทะเล เช่น น้ำปลา กะปิ หรือ เกลือ ขึ้นไปขายแถบจังหวัดอื่นๆ ในภาคกลาง เช่น กรุงเทพฯ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สุพรรณบุรี โดยใช้ใบเรือ และแจวไปค้าขายกันพร้อมด้วยครอบครัว สามี ภรรยา และบุตร ลำที่ไหนนอนที่นั่น และจะไปจอดขาย ณ ตลาดน้ำของจังหวัดนั้นๆ ลักษณะของเรือฉลอมเป็นเรือท้องกลม ทวนหัวเอนไปข้างหน้าและทวนท้ายตั้งเกือบตรงสูงขึ้น ดูเป็นสง่ารับกับวงปากเรือ มีแอกหัวและแอกท้าย หลังคาทำเป็นประทุนไม้ไผ่สานขัดตะ เป็นวงโค้งเก็บบกลม	ไพฑูรย์ ขาวมาลา. “เรือฉลอม,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๖๗๔-๑๖๗๕.

		สานทับประทุนหลังจากเพื่อกันฝน และหลังคาประทุนชนิดนี้จะไม่มีไอร้อนจากหลังคาเหมือนประทุนสังกะสีเรือกระแซง ท้ายเรือจะมีไม้จุ่มรับขยาบหลังคาทางเสื่อเป็นทางเสื่อพาดก้านทางเสื่อบนพื้นเรือหน้าประทุนหัวเรือจะมีช่องใส่เสาใบเรือ ใบเรือใช้ผ้าใบหรือผ้าดิบข้อมยางมะเกลือให้มีความทนทาน	
๗๗.	เรือฉลอม ท้ายเรือ	เรือฉลอมเป็นเรือที่มีลักษณะคล้ายกับเรือฉลอม แต่ขนาดของเรือจะโตกว่าและยาวกว่าเรือฉลอม มีทวนหัว-ทวนท้ายเป็นแท่งไม้ตรงเอียงไปทางหัวและท้าย และทวนหัวเรือยาวสูงขึ้นไปเลยแนวปากเรือเป็นแนวโค้งสวยงามกลางลำเป็นหลังคาประทุนไม้สานใช้ชั้นพอกกันฝนสำหรับเก็บสินค้า ท้ายเรือเป็นหลังคาขยาบแบบเก้ง ต่อจากหลังคาเก้งเป็นส่วนยกพื้นขึ้นสูงเพื่อสะดวกในการถือท้ายเรือเพราะมองทัศนวิสัยได้กว้างกว่า ส่วนนี้ในเรือสำเภาริเรียกท้ายบาทลี ไม้ที่ใช้ต่อเรือฉลอมท้ายฉนวนนี้ เปลือกเรือใช้ไม้สัก กงเรือ ทวนเรือและกระดุกงใช้ไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ตะเคียน ไม้ประดู่ การยึดเหนี่ยวเปลือกเรือใช้ยึดเหนี่ยวด้วยลูกประสัก เสาใบเรือใช้ไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้เคี่ยม เพราะเหนียว ส่วนใบเรื่อนั้นเป็นใบแขวน ใช้ผ้าใบข้อมยางมะเกลือเป็นสีน้ำตาลคล้ำๆ มีความทนทาน นับว่าเป็นเรือที่มีความสวยงามชนิดหนึ่ง	ไพฑูรย์ ขาวมาลา, “เรือฉลอมท้ายเรือ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๖๑๕.
๗๘.	เรือชะล่า	เรือชะล่า เป็นเรือซุด ท้องเรือกลมเกือบแบน เมื่อซุดแล้วไม่มีการตกแต่งมากเพียงแต่ปาดหัวปาดท้ายเรือไม่ให้ด้านน้ำเท่านั้น ส่วนบนของหัวท้ายเรือจะแบนๆ เพียงแต่ขีดขึ้นเล็กน้อยพองดงาม เรือชะลำนับว่าเป็นเรือคันแบบของเรือซุดทั้งหลายบางลำหากมีขนาดใหญ่มากจะส่งเรือ บางลำมีเรือแจวท้ายเรือ การใช้งานในอดีตใช้บรรทุกข้าวเปลือกลำเลียงเข้าบ้านหรือไปโรงสี เพราะท้องเรือแห้งสนิท ข้าวเปลือกไม่เปียกน้ำและสามารถบรรทุกได้มาก ชาวนาใช้เกี่ยวข้าวและเกี่ยวหญ้า	ไพฑูรย์ ขาวมาลา, “เรือชะล่า,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๖๔๘.

		เรือชะล่าในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๕ สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเคยทรงใช้เสด็จประพาสต้นในบางโอกาสทรงเยี่ยมทุกข์สุขของพลกนิกรของพระองค์	
๗๙.	เรือลำป้านพาย	เรือลำป้านพายเป็นเรือต่อขนาดเล็กสำหรับคนทั่วไปอาศัยไปไหนมาไหน ดูเหมือนจะเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในคราวที่โปรดให้สร้างสวนขวาขึ้นในพระบรมมหาราชวังเป็นที่เสด็จประพาสตำราญพระราชอริยบทเป็นส่วนพระองค์และข้าราชการฝ่ายใน ซึ่งในสวนขวาแห่งนั้นประกอบด้วยสระ คูคลองห้วยน้ำน้อยเป็นที่ควรงเรือลำน้อยๆ เทียวเล่น เรือลำป้านมาจากภาษาจีน ซำปั้งหรือสามปานเป็นเรือเล็กที่วางอยู่บนเรือลำเภาใช้ช่วยชีวิตยามฉุกเฉินหรือพายเข้าติดต่อกับชายฝั่ง ต่อด้วยไม้กระดานสามแผ่นคือแผ่นท้องเรือและแผ่นข้างเรือสองข้าง ต่อมาช่างต่อเรือของไทยปรับปรุงรูปแบบเรือ เป็นการต่อด้วยไม้กระดานห้าแผ่น รูปร่างอ่อนช้อยสวยงามขึ้น มีการปรับปรุงรูปแบบเรือโดยเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค)	ไพฑูรย์ ขาวมาลา. “เรือลำป้านพาย,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มุลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๗๓๐.
๘๐.	เรือลำป้านเพรียว	เรือลำป้านเพรียว เป็นเรือต่อด้วยไม้กระดานห้าแผ่น ลักษณะเหมือนเรือลำป้านพายหรือลำป้านคอน ตัวเรือจะแคบกว่าเตี้ยว หัวท้ายเรือค่อนข้างโคลง ตอนหัวจะมีสามกระงะดัดระดับพื้นลงต่ำ คนพายหัวต้องนั่งชันเข่าหรือห้อยเท้า ตอนกลางลำพื้นลงต่ำยาว ตอนท้ายมีสองกระงะปูพื้นสูง เรือลำป้านเพรียวนี้ใช้สำหรับวัดพระภิกษุสามเณรใช้บิณฑบาตฤดูกาลทอดกฐินผ้าป่าเด็กจะเอาเรือลำป้านเพรียวนี้มาแข่งกันอย่างสนุกสนาน ไม้ที่ใช้ต่อเรือใช้ไม้สักเพราะมีความทนทาน การยึดการหดตัวน้อยกว่าไม้ชนิดอื่นๆ ส่วนประกอบของตัวเรือมีกระดุกงูแบนยาวติดกับทวนหัวทวนท้าย มีเป็ยะเป็นโครงสร้างแทนलगเรือ การยึดเปลือกเรือแทนงเรือใช้มือลิง ส่วนหัวท้ายมีแผ่นปิดหัว ท้ายวาดเป็นวงงอนโค้งสวยงามตอนขอบหัวท้ายและกลางแผ่นหัวท้ายใช้	ไพฑูรย์ ขาวมาลา. “เรือลำป้านเพรียว,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มุลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๗๓๐.

		เหล็กแบบเหลี่ยม เพื่อรักษาส่วนหัวเรือและส่วนท้ายเรือ ไม่แตก นับว่าเป็นเรือพายที่มีความสวยงามชนิดหนึ่ง	
๘๑.	เรือสำปั้น สวน	เรือสำปั้นสวนเป็นเรือในประเภทเรือสำปั้นทั่วไปแต่ ขนาดใหญ่กว่า ใช้แจวหัวและท้าย กลางลำมีประทุน ใช้ไม้ไผ่เหลาเป็นซี่บางๆ สานขัด ขึ้นในอาจจะกรุด้วย จากที่ใช้มุงหลังคา ภายนอกบางลำยาชันพอน เพื่อ ป้องกันแดดและฝนรั่วได้ดีและสวยงาม เมื่อเกิดมีเรือสำปั้นเป็นแบบเรือต่อขนาดเล็กขึ้นได้ แล้ว ก็มีช่างไม้คิดเรือต่อแบบต่างๆ ตามมาโดยลำดับ	ไพฑูรย์ ขาวมาลา. “เรือ สำปั้นสวน,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๗๓๐-๖๗๓๑.
๘๒.	เรือสำปั้น จ้าง	เป็นเรือต่อด้วยไม้กระดานห้าแผ่น ประกอบด้วยเปี๊ยะ และกระทง พื้นหัวเรือและท้ายเรือเสมอมอบข้างเรือ พื้นกลางลำลดต่ำลงมีกระทงที่นึ่งกลางลำนั่งสบายไม่ โคลง ใช้ต่อด้วยไม้สัก มีหลักแจวสำหรับใช้แจวท้ายเรือ ที่ท้ายเรือมีหางเสือ มีก้านพังกายขึ้นขึ้นมา ใช้เท้าเขี่ย บังคับเรือไปตามทิศทางที่ต้องการ บางลำมีคนช่วยพาย เรือหัว หากกระแสน้ำไหลเชี่ยวมาก ใช้รับส่งผู้โดยสาร ประมาณ ๔ - ๖ คน ในอดีตหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีใช้ในกรุงเทพฯ แถวปากคลองตลาดและในคลอง ต่างๆ ที่อยุธยาก็มีตลาดหัวรอ ภาพต่างๆเหล่านี้ ไม่มีให้เห็นอีกแล้ว มีบ้างที่ใช้เครื่องยนต์เกาะท้ายแทน	ไพฑูรย์ ขาวมาลา. “เรือ สำปั้นจ้าง,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๗๒๕.
๘๓.	เรือสำปั้น แปลง	เรือสำปั้นแปลง เป็นเรือที่ดัดแปลงจากเรือสำปั้นจาก เมืองจีน ในการทำสวนขวาในรัชกาลที่ ๒ ได้มีการสั่ง เรือสำปั้นจากเมืองจีน เรือที่ได้มามีรูปร่างเร่อราจึงคิด ต่อเป็นเรือสำปั้นแปลง แก่รูปให้เปรียวกว่าเรือจีน ต่อมาพระสุริยวงศ์มนตรีจึงคิดต่อเรือสำปั้นยาว ๗-๘ วา และต่อเป็นสำปั้นขนาดใหญ่ มีเก๋งสลักกลดลวยเรียกว่า “เรือเก๋งพัง” ยาว ๑๔-๑๕ วา ใช้เป็นเรือพระที่นั่งของ เจ้านายข้าราชการผู้ใหญ่ เรือสำปั้นแปลงที่ต่อใหม่เป็นเรือแบบใหม่ บางลำ มีท้ายตัดก็เรียกว่า “สำปั้นท้ายตัด” ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ได้ใช้เรือสำปั้นแปลงขนาดใหญ่เป็นเรือรบด้วย จึงได้ เรียกเรือแบบนี้ว่า “เรือสำปั้นไล่สลัด” เมื่อคราวเอ็ด	ไพฑูรย์ ขาวมาลา. “เรือ สำปั้นแปลง,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๗๒๕.

		มันส์โรเบิร์ต ทูตสหรัฐอเมริกาเข้ามาสัญญาทางพระราชไมตรี ทางข้าราชการได้จัดเรือแบบนี้ ๒ ลำ ไปรับทูตสหรัฐอเมริกาที่สันดอนเข้ามากรุงเทพฯ เรือแบบนี้มีเก๋งอยู่ตอนกลางลำเรือ ไข่แจวและไข่จับเคลื่อนเรือ เรือสำปั้นแปลงได้เคยต่อมาแล้วสมัยกรุงศรีอยุธยา สมัย รัชกาลที่ ๓ ได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช(น้อย) เป็นผู้ริเริ่มต่อใช้เป็นเรือรบ มีรูปลักษณะหางเรือเป็นปากปลา ท้ายเรือเป็นกำปั่น ขนาดยาว ๑๑ วา กว้าง ๕ ศอก ๑ คืบ มีทั้งแจวและใบจับเคลื่อนเรือ เรือแบบนี้บางทีเรียกว่า “เรือรบอย่างนคร”	
๘๔.	เรือสำเภา	เป็นเรือชนิดหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลจากจีน คำว่า “สำเภา” มีผู้ให้ความเห็นว่ามาจากคำว่า “ตะเภา” ซึ่งหมายถึงลมที่พัดมาจากทิศใต้ เรือค้าขายที่มาจากประเทศจีน ซึ่งการติดต่อค้าขายกับประเทศไทยมากที่สุด เข้ามาในประเทศไทยปีละครั้งในฤดูร้อน ซึ่งเป็นฤดูที่มีลมตะเภาพัดมา จึงเรียกเรือขนส่งสินค้านี้ว่า เรือตะเภา หรือเรือสะเภา ภายหลังเรียกว่า เรือสำเภา ซึ่งหมายถึงเรือที่มาจากประเทศจีน เรือสำเภาที่ต่อในประเทศไทย ลอกแบบมาจากเรือของจีนแบบหนึ่งนั้น มีปรากฏให้เห็นเป็นตัวอย่างที่วัดยานนาวา กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเรือขนาดใหญ่ที่สุดที่เคยต่อในประเทศไทย สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ส่วนเรือสำเภาขนาดย่อมกว่านี้ก็มิใช่ในเมืองไทยเหมือนกัน รูปร่างลักษณะจะแตกต่างกับเรือสำเภาที่วัดยานนาวา ไปบ้าง เพราะการต่อเรือแต่ละลำย่อมมีความแตกต่างกันไปตามความประสงค์ของผู้ใช้เรื่อนั้นๆ เรือสำเภาในสมัยโบราณนั้นนิยมหาสีตัวเรืออย่างฉูดฉาดและแปลกๆ เพื่อให้ดูเป็นสง่างามตามความนิยมของและท้องถิ่น เพราะถือว่าเรือเป็นสมบัติอันมีค่าและนำมาซึ่งโภคทรัพย์ จึงมีการตกแต่งให้สวยงามไมให้น้อยหน้าแก่กันได้ ดังนั้นจึงมีการแกะสลักทั้งที่ตอนหัวเรือและตอนท้ายเรือ ตามลักษณะและความนิยมของแต่ละ	ไพฑูรย์ ขาวมาลา. “เรือสำเภา,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๗๔๐-๖๗๔๒.

		ละชาติ เรือสำเภาของไทยมีลักษณะเป็นเรือสำเภาแบบ ทั่วๆ ไปตลอดทั้งลำ คือ มีคาค้ำฟ้ายกท้ายเรือ หางเสือ เป็นรูปแผ่นบานประคองสามารถยกขึ้นลงได้ ใช้ใบแขวน ขนาดใหญ่ที่มีพรวนใบเต็ม(ใบปีกค้างคาว) ส่วนที่ แตกต่างกัน ได้แก่ การประกอบกระดูกงูและกง เรือ สำเภาของไทยมีคาค้ำฟ้ายกท้ายเรือสูงกว่าหัวเอเล็กน้อย มีส่วนโค้งน้อยมากและคาค้ำฟ้ายกท้ายเรือก็ไม่ลาดไป ทางหัวที่ต่ำกว่ามากนัก จึงมีลักษณะทั่วไปคล้ายเรือ สำเภาของจีนปัจจุบันมีเรือสำเภาที่ใช้ใบขนาดใหญ่ เหลืออยู่เพียงไม่กี่ลำ เรือเหล่านี้จะแล่นอยู่ตามบริเวณ รอบๆ อ่าวไทยและข้ามไปมาโดยบรรทุกทุกราบไม้ท่อน และหิน	
๘๕.	เครื่องคร่ำ	เครื่องอุปโภคบางชนิดที่ทำด้วยเหล็ก เช่น มีด คาน ปืน กรรไกร เป็นต้น ตกแต่งลวดลายด้วยทองคำ เงิน บนผิว เครื่องอุปโภคเพื่อให้สวยงามและมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น เครื่องคร่ำหรือช่างคร่ำนี้นับเดิมว่าสเป็นของชาวอาหรับ ภาษาอังกฤษ เรียกว่า DAMASCENE, DAMASCENING ซึ่งน่าจะมาจากชื่อเมืองดามัสกัส (DAMASCUS) ซึ่งเป็นเมืองสำคัญในบรรพกาลและมี ชื่อเรื่องงานช่างศิลปกรรม โดยเฉพาะการฝังทองหรือ เงินทำเป็นลวดลายบนสิ่งอุปโภคชนิดที่ทำด้วยเหล็ก สันนิษฐานว่างานคร่ำเข้ามาในไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาที่ อาณาจักรอยุธยาเป็นเมืองท่าสำคัญ และอาจมีการซื้อขาย แลกเปลี่ยนเครื่องคร่ำ ต่อมาช่างคร่ำไทยได้ประยุกต์ และพัฒนากรรมวิธีและปรับรูปแบบมาเป็นของไทย เครื่องคร่ำอย่างไทยเป็นงานประณีตศิลป์ที่ใช้ตกแต่ง สิ่งของต่างๆ เช่น เครื่องราชูปโภค เครื่องศาสตรา เครื่องอาวุธ เครื่องอุปโภค เป็นต้น กรรมวิธีในการคร่ำทองหรือเงิน เริ่มจากการใช้ส้วสับ ผิวพื้นโลหะที่จะคร่ำทองหรือเงินลงเป็นลวดลายให้เกิด เป็นผิวฟูขึ้นเพื่อจะได้จับเส้นลวดทองติดถาวร การสับ ผิวทำเป็น ๒ ระยะ คือ การสับหนัก การสับเบา เมื่อสับ	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “เครื่องคร่ำ,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๓ . กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๑๐๔๖- ๑๐๔๗.

		ถึงแปดกลับแล้ว ผิวโลหะจะฟูขึ้น เรียกว่า “ผิวเกษร” จึงทำการเหยียบลายและขัดต่อไป หมายถึง สิ่งของต่างๆ เช่น พาชนะ เหยียบญ เงินตรา เครื่องประดับ เป็นต้นที่ทำด้วยเงิน ในสยามประเทศ เงินได้นำมาใช้มานานาประการในความ เป็นไปของสังคมมาแต่สมัยโบราณตั้งแต่สมัยทวารวดี นิยมนำมาเป็นภาชนะ เช่น ขัน พาน จาน ชาม ถาด กระโถน เครื่องเงินที่เป็นเครื่องประดับ เช่น แหวน กำไลข้อมือ กำไลข้อเท้า เครื่องใช้ เช่น เชี่ยนหมาก ตลับ จอก ทัพพี แจกัน กรอบรูป ประเภทเครื่องยศ เช่น พาน หิริญบัฏ กระบี่ฝักบังเงิน เหยียบญต่างๆ ประเภท เครื่องราง เช่น ตะกรุด ลูกสะกด เป็นต้น เครื่องเงินจัดเป็นงานประณีตศิลป์ประเภทหนึ่งของไทย มาแต่โบราณ ปัจจุบันก็ยังได้รับความนิยมในคนส่วนใหญ่	
๘๖.	เครื่องเงิน	หมายถึง สิ่งของต่างๆ เช่น พาชนะ เหยียบญ เงินตรา เครื่องประดับ เป็นต้นที่ทำด้วยเงิน ในสยามประเทศ เงินได้นำมาใช้มานานาประการในความ เป็นไปของสังคมมาแต่สมัยโบราณตั้งแต่สมัยทวารวดี นิยมนำมาเป็นภาชนะ เช่น ขัน พาน จาน ชาม ถาด กระโถน เครื่องเงินที่เป็นเครื่องประดับ เช่น แหวน กำไลข้อมือ กำไลข้อเท้า เครื่องใช้ เช่น เชี่ยนหมาก ตลับ จอก ทัพพี แจกัน กรอบรูป ประเภทเครื่องยศ เช่น พาน หิริญบัฏ กระบี่ฝักบังเงิน เหยียบญต่างๆ ประเภท เครื่องราง เช่น ตะกรุด ลูกสะกด เป็นต้น เครื่องเงินจัดเป็นงานประณีตศิลป์ประเภทหนึ่งของไทย มาแต่โบราณ ปัจจุบันก็ยังได้รับความนิยมในคนส่วนใหญ่ เครื่องเงินทำได้หลายวิธี ดังนี้ การขึ้นรูปด้วยการหล่อ คือ หลอมเงินให้ละลาย แล้วเทในแม่พิมพ์ การขึ้นรูป ด้วยก้อนคือ การตี ทูบ บุบ หรือเคาะเนื้อเงินให้แผ่ตีแต่ง	จุลทัศน์ พิชามรณนท. “เครื่องเงิน,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๓ . กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า๑๐๔๕-๑๐๕๒.

		ให้เป็นรูปต่างๆ การขึ้นรูปด้วยการชักลวด คือการทำให้เงินแปรรูปเป็นเส้นลวด โดยผ่านวิธีชักเรียบ แล้วนำเส้นลวดเงินนั้นมาดัดทำเป็นสร้อย เป็นต้น การขึ้นรูปด้วยวิธีตัดคือการใช้เงินแผ่ออกเป็นแผ่นตัดเป็นชิ้นๆ แล้วนำมาประกอบเป็นรูปทรง การตกแต่งด้วยวิธีต่าง เช่น การสลักคุณ การชุบหรือการทาสีการถมยาคำ การตะทอง	
๘๗.	เครื่อง ดอกไม้สด	เครื่องดอกไม้สดเป็นงานประณีตศิลป์ที่เกิดขึ้นจากการน้อมถวายเครื่องสักการบูชา อันประกอบด้วยดอกไม้รูปเทียน ประเภทดอกไม้พุ่ม คือการจัดดอกไม้ลงในภาชนะมีพาน โดยใช้แกนในเป็นโครงหุ่น การทำพุ่มนี้มีทั้งที่เป็นรูปบาตรคว่ำ พุ่มทรงโล้น พุ่มทรงดอกบัวและพุ่มพอก ดอกไม้ที่ใช้ก็มีทั้งดอกไม้จริงและเย็บจากกลีบดอกไม้ นอกจากนั้นยังรวมไปถึงกรวยอุปัชฌาย์ กรวยเครื่องทองน้อย กรวยเครื่องห้า ตลอดจนมาลัยเถาที่เรียงรายเป็นรูปพุ่มด้วย ประเภทมาลัยคือการร้อยดอกไม้เป็นพวง ใช้ดอกมะลิ ดอกพุดและดอกไม้อื่นๆ มาลัยมีหลายแบบ เช่น มาลัยสองชาย มาลัยลูกโซ่ มาลัยเปีย มาลัยมือ มาลัยเกลียว เครื่องดอกไม้สดของไทยเท่าที่ปรากฏอยู่ในความนิยมนั้นประเภทต่างๆ ออกได้หลายประเภท จากหลักฐานในการจัดทำ คือ การร้อยดอกไม้ การเย็บแบบ ทำตุ้ม ทำพู่ ระบาย สวน	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “เครื่องดอกไม้สด,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๓ . กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๑๐๗๖- ๑๐๗๘.
๘๘.	กระดิ่ง	กระดิ่งเป็นภาชนะเครื่องจักสานรูปร่างคล้ายถาด มี ๒ ขนาด ขนาดเล็กกว้างประมาณ ๕๐ ซม. ใช้สำหรับฝังข้าวหรือธั่วหรือรองเชิงรองครกขณะประกอบอาหาร เพื่อกันเครื่องปรุงตกหล่นลงพื้น ส่วนกระดิ่งขนาดใหญ่กว้างประมาณ ๑ เมตร ใช้สำหรับตากของ เช่น พริก หอม กระเทียม และในสมัยโบราณยังนิยมใช้กระดิ่งใบใหญ่นี้ไว้รองเบาะทารกในพิธีรับขวัญเมื่ออายุครบ ๓ เดือน กระดิ่งสานด้วยดอก เนื้อไม้ขนาด ๕ มิลลิเมตร เป็นลวดลายขกสองข่มห้า ซึ่งเป็นลายทึบไม่มีช่องโปร่ง	มานิช กงกะนันท์. “กระดิ่ง,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๓.

		ส่วนขอบประกบผิวไม้ไผ่ขนาด ๓ ซม. มัดด้วยเส้นหวายเป็นระยะโดยรอบประโยชน์ใช้สำหรับมัดข้าวหรือถั่วหรือรองเชิงรองครกขณะประกอบอาหาร เพื่อกันเครื่องปรุงตกหล่นลงพื้น	
๘๙.	ตะแกรง	ตะแกรงเป็นภาชนะจักสาน ใช้สำหรับร่อน ล้างและตากสิ่งของต่างๆ สานด้วยตอกไผ่ลายขัด มีตาห่างบ้างถี่บ้าง ตามลักษณะของการใช้งาน ส่วนของหรือปากทำด้วยผิวไม้ไผ่ประกบขอบตะแกรง แล้วมัดด้วยเส้นหวายเป็นช่วงๆ เพื่อให้คงทนแข็งแรง ตะแกรงที่ใช้กันมี ๖ ชนิด คือตะแกรงร่อนถ่านหรือตากของ ตะแกรงล้างผัก ตะแกรงร่อนรำ ตะแกรงล้างเมล็ดเตงโม ตะแกรงร่อนข้าว คอถั่วพานหรือร่อนเอาฟางข้าวออก ตะแกรงล้างขนมจีน ประโยชน์ ใช้สำหรับร่อน ล้างและตากสิ่งของต่างๆ	มาโนช กงกะนันท์. “ตะกร้าล้างปลา,” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า๒๒๓๘.
๙๐.	กระจาด	ภาชนะจักสานชนิดหนึ่ง รูปทรงคล้ายหมวกปากโป่งหรือชามปากผาย หรือคล้ายขอบที่หงายขึ้น ปากกลม ก้นสอบเข้าเป็นรูปสี่เหลี่ยม กระจาดมีหลายขนาด มีตั้งแต่ปากกว้าง ๒ นิ้ว ไปจนกระทั่ง ๒๐-๒๔ นิ้ว ความสูงของกระจาดใช้งานทั่วไป สูงประมาณ ๘ นิ้ว กระจาดมักใช้ใส่ผลไม้ หม้อข้าว หม้อแกง สำหรับคาวหวาน ขนม เป็นต้น การนำกระจาดติดตามตัวไปทำได้ด้วยการกระเดียดเข้าเอวอย่างหนึ่ง กับใส่ลงในสาแหรกเป็นคู่ ใช้ไม้คานสอดหาบไป ประโยชน์ กระจาดมักใช้ใส่ผลไม้ หม้อข้าว หม้อแกง สำหรับคาวหวาน ขนม เป็นต้น	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “กระจาด,” ใน กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า๕๖.
๙๑.	กระจาดตากรวย	เป็นภาชนะจักสานที่ใช้สำหรับใส่สิ่งของ เพื่อนำไปยังสถานที่ต่างๆ ด้วยการหาบ ในการใส่สิ่งของนั้นจะใช้กระจาดสองใบ มีสาแหรกรองรับ แล้วใช้ไม้คานสอดที่ส่วนบนของสาแหรกใส่บ่าหาบไป กระจาดสานด้วยไม้ไผ่ ตอนบนเป็นลายตาเฉลวโปร่งหุ้มขนาดเล็กๆ ตอนล่างเป็นลายตาจีน ส่วนขอบไม้ไผ่ขนาด ๓ ซม.มัด	มาโนช กงกะนันท์. “กระจาดตากรวย,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม

		ด้วยเส้นหวายเป็นช่วงๆ ห่างกันประมาณ ๕ ซม. ส่วนล่างเป็นหวายสามเส้นวางซ้อนกันทำหน้าที่เป็นฐานของกระจาดปากของกระจาดเป็นรูปวงกลม มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๖๔ ซม. ส่วนก้นเป็นรูปหกเหลี่ยมมีไม้ไผ่ขนาด ๒ ซม. จัดตามมุมของกระจาดรองกันเพื่อความแข็งแรง ส่วนก้นนี้สานเป็นลายตาจีนใช้ในจังหวัดต่างๆ อาทิ เพชรบุรี ราชบุรี สำหรับชาวเพชรบุรีใช้บรรจุข้าวแช่ ข้าวหมาก ประโยชน์ ใช้สำหรับใส่สิ่งของ เพื่อนำไปยังสถานที่ต่างๆ ด้วยการหาบ	ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๖.
๕๒.	กระจี้	กระจี้เป็นภาชนะจักสานใช้รองรับอาหารหรือกระทงสำหรับนั่งให้สุก ส่วนมากเป็นอาหารประเภทแป้ง เช่น ขนมห่าง ก๋วยเตี๋ยวหลอด ชาวจีนนิยมใช้กันมาก สานด้วยตอกไม้ไผ่เป็นลายตาจีน มีตาห่างๆ ให้ไอน้ำผ่านได้สะดวก ส่วนขอบทำด้วยไม้ไผ่ขนาด ๒ ซม. ส่วนปากของกระจี้มีรูปลักษณะเป็นวงกลม ส่วนก้นเป็นรูปหกเหลี่ยม สานด้วยตอกไม้ไผ่เป็นลายตาจีน มีไม้ไผ่ขนาด ๒ ซม. ๓ อัน จัดไขว้กันตามมุมทั้งหกของภาชนะ ประโยชน์ ใช้รองรับอาหารหรือกระทงสำหรับนั่งให้สุก	มานิช กงกะนันท์. “กระจี้,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๘.
๕๓.	กระซอน	กระซอนเป็นภาชนะจักสาน สำหรับรองน้ำกะทิเพื่อแยกกากมะพร้าวออก เป็นอุปกรณ์สำคัญในการเตรียมอาหาร ทำด้วยตอกผิวไม้ไผ่ขนาดเล็กประมาณ ๓ ซม. สานเป็นลายสอง ส่วนของทำด้วยไม้ไผ่ขนาด ๒ ซม. ประกบและมัดด้วยเส้นหวายเป็นช่วงๆ ห่างกันประมาณ ๔ ซม. กระซอนมีรูปลักษณะสี่เหลี่ยมหรือกลม มีหูซึ่งทำหน้าที่เป็นขอบประกับด้านข้างนั้นยื่นออกมา สำหรับจับทั้งสองข้างประมาณข้างละ ๑๒ ซม. กระซอนอีกอย่างหนึ่งเป็นวงกลม โครงสร้างทั้งหมดเหมือนกัน แต่ขอบทำด้วยหวายกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง ๑ ซม.	มานิช กงกะนันท์. “กระซอน,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๙.

		ประโยชน์ สำหรับกรองน้ำกะทิเพื่อแยกกากมะพร้าวออก	
๕๔.	กระต่ายขูด หรือ กระต่ายขูดมะพร้าว	เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเพื่อใช้ขูดมะพร้าวออกจากกะลาเป็นฝอย เพื่อกั้นเอาน้ำกะทิต่อไป กระต่ายขูดประกอบด้วย ส่วน คือแผ่นเหล็กขูดที่เรียกว่า “ฟันกระต่าย” ทำด้วยเหล็กคัดให้งออย่างคอบห่าน ส่วนปลายแบนโค้งขนาดเท่านิ้วมือ มีฟันเรียงถี่อย่างฟันปลา หรือทำเป็นบั้งอย่างบั้งพร้าว สำหรับสวมเข้ากับตัวไม้ร่อนนึ่ง แผ่นเหล็กนี้ต้องมีฟันไม้ถี่หรือห่างเกินไป และต้องมีความคม ส่วนประกอบอีกอย่างคือ “ตัวกระต่าย” เป็นไม้ร่อนนึ่ง ส่วนใหญ่ทำจากไม้กระต่ายขูดในภาคกลาง มี ๒ แบบ ได้แก่ กระต่ายไทย และกระต่ายจีน กระต่ายไทย คือ กระต่ายที่ทำเป็นแผ่นไม้ แล้วเอาตะปูทองเหลืองดกเรียงเป็นแถวเข้ากับแผ่นไม้ ส่วนเหตุที่เรียกว่ากระต่ายจีนเพราะคนจีนในไทยเป็นผู้ประดิษฐ์ มะพร้าวที่ขูดจากกระต่ายจีนจะได้มะพร้าวเส้นฝอย นำไปคั้นได้สะดวก จึงเหมาะแก่การทำขนมมากกว่าการขูดด้วยกระต่ายไทยในการขูดมะพร้าวด้วยกระต่ายไทย ต้องขูดจากริมขอบกะลามะพร้าวเข้ามาหาตอนกลาง เพื่อไม่ให้เนื้อมะพร้าวร้อนหลุด แต่ถ้าขูดด้วยกระต่ายจีนต้องกะเทาะเปลือก วิธีนึ่งขูดมะพร้าวด้วยกระต่ายไทย ผู้หญิงนั่งเบี่ยงข้างพิชชาทั้งสองไปด้านหลัง ส่วนผู้ชายนั่งคร่อมตัวกระต่าย ในปัจจุบันกระต่ายขูดมะพร้าวเป็นของใช้ที่มีผู้น้อยลง เพราะถูกเครื่องขูดมะพร้าวที่อาศัยกำลังมอเตอร์ไฟฟ้าเข้ามาแทนที่ ประโยชน์ ใช้ขูดมะพร้าวออกจากกะลาเป็นฝอย เพื่อกั้นเอาน้ำกะทิต่อไป	สุดรา สุจนายา, “กระต่ายขูด,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๗๕.
๕๕.	กระทะ	กระทะ คือภาชนะชนิดหนึ่ง จัดเป็นเครื่องใช้ประจำครัวมืออยู่แทบทุกครัวเรือนซึ่งจะขาดเสียไม่ได้ ใช้	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “กระทะ,” ใน

	ภาชนะสำหรับ คั่ว ผัด ทอด กวน หุง เป็นต้น กระทำขึ้นด้วยวัสดุต่างๆ เช่น เหล็ก โดยมากมักมีรูปทรงคล้ายรูปกะลาตัดหงายขึ้น แต่ที่ทำเป็นรูปทรงแบนๆ ก็มี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความประสงค์ในการใช้สอยต่างๆ กัน กระทั่งมีรูปทรง รูปพรรณ และขนาดต่างๆ ตามลักษณะการใช้สอย ดังนี้ กระทะดิน เป็นกระทะดินปั้นเผาสุก รูปทรงคล้ายรูปกะลาตัดหงายขึ้น มีหูสองข้าง ใช้กันมาแต่ก่อนมีกระทะเหล็กใช้สำหรับคั่ว ผัด ทอด แ่ง เป็นต้น กระทะขนมเบื้อง เป็นกระทะดินปั้นเผาสุก รูปร่างกลมแบนคล้ายกระดิ่ง ตรงขอบป้าน ขริบโดยรอบ มีหู รูปทรงกระจิงเจิมปากกระทะกว้างประมาณ ๑ สอก พื้นขัดมัน ใช้ตะเลงขนมเบื้องไทยมาแต่โบราณก่อนจะเปลี่ยนมาใช้กระทะเหล็กในช่วงรัชกาลที่ ๕ กระทะขนมครก เป็นกระทะดินปั้นเผาสุก รูปร่างกลมแบนคล้ายกระดิ่ง ตรงขอบป้านขริบ โดยรอบ กระทะชนิดนี้ไม่นิยมให้มีหู ปากกระทะกว้างประมาณ ๑ สอก พื้นกระทะทำเป็นหลุมก้นมนเรียงรายบนพื้นหน้าประมาณ ๑๒ หลุม เรียกว่า “เต้า” กระทะเหล็ก เป็นกระทะที่ทำขึ้นด้วยเหล็ก หล่อรูปทรงคล้ายกระทะดินแต่ปากผายกว้าง มีหูติดที่ขอบปากข้างละหู กระทะชนิดนี้ขนาดปากกว้างประมาณ ๑ สอก ใช้สำหรับคั่ว ผัด ทอด แ่ง หรือใช้รองรับตั้งถึงสำหรับนั่ง เป็นต้น กระทะเหล็กทูป เป็นกระทะที่ทำด้วยเหล็กแผ่น นำมาดัดเป็นรูปกลมแบน แล้วทูปขึ้นเป็นรูปทรงเช่นเดียวกับกระทะเหล็กหล่อ มีหูติดที่ขอบปากข้างละหู หรือทำเป็นรูปกรวยขึ้นเพียงหูเดียว หูรูปกรวยนี้สำหรับสอดด้ามไม้ที่เป็นมือถือก็มี กระทะชนิดนี้ปากกว้างประมาณ ๑ สอก หรือกว่านี้เล็กน้อย นิยมใช้ผัดหรือทอดที่ต้องการกระทะร้อนเร็ว กระทะขนมฝักบัว เป็นกระทะทำขึ้นด้วยเหล็กหล่อ รูปทรงคล้ายกระทะเหล็กหล่อแต่ก้นสอบกว่าเล็กน้อย	สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๔-๕๖.

		เป็นกระทะขนาดเล็กปากกว้างประมาณ ๑ คืบ กระทะชนิดนี้ไม่นิยมมีหู ใช้เป็นการเฉพาะสำหรับทอดขนมไทยที่เรียกว่า ขนมฝักบัว กระทะใบบัว เป็นกระทะทำขึ้นด้วยเหล็กหล่อ รูปทรงคล้ายกับกระทะเหล็กหล่อที่อธิบายมาแต่แรก แต่มีขนาดใหญ่กว่ากระทะทุกชนิด มีขนาดปากกว้าง ๓ สอก หรือกว่านี้เล็กน้อย ขอบปากเกลี้ยง มีหู ใช้สำหรับหุงข้าวไม่เช็ดน้ำ ใช้เคี่ยวน้ำตาลและกวนขนม เป็นต้น แต่มีผู้นิยมนำนึ่งแข่งเรียกว่า “แข่งกระทะ” ก็มี กระทะหอยทอด หรือ กระทะทอดหอย ก็ว่า เป็นกระทะที่ทำขึ้นจากเหล็กหล่อ รูปร่างกลมแบนคล้ายกระดิ่ง ยกขอบสูงจากพื้นกระทะประมาณ ๑ นิ้ว หรือกว่านี้ ขอบปากตั้งเฉียงผายออกโดยรอบ กระทะชนิดนี้มีขนาดปากกว้าง ประมาณ ๑ สอก แต่ภายหลังมีผู้สั่งทำเป็นพิเศษ สำหรับทำของกินออกขายในงานต่างๆ มีขนาดถึง ๒ สอกเศษก็มี กระทะตามกล่าวนี้นิยมใช้ทอดหอยแมลงภู่ หอยนางรมมาแต่ก่อน ต่อมาเกิดความนิยมนำมาใช้ตะเลงขนมเบื้องไทย ทำข้าวตังเสวย ทำขนมเกสรลำเจียก เป็นต้น กระทะทองเหลืองเป็นกระทะทำขึ้นด้วยทองเหลืองหล่อรูปทรงคล้ายกะโล่ แต่ก้นแบนกว่าเล็กน้อย มีหูติดที่ขอบปากข้างละหู กระทะทองเหลืองนี้มีทำตั้งแต่ปากกว้าง ๑ คืบขึ้นไปจนกระทั่ง ๒ สอก หรือกว่านี้ก็มี กระทะชนิดนี้ชาวจีนนำมาใช้ใส่ข้าวต้มกระดุกหมู ข้าวต้มปลาขายอยู่ก่อน ภายหลังคนไทยนำมาเชื่อน้ำเชื่อม เชื่อมผลไม้ ใช้กวนขนมต่างๆ เป็นต้น ปัจจุบัน มีกระทะนานาชนิดได้รับการทำขึ้นเป็นแบบต่างๆ ทำด้วยอะลูมิเนียมบ้าง ด้วยสแตนเลสบ้าง แก้วทนไฟบ้างซึ่งเป็นของมีขึ้นใหม่ หรือมีเข้ามาใหม่	
๕๖.	กระบวย	กระบวยเป็นภาชนะสำหรับดักน้ำหรือของกินที่เป็นน้ำ มีด้ามถือ มักทำจากกะลามะพร้าว ในชนบทภาคกลางสมัยก่อนมีกระบวยใช้เกือบทุกบ้าน มีตั้งแต่ขนาดใหญ่ถึงขนาดจิ๋ว เช่น กระบวยดักน้ำในโอ่งที่วางไว้ข้าง	บุญมี พิบูลย์สมบัติ. “กระบวย,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑.

		บันไดบ้าน สำหรับล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน นอกจากนี้ กระบวยอาจใช้ดักขนมจำพวกกะทิ (ทุเรียน แดงไทย) เป็นคั้น และอาจใช้ประโยชน์อื่นๆ อีกหลายอย่าง เช่น ใช้วิดน้ำออกจากเรือ ใช้ดักสิ่งของออกจากกระบุง กระสอบหรือดักดินดักทราย	กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๑๐๑.
๙๗.	กะทอ	ภาชนะเครื่องสานประเภทหนึ่ง ลักษณะอย่างรูป ทรงกระบอก ใช้ไม้ไผ่สานขัดเป็นตาโปร่งๆ คล้ายตา ชะลอม ใช้สำหรับใส่เสื้อผ้าและสิ่งของเบา เช่น นุ่น ฝ้าย เป็นต้น	จุลทัศน์ พยาฆรา นนท์. “กะทอ,” สารานุ กรมวัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๐๔.
๙๘.	กระบาย	ภาชนะประเภทเครื่องสานชนิดหนึ่ง รูปทรงคล้าย กระบุง แต่ขนาดย่อมกว่าปากกลมตัวกลมสอบลงหาก้น ที่เป็นรูปสี่เหลี่ยม กระบายมีลักษณะที่ต่างจากกระบุง คือที่ขอบไม่เข้าไม้ เสริมขอบอย่างกระบุง ทำแต่เพียง เก็บริมโดยขัดดอกเวียนไปตามขอบปาก ประโยชน์ กระบายใช้ใส่สิ่งของ ฝ้านุ่น ฝ้าห่ม นุ่น เป็นต้น	จุลทัศน์ พยาฆรา นนท์. “กระบาย,” สารานุ กรมวัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๐๔.
๙๙.	กระเพาะ	ภาชนะเครื่องจักสานแบบหนึ่งขนาดย่อมๆ สำหรับดวง ข้าวในสมัยโบราณ มีรูปร่างคล้ายปุงก็เล็กๆ มีอัตราจุได้ ๔ กระฝีก ประโยชน์ ใช้ดวงข้าว	จุลทัศน์ พยาฆรา นนท์. “กระเพาะ,” สารานุ กรมวัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๑๒.
๑๐๐.	กะโล่: ภาชนะปิด ปาก กระจาด	เป็นภาชนะเครื่องจักสานที่มีรูปลักษณะเช่นเดียวกับ กระดัง แต่มีขนาดเล็กกว่า กะโล่สำหรับปิดปากกระจาด เวลาหาบหรือเพื่อสำหรับวางสิ่งของซึ่งชาวบ้านจะหาบ คอนไปยังที่ต่างๆ เช่น ขาของเบ็ดเตล็ดตามหมู่บ้าน	มานิช กงกะนันท์. “กะโล่: ภาชนะปิดปาก กระจาด,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค

		หรือขายอาหาร เป็นต้น	กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๒๗.
๑๐๑.	กะโล่ : ภาชนะรอง กรงนกเขา	เป็นภาชนะประเภทเครื่องสานที่มีลักษณะคล้ายกระด้ง แต่มีขนาดเล็กกว่า ใช้สำหรับรองกรงนกเขาเพื่อกัน ไม่ให้เศษอาหารหรือมูลของนกตกลงยังพื้น	มาโนช กงกะนันท์. “กะโล่: ภาชนะรองกรง นกเขา,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๒๗.
๑๐๒.	กะโล่ ภาชนะล้าง ผัก-ปลา	กะโล่ ภาชนะล้างผัก-ปลา ภาชนะเครื่องจักสานชนิด หนึ่ง รูปทรงคล้ายมะนาวตัด ปากกลม สานด้วยไม้ไผ่ ตาถี่ๆ เข้าขอบปากด้วยผิวไม้ ใช้สำหรับล้างปลา ล้างผัก ตากเนื้อ ตากปลา ถ้ำสานตาชิด และใช้ยัดกันน้ำรั่ว โบราณใช้สำหรับหมักก็ได้ ประโยชน์ ใช้สำหรับล้างปลา ล้างผัก ตากเนื้อ ตากปลา	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “กะโล่ ภาชนะล้างผัก- ปลา,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๒๗.
๑๐๓.	กะโล่ ภาชนะใส่ ของ	กะโล่ ภาชนะใส่ของ ภาชนะเครื่องจักสานชนิดหนึ่ง รูปทรงคล้ายกลองร่ำมะนาหงายขึ้น นิยมทาร์กให้มันคง ถาวร ใช้ใส่สิ่งของเครื่องคัดผม เป็นต้น ประโยชน์ ใช้ใส่สิ่งของเครื่องคัดผม	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “กะโล่ ภาชนะใส่ของ,” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๒๒๗.
๑๐๔.	ก๊	ก๊ เป็นคำเรียกฐานรองขนาดย่อม ใช้สำหรับรองรับ ภาชนะต่างๆ เช่น ถ้วยชา แจกัน เครื่องบูชา หรือเครื่อง	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “ก๊,” สารานุกรม

		กระเบื้องต่างๆ มีรูปร่างลักษณะและขนาดแตกต่างกัน วัสดุที่ใช้ทำก็ได้แก่ เครื่องเคลือบดินเผา เครื่องกระเบื้อง หรือไม้ ก็แบ่งตามการใช้ดังนี้ คือ กี่ที่ชา ใช้สำหรับตั้งป้านหรือถ้วย ๔ ใบ มีถ้วยขนาดใหญ่ ๑ ใบ เรียกว่า ถ้วยخم และถ้วยเล็ก ๓ ใบ เป็นแบบฉนวน เรียกว่าเครื่องฉนวน ตัวที่ทำด้วยไม้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีลักษณะคล้ายถาดหรือกระบะ หรืออาจทำข้อมุมเหลี่ยมไม้สิบสอง ข้างล่างมีขาเดียวสำหรับรองรับและมีไม้ยึดขาโดยรอบ ตัวก็ส่วนมากทำเป็นลวดลายประดับมุก ส่วนก้นมีลักษณะกลม ทำด้วยกระเบื้องหรือตะกั่ว ตัวก็ลักษณะทรงสูง ข้างบนมีล้นกลมกลุสำหรับเทชาลงในก้นก็มีถ้วย ๔ ใบ ป้าน ๑ ใบ ไม่มีถาดรอง ๒.ก້ອງ ใช้สำหรับรองรับหรือ หนุนภาชนะที่นำไปตั้งให้เด่นยิ่งขึ้น ก້ອງมีหลายแบบ เรียกชื่อต่างกันตามลักษณะดังนี้ ๓.กั๊ราบ ทำด้วยไม้เป็นรูปวงกลมและรูปเหลี่ยม มีลักษณะแบบราบเตี้ย ตัวก็มีทั้งที่เรียบเกลี้ยงและลวดลายอย่างจีน มีขาเดียวในตัว ผิวขัดมันทาสีดำหรือสีน้ำตาลไหม้ ใช้ตั้งถ้วยชาม แจกัน เครื่องลายคราม หรือเครื่องวกระเบื้องที่มีค่า ๔.กี่ยื่น ทำด้วยกระเบื้องเคลือบดินเผา มีลักษณะคล้ายเส้า ซึ่งมีลวดลายและสีสันต่างๆ กัน ข้างล่างทำเป็นฐานสำหรับตั้งและข้างบนทำเป็นแป้นเพื่อไว้รองรับภาชนะ เช่น กระถางต้นไม้ กี่ยื่นมีหลายขนาดทั้งชนิดเตี้ยและสูง แต่ส่วนใหญ่จะมีขนาดสูงเท่าเอวของคนยืน จึงเรียกว่ากี่ยื่น ๕.กีนั่ง ใช้สำหรับนั่งหรือตั้งภาชนะเช่นเดียวกับกี่ยื่น มีความสูงหลายขนาดเช่นเดียวกับเก้าอี้ จึงเหมาะสำหรับใช้นั่ง ตัวก็อาจทำด้วยกระเบื้องเคลือบ เครื่องปั้นดินเผา หรือไม้ก็ได้ มีลักษณะเป็นรูปทรงกลมหรือรูปเหลี่ยมข้างในกลวง ด้านบนปิดทึบเพียงด้านเดียว เพื่อใช้สำหรับนั่งหรือตั้งสิ่งของ กีนั่งบางทีทำเป็นรูปสัตว์	วัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า๓๘๘-๓๘๙.

		เช่น รูปช้าง เป็นต้น ประโยชน์ ใช้สำหรับรองรับภาชนะต่างๆ เช่น ถ้วยชา แจกัน เครื่องบูชา หรือเครื่องกระเบื้องต่างๆ	
๑๐๕.	เกียง	เกียง เป็นเตาโบราณแบบหนึ่ง ทำด้วยเหล็กเส้น ขนาด โตประมาณ สองเท่าของแท่งดินสอดำ เหล็กเส้นหนึ่ง ขดเป็นวงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑๐ นิ้ว ทำเป็นส่วนปากเตา ส่วนเหล็กอีกส่วน ตัดให้ยาว ๕ นิ้ว เศษ เท่ากัน จำนวน ๓ ท่อน เหล็กแต่ละท่อนตีให้ปลาย ข้างหนึ่งแบนและแหลมประมาณ ๓ นิ้ว ส่วนปลายอีก ด้านหนึ่งตีให้แบนหักศอก ใช้สำหรับก่อไฟเพื่อหุงข้าว ทำกับข้าว เป็นต้น ใช้ไม้พินเป็นเชื้อเพลิง ประโยชน์ ใช้สำหรับก่อไฟเพื่อหุงข้าว ทำกับข้าว	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “เกียง,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๔๔๓.
๑๐๖.	เกี้ยว ประทีป	เครื่องตามประทีปทำด้วยหิน สลักเป็น อย่างรูปเรือน โปร่งสำหรับตามประทีปข้างใน เพื่อให้แสงไฟลอด ออกตามช่องระหว่างชั้นเรือนให้แสงสว่างโดยรอบ มัก ทำเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ กลางเล็กซ้อนเทิน กันขึ้นไป ตอนบนเป็นหลังคาทรงกลมแบบเกี้ยวจีน ผนังแต่ละด้านแต่ละชั้น เจาะเป็นช่องเพื่อให้แสงไฟที่ ตามไว้ภายในลอดออกมาได้	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “เกี้ยวประทีป,” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๔๔๕.
๑๐๗.	โกร่ง	โกร่ง เป็นภาชนะบดขยำนชนิดหนึ่งมีลักษณะคล้ายครก สำหรับบดยา บดสี หรือบดทองคำกับปรอทให้เข้ากัน เป็นต้น มีรูปร่างกลมคล้ายถ้วยก้นตื้น หรือรูปไข่ก็มี มี สากสำหรับบดให้ละเอียด ทำด้วยเครื่องเคลือบดินเผา ประโยชน์ ใช้บดยา	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “โกร่ง,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๕๗.
๑๐๘.	ขยาบ	ขยาบเป็นเครื่องกันแดดและฝน เป็นแผงสี่เหลี่ยมผืนผ้า กรุด้วยจากหรือใบตาล หรือทำด้วยสังกะสี พาดเป็นเพิง ต่อออกไปจากประตูนอนท้ายเรือสำปั้นหรือเรือ	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “ขยาบ,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค

		เอี่ยมจิ้นเลื่อนเข้าออกได้	กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๓๘.
๑๐๕.	ข่า	ข่า เป็นของใช้ชนิดหนึ่งสำหรับวางของกินตากแดดให้ แห้ง ใช้ย่างปลา ใช้วางเสียบที่เป็นของแห้ง เป็นต้น รูปร่างของข่าโดยปกติเป็นซี่ไม้ไผ่ขัดกันห่างๆ เป็นตา สี่เหลี่ยม ทำเป็นแผงรูปสี่เหลี่ยม ริมแผงข่าทั้งสี่ด้านมัก ใช้ใผ่ผ่าเสี้ยวขนาดยาวเท่ากับความยาวของริมข่าแต่ละ ด้าน นำมาประกบหรือมอริมข่าเป็นคู่ๆ โดยนำเอา ด้านผิวไม้ไผ่ไว้ข้างนอก ใช้ตอกมัดแล้วผูกให้ติดกับข่า ทั้ง ๔ ด้าน เพื่อกำกับแผงข่ามิให้ร่วนกับช่วยเสริมให้ ความมั่นคงแข็งแรงแก่ข่าอีกด้วยมา ปัจจุบันครัวแบบเก่าได้หมดความนิยมไป ข่าซึ่ง เป็นของใช้ประจำครัวก็พลอยสูญไปด้วย	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “ข่า,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๕๘๖.
๑๑๐.	เขียง	เขียงเป็นเครื่องใช้อย่างหนึ่งภายในครัว สำหรับใช้สับ หรือหั่นเนื้อสัตว์พืชผัก ที่ต้องการทำเป็นอาหาร นิยมใช้ ไม้เนื้อแข็งและทนทาน เช่น ไม้มะขาม หั่นตามขวาง ของลำต้นขนาดหนาพอประมาณ ส่วนใหญ่จะมีรูปร่าง กลม ก่อนนาใช้ให้นำเขียงมาล้างตากแดดเสียก่อน เพื่อให้ไม้อยู่ตัว ไม่หดหรือแตกร้าวขณะใช้	วราภรณ์ จิรัชศักดิ์, “เขียง,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๗๓๕.
๑๑๑.	ชะลอม	ชะลอมเป็นภาชนะเครื่องจักสานสำหรับใส่ข้าวของ เช่น พืชผักผลไม้ อาหารหรือของแห้งสำหรับเดินทาง ชะลอมสานด้วยตอกไม้ไผ่ เป็นลวดลายตาเลวโปร่ง ชนิดหลุม มีรูลักษณะเป็นทรงกระบอก ก้นเป็นหก เหลี่ยม ปากชะลอมใช้รวบเป็นหู แล้วใช้ตอกพันให้ เรียบร้อยสำหรับหิ้ว มีหลายขนาด	มานิช กงกะนันท์. “กะโล่: ภาชนะรองกรง นกเขา,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๒๗.

๑๑๒.	ตะบันไฟ	เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับจุดไฟ มีลักษณะคล้ายตะบันที่ใช้สำหรับตะบันหมาก ประกอบด้วยตัวตะบันลักษณะคล้ายกระบอกสูบ และก้านตะบันลักษณะ คล้ายก้านสูบ ปลายสูบของก้านตะบันเป็นหลุมขนาดก้นบุหรืหรือปลายนิ้วก้อยใส่ขุ่ยหรือฝอยที่ได้จากต้นเตาร้าง จะเป็นเชื้อไฟที่ทำให้เกิดไฟติด ก้านตะบันต้องยาวกว่าตัวตะบันเล็กน้อย ปลายสุดอีกข้างหนึ่งทำเป็นที่สำหรับให้มือจับได้ถนัด ลักษณะจึงคล้ายไขควง ตะบันไฟที่ถูกแรงกระแทกอย่างแรงจะเกิดเป็นความร้อนจนถึงจุดลุกไหม้ เนื่องจากจากความกดดันอากาศในที่จำกัด ตะบันไฟถือเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่มีมาก่อนนักวิทยาศาสตร์จะค้นคิดการเผาไหม้ในเครื่องยนต์จากเชื้อเพลิงที่มีความไวต่อการลุกไหม้ต่ำ ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เกิดการขาดแคลนไม้ขีดไฟ ชาวบ้านในชนบทต้องเอาขอนไม้มาสูมไฟไว้เพื่อให้มีไฟไว้ใช้เมื่อต้องการ แต่บ้านที่มีตะบันไฟก็จะมีความสะดวกในการติดไฟเพื่อใช้หุงต้มอาหาร พระสงฆ์บางรูปนำตะบันไฟพกติดย่ามไปด้วยในเวลาเดินทาง ปัจจุบันนี้อุปกรณ์ทำไฟชนิดนี้คงหาได้ยากแล้ว	พระมหาสุภชัย ชบธมฺโม ,“ตะบันไฟ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า๒๒๔๓.
๑๑๓.	ปู้งกี้	ปู้งกี้ เป็นเครื่องจักสานสำหรับตากหรือโกยของต่างๆ เช่น ดินหรือเศษสิ่งของเพื่อนำไปทิ้งหรือสำหรับขนย้ายสิ่งต่างๆ ที่มีขนาดเล็ก ปู้งกี้ มีลักษณะคล้ายเปลือกหอยแครง มีสองชนิดคือ อย่างหยาบมีหูและอย่างละเอียด แต่ไม่มีหู ชนิดหยาบสานด้วยเส้นหวายผ่าซีกเป็นลายขัด คำว่า “ปู้งกี้” เป็นคำที่ไทยรับมาจากภาษาจีน ประโยชน์ สำหรับตากหรือโกยของต่างๆ เช่น ดินหรือเศษสิ่งของเพื่อนำไปทิ้งหรือสำหรับขนย้ายสิ่งต่างๆ ที่มีขนาดเล็ก	มานิช กงกะนันท์. “ปู้งกี้,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๗๐๕.
๑๑๔.	แฟ้ม	แฟ้ม เป็นภาชนะสาน สำหรับบรรจุสิ่งของเครื่องใช้ในการเดินทาง ลักษณะของแฟ้มแตกต่างกันเป็น ๒ แบบ คือ แบบหนึ่งมีลักษณะเป็นรูปคล้ายกระสอบ หรือคล้าย	ฉวีงาม มาเจริญ, “แฟ้ม,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๐.

		กาบหอยประกบกัน สานด้วยผิวไม้ไผ่เข้าขอบด้วยไม้ไผ่ให้แข็งแรง เมื่อบรรจุสิ่งของเครื่องใช้ประกบปิดแล้วจะมีสายยูด้ายมัดไม้ให้หลุดจากกัน การเคลื่อนย้ายใช้วิธีสอดหุ้ย้อยสองข้างไม้คาน และหาบหรือแบกไปข้างหลังเช่นกระสอบข้าว ส่วนอีกแบบหนึ่งมีลักษณะคล้ายครุแต่มีฝา สานด้วยดอกสำหรับใส่ข้าวสารไปกินเมื่อทำสงคราม ปัจจุบันไม่นิยมใช้	กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๔๖๘๘-๔๖๘๙.
๑๑๕.	โพล่	เป็นภาชนะสานอย่างหนึ่ง สำหรับบรรจุสิ่งของเครื่องใช้ในการเดินทางระหว่างยกกองทัพไปทำสงครามในสมัยโบราณ พลทหารจะต้องจัดเตรียมโพล่ใส่สัมภาระส่วนตัวไปเอง โพล่มีลักษณะประกอบด้วยคานทำด้วยไม้เป็นคันยาว ขาทำด้วยไม้ ๕ ขา ขาเจาะติดกับคันโพล่ ที่คันโพล่มีกระชูดสานเป็นตาแบบชะลอม ภายในกรุด้วยกาบไผ่ ผูกติดกับคานและขา โพล่ข้างละใบ ข้างหนึ่งใช้เก็บถุงข้าวสารและหม้อข้าว อีกข้างหนึ่งเก็บเสื้อผ้าและผ้าห่มนอน ใช้หาบ ปัจจุบันไม่มีผู้ใช้แล้ว	อลิศาราม โกมุต, “โพล่,” สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๐. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ , ๒๕๔๒, หน้า ๔๖๕๗.
๑๑๖.	ทะนาน	เป็นภาชนะสำหรับใช้ตวงของแห้ง เช่น ข้าวเปลือกปละ ข้าวสาร ฯลฯ และของเหลว เช่น เหล้า น้ำมัน ฯลฯ มาแต่โบราณ เดิมคงนำมาจากกะโหลกหรือกะลามะพร้าวที่เรียกว่า นาฬิการ์หรือนาฬิกัล ในภาษาบาลีสันสกฤต ซึ่งในภาษาฮินดู เรียกว่า นาวาล ในภาษาเขมร เรียกว่า นาล และกลายมาเป็น “ทะนาน” หรือ ทนาน ในภาษาไทย ทะนานที่ใช้มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มี ๒ ขนาด คือ ขนาดใหญ่จุเบ้าได้ ๑๐๐๐ เบ้า และขนาดย่อมลงมาจุเบ้าได้ ๘๓๐ เบ้า ถือเป็นมาตรฐานใช้ต่อกันมาถึงสมัยหลังทะนานที่ใช้เป็นแบบมาตรฐานนี้ทางราชการได้ทำขึ้นไว้ด้วยทองเหลืองมีรูปเหมือนกะโหลกมะพร้าว เรียกว่า “ทะนานทอง” ต่อมาหลังจากที่พระราชบัญญัติมาตราชั่ง ตวง วัด พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้ประกาศขึ้นใช้เครื่องตวงของเก่า เช่น ทะนานหลวง และตักก็ใช้ไม่ได้อีกต่อไป ทะนานหลวงได้เปลี่ยนจากเครื่องมือสังกะสีรูป	สุกัญญา ภัทรราชย์, “ทะนาน,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๖. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๔๘๑-๒๔๘๒.

		กลมมาเป็นรูปทรงคล้ายกระป๋อง มีความจุ ๑ ลิตร ชาวบ้านทั่วไปเรียกกันว่า กระป๋องลิตร ดังที่เห็นในปัจจุบัน	
๑๑๗.	หิ้ว	หิ้วเป็นภาชนะเครื่องจักสาน มีรูปร่างลักษณะคล้ายเข่ง แต่มีก้นเป็นสี่เหลี่ยม ชาวบ้านใช้หิ้วสำหรับขนย้ายพืชไร่ หรือผลไม้ไปยังสถานที่ต่างๆ หิ้วทำด้วยผิวไม้ไผ่ มีลักษณะเป็นรูปวงกลม มีหูติดอยู่กับส่วนขอบตัวของหิ้วสานเป็นลายขัดธรรมดา ส่วนปากหิ้วขัดเช่นเดียวกัน แต่สานละเอียดยิ่งขึ้นเพื่อให้แข็งแรง นิยมใช้ใน จ. นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี เป็นต้น ประโยชน์ ใช้ขนย้ายพืชไร่ หรือผลไม้	มานิช กงกะนันท์. “หิ้ว,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๗๐๕๒.
๑๑๘.	สมุด	สมุด เป็นภาชนะจักสานของชาวช่อง จ. นครนายก มี ๔ มุม และ ๖ มุม ใช้ใส่สิ่งของต่างๆ ทำด้วยใบลานหรือตาลอ่อน สมุดมี ๒ ชั้น คือชั้นในกับชั้นนอก การสานจะสานจากชั้นในมาหาชั้นนอก ลวดลายในการสานสมุดมีหลายแบบ เช่น ลายธรรมดา ลายทุเรียน ลายดอกนมแมว เป็นต้น ประโยชน์ ใช้ใส่สิ่งของเล็กๆ	ปริศนา สำราญกิจ, “สมุด,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๔๖๒.
๑๑๙.	ทัพพี	เครื่องใช้ชนิดหนึ่ง สำหรับตักข้าวและตักแกง รูปร่างลักษณะคล้ายช้อน มักทำด้วยโลหะ มีขนาดต่างๆ กัน คำว่า ทัพพี ซึ่งนามใช้เรียกเครื่องใช้สำหรับตักข้าวและตักแกงนี้ นัยว่ามาแต่คำในภาษาภาษาบาลีว่า “ทพฺพิ” ซึ่งไทยออกเสียงว่า “ทัพพี” แปลว่า “ช้อน”	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “ทัพพี,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๖. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๒๔๕๑-๒๔๕๔.
๑๒๐.	ฝาชี	เป็นเครื่องจักสานที่มีใช้กันมาอย่างหนึ่ง มักสานด้วยไม้ไผ่เป็นรูปกรวยบ้าง รูปกระทะคว่ำบ้าง ใช้สำหรับครอบอาหารป้องกันแมลง มักสานด้วยลวดลายอย่างละเอียดๆ สวยงาม บางทีสานด้วยดอกไม้ไผ่แล้วสอดลายตกแต่งด้วยหวายก็มี ฝาชียังมีใช้ในปัจจุบันและทำ	วิบูลย์ ลีสุวรรณ. “ฝาชี,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๘. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรม

		จำหน่ายทั่วไป	ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๓๘๐๕.
๑๒๑.	พัดโบก	พัดโบกเป็นเครื่องสูงสำหรับแสดงพระราช อิศริยยศ พระมหากษัตริย์ และพระราชวงศ์ประเภท มีลักษณะ เป็นพัดใบตาลหรือใบปาล์ม มีรูปร่างและลักษณะการใช้ต่างกันเป็น ๒ แบบดังนี้ แบบที่ ๑ ปลายพัดมนอย่างพัดธรรมดา มีด้ามเป็นโลหะ สีทองยาวประมาณ ๑.๕ เมตร ปลายด้ามที่ติดกับก้านตัว พัดโค้งงอเป็นมุมฉาก พัดโบกชนิดนี้ใช้สำหรับถวายอยู่ งานในเวลาที่พระมหากษัตริย์เสด็จออกประทับนั่งบน พระราชบัลลังก์สูงในพระราชพิธีสำคัญ เช่น ประทับ เหนือพระที่นั่งพุดตาลกาญจนสิงหาสน์บนพระราช บัลลังก์ในการเสด็จออกมหาสมาคม การถวายอยู่ งาน จะต้องควงด้ามให้ปลายหมุนไปโดยให้ลมกระพือถึง องค์พระมหากษัตริย์ที่ประทับอยู่บนพระราชบัลลังก์ แบบที่ ๒ ปลายพัดแหลมและงอนช้อย ด้ามทำด้วยไม้ ทาสีทอง ใช้สำหรับถวายงานพระมหากษัตริย์ ใน โอกาสที่ทรงพระราชยานคานหามเสด็จพระราชดำเนิน ไปในกระบวนแห่ เช่น ในกระบวนพยุหยาตรา สดถมารค และกระบวนพยุหยาตราสถมารค พัดโบก ชนิดนี้ยังใช้เมื่อมีการอัญเชิญพระบรมศพหรือพระศพ พระมหากษัตริย์ พระมเหสี พระราชวงศ์ชั้นสูง และ สมเด็จพระสังฆราช เจ้าพนักงานจะเชิญพัดโบกชนิดนี้ ประจำท้ายราชรถทรงพระบรมศพ และพระศพ เป็น เครื่องประกอบเกียรติยศ	ประคอง นิมมานเหมินท์. “พัดโบก,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๔๓๔๐.
๑๒๒.	พาน	เป็นชื่อเรียกภาชนะชนิดหนึ่งใช้สำหรับใส่หรือรองรับ สิ่งของต่างๆ เช่น ดอกไม้ รูป เทียนหรือหมาก พลุ โดยทั่วไปมีรูปร่างลักษณะประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ ส่วนตัวพานมีลักษณะคล้ายชามอยู่ตอนบน ส่วนเอว คือ ส่วนที่อยู่ระหว่างก้นพานกับเชิงหรือตีนพาน มีลักษณะ คล้ายวงกำไล ทำเป็นสันคล้ายอกไก่ กับทำเป็นเอวเว้า เข้าไปก็มี และส่วนเชิงหรือตีนพาน มีลักษณะเป็นรูป กรวยคว่ำ คล้ายฝักบัวหรือดินช้าง รูปทรงของพานมัก	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “พาน,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาค กลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคาร ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๔๓๕๑-๔๓๕๕.

		ทำเป็นทรงกลม แต่ที่ทำเป็นทรงแปดเหลี่ยมหรือเป็นทรงย่อมุมไม้สิบสองก็มี ส่วนปากของพานก็มีทั้งที่เป็นอย่างปากลวดกลม และปากกลีบบัว ลวดลายตกแต่งพานและเชิงพาน ส่วนมากนิยมทำเป็นกลีบบัว เป็นพื้นพานทำด้วยวัสดุต่างๆ กัน มีตั้งแต่ทำด้วยดินเผาธรรมดา ดินเผาเคลือบผิวด้วยน้ำยาต่างๆ ด้วยโลหะประเภททองคำ เงิน ทองแดง ทองสัมฤทธิ์ ไม้และไม้ไผ่สาน ประสานผิวด้วยสมูกรัก และทำด้วยแก้วก็มี มีหลักฐานว่ามีการทำพานตั้งแต่สมัยสมัยทวารวดี ซึ่งในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๙-๑๒ โดยทำด้วยดินเผาธรรมดา ในสมัยสุโขทัย มีหลักฐานว่ามีการทำพานด้วยดินเผาเคลือบผิวด้วยน้ำยาเป็นสีเขียวไข่กา ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ รูปทรงคล้ายชาม มีเชิงรองรับอยู่ใต้ก้นพานรูปดินช้าง เมื่อเปรียบเทียบกับแบบสมัยทวารวดีก็พบว่ามีความแตกต่างกัน และน่าจะได้รับการสืบทอดต่อกันมา ต่อมาในสมัยอยุธยา ได้พบเอกสารว่าพานเป็นเครื่องราชูปโภคสำหรับพระเจ้าแผ่นดิน สมัยปลายกรุงศรีอยุธยา พานคงเป็นภาชนะที่คนทั่วไปได้ถือเป็นเครื่องใช้สอย โดยไม่จำกัดอยู่เฉพาะของหลวงเท่านั้น พานสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์จนกระทั่งปัจจุบัน มีแบบอย่างของรูปทรง ชื่อและหน้าที่ต่างๆ กันออกไปหลายแบบด้วยกัน พานที่เป็นเครื่องราชูปโภค ได้แก่ พานพระชันหมาก พานพระศรี พานบายศรี พานที่ใช้ในพลเรือน ได้แก่ พานสองชั้น พานรองสังข์ พานปากกลม พานกลีบบัว พานรองขัน พานแว่นฟ้า พานพุ่ม พานแก้ว พานสาน	
๑๒๓.	พานก้านล	พานสำหรับใส่เครื่องบูชาครูเมื่อเข้าพิธีจับข้อมือ พิธีครอบครู หรือเมื่อร้องเพลงไหว้ครู เป็นต้น ส่วนใหญ่เครื่องบูชามักเป็นของหาได้ง่าย ที่เห็นกันอยู่ได้แก่ ดอกไม้ รูปเทียน หมากพลู บุหรี่ เงินก้านล บางคนใส่ ๕๐ สตางค์ บางคนใส่ ๑ บาท บางคนใส่ ๖ สตางค์ บางคนใส่ ๖ บาท นอกจากนี้ บ้างก็มีขวดเหล้ามาวางบูชาครู	เอนก นาวิกมูล, “พานก้านล,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคาร

		ด้วย แต่ไม่ได้ใส่พานจะวางไว้ข้างๆ เพลงพื้นบ้านที่ต้องร้องไหว้ครูและใช้พานก้านหลักเป็นเพลงอาชีพร เช่น เพลงฉ่อย เพลงทรงเครื่อง เพลงอีแซว	ไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๔๓๕๕.
๑๒๔.	แม่เตาไฟ	เป็นอุปกรณ์ชนิดหนึ่งสำหรับรองรับกองไฟเตาไฟแบบต่างๆ ในการหุงข้าวต้มแกง หรือ สำหรับก่อไฟขึ้นเคียงข้างกระดานไฟ เพื่อให้ความร้อนแก่หุงเมื่อแรกคลอเคลียได้อยู่ไฟตามประเพณีโบราณแม่เตาไฟ มีลักษณะคล้ายกระบะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแม่เตาไฟประกอบด้วยไม้กระบอกหรือกระดานไม้จริงหน้าแคบๆ จำนวน ๔ ชิ้น เข้าปากไม้เป็นกระบอกหรือกระดานไม้จริงหน้าแคบ จำนวน ๔ ชิ้น เข้าปากไม้เป็นรูปกรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้างประมาณ ๒ สอกเศษ ยาวประมาณ ๓ สอก กรอบทั้งสี่ด้านสุจากพื้นประมาณ ๑ ฝ่ามือถึง ๑ คืบ ตัวไม้ซึ่งประกอบขึ้น เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้านี้เรียกว่า “แม่เตาไฟ”	จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “แม่เตาไฟ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๑. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๔๒๕๔-๔๒๕๕.

กลุ่มอาชีพงานช่างพื้นบ้านในกรุงเทพมหานคร รวบรวมได้ ๓๘๒ ข้อมูล

ที่	ข้อมูลวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	ผลิตภัณฑ์หนังปลากระเบน	กลุ่มอาชีพแม่บ้านอัมรินทร์ ๒ คุณพงษ์เดช คำผืน (๐๒ ๕๔๔๗๘๒๒๓, ๐๑ ๔๕๓๗๘๑๕) ๓๘๔ หมู่ ๑๑ หมู่บ้านอัมรินทร์ ถนนนวมินทร์ ๒ แขวงคันนายาว เขตคันนายาว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๒.	ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน (กระดาศหนังสือพิมพ์)	กลุ่มซอยโซดา คุณเอมอร เล็กแหลมหลัก (๐๑ ๗๗๗๑๑๕๕) ๑๖๕/๓ ถนนสุพรรณ เขตดุสิต กทม.	www.thaitambon.com
๓.	ดอกไม้ประดิษฐ์ ดินญี่ปุ่น(ชมรมแม่บ้านขนานาว)	ชมรมแม่บ้านขนานาว	www.thaitambon.com
๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์ผ้าไหม(ชมรมผู้สูงอายุ)	ชมรมผู้สูงอายุ	www.thaitambon.com
๕.	ศาลพระภูมิ เรือนไทยจำลอง หิ้งไม้สักทอง	กลุ่มอาชีพเรือนไทยพัฒนา นายกิตติศักดิ์ ภู่วาสวัสดิ์ (๐๒ ๔๓๗๖๒๔๘ , ๐๑๔๕๐๒๒๗๑) ๓๗๗ ซอยเจริญนคร ๔๖ ถนนเจริญนคร แขวงบางลำภูล่าง เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๖.	เครื่องทองลงหิน	ศูนย์หัตถกรรมทองลงหิน นายสมกิต ค้างเงิน (๐๒ ๕๗๕๒๘๖, ๐๑ ๕๓๖๓๔๔๗) ๑๓/๒ ซ.พหลโยธิน ๔๗ ถ.พหลโยธิน แขวงลาดยาว จตุจักร กทม.๑๐๕๐๐	www.thaitambon.com
๗.	ห้วโขน	กลุ่มบ้านโขนไทย นางบุปผา ถ้วนวิสัย (๐๒๔๓๘๓๑๒๗) ๒๓ ถนนเจริญนคร แขวงคลองตันใต้ เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com

๘.	โต๊ะหมู่บูชาไม้สัก	กลุ่มภูมิปัญญาของพ่อ นายพิพัทธ์ เจริญมาก (๐๒ ๔๓๕๔๐๐๘ , ๐๒ ๔๓๕๖๖๔๕) ๑๔๕ แขวงบางลำภูล่าง เขตคลองสาน จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๙.	พรมเช็ดเท้า	ศูนย์พัฒนาส่งเสริมอาชีพชุมชนร่มเกล้า (๐๒๕๑๕๓๑๔๕, ๕๑๕๓๕๓๗) เลขที่ ๒๐๔/๘๕ โซน ๑๐ เกษะร่มเกล้า แขวง คลองสองต้น เขต ลาดกระบัง กทม.	www.thaitambon.com
๑๐.	ผ้าไหมทอมือ	ชุมชนครัวเหนือ นายสัมฤทธิ์ สีขันชกบุตร (๐๒ ๖๒๘๕๕๔๐) เลขที่ ๘๕๗/๓ แขวงถนนเพชรบุรี เขตราชเทวี กทม. ๑๐๔๐๐	www.thaitambon.com
๑๑.	ผ้าบาติก	ชุมชนบางมะเคื่อ (๐๒๗๑๑๓๔๓๒, ๐๑๕๑๘๕๕๓๔) เลขที่ ๗๔ ซ.มีสุวรรณ ๑ สุขุมวิท ๗๑ แขวงพระ โขนงเหนือ เขตวัฒนา กทม.	www.thaitambon.com
๑๒.	สิ่งประดิษฐ์จาก กระป๋องน้ำอัดลม	กลุ่มงานรักษาความสะอาด นายสุชิน เรืองจรูญ (๐๒ ๘๗๖๘๓๔๘ , ๐๑ ๖๕๕๓๐๒๘) เลขที่ ๗๕๔/๒ หมู่ที่ ๑๑ ซอยสุขสวัสดิ์ ๕ แขวง บางปะกอก เขตราษฎร์บูรณะ จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๑๓.	บาตรพระ	ชุมชนบ้านบาตร คุณอารีย์ มลิวัลย์ (๐๒ ๒๒๓๘๐๕๓) ๑๘ ตรอกบ้านบาตร ถนนบริพัตร เขตป้อมปราบ ฯ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐	www.thaitambon.com
๑๔.	อัญมณีพลอย	ชมรมผู้ผลิตอัญมณีและเครื่องประดับไทยมุสลิม นายสมหวัง สุขสาดี (๐๒๓๒๑๓๘๕๕, ๓๒๒๖๗๐๘, ๐๑๖๑๒๗๕๒๔) ๕๔/๕๕๕ หมู่บ้านเมืองทอง ๒/๔ ซ.พัฒนาการ	www.thaitambon.com

		๖๕ ถ.พัฒนาการ แขวงประเวศ เขตประเวศ กทม.	
๑๕.	หัตถกรรมออกแบบ ตกแต่งเสื้อผ้าด้วย การ ปักมุก เลื่อม ใหม่	กลุ่มส่งเสริมอาชีพในชุมชนกระทุ่มเสือปลา คุณจำปา สะนิเลาะ (๐๒ ๓๒๑๐๒๗๔ , ๐๒ ๗๒๐๐๓๔๘) ๑/๓๒ หมู่ที่ ๓ ถนนอ่อนนุช ชุมชนกระทุ่มเสือ ปลา แขวงประเวศ เขตประเวศ จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๕๐	www.thaitambon.com
๑๖.	ของตกแต่งบ้าน	เยาวชนชุมชนพระเจน (๐๑ ๕๑๑๖๘๐๕, ๐๒ ๔๑๐๗๕๑๘) ชุมชนพระเจน แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐	www.thaitambon.com
๑๗.	เครื่องประดับหุ ทองวิทยาศาสตร์ ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินหอม ผลิตภัณฑ์ผ้าต่างๆ	ฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตบึงกุ่ม (๐๒๓๗๔๘๐๑๗) แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๑๘.	ผลิตภัณฑ์เรซิน	กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเขตดินแดง คุณอนงค์ เพชรทัต (๐๒๒๖๖๔๐๘๘, ๒๖๖๘๘๐๗, ๐๑๘๓๒๔๕๓ ๓) ๓๐๐/๒๕ ถ.วิภาวดีรังสิต ดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐	www.thaitambon.com
๑๙.	งานไม้ประดิษฐ์	กลุ่มบ้านงานไม้ประดิษฐ์คอนเมือง นายจรัล ขุนทอง (๐๒ ๕๒๕๕๓๓๐, ๐๑ ๔๐๐๑๑๒๖) ๒๓๖/๖๔ หมู่ ๓ หมู่บ้านสหกรณ์ครูไทย ถ.สรณ คมนน์ แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กทม.๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๒๐.	เทียนแฟนซี	ชุมชนหมู่บ้านพิบูลเวศน์ (๐๒๓๘๑๓๓๐๑) เลขที่ ๒๕๕/๒๕๘ ซอยพิบูลเวศน์ ๒ สุขุมวิท๗๑ แขวงพระโขนงเหนือ เขตวัฒนา กทม.	www.thaitambon.com
๒๑.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก	ชุมชนนอมเกล้า	www.thaitambon.com

งานช่างพื้นบ้านในกรุงเทพมหานคร

	ผ้าใยบัว	นายเชาว์ อินทรศักดิ์ และ อ.จรินทร์ คำศิริ (๐๒๕๓๕๓๕๔,๓๑๔๔๔๔๕) เลขที่ ๔๑๒/๘ แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กทม.	
๒๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์	ชุมชนหมู่บ้านสุขทวี ๑๒ คุณบุปผา ราชวณิชย์ (๐๒ ๔๔๑๒๕๕๖, ๐๑ ๕๕๕๕๕๕๕) ๕๕/๕ ม.๕ ซอยพลอยแก้ว แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา จ.กรุงเทพฯ ๑๐๑๓๐	www.thaitambon.com
๒๓.	ผ้าไทยพิมพ์ทอง	กลุ่มอาชีพตัดผ้าไทยพิมพ์ทอง (๐๒ ๓๓๑๔๓๓๑, ๐๑ ๒๐๓๔๓๓๑) ๕๓๓/๑๔๒ หมู่บ้านพิมพ์ทอง ถ.ลาดพร้าว ๑๐๑ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กทม. ๑๐๓๒๐	www.thaitambon.com
๒๔.	พวงมาลัยจากดิน หอมมะลิ	ชมรมมาลัยดินหอมมะลิ คุณบุญมาดา สุริยา (๐๒ ๘๘๕๒๐๘๕, ๐๒ ๘๘๕๐๕๕๕, ๘๘๕๑๖๖๓) ๑๓๑/๓๘ ซอยนาวิ ถนนพุทธมณฑลสาย ๒ แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๓๐	www.thaitambon.com
๒๕.	บ้านเรือนไทยจำลอง ผลไม้แกะสลัก	ชุมชนหมู่บ้านสุขสุวรรณ คุณบท ศรีสมัย (๐๒ ๓๕๘๔๔๕๐) ๘๗๐ ชุมชนสุขสุวรรณสุขซอย ถ.สุขุมวิท ๑๐๑/ ๑ แขวงบางจาก เขตพระโขนง กทม.๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๒๖.	ผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้า พื้นเมือง	กลุ่มแม่บ้านชุมชนหมู่บ้านรางไผ่ คุณวรรณ อัสวสันตชัย (๐๒ ๘๕๕๒๔๑๕ , ๐๑ ๖๓๖๕๑๕๕) เลขที่ ๕๓/๒๖ หมู่ ๑๐ ถนนบางบอน ๓ แขวงบาง บอน เขตบางบอน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๒๗.	ขันลงหินบ้านบุ	กลุ่มขันลงหินบ้านบุ เขียมแสงสัจจา คุณเมตตา เสตานนท์ (๐๒ ๔๒๔๑๖๘๕, ๐๑ ๖๑๕๗๘๔๐) ๑๓๓ ตรอกบ้านบุ ถนนจรัญสนิทวงศ์ ๓๒	www.thaitambon.com

		แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	
๒๘.	กล่องของขวัญ ตกแต่งลวดลาย และ ตัวหนังสือจีน	ชมรมผู้สูงอายุ นายกัญญา ฟองภีร์ (๐๒๒๖๘๐๕๑๕, ๐๑๖๑๓๐๕๖๔) ๒๓๕ เจริญกรุง ๒๒ แขวงตลาดน้อย เขตตลาด น้อย กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐	www.thaitambon.com
๒๙.	งานศิลปะไม้จำลอง	กลุ่มอาชีพหัตถกรรมพื้นบ้านคนไท นายเลิศ เศรษฐสิทธิ์ (๐๕ ๕๒๗๘๗๖๐, ๐๒ ๓๗๔๖๘๕๑) ๓๑ ซอย ๕๘ การ์เด็นท์การเคหะ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๓๐.	ผลิตภัณฑ์จาก กระดาษสมุด โทรศัพท์	กลุ่มแม่บ้านชุมชนโครงการร่วมกันสร้าง คุณถี่เชิชม แซ่ฮุย (๐๒๓๗๐๒๕๓๕) ๒๑๓๖ ถาดพร้าว ๑๐๑ แขวงคลองจั่น เขตบาง กะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๓๑.	เรือจำลอง	กลุ่มอาชีพชุมชนศาลเจ้าแดง คุณฮังจิว แซ่ฮึง (๐๒ ๖๘๘๓๐๔๖, ๐๕ ๗๕๒๑๘๘๓) ๑๘๐ ซอยเจริญกรุง ๘๕/๔ ถนนเจริญกรุง แขวง วัดพระยาไกร เขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐	www.thaitambon.com
๓๒.	ผ้าฝ้ายลายไทย	ผ้าฝ้ายลายไทย บำเพ็ญ ดวงมี (๐๒ ๘๖๘๘๘๖๖, ๔๖๗๔๗๑๔, ๐๑ ๗๐๐๓๖๔๗) ๕๐๕/๑๐ ซอยอำนาจพล ๒ จรัญฯ ๓๗ แขวง บางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร	www.thaitambon.com
๓๓.	หัวโขน	กลุ่มชุมชนสะพานไม้ นายประทีป รอดภัย (๐๑๓๑๘๒๐๘๔) ๖๒๐ ประชาชื่น ซ.๑๘ บางซื่อ กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐	www.thaitambon.com
๓๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก	แม่บ้านดอกไม้ไบบัว เขตบางนา	www.thaitambon.com

	ใยบัว	คุณนันทนา เกตุศิริ (๐๒๗๔๘๖๔๔๕, ๐๒๓๖๑๗๘๐๗) ๑/๒ ม.๗ ถนนสุขุมวิท ๑๐๕ แขวงบางนาเขต บางนา กรุงเทพฯ ๑๐๒๖๐	
๓๕.	ผลิตภัณฑ์กระดาษ Recycle	กลุ่มสวนพลู (๐๑๗๗๕๑๔๕๖) แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กทม.	www.thaitambon.com
๓๖.	กระเป๋าคู่	กลุ่มแม่บ้านกระเป๋าคู่ชุมชนคลองเจ๊กพัฒนา คุณกานดา ถาวรรัตน์ (๐๒ ๓๗๒๑๒๗๖, ๐๑ ๔๓๕๑๒๐๕, ๕๘๔๗๖๑๔) ๑๘/๗ หมู่ ๑๑ แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๓๗.	หมวกพัด	กลุ่มพลายแก้วสร้างสรรค์ คุณวีระ พลายแก้ว (๐๒ ๕๘๘๖๕๖๖) ๒๔ แขวงคลองสิบ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๓๐	www.thaitambon.com
๓๘.	ผลิตภัณฑ์จาก กระดาษสา	ประจักษ์มสตร์แม่บ้านหลักสี่ นางสุธีรัตน์ เหมวุฒิ (๐๒๕๗๓๘๑๗๕, ๐๑๘๑๖๔๒๑๘) ๓๐๕/๑ ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงทุ่งสองห้อง เขต หลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๓๙.	เรือจำลอง	กลุ่มเรือไทยจำลองอนันต์ชัยไทยโบท คุณอนันต์ชัย ชุนนิคินันท์ (๐๒๔๒๑๖๑๑๘, ๐๑๒๕๒๘๔๗๑) ๒๔/๔๕ หมู่ที่ ๒ หมู่บ้านสุชา ถนนเพชรเกษม ซอย ๑๑๒ แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๔๐.	ผลิตภัณฑ์จากผ้า ผลิตภัณฑ์เป่าแก้ว	ชุมชนแม่บ้านสายไหม คุณประเสริฐศรี ทับทิมสี (๐๒๕๗๔๕๑๖๕, ๕๓๒๓๗๖๕) แขวงสายไหม เขตสายไหม จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com

๔๑.	ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม	กลุ่มแม่บ้านชุมชนหลังวัดปทุมวนาราม คุณชนิษฐา พระสว่าง (๐๒ ๖๘๕๔๐๓๓, ๐๑ ๕๓๕๐๒๕๔) ๑/๑๒ ซ.วัดสระประทุมวนาราม ถ.พระราม ๑ แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐	www.thaitambon.com
๔๒.	กรอบรูปจาก กระดาษสา การ์ดอวยพรจาก กระดาษใยสับปะรด โคมไฟกระดาษสา เพ้นท์ลาย	กลุ่มโคมไฟมหาลาภ คุณอรศิริ สิริประเสริฐศิลป์ (๐๒๕๑๕๑๐๓๕, ๐๑๕๘๔๓๕๐๑) ๑๐/๑๘๕ หมู่ ๕ บ้านมหาลาภ ถ.พระยาสุเรนทร์ แขวงบางชัน เขตคลองสามวา กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๔๓.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก เกล็ดปลา ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ดินไทยดินญี่ปุ่น	กลุ่มหัตถกรรมประดิษฐ์ศิลป์เกษิ คุณพัชรนันท์ ช่วยเกตุ (๐ ๒๕๑๕ ๕๗๕๕ , ๐ ๕๔๕๕ ๖๗๔๖) ๒๕/๖๓๖ หมู่ ๑๖ หมู่บ้านเกษิรามอินทรา ๑ ถ. หทัยราษฎร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสาม วา กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๔๔.	กระเป๋าลือ ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ผ้าไหม ผ้าเช็ดมือ หมอนรูปหัวใจ	กลุ่มแม่บ้านชุมชนวรรณทอง คุณไมตรี ห่านประเสริฐ (๐๒ ๗๔๕๒๔๒๕) ๕๐/๔๒๒ หมู่ ๓ บ้านชุมชนวรรณทอง ถนน สุขุมวิท ๑๐๕ ลาซาล ซอย ๓๗ แขวงบางนา เขต บางนา กรุงเทพฯ ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๔๕.	เรือใบไม้จำฉา	กลุ่มผลิตภัณฑ์เรือใบไม้จำฉา อิสมาแอล สนิสุวิวงศ์ (๐๒ ๕๑๔ ๕๑๑๖, ๐๗ ๐๐๒ ๑๓๓๗) ๓๔/๒ ซอยบ้านเกาะ ถนนสุขุมวิท แขวงแสน แสน เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๔๖.	กระเป๋ายีนส์ปักเลื่อม	กลุ่มทำกระเป๋ายีนส์ปักเลื่อม คุณ กฤติยา เลชะวนิช (๐๑ ๒๔๑๑๕๑๕, ๐๒ ๖๗๖๐๘๑๓) ๕๐ ซอยพิชัย ๒ ถนนสาทรใต้ แขวงยานนาวา	www.thaitambon.com

		เขตสาทร กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐	
๔๗.	โคมไฟจักสานจาก หวาย ผลิตภัณฑ์จักสาน จากเส้นฟิวรี	กลุ่มแม่บ้านหัตถกรรม สีดา คุณปาริชาติ บุญโศคม (๐๒ ๕๑๗๗๗๑๕, ๐๑ ๖๒๔๕๒๔๕) ๒๐/๓ หมู่ ๕ ซอยพลางทอง ถนนสุคนธ์สวัสดิ์ ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๔๘.	ดอกไม้สดอบแห้ง ในขวดแก้ว	กลุ่มอาชีพเฉลิมพลพัฒนา คุณเฉลิมศรี เอี่ยมทัศน์ (๐๑ ๒๗๕๓๑๒๗, ๐๕ ๗๕๕๕๗๕๓) ๑๕๐/๕๒ หมู่ ๑ บ้านพงษ์เพชรเกษะซอย ๒ ถ. แจ้งวัฒนะ ๑๔ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๔๙.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก เกี๊ยวปลา (ดอกไม้ ดัดเสื่อ) ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ดินหอมและ เกี๊ยวปลา ผลิตภัณฑ์จักสาน จากกระดาษ	กลุ่มแม่บ้านภาณุรังษี คุณเลศมณีจักร ทะน้ำปี (๐๒๘๘๐๒๐๐๔ กด ๐,๑(๐๕๘๘๘๘๔๗๑)) ๑๕๕ ซ.วัดภาณุรังษี ถ.จรัญสนิทวงศ์ ๗๕ ต.บาง พลัด อ.บางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com
๕๐.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ดินไทยดินญี่ปุ่น	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทยดินญี่ปุ่น คุณแสงเดือน ศิริบุญย์ และ คุณจิตติมา มนัสเชียร (๐๒๕๑๘๕๕๗๘, ๐๕๕๓๘๖๘๕๔) ๘๘/๒๐๔ หมู่ ๑๖ หมู่บ้านอัญชลี ถ.สุวินทวงศ์ ต.มีนบุรี อ.มีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๕๑.	ผลิตภัณฑ์เครื่อง หนัง	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากหนัง~ คุณ ปาริชาติ บุญโศคม (๐ ๒๕๑๗ ๗๗๑๕) ๒๕๓/๑๐๑๘ หมู่บ้านพูนสินธานี ถนนราษฎร์ พัฒนา แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐	www.thaitambon.com
๕๒.	หุ่นกระบอกไทย	กลุ่มหุ่นกระบอกไทย นายนิเวศ แวสมณะ (๐๑ ๕๓๔๖๖๕๕ , ๐๒	www.thaitambon.com

		๕๗๕๘๑๑) เลขที่ ๑/๕ หมู่ ๓ แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	
๕๓.	งานทอลูกปัด	กลุ่มงานทอลูกปัด คุณ มณี แก้ววงษ์ (๐๑ ๗๗๐๖๕๘๘) ๕๕/๓๔ หมู่บ้านเสนานิเวศน์ โครงการ ๒ แขวง จระเข้บัว เขตตลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๕๔.	หุ่นกระบอก	กลุ่มซุ้มสะพานงา นายพิรุณ(เล็ก) ศรีเอี่ยมสะอาด (๐๒ ๖๘๑๘๕๕๗, ๐๑ ๘๑๔๕๕๕๗) ๑๑๘/๒๑ PSTคอนโด อาคาร ๑ ซอยนาครสุวรรณ ถนนนนทบุรี แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐	www.thaitambon.com
๕๕.	กระเป๋าสลักกบน ผิวไม้ไผ่	กลุ่มแกะสลักกบนผิวไม้ไผ่ คุณพรชัย ยิ่งประดิษฐ์ (๐๕ ๕๖๔๖๑๖๘) ๒๕๖/๑๗ พหลโยธิน ๓๕ (ซอยสังข์ทอง ๗) แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐	www.thaitambon.com
๕๖.	กระจกติดข้างฝาทำ ด้วยผ้าไหมและ เกี๋ยดปลา	กลุ่มแม่บ้านทอรู้ คุณนภาพรรณ พละมี (๐๒ ๕๑๕๓๘๗๑, ๐๑ ๔๕๘๗๔๗๑) ๔๑/๒๖๒ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๕๗.	ผลิตภัณฑ์ของ ตกแต่งบ้าน	ผลิตภัณฑ์งาน Hand Made เปเปอร์มาเช่ (ของ ตกแต่งบ้าน) นางสาวลักขมี แซ่ลิ้ม (๐๒ ๒๔๓๑๖๑๕, ๐๑ ๘๓๒๘๒๘๓) ๑๗๑/๑ บ้านชุมชนซอยโชดา ถนนสุขุโขทัย แขวง ดุสิต เขตดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐	www.thaitambon.com
๕๘.	จักสานหมวก พลาสติก	กลุ่มจักสานหมวกพลาสติก คุณอำไพ เกาะเผือก (๐๕๕ ๒๖๒๐๘๓) ๓๕/๑ หมู่ ๑ บ้านท่าตะเคียน แขวงจอมทอง เขต จอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๖๕๐๐๐	www.thaitambon.com

งานช่างพื้นบ้านในกรุงเทพมหานคร

๕๕.	ตุ๊กตาเปเปอร์มาร์เช่	กลุ่มผลิตตุ๊กตาเปเปอร์มาร์เช่ นางอุบลรัตน์ สมนึก (๐๒ ๓๑๑๔๔๓๐, ๓๑๑๔๔๗๒) ๕๐๐ ซอยอ่อนนุช ๘ แขวงสวนหลวง เขตสวน หลวง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๕๐	www.thaitambon.com
๖๐.	งานหัตถกรรมจาก ดินไทย	ดอกไม้ประดิษฐ์ดินไทย ชุมชนปิ่นเจริญ ๔ นางอัจฉราวรรณ เขียนนุกูล (๐๒ ๕๒๕๖๕๓๑, ๐๖ ๗๐๑๕๖๓๓) ๑๑๑/๔๐๑ หมู่ ๖ ชุมชนปิ่นเจริญ ๔ ถนนนาง ประจักษ์พัฒนา แขวงสีกัน เขตดอนเมือง จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๖๑.	กระปุกออมสิน	กลุ่มแม่บ้านชุมชนดาวทอง นางคำแปลง เนียมศรี (๐๒ ๕๒๕๐๕๓๐๑) ๒๘๓ หมู่ ๒ ซอยดาวทอง ๓ ถนนเลียบคูนาภิ แขวงสีกัน เขตดอนเมือง จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๖๒.	บายศรี	กลุ่มบายศรีชุมชนชอยพระเจ นางสมโภชน์ สว่างพล (๐๒ ๖๕๕๘๔๔๕) ๑๔/๑ ชุมชนชอยพระเจ แขวงลุมพินี เขตปทุม วัน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐	www.thaitambon.com
๖๓.	เกลือปลาประดิษฐ์ หัตถกรรมไข นกระจอกเทศ อาหารจิ๋ว	กลุ่มฝักอาชีพรสเลิศ นางสลิลา ตันตระกูล (๐๒ ๒๑๕๖๖๕๕) ๑๓๑ ซอยจุฬา ๓๖ ถ.บรรทัดทอง แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐	www.thaitambon.com
๖๔.	ศิลปหัตถกรรม	กลุ่มประดิษฐ์เทียนหอม คุณชลิรัตน์ เชื้อเมืองพาน (๐๑ ๕๘๕๕๕๒๐๖) ๑/๓๔ หมู่ ๑๐ หมู่บ้านวังรุ่ง ซอยนวลจันทร์ ถนนนวมินทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๖๕.	เทียนหอม	กลุ่มบ้านเทียนขม (ชุมชนนวลน้อย) นายศักดิ์ มะ (๐๒ ๗๑๑๖๖๑๘ กค ๐๒) ๑๗๒/๖๘ ถนนเอกมัย ๓๐ แขวงคลองตันเหนือ	www.thaitambon.com

		เขตวัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๑๐	
๖๖.	ผ้าไหมไทย	กลุ่มหัตถกรรมผ้าไหมไทย (๐๒ ๔๖๖๘๑๑๒) ๑๑๕๘/๑๑ ถ.ริมทางรถไฟ แขวงตลาดพลู เขต ธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๖๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ดินหอม/ดินญี่ปุ่น เสื่อผ้าพิมพ์ลายดอก	ชุมชนหลังโรงเกลือ ร.อ.บุญส่ง สุขบุญ (๐๒ ๔๖๗๔๓๑๑) ๘๖ ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขต บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๖๘.	เครื่องประดับเงิน	กลุ่มประชาคมคนรักศิลป์คลอง นายยุทธ ระเบียบ (๐๒ ๔๖๕๗๓๕๗) แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๖๙.	พัดประดิษฐ์จาก กระดาษ	ชุมชนซอยจรัญสนิทวงศ์ ๕ นายฉลอง เอี่ยมอาทร (๐๒ ๘๖๔๐๑๘๕) ๔๕/๑ ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขต บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร	www.thaitambon.com
๗๐.	เครื่องประดับพลอย	กลุ่มชมรมบ้านเจียรไนพลอย นายสุเชษฐ โพพัทธ์ (๐๖ ๗๕๒๕๕๐๕ , ๐๒ ๓๒๒๕๐๖๗) ๓๖/๑ หมู่ ๕ แขวงประเวศ เขตประเวศ จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๕๐	www.thaitambon.com
๗๑.	ชุดละครและละคร รำของเยาวชน	ชุมชนเกษจำเริญ นายชูชาติ ตีรัตน์ทวีชัย (๐๒ ๔๖๕๔๖๐๐) แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร	www.thaitambon.com
๗๒.	อังกะลุงราว	กลุ่มศิลปะการแสดงพื้นบ้าน นายชาติเชื้อ แจ่มแจ้ง (๐๒ ๔๖๗๐๕๕๕) แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร	www.thaitambon.com
๗๓.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากกระดาษสา	กลุ่มแม่บ้านประภาวรรณโฮม นางธนกร เหลืองธารทองแท้ (๐๒ ๕๑๔๘๘๗๕)	www.thaitambon.com

	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินหอม	กค ๐ หรือ ๑) ๗๒/๖๐๕ หมู่ ๑๖ แขวงแสนแสบ เขตมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐	
๗๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มส่งเสริมอาชีพชุมชนทองสงวน นายณรงค์ รอดคำแหง (๐๒ ๕๔๓๑๕๗๒) ๕๐/๒๕ หมู่ ๕ แขวงแสนแสบ เขตมีนบุรี จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๗๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มเกษตรกร นางอำไพ วรรณะพินทุ (๐๒ ๕๑๒๒๗๕๔) ๓/๘๕ หมู่ ๑๑ แขวงแสนแสบ เขตมีนบุรี จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๗๖.	หัตถกรรมกระดาษ จากกากกล้วย	โรงเรียนวัดใหม่เจริญราษฎร์ (๐๒ ๕๘๕๕๘๒๑) หมู่ ๑๑ ถนน ส.หทัยราษฎร์ แขวงคลองสิบสอง เขตหนองจอก จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๕๓๐	www.thaitambon.com
๗๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากใยบัว พืชมเส่น้ำ ห่มวกนุหงา	กลุ่มมัธยมศึกษานาค นางผ่องศรี เฉลียวคำ (๐๒ ๖๒๑๖๕๓๑) ๔๕ ซ.กรุงแมน แขวงคลองมหานาค เขตป้อม ปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐	www.thaitambon.com
๗๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินญี่ปุ่น	กลุ่มดอกไม้จากดินญี่ปุ่น นางสาวสรุทธยา มณีรุ่ง (๐๖ ๑๗๖๗๓๓๖) ๓๑๖/๑ ซ.เจริญกรุง ๑๐๗ ถนนเจริญกรุง แขวง บางคอแหลม เขตบางคอแหลม จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐	www.thaitambon.com
๗๙.	ชุดผ้าไหมไทย	กลุ่มชุมชนวัดโพธิ์เรียง คุณวรารักษ์ ทองวัชรารัฐ (๐๒ ๔๑๒๘๓๕๐, ๐๑ ๕๘๘๘๒๑๖) แขวงบางช้างหล่อ เขตบางกอกน้อย จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com
๘๐.	ผ้าฝ้ายไทย	กลุ่มผ้าฝ้ายไทย และดอกไม้ประดิษฐ์ คุณชนันฐร จุฬาสถิตย์ (๐๒ ๔๑๒๕๔๒๒) แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย จังหวัด	www.thaitambon.com

		กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	
๘๑.	กระเป๋าผ้าฝ้าย ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย เขียนไหม ผ้าพิมพ์ลายไทย เสื้อสูทสุภาพบุรุษ และสูทภาพสตรี	กลุ่มชุมชนวัดเพลงวิปัสสนา (Textile Art & Handicraft) นางจรรยา นาคะเสถียร (๐๒ ๔๑๒๒๓๔๐, ๐๑ ๖๒๖๖๘๑๐, ๖๖๕๕๑๔๑) ๕๐๕/๑๐, ๕๐๕/๑๘ ซ.เจริญสุขนิทวงศ์ แขวงบาง ขุนศรี เขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com
๘๒.	เทียนหอมไทย โบราณ	กลุ่มเทียนหอมไทยโบราณ นางสาวศรีนวล ทายา () ๒๖๑/๓๐ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com
๘๓.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ นางสาวรัตนา จันทร์สังข์ () ๕๔๕/๑๓๓ ถนนเจริญฯ แขวงบางขุนศรี เขต บางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com
๘๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากเกี๊ยวปลา ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดิน	แม่บ้านพัฒนาบ้านแบนใหญ่ นางเพ็ญดา ฮาเริ่มดี (๐๕ ๖๘๕๖๔๗๐) หมู่ ๕ แขวงโคกแฝด เขตหนองจอก จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๓๐	www.thaitambon.com
๘๕.	ตุ๊กตาขี้เลื่อย	กลุ่มหัตถกรรมจากขี้เลื่อย นายประจัญ ภาคเพียร (๐๒ ๕๔๕๖๒๕๘) เลขที่ ๓๔ หมู่ ๘ บ้านซอย ๔๕ ถนนรามอินทรา แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๘๖.	เสื้อถักโครเชต์	กลุ่มอาชีพถักเสื้อด้วยเข็มโครเชต์ นายมานัส กวางศรี (ผู้นำชุมชนวัชรปารามิ) (๐๒ ๕๔๘๐๕๔๕, ๐๑ ๕๔๘๒๓๗๐) หมู่ ๖ ถ.วัชรพล แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๘๗.	เป่าแก้ว	กลุ่มเป่าแก้ว คุณวันทา เข้มอรุณ (๐๕ ๗๖๔๖๓๗๒)	www.thaitambon.com

		๕๘/๒ หมู่ ๔ ถ.รามอินทรา ๒๓ แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	
๘๘.	แก้วเป่า	กลุ่มงานเป่าแก้ว นายสมศักดิ์ บรรจง (๐๒ ๕๓๖๐๓๒๘) ๖๐/๕๐ หมู่ ๔ บ้านมณฑลวรรณ ถนนสายใหม่ แขวงสายใหม่ เขตสายใหม่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๘๙.	เข็มกลัดติดเสื้อ	กลุ่มศิลปประดิษฐ์ ชุมชนประชานุกูล นางสาวมะลิวรรณ นุชพุ่ม (๐๒ ๕๕๐๔๒๓๐) ๗๕ หมู่ ๒ แขวงสายใหม่ เขตสายใหม่ จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๙๐.	ภาพสามมิติ	กลุ่มแม่บ้านวัดสน นางจุไรรัตน์ สมนาท () ๑๒๒ หมู่ ๒ แขวงราษฎร์บูรณะ เขตราษฎร์ บูรณะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๙๑.	ผลิตภัณฑ์จาก ทองเหลือง	กลุ่มหมู่บ้านเศรษฐกิจ ฟัง ข. นายพีร พรหมสวัสดิ์ (๐๒ ๔๒๑๐๕๐๑) ๑๑๒ หมู่ ๕ ถนนหมู่บ้านเศรษฐกิจ แขวงบางแค เหนือ เขตบางแค จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๙๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากใบยางพารา	กลุ่มแม่บ้านชุมชนวัดกลางนา นางประทุม โตโรสง (๐๒ ๘๗๐๕๓๕๗, ๐๖ ๕๘๕๐๐๒๒) ๘๑/๔ หมู่ ๔ บ้านชุมชนหลังวัดกลางนา ถ. ประชาอุทิศ แขวงบางมด เขตทุ่งครุ จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๙๓.	บาตรพระ	กลุ่มบ้านบาตร นายจันทนากร ถาวร (๐๒ ๒๓๓๐๕๘๑) ๗๑ ซ.บ้านบาตร แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบ ศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐	www.thaitambon.com
๙๔.	กระเป๋าลายไทย	ชุมชนซอยเทียนทรัพย์ นางสุพัตรา ธารสุวรรณ (๐๒ ๘๕๗๗๘๕๕, ๐๑	www.thaitambon.com

		๖๑๗๘๔๑๗๗) ๔๓/๒๒ หมู่๑ แขวงจอมทอง เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	
๙๕.	เครื่องถักคันเร่ง	ชุมชนสวนหลวง นายสมาน ศิริสมบัติอำไพ (๐๒ ๔๖๐๐๐๓๘) ๘๖/๓๕ ซอยสวนหลวง แขวงบางค้อ เขต จอมทอง กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๙๖.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากกระดาษสา ดอกไม้จันทร์	ชุมชนวัดมงคลวราราม คุณสุมล แสงรัตนไพฑูรย์ (๐๒ ๘๗๕๕๔๗๕, ๐๑ ๗๗๒๖๗๕๗) ๑๑๗ ถ.ตาสินี ๔๖ แขวงบางค้อ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๙๗.	เครื่องดนตรีจ๊ว	กลุ่มหัตถกรรมเครื่องดนตรีจ๊ว คุณมาลี วุฒิชาติ (๐๒ ๔๖๘๕๘๖๖) ๒๑/๕๑ ถนนจอมทอง แขวงบางค้อ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๙๘.	งานแกะหนังตะลุง	กลุ่มหัตถกรรมงานแกะหนังตะลุง นายสงวน แก้วทอง (๐๕ ๕๑๕๔๕๓๕) ๓๑/๕๗ ซอยเอกชัย ๓๐ ถนนเอกชัย แขวงบาง ขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๙๙.	แกะสลักกระเจก	ชุมชนบางระเนาะใหญ่ คุณณิชกานต์ อิศรางกูร ณ อยุธยา (๐๒ ๘๕๓๑๕๕๐, ๘๕๓๐๒๗๖, ๐๕ ๒๓๖๕๕๖๘) หมู่๓ แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๑๐๐.	ตะกร้อพลาสติก สาน	กลุ่มหัตถกรรมตะกร้อพลาสติกสาน นายขม แก้วกลัด (๐๒ ๔๒๘๔๕๒๘๕) ๔๓ หมู่๕ แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๑๐๑.	ไม้ดอก ไม้ประดับ ไม้กระถาง ไม้ผล	กลุ่มเกษตรกรไม้ดอก ไม้ประดับ ไม้กระถาง ไม้ ผล นายมาโนช พาเจริญ (๐๒ ๔๗๖๔๓๘๑)	www.thaitambon.com

		๑ หมู่ ๖ แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	
๑๐๒.	ต้นไม้มหัศจรรย์ และต้นพุทรายักษ์	กลุ่มเกษตรกรต้นไม้มหัศจรรย์ ต้นพุทรายักษ์ นายสมบัติ เบี้ยจรัส (๐๒ ๔๒๗๑๕๕๓๐, ๐๑ ๔๐๓๔๔๕๖) ๓๒/๒๗ หมู่ ๗ ถนนพุทธบูชา แขวงบางมด เขต จอมทอง กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๑๐๓.	ผลิตภัณฑ์แปรรูป จากผ้าไหมไทย	กลุ่มจิตาไหมไทย คุณอัคราภรณ์ จันทราทิตย์ (๐๒ ๕๓๑๗๓๑๒, ๐๖ ๑๐๑๕๓๘๒) ๕๕/๑๕ หมู่ ๒ บ้านอาคารร่วมสุขวิลล่า แขวงสาย ไหม เขตสายไหม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๑๐๔.	หัตถกรรมสแตนเลส และทองลงหิน	กลุ่มหัตถกรรมสแตนเลสและเครื่องทองลงหิน นาย เสนีย์ รุ่งรัตนกุลวงศ์, นายสุทัศน์ บุญญ เสาวภาคย์ (๐๖ ๕๖๕๕๗๒๕, ๐๒ ๕๑๗๖๖๑๓) ๔๒/๔ หมู่ ๑๖ แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๑๐๕.	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มบ้านศิลป์ไทย นางเจริญ กิจราษฎร์ (๐๒ ๔๖๕๐๔๒๐, ๐๕ ๐๕๗๔๕๖๓) ๕๓๕/๑ บ้านศิลป์ไทย แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๑๐๖.	ผลิตภัณฑ์จากเรซิน	กลุ่ม จ.จุฬาคินปั้น คุณจุฬา วิริวิทยา (๐๕ ๘๑๕๕๒๐๕, ๐๑ ๔๕๔๐๐๑๐) เลขที่ ๑๒๘/๗๐๘ PST คอนโดวิลล์ ถนนช่อง นนทรี แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐	www.thaitambon.com
๑๐๗.	ห้วโขน	กลุ่มทาบช้าง นายสมเกียรติ บุญขาว (๐๕ ๕๓๕๔๖๔๘) ๓๕๔ หมู่ ๓ แขวงประเวศ เขตประเวศ	www.thaitambon.com

		กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๕๐	
๑๐๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินไทย, ดิน ญี่ปุ่น	กลุ่มชุมชนศรีบุญยืน คุณชนคล รัตนมงคล (๐๕ ๘๒๖๘๘๓๘, ๐๒ ๕๑๒๓๕๕๗) ๖๕ ชุมชนศรีบุญยืน ถ.ประชากรราษฎร์สาย ๑ แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ๑๐๘๐๐	www.thaitambon.com
๑๐๙.	กระดาศภาพปูนดำ	กลุ่มดอกสลักสแตนเลส นายชำนาญ กระจุกฤกษ์ (๐๒ ๔๓๕๖๕๗๗) ๔๒๐ ถ.เจริญสนิทวงศ์ แขวงบางอ้อ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com
๑๑๐.	ภาพปูนดำบน กระดาศสา	ชุมชนคลองสาน (Elephant King) นายชัยวัฒน์ วรชนะนันท์ (๐๒ ๘๖๓๑๔๖๑, ๐๑ ๓๑๔๒๕๗๕) ๖๔๔ ถ.ทำดินแดง ซอย ๑๖ แขวงสมเด็จ เจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๑๑๑.	แกะสลักสแตนเลส	กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาจิตรกรรมไทย นาง จิตภา รัตนรังษีวรชัย (๐ ๒๔๒๑ ๗๐๘๑, ๐๖ ๐๕๒๖๑๐๗) ๓๕/๗ หมู่ที่ ๓ แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๑๑๒.	ภาพวาดโดยช่าง	กลุ่มแม่บ้านเจริญรัตน์ ๕ คุณนาง จันทะมาน (๐ ๒๔๓๕ ๖๕๗๔ , ๐ ๕๔๕๑ ๒๘๒๑) ๕๐ ซอยเจริญรัตน์ ๕ แขวงคลองสาน เขตคลอง สาน กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๑๑๓.	โคมไฟ เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มผ้าพิมพ์ลาย คุณศันสนีย์ ศรีวัฒนา (๐๕ ๐๓๕๑๕๕๕, ๐๒ ๕๔๐๘๐๖๕) ๖๕/๔๕๑ บ้านฉัตรเกล้าวิลล่า ถนนนวมินทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com

๑๑๔.	ผ้าฝ้ายทอมือ ผ้า คลุมเตียง	กลุ่มศิลปประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ นางเบญจวรรณ ไชยพิเศษ (๐๒ ๕๑๐๘๕๒๗, ๐๖ ๕๑๔๒๒๑๖) ๑๐๘/๑ หมู่ ๑๒ ถนนรามอินทรา ตำบลคลองกลุ่ม อำเภอปทุม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๑๑๕.	ผ้าพิมพ์ลาย	กลุ่มร้องชาติ คุณนุสรา จิตตเกษม (๐๒๕๕๕๒๔๓๗, ๐๖๖๕๕๖๔๓๗, ๐๑๖๕๕๖๔๓๗) ๒๕/๒๒๑ ถ.หทัยราษฎร์ หมู่ ๑๖ บ้าน K.C.ราม อินทรา ถนนหทัยราษฎร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๑๑๖.	ศิลปประดิษฐ์จาก วัสดุเหลือใช้	กลุ่มการก่อวยพรกระดาศา นางพรรณิ ตรีชัย (๐๒ ๕๑๓๑๕๐๐๑) ๓๑๐ ซอยวงศ์สว่าง ๑๑ ถนนวงศ์สว่าง แขวงบาง ซื่อ เขตบางซื่อ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๘๐๐	www.thaitambon.com
๑๑๗.	หัวโขน	กลุ่มหัตถกรรมผสมหนังภูมิไทย นายธีระเดช ธนะพานิช (๐๒ ๓๗๕๘๓๗๔, ๐๕ ๕๘๕๘๓๗๕) ๕๖/๓ ถนนรามคำแหง ตำบลหัวหมาก อำเภอ บางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๑๑๘.	การก่อกระดาศา	กลุ่ม SP โมเดล คุณปิยะ ประดิษฐ์ (๐๕ ๕๒๓๑๐๕๕, ๐๕ ๑๗๒๕๕๑๘) ๖๖๑/๖๕ รุ่งเรืองคอนโด ซอยลาดพร้าว ๘๐ แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐	www.thaitambon.com
๑๑๙.	กระเป๋าจักสานจาก ผิวไม้ไผ่ผสมหนัง	กลุ่มประดิษฐ์ศิลป์ คุณพงษ์ สุริยะมงคล (๐๑ ๘๑๑๘๖๔๐, ๐๒ ๔๕๗๔๑๓๓๔) เลขที่ ๕๘/๒๐๒๑ แขวงปากคลองภาษีเจริญ เขต ภาษีเจริญ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com

๑๒๐.	เรือพระที่นั่ง สุพรรณหงส์จำลอง	กลุ่มอัจฉราตะกร้าเซรามิก คุณอัจฉรา ประทุมศิริ (๐๖ ๕๕๑๕๑๔๖ , ๐๒ ๗๓๕๔๗๕๑) เลขที่ ๕ บ้านสวนสนชอย ๒ ถนนรามคำแหง ๖๐ แขวงห้วยหมาก เขตบางกะปิ จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๑๒๑.	โอ่งผ้าไหม	กลุ่มอนุรักษ์เรือไทย คุณรัชณี อัครสาข (๐๒ ๔๑๓๓๐๒๕) ๘๑/๖ หมู่ ๔ ถนนเพชรเกษม แขวงบางแค เขต บางแค จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๑๒๒.	ตะกร้าเซรามิก	กลุ่มบ้านครัวไหมไทย พนธ์ มนูญ์ (๐๑ ๒๔๓๕๐๘๕, ๐๒ ๖๔๕๕) ถนนเพชรบุรี แขวงถนนเพชรบุรี เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐	www.thaitambon.com
๑๒๓.	ผลิตภัณฑ์จากเรซิน	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากเรซิน คุณดวงหทัย อุทัยสงค์ (๐๒ ๓๗๓๔๒๔๒, ๐๑ ๖๒๔๕๓๔๐) ๒๑/๓๗๕ หมู่ ๔ ถนนรามคำแหง ๑๔๒ แขวง สะพานสูง เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๑๒๔.	หุ่นกระบอก	กลุ่มรวิทองหุ่นกระบอกไทย นายกิตติพันธ์ มาลีวิลาส (๐๒ ๒๗๖๕๖๘๗, ๐๖ ๓๔๕๒๔๒๕) ๑๓๖/๑ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดิน แดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐	www.thaitambon.com
๑๒๕.	ชุดเสื้อผ้าตกแต่ง ขวด	กลุ่มชุดเสื้อผ้าตกแต่งขวด คุณพีรวิสิน วันเพ็ญฟู (๐๒ ๗๑๖๓๓๔๗, ๐๒ ๕๐๗๑๑๖๓) ๒๐๖/๓ ซอยศูนย์วิจัย ๑๔ แขวงบางกะปิ เขต ห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๒๐	www.thaitambon.com
๑๒๖.	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มบ้านเบญจรงค์วังทองกลาง นางลออศรี ปรารักษ์ขกุล (๐๒ ๕๓๘๕๓๓๒,	www.thaitambon.com

		๐๒ ๕๓๕๑๘๖๘) ๘ หมู่ ๑๒ บ้านซอยเกตุญาติ ๗ ตลาดพร้าว ๖๔ ถนนลาดพร้าว แขวงวังทองหลาง เขตวัง ทองหลาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐	
๑๒๗.	กระเป๋าดินทาง	กลุ่มผลิตกระเป๋าดินทางแบบไทย นายณัฐ ศิริวิชัย (๐๒ ๓๘๒๓๕๓๖, ๐๕ ๑๖๖๑๖๕๕) ๒๖ ถนนสุขุมวิท ๗๑ แขวงคลองตันเหนือ เขต วัฒนา กรุงเทพมหานคร	www.thaitambon.com
๑๒๘.	เฟอร์นิเจอร์ไม้ จำลอง	กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้จำลองระดับพิพิธภัณฑ์ นายฐิรัฐ นาถวิริยกุล (๐๑ ๓๑๑๑๘๖๘, ๐๒ ๖๒๓๖๒๕๓) ๔๐๔๒ ถนนมหาราช แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐	www.thaitambon.com
๑๒๙.	เจียรไนมุก พลอย	กลุ่มเจียรไนมุก และพลอย นางศิริรินทร์ อภินันทกุลชัย (๐๒ ๖๘๑๖๘๕๑, ๐๑ ๘๑๔๒๕๔๕) ๑๓๖/๖ ถนนนนทบุรี แขวงช่องนนทรี เขตยาน นาวา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐	www.thaitambon.com
๑๓๐.	ไหใบตาล	กลุ่มไหใบตาล นายชาติรี น้อยโสภ (๐๒ ๘๕๒๒๓๓๗, ๐๕ ๔๕๕๗๔๐๘) ๗/๑ หมู่ ๓ ถนนเอกชัย แขวงบางบอน เขตบาง บอน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๑๓๑.	เทียนหอม	กลุ่มเทียนหอมเทียนแฟนซี คุณลำอังก์ ภาคศิริ (๐๖ ๓๒๕๒๕๐๘) ๕๑/๗๘ หมู่ ๓ หมู่บ้านทรัพย์ทวี ถนนสุขาภิบาล แขวงคันนายาว เขตคันนายาว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๑๓๒.	เรือไทย	กลุ่มเรือไทยราชเทวี คุณสุรัฐ จิระรัตนวงศ์ (๐๒ ๒๑๕๓๓๔๔, ๐๑ ๕๕๑๕๐๑๕)	www.thaitambon.com

		๗๘/๖ ถนนราชปรารภ แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐	
๑๓๓.	เซรามิก เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มร้านค้าศิลปะเซรามิกหัตถกรรมเบญจรงค์ ไทย นายศักดิ์ปรีชา เหล็กสูงเนิน (๐๒ ๘๖๔๔๗๒๕, ๐๕ ๐๒๒๓๐๔๗) ๕๔๓/๒๑๑ จรัญ ๓๗ แขวงบางขุนศรี เขต บางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com
๑๓๔.	เครื่องนอน	กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุดเครื่องนอน นางวัชร จงก้าน้ำ (๐๒ ๔๑๐๕๕๔๖, ๐๑ ๖๒๗๗๓๕๐) ๑๑ หมู่ ๕ ถนนจรัญสนิทวงศ์ ๑๓ แขวงบางแวก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๑๓๕.	เทียนหอม	กลุ่มทำเทียนหอม คุณนิสากร ตั้งเทียนทอง (๐๒ ๗๔๔๔๗๒๘) ๑๘/๔ ถนนสุขุมวิท แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพฯ ๑๐๒๕๐	www.thaitambon.com
๑๓๖.	เทียนหอม	กลุ่มทำเทียนหอม (Candle Field) คุณศิวพร เพชรชำนาญ (๐๒ ๕๐๘๒๒๕๗, ๐๒ ๕๑๐๘๔๐๔) ๔๐/๗๐๐ หมู่ ๗ ถนนนวมินทร์ แขวงคลองกุ่ม เขต บึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๑๓๗.	เบญจรงค์ลายรดน้ำ ทอง	กลุ่มเบญจรงค์ลายรดน้ำทอง คุณมณฑา สุรินทร์รัฐ (๐๒ ๘๐๑๓๕๕๖) ๑๑๓/๒๕ ถนนเพชรเกษม แขวงบางแค เขตบาง แค จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๑๓๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ใยบัว	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว คุณหอมหวาน อุนาศรี (๐๑ ๔๒๑๖๒๘๕) ๒๑๖/๒๑ โครงการ ๓ ซอย ๓ ถนนบางนาตราด แขวงบางนา เขตบางนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๑๓๙.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์	www.thaitambon.com

		คุณศรีนวล ชมปรีดา (๐๒ ๕๓๘๗๐๓๐) ๓๒/๔๐ หมู่ ๑๐ ซ.สหกรณ์ ๔ แยก ๑๒ ถ.โชค ชัย ๔ (๕๔) แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	
๑๔๐.	ลูกประคบ	กลุ่มบ้านลูกประคบ คุณสุธารส สุขะปิตา (๐๑ ๕๓๐๖๖๓๒, ๐๒ ๘๘๗๒๐๔๕) ๔๑/๔๒ หมู่ ๑๕ ถ.พุทธมณฑลสาย ๒ แขวง ศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๓๐	www.thaitambon.com
๑๔๑.	ผ้าฝ้าย	กลุ่มพันฝ้าย คุณบำเพ็ญ ดวงมี (๐๑ ๔๓๐๖๘๓๕, ๐๒ ๘๖๘๘๘๖๖) ๓/๒ หมู่ ๖ ถนนเพชรเกษม แขวงบางหว้า เขต ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๑๔๒.	(มีคสวงาม)	กลุ่มอาชีพทำมีคอิสระ(มีคสวงาม) คุณเกษม เกตุทอง (๐๖ ๗๕๖๔๕๗๑) ๑๒๒/๕ หมู่ ๖ บ้านเศรษฐกิจ แขวงหลักสอง เขตบางแค จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๑๔๓.	แก้วเพ้นท์สี	กลุ่มหัตถกรรมแก้วเพ้นท์สี คุณศรีธนา กนกรัมย์ (๐๒ ๓๘๕๔๔๕) ๑/๑๗๓ หมู่ ๑๐ ถนนโชคชัย ๔ แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๑๔๔.	กลุ่มหัตถกรรมจัก สานหวาย	กลุ่มหัตถกรรมจักสานหวาย คุณศรีพัชรินทร์ นาคะเสถียร (๐๒ ๒๗๗๔๑๔๗, ๐๕ ๕๕๕๓๕๕๔) ๕/๕ ถนนวิภาวดี แขวงลาดยาว(จอมพล) เขต จตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐	www.thaitambon.com
๑๔๕.	กลุ่มหัตถกรรมไทย สรณมย์	กลุ่มหัตถกรรมไทยสรณมย์ นายเจริญพงศ์ สุนทรนาวิไล (๐๑ ๘๐๕๗๘๓๕ , ๐๒ ๕๐๕๒๘๔๕) เลขที่ ๕๕/๖๐๐ หมู่ที่ ๗ บ้านสรณมย์ ๒ แขวง	www.thaitambon.com

		คลองกลุ่ม เขตบึงกลุ่ม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	
๑๔๖.	หัตถกรรมไทย หัวโชนเล็ก	หัตถกรรมไทยหัวโชนเล็ก น.ส.สุอารมณ์ อ่วมสวัสดิ์ (๐๒ ๕๔๗๘๙๗๕, ๐๕ ๔๘๕๐๐๕๑) ๑๒๑/๔๔ ซอยสำนักสงฆ์ ถนนนวมินทร์ แขวง คลองกลุ่ม เขตบึงกลุ่ม กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๑๔๗.	กลุ่มสืบสานมรดก ไทย เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มสืบสานมรดกไทย นายเทพาวุธ เทพหัสดิน ณ อยุธยา (๐๒ ๓๗๗๐๗๕๑, ๐๕ ๖๘๕๕๕๗๕) ๑๕/๒๔๒ หมู่ ๕ บ้านสุวรรณนิเวศน์ ถนนนวมิ นทร์ ๔๒ ตำบลคลองกลุ่ม อำเภอบึงกลุ่ม กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๑๔๘.	กลุ่มศิลปแกะสลัก ลายบนกระเจก	กลุ่มศิลปแกะสลักลายบนกระเจก นายพิชาภพ เกียรติธนาภา (๐๒ ๗๓๓๕๒๒๐) ๑๕/๕๕ บ้านสินธนา ถนนนวมินทร์ ๕๐ แขวง คลองกลุ่ม เขตบึงกลุ่ม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๑๔๙.	กลุ่มเครื่องประดับ ชุดทอง	กลุ่มเครื่องประดับชุดทอง นายผาย บัวคลี่ (๐๕ ๕๕๑๓๗๕๖, ๐๒ ๗๓๔๘๗๑๓) ๖๕๐/๑๕๕ หมู่ ๕ บ้านชุมชนสามัคคีพัฒนา ถนนนวมินทร์ แขวงคลองกลุ่ม เขตบึงกลุ่ม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๑๕๐.	กลุ่มดอกไม้ ประดิษฐ์จากกิ่งไหม	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากกิ่งไหม นายชัยนุวัฒน์ เชื้อจอหอ (๐๕ ๑๖๖๗๔๖๕, ๐๕ ๑๒๗๗๓๒๓) ๓๒๑/๗ หมู่ ๖ บ้านชุมชนรักไทย ถ.สุขาภิบาล ๔ แขวงคลองกลุ่ม เขตบึงกลุ่ม กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๑๕๑.	กลุ่มดอกไม้ ประดิษฐ์จากดินไทย ญี่ปุ่น	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทยญี่ปุ่น นางศิริพร พรหมศิริ (๐๕ ๕๓๔๗๗๗๘) ๑๕/๓๘๑ หมู่ ๑๓ แขวงคลองกลุ่ม เขตบึงกลุ่ม	www.thaitambon.com

		กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐	
๑๕๒.	กลุ่มดอกไม้ ประดิษฐ์จาก กระดาษสาชูป ยางพารา	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาษสาชูปยางพารา คุณสุภาพร ปิงไว (๐๒ ๖๓๓๕๖๘๔) ๑๐/๗๒๓ บ้านสินธานี ถนนนวมินทร์ แขวง คลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๑๕๓.	กลุ่มคนกระดาษ	กลุ่มคนกระดาษ นายวันชัย บุญสำราญ (๐๑ ๕๓๓๕๑๕๕, ๐๒ ๕๑๕๑๕๕๔) ๑๒๕/๒๒๒ บ้านสินธานี ๕ ซอยนวลจันทร์ ๒๒ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๑๕๔.	กลุ่มอาชีพชุมชน สามัคคีพัฒนา	กลุ่มอาชีพชุมชนสามัคคีพัฒนา นายเสริมพงษ์ คงสถิตย์ (๐๕ ๔๒๖๓๓๕๒) ๖๕๐/๖๕ หมู่ ๕ บ้านสามัคคีพัฒนา ถนนนวมิ นทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๑๕๕.	กลุ่มดอกไม้ ประดิษฐ์จากดิน	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดิน คุณรภัศรา จันทร์สาขา (๐๕ ๘๘๕๐๕๕๕) ๕๕/๑๗ หมู่ ๑๐ ศรีเมืองแมนชั้น ถนนนวมินทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๑๕๖.	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มบ้านสมบูรณ์เบญจรงค์ คุณเฉลิม เจตน์อัสวกริมย์ (๐๒ ๔๒๑๕๕๐๕, ๐๑ ๖๑๒๕๘๘๕) ๕๐/๖๕ หมู่ ๔ ซอยศิริเกษม ๘ ถนนเพชรเกษม แขวงบางไผ่ เขตบางแค จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๑๕๗.	พวงกุญแจหนังสัตว์ แท้	กลุ่มพวงกุญแจหนังสัตว์แท้ นายศิษฏ์ภักดิ์ เทพศิริ (๐๒ ๕๘๑๕๕๕๖) ๑๔๔๕/๑๑๑ บ้านจตุสุข ถนนกรุงเทพนนท์ ๔๓ แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ๑๐๘๐๐	www.thaitambon.com

๑๕๘.	เรือจำลอง	กลุ่ม Miss Boat นางสาววิจิตรา บุญสุข (๐๒ ๘๗๘๓๐๐๓#๒, ๐๑ ๕๕๑๕๐๑๕) ๒๐๕/๑ ถนนอิสรภาพ แขวงบ้านช่างหล่อ เขต บางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com
๑๕๙.	มิดแคะสลัก	กลุ่มอาชีพทำมิดแคะสลัก คุณชาติ ชันศรี (๐๑ ๕๐๗๐๓๖๕) ๕๕๕/๘๐๐ บ้านหม้อบ้านสินธุวงศ์ ถนนเลียบบ คลองทวีพัฒนา แขวงหลักสอง เขตบางแค จังหวัดกรุงเทพมหานคร	www.thaitambon.com
๑๖๐.	ศิลปะไทยบนไฉ นกระจอกเทศ	กลุ่มศิลปะไทยบนไฉนกระจอกเทศ คุณอรวรรณ บุญเต็ม (๐๒ ๔๒๘๕๑๓๗) ๑๘/๑ หมู่ ๕ ถ.ประชาอุทิศ แขวงราษฎร์บูรณะ เขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๑๖๑.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากเกลือปลา	กลุ่มสตรีวีถีธรรมสาริต ๕๒ คุณสุจิต สอนชี (๐๒ ๓๕๓๕๓๕๘, ๐๑ ๓๖๑๖๕๗๑) ๑๒๒๐/๑๒ ถ.สุขุมวิท ๑๐๑/๑ แขวงบางจาก เขต พระโขนง กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๑๖๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากสีคริสตัล	กลุ่มงานประดิษฐ์หมู่บ้านนภลัย คุณชลมัย เอกอรุณ (๐๕ ๑๕๖๐๕๐๘, ๐๒ ๓๕๓๓๕๖๑) เลขที่ ๑๐ หมู่บ้านนภลัย ซ.๕ ถ.สุขุมวิท แขวง บางนา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๑๖๓.	ดินปั้นจิ๋ว	กลุ่มหัตถกรรมดินปั้นจิ๋ว คุณชนิษฐา นาคทอง (๐๒ ๘๐๘๐๑๒๕) ๕๕๕/๑๔๗ หมู่ ๖ บ้านแก้ววัฒนาวิลล่า ถ.ทวี วัฒนา แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๑๖๔.	อาหารจิ๋ว	กลุ่มประดิษฐ์อาหารจิ๋ว คุณพรพรรณ วงศ์ภักดี (๐๑ ๗๕๕๕๕๖๘, ๐๒ ๖๗๔๘๑๑๑)	www.thaitambon.com

		๖๕๐/๑๗ ถ.วัดไผ่เงิน แขวงบางโคล่ เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐	
๑๖๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินปั้น	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดินปั้น นายชูศักดิ์ พวงผกา (๐๒ ๘๗๑๕๑๖๘, ๐๑ ๘๑๑๒๑๐๓) ๓๐๕/๑ หมู่ ๒ หมู่บ้านทรัพย์สมบูรณ์ ถนนประชาอุทิศ แขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพฯ ๑๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๑๖๖.	กรอบรูปประดิษฐ์วัสดุผสม	กลุ่มแม่บ้านรามอินทรา ๘๕๕๑ คุณพัชรี ศิริไสย (๐๕ ๐๓๘๑๗๖๕) ๕๕/๑๕ หมู่ ๕ ถ.รามอินทรา ซอย ๘๕ แขวงคันนายาว เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๑๖๗.	ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา	ร้านถักย้อมกิ๊ฟแอนด์การ์ด คุณนงนุช ธารีรัตน์ (๐๑ ๘๖๖๕๓๖๒) ๑๐๐/๑๕๐ หมู่ ๒ บ้านเสรีไทย ๖๗ ถนนเสรีไทย แขวงคันนายาว เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๑๖๘.	ภาพปูนปั้นสูง	กลุ่มทำภาพปูนปั้นสูง นายวิชา บำรุงแก้ว (๐๒ ๕๐๗๓๘๕๖, ๐๑ ๒๘๖๕๗๕๕) ๗/๗๐๕ บ้านมโนรมย์ ๔ ถ.เลียบคลองสอง แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๑๖๙.	กระจกและลวดลาย	กลุ่มกระจกและลวดลาย คุณปริเยศ กิจเจริญ (๐๑ ๖๔๓๘๘๓๕) ๑๐๕๑, ๑๐๕๓ หมู่ ๑๒ เขินทรลางนา ถ.บางนาตราด แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๑๗๐.	งานใส่อาหารตุ๋กตาหินเผา	กลุ่มดินแดงพัฒนา คุณอัญชลี วงศ์วิวัฒนา (๐๒ ๒๗๔๕๔๕๗, ๐๒ ๒๗๔๕๕๕๒) ๑/๒๑๒๒ ถ.รัชดาภิเษก แขวงดินแดง เขตดิน	www.thaitambon.com

		แดง กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐	
๑๓๑.	ผลิตภัณฑ์จากหนัง	กลุ่มชุมชนก้านน้มน้ำมัน ๓ นายจิตติพันธ์ ธนัญชูช่วง (๐๒ ๘๙๗๕๔๒๖, ๐๙ ๖๕๓๕๒๖๖) ๑๕/๑๗ หมู่ ๘ ถนนก้านน้มน้ำมัน ๑๓ ซอย ๑๑ แขวงบางบอน เขตบางบอน จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๑๓๒.	กระเป๋าจักสานไม้ไผ่	กลุ่มกระเป๋าจักสานไม้ไผ่ (NATURAL BAG) คุณหทัย พึ่งประเสริฐ (๐๖ ๕๐๘๗๕๗๘) ๔๐๐/๖ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐	www.thaitambon.com
๑๓๓.	กรอบกระดาสาพร้อมงานจักสานไม้ไผ่ย่อยส่วน	กลุ่มงานศิลปะประดิษฐ์ของที่ระลึกและของตกแต่ง นายวุฒิพร สมหมั่น (๐๕ ๑๑๖๕๒๓๑) ๕๒/๓๑ หมู่ ๔ ซอยโกสุมรวมใจ ๑๓ แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๑๓๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติหัตถกรรมผ้า	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติ คุณจงรัก ศรีสวัสดิ์ (๐๒ ๗๔๕๒๗๔๕) ๕๐/๗๑๕ หมู่ ๓ บ้านทิมเรืองเวช ๑ ถ.สุขุมวิท แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๑๓๕.	งานปั้นปูนกระดาส	กลุ่มงานปั้นปูนกระดาส คุณสุภาภรณ์ มีแทน (๐๔ ๗๐๗๗๖๓๔) ๒๒๘/๗๘ หมู่ ๑๑ หมู่บ้านไพโรจน์ ถ.บางนา ตราด (กม.๔) แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๑๓๖.	พวงกุญแจ	กลุ่มอุปกรณ์ตกแต่งบ้านและของที่ระลึกจากเศษวัสดุเหลือใช้ คุณปรีชา อารีย์ศิลานันท์ (๐๒ ๕๘๕๐๑๓๐) ๕๕/๑๕๐๑๕๒ หมู่ ๗ บ้านฉัตรหลวง ถ.ราษฎร์ อุทิศ แขวงแสนแสบ เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com

๑๗๗.	เครื่องตัดกุง	กลุ่ม รักสามัคคี พื้นที่เอกสิงห์ นະวะมวัฒน์ (๐๒ ๒๗๖๐๕๔๘) ๒๔ ถ.สุทธิสาร แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐	www.thaitambon.com
๑๗๘.	แปรงไม้ดัดฝุ่น มหัศจรรย์	กลุ่มแปรงไม้ดัดฝุ่นมหัศจรรย์ คุณจิรภา เกียรติสกุลพันธ์ (๐๒ ๗๔๗๗๕๔๑๒, ๐๕ ๖๘๕๕๔๘๔) ๑๖๑ หมู่ ๑ ซอย กม.๓๐ ถ.สุขุมวิท แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๘๐	www.thaitambon.com
๑๗๙.	หมอนอิง และ ผลิตภัณฑ์จากผ้า	กลุ่มหมอนอิง และผลิตภัณฑ์จากผ้า คุณโสธยา สวามิภักดิ์ (๐๑ ๘๓๐๗๑๕๓, ๐๒ ๕๑๗๗๐๑๒) ๖๐/๓ หมู่ ๓ ถ.รามอินทรา แขวงมีนบุรี เขต มีนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๑๘๐.	ผลิตภัณฑ์จากผ้า	กลุ่มตัดผ้าใยบัว คุณพัชรา ทองทิวา (๐๒ ๕๔๐๒๕๔๑, ๐๑ ๔๕๕๗๐๖๓) ๖๘/๕๕ หมู่ ๗ ถ.รามคำแหง แขวงมีนบุรี เขต มีนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๑๘๑.	หัวโขน	กลุ่มภูเตศวร คุณบุรศักดิ์ ศิริสวัสดิ์ (๐๑ ๗๗๕๔๑๑๘) เลขที่ ๑๑/๑ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๒๐	www.thaitambon.com
๑๘๒.	หัตถกรรมจาก กระดาษ หนังสือพิมพ์	กลุ่มหัตถกรรมกระดาษเสรี ประเวศ คุณทิพย์วรรณ ดิษฐบรรจง (๐๑ ๖๔๒๕๘๕๖) ๖๕/๑๐๑ หมู่ ๑๑ หมู่บ้านเสรีอ่อนนุช ถ.อ่อนนุช แขวงประเวศ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๕๐	www.thaitambon.com
๑๘๓.	หัวโขนเล็ก	กลุ่มช่างหัวโขน คุณสมศักดิ์ แย้มสกุล (๐๕ ๕๒๕๑๕๐๓) ๑๐๐/๑๐๓๓ ถ.อาจณรังค์ แขวงคลองเตย เขต คลองเตย กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๑๐	www.thaitambon.com

๑๘๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์	บริษัท พี เอส ดี ดี อินเตอร์ กรุ๊ป จำกัด คุณดวงดา โรจนพร (๐๒ ๕๕๖๕๓๔๔) ๓๓/๓๗๒ หมู่ ๑๑ แขวงแสนแสบ เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๑๘๕.	เทียนหอมดอกไม้ ลอยน้ำ	กลุ่มเทียนอุไร คุณวารินทร์ จีงถาวร (๐๑ ๘๑๓๕๓๔๔) ๓๖๘๐ ถ.พระราม ๔ แขวงคลองตัน เขต คลองเตย กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๑๘๖.	งานทองเหลือง	กลุ่มงานทองเหลือง คุณศักดิ์การะ วิเศษกุล (๐๒ ๒๕๔๕๓๗๐ ต่อ ๔๑๘) ๒๕๕/๒๔๗ ซ.ปรีดี ๑๕ ถ.สุขุมวิท ๗๑ แขวง พระโขนงเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๑๘๗.	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มชอยโรงปูน คุณจำเนียร สีชาเนตร (๐๒ ๓๑๔๗๑๔๕) ๔๐๐/๓๑๘ ถ.ริมทางรถไฟสายแปดริ้ว แขวงบาง กะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๒๐	www.thaitambon.com
๑๘๘.	กล่องลูกปัด	สมาคมส่งเสริมการนวดแผนไทยคนตาบอด นายวินัย ทองลาย (๐๒ ๗๔๗๒๗๔๕) ๓๗๘/๑ หมู่ ๑๐ บ้านเคหะนคร ๑ แขวงหนอง บอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๑๘๙.	กล่องทิชชูไหมพรม	กลุ่มอาชีพในครัวเรือน คุณชั้นคำ ทองลาย (๐๒ ๗๔๗๒๗๔๕) ๔๖/๑ หมู่ ๓ บ้านจัดสรรสุนทร ถ.เฉลิมพระ เกียรติ ๒๒ แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๑๙๐.	ชุดตู้ปลาขนาดย่อม	กลุ่มชุดตู้ปลาขนาดย่อม นายวิญญิต ตั้งจิตธัญญา (๐๑ ๔๐๒๕๕๕๓) ๕๕/๓๐ หมู่ ๓ ถ.สุขุมวิท ๑๐๕ แขวงบางนา เขต บางนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๑๙๑.	ตะกร้าหวาย	กลุ่มทำตะกร้าหวาย	www.thaitambon.com

		คุณอำนวย แก้วตา (๐๕ ๒๒๓๓๕๖๑) ๔๕/๑ หมู่ ๗ ซอย ๑๔ ถ.ลาดกระบัง แขวง ลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๒๐	
๑๕๒.	หุ่นหัวโขนจำลอง	กลุ่มจันทรวราภรณ์หุ่นหัวโขนจำลอง คุณวรวิทย์ กงวัฒน (๐๖ ๐๐๕๐๗๕๕) ๒๐๑๔/๑๕ ถ.ประชาสงเคราะห์ ๔๓ แขวงดิน แดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๒๐	www.thaitambon.com
๑๕๓.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินญี่ปุ่น	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดินญี่ปุ่น คุณเอกชญา รongพินิจ (๐๒ ๘๑๐๖๔๑๓, ๐๖ ๕๗๗๕๔๗๕) ๒๔/๗๕ หมู่ ๒ เพชรเกษม ๑๑๒ แขวงหนอง ค้างพลู เขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๑๕๔.	ภาพพิมพ์หนังใหญ่	กลุ่มผลิตภัณฑ์หนังใหญ่ คุณวิมล เพชรสถิตย์ (๐๒ ๕๘๘๗๖๕๑, ๐๕ ๔๕๔๒๒๐๓) ๔๓/๒ หมู่ ๑๗ บ้านริมคลองหกโรง ถ.สุวินท วงศ์ (กม.๕๓๕) แขวงกระทุ่มราย เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๓๐	www.thaitambon.com
๑๕๕.	โคมไฟทรงเปลือก ไข่	กลุ่มศิลปะภาพประทับใจบนเปลือกไข่ คุณฉันทวัฒน์ ศรีจำ (๐๒ ๕๘๘๑๘๘๕) ๔๑/๒๒ หมู่ ๕ ถ.เชื่อมสัมพันธ์ แขวงโคกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๓๐	www.thaitambon.com
๑๕๖.	จิตรกรรมน้ำทอง บนผลิตภัณฑ์ไม้	กลุ่มจิตรกรรมน้ำทองบนผลิตภัณฑ์ไม้ คุณพุทธิเทพ พรหมายน (๐๒ ๕๔๓๒๖๒๗) ๑๗ หมู่ ๕ แขวงกระทุ่มราย เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๓๐	www.thaitambon.com
๑๕๗.	เทียนหอมแฟนตาซี	กลุ่มรักใจเทียนหอมแฟนตาซี	www.thaitambon.com
๑๕๘.	ดอกไม้บายางพารา	กลุ่มบ้านดอกไม้	www.thaitambon.com
๑๕๙.	มาลัยโยบัว	กลุ่มมาลัยโยบัว	www.thaitambon.com
๒๐๐.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากวัสดุแปรรูป	www.thaitambon.com

	จากวัสดุแปรรูป		
๒๐๑.	กล้วยไม้ประดิษฐ์ จากผ้า	กลุ่มกล้วยไม้ประดิษฐ์จากผ้า	www.thaitambon.com
๒๐๒.	งานจิตรกรรมไทย ประยุกต์บนผ้าไทย	กลุ่มไทยเพ้นท์	www.thaitambon.com
๒๐๓.	กระเช้าไม้ประดิษฐ์	กลุ่มแม่บ้าน ร.๑๑ พัน ๒ รอ.	www.thaitambon.com
๒๐๔.	ตุ๊กตาผ้าใยบัว	กลุ่มตุ๊กตาผ้าใยบัว	www.thaitambon.com
๒๐๕.	กรอบรูปตุ๊กตา ช้อนส้อม	MONSPOON ตุ๊กตาช้อนส้อม	www.thaitambon.com
๒๐๖.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัว	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว	www.thaitambon.com
๒๐๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินไทย	กลุ่มแม่บ้านเนื้ยะมาตุ้มักบุญลิน	www.thaitambon.com
๒๐๘.	ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า สตรี	กลุ่มแม่บ้านชุมชนบ้านม้า	www.thaitambon.com
๒๐๙.	หัตถกรรมจากไม้	กลุ่มหัตถกรรมจากไม้	www.thaitambon.com
๒๑๐.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากสนุ่	กลุ่มหัตถศิลป์ดินปั้นราชวดี	www.thaitambon.com
๒๑๑.	หัตถกรรมและวัตถุ มงคลจากขี้เลื่อย	กลุ่มกรกมล	www.thaitambon.com
๒๑๒.	ขนมจิวจากดินไทย	กลุ่มงานปั้นขนมจิวจากดินไทย	www.thaitambon.com
๒๑๓.	ผลิตภัณฑ์แปรรูป จากกระดาศ	กลุ่มหัตถกรรมกระดาศศาลาลอย	www.thaitambon.com
๒๑๔.	โคมไฟ	กลุ่มวัดสังฆราชา	www.thaitambon.com
๒๑๕.	โคมไฟต้นมะพร้าว	กลุ่มบ้านเล็กในป่าใหญ่	www.thaitambon.com
๒๑๖.	นาฬิกาประดิษฐ์	กลุ่มธนบัตรนาฬิกาประดิษฐ์	www.thaitambon.com
๒๑๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากสนุ่	กลุ่มดอกไม้สนุ่	www.thaitambon.com
๒๑๘.	ผลิตภัณฑ์ดอกไม้ ประดิษฐ์จากดิน ญี่ปุ่นดินไทย	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดินญี่ปุ่นดินไทย	www.thaitambon.com

๒๑๙.	เสียบรรณครู เทพบุตร	กลุ่มศิลปหัตถกรรม(เสียบรรณครูและเทพบุตร)	www.thaitambon.com
๒๒๐.	ผลิตภัณฑ์จากการ เป่าแก้ว	กลุ่มเป่าแก้วศิลปอาชา	www.thaitambon.com
๒๒๑.	หมูทอดสมุนไพร	กลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารสดชุมชนทรัพย์สินเก่า	www.thaitambon.com
๒๒๒	ผลิตภัณฑ์จากผ้า ไหม	กลุ่มนพมาศผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม	www.thaitambon.com
๒๒๓	ดอกไม้ปั้นจากดิน	กลุ่มแม่บ้านหัตถกรรมดินหอมมะลิหมู่บ้าน ชี่อตรง	www.thaitambon.com
๒๒๔	หมี่กรอบสมุนไพร	กลุ่มอาชีพอนุรักษ์ขนมไทยเขตลาดกระบัง	www.thaitambon.com
๒๒๕	เครื่องประดับลงยา สี	กลุ่มเครื่องประดับลงยาสี	www.thaitambon.com
๒๒๖.	หัตถกรรมดอกไม้ ประดิษฐ์	กลุ่มหัตถกรรมดอกไม้ประดิษฐ์	www.thaitambon.com
๒๒๗	ลูกประคบสมุนไพร ไทย	ศูนย์อบสมุนไพรบ้านตริตระนอง	www.thaitambon.com
๒๒๘	กล่องใส่หนังสือ โบราณ เข้าเล่มปกหนังสือ เก่า อัลบั้มรูป	กลุ่มสยามไบอนด์คิง	www.thaitambon.com
๒๒๙.	กล่องผ้าไหม	กลุ่มผลิตกล่องผ้าไหม	www.thaitambon.com
๒๓๐.	บัวนิมิตเงินทอง	กลุ่มบัวนิมิต	www.thaitambon.com
๒๓๑.	ถุงบุหงาผ้าไหม	กลุ่มผลิตถุงบุหงาผ้าไหม	www.thaitambon.com
๒๓๒	ผลิตภัณฑ์เครื่อง นอน	กลุ่มไทยผลิต คุณอำนวย การ์ตัน (๐๒ ๒๔๓๒๕๑๒, ๐๒ ๒๔๓๒๕๓๐) ๒๕/๕ ถ.สามเสน แขวงถนนนครไชยศรี เขต ดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐	www.thaitambon.com
๒๓๓.	ตุ๊กตาทองเหลือง ประดับผ้าไทย	กลุ่มตุ๊กตาทองเหลืองประดับผ้าไทย คุณมาลย์รัตน์ ภูวสวัสดิ์ (๐๕ ๑๐๓๗๒๑๘, ๐๒	www.thaitambon.com

		๒๕๒๔๔๘๕) ๓๑๒ หมู่ ๒ บ้านเทพทิพย์นิเวศน์ ๑ แขวงสาย ไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	
๒๓๔	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดิน	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดิน คุณวิสุทธิ์ วัชระน้อย (๐๑ ๘๑๑๔๗๖๗, ๐๒๕๓๕๓๑๔๖) ๔๒ ซ.๕๒ ถ.ลาดพร้าว แขวงวังทองหลาง เขตวัง ทองหลาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐	www.thaitambon.com
๒๓๕	ประติมากรรมหิน ทราย	กลุ่มศรัทธาประติมากรรมหินทราย คุณน้ำผึ้ง นำอำนวย (๐๕ ๑๒๕๖๒๕๕) ๓๑๐/๓๓๘ หมู่ ๓ บ้านแหลมทอง ถ.สรงประภา แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๒๓๖	โคมไฟฟ้า เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มโคมไฟฟ้าเครื่องปั้นดินเผา คุณชนุดม ทหารแก้ว (๐๒ ๕๘๗๕๔๐๑, ๐๕ ๐๗๓๓๖๕๕) ๓๕ ซอยวงศ์สว่าง แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ๑๐๘๐๐	www.thaitambon.com
๒๓๗	ตุ๊กตาผ้าใยบัว	กลุ่มประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าใยบัว คุณศิริพรรณ จารุกุล (๐๑ ๘๐๖๐๑๕๒) ๑๖๘ หมู่บ้านปิ่นเจริญ ถ.ลาดพร้าว ๑๐๕ แขวง คลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๒๓๘	กระถางต้นไม้พร้อม ปลูก	กลุ่มรักษ์ต้นไม้ คุณเสรี สิริสาพันธ์ (๐๑ ๓๐๓๑๑๘๓, ๐๒ ๓๑๘๔๕๐๑) ๖ หมู่บ้านเสรี ๑ ถ.เสรี ๒ ซอย ๕ แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ๒๕๔๕	www.thaitambon.com
๒๓๙	เทียนหอม	กลุ่มชลลดา แอนด์ ครีฟ คุณสุภาเพ็ญ พะเอม (๐๑ ๕๘๑๓๕๖๕, ๐๕ ๑๓๓๒๔๐๔) ๗๗/๑๐๖๘ บ้านชลลดาสายไหม ถนนสายไหม	www.thaitambon.com

		แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	
๒๔๐.	โคมไฟ	กลุ่มอาชีพโคมไฟเรืองแสง นางวรรณิศา เชาว์ดี (๐๒ ๕๑๗๐๑๖๓, ๐๔ ๗๒๔๓๕๔๕) ๖๓/๔๗๒ หมู่ ๗ หมู่บ้านเคหะธานี ๔ ถนน รามคำแหง แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๒๔๑.	โคมไฟอัจฉจากหญ้า แฝก	กลุ่มของตกแต่งจากธรรมชาติ (ทดแทนไม้) กลุ่ม เกล้า นายสมพงษ์ เชาว์ดี (๐๑ ๕๓๓๐๖๖๘, ๐๒ ๗๓๕๔๔๗๖) ๑๑๐/๕ หมู่ ๒ ถนนกลุ่มเกล้า แขวงลำปลาทิว เขต ลาดกระบัง กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐	www.thaitambon.com
๒๔๒	งานหัตถกรรมลงรัก ปิดทองบนหิน	กลุ่มผลิตงานหัตถกรรมลงรักปิดทองบนหิน นายกรกช มั่งมีชัย (๐๒ ๕๓๓๐๖๗๗, ๐๕ ๘๕๓๑๑๘๐) ๑๓๘ ลาดพร้าว ๘๑ แขวงวังทองหลาง เขตวัง ทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐	www.thaitambon.com
๒๔๓.	หัตถกรรมกระดาส สา	กลุ่มหัตถกรรมกระดาส คุณนันทวัน ปิ่นใหม่ (๐๒ ๕๕๒๗๘๗๓, ๐๑ ๔๕๑๔๘๕๕) ๓๕/๔๖๕ หมู่ ๔ บ้านเพิ่มสัน ๓ ถนนพหลโยธิน ๕๒ แขวงคลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๒๔๔.	หัตถกรรมไม้ แกะสลัก	กลุ่มหัตถกรรมไม้แกะสลัก บ่อนไก่ คุณนิพนธ์ เกิดปัญญา (๐๒ ๒๕๑๖๘๗๑) ๑๔/๑๒๗ ซอยปลุกจิตต์ ถนนพระราม ๔ แขวง ลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐	www.thaitambon.com
๒๔๕	หุ่นกระบอก	กลุ่มหัตถกรรมหุ่นกระบอก คุณนพวรรณ ชัยชนะตระกูล (๐๒ ๕๓๑๐๒๕๑๒, ๐๒ ๕๓๑๐๔๖๑)	www.thaitambon.com

		๑๕/๑๑๑ หมู่ ๑๓ ถนนลาดพร้าว แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	
๒๔๖.	คอมพิวเตอร์	กลุ่มคอมพิวเตอร์ คุณประสพพร ชนะปริ่ม (๐๒ ๕๖๕๒๘๔๔, ๐๑ ๘๐๓๕๖๖๔) ๓๕/๓๕ หมู่ ๑ แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๒๔๗.	รูปปั้นจากกระดาษ	กลุ่มผู้รักศิลปะ คุณพรพรรณ นัตถ์โพธิ์ทอง (๐๒ ๕๑๐๐๖๗๕) ๑๖๔ ถนนประชาชื่น แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ๑๐๘๐๐	www.thaitambon.com
๒๔๘.	หัตถกรรมไม้ แกะสลัก	กลุ่มหัตถกรรมไม้แกะสลัก คุณศิลป์ วิเศษศิริ (๐๒ ๕๓๒๓๗๖๖) ๑๘/๑ หมู่ ๗ ถนนวัดเกาะ แขวงสายไหม เขตสาย ไหม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๒๔๙.	หัวโขนเล็ก	กลุ่มศตศิลป์ไทย คุณศตวรรษ เจียวแก้ว (๐๖ ๓๓๕๒๒๑๘) ๕/๗๑ หมู่ ๑ บ้านแสงธรรม ถนนรัตนโกสินทร์ สมโภช แขวงออเงิน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๒๕๐.	กระเป๋าค่าตัว	กลุ่มแปรรูปผ้าตัว คุณเพ็ญศรี ชูชื่น (๐๑ ๒๕๗๗๓๑๘) ๔๑๒/๒๕๖ พหลโยธินเพลส ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐	www.thaitambon.com
๒๕๑.	สมุนไพรจัดผิว	กลุ่มสมุนไพรจัดผิว คุณเกษณิภรณ์ อาจฤทธิ์ (๐๒ ๕๘๗๕๗๔๘, ๐๕ ๕๒๖๒๗๒๔) ๑๐๓/๑ หมู่ ๒ ชุมชนสุขสันต์ ๒ ถนนกรุงเทพ นนทบุรี ๒๕ แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ๑๐๘๐๐	www.thaitambon.com
๒๕๒.	ไฟลมหอมทิพย์ประ	กลุ่มพัฒนาอาชีพแม่บ้าน	www.thaitambon.com

	ทุม	คุณประทุม ชชาติสุวรรณ (๐๒ ๕๘๗๔๑๓๕) ๑๒๕/๒๒ หมู่ ๔ แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ๑๐๘๐๐	
๒๕๓	ไข่วิจิตร	กลุ่มอัญญาไข่วิจิตร คุณอัญญา ทิพย์รัก (๐๖ ๙๗๖๕๓๒๕, ๐๒ ๖๓๐๓๔๘๕, ๓๓๖๑๐๑๕) ๑๕๑/๑ ถนนสีลม แขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐	www.thaitambon.com
๒๕๔	งานถักโครเชต์	กลุ่มงานถักโครเชต์ คุณนงนุช พิมพ์สุทธิ์ (๐๒ ๕๖๕๕๕๕๕) ๓/๕๔๒ หมู่ ๒ ถนนวิภาวดี แขวงสีกัน เขตดอน เมือง กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๒๕๕	กระเป๋ากะชูดูไม้	กลุ่มลาดพร้าวจักสาน คุณปรีญา ศาลาลอย (๐๒ ๕๔๐๔๕๕๕) ๒๘/๓๕๓ หมู่ ๑ ถนนลาดปลาเค้า แขวงจระเข้บัว เขตลาดพร้าว จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๒๕๖	ผลิตภัณฑ์กระเป๋ และถุงจากผ้าไหม	กลุ่มบางกอกดีไซน์ผ้าไหมไทย นายเอกวุฒิ หาญนิโรจน์รัมย์ (๐๖ ๓๘๖๕๐๕๗ , ๐๒ ๕๔๕๗๐๒๐) เลขที่ ๑๑๐/๕๗ หมู่ที่ ๖ ถนนนวมินทร์ แขวง คลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๒๕๗	ต้นไม้สิริมงคล	กลุ่มหัตถศิลป์ประยุกต์ คุณภาวिका จงจรัสชาญ (๐๕ ๕๖๖๔๖๖๒, ๐๒ ๓๕๓๗๒๑๘) ๕๗/๕๐๗ หมู่ ๑๕ ถ.สุขุมวิท ๑๐๓ แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๒๕๘	กรอบรูปจิกซอร์	กลุ่มกรอบรูปจิกซอร์ คุณอิทธิเชษฐ์ นิมิตรวิภาวศ์ (๐๒ ๙๒๖๕๕๗๒) ๑/๓๐ แขวงหนองบอน เขตประเวศ จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๕๐	www.thaitambon.com
๒๕๙	รองเท้าสาน	กลุ่มผลิตรองเท้าสาน	www.thaitambon.com

		คุณเอกสิทธิ์ อินทร์ช่วย (๐๕ ๖๖๒๐๑๕๕) ๒๐๑/๑๖๕๐ แขวงคลองสองต้นนุ่น เขต ลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๕๒๐	
๒๖๐.	เครื่องประดับจาก หินบำบัดโรค	กลุ่มเครื่องประดับจากหินบำบัดโรค(โรงเรียน สุเหร่าทางควาย) คุณบุปผา ผลเกิด (๐๒ ๓๒๑๔๖๐๔ โทรสาร : ๐๒ ๓๒๑๔๖๐๔) เลขที่ ๕/๔ หมู่ที่ ๕ บ้านทางควาย ถนนอ่อนนุช ๕๕ แขวงประเวศ เขตประเวศ จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๕๐	www.thaitambon.com
๒๖๑.	ผ้าโพกผม หินประดับ	กลุ่มหินประดับ คุณคณิศร สุจริตกุล (๐๒ ๗๒๗๕๓๕๘) ๕๕/๒๔ แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๕๒๐	www.thaitambon.com
๒๖๒.	กลุ่มแซกโซโฟนไม้ ไฟ	กลุ่มแซกโซโฟนไม้ไฟ นายรัชพิสิทธิ์ ไกรทอง (๐๕ ๓๘๗๗๔๕๓) ๔๒๔ ถ.วงศ์สว่าง แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐	www.thaitambon.com
๒๖๓.	กลุ่มผลิตภัณฑ์ ดอกไม้แปรรูปจาก ต้นโสนหางไก่	กลุ่มผลิตภัณฑ์ดอกไม้แปรรูปจากต้นโสนหางไก่ คุณวัชรพร เต็มพรผดุง , คุณราศรี เรืองเผ่าพันธ์ (๐๒๕๘๘๘๘๐๓, ๐๑๘๕๕๓๔๕๕) ๓๕/๑๖๒ หมู่ ๑๒ ถนนมิตรไมตรี แขวงหนองจอก เขต หนองจอก กรุงเทพฯ ๑๐๕๓๐	www.thaitambon.com
๒๖๔.	กลุ่มฝักวิชาชีพ หัตถกรรมของจิ๋ว	กลุ่มฝักวิชาชีพหัตถกรรมของจิ๋ว คุณสุภาณี ควง จิตดำรง (๐ ๑๖๕๕ ๗๕๓๘ , ๐ ๖๕๖๗ ๗๕๓๘) ๕๖๕/๑๒ ถนนเจริญนคร แขวงบูกกโล เขต ธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๒๖๕.	กลุ่มหัตถกรรมรูป สัตว์ติดตู้เย็น	กลุ่มหัตถกรรมรูปสัตว์ติดตู้เย็น นายจินดา วิเศษ จินดา () ๕๕/๑๒๑ หมู่ ๒ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๒๖๖.	กลุ่มหัตถศิลป์ ดิน	กลุ่มหัตถศิลป์ ดินปั้น (วไลลักษณ์) คุณวไล	www.thaitambon.com

	ปิ่น (วไลลักษณ์)	ลักษณ์ นิลกุล (๐๕ ๕๘๔๒๘๔๓) ๑๕๕/๔๓ ถนนระนอง ๑ แขวงถนนนครไชยศรี เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐	
๒๖๗.	ศิลปะจากฟิล์มกรองแสงอะเมซอน	กลุ่มศิลปะจากฟิล์มกรองแสงอะเมซอน คุณยุพนธ์ จิตตะไสยพันธ์ (๐ ๒๕๐๐ ๔๑๖๑) ๕๕/๕ ซอยรามอินทรา ๒๑ ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๒๖๘.	การ์ดอวยพรสามมิติ	กลุ่มผลิตการ์ดอวยพรสามมิติ คุณนพพล เจริญศิริ (๐ ๕๒๑๗ ๕๕๐๓ , ๐ ๒๕๘๓ ๑๕๒๕) การเคหะแจ้งวัฒนะ ห้อง ๒๑๑/๑๔๕ ชั้น ๔ ซอย แจ้งวัฒนะ ๑๔ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงสีกัน เขต ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๒๖๙.	กลุ่มอาชีพแม่บ้าน รีนฤดี	นางพรรณพร ชาญภิญโญ (๐๒ ๕๗๖๕๕๕๐, ๐๖ ๐๑๖๘๑๖๗) ๗๔ หมู่ ๔/๓ ซอยรามคำแหง ๑๘๐ แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๒๗๐.	ศูนย์ฝึกอาชีพกทม. สวนลุมพินี ๑	ศูนย์ฝึกอาชีพกทม. สวนลุมพินี ๑ แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐	www.thaitambon.com
๒๗๑.	กลุ่มดอกไม้ ประดิษฐ์จากดิน	นายภูริ ชุมหัจจกร () ๑๓/๑๘๗ หมู่ ๑ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๒๗๒	สมุนไพรไทย	กลุ่มรักษาสุนัขสมุนไพร นายสมชาย ศรีสะอาด (๐๕ ๑๑๔๒๕๔๕ , ๐๒ ๓๖๕๕๓๐๕) เลขที่ ๒๐/๓ หมู่ที่ ๕ ถนนนวมินทร์ แขวงคลอง กุ่ม เขตบึงกุ่ม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๒๗๓	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มแม่บ้านทำพรมเช็ดเท้า ชุมชนพหลโยธิน ๔๖ คุณจันทร์ฉาย พรหมพินิจ (๐๖ ๕๓๗๔๘๗๗, ๐๒ ๘๔๘๒๔๑๖) ๗๔/๔ บ้านชุมชนพหลโยธิน ๔๖ ถนน	www.thaitambon.com

		พหลโยธิน แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐	
๒๗๔	สร้อยหินมงคล	กลุ่มอาชีพสร้อยสร้อยหินมงคล คุณอุมา เหมือนขจร (๐๒ ๕๔๓๓๘๗๕) ๒๘/๒๐๐ หมู่ ๑๓ ซอยผู้ใหญ่มชต ถนนคูบอน แขวงคันนายาว เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๒๗๕	กลุ่มแม่บ้านพลอย ประภา	กลุ่มแม่บ้านพลอยประภา คุณพลอยไพฑิณ มั่นทะนุ (๐๒ ๕๕๓๓๓๗๗) ๔๗/๘๗๐ หมู่ ๓ แขวงสามวาตะวันออก เขต คลองสามวา กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๒๗๖	ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมผ้า ทอมือแปรรูป	กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไหมผ้าทอมือแปรรูป พรรณรัตน์ วงศ์สังข์ (๐๒ ๖๖๘๒๕๘๗ กค ๐, ๐๖ ๕๗๒๕๖๓๑) ๘๑๘/๒๒ ถ.พระราม ๕ แขวงถนนนครไชยศรี เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐	www.thaitambon.com
๒๗๗	กลุ่มพฤษภา ประดิษฐ์	คุณขวัญใจ พฤษภาประดิษฐ์ (๐๒ ๖๔๓๔๘๘๐) ๕๕๕ ถ.ตลาดศรีดินแดง แขวงดินแดง เขตดิน แดง กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐	www.thaitambon.com
๒๗๘	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้ดินไทยเคหะบางนา คุณ กาญจนา คิมภพ (๐๒ ๓๕๘๕๕๓๐, ๐๕ ๔๔๘๔๕๕๕) ๑๑๒/๔๒๕ หมู่ ๑๑ แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๒๗๙	เจียรไนพลอย	กลุ่มอาชีพเจียรไนมุกและพลอยเขตยานนาวา คุณศิริวิรินทร์ อภินันท์กุลชัย (๐๒ ๒๘๔๒๑๕๘) ๑๓๖/๖ ถ.ปากทองอนุสรณ์ แขวงบางโพงพาง เขต ยานนาวา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐	www.thaitambon.com
๒๘๐	ผ้าไทย	กลุ่มงานรู้ผ้าไทย คุณปองปีดา ยอดคำ (๐๒ ๕๕๑๐๖๗๗) ๔๔๖/๒๗๖ หมู่ ๔ ถ.พหลโยธิน แขวงคลอง ถนน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com

๒๘๑.	ผลิตภัณฑ์แก้ว	Glass Museum คุณนงนุช พลโรตง (๐๒๕๕๑๓๕๓๑, โทรสาร ๐๒๕๕๑๓๕๓๑) ๑๑๕/๓๒๐ ซอยสายไหม ๒๒ ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๒๘๒	กล้วยไม้ประดิษฐ์	กลุ่มกล้วยไม้ประดิษฐ์เหมือนจริง นายธนาญาณ สมคิด (๐๒ ๕๓๕๘๖๗๗ โทรสาร : ๐๒ ๕๓๒๕๓๑๔) ๑/๕๐ หมู่ ๗ ถนนลาดพร้าว ๗๑ แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๒๘๓.	ผลิตภัณฑ์ทำมือ	กลุ่มแฮนด์เมค นางสาวนงลักษณ์ ไชยประเสริฐ (๐๒ ๕๑๐๒๘๔๓, ๐๕ ๑๓๔๕๗๒๔) ๑/๒๖๘ หมู่ ๗ การเคหะแห่งชาติ ถนนราม อินทรา แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๒๘๔.	หัตถกรรม	กลุ่มไทโร โอ แชนดิกราฟท์ นายอนุชาติ รังสิยะ มิตร (๐๒ ๗๔๖๗๕๕๕) ๑๑๒/๕๖๐ หมู่ ๑๑ เคหะชุมชนบางนา กม.๔ ถนนบางนาตราด กม. ๔ แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพฯ ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๒๘๕.	กลุ่มแก้วเป่า	กลุ่มแก้วเป่า นางสาวภาวิณี เกาะชัย (๐๒ ๓๓๒๕๖๕๐ โทรสาร : ๐๒ ๓๓๒๕๒๕๕) ๗๖ ซอยสุขุมวิท ๖๒ แขวงบางจาก เขตพระ โขนง กรุงเทพฯ ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๒๘๖.	หัตถกรรม	กลุ่มภูมิปัญญาบ้านอุ้นรัก คุณจุติพงษ์ พุ่มมูล (๐๑ ๓๑๑๗๘๕๘, ๐๒ ๕๔๐๗๘๒๕) ๗/๗๗ หมู่ ๔ แขวงจรเข้บัว เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๒๘๗	งานแกะสลักลาย กระเจก	กลุ่มงานแกะสลักลายกระเจก คุณวรรณพรรณ ก่อเกียรติชนสุข (๐๒ ๕๓๓๕๑๒๕, ๐๖ ๖๑๒๕๘๖๘) ๒๕๓ บ้านตะวันรุ่ง ถนนลาดพร้าว แขวงวัง	www.thaitambon.com

		ทองกลาง เขตวังทองหลาง จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐	
๒๘๘.	ปั้นจี้	กลุ่มบ้านปั้นจี้ คุณนภัสนันท์ ทวีภพรไพศาล (๐๑ ๕๒๔๐๐๓๓) ๒๑๘๘/๑๘๖ ถนนรามคำแหง ๓๐/๑ แขวง หัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๒๘๙.	กลุ่มแจกันหุ้มผ้า ใหม่	นางบุปผา ปทุมวัฒน์ (๐๕ ๔๘๐๒๔๐๖, ๐๒ ๕๖๑๕๑๐๕) ๒๒๔/๖ ถนนพหลโยธิน ซอยพหลโยธิน ๔๔ แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐	www.thaitambon.com
๒๙๐.	กลุ่มหัตถศิลป์ ดิน ไทย	คุณรัตนา พงศ์พิสุทธิ์ (๐๑ ๘๒๓๑๑๖๓, ๐๒ ๓๒๒๔๔๔๕) เลขที่ ๓๓๕ ถนนอ่อนนุช๓๕ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๕๐	www.thaitambon.com
๒๙๑.	ชุมชนหัตถศิลป์ไท	กลุ่มชุมชนหัตถศิลป์ไท คุณกนกวรรณ ธาตรีธรรม (๐๑ ๒๘๕๕๖๒๖) ๑๒๕/๔๐ หมู่ ๒ บ้านรัตนชัยวิลล่า ๒ ถนน วิภาวดีรังสิต แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๒๙๒.	ผ้าบาติก	กลุ่มนิเวศบาติก คุณชาติชาย เพ็ชรรัตน์ (๐๑ ๓๓๓๒๔๔๘) ๘๘๘/๑๗๓ บ้านกลางเมืองศรีนครินทร์ ถนนศรี นครินทร์ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๕๐	www.thaitambon.com
๒๙๓.	ทอผ้า	กลุ่มอาชีพทอผ้า นายวรเทพ ไตรภักขยาโสภณ (๐๒ ๕๕๓๒๕๕๕, ๐๖ ๓๗๓๐๔๘๐) เลขที่ ๔๓/๑๑ หมู่ ๓ ซอยสามวาพัฒนา ถนน นิมิตรใหม่ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสาม วา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๒๙๔.	กระถางบัวในตู้	กลุ่มกระถางบัวในตู้กระฉก	www.thaitambon.com

	กระจก	คุณจรัสวรรณ แซ่เบ๊ (๐๕ ๖๘๑๒๐๖๕) ๕๐๗/๒๒๖ หมู่บ้านนครไทย แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐	
๒๕๕.	งานปักสะดึงไหม	กลุ่มงานปักสะดึงกริ่งไหม นางสาวแพรวพรรณ เข้มไทย (๐๕ ๒๐๒๘๖๗๖ , ๐๒ ๕๓๕๑๑๓๖) เลขที่ ๑ ซอยลาดพร้าว ๖๓ ถนนลาดพร้าว แขวง วังทองหลาง เขตวังทองหลาง จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐	www.thaitambon.com
๒๕๖.	ภาพวาด	กลุ่มบ้านทัศนศิลป์ นางอุทัยวรรณ ชันจอก (๐๑ ๘๗๕๕๘๗๓ , ๐๒ ๘๐๑๘๘๑๓ กค ๕) เลขที่ ๕๑/๘๕๕ ถนนกรุงเทพนนท์ แขวงบาง ซื่อ เขตบางซื่อ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๘๐๐	www.thaitambon.com
๒๕๗.	เทียนหอมและเทียน แฟนซี	กลุ่มเทียนหอมและเทียนแฟนซี คุณภาณี พ่วง ประพันธ์ (๐๔๐๗๓๓๗๕๗ , ๐๒๒๗๒๔๘๘๓) ๒๘๕ ถนนสุขุมวิท แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐	www.thaitambon.com
๒๕๘.	ผลิตภัณฑ์จาก สมุนไพร	คุณศิริรัตน์ สุทธิธรรมเสรี (๐๒ ๒๒๔๔๗๑๗, ๐๒ ๒๒๓๒๖๑๑) ๓๔๖๓๕๐ ถ.จักรพรรดิพงษ์แขวงบ้านบาตร เขต ป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐	www.thaitambon.com
๒๕๙.	กลุ่มไทยทศนา	คุณวิลาวัลย์ สังข์นิ่ม (๐๒ ๒๔๓๓๓๕๗, ๔๔๖๒) ๓๐๕/๘๘ บ้านซอยโกสุเมพิชัย ถ.พิชัย แขวง ถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐	www.thaitambon.com
๓๐๐.	งานแกะสลักสบู่	งานแกะสลักสบู่วัดคงมูลเหล็ก นายชนชัย ปานพรมมา (๐๖ ๐๒๑๘๑๐๐, ๐๕ ๔๕๖๐๑๐๔) ๓๖ ตรอกวัดคงมูลเหล็ก แขวงบ้านช่างหล่อ เขต บางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com
๓๐๑.	เขียนทองบนผืนผ้า	กลุ่มเขียนทองบนผืนผ้า	www.thaitambon.com

		คุณถาวร ใจเย็น (๐๑ ๘๐๒๘๗๔๓, ๐๒ ๕๑๒๓๓๕๒) ๒๘/๓๑ หมู่ ๗ ถ.ประชากรราษฎร์ ๑ แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ๑๐๘๐๐	
๓๐๒.	เครื่องหอมบุหงา	กลุ่มเครื่องหอมบุหงา คุณทัศนพร พุ่มเจริญ (๐๒ ๔๕๔๐๔๕๘, ๐๕ ๕๒๐๘๘๑๕) ๑๑๔ หมู่ ๑ แขวงบางแคเหนือ เขตบางแค จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๐๓.	เสื้อวัฒนธรรมไทย	กลุ่มเสื้อวัฒนธรรมไทย คุณกรหทัย มานะ สังเสริม (๐๑ ๔๔๒๖๘๐๖) ๓๗๑ ถ.ดำรงรักษ์ แขวงคลองมอหานะ เขตป้อม ปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐	www.thaitambon.com
๓๐๔.	ว้าว้าร่วม	กลุ่มว้าว้าร่วม นายกัญธิศักดิ์ ประพันธ์กีวี่ (๐๒ ๘๑๔๑๕๑๖, ๐๑ ๖๕๕๕๖๔๓) ๖๔/๖๖ หมู่ ๕ บ้านสินพัฒนธานี ถนนเลียบบ คลองทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๐๕.	ลูกประคบสมุนไพร	กลุ่มลูกประคบสมุนไพร คุณชานูช วัฒนกร (๐๒ ๕๗๐๑๕๕๑, ๐๒ ๕๗๐๑๑๓๑) ๘๓/๑๖ หมู่ ๔ บ้านเสนานิเวศน์ ถ.พหลโยธิน ๓๒ แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๓๐๖.	กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรบางแค เหนือ	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางแคเหนือนางศรีสมจิตร ทองเลิศ (๐๒ ๔๒๑๕๕๓๘, ๐๖ ๑๖๐๖๖๗๘) ๓๖๘/๔ หมู่ ๑ แขวงบางแคเหนือ เขตบางแค จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๐๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ผ้าใยบัว	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว นางเฉลิมพร คงแพ (๐๑ ๕๗๐๒๕๐๓) ๘๘/๕๓๘ หมู่ ๖ ถนนพระรามที่ ๒ แขวงสามคี่ เขตบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐	www.thaitambon.com
๓๐๘.	ภาชนะเพ้นท์สี	กลุ่มภาชนะเพ้นท์สี นางปราณี ทรัพย์ไพบุลย์ (	www.thaitambon.com

		๐๒ ๘๖๘๒๐๖๐) ๑๓๖/๖๖ ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	
๓๐๕.	หัตถกรรมผ้า	กลุ่มหัตถกรรมผ้า นางกรสรวง สิริสุขุม (๐๒ ๔๖๖๕๘๔๐) ๑๘๕ ถนนเพชรเกษม แขวงวัดท่าพระ เขต บางกอกใหญ่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๓๑๐.	งานตัดลวดเงิน	คุณประภาวดี กลั่นประทุม (๐๑ ๒๗๐๓๖๕๕, ๐๒ ๘๘๕๖๕๕๕) ๘๐ หมู่ ๕ บ้านปึงจทรัพย์ ไพรวาท โสม๑ ถ. กาญจนานิกะ แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวี วัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐	www.thaitambon.com
๓๑๑.	เครื่องหนังสิริธร	คุณเอกวัฒน์ สามาธา (๐๑ ๖๕๕๕๗๐๑, ๐๒ ๘๐๖๕๓๑๑) ๑๔/๑๔ หมู่ ๑๔ ถ.เพชรเกษม ๖๕ แขวงหนอง แขม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๑๒.	หัตถกรรมของจิว	นางวิมล สุวรรณโกมลกิจ (๐๒ ๘๖๖๓๓๕๖, ๐๑ ๒๕๕๕๐๔๐๐) ๑๒๐/๘ ถนนอิสระภาพ แขวงบ้านช่างหล่อ เขต บางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com
๓๑๓.	ผลิตภัณฑ์จาก กะลามะพร้าว	กลุ่มวิมานกะลามะพร้าว คุณบุญเรือง บุญมาก (๐๖ ๘๕๘๔๖๘๕) ๗๕/๕๔ หมู่ ๘ ถนนเอกชัย แขวงบางบอน เขต บางบอน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๓๑๔.	งานประดิษฐ์ดอกไม้ จากวัสดุแปรรูป	กลุ่มงานประดิษฐ์ดอกไม้จากวัสดุแปรรูป นาง จินตนา แวทอง (๐๒ ๘๘๕๖๓๔๑, ๐๕ ๒๑๕๘๔๔๔) ๕๑๗ หมู่ ๖ หมู่บ้านอมรชัย ๓ ถนนบรมราช ชนนี แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐	www.thaitambon.com
๓๑๕.	ประดิษฐ์กรอบรูปตุ้	คุณประภาส หมั่นมณี (๐๒ ๘๗๓๔๑๘๖)	www.thaitambon.com

	ปลา	๔๓๑ หมู่ ๑ ซอยประชาอุทิศ ๖๕ ถนนประชาอุทิศ แขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๔๐	
๓๑๖.	ศิลปประดิษฐ์จากปูน	น.ส.วราภรณ์ ขวัญยืน (๐๒ ๒๑๒๕๔๗๘) ๓๗๖๕/๒๑ แขวงบางโคล่ เขตบางคอแหลม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐	www.thaitambon.com
๓๑๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย	คุณกนกนันท์ ขวัญกิจบุญโญ (๐๒ ๗๒๑๒๐๘๐) ๒๑๑/๖๕ หมู่ ๑๑ บ้านศิริินเฝ้าท์ ถนนสุขุมวิท แขวงประเวศ เขตประเวศ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๕๐	www.thaitambon.com
๓๑๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทยญี่ปุ่น	คุณวัฒนา วิบูลย์ผล (๐๕ ๕๒๕๖๖๖๑) ๕๑๒/๔๐๕ หมู่ ๖ แขวงบางปะกอก เขตราษฎร์บูรณะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร	www.thaitambon.com
๓๑๙.	ผลิตภัณฑ์แก้วหลอม	นายอภิสิทธิ์ จริยสาริต (๐๑ ๘๖๖๘๗๖๔) ๖๑๐ หมู่ ๓ แขวงราษฎร์บูรณะ เขตราษฎร์บูรณะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๓๒๐.	ดอกไม้เงินทอง	น.ส.ผกาพรรณ ว่องวงศ์ไพศาล (๐๒ ๔๖๗๕๔๒๘) ๑๗/๕๕ ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๓๒๑.	หัตถกรรมหัวโขน	นายบุญส่ง พุกพยากร (๐๒ ๔๔๕๐๗๑๕) ๑๑๒/๑๔๘ หมู่ ๒ ถนนเอกชัย ซอย ๑๕ แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๓๒๒	ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว	นางสุทธินันท์ พูลเกิด (๐๑ ๘๔๓๐๘๕๘) ๒๖ ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๓๒๓	รองเท้าแตะ	คุณชนิษฐา พุ่มเกิด (๐๒ ๘๖๘๗๖๔๔, ๐๕ ๑๖๕๔๑๒๕) ๒๑๕ หมู่ ๓ แขวงบางหว้า เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com

๓๒๔.	เรือประมงไทย จำลอง	นายพลึงบุญ บุญญพลึง (๐๒ ๘๕๖๗๑๗๑, ๐๕ ๐๖๒๕๗๔๓) ๑๐/๒๔๕ หมู่ ๑ แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๓๒๕.	โอ่งทิพย์	นางพรทิพย์ คุรุวงษ์ (๐๕ ๑๔๐๗๕๕๔) ๒๒๒/๗ ซอยอัสสัมชัญ ถนนสวนผัก ซอย ๔๓ แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐	www.thaitambon.com
๓๒๖.	ภาพกระดาศาณูป ดำ	นายธนาสิน ใจจำนง (๐๑ ๖๑๗๕๐๖๓, ๐๒ ๔๔๘๕๗๘๕) ๘๕/๑๔ ถนนฉิมพลี แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐	www.thaitambon.com
๓๒๗.	โคมไฟไม้ไผ่	นางรัชณี ชากรวัฒน์ (๐๒ ๔๔๘๕๖๒๕, ๐๖ ๕๕๘๑๐๕๒) ๖๔/๒๒๗ หมู่ ๕ แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐	www.thaitambon.com
๓๒๘.	หัตถกรรมหัวโขน	นายธนธรณ์ คุ้งจำรัส (๐๒ ๔๓๕๖๓๕๕) ๓๒๓ ถนนจรัญสนิทวงศ์ ซอย ๗๑ แขวงบาง พลัด เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com
๓๒๙.	ภาพประติมากรรม ทราย	นายวิจิต สุริยะเรืองรัมย์ (๐๒ ๔๓๘๕๗๓๔, ๐๑ ๔๕๖๓๘๔๘) ๒ ถนนตากสิน(วงเวียนใหญ่) แขวงคลองตัน ไทร เขตคลองสาน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๓๓๐.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัว	นายชนม์หฤษฎ์ ศรีสินรัตน์ (๐๒ ๗๔๗๒๕๖๑) ๔๑ ถือก ๕/๖ แขวงหนองบอน เขตประเวศ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๕๐	www.thaitambon.com
๓๓๑.	หัตถกรรมเซรามิกซ์	นางสาวสุมาลี สุทธาชีวะ (๐๒ ๔๑๘๑๗๔๗) ๒๖๑/๓๘๐ หมู่บ้านนครหลวง ถนนจรัญสนิท วงศ์แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com

๓๓๒	เทียนหอมแฟนซี	นางกฤษสินี เจริญการ (๐๖ ๘๐๖๓๑๗๓, ๐๕ ๗๗๑๗๓๐๒) ๑๓/๒๑ หมู่ ๖ ถนนเพชรเกษม แขวงบางแค เขต บางแค จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๓๓	ผลิตภัณฑ์จากผ้า	คุณทองส่วน น้อยบุตร (๐๒ ๕๓๔๖๐๕๕) ๔๐๖/๑๑ หมู่ ๓ บ้านชุมชนน้อมเกล้า ถ. รามคำแหง ๓๕ แขวงวังทองหลาง เขตวัง ทองหลาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐	www.thaitambon.com
๓๓๔	ผ้าจากใยกล้วยง	คุณกัญญา สุทธิพันธุ์ (๐๒ ๕๘๕๔๐๗๑) ๕๕ ถ.รัชดาภิเษก ๖๖ แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ๑๐๘๐๐	www.thaitambon.com
๓๓๕	เครื่องประดับ	คุณมิ่ง ตรีรัตนธรรม (๐๒ ๒๒๓๖๕๕๑, ๐๒ ๖๒๓๗๕๗๕) ๑๕/๔๕ บ้านธารทองวิลล่า ถ.พณิชยชน แขวง บางแวก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๓๖	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัว	คุณศิริลักษณ์ ประกิตติกุล (๐๒ ๘๑๔๓๑๘๐) ๔๕/๓๔ หมู่ ๕ บ้านปฐมพรภาเค้น ถนนพุทธ มณฑลสาย ๔ แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐	www.thaitambon.com
๓๓๗	ดอกไม้ประดิษฐ์	คุณจิตรลดา สุรพลชัย (๐๕ ๗๗๗๔๓๔๔) ๑๐๘/๓๓ หมู่ ๕ แขวงบางไผ่ เขตบางแค จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๓๓๘	หัตถกรรมผ้า	กลุ่มหัตถกรรมผ้า คุณอรรณพ จันทร์หอม (๐๒ ๕๗๓๘๕๔๕) ๑๑๑/๓๑๕ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๓๓๙	บ้านทรงไทย กระดาศ	นายศิริสิทธิ์ อิมโชคชัย (๐๒ ๔๔๔๓๓๒๖) ๕๖/๕ บ้านหลักสองนิเวศน์ ถนนเพชรเกษม แขวงบางแค เขตบางแค จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๔๐	ผ้าไหมบ้านครัว เหนือ	คุณมนัสนันท์ เบญจรงค์จินดา (๐๒ ๒๑๕ ๕๘๖๔, ๐๕ ๓๐๐๑๘๕๗)	www.thaitambon.com

		๘๔๗/๑ บ้านครัวเหนือ ถ.วัดพระยาขี้แขวง ถนนเพชรบุรี เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐	
๓๔๑.	เครื่องประดับจาก คริสตัล	คุณรฤตยา แซ่ลี (๐๖ ๗๗๕๓๖๓๕) ๕๖๐ บ้านอยู่เจริญ ๒๕ ถ.รัชดาภิเษก แขวงห้วย ขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐	www.thaitambon.com
๓๔๒	กระดาศานรูป สัตว์	นายสมศักดิ์ จารูเพ็ง (๐๖ ๑๗๘๘๖๕) ๘๖๒ ถนนเจริญนคร ๑๔ แขวงคลองตันใต้ เขตคลองสาน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๓๔๓.	หัตถกรรมจากเศษ ผ้า	นางจิตรลดา ไทรฟัก(ครูบุญ) (๐๒ ๔๑๐๖๔๐๕, ๐๕ ๗๕๕๐๗๒๕) ๓๓ หมู่ ๑๐ หลังวัดกำแพง แขวงบางแกว เขต ภาษีเจริญ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๔๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากพืช	คุณพสุตลักษณ์ อุดตโมบล (๐๒ ๔๓๔๕๖๔, ๐๕ ๔๕๔๕๖๑) ๑๕/๓ หมู่ ๕ แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐	www.thaitambon.com
๓๔๕.	รูปภาพประดิษฐ์ จากผ้าไหม	คุณกนิษฐา อุดตราพัธ (๐๑ ๖๕๑๓๑๑๗, ๐๖ ๓๕๕๕๕๔๕) ๔ แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐	www.thaitambon.com
๓๔๖.	ศิลปประดิษฐ์จาก มะพร้าว	นายบุญทรง ถักนิยานนท์ (๐๒ ๘๘๗๗๗๓๐, ๐๖ ๕๖๓๗๗๓๐) ๒๔ หมู่ ๔ แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐	www.thaitambon.com
๓๔๗.	เครื่องปั้นดินเผา	นายชาญชัย พรพิศาล (๐๒ ๔๒๔๐๒๕๕, ๐๕ ๑๖๕๖๘๖๓) ๒๕/๘๕ หมู่ ๕ ถนนชัยพฤกษ์ แขวงตลิ่งชัน เขต ตลิ่งชัน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐	www.thaitambon.com
๓๔๘.	หัตถกรรมเส้นใย ธรรมชาติ	คุณสุชีรา เห็นถูก (๐๒ ๖๕๑๑๔๗๑, ๐๑ ๘๕๕๒๐๕๓) ๓๒๘ ถนนประชาอุทิศ แขวงห้วยขวาง เขตห้วย	www.thaitambon.com

		ขวาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๓๒๐	
๓๔๙.	หัตถกรรมผ้าฝ้ายทอมือ	คุณณิภาพ ปิ่นเฉย (๐๑ ๒๔๐๐๑๘๐) ๕๖ ถนนประชาอุทิศ แขวงสามเสนนอก เขต ห้วยขวาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๓๒๐	www.thaitambon.com
๓๕๐.	ภาพสีอะคริลิกปิดทอง	นายณพพร วัชรวรรณ (๐๒ ๗๓๓๖๒๕๘, ๐๕ ๑๖๒๘๒๖๒) ๖๔๕/๑๕๕ ซอยโพธิ์แก้ว ถนนนวมินทร์ แขวง คลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๓๕๑.	ภาพเขียนสีน้ำมัน	คุณพิภพ เกียรติอำไพ (๐ ๙๘๘๖ ๖๖๑๘) ๕๘๓/๑ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com
๓๕๒	รองเท้าสานจากธรรมชาติ	นางพรรณรงค์ นพเดชชาติชาย (๐๖ ๘๙๕๖๗๖๐, ๐๑ ๔๘๘๔๒๘๕) ๓๓๖ ซอยร่วมพัฒนา ๓๓ ถนนพหลโยธิน ๔๘ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๓๕๓.	ผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม	คุณถัศดาวัลย์ ไชยปัญญา (๐ ๑๕๕๔ ๙๕๕๙ , ๐ ๒๒๔๑ ๒๘๔๑) ๑๐๐ ถนนเทอดคำริ แขวงคูสิต เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐	www.thaitambon.com
๓๕๔	ภาพศิลปะประดิษฐ์ไทยโอชิเอะ	ร.ท.สุวิทย์ นพคุณ (๐ ๑๙๐๘ ๐๐๕๔ , ๐ ๒๖๔๔ ๙๔๐๐) โรงพยาบาลทหารผ่านศึก เลขที่ ๑๒๓ ถนน วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐	www.thaitambon.com
๓๕๕	ตุ๊กตาเทียนไขเลียนแบบคนดัง	นายบรรลือเกียรติ เกิดชัยฤทธิ์ (๐๒ ๔๒๐๙๖๔๒, ๐๒ ๔๒๐๘๕๐๒) ๖๖/๓๐ หมู่ ๒ ถ.เพชรเกษม ๘๑ แขวงหนองค้าง พลู เขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๕๖.	ตุ๊กตาจากผ้าใยบัว	คุณยุทธนา มาลัย (๐๒๕๘๗๒๙๑๐ , ๐๑๘๔๗๘๓๕๔)	www.thaitambon.com

		๘๘ ซอยประชาชื่น ๓๗ ถนนประชาชื่น แขวง บางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ๑๐๘๐๐	
๓๕๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ดินเงินดินทอง (บัว นิมิตเงินทอง)	คุณปณณวิทย์ ชัยจิตติพัฒน์ (๐๕๑๖๑๓๗๖๖, ๐๕๖๑๒๘๑๖๗) ๕๕/๖๘ หมู่บ้านเครือวัลย์ ถ.สุวินทวงศ์ แขวงลำ ผักชี เขตหนองจอก กรุงเทพฯ ๑๐๕๓๐	www.thaitambon.com
๓๕๘.	หัตถกรรมงานปักผ้า	นางขวัญฤทัย คำสุวรรณ (๐๒ ๓๒๑๕๐๔๗, ๐๒ ๗๒๐๐๔๑๓) ๒๓๕ หมู่ ๕ ถนนอ่อนนุช ๖๕ แขวงประเวศ เขตประเวศ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๕๐	www.thaitambon.com
๓๕๙.	ผลิตภัณฑ์จากผ้า	คุณณิรมิตน์ เอี่ยมสำอางค์ (๐๒ ๕๗๘๖๕๔๗) ๔๔ ถนนรามคำแหง แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๓๖๐.	เครื่องประดับจาก หิน	กลุ่มเครื่องประดับจากหิน คุณสุนิสา ปัญญาเมธิกุล (๐๒ ๗๓๖๕๑๕๒) ๒๑๗/๑๓๕ แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๓๖๑.	ผลิตภัณฑ์จาก เกลือปลา	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากเกลือปลา คุณจงจิต ชินกนกรัตน์ (๐๒ ๒๗๕๗๘๒๕) เลขที่ ๑ บ้านวัฒนานิเวศน์ ๕ ถ.สุทธิสาร แขวง สามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๒๐	www.thaitambon.com
๓๖๒.	กลุ่มดอกไม้ ประดิษฐ์จาก ยางพารา	กลุ่มแม่บ้านศรีพฤษยา คุณสุชาดา ศิริพันธุ์ (๐๒ ๕๑๗๖๕๗๗, ๐๑ ๓๑๔๗๐๘๕) ๑๐๕/๒๑๕ หมู่ ๔ ซอย ๘ หมู่บ้านเลิศอุบล ๕ ถ. สวนสยาม แขวงคันนายาว เขตคันนายาว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๓๖๓.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์สินเกล้า นายสมทวน รักขาว (๐๒ ๓๒๗๓๓๖๑) ๑๕๘/๒๔๒ หมู่ ๕ บ้านสินเกล้า ถ.ร่มเกล้า แขวง คลองสามประเวศ เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐	www.thaitambon.com

๓๖๔.	ผ้าทอมือ	กลุ่มแม่บ้านชุมชนสุเหร่าบางมะเขือ คุณอุษา บรรเจิดพร (๐๒ ๓๕๑๕๖๖๕) ๓๕๓ ถ.สุขุมวิท ๗๑ ซอยปรีดีพนมยงค์ ๒ แขวง พระโขนงเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๓๖๕.	กระเป๋	กลุ่มผลิตกระเป๋าชุมชนเปรมฤทัย นายสุวิทย์ พัฒนเรืองรอง (๐๒ ๓๓๑๕๗๘๓๔) เลขที่ ๑๑๖๖/๑๑ แขวงพระโขนง เขตคลองเตย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๓๖๖.	เขาควยแกะสลัก	กลุ่มเขาควยแกะสลัก คุณสุมิตร ไกรทอง (๐๑ ๔๒๗๘๙๑๑, ๐๖ ๕๑๖๓๕๔๒) ๔๒/๔๕ หมู่ ๑๖ แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐	www.thaitambon.com
๓๖๗.	ผลิตภัณฑ์กระดาษ ใบไม้	กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์กระดาษใบไม้จากธรรมชาติ คุณชนิศา อธิปัญญา (๐ ๒๕๓๑ ๖๒๘๐ , ๐ ๖๖๐๐ ๘๗๐๓) ๑๑/๒๕๓ หมู่ที่ ๑๐ แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๓๖๘.	กล้วยไม้ประดิษฐ์	กลุ่มกล้วยไม้ประดิษฐ์ คุณจรัส รัชขาว (๐๒ ๓๒๗๓๓๖๑, ๐๕ ๐๔๒๘๐๖๔) ๑๕๘/๒๔๒ ถนนร่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๒๐	www.thaitambon.com
๓๖๙.	ต้นไม้มงคล ประดิษฐ์	กลุ่มต้นไม้มงคลประดิษฐ์ คุณอรพินท์ อ่อนนาค (๐๒ ๘๐๓๗๔๑๘) ๑๑/๔๑๕ หมู่ ๗ ถนนวงแหวนรอบนอก แขวง บางแค เขตบางแค จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๗๐.	ว้าวจากกระดาษสา	กลุ่มว้าวไทยจากกระดาษสา นายgun บุญน (๐๒ ๕๖๑๔๒๑๒) ๓๐๔/๖๘๖ หมู่ ๓ บ้านบางบัว ถนนพหลโยธิน แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ จังหวัด	www.thaitambon.com

		กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	
๓๗๑.	บาตรพระ	กลุ่มทำบาตรพระด้วยมือ คุณคาริสา บัวมาก (๐๒ ๖๒๑๒๖๓๕) เลขที่ ๑๔ ถนนบริพัตร แขวงบ้านบาตร เขตป้อม ปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐	www.thaitambon.com
๓๗๒	ดอกไม้จากดินไทย	กลุ่มผลิตดอกไม้จากดินไทย นายสุพจน์ พลเดช (๐๒ ๘๘๕๓๐๓๐) ๘๕๕ แขวงบางพลัด เขตบางพลัด จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com
๓๗๓.	ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้น จิ๋ว	กลุ่มผลิตภัณฑ์จิ๋ว นางสำอางค์ สุขสุวรรณ (๐๒ ๔๒๔๓๗๗๕) ๕๐๖ ถนนจรัญสนิทวงศ์ ๔๔ แขวงบางยี่ขัน เขต บางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐	www.thaitambon.com
๓๗๔.	ไม้ไผ่แผ่นทึบ	กลุ่มไม้ไผ่แผ่นทึบ คุณระเริงชล ไชยสมบัติ (๐๑ ๗๒๒๔๐๐๕, ๐๒ ๒๗๗๑๕๕๖) ๓๐ ซอยอินทามระ ๕๗ ถ.สุทศสาร แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐	www.thaitambon.com
๓๗๕.	กะลามะพร้าว ประกอบเงิน	กลุ่มกะลามะพร้าวประกอบเงิน คุณมนตรี จารุสันติกาญจน์ (๐๒ ๔๓๘๗๗๔๓, ๐๑ ๘๑๕๑๕๘๒) ๑๔๘/๑ ซอยตากสิน ๑๕ แขวงบुकคโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐	www.thaitambon.com
๓๗๖.	เซรามิก	กลุ่มผลิตชุดใส่เครื่องหอมเซรามิก นางจิตาภา ตู้จินดา (๐๒ ๕๘๒๘๑๕๒) ๑๗/๒๒๒ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ จังหวัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๓๗๗.	แจกันดอกไม้ แกะสลักไม้มั่งค	กลุ่มแจกันดอกไม้แกะสลักไม้มั่งค คุณอนันต์นิภา พินทุศักดิ์สิทธิ์ (๐๒ ๓๗๗๒๘๓๘) ๒๑๗ แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐	www.thaitambon.com

๓๗๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย คุณอำพรรณ ขอนันต์ (๐๑ ๖๕๓๔๒๔๓) ๓๒๐/๕๑ หมู่ ๒ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๓๗๙.	บ้านไทย	กลุ่มบ้านไทยคันทนา นางสาวโสภา ศิริวงศ์ (๐๑ ๘๐๓๗๖๔๑ , ๐๒ ๕๑๐๕๘๖๓) ๑๖ หมู่ ๑๓ ถนนรามอินทรา กม. ๘ แขวงคันทนา ยาว เขตคันทนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๓๘๐.	เครื่องปั้นดินเผา ตุ๊กตาอารมณ์ดี	กลุ่มตุ๊กตาเครื่องปั้นดินเผาอารมณ์ดี คุณพรรณวดี อัมพวัน (๐๒๕๓๕๑๘๕๓, ๐๑๕๘๕๐๕๒๑, ๐๖๕๓๗๖๐๕๓) ๘๕/๑๑๓ ซอยลาดพร้าว ๕๔ แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐	www.thaitambon.com
๓๘๑.	หัวโขน	กลุ่มหัวโขน นายปรมศักดิ์ มั่นศรี (๐๖ ๓๐๒๓๕๐๖, ๐๕ ๑๓๑๕๒๔๔) ๑๕๓/๓๒ ซอยวัชรพล ถนนรัตนโกสินทร์ สมโภชน์ แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพฯ ๑๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๓๘๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์ผ้า อัดกา	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าอัดกา คุณศศิธร พุ่มหิรัญ (๐๕ ๘๘๔๓๑๕๕) ๓๑๐/๖๒๖ บ้านปิ่นเจริญ ๓ ถ.สรงประภา แขวง สีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐	www.thaitambon.com

กลุ่มอาชีพงานช่างพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี รวบรวมได้ ๖๔ ข้อมูล

ที่	ชื่อข้อมูล	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	เครื่องเบญจรงค์ (กลุ่มแม่บ้านเกษตรศาลเจ้าตึก)	กลุ่มแม่บ้านเกษตรศาลเจ้าตึก นางระเบียบ ขุนอยู่ (๐๓๔-๕๔๒๕๒๕) ๕๕/๓ ต.ห้วยเหนียว อ.ท่ามะกา จ. กาญจนบุรี ๗๑๑๒๐	www.thaitambon.com
๒.	เครื่องจักสานกะเหรี่ยงกาญจนบุรี	งานจักสานของชาวกะเหรี่ยง จ. กาญจนบุรี มีหลายรูปแบบ จำแนกตาม การใช้งานได้ ๔ ประเภท ๑. งานจักสาน เกี่ยวกับกสิกรรม ได้แก่ โท่ว นู่ว โคลว มือ และไหล ๒. งานจักสานเกี่ยวกับการ จับสัตว์ ได้แก่ โป้วควั่ว โควั่วควั่ว เหว่ย และเปี้ยว งานจักสานในครัวเรือน ได้แก่ เคลเบอมี ค่องพั่ว นูไท และเตียงเล่าช่อง งานจักสานเบ็ดเตล็ด เช่น ไหน่กลี ไหน่ ปะช่อง ไหน่สุกั่ว โละ นูวี่ เป็นต้น เป็นงานจักสานจากไม้ไผ่ โดยเริ่มจาก การเลือกไม้ไผ่แก่ นำมาตัดเป็นท่อนใน ยาวเพียงพอต่อการจักสาน นำมาฟึง แดดเพื่อป้องกันการหดตัว นำจักสาน แล้วนำมาสานตามความต้องการ	มณฑล กองแถวทอง, “เครื่องจักสานกะเหรี่ยง กาญจนบุรี” ใน สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคกลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ธนาคารไทย พาณิชย์, ๒๕๕๒, หน้า ๑๐๕๒-๑๐๕๕.
๓.	เครื่องประดับนิล	กลุ่มเจียรไนนิลบ้านทุ่งสมอ คุณพะเยาว์ มีเท (๐ ๖๑๗๑ ๘๕๗๔) ๓๖/๒ หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่งสมอ ตำบลทุ่ง สมอ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๔๐	www.thaitambon.com
๔.	ผ้าทอด้วยกี่กระตุก	กลุ่มแม่บ้านหนองขาว นางดาวเรือง เขียวฮ้อย (๐๑-๘๘๐๐๗๕๓) หมู่ ๑ ต.หนองขาว อ.ท่าม่วง จ. กาญจนบุรี ๗๑๑๑๐	www.thaitambon.com
๕.	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มสตรีอาสาพัฒนา ต.หนองโสน	www.thaitambon.com

		นางละเอียด ปทุมสุข (๐๓๔-๕๖๖๓๒๕,๐๑-๕๔๔๒๒๐๖) ๒๑ หมู่ที่ ๑ บ้านหนองโสน ต.หนองโสน อ.เลาขวัญ จ.กาญจนบุรี ๗๑๒๑๐	
๖.	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มแม่บ้านเลาขวัญ	กลุ่มทอผ้าบ้านเลาขวัญ นางกาหลง สัมภรณ์ (๐๓๔) ๕๖๖-๑๓๕) ๑๑๒/๒ หมู่ ๑ ต.เลาขวัญ อ.เลาขวัญ จ.กาญจนบุรี ๗๑๒๑๐	www.thaitambon.com
๗.	ผ้าทอมือ	กลุ่มสตรีสหกรณ์ทอผ้าบ้านบ่อเงิน คุณปัทมา ปทุมสูตร (๐ ๕๐๑๕ ๔๕๕๕ , ๐ ๓๕๖๕ ๑๑๕๑) ๑๕ หมู่ ๑๑ บ้านบ่อเงิน ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐	www.thaitambon.com
๘.	หัตถกรรมผ้าไหมบาติก	ศูนย์ศิลปหัตถกรรมผ้าไหมบาติก นางวิไลพร เกติวิเศษสิงห์ (๐ ๓๔๕๘ ๑๓๐๖ , ๐ ๑๕๘๖ ๑๕๗๒) เลขที่ ๑๕/๒ หมู่ ๑๔ บ้านช่องด่าน ตำบลช่องด่าน อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๖๐	www.thaitambon.com
๙.	ผ้าทอมือตำบลท่าล้อ	กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง คุณน้ำจวน ไพศาลย์ (๐๓๔ ๕๑๔๗๖๒) เลขที่ ๕๒ หมู่ที่ ๒ บ้านท่านกเอี้ยง ตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๑๐	www.thaitambon.com
๑๐.	หัตถกรรมจากรากไม้	กลุ่มหัตถกรรมรากไม้ นายทรงวิทย์ สมโตดา (๐๑ ๕๗๑-๒๔๕๓) เลขที่ ๑๔ หมู่ ๕ บ้านหนองกร่าง ต.หนองปลาไหล อ.หนองปรือ จ.กาญจนบุรี ๗๑๒๒๐	www.thaitambon.com

๑๑.	เปลญวน	กลุ่มอาชีพสตรีถักเปลญวน นางลำยอง ตะพัง (๐๑ ๔๓๔- ๘๓๑๗,๕๑๘,๔๕๓๔) เลขที่ ๒๕๕ หมู่ ๑ บ้านพังตรุ ต.พังตรุ อ. พนมทวน จ.กาญจนบุรี ๗๑๑๔๐	www.thaitambon.com
๑๒.	- ผ้าทอ	กลุ่มผ้าทอ คุณอุไร แฝงเพชร (๐๕ ๕๖๓๐๘๕๕) เลขที่ ๑๒๕ หมู่ที่ ๖ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๔๐	www.thaitambon.com
๑๓.	- หัตถกรรมจากรากไม้	กลุ่มหัตถกรรมจากรากไม้ นายสมพงษ์ หงษ์เวียงจันทร์ (๐๓๔ ๕๑๕๒๘๔) เลขที่ ๑ หมู่ ๑๕ บ้านห้วยผาก ต.หนอง ปรือ อ.หนองปรือ จ.กาญจนบุรี ๗๑๒๒๐	www.thaitambon.com
๑๔.	- เครื่องประดับนิล	กลุ่มศูนย์ฝึกวิชาชีพเจียรไนนิล คุณกิมไฉ่ สิริพฤกษา (๐ ๓๔๕๑ ๒๑๔๔ , ๐ ๑๘๕๘ ๘๘๓๓) ๒๘๔/๓๑ บ้านเหนือ ถนนแสงชูโต (ใกล้โรงแรมริเวอร์แคว) ตำบลบ้าน เหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๕.	- เครื่องดนตรีไทย	กลุ่มเครื่องดนตรีไทย นายสมชัย ชำพาลี (๐๑ ๒๑๓๔๓๕๖, ๕๑๓๓๖๓๒) ๔๕ หมู่ ๓ บ้านเขาปูน ต.หนองหญ้า อ. เมือง จ.กาญจนบุรี ๗๑๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๖.	- ผ้าพื้นเมืองหนองขาว	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองหนองขาว นางประเสริฐ บัวทอง ((๐๓๔) ๕๘๖๐๘๗) ๔๖ หมู่ ๑ บ้านหนองขาว ต.หนองขาว	www.thaitambon.com

		อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี	
๑๗.	- มังกรจากขี้เลื่อยขัด	กลุ่มศิลปประดิษฐ์ นายประดิษฐ์ คิษฐ์คำเหมาะ (๐๕- ๕๒๓๖๒๖๓) ๓๗/๔ หมู่ที่ ๖ บ้านทุ่งศาลา ตำบลบ้าน เก่า อำเภอเมืองฯ จังหวัดกาญจนบุรี	www.thaitambon.com
๑๘.	- เครื่องหอมของชำร่วย	กลุ่มหัตถกรรมเครื่องหอม ของชำร่วย นางประภัสสร เรืองพยุหศักดิ์ (๐๓๔ ๕๑๒๘๖๘) ๗๑/๖ หมู่ ๕ บ้านห้วยนา ตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๙.	- ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มอาชีพทำไม้กวาด (๐๓๔ ๕๓๑๓๐๔ (อบต.ทุ่งกระบี่)) หมู่ ๖ ตำบลทุ่งกระบี่ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๒๑๐	www.thaitambon.com
๒๐.	- ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มไม้กวาดบ้านห้วยกบ นายคำย เฟื่องอุ่น (๐๓๔ ๕๑๕๓๑๕) ๔๐ หมู่ ๔ บ้านห้วยกบ ต.หนองลู อ.สังข ละบุรี จ.กาญจนบุรี ๗๑๒๔๐	www.thaitambon.com
๒๑.	- หัตถกรรมผ้า	กลุ่มหัตถกรรมผ้าบ้านรางขอม นางสาวบุญลาภ จันทร์เข้ม () ๑๗๓ หมู่ที่ ๘ บ้านรางขอม ตำบลหนอง โรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๔๐	www.thaitambon.com
๒๒.	- รังไหม	กลุ่มศิลปอาชีพ (เลี้ยงไหม) (๐๓๔ ๕๕๕๕๑๔ (พัฒนาชุมชนอำเภอ)) หมู่ ๑ ตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอดง ภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๘๐	www.thaitambon.com
๒๓.	- เฟอร์นิเจอร์ไม้สักทอง	กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้สักทอง คุณขวัญหล้า กัณเฑาะวงศ์ (๐ ๓๔๕๑ ๕๐๖๒) ๗๑/๒ หมู่ที่ ๖ บ้านไร่ ตำบลห้วยเขย่ง	www.thaitambon.com

		อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๘๐	
๒๔.	- เฟอร์นิเจอร์จากรากไม้	กลุ่มหัตถกรรมรากไม้ นายวันชัย มโนรม (๐๓๔ ๕๘๓๑๕๐, ๐๕ ๒๓๑๘๑๗๓) หมู่ ๒ บ้านปากชะตหนองบัว ตำบลหนอง ฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๒๑๐	www.thaitambon.com
๒๕.	- รูปหอม	กลุ่มอาชีพบ้านบะลังกา (๐๕ ๕๒๓-๕๑๐๑) ๓๔/๑ หมู่ ๘ ตำบลหนองปลิง อำเภอเลา ขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๒๐	www.thaitambon.com
๒๖.	- เครื่องจักสาน	กลุ่มจักสานตำบลลิ้นถิ่น นายสมบุญ พวงสุวรรณ (๐๑ ๕๑๗๘๖๒๕) ๒๑ หมู่ ๖ บ้านหนองเจริญ ต.ลิ้นถิ่น อ. ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี ๗๑๑๘๐	www.thaitambon.com
๒๗.	- ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาด นางปราณี จามะรีย์ (๐๓๔ ๕๕๕๕๑๔ (พัฒนาชุมชนอำเภอ)) ๑๓/๕ หมู่ ๑ บ้านห้วยเสือ ต.ชะแล อ.ทอง ผาภูมิ จ.กาญจนบุรี ๗๑๑๘๐	www.thaitambon.com
๒๘.	- ผ้าประดิษฐ์ลาย พื้นเมือง (กะเหรี่ยง)	กลุ่มอาชีพสตรีชาวกะเหรี่ยง (๐๓๔ ๕๕๕๕๑๔ (พัฒนาชุมชนอำเภอ)) บ้านทิพเย หมู่ ๓ ตำบลชะแล อำเภอทอง ผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๘๐	www.thaitambon.com
๒๙.	- เครื่องประดับนิลและ พลอย	ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์สหกรณ์จังหวัด กาญจนบุรี คุณชูชีพ วิสุทธาภรณ์ (๐๓๔ ๖๒๔๒๖๑,๐๑๘๕๘-๕๕๖๓) ๔๑๕ ถนนแม่น้ำแคว ต.ท่ามะขาม อ. เมือง จ.กาญจนบุรี ๗๑๐๐๐	www.thaitambon.com

๓๐.	- ผลิตภัณฑ์จักสานจาก ผักตบชวา	กลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวา นายโกศล พูลศิริ (๐๓๔-๖๕๘๒๕๔) ๘๒/๓ หมู่ที่ ๓ บ้านคันลำไย ตำบลบ้าน ใหม่ อำเภอกำแพง จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๑๐	www.thaitambon.com
๓๑.	- จักสาน	กลุ่มจักสาน นายขจรศักดิ์ ชำนาญกิจ (๐๓๔- ๖๕๘๓๔๓) ตำบลท่าตะคร้อ อำเภอกำแพง จังหวัด กาญจนบุรี	www.thaitambon.com
๓๒.	- มีด	กลุ่มตีมีด นายเต็ม ขาวเป็นไข (๐๕๕๔๕๕๕๕) เลขที่ ๑๐๐ หมู่ที่ ๑๑ บ้านวังสมบุญ ตำบลวังไผ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัด กาฬสินธุ์	www.thaitambon.com
๓๓.	- ผ้าทอยกดอกตำบลราง สาตี	กลุ่มแม่บ้านเกษตรทอผ้าตำบลราง สาตี นางอุทัย จิตต์หาญ (๐๕-๘๕๘๑๑๓๕) เลขที่ ๕๕/๔ หมู่ที่ ๑๑ บ้านไทรงาม ตำบลรางสาตี อำเภอกำแพง จังหวัด กาญจนบุรี ๗๑๑๑๐	www.thaitambon.com
๓๔.	- ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ คุณ กัญญา ประกอบแก้ว (๐๓๔ ๕๕๑- ๗๗๕, ๐๕ ๕๕๗-๗๔๐๘) ๑๕ หมู่ ๑ ต.ท่ามะกา อ.ท่ามะกา จ. กาญจนบุรี ๗๑๑๒๐	www.thaitambon.com
๓๕.	- เครื่องประดับจากแร่ เหล็กเขมอิมคริม	กลุ่มเจียรไนแร่เขมอิมคริม น.ส.รุ่งสไบ มุลประหัส (๐๑ ๐๑๖๕๖๐๔, ๐๕ ๐๘๘๒๘๘๐) ๗๒ หมู่ ๑ บ้านหนองแกใน ตำบลหนอง รี อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๒๒๐	www.thaitambon.com
๓๖.	- ชาเขียวใบหม่อน	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองเต็งก้าวหน้า	www.thaitambon.com

	- ผ้าทอไหมประดิษฐ์ บ้านหนองเต็ง - ผ้าบาติก	คุณขวัญจิต นพรัตน์วรภรณ์ (๐ ๑๒๗๕ ๒๑๗๑ , ๐ ๑๓๔๑ ๘๒๖๓) ๕๕ หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองเต็ง ตำบลหลุม รัง อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๖๐	
๓๗.	- เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มหัตถกรรมเบญจรงค์ห้วยเหนียว คุณบุษกร จุ่นอยู่ (๐ ๑๗๕๕ ๔๐๖๘) ๘๕/๑ หมู่ที่ ๑ บ้านห้วยเหนียว ตำบล ห้วยเหนียว อำเภอกำแพงแสน จังหวัด กาญจนบุรี ๗๑๑๒๐	www.thaitambon.com
๓๘.	- ครีมขัดแผ่น CD - แปรงเช็ดรถ - ไม้ถูพื้นไฮเทค	กลุ่มพัฒนาอาชีพบ้านทุ่งทอง คุณจันทร์เพ็ญ จรูญรัตน์ (๐๓๔ ๖๑๒๔๗๐, ๐๑ ๕๕๕๕๕๐๑, ๕๖๒๓๑๘๘) ๕๕/๑๔ หมู่ ๔ บ้านทุ่งทอง ถนนทุ่งทอง- กร่างทอง ต.ทุ่งทอง อ.ท่าม่วง จ. กาญจนบุรี ๗๑๑๑๐	www.thaitambon.com
๓๙.	- ผ้าทอไหมประดิษฐ์	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านหลังเขา นางสมหมาย ไหญ่ขี้ (๐๕- ๕๔๘๓๕๒๘) ๓๓ หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองกร่าง อำเภอบ่อ พลอย จังหวัดกาญจนบุรี	www.thaitambon.com
๔๐.	- ผ้าฝ้ายทอมือ	กลุ่มอาชีพทอผ้าฝ้ายบ้านรางวาลย์ นางสุนันทา สุวรรณประเสริฐ และนาง วงเดือน ปาอ่อน (๐๓๔ ๖๓๕๑๕๘, ๐๑ ๔๕๓-๗๗๔๒) เลขที่ ๓๔/๒ หมู่ที่ ๓ บ้านรางวาลย์ ต.ท่า เสา อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี ๗๑๑๒๐	www.thaitambon.com
๔๑.	- ดอกไม้แห้งประดิษฐ์	กลุ่มอาชีพจัดทำดอกไม้แห้ง นางสุรีพร เจริญสมบัติ (๐๑ ๘๒๐๗๕๕๐) เลขที่ ๕๕/๑๐ หมู่ที่ ๔ บ้านหนองสอง	www.thaitambon.com

		ดอน ตำบลแก่งเสี้ยน อำเภอเมือง จังหวัด กาญจนบุรี ๗๑๐๐๐	
๔๒.	- ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ก้านกล้วย	กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาตำบลท่าไม้ นางสาวเจริญขวัญ เกตุเพชร (ผู้จัดทำ ข้อมูล) (๐๓๔ ๕๔๒๕๐๘) เลขที่ ๖/๒ หมู่ ๗ ต.ท่าไม้ อ.ท่ามะกา จ. กาญจนบุรี ๗๑๑๒๐	www.thaitambon.com
๔๓.	- ดอกไม้ประดิษฐ์ดิน หอม	คุณนริตา เจริญวรรณ์ (๐๑ ๗๓๖๕๑๔๑ , ๐๖ ๑๖๘๓๓๖๑) ๕๓/๑๐ หมู่ ๕ บ้านห้วยนา ตำบลปาก แพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๐๐๐	www.thaitambon.com
๔๔.	- เข่ง	คุณวินัย ทองคำ (๐ ๑๕๔๔ ๑๕๑๐) ๓๔/๑ หมู่ที่ ๘ บ้านพะลังกา ตำบลหนอง ปลิง อำเภอลำลูกขัน จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๒๑๐	www.thaitambon.com
๔๕.	- ผ้าทอเบื้องต้น	นายจำเนียร ดีทุ่ง (๐๑ ๑๕๔๐๕๗๒, ๐๑ ๒๕๕๐๓๐๒) ๑๑๑ หมู่ ๑ บ้านเขาช้าง ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๕๐	www.thaitambon.com
๔๖.	- เข่ง	คุณสหัสสนัย ชัยรงค์ (๐ ๑๘๔๗ ๔๕๑๒ , ๐ ๓๔๕๗ ๔๐๕๗) ๒๕๕/๑ หมู่ที่ ๔ บ้านแก่งแคบ ถนนลาด หลั้ว-เอราวัณ ตำบลท่ากระดาน อำเภอ ศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๒๕๐	www.thaitambon.com
๔๗.	- เฟอร์นิเจอร์หวายและ ผักตบชวา	คุณจำเนียร จันทร์อ่อน (๐ ๑๐๑๒ ๘๖๓๔) ๕๔ หมู่ที่ ๘ บ้านห้วยน้ำใส ถนนอุททอง ตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัด กาญจนบุรี ๗๑๐๐๐	www.thaitambon.com
๔๘.	- เบลูจังก์ทำลื้อ	คุณโสภณ แสงเพชร (๐ ๗๘๐๕ ๕๔๘๕)	www.thaitambon.com

		๑๓๘/๑ หมู่ที่ ๕ บ้านสระจันทอง ตำบล สระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัด กาญจนบุรี ๗๑๑๒๐	
๔๙.	- ผลิตภัณฑ์ผ้าชี	คุณกาญจนา วงกรณ์ (๐ ๙๕๔๗ ๐๓๒๕) ๕๕ หมู่ที่ ๔ บ้านวังไผ่ ตำบลวังไผ่ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐	www.thaitambon.com
๕๐.	- มะขมเม็ดคินเฟา	คุณสมเดช นุชชานา (๐ ๖๑๖๕ ๒๒๕๘ , ๐ ๓๔๕๘ ๓๒๔๘) ๒๗๔/๑ หมู่ที่ ๑ บ้านหนองฝ้าย ตำบล หนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัด กาญจนบุรี ๗๑๒๑๐	www.thaitambon.com
๕๑.	- เครื่องเบญจรงค์	นายกรณ์ ยิ่งธนาภิ (๐๑ ๙๔๔๑๕๘๗) ๙๘/๙ หมู่ ๑ ตำบลหนองหญ้า อำเภอ เมือง จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๒.	- เครื่องประดับนิล	คุณบังเอิญ ดีคำ (๐ ๓๔๕๗ ๑๓๔๕ , ๐ ๗๐๕๘ ๗๗๕๔) ๒๕๒/๒ หมู่ที่ ๗ บ้านหนองปลิง ตำบล คอนแสลง อำเภอห้วยกระเจา จังหวัด กาญจนบุรี ๗๑๑๗๐	www.thaitambon.com
๕๓.	- ดอกไม้ประดิษฐ์จาก เปลือกข้าวโพด	คุณวิไลพร เกตวิเศษสิงห์ (๐ ๑๙๘๖ ๑๙๗๒) ๑๑๘/๗ หมู่ที่ ๑ บ้านบ่อพลอย ตำบล ช่องด่าน อำเภอบ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี ๗๑๑๖๐	
๕๔.	เบญจรงค์ลายไทย	กลุ่มเบญจรงค์ลายไทย คุณพงษ์ศักดิ์ พิลาสกุล (๐ ๑๗๙๔ ๗๔๘๓) ๖๖/๑๘ หมู่ที่ ๑ ตำบลห้วยเหนือ อำเภอด่านมะกา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๒๐	www.thaitambon.com
๕๕.	นิล	กลุ่มเจียรไนนิลบ้านวังไพลิน	www.thaitambon.com

		คุณสุนทร ทรัพย์ถาวรชัย (๐ ๖๓๒๑ ๔๐๕๖ , ๐ ๗๕๒๒ ๓๖๔๑) ๘๒/๒ หมู่ที่ ๑๑ บ้านวังไพลิน ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี ๗๑๑๖๐	
๕๖.	ไม้ไผ่และดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่และดอกไม้ประดิษฐ์ คุณศิริจันทร์ เชียงฝุง (๐ ๑๗๖๓ ๗๘๗๓) ๕๑ หมู่ที่ ๗ บ้านตะวัน ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๖๐	www.thaitambon.com
๕๗.	ตุ๊กตาขี้จัก	กลุ่มตุ๊กตาขี้จักสื่อสรวนธรรมไทย คุณจุฬาร ประเสริฐถาก (๐ ๕๑๖๖ ๔๕๐๕ , ๐ ๓๔๕๗ ๕๐๖๐) ๒๐ หมู่ที่ ๘ บ้านคอนสมบูรณ์ ถนน กาญจนบุรี-อุททอง ตำบลพนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๔๐	www.thaitambon.com
๕๘.	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มประทุมทองเบญจรงค์ คุณภาณุพงศ์ ประทุมสูตร (๐ ๓๔๕๗ ๖๓๒๕) ๒๘ หมู่ที่ ๖ บ้านหนองจั่วไถ่ ตำบลหนองโสน อำเภอกาญจนบุรี จังหวัด กาญจนบุรี ๗๑๒๑๐	www.thaitambon.com
๕๙.	แข่ง	กลุ่มสานแข่ง เลขที่ ๔๘ หมู่ ๔ ต.วังเย็น อ.เมือง จ. กาญจนบุรี ๗๑๐๐๐	www.thaitambon.com
๖๐.	ผ้าทอพื้นเมือง	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านท้ายเหมือง นางจันทรา พรหมรัตน์ (๐๑-๕๔๔๖๖๓๔) หมู่ที่ ๑ บ้านบึงดี ถนนวังไพร-ท้ายเหมือง ต.บึงดี อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี	www.thaitambon.com

		๗๑๑๕๐	
๖๑.	เครื่องจักสาน	กลุ่มจักสาน นางระอ อจูน (๐๕-๕๑๓๒๒๓๓) ๑๕๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลวังกระแจะ อำเภอ ไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	www.thaitambon.com
๖๒.	เครื่องหวาย	กลุ่มหวายกาญจนฯ คุณอดิศักดิ์ โพธิ์อินทร์ (๐ ๑๖๑๒ ๕๕๓๕ , ๐ ๓๔๖๔ ๔๑๑๐) ๓๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองตากยา อำเภอ ท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๐๐๐	www.thaitambon.com
๖๓.	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มเบญจรงค์ทำลื้อ คุณสุรภา สงวนศักดิ์ (๐ ๓๔๕๑ ๔๔๖๖) ๑๐๐/๕-๖ หมู่ที่ ๑ บ้านทำลื้อ ถนนแสงชู โต ตำบลทำลื้อ อำเภوتاม่วง จังหวัด กาญจนบุรี ๗๑๐๐๐	www.thaitambon.com
๖๔.	เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มผลิตมะขมเม็ดดินเผา คุณวิษณุ อัมฤทธิ์ (๐ ๕๗๗๕ ๑๕๖๘) ๗๗ หมู่ที่ ๔ ตำบลพระแท่น อำเภอท่า มะกา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๓๐	www.thaitambon.com

งานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ. จันทบุรี รวบรวมได้ ๑๕ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	จักสาน	กลุ่มจักสาน นางลัดดา คีรีพิทักษ์ ๘/๔ หมู่ ๔ ต.พลวง กิ่ง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	www.thaitambon.com
๒.	อัญมณี	กลุ่มผู้ผลิตอัญมณีตำบลบางกะจะ นางเจตนา ขำเซย (๐๓๕ ๓๕๑๐๗๒) ๑๒๕ หมู่ ๑ ตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัด จันทบุรี ๒๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๓.	ผลิตภัณฑ์จาก เปลือก	กลุ่มสตรีทอเสื่อกกเขาน้อยท่าแฉลบ นางเรณู จิตต์สงวน (๐๓๕ ๓๕๑๒๐๘) ๗๐/๑ หมู่ ๕ บ้านเขาน้อยท่าแฉลบ ตำบลบางกะ จะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๔.	อัญมณี	ชมรมผู้ค้าอัญมณีจันทบุรี(ร้านบัวสุวรรณเพชร พลอย) คุณปัญญา บัวสุวรรณ (๐๓๕ ๓๔๐๔๕๕, ๐๓๕ ๓๑๒๗๖๑) ๒๑/๒๑๒๒ ถ.เจมส์ทาวน์ ต.จันทนิมิต อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๕.	ผลิตภัณฑ์และ สิ่งประดิษฐ์ ต่างๆจากเปลือก	กลุ่มเกษตรกรทำเสื่อกกบางสระแก้ว คุณสุริยา แก่นจันทร์ (๐๓๕ ๔๕๐๕๘๗ , ๐๑๔๕๕๘๖๘๗) ๖ หมู่ที่ ๕ บ้านล่าง ตำบลบางสระแก้ว อำเภอ แหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ๒๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๖.	ผลิตภัณฑ์จาก เปลือก	กลุ่มสตรีทอเสื่อกกบ้านเสม็ดงาม หมู่ ๑๑ คุณจารุวรรณ เจริญงาม (๐๓๕ ๔๕๔๓๓๓, ๔๕๔๓๒๑(ที่ศูนย์ฯ)) ๖๑/๑ หมู่ ๑๑ บ้านเสม็ดงาม ต.หนองบัว อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๗.	ผลิตภัณฑ์เสื่อ กก	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหมู่ ๓ นางเส็ง อยู่สุขศรี (๐๓๕ ๓๓๓๗๕๕)	www.thaitambon.com

		๓๗ หมู่ ๓ ต.เกาะขวาง อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐	
๘.	หุ้ชชะมวง กระป๋อง	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองนารายณ์ นางบุพา นิยมวานิช (๐๓๕ ๓๒๒๕๒๔, ๐๑ ๖๕๔๐๗๗๘) ๓๑/๑ หมู่ ๑ ต.คลองนารายณ์ อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๙.	ผลิตภัณฑ์จาก เสือกก	กลุ่มสตรีทอเสือกกบ้านเสม็ดงาม หมู่ ๑๐ นางจุไรรัตน์ สรรพสุข (๐๓๕ ๔๕๔๐๒๓) หมู่ ๑๐ ต.หนองบัว อ.เมือง จ.จันทบุรี	www.thaitambon.com
๑๐.	ดอกไม้ ประดิษฐ์จากต้น โสน	กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้จากต้นโสนบ้านพลงใหญ่	www.thaitambon.com
๑๑.	ดอกไม้ ประดิษฐ์	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์สตรีอาสา	www.thaitambon.com
๑๒.	เรือจำลอง	กลุ่มเรือจำลอง~ ดาบตำรวจสมพงษ์ นักเสืง (๐๕ ๒๔๘๓๔๒๕) ๒/๑๑ หมู่ ๑๐ ต.บางกะจะ อ.เมืองจันทบุรี จ. จันทบุรี ๒๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๓.	ภาพจำลอง โลหะปฏิม กรรม	กลุ่มภาพจำลองโลหะปฏิมกรรม นายสมชาย ชุธรรม (๐๓๕ ๓๗๓๐๕๐) ๔๓/๘ หมู่ ๗ ต.ซากไทย กิ่ง อ.เขาคิชฌกูฏ จ. จันทบุรี ๒๒๒๑๐	www.thaitambon.com
๑๔.	กล้วยไม้ ประดิษฐ์	กลุ่มกล้วยไม้ประดิษฐ์ นางจำปา แวงสุวรรณ (๐๑ ๗๘๒๕๐๓๑) ๕ หมู่ ๕ ตำบลพลวง กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ๒๒๒๑๐	www.thaitambon.com
๑๕.	เสือกกบางสระ เก้	กลุ่มผลิตเสือกกบางสระเก้ นางมะลิ แก่นจันทร์ (๐๓๕ ๔๕๐๔๕๖) ๕/๓ หมู่ ๒ ตำบลบางสระเก้ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ๒๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๑๖.	หวมกถักจาก	กลุ่มหวมกถักจากกก	

	กก	นางน้ำผึ้ง สอนนิสิต (๐๓๕๓๖๗๗๐๔) ๑๐๒ หมู่ ๑ ตำบลสองพี่น้อง อำเภотаใหม่ จังหวัดจันทบุรี ๒๒๑๒๐	www.thaitambon.com
๑๗.	ผลิตภัณฑ์จาก เสือก	กลุ่มผลิตภัณฑ์เสือกกบ้านเกาะสถาน นางศศิธร แสงฐติ (๐๓๕ ๔๖๑๒๖๖) ๑๕/๑ หมู่ ๖ บ้านเกาะสถาน ตำบลมะขาม อำเภอ มะขาม จังหวัดจันทบุรี ๒๒๑๕๐	www.thaitambon.com
๑๘.	ภาพวาดสี น้ำมันบนผ้า กำมะหยี่	กลุ่มภาพวาดสีน้ำมันบนผ้ากำมะหยี่ คุณทิวา สุขชาติ (๐ ๑๕๔๕ ๗๕๑๖) ๑๔/๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลทุ่งเบญจา อำเภотаใหม่ จังหวัดจันทบุรี ๒๒๑๗๐	www.thaitambon.com
๑๙.	ดอกไม้ ประดิษฐ์จากดิน ไทย	กลุ่มผลิตภัณฑ์ดอกไม้ปั้นจากดินไทย นางปวันรัตน์ ศิริพรชัย (๐๓๕๓๑๓๕๘๖ , ๐๕๐๕๕๕๑๒๓) ๕/๑๑๒ ถ.ท่าแฉลบ ต.ตลาด อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐	www.thaitambon.com

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	ผลิตภัณฑ์จากกะลา	ผลิตภัณฑ์จากกะลา เช่น กำไล กระเป๋ากะปุก โคมไฟกะลามะพร้าว กลุ่มเยาวชนทำผลิตภัณฑ์ กะลามะพร้าว ๘๐ หมู่ ๕ บ้านแสง ต.หนองยาว อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๑๒๐ ติดต่อ : นายวิรัตน์ ทิพย์ภูจอม โทร : ๐๓๘ ๕๕๑๘๗๐, ๐๖ ๒๕๗๐๕๑๕, ๐๖ ๑๔๔๑๓๘๔ e-mail : cdchachoengsao@se-ed.net	www.thaitambon.com
๒.	ผลิตภัณฑ์จากไม้และเขาสัตว์	ผลิตภัณฑ์จากไม้และเขาสัตว์ กิ๊ปปิดคัม กลุ่มอาชีพทำเครื่องประดับจากเขาและกระดูกสัตว์ ๓๗/๑ หมู่ ๓ บ้านคลองนครเนื่องเขต ต.คลองนครเนื่องเขต อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐	www.thaitambon.com
๓.	ผลิตภัณฑ์จากทองเหลือง	ผลิตภัณฑ์จากทองเหลือง ได้แก่ แจกัน กระปุก กล้องใส่ทิชชู กระเป๋ากลุ่มผลิตภัณฑ์หัตถกรรมทองเหลืองสาน ๕๖ หมู่ ๑๓ บ้านคลองขุดใหม่ ต.ท่าไข่ อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐ ติดต่อ : นางสาว รรรมประทีป โทร : ๐๓๘ ๕๑๓๘๕๗, ๐๑ ๕๓๕๕๕๕๔๒, ๐๕ ๕๓๓๕๒๕๕ โทรสาร : ๐๓๘ ๘๑๗๑๐๖ e-mail : info@nsbrass.com, nichapat.ak@chaiyo.com	www.thaitambon.com
๔.	กระเป๋ากะลามะพร้าว	กระเป๋ากะลามะพร้าว (OTOP) ขนาด (Size : cm) กว้าง ๑๐ เซนติเมตร ยาว ๑๕ เซนติเมตร สูง ๑๗ เซนติเมตร น้ำหนัก (Weight : g)	www.thaitambon.com

		๒๑๖ กรัม วัตถุดิบที่ใช้ กะลามะพร้าว, กาว, ไม้ กลุ่มเยาวชนทำผลิตภัณฑ์ กะลามะพร้าว ๘๐ หมู่ ๕ บ้านแก้ง ต.หนองขาว อ.พนม สารคาม จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๑๒๐ ติดต่อ : นายวิรัตน์ ทิพย์ภูจอม โทร : ๐๓๘ ๕๕๑๘๗๐, ๐๖ ๒๕๗๐๕๑๕, ๐๖ ๑๔๔๑๓๘๔ e-mail : cdchachoengsao@se-ed.net	
๕.	โคมไฟกะลามะพร้าว	โคมไฟกะลามะพร้าว (OTOP) ขนาด (Size : cm) กว้าง ๑๖ เซนติเมตร ยาว ๑๖ เซนติเมตร สูง ๓๐ เซนติเมตร น้ำหนัก (Weight : g) ๖๗๕ กรัม วัตถุดิบที่ใช้ กะลามะพร้าว, กาว, ไม้, หลอดไฟ กลุ่มเยาวชนทำผลิตภัณฑ์ กะลามะพร้าว ๘๐ หมู่ ๕ บ้านแก้ง ต.หนองขาว อ.พนม สารคาม จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๑๒๐ ติดต่อ : นายวิรัตน์ ทิพย์ภูจอม โทร : ๐๓๘ ๕๕๑๘๗๐, ๐๖ ๒๕๗๐๕๑๕, ๐๖ ๑๔๔๑๓๘๔ e-mail : cdchachoengsao@se-ed.net	www.thaitambon.com
๖.	ขาคังไม้/ขาคังตะเกียง	ทำจากไม้ไผ่ส่วนบนสานเป็นรูปคล้าย กลองยาว ส่วนบนส่วนล่างสานเป็นรูป วงกลมแบนเพื่อเป็นขาคัง มี ๓ ขนาด คือ ขนาดใหญ่ กลาง เล็กกลุ่มจักสานไม้ไผ่ ม. ๖ ๗๗ บ้านหนองปรือ ม.๖ ต.ท่าทองกลาง อ.บางคล้า จ.ฉะเชิงเทรา ติดต่อ : นายสม ถัมเจริญ โทร : ๐๓๘-๕๑๗๖๒๖	www.thaitambon.com

๗.	กระถางต้นไม้	กระถางต้นไม้กลาง กระถางต้นไม้กลาง ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๘.	กระถางต้นไม้	กระถางต้นไม้ใหญ่ กระถางต้นไม้ใหญ่ ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๙.	กระบุงทองเหลืองจัก สาน	กระบุงทองเหลืองจักสาน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๑๐.	กระปุกกลม	กระปุกกลม ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๑๑.	กระปุกกลมทองเหลือง	กระปุกกลมทองเหลือง ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๑๒.	กระปุกกลมทองเหลือง	กระปุกกลมทองเหลือง ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๑๓.	กระปุกกลมทองเหลือง	กระปุกกลมทองเหลือง (๑๑๘๔๘) ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๑๔.	กระเป๋ากะลามะพร้าว	กระเป๋ากะลามะพร้าว (OTOP) ตำบล หนองยาว อำเภอพนมสารคาม จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๑๕.	กระถางต้นไม้เล็ก	กระถางต้นไม้เล็ก ตำบลท่าไข่ อำเภอ เมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๑๖.	กระบุง	เป็นเครื่องจักสานที่ทำด้วยไม้ไผ่ ใช้ สำหรับใส่สิ่งของต่างๆ ตำบลคูยาศมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๑๗.	กระปุก	กระปุก ตำบลหนองยาว อำเภอพนมสาร คาม จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๑๘.	กระปุกกลมทองเหลือง	กระปุกกลมทองเหลือง ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๑๙.		กระเป๋าลือสุภาพสตรี ทำจากหนังเทียมสี และลวดลายสวยงาม รูปแบบทันสมัยมี ความคงทน ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะ กง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๒๐.		กรอบรูปจากกะลามะพร้าว กรอบรูปจาก	www.thaitambon.com

		กะลามะพร้าว (๓๕๕๐) ตำบลหนองยาว อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา	
๒๑.	กระเจาดก้านมะพร้าว ๒ ขอบ	กระเจาดก้านมะพร้าว ๒ ขอบ ตำบล แหลมประคู้ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๒๒.	กระเจาดก้านมะพร้าว	กระเจาดก้านมะพร้าว (๑๕๕๕๕) ตำบลท่าไข่ อำเภอมะขาม จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๒๓.	กระเจาดก้านมะพร้าว ๔ นิ้ว ทองเหลืองสาน	กระเจาดก้านมะพร้าว ๔ นิ้ว ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ทองเหลืองสาน (๑๕๕๕๕) ตำบลท่าไข่ อำเภอมะขาม จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๒๔.	กระเจาดก้านมะพร้าว	กระเจาดก้านมะพร้าว เป็นเครื่องจักสานที่ทำ ด้วยหลายและวัสดุธรรมชาติใช้สำหรับ จัดเป็นกระเจาดก้านมะพร้าวในโอกาสต่างๆ ตำบลคูยขาว อำเภอสนามชัยเขต จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๒๕.	กระเจาดก้านมะพร้าว	กระเจาดก้านมะพร้าว ตำบลบางสมัคร อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๒๖.	กระเจาดก้านมะพร้าว	กระเจาดก้านมะพร้าว ตำบลบางสมัคร อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๒๗.	กระเจาดก้านมะพร้าว	กระเจาดก้านมะพร้าว ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ทองเหลืองสาน (๑๕๕๕๕) ตำบลท่าไข่ อำเภอมะขาม จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๒๘.	กระเจาดก้านมะพร้าว	กระเจาดก้านมะพร้าว ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ทองเหลืองสาน ตำบล หน้าเมือง อำเภอมะขาม จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๒๙.	กระเจาดก้านมะพร้าวแปด เหลี่ยม	กระเจาดก้านมะพร้าวแปดเหลี่ยม ตำบล แหลมประคู้ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๓๐.	กระเจาดก้านมะพร้าว	กระเจาดก้านมะพร้าว ตำบลบางสมัคร อำเภอ บางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๓๑.	กระเจาดก้านมะพร้าว	กระเจาดก้านมะพร้าว (๒๓๖๔๔)(OTOP) ตำบลบางสมัคร อำเภอบางปะกง จังหวัด	www.thaitambon.com

		ฉะเชิงเทรา	
๓๒.	เขาสัตว์แกะสลักรูปไก่	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๓๓.	เขาสัตว์แกะสลักรูปไก่	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๓๔.	เขาสัตว์แกะสลักรูปไก่	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๓๕.	เขาสัตว์แกะสลักรูปช้าง	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๓๖.	เขาสัตว์แกะสลักรูปช้าง	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๓๗.	เขาสัตว์แกะสลักรูปช้าง	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๓๘.	เขาสัตว์แกะสลักรูปช้าง ก้มหน้า	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๓๙.	เขาสัตว์แกะสลักรูปช้างชู งวง	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๔๐.	เขาสัตว์แกะสลักรูปเต่า	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๔๑.	เขาสัตว์แกะสลักรูปเต่า	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๔๒.	เขาสัตว์แกะสลักรูปที่ เลียนปากกา	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๔๓.	เขาสัตว์แกะสลักรูปนก เหยี่ยว	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๔๔.	เขาสัตว์แกะสลักรูปนก เหยี่ยว	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๔๕.	เขาสัตว์แกะสลักรูปนก ฮูก	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๔๖.	เขาสัตว์แกะสลักรูปนก ฮูก	ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com

๔๗.	แจกันทองเหลืองจักสาน	ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๔๘.	แจกันทองเหลืองจักสาน	ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๔๙.	แจกันทองเหลืองจักสาน	ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๕๐.	แจกันทองเหลืองจักสาน	ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๕๑.	แจกันทองเหลืองจักสาน	ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๕๒.	แจกันทองเหลืองสาน	ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๕๓.	แจกันน้ำเต้าเงินพันด้วย มังกรฝุ่นไม้	ตำบลเมืองใหม่ อำเภอรสาธิต จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๕๔.	แจกันน้ำเต้าทองพันด้วย มังกรฝุ่นไม้	ตำบลเมืองใหม่ อำเภอรสาธิต จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๕๕.	แจกันบานบุรีพันด้วย มังกรฝุ่นไม้	ตำบลเมืองใหม่ อำเภอรสาธิต จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๕๖.	แจกันสนห้านพันด้วย มังกรฝุ่นไม้	ตำบลเมืองใหม่ อำเภอรสาธิต จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๕๗.	แจกันสูง ๑๑ นิ้ว	ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๕๘.	แจกันสูง ๕ นิ้ว	ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๕๙.	แจกันหกเหลี่ยมเส้นใหญ่ สานจากทองเหลือง	ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๖๐.	แจกันหยดน้ำพันด้วย มังกรฝุ่นไม้	ตำบลเมืองใหม่ อำเภอรสาธิต จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๖๑.	แจกันหยดน้ำพันด้วย มังกรฝุ่นไม้	ตำบลเมืองใหม่ อำเภอรสาธิต จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๖๒.	จักสานหมวกกล้วย	ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๖๓.	จักสานหมวกกล้วย	ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๖๔.	จากมุงหลังคา	ตำบลบางซ่อน อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๖๕.	จากมุงหลังคา	ตำบลสนามจันทร์ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๖๖.	จิ้งหรีด	ตำบลแสนภูคา อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัด	www.thaitambon.com

		ฉะเชิงเทรา	
๖๗.	แจกันกระปุกลูกพันด้วย มังกรฝุ่นไม้	ตำบลเมืองใหม่ อำเภอรสาธน์ จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๖๘.	แจกันจักสานจาก ทองเหลือง	ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๖๙.	แจกันทรงกระบอกสาน จากทองเหลือง	ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๗๐.	แจกันทรงไทยพันด้วย มังกรฝุ่นไม้	ตำบลเมืองใหม่ อำเภอรสาธน์ จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๗๑.	แจกันทรงสูง	ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๗๒.	ดอกไม้ในแจกัน	ดอกไม้ในแจกัน ตำบลบางเคียว อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๗๓.	ดอกไม้ประดิษฐ์	เป็นดอกไม้ที่ผลิตจากผ้าไหมและกระดาษ สา จัดเป็นช่อ นำไปใช้ในการตกแต่งบ้าน หรืออาคาร จำหน่ายเป็นดอก ๆ ละ ๑๐ บาท และเป็นกระถาง ๆ ละ ๔๐๐ บาท ตำบลบางขนาก อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๗๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์	ใช้ผ้าใยบัวทำโดยใช้ลวดเป็นโครง ตำบลท่าสะอ้าน อำเภอบางปะกง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๗๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก กระดาษ	ดอกกุหลาบประดิษฐ์จากกระดาษดอก ใหญ่ ทำมาจากกระดาษแกรม , กระดาษ นอก หนึ่งก้านมี ๕ ดอกใหญ่ (๗๑๒๔๕) ตำบลศาลาแดง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๗๖.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก กระดาษ	ดอกกุหลาบประดิษฐ์จากกระดาษดอกเล็ก ทำมาจากกระดาษแกรม , กระดาษนอก หนึ่งก้านมี ๑๕ ดอกเล็ก (๗๑๒๔๕) ตำบลศาลาแดง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com

๗๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาศ	ดอกไม้หลากหลายประดิษฐ์จากกระดาศดอกไม้เล็ก ทำมาจากกระดาศแกรม , กระดาศนอก หนึ่งก้านมี ๑๕ ดอกเล็ก (๗๑๒๔๕) ตำบลศาลาแดง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๗๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย	ช้างกระ (๑๕๑๑๔๗) ตำบลบางสมัคร อำเภอบางปะกง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๗๙.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ดอกกุหลาบ ในกระถาง (๑๒๑๑๔๘)(BM๓) ร้านสินค้า OTOP บุญมี แปดริ้ว อำเภอ บ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๘๐.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ดอกกุหลาบ ในกระถาง (๑๒๑๑๔๘)(BM๓) ร้านสินค้า OTOP บุญมี แปดริ้ว อำเภอ บ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๘๑.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย	แคทลียา (๑๕๑๑๔๗)(OTOP) ตำบลบ้านช่อง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๘๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย (T) www.thaitambon.com ตำบลบางสมัคร อำเภอบางปะกง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๘๓.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินหอม	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินหอม ตำบลเขาหิน อำเภอบางปะกง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๘๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว	ดอกไม้ประดิษฐ์ ทำจากผ้าใยบัว ออกแบบ เหมือนดอกไม้จริง ตำบลบางวัว อำเภอบางปะกง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๘๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว	ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว ตำบลเขาหิน อำเภอบางปะกง จังหวัด	www.thaitambon.com

		ฉะเชิงเทรา	
๘๖.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว	ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว (NP) ตำบลบางวัว อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๘๗.	ผ้าขาวม้า	ผ้าขาวม้า ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้าย ตำบลท่าตะเกียบ อำเภотаตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๘๘.	ผ้าขาวม้า	ผ้าขาวม้า ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้าย ตำบลท่าตะเกียบ อำเภотаตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๘๙.	ผ้าขาวม้า	ผ้าขาวม้า ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้าย ตำบลท่าตะเกียบ อำเภотаตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๙๐.	ผ้าขาวม้า	ผ้าขาวม้า ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้าย ตำบลท่าตะเกียบ อำเภотаตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๙๑.	ผ้าถุง	ผ้าถุง ทอจากผ้าไหม (ราคาต่อ ๑ หลา) ตำบลท่าตะเกียบ อำเภотаตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๙๒.	ผ้าปูที่นอน	มีทุกขนาดตัดเย็บด้วยความปราณีต ทนทาน ประกอบด้วยผ้าปูที่นอนและ ปลอกหมอน ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๙๓.	ผ้าฝ้าย(ผ้าขาวม้า)	ผ้าขาวม้าสำเร็จรูปที่ทอด้วยมือสามารถที่ จะสั่งทอตามที่ถูกค้าต้องการได้ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภотаตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๙๔.	ผ้าฝ้ายมัดหมี่	ผ้าฝ้ายมัดหมี่ที่ทอด้วยมือสามารถที่จะสั่ง ทอตามที่ถูกค้าต้องการได้ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภотаตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com

๘๕.	ผ้าฝ้ายลายพื้น	ผ้าพื้นที่ทำด้วยมือสามารถที่จะส่งลวดลายตามที่ถูกค้าต้องการได้ ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๘๖.	ผ้าไหม	ผ้าไหม(แบบชาย)ที่ทำด้วยมือสามารถที่จะส่งลวดลายตามที่ถูกค้าต้องการได้ ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๘๗.	ผ้าไหม	ผ้าไหม(แบบหญิง)ที่ทำด้วยมือสามารถที่จะส่งลวดลายตามที่ถูกค้าต้องการได้ ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๘๘.	ผ้าไหม	ผ้าไหมทอมือ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๘๙.	ผ้าไหมทอมือ	สีชมพู เป็นผ้าถุง ๑ ผืน ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๑๐๐.	ผ้าไหมทอมือ	สีม่วง เป็นผ้าถุง ๑ ผืน ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com
๑๐๑.	ผ้าไหมทอมือ	สีส้ม เป็นผ้าถุง ๑ ผืน ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ. ชลบุรี รวบรวมข้อมูลได้ ๘๒ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่	กลุ่มจักสานไม้ไผ่ บ้านไร่ นางบุญสม ลูกสิดา หมู่ที่ ๗ ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ. ชลบุรี	www.thaitambon.com
๒.	เครื่องจักสานพนัสนิคม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี	งานจักสานของชาวพนัสนิคมใช้หวายไม้ไผ่ พืชหรือวัสดุบางชนิดมา ทำกระซอน ตะแกรง กระพ้อม สุ่ม ไซ ลอบ คู้ม ฯลฯ รวมทั้งนำมาสานเป็นเครื่องประดับตกแต่งชนิดอื่นด้วย งานจักสานพนัสนิคม เป็นที่ยอมรับในความประณีตและงดงาม และสามารถตอบสนองการใช้งานได้อย่างหลากหลาย ปัจจุบันทำอย่างจริงจังโดยกลุ่มของนางปราณี บริบูรณ์ กรรมวิธีเริ่มจากการเลือกเนื้อไม้ การให้สี การออกแบบ และจักสาน	เจริญ ชยุติมันต์ดำรง, “เครื่องจักสานพนัสนิคม,” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๐๕๕-๑๐๖๒.
๓.	เครื่องจักสานจากก้านมะพร้าว	กลุ่มสตรีท่งน้อยพัฒนา นางมงคล พงศ์เถื่อน (๐๕ ๕๔๓๗๓๗๓) ๕๕ หมู่ ๔ ต.วัดสุวรรณ อ.บ่อทอง จ. ชลบุรี ๒๐๒๗๐	www.thaitambon.com
๔.	เฟอร์นิเจอร์จักสานจากหวายเทียม	กลุ่มหัตถกรรมบ้านท่งน้อย นางปิ่น วงศ์วันดี (๐๑๕๔๗๕๐๘๖) ๔๓ หมู่ ๔ ต.วัดสุวรรณ อ.บ่อทอง จ. ชลบุรี	www.thaitambon.com
๕.	หัตถกรรมจักสานจากไม้ไผ่	กลุ่มศูนย์ส่งเสริมฝีมือการจักสานด้วยไม้ไผ่ คุณคมกฤช บริบูรณ์ (๐๓๘ ๔๖๑๓๑๓, ๐๑ ๘๕๕๔๔๗๑)	www.thaitambon.com

		๓๖ ถ.อินทอาษา ซอย ๑ ต.พนัสนิคม อ. พนัสนิคม จ.ชลบุรี ๒๐๑๔๐	
๖.	หัตถกรรมจักสาน จากไม้ไผ่	ศูนย์พัฒนาขยายงานจักสานไม้ไผ่ นางสนม สมงาม (๐๑ ๓๐๕๗๑๗๕, ๕๔๗๔๗๒๗) ๒๕ หมู่ที่ ๗ ตำบลไร่หลักทอง อำเภอ พนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๗.	สานเจ็กิน	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต นายเจริญ พุทธิมิลินประทีป ((๐๓๘) ๔๖๒๕๖๔) ใช้สำนักงาน อบต. กุฎีไฉ เป็น สำนักงานชั่วคราว	www.thaitambon.com
๘.	แข่งปลาทู ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มแม่บ้านตำบลเกาะจันทร์ นางประทวน ศรีชัยศิริวัฒน์ (๐๖ ๐๘๘๕๑๒๐) ๑๐/๓ หมู่ที่ ๕ ต.เกาะจันทร์ กิ่ง อ.เกาะ จันทร์ จ.ชลบุรี ๒๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๙.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากใบบัว	กลุ่มสตรีพัฒนาตำบลห้วยกะปิ คุณอารีย์ ลิ้มประเสริฐ (๐๓๘ ๒๗๕๔๖๖ ๐๑ ๘๖๕๘๓๓๔) ๓๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๐.	ไม้กวาดไทย	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหินกองสามัคคี นางทองอยู่ ล้อประเสริฐ (๐๑ ๒๓๕๒๑๕๐ ,๐๑ ๓๔๔๕๗๒๖) ๕๓๘ หมู่ ๘ ต. หหนองขาม อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี ๒๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๑๑.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินไทยและผ้า ใยบัว	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ จาก ดินไทยและ ผ้าใยบัว นางรุ่งทิวา ม่วงศิริ (ประธาน) (๐๓๐๒๕๖๑๒๒,๐๑๕๗๘๐๗๑๓) ๖๑/๑๐๖ ม.๕ ต.สัตหีบ อ.สัตหีบ จ.	www.thaitambon.com

		ชลบุรี ๒๐๑๘๐	
๑๒.	จักสานไม้ไผ่	ชุมชนบ้านสวนกล้วย นายวุฒิชัย หนูเหลือง (๐๑ ๙๕๔๔๑๗๕, ๐๓๘ ๔๖๓๕๑๒) ศูนย์ข้อมูลหมู่บ้าน (หมู่ ๗) เลขที่ ๓๐/๖ หมู่ที่ ๗ ต.นาวันหิน อ.พนัสนิคม จ. ชลบุรี ๒๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๑๓.	ดอกช้างกระจาก เกลือปลา,ดอกไม้ ผ้าใบบัว	กลุ่มสตรีบ้านกลางหมู่ที่ ๒ นางจรูญ นักเคน (๐๕ ๒๕๑๑๔๗๓ , ๐๓๘ ๓๖๖๒๕๒) เลขที่ ๑๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๑๔.	จักสานไม้ไผ่	กลุ่มจักสาน นางสมพิศ ดวงแสง (๐๓๘๒๖๕๒๕๔) ศาลาร่วมใจ หมู่ ๒ ต.บ้านช้าง อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี	www.thaitambon.com
๑๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มส่งเสริมอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์ คุณนริญา เตือนทรัพย์ (๐๓๘ ๓๖๖๔๐๒) หมู่ที่ ๔ ตำบลวัดหลวง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี	www.thaitambon.com
๑๖.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากเกลือปลา	กลุ่มอาชีพสตรีตำบลหนองขาม นางสาวสมพร ชูชื่น (๐๓๘ ๓๓๘๓๑๕, ๐๑ ๙๖๑๗๑๕๕) ๒๔๑/๑ หมู่ ๗ ตำบลหนองขาม อำเภอ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๑๗.	ผ้าชีดาว	กลุ่มสตรีหมู่ที่ ๕ (๐๓๘๓๖๕๐๒๐) หมู่ที่ ๕ ต.หน้าพระธาตุ อ.พนัสนิคม จ. ชลบุรี	www.thaitambon.com
๑๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากยางพารา	กลุ่มสตรีบ้านห้างสูงเนิน นางมาณี ภักสุภาพล (๐๑ ๕๔๒๒๕๒๖,	www.thaitambon.com

		๐๕ ๐๐๐๕๘๐๒) ๑๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลห้างสูง อำเภอหนอง ใหญ่ จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๕๐	
๑๙.	ครกหินอ่างศิลา	กลุ่มอ่างศิลา นางยุพา จริยาธรรม ((๐๓๘) ๗๑๕๑๓๑) เลขที่ ๕๕/๒ หมู่ที่ ๒ ต.อ่างศิลา อ.เมือง ชลบุรี จ.ชลบุรี	www.thaitambon.com
๒๐.	เครื่องจักสาน	กลุ่มจักสานตำบลหนองปรือ นายลำสัน พวงภู (๐๓๘๔๖๓๖๕๕) ๔๑ ม.๓ ต.หนองปรือ อ.พนัสนิคม จ. ชลบุรี	www.thaitambon.com
๒๑.	จักสานไม้ไผ่	กลุ่มจักสานวัดโพธาราม นางจงกล ธาราคล (๐๓๘ ๔๖๓๓๒๐) ๕๐ ม.๑ ต.หนองเหียง อ.พนัสนิคม จ. ชลบุรี ๒๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๒๒	จักสานส้อมไก่	กลุ่มจักสานส้อมไก่ นายสมพงษ์ วงษ์แก้ว (๐๑ ๔๕๓๗๘๓๘, ๐๓๘ ๒๖๓๕๖๕) ม.๓ ต.หัวถนน อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี ๒๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๒๓	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัว	บ้านดอกไม้คุณข้าหลวง คุณอรทัย (นิค) วงศ์ข้าหลวง (๐๓๘ ๓๒๖๖๖๐, ๐๑ ๕๕๖๕๕๖๑) ๒๕๘/๑๑ ถนนเฉลิมจอมพล ตำบลศรี ราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๒๔	แข่งปลาทุ	กลุ่มจักสานแข่งปลาทุ นางสาวบุญพา ประวัติ (๐๓๘๗๔๑๔๕๗) ม.๕ ต.หนองกะขะ อ.พานทอง จ.ชลบุรี	www.thaitambon.com
๒๕	อิฐมอญ	กลุ่มผู้ค้าอิฐตำบลหนองกะขะ นายจำรัส ประเสริฐธีระชัย	www.thaitambon.com

		(๐๓๘๖๔๔๑๑๑, ๐๑๘๑๑๒๗๐๗) ๖๑ ๖๕ ม.๒ ต.หนองกะขะ อ.พานทอง จ.ชลบุรี ๒๐๑๖๐	
๒๖	เงื่อนเชือก ทหารเรือ	กลุ่มสวัสดิการภายในกองเรือยุทธการ พันจัตริสินทิ แสงสว่าง (๐๑ ๘๐๓๓๔๖๐) ๒๑/๘๗ หมู่ ๒ ต.สัตหีบ อ.สัตหีบ จ. ชลบุรี ๒๐๑๘๐	www.thaitambon.com
๒๗	เลือกก	กลุ่มเลือกก นางสายสุนีย์ บุญมี (๐๑๕๔๑๐๐๐๐) ม.๕ ต.บางนาง อ.พานทอง จ.ชลบุรี	www.thaitambon.com
๒๘	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มอาชีพสตรีศิลป์ประดิษฐ์จากดิน หอมมะลิ นางอรพรรณ เสริมชีพ (๐๕ ๒๕๒๐๑๐๐ , ๐๓๘ ๖๔๐๔๕๑) เลขที่ ๕ หมู่ที่ ๔ บ้านตลาดใหม่ ตำบล พานทอง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๒๙	ยางแผ่น	สหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านเขาชก จำกัด นายมนู มงคลบริรักษ์ (๐๑๕๓๓๖๐๒๘) ม.๑ ต.เขาชก อ.หนองใหญ่ จ.ชลบุรี	www.thaitambon.com
๓๐	จักสานไม้ไผ่	กลุ่มจักสาน อบต.นาเริก (๐๓๘๒๐๕๓๓๗) ม.๑๐ ต.นาเริก อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี ๒๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๓๑	กระเบื้องเคลือบ ดินเผา	กลุ่มทำกระเบื้องเคลือบดินเผา อบต.หนองไม้แดง (๐๓๘๔๕๘๔๕๕๖๑) ม.๔ ต.หนองไม้แดง อ.เมือง จ.ชลบุรี	www.thaitambon.com
๓๒	กระจกักตลายและ ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มกักตลายกระจกและดอกไม้ประดิษฐ์ นางสุพรรณ ปัญญาแดง	www.thaitambon.com

	จากผ้าใยบัว	(๐๓๘๗๖๖๐๕๘) ที่ทำการชุมชนตลาดอ่าวอุดม (ศาลเจ้า แม่เหียะบ่อเนี้ยะ) ต.ทุ่งสุขลา อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี	
๓๓	กรอบรูป วิทยาศาสตร์	กลุ่มเยาวชนทำกรอบรูปวิทยาศาสตร์ พระอนุชา วุสวธุมโน (๐๓๘ ๒๕๒๒๗๗, ๐๕ ๕๓๑๖๐๕๐) วัดป่ายุบบุญญาราม ม.๓ ต.หนองไผ่ แก้ว อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๐	www.thaitambon.com
๓๔	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากถุงน่อง ภาพนูนต่ำ	กลุ่มหัตถศิลป์ไทยจังหวัดชลบุรี นางกรกมล สว่างไสว (๐๓๘ ๓๒๓๘๑๗, ๐๕ ๐๕๕๗๗๑๕) ๕/๔๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลสุรศักดิ์ อำเภอสรี ราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๓๕	จักสานตะกร้า	กลุ่มสหกรณ์บริการศุภมิตรหัวถนนสระ สีเหลี่ยมพนัสนิคม จำกัด นายอำนาจ ตุ่มไทย (๐๓๘ ๔๗๓๕๐๑) ๑๕/๕๖ ถนนเมืองเก่า ตำบลพนัสนิคม อำเภพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๓๖	กระเป๋าจักสานไม้ ไผ่	กลุ่มจักสานไม้ไผ่ วงศ์มนีวรรณ คุณ วัฒนา วงศ์มนีวรรณ (๐๓๘๒๗๕๕๐๔, ๐๑๘๖๓๕๕๐๑) ๗๕๑/๑๑ ถ.โพธิ์ทอง ต.เทศบาลเมือง ชลบุรี อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๐๐๐	www.thaitambon.com
๓๗	ผลิตภัณฑ์จากผ้า	กลุ่มอาชีพสตรีหนองปรือ คุณอารีย์ รอดหล้า (๐๓๘ ๒๓๑๒๕๗, ๐๖ ๑๔๐๒๐๗๑) ๖๑/๖ หมู่ ๕ บ้านหนองกระบอก ต. หนองปรือ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี ๒๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๓๘	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินไทย	กลุ่มผ้าบาติกและหัตถศิลป์ดินไทย นางธนพร พันภัยพาล (๐๓๘	www.thaitambon.com

	ผ้าบาติก	๒๗๖๐๓๘,๐๑ ๕๓๕๐๔๕๐) ๔๒/๑๔ หมู่๓ ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๐๐๐	
๓๕.	งานศิลปะจาก อะไหล่เครื่องยนต์	กลุ่มหุ่นยนต์เหล็ก นายไพโรจน์ ถนอมวงษ์ (๐๑ ๓๓๕๓๓๔๕, ๐๒ ๕๕๐๐๐๕๗) ๓๕/๗ หมู่ ๒ ซอยพรประภาณิมิต ๒๓ ต.หนองปรือ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี ๒๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๔๐.	โคมเทียนกระจก สี ศาลา ๘ เหลี่ยม	กลุ่มร้านร้อยทราย นายธนาธิกร วิโนทพรรษ์ (๐๓๘ ๔๖๒๓๔๕, ๐๑ ๗๖๒๒๕๔๖) ๑๖ ต.พนัสนิคม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี ๒๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๔๑.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัวและ ดินหอม	กลุ่มสตรี กศน.ร่วมพัฒนา คุณสุนันท์ มีวีระสม (๐๓๘๒๔๕๔๖๐ , ๐๑๖๕๒๐๖๑๐) ๒๓/๔๕ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ๒๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๔๒	หัตถกรรม กระดาด	กลุ่มหัตถกรรมกระดาดใยสับปะรด นางทิพยา ตันธนาธิป (๐๑ ๗๒๓๐๓๓๕) ๕๖/๒ หมู่ ๑ ตำบลหนองขาม อำเภอศรี ราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๔๓	ผลิตภัณฑ์จักสาน ผลิตภัณฑ์เซรามิก	กลุ่มส่งเสริมอาชีพจักสานไม้ไผ่ น.ส.อัญชัน รอดทอง (๐๑ ๕๕๑๔๐๖๒) ๕๒/๒ หมู่ ๒ บ้านทรงธรรม ตำบล หนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัด ชลบุรี ๒๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๔๔	ถาดเต่งลึงกลม	กลุ่มจักสาน นางสาว วชิรวิทยากร (๐๓๘ ๒๐๕๐๕๕)	www.thaitambon.com

		๘๓/๒ หมู่ ๑๓ ตำบลนาเร็ก อำเภอนนทบุรี นิคม จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๔๐	
๔๕	ดอกไม้จากผ้า ใยบัว	กลุ่มดอกไม้จากผ้าใยบัว นางเกษศญา อ่อนประไพ (๐๕ ๒๕๕๘-๔๐๒๗) เลขที่ ๒๐๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลบางพระ อำเภอสรรพยา จังหวัดชลบุรี ๒๐๒๑๐	www.thaitambon.com
๔๖	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัว	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว นางอารีย์ ถิ่นประเสริฐ (๐๑ ๘๖๕๘๓๓๔) เลขที่ ๗๔/๑๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๐๐๐	www.thaitambon.com
๔๗	เรือนไทยกระดาศ	กลุ่มหัตถศิลป์บ้านบึง นายชาติรี เนื่องจำนงค์ (๐๓๘ ๔๔๔๕๕๕, ๐๑ ๘๓๖๗๓๖๔) ๖ ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัด ชลบุรี ๒๐๑๗๐	www.thaitambon.com
๔๘	ผลิตภัณฑ์จาก กะลามะพร้าว	กลุ่มประภาศมนเทียร นายสมเกียรติ เกิดทวี (๐๓๘ ๗๓๖๖๔๘ , ๐๕ ๐๕๖๓๑๐๒) เลขที่ ๕๑/๒ หมู่ที่ ๗ บ้านหนองไม้แก่น ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ๒๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๔๙	หัตถกรรมจาก เชือกปอ	กลุ่มแม่บ้านงานหัตถกรรมเชือกปอ นางเมธพร ฤกษ์ยิณี (๐๓๘ ๒๘๕๐๕๘, ๐๑ ๘๔๔๓๐๘๔) ๒๒๕/๖๔ หมู่ ๘ หมู่บ้านเขาน้อยวิลล่า ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัด ชลบุรี ๒๐๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๐	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มอาชีพไทยเบญจรงค์ คุณสหัส ปรึชรัตน์ (๐๓๘ ๓๕๘๐๒๒) ๑๖๖/๖๒ หมู่ ๓ บ้านริมทะเล ๒ ถนน	www.thaitambon.com

		พระยาธำมาศจา ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๐๐๐	
๕๑.	ผลิตภัณฑ์จักสาน ไม้ไผ่	กลุ่มจักสานไม้ไผ่บ้านเหนือ นายพูนทวี ศิริสวัสดิ์ (๐๑ ๗๗๕๐๕๑๒) เลขที่ ๕/๑ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลไไร่หลักทอง อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๕๒	ภาพศิลปะฝาผนัง ผ้าไทยประดิษฐ์	กลุ่มภาพศิลปะฝาผนัง ผ้าไทยประดิษฐ์ คุณกาญจนา ผังรักษ์ (๐๓๘ ๓๔๑๔๓๖) ๑๔๕/๗ หมู่ ๔ ตำบลบางพระ อำเภอศรี ราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๕๓	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากเกล็ดปลา ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัว	กลุ่มศิลปะประดิษฐ์พุดาหลวง นางหทัยรัตน์ อดหวัน (๐๓๘ ๒๔๕๐๔๒) เลขที่ ๑๒๒/๕ หมู่ที่ ๔ ตำบลพุดา หลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๘๐	www.thaitambon.com
๕๔	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากเกล็ดปลา	กลุ่มศิลปะประดิษฐ์เทศบาลตำบลสัต หีบ นางอัจฉรา สุวรรณบล (๐๑ ๔๐๗๘๗๓๘) ๕๒๖/๒๑ หมู่ ๒ ถ.บ้านนก ตำบลสัต หีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๘๐	www.thaitambon.com
๕๕	ผ้าชีล่ายพิกุลยก ดอก	กลุ่มจักสานผ้าชีเมืองพระรถ นางอุดม เป้าภาระ (๐๓๘ ๓๖๖๓๕๗) เลขที่ ๑๑ หมู่ที่ ๑๐ บ้านหน้าพระธาตุ ตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๕๖.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินขาว	กลุ่มพัฒนาอาชีพบ้าน ไชยศิริ นางอรศิริ วงษ์ประดิษฐ์ (๐๓๘ ๒๓๕๕๗๐, ๐๑ ๑๐๖๒๕๓๕) ๑๒๗/๓ หมู่ ๑ ซอยไชยศิริ ถนน	www.thaitambon.com

		สุขาภิบาลห้วยใหญ่ ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๕๐	
๕๗	กรอบรูป ๓ มิติ เชิงเทียนไม้ไผ่ ตุ๊กตาไม้โมก	กลุ่มแมกไม้ นายธนาสันติ จุฬาทิพัฒน์ (๐๕ ๕๐๕๕๑๓๕, ๐๖ ๘๘๗๕๕๔๔) ๘๓/๓๔ หมู่ ๘ บ้านบ่อหวด ถนนสุข ประยูร ตำบลนาป่า อำเภอมือเมือง จังหวัด ชลบุรี ๒๐๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๘	ตุ๊กตาเซรามิค	กลุ่มตุ๊กตาเซรามิค นายพรชัย จันทบาล (๐๓๘ ๒๕๑๔๒๕) ๕๘/๓๐ หมู่ ๘ บ้านเนินโมก ตำบล หนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ๒๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๕๙	ผลิตภัณฑ์จากไม้ ไผ่	กลุ่มประติมากรรมผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ นายสมบุญ เชื้ออ้อม (๐๓๘ ๗๕๐๕๕๕) ๒๕ ถนนเจริญน้อย ๑/๕ ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๗๐	www.thaitambon.com
๖๐	เฟอร์นิเจอร์ไม้ จามจุรี	กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้จามจุรี นายประสงค์ สุริยะ (๐๓๘ ๒๐๕๑๔๓, ๒๐๕๒๗๗) ๑๒/๘ หมู่ ๓ บ้านนาม่วง ตำบลท่าบุญมี กิ่งอำเภอกะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ๒๐๒๔๐	www.thaitambon.com
๖๑	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มผู้ผลิตไม้กวาดจากดอกหญ้า หมู่ที่ ๓ บ้านอ่างกระพงศ์ นางสุพิน ฝอยทอง (ที่ปรึกษากลุ่ม) นาย วันชัย เมธาปัญญารักษ์ (๐๕ ๘๓๐๒๒๘๔, ๐๕ ๕๓๘๗๓๗๒) ๓๒๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลเกษตรสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ๒๐๒๗๐	www.thaitambon.com
๖๒	ครกหิน	กลุ่มทำครกหิน นายขจร รุ่งเรืองศิลาทิพย์ (๐๓๘	www.thaitambon.com

		๓๕๘๑๑๔) ๕/๗๖ หมู่ ๓ ถ.สายอ่างศิลา ต.เสม็ด อ. เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๐๐๐	
๖๓.	ด้ามหนังสือ	ชมรมยี่หนังสือด้ามบางพระ นายขจร จักกะพาก (๐๑ ๐๐๕๕๕๕๕) ๒๓๕/๔ หมู่ ๒ ตำบลบางพระ อำเภอศรี ราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๖๔.	หัตถกรรมผ้าบา ติก	กลุ่มหัตถกรรมผ้าบาติก นางรสริน วัฒนกุลกุล (๐๓๘ ๒๕๘๐๕๔, ๐๑ ๕๘๒๕๑๐๔) ๑๖๒/๑ หมู่ ๑๒ บ้านโป่งดินดำ ตำบล บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๖๕.	แจกันกระดาษ	กลุ่มหัตถกรรมแจกันกระดาษ นายชูชีพ โสภณดินดีกุล (๐๓๘ ๓๐๐๑๕๐) ๓๕/๘๐ หมู่ ๓ ซอยบางงาม ถนน สุขุมวิท ตำบลสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๘๐	www.thaitambon.com
๖๖.	เจียงไม้มะขาม	กลุ่มอาชีพทำเจียงบ้านหนองชัน นายเจริญ ดิษฐ์สุวรรณ (๐๓๘ ๔๔๕๔๕๕) ๒๕๒ หมู่ ๑๒ ตำบลหนองอิรุณ อำเภอ บ้านบึง จังหวัดชลบุรี ๒๐๒๒๐	www.thaitambon.com
๖๗.	ไม้ปักฝุ่นนริภัย	กลุ่มอาชีพผลิตไม้ปักฝุ่นนริภัย นายศิริ ฮามพันเมือง (๐๕ ๘๑๑๖๕๒๐) ๒๖/๓๔ หมู่ ๕ ตำบลหนองปรือ อำเภอ บางละมุง จังหวัดชลบุรี ๒๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๖๘.	เทียน	กลุ่มหัตถกรรมจากเทียน นายอาร์ม วิวัฒนานนท์ (๐๑ ๕๑๔๑๒๕๒) ๘๘/๖๕ หมู่ ๑ ตำบลหนองขาม อำเภอ	www.thaitambon.com

		ศรีราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑๐	
๖๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากเกล็ดปลา	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากเกล็ดปลา นางสาวสมพร ชูชื่น (๐๑ ๗๖๑๗๑๕๕) ๒๔๑/๑ หมู่ ๗ บ้านเนินแสนสุข ตำบล หนองขาม อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๗๐.	จักสานไม้ไผ่	กลุ่มอาชีพจักสานไม้ไผ่ นางชื่นชม ศุภิณณ์นาม (๐๓๘ ๗๑๕๖๗๑, ๐๑ ๕๔๕๔๑๕๔) ๑๖๘/๓๐๕ หมู่ ๓ บ้านโครงการริมทะเล ถนนพญาสัตตจา ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๐๐๐	www.thaitambon.com
๗๑.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินญี่ปุ่น	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดินญี่ปุ่น นางชมชื่น เรืองจิตชะวลย์ ๑๑๕/๓๗ ตำบลศรีราชา อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๗๒	ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่หุ้มเซรามิค	กลุ่มจักสาน คุณรุ่งนภา จันทร์สอน เลขที่ ๓๗ หมู่ที่ ๔ ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๗๓	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย	กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชน ม.๑ ต. หนองข่าซาก คุณจริย ญาติพิณิจ (๐๓๘ ๔๔๓๘๑๕, ๐๖ ๓๘๑๖๒๔๘๕) ๒๖ หมู่ ๑ ตำบลหนองข่าซาก อำเภอ บ้านบึง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๗๐	www.thaitambon.com
๗๔	ศิลปประดิษฐ์จากรกมะพร้าว	กลุ่มศิลปประดิษฐ์จากรกมะพร้าว น.ส.กรองทอง ประสบเพชร (๐๖ ๘๓๑๒๔๕๓) ๒๑๕/๒๕ หมู่ ๒ ตำบลสุรศักดิ์ อำเภอสรี ราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๗๕	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้า	www.thaitambon.com

		นางบุญธรรม รื่นรมย์วารี (๐๑ ๙๘๓๖๑๖๒, ๐๙ ๙๓๓๘๑๘๘) ๗๕/๕ หมู่ ๕ บ้านหนองยายหาค ตำบลเกาะจันทร์ กิ่งอำเภอกะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ๒๐๒๔๐	
๗๖.	ประติมากรรม แก้วเป่า	กลุ่มประติมากรรมแก้วเป่า คุณวสันต์ ไชยเสน (๐๓๘๔๗๘๓๐ , ๐๑๕๗๗๔๔๔๔) ๖๒/๑ หมู่ที่ ๓ บ้านหนองกะพงษ์ ตำบล นาเร็ก อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๔๐	www.thaitambon.com
๗๗.	ลวดตัด	กลุ่มอาชีพอิสระคนพิการพระมหาไถ่ คุณทองทอง ประสมเพชร (๐๓๘ ๗๑๖๒๔๗๙ ต่อ ๘๑๓๐) ๔๔๐ หมู่ ๕ ตำบลหนองปรือ อำเภอบาง ละมุง จังหวัดชลบุรี ๒๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๗๘.	ผลิตภัณฑ์ ประดิษฐ์จากดิน ญี่ปุ่น	สถานสงเคราะห์คนพิการการุณยเวศม์ ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์ (๐๓๘ ๒๔๑๗๔๑) ๑๐๕ หมู่ ๓ ตำบลบางละมุง อำเภอบาง ละมุง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๕๐	www.thaitambon.com
๗๙.	นาฬิกา กะลามะพร้าว	กลุ่มเครือข่ายเย็บเย็บมาแล้วจับ คุณภัทรพันธ์ กฤษณา (๐ ๑๓๑๗ ๓๗๕๙ , ๐ ๑๔๔๔ ๒๖๒๗) ๑๔๑/๑๔๑๕ หมู่ที่ ๒ ถนนโรงเรียน อัสสัมชัญศรีราชา ตำบลสุรศักดิ์ อำเภอ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑๐	www.thaitambon.com
๘๐.	ผ้าฝ้ายทอมือ	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านท่าหน้า คุณสุภา ปิ่นทองคำ (๐๓๘๒๐๑๕๔๒ , ๐๑๗๘๐๑๘๘๙) ๒๔/๑๐ หมู่ที่ ๓ บ้านท่าหน้า ตำบลคลอง ก๊วย อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี	www.thaitambon.com

		๒๐๒๒๐	
๘๑.	ผ้าทอบ้านปึก	กลุ่มทอผ้าบ้านปึก คุณสาย เสริมศรี (๐๓๘๖๖๔๗๕๘) ๒๖ หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านปึก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	www.thaitambon.com
๘๒	หัตถกรรมผ้าบา ติก	กลุ่มผ้าบาติกเขียนลายบ้านช้าง คุณไพรัตน์ วงษ์ดีไท (๐๓๘๔๗๓๒๗๓ , ๐๑๘๖๕๘๖๘๒) ๕๕/๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านช้าง อำเภอ พนัสนิคม จังหวัดชลบุรี	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ. ชัยนาท รวบรวมได้ ๕๔ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	ผลิตภัณฑ์ผักตบชวา บ้านหนองบัว ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก บ้านหนองบัว หุ่นฟางนกเล็ก	กลุ่มสตรีบ้านหนองบัว ๑๖๔ หมู่ ๒ ต.หนองบัว อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท ๑๗๑๒๐ นางวัชรี้ แดงเจริญ (๐๕๖๔๓๐๑๕๗)	www.thaitambon.com
๒.	หัตถกรรมจักสาน ผักตบชวา	กลุ่มหัตถกรรมผักตบชวาบ้านอ้อย ๑๖/๑ หมู่ที่ ๗ บ้านอ้อย ตำบลสรรพยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๕๐ คุณจรรยาพร เกิดเสมอ (๐๕๖๔๕๕๔๕๖ , ๐๕๕๓๖๓๘๓๕)	www.thaitambon.com
๓.	ผลิตภัณฑ์ผักตบชวา บ้านท้องคุ้ง	บ้านท้องคุ้ง บ้านท้องคุ้ง หมู่ ๑๑ ต.ตลุก อ.สรรพยา จ. ชัยนาท นางวรรณวิไล อุดมศิลป์	www.thaitambon.com
๔.	ผลิตภัณฑ์จากลูกปัด	กลุ่มอาชีพร้อยลูกปัด ๖๘ หมู่ ๒ บ้านเขาทุ่ ถนนพหลโยธิน ตำบล เขาท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐ นางบุญช่วย วันเดช (๐๕๖ ๔๒๐๑๕๓, ๐๕ ๕๖๓๒๘๔๘)	www.thaitambon.com
๕.	ตะกร้าใส่ของขวัญ ด้วยเถาวัลย์	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ ๒ วัดศรีมณีวรรณ หมู่ ๒ ต.คุ้งสำเภา อ. มโนรมย์ จ.ชัยนาท นางรัตนา แสงธรรม (๐๕๖๔๕๑๔๖๒)	www.thaitambon.com
๖.	เครื่องเบญจรงค์ ผลิตภัณฑ์เซรามิค	กลุ่มผลิตภัณฑ์เซรามิค เลขที่ ๑๒๒ หมู่ที่ ๑ บ้านเที่ยงแท้ ต.ชัยนาท อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท ๑๗๐๐๐ นางเอียน พานิชพิบูลย์ (๐๕๖ ๔๒๖๖๖๗)	www.thaitambon.com

๗.	กระถางปูน	กลุ่มอาชีพปั้นกระถางบ้านท้องกึ่ง ๗๒ หมู่ ๑๑ ต.ตลุก อ.สรรพยา จ.ชัยนาท ๑๗๑๕๐ นายจรูญ บุญช่วย (๐๕๖๔๓๓๑๓๗)	www.thaitambon.com
๘.	ที่นอนปิกนิก หมวกสานจากผิว ไม้ไผ่	กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านบางตาเถร ๖๖ หมู่ ๓ บ้านบางตาเถร ต.หาดอาษา อ. สรรพยา จ.ชัยนาท ๑๗๑๕๐ นางจำเนียร เกตุสุนทร (๐๕๖ ๔๓๒๕๘๔, ๐๕ ๒๗๒๗๓๓๐)	www.thaitambon.com
๙.	ผ้าไหมมัดหมี่, ผ้าตีน จก, ผ้าพื้น	กลุ่มทอผ้าไหมเนินขาม ๙๓ หมู่ ๖ บ้านเนินขาม ต.เนินขาม กิ่ง อ. เนินขาม จ.ชัยนาท ๑๗๑๓๐ นางวันทา เผือกผ่อง (๐๕๖ ๔๕๑๒๒๗)	www.thaitambon.com
๑๐.	เสื่อกก	กลุ่มอาชีพทอเสื่อกกบ้านท่าฉนวน เลขที่ ๑๗๕/๒ หมู่ ๒ บ้านท่าฉนวน ตำบลท่า ฉนวน อำเภอโนนรย์ จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๑๐ นางสาวสุนันทา วงษ์สิทธิพรุ่ง (๐๕๖ ๔๓๔๐๒๑, ๔๓๔๐๕๕)	www.thaitambon.com
๑๑.	จักสานจากไม้ไผ่ (ตะกร้า, กะบุง ฯลฯ)	กลุ่มจักสานไม้ไผ่บ้านเนินไผ่ ๗/๒ หมู่ ๓ ต.วัดโคก อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท ๑๗๑๑๐ นายณรงค์ ทัพรอด (๐๕๖๔๕๑๑๒๔)	www.thaitambon.com
๑๒.	จักสานจาก ผักตบชวา (ตะกร้า, ไถ่ ฯลฯ)	กลุ่มจักสานจากผักตบชวาบ้านฝายน้ำล้น เลขที่ ๒๔ หมู่ที่ ๖ บ้านฝายน้ำล้น ตำบลบ้าน กล้วย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐ นางสาวสนาะ ภู่มั่ง (๐๕๖ ๔๑๒๑๗๖)	www.thaitambon.com
๑๓.	จักสานจาก ผักตบชวา	กลุ่มจักสานผักตบชวาบ้านคลองรี ๑/๒ หมู่ ๔ ต.ห้วยกรด อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท	www.thaitambon.com

	(กระเช้าสีดา, กระเป๋าสลวย)	๑๗๑๔๐ นางวรรณิ บุญเนียม (๐๕๖๔๓๘๕๒๒)	
๑๔.	จักสานจากไม้ไผ่ (ฝาชี,พัด)	กลุ่มจักสานไม้ไผ่(ฝาชี,พัด) ๓๕ หมู่ ๑๑ ต.มะขามเต่า อ.วัดสิงห์ จ. ชัยนาท ๑๗๑๒๐ คุณประนอม แพ่งกลิ่น (๐๕๖ ๔๓๐๓๕๖)	www.thaitambon.com
๑๕.	ไม้กวาดดอกหญ้า	ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน (ศอช.ต.) วัง ตะเคียน หมู่ที่ ๓ บ้านวังน้ำขาว ต.วังตะเคียน อ. หนองมะโมง จ.ชัยนาท นายบุญช่วย สุพรรณมา (๐๕๖๔๑๑๕๗๑)	www.thaitambon.com
๑๖.	ผ้าทอ	กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ๑๑๑ หมู่ที่ ๑ บ้านหนองมะโมง ต.หนองมะ โมง อ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท นางวราพร สุพบุตร (๐๕๖ ๔๑๑๔๓๕, ๔๑๓๒๒๖)	www.thaitambon.com
๑๗.	เป็ดญวน,ถัง อเนกประสงค์,กล้อง สี่เหลี่ยม อเนกประสงค์	กลุ่มจักสานผักตบชวา ๔๗ หมู่ ๔ บ้านท่าอู่ ตำบลอยู่ตะเภา อ. มโนรมย์ จ.ชัยนาท นางเนื่อง จำเริญ (๐๕๖๔๓๑๑๓๒)	www.thaitambon.com
๑๘.	ข้าวซ้อมมือ หัตถกรรมผ้าทอ	กลุ่มแม่บ้านเขาโพธิ์งาม ๔๑ ม.๔ บ้านเขาโพธิ์งาม ต.กะบกเตี้ย กิ่งอ. เนินขาม จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๓๐ นางมานพ แดงสุข (๐๕ ๕๐๖๗๐๑๐)	www.thaitambon.com
๑๙.	ผ้าทอ,ลายมัดมี่ ๒ , ๔ ตะกอก	กลุ่มทอผ้า ๑๕๕ หมู่ ๑๓ บ้านทรัพย์สมบูรณ์ (หนอง แค) ต.นางลือ อ.เมือง จ.ชัยนาท	www.thaitambon.com

		นางสำเริง ดีกา (๐๕๖๔๑๓๑๗๘)	
๒๐.	ไม้กวาดแข็ง	กลุ่มผู้ผลิตไม้กวาดแข็ง ๑๒๑/๒ หมู่ที่ ๔ บ้านหางน้ำสาคร ต.หางน้ำ สาคร อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท นางคอย แดงเส็ง (๐๑๓๙๔๕๑๐๑)	www.thaitambon.com
๒๑.	ผ้าตัดเสื้อลายซิด	กลุ่มทอผ้าบ้านวังน้ำขาว หมู่ที่ ๓ ตำบลวังตะเคียน กิ่งอ.หนองมะโมง จังหวัดชัยนาท (๐๕๖๔๑๑๙๗๑)	www.thaitambon.com
๒๒	ตะกร้า, กระเช้า, กระเป๋, ถาดหุเปีย , ถังกลม, ถัง เหลี่ยม	กลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวา ๓๒ ม.๑๑ บ้านหนองป่าน ตำบลเสือโฮก อำเภอมะโม่ง จ.ชัยนาท นางสุรินทร์ จันทร์ศิริ (๐๑๘๘๘๙๕๐๑)	www.thaitambon.com
๒๓	ดอกไม้จันทน์	กลุ่มแม่บ้านเกาะ หมู่ ๑ ๑๓๘/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลโพธิ์นางคำตก อำเภอ สรรพยา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๕๐ นางกฤษณา เจริญพร (๐๓๖๓๕๗๓๒๑)	www.thaitambon.com
๒๔	ผลิตภัณฑ์จาก ผักตบชวา	กลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านคลองคาราม ๕๐ หมู่ ๓ ตำบลโพธิ์นางคำตก อำเภอสรรพ ยา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๕๐ นางมาลี มาอินทร์ (๐๓๖๓๕๗๓๒๑)	www.thaitambon.com
๒๕	ผ้าทอพื้นเมือง	กลุ่มทอผ้าตีนจก ๓๑ หมู่ที่ ๑ บ้านกุดจอก ตำบลกุดจอก อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท นางสำเนา จบศรี (๐๕๖๔๑๑๙๗๑)	www.thaitambon.com

๒๖.	ตะกร้าใส่ของไป ทำบุญ,กระเจา หมาก	กลุ่มจักสานบ้านหนองแจง ๑๕๑ ม.๓ บ.หนองแจง ต.เด่นใหญ่ อ.หันคา จ.ชัยนาท นายสุนทร วารีรักษ์ (๐๓๖๓๕๗๓๒๑)	www.thaitambon.com
๒๗	ผ้าทอพื้นบ้าน	กลุ่มทอผ้าหมู่ ๖ บ้านสุขเดือนห้า ๒๔ ม.๖ บ้านสุขเดือนห้า ต.สุขเดือนห้า กิ่งอ.เนินขาม จ.ชัยนาท ๑๗๑๓๐ นางสุรพี แซ่ลี (๐๖ ๑๕๕๑๖๓๕, ๐๕๖ ๔๐๑๔๖๑)	www.thaitambon.com
๒๘	ไม้ก้านรูป	กลุ่มอาชีพสตรีทำไม้ก้านรูป ๑๗ หมู่ที่ ๑ บ้านท้องกึ่ง อำเภอเมืองฯ จังหวัดชัยนาท นางสุรินทร์ อินทร์ชัย (๐๑๕๕๓๓๘๕๓)	www.thaitambon.com
๒๙	ผลิตภัณฑ์จาก กะลามะพร้าว	กลุ่มอาชีพสตรีทำผลิตภัณฑ์จาก กะลามะพร้าว หมู่ที่ ๖ บ้านหนองตาคำ ตำบลท่าชัย อำเภอ เมือง จังหวัดชัยนาท นางกิมเฮียง เรืองเทศ (๐๕๖๔๒๑๕๐๓)	www.thaitambon.com
๓๐.	กระเจาหาบ	กลุ่มจักสานบ้านท่าแขก ๑๑๕ หมู่ที่ ๑ บ้านท่าแขก ตำบลศิลาดาน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๑๐ นายประทุม คล้ายสุข (๐๕๖ ๔๒๓๑๕๔)	www.thaitambon.com
๓๑.	ที่นอน	กลุ่มอาชีพทำที่นอน ๑๒๖ หมู่ที่ ๒ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท นางฉลวย ทามา (๐๕๖๔๑๔๕๐๖)	www.thaitambon.com
๓๒	ไม้จิ้มฟัน	กลุ่มอาชีพสตรีทำไม้จิ้มฟัน	www.thaitambon.com

		๒๔๕ ตำบลท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัด ชัยนาท (๐๕๓๐๕๕๘๐๖)	
๓๓.	ผ้าทอพื้นเมือง	กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้า ๓๖ หมู่ที่ ๑ บ้านสะพานหิน ตำบลสะพาน หิน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท นางสุวรรณ จบศรี (๐๕๖๔๑๕๗๑)	www.thaitambon.com
๓๔.	น้ำพริก	กลุ่มอาชีพแปรรูปอาหารบ้านหอรบั้ง เลขที่ ๓๑ หมู่ที่ ๑๒ บ้านหอรบั้ง ตำบลบาง บุค อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๔๐ นางฉลาด นุ่มหอม (๐๕ ๕๖๕๓๒๑๒)	www.thaitambon.com
๓๕.	ผลิตภัณฑ์ผักตบชวา	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจักสานผักตบชวา เลขที่ ๔๗/๓ หมู่ที่ ๕ บ้านใหญ่ ตำบลโพงาม อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๔๐ นางเพาว์ คลั่งสิน (๐๕๖ ๔๘๔๔๕๗)	www.thaitambon.com
๓๖.	ผลิตภัณฑ์จาก สมุนไพร	กลุ่มสมุนไพรบ้านท่าระบาด ๑๕๐ หมู่ที่ ๓ บ้านท่าระบาด ตำบลเทียงแท้ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท นางสำราญ เงินช้าง (๐๕๖๔๘๑๗๕๘)	www.thaitambon.com
๓๗.	จักสานหวาย	กลุ่มหัตถกรรมบ้านห้วยตาสี ๕๕ หมู่ที่ ๖ บ้านห้วยตาสี ต.วังไก่อื่น อ. หันคา จ.ชัยนาท นายสำเนียง กันแคล้ว (๐๕๘๕๖๒๑๔๕)	www.thaitambon.com
๓๘.	ขนมทองม้วน	กลุ่มสตรีทำขนมทองม้วน ๕๒ หมู่ ๔ บ้านวังจิก ต.สามง่ามท่าโบสถ์ อ. หันคา จ.ชัยนาท นางกัณหา เพ็งพันธ์	www.thaitambon.com

		(๐๕๖๔๘๕๑๑๘)	
๓๕.	คุกกี้ ทองม้วน	กลุ่มขนมหวาน ๒๐/๒ ถ.ภูสวรรค์ เทศบาลตำบลวัดสิงห์ อำเภอวัดสิงห์ จ.ชัยนาท นางอารีย์ เรืองโพธิ์ (๐๕๖๔๖๑๐๐๑)	www.thaitambon.com
๔๐.	เรือนไทยประดิษฐ์	กลุ่มแม่บ้านเรือนไทยประดิษฐ์ บ้านเลขที่ ๑๑๕ หมู่ที่ ๑๖ บ้านหนองเต่า ต. หนองแซง อ.หันคา จ.ชัยนาท นางเฉลิม ศิริวรรณ (๐๕๖๑๔๑๐๖๘)	www.thaitambon.com
๔๑.	เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาบ้านท่าระบาด เลขที่ ๖๑ หมู่ ๒ บ้านท่าระบาด ตำบลแพรก ศรีราชา อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ๑๓๑๔๐ นายชรินทร์ราช สุขนาท (๐๕๖ ๔๘๑๓๕๒, ๐๑ ๘๘๓๖๖๑๐)	www.thaitambon.com
๔๒	จักสานผักตบชวา	กลุ่มอาชีพจักสานวัดกำแพง ๑๘๐ หมู่ ๑ บ้านวัดกำแพง ตำบลสรรพยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ๑๓๑๕๐ คุณสุรางค์ อ่อนจ้าย (๐๕๖ ๔๕๕๒๑๖, ๐๕ ๒๖๕๖๑๕๔)	www.thaitambon.com
๔๓.	ซอฮู้ ซอด้วง	กลุ่มผลิตเครื่องดนตรีไทย ๘๕ หมู่ ๑ ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัด ชัยนาท ๑๓๑๓๐ นายประยูร อุปมาอำ (๐๕๖ ๔๘๕๑๕๐)	www.thaitambon.com
๔๔.	จักสานหวาย	กลุ่มจักสานบ้านคลองคต ๕๐ หมู่ ๑ บ้านคลองคต ตำบลวังไก่อเลื้อน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ๑๓๑๓๐ นางสาย เพ็งพันธ์ (๐๕๖ ๔๘๕๕๑๑, ๐๕ ๘๓๕๐๑๓๕)	www.thaitambon.com

๔๕.	บ้านทรงไทย(ไม้ไผ่)	กลุ่มอาชีพทำบ้านทรงไทย(ไม้ไผ่) ๑๐๘ หมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐ คุณพะเยาว์ จันทร์วงษ์ (๐๑ ๐๓๖๕๕๑๖)	www.thaitambon.com
๔๖.	เทียนหอมแฟนซี	กลุ่มเทียนหอมแฟนซี ๓/๑ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด ชัยนาท ๑๗๐๐๐ นางศุภ แก้วพริ้ง (๐๕๖ ๔๑๓๘๓๗)	www.thaitambon.com
๔๗	เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา ๕๕ หมู่ ๑๔ ตำบลหนองแซง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๓๐ นายสังเวียน บัวทอง (๐๕๖ ๔๔๘๓๓๑)	www.thaitambon.com
๔๘.	มิดเดินป่า	กลุ่มทำมิดเดินป่า ๒๑๑ หมู่ ๑ ตำบลหาดท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐ นายไพฑูรย์ แดงไทย (๐๖ ๗๗๐๔๕๗๓, ๐๕๖ ๕๒๔๒๘๑)	www.thaitambon.com
๔๙.	ผ้าทอ	กลุ่มทอผ้า ๓๘ หมู่ ๕ ตำบลเนินขาม กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๓๐ นางสมบุญ สุตจันทร์พิพัฒน์ (๐๕๖ ๕๔๒๐๓๖)	www.thaitambon.com
๕๐.	ผ้าทอพื้นเมือง ผ้าซิ่นตีนจก	กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ๗ หมู่ ๑ ตำบลกุฉจอก กิ่งอำเภอหนองมะ โมง จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๒๐ นางสมควร ตรีหนู (๐๕๖ ๔๖๖๐๖๘, ๐๖ ๒๐๓๓๕๘๕)	www.thaitambon.com
๕๑.	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มผลิตไม้กวาดดอกหญ้า ๓๑ หมู่ ๑ ตำบลวังตะเคียน กิ่งอำเภอหนอง	www.thaitambon.com

		มะโม่ง จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๒๐ นางสมกิจ ทองคุ้ม (๐๖ ๑๕๕๕๕๖๐)	
๕๒	จักสานผักตบชวา	กลุ่มจักสานผักตบชวา ๑๒๖ หมู่ ๑๐ ตำบลวังตะเคียน กิ่งอำเภอ หนองมะโมง จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๒๐ นายไพโรจน์ รุ่งสาย (๐๕ ๐๐๒๘๘๑๕)	www.thaitambon.com
๕๓	ผลิตภัณฑ์จาก เถาวัลย์และ ผักตบชวา	กลุ่มสตรีบ้านท่าหาด เลขที่ ๑๐๐ หมู่ ๑ บ้านท่าหาด ตำบลกึ่งสำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๑๐ นางละเมียด วงษ์ทองดี (๐๕ ๒๒๖๘๕๕๗)	www.thaitambon.com
๕๔	ผลิตภัณฑ์จากกะลา	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากกะลา เลขที่ ๑๐๗ หมู่ ๖ ตำบลท่าชัย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐ นางน้ำค้าง ม่วงเรือง (๐๗ ๑๕๕๖๓๒๕)	www.thaitambon.com
๕๕	ผ้าทอพื้นบ้าน	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งใหม่ ๓๔ หมู่ ๑๗ บ้านทุ่งใหม่ ตำบลเนินขาม กิ่ง อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๓๐ นางอำพร สระคำ (๐๕๖ ๔๑๑๐๖๘, ๐๖ ๒๐๕๗๔๖๕)	www.thaitambon.com
๕๖	ภาพเขียนลายไทย	กลุ่มภาพเขียนลายไทย ๑๐๘ หมู่ ๕ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐ นายลิขิต บุญเพ็ง (๐๕๖ ๔๕๑๗๕๐)	www.thaitambon.com
๕๗	ผ้าทอมือ	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองยางตก ๓๗ หมู่ ๑ ตำบลสุขเดือนห้า กิ่งอำเภอเนิน ขาม จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๓๐ นางเรืองรอง กาฬภัก	www.thaitambon.com

		(๐๗ ๑๕๕๕๓๑๓)	
๕๘	ผลิตภัณฑ์จาก กะลามะพร้าว	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว ๗๓ หมู่ที่ ๕ บ้านดักคะนน ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐ คุณสมนึก เพชรหั่วบัว (๐ ๖๒๑๔ ๕๔๖๒ , ๐ ๕๖๔๒ ๓๓๑๕)	www.thaitambon.com
๕๙	กระเช้าของขวัญ โคมไฟผัดคบขวา	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดักคะนนพัฒนา เลขที่ ๑๑๐ หมู่ ๑๐ บ้านดักคะนน ตำบลธรรม ามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐ นางชอุ่ม คีอ่อน (๐๕๖ ๔๒๓๑๕๐)	www.thaitambon.com
๖๐	หมอนหนุนอัดจีบ	กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องนอน ๓๕๗ หมู่ ๓ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐ นายสมคิด ทองคำ (๐๕๖ ๔๒๓๑๒๑)	www.thaitambon.com
๖๑	ผลิตภัณฑ์จักสาน เถาวัลย์	กลุ่มจักสานเถาวัลย์บ้านคุ้มเกล้า ๑๔๕ หมู่ ๕ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐ นางขวัญใจ จอนพงษ์ (๐๕๖ ๔๕๑๗๓๕)	www.thaitambon.com
๖๒	เบาะนั่ง	กลุ่มอาชีพทำที่นอนบ้านดักคะนน ๓๓๗ หมู่ ๑๐ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐ นางพรม เป้นพิมพ์ (๐๕๖ ๔๒๓๐๕๔)	www.thaitambon.com
๖๓	หมอนขวาน	กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องนอน ๒๒๒ หมู่ ๒ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐ นายบุญสืบ ฟุ้งครุย์ (๐๑ ๗๘๖๖๖๗๔)	www.thaitambon.com
๖๔	ที่นอนพับเล็ก	กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องนอน	www.thaitambon.com

		๒๔๒ หมู่ ๓ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐ นายประเสริฐ อยู่คง (๐๕๖ ๔๒๓๑๑๑)	
๖๕.	หมอนหกเล็ก	๒๕๔ หมู่ ๓ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๖๖.	หมอนข้าง	๔๘๒ หมู่ ๓ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๖๗.	หมอนหกลูกใหญ่	๕๓๓ หมู่ ๓ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๖๘.	หมอนขวานติดเบาะ	๔๖๕ หมู่ ๓ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๖๙.	ผลิตภัณฑ์ผักตบชวา	๒๘ หมู่ ๑๑ ตำบลเสือโฮก อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๗๐.	จักสานไม้ไผ่	๑๕๕ หมู่ ๓ ตำบลนางลือ อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๗๑.	รูปหอมแม่กุหลาบ	๔๕ หมู่ ๗ ตำบลหนองน้อย อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๒๐	www.thaitambon.com
๗๒.	จักสานผักตบชวา	๖๐/๑ หมู่ ๕ บ้านท่าทราย ตำบลหาดอาษา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๕๐	www.thaitambon.com
๗๓.	ไม้แขวนเสื้อ	๓๓ หมู่ ๕ ตำบลไพรนกยูง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๓๐	www.thaitambon.com
๗๔.	แจกันมุก	๘๒ หมู่ ๗ ต.ท่าเสา อ.เมือง จ.ชัยนาท ๑๗๑๒๐	www.thaitambon.com
๗๕.	เครื่องสี่ข้าวซ้อมมือ แบบโบราณ	๖๒/๑ หมู่ ๑๔ บ้านหัวตะพาน ตำบลแพรก ศรีราชา อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๔๐	www.thaitambon.com
๗๖.	งานสลักลายด้วย เข็มน	๑๖/๒๔ ถนนจวนวิไล ต.วัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท ๑๗๑๒๐	www.thaitambon.com
๗๗.	ผ้าทอโบราณ พื้นบ้านเนินขาม	๔๐ หมู่ ๑ ตำบลเนินขาม กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๓๐	www.thaitambon.com

๗๘	เบญจรงค์	๑๓๖ หมู่ ๑ บ้านเที่ยงแท้ ถ. สายสุพรรณบุรี ชัยนาท (๓๔๐) ต. ชัยนาท อ. เมือง จ. ชัยนาท ๑๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๗๙	หมวกกันน็อก	๒ หมู่ ๖ บ้านคอนตะไต้ ตำบลบางหลวง อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๕๐	www.thaitambon.com
๘๐	ผลิตภัณฑ์จาก ผักตบชวา	๖๔ หมู่ ๑ บ้านหาดอาษา ตำบลหาดอาษา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๕๐	www.thaitambon.com
๘๑	ผลิตภัณฑ์ผักตบชวา	๖๒ หมู่ ๕ ตำบลสรรพยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๕๐	www.thaitambon.com
๘๒	จักสานกระเป๋าน้ำ ไผ่	๒๗ หมู่ ๕ บ้านห้วยขุม ตำบลสามง่ามท่า โบสถ์ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๓๐	www.thaitambon.com
๘๓	กล้วยขอบน้ำผึ้ง	เลขที่ ๑๕๗ หมู่ที่ ๕ บ้านวังยาง ตำบล ชัยนาท อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๘๔	ผ้าสี	เลขที่ ๑๗๓ หมู่ที่ ๓ บ้านท่าแร่ ตำบลมะขาม เฒ่า อำเภอดุสิต จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๒๐	www.thaitambon.com
๘๕	ผลิตภัณฑ์จากไม้	เลขที่ ๓ หมู่ที่ ๒ บ้านหนองมะโมง ตำบล หนองมะโมง กิ่งอำเภอหนองมะโมง จังหวัด ชัยนาท ๑๗๑๒๐	www.thaitambon.com
๘๖	ผลิตภัณฑ์จักสาน ผักตบชวา	เลขที่ ๘ หมู่ที่ ๗ บ้านหนองไม้แก่น ตำบล สะพานหิน กิ่งอำเภอหนองมะโมง จังหวัด ชัยนาท ๑๗๑๒๐	www.thaitambon.com
๘๗	ผลิตภัณฑ์จักสาน ผักตบชวา	๑๑๒ หมู่ ๓ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๘๘	ผลิตภัณฑ์จาก กะลามะพร้าว	๒๓/๑ หมู่ ๗ ตำบลคงคอน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๔๐	www.thaitambon.com
๘๙	ผลิตภัณฑ์จักสาน ผักตบชวา	๕ หมู่ ๑ ตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๔๐	www.thaitambon.com
๙๐	ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	๑๒/๑ หมู่ ๑๖ บ้านสระไม้แดง ตำบลแพรก ศรีราชา อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๔๐	www.thaitambon.com
๙๑	ไม้แขวนเสื้อ	๔๖ หมู่ ๔ บ้านคอนขงโค ตำบลห้วยขุม	www.thaitambon.com

		อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๓๐	
๕๒.	หัตถกรรมจักสาน หวาย	๓๔/๑ หมู่ ๖ ตำบลวังไก่อ้ออน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๓๐	www.thaitambon.com
๕๓.	ผลิตภัณฑ์จาก เถาวัลย์แดง	๑๕ หมู่ ๑๑ ตำบลวังไก่อ้ออน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๓๐	www.thaitambon.com
๕๔.	ผลิตภัณฑ์จากฝัก หางนกยูง หัตถกรรมประดิษฐ์	๒๔๐ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลเสือโฮก อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ. ตราด รวบรวมข้อมูลได้ ๑๘ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	เครื่องจักสาน	ตะกร้าหว้าทำจากไม้ตะลึง มีความสวยงามและ คงทนต่อการใช้งาน(OTOP)ขนาดกว้าง ๖ นิ้ว ยาว ๑ นิ้ว สูง ๘ นิ้ว น้ำหนัก ๑ กิโลกรัม วัตถุดิบที่ใช้ ไม้ไผ่, หวาย, ไม้ตะลึง เป็นงานฝีมือจากภูมิปัญญา เป็นวัสดุที่มีอยู่ใน พื้นที่และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รูปแบบสวยงาม เหมาะสมกับการใช้งานและเป็นของฝาก(OTOP) วัตถุดิบที่ใช้ กะลามะพร้าว	www.thaitambon.com
๒.	กำไลทับทิมสยาม ชุดทับทิมสยาม กำไลบุษราคัม ชุด ไพลิน	กลุ่มเจียรไนพลอย ๑๖๓ หมู่๓ บ้านบ่อไร่ ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อ ไร่ จังหวัดตราด ๒๓๑๔๐ ติดต่อ : นางกัญชรา เอื้อการณ์ โทร : ๐๓๕ ๕๓๖๒๓๐, ๐๑ ๖๘๓๔๒๗๐, ๐๑ ๕๓๔๔๒๐๖	www.thaitambon.com
๓.	ตะกร้าทรงเหลี่ยม ไม้ตะลึง	กลุ่มจักสานบ้านหัวหิน ๓๖/๓ ม.๔ ต.แหลมงอบ อ.แหลมงอบ จ.ตราด ๒๓๑๒๐ ติดต่อ : นางวิมลลักษณ์ พัฒนผล โทร : ๐๓๕ ๕๕๗๓๗๖	www.thaitambon.com
๔.	ผลิตภัณฑ์ กะลามะพร้าว	กลุ่มผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว ๕๓ หมู่๕ ต.เกาะช้างใต้ อ.เกาะช้าง จ.ตราด ๒๓๑๒๐ ติดต่อ : นางสาวพิรญาณ์ ภูระหงษ์ โทร : ๐๖ ๑๕๘-๒๖๕๓	www.thaitambon.com
๕.	ไม้กวาดดอกหญ้า	ไม้กวาดทำจากดอกหญ้า ใช้ปัดกวาดทำความสะอาด	

		สะอาดในอาคารบ้านเรือน วัสดุที่ใช้ คอกอ้อ, ไม้ไผ่ (สำหรับทำด้ามไม้กวาด), น้ำครั่ง กลุ่มจักสาน ม.๓ ต.นนทรีย์ อ.บ่อไร่ จ.ตราด ติดต่อ : นายทิพย์ ละผิว โทร : ๐๓๕-๕๕๑๑๒๑ e-mail : Tratedd@hotmail.com	www.thaitambon.com
๖.	หมวกใบจาก	ผลิตภัณฑ์หมวกใบจาก เป็นการนำใบจากมาสาน ทำเป็นหมวก ฝีมือประณีต แข็งแรง ทนทาน วัสดุที่ใช้ใบจาก กลุ่มสตรีบ้านชายธง ๘๐/๑ หมู่ ๒ ต.เขาสมิง อ.เขาสมิง จ.ตราด ติดต่อ : นางวาสนา เขิงเขา โทร : (๐๓๕) ๕๕๕๐๘๓	www.thaitambon.com
๗.	เฟอร์นิเจอร์หวาย	เฟอร์นิเจอร์หวายหลายรูปแบบให้เลือก แข็งแรง ทนทาน (OTOP) วัสดุที่ใช้หวาย กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานแข่งและเฟอร์นิเจอร์หวาย เลขที่ ๑๕๐ หมู่ ๒ ต.หนองบอน อ.บ่อไร่ จ.ตราด ๒๓๑๖๐	www.thaitambon.com
๘.	โอ่งบัว	เป็นโอ่งขนาดใหญ่ ใช้ปลูกบัว เลี้ยงปลาสวยงาม และปลูกต้นไม้ ขนาด (Size : cm) กว้าง ๒๔ นิ้ว สูง ๑๘ นิ้ว วัสดุที่ใช้ ทราย, ปูน, น้ำ, สี กลุ่มปั้นโอ่งบัว ม.๒ ต.หนองคันทรอ อ.เมือง จ.ตราด ติดต่อ : นายกัม สุเนตร โทร : ๐๓๕-๕๔๒๓๖๘ e-mail : tratedd@hotmail.com	www.thaitambon.com
๙.	กะปิเกาะช้าง	กะปิ บรรจุ โอ่งขนาดเล็ก ทำจากตัวเคย รอบทะเล เกาะช้าง สีน้ำตาลสวยงามตามธรรมชาติ รสชาติ	www.thaitambon.com

		อร้อย ตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด	
๑๐.	หัตถกรรมจาก เปลือกหอย(รูป นกยูง)	หัตถกรรมจากเปลือกหอยรูปสุนัข ทำจากเปลือก หอยแครง ตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดตราด	www.thaitambon.com
๑๑.	แหวนเงินประดับ พลอย	พลอยบุษย์แท้สีแดง+ส้ม ๘ เม็ด ประดับอยู่บน ตัวเรือนเงินชุบทองคำขาว ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมือง จังหวัดตราด	www.thaitambon.com
๑๒.	แหวนเงินประดับ พลอย	พลอยบุษย์แท้สีเหลือง ๘ เม็ด ประดับอยู่บนตัว เรือนเงินชุบทองคำขาว ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมือง จังหวัดตราด	www.thaitambon.com
๑๓.	แหวนเงินประดับ พลอย	พลอยบุษย์แท้สีส้ม ๘ เม็ด ประดับอยู่บนตัวเรือน เงินชุบทองคำขาว ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมือง จังหวัดตราด	www.thaitambon.com
๑๔.	แหวนเงินประดับ พลอย	พลอยบุษย์แท้สีเหลือง ๘ เม็ด ประดับอยู่บนตัว เรือนเงินชุบทองคำขาว ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมือง จังหวัดตราด	www.thaitambon.com
๑๕.	งอบใบจาก	สานงอบจากใบจาก ด.น้ำเขียว อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด	www.thaitambon.com
๑๖.	เรือไม้สักจำลอง	เรือไม้สักจำลอง ด.น้ำเขียว อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด	www.thaitambon.com
๑๗.	หัตถกรรมจาก กะลามะพร้าว	หัตถกรรมจากกะลามะพร้าว กลุ่มผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว ๔๒/๔ หมู่ที่ ๒ บ้านคลองเจ้า ตำบลเกาะกูด กิ่ง อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด ๒๓๐๐๐ ติดต่อ : คุณอมรา พิมพา โทร : ๐๖ ๑๔๕๗๘๓๖	www.thaitambon.com
๑๘.	น้ำมันเหลืองตรา คนตีระฆัง	ด.วังกระแจะ อ.เมือง จ.ตราด	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ.นครนายก รวบรวมได้ ๘๓ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มแม่บ้านทอพรมเช็ดเท้า ต.เขาเพิ่ม หมู่ ๒ นางบัวทิพย์ วงษ์กวน (๐๓๗-๓๓๑๐๖๖) ๑๑๓ หมู่ ๒ บ้านท่าตะโพ ต.เขาเพิ่ม อ.บ้านนา จ.นครนายก ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๒.	ลอบดักปลา	กลุ่มผู้ผลิตอุปกรณ์ดักปลาพื้นบ้าน นายประสม พิมพ์จุฬา (๐๑-๔๕๑๔๑๔๓) ๖ หมู่ ๕ ต.บ้านพร้าว อ.บ้านนา จ.นครนายก	www.thaitambon.com
๓.	กระเป๋าค่า	กลุ่มอาชีพสตรีตัดเย็บกระเป๋าค่าบ้านบางอ้อใหม่ นางรุ่งเรือง ทองชั้น (๐๓๗ ๓๓๕๒๐๐) ๗๔ หมู่ ๑๔ ตำบลบางอ้อ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๔.	กรอบรูปวิทยาศาสตร์	กลุ่มแม่บ้านบางอ้อ หมู่ ๗ นายชัช ศรีบุญเพ็ง (๐๓๗-๓๓๕๑๒๔) ๒๗ หมู่ ๗ ต.บางอ้อ อ.บ้านนา จ.นครนายก ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๕.	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มอาชีพทอพรมเช็ดเท้า นางปราณี เขชกลั่น ((๐๓๗) ๓๑๑๒๖๘) หมู่ที่ ๓ บ้านคลองสี่เสียด ต.เขาเพิ่ม อ.บ้านนา จ.นครนายก ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๖.	ไม้ดอก ไม้ประดับ	กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ นางผาด หนองพงษ์ (๐๓๗ ๓๓๒๒๐๐) หมู่ที่ ๑๑ บ้าน ลูกต ต.บางปลากด อ.	www.thaitambon.com

		องค์กรฯ จ.นครนายก ๒๖๑๒๐	
๗.	เรือนทรงไทยจำลอง	กลุ่มทำบ้าน และเรือนทรงไทย ตำบล บ้านพริก นายชูชาติ จรุงจิตจรรยา (๐๕ ๕๖๕๘๐๐๕) ๔๓๒ หมู่ ๘ ต.บ้านพริก อ.บ้านนา จ. นครนายก ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากไส้ มันสำปะหลัง - ใบโพธิ์ห่อการบูร	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากไส้มัน สำปะหลัง คุณวิมล จิตรน้อม (๐ ๓๗๓๒ ๘๒๘๖ , ๐ ๖๘๒๓ ๕๒๒๐) ๓๕ หมู่ที่ ๕ บ้านเขานางบวช ตำบล สาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๙.	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มสตรีทำไม้กวาดบ้านโนนบก คุณรุ่งทิพย์ ภูบุปผา (๐ ๓๗๓๘ ๖๐๐๖ , ๐ ๕๘๒๘ ๕๕๕๘) ๕๘/๓ หมู่ที่ ๑๒ บ้านโนนบก ตำบล สาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๐.	ตุ๊กตาเรซิน	กลุ่มอาชีพผลิตตุ๊กตาเรซิน นายมานพ จันทร์ทอง (๐๑ ๘๖๖๔๒๕๗) ๕๕/๓ หมู่ ๗ ตำบลองครักษ์ อำเภอ องครักษ์ จังหวัดนครนายก ๒๖๑๒๐	www.thaitambon.com
๑๑.	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มทำพรมเช็ดเท้า กลุ่มแม่บ้านมาบกระทุ่มสามัคคี () หมู่ ๘ ต.พิบูลออก อ.บ้านนา จ. นครนายก	www.thaitambon.com
๑๒.	ดอกไม้จันทร์	กลุ่มสตรีบ้านวังไผ่ นางกระด้าง กังคายะ ((๐๓๗) ๓๒๑๓๖๑)	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ.นครนายก

		เลขที่ ๑๘ หมู่ ๖ ต.ท่าช้าง อ.เมือง จ. นครนายก โทร (๐๓๙)๓๒๑๓๖๑	
๑๓.	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มอาชีพตัดไม้กวาดบ้านเหล่าหุ้ง คุณทองเข็ม เดชสา (๐ ๓๙๓๘ ๕๑๐๔) ๘ หมู่ที่ ๖ บ้านเหล่าหุ้ง ตำบลโคก กรวด อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ๒๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๑๔.	กลุ่มจักสานไม้ไผ่	กลุ่มอาชีพจักสาน นาย บุญสม พิมพ์จุฬา () ๔.๖ เลขที่ ๔ ม.๕ ต. บ้านพร้าว อ. บ้าน นา จ.นครนายก	www.thaitambon.com
๑๕.	ไม้กวาด	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตหมู่ ๖ (ถัก ไม้กวาด) นางฉลวย ทาอาษา () ๑๘๕ หมู่ ๖ บ้านท่ามะปราง ค.นาหิน ลาด อ.ปากพลี จ.นครนายก ๒๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๑๖.	เสื่อกก	กลุ่มสตรีทอเสื่อกกบ้านเขมโค้ง นางระเบียบ มาลี (๐-๑๕๑๔-๐๐๒๖) เลขที่ ๒๒ หมู่ที่ ๓ บ้านเขมโค้ง ตำบล ท่าเรือ อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ๒๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๑๗.	ไม้ดอกไม้ประดับ	กลุ่มอาชีพไม้ดอกไม้ประดับ หมู่ ๑-๗ ต.คลองใหญ่ อ.องครักษ์ จ. นครนายก () หมู่ ๑-หมู่ ๗ ต.คลองใหญ่ อ.องครักษ์ จ.นครนายก	www.thaitambon.com
๑๘.	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มทอพรมเช็ดเท้า นางลัดดา สุขมณี () ๑๖/๑ หมู่ ๔ ต.บางปลากด อ.องครักษ์ จ.นครนายก	www.thaitambon.com
๑๙.	เสื่อกก	กลุ่มทอเสื่อกก	www.thaitambon.com

		นายเฉลิมชัย ละออโชติสมบัติ ((๐๓๗) ๓๑๒๒๓๕) เลขที่ ๘ หมู่ ๘ ต.บางลูกเสือ อ. องครักษ์ จ.นครนายก	
๒๐.	- ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มผลิตไม้กวาดดอกหญ้ายาบาลบ้าน ใหญ่ คุณสุนทร นุบผา (๐ ๕๐๔๑ ๔๓๕๐ , ๐ ๓๗๓๒ ๐๒๓๖) ๖๗ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านใหญ่ อำเภอ เมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๒๑.	ถนนโทไม้	กลุ่มอาชีพปลูกไม้สอยงาม นายสมร กิระดิษฐ์นันท์ (๐๓๗- ๓๓๑๒๐๐) เลขที่ ๗ หมู่ที่ ๑ ตำบลศรีกะอาง	www.thaitambon.com
๒๒	ทอพรหมเช็ดเท้าจากเศษ ผ้าเหลือใช้	กลุ่มสตรีทำพรหมเช็ดเท้า นางอมร กงทอง () บ้านตะเคียนงาม เลขที่ ๒๗ หมู่ ๕ ต. เขาพระ	www.thaitambon.com
๒๓	แกะสลักหัวไม้	กลุ่มแกะสลักหัวไม้ไผ่ นายประยงค์ เข้มมณี (๐๓๗ ๓๘๕๐๓๘,๐๑ ๕๕๒๕๑๘) ๒๐/๑ หมู่ ๑ บ้านนางรอง ต.หินตั้ง อ. เมือง จ.นครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๒๔	เสื่อกก	กลุ่มทอเสื่อกก บ้านบางหอย ม.๓ ต.ศรีจุฬา อ.เมือง จ. นครนายก	www.thaitambon.com
๒๕	ผ้าทอมือ	หัตถกรรมผ้าทอไทยพวนบ้านใหม่ นายธีระ ใจสุข (๐ ๓๗๓๕ ๕๐๑๒ , ๐ ๓๗๓๕ ๘๗๕๗) เลขที่ ๕ หมู่ ๔ ตำบลเกาะหวาย อำเภอ ปากพลี จังหวัดนครนายก ๒๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๒๖.	ไม้ดอกไม้ประดับ	กลุ่มทอเสื่อกกบ้านลาดสะเอ็ด	www.thaitambon.com

	เลือก	นายแมน คุ่มวงษ์ () ๑๑ หมู่ ๕ บ้านลาดสะเอ็ด ต.โพธิ์แทน อ.องครักษ์ จ.นครนายก	
๒๖	หัตถกรรม กะลามะพร้าว	กลุ่มหัตถกรรมกะลามะพร้าว คุณสมจิตร พงศเลขานนท์ (๐ ๕๕๓๐ ๐๗๓๕) ๑๓๕/๑ หมู่ที่ ๔ บ้านไร่ ตำบลหนอง แสง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ๒๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๒๗	ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมปูน ปั้น	กลุ่มหัตถกรรมปูนปั้นเกาะโพธิ์ นายสง เทียนงาม (๐-๑๘๖๒-๖๕๕๐) ๒๒ หมู่ ๔ บ้านดงข่า ต.เกาะโพธิ์ อ. ปากพลี จ.นครนายก ๒๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๒๘	พรมเอนกประสงค์	กลุ่มทอพรมเอนกประสงค์ คุณสุรินทร์ ศักดิ์ทอง (๐ ๓๗๓๓ ๑๑๔๔ , ๐ ๖๑๓๖ ๗๑๑๓) ๑๗๕ หมู่ที่ ๑๐ บ้านรางไม้เต็ง ถนน บ้านนา-เขาต่อกลิ้ง ตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา จังหวัดนครราชสีมา ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๓๐	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มสตรีจักสานไม้กวาด คุณชนิษฐา พงษ์ประเสริฐ (๐๓๗ ๓๕๘๑๐๖, ๐๑ ๘๐๘๘๓๖๑) ๑๐๕ หมู่ ๑ ต.โคกกรวด อ.ปากพลี จ. นครราชสีมา ๒๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๓๑	ผ้าทอพื้นเมือง	กลุ่มทอผ้าบ้านไทยพวน-บ้านใหม่ นางวิไล เกินอาษา (๐๓๗ ๓๕๘๗๕๗) ๕๑ หมู่ ๔ ตำบลเกาะหวาย อำเภอลำ ทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ๒๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๓๒	เสื้อผ้าและสิ่งประดิษฐ์ด้วย ผ้า	กลุ่มผลิตเสื้อผ้าและสิ่งประดิษฐ์ด้วยผ้า นางลัดดา กองกุศล (๐๓๗ ๓๒๔๑๗๕, ๐๕ ๕๓๓๒๑๑๕)	www.thaitambon.com

		๒๕ หมู่ ๖ บ้านตะลุง ตำบลพิบูลย์นอก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ๒๖๑๑๐	
๓๓.	ผ้ามัดหมี่บ้านละว้า	กลุ่มทอผ้ามัดหมี่บ้านละว้า (๐๓๗ ๓๑๑๐๘๓) ๒๑๑ หมู่ ๒ ตำบลศรีกะอาง อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๓๔.	เสื่อกก	กลุ่มอาชีพจักสานเสื่อกกบ้านเกาะวัด คุณกอบลาภ คาวแจ้ง (๐ ๑๕๑๒ ๕๖๕๕ , ๐ ๓๗๓๕ ๕๒๕๕) ๕๒ หมู่ที่ ๕ บ้านเกาะวัด ตำบล องครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัด นครนายก ๒๖๑๒๐	www.thaitambon.com
๓๕.	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มอุตสาหกรรมไม้กวาดไทยใน ครอบครัว (ตราเต่า) นายสมจิตร เขียวสา (๐๖ ๘๔๕๔๐๐๖) ๑๕๖ หมู่ ๕ ตำบลบ้านใหญ่ อำเภอ เมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๓๖.	ผลิตภัณฑ์จากไม้กลึง	กลุ่มกลึงไม้บ้านวังไทร นายคณิต เอกศิริ (๐ ๓๗๓๒ ๓๗๕๘) ๕๑ หมู่ ๑๑ ตำบลบ้านนา อำเภอบ้าน นา จังหวัดนครนายก ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๓๗.	บ้านทรงไทยจำลอง	กลุ่มบ้านทรงไทยจำลอง คุณแพ แสนอใจ (๐ ๓๗๓๐ ๒๕๕๕ , ๐ ๑๓๗๒ ๘๖๗๓) ๒๔/๓ หมู่ที่ ๑ บ้านเขมรฝั่งใต้ ตำบล โพธิ์แทน อำเภองครักษ์ จังหวัด นครนายก ๒๖๑๒๐	www.thaitambon.com
๓๘.	โคมไฟहेง้าไม้ไผ่ แกะสลัก	กลุ่มแกะสลักहेง้าไม้ไผ่บ้านนางรอง (๐๖ ๘๔๕๔๐๕๕) ๒/๑๓ หมู่ ๓ ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com

๓๙.	ดอกไม้เทียนหอม	กลุ่มทำเทียนหอม นายสมนึก เกิดศรี (๐๓๗ ๓๙๘๙๕๖) ๑๙ หมู่ ๔ ตำบลเกาะหวาย อำเภอปาก พลี จังหวัดนครนายก ๒๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๔๐.	ไม้ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ดินญี่ปุ่น-ดินไทยเบญจ รงค์	กลุ่มไม้ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินญี่ปุ่น- ดินไทยเบญจรงค์ นางปานทอง อาทิตย์ฉาย (๐๕ ๑๕๒๙๑๙๖) ๕๓ หมู่ ๑๑ ตำบลบางลูกเสือ อำเภอ องครักษ์ จังหวัดนครนายก ๒๖๑๒๐	www.thaitambon.com
๔๑.	ไม้ค้ำ และ ไม้ดอกไม้ ประดับ	กลุ่มไม้ถักสวนพมาส นายมานพ ชมภู (๐๑ ๙๐๑๒๘๒๕, ๐๓๗ ๓๓๒๐๖๙) ๗๙ หมู่ ๑๑ ตำบลบางปลากด อำเภอ องครักษ์ จังหวัดนครนายก ๒๖๑๒๐	www.thaitambon.com
๔๒	พรมเอนกประสงค์ ห่มกวางพารา	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากยางพารา นางปราณีย์ เชยกลิ่น (๐๓๗ ๓๓๑๑๒๕) ๑๗๘/๑ หมู่ ๓ ตำบลเขาเพิ่ม อำเภอ บ้านนา จังหวัดนครนายก ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๔๓	โคมไฟไม้ไผ่	กลุ่มแกะสลักไม้ไผ่ คุณเฉลิม จิตตรง (๐๑ ๘๖๕๖๑๕๔) ๒๐ หมู่ ๓ ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๔๔	เก้าอี้ไม้ไผ่แกะสลัก	กลุ่มสร้างสรรค์งานไม้ไผ่ คุณสุพรรณ กางรัมย์ (๐๓๗ ๓๘๕๑๖๖, ๐๑ ๘๒๗๗๔๕๔) ๒/๑ บ้านนางรอง หมู่ ๓ ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๔๕	ผลิตภัณฑ์แปรรูปจาก สมุนไพร	กลุ่มสมุนไพรไทยพัฒนา คุณพงษ์ศักดิ์ กาฐ (๐ ๓๗๓๐ ๘๑๓๕ , ๐ ๖๗๘๕ ๔๗๑๒)	www.thaitambon.com

		๑๐๕/๒ หมู่ที่ ๓ บ้านท่าทราย ตำบลท่า ทราย อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐	
๔๖.	ผลิตภัณฑ์โลหะเทียม	กลุ่มแกะภาพนูนบนโลหะเทียม ร.อ.วิเชียร จูฑิรัตน์ (๐ ๙๕๑๙ ๙๘๓๕) ๑๐๐/๙๒ หมู่ที่ ๕ บ้านยิงโอฟาร ตำบล คลองใหญ่ อำเภอกองครักษ์ จังหวัด นครนายก ๒๖๑๒๐	www.thaitambon.com
๔๗.	ผลิตภัณฑ์บาติก	กลุ่มผลิตภัณฑ์บาติก นายสยาม พันธุ์มี (๐๕ ๕๘๒๘๘๔๑) ๔๓ หมู่ ๓ ตำบลพิบูลออก อำเภอบ้าน นา จังหวัดนครนายก ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๔๘.	บอนไซประดิษฐ์	กลุ่มบอนไซประดิษฐ์ จ.ส.อ.หญิงกาญจนา เวชเจริญ (๐๖ ๙๘๒๕๘๒๕ , ๐๙ ๑๐๔๔๒๙๗) เลขที่ ก.๕ โรงเรียนจปร. ตำบลพรหมณี อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๑	www.thaitambon.com
๔๙.	หัตถกรรมไม้ไผ่	กลุ่มหัตถกรรมไม้ไผ่ คุณอนงค์ รุ่งอรุณ (๐ ๙๙๘๔ ๒๒๘๓) ๖๒/๑ หมู่ที่ ๓ บ้านนางรอง ตำบลหิน ตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๐.	โคมตะเกียงดินเผา	กลุ่มโคมพรหมณี พ.ท.จิระ เหล่าอังกูร (๐ ๑๔๔๑ ๙๖๕๘ , ๐ ๓๗๓๕ ๓๓๔๕) เลขที่ C๑๒๐ หมู่ที่ ๑ โรงเรียน จปร. ตำบลพรหมณี อำเภอเมือง จังหวัด นครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๑.	กัณฑ์วนิดน้ำ	กลุ่มแปรรูปไม้ไผ่ คุณบุญลือ สืบจากสี (๐ ๑๓๗๔ ๕๔๗๐) ๔๒/๓ หมู่ที่ ๕ บ้านวังยาว ตำบลหินตั้ง	www.thaitambon.com

		อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐	
๕๒	หัตถกรรมไม้ไผ่ แกะสลัก	กลุ่มลายไม้ไผ่ คุณวิชาญ สาริกา (๐ ๖๑๔๓ ๔๒๓๑ , ๐ ๑๕๖๗ ๑๗๘๕) ๔๕/๑ หมู่ที่ ๑ บ้านคง ตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๓	ผลิตภัณฑ์จากปูนซีเมนต์	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากปูนซีเมนต์ นางอรุณ เอี่ยมอาจหาญ (๐๑ ๘๖๔๔๐๕๗, ๐๓๗ ๓๘๑๕๖๑) ๑๖/๒ หมู่ ๗ บ้านวังคัน ถนนวังคัน- ปากกระทุ่ม ตำบลพรหมณี อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๔	ลวดค้ำประยุกต์	กลุ่มแม่บ้าน ๑๐๐ ความคิด พราหมณี นางสาวพัชรินทร์ หวังสมบูรณ์ดี (๐๑ ๘๐๘๔๕๕๑) เลขที่ ๕๓/๑๔-๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๕	ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิ ข้าวกล้องตราแม่บังอร	กลุ่มข้าวปลอดสารพิษตราแม่บังอร นายสมคิด ต้นประเสริฐ (๐๑ ๕๑๔๗๗๖๖ , ๐๓๗ ๓๑๑๓๑๑) เลขที่ ๓๐๗ ถนนสุวรรณศร ตำบล นครนายก อำเภอเมือง จังหวัด นครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๖	ผ้าทอมือ ผ้าขาวม้า	กลุ่มผ้าทอมือวิจิตรณ์ นางอำภา แล้งทอง (๐๑ ๕๔๐๗๔๘๕) เลขที่ ๑๓๕/๑ หมู่ที่ ๗ บ้านหัวถนน ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านนา จังหวัด นครนายก ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๕๗	ตุ๊กตาผ้าเรซิน	เจ็ดยิบ ตุ๊กตาเรซิน นายอ็อค น้ำทอง (๐๑ ๒๐๘๑๑๕๑) เลขที่ ๘๑ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลบ้านปรก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก	www.thaitambon.com

		๒๖๑๑๐	
๕๘.	ผลิตภัณฑ์โคมตะเกียงไฟฟ้ากะลามะพร้าว พรมเช็ดเท้า	กลุ่มผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว นายอำนาจ โกษา (๐๓๗ ๓๐๐๗๔๗) ๑๐/๖ หมู่ ๑๒ ตำบลบางสมบูรณ์ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก	www.thaitambon.com
๕๙.	ดอกไม้เทียนหอม พรมเอนกประสงค์	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านคอนทราย นางวิภา งามยิ่ง (๐ ๖๘๘๕ ๗๔๗๒) หมู่ที่ ๑๑ บ้านคอนทราย ต.พิบูลย์ อ. บ้านนา จ.นครนายก	www.thaitambon.com
๖๐.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก เกี๊ยวปลา	กลุ่มสตรีบ้านเนินสะอาด นางสำรวย ศรีสว่าง (๐๓๗ ๕๓๑๐๕๔, ๐๕ ๖๘๕๓๐๘๐) ๒๑๒/๓ หมู่ ๑๖ บ้านเนินสะอาด ตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา จังหวัด นครนายก ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๖๑.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดิน	กลุ่มดอกไม้เกี๊ยวปลา(สมาคมแม่บ้าน เตรียมทหาร) นางนิตยา โพธิ์โชติ (๐๑ ๓๒๕๔๕๑๗ , ๐๓๗ ๓๐๖๔๕๕) เลขที่ ๑๘๕ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลศรีกะอาง อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๖๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดิน	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดิน นางสาวณัฏฐิ แสงมงคล (๐๕ ๕๒๕๓๒๕๒) เลขที่ C๑๔๕ ถนนสุวรรณศร ตำบล พรหมณี อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๑	www.thaitambon.com
๖๓.	เครื่องเงิน	เครื่องประดับเงิน นายประทวน สูงเลิศ (๐ ๑๗๑๓ ๖๕๑๔) ๘๖ ม.๒ ต.ศรีกะอาง	www.thaitambon.com

๖๔.	เทียนหอม	ทอดผ้ามัดหมี่ ศรีกระอาง นางประไพ เกตุแย้ม เลขที่ ๒๑๑ ม.๒ ต.ศรีกระอาง อ.บ้านนา	www.thaitambon.com
๖๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ยางพารา	ร้าน บี เค แคนเดิล นายบันลือศักดิ์ ตั้งข่อย (๐๓๗ ๓๕๘๕๖๖) เลขที่ ๑๒๔/๔-๖ หมู่ที่ ๑ ตำบลเกาะ โพธิ์ อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก ๒๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๖๖.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้า ใยบัว	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากยางพารา คุณดวงเพ็ญ ตรงคง (๐ ๓๗๓๕ ๘๕๖๑) ๑๕๐ หมู่ที่ ๓ บ้านท่าแดง ถนนท่าแดง- วังม่วง ตำบลเกาะหวาย อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก ๒๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๖๗.	ไม้กวาดดอกหญ้า โศก กระชาย	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว ร.อ.หญิง อัญชลี ทรายทอง (๐๓๗ ๓๘๒๒๘๔) ๑๐๘ ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ๒๖๑๐๐	www.thaitambon.com
๖๘.	ผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง	กลุ่มอาชีพบ้านโคกกระชาย คุณชนิษฐา พงษ์ประเสริฐ (๐ ๑๘๐๘ ๘๓๖๑) ๔๓ หมู่ที่ ๒ บ้านโคกกระชาย ตำบล หนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัด นครนายก ๒๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๖๙.	เก้าอี้โยกไม้ไผ่	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคุ้มเขาราชสีห์ คุณจำลอง ศิริธีระเจริญ (๐ ๙๒๑๒ ๒๘๖๖ , ๐ ๓๗๓๒ ๘๐๕๐) ๓๕/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลสาริกา อำเภอ เมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๗๐.	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มเก้าอี้โยกไม้ไผ่ นายสวิง ชมชื่น (๐๓๗ ๓๕๑๒๔๑)	www.thaitambon.com

		๖๐ หมู่ ๕ ตำบลทรายมูล อำเภอ องครักษ์ จังหวัดนครนายก ๒๖๑๒๐	
๗๑.	ดอกไม้จากเทียนหอม ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้า ใยบัว พรมเอนกประสงค์	กลุ่มทำไม้กวาดบุงเข้ คุณบุญเจือ บัวขจร (๐ ๑๗๐๔ ๘๗๕๑ , ๐ ๕๕๐๓ ๑๖๒๒) ๔๓ หมู่ที่ ๘ บ้านบุงเข้ ตำบลหนอง แสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ๒๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๗๒	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มพัฒนาสตรีเขาเพิ่ม หมู่ที่ ๑๔ คุณปราณี สุวรรณคล (๐ ๕๕๒๖ ๒๗๗๑ , ๐ ๓๗๓๓ ๑๐๒๗) ๑๕๒ หมู่ที่ ๑๔ บ้านไร่ ตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๗๓	ดอกไม้เทียนหอม	กลุ่มพรมเอนกประสงค์ คุณกมลทิพย์ ระวังภัย (๐๖ ๘๑๕๒๐๓๗) ๓๓ หมู่ ๕ ตำบลพิบูลออก อำเภอบ้าน นา จังหวัดนครนายก ๒๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๗๔	เสื่อกก	กลุ่มดอกไม้เทียนหอม นางเขียว ขอคทอง (๐๓๗ ๓๕๘๖๖๔, ๐๕ ๖๐๔๗๘๒๔) ๑๐๕ หมู่ ๕ ตำบลปากพลี อำเภอปาก พลี จังหวัดนครนายก	www.thaitambon.com
๗๕	กระเช้ากล้วยไม้	กลุ่มทอเสื่อกก นายสำเริง หลิมสกุล (๐๕ ๖๐๔๖๔๒๕) ๒๓ หมู่ ๑๑ ตำบลศรีษะกระบือ อำเภอ องครักษ์ จังหวัดนครนายก ๑๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๗๖.	ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่	กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่ นางแหม่ม ใจมลิ (๐๓๗ ๓๒๒๑๕๕) ๑๕ หมู่ ๗ ตำบลทรายมูล อำเภอ องครักษ์ จังหวัดนครนายก ๒๖๑๒๐	www.thaitambon.com

๗๗	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มผลิตไม้กวาดดอกหญ้าบ้านเขาแดง	www.thaitambon.com
๗๘	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดิน	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดิน	www.thaitambon.com
๗๙	ผลิตภัณฑ์จากไม้ มะม่วง	กลุ่มกลึงไม้มะม่วงบ้านเขาแดง	www.thaitambon.com
๘๐	ผลิตภัณฑ์จากหิน	กลุ่มสตรีบ้านเกาะกา	www.thaitambon.com
๘๑	หัตถกรรมประดิษฐ์	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านบางนางพัน	www.thaitambon.com
๘๒	โคมไฟไม้มะม่วง	กลุ่มผลิตโคมไฟไม้มะม่วงบ้านบาง ปลากด	www.thaitambon.com
๘๓	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหินตั้ง	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ. นครปฐม จำนวน ๖๔ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	จักสานผักตบชวา	กลุ่มจักสานผักตบชวา ตำบลลำพญา นางปราณี ชมภูศรี ((๐๑) ๘๒๔๔๔๑๔) เลขที่ ๖ หมู่ ๘ ตำบลคลองนกกระทุง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม	www.thaitambon.com
๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์และของที่ระลึกจากดินขาว	กลุ่มอาชีพหัตถกรรมปั้นดินขาวนครปฐม นางอัมพร แด้มไชยสงค์ (๐๓๔ ๓๒๒๖๔๗, ๐๕ ๘๕๔๗๕๗๐) เลขที่ ๑๘ หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าตลาด อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๑๐	www.thaitambon.com
๓.	แก้วถัก	กลุ่มตุ๊กตาแก้วถัก นางทิพวัน แสงอำไพ (๐๓๔๒๓๒๕๐๕, ๐๕๗๗๗๘๓๔๖) ๘๓ หมู่ ๒ ต.บางกระเบา อ.นครชัยศรี จ. นครปฐม ๗๓๑๒๐	www.thaitambon.com
๔.	หัตถกรรมจักสานจากผักตบชวา	กลุ่มจักสานบ้านคอนแพบ นางเล็ก นันคอรัก (๐๑ ๔๐๖๐๓๘๕) ๒๐ หมู่ ๑๐ บ้านคอนแพบ ต.นิลเพชร อ.บางเลน จ.นครปฐม ๗๓๑๓๐	www.thaitambon.com
๕.	หัตถกรรมจักสานจากผักตบชวา	กลุ่มผักตบชวบ้านนิลเพชร นางกรุณา แก้วไทรกล้า (๐๑๕๐๓๗๐๑๘, ๐๑๕๑๐๐๕๖๖) บ้านนิลเพชร หมู่ ๓ ต.นิลเพชร อ.บางเลน จ. นครปฐม	www.thaitambon.com
๖.	ผ้าชั้นลายแดงโม ผ้าทอมัดหมี่จากไหม ประดิษฐ์	กลุ่มทอผ้าบ้านไผ่หูช้าง น.ส.มารอดเจริญพันธ์ (๐๕ ๖๕๕๓๕๐๗, ๐๓๔ ๓๔๔๒๕๗) ๔๕ หมู่ ๕ บ้านไผ่หูช้าง ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๓๐	www.thaitambon.com
๗.	ผ้าทอ	กลุ่มเกษตรกรก้าวหน้าพัฒนาบ้านสระ	www.thaitambon.com

	ศิลปประดิษฐ์จากผ้า	นางขจิต สระทองบุญ (๐๓๔ ๓๘๓๑๖๗, ๐๑ ๘๒๓๔๗๕๐) ๒๔ หมู่ ๑ บ้านสระ ต.สระพัฒนา อ. กำแพงแสน จ.นครปฐม ๗๓๑๔๐	
๘.	ผลิตภัณฑ์จักสาน ผักตบชวา	กลุ่มอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์ผักตบชวา นางลออรัตน์ ศรีเทียมทอง (๐๓๔ ๓๕๑๑๕๕ , ๐๗ ๑๕๐๒๓๐๒) เลขที่ ๑๕ หมู่ ๑๑ ตำบลคลองนกกระทุง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๓๐	www.thaitambon.com
๙.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ดินขาว	กลุ่มทำดอกไม้ประดิษฐ์จากดินขาว นางสร้อยทิพย์ ชมทอง (๐๑๔๕๘๕๗๒๑) เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลกระทุ่มล้ม อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดนครปฐม	www.thaitambon.com
๑๐.	ดอกไม้ดินประดิษฐ์	กลุ่มดอกไม้ดินประดิษฐ์ นางขจิต สายจำปา (๐๓๔๓๓๑๖๗๓) หมู่ที่ ๓ ตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม	www.thaitambon.com
๑๑.	บ้านเรือนไทยเรือใบ จำลอง	กลุ่มบ้านเรือนไทย เรือใบจำลอง นายอำนาจ เวชศาล (๐๓๔ ๓๒๖๒๕๐, ๐๑ ๔๘๐๔๒๕๑) ๔๕/๖๕ หมู่ ๑๐ บ้านเอกราช ถนนพุทธ มณฑลสาย ๗ ตำบลท่าตลาด อำเภอสาม พราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๑๐	www.thaitambon.com
๑๒.	ผลิตภัณฑ์จักสานจาก ผักตบชวา	กลุ่มสตรีบริการเพื่อการพัฒนาบ้านลาน แหลม นางพยอม แจ่มนิม (๐๓๔ ๒๕๖๐๘๖, ๒๕๖๐๒๗, ๐๑ ๕๕๑๖๐๘๔) ๕/๑ หมู่ที่ ๔ บ้านลานแหลม ตำบลวัดตะมุค อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๐๒	www.thaitambon.com
๑๓.	เครื่องบินดินเผา	กลุ่มเครื่องบินดินเผา (๐๓๔๓๓๑๑๒๒) ต.บางกระเบา อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม	www.thaitambon.com

๑๔.	จักสานผักตบชวา	กลุ่มจักสานผักตบชวา นางวิรัช แก้วไทรท้วม (๐๑๕๓๗๐๑๓๕) ๓๕/๑ หมู่ที่ ๕ ตำบลไทรงาม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๓๐	www.thaitambon.com
๑๕.	กระเป๋าจักสาน ผักตบชวา	กลุ่มจักสานผักตบชวา นายเล็ก บุญญาพิชิตเดโช (๐๓๔๒๕๖๗๘๗) ๑๖๖ หมู่ที่ ๕ ต.ศรีมหาโพธิ์ อ.นครชัยศรี จ. นครปฐม ๗๓๑๒๐	www.thaitambon.com
๑๖.	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มเครื่องเบญจรงค์ตำบลคอนพุทรา นายสุรศักดิ์ สุภากัทรานนท์ (๐๓๔ ๒๕๖๐๖๒ , ๐๑ ๕๒๘๘๕๔๔) เลขที่ ๒๘ หมู่ ๕ บ้านคอนพุทรา ตำบลคอน พุทรา อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๕๐	www.thaitambon.com
๑๗.	ผ้าทอไหมประดิษฐ์	กลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือ นางสังวาล ทองยอดเกรียง (๐๓๔ ๓๕๒๔๐๐, ๐๑ ๘๕๘๕๔๐๔) ๑๕ หมู่ ๒ บ้านคอนทอง ต.คอยข่อย อ. กำแพงแสน จ.นครปฐม ๗๓๑๔๐	www.thaitambon.com
๑๘.	กรงนกเขา	กลุ่มอาชีพจักสานกรงนกจากไม้ไผ่ (๐๓๔๒๐๘๗๓๕) หมู่ที่ ๘ ตำบลแหลมปึก อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม	www.thaitambon.com
๑๙.	กระถางเพาะชำ(ดิน เผา)	กลุ่มปั้นกระถางเพาะชำ นายมานพ บุญพิมพ์ (๐๓๔๒๕๕๐๘๐) หมู่ที่ ๒ บ้านโรงหวด ตำบลจี่วราย อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม	www.thaitambon.com
๒๐.	เครื่องจักสานจาก ผักตบชวา	กลุ่มแม่บ้านคลองพิศมัย นางมณี เสืองามเอี่ยม (๐๓๔๒๗๘๓๖ , ๐๑๘๕๖๕๘๘๓) หมู่ที่ ๔ บ้านคลองพิศมัย ตำบลบางไทรป่า อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม	www.thaitambon.com

๒๑.	จักสาน ไม้ไผ่ อิฐ วท.	กลุ่มอาชีพตำบลบางระกำ นางสมศรี แดงสิน (๐๑๕๕๑๙๓๗๑) ๓๓ หมู่ที่ ๑๕ บ้านทุ่งไผ่ลิง ตำบลบางระกำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๓๐	www.thaitambon.com
๒๒	งานเครื่องมุก	กลุ่มงานเครื่องมุก นายจักรกริช สุขสวัสดิ์ (๐๑๖๕๕๑๖๗๕) ๓๘ หมู่ที่ ๘ ตำบลบัวปากท่า อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม	www.thaitambon.com
๒๓	ของจิว ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มสตรีตำบลวัดแค ประธานกลุ่มสตรีตำบลวัดแค (๐๓๔๒๒๗๘๘๐) หมู่ที่ ๓ ตำบลวัดแค อำเภอนครชัยศรี จังหวัด นครปฐม	www.thaitambon.com
๒๔	อิฐมอญ	กลุ่มผลิตอิฐมอญ ประธานกลุ่มผลิตอิฐมอญ (๐๓๔๒๗๑๔๐๖) หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบางแจ่ม อำเภอเมือง นครปฐม จังหวัดนครปฐม	www.thaitambon.com
๒๕	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มสตรีอาสาตำบลยายชา นางจรรย์ก จันทกา (๐๓๔๓๒๑๗๕๘) ๑๔/๒ หมู่ที่ ๔ ตำบลยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม	www.thaitambon.com
๒๖.	ตุ๊กตาผ้า	กลุ่มหัตถกรรมผลิตตุ๊กตาผ้า นางสุชนา สุขหงษ์ (๐๓๔ ๒๘๑๒๓๐, ๐๑ ๖๑๖๕๕๖๗) ๒๕ หมู่ ๓ บ้านคอนชะเฒ ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๔๐	www.thaitambon.com
๒๗	ดอกไม้ดินหอมมะลิ	กลุ่มผลิตภัณฑ์ดินหอมมะลิ นางศิริวรรณ พรพิทักษ์นันท์ (๐๓๔๒๔๓๐๓๖) ตำบลนครปฐม	www.thaitambon.com
๒๘	ดอกไม้ประดิษฐ์ ของ	กลุ่มอาชีพทำศิลปประดิษฐ์(ดอกไม้ประดิษฐ์	www.thaitambon.com

	เข้าร่วม	,พวงหรีดฯฯ) นางบรรพชต์ เพ็ชรวงศ์ (๐๓๔๒๒๕๒๕๗) เลขที่ ๖๕/๑ หมู่ที่ ๗ ต.ดอนยายหอม อ.เมือง จ.นครปฐม	
๒๕.	เตาอังโล่	กลุ่มบ้านภูมิ นายเหมือน ลิมฮวด (๐๓๔๓๘๑๖๕๔) เลขที่ ๓๔/๒ ม.๑๒ บ้านภูมิ ตำบลลำเหย อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม	www.thaitambon.com
๓๐.	ไม้แขวนเสื้อกันแมลง	กลุ่มไม้แขวนเสื้อกันแมลง นางเพ็ญศรี โพธิ์เงิน (๐๑ ๕๔๑๖๕๗๒ , ๐๓๔ ๓๘๓๘๗๗) เลขที่ ๒๗ หมู่ที่ ๑ บ้านสะพานตาบล บ้านสะพาน อำเภอกำแพงแสน จังหวัด นครปฐม ๗๓๑๔๐	www.thaitambon.com
๓๑.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มอาชีพสตรีดอกไม้ประดิษฐ์ นางศิริพรรณ พุ่มมา (๐๓๔๓๘๑๘๗๘) ๑๘ หมู่ที่ ๑ ตำบลสามง่าม อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม	www.thaitambon.com
๓๒	หัตถกรรมดอกไม้ ประดิษฐ์	กลุ่มสตรีสหกรณ์ออมทรัพย์โรงเรียน ตำรวจภูธร ๗ พ.ต.ท.ทองคำ ชุนเกษยา (๐๑ ๒๕๔๐๗๐๕, ๐๓๔ ๒๕๔๓๑๒) ๑๐๕ ถนนช้างวัง ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอ เมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ๗๓๐๐๐	www.thaitambon.com
๓๓	ผลิตภัณฑ์จากป่าน ศรนารายณ์	กลุ่มศิลปประดิษฐ์จากป่านศรนารายณ์ คุณ สมพร ไทยอ่อน ((๐๓๔) ๒๑๗๓๔๘, (๐๑) ๓๖๒๗๕๗๕) ๓๘/๑๖ หมู่ ๒ ต.สนามจันทร์ อ.เมือง จ. นครปฐม ๗๓๐๐๐	www.thaitambon.com
๓๔	หัตถกรรมจักสานจาก ผักตบชวา (หมู่ ๘)	กลุ่มจักสานผักตบชวา หมู่ ๘ นางเพ็ญศรี ฉ่ออนชม (๐๑ ๕๘๘๓๔๖๑, ๐๑ ๕๘๔๕๗๐๒)	www.thaitambon.com

		๖ หมู่ ๘ ต.คลองนกกระทุง อ.บางเลน จ. นครปฐม ๗๓๑๓๐	
๓๕	เครื่องปั้นดินเผา เคลือบสีลาด	กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเคลือบสีลาด นายพงษ์ลักษณ์ สุวรรณมาลี (๐๓๔ ๓๘๕๕๔๘, ๐๑ ๘๐๘๔๔๑๘) ๑๑๔ หมู่ ๔ ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัย ศรี จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๒๐	www.thaitambon.com
๓๖	ผลิตภัณฑ์จาก กะลามะพร้าว	กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว คุณสุนทรี สาหับ (๐๓๔ ๒๐๘๓๓๓) ๓๑/๔ ม.๑ บ้านทุ่งแหลมบัว ตำบลแหลมบัว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๒๐	www.thaitambon.com
๓๗	ผลิตภัณฑ์ไม้	กลุ่มอาชีพแม่บ้านห้วยพระ คุณชวดี ศิริพิน (๐๓๔ ๒๕๓๐๕๕, ๐๖ ๑๖๖๔๓๖๕) ๑๐๕ หมู่ ๑ บ้านห้วยพระ ตำบลห้วยพระ อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๘	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มเครื่องเบญจรงค์ตำบลศิระทอง นางสาวศรีญา กษเสนีย์ (๐๕ ๒๐๑๐๐๔๖, ๐๕ ๑๘๔๑๘๖๒) ๓ หมู่ ๑ บ้านศิระทอง ต.ศิระทอง อ.นคร ชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐	www.thaitambon.com
๓๙	เครื่องปั้นดินเผา เซรามิคดินทอง	กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเซรามิคดินทอง นางสุปราณี เนตรประไพ (๐๕ ๓๑๓๘๐๖๕) ๘ หมู่ ๗ ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๓๐	www.thaitambon.com
๔๐	ผลิตภัณฑ์สมุนไพร (หมอยา)	กลุ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพร (หมอยา) นายวันชัย โภคา (๐๓๔ ๒๒๕๖๑๒, ๐๑ ๓๔๗๗๖๖๓) ๕/๑๐๓ หมู่ ๔ ต.ท่าตลาด อ.สามพราน จ. นครปฐม ๗๓๑๑๐	www.thaitambon.com
๔๑	ตุ๊กตาแม่ไม้มวยไทย	กลุ่มจรรยาโรจน์ หัตถกรรม แม่ไม้มวยไทย คุณอาทิตย์ จรรยาโรจน์ ณ อุรุยา (๐๓๔	www.thaitambon.com

		๒๔๒๔๖๗ , ๐๕ ๒๑๑๕๖๐๑) เลขที่ ๕๖/๒๖๐ หมู่ที่ ๕ หมู่บ้านร่มฟ้า ตำบล สนามจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ๗๓๐๐๐	
๔๒	ศิลปะประดิษฐ์จากดิน และเทียน	กลุ่มบ้านหัตถศิลป์ (คุณจงกล) คุณจงกล ชุนเกษ (๐๑ ๐๐๗๐๘๓๕, ๐๓๔ ๒๑๑๗๐๐) ๑ ตำบลพระประโทน อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ๗๓๐๐๐	www.thaitambon.com
๔๓	ดอกไม้ประดิษฐ์ ดอกไม้ผ้าเคลือบขาว	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ ดอกไม้ผ้าเคลือบขาว คุณดวงสมร เสวก ((๐๑)๘๑๖๔๐๖๑, (๐๓๔) ๓๓๑๗๕๕) ๖๔/๒๑ ม.๓ ตำบลบางกระเบา อำเภอนคร ชัยศรี จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๒๐	www.thaitambon.com
๔๔	เต่าหลากหลาย(หอบ เต่า)	กลุ่มเต่าหลากหลาย นายถนอมชัย จินน์ (๐๗๐๗๓๕๑๔๓) ๖๘/๑ หมู่ ๔ ตำบลหอมเกร็ด อำเภอสาม พราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๑๐	www.thaitambon.com
๔๕	โถลายผ้า	กลุ่มสตรีทำศิลปะประดิษฐ์ คุณชุติพันธ์ หงษ์ทองมี (๐๓๔ ๒๓๕๑๔๖) ๑๘/๑ หมู่ ๔ ตำบลบางแก้วฟ้า อำเภอนครชัย ศรี จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๒๐	www.thaitambon.com
๔๖	เครื่องเบญจรงค์ (โพธิ เกร็ด)	กลุ่มโพธิเกร็ด ๕/๔๗๔ หมู่ ๕ ต.ไร่จิง อ.สาม พราน จ.นครปฐม ๗๓๑๑๐	
๔๗	หัตถกรรมถักโครเช	ศูนย์ฝึกอาชีพหญิงตำบลสามพราน ซิสเตอร์เทเรซ่า น้าสมบูรณ์ (๐ ๒๔๒๕ ๐๘๕๖ , ๐ ๒๘๑๒ ๖๒๔๖) ๔๒/๑๒๖ หมู่ที่ ๕ ซอยศรีเสถียร ถนนเพชร เกษม ตำบลไร่จิง อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม ๗๓๒๑๐	www.thaitambon.com
๔๘	หัตถกรรมใบลาน	กลุ่มใบลานสานศิลป์ คุณสายวรุณ นุริมสิทธิกุล (๐๕ ๖๖๘๓๕๑๗)	www.thaitambon.com

		๕๐/๒๑๕ หมู่ ๔ ตำบลหอมเกร็ด อำเภอสาม พราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๑๐	
๔๙.	ตุ๊กตาไม้ตุ๊กตัก	กลุ่มตุ๊กตาไม้ตุ๊กตัก นายณรงค์ฤทธิ์ พรามวงศ์โหรา (๐๖ ๗๒๒ ๖๐๓๕, ๐๓๔ ๓๕๒๕๐๘) ๕๓/๑ หมู่ ๕ หมู่บ้านหนองหัวช้างใต้ ตำบล วังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน จังหวัด นครปฐม ๗๓๑๔๐	www.thaitambon.com
๕๐.	หัตถกรรมจักสาน ผักตบชวา	กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านจักสานผักตบชวา นางกัณดา สระทองแยง (๐๖ ๑๗๕๘๗๑๖, ๐๖ ๑๗๐๔๓๕๖) ๑๒ หมู่ ๖ บ้านคลองบางไทร ตำบลไทรงาม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๓๐	www.thaitambon.com
๕๑.	ศิลปประดิษฐ์จากผ้า ใยบัว	กลุ่มศิลปประดิษฐ์จากผ้าใยบัว นางอรรณพ ผลจันทร์ (๐๓๔ ๒๔๒๓๑๑, ๐๕ ๔๑๕๗๒๐๕) ๓๕ หมู่ ๑ บ้านทิพย์ลัดดา ถนนกุ่มกิต ชอย ๓ ตำบลห้วยจรเข้ม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัด นครปฐม ๗๓๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๒	ดอกไม้สดคอบแห้ง	กลุ่มอรรณพฟลอริสท์ นายวัชรพงศ์ ขาวสำอาง (๐๓๔ ๒๒๓๑๑๗) ๕๕/๓๐ หมู่ ๗ ตำบลสามพราน อำเภอสาม พราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๑๐	www.thaitambon.com
๕๓	ไม้กวาดป่าน สรนารายณ์	กลุ่มผู้ผลิต ไม้กวาดป่านสรนารายณ์ นางนัทธา กองสุผล (๐๑ ๘๕๖๖๓๕๐) ๕/๑ หมู่ ๕ ตำบลท่าพระยา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๒๐	www.thaitambon.com
๕๔	ผลิตภัณฑ์จากเชือกมัด ฟาง ไม้แขวนเสื้อ	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร่วมใจพัฒนา นางกนกรัตน์ สาระประจง (๐๓๔ ๓๘๓๑๕๒ , ๐๑ ๕๔๔๕๕๕๒) ๒ หมู่ ๒ บ้านสระ ตำบลสระพัฒนา อำเภอ กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๔๐	www.thaitambon.com

๕๕	ดอกกุหลาบจากดิน	กลุ่มแม่บ้านหัตถศิลป์ (คุณจินดาบุษ) คุณจินดาบุษ ชุนเกษ (๐๖ ๖๒๒๓๑๑๕, ๐๓๔ ๒๑๑๓๐๐) ๕๑ บ้านสระแก้ววิว หมู่บ้านสระแก้ววิว ตำบลพระประโทน อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ๗๓๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๖	ผลิตภัณฑ์จากผ้า	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากผ้า คุณสุภา กรรณวัฒน์ (๐๑ ๖๓๔๕๒๒๓) ๒๘/๓๘ หมู่ ๑ ตำบลบางพระ อำเภอนครชัย ศรี จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๒๐	www.thaitambon.com
๕๗	ไม้แขวนเสื้อสมุนไพร	กลุ่มไม้แขวนเสื้อสมุนไพร คุณทองเต็ม เข้มวงษ์ (๐๓๔ ๓๘๓๑๕๒) ๑๘๒ หมู่ ๒ ตำบลสระพัฒนา อำเภอ กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๔๐	www.thaitambon.com
๕๘	หัตถกิจหิรัญย์	กลุ่มหัตถกิจหิรัญย์ คุณปัญญา อายุยืน (๐๖ ๓๐๕๔๑๕๕, ๐๓๔ ๒๘๕๗๖๔) ๓๕ ถ.สวนตะไคร้ ตำบลสนามจันทร์ อำเภอ เมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ๗๓๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๙	รูปปั้นเรซินวิถีชีวิต ไทย	กลุ่มวิถีไทยในเรซิน นายศิลป์ คงรัตนสมบูรณ์ (๐๑ ๖๒๑๕๖๘๖) เลขที่ ๑๕/๒ หมู่ ๑ ตำบลพะเนินค อำเภอ นคร ชัยศรี จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๒๐	www.thaitambon.com
๖๐	เซรามิค	กลุ่มผสมทรัพย์เซรามิค นายผสม ปิ่นจ้อย (๐๓๔ ๓๓๓๐๔๑, ๐๓ ๐๔๕๓๐๗๒) ๑๗ หมู่ ๔ ตำบลพะเนินค อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๒๐	www.thaitambon.com
๖๑	หมอนอิงลาวโซ่ง	กลุ่มหัตถกรรมผ้า คุณวรรณฤดี สันติเสา (๐๑ ๗๖๓๑๘๕๕, ๐๑ ๕๔๓๓๓๘๗) ๔๓ หมู่ ๒ บ้านดอนทอง ถนนพหลโยธิน	www.thaitambon.com

		ตำบลคอนข่อย อำเภอกำแพงแสน จังหวัด นครปฐม ๗๓๑๔๐	
๖๒.	เบญจรงค์	กิ่งเมืองเบญจรงค์ นายเมืองแมน แดงทอง (๐๑ ๘๐๕๗๓๔๒ โทรสาร : ๐๓๔ ๓๓๑๗๕๕) ๖/๓ หมู่ ๘ บ้านทุ่งน้อย ตำบลแหลมบัว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๒๐	www.thaitambon.com
๖๓.	สมุนไพรสนามจันทร์	กลุ่มสมุนไพรสนามจันทร์ นายสะอาด จิ่งสมานญาติ (๐๓๔ ๒๗๒๒๒๔, ๐๕ ๖๑๖๗๕๒๑) ๔/๓๐ หมู่ ๒ บ้านแก้วเรือนขวัญ ตำบล สนามจันทร์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัด นครปฐม ๗๓๐๐๐	www.thaitambon.com
๖๔.	หัตถกรรมประดิษฐ์	ศูนย์รวมอาชีพคนพิการจังหวัดนครปฐม คุณสุกัญญา มลกล้า (๐ ๕๕๑๐ ๒๕๑๓ , ๐ ๓๔๒๕ ๐๖๕๕) ๓ หมู่ที่ ๖ บ้านทุ่งเผาเต่า ตำบลนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ๗๓๐๐๐	www.thaitambon.com

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผากะเกร็ด ๕๕/๒ หมู่ที่ ๑ บ้านลัดเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ คุณสุรัตน์ บัวหิรัญ (๐๑-๘๖๘๕๕๒๒)	www.thaitambon.com
๒.	เครื่องปั้นดินเผา ปากเกร็ด	กลุ่มชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ ๑๐๑/๒๑ ม.๓ ตำบลปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ คุณศรีสมพร สนิธิเดช (๐๒-๕๘๓๒๕๕๐,๐๑-๖๒๓๐๖๘๘)	www.thaitambon.com
๓.	ผลิตภัณฑ์จากดิน หอม	กลุ่มอาชีพบางสีทอง อบต.บางสีทอง ม.๔ บ้านวัดรวก ต.บางสีทอง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี นางจิรวิทย์ เชื้อสุวรรณ (๐๑-๖๔๕๒๕๘๔)	www.thaitambon.com
๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากเกล็ดปลา	กลุ่มอาชีพสตรีตำบลบางเลน ๖๕/๓ หมู่ ๒ บ้านบางพลู ต.บางเลน อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี ๑๑๑๔๐ นางสุวิทย์ อุ่มไกร (๐๒ ๕๒๑๕๕๘๘,๕๒๑๖๒๗๕,๐๑ ๐๐๕๓๑๗๐)	www.thaitambon.com
๕.	รำกลองยาว ประยุกต์	รำกลองยาวประยุกต์(คณะสง่าศิลป์) ๓๐/๔ หมู่ ๒ ต.บางกร่าง อ.เมือง จ.นนทบุรี นายวีระ แจ่มนาม (๐๑-๕๒๒๑๓๕๓, ๐๒-๕๒๔๘๖๕๑)	www.thaitambon.com
๖.	หัตถกรรม เครื่องใช้โบราณ	กลุ่มหัตถกรรมบางตะไนย์ เลขที่ ๒๒ หมู่ ๓ ต.บางตะไนย์ อ.ปากเกร็ด จ. นนทบุรี ๑๑๑๒๐ นางจำเรียง เอี่ยมวันทอง (๐๕ ๔๔๐-๕๒๘๖,๐๒ ๕๖๒-๘๕๗๑)	www.thaitambon.com

๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินหอม	กลุ่มสตรีประดิษฐ์ดอกไม้ เลขที่ ๒๑ หมู่ ๕ ต.อ้อมเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ. นนทบุรี ๑๑๑๒๐ นางเสนาะ เรืองศรี (๐๒ ๕๘๓-๒๑๓๕)	www.thaitambon.com
๘.	เรือเล็ก	กลุ่มประดิษฐ์เรือเล็ก หมู่ ๔ ต.บางพลับ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐ นางอัมพร ขาวละเอียด (๐๒ ๕๖๒-๘๔๖๒)	www.thaitambon.com
๙.	ผลิตภัณฑ์เครื่อง หอม	กลุ่มบ้านเครื่องหอมไทยบางตะไนย์ ๓๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลบางตะไนย์ อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ คุณภูมิคนัย บุญจรัส (๐๒-๕๘๔๕๗๐๖ , ๐๑-๕๔๔๒๓๒๖)	www.thaitambon.com
๑๐.	ผลิตภัณฑ์จาก กระดาษ	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากกระดาษ บ้านเลขที่ ๒/๖๖๔ ถนนรัตนวิเบศร์ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัด นนทบุรี ๑๑๑๑๐ นางอริยฐาน ชมกลิ่น (๐๒-๕๒๗๕๕๒๐-๑,๐๒-๕๕๔๐๗๗๑)	www.thaitambon.com
๑๑.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มอาชีพสตรีศิลปประดิษฐ์ หมู่ ๔ บ้านตลาดบางคูวัด ต.บางใหญ่ อ.บาง ใหญ่ จ.นนทบุรี ๑๑๑๔๐ (๐๒ ๕๒๗-๘๓๒๖)	www.thaitambon.com
๑๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดิน	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ ๔๗/๒ หมู่ ๘ ต.คลองข่อย อ.ปากเกร็ด จ. นนทบุรี ๑๑๑๒๐ นางอุดมสิน ถัทธิติธรรม (๐๕ ๑๐๘๔๔๓๔,๐๒ ๕๒๖๐๐๑๗)	www.thaitambon.com

๑๓.	ผลิตภัณฑ์ กระเป๋าน้ำแข็ง	กลุ่มอาชีพผลิตกระเป๋าหนังแท้ ๖๒/๒๓๒ หมู่ที่ ๔ ถนนบางไผ่-หนองเพรางาย ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัด นนทบุรี ๑๑๑๑๐ คุณกิตติพงษ์ ปงผาบ (๐๒-๕๒๓๗๐๐๒๔ , ๐๑-๖๒๓๒๐๕๓)	
๑๔.	สานแข่งปลาทุ	กลุ่มสานแข่งปลาทุ หมู่ ๒ ต.ท่าทราย อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ นางกุหลาบ แก้วมะณี (๐๒ ๕๕๑-๒๓๖๒)	www.thaitambon.com
๑๕.	เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา หมู่ ๖ ต.สวนใหญ่ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ นายธำรงค์ศักดิ์ ทองวรรณ (๐๒ ๕๒๖-๗๗๕๕)	www.thaitambon.com
๑๖.	ผลิตภัณฑ์ผ้าบา ติก	กลุ่มผ้าบาติกบางศรีเมือง ๑๖๔ หมู่ ๓ ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ คุณอนงค์ บริสุทธิ์ (๐๒ ๕๐๓๕๘๒๐)	www.thaitambon.com
๑๗.	เทียนสมุนไพร ตะไคร้หอมกัน ยุง	กลุ่มชุมชนโรงตาล ๗๐/๑๒ หมู่ ๕ ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ คุณชวลิต นวลประเสริฐสุข (๐๖ ๗๘๑๑๘๘๓)	www.thaitambon.com
๑๘.	เทียนจากลูกตาล และก้านตาล	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากต้นตาล ๘๕/๕ หมู่ที่ ๖ ถนนตลิ่งชัน - สุพรรณ ตำบลบาง รักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๑๐ คุณพรประสิทธิ์ อรุณปิยชาติ (๐๒ ๕๒๓๓๔๒๘, ๐๑ ๖๓๓๔๑๘๕)	www.thaitambon.com
๑๙.	เสื้อผ้าเปลือก	กลุ่มผลิตผ้าบาติกและศิลปประดิษฐ์	www.thaitambon.com

	ไหมบาติก	๖๖ หมู่ ๖ ถนนตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี ตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๑๐ นางบุญส่ง สุดรูป (๐๒ ๕๒๕๑๕๒๒, ๐๑ ๔๒๒๒๕๖๓)	
๒๐.	ผลิตภัณฑ์จากผ้า	กลุ่มสามมิติไทย ๑๒๖/๕๐ หมู่ ๔ ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ นางรัชมัย กลิ่นทอง (๐๒ ๕๕๑๑๘๕, ๐๖ ๓๑๒๕๖๕๐)	www.thaitambon.com
๒๑.	แกะสลักจากเปลือกมะพร้าว	กลุ่มหัตถกรรมแกะสลัก ๑๑๔/๒๘๓ หมู่ ๑๐ ถนนตลิ่งชัน-สุพรรณ ตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๑๐ นายรัช เศรษฐบุตร (๐๒ ๕๒๕๒๖๕๔ กค ๐)	www.thaitambon.com
๒๒.	หัตถกรรมจากกระดาษ ผักตบชวา	กลุ่มแสงประทีป ๘๑ หมู่ ๒ ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๔๐ นางจันทิพย์ ช่างบุญศรี (๐๒ ๕๒๔๗๒๗๓, ๐๑ ๕๖๗๕๔๒๒)	www.thaitambon.com
๒๓.	บายศรีผ้า	บายศรีปัญญาจารย์ ๘/๖ หมู่ ๑๐ ถนนพินาสงคราม ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ คุณปัญญาจารย์ ศรพรหม (๐๗ ๕๑๐๒๑๘๗)	www.thaitambon.com
๒๔.	ผลิตภัณฑ์จากผ้า ทอมือ ผลิตภัณฑ์จากผ้า ฝ้าย ผลิตภัณฑ์จากผ้า	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ต.มหาสวัสดิ์ ๑๒๒/๑๐๕ หมู่ ๕ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๓๐ นางนิชาภา จิตบานชื่น (๐๒ ๔๔๗๐๘๘๐, ๐๑	www.thaitambon.com

	ใหม่ ผลิตภัณฑ์จาก เสื่อกก	๖๒๘๔๘๖๑,๓๑๕๖๗๕๗)	
๒๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากเส้นใยใบไม้	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ ๓๒/๑ หมู่ ๔ ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๐๐ นางสำเนียง ป้อมเมือง (๐๕ ๒๔๒๑๑๕๑, ๐๒ ๕๒๔๕๖๑๗)	www.thaitambon.com
๒๖.	ดินหญาไช-ใบ ทองกลาง	ดินหญาไช-ใบทองกลาง ๓๕ หมู่ ๓ ถนนรัตนวิเศษ ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ คุณสุเทพ ทองเกิด (๐๑ ๔๒๘๕๕๑๒)	www.thaitambon.com
๒๗.	ผลิตภัณฑ์จาก กะลามะพร้าว	กลุ่มศิลปะประดิษฐ์จากมะพร้าว ๗๒/๑ หมู่ ๑ ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ตำบลไทร น้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๕๐ น.ส.บังอร รื่นเสื่อ (๐๒ ๕๕๖๐๐๔๒, ๕๒๓๕๑๖๘)	www.thaitambon.com
๒๘.	หัตถกรรมจิวไม้	กลุ่มหัตถกรรมจิวไม้ ๒/๕ หมู่ ๓ ถนนบางใหญ่-บางคูวัด ตำบลบาง ใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๔๐ คุณประทุมพร ต้นศิริ (๐๒ ๕๘๕๘๓๐๘ กค ๐, ๐๕ ๑๖๘๕๓๐๓)	www.thaitambon.com
๒๙.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าเคลือบกาว เคมี	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าเคลือบกาวเคมี ๒/๑๓๕ หมู่ที่ ๖ ตำบลเสาธงหิน อำเภอบาง ใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๔๐ คุณกัญทิมา พลประทีป (๐๒ ๕๒๖๕๕๖๖, ๐๑ ๕๖๔๑๒๘๔)	www.thaitambon.com
๓๐.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินไทย	กลุ่มบ้านใหม่สมานฉันท์๗ ๑๒/๑๔๖ หมู่ ๑ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐	www.thaitambon.com

		นางแดงอ่อน ปานเสน่ห์ (๐๒ ๕๘๓๔๖๗-๖๘)	
๓๑.	ศิลปะสลักช้อนบน เม็ล็ดข้าวสารใน หลอดแก้ว	กลุ่มศิลปะสลักช้อนบนเม็ล็ดข้าวสารใน หลอดแก้ว ๖๗/๕๕๑ หมู่๑๕ ตำบลบางแม่นาง อำเภอบาง ใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๔๐ คุณบัญญัติ บุญเลิศ (๐๒ ๕๐๓๒๕๕๘, ๐๖ ๕๖๕๑๕๕๑)	www.thaitambon.com
๓๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัว	กลุ่มงานประดิษฐ์จากผ้าใยบัว ๘๓/๕๑ หมู่๖ ถนนตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี ตำบล เสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๔๐ คุณรุ่งนภา พันธุ์อุฬาร (๐๒ ๕๕๕๐๐๕๔)	www.thaitambon.com
๓๓.	ผลิตภัณฑ์ เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มหม้อกรรมและลายไทย ๑๐๑/๑๓๓ หมู่๓ ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลปาก เกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ คุณไพฑูรย์ บุญถนอม (๐๒ ๕๖๐๗๑๔๔)	www.thaitambon.com
๓๔.	ผลิตภัณฑ์แก้ว เป่า	กลุ่มเป่าแก้วประยุกต์ศิลปะไทย ๑๒/๕ หมู่ ๕ หมู่บ้านสหกรณ์ ๓ ถนนติวานนท์ ตำบลบางพูด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ นายสมชาย น้อยจินดา (๐๒ ๕๖๔๑๖๐๕, ๐๕ ๕๘๐๒๐๗๓)	www.thaitambon.com
๓๕.	เครื่องประดับ ตกแต่งจากหินสี	กลุ่มเครื่องประดับตกแต่งจากหินสี ๓๕/๒ หมู่ที่ ๑๐ ต.บางเลน อ.บางใหญ่ จ. นนทบุรี ๑๑๑๔๐ นางสาวดวงดาว จิตรประสงค์ (๐๒ ๕๒๖๒๓๘๗)	www.thaitambon.com
๓๖.	กระเป๋าผ้าฝ้าย	กลุ่มกระเป๋าหนังเทียม	www.thaitambon.com

	กระเป๋าน้ำ เทียม	๑๑๗/๕ หมู่ ๓ ตำบลบางขุนกอง อำเภอบาง กรวย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๓๐ คุณสรวิทย์ โคคำ (๐๑ ๓๓๕๕๕๕๓, ๐๒ ๘๘๒๑๕๑๖)	
๓๗.	ผลิตภัณฑ์ผงรูป	กลุ่มรูปดอกไม้ ๔/๑ หมู่ ๘ ถนนตลิ่งชัน-สุพรรณ ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๔๐ คุณทัศนีย์ ดิยะวัฒนวิทยา (๐๒ ๕๒๑๔๐๐๑-๒)	www.thaitambon.com
๓๘.	หัตถศิลป์ไทย	กลุ่มหัตถศิลป์ไทย ๓๔/๒๓ หมู่ ๓ ตำบลลำโพ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๑๐ นางสาวศิริ คล่องสารา (๐๒ ๕๒๖๐๓๕๐ กด ๐)	www.thaitambon.com
๓๙.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัว ตุ๊กตาจากผ้า ใยบัว	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ตำบลบางไผ่ ๕๕/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัด นนทบุรี ๑๑๐๐๐ คุณประพิศ เขวรัตน์ (๐๖-๓๘๕๕๔๑๕ , ๐๒-๘๘๒๓๓๔๕)	www.thaitambon.com
๔๐.	เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา ๕๘/๓ หมู่ตำบลไทรม้า อำเภอเมือง จังหวัด นนทบุรี ๑๑๐๐๐ นางสมพิศ เมียชม (๐๒ ๕๒๔๕๕๓๔, ๐๑ ๓๐๖๑๒๓๕)	www.thaitambon.com
๔๑.	ที่ใส่กล่อง กระดาษทิชชู	กลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ใส่กล่องกระดาษทิชชู ๕๑/๑๑๓ หมู่บ้านกานต์มณี ถ.บางกรวย-ไทร น้อย ตำบลบางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๑๐ น.ส.สินีนารถ กงศรีทอง (๐๒ ๕๒๕๘๒๔๕, ๐๑ ๖๔๕๔๔๑๒)	www.thaitambon.com
๔๒.	ผลิตภัณฑ์	กลุ่มสร้างสรรค์สมุนไพรไทย	www.thaitambon.com

	สมุนไพร	๑๔/๑๑๖ ถ.คลังชั้น-สุพรรณบุรี อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี ๑๑๑๑๐ อาจารย์บรรณกิจ อรุณวรรณกุล (๐-๒๕๒๕๘๗๓๖, ๐-๑๒๖๕๘๕๓๖)	
๔๓.	หัตถกรรมเครื่อง หนัง	กลุ่มหัตถกรรมเครื่องหนัง ๑๐๑/๘๕ หมู่ ๘ ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัว ทอง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๑๐ (๐๒ ๖๑๗๘๒๐๕)	www.thaitambon.com
๔๔.	ดอกไม้สด อบแห้งใน ภาชนะแก้ว	กลุ่มแม่บ้านตำบลบางรักพัฒนา ๑๑๗/๔๑๕ ซอย ๕ หมู่บ้านบัวทอง ๒ ถ.คลัง ชั้น-สุพรรณบุรี ตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบาง บัวทอง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๑๐ คุณวิไลรัตน์ รัตนสถาพร (๐๖ ๗๘๒๕๕๕๕)	www.thaitambon.com
๔๕.	หัตถกรรมจี้จาก ไม้	กลุ่มทำหัตถกรรมจี้จากไม้ ๓๗/๔ หมู่ ๑๑ ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๔๐ นางประทุมพร ดันศิริ (๐๕ ๐๐๕๓๑๗๐)	www.thaitambon.com
๔๖.	จัดสวนในตู้ กระจก	กลุ่มจัดสวนในตู้กระจก ๗/๕๗๑ อาคารเมืองทองธานี C๕ ตำบลบางพูด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ นายวีรวัฒน์ ถ้อยเจริญกิจ (๐๒ ๕๘๐๓๓๔๔, ๐๕ ๑๒๔๐๖๕๔)	www.thaitambon.com
๔๗.	ของขวัญของ ตกแต่งบ้านจาก ไม้	กลุ่มร้านวิวดิเคอร์ฟ ๖๒/๑๓-๑๔ หมู่ ๘ ถนนกรุงเทพ-นนท์ ตำบล บางเขน อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ นายวีรพงษ์ ชาติทอง (๐๒ ๕๒๖๕๒๑๗, ๐๑ ๔๓๑๘๖๗๔)	www.thaitambon.com
๔๘.	ผลิตภัณฑ์จาก	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากเศษไม้ยางพารา	www.thaitambon.com

	เศษไม้ยางพารา	๕/๕๕๘ หมู่บ้านประชาชน ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ คุณศุภกิจ ตรีปัญญากร (๐๑ ๔๔๒๑๒๐๓)	
๔๙.	เครื่องเบญจรงค์ ลายทอง	กลุ่มศิลปสุวรรณภูมิ ๑๖๐/๓๐๕ หมู่ ๕ บ้านเทพประทาน ถนนบาง กรวย-ไทรน้อย ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๓๐ นายแบงก์ชาติ แก้วชมภู (๐๒ ๔๔๖๑๓๕๙, ๐๑ ๖๒๘๓๕๘๘)	www.thaitambon.com
๕๐.	เรือใบวิทยุบังคับ	กลุ่มเรือใบวิทยุบังคับ ๘๘/๒๘ หมู่ ๘ ซอยสมเอก ต.บางพูด อ.ปาก เกร็ด จ.นนทบุรี ๑๒๐๐๐ นาย ชีรพงศ์ อุทัยเสน (๐๑ ๘๒๐ ๘๕๖๕)	www.thaitambon.com
๕๑.	เรซิน-เซรามิก	กลุ่มผลิตเรซิน-เซรามิก ๑๑๑/๕ หมู่ ๑ บ้านจิตวิสุทธิ ๔ ตำบลบางศรี เมือง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ คุณนิตยา กลิ่นอ่อน (๐๑ ๔๕๕๐๘๓๑, ๐๒ ๘๘๒๘๙๒๘)	www.thaitambon.com
๕๒.	ต้นไม้ดอกไม้ ประดิษฐ์	กลุ่มเครื่องใช้และของประดับตกแต่ง (ต้นกล้วย กอบัว) ๑๑๑/๒๘ หมู่ ๕ ถนนติวานนท์ ตำบล ตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ คุณณัฐฐา แดงสดใส (๐๙ ๖๖๕๗๑๘๔)	www.thaitambon.com
๕๓.	เครื่องปั้นอาหาร จิ๋ว	กลุ่มผลิตงานปั้นอาหารจิ๋ว ๑๒๓/๔๕ หมู่ ๖ บ้านบัวทอง ถนนคลังชั้น - สุพรรณบุรี ตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัว ทอง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๑๐ คุณวรลักษณ์ กงสวัสดิ์ (๐๒ ๕๕๔๔๔๓๐, ๐๖ ๐๘๓๒๔๘๐)	www.thaitambon.com
๕๔.	ผลิตภัณฑ์ตกแต่ง บ้านจากไม้	กลุ่มทำผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากไม้ ๑๐๕/๑ หมู่ ๖ ถนนกรุงเทพ-นนท์ ตำบลบางเขน อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐	www.thaitambon.com

		คุณอำนาจพร ฤทธิ์จันทร์ (๐๒ ๕๒๖๑๔๗๗)	
๕๕.	งานถักโครเชต์	กลุ่มงานถักโครเชต์ ๕๕/๑๒ ถนนรัตนวิเบศร์ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ นายรัชชัย ลิ้มปัสร์ชัย (๐๒ ๕๒๗๓๐๕๐, ๐๕ ๑๕๘๖๔๕๔)	www.thaitambon.com
๕๖.	เครื่องเคลือบ เบญจรงค์ (สาม โทน)	กลุ่มจงจินต์เครื่องเคลือบเบญจรงค์ (สาม โทน) ๑/๖๕ หมู่ที่ ๔ บ้านเบญจรงค์ ถนนกาญจนา ภิเษก ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัด นนทบุรี ๑๑๑๓๐ คุณจำปี เรืองเดช (๐๒-๘๖๔๔๗๒๕ , ๐๑-๓๔๑๓๔๕๘)	www.thaitambon.com
๕๗.	ศิลปะการเพ้นท์ จากด้านใน	กลุ่มศิลปะการเพ้นท์จากด้านใน ๖๕/๒๖ ถนนแจ้งวัฒนะ-ปากเกร็ด ตำบลปาก เกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ นายประภัทร์ สุขเกษม (๐๒ ๕๖๐๗๐๑๔, ๐๕ ๓๐๗๐๔๘๐)	www.thaitambon.com
๕๘.	ผลิตภัณฑ์จาก กระป๋องรีไซเคิล	กลุ่มศิลปะกระป๋องรีไซเคิล ๒๑๒/๕๐ หมู่ ๕ ถนนงามวงศ์วาน ตำบลบาง กระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ นายบริพัฒน์ อ่อนทองกลาง (๐๒ ๕๘๘๐๒๗๒, ๐๖ ๐๐๓๐๔๖๕)	www.thaitambon.com
๕๙.	ผลิตภัณฑ์ สมุนไพร	ศูนย์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ ๑๑๕/๒๗ หมู่ที่ ๕ ซอย ๒๘ ถนนบางกรวย - ไทรน้อย ต.บางสีทอง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี ๑๑๑๓๐ คุณ สิริกร ประสาทศรี (๐๑ ๗๓๒ ๗๕๗๑, ๐๒ ๔๔๗๑๕๔๕)	www.thaitambon.com
๖๐.	กระเป๋าหนังแท้- หนังค่อ	กลุ่มหัตถกรรมกระเป๋าหนังแท้-หนังค่อ ๖๖/๑๐๔ หมู่ ๓ บ้านจิตรณรงค์ ตำบลมหา สวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๓๐ นายนุรุท กิ่งเพชร (๐๒ ๔๔๗๖๓๖๗, ๐๖	www.thaitambon.com

		๓๒๖๑๕๕๒)	
๖๑.	เรือไทยจำลอง จากกระดาษ	กลุ่มเรือไทยพื้นบ้านจำลอง ๑๔/๔๒๕ หมู่ ๑๓ หมู่บ้านบัวทองธานี ถ.ตลิ่ง ชัน-สุพรรณบุรี ต.บางบัวทอง อ.บางบัวทอง จ. นนทบุรี ๑๑๑๑๐ คุณสรวิษฐ์ วัฒนินานนท์ (๐๒ ๕๒๒๒๗๒๕๖, ๐๑ ๕๑๖๑๕๖๒)	www.thaitambon.com
๖๒.	ไผ่สาน-งานตอ เชรามิค	กลุ่มผู้ผลิตไผ่สาน-งานตอ เชรามิค ๑๒๒/๑๑๔ หมู่ ๕ บ้านกรุงนนท์ ถนนกร นนท์-จางโนม ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบาง กรวย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๓๐ นางศรีสุพร เต็มสงสัย (๐๒ ๘๗๕๘๑๑๒, ๐๕ ๕๒๘๗๐๘๒)	www.thaitambon.com
๖๓.	รูปไถ่ยุ่งตะไคร้ หอม	กลุ่มเกษตรไทรน้อย ๓๔/๑ หมู่ ๘ ต.ทวีวัฒนา อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี ๑๑๑๕๐ นายอำนาจ บุญมี (๐๒ ๕๒๗๖๕๖๓, ๐๖ ๓๑๑๕๔๘๗)	www.thaitambon.com
๖๔.	ผลิตภัณฑ์จาก กระดาษรีไซเคิล	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากกระดาษรีไซเคิล ๑๑/๑๔ ถ.พิบูลย์สงคราม ต.บางกร่าง อ.เมือง จ. นนทบุรี ๑๑๐๐๐ คุณณัฏฐา ศรีภพศรีสกุล (๐๒ ๕๒๖๘๐๘๘, ๐๕ ๖๗๔๑๑๒๑)	www.thaitambon.com
๖๕.	หัตถกรรมดินปั้น	กลุ่มตุ๊กตาเด็กไทย ๒๐๕/๑๗๓ หมู่ ๓ ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัด นนทบุรี คุณสร้อยฟ้า อัญญาพงศ์ศาสตร์ (๐๕ ๔๔๕๓๓๖๒)	www.thaitambon.com
๖๖.	งานประดิษฐ์จาก ดินไทย	กลุ่มงานประดิษฐ์จากดินไทย ๒๘/๓ หมู่ที่ ๖ ถนนกาญจนาภิเษก ตำบลบางคู ...	www.thaitambon.com

		เวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๓๐ คุณพรพรรณ วิวิธคุณ (๐ ๒๕๒๑ ๔๓๓๑ , ๐ ๖๓๐๖ ๖๐๓๘)	
๖๗.	ชุดโต๊ะอาหาร	กลุ่มผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านกระทู้มพระ ๕๓/๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๓๐ คุณอรรณณ ไกลเลิศรัตน์ (๐ ๒๔๒๒ ๑๑๓๐ , ๐ ๑๔๒๗ ๔๗๕๗)	www.thaitambon.com
๖๘.	กระเป๋าจากผ้า	กลุ่มผลิตภัณฑ์หัตถกรรมบุษบา ๓๓ หมู่ ๔ ซอยแจ้งวัฒนะ ๓๖ ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ นางกุลวดี ตันติชีราวดี (๐๒ ๕๘๔๔๕๕๐, ๐๕ ๕๕๑๕๓๕๔)	www.thaitambon.com
๖๙.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินหอม	ศูนย์หัตถกรรมดินหอมปากเกร็ด ๕๓/๕๘๓ หมู่ ๓ หมู่บ้านมิตรประชา ถนนติวานนท์ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอปากเกร็ด จังหวัด นนทบุรี ๑๑๑๒๐ นางปทุมทริกา นาคสุวรรณ (๐๒ ๕๖๑๘๑๗๐, ๐๑ ๓๖๒๖๕๕๖)	www.thaitambon.com
๗๐.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินไทย-ดิน ญี่ปุ่น	กลุ่มพรสวรรค์ดอกไม้ดิน ๔๕/๔๓๒ หมู่ที่ ๒ หมู่บ้านสวัสดิการ ก.ท.ม. ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ คุณพรสวรรค์ โพธิ์หน่อทอง (๐ ๑๓๕๘ ๖๗๗๔ , ๐ ๒๕๘๔ ๔๖๗๐)	www.thaitambon.com
๗๑.	บ้านทรงไทยจาก กระดาศ	บ้านทรงไทยจำลองจากกระดาศ ๑๑/๑๘๔ หมู่ ๕ บ้านพิมลราช ๓ ถนนบ้านไทร น้อย ตำบลไทรน้อย อำเภไทรน้อย จังหวัด นนทบุรี ๑๑๐๐๐ นางสาวศรีนวล ทายา	www.thaitambon.com

		(๐๑ ๓๓๒๗๒๒๘)	
๗๒.	ดอกไม้จากผ้า ใยบัว	กลุ่มนครหลวงพัฒนา ๘๓/๘ หมู่ ๓ ถ.บางกรวย-จตุรนต์ ตำบลบาง ขุนนท์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๓๐ คุณธิดา อาวาส (๐๒ ๘๗๕๕๕๕๕, ๐๑ ๖๓๖๓๐๐๑)	www.thaitambon.com
๗๓.	หัตถกรรม ประดิษฐ์	สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (หญิง)ปากเกร็ด ๗๘/๖ หมู่ที่ ๑ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ (๐ ๒๕๘๓ ๘๔๒๖ , ๐ ๒๕๘๓ ๒๘๘๘)	www.thaitambon.com
๗๔.	กระเป๋าดึงสตรี ผลิตภัณฑ์แก้ว เป่า ผลิตภัณฑ์บุค โลหะ หัวโชนประดิษฐ์	กลุ่มผลิตภัณฑ์บ้านสี่ไชยทอง ๒๕/๔๓๒ หมู่ที่ ๖ บ้านสี่ไชยทอง ถนนแจ้ง วัฒนะ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัด นนทบุรี ๑๑๑๒๐ คุณภพดี เทภาสิต (๐๖-๕๐๘๘๒๕๘ , ๐๖-๖๐๗๓๖๐๒)	www.thaitambon.com
๗๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากสบู	สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ๗๓/๗-๘ ถนนติวานนท์ ตำบลบางตลาด อำเภอ ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ คุณวริศรา ตากกระโทก (๐๖ ๕๗๗๗๔๐๕ โทรสาร : ๐๒ ๕๕๑๐๕๖๗)	www.thaitambon.com
๗๖.	ผลิตภัณฑ์จากผ้า	ศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ ๗๘/๑๐ หมู่ที่ ๑ ถนนติวานนท์ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ (๐ ๒๕๘๓ ๘๔๑๕)	www.thaitambon.com
๗๗.	แก้วเพ้นท์สี	กลุ่มชาวนรงค์เพ้นท์แก้ว ๑/๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ คุณรพีภัทร สว่างวงศ์	www.thaitambon.com

		(๐ ๒๕๖๖ ๖๘๔๕)	
๗๘.	ผลิตภัณฑ์จาก เซรามิค ภาพวาดสีน้ำมัน	สถานสงเคราะห์เด็กพิการและทุพพลภาพปาก เกร็ด ๗๘/๕ หมู่ที่ ๑ ถนนติวานนท์ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ (๐ ๒๕๔๓ ๘๓๕๖ , ๐ ๒๕๔๓ ๗๕๕๕)	www.thaitambon.com
๗๙.	หัตถกรรมจากเร ซิน	กลุ่มสวนศิลป์เรซิน ๒๕/๔ หมู่ที่ ๓ สวนเกษตรเปี่ยมรัตน์ ตำบล คลองขวาง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๕๐ คุณสมยศ เกตุแก้ว (๐๕-๐๒๖๐๒๑๒)	www.thaitambon.com
๘๐.	หัตถกรรมพื้นปะ เครื่องปั้นดินเผา	สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด ๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ คุณวิษณุพร ไชยรัตน์นะ (๐๑-๕๑๗๐๕๕๔ , ๐๗-๐๓๐๗๓๗๗)	www.thaitambon.com
๘๑.	หัตถกรรมจัก สานผักตบชวา	กลุ่มจักสานผักตบชวาทำบลท่าอิฐ หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัด นนทบุรี ๑๑๑๒๐ คุณอำนาจ พูลวัน (๐๑-๓๗๒๕๕๑๓)	www.thaitambon.com
๘๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัว ต้นไม้มงคล บ้านทรงไทย จำลอง	กลุ่มกาญจนาดอกไม้ประดิษฐ์ ๕/๗๖๓ หมู่บ้านประชาชื่นซอย ๘ ถนนสามัคคี ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ คุณกาญจนา บัณจุกุล (๐๒-๕๐๓๖๑๖๕ , ๐๑-๕๒๕๒๖๗๖)	www.thaitambon.com

งานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ. ปทุมธานี จำนวน ๗๕ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	หัตถกรรมจักสานจากผักตบชวา	กลุ่มแม่บ้านบ้านชาวร่วมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๓๔/๑ หมู่ ๒ ต.บางพูน อ.เมือง จ.ปทุมธานี ๑๒๐๐๐ นางจุไรรัตน์ มานะวงศ์ (๕๕๘๖๐๔)	www.thaitambon.com
๒.	ผลิตภัณฑ์ไหมพรมถักด้วยมือ	กลุ่มอาชีพสตรีถักทอไหมพรม ๒๓๕/๕๖๒ ถนน รังสิตนครนายก ต.ลำผักกูด อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี ๑๒๑๑๐ นางสาวศิริกมล ฉลาด (๐๔ ๗๑๖๘๕๐๔ , ๐๖ ๕๓๔๘๕๑๑)	www.thaitambon.com
๓.	ผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไทย	กลุ่มอาชีพสตรีหมู่ ๒ ตำบลนพรัตน์ คุณปราวณี เหมเชื้อ (๐๑๓๐๓๗๓๔๑)	www.thaitambon.com
๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ ต.บึงบา ๔๒ หมู่ ๘ บ้านทุ่งรวงทอง ต.บึงบา อ.หนองเสือ ปทุมธานี ๑๒๑๗๐ นางจริยา สายเงิน (๐๒๕๐๕๕๔๓๒)	www.thaitambon.com
๕.	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มอาชีพทำพรมเช็ดเท้า ๑๓๕ หมู่ ๖ ต.บางพูน อ.เมือง จ.ปทุมธานี นางสายทอง พันธุ์แสง (๕๖๗๓๗๓๓)	www.thaitambon.com
๖.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาษสา และผ้า	กลุ่มอาชีพสหกรณ์ดอกไม้ประดิษฐ์ ชุมชน หมู่บ้านไวก้เฮ้าส์ ๓๓/๑๐๗ หมู่บ้านไวก้เฮ้าส์ ซอย ๗ หมู่ ๑๖ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอกลองหลวง จังหวัด ปทุมธานี ๑๒๑๒๐ นางพรรณี เปรมจิตต์	www.thaitambon.com

		(๐๒ ๕๑๖๒๒๖๕ , ๐๑ ๕๑๔๕๖๕๘)	
๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก กระดาษสา และผ้า	กลุ่มอาชีพประดิษฐ์ดอกไม้ ศูนย์พัฒนาสตรี และส่งเสริมอาชีพอำเภอคลอง หลวง ๗/๖ หมู่ ๘ ต.คลองสาม อ.คลองหลวง จ. ปทุมธานี ๑๒๑๒๐ นางวิไลลักษณ์ เกษาขำ ((๐๑) ๓๓๒๖๒๔๐)	www.thaitambon.com
๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ผ้า	กลุ่มอาชีพสตรีตำบลกระแซง ๑๐๒/๔๔๘ หมู่ ๓ ต.กระแซง อ.สามโคก จ. ปทุมธานี นางวิจิตร วงศ์ชัยชาญ (๐ ๒๕๗๒ ๒๔๘๐)	www.thaitambon.com
๙.	ผลิตภัณฑ์จัดเครื่อง หนัง	กลุ่มพัฒนาอาชีพ ๗๐ หมู่ที่ ๓ บ้านเมตารังค์ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๖๐ คุณสมจิต เตือนเพ็ญ (๐ ๔๗๐๔ ๓๖๕๘ , ๐ ๒๕๗๕ ๘๕๘๓)	www.thaitambon.com
๑๐.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ผ้า และกระดาษสา	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้า และกระดาษสา ๑๘/๕๓ หมู่ ๒ ต.บึงขี้โถ อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี ๑๒๑๓๐ นางสร้อยญา ทรงสมบัติชัย (๕๓๓๑๖๕๖)	www.thaitambon.com
๑๑.	กล่องใส่เครื่องประดับ	กลุ่มผลิตกล่องใส่เครื่องประดับ ๑๗๒/๒ หมู่ ๒ บ้านการเคหะรังสิต ถ.รังสิต องครักษ์ ต.รังสิต อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี ๑๒๑๑๐ นางยินดี โสชาติ (๕๗๗๐๖๓๖)	www.thaitambon.com
๑๒.	ตระกร้าจากผักตบชวา	กลุ่มผลิตตะกร้าทำจากผักตบชวา ๑๕/๕ หมู่ ๗ บ้านปลายคลองระแหง ต.ระแหง อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี นางจำรูญ ก้อนใส (๕๕๕๒๓๔๓, (๐๑) ๕๘๕๒๕๖๘)	www.thaitambon.com

๑๓.	น้ำผลไม้ (สมุนไพรร)	กลุ่มแปรรูปน้ำผลไม้ (สมุนไพรร) ๑๕ หมู่ ๔ ต.หนองสามวัง อ.หนองเสือ จ. ปทุมธานี นางจันดา โพธิ์นิมิตร (๐๑) ๕๒๑๔๑๕๐)	www.thaitambon.com
๑๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก กระดาษสา	กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้จากกระดาษสา ๑/๑๕ หมู่ ๑๑ ต.คูบางหลวง อ.ลาดหลุมแก้ว จ. ปทุมธานี นาง ทองใบ ใจมั่น (๐๑) ๘๕๐๕๔๘๕)	www.thaitambon.com
๑๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มสตรี อบต.คูคต ๕๑/๑๐ หมู่ ๔ ต.คูคต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี คุณพิไลวรรณ พ่วงเจริญ (๐๒ ๕๕๔๗๕๐๖ กค ๑)	www.thaitambon.com
๑๖.	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มสตรีบ้านพวงแก้ว บ้านพวงแก้ว ต.บึงบอน อ.หนองเสือ จ.ปทุมธานี คุณทวี (๐๒๕๐๕๒๘๕๓)	www.thaitambon.com
๑๗.	ผ้าบาติก เสื่อทอ	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ ๔ ต.ลาดสวาย ๓/๑๘ หมู่ ๔ ต.ลาดสวาย อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี ๑๒๑๕๐ นางสารี คงเขียว (๐๒)๕๓๓๒๖๓๘, (๐๕)๕๕๑๔๕๔๗)	www.thaitambon.com
๑๘.	หญ้าปูสนาม หัตถกรรมจักสาน ผักตบชวา	กลุ่มไร่หญ้าคาบึงคอไห ๑๐/๑ หมู่ ๔ บ้านคลองสิบสาม ต.บึงคอไห อ.ลำ ลูกกา จ.ปทุมธานี ๑๒๑๕๐ นางปราณี พลชัย (๐๑) ๒๕๘๗๗๒๕)	www.thaitambon.com
๑๙.	ตุ๊กตาจากเปลือก ข้าวโพด ผ้าปัก(มั่ง) ลายไทย	กลุ่มพัฒนาอาชีพสตรีหมู่บ้านอุ้มทองเพลส ๕๕/๖๑๗ หมู่บ้านอุ้มทองเพลส หมู่ ๓ ต.คูคต อ.ลำ ลูกกา จ.ปทุมธานี ๑๒๑๓๐ นางณัฏฐนันท์ กำจัด	www.thaitambon.com

		(๐๒ ๕๘๗๒๑๑๕, ๐๕ ๕๓๕๓๒๕๓)	
๒๐.	เครื่องปั้นดินเผาขนาดเล็ก	กลุ่มอาชีพสตรีทำเครื่องปั้นดินเผาและชุมชน สมุนไพร บ้านเลขที่ ๓ หมู่ ๒ ต.สามโคก อ.สามโคก จ. ปทุมธานี นางพัฒนา กลับเพียร (๐๒)๕๕๗๒๗๙๓	www.thaitambon.com
๒๑.	หัตถกรรมกระเป๋ายาม ต่างๆ	กลุ่มแม่บ้าน ต.คูขขวาง	www.thaitambon.com
๒๒	เสื่อกันความเย็น	กลุ่มอาชีพตัดเย็บเสื่อผ้า หมู่ ๘ หมู่ ๒ ต.หน้าไม้ อ.ลาดหลุมแก้ว จ. ปทุมธานี นางเรณู สุครักษ์ (๐๒๕๗๕๓๕๑๕)	www.thaitambon.com
๒๓	รูปหอม รูปหอมไถ่ยุ้ง	นางสมบัติ แสงเทศ ๔๕ ม.๘ บ้านอู่ข้าวพัฒนา ต.คลองเจ็ด อ.คลอง หลวง จ.ปทุมธานี (๐๑๗๕๕๕๔๖๖)	www.thaitambon.com
๒๔	ดอกไม้ประดิษฐ์	นางน้ำทิพย์ กันทงงค์ (๐๒๕๗๔๒๔๓, ๐๑๕๒๕๕๑๒๖) ๑/๑๑ หมู่ ๒ ต.บางชะแยง อ.เมือง จ.ปทุมธานี ๑๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๒๕	ไม้กวาดอ่อนดอก หญ้า	หมู่ ๕ ต.เขียงรากน้อย อ.สามโคก จ.ปทุมธานี ๑๒๑๖๐	www.thaitambon.com
๒๖.	ผลิตภัณฑ์จักสานจาก ผักตบชวา ผ้าเช็ดหน้าบาติก	คุณทิพาพร กล่อมเสนาะ (๐๒ ๕๔๖๑๒๕๐, ๐๑ ๘๒๗๓๓๒๖)๘๘ หมู่ ๒ บ้านเทศบาลสนั่นรักษ์ ถนนรังสิตนครนายก ตำบลบึงนาราง อำเภอสว่างบุรี จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๑๐	www.thaitambon.com
๒๗	ดินเผาทรงเครื่อง เบญจสิริ	คุณนิคม บางจริง (๐๒๕๕๓๕๓๕๕ , ๐๑๔๓๒๓๑๕๒) ๓๗/๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองพระอุดม อำเภอลาด หลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๔๐	www.thaitambon.com

๒๘	เรือนไทย	คุณแสงอรุณ พลัปปลิ (๐๒ ๕๐๕๓๕๕๘,๐๕ ๕๒๕๕๘๔๖) ๑๗๘/๑๐ หมู่ ๔ ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัด ปทุมธานี ๑๒๑๑๐	www.thaitambon.com
๒๙	เสื้อผ้าสำเร็จรูป	๔/๑๑๔ หมู่ ๑๘ ถนนลำลูกกา ๓๗ ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๓๐	ผลิตภัณฑ์ดอกไม้สด อบแห้งในขวดแก้ว	๗๐๐/๑๑ หมู่ ๘ ถนนพหลโยธิน ต.คูคต อ.ลำลูก กา จ.ปทุมธานี ๑๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๓๑	กรอบรูป โคมไฟไม้ไผ่ประกอบ ภาพลายไทย	๒๗/๑ หมู่ ๔ ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๒	ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง	๑๐๑/๘๕ หมู่ ๘ ตำบลบางคูวัด อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ๑๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๓๓	ห่วงคล้องผ้าเช็ดมือ	๑๓๕/๒๑ หมู่ ๑ ต.บ้านกลาง อ.เมือง จ.ปทุมธานี ๑๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๓๔	หัตถกรรมจากดิน	๘๑/๓ ตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัด ปทุมธานี ๑๒๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๕	ตุ๊กตาไทยสี่ภาค, ตุ๊กตาชาววัง และตุ๊กตา ชาวเขาเผ่าต่างๆ	๒๓/๒๔ หมู่ ๑ ตำบลคลองสาม อำเภอกลอง หลวง จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๒๐	www.thaitambon.com
๓๖	ผลิตภัณฑ์จากเครื่อง หนัง	๔๕/๑๖๘ หมู่ที่ ๔ บ้านเลข ๒๕๖๖ ตำบลบึง ทองหลวง อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๕๐	www.thaitambon.com
๓๗	ภาพประดิษฐ์จากรก มะพร้าว	๕๕/๔๖๑ หมู่ที่ ๖ บ้านเกษมทรัพย์ ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๓๘	การบูรหอม	๒/๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๙	ผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาทำมือ	๑๓๗ ซ.กุศลสามัคคี ถ.รังสิตนครนายก ๕๘ ตำบลประชาธิปัตย์ อำเภอธัญบุรี จังหวัด ปทุมธานี ๑๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๔๐	ของจิ๋วจากดินไทย	๒๔ ซอยวัดสวนมะม่วง ถนนเชียงรากน้อย	www.thaitambon.com

		ปทุมธานี หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านจั่ว อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๖๐	
๔๑.	ผลิตภัณฑ์แกะสลัก กระจกประดับทองคำ	๖๕/๗๒๗๖ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอ คลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๒๐	www.thaitambon.com
๔๒	พรมทอมือ	๒๕/๑ ซอยคลองสอง ถนนลำลูกกาคลองสิบหก หมู่ที่ ๕ ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัด ปทุมธานี ๑๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๔๓.	ดอกไม้ใบยางพารา	๑๐๑/๑๔๕ บ้านเบญจพร ถนนปทุมธานีสามโคก หมู่ที่ ๓ ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัด ปทุมธานี ๑๒๑๖๐	www.thaitambon.com
๔๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ผ้าใยบัว	๓๕ หมู่ที่ ๖ หมู่บ้าน.เก่าแสนทวินโฮม ถ.เลียบ คลองสาม ต.คลองสาม อ. คลองหลวง จ. ปทุมธานี ๑๒๑๒๐	www.thaitambon.com
๔๕	ผลิตภัณฑ์สมุนไพร แปรรูป	๑๕ หมู่ที่ ๑๕ โรงเรียนเลิศพัฒนิกศึกษา ตำบล บึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๕๐	www.thaitambon.com
๔๖.	ศิลปะเปลือกไข่	๕๑๒/๓๒๓ หมู่ ๒ บ้านรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ถ. รังสิตปทุมธานี ตำบลประชาธิปัตย์ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๔๗	แจกันเขียนลายไทย	๖๖/๑๒๒ หมู่ ๑ บ้านสารินปาร์ค ถนนรังสิต นครนายก ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัด ปทุมธานี ๑๓๑๒๐	www.thaitambon.com
๔๘.	ดอกไม้หอม ต้นไม้ประดิษฐ์ เทียนแอนธริค อโรมา เทอราพี	๑๐๑ หมู่ที่ ๕ ถนนรังสิตนครนายก ๖๐ ตำบล ประชาธิปัตย์ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๔๙.	กระดาษสานจากต้นลำ พัน	๗ หมู่ ๒ ถ.รังสิตนครนายก ตำบลรังสิต อำเภอ ธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๑๐	www.thaitambon.com
๕๐.	ผลิตภัณฑ์จักสานจาก กก	๑๓๓ หมู่ ๒ ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัด ปทุมธานี ๑๒๑๑๐	www.thaitambon.com
๕๑.	เสื่อกก	๗ หมู่ ๒ ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัด	www.thaitambon.com

		ปทุมธานี ๑๒๑๑๐	
๕๒	ไม้กวาด	๗ หมู่ ๒ ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัด ปทุมธานี ๑๒๑๑๐	www.thaitambon.com
๕๓	หัตถกรรมเครื่องหนัง	๔๓/๕๖ หมู่ ๒ ถนนเทศบาล ๕ ตำบลบางหลวง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ๑๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๔	ดอกไม้ประดิษฐ์	๕๑๑ หมู่ ๕ หมู่บ้านชมฟ้า ถนนรังสิตนครนายก ตำบลประชาธิปัตย์ อำเภอธัญบุรี จังหวัด ปทุมธานี ๑๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๕๕	ดินไทยปั้นจิ๋ว	๔๐/๑๖๔ หมู่ ๒ ตำบลบึงน้ำรักษ์ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๑๐	www.thaitambon.com
๕๖	เชิงเทียน	๑๐๕/๒๗๑ หมู่ ๑ หมู่บ้านธัญพฤษณ์ ถ.รังสิต นครนายก ตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี จังหวัด ปทุมธานี ๑๒๑๑๐	www.thaitambon.com
๕๗	ดอกไม้ประดิษฐ์	๕๑/๔ หมู่ ๘ บ้านคลอง ๘ ตำบลบึงบา อำเภอ หนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๗๐	www.thaitambon.com
๕๘	หมูทุบเมืองปทุม	๑๑๑/๖ หมู่ ๕ ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ๑๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๙	ผลิตภัณฑ์จาก สมุนไพร	๖๒/๒๗๕ หมู่ที่ ๘ ตำบลบึงบอน อำเภอหนอง เสือ จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๗๐	www.thaitambon.com
๖๐	ดอกไม้ประดิษฐ์	๑/๔๐ หมู่ที่ ๑๘ บ้านชุมชนเย็นน้ำ ขอยลำลูกกา ๔๑ ถนนลำลูกกา ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๖๑	ถ่านอัดแท่งป้าจิดี	๑๓๓/๓๕๔ หมู่ที่ ๔ ถนนรังสิตนครนายก ตำบล รังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๑๐	www.thaitambon.com
๖๒	ดอกไม้ประดิษฐ์	๑๑๘/๑๑๕ หมู่ที่ ๑ ถนนปทุมธานีรังสิต ตำบล บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ๑๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๖๓	ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัว	๔๐๐/๔๘๕ หมู่ที่ ๘ บ้านชุมชนวังทองธานี ถนน พหลโยธิน ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัด ปทุมธานี ๑๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๖๔	ดอกไม้ประดิษฐ์	๗๐/๗๕ หมู่ที่ ๖ ตำบลประชาธิปัตย์ อำเภอ ธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๓๐	www.thaitambon.com

๖๕.	เรือนไทยและวิถีชีวิต	๑๔/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๖๖.	เสื่อลายไทย	๓๘/๔๔ หมู่ที่ ๘ ถนนปทุมธานีบางเลน ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๔๐	www.thaitambon.com
๖๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว	๑๑๑/๘๓๖ หมู่ที่ ๑ บ้านอยู่เจริญ ถนนรังสิตนครนายก ตำบลบึงยี่โถ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๖๘.	หัตถกรรมจากผ้า	๕/๑๗๘ หมู่ที่ ๒ บ้านแอร์วิลล่า ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๖๙.	ตุ๊กตาแฟชั่นจากเศษผ้า	๖๑/๖๕ หมู่ที่ ๘ หมู่บ้านพรธิสาร ๖ ถนนรังสิตนครนายก ตำบลบึงบอน อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๗๐	www.thaitambon.com
๗๐.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว	๓๓/๑๑๔ หมู่ที่ ๑๖ หมู่บ้านไวก้อไฮส ซอย๗ ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๒๐	www.thaitambon.com
๗๑.	หัตถกรรมจักสานจากหวาย	๕๕/๕๗๑ หมู่ที่ ๖ เเคะประทุมราษฎร์พัฒนา ตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๕๐	www.thaitambon.com
๗๒.	โอ่งผ้าไหมพาดิน	๔/๑ หมู่ที่ ๘ บ้านพาดิน ถนนปทุมบางเลน ตำบลคลองพระอุดม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๔๐	www.thaitambon.com
๗๓.	ปลาดุกแคดเคียวทอด	๕๖ หมู่ที่ ๖ ตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี	www.thaitambon.com
๗๔.	ขนมทองม้วนโบราณ	๓๖ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลบางคูวัด อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ๑๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๗๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติ	๕๙/๓๓ หมู่ที่ ๓ ถนนติวานนท์ ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี	www.thaitambon.com

งานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ. ประจวบคีรีขันธ์ จำนวน ๑๕ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	ผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาผักขวง นางเรณู คอนจันทร (๐๕ ๘๐๗๕๑๑๕) ๒๘/๑ หมู่ ๒ ตำบลกำเนินคนพคุณ อำเภอบาง สะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๔๐	www.thaitambon.com
๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัว	กลุ่มอาชีพสตรีทำดอกไม้ประดิษฐ์บ้านมรสว นางสมควร ชูพันธ์ (๐๑๒๑๕๑๕๐๒, ๘๕๗๑๑๕๘) ๓๕ หมู่ ๔ ต.ชัยเกษม อ.บางสะพาน จ. ประจวบคีรีขันธ์	www.thaitambon.com
๓.	จักสานหวาย	กลุ่มอาชีพจักสานหวาย นายสว่าง พญเอียด (๐๓๒ ๖๕๑๕๖๗, ๐๕ ๗๕๘๑๑๑๓) ๒๕๔/๑ หมู่ ๔ บ้านห้วยเกรียบ ต.ทองมงคล อ. บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	www.thaitambon.com
๔.	ผลิตภัณฑ์อาหาร แปรรูป	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ((๐๓๒) ๖๕๑๕๖๗ (เบอร์พัฒนาชุมชน)) หมู่ ๕ ต.ทองมงคล อ.บางสะพาน จ. ประจวบคีรีขันธ์	www.thaitambon.com
๕.	พวงหรีดและ ดอกไม้สด	กลุ่มอาชีพจัดทำพวงหรีดและดอกไม้สดบ้าน ล่าง นางสมบุญ สิงคิวิบูลย์ (๐๓๒๖๕๑๐๘๗) ๕๘/๑ หมู่ ๖ ต.แม่รำพึง อ.บางสะพาน จ. ประจวบคีรีขันธ์	www.thaitambon.com
๖.	ไม้กวาด ก้านมะพร้าว ไม้กวาดใบ มะพร้าว	กลุ่มอาชีพสตรีผลิตไม้กวาดก้านมะพร้าว นางอุทัย หอมหวล () เลขที่ ๔๕ หมู่ที่ ๒ ต.ปากแพรก อ.บางสะพาน น้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์	www.thaitambon.com
๗.	จักสานตะกร้า	กลุ่มจักสานก้านมะพร้าว นางขวัญจิตร พิสูตรเสียง (๐๕ ๕๒๗๑๕๑๒)	www.thaitambon.com

		๑๐ หมู่ ๑๐ ต.ทรายทอง อ.บางสะพานน้อย จ. ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	
๘.	น้ำมันไบโอดีเซล ท๊อบสะแก	กลุ่มเกษตรกรทำสวนท๊อบสะแก นายวิม ไตรเลิศ (๐๑๕๒๖๗๒๘๐) ๑๔๐/๓ หมู่ที่ ๗ ต.ท๊อบสะแก อ.ท๊อบสะแก จ. ประจวบคีรีขันธ์	www.thaitambon.com
๙.	กาแฟสด	กลุ่มอาชีพสตรีผลิตกาแฟสด นางอัมพร ช่วยประคอง (๐๑๔๗๗๐๗๒๒) ๑๒๕/๑ หมู่ ๔ บ้านทองอินทร์ ต.ไชยราช อ. บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์	www.thaitambon.com
๑๐.	ไม้กวาด ก้านมะพร้าว	กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้กวาดไยมะพร้าวบ้าน ประธาราษฎร์ นางปราณี เปลี่ยนเปรม (๐๑ ๓๘๒๕๒๒๕, ๐๕ ๘๐๓๘๔๑๗) เลขที่ ๑๖๓ หมู่ที่ ๑๑ ต.นาหูกวาง อ.ท๊อบสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	www.thaitambon.com
๑๑.	ดอกไม้จันทน์	กลุ่มจัดทำดอกไม้จันทน์ (๐๓๒๕๗๔๒๕๑) เลขที่ ๓๑/๑ หมู่ที่ ๕ ต.แสงอรุณ อ.ท๊อบสะแก จ. ประจวบคีรีขันธ์	www.thaitambon.com
๑๒.	ผ้าทอที่กระตุก	กลุ่มทอผ้าที่กระตุกเขาล้าน นางแสง เสียงเพราะ (๐๓๒ ๕๔๖๑๓๘, ๐๓๒ ๖๗๒๒๒๖) ๔๘/๑ หมู่ ๔ บ้านพุตะแบก ตำบลเขาล้าน อำเภอท๊อบสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	www.thaitambon.com
๑๓.	ไม้กวาดไย มะพร้าว ชาหม่อนน้ำ หัตถกรรม กะลามะพร้าว	กลุ่มสตรีเรณูถักเย็บพุตะแบก (๐๓๒๕๔๖๕๔๘, ๖๗๒๒๓๕) ๕๒/๒ หมู่ ๔ บ้านพุตะแบก ต.เขาล้าน อ.ท๊อบ สะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	www.thaitambon.com
๑๔.	เครื่องจักสานจาก	กลุ่มจักสานไม้ไผ่ ผู้สูงอายุ	www.thaitambon.com

	ไม้ไผ่	คุณสวิง สาลี (๐๓๒๕๔๔๑๒๕(อบต.เขาน้อย)) ๓๑ หมู่ ๕ บ้านปลายน้ำ ต.เขาน้อย อ.ปราณบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๒๐	
๑๕.	ลอบดักปลา	กลุ่มผลิตลอบดักปลานาวัลเปรียง นายจวน พึ่งโพธิ์ (๐๑ ๔๔๕๔๐๕๑) ๓๒๖ หมู่ ๑ บ้านนาวัลเปรียง ต.สามกระทาย อ.กุยบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๕๐	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ. ปราจีนบุรี จำนวน ๗๑ ข้อมูล

๑.	หัตถกรรม เถาวัลย์	กลุ่มหัตถกรรมเถาวัลย์บ้านหนองหัวลิง ๑๑๖ หมู่ ๑๐ ต.โพธิ์งาม อ.ประจันตคาม จ. ปราจีนบุรี นายเลิศ รามัญ (๐๓๗๔๑๐๐๕๗)	www.thaitambon.com
๒.	เฟอร์นิเจอร์ไม้ ไผ่	กลุ่มผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่บ้านต้น ๗๘ หมู่ ๒ ต.โพธิ์งาม อ.ประจันตคาม จ. ปราจีนบุรี นายสุคใจ ดาวล้อม ((๐๓๗) ๒๕๑๑๐๕, (๐๑) ๔๕๗๕๖๒๗)	www.thaitambon.com
๓.	หัตถกรรมจัก สานจากใบลาน บ้านทับลาน	กลุ่มจักสานใบลานบ้านทับลาน หมู่ ๑ ๕๒๕ หมู่ ๑ บ้านทับลาน ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี ๒๕๒๒๐ นางมลฑา ราชดีผิว (๐๑ ๕๕๖๐๐๓๖, ๐๕ ๘๓๑๓๓๖๕)	www.thaitambon.com
๔.	ผลิตภัณฑ์และ สิ่งประดิษฐ์ ต่างๆจากเสื่อ กก	กลุ่มสตรีสหกรณ์การเช่าซื้อที่ดินบ้านสร้าง จำกัด ๖๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลบางพลวง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๕๐ นางเน่งน้อย อ่อนน้อม (๐๓๗ ๒๘๗๓๔๘ , ๐๑ ๓๐๔๐๗๖๖)	www.thaitambon.com
๕.	ผลิตภัณฑ์ทอ ผ้า	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านดงบัง บ้านดงบัง หมู่ ๑ ต.ดงบัง อ.ประจันตคาม จ. ปราจีนบุรี น.ส.ปราณี ทาทับ	www.thaitambon.com
๖.	พันธุ์ไม้	สหกรณ์การเกษตรกลุ่มเมืองปราจีนบุรี	www.thaitambon.com

		เลขที่ ๑๒๗/๑ หมู่ ๒ บ้านเนินอีเจน ต.ไม้เค็ด อ. เมือง จ.ปราจีนบุรี นางระเบียบ ชาญงค์ (๐๓๗๔๐๕๑๘๔)	
๗.	ปลาโมบาย	หัตถกรรมรีไซเคิล ๒๒๗ หมู่ ๑ ต.ลาดตะเคียน อ.กบินทร์บุรี จ. ปราจีนบุรี คุณจิตรา อาจคง (๐๑๘๓๑๖๒๑๗, ๐๑๗๖๑๗๒๕๐)	www.thaitambon.com
๘.	ไม้กวาดดอก หญ้า	กลุ่มอาชีพบ้านหนองหัวลิง เลขที่ ๕๑/๑ หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองหัวลิง ต.โพธิ์ งาม อ.ประจันตคาม จ.ปราจีนบุรี นางสว มานะกิจ (๐๑๗๕๖๐๑๘๗)	www.thaitambon.com
๙.	ชุดร่มมีเคียน (ชาคุ่มเกวียน)	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากลื้อเกวียนและไม้เก่า ๙๖ หมู่ ๓ บ้านน้อย ต.ประจันตคาม อ.ประจันต คาม จ.ปราจีนบุรี ๒๕๑๓๐ นายแดง ปิ่นแก้ว (๐๓๗ ๒๕๑๖๒๑, ๐๑ ๘๖๕๖๒๕๖)	www.thaitambon.com
๑๐.	ตุ้มไก่อ	สถานตุ้มไก่อบ้านคลองคล้าหมู่ ๖ ๓๖ หมู่ ๖ บ้านคลองคล้า ต.บ้านหอย อ. ประจันตคาม นางคำลี จันทรวง (๐๑๘๖๕๑๐๔๔)	www.thaitambon.com
๑๑.	เสื่อรำแพน	เสื่อรำแพน ๑๐๖ ม.๔ บ้านสัปปาโคน ต.เกาะลอย อ.ประจันต คาม จ.ปราจีนบุรี นายทวี มานะลอ	www.thaitambon.com
๑๒.	ตุ้มไก่อไม้ไผ่	สถานตุ้มไก่อ (บ้านค้อ ม.๑) ๔๗ ม.๑ ต.เกาะลอย อ.ประจันตคาม จ. ปราจีนบุรี	www.thaitambon.com

		นายทองดี มานะต่อ	
๑๓.	ไก่ชน	เลี้ยงไก่ชนคู่ลำพัน ๖๔ ม.๑ ต.คู่ลำพัน อ.ศรีมโหสถ จ.ปราจีนบุรี นายพงษ์เทพ โพธิ์ศรี (๐๑๙๖๒๐๗๑๙)	www.thaitambon.com
๑๔.	ไก่ชน	ซุ่มไก่ชนไผ่ชะเลียด ๕๕ ม.๒ ต.ไผ่ชะเลียด อ.ศรีมโหสถ นายอายุธ ใสสุก ((๐๓๗)๒๑๕๔๒๒)	www.thaitambon.com
๑๕.	สิ่งประดิษฐ์ จากเถาวัลย์	กลุ่มอาชีพบ้านทุ่งสะบก หมู่ที่ ๑๐ บ้านทุ่งสะบก ต.คำโดนด นางทองล้ำ บุญธรรม (๐๑๙๖๓๗๗๖๓)	www.thaitambon.com
๑๖.	สุมไก่	กลุ่มอาชีพสานสุมไก่ไม้ไผ่ เลขที่ ๒๒ หมู่ที่ ๖ บ้านไผ่ ต.หนองแสง นายล้วน มานะลอ ((๐๓๗)๒๑๕๐๗๖)	www.thaitambon.com
๑๗.	ไม้กวาดดอก หญ้า	กลุ่มทำไม้กวาดบ้านเนินหินตั้ง ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านเนินหินตั้ง ม.๑๐ ต. หนองแก้ว อ.ประจันตคาม จ.ปราจีนบุรี นางทองหนัก อหาร	www.thaitambon.com
๑๘.	ขนมเจียว	กลุ่มทำขนม หมู่ ๑ ต.ลำพันตา อ.นาดี นางบุญส่ง บุคดา ((๐๓๗)๔๑๑๐๕๔)	
๑๙.	น้ำดื่ม	กลุ่มสตรีผลิตน้ำดื่ม บ้านสันด้น หมู่ที่ ๘ ต.นาดี อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี นางละออง เป้าคำภา	www.thaitambon.com
๒๐.	แข่งไม้ไผ่	กลุ่มจักสานแข่ง บ้าน นายโกมินทร์ สัตย์เชื้อ ประธานกลุ่ม บ้านเลขที่ ๕๑ หมู่ที่ ๗ ต.โคกไทย อ.ศรีมโหสถ	www.thaitambon.com

		นายโกมินทร์ ศาตย์เชื้อ ((๐๓๗)๒๗๖๔๐๗๑)	
๒๑.	ผักปลอดสารพิษ	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองเกตุ ๘๕/๑ หมู่ ๔ ต.โคกไทย อ.ศรีมโหสถ จ. ปราจีนบุรี ๒๕๑๕๐ นางโฉมฉาย ภาวศิลป์ (๐๑ ๖๖๕๕๐๔๘)	www.thaitambon.com
๒๒.	ลวดสปริง	ทำลวดสปริง ๑๗/๒ หมู่ ๗ บ้านอินทนิล ต.สัมพันธ อ.ศรีมหา โพธิ จ.ปราจีนบุรี นายยุพา สิทธิพล	www.thaitambon.com
๒๓.	ส้มโอบองดี	สมาชิกปลูกส้มโอ ๑๒๔ หมู่ ๒ ต.โคกปีบ อ.ศรีมโหสถ จ. ปราจีนบุรี นายไข่ เซวานต์ ((๐๓๗)๒๗๖๕๐๒)	www.thaitambon.com
๒๔.	ดอกคัทเตอร์	ปลูกต้นดอกคัทเตอร์ ๑๐๕/๑ หมู่ที่ ๑ บ้านสระมะเขือ ต.โคกปีบ อ. ศรีมโหสถ จ.ปราจีนบุรี นางกลม คาราย	www.thaitambon.com
๒๕.	หมวกพลาสติก	ทำหมวกพลาสติก ๑๐๗ บ้านหนองสะแก หมู่ที่ ๘ ต.โคกปีบ อ. ศรีมโหสถ จ.ปราจีนบุรี นายบุญเลิศ รวมทรัพย์ ((๐๓๗)๒๗๖๑๐๕)	www.thaitambon.com
๒๖.	ไม้กวาดพื้น	กลุ่มถักไม้กวาด ๑๒/๒ หมู่ ๑๒ ต.โนนห้อม อ.เมือง จ. ปราจีนบุรี นายสมชัย อินทะเว ((๐๓๗)๒๑๕๒๘๐,๐๑๘๗๔๑๘๑๒)	www.thaitambon.com
๒๗.	ข้าวโพดแปด	กลุ่มอาชีพปลูกข้าวโพดแปดแถว	www.thaitambon.com

	แถว	หมู่ที่ ๖ บ้านปากคลองประจันตคาม อ.เมือง ปราจีนบุรี จ.ปราจีนบุรี นางสมจิตร วงษ์เล็ก	
๒๘.	ข้าวโพดแปด แถว	กลุ่มอาชีพปลูกข้าวโพดแปดแถว หมู่ ๑ บ้านน้ำหัก ต.ท่างาม อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี นายวินิจ พิณสาย ((๐๓๗) ๒๑๖๑๒๐)	www.thaitambon.com
๒๙.	ผลไม้	เกษตรกรทำสวนตำบลบ้านพระ ใช้ที่ทำการกำนันตำบลบ้านพระเป็นที่ทำการ ตำบล หมู่ที่ ๑๓ ตำบลบ้านพระ อ.เมือง จ. ปราจีนบุรี นายปัญญา บำรุงวัด ((๐๓๗) ๔๐๓๑๓๔, ๐๑๕๔๔๕๘๕)	www.thaitambon.com
๓๐.	หน่อไม้หวาน (หน่อไม้หมก)	กลุ่มอาชีพปลูกหน่อไม้ไผ่ตรงหวาน (หน่อไม้ หมก) หมู่ที่ ๘ บ้านหนองอ้อ ตำบลคงพระราม อำเภอ เมืองปราจีนบุรี พ.ต.อำนวยการ ประกอบทรัพย์	www.thaitambon.com
๓๑.	เสื่อกก	กลุ่มอาชีพทอเสื่อกก ม.๕ บ้านเลขที่ ๑๖/๖ ม.๕ ต.วัดโบสถ์ อ.เมือง จ. ปราจีนบุรี ๒๕๐๐๐ นายสินวล พุ่มสุข (๐๑๖๕๐๑๗๐๗)	www.thaitambon.com
๓๒.	ไม้กวาดพื้น	กลุ่มอาชีพถักไม้กวาดพื้น บ้านเลขที่ ๔๘ ม.๕ ต.โคกไม้ลาย อ.เมือง จ. ปราจีนบุรี โทร.(๐๓๗) ๔๐๕๔๖๒ นางบานเย็น ชมภูสุข ((๐๓๗) ๔๐๕๔๖๒)	www.thaitambon.com
๓๓.	ผลิตภัณฑ์ไม้ ดอกไม้ประดับ	กลุ่มผู้ผลิตไม้ดอกไม้ประดับ ๑๕ หมู่ ๖ ต.คงขี้เหล็ก อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี นายสนั่น จันทร์ศิริ	www.thaitambon.com

		((๐๓๗) ๔๐๓๗๒๐, (๐๑) ๕๕๑๗๕๕๕)	
๓๔.	ผ้าไหมทอมือ	กลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทยรวมใจสร้างชุมชน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ม.๑๖ ต.วังท่าช้าง อ. กบินทร์บุรี จ. ปราจีนบุรี นางทองใบ นาจำปา (๐๓๗๒๐๒๒๕๕)	www.thaitambon.com
๓๕.	ผ้าเช็ดเท้า	ทอผ้าเช็ดเท้า ๓๕ หมู่ที่ ๓ ต.รอบเมือง อ.เมืองปราจีนบุรี จ. ปราจีนบุรี นายบุญช่วย สุภาพุฒ (๐๓๗)๒๑๗๗๒๕)	www.thaitambon.com
๓๖.	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มพัฒนาสตรีหมู่บ้าน บ้านเลขที่ ๘/๑ หมู่ ๕ ต.บางกระเบา อ.บ้าน สร้าง จ.ปราจีนบุรี นางบังอร มณฑา	www.thaitambon.com
๓๗.	เสื่อกก	กลุ่มอาชีพสตรีทอเสื่อกก เลขที่ ๕๑ หมู่ ๕ ต.บางยาง อ.บ้านสร้าง จ. ปราจีนบุรี นางอารมย์ กันดี (๐๓๗๒๑๕๓๓๓)	www.thaitambon.com
๓๘.	เสื่อกกเป็นผืน	กลุ่มอาชีพสตรีทอเสื่อบางขาม บ้านเลขที่ ๑๐ หมู่ที่ ๔ ต.บางขาม อ.บ้านสร้าง จ.ปราจีนบุรี นางจำลอง หอมจิต	www.thaitambon.com
๓๙.	ผ้าทอมือ	กลุ่มอาชีพทอผ้า ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน นางขวัญภา ค้างสูงเนิน (๐๓๗๒๑๕๒๕๘ ๐๑๓๐๕๒๗๗๒)	www.thaitambon.com
๔๐.	แข่งไม้ไผ่	กลุ่มสถานแข่งไม้ไผ่ หมู่ที่ ๓ บ้านกุง ต.บ่อทอง อ.กบินทร์บุรี จ. ปราจีนบุรี นางสมบุญ เคลื่อนัน	www.thaitambon.com

		((๐๓๓)๒๐๒๒๕๕)	
๔๑.	เครื่องประดับที่ทำจากหินสีและหินธรรมชาติ	ขัดหินสีและทำเครื่องประดับจากหิน บ้านเลขที่ ๑๖ ม. ๓ ต.เขาไม้แก้ว อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี นายคำดา เสียดสี (๐๑๖๖๔๐๗๔๖)	www.thaitambon.com
๔๒.	ผลิตภัณฑ์จากดอกหญ้าแรม, ทางมะพร้าว และเส้นก้านตาล	กลุ่มทำไม้กวาด หมู่ ๖ บ้านเลขที่ ๑๑๒ ม. ๖ ต.เขาไม้แก้ว นายทองคำ ฉิมหัด (๐๑๓๕๔๑๕๗๖)	www.thaitambon.com
๔๓.	กรงนก	กลุ่มอาชีพทำกรงนก ๒๐๐ หมู่ที่ ๕ ต.วังตะเคียน อ.กบินทร์บุรี จ. ปราจีนบุรี นายพชร จอมทอง	www.thaitambon.com
๔๔.	เสื่อกก	กลุ่มทอเสื่อกก หมู่ที่ ๔ บ้านกระทุ่มแพ้ว ตำบลกระทุ่มแพ้ว อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๕๐ นางพรอุษา อารีรอบ (๐๑ ๕๔๐๑๘๕๐)	www.thaitambon.com
๔๕.	ไถ่พื้นบ้าน	อนุรักษ์ไถ่ชน บ้านเลขที่ ๘๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลบางแตน อ.บ้าน สร้าง จ.ปราจีนบุรี นายบุญภา อิ่มโอชา	www.thaitambon.com
๔๖.	เสื่อกก	ทอเสื่อกก มี ๒ จุด คือ จุดที่ ๑ บ้านนางประเทือง ผีกฝน ม. ๗ ต.บางปลาร้า จุดที่ ๒ บ้านนางสะอาด บุณระ ภักดี ม.๖ ต.บางปลาร้า นางประเทือง ผีกฝน, นางสะอาด บุณระภักดี	www.thaitambon.com

		(๐๑๓๐๘๔๕๕๗)	
๔๗.	เสื่อกก	กลุ่มสตรีทอเสื่อกกบ้านคลองหอยทอง ๑๖/๒ หมู่ ๑๐ ต.บางเตย อ.บ้านสร้าง จ. ปราจีนบุรี ๒๕๑๕๐ นางไสว สังข์ทอง (๐๑ ๓๖๕๒๓๒๕)	www.thaitambon.com
๔๘.	เสื่อกก	กลุ่มแม่บ้านทอเสื่อกก(บ้านหนองปลาทราย) ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ม.๘ ตำบลบางพลวง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๕๐ นางวันเพ็ญ จิตรภักดี (๐๓๗๒๑๕๓๕๕)	www.thaitambon.com
๔๙.	ดอกไม้จันทน์	กลุ่มทำดอกไม้จันทน์ ม.๘ บ้านหนองงูเห่ล้อม ต.เนินหอม อ.เมือง จ. ปราจีนบุรี นายบุญจันทร์ เกตุแก้ว	www.thaitambon.com
๕๐.	แข่ง	กลุ่มอาชีพสานแข่ง ๒๕ หมู่ ๕ บ้านหนองงูเห่ล้อม ต.เนินหอม อ. เมือง จ.ปราจีนบุรี นายบุญจันทร์ เกตุแก้ว (๐๓๗๔๐๗๑๗๗, ๐๑๖๕๐๘๗๗๕)	www.thaitambon.com
๕๑.	ผลิตภัณฑ์จาก เถาวัลย์ และไม้	กลุ่มหัตถกรรมเถาวัลย์ ๘๖ หมู่ ๑๐ บ้านหนองหัวลิง ถ.สุวรรณศรี ต. โพธิ์งาม อ.ประจันตคาม จ.ปราจีนบุรี ๒๕๑๓๐ นางประนอม เครือวงษ์ (๐๓๗ ๔๑๐๒๖๑, ๐๑ ๕๔๐๓๕๘๓)	www.thaitambon.com
๕๒.	แปรรูปเสื่อกก	กลุ่มเกษตรกรทำนาข้าวตำบลบางพลวง ๔๕ หมู่ ๑ บ้านบางพลวง ตำบลบางพลวง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๕๐ นางสาวชุ่ม ขะประดิษฐ์ (๐๑ ๔๓๔๘๒๐๓, ๐๓๗ ๒๘๗๓๔๓)	www.thaitambon.com
๕๓.	อังกะลุง	กลุ่มผลิตอังกะลุง ๒๖ หมู่ ๒๐ ตำบลเนินหอม อำเภอเมือง จังหวัด ปราจีนบุรี ๒๕๐๐๐	www.thaitambon.com

		นายอุบล ทิพย์โอสถ (๐๕ ๕๓๔๒๑๒๑)	
๕๔.	ผลิตภัณฑ์ อาหารแปรรูป จากกล้วย	กลุ่มสมุนไพรบ้านเนินหอม ๑๒ หมู่ ๓ ตำบลเนินหอม อำเภอเมือง จังหวัด ปราจีนบุรี ๒๕๐๐๐ นางสุภาพ บุญชู (๐๕ ๕๓๓๐๓๕๐ , ๐๕ ๑๕๕๕๐๕๘)	www.thaitambon.com
๕๕.	หมวกจักสาน	กลุ่มอาชีพทำหมวกจักสาน ๕๕/๒ หมู่ ๔ ตำบลโคกปึก อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๕๐ นางจำลอง ทุมเกิด (๐๕ ๕๓๕๕๖๕๘ , ๐๓๗ ๒๗๖๓๘๑)	www.thaitambon.com
๕๖.	ไม้คอกไม้ ประดับ	เลขที่ ๔๑ หมู่ที่ ๑๗ ตำบลโพธิ์งาม อำเภอ ประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๐๐๐ นายทวีศักดิ์ คำภา (๐๓๗ ๔๑๐๐๕๘)	www.thaitambon.com
๕๗.	หมวกใบลาน	๓๓ หมู่ ๖ ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดี จังหวัด ปราจีนบุรี ๒๕๒๒๐ นางหลุย กรกิจ (๐๕ ๕๑๓๗๕๘๓ , ๐๗ ๑๓๑๑๕๔๘)	www.thaitambon.com
๕๘.	เสื่อผืนลาย มัดหมี่	๑๑ หมู่ ๕ บ้านปากคลองสอง ตำบลบ้านสร้าง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๕๐	www.thaitambon.com
๕๙.	ผลิตภัณฑ์จัก สานจากใบลาน	๑๖๘ หมู่ ๖ บ้านวังขอนแดง ถนน ๓๐๔ ตำบล บุพราหมณ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๒๒๐	www.thaitambon.com
๖๐.	ผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้จากกก	เลขที่ ๖๓ หมู่ที่ ๗ บ้านคลองหอยทอง ตำบลบาง กระเบา อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๕๐	www.thaitambon.com
๖๑.	ดอกไม้ ประดิษฐ์จากผ้า ใยบัว	๓๗๑/๑๐ หมู่ ๑๕ กองพันทหารม้าที่ ๒ ตำบล บ้านพระ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๒๓๐	www.thaitambon.com
๖๒.	ตะกร้าจักสาน	๔ หมู่ ๓ บ้านโคกไทย ถนนสุวินทวงศ์ ตำบล	www.thaitambon.com

	จาก ทางมะพร้าว	โคกไทย อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๕๐	
๖๓.	น้ำพริกปรุงรส	๗/๒ หมู ๒ ตำบลดงเค็ด อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๕๐	www.thaitambon.com
๖๔.	ผลไม้แปรรูป	๑๕/๑๕ หมู ๑๓ ตำบลบ้านพระ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๒๓๐	www.thaitambon.com
๖๕.	ดอกไม้ ประดิษฐ์	๑๑๑ หมู ๗ ตำบลโคกไม้ลาย อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๒๓๐	www.thaitambon.com
๖๖.	ดอกไม้ ประดิษฐ์จาก สับ	๗/๑๔๘ หมู ๕ บ้านค่ายพรมโยธี ตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๒๓๐	www.thaitambon.com
๖๗.	ขนม สมุนไพร	๑๘๑ หมู ๔ ชุมชนตลาดบ้านสร้าง ถนนบ้าน สร้างปราจีนบุรี ตำบลบ้านสร้าง อำเภอบ้าน สร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๕๐	www.thaitambon.com
๖๘.	ผลไม้แปรรูป	๖๐/๓ หมู ๑๖ ตำบลบ้านพระ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๒๓๐	www.thaitambon.com
๖๙.	หัตถกรรมจัก สาน	๘๕/๑ หมู ๕ ตำบลบางพลวง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๕๐	www.thaitambon.com
๗๐.	กระยาสาร	๑๕/๑ หมู ๒ บ้านเหนือคลอง ตำบลบ้านสร้าง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๕๐	www.thaitambon.com
๗๑.	ไม้กวาด	๘๐ หมู ๑๗ บ้านยาง ตำบลโพธิ์งาม อำเภอ ประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๓๐	www.thaitambon.com

งานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ. เพชรบุรี จำนวน ๔๖ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	- ผลิตภัณฑ์ไม้ตาล	กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้ตาล ๗๐ หมู่ ๑ ต.หนองปริง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี ๗๖๑๔๐ นางรสริน ร่ำเรือง (๐๑-๖๘๓๓๙๘๑๑)	www.thaitambon.com
๒.	- พวงหรีดผ้า	กลุ่มศิลปประดิษฐ์ ต.ห้วยท่าช้าง ๒๐/๒ หมู่ ๖ ต.ห้วยท่าช้าง อ.เขาย้อย จ. เพชรบุรี นางอิม วงษ์สาสูง (๐๓๒-๔๔๖๓๕๑)	www.thaitambon.com
๓.	- หัตถกรรมผ้าทอ	กลุ่มทอผ้าเพชรสามเรือน ๒๗ หมู่ ๔ บ้านสามเรือน ต.ท่าตะคร้อ อ. หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี ๗๖๑๖๐ นางบุญนาค กานตพงศ์ (๐๗ ๐๖๗๕๒๕๗, ๐๓๒ ๔๐๗๐๕๔)	www.thaitambon.com
๔.	- ผลิตภัณฑ์ผ้าไทย	กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทย ๑๐๔ หมู่ ๓ บ้านในกลาง ต.บ้านแหลม อ. บ้านแหลม จ.เพชรบุรี ๗๖๑๑๐ นางมณฑา ชัยมงคล (๐๓๒ ๔๘๑๔๖๖)	www.thaitambon.com
๕.	- ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัว	กลุ่มสตรีดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว ๑๔๓/๑ หมู่ ๑ บ้านคางบาง ๑ ตำบลไร่ส้ม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๐๐๐ นางฤติมา เพื่อกประครอง (๐๕ ๘๒๒๒๑๕๖)	www.thaitambon.com
๖.	- ทอเสื่อกก	กลุ่มทอเสื่อกก ๑๒ หมู่ ๑ บ้านคอนเทพศักดิ์ ต.ท่าแร้ง อ. บ้านแหลม จ.เพชรบุรี ๗๖๑๑๐ นางเสียง กุ่มศิริ (๐๓๒) ๔๘๑๕๓๗ (เบอร์พัฒนาชุมชน)	www.thaitambon.com

๘.	- ผลิตภัณฑ์แปรรูป จากน้ำตาลมะพร้าว	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำตาลมะพร้าว ๑๕ หมู่ที่ ๑๑ บ้านบางห่อ ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๑๐ คุณอัมพร จันทร์เกิด (๐ ๓๒๔๐ ๕๑๔๓ , ๐ ๑๒๕๓ ๒๑๘๓)	www.thaitambon.com
๙.	- มัลลียดินหอมมะลิ	กลุ่มมัลลียดินหอมมะลิ ๘๖/๑ หมู่ ๘ บ้านบางสามแพรก ต.บางตะบูน อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี ๗๖๑๑๐ นางจำเนียร พิณทอง (๐๓๒) ๔๘๑๕๓๗ (เบอร์พัฒนาชุมชน)	www.thaitambon.com
๑๐.	- พัดใบตาล	กลุ่มทำพัดใบตาล ๑๓๐ หมู่ ๒ บ้านระหารน้อย ต.ตำหรุ อ.บ้าน ลาด จ.เพชรบุรี ๗๖๑๕๐ นางเนตรชนก โมเมตดา (๐๓๒) ๔๔๐๑๖๘	www.thaitambon.com
๑๑.	- ศูนย์สินค้าชุมชน จังหวัดเพชรบุรี	ศูนย์สินค้าชุมชน เพชรบุรี (เพชรบุรีภัณฑ์ ๓) หมู่ ๒ บ้านทุ่งกลม ต.โพไร่หวาน อ.เมือง จ. เพชรบุรี คุณ เพ็ญภา พงษ์ภู (ผู้จัดการ) (๐๓๒) ๔๐๐-๓๔๕	www.thaitambon.com
๑๒.	- ไลน์ผลไม้ชนิด ต่างๆ	กลุ่มพัฒนาอาชีพ หมู่ ๔ บ้านหนองชุมแสง ต.ท่าไม้รวก อ.ท่า ยาง จ.เพชรบุรี ๗๖๑๓๐ คุณรักจิต จงเจตน์จำนง และ คุณปัทมา สัตถวิ รวงศ์ (๐๓๒ ๔๑๖๑๕๑, ๔๑๖๐๗๒)	www.thaitambon.com
๑๓.	- เครื่องประดับและ ชุดไทยทุกชนิด	ศิริภรณ์คอนยางของที่ระลึกปิดทอง โรงเรียนคอนยางวิทยา หมู่ ๔ ต.คอนยาง อ. เมือง จ.เพชรบุรี ๗๖๐๐๐ อาจารย์ณรงค์ชัย มากบำรุงจิต (๐๑ ๕๘๖-๕๔๔๗)	www.thaitambon.com
๑๔.	- กระเป๋า หมวก จาก	กลุ่มอาชีพสตรีจักสานป่านสรนารายณ์	www.thaitambon.com

	ป้านสรนารายณ์	๒๕ หมู่ ๘ บ้านหุบกระพง ตำบลเขาใหญ่ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๒๐ คุณอารยา เต็มจันทร์ธัมมิ (๐๓๒ ๔๗๑๖๗๘, ๐๑ ๕๘๗๗๖๗๒)	
๑๔.	- ผลิตภัณฑ์จากแป้ง ปั้น	กลุ่มหัตถกรรมแป้งปั้น ๕๘ หมู่ ๗ ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่ง กระจาน จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๗๐ นางประจวบ กิตติขาม (๐๑ ๕๘๑๐๔๒๘, ๐๑ ๔๕๕๔๖๖๖)	www.thaitambon.com
๑๕.	- ผลิตภัณฑ์แปรรูป จากมะนาว	กลุ่มสตรีสหกรณ์เครดิตยูเนียนท่าขาม สามัคคี จำกัด ๒๐๖ หมู่ ๑ บ้านท่าตันโพธิ์ ต.ท่าคอย อ.ท่า ยาง จ.เพชรบุรี ๗๖๑๓๐ นางใบ น้าชื่น (๐๓๒ ๔๑๖๒๓๕, ๔๑๖๒๓๗, ๐๕ ๐๘๑๒๕๒๔)	www.thaitambon.com
๑๖.	- ดอกไม้ประดิษฐ์ผ้า ใยบัว	กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้าใยบัว ๒๑๕ บ้านหนองมะกอก หมู่ที่ ๒ ตำบลวัง จันทร์ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี นางนงนุช ชมยิ่ง (๐๑ ๘๕๘๖๕๕๘, ๐๕ ๘๒๘๖๓๑๕)	www.thaitambon.com
๑๗.	- จักสานไม้ไผ่	กลุ่มจักสานไม้ไผ่ ๒/๑ หมู่ ๑ ต.ถ้ำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี นางประยงค์ ลำไย (๐๓๒-๔๕๑๔๗๖)	www.thaitambon.com
๑๘.	- ผลิตภัณฑ์แปรรูป จากกล้วย	กลุ่มแม่บ้านชาวชนหนองหญ้าปล้อง ๑๓๑/๑ หมู่ ๑๑ ต.หนองหญ้าปล้อง อ.หนอง หญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี ๗๖๑๖๐ นางสุขมาศ เต็มศักดิ์ (๐๓๒ ๔๕๔๑๘๖)	www.thaitambon.com
๑๙.	- ไข่เค็ม	กลุ่มทำไข่เค็ม เลขที่ ๑๑๒/๒ หมู่ ๑ ต.สระพัง อ.เขาย้อย จ.	www.thaitambon.com

		เพชรบุรี นางเฉลา บุญปลอด	
๒๐.	- สิ่งประดิษฐ์จากใบลาน	กลุ่มอาชีพประดิษฐ์ใบลาน เลขที่ ๒๘/๓ หมู่ ๕ ต.เขาย้อย อ.เขาย้อย จ. เพชรบุรี นายสรพงษ์ อมรสิทธิ์ (๐๓๒-๔๓๕๒๓๐)	www.thaitambon.com
๒๑.	- ศิลปประดิษฐ์จากเศษไม้	กลุ่มศิลปประดิษฐ์จากเศษไม้ บ้านวังวน หมู่ที่ ๒ ตำบลสองพี่น้อง อำเภอ แก่งกระจาน นายทรงยศ สอยเหลือ (๐-๓๒๔๕-๕๒๓๐)	www.thaitambon.com
๒๒.	- ไม้ค้ำ	กลุ่มอาชีพไม้ค้ำบ้านพุทธวรรค์ ๔๔/๑ บ้านพุทธวรรค์ ม.๑ ตำบลพุทธวรรค์ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี นายเอี่ยม สดใส (๐๓๒-๔๕๕๒๑๖)	www.thaitambon.com
๒๓.	- แดงโม	กลุ่มผู้ปลูกแดงโม หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองพลับ อำเภอเมือง จังหวัด เพชรบุรี ๗๖๐๐๐ นายไพโรจน์ พองเดช (๐๓๒-๕๕๘๐๒๕)	www.thaitambon.com
๒๔.	- จักสานไม้ไผ่	กลุ่มจักสานไม้ไผ่ บ้านเลขที่ ๕ หมู่ ๑ ตำบลวังตะโก อำเภอ เมือง จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๐๐๐ นายม่วง คุ่มปอง (๐๓๒) ๔๐๐๕๖๖)	www.thaitambon.com
๒๕.	- ผลิตภัณฑ์จากกระดาษใบสับปะรด	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากใบสับปะรด ๓๕๑ หมู่ ๒ ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี คุณบังเอิญ นิมกุล	www.thaitambon.com

		()	
๒๖.	- จักสานรูปถายี(ต้นกก)	กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานรูปถายี (เพื่อ) วัดหนองจอก หมู่ที่ ๖ บ้านตลาด ตำบลหนอง จอก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๓๐ นางประเทือง สังวาลย์เพชร (๐๓๒-๔๕๒๑๓๘)	www.thaitambon.com
๒๗.	- น้ำตาลมะพร้าว	กลุ่มทำน้ำตาลมะพร้าว นายถาวร พูนสวัสดิ์ (๐๕-๘๐๖๒๔๕๒) บ้านเลขที่ ๘๒ หมู่ ๔ ตำบลหนองปลาไหล อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๔๐	www.thaitambon.com
๒๘.	- ผ้าฝ้ายทอมือ	กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือตำบลวังไคร้ คุณมาลี ขอดทอง (๐๓๒-๔๑๖๖๑๗) เลขที่ ๔๔ หมู่ที่ ๕ บ้านแม่ประจันต์ ตำบลวัง ไคร้ อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๒๙.	- เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มเครื่องเบญจรงค์ตำบลท่าแลง นายประจวบ แซ่เต้ (๐๓๒-๔๖๒๑๕๑) เลขที่ ๕๔ หมู่ที่ ๕ บ้านห้วยตะแกละ ตำบล ท่าแลง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๓๐.	- เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มชูสายเบญจรงค์ นายสมเกียรติ ชูสาย (๐๑ ๖๘๔๖๘๖๗, ๐๑ ๕๕๒๕๕๒๕) ๕๖/๒ หมู่ ๖ ต.บางเค็ม อ.เขาชัย จ.เพชรบุรี ๗๖๑๔๐	www.thaitambon.com
๓๑.	- หัตถกรรมไม้ มะพร้าว	กลุ่มกลึงไม้มะพร้าว นายพวน เกตุสุข (๐๓๒-๔๔๗๒๐๓) หมู่ ๒ ตำบลหนองชุมพล อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี	www.thaitambon.com
๓๒.	- ขนมหวาน	กลุ่มขนมหวานตำบลห้วยโรง คุณสมาน กลิ่นนาค (๐ ๑๕๕๕ ๘๓๑๗ , ๐ ๓๒๔๔ ๗๐๓๒) ๕๓ หมู่ที่ ๒ บ้านหัวถนน ถนนสุวรรณคำริ	www.thaitambon.com

		ตำบลห้วยโรง อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๔๐	
๓๓.	- ตะกร้า กระเช้าจาก ใบตาล	กลุ่มจักสานใบตาลตำบลลาดโพธิ์ นางธิราวรรณ ดาวเรือง (๐๓๒-๔๑๓๕๕๗) ๑๗/๑ หมู่ ๔ ตำบลลาดโพธิ์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	www.thaitambon.com
๓๔.	- ไวน์ผลไม้	กลุ่มแปรรูปผลไม้ นายบุญธรรม สี่รุ่ง (๐๓๒-๔๑๓๕๕๗) เลขที่ ๑๑๐ หมู่ ๒ บ้านคอนข่อย ต.ลาดโพธิ์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี ๗๖๑๕๐	www.thaitambon.com
๓๕.	- น้ำตาลโตนด (น้ำตาลปึก)	กลุ่มอาชีพทำน้ำตาลโตนด นายสังวาล พันธุ์สังข์ (๐๕ ๐๐๕๔๓๘๔, ๐๓๒ ๔๑๕๑๓๑) เลขที่ ๗๕ หมู่ ๕ บ้านหัวโรง ตำบลโรงเข้ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๕๐	www.thaitambon.com
๓๖.	- ไวน์ผลไม้	กลุ่มพัฒนาอาชีพชุมชนบ้านไร่หมั่น ตำบล ท่าเสา คุณพเยาว์ นิลผึ้ง (๐๓๒-๔๕๑๑๑๐, ๐๓๒- ๔๔๐๗๕๗) ๔๔ หมู่ ๑ ตำบลท่าเสา อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	www.thaitambon.com
๓๗.	- จักสานต้นรูปถายี่	กลุ่มผลิตภัณฑ์ต้นรูปถายี่(เพื่อ) นางสำราญ เข้มตรง (๐๕-๕๕๓๖๒๕๒) ชุมชนรามราชนิเวศน์ (วังบ้านปืน) ตำบล คลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๐๐๐	www.thaitambon.com
๓๘.	- ผลิตภัณฑ์จากไม้ ตาล	กลุ่มสตรีทำไม้ตาล นางฉลวย กงศรี (๐๓๒-๔๕๕๒๓๐) ๑๓ หมู่ ๑ ตำบลบางจาน อำเภอเมือง จังหวัด เพชรบุรี	www.thaitambon.com
๓๙.	- ผลิตภัณฑ์จากไม้ ตาล	กลุ่มกลึงไม้ตาลทับคาง นางสมคิด ศิลปรังสรรค์ (๐๓๒ ๕๖๒๒๒๔, ๐๓๒ ๕๖๒๒๒๔)	www.thaitambon.com

		๐๕ ๐๓๑๗๖๕) ๖๗/๔ หมู่ ๒ บ้านคอนทราย ตำบลทับกาง อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๔๐	
๔๐.	- กำไลทองเหลือง	กลุ่มอาชีพทำกำไลทองเหลือง นางสุนารี สิริพุทธรณิข (๐๓๒ ๔๕๑๒๘๐, ๐๑ ๗๗๘๗๕๕๘) ๘/๑ หมู่ ๓ ตำบลบ้านลาด อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๕๐	www.thaitambon.com
๔๑.	- จักสานไม้ไผ่ (เข่ง)	กลุ่มอาชีพจักสานไม้ไผ่ (เข่ง) นายประทวน พรหมณีน้อย ((๐๕) ๘๐๖- ๒๕๔๐) ๒๔/๑ หมู่ ๖ บ้านหนองจิก ต.ห้วยลึก อ.บ้าน ลาด จ.เพชรบุรี ๗๖๑๕๐	www.thaitambon.com
๔๒.	- เรือจำลองเพชร นาวิ	กลุ่มเรือจำลองเพชรนาวิ นายประจวบ สุวรรณโชติ (๐๓๒ ๔๔๗๒๐๖, ๐๑ ๖๐๔๒๘๓๔) ๓๒/๑ หมู่ ๒ ตำบลห้วยโรง อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๔๐	www.thaitambon.com
๔๓.	- ผ้าขาวม้า - ผ้าทอมือพื้นบ้าน	กลุ่มผ้าทอบ้านคอนผิงแคด นางสาวสมบุญ น้อยพวง (๐๓๒ ๕๐๑๒๑๓, ๐๕ ๒๔๑๖๕๕๐) ๑๓ หมู่ ๕ บ้านคอนผิงแคด ตำบลบางขุน ไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๔๔.	- มะขามแก้วเพชร ชุมพล	กลุ่มมะขามแก้ว บางบังอร มหาดเล็ก (๐๓๒ ๔๔๗๕๓๖) เลขที่ ๑๓๐/๑ หมู่ที่ ๓ บ้านหนองประคู้ ตำบลหนองชุมพล อำเภอเขาชัย จังหวัด เพชรบุรี ๗๖๑๔๐	www.thaitambon.com
๔๕.	- น้ำพริกชนิดต่าง ๆ, กะปิ - ผลิตภัณฑ์จากปลา	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากปลา นางบุญเจิด เกิดเจริญ ((๐๓๒) ๔๐๕๑๓๗, (๐๑) ๕๓๒๒๐๘๘)	www.thaitambon.com

		เลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๑ บ้านบางแก้ว ตำบลบาง แก้ว อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๐๐๐	
๔๖.	- นาฬิกาไม้มะพร้าว	กลุ่มอาชีพกลึงมะพร้าว นายผวน เกตุสุข (๐๓๒ ๔๔๗๒๐๓) เลขที่ ๑๔๑ หมู่ ๒ บ้านหนองกะพ้อ ต.เขา ย้อย อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี ๗๖๑๔๐	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ.ระยอง จำนวน ๑๓ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	กระชายโขกกล้วย	กลุ่มทำตุ๊กตาจากกระชายโขกกล้วย ๑ หมู่ ๔ ตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัด ระยอง ๒๑๐๐๐ ติดต่อ : คุณพร เทพสนธิ์ โทร : ๐๓๘ ๖๘๕๖๕๓	www.thaitambon.com
๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากรังไหม	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากรังไหมสีทอง ๘๕ หมู่ ๗ บ้านคลองพระเจ้า ตำบลน้ำเป็น กิ่งอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ๒๑๑๑๖ ติดต่อ : นางมาลี นุริตมนต์ โทร : ๐๖ ๑๑๑๐๐๘๖	www.thaitambon.com
๓.	ผ้าบาติก	กลุ่มสตรีบ้านประทุมมิตร นางพรรณี ท้วมทอง (๐๓๘ ๘๐๑๐๕๐, ๐๑ ๖๓๖๒๔๕๒) ๕๕/๔ หมู่ ๒ บ้านประทุมมิตร ต.บ้านฉาง อ. บ้านฉาง จ.ระยอง ๒๑๑๓๐	www.thaitambon.com
๔.	บ้านทรงไทย จำลอง	กลุ่มหมู่บ้านเนินสำหรับรมน้ำใจ นายเสมอ เปิ่นทัย (๐๓๘ ๖๐๑๓๕๑, ๐๖ ๕๐๒๕๒๐๖) ๑๘๒/๑๕ หมู่ ๓ ต.บ้านฉาง อ.บ้านฉาง จ. ระยอง ๒๑๑๓๐	www.thaitambon.com
๕.	เฟอร์นิเจอร์จาก ไม้ฉำฉา	กลุ่มทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ฉำฉา นายสมาน มัชฌิมะ (๐๓๘-๘๖๕๐๐๑) วัดเชิงเนินสุทธาวาส หมู่ ๕ ต.หนองละลอก อ. บ้านค่าย จ.ระยอง	www.thaitambon.com
๖.	เพาะเลี้ยงไก่แจ้	กลุ่มเพาะเลี้ยงไก่แจ้ นางพยอม บุปผาชาติ (๐๓๘-๘๕๒๑๖๒) ๓๒ หมู่ ๑๐ บ้านมาบตอง ต.หนอง www.thaitambon.com หนองละลอก อ.บ้านค่าย จ.	www.thaitambon.com

		ระยอง	
๗.	กะปิ	กลุ่มอาชีพอาสาพัฒนาทำกะปิ นางบุญเรือน เกษัตริ (๐๑-๕๔๐๕๖๐๗, ๐๓๘-๖๔๒๓๓๓) ๘๘/๗ หมู่ ๔ ต.หนองละลอก อ.บ้านค่าย จ. ระยอง ๒๑๑๒๐	www.thaitambon.com
๘.	แชมพูสมุนไพร	กลุ่มอาชีพสตรีบ้านทุ่งต้นเลียบ นางปานชื่น กสิ์อิม (๐๓๘-๕๖๘๑๓๓) องค์การบริหารส่วนตำบลมาบข่า กิ่งอำเภอ นิคมพัฒนา จังหวัดระยอง	www.thaitambon.com
๙.	กระเป๋าทะกร้า พลาสติก	กลุ่มสตรีจักสานกระเป๋าทะกร้าพลาสติก ต.แม่น้ำคู คุณถาวร คำคำ (๐๑-๖๕๓๖๔๖๘) ๗๗๔ หมู่ ๑ บ้านแม่น้ำคู อ.ปลวกแดง จ. ระยอง ๒๑๑๔๐	www.thaitambon.com
๑๐.	หัตถกรรม ทองเหลือง	กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์งานทองเหลือง นางเยาวภาณี หาดแก้ว (๐๑ ๔๑๐๔๘๖๖, ๘๖๔๘๘๔๓, ๐๖ ๑๔๑๐๓๕๔) ๑๔/๑ หมู่ ๔ บ้านคลองยาง ตำบลเขาน้อย กิ่ง อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ๒๑๑๑๐	www.thaitambon.com
๑๑.	ผลิตภัณฑ์จาก ลูกปัด (ดอกไม้ พวงหรีด)	กลุ่มอาชีพสตรีตำบลทับมา นางสัมฤทธิ์ วิเชียรรัตน์ (๐๓๘-๕๖๖๔๕๘) เลขที่ ๕๖ หมู่ ๕ ต.ทับมา อ.เมือง จ.ระยอง	www.thaitambon.com
๑๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากลูกประคู้	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากลูกประคู้-ใบยางพารา นางบุญเรือน ขันยัง (๐๖ ๑๕๖๗๗๐๕ , ๐๓๘ ๘๕๔๔๑๘) เลขที่ ๕๒ หมู่ที่ ๒ บ้านน้ำใส ตำบลน้ำเป็น กิ่ง อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ๒๑๑๑๐	www.thaitambon.com
๑๓.	เข็มกลัดติดเสื้อ จากผ้าใยบัว	กลุ่มแม่บ้านชุมชนสะพานราษฎร์ นายภาณุพงศ์ พัฒนวงศ์อนันต์ (๐๓๘- ๖๑๗๘๓๐) ชุมชนสะพานราษฎร์ ต.ท่าประคู้ อ.เมือง จ.ระยอง	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ. ราชบุรี จำนวน ๘๔ ข้อมูล

	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มอาชีพผลิตเครื่องเบญจรงค์ ๔๒/๑ บ้านห้วยเจริญผล หมู่ที่ ๔ ตำบลกรับ ใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๕๐ คุณมาริษา อาจเครือ (๐๕ ๘๓๖๐๗๓๖ , ๐๕ ๘๘๑๕๑๕๕)	www.thaitambon.com
๒.	ผ้าขึ้นดินจกและ ผ้าทอต่างๆ บ้าน ใต้ หมู่ ๔	ศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้าจากบ้านใต้ บ้านใต้ หมู่ ๔ ต.กุบัว อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐ นางสาวอร่าม พิบูลแถว (๐๓๒๓๑๕๔๔๓)	www.thaitambon.com
๓.	ผ้าจกราชบุรี	กลุ่มหัตถกรรมทอผ้าพื้นบ้าน ๒ หมู่ ๕ ต.กุบัว อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐ นางมณี สุขเกษม (๐๓๒ ๓๑๔๘๔๒)	www.thaitambon.com
๔.	ขลุ่ยไม้ไผ่	กลุ่มผู้ผลิตขลุ่ย ต.กุบัว ๕๕ หมู่ ๑๓ ต.กุบัว อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐ นายวิรพล สิงหะสุทธะ (๐๓๒๓๕๒๗๑๕)	www.thaitambon.com
๕.	ผ้าจกราชบุรี	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองคอนแร่ (วัดนาหนอง) ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน(วัดนาหนอง) หมู่ ๒ บ้านหนองขาม ต.คอนแร่ อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐ นางลำพัน ผกาแก้ว (๐๓๒ ๒๒๗๘๘๕, ๐๑ ๘๖๘๓๔๒๖)	www.thaitambon.com
๖.	ผ้าจกราชบุรี	กลุ่มทอผ้าจกราชบุรี ศูนย์ทอผ้าจกราชบุรี ๕๗/๓ หมู่ ๑ ต.รางบัว อ.จอมบึง จ.ราชบุรี ๗๐๑๕๐ นางจันทร์เพ็ญ อร่ามศิริวิทย์ (๐๕ ๕๘๑๕๕๕๐)	www.thaitambon.com

๘.	ผลิตภัณฑ์ ทองเหลือง	กลุ่มผลิตภัณฑ์ทองเหลือง ๔๒ หมู่ ๗ บ้านเขาลอย ต.คอนตะโก อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐ นางบัวพาน เลิศจิตร (๐๓๒ ๓๒๓๕๕๔, ๐๕ ๕๐๔๓๘๗๔)	www.thaitambon.com
๙.	เครื่องเคลือบดิน เผา	สมาคมเครื่องเคลือบดินเผาจังหวัดราชบุรี ๘๗/๒ หมู่ ๔ ต.หลุมดิน อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐ นางสาวจุรีรัตน์ โฆษะบดี (๐๓๒ ๓๑๒๕๓๒, ๐๑ ๕๔๓๒๘๑๕)	www.thaitambon.com
๑๐.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากกระดาษสาชุบ ยางพารา	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาษสาชุบ ยางพารา ๑๒๖ หมู่ ๒ บ้านโคกพระเจริญ ตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๔๐ นางบังเอิญ บุญนฤทิ (๐๓๒ ๓๕๘๒๒๒, ๐๕ ๑๕๑๑๐๕๐)	www.thaitambon.com
๑๑.	กรงนก	กลุ่มหัตถกรรมกรงนกบ้านหนองเกตุ ๔๑ หมู่ ๕ บ้านหนองเกตุ ต.ป่าไผ่ อ.ปากท่อ จ. ราชบุรี นายช้อน มั่นคง (๐๑๓๖๕๕๐๒๓)	www.thaitambon.com
๑๒.	ตุ๊กตาผ้าขนสัตว์	กลุ่มศูนย์หัตถกรรมท้องถิ่น เลขที่ ๖๕/๒ หมู่ที่ ๕ บ้านกำแพง ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี นายพิเชิร เชญฐะ (๐๓๒๒๓๒๕๓๓, ๒๓๒๕๓๓, ๓๕๖๐๕๘)	www.thaitambon.com
๑๓.	ไซโป้วหวาน, หัว ผักกาดหวาน	๑กลุ่มแม่บ้านตำบลเจ็ดเสมียน ๓๗/๑ หมู่ ๓ บ้านเจ็ดเสมียน ต.เจ็ดเสมียน อ. โพธาราม จ.ราชบุรี ๗๐๑๒๐ นางพะเยาว์ ศิลปวิลาวัณย์ (๐๓๒ ๓๗๕๒๘๘, ๓๕๗๐๕๐)	www.thaitambon.com
๑๔.	ผลิตภัณฑ์กระเป๋	กลุ่มอาชีพเย็บกระเป๋าหนัง	www.thaitambon.com

	ถั่ว	๔๐ หมู่ ๓ บ้านคอนคลัง ต.คอนคลัง อ.ดำเนิน สะดวก จ.ราชบุรี คุณนิภา ปิ้วัว (๐๓๒๓๖๑๓๕๐)	
๑๔.	รองเท้าทำสวน (รองเท้านินจา)	กลุ่มแม่บ้านหมู่ ๓ บ้านบัวงาม บ้านเลขที่ ๑๖ ม.๓ ต.บัวงาม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี (๗๐๒๑๐) คุณประทุม เลียดทอง ((๐๓๒)๒๗๕๑๒๒)	www.thaitambon.com
๑๕.	ตะกร้าใส่ไก่ชน	กลุ่มสถานตะกร้าใส่ไก่ชน ๔๓ หมู่ ๘ ต.บ้านโคกแขก ต.คอนกรวย อ. ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐ นางน้อย ทับทิม ((๐๓๒)๒๔๕๕๐๓)	www.thaitambon.com
๑๖.	เครื่องนอน	กลุ่มแม่บ้านทำที่นอน บ้านเลขที่ ๓ ม.๓ บ้านห้อย ต.บ้านห้อย อ.โพ ธาราม จ.ราชบุรี คุณนิภา แซ่โง้ว ((๐๓๒)๓๕๖๔๓๒,(๐๑)๕๑๕๗๗๔๗)	www.thaitambon.com
๑๗.	ศิลปวัฒนธรรม การรำกลองยาว พื้นบ้าน	ชมรมอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พื้นบ้าน บ้านเลขที่ ๕/๒ หมู่ ๘ ต.คอนกรวย อ.ดำเนิน สะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐ นางสาว ศรีอาจ ((๐๓๒)๓๖๑๓๐๐,(๐๓๒)๓๖๑๒๕๓)	www.thaitambon.com
๑๘.	ตุ๊กตาผ้า	กลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตา เลขที่ ๔๕/๑๗ หมู่ที่ ๒ ตำบลวังเย็น อำเภอบาง แพ จังหวัดราชบุรี นายไพโรจน์ แก้วกิตติวัฒน์ (๐๓๒๒๓๒๗๖๖ ๐๑-๕๔๑๑๗๕๔)	www.thaitambon.com
๑๙.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินไทย	ชมรมดินหอมมะลิ (ศูนย์บ้านโป่ง) ๓๗/๓ หมู่ที่ ๑๕ ตำบลท่าผา อำเภอบ้านโป่ง	www.thaitambon.com

		จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๑๐ นางสาวนนทพัทธ์ จันอ้น (๐๑๕๗๒๗๒๕)	
๒๐.	ผ้าบ้านโป่ง	กลุ่มผู้ค้าผ้าอำเภอบ้านโป่ง ที่อยู่ ๗๒๗๔ ถนนประจักษ์ชัย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี (๐๓๒๒๑๑๖๕๓ , ๐๑๑๘๖๔๑๑๒๒)	www.thaitambon.com
๒๑.	ตัวถังรถชนิดเป็น เหล็กและเส ดสนเลส	ชมรมผู้ต่อตัวถังรถบัสอำเภอบ้านโป่ง เลขที่ ๓ ถนนทรงพล ตำบลหนองอ้อ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี นายอุดม เปรมพูนสวัสดิ์ (๐๓๒๒๑๑๓๕๕ , ๐๓๒๒๑๑๗๒๖)	www.thaitambon.com
๒๒.	ของชำร่วยและ เครื่องประดับ	กลุ่มผลิตของชำร่วย และเครื่องประดับงาน ประดิษฐ์ ๕๐ ถ. โรงพยาบาล – บ้านฆ้อง ต.โพธาราม อ. โพธาราม จ.ราชบุรี ๗๐๑๒๐ นางจุ๊เบญจ จิตต์อารี (๐๓๒๓๔๗๒๕๕ , ๐๑๕๖๐๘๓๐๗)	www.thaitambon.com
๒๓.	ลูกประคบ สมุนไพรไทย	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรหนองรีพัฒนา ๑๑๖ หมู่ที่ ๘ ตำบลบ้านลึก อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณกาญจนา โคนุ่ม (๐๓๒๒๓๓๓๕๕ , ๐๑๘๑๗๐๓๔๐)	www.thaitambon.com
๒๔.	ตุ๊กตาผ้า	กลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาราชบุรี ๑๑๖ หมู่ ๔ ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี ๗๐๑๒๐ นายชาติชาย ขณะเลิศ (๐๓๒ ๒๓๑๘๕๗ , ๐๑๕๔๔๕๔๒๓)	www.thaitambon.com
๒๕.	เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มเครื่องเคลือบดินเผาจังหวัดราชบุรี ๘๒ หมู่ ๕ ต.เจดีย์หัก อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐	www.thaitambon.com

		นายชัยชนะ แก้วอร่าม (๐๓๒ ๓๕๑๐๘๕, ๐๑ ๕๕๕๘๘๕๓)	
๒๖.	ตะกร้า ก้านมะพร้าว	กลุ่มสตรีแม่บ้านตำบลกึ่งน้ำวน หมู่ที่ ๕ ตำบลกึ่งน้ำวน อำเภอเมืองฯ จังหวัด ราชบุรี นางเจียมจิต บัวงาม (๐๓๒๓๗๔๐๑๕, ๐๑๕๔๑๕๐๐๒)	www.thaitambon.com
๒๗.	เปลือกมะพร้าว	กลุ่มอาชีพตำบลกึ่งน้ำวน หมู่ที่ ๒ ตำบลกึ่งน้ำวน อำเภอเมืองฯ จังหวัด ราชบุรี (๐๓๒๓๗๔๒๓๒)	www.thaitambon.com
๒๘.	ตุ๊กตาผ้าขนสัตว์	กลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาราชบุรี ๑๑๖ หมู่ ๑ ต.บ้านมือง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณมาลี ทองพูล (๐๓๒ ๒๓๒๕๐๒)	www.thaitambon.com
๒๙.	ตุ๊กตาผ้าขนสัตว์	กลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาราชบุรี ต.หัวโพ อ.บางแพ จ.ราชบุรี ๗๐๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๐.	เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา ๑๐๐/๑ หมู่ที่ ๖ ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง ราชบุรี จังหวัดราชบุรี นายโสภณ มีเย็น (๐๓๒๓๕๒๘๖๐)	www.thaitambon.com
๓๑.	โคมไฟ จักสานละเอียด	กลุ่มสตรีจักสาน ๑๒๕ หมู่ที่ ๕ บ้านไทยประจัน ตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี นางนิตยา สายเย็น (www.thaitambon.com๐๑๒๑๕๒๒๓๒)	www.thaitambon.com
๓๒.	รองเท้าหนังเทียม	กลุ่มผลิตรองเท้าหนังเทียม ๗๘/๓ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลหนองอ้อ อำเภอบ้าน	www.thaitambon.com

		โป่ง จังหวัดราชบุรี นายบุญเลิศ ผิวงาม (๐๑๒๓๕๓๘๓๗, ๐๑๕๘๖๕๑๖๖)	
๓๓.	ผลิตภัณฑ์จักสาน จากผักตบชวา	กลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวา ๒๖๒ หมู่ที่ ๕ ต.สวนกล้วย อ.บ้านโป่ง จ. ราชบุรี โทร.๐๑๒๓๕๑๑๓ นายสุรศักดิ์ อริยะวุฒิภัณฑ์ (๐๑๒๒๐๒๐๐๐)	www.thaitambon.com
๓๔.	ผ้าชีสสวยงาม	กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาตำบลประสาธสิทธิ์ ๒๒๓ หมู่ ๕ บ้านประสาธสิทธิ์ ต.ประสาธ สิทธิ์ อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๒๑๐ นางวาสนา แก้วศรีวิมล (๐๑๒๖๓๐๕๕๑)	www.thaitambon.com
๓๕.	ผลิตภัณฑ์จักสาน จากผักตบชวา	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลคอนใหญ่ ๖๘/๑ หมู่ ๖ บ้านลำน้ำ ต.คอนใหญ่ อ.บางแพ จ.ราชบุรี ๗๐๑๖๐ นางสมนึก บุญพามี (๐๑๒ ๓๔๕๘๘๖ (พัฒนาชุมชน))	www.thaitambon.com
๓๖.	ผ้าจกราชบุรี	กลุ่มทอผ้าบ้านห้วยปลาตุก ๓๒/๒ หมู่ ๗ บ้านห้วยปลาตุก ต.หินกอง อ. เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐ นางสมบุรณ์ ศิริมงคล (๐๑๒ ๓๗๐๒๖๔, ๐๑ ๘๕๗๑๒๕๘)	www.thaitambon.com
๓๗.	ผลิตภัณฑ์จักสาน ไม้ไผ่	กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ บ้านบ่อเจ็ก หมู่ ๖ ต.หนองปลาหมอ อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ๗๐๑๑๐ นางสมชัย พนงงาม (๐๑๒ ๓๗๒๒๓๑)	www.thaitambon.com
๓๘.	เครื่องจักสาน สุ่ม ลอบ เปือก	กลุ่มจักสาน บ้านลาดปลัก หมู่ที่ ๕ ตำบลพิบูลทอง อำเภอ เมือง จังหวัดราชบุรี ๗๐๐๐๐ นายทวี ชมชื่น	www.thaitambon.com

		(๐๓๒๓๗๘๔๖๐ (อบต.พิบูลทอง))	
๓๙.	การแปรรูปจากกล้วย	กลุ่มแม่บ้านเกษตรลาดบัวขาว หมู่บ้านท่าตันจันทร์ หมู่๑ ต.ลาดบัวขาว อ. บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ๗๐๑๑๐ นางพัชรา มะลิทอง (๐๓๒ ๓๔๓๐๓๘,๐๕ ๕๔๖๖๓๖๕)	www.thaitambon.com
๔๐.	โต๊ะหมู่บูชา	กลุ่มผลิตโต๊ะหมู่บูชา ๑๑๐ หมู่ ๕ บ้านธรรมเสนใหม่ ต.บางโตนด อ. โพธาราม จ.ราชบุรี ๗๐๑๒๐ นายวรวิทย์ มังกรทัต (๐๕ ๒๕๖๒๕๕๘)	www.thaitambon.com
๔๑.	ผ้าทอ	กลุ่มทอผ้าด้วยดีกระตุก หมู่๖ บ้านบึงเหนือ ต.บ้านคา กิ่ง อ.บ้านคา จ. ราชบุรี ๗๐๑๘๐ นางนงค์เยาว์ บุญเลิศ/นางอารีย์ กงจก (๐๓๒ ๒๒๘๕๓๘,๐๑ ๗๐๓๒๘๔๗)	www.thaitambon.com
๔๒.	ผ้าจกอุบล	กลุ่มทอผ้า หมู่ที่ ๓, ๔, ๑๒ ตำบลอุบล อำเภอมือง จังหวัด ราชบุรี ๗๐๐๐๐ นางอนงค์ ฐักวงษ์ (๐๓๒๓๓๗๘๑๘)	www.thaitambon.com
๔๓.	ผ้ามัดข้อม	กลุ่มอาชีพทำผ้ามัดข้อม ศูนย์พัฒนาสตรีตำบลกึ่งกระถิน หมู่ที่ ๔ บริเวณข้างข้าง อบต.กึ่งกระถิน ตำบลกึ่ง กระถิน อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี ๗๐๐๐๐ นางวลัย เครือจันทร์ (๐๓๒๓๗๗๖๖, ๐๓๒๓๕๘๐๕๗)	www.thaitambon.com
๔๔.	ผ้าขาวม้าทอมือ	กลุ่มทอผ้าบ้านซูกหว่า ศูนย์ฝึกอาชีพบ้านซูกหว่า หมู่๖ ต.จอมบึง อ. จอมบึง จ.ราชบุรี ๗๐๑๕๐ นางปาริชาติ บุญมาก (๐๓๒ ๓๖๒๒๒๕)	www.thaitambon.com

๔๕.	ตะกร้า ก้านมะพร้าว	กลุ่มอาชีพตะกร้าก้านมะพร้าว ๘๔ หมู่ที่ ๓ ตำบลธรรมเสน อ.โพธาราม จ. ราชบุรี นางละเอียด มีตาค (๐๑๗๕๔๕๕๗๘)	www.thaitambon.com
๔๖.	หนังตะลุง	กลุ่มแกะสลักหนังใหญ่ หมู่ที่ ๔ วัดขนอน ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพ ธาราม จังหวัดราชบุรี นายเสนีย์ บัญชาเมตตากุล (๐๑๘๒๐๓๑๒๒,๐๓๒๒๓๒๖๒๐)	www.thaitambon.com
๔๗.	ผลิตภัณฑ์จากผ้า ไหมบาติก	กลุ่มทำผ้าไหมบาติก ๑๓๐ หมู่ ๒ บ้านห้วย ต.ป่าไก่อ.ปากท่อ จ. ราชบุรี ๗๐๑๔๐ นายพงษ์ศักดิ์ นิยมคุณ (๐๕ ๘๓๗๓๘๘๑, ๐๕ ๘๕๗๑๕๑๑)	www.thaitambon.com
๔๘.	หัตถกรรมไม้ตาล ไม้มะพร้าวแปรรูป	๑.กลุ่มสตรีสหกรณ์ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้ตาลไม้ มะพร้าวแปรรูป แคนทรา ๖๕ หมู่ ๑๒ บ้านแคนทราย ตำบลคูบัว อำเภอ เมือง จังหวัดราชบุรี ๗๒๐๐๐ นายวิเชียร มะลิวัลย์ (๐๓๒ ๓๕๒๖๘๑, ๐๖ ๘๐๒๑๑๘๗, ๔๕๒๗๑๓๕)	www.thaitambon.com
๔๙.	กลอง	กลุ่มอาชีพทำกลอง ๒๗ หมู่ ๒ บ้านห้วยโรง ตำบลวังมะนาว อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๔๐ นายสม คงแก้ว (๐๕ ๕๐๕๕๐๔๒)	www.thaitambon.com
๕๐.	ตะกร้าเถาวัลย์ แดง	กลุ่มสตรีวัดเลิซ หมู่ ๕ ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๔๐ นางประทุม บุญฤกษ์ (๐๓๒ ๓๕๒๘๕๘, ๐๕ ๘๐๐๓๕๗๑)	www.thaitambon.com

๕๑.	หัตถกรรมไม้ มุกมัน และไม้รวก	กลุ่มหัตถกรรมทำจากไม้แปรรูปจากไม้มุกมัน ไม้รวก ๓๘ หมู่ ๑๒ บ้านห้วยนา ตำบลลุมพุก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ๗๐๐๐๐ นางลี ยิ่งงามแก้ว (๐๓๒ ๓๕๒๕๑๕)	www.thaitambon.com
๕๒.	รองเท้าหนังแท้	กลุ่มทำรองเท้าหนังแท้ ๗ หมู่ ๗ บ้านไร่ใหม่ ตำบลคอนกระเบื้อง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๑๐ นายจรัส แก้วจีน (๐๕ ๕๑๓๗๐๓๖)	www.thaitambon.com
๕๓.	ผลิตภัณฑ์ ทองเหลือง	กลุ่มผลิตภัณฑ์ทองเหลืองบ้านเขาลอย ๓๕ หมู่ ๗ บ้านเขาลอย ต.คอนตะโก อ.เมือง จ. ราชบุรี ๗๐๐๐๐ นายปรีชา พิมพ์โพธิ์กลาง (๐๓๒ ๓๒๗๕๕๕, ๐๑ ๕๘๗๘๓๘๑)	www.thaitambon.com
๕๔.	ผลิตภัณฑ์จาก เถาวัลย์	กลุ่มเถาวัลย์แดง ๑๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลพงสวาย อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ๗๐๐๐๐ นายสกล สุธงษ์ (๐๓๒ ๓๑๗๔๕๕, ๐๑ ๗๕๔๑๖๕๗)	www.thaitambon.com
๕๕.	ศิลปะ รากไม้	กลุ่มศิลปะ รากไม้ ๖๑ หมู่ ๔ ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๘๐ นางทองเค็ม ทุรันตะวิริยะ (๐๑ ๓๘๓๐๘๖๔)	www.thaitambon.com
๕๖.	ผลิตภัณฑ์เซรามิค	กลุ่มเซรามิคบ้านคอนสาธา ๗๕/๒ หมู่ ๗ ตำบลคอนใหญ่ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๖๐ นางสาวเพ็ญวิสา วิงวร (๐๑ ๘๕๕๑๖๕๕)	www.thaitambon.com
๕๗.	ผ้าไหมเขียนลาย	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า	www.thaitambon.com

	ทอง	๓๗ หมู่ ๔ ตำบลวัดเพลง อำเภовัดเพลง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๗๐ นายสมบุญ โชคบรรดาลสุข (๐๖ ๑๖๓๓๕๕๔)	
๕๘.	บ้านจำลองจากรก มะพร้าว	กลุ่มหัตถกรรมบ้านจำลองจากรกมะพร้าว เลขที่ ๒๘๕/๖ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากท่อ อำเภอ ปากท่อ จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๔๐ นายพิเชษฐ์ ขาวคง (๐๓๒ ๒๘๒๖๑๓)	www.thaitambon.com
๕๙.	เสื้อผ้าบาติก	กลุ่มเครื่องศรีบาติก ๓๕ หมู่ ๒ ตำบลป่าไผ่ อำเภอปากท่อ จังหวัด ราชบุรี ๗๐๑๔๐ (๐๓๒ ๒๘๑๗๕๓)	www.thaitambon.com
๖๐.	เชียงไม้มะขาม	กลุ่มทำเชียงจากไม้มะขาม ๔/๒ หมู่ ๑๐ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ นายปฐมพล พนาพงศ์ไพศาล (๐๑ ๖๒๓๔๑๔๔, ๐๕ ๔๔๔๗๐๔๐)	www.thaitambon.com
๖๑.	เครื่องเบญจรงค์ (โถง)	กลุ่มส่งเสริมอาชีพเขียนลายเบญจรงค์ตำบล เจดีย์หัก ๑/๑๑ หมู่ ๑๔ ต.เจดีย์หัก อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๖๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัว	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว ๘๒ หมู่ ๑ ตำบลกู่กระดิน อำเภอเมือง จังหวัด ราชบุรี ๗๐๐๐๐	www.thaitambon.com
๖๓.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากใยบัวและ เกล็ดปลา	กลุ่มส่งเสริมอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์ ๖๕/๑๖ ถนนคชาธร ตำบลหน้าเมือง อำเภอ เมือง จังหวัดราชบุรี ๗๐๐๐๐ (๐๕ ๘๒๔๘๗๑๕)	www.thaitambon.com
๖๔.	ผลิตภัณฑ์ไม้	กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้มะพร้าวตำบลอ่างทอง	www.thaitambon.com

	มะพร้าว	๒๔๔ หมู่ที่ ๗ ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ๗๐๐๐๐ คุณอิทธิพันธ์ โพธิ์ปิติ (๐ ๓๒๓๕ ๒๓๐๘ , ๐ ๕๕๑๘ ๒๒๖๓)	
๖๕.	โคมไฟจากกะลา	ศูนย์ศิลปหัตถกรรมดำเนินสะดวก ๓๒ หมู่ ๑ ตำบลดำเนินสะดวก อำเภอดำเนิน สะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ นายประเสริฐ เต๋เจริญ (๐๓๒ ๒๕๔๕๕๑, ๐๓๒๕๔๕๖๒๐)	www.thaitambon.com
๖๖.	ฝ้ายก	กลุ่มสหกรณ์การเกษตรไทยวน ๑๐๑ หมู่ ๖ ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัด ราชบุรี ๗๐๐๐๐	www.thaitambon.com
๖๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินไทย	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทยบ้านเขา ประทับช้าง ๑๓๔ หมู่ ๑ บ้านเขาประทับช้าง ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๕๐ นางจินตนารัตน์ พูลน้อย (๐๑ ๕๔๒๑๔๕๑, ๐๔ ๐๐๖๑๕๐๖)	www.thaitambon.com
๖๘.	หมอนหนุน	กลุ่มชุมชนผู้ผลิตหมอน/ปิคนิค ๑๕/๓ หมู่ ๑๐ บ้านใหม่ ตำบลคลองตากด อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณสมชาย หิรัญรัตน์ (๐๖ ๑๖๖๕๒๘๒ , ๐๓๒ ๓๕๔๔๐๑)	www.thaitambon.com
๖๙.	สวนถาด	ชมรมคนพิการจังหวัดราชบุรี ๕๐ หมู่ ๓ ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัด ราชบุรี ๗๐๐๐๐ คุณสุจิราภรณ์ สงวนรัตน์ (๐๓๒ ๓๑๕๖๒๕ , ๐๑ ๑๕๔๔๒๐๕)	www.thaitambon.com
๗๐.	เฟอร์นิเจอร์หวาย	กลุ่มผลิตภัณฑ์หวาย ๑๑๔ หมู่ ๗ บ้านกำแพงแสน ตำบลแก้มอัน อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๕๐ นางกนกวรรณ เพชรไพรแก้ว	www.thaitambon.com

		(๐๑ ๕๖๗๔๒๗๑, ๐๒ ๕๔๕๑๒๕๕)	
๗๑.	พวงมาลัยไม้เท้า	กลุ่มผลิตอุปกรณ์ประดับยนต์บ้านห้วย ๘๑ หมู่ที่ ๑๐ บ้านห้วย ตำบลคอนแร่ อำเภอ เมือง จังหวัดราชบุรี ๗๐๐๐๐ คุณสุรินทร์ คำหินงาม (๐๑๔๒๓๑๒๘๒)	www.thaitambon.com
๗๒.	หัตถกรรมแก้ว เป่า	กลุ่มแก้วเป่ากระดิ่ง ๖๕/๑ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบ้านฆ้อง อำเภอโพ ธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณจรัญ ธรรมจง (๐๓๒๓๕๖๗๗๕ , ๐๖๐๘๐๐๔๕๕)	www.thaitambon.com
๗๓.	บ้านเรือนไทย จำลอง	กลุ่มผลิตบ้านเรือนไทยจำลอง ๔๒/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองตากุด อำเภอโพ ธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณอรรถสิทธิ์ สุกิจไพบูลย์ชัย (๐๕๑๗๑๕๖๕๔)	www.thaitambon.com
๗๔.	ผลิตภัณฑ์จาก สมุนไพร	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางโดนด ๕๘/๑ หมู่ที่ ๒ บ้านโดนด ตำบลบางโดนด อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณเงิน ทองรุ่ง (๐๓๒๓๕๗๔๓๘)	www.thaitambon.com
๗๕.	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มผลิตพรมเช็ดเท้าคอนทราย ๓๘ หมู่ที่ ๓ ตำบลคอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณอรุณี ฮวบประเสริฐ (๐๓๒๗๑๗๒๔๕)	www.thaitambon.com
๗๖.	ลูกประคบ สมุนไพรสด	กลุ่มสมุนไพรไทย ๕๕/๒ หมู่ที่ ๑ บ้านฆ้อง ตำบลบ้านฆ้อง อำเภอ โพธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณณัฐกานต์ บัวน้อย (๐๔๗๒๓๗๘๘๕)	www.thaitambon.com
๗๗.	หัตถกรรมจากผ้า	กลุ่มสุนันทาไหมไทย	www.thaitambon.com

		๑๐๖ หมู่ที่ ๗ ตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณสุนันทา บัวเงิน (๐๙๕๑๖๒๓๑๒)	
๗๘.	เครื่องปั่นฝักหัด	กลุ่มผลิตเครื่องปั่นบังคับวิทยุ ๑๕๐ หมู่ที่ ๒ บ้านบางกะโค ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณสราวุธ ใจแดง (๐๖๓๘๕๕๕๖๕)	www.thaitambon.com
๗๙.	เรือจำลอง หัวโขนจำลอง	กลุ่มต่อเรือจำลองคลองตากด ๔๒/๑ หมู่ที่ ๕ ตำบลคลองตากด อำเภอโพ ธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณจำรูญ สองสี (๐๑๐๑๒๕๔๔๕)	www.thaitambon.com
๘๐.	หัตถกรรมเครื่อง หนัง	กลุ่มหัตถกรรมเครื่องหนัง ๔๕/๖ หมู่ ๑ ตำบลบ้านฆ้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ นายนิคม สดใส (๐๓๒ ๓๕๖๗๗๗)	www.thaitambon.com
๘๑.	ตุ๊กตา	กลุ่มสุนทรีตุ๊กตา ๑๓๔ หมู่ที่ ๑ บ้านฆ้อง ถนนเพชรเกษม ตำบล บ้านฆ้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณสุนทรี เอี่ยมหนู (๐๓๒๓๕๗๔๕๖ , ๐๑๔๘๒๓๖๕๑)	www.thaitambon.com
๘๒.	หัตถกรรมประจูด หนังโค	กลุ่มหัตถกรรมประจูดหนังโค ๕๕/๑ ถนนชลประทาน ตำบลโพธาราม อำเภอ โพธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณสาพันธ์ ศรีทธาสุนทร (๐๖๐๕๓๖๕๒๑)	www.thaitambon.com
๘๓.	ตุ๊กตาผ้าขนหนู	กลุ่มแม่ขวัญตุ๊กตา ๑๐๕ หมู่ที่ ๖ บ้านสิงห์ ถนนเพชรเกษม ตำบล	www.thaitambon.com

		บ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณณัฐกัณฑ์ดา บุญธรรมกันพณัฐ (๐๓๒๓๕๖๖๕๔)	
๘๔.	โต๊ะสำนักงาน	กลุ่มผลิตโต๊ะสำนักงานหนองกาง ๕๒/๒๑ หมู่ที่ ๗ บ้านหนองยายเม็ง ตำบล หนองกาง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐ คุณมานิช คำแก้ว (๐๑๕๐๓๑๖๗๐ , ๐๓๒๗๑๑๑๑๔)	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน จ. ลพบุรี จำนวน ๘๒ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	ดินสอพอง	กลุ่มผู้ผลิตดินสอพอง หมู่ ๔ บ้านดินสอพอง หมู่ ๔ ต.ทะเลชุบศร อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐ นายพยอม เลิศปาน (๐๑-๘๕๓-๖๐๖๒, (๐๓๖)๔๑๔-๑๒๐)	www.thaitambon.com
๒.	ผลิตภัณฑ์ทองเหลือง	ชมรมช่างหล่อทองเหลืองบ้านท่า กระยาง ๑๖๘ หมู่ ๑ บ้านโคกขยาย ต.ทะเลชุบ ศร อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐ คุณอุทัย เกื้อกระโทก (๐๓๖ ๔๒๑๔๖๕, ๐๑ ๘๐๖-๐๗๒๓)	www.thaitambon.com
๓.	ผ้าไหมทอด้วยกักระตุก	ลานค้าชุมชนบ้านกล้วย หมู่ ๕ ต.บ้านกล้วย อ.บ้านหมี่ จ. ลพบุรี ๑๕๑๑๐ นายโชคชัย ประดับมูข (๐๓๖-๖๒๕๒๐๐, ๐๑-๘๕๒๐๓๔๐)	www.thaitambon.com
๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ ๑๐๒/๘๘ หมู่ที่ ๒ ต.ท่าศาลา อ.เมือง ลพบุรี จ.ลพบุรี นางอรพันธ์ ทองมา (๐๓๖-๖๑๕๗๘๔)	www.thaitambon.com
๕.	เครื่องประดับจากแร่ แมกกะไซด์	กลุ่มเจียรไนแร่แมกกะไซด์ หมู่ที่ ๖ ตำบลลุดงเหล็ก อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี นางสมทรง ชัยงาม (๐๓๖- ๔๔๒๑๑๔)	www.thaitambon.com
๖.	ทอผ้า	กลุ่มผลิตภัณฑ์ทอผ้า ๓๖/๒ หมู่ที่ ๗ ต.ท่าศาลา อ.เมือง	www.thaitambon.com

		ลพบุรี จ.ลพบุรี นางสำเภา วงษ์หงษ์ (๐๓๖-๖๑๕๗๘๔)	
๗.	ไม้กวาดก้านมะพร้าว	กลุ่มทำไม้กวาด เลขที่ ๑ หมู่ที่ ๘ ต.โคกกระทิง อ. เมืองลพบุรี จ.ลพบุรี นายเพชร โตย้ง (๐๓๖-๔๒๕๘๖๒)	www.thaitambon.com
๘.	ผ้าไหมทอด้วยกี่กระตุก	กลุ่มทอมัดหมี่บ้านกล้วย ๘๐ หมู่ ๑ บ้านกล้วย ต.บ้านกล้วย อ. บ้านหมี่ จ.ลพบุรี ๑๕๑๑๐ นางวัฒนา มีนันทง (๐๓๖ ๔๗๑๕๐๔, ๐๗ ๐๐๖๑๘๕๗)	www.thaitambon.com
๙.	หินทรายแกะสลัก	กลุ่มอาชีพแกะสลักหินทรายบ้าน เพนียด ๒๕๓ ถ.สุระนารายณ์ หมู่ ๓ บ้าน เพนียด ต.เพนียด อ.โคกสำโรง จ. ลพบุรี ๑๕๑๒๐ นายเทิดศักดิ์ หวังเจริญกุลชัย (๐๓๖ ๖๕๓๐๗๖, ๐๑ ๗๓๑๗๖๓๘)	www.thaitambon.com
๑๐.	ผ้ามัดหมี่ ผ้าพื้นตัดเสื่อ และผ้าขาวม้า	กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านหินปัก สหกรณ์การเกษตรบ้านหมี่ จำกัด ๑ หมู่ ๔ บ้านหินปักทุ่ง ตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๑๐ คุณสมบัติ ไตรธรรม (๐๓๖ ๔๗๑๖๔๔, ๖๒๘๕๖๔, ๔๑๑๐๐๘)	www.thaitambon.com
๑๑.	ผ้าทอด้วยกี่กระตุก	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านถนนแค ต.ถนน ใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมตำบลถนนใหญ่ หมู่ที่ ๓ บ้านถนนแค ต.ถนนใหญ่ อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐	www.thaitambon.com

		คุณภิรมย์ คำดี (๐๓๖ ๖๔๐๓๖๑,๐๑ ๘๖๖๓๕๕๗)	
๑๒.	สิ่งประดิษฐ์จากเปลือกข้าวโพด	กลุ่มสิ่งประดิษฐ์จากเปลือกข้าวโพด ๓๐ หมู่ ๓ บ้านถนนแค ต.ถนนใหญ่ อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐ คุณณัฐจิรา พันธิ (๐๓๖-๖๓๖๐๗๑)	www.thaitambon.com
๑๓.	ดินสอพอง	กลุ่มพัฒนาอาชีพทำดินสอพอง บ้าน หินสองก้อน เลขที่ ๖๕/๒ หมู่ที่ ๑ บ้านหินสอง ก้อน ต.ถนนใหญ่ อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐ คุณสมปอง อินทร์เหว่วังส์ ((๐๓๖) ๔๑๑๑๒๓,๖๔๐๐๗๖)	
๑๔.	ผลิตภัณฑ์จักสานจากหวาย	กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากหวาย ๑๘ หมู่ ๕ บ้านท่าไชหลง ต.เขาสมอ คอน อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี ๑๕๑๘๐ คุณวรรณิ ทองหัวไผ่ (๐๓๖ ๔๘๕๒๕๐)	www.thaitambon.com
๑๕.	ผ้าทอที่กระตุก	กลุ่มอาชีพทอผ้าโคกสูง ๗ หมู่ ๓ บ้านโคกสูง ต.โคกสูง อ. พัฒนานิคม จ.ลพบุรี ๑๕๑๔๐ คุณรวบ เอื้อสูง (๐๓๖-๔๒๖๖๒๖,๐๑- ๔๑๒๔๒๔๐,๘๗๔๓๒๑๗)	www.thaitambon.com
๑๖.	หัตถกรรมหินอ่อน	กลุ่มสหกรณ์หินอ่อนบ้านทำดินคำ ๒ หมู่ ๔ บ้านวังตะเคียน ต.ทำดินคำ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี ๑๕๑๓๐ กำนันธวัช สายบุญ (๐๓๖-๖๕๔๑๓๕)	www.thaitambon.com
๑๗.	เสื่อกก	กลุ่มสตรีพัฒนาทอเสื่อกก ๗๕ หมู่ ๑ บ้านทำดินคำ ต.ทำดินคำ	www.thaitambon.com

		อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี ๑๕๑๓๐ คุณแพง พลคำ (๐๓๖-๖๕๔๐๕๗)	
๑๘.	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มสตรี ตำบลสระโบสถ์ ๑/๖ หมู่ ๑ บ้านสระโบสถ์ ต.สระ โบสถ์ จ.ลพบุรี ๑๕๒๔๐ คุณทอง ปัญจศิริเลข (๐๓๖-๖๔๗๐๓๔)	www.thaitambon.com
๑๙.	ผ้าทอด้วยกี่กระตุก	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านหัวเขา ๕๐ หมู่ ๑๐ ตำบลมหาโพธิ์ อำเภอ สระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี ๑๕๒๔๐ คุณวิไล กลั่นเชื้อ (๐๓๖ ๔๒๖๕๕๗, ๐๑ ๒๑๖๕๒๕๐)	www.thaitambon.com
๒๐.	ผ้าฝ้ายทอมือ	กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ๓๕ หมู่ ๕ ต.โคกแสมสาร อ.โคก เจริญ จ.ลพบุรี ๑๕๒๕๐ นางสมสิน ศรีแสงไทยสุข (๐๓๖ ๓๕๑๑๕๖, ๖๕๑๑๕๖, ๐๑ ๓๐๓๓๓๓๒)	www.thaitambon.com
๒๑.	ผ้าทอด้วยกี่กระตุก	กลุ่มทอผ้าบ้านยางโทน ๑๕ หมู่ ๑ บ้านยางโทน ต.ยางโทน อ. หนองม่วง จ.ลพบุรี ๑๕๑๗๐ คุณสำราญ คล้อยนาค (๐๑-๓๐๐๑๕๗๑)	www.thaitambon.com
๒๒.	กระเป๋าสาน	กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าและแปรรูปเศษผ้า มัดหมี่ ๑๐๗ หมู่ ๕ บ้านหลุมข้าว ต.หลุม ข้าว อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี ๑๕๑๒๐ นายธงชัย ดวงจอมดี (๐๕ ๕๓๑๗๕๒๐)	
๒๓.	ผ้าทอ	กลุ่มสตรีทอผ้า หมู่ที่ ๑๑ ตำบลม่วงค่อม อำเภอชัย	www.thaitambon.com

		บาตาล จังหวัดลพบุรี น.ส.สง่า เวชกรรม (๐๑-๘๕๓๒๕๓๖)	
๒๔.	กระเป๋าช็อกโกแลต	กลุ่มกระเป๋าลูกจากช็อกโกแลต ๕๗ หมู่ ๔ ต.ห้วยขุนราม อ.พัฒนา นิคม จ.ลพบุรี ๑๕๑๔๐ นางสังวาลย์ โสกา (๐๑ ๕๔๕๕๒๘๔, ๐๕ ๕๕๔๐๕๒๔)	www.thaitambon.com
๒๕.	กลุ่มทำรูปหอม	กลุ่มทำรูปหอม กลุ่มทำรูปหอม บ้านเลขที่ ๒๖ หมู่ ๔ ตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี นายพยงค์ เหมือนเยี่ยม (๐๕-๘๐๕๕๔๑๑)	www.thaitambon.com
๒๖.	กระเป๋าคัดปลา	กลุ่มจักสานคัดปลา ตำบลคงพลับ อำเภอบ้านหมี่ จังหวัด ลพบุรี นางสุดาควง พิพัฒน์ (๐๓๖-๔๑๓๕๒๒)	www.thaitambon.com
๒๗.	กรงนกเขา	กลุ่มอาชีพทำกรงนกเขา หมู่ ๖ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอโคก สำโรง จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๒๐ นายสุตใจ ผ่องทอง (๐๓๖ ๔๒๓๕๖๐)	www.thaitambon.com
๒๘.	เจียรไนแร่แม่กาไฮด์	กลุ่มเจียรไนแร่แม่กาไฮด์ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลหนองแขม อำเภอโคก สำโรง จังหวัดลพบุรี นายอุทัย จันทร์เต็ม (๐๓๖-๔๒๕๕๘๐)	www.thaitambon.com
๒๙.	ผลิตภัณฑ์หมวกจัก สาน	กลุ่มสตรีทำหมวกสาน บ้านเลขที่ ๑๕ หมู่ที่ ๔ ต.หนอง ผักแว่น อ.ท่าหลวง จ.ลพบุรี	www.thaitambon.com

		นายสุคใจ สมบูรณ์ (๐๓๖-๔๕๗๒๒๓)	
๓๐.	ผ้าทอกีกระตุก	กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้า หมู่ที่ ๓ ตำบลสะแกราบ อำเภอโคก สำโรง จังหวัดลพบุรี นางพิน จันทคาม (๐๓๖-๔๑๓๕๒๒)	www.thaitambon.com
๓๑.	ผ้าทอกีกระตุก	กลุ่มอาชีพทอผ้ากึ่งกระตุก หมู่ที่ ๕ ต.วังขอนขว้าง อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี นางธนุตา จันทรรัตน์ (๐๓๖-๔๑๓๕๒๒)	www.thaitambon.com
๓๒.	ปลาต้มผักแม่ชมกลิ่น	กลุ่มปลาต้มผัก ๑๓ หมู่ ๓ ถนนบ้านหมี่-โคกสำโรง ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๑๐ นางชมกลิ่น หมั่นภักดี (๐๓๖-๔๗๑๐๖๓)	www.thaitambon.com
๓๓.	ผ้าทอมัดหมี่	กลุ่มสตรีทอผ้ามัดหมี่ ศาลาวัดบ้านทราย ต.บ้านทราย อ. บ้านใหม่ จ.ลพบุรี ๑๕๑๑๐ นางสมพงษ์ เสี่ยงมจิตร (๐๓๖ ๖๒๘๓๒๖)	www.thaitambon.com
๓๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์ ผ้าทอ	กลุ่มทอผ้าตำบลบ้านทราย ๕๕ หมู่ ๓ ตำบลบ้านทราย อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๑๐ นางสาวแสงจันทร์ ชินคง (๐๑ ๘๘๕๕๔๕๐, ๐๓๖ ๖๒๘๒๕๕)	www.thaitambon.com
๓๕.	ผ้าทอกีกระตุก	กลุ่มทอผ้ากึ่งกระตุกบ้านหลุมข้าว ๖๐ หมู่ ๖ บ้านหลุมข้าว ต.หลุมข้าว อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี ๑๕๑๒๐ นางจรรยา อุดหนุน	www.thaitambon.com

		(๐๑ ๕๕๔๐๕๘๖, ๐๕ ๕๘๔๖๓๐๓)	
๓๖.	ข้าวหอมมะลิซ้อมมือ	กลุ่มพัฒนาคุณภาพชีวิต เลขที่ ๕ หมู่ที่ ๕ ต.ทุ่งท่าช้าง อ.สระ โบสถ์ จ.ลพบุรี นายแผ้ว ผ่อนปรน (๐๓๖-๔๒๖๒๘๗)	www.thaitambon.com
๓๗.	ผ้าทอมัดหมี่	กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ ๓๔/๑ หมู่ ๕ บ้านสามแยกหลุมข้าว ตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๒๐ นางบุญชู บัวสีทอง (๐๓๖ ๖๕๐๑๗๘, ๐๓๖ ๖๕๐๑๕๒)	www.thaitambon.com
๓๘.	เครื่องจักสาน ผักตบชวา	กลุ่มจักสาน บ้านเลขที่ ๒๖ หมู่ที่ ๕ ต.บางลี่ อ.ท่า เรือ จ.ลพบุรี นางประไพ ลิ้มสกุล (๐๓๖-๖๒๒๒๖๘)	www.thaitambon.com
๓๙.	เครื่องจักสานจากไม้ไผ่	กลุ่มจักสาน หมู่บ้านโคกสุข หมู่ที่ ๒ ต.หนองเต่า อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี นายบุญธรรม พิลาหอม (๐๕-๘๐๔๘๓๕๔)	www.thaitambon.com
๔๐.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ดินหอม ๕๗ หมู่ที่ ๒ บ้านท่าตะโก ต.สนาม แจง อ.บ้านหมี่ จ.สระบุรี นางพะเยาว์ แสงบุญส่ง (๐๓๖-๖๒๘๓๖๕)	www.thaitambon.com
๔๑.	ผ้าเช็ดเท้า	กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชน ศาลาประชาคม หมู่ที่ ๑ ต.คอนคิง อ. บ้านหมี่ จ.ลพบุรี นางจันทรา หนูบุญ (๐๓๖-๔๒๓๒๕๗)	www.thaitambon.com

๔๒.	จักสานมัดไม้ไผ่	กลุ่มจักสานมัด เลขที่ ๑๘ หมู่ที่ ๔ ต.สีคอง อ.เมือง จ.ลพบุรี นายสุเทพ วงษ์ครุฑ (๐๓๕-๓๘๖๖๕๔)	www.thaitambon.com
๔๓.	ผ้าทอมัดหมี่	กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้า ๒๕๔ หมู่ที่ ๘ ต.แก่งผักกูด อ.ท่า หลวง จ.ลพบุรี ๑๕๒๓๐ นายสายน ศรีนวล (๐๑ ๔๔๗๖๔๕๑)	www.thaitambon.com
๔๔.	ผลิตภัณฑ์จาก ผักตบชวา	กลุ่มจักสานผักตบชวา หมู่ที่ ๔ ต.บ้านเบิก อ.ท่าเรือ จ.ลพบุรี นางกุลลาบ เจียมอยู่ (๐๑-๗๕๕๗๓๗๓)	www.thaitambon.com
๔๕.	ผ้าไทยทอมือ	๒๑ หมู่ ๒ ตำบลโคกเจริญ อำเภอ โคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ๑๕๒๕๐	www.thaitambon.com
๔๖.	ผ้าไทยทอมือ	๓/๓ หมู่ ๘ ตำบลหนองมะคำ อำเภอ โคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ๑๕๒๕๐	www.thaitambon.com
๔๗.	ตระกร้าหวาย	๑๕ หมู่ที่ ๖ ตำบลมหาสอน อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๔๘.	หมอนลูกจันทร์	๑๔๘ หมู่ ๓ ต.หนองกระเบียน อ. บ้านหมี่ จ.ลพบุรี	www.thaitambon.com
๔๙.	ผ้าทอ	ศูนย์แม่บ้านหมู่ ๔ ต.ไผ่ใหญ่ อ.บ้าน หมี่ จ.ลพบุรี	www.thaitambon.com
๕๐.	ดอกไม้ประดิษฐ์	อบค.บางกะปิ ต.บางกะปิ อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี	www.thaitambon.com
๕๑.	ผ้าทอมัดหมี่	เลขที่ ๗๑ หมู่ที่ ๓ บ้านโกรกฟ้า ต.ชัย บาดาล อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี	www.thaitambon.com
๕๒.	ผ้าทอพื้นเมือง	เลขที่ ๒๕๐/๑ หมู่ที่ ๗ ต.วังทอง อ. โคกเจริญ จ.ลพบุรี	www.thaitambon.com
๕๓.	ผ้าทอพื้นเมือง	เลขที่ ๕/๑ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลยางราก	www.thaitambon.com

		อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ๑๕๒๕๐	www.thaitambon.com
๕๔.	เสื่อกก	บ้านเกาะรังหมู่ที่ ๑ ต.เกาะรัง อ.ชัย บาดาล จ.ลพบุรี	www.thaitambon.com
๕๕.	หมอนหก	เทศบาลตำบลบ้านหมี่ ต.บ้านหมี่ อ. บ้านหมี่ จ.ลพบุรี	www.thaitambon.com
๕๖.	ผลิตภัณฑ์ เครื่องปั้นดินเผาพื้นที สี่	๗๒/๑ หมู่ ๑ บ้านหินสองกอง ตำบล ถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ๑๕๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๗.	ผ้ามัดย้อม	๒๔๖/๓๓ หมู่ ๔ ตำบลเขาสามยอด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ๑๕๐๐๐	www.thaitambon.com
๕๘.	บ้านเรือนทรงไทย จำลอง	๗ หมู่ ๔ ตำบลคงคินแดง อำเภอ หนองม่วง จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๗๐	www.thaitambon.com
๕๙.	ดอกไม้ประดิษฐ์	๑๗ ถนนประชาอุทิศ ตำบลบ้านหมี่ อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๖๐.	ผลิตภัณฑ์เป่าแก้ว	๑๑๐ หมู่ ๒ บ้านเตาถ่าน ตำบลยาง โตน อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๗๐	www.thaitambon.com
๖๑.	เครื่องเบญจรงค์ทอง	๒๑๕/๓๓-๓๔ หมู่ ๕ ถนน พหลโยธิน ต.โคกสำโรง อ.โคก สำโรง จ.ลพบุรี ๑๕๑๒๐	www.thaitambon.com
๖๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้า ใยบัว	๑๐๓ หมู่ ๔ บ้านสวนมะเคื่อ ตำบล ห้วยขุนราม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๔๐	www.thaitambon.com
๖๓.	กระเป๋าสีเข็ก	๒๘๐ หมู่ ๘ บ้านกาญจนภิเษก ตำบลแก่งผักกูด อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี ๑๕๒๓๐	www.thaitambon.com
๖๔.	ไม้กวาดดอกหญ้า	๔๐ หมู่ ๒ บ้านห้วยโป่ง ถนน พหลโยธิน ตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคก สำโรง จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๒๐	www.thaitambon.com
๖๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์	๑๕๐ หมู่ ๑ บ้านชัยจำปา ตำบลชัย	www.thaitambon.com

		จำปา อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี ๑๕๒๓๐	
๖๖.	ผ้าห่ม	๔๕ หมู่ ๖ บ้านสำโรงเหนือ ถนนท่า วัง บ้านลาด ตำบลหัวสำโรง อำเภอ ท่าวัง จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๕๐	www.thaitambon.com
๖๗.	เครื่องปั้นดินเผาเพ้นท์ สี	๖๒/๓ หมู่ ๖ บ้านท่ามะกอก ตำบล ชัยบาดาล อำเภอชัยบาดาล จังหวัด ลพบุรี ๑๕๒๓๐	www.thaitambon.com
๖๘.	กรงนก	กลุ่มจักสานกรงนก	www.thaitambon.com
๖๙.	ศาลาทรงไทย	กลุ่มศาลาทรงไทย	www.thaitambon.com
๗๐.	ผ้าทอมัดหมี่	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านซอนสมบูรณ์ ๓๐/๑ หมู่ ๔ ตำบลซอนสมบูรณ์ อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๖๐	www.thaitambon.com
๗๑.	ผ้ามัดหมี่	กลุ่มศูนย์ผ้ามัดหมี่ บ้านณรงค์ ๑๒๒ หมู่ ๖ ถนนบ้านหมี่-โคก สำโรง ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้าน หมี่ จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๗๒.	ผ้ามัดหมี่ โคมประคิษฐ์	กลุ่มทอผ้า บ้านหนองตาแดง ๗๗ หมู่ ๔ ตำบลยางโตน อำเภอ หนองม่วง จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๔๐	www.thaitambon.com
๗๓.	ผ้าฝ้ายมัดหมี่	กลุ่มเครือข่ายผ้าไทยทอมือ ๑๖๕ หมู่ ๔ ตำบลโคกเจริญ อำเภอ โคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ๑๕๒๕๐	www.thaitambon.com
๗๔.	ผ้ามัดหมี่ลายนกคู่	๒๕๐/๑ หมู่ ๗ ตำบลวังทอง อำเภอ โคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ๑๕๒๕๐	www.thaitambon.com
๗๕.	ผลิตภัณฑ์จากผ้า	กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาหินปัก ๘๒ หมู่ ๑๐ ตำบลหินปัก อำเภอบ้าน หมี่ จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๗๖.	เครื่องทองเหลือง	กลุ่มหัตถกรรมเครื่องทองเหลือง ๑๗๓ หมู่ ๑ ตำบลทะเลชุบศร อำเภอ	www.thaitambon.com

		เมือง จังหวัดลพบุรี ๑๕๐๐๐	
๗๗.	กระเป๋าน้ำ นกระจอกเทศ	กลุ่มโอ เอ ชีส ฟาร์ม ๘๕/๒ หมู่ ๑๓ ตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๔๐	www.thaitambon.com
๗๘.	เครื่องลายครามตัดเส้น ทอง	กลุ่มผสมทรัพย์เชรามิก ๑๗ หมู่ ๔ ต.เพนียด อ.นครชัยศรี จ. นครปฐม ๑๕๑๒๐	www.thaitambon.com
๗๙.	ดอกไม้ประดิษฐ์	๑๔๔ หมู่ ๑ ตำบลเขาสามยอด อำเภอ เมือง จังหวัดลพบุรี ๑๕๐๐๐	www.thaitambon.com
๘๐.	ตุ๊กตาขนมปังปั้น	กลุ่มตุ๊กตาขนมปังปั้น ๑๑๖ หมู่ ๗ บ้านบ่อตาปิง ตำบลยาง โตน อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๗๐	www.thaitambon.com
๘๑.	ตุ๊กตาดินปั้น	กลุ่มสตรีสร้างสรรค์ปั้นแต่ง ๑๕๖/๑๖ หมู่ ๕ บ้านพระที่นั่งเย็น ถ. พหลโยธิน ตำบลทะเลชุบศร อำเภอ เมือง จังหวัดลพบุรี ๑๕๐๐๐	www.thaitambon.com
๘๒.	กระเป๋าน้ำ	๒๕๓ หมู่ ๑ ถ.นเรศวร ตำบลเขาสาม ยอด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ๑๕๐๐๐๐	www.thaitambon.com
๘๓.	ตะกร้าไม้ไผ่	๕๐ หมู่ ๓ บ้านโคกขาม ตำบลบ่อ ทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๗๐	www.thaitambon.com
๘๔.	ผ้ามัดหมี่	๕๐ หมู่ ๒ บ้านทราย ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๘๕.	ผ้าทอพื้นเมือง	๒๒ หมู่ ๔ บ้านโคกเจริญ ตำบลโคก เจริญ อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ๑๕๒๕๐	www.thaitambon.com
๘๖.	ผลิตภัณฑ์จากกะลา	๗/๑ หมู่ ๖ ตำบลชัยสมบูรณ์ อำเภอ ลำสนธิ จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๕๐	www.thaitambon.com

๘๗.	ผลิตภัณฑ์จากใยบัว	๕๐/๑ หมู่ ๑ ตำบลศิลาทิพย์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๓๐	www.thaitambon.com
๘๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์ พวงกุญแจลูกปัด	ตลาดบ้านหมี่ ถ.ประชาธิปไตย ตำบลบ้านหมี่ อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๘๙.	เครื่องสำอางไทยหอมมือ	กลุ่มเครื่องสำอางไทยหอมมือ ม.๔ ศูนย์ ๒ ๒๘/๑ หมู่ ๔ บ้านโคกเจริญ ตำบลโคกเจริญ อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ๑๕๒๕๐	www.thaitambon.com
๙๐.	สมุดปกผ้าหอมมือ	๒๐๕/๗-๘ ตำบลบ้านหมี่ อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๑๐ นางอมรรัตน์ เสรีวัฒนารัตน์ (๐๓๖ ๔๗๑๑๓๐, ๐๑ ๔๐๓๒๓๓๔)	www.thaitambon.com
๙๑.	ผ้าหอมมือ	๘ หมู่ ๖ ตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๑๐ นางบุญเลิศ ทองแท้ (๐๓๖ ๔๗๑๖๕๘)	www.thaitambon.com
๙๒.	เครื่องประดับเงิน	๗๑ หมู่ที่ ๔ บ้านคลองสระแก ตำบลจี่วราย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ๑๕๐๐๐ คุณมณเฑียร ชมภูษ (๐ ๖๗๕๗ ๘๔๘๕)	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ. สมุทรปราการ จำนวน ๓๘ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ดินหอม	กลุ่มสตรีทอผ้าบุญชัย นางมณี ก้อนทรัพย์ (๐๑ ๘๑๖๒๔๓๔) ศาลาอเนกประสงค์ หมู่ ๑๐ ถนนศรี นครินทร์ ตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ	www.thaitambon.com
๒.	ดัดจากมุงหลังคา	กลุ่มพัฒนาอาชีพ นางสุดา นิลบัวคลี่ (๐๒๓๘๓๐๓๓๕, ๗๕๖๖๘๒๘) หมู่ ๒ ต.บางโปรง อ.เมือง จ. สมุทรปราการ	www.thaitambon.com
๓.	เครื่องประดับจิว ดินหอม เซรามิก	กลุ่มส่งเสริมพัฒนาอาชีพสตรีเทพารักษ์ นางชินานาง วาวตะกู (๐๕ ๕๕๐๔๓๓๑) ๑๑๐๐ หมู่ ๓ ต.เทพารักษ์ อ.เมือง จ. สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐	www.thaitambon.com
๔.	ของใช้เครื่องหนัง (ปลากระเบน)	กลุ่มเครื่องหนัง (กระเป๋าสาน, เข็มขัด) หนัง ปลากระเบน นางคำพัน ทรายี่ (๐๒ ๓๑๒๗๓๓๔, ๐๒ ๓๑๒๗๓๓๗) ๑๕/๕๕ หมู่บ้านร่มเย็น หมู่ ๗ ต.บางโ ลง อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ ๑๐๕๔๐	www.thaitambon.com
๕.	ทอเสื่อกก	กลุ่มสตรีทอเสื่อกก นางวันเพ็ญ ลีสุดกลิ่น (๐๒๗๐๘๖๒๓๖) ๔๒ หมู่ ๔ ต.บ้านระกาศ อ.บางบ่อ จ. สมุทรปราการ	www.thaitambon.com
๖.	ดอกไม้ประดิษฐ์	คณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบลราชาเท วะ นางชวนพิศ พุ่มพวง (๐๒๓๑๒๔๔๕๓) ๑๐/๑๒ หมู่ ๑๓ ต.ราชาเทวะ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ	www.thaitambon.com

๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มสตรีหนองปรือ นางสมศรี อินสุต (๐๒๓๒๖๒๐๙๕) ๑๖๕ หมู่ ๓ ต.หนองปรือ อ.บางพลี จ. สมุทรปราการ	www.thaitambon.com
๘.	ดอกไม้เกล็ดปลา	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากเกล็ดปลา นางพิมพ์ภรณ์ เงามู่ทอง (๐๒ ๔๖๑๐๘๖๒, ๓๔๒๓๓๕๕ กค ๔) ๑/๕ หมู่ ๕ ต.บางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐	www.thaitambon.com
๙.	รูปหอมสมุนไพร สูตรโบราณ	กลุ่มรูปหอมสมุนไพรสูตรโบราณ คุณกัญญาพร นวลสอาด (๐๒ ๘๑๕๐๗๒๕, ๐๑ ๘๐๑๓๗๐๒) ๒๒ หมู่ ๓ ซอยวัดบางน้ำผึ้ง ถนนบัวผึ้ง พัฒนา ต.บางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ. สมุทรปราการ	www.thaitambon.com
๑๐.	ดอกไม้จันทน์ ปลายอ แหนมปลา	กลุ่มอาชีพสตรีทำปลายอ แหนมปลา นางประไพ แทวกระโทก (๐๒๗๔๐๑๑๕๒) หมู่ ๑ ต.ศรีษะจรเข้ใหญ่ กิ่งอ. บางเสาธง จ.สมุทรปราการ	www.thaitambon.com
๑๑.	กระเป๋าสัตว์เลี้ยง การแกะกระจกเป็น ลวดลาย ดอกไม้ประดิษฐ์ ผ้าจับโทรศัพท์ แสดมปี (พวงกุญแจ) หมวกการบูร องุ่นไล่แมลง	พัฒนาอาชีพทำบ้านใหม่ หมู่ ๓ นางสาวศิรินทร์ทิพย์ ระเบียบ (๐๒ ๓๕๕๒๘๗๓, ๐๕ ๘๕๗๖๐๔) เลขที่ ๘๒๒ หมู่ที่ ๓ บ้านอินทร์ ประทานพร ถนนสุขุมวิท ตำบลท้าย บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๘๐	www.thaitambon.com
๑๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ดินไทย ดินญี่ปุ่น	กลุ่มสตรีตำบลบางแก้ว หมู่ ๕ นางวันเพ็ญ เกิดเพิ่ม ((๐๕) ๘๑๔๔๖๖๓) เลขที่ ๒๑/๑๐ หมู่ ๕ ต.บางแก้ว อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ ๑๐๕๔๐	www.thaitambon.com

๑๓.	กระเป๋าคาด จากรองเท้า พรมเช็ดเท้า	กลุ่มสตรีพัฒนาอาชีพบางปู สมุทรปราการ หมู่ ๔ นางสายหยุด พูลสวัสดิ์ ((๐๒) ๓๓๐๑๕๑๖) ๑๖๓ หมู่ ๔ บ้านบางปู ถนนสุขุมวิท เทศบาลตำบลบางปู อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรปราการ ๑๐๒๘๐	www.thaitambon.com
๑๔.	ผลิตภัณฑ์จาก ผ้าขนหนู	กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ผ้าขนหนู นางอรอนงค์ สังข์สาตร์ (๐๒๓๘๐๔๔๕๒) บ้านเลขที่ ๓๔/๑ ซอยนารถสุนทร ๑๗ ถนนสุขุมวิท ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง สมุทรปราการ	www.thaitambon.com
๑๕.	ผลิตภัณฑ์จาก ผักตบชวา	กลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวบ้านบางครุ นางวรรณภา ภิญโญ (๐๒๔๖๓๘๒๔๖) บ้านเลขที่ ๑๘ หมู่ที่ ๑๒ ต.บางครุ อ. พระประแดง จ.สมุทรปราการ	www.thaitambon.com
๑๖.	เทียนหอม	กลุ่มสตรีคลองตาเค็ดตะวันตก นางอรอุษา ศรีไพบูลย์ (๐๒ ๓๘๖๐๓๗๕, ๐๑ ๗๔๒๕๑๑๔) ๔/๑ ถนนคลองตาเค็ดตะวันตก ซอย ๔ เทศบาลนครสมุทรปราการ (ตำบล ปากน้ำ) อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรปราการ ๑๐๒๘๐	www.thaitambon.com
๑๗.	กล่องไฟฟ้านาฬิกา ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ดินสังเคราะห์ ผลิตภัณฑ์จากดินเผา เคลือบทราย ผลิตภัณฑ์จาก ธรรมชาติ	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางกอบัว คุณชวลี บัวหลวง (๐๒ ๔๖๑๐๘๑๖, ๐๑ ๕๖๕๑๐๖๖) ๔๓ หมู่ ๑๐ ตำบลบางกอบัว อำเภอพระ ประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๑๓๐	www.thaitambon.com
๑๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทรงคนอง	

		คุณเดือนใจ เสกตระกูล (๐๒ ๘๖๔๐๓๔) เลขที่ ๒๑ หมู่ที่ ๓ ถนนเพชรหึง ตำบล ทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัด สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐	www.thaitambon.com
๑๙.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ดินหอม ผ้าใยบัว	กลุ่มพัฒนาสตรีอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินหอมผ้าใยบัว นางกลอยใจ คอนสวัสดิ์ (๐๒ ๓๒๓๑๘๕๕, ๐๕ ๔๕๕๔๑๒๕) เลขที่ ๘๓๑ หมู่ที่ ๗ ถนนสุขุมวิท ตำบล บางปูใหม่ อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรปราการ ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๒๐.	ผลิตภัณฑ์ผ้า	พัฒนาอาชีพทอผ้าบ้านใหม่ หมู่ ๒ นางบุศรินทร์ ช่างโชติ (๐๒ ๓๘๘๒๕๔๒, ๐๑ ๖๔๑๓๒๖๑) ๔๖๐ หมู่ ๒ บ้านตะกาด ถนนสุขุมวิท สายเก่า ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๖๐	www.thaitambon.com
๒๑.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก สมุนไพร พรมเช็ดเท้าใบ สังเคราะห์	กลุ่มสตรีผลิตพรมเช็ดเท้าใบสังเคราะห์ คุณสุมาลี สุขดิษฐ์ (๐๒ ๗๐๗๖๒๖๕, ๐๑ ๕๒๕๓๗๘๗) ๘๗๑ หมู่ ๔ บ้านบางลำราญชอย ๒ ถนนสุขุมวิท ๑๑๖ ตำบลบางปูใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ	www.thaitambon.com
๒๒.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ใบโพธิ์ใบยาง	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดอกไม้ใบยาง นางพรมณี นระมั่ง (๐๒ ๘๑๕๖๓๕๕, ๐๕ ๑๔๕๖๓๕๒) ๘/๒๑ หมู่ ๘ บ้านบางยอ ถนนเพชรหึง ตำบลบางยอ อำเภอพระประแดง จังหวัด สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐	www.thaitambon.com
๒๓.	ผลิตภัณฑ์อาหารจิ๋ว	กลุ่มลัดหลวงผลิตภัณฑ์อาหารจิ๋ว คุณประไพศรี สุขเกิดกิจพิบูลย์ (๐๒	www.thaitambon.com

		๔๖๔๐๔๖๗) ๕๒ หมู่ ๖ บ้านซอยทอผ้า ถ.สุขสวัสดิ์ (ต.บางครุ) เทศบาลตำบลลัดหลวง อ. พระประแดง จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐	
๒๔.	หมอน	กลุ่มตัดเย็บ และประดิษฐ์จากผ้า นางเปรมปรีดิ์ ไตรรัตน์ (๐๒ ๘๑๖๔๕๔๑) เลขที่ ๑๐ หมู่ที่ ๒ บ้านใหม่ ตำบลทรง คนอง อำเภอพระประแดง จังหวัด สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐	www.thaitambon.com
๒๕.	ผ้าสารพัดประโยชน์	กลุ่มผ้าสารพัดประโยชน์ นายพยุ่ง กลิ่นจันทร์กลิ่น (๐๒ ๘๑๖๔๕๖๗) เลขที่ ๑๓ หมู่ที่ ๖ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัด สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐	www.thaitambon.com
๒๖.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้ (๐๒๓๕๕๒๑๖๑) ต.บางเมือง อ.เมืองฯ จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐	www.thaitambon.com
๒๗.	กระเป๋าผ้าไหม	กลุ่มกระเป๋าผ้าไหมหลากหลายรูปแบบ นางจิตรสุภา สีนสุข (๐๒๓๓๗๓๑๐๖) หมู่ที่ ๒ ต.บางปลา อ.บางพลี จ. สมุทรปราการ	www.thaitambon.com
๒๘.	เครื่องหนังปลา กระเบน	กลุ่มเครื่องหนังปลากระเบน คุณ ประสงค์ เวชสิทธิ์ (๐๒ ๗๕๔๔๗๑๐ , โทรสาร ๐๒ ๗๕๔๔๗๒๕) ๖๖๕ หมู่ ๑ ต.เทพารักษ์ อ.เมือง จ. สมุทรปราการ	www.thaitambon.com
๒๙.	บ้านทรงไทยจำลอง	กลุ่มบ้านทรงไทยจำลอง นายบุญชู รุ่งโรจน์ (๐๒ ๗๕๐๘๗๕๘) ๑๐๔/๑๓ หมู่ ๑ ตำบลบางโกลน อ.บาง	www.thaitambon.com

		พลี จ.สมุทรปราการ ๑๐๕๔๐	
๓๐.	แกะสลักหนัง	กลุ่มอนุรักษ์และสร้างสรรค์เพื่อพัฒนา งานแกะสลักหนัง คุณประพันธ์ สุวรรณ (๐๒ ๓๕๕๖๓๐,๐๑ ๔๓๕๘๐๕๕) ๑๖๑๕ หมู่ ๖ หมู่บ้านเลิสมงคลทอง ต. ท้ายบ้านใหม่ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๘๐	www.thaitambon.com
๓๑.	ปะการังเรซิน	กลุ่มศิลปินปากน้ำ นายสุชาติ ตันสกุล (๐๒ ๓๕๖๔๓๓๕, ๐๖ ๕๕๘๓๕๑๓) ๓๒/๑๓๕ บ้านบุษบา ๒ ถนนสุขุมวิท เทศบาลตำบลบางเมือง (ตำบลปากน้ำ) อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๓๒.	ดอกไม้สดอบแห้งใน ภาชนะแก้ว	กลุ่มบ้านดอกไม้ประดับ นางสุธีรา สำราญ (๐๑ ๕๐๓๐๔๑๑ โทรสาร : ๐๒ ๓๔๕๕๘๓๒) ๒๕๖ ถนนอมรเดช เทศบาลตำบลบาง เมือง (ตำบลปากน้ำ) อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรปราการ ๑๐๒๓๐	www.thaitambon.com
๓๓.	โมบาย	กลุ่มหัตถศิลป์บางปู นายสมนึก ไกรครวญ (๐๒ ๓๐๕๑๓๑๕, ๐๕ ๐๓๖๕๐๐๒) ๑/๑๑ หมู่ ๒ บ้านโอเชียน ถนนสุขุมวิท ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรปราการ ๑๐๒๘๐	www.thaitambon.com
๓๔.	การบูร	กลุ่มสตรีบุญศิริแหลมทอง เปรมฤทัย นางเบญจวรรณ วาณิชวัน (๐๖ ๔๐๑๖๖๕๔, ๐๖ ๕๘๕๖๒๒๐) ๒๘๘๓/๑๘ หมู่ ๑ ตำบลตำโรงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ	www.thaitambon.com

		๑๐๒๘๐	
๓๕.	ผลิตภัณฑ์งานปั้นดิน ของจิ๋ว	กลุ่มงานดินปั้นจิ๋ว คุณชลนภา รอดมี (๐๕ ๑๖๑๒๕๕๔, ๐๒ ๗๔๐๒๕๕๔) ๑๕/๑๐๑ หมู่ ๑๓ หมู่บ้านไทยสมุทร ถนนบางนาตราด ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๕๔๐	www.thaitambon.com
๓๖.	เรือนไทยไม้สัก จำลอง	กลุ่มศูนย์ศิลปหัตถกรรมคิติกิ(เรือนไทย ไม้สักหลังเล็ก) คุณสามารถ สาระดี (๐๒ ๗๐๓๑๖๖๕, ๐๗ ๐๒๘๗๓๔๕) ๑๐/๔๕ หมู่ ๘ บ้านบางเมือง ถนนศรี นครินทร์ ตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐	www.thaitambon.com
๓๗.	ผลิตภัณฑ์เสื่อกก	กลุ่มอนุรักษ์ผลิตภัณฑ์เสื่อกก นางกนกอร สวขลิก (๐๒ ๓๓๗๖๕๐๕) ๓๘ หมู่ ๔ บ้านระกาศ ถนนบางนาตราด ตำบลบ้านระกาศ อำเภอบางบ่อ จังหวัด สมุทรปราการ ๑๐๕๖๐	www.thaitambon.com
๓๘.	หัตถกรรมเทียนหอม ประดิษฐ์	กลุ่มอาชีพบ้านบัวขาว คุณทัศนีย์ งามวรรณ (๐๒ ๓๘๔๒๑๕๒) ๘๘๕ หมู่ ๘ ถนนสุขุมวิท ตำบลสำโรง เหนือ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ. สมุทรสงคราม จำนวน ๓๒ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	เครื่องจักสานจาก ก้านมะพร้าว	กลุ่มอาชีพจักสาน นาย อวรุท เข้มฤกษ์ (๐๓๔๗๓ ๘๐๒๕, ๐ ๑๒๕๑ ๒๑๐๕) เลขที่ ๕๕ หมู่ที่ ๓ ต.บางคนที อ.บางคนที จ. สมุทรสงคราม ๗๕๑๒๐	www.thaitambon.com
๒.	รองเท้าหนัง รองเท้า ฟิวรี่	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ (รองเท้า) ต.ปลาย โพรงพง คุณวิระจิต จันทร์เพ็ง (๐๑ ๘๕๘๘๗๑๕) ๖๒/๑ หมู่ ๑ ต.ปลายโพรงพง อ.อัมพวา จ. สมุทรสงคราม ๗๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๓.	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มเยาวชนนัฏศักราเบญจรงค์บางช้าง คุณศักดา เพชรคารากุล (๐๕ ๗๔๖๒๔๓๓) ๑๒๕ หมู่ ๕ ตำบลบางช้าง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ๗๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๔.	หัตถกรรม กะลามะพร้าว	กลุ่มหัตถกรรมกะลามะพร้าว คุณ สนั่น จันทร์คารา (๐ ๕๕๘๔ ๕๓๑๖) ๔๑ หมู่ที่ ๕ ต.จอมปลวก อ.บางคนที จ. สมุทรสงคราม ๗๕๑๒๐	www.thaitambon.com
๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ผ้าใยบัว	กลุ่มสตรีเทศบาลตำบลกระดังงา คุณ เขียวลักษณ์ ลิ้มสัจจาพาณิชย์ (๐ ๓๔๗๐ ๑๘๕๒) ๑๖/๑ หมู่ที่ ๗ ถนน อัมพวา บางนกแขวก ต. กระดังงา อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม ๗๕๑๒๐	www.thaitambon.com
๖.	เรือจำลอง	กลุ่มเรือจำลอง ต.บางจะเกร็ง คุณ อนันต์ คงรักษา (๐ ๓๔๗๒ ๓๓๓๒) ๑๒๕ หมู่ที่ ๕ บ้านบางจะเกร็ง ต.บางจะเกร็ง อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	www.thaitambon.com
๗.	ดอกเกลือ น้ำตาลมะพร้าว	กลุ่มแม่บ้านบางตะบูน หมู่ ๔ นางเกสรี เต็มสวาท (๐๓๔ ๗๑๖๗๗๕, ๐๑	www.thaitambon.com

		๕๑๕๑๕๗๒) ๓๗ หมู่ที่ ๔ บ้านบางตะปุ่น ถนนเอกชัย ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐	
๘.	ตู้จิ๋วโบราณ บ้านทรงไทย เรือจำลอง	กลุ่มหัตถกรรมบ้านทรงไทยอัมพวา นายดาบตำรวจสุชิน เป็รื่องชนะ (๐๓๔ ๗๕๑๓๐๘, ๐๕ ๖๘๔ ๕๕๓๖) ๑ ถนนประชาเสรมฐ ตำบลอัมพวา อำเภอ อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ๗๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๙.	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มทอผ้าไหมเบญจรงค์ นายบารมี ต่างประเสริฐ (๐๓๔ ๗๕๒๕๗๑, ๐๖ ๕๐๕๖๒๒๕) ๓๗ หมู่ ๗ ตำบลบางช้าง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ๗๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๑๐.	แป้งร่ำ	กลุ่มหัตถกรรมเครื่องหนัง นายชอบ กลิ่นเทศ () หมู่ที่ ๓ ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ๗๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๑๑.	สมอเรือ	กลุ่มผลิตสมอเรือ นายวินัย รุ่งฤทธิเดช (๐๓๔ ๗๓๖๔๐๗) ๔๐/๖ หมู่ ๕ ตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๒.	พังกาเรือประมง	กลุ่มพังกาเรือประมง นายโฆษิต เครือวรรณ (๐๓๔ ๗๑๑๑๑๓) ๕๘๖ ตำบลแม่กลอง อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๓.	ลูกประคบสมุนไพร	กลุ่มอาชีพทำลูกประคบสมุนไพร (๐๑ ๗๕๒๖๖๓๐) หมู่ ๗ ตำบลบางคนที อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ๗๕๑๒๐	www.thaitambon.com
๑๔.	เซรามิก	กลุ่มทำหัตถกรรม คุณพัศกร ศิริฤกษ์รัตน ()	www.thaitambon.com

		๑๒๕/๒๓๒๔ ต.แม่กลอง อ.เมือง จ. สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐	
๑๕.	หัตถกรรมหัวโขน	กลุ่มหัวโขนภูเตศวร นายบุรศักดิ์ ศิริสวัสดิ์ (๐๑ ๗๗๕๔๑๑๘, ๐๖ ๐๓๖๕๗๐๑) ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลปลายโพรงพาง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสงคราม ๗๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๑๖.	วุ้นมะพร้าวในน้ำเชื่อม หัตถกรรมจาก กะลามะพร้าว	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกระดังงาสามัคคี นางบุญชม ขมะสมิต ((๐๓๔)๗๓๐๕๕๖) ๑๕๕/๘ ต.กระดังงา อ.บางคนที จ. สมุทรสงคราม ๗๕๑๒๐	www.thaitambon.com
๑๗.	มะพร้าว	กลุ่มผู้ปลูกมะพร้าวบ้านกระดังงา~ นายถนัดคน จันทรเพ็ง ((๐๓๔) ๗๓๐๔๔๘) ๓๔ หมู่ ๑๐ บ้านกระดังงา ต.กระดังงา อ.บาง คนที จ.สมุทรสงคราม ๗๕๑๒๐	www.thaitambon.com
๑๘.	ผลิตภัณฑ์จาก กะลามะพร้าว	กลุ่มกะลาบรรเลง นายบรรเลง ยี่มบุญนะ (๐๑ ๒๕๓๖๔๑๔) ๔๕ หมู่ ๔ บ้านบางกระบือ ต.บางกระบือ อ. บางคนที จ.สมุทรสงคราม ๗๕๑๒๐	www.thaitambon.com
๑๙.	จักสานจาก ก้านมะพร้าว	กลุ่มอาชีพจักสาน คุณ อรพิน ประชาธิขม (๐ ๓๔๗๕ ๑๖๗๗, ๐๕ ๑๒๘ ๒๖๑๘) ๑๒๐/๑ หมู่ที่ ๓ ต.บางช้าง อ.อัมพวา จ. สมุทรสงคราม ๗๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๒๐.	หัตถกรรมจักสาน	กลุ่มอาชีพจักสาน นางวาสนา พึ่งสังวาลย์ ((๐๓๔) ๗๒๐๒๗๓) หมู่ ๔ ต.บ้านปรก อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	www.thaitambon.com
๒๑.	ผ้ามัดย้อม	กลุ่มสตรีและเยาวชนสหกรณ์วัดศรีใน นางเดือนฉาย จรัสศรี (๐๓๔ ๗๖๘๐๕๐, ๗๖๑๔๖๑) ๑๗ หมู่ ๒ ตำบลบางยี่รงค์ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ๗๕๑๒๐	www.thaitambon.com

๒๒.	พวงหรีด (ผ้า)	กลุ่มอาชีพพวงหรีด นางสว่างศรี สมประสงค์ ((๐๓๔) ๗๓๔๐๕๒) เลขที่ ๕๑ หมู่ที่ ๘ ต.บางยี่รงค์ อ.บางคนที จ. สมุทรสงคราม	www.thaitambon.com
๒๓.	ขนมกาดะแมรมัญญ	กลุ่มแม่บ้านกาดะแมรมัญญพัฒนา คุณนงนุช บัวรุ่ง ((๐๓๔) ๗๑๑๓๐๕, ๐๑๘๓๓๔๒๔๐) ภายในบริเวณวัดศรัทธาธรรม ๕๔ ต.บางจะ เกร็ง อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐ (ปาก ทางเข้าดอนหอยหลอด)	www.thaitambon.com
๒๔.	เรือจำลอง อาหารทะเลแปรรูป (ปลาหยอง)	กลุ่มเยาวชนและสตรีบางแก้ว นางสาวบุญยืน ศิริธรรม (๐๓๔ ๗๑๖๖๗๗, ๐๑ ๓๐๘๕๐๒๐) ๒๘/๒ หมู่ ๘ บ้านปากมาบ ต.บางแก้ว อ. เมือง จ.สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐	www.thaitambon.com
๒๕.	ผลิตภัณฑ์จาก กะลามะพร้าว (นาฬิกา , เข็มขัด ฯลฯ)	กลุ่มอาชีพสตรีผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว นางวิภา ปานเคลือบ (๐๓๔๗๓๓๒๔๗) ๗ หมู่ ๔ ต.บางแค อ. อัมพวา จ. สมุทรสงคราม ๗๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๒๖.	เครื่องประดับโรเดียม แฟนซี	กลุ่มแม่บ้านเกษตรเอกชัย คุณเรือนขวัญ นุระมาน (๐๓๔๗๑๕๕๑๘, ๐๓๔๗๒๐๔๑๒) ๑๐/๑๐๖ ถ.เอกชัย ต.แม่กลอง อ.เมือง จ. สมุทรสงคราม	www.thaitambon.com
๒๗.	บ้านเล็ก เรือจิ๋ว	กลุ่มบางช้าง นายสิน แสงจันทร์ (๐๓๔ ๗๒๕๕๑๔) ๔๐/๑ หมู่ ๕ ต.บางช้าง อ.อัมพวา จ. สมุทรสงคราม ๗๕๑๑๐	www.thaitambon.com
๒๘.	Home Stay บ้านสวน มโนเวชพันธ์ ไม้กวาดก้านมะพร้าว	บ้านสวนมโนเวชพันธ์ นายบุญเลิศ มโนเวชพันธ์ (๐๕๘๕๔๖๒๘๒) หมู่ที่ ๓ ต.ยายแพ่ง อ.บางคนที จ.	www.thaitambon.com

		สมุทรสงคราม	
๒๕.	ไวน์ผลไม้	กลุ่มแปรรูปไม้ผล นายปรีชา แผลมหลวง (๐๓๔๖๓๓๐๕๓) บ้านนายปรีชา แผลมหลวง ม.๑ ต.แควอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม	www.thaitambon.com
๓๐.	ว้าวไทย	กลุ่มหัตถกรรมว้าวไทย นายสิงห์ ชันธาฤทธิ์ (๐๓๔๖๔๕ ๑๐๐, ๐๕ ๘๑๘ ๓๖๖๕) ๖๕ หมู่ ๓ ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม	www.thaitambon.com
๓๑.	น้ำมันไบโอดีเซล	กลุ่มผู้ผลิตไบโอดีเซล นายศิริ เจริญช่าง (๐๓๔๖๖๑๖๗๔) ๒๕ ม.๒ ต.บางนกแขวก อ.บางคนที จ. สมุทรสงคราม	www.thaitambon.com
๓๒.	ผ้าฝ้ายมัดย้อมจาก เปลือกไม้	กลุ่มมัดย้อมผ้าด้วยเปลือกไม้ นางทองปรง ครุณศรี (๐๓๔ ๖๖๓๒๐๗,๐๑ ๕๐๖๑๑๒๐) หมู่ ๑ ตำบลยี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัด สมุทรสงคราม ๗๕๑๑๐	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ.สมุทรสาคร จำนวน ๒๑ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	เครื่องเบญจรงค์ ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มสตรีสหกรณ์น้ำเกลือ นางประจวบ รอดคารา (๐๓๔ ๘๓๕๗๒๘, ๐๕ ๘๓๖๖๔๔๘) หมู่ ๗ ต.บางโทรัด อ.เมือง จ. สมุทรสาคร ๗๔๐๐๐	www.thaitambon.com
๒.	เครื่องใช้ลายคราม เครื่องใช้สีดำ เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อี หมู่ ๑ คุณอุไร แดงเอี่ยม ((๐๓๔) ๔๗๓- ๔๐๘, (๐๑) ๘๖๑-๔๖๒๖) ๓๒ หมู่ ๑ บ้านกลาง ต.ดอนไก่อี อ. กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร ๗๔๑๑๐	www.thaitambon.com
๓.	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มไซกวัฒน์เบญจรงค์ นายไซกวัฒน์ วรวงษ์ (๐๓๔ ๘๔๘๖๓๗, ๐๑ ๕๐๗๑๕๕๘) ๑๗/๑ หมู่ ๘ บ้านคลองตากแดด ต. คลองมะเดื่อ อ.กระทุ่มแบน จ. สมุทรสาคร ๗๔๑๑๐	www.thaitambon.com
๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ดินญี่ปุ่น	กลุ่มสตรีแม่บ้านดอกไม้ประดิษฐ์ คุณสุกัญญา กงวิจิตร (๐๓๔ ๔๘๒๔๑๔, ๐๖ ๐๐๕๔๒๕๖) ๕๘/๒ หมู่ ๓ บ้านสวนส้ม ตำบลสวน ส้ม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัด สมุทรสาคร ๗๔๑๒๐	www.thaitambon.com
๕.	เบญจรงค์	กลุ่มเบญจรงค์ท่าเสา นายวินิจ โตแดง (๐๓๔ ๔๗๒๕๑๕, ๐๓๔ ๘๔๓๕๕๗) ๘๐/๒๑ หมู่บ้านคุ้มทอง ถนนเทศบาล ๔ หมู่ ๑ ตำบลท่าเสา อำเภอกะทุ่ม แบน จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๑๑๐	www.thaitambon.com
๖.	เครื่องเบญจรงค์	ศูนย์ฝึกวิชาชีพอาชีพเครื่องเบญจรงค์ (รุ่งทองเบญจรงค์)	www.thaitambon.com

		จ.อ.ไพรวลัย ม่วงเผือก (๐๓๔ ๘๒๓๐๑๖, ๐๓๔ ๘๕๔๒๐๑) ๒๖/๑ หมู่๕ บ้านโพธิ์จำเริญ ต.นาดี อ. เมือง จ.สมุทรสาคร ๗๔๐๐๐	
๗.	เสื่อกก	กลุ่มสตรีเจ็ดริ้วรุ่งเรือง นางชูศรี ขาวใต้ (๐๓๔-๘๕๓๓๕๗) ๑๑/๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้าน แพ้ว จ.สมุทรสาคร	www.thaitambon.com
๘.	เรือประมงจิว	กลุ่มชมรมเรือประมงจิว นายบุญเลิศ แสงทับทิม (๐๕ ๕๘๒๖๒๕๗) ๒๗๕/๑ ตำบลท่าผลอม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๐๐๐	www.thaitambon.com
๙.	เครื่องเบญจรงค์	แดงเบญจรงค์(หมู่บ้านเบญจรงค์ดอน ไก่อี)	www.thaitambon.com
		(๐๓๔ ๔๗๓๕๕๑, ๐๓๔ ๔๗๓๔๗๑) ๓๑ หมู่ ๑ ตำบลดอนไก่อี อำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๑๑๐	
๑๐.	เครื่องเบญจรงค์	หนูเล็กเบญจรงค์(หมู่บ้านเบญจรงค์ ดอนไก่อี)	www.thaitambon.com
		ประภาศรี พงษ์เมธา (๐๓๔ ๘๔๓๓๗๑, ๐๑ ๕๕๕๕๕๖) ๓๔ หมู่ ๑ ตำบลดอนไก่อี อำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๑๑๐	
๑๑.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ผ้าใยบัว	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว นางวันเพ็ญ เฮงมี (๐๖ ๐๐๒๓๗๑๑ , ๐๓๔ ๔๗๓๖๕๓) ๔๘๕/๒ ตำบลตลาดกระทุ่มแบน อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๑๑๐	www.thaitambon.com

๑๒.	รูปหล่อปฐิมากรรม	กลุ่มรูปหล่อปฐิมากรรม นายอภิชาติ ฤทธิ์สมบูรณ์ (๐๓๔ ๔๕๕๔๐๕ , ๐๑ ๔๕๕๒๒๗๕) เลขที่ ๔๗ หมู่ ๘ ตำบลบางยาง อำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๓.	มีดดาบสวยงาม	กลุ่มอาชีพทำมีดสวยงาม นางสมพร แสงคารากุล (๐๒ ๘๕๒๓๑๔๕, ๐๑ ๘๑๗๐๒๔๔) ๒๐/๓๕ หมู่ ๔ บ้านริมคลอง ต.คอก กระบือ อ.เมือง จ.สมุทรสาคร ๗๔๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๔.	เบญจรงค์	กลุ่มสตรีบางโหนด นางประจวบ รอดคารา (๐๓๔ ๘๓๕๗๒๘, ๐๕ ๘๓๖๖๘๘๔) ๑๖/๑ หมู่ ๗ ต.บางโหนด อ.เมือง จ. สมุทรสาคร ๗๔๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๕.	เสื่อถัก	กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าถัก นายยุทธชัย อุดมบุญ (๐๑ ๕๕๑๗๖๑๕) ๗๕ หมู่ ๒ ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๖.	บุราณเบญจรงค์	กลุ่มผู้ผลิตเบญจรงค์ ตำบลคลอง มะเดื่อ(บุราณเบญจรงค์) นายวิฑูรย์ เจียวเจริญ (๐๓๔ ๔๗๓๕๕๘, ๐๑ ๗๖๓๕๑๑๒) เลขที่ ๗๐ หมู่ที่ ๓ ตำบลคลองมะเดื่อ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๑๑๐	www.thaitambon.com
๑๗.	ของจี้ว	กลุ่มของจี้ว นางพิศมัย สุกขยอคคี (๐๓๔ ๔๗๑๓๒๑)	www.thaitambon.com

		๕๓ หมู่ ๕ ตำบลท่าเสา อำเภอกระทุ่ม แบน จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๑๑๐	
๑๘.	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มเบญจรงค์ตำบลตลาดกระทุ่มแบน พจอ.สมหมาย ชมนนตรี (๐๖ ๑๖๔๑๑๖๒, ๐๔ ๗๒๗๖๕๗๒) ๓๖๐/๓๐ ถ.สุคนทวิท ซอย ๒๗ ตำบล ตลาดกระทุ่มแบน อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๑๑๐	www.thaitambon.com
๑๙.	ดอกไม้สดอบแห้ง	กลุ่มพฤษภาแก้ว นายชานนท์ สุพวงค์ (๐๙ ๑๐๗๐๕๕๐, ๐๓๔ ๔๗๑๑๔๐) ๒ หมู่ ๑ ตำบลคลองมะเดื่อ อำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๑๑๐	www.thaitambon.com
๒๐.	เบญจรงค์ชุดชา กา เป็นแยกภาค	กลุ่มผู้ผลิตเบญจรงค์ตำบลคลอง มะเดื่อ ๑๑๓ หมู่ ๒ ต.คลองมะเดื่อ อ.กระทุ่ม แบน จ.สมุทรสาคร ๗๔๑๑๐	www.thaitambon.com
๒๑.	ผลิตภัณฑ์กระเป๋าดัก	ชมรมคนตาบอดผู้ทำงานฝีมือ คุณอัมพาพร ดวงคำน้อย (๐ ๑๙๓๔ ๖๕๖๘) ๘๕/๗๑๓ หมู่ที่ ๑๐ บ้านสินสมบูรณ์ ถนนพุทธมณฑลสาย ๔ ตำบลอ้อม น้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัด สมุทรสาคร ๗๔๑๓๐	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ.สระแก้ว จำนวน ๕๓ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	หัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ หุ้มเซรามิก	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชัยพัฒนา นางมุด ชื้อสตัย (๐๕ ๕๓๖๕๗๑๕, ๐๓๗ ๒๕๑๔๖๘) ๔๒ หมู่ ๑๓ บ้านชัยพัฒนา ตำบลทุ่ง มหาเจริญ อำเภอยางน้ำเย็น จังหวัด สระแก้ว ๒๗๒๑๐	www.thaitambon.com
๒.	ผ้าทอมือ	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านน้อย นางเนาวรัตน์ หอมกลิ่น (๐๑ ๐๖๐๖๗๓๐) ๑ หมู่ที่ ๗ บ้านน้อย ตำบลโคกสูง กิ่ง อำเภโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ๒๗๑๒๐	www.thaitambon.com
๓.	ผลิตภัณฑ์จากไม้มะค่า	กลุ่มสหกรณ์ผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์จากไม้ มะค่า นายณรงค์ ถ้อมจันทร์ ((๐๓๕) ๗๒๕๑๕๕๕, (๐๑)๔๓๓-๕๗๐๒) เลขที่ ๓๐๖/๑ หมู่ที่ ๑ ต.วังน้ำเย็น อ.วัง น้ำเย็น จ.สระแก้ว	www.thaitambon.com
๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้า	กลุ่มหัตถกรรมงานฝีมือ นายวิโชค ทรัพย์เจริญ (๐๑- ๖๓๕๓๕๐๕) ๑๐๕ หมู่ ๕ ต.หนองแวง อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว ๒๗๑๖๐	www.thaitambon.com
๕.	ผ้าไหม	กลุ่มทอผ้าไหมบ้านใหม่ไทยพัฒนา นางบุญสี นาค่า (๐๑-๗๖๒๒๑๒๖) ๑๑๖ ม.๖ ต.หนองตะเคียนบอน อ. วัฒนานคร จ.สระแก้ว ๒๗๑๖๐	www.thaitambon.com
๖.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มอาชีพสตรีผลิตดอกไม้ประดิษฐ์ นางบุญส่ง สุริยาการณ (๐๓๗-	www.thaitambon.com

		๕๑๖๒๒๒, ๐๑-๔๔๐๗๓๒๑) ๑๑๒ หมู่ ๑๑ บ้านวังบูรพา ต.วัง สมบูรณ์ กิ่งอ.วังสมบูรณ์ จ.สระแก้ว จ. สระแก้ว ๒๗๒๕๐	
๗.	ผ้าโสร่ง, ผ้าขาวม้า, ผ้าซิ่น	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านโนนสูง นางเจียม กันหอม (๐๓๗-๔๔๑๒๖๕) หมู่ ๒ ต.โนนหมากมูน กิ่งอ.โคกสูง จ. สระแก้ว ๒๗๑๒๐	www.thaitambon.com
๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก เปลือกข้าวโพด	กลุ่มสตรีบ้านซับสมบูรณ์ นางราตรี เขมแก้ว (๐๓๖ ๒๗๕๒๔๕, ๒๗๗๗๒๘) ๓๑๕ หมู่ ๕ ต.หนองหว้า อ.เขาคิชฌกูฏ จ.สระแก้ว ๒๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๙.	ผ้าไหมทอมือ	กลุ่มสตรีบ้านพรสวรรค์ นางปราณี จิวเฉลิมมิตร (๐๑- ๔๕๐๘๕๗๓) ๒ หมู่ ๘ บ้านพรสวรรค์ ต.เขาคิชฌกูฏ อ.เขาคิชฌกูฏ จ.สระแก้ว ๒๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๐.	ผ้าฝ้าย	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านหันทราย นางกัณหา หันทิพย์ (๐๓๗ ๔๒๖๐๑๔, ๐๕ ๘๓๑๔๗๓๘) ๒๔ หมู่ ๑ บ้านหันทราย ตำบลหัน ทราย อำเภออรัญประเทศ จังหวัด สระแก้ว ๒๗๑๒๐	www.thaitambon.com
๑๑.	ผ้าไหม	กลุ่มสตรีอาชีพทอผ้าไหมบ้านชัย ณรงค์ นางสมคิด คงสิม (๐๓๗-๒๔๕๒๕๘) ๓๖ หมู่ ๑๑ ต.วังน้ำเย็น อ.วังน้ำเย็น จ. สระแก้ว ๒๗๒๑๐	www.thaitambon.com
๑๒.	ผ้าไหมทอมือบ้านเขา น้อยพรมสุวรรณ	กลุ่มศูนย์ศิลปาชีพทอผ้าไหม นางทองเอี่ยม พิมพ์เทศน์ (๐๓๖ ๒๗๕๒๔๕, ๒๗๗๗๒๘, ๐๖	www.thaitambon.com

		๐๕๘๖๓๘๐) ๗ เลขที่ ๖ บ้านเขาน้อยสุวรรณ ตำบล แซร์อ อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว ๒๗๑๖๐	
๑๓.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากถุ น่อง	กลุ่มสตรีบ้านตลาดเขาฉกรรจ์ นางปราณี จิวเฉลิมมิตร (๐๓๗- ๕๑๑๕๕,๐๑-๔๕๐๘๕๗๓) หมู่ที่ ๔ บ้านตลาดเขาฉกรรจ์ ต.เขา ฉกรรจ์ อ.เขาฉกรรจ์ จ.สระแก้ว	www.thaitambon.com
๑๔.	เสื่อ	กลุ่มสตรีทอเสื่อ นายสิทธิ์ จันทร์วิเศษ (๐๓๖- ๒๗๕๒๔๕,๒๗๗๗๒๘) หมู่ ๗ บ้านโคกจาน ตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จ.สระแก้ว	www.thaitambon.com
๑๕.	ไม้กวาด	กลุ่มทำไม้กวาด นายจ่าปี พรรศจักร (๐๓๗- ๒๔๒๕๕๖) ๑๔ หมู่ที่ ๑ บ้านหน้าสถานี ตำบล หนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว	www.thaitambon.com
๑๖.	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มสตรีบ้านคลองไม้เลี้ยง (๐๓๗-๔๒๑๑๔๒) หมู่ที่ ๑๐ ตำบลวังทอง กิ่งอำเภอวัง สมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว	www.thaitambon.com
๑๗.	ผลิตภัณฑ์จากนุ่น	กลุ่มผลิตผลิตภัณฑ์จากนุ่น นายไสว มณฑาทิพย์ (๐๓๗- ๔๒๘๐๖๕) ม.๖ บ้านเหล่าอ้อย ตำบลหนองสังข์ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว	www.thaitambon.com
๑๘.	เฟอร์นิเจอร์หวาย	กลุ่มเฟอร์นิเจอร์หวาย นางวงเดือน ระวีวัฒน์ (๐๕- ๘๓๔๑๓๒๐)	www.thaitambon.com

		๑๑๑ หมู่ที่ ๑๐ บ้านใหม่ไทยเจริญ ตำบลคลองทับจันทร์ อำเภอรัญ ประเทศ จังหวัดสระแก้ว	
๑๕.	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้า นางวารี หันถาจิตร (๐๓๗- ๔๓๗๐๗๔๐) หมู่ที่ ๑๑ บ้านเนินไฮ ตำบลท่าแยก อำเภอเมืองฯ จังหวัดสระแก้ว	www.thaitambon.com
๒๐.	ตะกร้าเถาวัลย์	บ้านใหม่หัตถกรรมก้าวหน้า นายณรงค์ สมรู้ (๐๕-๒๕๕๔๑๑๕) ๑๘๐ หมู่ที่ ๕ ตำบลทัพราช อำเภอตา พระยา จังหวัดสระแก้ว	www.thaitambon.com
๒๑.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้า ใยบัว	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว นางลำไย สวาคมปิ่นดี (๐๓๗- ๒๒๕๑๐๔) ที่ทำการ อบต.หนองหมากฝ้าย ม.๖ ต. หนองหมากฝ้าย อ.วัฒนานคร จ. สระแก้ว	www.thaitambon.com
๒๒.	ผ้าไหมทอมือ	กลุ่มทอผ้าไหมบ้านวังรี นางดาวัล ผอนนอก (๐๓๗-๒๖๑๑๑๐) ๓๖ ม.๕ ต.หนองตะเคียนบอน อ. วัฒนานคร จ.สระแก้ว	www.thaitambon.com
๒๓.	เสื่อกก	กลุ่มสตรีทำพรมเช็ดเท้า นางทอง แก้วประทีป (๐๑- ๘๖๒๕๑๘๘) ๑๓๑ หมู่ ๕ ต.โนนหมากมูน กิ่ง อ. โคกสูง จ.สระแก้ว ๒๗๑๒๐	www.thaitambon.com
๒๔.	แข่งปลาทุ	กลุ่มอาชีพทำแข่งปลาทุ นางประทุม ศรีสวัสดิ์ (๐๓๗- ๔๓๕๐๗๑) ศาลากลางบ้าน ม.๑๐ ต.บ้านแก้ง อ. เมือง จ.สระแก้ว	www.thaitambon.com

๒๕.	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกหญ้า นางสมใจ ชาญชัย (๐๓๗-๒๒๐๓๑๒) ๗๐ หมู่ ๑๓ บ้านหนองปรือ ต. สระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว ๒๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๒๖.	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้า นายสุนทร โพธิ์ศรีวงษ์ (๐๓๗- ๒๔๓๕๗๐) ๑๕๕ ม.๘ ต.โนนหมากเค็ง อ.วัฒนา นคร จ.สระแก้ว	www.thaitambon.com
๒๗.	ไม้กวาด	กลุ่มอาชีพสตรีตำบลเขาสามสิบ นางวันเพ็ญ วิจิชัย (๐๓๗- ๕๑๑๒๒๒) ม.๔ ต.เขาสามสิบ อ.เขาฉกรรจ์ จ. สระแก้ว	www.thaitambon.com
๒๘.	ผ้าไหมทอมือ	กลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองมั่ง นางบัวลย์ ผายลาด (๐๓๗- ๒๔๓๓๗๑) ๕๔ ม.๕ ต.หนองแวง กิ่ง อ.โคกสูง จ. สระแก้ว	www.thaitambon.com
๒๙.	ผ้าทอมือ	กลุ่มสตรีส่งเสริมการเกษตร นางหนูลม มีโชค (๐๓๗ ๕๑๓๑๑๗, ๐๕ ๕๐๗๗๑๔๒) ๕๗ ม.๓ บ้านวังยาว ถนนสระแก้ว จันทร์ ต.คลองหินปูน อ.วังน้ำเย็น จ. สระแก้ว ๒๗๒๑๐	www.thaitambon.com
๓๐.	ชิงช้าโยก	กลุ่มผลิตชิงช้าโยก นายสุรพล เหมศิริ (๐๓๗-๒๖๑๑๑๐) ๑๒๕ ม.๕ ต.ห้วยโจด อ.วัฒนานคร จ. สระแก้ว	www.thaitambon.com
๓๑.	ผลิตภัณฑ์จักสาน	กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสาน นายสาธิต สิริจันทร์ (๐๓๗ ๔๒๖๐๒๔)	www.thaitambon.com

		๘๘ หมู่ ๑ ตำบลหันทราย อำเภอรัญ ประเทศ จังหวัดสระแก้ว ๒๗๑๒๐	
๓๒.	ผ้าฝ้ายประดิษฐ์, ผ้าไหม ประดิษฐ์	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านหันทราย (๐๓๗ ๔๒๖๐๐๕) ๘ หมู่ ๕ ตำบลหันทราย อำเภอรัญ ประเทศ จังหวัดสระแก้ว ๒๗๑๒๐	www.thaitambon.com
๓๓.	ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก	กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก นายพนม พระประเสน (๐๕ ๔๗๘๑๕๕๕) หมู่ ๖ ตำบลสระขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ๒๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๓๔.	หัตถกรรมผ้าทอ	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านคลองใหญ่ นางจัน แก้วเกษดี (๐๕ ๑๖๓๑๒๕๔) ๔๒๐ หมู่ ๖ ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอ วังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ๒๗๒๑๐	www.thaitambon.com
๓๕.	ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก	กลุ่มดอกแก้วบาติก นายพนม พระประเสน (๐๑ ๓๖๑๔๓๘๔) ๑๕๐ หมู่ ๖ บ้านเนินผาสุก ตำบลสระ ขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ๒๗๐๐๐	www.thaitambon.com
๓๖.	ผลิตภัณฑ์จากดอกไม้	กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ดอกไม้ไทย คุณเคชา ทองหย่อน (๐ ๑๑๕๓ ๖๕๖๕) ๕ หมู่ที่ ๔ บ้านเหนือ ตำบลทัพราช อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ๒๗๑๘๐	www.thaitambon.com
๓๗.	หัตถกรรมผ้าทอ	กลุ่มสตรีทอผ้า นางสุทิ เทียมสุนทร (๐๖ ๑๕๔๖๕๓๕) ๒๑๓ หมู่ ๓ ตำบลตาพระยา อำเภอตา พระยา จังหวัดสระแก้ว ๒๗๑๘๐	www.thaitambon.com
๓๘.	สร้อยลูกปัด หินสี หิน หยก	กลุ่มหัตถกรรมบ้านสร้อยลูกปัด หินสี หินหยก	www.thaitambon.com

		น.ส.สรียา โสณาภา (๐๓๗ ๒๒๐๔๒๕, ๐๓๗ ๒๒๐๔๒๕) ๑๔ หมู่ ๑๒ บ้านรัตนะ ๑ ถ.เทศบาล ๑๒ ตำบลสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว ๒๗๐๐๐	
๓๙.	เสื้อม่อฮ่อม	กลุ่มเสื้อม่อฮ่อมพระเพลิง นางสำฤทธิ โสภี (๐๕ ๐๐๗๐๕๕๐) ๗ หมู่ ๑ ตำบลพระเพลิง อำเภอเขา ฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว	www.thaitambon.com
๔๐.	ผลิตภัณฑ์จากผ้า	กลุ่มทอตะวัน นางสมจิตร รวมทรัพย์ (๐๖ ๓๔๑๑๒๔๐) ๑๔๑ หมู่ ๕ ตำบลวังน้ำเย็น อำเภอวัง น้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ๒๗๒๑๐	www.thaitambon.com
๔๑.	ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังชุมทอง นางบุญช่วย เกิดพงษ์ (๐๑ ๒๕๘๒๔๕๕) ๒๒๐ หมู่ ๕ ตำบลวังใหม่ กิ่งอำเภอวัง สมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว ๒๗๒๕๐	www.thaitambon.com
๔๒.	เฟอร์นิเจอร์ไม้	กลุ่มสร้างสรรค์ศิลปะดอกไม้-ดอกไม้ คุณร่วมฤทธิ์ พรหมจันทร์ (๐ ๗๐๘๓ ๖๘๘๔) ๕๕ หมู่ที่ ๓ บ้านนาดี ตำบลชัยมะกรูด อำเภอลองหาด จังหวัดสระแก้ว ๒๗๒๖๐	www.thaitambon.com
๔๓.	เฟอร์นิเจอร์ไม้	กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้บ้านวังวน คุณสมชาย เงินทอง (๐ ๑๗๒๖ ๒๐๕๑) ๕๑ หมู่ที่ ๔ บ้านวังวน ตำบลชัย มะกรูด อำเภอลองหาด จังหวัด สระแก้ว ๒๗๒๖๐	www.thaitambon.com
๔๔.	ศิลปหัตถกรรม	กลุ่มองค์กรสตรีศิลปหัตถกรรม	www.thaitambon.com

		นางรัชนี เพ็ชรธัญต์ (๐๖ ๘๔๐๑๘๔๓) ๑๖๖ หมู่ ๖ ตำบลโคกสูง กิ่งอำเภอ โคกสูง จังหวัดสระแก้ว ๒๕๑๒๐	
๔๕.	โคมไฟจากขวด	กลุ่มมิตรสัมพันธ์ - บริเวณด่าน คุณพิรพล อรัญวัฒนานนท์ (๐๓๗ ๒๒๓๔๘๐, ๐๑ ๐๐๑๑๕๒๑) ๘๕/๑๒ ถนนมิตรสัมพันธ์ ตำบลอรัญ ประเทศ อำเภออรัญประเทศ จังหวัด สระแก้ว ๒๕๑๒๐	www.thaitambon.com
๔๖.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก กระดาษสาชูปางพารา	กลุ่มทำขี้มดอกไม้ประดิษฐ์จาก กระดาษสาชูปางพารา นางศรีแพร ประจำเมือง (๐๕ ๒๔๖๔๕๘๘) ๕๓ หมู่ ๘ บ้านหนองแซ่ ตำบลท่าข้าม อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ๒๕๑๒๐	www.thaitambon.com
๔๗.	ผ้าไหมมัดหมี่	กลุ่มผ้าไหมทอมือบ้านใหม่ไทยพัฒนา นางบุญสี นาเก่า (๐๔๗ ๗๘๗๗๕๘) ๑๖๖ หมู่ ๖ บ้านใหม่ไทยพัฒนา ตำบล วัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัด สระแก้ว ๒๕๑๖๐	www.thaitambon.com
๔๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดิน หอมมณีวรรณ	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดินหอม มณีวรรณ นางมณี อวิสุ (๐๕ ๖๖๓๔๖๕๓) ๑๓๕ หมู่ ๔ ตำบลคลองหาด อำเภอ คลองหาด จังหวัดสระแก้ว ๒๕๑๖๐	www.thaitambon.com
๔๙.	จักสานตะกร้าด้วย ก้านมะพร้าว ดอกไม้ประดิษฐ์จากดิน ไทย	กลุ่มผู้ผลิตจักสานตะกร้าด้วย ก้านมะพร้าว และดอกไม้ประดิษฐ์ คุณศรันย์ชัยชล อยู่เอี่ยม (๐๑ ๕๔๕๖๕๓๘, ๐๑ ๕๕๒๓๒๓๔) ๒๓๕ หมู่ ๕ บ้านคลองไก่อ่ตอน ตำบล คลองไก่อ่ตอน อำเภอคลองหาด	www.thaitambon.com

		จังหวัดสระแก้ว ๒๗๒๖๐	
๕๐.	หมวกยางพารา	กลุ่มพัฒนาสตรีหมู่ ๕ นางไกรสร แก่นเจ็ก (๐๕ ๘๐๐๓๕๖๕) ๑๒ หมู่ ๕ บ้านคลองหาด ตำบลคลอง หาด อำเภอกลองหาด จังหวัดสระแก้ว ๒๗๒๖๐	www.thaitambon.com
๕๑.	ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าบ้านทับ ประดู่ นางปรำงค์ ศรีนคร (๐๗ ๑๓๒๒๗๑๕) ๑๓๕ หมู่ ๑๐ บ้านทับประดู่ ตำบลท่า เกวียน อำเภอวัฒนานคร จังหวัด สระแก้ว ๒๗๑๖๐	www.thaitambon.com
๕๒.	หัตถกรรมไม้	กลุ่มงานหัตถกรรมพื้นบ้าน (กรอบรูป ชายแดน) นายอ๊อด จันทรสข (๐๗ ๐๑๕๕๕๒๘, ๐๓๗ ๔๒๖๐๓๔) ๕๐ หมู่ ๑ บ้านหันทราย ตำบลหัน ทราย อำเภออรัญประเทศ จังหวัด สระแก้ว ๒๗๑๒๐	www.thaitambon.com
๕๓.	เฟอร์นิเจอร์ไม้สักทอง	กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้สักทองบ้านคลองวัง จิก คุณวินัย แจ่งโพธิ์นาค (๐ ๖๒๑๐ ๐๐๖๐) ๔๑ หมู่ที่ ๘ บ้านคลองวังจิก ตำบล ไทรเคี้ยว อำเภอกลองหาด จังหวัด สระแก้ว ๒๗๒๖๐	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ.สระบุรี จำนวน ๓๕ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	ผลิตภัณฑ์จากใบลาน	ศูนย์ส่งเสริมหัตถกรรมหมู่บ้านลานทอง คุณบานเย็น สอนดี (๐๑ ๘๕๒๖๓๕๔, ๐๕ ๖๘๐๔๕๘๑) ๑๑/๓ ม. ๑ บ้านท่าฤทธิ์ ต.วังม่วง อ.วังม่วง จ. สระบุรี ๑๘๒๒๐	www.thaitambon.com
๒.	หัตถกรรมจากผ้า	กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมือง คุณโสภา อินตาราม (๐๓๖ ๓๓๓๓๘๔ , ๐๖ ๓๔๔๕๓๔๔) ๗ หมู่ที่ ๔ บ้านท่าช้าง ตำบลท่าช้าง อำเภอเสนา ให้ จังหวัดสระบุรี ๑๘๑๖๐	www.thaitambon.com
๓.	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มอาชีพผลิตผ้าเช็ดเท้า ตำบลบางโคมค อำเภอบ้านหมือ จังหวัด สระบุรี ๑๘๑๓๐	www.thaitambon.com
๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ นางนงนุช สอนราช (๐๓๖-๓๒๒๑๗๑, ๐๑- ๒๕๔๔๒๐๘) ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๘๖ หมู่ที่ ๗ ตำบลพุดกว้าง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี	www.thaitambon.com
๕.	ผลิตภัณฑ์สมุนไพร	กลุ่มพัฒนาสตรีตำบลตะกุด นางบุญเต็ม แสงสวัสดิ์ (๐๓๖-๓๑๒๕๓๘) หมู่ที่ ๕ , หมู่ที่ ๔ , หมู่ที่ ๒ , หมู่ที่ ๖ และที่ทำ การศูนย์สาธิตการตลาด	www.thaitambon.com
๖.	ไข่เค็มดินจอมปลวก	กลุ่มทอผ้าโคกเชือก (๐๓๖-๒๔๕๗๖๑) ตำบลโคกเชือก อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี	www.thaitambon.com
๗.	ผ้าทอ	กลุ่มอาชีพเยาวชนแกะลายกระจก นายฉัตรมงคล แก้วใส (๐๓๖-๓๒๕๕๑๘) หมู่ที่ ๑-๑๐ ต.ห้วยทราย อ.หนองแค จ.สระบุรี	www.thaitambon.com
๘.	กระจกแกะลาย	กลุ่มเยาวชนเครื่องเป่าแก้ว ต.โคกแย้	

		คุณสุนทรี อินบุญมา,เอกอัมรินทร์ อินบุญมา (๐๓๖ ๓๐๕๑๗๔, ๐๑ ๕๐๗๒๒๗๖) ๔๓/๑ หมู่ ๕ บ้านหนองสมักร ต.สุวรรณศรี ต. โคกแย้ อ.หนองแค จ.สระบุรี ๑๘๒๓๐	www.thaitambon.com
๕.	สินค้าหัตถกรรมเครื่อง แก้ว	ผลิตของชำร่วย นางส้องศรี (๐๓๖-๓๓๔๐๗๖) หมู่ที่ ๔ ต.หน้าพระลาน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ. สระบุรี	www.thaitambon.com
๑๐.	มาลัยดินหอมมะลิ, การบูรหอม	กลุ่มผลิตภัณฑ์ครกหินตำบลดปากข้าวสาร นายบุญช่วย ชะมังกุล (๐๓๖ ๓๑๔๖๑๖, ๐๕ ๘๕๘๒๔๕๐, ๐๘๖๕๘๑๓) ๔๐/๑ หมู่ ๒ บ้านเขาโป่ง ต.ปากข้าวสาร อ. เมือง จ.สระบุรี ๑๘๐๐๐	www. thaitambon.com
๑๑.	ผลิตภัณฑ์จาก หินแกรนิต	กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง คุณสว่างจิตร มณีศิริ (๐๓๖-๓๐๗๒๒๐) ๑๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี	www. thaitambon.com
๑๒.	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ พื้นเมือง	กลุ่มทอผ้าไหมโคกสว่าง คุณมาลินี อามณี (๐๓๖ ๒๒๓๖๐๐, ๒๒๒๗๘๖, ๐๑ ๓๔๖๕๕๖๔) ๑๓/๑ ม.๑๐ บ้านหนองตาไทย ต.โคกสว่าง อ. เมือง จ.สระบุรี ๑๘๐๐๐	www. thaitambon.com
๑๓.	ผ้าไหมมัดหมี่	กลุ่มประดิษฐ์กรรมจากไม้ถั่ง นายจ้านงค์ เหล็กแก้ว (๐๑ ๕๘๒๓๔๕๐) ๑๐/๑ หมู่ ๘ ต.หนองควายไซ อ.หนองแซง จ. สระบุรี ๑๘๑๗๐	www. thaitambon.com
๑๔.	เฟอร์นิเจอร์จากไม้ถั่ง	กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้ก้านกล้วย นางสำเริง ดันติพิณกุล (๐๓๖-๒๑๓๕๓๗) ๒๒ ม.๑ บ้านหนองนกชุม ต.โคกสะอาด อ. หนองแซง จ.สระบุรี	www. thaitambon.com
๑๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ก้านกล้วย	กลุ่มผ้าทอคันตาล นางวงเดือน ยะกุล (๐๓๖ ๓๓๒๕๐๘,	www.thaitambon.com

		๓๓๒๑๒๔, ๐๖ ๑๒๘๕๒๑๕) ๒ หมู่ ๔ ต.ต้นตาล อ.เสนาให้ จ.สระบุรี ๑๘๑๖๐	
๑๖.	ผ้าทอพื้นบ้าน	กลุ่มอาชีพสตรีผลิตหมอนขิด นางจงกล บุญญา (๐๓๖-๓๓๔๒๘๕) หมู่ที่ ๓ ต.เขาวง อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี	www. thaitambon.com
๑๗.	หมอนขิด	กลุ่มแปรรูปน้ำผลไม้และสมุนไพร นางเอี่ยมพร กาพย์กระโทก ๐๓๖ ๓๔๑๘๖๔ หมู่ ๘ บ้านหนองระบัง ต.มิตรภาพ อ. มวกเหล็ก จ.สระบุรี ๑๘๑๘๐	www. thaitambon.com
๑๘.	แปรรูปน้ำผลไม้และ สมุนไพร	กลุ่มแปรรูปน้ำฝรั่งสด นางสาว จีรภา ไบกุลลาบ (๐๑-๖๖๕๕๕๕๓) บ้านเลขที่ ๓๑ บ้านห้วยนา ต.หนองหัวโพ อ. หนองแซง จ.สระบุรี	www. thaitambon.com
๑๙.	ผลิตภัณฑ์หินอ่อน	กลุ่มสตรีทอผ้าตำบลเขาหินพัฒนา คุณจำรัส พุกกา (๐๕ ๕๔๐๕๒๐๑) ๓๔ หมู่ที่ ๒ ตำบลเขาหินพัฒนา อำเภอเฉลิม พระเกียรติ จังหวัดสระบุรี	www. thaitambon.com
๒๐.	หัตถกรรมจากผ้า	กลุ่มอาชีพแปรรูปอาหาร(ปลาร้าสับ) นางทิพย์ แก้วประดับ (๐๓๖-๒๒๑๑๕๖) เลขที่ ๒๖๖ หมู่ที่ ๑ บ้านท่ามะปราง ต.ท่า มะปราง อ.แก่งคอย จ.สระบุรี ๑๘๑๑๐	www. thaitambon.com
๒๑.	เฟอร์นิเจอร์จากรากไม้ ,ของชำร่วย,หมวก ควาบอย	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพุดแก คุณนารีรัช อุทัยแสงสกุล (๐๖ ๓๑๑๐๘๓๖ , ๐๓๖ ๒๓๗๒๕๕) ๑๕/๔ หมู่ที่ ๑ บ้านพุดแก ตำบลพุดแก อำเภอ เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี	www. thaitambon.com
๒๒.	แปรรูปจากเศษผ้าใบ	กลุ่มอาชีพผลิตแปรรูปจากเศษผ้าใบ นายบุญลือ วันคาคุณ (๐๑-๕๑๖๔๕๐๔) ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๘ ต.ห้วยแห้ง อ.แก่ง คอย จ.สระบุรี	www. thaitambon.com
๒๓.	ผ้าทอพื้นเมือง	กลุ่มสตรีทอผ้า นางนาค มานะกุล (๐๓๖-๓๖๕๒๑๐)	www. thaitambon.com

		หมู่ที่ ๕ ตำบลห้วยบง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี	
๒๔.	ผ้าทอมัดหมี่บ้านตาล เลียน	กลุ่มทอผ้าบ้านตาลเลียน นางสาวบุญมาก วงษ์ษา (๐๓๖-๓๒๑๓๘๕) บ้านเลขที่ ๑๒/๒ หมู่ที่ ๕ บ้านตาลเลียน ตำบล หนองแก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี	www. thaitambon.com
๒๕.	ตะกร้าจากเส้น พลาสติกนิ่ม	กลุ่มอาชีพจักสานบ้านลำบัว นางพรรณี ศาวิสิทธิ์ (๐๕ ๕๑๐๒๒๐๒) ๖๕ หมู่ ๘ ตำบลหนองจรเข้ อำเภอหนองแก จังหวัดสระบุรี ๑๘๑๔๐	www. thaitambon.com
๒๖.	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มสตรีทอพรมเช็ดเท้า นางจำปา สงวนพรรค (๐๓๖-๓๗๐๐๘๑) หมู่ที่ ๓ ตำบลกุ่มหัก อำเภอหนองแก จังหวัด สระบุรี	www. thaitambon.com
๒๗.	กระเป๋านั่งเทียมสตรี	กลุ่มพัฒนาอาชีพทำกระเป๋านั่งสตรี นางทองถิ่น ธรรมมา (๐๑-๕๑๑-๓๑๘๔) หมู่ที่ ๓ ตำบลบัวลอย อำเภอหนองแก จังหวัด สระบุรี	www. thaitambon.com
๒๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ดินไทย-ญี่ปุ่น	กลุ่มแม่บ้านคลองน้ำส้ม นายประสิทธิ์ ม่วงจีบ (๐๑-๒๕๓๘๕๕๒) บ้านเลขที่ ๓๕/๑ หมู่ที่ ๕ ต.หนองโรง อ.หนอง แก จ.สระบุรี ๑๘๑๔๐	www. thaitambon.com
๒๙.	เทียนหอม	กลุ่มสตรีตำบลกุดนกเปล้า นางสุพรรณ คำพันธ์ (๐๓๖-๒๒๗๕๕๓) หมู่ที่ ๓ ตำบลกุดนกเปล้า อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี	www. thaitambon.com
๓๐.	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มอาชีพทอพรมเช็ดเท้า นางละม่อม อุดทะปา (๐๓๖-๓๓๗๓๗๗) บ้านเลขที่ ๒๔/๑ หมู่ที่ ๕ ต.หนองปลาหมอ อ. หนองแก จ.สระบุรี	www. thaitambon.com
๓๑.	ผลิตภัณฑ์จากเซรามิก	กลุ่มทำเซรามิก คุณณัฐนันท์ ศรีระษา (๐๑ ๖๕๔๕๕๗๑ , ๐๓๖	www. thaitambon.com

		๓๐๗๓๓๕) ๑/๑๕ หมู่ ๕ ตำบลหนองจิก อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ๑๘๒๓๐	
๓๒.	ผ้าทอเชิดเท้า	กลุ่มทอผ้าเชิดเท้า นางบุญเรือง บุญปรี (๐๕-๒๔๐๒๕๐๔) หมู่ที่ ๖ บ้านอุตะเถา ต.ม่วงหวาน อ.หนองแซง จ.สระบุรี	www. thaitambon.com
๓๓.	จักสานผลิตภัณฑ์ด้วย กระดาสมุดโทรศัพท์	กลุ่มสตรีจักสานด้วยกระดาสมุดโทรศัพท์ นางทองคำ สีนพานิช (๐๓๖-๒๔๕๓๒๗) บ้านเลขที่ ๖ หมู่ที่ ๕ ต.สองคอน อ.แก่งคอย จ. สระบุรี โทร ๐๓๖-๓๒๐๕๒๕	www. thaitambon.com
๓๔.	เสื่อถัก	กลุ่มสตรีถักเสื่อบ้านป่าไผ่ หมู่ที่ ๕ นางสุพิน ทองสุข (๐๕-๕๐๒๐๐๐๓) กลุ่มสตรีถักเสื่อตั้งอยู่เลขที่ ๕๕ หมู่ที่ ๕ ตำบล ชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี	www. thaitambon.com
๓๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดาวเรือง คุณจิระภา บุญประกอบ (๐๓๖ ๓๓๒๒๑๒ , ๐๕ ๕๐๒๓๑๖๐) ๖๕ หมู่ที่ ๖ บ้านโคก ตำบลดาวเรือง อำเภอ เมือง จังหวัดสระบุรี ๑๘๐๐๐	www. thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ.สิงห์บุรี จำนวน ๑๓ ข้อมูล

	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	ศาลพระภูมิ	กลุ่มอาชีพทำศาลพระภูมิตำบลพระงาม นายเอนก สว่างแจ้ง (๐๓๖-๕๕๘๑๘๗) หมู่ที่ ๔ ตำบลพระงาม อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ๑๖๑๒๐	www.thaitambon.com
๒.	เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาแม่น้ำน้อย (ไหสีหู) นายเทิดศักดิ์ บุญงาม (๐๕ ๕๐๕๕๐๔๒) ๓ หมู่ ๖ ตำบลเชิงกลัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ๑๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๓.	ผลิตภัณฑ์เป่าแก้ว	กลุ่มเป่าแก้ว นายอนุรักษ์ อ้วนน้อย ((๐๑) ๒๕๒- ๑๗๔๕) ๑๘/๑ หมู่ที่ ๘ ต.โพทะเล อ.ค่าย บางระจัน จ.สิงห์บุรี ๑๖๑๕๐	www.thaitambon.com
๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ผ้าใยบัว	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์แม่บ้านบางตาโหม นางจตุพร เทียนคำ (๐๓๖ ๕๓๓๒๕๒, ๐๑ ๓๘๕๘๐๖๔) ๖๔ หมู่ ๘ บ้านบางตาโหม ต.ท่างาม อ. อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี ๑๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๕.	ผลิตภัณฑ์ เครื่องปั้นดินเผา	กลุ่มผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาโรงเรียน บางระจัน อาจารย์กฤษณ์ ภูคำ (๐๑ ๒๕๓๗๓๘๘ , ๐๓๖ ๕๕๑๔๗๐) เลขที่ ๒๒/๖ หมู่ที่ ๓ ตำบลสิงห์ อำเภอ บางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ๑๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๖.	เครื่องจักสานบ้าน ระนาม	กลุ่มจักสานบ้านระนาม(สตรีสหกรณ์ บ้านระนาม) นางบัวลอย จันทร์พ่วง (๐๑ ๕๕๑๕๘๑๘ ๑๓๕ หมู่ ๖ ต.ชีน้ำร้าย อ.อินทร์บุรี จ. สิงห์บุรี ๑๖๑๑๐	www.thaitambon.com

๗.	น้ำผลไม้พร้อมดื่ม	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสิงห์พัฒนา นางศรีนวล แจ่มกระจ่าง (๐๓๖- ๕๕๑๓๒๐, ๐๕ ๕๔๐๘๕๖๔) ๘๐/๒ หมู่ ๓ ถ.สิงห์บุรี-บางระจัน ต. สิงห์ อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี ๑๖๑๓๐	www.thaitambon.com
๘.	ตะกร้า กระเป๋าบรรจุ ของขวัญ	กลุ่มจักสานโปประจักษ์ นางประกอบ อ่อนคำอ่างค์ (๐๓๖- ๕๒๑๓๓๒) ๑๔/๔ ม.๓ ต.โปประจักษ์ อ.ท่าช้าง จ. สิงห์บุรี ๑๖๑๔๐	www.thaitambon.com
๙.	เครื่องจักสาน พลาสติกทุกชนิด	กลุ่มจักสานพลาสติกบ้านห้วย นางพรทิพย์ แดงทอง (๐๓๖- ๕๘๒๐๓๐) ม.๗ ต.จั่วราช อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี	www.thaitambon.com
๑๐.	ผลิตภัณฑ์จักสาน หวาย	กลุ่มจักสานหวาย ต.คอทราย นายฉลอง เกตุสิทธิ์ (๐๕-๔๑๐๖๖๗๐, ๐๓๖ ๖๕๗๐๘๖๔) ๔๔/๓ หมู่ ๔ ต.คอทราย อ.ค่าย บางระจัน จ.สิงห์บุรี ๑๖๑๕๐	www.thaitambon.com
๑๑.	จักสานจากพลาสติก	กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านปากแรดตำบล ห้วยชัน นางจันทร์ทอง ทิพย์จ้อย (๐๕-๘๓๐๕๒๖๐) ม.๕ ต.ห้วยชัน อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี	www.thaitambon.com
๑๒.	ตะกร้าจักสาน พลาสติก	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลประศุก นางบุญช่วย บุญผาสุก (๐๓๖- ๕๘๒๐๐๒) ๔๘ม.๓ ต.ประศุก อ.อินทร์ บุรี จ.สิงห์บุรี ๑๖๑๑๐	www.thaitambon.com
๑๓.	ส้อมกลอบไก่ ส้อมจับปลา	กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านพักทัน นายยอม วิจารณ์ปรีชา (๐๑๗๕๗๑๓๗๓) ๖๒/๑ ม.๑๐ ต.พักทัน อ.บางระจัน จ. สิงห์บุรี ๑๖๑๓๐	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ.สุพรรณบุรี จำนวน ๖๖ ข้อมูล

	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	หน่อไม้ไผ่ตงแกะสลัก	กลุ่มอาชีพสตรีตำบลเขาพระ นางสุนันทา จงสมจิตต์ (๐๓๕-๕๗๘๐๔๔) ๑๘๒ หมู่ที่ ๕ บ้านท่าช้าง ต.เขาพระ อ.เดิม บางนางบวช จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๒๐	www.thaitambon.com
๒.	ผ้าฝ้ายทอด้วยกักระดุก	กลุ่มทอผ้าบ้านวัดเกาะ คุณ กาญจนา เจริญสุข (๐๓๕-๕๕๑๔๐๑, ๕๕๑๔๗๕, ๐๑-๘๘๐๓๗๗๐) ๓๔/๑ หมู่ ๕ บ้านวัดเกาะ ตำบลวังหว่า อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๑๔๐	www.thaitambon.com
๓.	จักสานผักตบชวา	กลุ่มจักสานผักตบชวา คุณพวงทอง เชื้อนใหญ่ ((๐๓๕) ๕๐๒-๔๑๑, (๐๑) ๕๔๓-๖๔๑๓) ๑๐๗ หมู่ ๒ ต.วังหว่า อ.ศรีประจันต์ จ. สุพรรณบุรี ๗๒๑๔๐	www.thaitambon.com
๔.	ไม้กวาดใบมะพร้าว	กลุ่มไม้กวาดใบมะพร้าว นายไพบุลย์ กล้ายอุบล (๐๓๕-๕๔๒๖๔๗) ๕๕ หมู่ ๔ ตำบลบ้านกุ่ม อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๕.	ผ้าทอพื้นเมืองไทย ทรงดำ	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำบ้านคอน มะนาว นางขวัญยืน ทองคอนจุย (๐๗ ๑๗๑๘๗๒๖, ๐๓๕ ๕๖๖๐๓๒) ๓๕ หมู่ ๒ บ้านคอนมะนาว ตำบลคอน มะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๑๑๐	www.thaitambon.com
๖.	จักสาน	กลุ่มจักสานเถาวัลย์ยอดแดง นางเรณู ยิ้มชวน (๐๓๕-๕๐๕๖๔๘) หมู่ที่ ๘ บ้านใหม่วังยาว ตำบลวังยาว อำเภอ	www.thaitambon.com

		ด้านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี	
๗.	เครื่องมือประมงน้ำจืด ทุกชนิด	กลุ่มประมงแปรรูป นายสำเริง อินทร์ปาน (๐๑-๘๐๖๗๑๕๐) ๖๓ ม.๕ บ้านคอนสงวน ต.บางพลับ อ.สอง พี่น้อง จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๘.	จักสานจากไม้ไผ่	กลุ่มอาชีพจักสานจากไม้ไผ่ นางทวิ สุกโค (๐๓๕-๕๔๓๗๕๒) ๒๐ หมู่ ๗ บ้านลาดตานวล ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๙.	อิฐบล็อก	กลุ่มทำอิฐบล็อก นายสะอาด ขาวกังจักร (๐๓๕-๕๕๕๒๐๓) บ้านเลขที่ ๒๑/๑ หมู่ที่ ๒ บ้านบางปลาหมอ ต.คอนกำยาน อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๐.	กลุ่มเพลงอีแซว พื้นบ้าน	กลุ่มเพลงอีแซวพื้นบ้าน นายบุญชู บุตรจันทร์ (๐๓๕-๕๔๓๑๓๗) หมู่ที่ ๒ บ้านบางปลาหมอ ต.คอนกำยาน อ. เมือง จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๑๑.	กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้า	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสตรีทอผ้า น.ส.อนงค์ แก้วชมร (๐๑-๕๓๒๘๕๕๗) เลขที่ ๖๑ ม.๔ ตำบลตะเภา ต.สนามคลี อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๒.	กลุ่มอาชีพตัดเย็บ กระเป๋าน้ำ	กลุ่มอาชีพตัดเย็บกระเป๋าน้ำ นายจำปา สุกแก้ว (๐๑-๕๓๒๘๕๕๗) เลขที่ ๒๗๒ หนองแซง ต.สนามคลี อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๑๓.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก ดินไทย ดินฟลาวเวอร์ เคล ดินญี่ปุ่น	ชุมชนเขาดินพัฒนา นายประยัด พระจางวาง (๐๓๕- ๕๕๗๑๐๓) ตั้งอยู่ในหมู่บ้านของตำบลสระแก้ว อำเภอ เมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๑๔.	เครื่องจักสานหวาย	กลุ่มจักสานหวายบ้านโพธิ์เขียว นางสุนันท์ หนูมุงกุญ (๐๑ ๘๕๖๑๓๖)	www.thaitambon.com

		๖๓ หมู่ที่ ๔ บ้านโพธิ์เขียว ต.ทับดีเหล็ก อ. เมืองฯ จ.สุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐	
๑๕.	ผ้าทอที่กระตุกหนอง सानแดร ไม้กวาดจาก ก้านมะพร้าว	กลุ่มผ้าทอบ้านหนองसानแดร นางสมหมาย ไทยศรี (๐๑ ๕๘๑๕๘๕๐,๐๖ ๐๕๑๔๒๔๘) ๒๑๖ หมู่ ๖ บ้านหนองसानแดรพัฒนา ต. ทะเลบก อ.ดอนเจดีย์ จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๗๐	www.thaitambon.com
๑๖.	ผ้าไหม	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านทุ่งแสม นางบุญช่วย กรอบไสสงค์ (๐๓๕ ๕๕๕๔๐๐) บ้านเลขที่ ๖๘๕ หมู่ที่ ๕ บ้านทุ่งแสม ต. หนองขาม อ.หนองหญ้าไซ จ.สุพรรณบุรี ๗๒๒๔๐	www.thaitambon.com
๑๗.	จักสานตะกร้าหวาย	กลุ่มจักสานตะกร้าหวาย นางฉวี สอนงาย (๐๓๕-๖๘๑๑๐๑) เลขที่ ๔๗/๑ หมู่ที่ ๒ บ้านทุ่งแฝก ต.วังลึก อ. สามชุก จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๑๘.	ไม้กวาด	กลุ่มทำไม้กวาด นายเลียง ธรรมเนียม (๐๓๕-๕๒๓๐๓๕) ต.สวนแตง อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๑๙.	เทียนหอม,เทียนกันยุง	กลุ่มผู้ผลิตเทียนหอม,เทียนกันยุง นางจำเนียร อินทร์สุข (๐๓๕-๕๓๕๔๒๗) หมู่ที่ ๒ บ้านหนองหลวง ต.หนองหญ้าไซ อ. หนองหญ้าไซ จ.สุพรรณบุรี ๗๒๒๔๐	www.thaitambon.com
๒๐.	ตะกร้าหวายหรือ ผลิตภัณฑ์จากหวาย	กลุ่มอาชีพจักสานลานหวาย นางสาวทองสุข คิวหา (๐๑ ๒๕๓๒๒๓๕) บ้านสระด่าน หมู่ที่ ๕ ต.หนองสาหร่าย อ. ดอนเจดีย์ จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๗๐	www.thaitambon.com
๒๑.	ผ้าทอพื้นบ้าน	กลุ่มทอผ้าโบราณ นางเข็มทอง กาพักดี (๐๓๕ ๕๗๕๗๘๒, ๐๕ ๐๘๐๗๔๐๒) ๓๒ หมู่ ๓ บ้านหนองปอ ต.หนองกระทุ่ม อ.	www.thaitambon.com

		เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๒๐	
๒๒.	กรอบรูปวิทยาศาสตร์	กลุ่มสตรีทำกรอบรูปวิทยาศาสตร์ นางบุญชู มีศรี (๐๓๕๕๕๔๔๒๗) เลขที่ ๕๓/๑ หมู่ที่ ๔ ต.คอนปูลู อ.ศรี ประจันต์ จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๒๓.	ปักกลดผ้า	กลุ่มปักกลดผ้า นางราตรี จันทร์ สุวรรณ (๐๑-๗๐๕๑๑๔๔) บ้านเลขที่ ๖๒ หมู่ที่ ๒ บ้านคอนไร่ ต.หนอง สะเคา อ.สามชุก จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๓๐	www.thaitambon.com
๒๔.	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้า นายทุเรียน กาฬภักดี (๐๗ ๐๑๖๒๘๕๑) ๒๐๒ หมู่ ๓ บ้านทุ่งนาดี ตำบลแจงงาม อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๒๔๐	www.thaitambon.com
๒๕.	ผลิตภัณฑ์จากปูนปลาสเตอร์	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากปูนปลาสเตอร์ นางดวงเพ็ญ เหมรี (๐๑-๗๑๖๖๕๓๗) เลขที่ ๑๓๓ หมู่ที่ ๘ ตำบลสระกระโจม อ. คอนเจดีย์ จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๗๐	www.thaitambon.com
๒๖.	เฟอร์นิเจอร์จากคางคาล	กลุ่มเฟอร์นิเจอร์จากคางคาล นายจำลอง จำปานิล (๐๓๕-๕๓๕๔๔๒๗) ๗๑/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลสระกระโจม อำเภอกอน เจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๑๗๐	www.thaitambon.com
๒๗.	ไม้กวาดใบมะพร้าวและก้านมะพร้าว	กลุ่มทำไม้กวาดใบมะพร้าวและก้านมะพร้าว นายสนั่น หอมไม้วาช (๐๑-๘๓๖๘๘๕๓) ๑๐๗ หมู่ที่ ๒ ต.สระกระโจม อ.คอนเจดีย์ จ. สุพรรณบุรี ๗๒๑๗๐	www.thaitambon.com
๒๘.	เครื่องเบญจรงค์	กลุ่มเครื่องเบญจรงค์ นางสาวกรรณิการ์ วุฒิรักษ์ชัยนันท์ (๐๓๕- ๔๒๗๑๘๗) ๕๔๓/๓ หมู่ที่ ๓ ต.สระกระโจม อ.คอนเจดีย์ จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๗๐	www.thaitambon.com
๒๙.	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มอาชีพทำไม้กวาดดอกหญ้า	

		นายสังเกตุการณ์ แก้วเรือง (๐๓๕-๕๓๕๔๒๗, ๐๓๕-๔๑๑๘๖) บ้านเลขที่ ๕๕ หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองสำโรง ตำบลหนองหญ้าไซ อ.หนองหญ้าไซ จ.สุพรรณบุรี ๗๒๒๔๐	www.thaitambon.com
๓๐.	ที่นอน	กลุ่มแม่บ้านไผ่มั่ง (๐๓๕-๕๓๕๔๒๗) บ้านเลขที่ ๒๖ หมู่ที่ ๔ ต.วังน้ำเย็น อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๕๐	www.thaitambon.com
๓๑.	กระถางต้นไม้	กลุ่มทำกระถางต้นไม้ นางดวงใจ พิจารย์ (๐๓๕-๓๕๓๔๒๗) บ้านเลขที่ ๑๘/๑ หมู่ที่ ๖ วังน้ำเย็น อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๓๒.	การแสดงเพลงพื้นบ้าน	กลุ่มเพลงพื้นบ้าน นางสำเนียง ชาวปลายนา (๐๑-๕๕๕๖๒๖๒) บ้านเลขที่ ๗๗/๑ หมู่ ๕ ต.วังน้ำซับ อ.ศรีประจันต์ จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๓๓.	ปักผ้าคันมือ	กลุ่มปักผ้าคันมือ (U-THONG QUILTS) คุณมนตรี ศรีเหรา (๐๑ ๘๐๔๑๕๓๕, ๐๓๕ ๕๕๑๓๐๐) ๑๔๒ หมู่ ๓ ต.กระเจียน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๔.	หัตถกรรมรากไม้	กลุ่มหัตถกรรมรากไม้ นายประยุทธ์ คำปาน (๐๓๕-๕๓๕๔๒๗) บ้านเลขที่ ๔๘๓/๑ หมู่ที่ ๔ ต.กระเสียว อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๓๕.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากรังไหม	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากรังไหม นางทองปาน สุวรรณศิริ (๐๓๕-๕๒๕๐๑๖) บ้านเลขที่ ๑๑๗/๑ ม.๒ ต.วังคัน อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๓๖.	หมอนไม้ไผ่ตกแต่งสลัก	กลุ่มสตรีแม่บ้านหมู่ที่ ๗ นางประคอง หยกอำนวยชัย (๐๓๕	www.thaitambon.com

		๕๐๘๕๕๓) เลขที่ ๔๕/๑ หมู่ที่ ๗ บ้านท่าม่วง ต.เขาพระ อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๒๐	
๓๗.	ผ้าทอบ้านทุ่ง	กลุ่มทอผ้าบ้านทุ่ง นางทองอ่อน บาลนคร (๐๓๕-๕๓๕๔๒๗) บ้านเลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๔ บ้านทุ่ง อ.ด่านช้าง จ. สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๓๘.	ผ้าทอมัดหมี่ไหม ประดิษฐ์	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำและแปรรูป ผลิตภัณฑ์ นางหลอด ทองเชื้อ (๐๓๕ ๕๕๑๖๖๘, ๐๓๕ ๕๘๑๑๐๖) ๒๕ หมู่ที่ ๔ ต.คอนมะเกลือ อ.อุทุมพร จ. สุพรรณบุรี ๗๒๑๖๐	www.thaitambon.com
๓๙.	ผ้าทอมัดหมี่	กลุ่มทอผ้ากึ่งกระตุก นางจาม สระเสียงคี (๐๓๕-๔๒๑๐๗๒) เลขที่ ๖๑ หมู่ที่ ๘ บ้านขามใต้ ต.พลับ พลาไชย อ.อุทุมพร จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๔๐.	ผ้าทอมัดหมี่	กลุ่มผ้าทอบ้านทุ่งคินคำ (๐๓๕-๕๓๕๔๒๗) หมู่ที่ ๔ ต.บ้านไช้ อ.อุทุมพร จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๔๑.	ดอกไม้ดินหอม	กลุ่มอาชีพดอกไม้ดินหอม (๐๓๕-๕๓๕๔๒๗) ต.จรเข้มใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๔๒.	ผ้าโสร่งไหมประดิษฐ์ มุ้ง	กลุ่มส่งเสริมอาชีพพื้นบ้าน นางปิง มาตรศรี (๐๓๕-๔๒๑๒๐๕) บ้านเลขที่ ๑๖ หมู่ที่ ๓ ต.คอนคา อ.อุทุมพร จ. สุพรรณบุรี ๗๒๑๖๐	www.thaitambon.com
๔๓.	ศิลปะจากไม้ไผ่	กลุ่มศิลปะไม้ไผ่ คุณ แสงดาว ชุนดี (๐๖ ๘๘๗๘๓๒๕ , ๐๕ ๕๘๓๕๕๕๒) เลขที่ ๘๕ หมู่ ๑๐ ตำบลโคกคราม อำเภอบาง ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๑๕๐	www.thaitambon.com

๔๔.	เครื่องปั้นดินเผาพื้นท์ หุ้มจักสานผักตบชวา, กล่อง	กลุ่มศิลปหัตถกรรมบ้านธรรมกุล คุณยุพดี ชูแก้ว (๐๓๕ ๔๐๘ ๔๐๐, ๐๕ ๘๑๗๗๕๖) ๖๐ หมู่ ๕ บ้านพิหารแดง ต.พิหารแดง อ. เมือง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐	www.thaitambon.com
๔๕.	ผลิตภัณฑ์กระเป๋จาก ผ้า	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมือง คุณเขวเรศ พรายอินทร์ (๐๓๕ ๕๖๖๑๕๕ , ๐๑ ๘๕๗๒๗๑๕) เลขที่ ๑๑๐ หมู่ที่ ๑ ถนนมาลัยแมน ตำบลทุ่ง คอก อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๑๑๐	www.thaitambon.com
๔๖.	จักสานผักตบชวา	นางวันเพ็ญ คล้ายน้ำ (๐๓๕-๔๒๓๑๐๑) ที่ ๕ บ้านบึง ต.บ้านโพธิ์ อ.เมืองฯ จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๔๗.	ผลิตภัณฑ์จากเส้นใย ผักตบชวา	นาง สมนึก บัวหลวง ((๐๓๕) ๕๒๓-๔๕๕) หมู่ที่ ๑ บ้านสามเอก ตำบลโคกช้าง อำเภอ เดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๑๒๐	www.thaitambon.com
๔๘.	ผลิตภัณฑ์ผักตบชวา บ้านห้วยหวาย	นางหอมกรุ่น มั่นปาน ((๐๑) ๔๕๔-๐๔๒๗) ๒๗ หมู่ ๒ ศาลาร่วมใจ ต.โคกช้าง อำเภอ เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๔๙.	ตะกร้าจักสานจากเส้น ผักตบชวา	นางประไพ จันทรรักษ์ (๐๑-๔๓๔๒๒๑๓) หมู่ ๑๒ บ้านกรอกตาโพธิ์ ต.หัวเขา อ.เดิม บางนางบวช จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๕๐.	แห	นางพิมพ์ สระคำ (๐๓๕-๕๗๘๘๗๘) ๕๐/๑ หมู่ที่ ๑ บ้านป่าสะแก ต.ป่าสะแก อ. เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๕๑.	จักสานผักตบชวา	นางเอียง จำปาเล็ก (๐๓๕ ๕๕๑๓๗๐, ๐๑ ๕๘๑๘๔๖๐) ๒๕ หมู่ที่ ๒ บ้านท่าแร่ ตำบลคอนเจดีย์ อำเภอคอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๑๗๐	www.thaitambon.com
๕๒.	เครื่องจักสานไม้ไผ่- หวาย	นางปิ่น เป็นใจช่วย (๐๓๕ ๕๘๗๖๘๔, ๐๑ ๗๐๕๗๖๕๘)	www.thaitambon.com

		๔ หมู่ ๓ บ้านโพธิ์ศรี ต.บางปลาหมอ อ.บางปลาหมอ จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๕๐	
๕๓.	ผ้าวน ผ้าห่มจากเศษผ้า	นางบุปผา เกตุสาย (๐๓๕-๕๕๕๓๒๘) ๑๖๕ หมู่ที่ ๖ ต.สระยายโสม อ.อุทุมพร จ. สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๕๔.	ดอกไม้ใบบัว	นางสารภี มยุรากร () ๔๖๕ หมู่ ๑๐ ต.ทุ่งคอก อ.สองพี่น้อง จ. สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๕๕.	ผ้าทอโบราณ จก ชิด	นางสมจิตร ภาเรือง (๐๕ ๕๒๖๒๘๖๔) เลขที่ ๒๕/๑ หมู่ที่ ๕ บ้านทุ่งก้านเหลือง ตำบลป่าสะแก อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๑๒๐	www.thaitambon.com
๕๖.	โต๊ะหินขัด	นายสมบัติ สมิตานนท์ (๐๑-๘๘๐๔๔๒๔) เลขที่ ๒๘/๓ บ้านคอนหัวฝ้าย หมู่ที่ ๑ ต. ศาลาขาว อ.เมืองฯ จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๕๗.	เตาเศรษฐกิจ	นายเพ็ญ แจ่มโพธิ์ (๐๓๕-๕๕๕๒๕๖, ๐๑- ๓๐๔๘๖๑๗) เลขที่ ๑๐๘ บ้านคอนแวง หมู่ที่ ๘ ต.ศาลา ขาว อ.เมืองฯ จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๕๘.	หล่อรูปพระ (ปูน)	น.ส.นันทา แจ่มโพธิ์ () เลขที่ ๕๓ หมู่ที่ ๖ บ้านเกาะวังเพลง ต.ศาลา ขาว อ.เมืองฯ จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๕๙.	พวงมาลัยพลาสติก	นางบังอร จิมนาค (๐๓๕-๕๕๕๖๒๕) เลขที่ ๓๐๑/๑ หมู่ที่ ๖ บ้านเกาะวังเพลง ต. ศาลาขาว อ.เมืองฯ จ.สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๖๐.	พวงมาลัยดอกไม้สด	นางมาลี ธรรมจะดี (๐๓๕-๔๒๕๒๒๘) ๒๒๐/๒ หมู่ ๖ ต.ย่านยาว อ.สามชุก จ. สุพรรณบุรี	www.thaitambon.com
๖๑.	ผ้าฝ้ายทอพื้นเมือง	นางสะอาด แห้วหาญ (๐๓๕-๕๒๔๓๘๘) ๘๗ หมู่ ๔ บ้านหนองแวง ต.ไร่รถ อ.ดอน เจดีย์ จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๗๐	www.thaitambon.com
๖๒.	ผลิตภัณฑ์แปรรูปจาก	นายบุญมา ปิ่นกระจัน (๐๓๕-๔๒๑๔๘๔, ๐๓๕-๔๒๑๔๘๕, ๐๓๕-๔๒๑๔๘๖, ๐๓๕-๔๒๑๔๘๗, ๐๓๕-๔๒๑๔๘๘, ๐๓๕-๔๒๑๔๘๙, ๐๓๕-๔๒๑๔๙๐, ๐๓๕-๔๒๑๔๙๑, ๐๓๕-๔๒๑๔๙๒, ๐๓๕-๔๒๑๔๙๓, ๐๓๕-๔๒๑๔๙๔, ๐๓๕-๔๒๑๔๙๕, ๐๓๕-๔๒๑๔๙๖, ๐๓๕-๔๒๑๔๙๗, ๐๓๕-๔๒๑๔๙๘, ๐๓๕-๔๒๑๔๙๙, ๐๓๕-๔๒๑๕๐๐, ๐๓๕-๔๒๑๕๐๑, ๐๓๕-๔๒๑๕๐๒, ๐๓๕-๔๒๑๕๐๓, ๐๓๕-๔๒๑๕๐๔, ๐๓๕-๔๒๑๕๐๕, ๐๓๕-๔๒๑๕๐๖, ๐๓๕-๔๒๑๕๐๗, ๐๓๕-๔๒๑๕๐๘, ๐๓๕-๔๒๑๕๐๙, ๐๓๕-๔๒๑๕๑๐, ๐๓๕-๔๒๑๕๑๑, ๐๓๕-๔๒๑๕๑๒, ๐๓๕-๔๒๑๕๑๓, ๐๓๕-๔๒๑๕๑๔, ๐๓๕-๔๒๑๕๑๕, ๐๓๕-๔๒๑๕๑๖, ๐๓๕-๔๒๑๕๑๗, ๐๓๕-๔๒๑๕๑๘, ๐๓๕-๔๒๑๕๑๙, ๐๓๕-๔๒๑๕๒๐, ๐๓๕-๔๒๑๕๒๑, ๐๓๕-๔๒๑๕๒๒, ๐๓๕-๔๒๑๕๒๓, ๐๓๕-๔๒๑๕๒๔, ๐๓๕-๔๒๑๕๒๕, ๐๓๕-๔๒๑๕๒๖, ๐๓๕-๔๒๑๕๒๗, ๐๓๕-๔๒๑๕๒๘, ๐๓๕-๔๒๑๕๒๙, ๐๓๕-๔๒๑๕๓๐, ๐๓๕-๔๒๑๕๓๑, ๐๓๕-๔๒๑๕๓๒, ๐๓๕-๔๒๑๕๓๓, ๐๓๕-๔๒๑๕๓๔, ๐๓๕-๔๒๑๕๓๕, ๐๓๕-๔๒๑๕๓๖, ๐๓๕-๔๒๑๕๓๗, ๐๓๕-๔๒๑๕๓๘, ๐๓๕-๔๒๑๕๓๙, ๐๓๕-๔๒๑๕๔๐, ๐๓๕-๔๒๑๕๔๑, ๐๓๕-๔๒๑๕๔๒, ๐๓๕-๔๒๑๕๔๓, ๐๓๕-๔๒๑๕๔๔, ๐๓๕-๔๒๑๕๔๕, ๐๓๕-๔๒๑๕๔๖, ๐๓๕-๔๒๑๕๔๗, ๐๓๕-๔๒๑๕๔๘, ๐๓๕-๔๒๑๕๔๙, ๐๓๕-๔๒๑๕๕๐, ๐๓๕-๔๒๑๕๕๑, ๐๓๕-๔๒๑๕๕๒, ๐๓๕-๔๒๑๕๕๓, ๐๓๕-๔๒๑๕๕๔, ๐๓๕-๔๒๑๕๕๕, ๐๓๕-๔๒๑๕๕๖, ๐๓๕-๔๒๑๕๕๗, ๐๓๕-๔๒๑๕๕๘, ๐๓๕-๔๒๑๕๕๙, ๐๓๕-๔๒๑๕๖๐, ๐๓๕-๔๒๑๕๖๑, ๐๓๕-๔๒๑๕๖๒, ๐๓๕-๔๒๑๕๖๓, ๐๓๕-๔๒๑๕๖๔, ๐๓๕-๔๒๑๕๖๕, ๐๓๕-๔๒๑๕๖๖, ๐๓๕-๔๒๑๕๖๗, ๐๓๕-๔๒๑๕๖๘, ๐๓๕-๔๒๑๕๖๙, ๐๓๕-๔๒๑๕๗๐, ๐๓๕-๔๒๑๕๗๑, ๐๓๕-๔๒๑๕๗๒, ๐๓๕-๔๒๑๕๗๓, ๐๓๕-๔๒๑๕๗๔, ๐๓๕-๔๒๑๕๗๕, ๐๓๕-๔๒๑๕๗๖, ๐๓๕-๔๒๑๕๗๗, ๐๓๕-๔๒๑๕๗๘, ๐๓๕-๔๒๑๕๗๙, ๐๓๕-๔๒๑๕๘๐, ๐๓๕-๔๒๑๕๘๑, ๐๓๕-๔๒๑๕๘๒, ๐๓๕-๔๒๑๕๘๓, ๐๓๕-๔๒๑๕๘๔, ๐๓๕-๔๒๑๕๘๕, ๐๓๕-๔๒๑๕๘๖, ๐๓๕-๔๒๑๕๘๗, ๐๓๕-๔๒๑๕๘๘, ๐๓๕-๔๒๑๕๘๙, ๐๓๕-๔๒๑๕๙๐, ๐๓๕-๔๒๑๕๙๑, ๐๓๕-๔๒๑๕๙๒, ๐๓๕-๔๒๑๕๙๓, ๐๓๕-๔๒๑๕๙๔, ๐๓๕-๔๒๑๕๙๕, ๐๓๕-๔๒๑๕๙๖, ๐๓๕-๔๒๑๕๙๗, ๐๓๕-๔๒๑๕๙๘, ๐๓๕-๔๒๑๕๙๙, ๐๓๕-๔๒๑๖๐๐, ๐๓๕-๔๒๑๖๐๑, ๐๓๕-๔๒๑๖๐๒, ๐๓๕-๔๒๑๖๐๓, ๐๓๕-๔๒๑๖๐๔, ๐๓๕-๔๒๑๖๐๕, ๐๓๕-๔๒๑๖๐๖, ๐๓๕-๔๒๑๖๐๗, ๐๓๕-๔๒๑๖๐๘, ๐๓๕-๔๒๑๖๐๙, ๐๓๕-๔๒๑๖๑๐, ๐๓๕-๔๒๑๖๑๑, ๐๓๕-๔๒๑๖๑๒, ๐๓๕-๔๒๑๖๑๓, ๐๓๕-๔๒๑๖๑๔, ๐๓๕-๔๒๑๖๑๕, ๐๓๕-๔๒๑๖๑๖, ๐๓๕-๔๒๑๖๑๗, ๐๓๕-๔๒๑๖๑๘, ๐๓๕-๔๒๑๖๑๙, ๐๓๕-๔๒๑๖๒๐, ๐๓๕-๔๒๑๖๒๑, ๐๓๕-๔๒๑๖๒๒, ๐๓๕-๔๒๑๖๒๓, ๐๓๕-๔๒๑๖๒๔, ๐๓๕-๔๒๑๖๒๕, ๐๓๕-๔๒๑๖๒๖, ๐๓๕-๔๒๑๖๒๗, ๐๓๕-๔๒๑๖๒๘, ๐๓๕-๔๒๑๖๒๙, ๐๓๕-๔๒๑๖๓๐, ๐๓๕-๔๒๑๖๓๑, ๐๓๕-๔๒๑๖๓๒, ๐๓๕-๔๒๑๖๓๓, ๐๓๕-๔๒๑๖๓๔, ๐๓๕-๔๒๑๖๓๕, ๐๓๕-๔๒๑๖๓๖, ๐๓๕-๔๒๑๖๓๗, ๐๓๕-๔๒๑๖๓๘, ๐๓๕-๔๒๑๖๓๙, ๐๓๕-๔๒๑๖๔๐, ๐๓๕-๔๒๑๖๔๑, ๐๓๕-๔๒๑๖๔๒, ๐๓๕-๔๒๑๖๔๓, ๐๓๕-๔๒๑๖๔๔, ๐๓๕-๔๒๑๖๔๕, ๐๓๕-๔๒๑๖๔๖, ๐๓๕-๔๒๑๖๔๗, ๐๓๕-๔๒๑๖๔๘, ๐๓๕-๔๒๑๖๔๙, ๐๓๕-๔๒๑๖๕๐, ๐๓๕-๔๒๑๖๕๑, ๐๓๕-๔๒๑๖๕๒, ๐๓๕-๔๒๑๖๕๓, ๐๓๕-๔๒๑๖๕๔, ๐๓๕-๔๒๑๖๕๕, ๐๓๕-๔๒๑๖๕๖, ๐๓๕-๔๒๑๖๕๗, ๐๓๕-๔๒๑๖๕๘, ๐๓๕-๔๒๑๖๕๙, ๐๓๕-๔๒๑๖๖๐, ๐๓๕-๔๒๑๖๖๑, ๐๓๕-๔๒๑๖๖๒, ๐๓๕-๔๒๑๖๖๓, ๐๓๕-๔๒๑๖๖๔, ๐๓๕-๔๒๑๖๖๕, ๐๓๕-๔๒๑๖๖๖, ๐๓๕-๔๒๑๖๖๗, ๐๓๕-๔๒๑๖๖๘, ๐๓๕-๔๒๑๖๖๙, ๐๓๕-๔๒๑๖๗๐, ๐๓๕-๔๒๑๖๗๑, ๐๓๕-๔๒๑๖๗๒, ๐๓๕-๔๒๑๖๗๓, ๐๓๕-๔๒๑๖๗๔, ๐๓๕-๔๒๑๖๗๕, ๐๓๕-๔๒๑๖๗๖, ๐๓๕-๔๒๑๖๗๗, ๐๓๕-๔๒๑๖๗๘, ๐๓๕-๔๒๑๖๗๙, ๐๓๕-๔๒๑๖๘๐, ๐๓๕-๔๒๑๖๘๑, ๐๓๕-๔๒๑๖๘๒, ๐๓๕-๔๒๑๖๘๓, ๐๓๕-๔๒๑๖๘๔, ๐๓๕-๔๒๑๖๘๕, ๐๓๕-๔๒๑๖๘๖, ๐๓๕-๔๒๑๖๘๗, ๐๓๕-๔๒๑๖๘๘, ๐๓๕-๔๒๑๖๘๙, ๐๓๕-๔๒๑๖๙๐, ๐๓๕-๔๒๑๖๙๑, ๐๓๕-๔๒๑๖๙๒, ๐๓๕-๔๒๑๖๙๓, ๐๓๕-๔๒๑๖๙๔, ๐๓๕-๔๒๑๖๙๕, ๐๓๕-๔๒๑๖๙๖, ๐๓๕-๔๒๑๖๙๗, ๐๓๕-๔๒๑๖๙๘, ๐๓๕-๔๒๑๖๙๙, ๐๓๕-๔๒๑๗๐๐, ๐๓๕-๔๒๑๗๐๑, ๐๓๕-๔๒๑๗๐๒, ๐๓๕-๔๒๑๗๐๓, ๐๓๕-๔๒๑๗๐๔, ๐๓๕-๔๒๑๗๐๕, ๐๓๕-๔๒๑๗๐๖, ๐๓๕-๔๒๑๗๐๗, ๐๓๕-๔๒๑๗๐๘, ๐๓๕-๔๒๑๗๐๙, ๐๓๕-๔๒๑๗๑๐, ๐๓๕-๔๒๑๗๑๑, ๐๓๕-๔๒๑๗๑๒, ๐๓๕-๔๒๑๗๑๓, ๐๓๕-๔๒๑๗๑๔, ๐๓๕-๔๒๑๗๑๕, ๐๓๕-๔๒๑๗๑๖, ๐๓๕-๔๒๑๗๑๗, ๐๓๕-๔๒๑๗๑๘, ๐๓๕-๔๒๑๗๑๙, ๐๓๕-๔๒๑๗๒๐, ๐๓๕-๔๒๑๗๒๑, ๐๓๕-๔๒๑๗๒๒, ๐๓๕-๔๒๑๗๒๓, ๐๓๕-๔๒๑๗๒๔, ๐๓๕-๔๒๑๗๒๕, ๐๓๕-๔๒๑๗๒๖, ๐๓๕-๔๒๑๗๒๗, ๐๓๕-๔๒๑๗๒๘, ๐๓๕-๔๒๑๗๒๙, ๐๓๕-๔๒๑๗๓๐, ๐๓๕-๔๒๑๗๓๑, ๐๓๕-๔๒๑๗๓๒, ๐๓๕-๔๒๑๗๓๓, ๐๓๕-๔๒๑๗๓๔, ๐๓๕-๔๒๑๗๓๕, ๐๓๕-๔๒๑๗๓๖, ๐๓๕-๔๒๑๗๓๗, ๐๓๕-๔๒๑๗๓๘, ๐๓๕-๔๒๑๗๓๙, ๐๓๕-๔๒๑๗๔๐, ๐๓๕-๔๒๑๗๔๑, ๐๓๕-๔๒๑๗๔๒, ๐๓๕-๔๒๑๗๔๓, ๐๓๕-๔๒๑๗๔๔, ๐๓๕-๔๒๑๗๔๕, ๐๓๕-๔๒๑๗๔๖, ๐๓๕-๔๒๑๗๔๗, ๐๓๕-๔๒๑๗๔๘, ๐๓๕-๔๒๑๗๔๙, ๐๓๕-๔๒๑๗๕๐, ๐๓๕-๔๒๑๗๕๑, ๐๓๕-๔๒๑๗๕๒, ๐๓๕-๔๒๑๗๕๓, ๐๓๕-๔๒๑๗๕๔, ๐๓๕-๔๒๑๗๕๕, ๐๓๕-๔๒๑๗๕๖, ๐๓๕-๔๒๑๗๕๗, ๐๓๕-๔๒๑๗๕๘, ๐๓๕-๔๒๑๗๕๙, ๐๓๕-๔๒๑๗๖๐, ๐๓๕-๔๒๑๗๖๑, ๐๓๕-๔๒๑๗๖๒, ๐๓๕-๔๒๑๗๖๓, ๐๓๕-๔๒๑๗๖๔, ๐๓๕-๔๒๑๗๖๕, ๐๓๕-๔๒๑๗๖๖, ๐๓๕-๔๒๑๗๖๗, ๐๓๕-๔๒๑๗๖๘, ๐๓๕-๔๒๑๗๖๙, ๐๓๕-๔๒๑๗๗๐, ๐๓๕-๔๒๑๗๗๑, ๐๓๕-๔๒๑๗๗๒, ๐๓๕-๔๒๑๗๗๓, ๐๓๕-๔๒๑๗๗๔, ๐๓๕-๔๒๑๗๗๕, ๐๓๕-๔๒๑๗๗๖, ๐๓๕-๔๒๑๗๗๗, ๐๓๕-๔๒๑๗๗๘, ๐๓๕-๔๒๑๗๗๙, ๐๓๕-๔๒๑๗๘๐, ๐๓๕-๔๒๑๗๘๑, ๐๓๕-๔๒๑๗๘๒, ๐๓๕-๔๒๑๗๘๓, ๐๓๕-๔๒๑๗๘๔, ๐๓๕-๔๒๑๗๘๕, ๐๓๕-๔๒๑๗๘๖, ๐๓๕-๔๒๑๗๘๗, ๐๓๕-๔๒๑๗๘๘, ๐๓๕-๔๒๑๗๘๙, ๐๓๕-๔๒๑๗๙๐, ๐๓๕-๔๒๑๗๙๑, ๐๓๕-๔๒๑๗๙๒, ๐๓๕-๔๒๑๗๙๓, ๐๓๕-๔๒๑๗๙๔, ๐๓๕-๔๒๑๗๙๕, ๐๓๕-๔๒๑๗๙๖, ๐๓๕-๔๒๑๗๙๗, ๐๓๕-๔๒๑๗๙๘, ๐๓๕-๔๒๑๗๙๙, ๐๓๕-๔๒๑๘๐๐, ๐๓๕-๔๒๑๘๐๑, ๐๓๕-๔๒๑๘๐๒, ๐๓๕-๔๒๑๘๐๓, ๐๓๕-๔๒๑๘๐๔, ๐๓๕-๔๒๑๘๐๕, ๐๓๕-๔๒๑๘๐๖, ๐๓๕-๔๒๑๘๐๗, ๐๓๕-๔๒๑๘๐๘, ๐๓๕-๔๒๑๘๐๙, ๐๓๕-๔๒๑๘๑๐, ๐๓๕-๔๒๑๘๑๑, ๐๓๕-๔๒๑๘๑๒, ๐๓๕-๔๒๑๘๑๓, ๐๓๕-๔๒๑๘๑๔, ๐๓๕-๔๒๑๘๑๕, ๐๓๕-๔๒๑๘๑๖, ๐๓๕-๔๒๑๘๑๗, ๐๓๕-๔๒๑๘๑๘, ๐๓๕-๔๒๑๘๑๙, ๐๓๕-๔๒๑๘๒๐, ๐๓๕-๔๒๑๘๒๑, ๐๓๕-๔๒๑๘๒๒, ๐๓๕-๔๒๑๘๒๓, ๐๓๕-๔๒๑๘๒๔, ๐๓๕-๔๒๑๘๒๕, ๐๓๕-๔๒๑๘๒๖, ๐๓๕-๔๒๑๘๒๗, ๐๓๕-๔๒๑๘๒๘, ๐๓๕-๔๒๑๘๒๙, ๐๓๕-๔๒๑๘๓๐, ๐๓๕-๔๒๑๘๓๑, ๐๓๕-๔๒๑๘๓๒, ๐๓๕-๔๒๑๘๓๓, ๐๓๕-๔๒๑๘๓๔, ๐๓๕-๔๒๑๘๓๕, ๐๓๕-๔๒๑๘๓๖, ๐๓๕-๔๒๑๘๓๗, ๐๓๕-๔๒๑๘๓๘, ๐๓๕-๔๒๑๘๓๙, ๐๓๕-๔๒๑๘๔๐, ๐๓๕-๔๒๑๘๔๑, ๐๓๕-๔๒๑๘๔๒, ๐๓๕-๔๒๑๘๔๓, ๐๓๕-๔๒๑๘๔๔, ๐๓๕-๔๒๑๘๔๕, ๐๓๕-๔๒๑๘๔๖, ๐๓๕-๔๒๑๘๔๗, ๐๓๕-๔๒๑๘๔๘, ๐๓๕-๔๒๑๘๔๙, ๐๓๕-๔๒๑๘๕๐, ๐๓๕-๔๒๑๘๕๑, ๐๓๕-๔๒๑๘๕๒, ๐๓๕-๔๒๑๘๕๓, ๐๓๕-๔๒๑๘๕๔, ๐๓๕-๔๒๑๘๕๕, ๐๓๕-๔๒๑๘๕๖, ๐๓๕-๔๒๑๘๕๗, ๐๓๕-๔๒๑๘๕๘, ๐๓๕-๔๒๑๘๕๙, ๐๓๕-๔๒๑๘๖๐, ๐๓๕-๔๒๑๘๖๑, ๐๓๕-๔๒๑๘๖๒, ๐๓๕-๔๒๑๘๖๓, ๐๓๕-๔๒๑๘๖๔, ๐๓๕-๔๒๑๘๖๕, ๐๓๕-๔๒๑๘๖๖, ๐๓๕-๔๒๑๘๖๗, ๐๓๕-๔๒๑๘๖๘, ๐๓๕-๔๒๑๘๖๙, ๐๓๕-๔๒๑๘๗๐, ๐๓๕-๔๒๑๘๗๑, ๐๓๕-๔๒๑๘๗๒, ๐๓๕-๔๒๑๘๗๓, ๐๓๕-๔๒๑๘๗๔, ๐๓๕-๔๒๑๘๗๕, ๐๓๕-๔๒๑๘๗๖, ๐๓๕-๔๒๑๘๗๗, ๐๓๕-๔๒๑๘๗๘, ๐๓๕-๔๒๑๘๗๙, ๐๓๕-๔๒๑๘๘๐, ๐๓๕-๔๒๑๘๘๑, ๐๓๕-๔๒๑๘๘๒, ๐๓๕-๔๒๑๘๘๓, ๐๓๕-๔๒๑๘๘๔, ๐๓๕-๔๒๑๘๘๕, ๐๓๕-๔๒๑๘๘๖, ๐๓๕-๔๒๑๘๘๗, ๐๓๕-๔๒๑๘๘๘, ๐๓๕-๔๒๑๘๘๙, ๐๓๕-๔๒๑๘๙๐, ๐๓๕-๔๒๑๘๙๑, ๐๓๕-๔๒๑๘๙๒, ๐๓๕-๔๒๑๘๙๓, ๐๓๕-๔๒๑๘๙๔, ๐๓๕-๔๒๑๘๙๕, ๐๓๕-๔๒๑๘๙๖, ๐๓๕-๔๒๑๘๙๗, ๐๓๕-๔๒๑๘๙๘, ๐๓๕-๔๒๑๘๙๙, ๐๓๕-๔๒๑๙๐๐, ๐๓๕-๔๒๑๙๐๑, ๐๓๕-๔๒๑๙๐๒, ๐๓๕-๔๒๑๙๐๓, ๐๓๕-๔๒๑๙๐๔, ๐๓๕-๔๒๑๙๐๕, ๐๓๕-๔๒๑๙๐๖, ๐๓๕-๔๒๑๙๐๗, ๐๓๕-๔๒๑๙๐๘, ๐๓๕-๔๒๑๙๐๙, ๐๓๕-๔๒๑๙๑๐, ๐๓๕-๔๒๑๙๑๑, ๐๓๕-๔๒๑๙๑๒, ๐๓๕-๔๒๑๙๑๓, ๐๓๕-๔๒๑๙๑๔, ๐๓๕-๔๒๑๙๑๕, ๐๓๕-๔๒๑๙๑๖, ๐๓๕-๔๒๑๙๑๗, ๐๓๕-๔๒๑๙๑๘, ๐๓๕-๔๒๑๙๑๙, ๐๓๕-๔๒๑๙๒๐, ๐๓๕-๔๒๑๙๒๑, ๐๓๕-๔๒๑๙๒๒, ๐๓๕-๔๒๑๙๒๓, ๐๓๕-๔๒๑๙๒๔, ๐๓๕-๔๒๑๙๒๕, ๐๓๕-๔๒๑๙๒๖, ๐๓๕-๔๒๑๙๒๗, ๐๓๕-๔๒๑๙๒๘, ๐๓๕-๔๒๑๙๒๙, ๐๓๕-๔๒๑๙๓๐, ๐๓๕-๔๒๑๙๓๑, ๐๓๕-๔๒๑๙๓๒, ๐๓๕-๔๒๑๙๓๓, ๐๓๕-๔๒๑๙๓๔, ๐๓๕-๔๒๑๙๓๕, ๐๓๕-๔๒๑๙๓๖, ๐๓๕-๔๒๑๙๓๗, ๐๓๕-๔๒๑๙๓๘, ๐๓๕-๔๒๑๙๓๙, ๐๓๕-๔๒๑๙๔๐, ๐๓๕-๔๒๑๙๔๑, ๐๓๕-๔๒๑๙๔๒, ๐๓๕-๔๒๑๙๔๓, ๐๓๕-๔๒๑๙๔๔, ๐๓๕-๔๒๑๙๔๕, ๐๓๕-๔๒๑๙๔๖, ๐๓๕-๔๒๑๙๔๗, ๐๓๕-๔๒๑๙๔๘, ๐๓๕-๔๒๑๙๔๙, ๐๓๕-๔๒๑๙๕๐, ๐๓๕-๔๒๑๙๕๑, ๐๓๕-๔๒๑๙๕๒, ๐๓๕-๔๒๑๙๕๓, ๐๓๕-๔๒๑๙๕๔, ๐๓๕-๔๒๑๙๕๕, ๐๓๕-๔๒๑๙๕๖, ๐๓๕-๔๒๑๙๕๗, ๐๓๕-๔๒๑๙๕๘, ๐๓๕-๔๒๑๙๕๙, ๐๓๕-๔๒๑๙๖๐, ๐๓๕-๔๒๑๙๖๑, ๐๓๕-๔๒๑๙๖๒, ๐๓๕-๔๒๑๙๖๓, ๐๓๕-๔๒๑๙๖๔, ๐๓๕-๔๒๑๙๖๕, ๐๓๕-๔๒๑๙๖๖, ๐๓๕-๔๒๑๙๖๗, ๐๓๕-๔๒๑๙๖๘, ๐๓๕-๔๒๑๙๖๙, ๐๓๕-๔๒๑๙๗๐, ๐๓๕-๔๒๑๙๗๑, ๐๓๕-๔๒๑๙๗๒, ๐๓๕-๔๒๑๙๗๓, ๐๓๕-๔๒๑๙๗๔, ๐๓๕-๔๒๑๙๗๕, ๐๓๕-๔๒๑๙๗๖, ๐๓๕-๔๒๑๙๗๗, ๐๓๕-๔๒๑๙๗๘, ๐๓๕-๔๒๑๙๗๙, ๐๓๕-๔๒๑๙๘๐, ๐๓๕-๔๒๑๙๘๑, ๐๓๕-๔๒๑๙๘๒, ๐๓๕-๔๒๑๙๘๓, ๐๓๕-๔๒๑๙๘๔, ๐๓๕-๔๒๑๙๘๕, ๐๓๕-๔๒๑๙๘๖, ๐๓๕-๔๒๑๙๘๗, ๐๓๕-๔๒๑๙๘๘, ๐๓๕-๔๒๑๙๘๙, ๐๓๕-๔๒๑๙๙๐, ๐๓๕-๔๒๑๙๙๑, ๐๓๕-๔๒๑๙๙๒, ๐๓๕-๔๒๑๙๙๓, ๐๓๕-๔๒๑๙๙๔, ๐๓๕-๔๒๑๙๙๕, ๐๓๕-๔๒๑๙๙๖, ๐๓๕-๔๒๑๙๙๗, ๐๓๕-๔๒๑๙๙๘, ๐๓๕-๔๒๑๙๙๙, ๐๓	

	ทองเหลือง	๐๑-๕๗๑๕๘๒๑) เลขที่ ๕๘ หมู่ที่ ๔ ต.หนองไธสง อ.อุทุมพร จ. สุพรรณบุรี ๗๒๑๖๐	www.thaitambon.com
๖๓.	ไม้กวาดใบมะพร้าว	นางประจวบ อ่อนละมุล (๐๓๕ ๔๒๔๒๔๕) เลขที่ ๕ หมู่ที่ ๔ บ้านบางแม่หม้าย ต.บาง ใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๕๐	www.thaitambon.com
๖๔.	ผ้าทอพื้นบ้าน	นางกัลยา เทียงธรรม ((๐๑) ๕๒๔-๔๕๐๕, (๐๑) ๔๔๖-๘๑๐๕) เลขที่ ๒๔ หมู่ที่ ๑๓ บ้านวังทอง ต.จรเข้สาม พัน อ.อุทุมพร จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๖๐	www.thaitambon.com
๖๕.	ผลิตภัณฑ์จักสาน ผักตบชวา	นางศรีไพร คอกมะสัง (๐๑ ๘๕๘๓๕๔๘, ๐๖ ๑๔๔๖๑๘๖) ๕ หมู่ ๒ บ้านห้วยหวาย ตำบล โคกช้าง อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๑๒๐	www.thaitambon.com
๖๖.	หัตถกรรมรากไม้	นายสมหมาย ภูงัง (๐๓๕ ๕๒๕๒๐๐, ๕๒๕๒๐๑,๐๖ ๐๐๕๒๔๔๗) ๔ หมู่ ๖ บ้านหนองผือ ต.ด่านช้าง อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๘๐	www.thaitambon.com

ข้อมูลวัฒนธรรม เพื่อการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมไทย

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ.พระนครศรีอยุธยา จำนวน ๖๗ ข้อมูล

	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากเส้นใยสังเคราะห์	กลุ่มสตรีอาสาพัฒนา ต.ผักไห่ ๔๔ หมู่ ๑๑ ต.ผักไห่ อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา คุณพรทิพย์ ตั้งศิริ (๐๓๕-๓๕๑๒๗๕, ๓๕๑-๒๕๕, ๐๑-๕๔๒๔๓๐๗)	www.thaitambon.com
๒.	ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานจากหวาย	กลุ่มสตรีบ้านกระทุ่ม ๖๘/๒ หมู่ ๑, ๒๔/๑ หมู่ ๖ ตำบลบ้าน กระทุ่ม อำเภอสนา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๐ คุณแสง สุขเกษม (๐๓๕ ๒๘๘๑๓๔)	www.thaitambon.com
๓.	ตะกร้ารูปไข่	กลุ่มจักสานตะกร้ารูปไข่ เลขที่ ๗๒/๑ หมู่ ๘ ต.ทำดินแดง อ.ผักไห่ จ. อยุธยา นางมาลี สุขสุทิน (๐๑-๔๕๕๕๔๔๗)	www.thaitambon.com
๔.	เรือจำลอง	กลุ่มผลิตเรือจำลอง ๓๐ หมู่ ๑ ต.จักราช อ.ผักไห่ จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๘๐ นายสมหมาย ไชยหงษ์ (๐๓๕ ๓๕๒-๒๗๕, ๐๕ ๐๘๗๘๕๒๑)	www.thaitambon.com
๕.	ผ้าอเนกประสงค์	กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า เลขที่ ๑๖/๑ หมู่ที่ ๑๐ ต.กุฎี อ.ผักไห่ จ.พร นครศรีอยุธยา นางสำลี ทรัพย์สง่า	www.thaitambon.com

		(๐๑-๓๘๐๖๐๖๘)	
๖.	หัตถกรรมไม้ แกะสลักตกแต่ง ตู้โบราณจำลอง	กลุ่มไม้แกะสลักตกแต่งตู้โบราณจำลอง ๓๕/๓ หมู่ ๓ บ้านคลองถนนตาล ต.คลอง สวนพลู อ.พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ คุณพยงค์ สวนพลุน้อย (๐๓๕-๒๔๕๕๕๒๔)	www.thaitambon.com
๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากต้นโสนทาง ไก่อ	กลุ่มหัตถกรรมไทยดอกไม้โสนจากต้นโสน ทางไก่อ ๓๔/๔ หมู่ที่ ๓ บ้านคลองถนนตาล ต.คลอง สวนพลู อ.พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ คุณสมหมาย มีศรีเรือง (๐๓๕-๒๔๔๗๒๗,๐๑-๘๐๔๓๕๖๓)	www.thaitambon.com
๘.	ตุ๊กตาดินเผา ขนาดจิ๋ว	กลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาดินเผาขนาดจิ๋ว ๔๐ หมู่ ๑๑ ต.กะมัง อ.พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ คุณสุคใจ เจริญสุข (๐๓๕-๒๔๓๕๔๓,๐๑-๘๕๒๖๕๔๐)	www.thaitambon.com
๙.	เรือไทยโบราณ	พิพิธภัณฑ์เรือไทย ๑๒/๑ ต.ประตู่ชัย อ.พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ อ.ไพฑูรย์ ขาวมาลา (๐๓๕-๒๔๑๑๕๕)	www.thaitambon.com
๑๐.	ปลาดิบเพี้ยน จากโบราณ	กลุ่มจักสานปลาดิบเพี้ยนด้วยใบลาน ๘/๗ ต.ท่าวาสุกรี อ.พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ คุณวันทนี มีพลกิจ (๐๓๕-๒๑๑๑๗๒,๒๔๓๕๗๕)	www.thaitambon.com
๑๑.	เครื่องจักสาน	กลุ่มแม่บ้านขนอนหลวง ต.ขนอนหลวง อ.บางปะอิน จ.	www.thaitambon.com

		พระนครศรีอยุธยา (๐๓๕-๓๕๑๐๑๓)	
๑๒.	หมอนฟักทอง ,กล่องลูกปัด,ไซ ดักเงินดักทอง	กลุ่มอาชีพหัตถกรรมทำหมอนฟักทอง ๒๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลชะแมบ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นางบุญสม กลิ่นจำปา (๐๓๕-๖๒๑๔๗๐)	www.thaitambon.com
๑๓.	โครงหญ้าแห้ง เชือกสานจาก ผักตบชวา	กลุ่ม แม่บ้าน ต.หลักชัย หมู่ ๔ บ้านบัวห้วย ๕๓ หมู่ ๔ บ้านบัวห้วย ต.หลักชัย อ.ลาดบัว หลวง จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๓๐ สมร เต้าทอง (๐๑-๕๑๖๖๗๓๐)	www.thaitambon.com
๑๔.	เจียรไนพลอย	กลุ่มผู้เจียรไนพลอย หมู่ ๑ บ้านสามกอ ต. สามกอ ๗๖/๑๕ หมู่ ๑ บ้านสามกอ ต.สามกอ อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๐ คุณวิเชียร เนตรสุนทร (๐๓๕-๒๐๑๕๕๗)	www.thaitambon.com
๑๕.	หัตถกรรม แกะสลักไม้	กลุ่มแกะสลัก หมู่ ๓ บ้านวัดตูม ๕๗ หมู่ ๓ บ้านวัดตูม ต.วัดตูม อ. พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ คุณอภิชาติ สีม่วง ((๐๓๕) ๒๓๒๓๘๘ ,(๐๑) ๖๒๓-๗๐๕๕)	www.thaitambon.com
๑๖.	เรือจำลอง	กลุ่มออมทรัพย์บ้านบางกะจะ บ้านเลขที่ ๑๗ หมู่ที่ ๔ ตำบลลำภาด้อม อ. พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา นางรวีพร วัฒนสินพงษ์ (๐๓๕-๒๔๔๗๓๗)	www.thaitambon.com
๑๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าใยบัว	กลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว ๒๓/๒ ตำบลพระแก้ว อำเภอภาชี จังหวัด	www.thaitambon.com

		พระนครศรีอยุธยา นางอำภา คงเกษม (๐๓๕) ๒๑๒๕๑๖, ๐๕ ๐๘๘๐๕๕๒)	
๑๘.	เรือจำลอง	กลุ่มต่อเรือจำลอง ๑๘/๓ หมู่ ๕ ตำบลลำเภาล้อม อำเภอก พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นางชลอ บุญโชติ (๐๓๕ ๒๑๐๔๖๗)	www.thaitambon.com
๑๙.	หัตถกรรมจากไม้	กลุ่มอาชีพศิลปหัตถกรรมจากกิ่งไม้ ๒/๒ หมู่ ๓ ตำบลรางจรเข้ อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๐ นางสุรางค์ ฤกษ์ประสูตร์ (๐๕ ๐๘๕๗๑๓๗)	www.thaitambon.com
๒๐.	รูปหอม ผลิตภัณฑ์ของ จิ๋ว	กลุ่มผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมบ้านวังหลัง ๑๔๗/๖ หมู่ ๘ ถนนป่าไธน์ ตำบลประตูลี้ อำเภพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ คุณเฉลิมเกียรติ รุ่งพาณิชย์ (๐๑ ๘๘๑๒๗๔๗)	www.thaitambon.com
๒๑.	แก้วเป่าประดิษฐ์	กลุ่มแก้วเป่าประดิษฐ์ ๑๐๐/๓๘ หมู่ ๑๐ ตำบลบางไทร อำเภอบาง ไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๕๐ ร.ต.ชัยพร ชำนาญ (๐๓๕ ๒๓๘๒๗๕, ๐๑ ๘๐๗๔๖๒๘)	www.thaitambon.com
๒๒.	ผ้าไหม	กลุ่มอาชีพทอผ้า ศูนย์ข้อมูลตำบลหนองน้ำใส หมู่ที่ ๖ ตำบล หนองน้ำใส อ.ภาชี จ.พระนครศรีอยุธยา นางโสภา แก้วประเพณี (๐๑ - ๗๕๕๓๒๓๕)	www.thaitambon.com
๒๓.	เรือประดิษฐ์ บ้านทรงไทย	กลุ่มอาชีพทำเรือประดิษฐ์ บ้านทรงไทย บ้านเลขที่ ๓๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลไผ่ล้อม อำเภอก	www.thaitambon.com

		ภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายอำนวย โต้ะศิลา (๐๓๕-๓๑๑๕๘๐)	
๒๔.	ศิลปประดิษฐ์	กลุ่มอาชีพทำหัวโขน ๕๔/๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลคอนหวาน อำเภอ ภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายปัญญา หอมกลิ่นแก้ว (๐๓๕-๓๑๑๕๘๐, ๐๖-๑๓๐๐๕๒๐)	www.thaitambon.com
๒๕.	พรมเช็ดเท้า	กลุ่มอาชีพทำพรมเช็ดเท้า ม.๗ ต.คอนหวาน อ.ภาชี จ. พระนครศรีอยุธยา นางสุรีย์ ผอบจันทร์ (๐๓๕-๓๑๑๕๘๐)	www.thaitambon.com
๒๖.	ดอกไม้ ประดิษฐ์จากผ้า	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้า บ้านเลขที่ ๓๕ หมู่ที่ ๕ บ้านหนองบัว ตำบล พระแก้ว อำเภอภาชี จังหวัด พระนครศรีอยุธยา นางชวนชม รอดภัย (๐๑-๘๒๘๓๗๔๕)	www.thaitambon.com
๒๗.	ฟางรอง กระเบื้องสำเร็จ	กลุ่มผลิตภัณฑ์ฟางรองกระเบื้อง ต.วัดขม อ.บางบาล จ.พระนครศรีอยุธยา (๐๓๕-๓๐๗๖๖๗)	www.thaitambon.com
๒๘.	มีดอรัญญิก	กลุ่มมีดอรัญญิก วินัยรวเจริญ ๑๖๒/๓ หมู่ที่ ๗ ตำบลท่าช้าง อำเภอนคร หลวง จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๖๐ นายวินัย รวยเจริญ(อินตวิทย์) (๐๓๕ ๗๑๕๓๔๖, ๐๑ ๘๔๘๓๖๐๕)	www.thaitambon.com
๒๙.	กระดิ่ง ตะแกรง	กลุ่มจักสานกระดิ่ง ตะแกรงจากไม้ไผ่ หมู่ ๑ ตำบลหันลิ่ง อำเภอบางปะหัน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา	www.thaitambon.com

		นายแสวก ขาวเหลือง (๐๓๕-๓๘๕๑๕๔)	
๓๐.	งอบ	กลุ่มสานงอบ ๓๘/๑ หมู่ ๓ ตำบลกะทู้ อำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นางสมพงษ์ จำเริญพร (๐๓๕-๓๘๕๔๔๘)	www.thaitambon.com
๓๑.	พัดสาน	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และศูนย์สาธิต การตลาดตำบลบ้านใหม่ ๕ หมู่ ๔ บ้านใหม่ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอ บ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๔๐ นายสุรินทร์ รัตสิงห์ (๐๓๕ ๓๘๖๗๕๕)	www.thaitambon.com
๓๒.	ตะกร้าหวาย โบว์พวงมาลัย	กลุ่มสตรีตำบลลาดงา เลขที่ ๒๕ หมู่ที่ ๒ ตำบลลาดงา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๐ นางประทีน ควรสมคบ (๐๓๕ ๗๒๐๒๑๕ , ๐๓๕ ๗๒๐๐๕๘)	www.thaitambon.com
๓๓.	ดอกไม้ ประดิษฐ์รูป ช้างพารา	กลุ่มออมทรัพย์บ้านกลางขุข บ้านกลางขุข หมู่ ๕ ตำบลหนองไม้ซุง อำเภอ อุทัย จ.พระนครศรีอยุธยา นางสำเภา ประสงค์ธรรม (๐๓๕-๓๓๖๕๔๑)	www.thaitambon.com
๓๔.	กระเป๋าค้า	กลุ่มกระเป๋าค้า ๔/๑ ม.๓ ต.จำปา อ.ท่าเรือ จ. พระนครศรีอยุธยา นางอนงค์ มงคลรัตน์ (๐๑-๔๘๐๓๘๗๕, ๐๕ ๐๔๒๑๕๑๓)	www.thaitambon.com
๓๕.	ดอกกุหลาบ, กระเช้าดอกไม้	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ ม.๓ ต.ท่าหลวง อ.ท่าเรือ จ.	www.thaitambon.com

	จากธรรมชาติ	พระนครศรีอยุธยา นางวีณา เพ็ญอารมย์ (๐๓๕-๒๒๔๕๗๕)	
๓๖.	ดอกไม้จากผ้า ใยบัว ผลิตภัณฑ์จาก ลูกปัด	กลุ่มสตรีตำบลบางระกำ ๗๕/๑ หมู่ ๒ ต.บางระกำ อ.นครหลวง จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๖๐ น.ส.จินตนา ภู่อตรี (๐๓๕ ๓๕๕๕๑๗, ๐๑ ๘๕๓๗๘๗๕)	www.thaitambon.com
๓๗.	อิฐเครื่อง	กลุ่มทำอิฐเครื่อง หมู่ ๖ บ้านโพทะเล ต.พระขาว อ.บางบาล จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๕๐ (๐๓๕) ๗๒๖๐๓๘)	www.thaitambon.com
๓๘.	งอบ	กลุ่มอาชีพจักสาน(ทำงอบ) ๕๗/๑ หมู่ที่ ๕ ตำบลบางนางร้า อำเภอบาง ปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรารุณี จุลวงศ์ (๐๓๕-๓๐๑๑๗๐)	www.thaitambon.com
๓๙.	ประติมากรรม กระดาศาลา ทรงไทย	กลุ่มอาชีพประติมากรรมกระดาศ ๑๔/๑ ม.๔ บ้านโพธิ์ ต.บ้านแพน อ.เสนา จ. พระนครศรีอยุธยา นายสิทธิโชค สนธิหัยัน (๐๓๕-๒๐๒๘๔๖, ๐๑-๕๒๘๐๗๖๑)	www.thaitambon.com
๔๐.	ไม้แกะสลัก	กลุ่มพัฒนาอาชีพตำบลนครหลวง เลขที่ ๖๘ หมู่ ๘ ต.นครหลวง อ.นครหลวง จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๖๐ นายนิวัฒน์ เพ่งสุข (๐๓๕ ๓๕๕๐๗๘)	www.thaitambon.com
๔๑.	เครื่องใช้ประดับ มุก	กลุ่มทำเครื่องใช้ประดับมุก หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองปลิง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๖๐ นายศศพร จันยะนัย	www.thaitambon.com

		(๐๑-๘๐๑๕๗๕๔)	
๔๒.	บ้านเรือนไทย ย่อยส่วนจากดิน	กลุ่มศูนย์หัตถกรรมบ้านเรือนไทยย่อยส่วน จากดิน ๔ หมู่ ๑ ตำบลทางกลาง อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๒๐ นางยุพา การะเวก (๐๓๕ ๒๕๕๑๕๓, ๐๑ ๗๖๖๓๐๗๓)	www.thaitambon.com
๔๓.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มสตรีดอกไม้ประดิษฐ์ เลขที่ ๑๕ หมู่ ๒ ต.วังแดง อ.ท่าเรือ จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๓๐ (๐๓๕ ๓๔๑๘๘๒)	www.thaitambon.com
๔๔.	ไม้แกะสลัก	กลุ่มแกะสลักไม้ บ้านเลขที่ ๘๕ หมู่ที่ ๔ ต.บ้านใหม่ อ. พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ (๐๑-๘๐๔๘๘๔๓)	www.thaitambon.com
๔๕.	ไม้กวาดดอกหญ้า	กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้า บ้านเลขที่ ๓๘/๒ หมู่ที่ ๒ ต.บ้านเป้ง อ.บาง ไทร จ.พระนครศรีอยุธยา (๐๓๕-๓๓๖๕๔๑)	www.thaitambon.com
๔๖.	อิฐมอญ	กลุ่มผลิตอิฐมอญ ต.บางหัก อ.บางบาล จ.พระนครศรีอยุธยา ((๐๓๕) ๓๐๗๖๖๗)	www.thaitambon.com
๔๗.	อิฐมอญ	กลุ่มผลิตอิฐมอญ บ้านกำนันณรงค์ ปลอดภัย ต.บางชะนี อ. บางบาล จ.พระนครศรีอยุธยา กำนันณรงค์ ปลอดภัย	www.thaitambon.com

		((๐๓๕) ๒๘๖๒๑๔)	
๔๘.	ชุมนุมศาลาทรงไทย	กลุ่มประดิษฐ์ชุมนุมศาลาทรงไทย ๑๗ ม.๗ ต.คลองตะเคียน อ. พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา นายยะโก๊บ ไกรทนต์ (๐๑-๘๖๕๐๘๕๗, ๐๓๕-๗๓๖๔๔๕)	www.thaitambon.com
๔๙.	เรือจำลอง	กลุ่มต่อเรือจำลอง ๔๗/๑ ม.๗ ต.คลองตะเคียน อ. พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา นายประเทือง พรหมล้อย (๐๓๕-๗๓๖๔๔๕)	www.thaitambon.com
๕๐.	ดอกไม้ประดิษฐ์	ดอกไม้ประดิษฐ์ ๑๒ ม.๕ ต.บ้านกลึง อ.บางไทร จ. พระนครศรีอยุธยา นางสาว สุขสมพีช (๐๓๕-๔๐๘๔๒๘)	www.thaitambon.com
๕๑.	รูปหอม	กลุ่มทำรูปหอม ๗ หมู่ที่ ๔ ต.หันตรา อ.พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา นางสมบัติ พึ่งนาย (๐๑-๘๑๔๑๒๒๕)	www.thaitambon.com
๕๒.	หัวโขน	กลุ่มประดิษฐ์หัวโขน ๔๑/๑ หมู่ ๑ ตำบลประตูลี้ อำเภอบางบาล พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ คุณสุชน กิตติวัฒนกุล (๐๓๕ ๒๔๒๐๑๘, ๐๖ ๗๕๑๕๔๗๔)	www.thaitambon.com
๕๓.	เครื่องเบญจรงค์ น้ำทอง	กลุ่มผู้ผลิตเครื่องเบญจรงค์น้ำทอง เลขที่ ๖๑/๓ หมู่ที่ ๓ ตำบลเทพมงคล อำเภอ บางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๗๐ นายสมชาย เล็กสถิน	www.thaitambon.com

		(๐๑ ๕๕๑๕๑๔๖, ๐๓๕ ๒๕๒๔๔๕)	
๕๔.	กระเป๋	กลุ่มผลิตกระเป๋ ๕/๒ หมู่ ๔ ตำบลบ้านม้า อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๒๐	www.thaitambon.com
๕๕.	มีคอรัญญิก	กลุ่มผลิตมีคอรัญญิก ๑๕๒ หมู่ ๖ ตำบลท่าช้าง อำเภอ นครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๖๐ นายผดุง สุวรรณพงษ์ (๐๓๕ ๓๕๕๒๓๕)	www.thaitambon.com
๕๖.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ เลขที่ ๖ หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอ ภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๔๐ นางเพชรน้อย ผอมจันทร์ (๐๕ ๘๒๘๕๔๐๐)	www.thaitambon.com
๕๗.	เครื่องปั้นจิ๋ว	กลุ่มสตรีตำบลบ้านเลน ๒๑๒/๖-๗ หมู่ ๖ ตำบลบ้านเลน อำเภอบาง ปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๖๐ (๐๓๕ ๒๖๒๔๘๕)	www.thaitambon.com
๕๘.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากใยบัว	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว ๘/๓ หมู่ ๖ ตำบลจำปา อำเภอบางปะอิน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๓๐ นางสมหมาย ชิงชัย	www.thaitambon.com
๕๙.	กัศลายกระจก	กลุ่มกัศลายกระจก ๖ หมู่ ๗ ตำบลบางนมโค อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๐ นายอภิชาติ เอี่ยมโอภาส (๐๕ ๑๓๕๖๓๕๔, ๐๓๕ ๒๘๕๑๔๑)	www.thaitambon.com
๖๐.	ครกหินกลิ้ง	กลุ่มอาชีพหัตถอุตสาหกรรมครกหินกลิ้ง ๓ หมู่ ๑๒ ต.บ้านทึบ อ.อุทัย จ.	www.thaitambon.com

		พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๑๐	
๖๑.	บ้านทรงไทย ย่อส่วน	กลุ่มยี่หว่าโมเดล ๒๑ หมู่ ๓ บ้านสามเมือง ถ.บางบัวทอง- สุพรรณบุรี ตำบลสามเมือง อำเภอลาดบัว หลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๓๐ คุณบุญพร ยี่หว่า (๐๕ ๕๕๒๔๕๒๕)	www.thaitambon.com
๖๒.	เขาควาย แกะสลัก	กลุ่มงานแกะสลักเขาควายรังสิต อาคารแสดงสินค้า "ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ ระหว่างประเทศ" ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบาง ไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๒๓๕๐ คุณอรุณ กิจใบ (๐๑ ๘๕๓๒๕๑๒, ๐๒ ๕๐๑๕๑๘๕)	www.thaitambon.com
๖๓.	ผลิตภัณฑ์จัก สานจากไม้ไผ่	กลุ่มจักสานบ้านหัวเวียง ๕๑ หมู่ที่ ๒ บ้านหัวเวียง ตำบลหัวเวียง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๐ คุณจันทิรา สุทธิประเสริฐ (๐๓๕ ๓๕๖๒๓๕ , ๐๓๕ ๓๕๖๒๓๐)	www.thaitambon.com
๖๔.	ไม้แขวนเสื้อ หอม	กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องหอม ๗/๓ หมู่ ๕ บ้านสี่แยก ตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๓๐ นางสาวกาญจนา เลือดแสงไทย (๐๓๕ ๓๗๕๕๕๖, ๐๕ ๕๘๕๖๗๒๐)	www.thaitambon.com
๖๕.	หัตถกรรมจัก สานเชือกปอ แก้ว	กลุ่มกระเป๋าดักจากปอแก้ว ๖/๒ หมู่ ๗ ตำบลบ้านซุง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๖๐ นางมณี พลทรัพย์ (๐๑ ๒๘๕๔๑๕๕)	www.thaitambon.com
๖๖.	หัตถกรรมจาก	กลุ่มหัตถกรรมเศษไม้สักย่อส่วน	

	ไม้	๑๔ หมู่ที่ ๓ บ้านน้ำเต้า ถนนบางปะหัน- ลพบุรี ตำบลโรงช้าง อำเภอหาราช จังหวัด พระนครศรีอยุธยา คุณชมภู กิ่งนมาลัย (๐๓๕ ๓๘๒๑๖๔ , ๐๕ ๕๒๗๘๗๖๐)	www.thaitambon.com
๖๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินไทย ญี่ปุ่น	กลุ่มอาชีพประดิษฐ์ดอกไม้จากดินไทยญี่ปุ่น ๕ หมู่ที่ ๓ ถนนลุมพลี-เพนียด ตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ คุณอรุณี วงศ์หาญ (๐๑ ๖๖๖๐๓๕๔ , ๐๓๕ ๓๒๘๓๐๕)	www.thaitambon.com

หมวดงานช่างพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพ จ.อ่างทอง จำนวน ๔๔ ข้อมูล

ที่	ชื่อวัฒนธรรม	สาระสังเขป	ที่มาของข้อมูล
๑.	กลองประเภทต่างๆ กลองยาว หลองทัด ลอง โพน ตะโพน รำมะนา เป็นต้น บ้านแพ ต. เอกราช อ.ป่า โมก จ. อ่างทอง	อาชีพทำกลองเป็นอาชีพที่สร้างชื่อเสียง และรายได้ให้กับชาวอำเภอป่าโมก เป็น อาชีพดั้งเดิม ที่ชาวบ้านบางเพทำกันมา นานตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๐ และนำไป จำหน่ายทั่วประเทศ ผลิตโดยชาวบ้านบ้านแพ ต. เอกราช อ.ป่า โมก จ. อ่างทอง	สมัย สุทธิธรรม. อ่างทอง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ , ๒๕๓๕, หน้า ๒๘.
๒.	การทำอิฐดินเผา ต. บางปลากด อ.ป่า โมก จ. อ่างทอง	การทำอิฐดินเผาเป็นงานสร้างชื่อของชาว อ่างทอง เริ่มทำตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๘ โดยมี การตั้งโรงงานครั้งแรกที่ต. บางปลากด อ. ป่าโมก ภายใต้ชื่อ บ.ป.ก. เป็นอิฐคี่สีแดง มี อักษร บ.ป.ก. อยู่บนแผ่นอิฐและเป็นสัญลักษณ์ สำคัญว่ามาจากแหล่งเตาเผาบาง ปลากด อ. ป่าโมก จ.อ่างทอง ในปัจจุบัน เขตอำเภอป่าโมกผู้ทำอิฐเผามากกว่าสิบ ราย และมีโรงอิฐขนาดย่อมไม่น้อยกว่าร้อย ราย โดยใช้เครื่องหมายการค้าคล้ายกัน เช่น บ.ป.ก. (บางปลากด) ม.อ.ท.(เมืองอ่างทอง) สามารถผลิตได้มากกว่า ๓๐ แบบ ส่งออก ไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์และอิหร่าน ผลิตโดยชาวบ้านตำบลบางปลากด อ.ป่า โมก จ. อ่างทอง	สมัย สุทธิธรรม. อ่างทอง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ , ๒๕๓๕, หน้า ๒๕.
๓.	เครื่องจักสาน	เป็นเครื่องจักสานจากหวายและงานไม้ไผ่ ฝีมือการจักสานของชาวโพธิ์ทองเป็นที่ นิยมโดยทั่วไป สามารถทำรายได้และ ชื่อเสียงให้อำเภอชาวโพธิ์ทองเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นโครงการในพระราชประสงค์ซึ่ง ทำให้ชาวโพธิ์ทองทราบซึ่งฝนพระมหา	สมัย สุทธิธรรม. อ่างทอง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ , ๒๕๓๕, หน้า ๔๘.

		กรุณาธิคุณเป็นต้นพัน ผลิตโดยชาวบ้าน อำเภอโพธิ์ทอง จ.อ่างทอง	
๔.	พลูดอกไม้ไฟ	กลุ่มผลิตพลูดอกไม้ไฟบ้านท้องกึ่ง ๓๘/๓ หมู่ที่ ๗ บ้านท้องกึ่ง ตำบลโพสะ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๐๐๐ ติดต่อ : คุณณทวย นิยมจิตร โทร : ๐๑ ๙๘๐๘๕๑๔ พลูดอกไม้ไฟ ๖ นิ้ว (๑๔๗๔๕) ขนาด กว้าง เส้นผ่านศูนย์กลาง ๑๘ เซนติเมตร น้ำหนัก (Weight : g) ๖๐๐ กรัม	www.thaitambon.com
๕.	ตะกร้าพวงขวิด	กลุ่มจักสานตำบลสามง่าม เลขที่ ๒๗ หมู่ ๔ บ้านโพธิ์เกรียบ ต.สาม ง่าม อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง ๑๔๑๒๐ ติดต่อ: นายประสาร แก้วศรีเทียน โทร : ๐๓๕ ๖๕๑๖๓๓, ๐๑ ๕๓๖-๑๕๘๕ ทำจากต้นและผิวหวายรูปทรงสี่เหลี่ยม ใช้ สำหรับใส่ขวิด หรือจัดของขวัญในโอกาส ต่างๆ ขนาด (Size : cm) กว้าง ๒๕ เซนติเมตร สูง ๑๗.๕ เซนติเมตร น้ำหนัก (Weight : g) ๔๐๐ กรัม วัตถุดิบที่ใช้ หวาย	www.thaitambon.com
๖.	ดอกไม้ ประดิษฐ์	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์บ้านองครักษ์ ๕๘ หมู่ ๑ บ้านองครักษ์ ตำบลองครักษ์ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๒๐ ติดต่อ : นางวรรณิ นาคโชติ โทร : ๐๓๕ ๖๔๔๑๕๖, ๐๑ ๕๕๑ ๒๒๕๐ ดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาษสา ชูบน้ำ ยางพารา มีความหนา นุ่ม เหมือนธรรมชาติ	www.thaitambon.com

		(OTOPรูปดอกกุหลาบ ดอกปูเล่ย์ ขนาด (Size : cm) กว้าง ๑๐ ยาว ๑๐ สูง ๔๕ น้ำหนัก (Weight : g) ๒๐	
๗.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก กระดาษสา	กลุ่มสตรีสหกรณ์ตำบลมหาไทย์ ๓๓/๓ หมู่ ๔ บ้านมหาไทย์ ต.มหาไทย์ อ.เมือง จ.อ่างทอง ๑๔๐๐๐ ติดต่อ : คุณพรเพ็ญ ถิ่นว่อง โทร : ๐๑ ๕๑๘๖๒๐ ติดต่อ : คุณสุภกร สุชีรง โทร : ๐๓๕ ๖๓๕๐๖๒	www.thaitambon.com
๘.	ตะกร้าจักสานผักตบชวา	กลุ่มจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน ๑๕/๒ หมู่ ๑ บ้านบางตาแผ่นดิน ตำบลคลอง วัว อำเภอมือง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๐๐๐ ติดต่อ : นางปราณี จันทวร โทร : ๐๓๕ ๖๑๓๗๖๕, ๐๕ ๕๐๐๓๔๗๔ โทรสาร : ๐๓๕ ๖๑๓๗๖๕ e-mail : i_am_pranee@yahoo.com	www.thaitambon.com
๙.	ตะกร้าจักสานหวาย	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อผลิตจักสานบ้านตลาด ใหม่ ๖๕/๒ หมู่ที่ ๒ บ้านตลาดใหม่ ตำบลตลาด ใหม่ อำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๑๐ ติดต่อ : คุณวรรณ รวยทรัพย์ โทร : ๐๑-๗๗๐๕๕๑๕ , ๐๓๕-๖๐๗๘๘๒	www.thaitambon.com
๑๐.	ตะกร้าแตรเม	กลุ่มจักสานตำบลสามง่าม เลขที่ ๒๗ หมู่ ๔ บ้านโพธิ์เกรียบ ต.สาม ง่าม อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง ๑๔๑๒๐ ติดต่อ : นายประสาร แก้วศรีเทียน โทร : ๐๓๕ ๖๕๑๖๓๓, ๐๑ ๕๓๖-๑๕๘๕	www.thaitambon.com

		ทำจากหวายต้น และผิวหวาย ใช้สำหรับจัด กระเช้าของขวัญในโอกาสต่างๆ ขนาด (Size : cm) กว้าง ๓๐-๓๕-๔๐ เซนติเมตร สูง ๗.๕- ๑๐-๑๒.๕ เซนติเมตร วัตถุดิบที่ใช้ หวาย	
๑๑.	ตุ๊กตาชาววัง	กลุ่มปั้นตุ๊กตาชาววัง ๖๗/๑ หมู่ ๑ บ้านวัดตาลใต้ ต.บางเสด็จ อ. ป่าโมก จ.อ่างทอง ๑๔๑๓๐ ติดต่อ : นางรุจิ วิจิตรานุรักษ์ โทร : ๐๓๕ ๖๒๒๗๕๕, ๐๑ ๒๕๕๕๖๕๔ ผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาชาววัง เป็นงานที่แสดงถึง ความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เรือผลไม้ ชุดประเพณี และการละเล่นต่าง ๆ	www.thaitambon.com
๑๒.	ตุ๊กตาจิ๋วจากดินไทยสังเค ระห์	กลุ่มตุ๊กตาจิ๋วบ้านชุมชนตลาดหลวง ๔๐/๓ หมู่ที่ ๑ บ้านชุมชนตลาดหลวง ตำบลตลาดหลวง อำเภอเมือง จังหวัด อ่างทอง ๑๔๐๐๐ ติดต่อ : คุณไมตรี แจ่มสว่าง โทร : ๐๕ ๔๐๕๓๕ ตุ๊กตาจิ๋วจากดินไทยสังเคระห์ (๑๔๗๔๕) ขนาด (Size : cm) กว้าง ๑๓ เซนติเมตร ยาว ๒๓ เซนติเมตร สูง ๑๒ เซนติเมตร น้ำหนัก (Weight : g) ๕๕๕ กรัม	www.thaitambon.com
๑๓.	เตียงนอนจากยางรถยนต์	กลุ่มทำเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ บ้านหัวทุ่ง หมู่ที่ ๒ ต.มงคลธรรมนิมิต อ. สามโก้ จ.อ่างทอง ติดต่อ : นายธงไชย ศรีอุบล	www.thaitambon.com

		โทร : ๐๑-๕๘๖๗๒๕๒ ผลิตภัณฑ์จากยางรถยนต์ มาแปรรูปเป็น เตียนนอน วัตถุดิบที่ใช้ ยางรถยนต์เก่าๆ ทุกขนาด www.thaitambon.com	
๑๔.	ถ้วย-ชาม ถายใบไม้ศिला คต	กลุ่มผลิตภัณฑ์เซรามิค ๕๑/๑ ถนนเทศบาล ตำบลตลาดหลวง อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๐๐๐ ติดต่อ : นายณรงค์ ปิ่นธรรม โทร : ๐๒ ๒๕๗๕๑๓๒, ๐๓๕ ๖๑๑๕๗๐	www.thaitambon.com
๑๕.	ผ้าทอ (มัดหมี่)	กลุ่มทอผ้าไทยคงตาล ๑๐ หมู่ที่ ๑ บ้านคงตาล ต.โพธิ์ม่วงพันธ์ อ. สามโก้ จ.อ่างทอง ๑๔๑๖๐ ติดต่อ : นางสุมาลี จ่างผล โทร : ๐๓๕ - ๖๕๗๓๐๔, ๐๕ ๒๒๕๓๘๑๘ ผ้าทอคุณภาพดี สดสวยคงงามนำสมัย วัตถุดิบที่ใช้ ๑. ค้าย ๒. หมี่	www.thaitambon.com
๑๖.	ผ้าทอคอน	กลุ่มทอผ้าบ้านคอนบ่อ ๕๕/๒ หมู่ ๘ บ้านคอนบ่อ ต.วังน้ำเย็น อ. แสวงหา จ.อ่างทอง ๑๔๑๕๐ ติดต่อ : นายสมศักดิ์ เข้มพราย โทร : ๐๑ ๕๐๒๐๕๓๘, ๐๓๕ ๖๑๑๑๔๓ ผ้าทอ ๔ ตะกรอ ๒ ตะกรอ ผ้าพื้น และทำ ตัวอักษร วัตถุดิบที่ใช้ ค้าย หรือไหมมัดหมี่	www.thaitambon.com
๑๗.	ผ้าทอพื้น	กลุ่มทอผ้าหน้าวัดโบสถ์ ๒๕ หมู่ ๒ บ้านหน้าวัดโบสถ์ ต.สามโก้ อ.	www.thaitambon.com

		สามโก้ จ.อ่างทอง ๑๔๑๖๐ ติดต่อ : นางละเอียด จิตต์กระจ่าง โทร : ๐๓๕ ๖๕๗๓๐๐ ผ้าทอพื้นผลิตภัณฑ์ผ้าด้วยกี่กระตุก วัตถุดิบที่ใช้ ฝ้าย	
๑๘.	ผลิตภัณฑ์จาก กะลามะพร้าว	กลุ่มอ่างทองกะลาไทย ๕๒/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลป่าจี่ อำเภอมือง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๐๐๐ ติดต่อ : คุณดำรงชัย ภูสุวรรณ โทร : ๐ ๕๑๓๔ ๑๕๗๖ , ๐ ๕๑๓๖ ๕๐๔๖	
๑๙.	จักสานจากทางมะพร้าว	กลุ่มจักสานทางมะพร้าวและหวายหมู่ที่ ๑ ตำบลป่าจี่ ๒๐/๑ หมู่ที่ ๑ บ้านป่าจี่ ตำบล ป่าจี่ อำเภอมือง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๐๐๐ ติดต่อ : คุณบาง เขียวเหมือน โทร : ๐๓๕ ๖๑๒๔๒๕	www.thaitambon.com
๒๐.	กะโล่ กระจาด กระดิ่ง	กลุ่มจักสานไม้ไผ่ตำบลบ้านแห ๑๖ หมู่ที่ ๒ บ้านบางตาแผ่นดิน ตำบลบ้านแห อำเภ มือง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๐๐๐ ติดต่อ : คุณ เกลื่อน วงษ์เขียว โทร : ๐๓๕ ๖๑๓๘๓๑	www.thaitambon.com
๒๑.	หัตถกรรมจักสานหวาย	กลุ่มจักสานหวายบ้านปากคลองโพสะ ๑๖ หมู่ที่ ๔ บ้านปากคลองโพสะ ตำบลบ้าน แห อำเภอมือง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๐๐๐ ติดต่อ : คุณมะลิ แก้วประกาย โทร : ๐๓๕ ๖๑๔๑๕๓	www.thaitambon.com
๒๒.	ที่ห่อผลไม้กันแมลง	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๒๘ หมู่ ๓ บ้านด้น โพธิ์ ต.ตลาดกรวด อ.เมือง จ.อ่างทอง ๑๔๐๐๐ ติดต่อ : นางสาวร ผดุงญาติ โทร : ๐๓๕ ๖๑๓๔๖๕	www.thaitambon.com
๒๓.	ไข่เค็มใบเตย	กลุ่มอาชีพสตรีแปรรูปไข่เค็มดินสอพอง ๑๓ หมู่ที่ ๔ บ้านตลาดกรวด ตำบลตลาด กรวด อำเภอมือง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๐๐๐	www.thaitambon.com

		ติดต่อ : คุณละม้าย ผลหาญ โทร : ๐๖ ๗๕๑๕๕๑๔	
๒๔.	ดอกไม้ประดิษฐ์	กลุ่มสตรีสหกรณ์ตำบลมหาไทย์ ๓๓/๓ หมู่ ๔ บ้านมหาไทย์ ต.มหาไทย์ อ.เมือง จ.อ่างทอง ๑๔๐๐๐ ติดต่อ : คุณพรเพ็ญ ถิ่น ว่อง โทร : ๐๑ ๕๑๘๑๖๒๐ ติดต่อ : คุณสุก กร สุชีริง โทร : ๐๓๕ ๖๓๕๐๖๒	www.thaitambon.com
๒๕.	จักสานจากผักตบชวา	กลุ่มแม่บ้านเกษตร จักสานผักตบชวา บ้าน มหานาม ๑๕ หมู่ ๓ ตำบลไชยภูมิ อำเภ ไชโย จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๔๐ ติดต่อ : นางประสิทธิ์ ทับทิมศรี โทร : ๐๓๕ ๖๔๑๕๗๑	www.thaitambon.com
๒๖.	ผ้าฝ้ายทอมือ	กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือตำบลเทวราช ๖ หมู่ ๔ บ้านโคก ตำบลเทวราช อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๔๐ ติดต่อ : คุณสง่า เชื้ออินทร์ โทร : ๐๖ ๓๗๘๕๑๖๗	www.thaitambon.com
๒๗.	ส้มปลา ส้มไก่	กลุ่มสตรีบ้านชะไว บ้านเลขที่ ๒๘ หมู่ที่ ๑ ตำบลชะไว อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ติดต่อ : น.ส.กอดีษฐ์ ทรงงาม โทร : ๐๓๕- ๖๔๑๑๒๑ e-mail : cdd_angthong@hotmail.com	www.thaitambon.com
๒๘.	กระถางดินเผา	กลุ่มอาชีพผลิตกระถางดินเผา หมู่ที่ ๒,๓ ต.ศรีณรงค์ อ.ไชโย จังหวัดอ่างทอง ติดต่อ : นางน้ำทิพย์ แสงชูตระกูล โทร : ๐๓๕- ๔๐๘๔๒๘	www.thaitambon.com
๒๙.	ศาลพระภูมิไม้สักจำลอง	กลุ่มผลิตศาลพระภูมิไม้สักจำลอง ๕๑/๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๓๐ ติดต่อ : คุณอัศวิน พงษ์สุข โทร : ๐๕ ๕๘๕๕๐๖๖	www.thaitambon.com
๓๐.	บ้านเรือนไทยจำลอง	กลุ่มบ้านเรือนไทยไม้สักทองจำลอง ๑/๘ หมู่ ๖ ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก	www.thaitambon.com

		จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๓๐ ติดต่อ : นายสุก วิทย์ จันทพันธุ์ โทร : ๐๕ ๕๐๗๓๖๓๕, ๐๖ ๕๘๑๘๑๑๐	
๓๑.	ตุ๊กตาชาววัง	กลุ่มปั้นตุ๊กตาชาววัง ๖๗/๑ หมู่ ๑ บ้านวัด ตาลใต้ ต.บางเสด็จ อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง ๑๔๑๓๐ ติดต่อ : นางรุจี วิจิตรานุรักษ์ โทร : ๐๓๕ ๖๒๒๗๕๕, ๐๑ ๒๕๕๕๖๕๔	www.thaitambon.com
๓๒.	กลองหลายประเภท	กลุ่มอาชีพทำกลอง ๓๕ หมู่ ๖ บ้านปากน้ำ ตำบลเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัด อ่างทอง ๑๔๑๓๐ ติดต่อ : คุณเฉลิม เผ่าพยับ โทร : ๐๑ ๗๓๔๑๔๐๖, ๐๑ ๘๕๕๕๐๗๗, ๐๓๕ ๖๖๑๓๐๕, ๐๓๕ ๖๖๑๕๑๔	www.thaitambon.com
๓๓.	ดอกไม้ประดิษฐ์จากกาบ กล้วย	กลุ่มแม่บ้านโพธิ์รังนกสามัคคี ๑๔๕ หมู่ ๓ ตำบลโพธิ์รังนก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัด อ่างทอง ๑๔๑๒๐ ติดต่อ : นางอารมย์ ศิริ บุตร โทร : ๐๘๑ ๘๕๒๕๒๑๘, ๐๘๕ ๐๐๒๗๔๔๕, ๐๓๕ ๖๐๑๐๗๘ โทรสาร : ๐๓๕ ๖๐๑๐๗๘	www.thaitambon.com
๓๔.	พืชผักประดิษฐ์จากโฟม	กลุ่มแม่บ้านโพธิ์รังนกสามัคคี ๑๔๕ หมู่ ๓ ตำบลโพธิ์รังนก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัด อ่างทอง ๑๔๑๒๐ ติดต่อ : นางอารมย์ ศิริ บุตร โทร : ๐๘๑ ๘๕๒๕๒๑๘, ๐๘๕ ๐๐๒๗๔๔๕, ๐๓๕ ๖๐๑๐๗๘ โทรสาร : ๐๓๕ ๖๐๑๐๗๘	www.thaitambon.com
๓๕.	แจกันจักสานด้วย ผักตบชวา	กลุ่มจักสานผักตบชวามบ้านโพธิ์รังนก ๓๖/ ๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลโพธิ์รังนก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๒๐ ติดต่อ : คุณ เตือนใจ แอนโทเซนต์ โทร : ๐๘ ๑๗๓๓ ๒๕๕๒	www.thaitambon.com
๓๖.	ดอกไม้ประดิษฐ์จาก กระดาษสาชูปางพารา	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์บ้านองครักษ์ ๕๘ หมู่ ๑ บ้านองครักษ์ ตำบลองครักษ์ อำเภอโพธิ์	www.thaitambon.com

		ทอง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๒๐ ติดต่อ : นาง วรรณิ นาคโชติ โทร : ๐๓๕ ๖๔๔๑๕๖, ๐๑ ๕๕๑ ๒๒๕๐	
๓๗.	เฟอร์นิเจอร์จาก ผักตบชวา	กลุ่มอาชีพจักสานจิวราย ๑ หมู่ที่ ๘ บ้านจิว ราย ตำบลยางซ้าย อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัด อ่างทอง ๑๔๑๒๐ ติดต่อ : คุณสมหมาย เจียวแก้ว โทร : ๐๘๑-๒๐๘๔๖๑๔	www.thaitambon.com
๓๘.	เครื่องจักสานไม้ไผ่	กลุ่มสตรีสหกรณ์ตำบลบางเจ้าฉ่า ๑๐ หมู่ที่ ๘ บ้านยางทอง ตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ ทอง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๒๐ ติดต่อ : คุณ เรณู ทองงาม โทร : ๐๓๕-๖๔๔๔๗๓, ๐๑ ๘๕๑๕๖๕๕	www.thaitambon.com
๓๙.	เครื่องจักสานจากหวาย และไม้ไผ่	กลุ่มส่งเสริมอาชีพจักสานหวายและไม้ไผ่ ๓๑/๓ หมู่ที่ ๑๒ บ้านหนองถ้ำ ถนน แสวงหา ตำบลแสวงหา อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๕๐ ติดต่อ : คุณสม พร มหาดไทย โทร : ๐๑ ๒๕๐๓๗๗๕ , ๐๕ ๓๖๕๖๔๕๗	www.thaitambon.com
๔๐.	ผลไม้เทียม	กลุ่มต้นไม้ประดิษฐ์ ๕ หมู่ที่ ๗ บ้านเพชร ตำบลแสวงหา อำเภอแสวงหา จังหวัด อ่างทอง ๑๔๑๕๐ ติดต่อ : คุณจำเริญ ทอง สมบัติ โทร : ๐๓๕ ๖๔๘๔๘๗ , ๐๖ ๑๒๖๕๒๐๗	www.thaitambon.com
๔๑.	กระเป๋าพลาสติกสาน	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรศรีพราน ๑๑๘ หมู่ ๒ ถนนแสวงหา-อ่างทอง ตำบลศรีพราน อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๕๐ ติดต่อ : นางกัลยา อินทร์โต โทร : ๐๓๕ ๖๕๕๐๖๗, ๖๕๕๑๔๑, ๐๑ ๘๐๕๑๐๕๓ e- mail : inn_๒๒@hotmail.com	www.thaitambon.com
๔๒.	ผ้าทอมัดหมี่	กลุ่มทอผ้าบ้านคอนบ่อ ๕๕/๒ หมู่ ๘ บ้าน คอนบ่อ ต.วังน้ำเย็น อ.แสวงหา จ.อ่างทอง ๑๔๑๕๐ ติดต่อ : นายสมศักดิ์ เข้มพราย	www.thaitambon.com

		โทร : ๐๑ ๕๐๒๐๕๓๘, ๐๓๕ ๖๑๑๑๔๓	
๔๓.	เครื่องเบญจรงค์	โรงงานวิเศษเบญจรงค์ทอง ๗๓ หมู่ ๓ บ้านหน้าวัดหลวง ถ.กาญจนา ต.ศาลเจ้า โรงทอง อ.วิเศษไชยชาญ จ.อ่างทอง ๑๔๑๑๐ โทร : (๐๓๕) ๖๓๑๗๖๗	www.thaitambon.com
๔๔.	ผ้าฝ้ายทอมือ ผ้าทอ มัดหมี่	กลุ่มทอผ้าไทยคงตาล ๑๐ หมู่ที่ ๑ บ้านคง ตาล ต.โพธิ์ม่วงพันธ์ อ.สามโก้ จ.อ่างทอง ๑๔๑๖๐ ติดต่อ : นางสุมาลี จ่างผล โทร : ๐๓๕ - ๖๕๗๓๐๔, ๐๕ ๒๒๕๓๘๑๘	www.thaitambon.com

บทที่ ๖

บทสรุป

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร(Executive Summary)

การจัดทำฐานข้อมูลวัฒนธรรมเพื่อการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมไทย พื้นที่ภาคกลาง

ในการรวบรวมข้อมูลพื้นที่ภาคกลาง ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง ๒๖ จังหวัด ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี สระบุรี ชัยนาท ลพบุรี กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ นครนายก ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ปราจีนบุรี ระยอง จันทบุรี ตราดและสระแก้ว จากหลักฐานทางโบราณคดีบ่งบอกว่าดินแดนดังกล่าวเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชุมชนและเป็นแหล่งอารยธรรมที่เก่าแก่มานาน เป็นศูนย์กลางทางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมสำคัญแห่งหนึ่งของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สืบต่อกันมาตลอดร่วมพันปีจนถึงปัจจุบัน เป็นดินแดนที่รวมของกลุ่มภาษาและชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อยู่มาตั้งแต่สมัยโบราณและอพยพเข้ามาภายหลัง มีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมอื่นทั้งทางตะวันตกและตะวันออก วัฒนธรรมภาคกลางจึงมีความซับซ้อนหลากหลาย มีพัฒนาการที่สืบเนื่องและเปลี่ยนแปลง อนึ่ง ราชสำนักและพุทธศาสนามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างสรรค์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมในภาคกลางหลายแขนงร่วมกับชาวบ้าน จนอาจกล่าวได้ว่าอารยธรรมในภาคกลางเป็นอารยธรรมที่มาจากการประสานภูมิปัญญาของวัด วังและบ้าน

ในการรวบรวมและจัดระบบข้อมูลวัฒนธรรมเพื่อการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมไทย รวบรวมข้อมูลได้ทั้งสิ้น ๒,๔๑๔ ข้อมูล แบ่งข้อมูลเป็น ๕ หมวดดังนี้

๑. หมวดมุขปาฐะ ประกอบด้วย นิทานพื้นบ้าน ตำนานพื้นบ้าน และสำนวน ๑๒๕ ข้อมูล ข้อมูลประเภทมุขปาฐะในเขตภาคกลางยังมีอีกเป็นจำนวนมาก ในการรวบรวมขั้นที่ ๑ นี้ รวบรวมเฉพาะที่มีการจัดรวบรวมข้อมูลไว้ชัดเจนเป็นเบื้องต้นก่อน น่าจะได้รวบรวมข้อมูลมุขปาฐะอีกต่อไปในการดำเนินการขั้นที่ ๒

๒. หมวดศิลปการแสดง รวบรวมข้อมูล ๒๘๐ ข้อมูล แบ่งเป็นประเภท เครื่องดนตรีไทย เพลงไทยเดิม การแสดงต่างๆ ด้านการแสดงมีทั้งที่เป็นการแสดงของเดิมและการแสดงที่สร้างสรรค์ในยุคปัจจุบัน ข้อมูลในส่วนของการแสดงน่าจะเก็บรวบรวมในรูปวิทัศน์ เพื่อความชัดเจนของการเก็บข้อมูลด้านการแสดง ท่วงท่าในการแสดง และเพลงประกอบการแสดง

๓. หมวดประเพณีและพิธีกรรม รวบรวมข้อมูลได้ทั้งสิ้น ๘๗ ข้อมูล

ประเพณีพิธีกรรม มีทั้งที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ และคติความเชื่อดั้งเดิมของไทย ในการนับถือผีและอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ และคติความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ ประเพณีพิธีกรรมส่วนใหญ่ ปฏิบัติในหลายพื้นที่ของภาคกลาง และยังมีพิธีกรรมหรือประเพณีที่ปฏิบัติเฉพาะพื้นที่บางแห่ง เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่พัฒนาสืบสานและสร้างสรรค์ลักษณะเฉพาะของประเพณีและพิธีกรรมของตนเอง ประเพณีพิธีกรรมเหล่านี้ยังคงดำเนินสืบเนื่องต่อมาอยู่ในปัจจุบัน ในการรวบรวมข้อมูลขั้นต่อไปน่าได้ลงพื้นที่สำรวจและเก็บบันทึกข้อมูลในรูปวิดิทัศน์ และจัดทำแผนที่วัฒนธรรม (GIS) ต่อไป

๔. หมวดความรู้เรื่องธรรมชาติและจักรวาล รวม ๖๔ ข้อมูล

ข้อมูลในหมวดนี้เกี่ยวข้องกับคติความเชื่อเดิมของไทย คติความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ รวมทั้งความเชื่อตามคติพราหมณ์และฮินดู ความเชื่อดังกล่าวนำไปสู่การบูชาเทพและผี คติความเชื่อเกี่ยวกับความฝัน และสัมพันธ์กับพิธีกรรมในวิถีชีวิต

๕. หมวดงานช่างพื้นบ้าน

รวบรวมข้อมูลจำนวนมากถึง ๑,๘๗๘ ข้อมูล

กลุ่มข้อมูลหมวดงานช่างพื้นบ้านประกอบด้วย ข้อมูลด้านเครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องใช้ในอาชีพ งานช่างพื้นบ้าน รวมทั้งกลุ่มอาชีพในเขตต่างๆ ของภาคกลาง เป็นที่น่าสังเกตว่านโยบายของรัฐเรื่อง “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้าน เป็นการรวมกลุ่มอาชีพและพัฒนาช่างเดิมของท้องถิ่น หรือนำช่างของท้องถิ่นอื่นมาพัฒนาในท้องถิ่นของตน เป็นการปรับประยุกต์งานช่างพื้นบ้านของไทยให้เกิดเป็นอาชีพเป็นจำนวนมากอย่างเห็นได้ชัด ข้อมูลด้านกลุ่มอาชีพในแต่ละจังหวัดสามารถแยกแยะข้อมูลเป็นแต่ละจังหวัดได้ด้วย

ข้อมูลหมวดงานช่างพื้นบ้าน น่าจะได้มีการวิเคราะห์ต่อไปเพื่อจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรม หมวดงานช่างพื้นบ้าน เพื่อมองเห็นภาพรวมของกลุ่มอาชีพเดียวกันในเขตพื้นที่ภาคกลางต่อไป และอาจนำไปสู่ความร่วมมือถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพของอาชีพช่างพื้นบ้านต่อไป

การรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมเพื่อการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมไทยเขตภาคกลางในปีแรก ได้กลุ่มข้อมูลในระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อมูลอีกเป็นจำนวนมากที่สมควรจะได้ดำเนินการวิจัยจัดเก็บและสร้างเป็นฐานข้อมูลที่สมบูรณ์เพื่อการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมต่อไป

สถานภาพของการเก็บรวบรวมข้อมูลในเขตภาคกลาง

แหล่งรวบรวมข้อมูลความรู้ด้านวัฒนธรรมสำคัญของเขตภาคกลาง คือ สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง จำนวน ๑๕ เล่ม เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มีทั้งที่เป็นลักษณะเฉพาะถิ่นเฉพาะกลุ่มชนและที่เป็นลักษณะร่วม ในการรวบรวมข้อมูลได้รับความร่วมมือร่วมกันรวบรวมองค์ความรู้ดังกล่าวจากนักวิชาการกว่า ๕๐๐ คน ในการเก็บข้อมูล จึงใช้สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลางเป็นหลักและใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์ หนังสือ งานวิจัย และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ประกอบ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้เก็บตามหัวข้อย่อยของหมวดใหญ่ มิได้เก็บเป็นรายจังหวัด เนื่องจากข้อมูลวัฒนธรรมแพร่กระจายอยู่ในหลายพื้นที่ ส่วนใหญ่ไม่สามารถแจกแจงเป็นรายจังหวัดเพราะจะเกิดความซ้ำซ้อน การเก็บข้อมูลเป็นรายจังหวัดอาจทำได้ในกรณีของข้อมูลที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น เฉพาะพื้นที่เท่านั้น

จำนวนและรายละเอียดของแหล่งของข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมเพื่อการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ แบ่งได้เป็น

๑. ข้อมูลเอกสาร ได้แก่ หนังสือ งานวิจัย บทความทางวิชาการ เอกสารและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ค้นคว้าจาก

๑. สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒. ศูนย์ข้อมูลไทยศึกษา สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๓. หอสมุดแห่งชาติ

เอกสารอ้างอิง

จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. สาระไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

สุสดี ทิพทัส. บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ ๑รัชกาลที่ ๑-๓. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

สุสดี ทิพทัส. บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ ๒รัชกาลที่ ๔-๕. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

สุสดี ทิพทัส. บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ ๓ รัชกาลที่ ๖. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

สุสติ ทิพทัส. บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ ๔ รัชกาลที่ ๑-๕. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

เพ็ญศรี คึก, บรรณาธิการ. วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

เพ็ญศรี คึก, บรรณาธิการ. วัฒนธรรมพื้นบ้าน : ศิลปกรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

มรรยาท กิจสุวรรณ และวราภรณ์ จิวชัยศักดิ์. พุทธประเพณี : บทบาทและความหมายสำหรับสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

วัฒนะ จูทะวิภาต. ศิลปะหัตถกรรมของช่างทองเมืองเพชร : ความเป็นมาและสถานภาพปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๕.

วีระวัชร ปิ่นเขียน. วรรณกรรมของชาวจอมบึง จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี : คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี, ๒๕๒๕.

สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒.

สุกัญญา ภัทราชัย พรรัตน์ ดำรง และชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ. การแสดงพื้นบ้านภาคกลาง : การปรับปรุงในชีวิตไทยสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

อรวรรณ บรรจงศิลป์ และคณะ. ดุริยางศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

๒. ฐานข้อมูลจากองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นเว็บไซต์

www.thaistudy.chula.ac.th

www.thaitambon.com

<http://www1.mod.go.th/heritage/nation/oldcity/rayong6>.

<http://www.tv5.co.th>

www.bs.ac.th/musicthai/

<http://www.m-culture.go.th/province/chonburi/default.html>

<http://www.geocities.com/wnicha/999.htm>

<http://www.thaistudy.chula.ac.th/m13-05-detail.php?id=8909>

<http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=2&pageno=89>

<http://culture.mcru.ac.th/inter05.html>

หากมีโครงการสืบเนื่องเพื่อรวบรวมในระยะที่ ๒ น่าจะได้มีการจัดเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เช่น การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การจัดทำวิทัศน์ เช่น พืชกรรม ประเพณี การแสดง เพื่อบันทึกข้อมูลให้ละเอียดชัดเจนและเป็นแหล่งอ้างอิงเพื่อดำเนินการด้านลิขสิทธิ์เพื่อการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมไทยต่อไป

สรุปผลการเก็บข้อมูลในรูป SWOT analysis

จุดแข็ง

๑. เป็นการรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมที่เป็นหมวดหมู่และเป็นระบบเป็นครั้งแรกเพื่อสร้างฐานข้อมูลในระยะเริ่มต้น อันจะนำไปสู่การรวบรวมและสร้างฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ต่อไป

๒. แหล่งข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่มีอยู่กระจัดกระจายได้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระบบเพื่อง่ายต่อการสืบค้น และทำโครงการวิจัยเพื่อจัดทำแผนที่วัฒนธรรม (GIS) หรือเพื่อดำเนินงานด้านการคุ้มครองสิทธิบัตรและลิขสิทธิ์ต่อไป

๓. สามารถนำข้อมูลในฐานข้อมูลนี้ไปดำเนินการสืบเนื่องต่อไปได้อีกหลายลักษณะ ทั้งการวิจัยระดับลึก การวางแผนนโยบายรองรับด้านวัฒนธรรม การวางแผนนโยบายด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรม

๔. ฐานข้อมูลที่เป็นรวบรวม “ทุนทางวัฒนธรรม” ที่สำคัญและสมบูรณ์ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก

จุดอ่อน

๑. เนื่องจากมีหมวดหมู่และจำนวนข้อมูลเป็นจำนวนมากและอยู่ในหลายจังหวัด หลายภาค ระบบการจัดเก็บอาจยากลำบากที่จะให้มีระบบเดียวกันทั้งหมด เพราะความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มข้อมูล และแหล่งข้อมูลอาจต้องยอมรับในความแตกต่างของภูมิภาคต่างๆ

๒. เนื่องจากระยะเวลาจำกัดมาก (ไม่ถึง ๑ ปี) การรวบรวมครั้งแรกนี้จึงใช้ข้อมูลทุติยภูมิเป็นส่วนใหญ่ ไม่สามารถลงพื้นที่ เก็บข้อมูลปฐมภูมิได้ ควรจะดำเนินการในขั้นต่อไป

<http://culture.mcr.u.ac.th/inter05.html>

หากมีโครงการสืบเนื่องเพื่อรวบรวมในระยะที่ ๒ น่าจะได้มีการจัดเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เช่น การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การจัดทำวิดิทัศน์ เช่น พิธีกรรม ประเพณี การแสดง เพื่อบันทึกข้อมูลให้ละเอียดชัดเจนและเป็นแหล่งอ้างอิงเพื่อบำเนิการด้านลิขสิทธิ์เพื่อการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมไทยต่อไป

สรุปผลการเก็บข้อมูลในรูป SWOT analysis

จุดแข็ง

๑. เป็นการรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมที่เป็นหมวดหมู่และเป็นระบบเป็นครั้งแรกเพื่อสร้างฐานข้อมูลในระยะเริ่มต้น อันจะนำไปสู่การรวบรวมและสร้างฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ต่อไป

๒. แหล่งข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่มีอยู่กระจัดกระจายได้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระบบเพื่อง่ายต่อการสืบค้น และทำโครงการวิจัยเพื่อจัดทำแผนที่วัฒนธรรม (GIS) หรือเพื่อบำเนิงานด้านการคุ้มครองสิทธิบัตรและลิขสิทธิ์ต่อไป

๓. สามารถนำข้อมูลในฐานข้อมูลนี้ไปดำเนินการสืบเนื่องต่อไปได้อีกหลายลักษณะ ทั้งการวิจัยระดับลึก การวางแผนนโยบายรองรับด้านวัฒนธรรม การวางแผนนโยบายด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรม

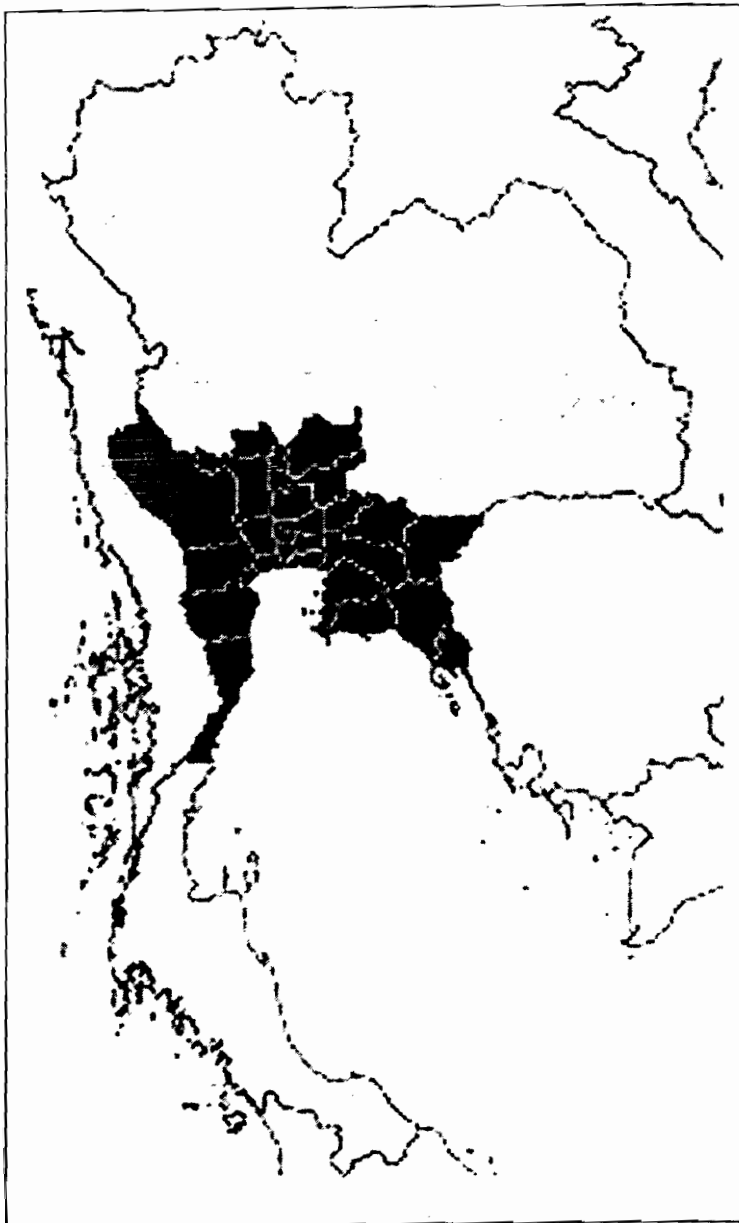
๔. ฐานข้อมูลที่เป็นรวบรวม “ทุนทางวัฒนธรรม” ที่สำคัญและสมบูรณ์ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก

จุดอ่อน

๑. เนื่องจากมีหมวดหมู่และจำนวนข้อมูลเป็นจำนวนมากและอยู่ในหลายจังหวัด หลายภาค ระบบการจัดเก็บอาจยากลำบากที่จะให้มีระบบเดียวกันทั้งหมด เพราะความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มข้อมูล และแหล่งข้อมูลอาจต้องยอมรับในความแตกต่างของภูมิภาคต่างๆ

๒. เนื่องจากระยะเวลาจำกัดมาก (ไม่ถึง ๑ ปี) การรวบรวมครั้งแรกนี้จึงใช้ข้อมูลทุติยภูมิเป็นส่วนใหญ่ ไม่สามารถลงพื้นที่ เก็บข้อมูลปฐมภูมิได้ ควรจะดำเนินการในขั้นต่อไป

สถานภาพการเก็บรวบรวมข้อมูลในเขตภาคกลาง
พื้นที่ภาคกลาง ๒๖ จังหวัด ได้แก่

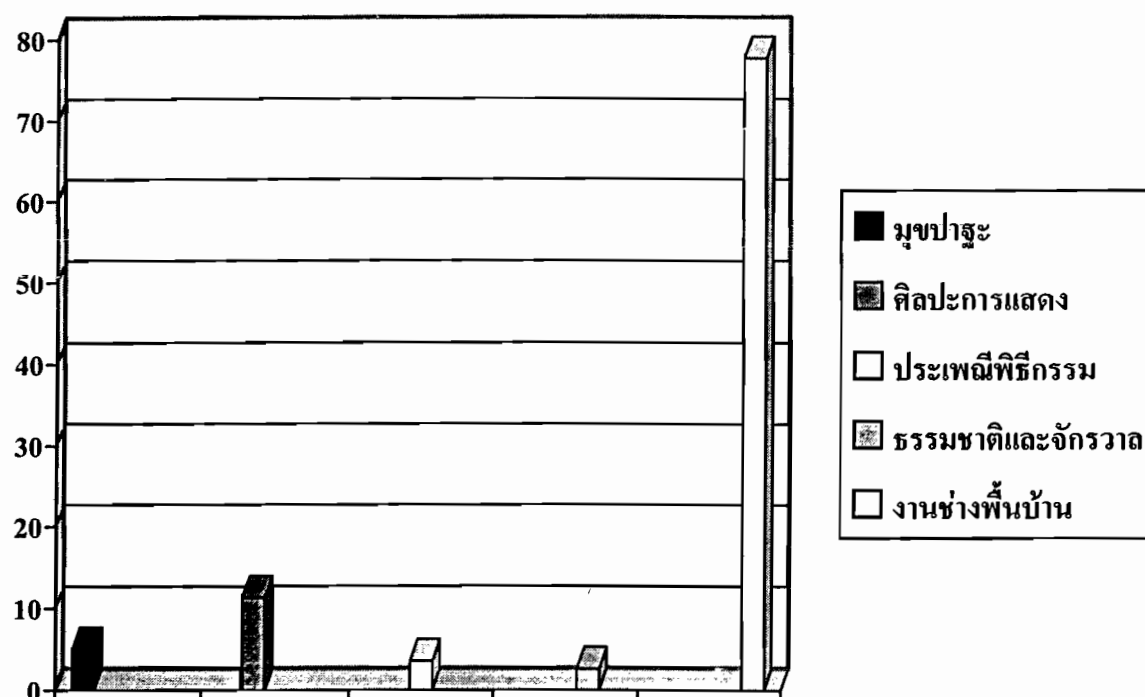
๑. กรุงเทพมหานคร
๒. กาญจนบุรี
๓. จันทบุรี
๔. ฉะเชิงเทรา
๕. ชลบุรี
๖. ชัยนาท
๗. ตราด
๘. นครนายก
๙. นครปฐม
๑๐. นนทบุรี
๑๑. ปทุมธานี
๑๒. ประจวบคีรีขันธ์
๑๓. ปราจีนบุรี
๑๔. พระนครศรีอยุธยา
๑๕. เพชรบุรี
๑๖. ระยอง
๑๗. ราชบุรี
๑๘. ลพบุรี
๑๙. สมุทรปราการ
๒๐. สมุทรสงคราม
๒๑. สมุทรสาคร
๒๒. สระแก้ว
๒๓. สระบุรี
๒๔. สิงห์บุรี
๒๕. สุพรรณบุรี
๒๖. อ่างทอง

การเก็บข้อมูล จำแนกตามประเภท ๕ หมวด

๑.หมวดमुखปาฐะ ๑๒๕ ข้อมูล	คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๒
๒.หมวดศิลปปะการแสดง ๒๘๐ ข้อมูล	คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๑
๓.หมวดประเพณีพิธีกรรม ๘๗ ข้อมูล	คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๘
๔.หมวดความรู้เกี่ยวกับจักรวาลและธรรมชาติ ๖๔ ข้อมูล	คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๓
๕.หมวดงานช่างฝีมือพื้นบ้าน ๑,๘๗๘ ข้อมูล	คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๒๒

รวมข้อมูลทั้งสิ้น ๒,๔๓๔ ข้อมูล

กราฟแสดงจำนวนข้อมูลวัฒนธรรมภาคกลาง

ลักษณะการจัดเก็บข้อมูล เป็นรายจังหวัด ๒๖ จังหวัด

รายชื่อจังหวัด	มุขปาฐะ	ศิลปะ การแสดง	ประเพณี พิธีกรรม	ความรู้ ธรรมชาติและ จักรวาล	งานช่าง พื้นบ้าน	จำนวน ข้อมูล
๑. กรุงเทพมหานคร	๑	๑๕	๖	-	๓๘๒	๔๐๘
๒. กาญจนบุรี	๗	๑	-	-	๖๔	๗๒
๓. จันทบุรี	๑	๒	๑	-	๑๕	๒๓
๔. ฉะเชิงเทรา	๒	๕	๓	-	๑๐๑	๑๑๑
๕. ชลบุรี	๑๗	๑	๒	-	๘๒	๑๐๒
๖. ชัยนาท	๔	-	-	-	๕๔	๕๘
๗. ตรัง	-	๔	๒	-	๑๘	๒๓
๘. นครนายก	๑	๓	๑	-	๘๓	๘๘
๙. นครปฐม	๘	๕	๒	-	๖๔	๘๓
๑๐. นนทบุรี	-	๗	๖	-	๘๒	๕๕
๑๑. ปทุมธานี	-	-	๒	-	๗๕	๗๗
๑๒. ประจวบคีรีขันธ์	๓	-	๑๒	-	๑๕	๓๐
๑๓. ปราจีนบุรี	-	๑	๑	-	๗๑	๗๓
๑๔. พระนครศรีอยุธยา	๒๒	๑๘	๑	-	๖๗	๑๐๘
๑๕. เพชรบุรี	-	๔	๑	-	๔๖	๕๑
๑๖. ระยอง	๓	-	๔	-	๑๓	๒๐
๑๗. ราชบุรี	๑๒	๑	๑	-	๘๔	๕๘
๑๘. ลพบุรี	-	๕	๑	-	๕๒	๕๘
๑๙. สมุทรปราการ	-	๓	๑	-	๓๘	๔๒
๒๐. สมุทรสงคราม	๕	๔	๑	-	๓๒	๔๒
๒๑. สมุทรสาคร	-	๑	๓	-	๒๑	๒๕
๒๒. สระแก้ว	-	-	๑	-	๕๓	๕๔
๒๓. สระบุรี	๔	-	๔	-	๓๕	๔๓
๒๔. สิงห์บุรี	๒	-	-	-	๑๓	๑๕
๒๕. สุพรรณบุรี	๔	๖	๑	-	๖๖	๗๗
๒๖. อ่างทอง	-	๒	-	-	๔๔	๔๖
๒๗. วัฒนธรรมร่วมภาค กลาง	๒๕	๑๘๔	๒๕	๖๔	๑๒๔	๔๓๐
รวม	๑๒๕	๒๘๐	๘๗	๖๔	๑,๘๗๘	๒,๔๓๔

บรรณานุกรม

เอกสาร

จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. สาระไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

สุสดี ทิพทัส. บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ ๑รัชกาลที่ ๑-๓. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

สุสดี ทิพทัส. บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ ๒รัชกาลที่ ๔-๕. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

สุสดี ทิพทัส. บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ ๓ รัชกาลที่ ๖. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

สุสดี ทิพทัส. บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ ๔ รัชกาลที่ ๗-๘. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

เพ็ญศรี ดูก, บรรณาธิการ. วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

เพ็ญศรี ดูก, บรรณาธิการ. วัฒนธรรมพื้นบ้าน : ศิลปกรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

มรรยาท กิจสุวรรณ และวราภรณ์ จิวชัยศักดิ์. พุทธประเพณี : บทบาทและความหมายสำหรับสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

วิณะจูทะวิภาต. ศิลปะหัตถกรรมของช่างทองเมืองเพชร : ความเป็นมาและสถานภาพปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๕.

สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒.

สุกัญญา ภัทราชัย พรรัตน์ ดำรง และชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ. การแสดงพื้นบ้านภาคกลาง : การปรับเปลี่ยนในชีวิตไทยสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์รัชกาลที่ ๕. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

อรวรรณ บรรจงศิลป์ และคณะ. ดุริยางศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

www.thaistudy.chula.ac.th

www.thaitambon.com

<http://www1.mod.go.th/heritage/nation/oldcity/rayong6>.

<http://www.tv5.co.th>

www.bs.ac.th/musicthai/

<http://www.m-culture.go.th/province/chonburi/default.html>

<http://www.geocities.com/wnicha/999.htm>

<http://www.thaistudy.chula.ac.th/m13-05-detail.php?id=8909>

[http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=2&pageno=89"](http://www.anurakthai.com/encyclopaedia/default.asp?rid=2&pageno=89)

<http://culture.mcr.u.ac.th/inter05.html>

ประวัติผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ตรีศิลป์ บุญขจร

การศึกษา

- ๒๕๓๕ Ph.D. (Comparative Literature) University of Michigan-Ann Arbor
- ๒๕๓๐ อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต (วรรณคดีไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๒๕๒๑ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาและวรรณคดีไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๒๕๑๖ อักษรศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัย

(กำลังดำเนินการ) บทสำรวจวรรณคดีพม่า ทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภช.

(กำลังดำเนินการ) วรรณกรรมประวัติศาสตร์: การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ไทย กับพม่า. ทุนวิจัยคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

(กำลังดำเนินการ) สันติวิธีในวรรณกรรมไทย. ทุนวิจัยสถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒๕๔๓ พัฒนาการและแนวโน้มวรรณคดีศึกษาในประเทศไทย. โครงการวิจัยในโครงการวิจัยแม่บท "สถานภาพไทยศึกษา: การศึกษาเชิงวิพากษ์" ซึ่งมีศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย สนับสนุนการวิจัยโดยกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) เสนอในการประชุมนานาชาติไทยศึกษาครั้งที่ ๖, เชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ศรีสวริน, ๒๕๔๓.

๒๕๓๘ วรรณคดีศึกษาในรอบ 3 ทศวรรษ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

๒๕๓๕. Intertextuality in Thai Literary and Social Contexts : A Study of Contemporary Poets.

Ann Arbor , Michigan : the University of Michigan Ann Arbor Microfilm Center.

๒๕๓๐ วรรณกรรมประเภทกลอนสวดของภาคกลาง : การศึกษาในเชิงวิเคราะห์ ทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภช

ประวัติผู้ช่วยวิจัย

นางสาวรุ่งตะวัน อ่วมอินทร์

การศึกษา

- ๒๕๔๖ อักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ๒๕๔๕ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต(วรรณคดีเปรียบเทียบ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลงานวิจัย

- ๒๕๔๘ ฐานข้อมูลคำไทย สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย